The Ohio State University
3 2435 031113251
Mecmua- Ebuzziya. 001
DR401M42 NO49-59

THE OHIO STATE UNIVERSITY BOOK DEPOSITORY
D AISLE SECT SHLF SIDE POS ITEM C
8 04 32 06 7 17 010 8

49-59

OHIO STATE
UNIVERSITY
LIBRARIES

10

5-6

مجموعهٔ ابو الضیا

رسالهٔ نیم ماهه

Zamane Kaydı

جلد ٥

جزؤ من ٤٩ الى ٥٥

قسطنطنیه

مطبعهٔ ابو الضیا

DR401
M42
no. 49-59
1886-1896

فهرس جلد خامس

صحیفه

١٥٣٧، ١٥٦٩ الفبا .

١٥٤١، ١٥٧٢، ١٦٣٧، ١٦٧٧، ١٦٩٧ بیوك فره‌دریقك خصوصیت احوالی .

١٥٤٥ بارود واسلحهٔ ناریه .

١٥٤٧ آوستریا ایمپراطورلرینه مخصوص بر عادت

١٥٤٩ مدحت افندی‌یه .

١٥٥١ اوروپا شرقی بیلمز .

١٥٥٧ تحف بر یولده اوصاف ممالك .

١٥٥٨ ایکی فقرهٔ لطیفه .

١٥٥٩ جلال‌الدین .

١٥٧٦ اللی سنه‌دن بری آمریقا .

١٥٨٣ حکایات تاریخیه .

١٥٨٥ تحف بر ترتیب سهوی .

١٥٨٥ چاپونیا مطبوعاتی .

١٥٨٦ حکومت الهیه مطبعه‌سی .

١٥٨٧ آمریقا غزته مخابرلری .

١٥٨٩ نفعینك برفقرهٔ لطیفه‌سی .

١٥٩٠ تحف یولده اعلانلر .

١٥٩١ جلال‌الدین .

١٦٠١ آوستریا ایمپراطوریچه‌سنك مجار لسانی معلمی .

١٦١٣ هر مملکتك یهودیسی کندیسنه لایقدر .

صحیفه

١٥٥٣، ١٥٨٠، ١٥٨٢، ١٦٢٦، ١٦٢٧، ١٦٤٣، ١٦٤٤، ١٦٨١، ١٦٨٣ نوئل الوئیز :

١٦٣٠ یکی بر تاریخ طباعت .

١٦٣٢ اوروپاده بیرا صرفیاتی .

١٦٣٣، ١٦٦٥ کمالك صاحب مجموعه‌یه مکتوبی .

١٦٤٧ نیورق عالمی .

١٦٥٢ کوپك اتی .

١٦٥٤ پاتاتسك منشائی .

١٦٥٥ معلومات تشریحیه .

١٦٥٦ بر فقرهٔ تاریخیه‌نك قائلنی تحویلدن نه چیقار .

١٦٥٩ رأس سنه هدیه‌سی .

١٦٦٢ اوچ گونده یکی دنیادن اوروپایه سیاحت

١٦٦٣ ملتقطات .

١٦٧٦ کمالك معارف نظارتنه برمکتوبی .

١٦٨٦ صوك مبارزه .

ژان ژاق روسو:

١٧٠٠ چوجوقلره امثال وحکایه اوقوتمق .

١٧٣٣ بختیارلق وبدبختلق بزم المزده‌در .

١٨٠٩ امیل مقدمه‌سی .

١٨٢٣ اطفاله تاریخ نصل اوقودیلور .

فهرس — جلد خامس

صحیفه

١٧٠٩ ژول ساندو .

١٧٣٨ برنطق (فرانسوا قوپه نك)

١٧٤٢ قادين دوستلغی (پول بورژه)

١٧٥١ – ١٨٦٥ فلاندر ادبیاتی نمونه‌لری .

١٧٦٠ مجادلهٔ ادبیه .

١٧٦٧ آلكساندر دومافيس .

١٧٨٦ – ١٨٧٠ اسلامده تاریخ علوم ریاضیه .

صحیفه

١٧٩٣ – ١٩٠٥ عائله، رومان .

١٨١٣ خاطرات ناشنیده .

١٨٣٦ آلكساندر دومافيسك مكتوبی .

١٨٤٧ برناردن دوسن پییر .

١٨٥٥ بالونله صعودم .

١٨٦٠ چاك ايله اورس .

١٨٧٦ آژانس هاواس .

١٨٨٢ تاریخ مطبوعات .

١٨٨٩ ناپولیونك برياور حربنك خاطراتی .

١٨٩٧ كائنات ايچنده سياحت مخيله .

مجموعهٔ ابوالضیا

هر شهر عربی ابتداسیله اون بشنده نشر اولنور

جلد ٥ - جزؤ ٤٩] فی غرهٔ ذی الحجه سنه ١٣٠٣ [نسخه‌سی ٣ غروش

الفبا

بوگون طانیدیغمز اوروپا لسانلرینك اكثریسنده بزه اشكال حروفی ارائه‌یه مخصوص اولان رسائلك براسم مخصوصی یوقدر .

مثلا تعداد وترقیمی معرّف اولان كتابه (علم حساب) نامنی ویرمشلر . كلماتك افعالنی، لسانك قواعدینی، گوسترن كتابلره (صرف) وَ (نحو) تسمیه ایتمشلر . یا نیچون (الفبا) جزؤلرینه براسم مخصوص وضع ایتمامشلر؟ بوحالده علم حسابه‌ده (بر ایكی اوچ) كتابی دیمه‌لی ایدیلر .

كندینه مخصوص بر طلاقت بیان ایله تفهیم مرام ایتمكده‌كی مهارتی مسلم اولان وولتر (دیقسیونر فیلوزوفیقده) یعنی (قاموس فلسفه‌سنده) دیبوركه : « آنسیقلوپدی (یعنی قاموس علوم) ترتیبیله مشغول اولان علمای عصره (آلفابه) اسمنك هیچ براوروپا لساننده بولنمدیغنك سببنی سؤال ایده‌لم . (آلفابه) نك معناسی (الف) (به) در (الف) (به) نك ایسه هیچ برمعناسی یوقدر . وَیاخود بو ایكی لفظ ایكی صدایه دلالت ایدیبوركه او صدالرك یكدیگریله هیچ برمناسبتی متصوّر دگلدر . « بت » « آلفا » دن اصلا مشتق دگلدر . بونك بریسی ایلك وَدیگری ایكنجی

حرفدر . بناءً علیه بونلری توحیدك معناسی آكلاشیله‌ماز . بو حالده كافهٔ علوم وفنونه مدخل اولان برشیئه نصل اولمشده براسم مخصوص ویریله‌مامش!

(آلفابه) علم صرفك برنجی قسمیدر .

« لسان عربی تعلم ایدنلر (چونكه بن آندن حرف واحد دخی بیلمم) برآته طقسـان اسم ویرمگه مقتدر اولان لسـان مذكورده (آلفابه) نك برنام مخصوصی اولوب اولمدیغی بكا اخبار ایتسونلر .

« عربجه بیلدیگم گبی چینجه‌یه دخی وقوفم یوقدر . مع مافیه اوفاق برچینجه لغات كتابنده مطالعه ایلدیگمه نظراً چینلیلر حرفلرینك فهرسـنی شامل اولان كتابه ایكی درلو اسم ویرییورلر. بونلردن برنجیسی (هو - تو) ایكنجیسی دخی (هاپه‌یه‌ن) در . السنهٔ غربیه‌مزده ایسـه نه (هوتو) وَنه‌ده (هاپه‌یه‌ن) واردر .

« غربیدركه رومله دخی بو خصوصده بزدن ماهر چیقمامشلر، آنلرده (الفابه) دیمه‌نك رومجه‌سنی یعنی (آلفاویتا) دییورلر .

« حال بوكه بو(آلفاویتا) بیده یونانیلر ازمنهٔ قدیمه‌نك « ادبیات ملتی » اولان فنیكه‌لیلردن اخذ ایتمشـلردركه فنیكه‌لیـلرك اوزمانده ادبیـاتده اولان اقتدارلری مؤخراً اسكان ایچون مملكتلری جوارینه گلان عبرانیلر طرفندن دخی تصدیق اولنور ایدی .

« فنیكه‌لیلر مالك اولدقلری حروفی یونانیلره ویردكلری زمان یونانیلری (سه قروپ) لڭ [۱] مصردن گتیرمش اولدیغی حروفدن قورتارمش وَبو صورتله آنلره پك بیوك برخدمت ایتمشلردر .

« فنیكه‌لیلر تاجر اولدقـلری حیثیتله هرشـیئی تسهیل ایدرلر ایدی . یعنی هرشی ایچون وسـائل سهولت تحری ایدرلر ایدی . مصریلر ایسـه متعدد معبودلره پرستش ایدر، وَاوصورتی دوام معیشتلرینه مدار اتخاذ ایتمش

[۱] آتنه‌نك بانیسی واتاكی دولت قدیمه‌نك ایلك حكمداری [للطابع]

بر نوع رهبان و‌یا کهنه‌دن عبارت بولندقلری جهتله هر شیئی تصعیب ایتمك ایشلرینه دها موافق دوشر ایدی .

« جمعیت مدنیـه‌یی تأسیس ایدنلر مطلقا آنك حاجات ضروریه‌سنی تدارکه خدمت ایدن ارباب تجـارتدر . حال بوکه تجـارتده تعاطیء افکار ایچون ایکی طرفك دخی یکدیگرینك لسانینی آڭلامسی اقتضا ایدر .

« مصرلیلر تجارته پك کچ باشلادیلر . آنلر تلاطم دریادن زیاده‌سـیله قورقارلر ایدی، بحر آنلر عندنده (تیفون) [۲] نامیله بنام ایدی .

« سـورلیلر تاریخك مطلع اولمدیغی زمانلرده دخی بحراً اجرای سـیاحت و‌تجارت ایله مشغول ایدیلر . آنلر طبیعتك تفریق ایلدیگی ملل واقوامی توحیـد و‌ بوکره‌نك تأثیر انقلابات ایله نوع بشرك بر بیوك قسمنی دوچار ایلدیگی فلاکتلری تعمـیر و ازاله ایلدیلر . یونانیـلر دخی تجارتلرینی و‌سهل الاستعمال اولان (آلفابه) لرینی ملل و‌اقوام سـائره‌یه اعطا و‌ تعمیم ایلدیلر . شوقدر وارکه آنلر سورلیلردن (آلفابه) یی آلدقلری زمان بعض یرلرینی تبدیل و‌ تغییر ایتمش اولدقلری گبی اقوام سائره دخی بو (الفبا) ده بعض تغییراتده بولندیلر . مؤخراً غیر متمدن اقوام طرفندن کندیلرینه نیم معبود نامی و‌یریلان تجار یونانیه « پوست ذهب » تعبیر اولان فروه تجارتی ضمننـده (قولشـیده) [۳] کتدکلری زمان کندیلرینـه محصوص اولان حروفی اوحوالیده متمکن اقوامه اعطا و‌اقوام مرقومه دخی سـائرلری گبی بعض تعدیلات ایله بوحرفلری محافظه ایلدیلر .

« بناءً علیـه شمدی ترکلرك زیر اداره‌سـنده بولنان اقوام مرقومه ملت حاکمه‌لرینك الفبالرینی اخذ و‌استعمال ایلمدیلر . [٤]

[۲] اساطیر مصریه‌ده معبود شرایدی .

[۳] قافقاسیانك جهت جنو بنده اسکی بر مملکت .

[٤] وولترك دیدیکی کی ترکلرك الفباسنی آنلر اخذ واستعمال ایتمه‌مزلك ایتمدیلر بلکه ترکلر تحت اداره‌لرنده بولنان اقوامه کندی الفبالرینی قبول واستعمال ایتدیرمه‌نك یولنی بیلمدیلر . تأسف اولنورکه حالا دخی بیلیور واوکرتمکده ایستمیورز . [للطابع]

« آسيانك بحر سفيد جهتنده متمكن اقوامندن هيچ برى، يعنى نه سورلى وَ نه ده مصرليلر شرقى آسيا اقوامنه (آلفابه) لرينى اعطا ايتمامشلردر مثلا سورليلر وَ ياخود اوزمانده فرات واديسنده متمكن بولنان كلدانيلر كندى حرفلرينى چينليلره ويرمش اولسيديلر شمدى مطلقا چينده حروف مذكوره ايله يازلمش بعض آثار بولنمق لازم گليرد . وَ چينليلر دخى يگرمى ايكى يگرمى اوچ وَ نهايت يگرمى درت حرفه مالك بولنورلردى . حال بوكه چينليلر بالعكس لسانلرينى تشكيل ايدن هر بر كلمه ايچون آيرى برر اشارته مالكدرلر .

« روايته نظراً چينليلرك (آلفابه) سى سكسان بيك حرف وَ يا اشارتدن عبارت بولنيور . [٥] (بو (آلفابه) نك ايسه سورليلرك استعمال ايلدكلرى (آلفابه) ايله هيچ بر مناسبتى يوقدر . اوبزم (آلفابه) مزدن ٩٧,٩٧٦ كرّه دها واسع وَ دها شموليدر .

« بو فرق عظيمه برده شونى علاوه ايتمليزكه چينليلر يوقاريدن آشاغى يعنى عمودى بر وضعده يازدقلرى حالده سريانيلرله وَ كلدانيلر صاغدن صوله بر وضع افقيده يازارلر ايدى . يونانيلر ايله اوروپاليلر ايسه ينه بو وضعده، فقط صولدن صاغه طوغرى يازييورلر .

« تاتارلرك ، هنديلرك ، سياملیلرك وَ چاپونياليلرك حرفلرينى تدقيق ايديكز يونان وَ فنيكه حروفى ايله هيچ بر مشابهتى بوله مازسكز . مع مافيه اقوام مرقومه نك كافه سى، حتى (هوتانتو) وَ (كافرستان) وحشيلرى بيله بزم گبى صدالى وَ صداسز حرفلرى تلفظ ايدييورلر . چونكه آنلرك حلقومنك صورت تركبى عينيله بزم حلقومز گبيدر . نيته كيم قبا بر كوپلينك بوغازى او پرا تياتروسنده كى برنجى مغنيه نك بوغازينك عينيدر . او قبا كوپليده صدايى قالين وَ قبا چيقاران وَ برى طرفده مغنيه نك صداسنى آوازهٔ بلبل گبى سامعه نواز

[٥] بوندن بر عصر اولكى تحقيقاتك اكثريا اقوال مجرده وَ يا روايتدن عبارت قالديغنه بوده بر دليل آخردر . زيرا بوكون اصح اولدرق بيلورزكه چينليلرك مجموع حروفى ٢٤,٣٢٥ اشارتدن عبارتدر .

قیلان اسباب بیننده‌کی فرق اوقدر جزئیدرکه علم تشریح متبحرینك هیچ بری آنی تشخیص و تعیین ایده‌مز . بوخصوص عادتا غبی برآدمك دماغنك غایت ذکی برآدمك بیننه مشابه اولمسنه بکزر .

(مابعدی صکره)

بیوك فره‌دریقك خصوصیت احوالی

کچنلرده پروسیا سرای حکمداریسی خزینهٔ اوراقی ایچنده ظهور ایدن بر (دفتر خاطرات) بودفعه آلمانیاده تمثیل ونشر اولنمشدر .

بوخاطرات بیوك فره‌دریقه اوقات خالیه‌سنده کتاب اوقومغه مأمور اولان هانری دوقات نام ذات طرفندن ضبط اولنمشدر .

مشار الیه فره‌دریق ۱۷۵۵ سنه‌سنده (وزل) طرفنده بولنان بر فرقهٔ عسکریه‌یی تفتیش ایتدکدن صکره لهستان قرالینك موسیقه‌جی باشیسی نام وقیافت مستعاریله آمستردامه برتنزه سیاحتی اجراسنی تصمیم ایدر . (اوتره‌هت) دن بندیگی صندالده بردلی قانلی‌یه تصادف ایتمکله فره‌دریق، مرقوم ایله مکالمه‌یه گیریشه‌رك کندیسنك ذکاسندن فوق‌العاده محفوظ اولور . بودلی قانلی اسویچره اهالیسندن هانری آلکساندر دوقات اسمنده بری ایدی‌که اوصره‌ده (اوتره‌هت) مکتب عالیسنده تحصیل اوزره بولنیوردی . اوچ سنه صکره، یعنی ۱۷۵۸ سنه‌سی مارتنده دوقات قرالك کتابجیسی صفتیله برەسلاو اردوگاهنده اثبات وجود ایتمشدر .

دوقات فره‌دریقك فوق الغایه امنیت ومحبتنی قزانمش وقرالك عادتا همدم ومصاحبی بولنمش اولدیغندن بیوك فره‌دریقك هر سفرنده کندیسیله برابر بولنه‌رق بومأموریتنی صلحك انعقادندن صکره دخی، یعنی ۱۷۸۰ سنه‌سینه قدر محافظه ایلمشدر .

مومی الیه ۱۷۵۸ سنه‌سندن ۱۷۶۳ سنه‌سینه قدر گذران ایدن

محاربات اثناسنده تصادف ایتدیکی احوالی روزنامه‌سنه قید ایتمش وفره‌دریقك وفاتندن صکره باشلیجه‌لری قرال ایله اولان مکالماتندن ومشار الیهك مخصوصاتندن عبارت بولنان فقره‌لری جمع ایله بر خاطرات تألیف ایتمشدر.

ایشته بو خاطرات تمام بر عصر مدت خزینهٔ اوراقك بر کوشه‌سنده وغبار نسیان آلتنده قالدقدن صکره کچن سنه فره‌دریقك بعض آثارینی تحری صره‌سنده میدانه چیقمش ومشار الیهك خصوصیت احوالنی مراق ایدنلر ایچون پك چوق غرائب حکایاتی ناطق بولنمشدر.

مجموعه‌مزده دوقاتك خاطراتنی عینیله ایراد ایده‌جك دکلز، یالکز موجب حظ واستفاده اولان بعض وقایع لطیفه‌سنی نقل ایده‌جکز.

§

« بیوك فره‌دریق ١٧٥٥ سنه‌سنده آلایلری تفتیش ومعاینه ایچون وزل شهرینه عزیمتله اوراده‌کی ایشنی بتیردکدن صکره فلمنکه کچه‌رك آمستردام شهرینی گزمك آرزوسنه دوشدیکندن، یانده یالکز استحکام میرآلایی دوبالیی ایله برده اوشاغی اولدیغی حالده حدودی کچر.

« بو سیاحت حقنده اوزمان اوراق حوادثك اعلان ایتدکلری شیلردن بوراده بحث ایده‌جك دکلم. یالکز قرالك لساندن ایشتدیکم بر فقره‌یی نقل ایده‌جکم که بو سیاحتك الك غریب وقایعندندر.

قرال آمستردام شهرینه مواصلتندن صکره شهر مذکورده غایت نفیس رسملره مالك زنکین بر اختیار بولندیغنی استخبار ایتمکله الواح تصاویری کورمك آرزوسیله اختیارك خانه‌سنه کیدر. معتاد اولان مراسمدن صکره اختیاره دیرکه:

— غایت نفیس تصویرلره مالك اولدیغکزی خبر ویردیلر افندم.

— اوت! آلدیغکز خبر طوغریدر.

— بو رسملری تماشا ایتمکلکمه مساعده ایدرمیسکز؟

— سز کیمسکز افندم ؟ زیرا شخصکزی هیچ طانیمیورم .

— بنده‌کز لهستان قرالنك موسیقه‌جی باشیسی‌یم افندم .

— او یله ایسه پك اعلا موسیقه‌جی باشی افندی . قوالکزده خدمتکزه حاضرم . فقط بوصباح غائب ایده‌جك وقتم یوق . اوگله‌دن صکره تشریف ایده بیلیرسکز .

قرال او یله‌دن صکره تکرار اختیارك خانه‌سنه کیدر ایسه‌ده خدمتکارلرندن بری افندیسی نامنه اوله‌رق « موسیقه‌جی باشی افندی ! بزم افندی صنایع نفیسه‌دن فقط موسیقی یی هیچ سومدیکی ایچون برموسیقه‌جی ایله ملاقاتدن پك زیاده صقیله‌جغنی بیلدیکندن ذات والالرینه بوحقیقتی افهام ایتمکلکمزی امر ایلمشدر . » دیه‌رك قپویی قاپایوب ایچری چکلمشدر .

دوقات فره‌دریق ایله ایلك ملاقاتنی شویله حکایه ایدییور :

خصوصات بشریه اوزرنده بیوك برتأثیر اجرا ایدن تصادفاتدن بری سایه‌سنده قرالك اوتره‌هت شهرینه عزیمت ایچون راکب اولدیغی کوچك سفینه‌یه اوّلجه بنده گیرمش ایدم . قرال سفینه‌نك اوفاق قماره‌سنی طوتمش ایدی. قماره‌ده اوطوردیغی صره‌ده طیشاروده بنم گزندیکمی گورمکله دیدی‌که:

— اسمکز نه‌در افندم ؟ بورایه بیورکز . بوراسی شمدی بولندیغکز یردن دها ایی‌در .

گیروب گیرمامک امرنده برلحظه ترددن صکره نهایت ایچری گیردم. مشار الیه پولیتیقه، فلسفه، وادبیاتدن واوروپا حکومات وحکمدارانندن بحث ایتدی . مشار الیه اوروپا ممالکی حقنده او قدر معلومات مکمله ابراز ایدییور ایدی‌که براز اوّل فلمنك حقنده معلوماتی اولمدیغنی سویلمش اولمسندن کندیسنه بو سوزینی اخطار ایتمکه واو مملکتی ایچنده یاشامش ارباب تدقیق قدر بیلدیکنی سویلمکه مجبور اولدم .

قرال دیدی‌که :

— دائما صویه معروق اولان بو مملکتده نصل یشایه بیلورسکز ؟ بوراده دها چوق زمان بولنه جقمیسکز ؛

— خیر افندم ! یالکز اوتره هتده بولنان مکتب عالی‌یه براز وقت دوام ایتمك آرزوسنده‌یم . اوتره هتده معلمین مشهوره‌دن وه‌سلینغك درسنی دیکله‌دکدن صکره تحصیلمی اکمال ایتمش بولنه جغم .

— بو آدمك پك چوق دفعه مدحنی ایشتدم . لکن شوراسنی ایی بیلمالیسکز که بو حریفلرك اکثریسی تطبیقات کورمامش ارباب نظریاتدن برر احمقدر . بلکه بو آنلردن براز اهون اوله‌لی، چونکه اسمی (وه‌سلنیوس) اوله جغنه وه سلینغ بولنیور . [۱]

بنده اوتره هتده کتمکده اولدیغمدن اورایه مواصلته قدر برلکده بولنه‌لم . ایی قونشورز . »

فی الحقیقه مشار الیه مشاهیر ادبادن وولفه وَ بعض مسائل فیلسوفیه‌یه دائر پك چوق ملاحظات سرد ایلدی . حتی دیدی‌که :

— باقکز ! بنم بوکبی شیلره اولدقجه وقوفم واردر . بونلری عهد شبابمده پك چوق مطالعه ایلدم . ابوینم تحصیل ایچون اولان آرزومی هیچ تحسین ایتمزلرایدی . حال بوکه بن ابوینمی اغفال ایده‌رك پك چوق شیلر تحصیل ایتدم . شمدی ایسه آنلری تحصیلمدن طولایی هیچ پشیمان دکلم . باخصوص انسان ممنوع اولان احوالده پك متهالك طاورانديغندن آرزو ایتدیکم شیلری عادتا بر عشق ایله تحصیل ایدردم . اڭ زیاده جاهل قالدیغم فن پولیتیقه فنیدر . چونکه بو فن آلداتمق اساسی اوزرینه مؤسس اولدیغندن طبیعتم آنکله بردرلو امتزاج ایده‌مدی .

بو مصاحبت اثناسنده اوتره هته مواصلت ایلدك . قرال بکا دیدی‌که :

[۱] فره‌دریق بوقولیله او زمانك مکاتب عالیه‌سی معلمینك لاتینجه‌یه اولان انهماکلرینه اعتراض ایدیوردی. چونکه اسملرنده بیله لاتینجه‌یه تقلید ایچون تحریفات اجراسی موده اولمش ایدی . [للطابع]

— اللهه اصمارلدق عزیزم ! بردها بوشهردن کچمکلکم میسر اولورسه سزکله تکرار گوریشورم . وَاووقته قدرده عافیتکزه دائر استخباراتدن فارغ اولمام . اگر اوتلده برطعام ایتمك ذوقکز ایسه سزی اینهجکم اوتله دعوت ایدرم . سزی چوق آلیقویم، چونکه کیجه یوله چیقهجغم . »

بشقه بریرده ایشم اولدیغندن قرالك دعوتنه اجابت ایدهمدم . قرال صباحلین آلافرانقه ساعت اوچده [آونهایمه] متوجهاً عزیمت ایلدی. مشارالیه کندیسنك پروسیاقرالی اولدیغی مملکت ایچنده شایع اولمش بولندیغنی وَ[آرنهایم] بلدیه رئیسنك کندیسنی رسماً استقباله چیقهجغنی اوشاغندن استخبار ایتمکله میرآلای بالی‌یی کندی عربه‌سنده براقه‌رق کندیسی آرقه‌دن گلان اشیا عربه‌سنه بینر . شهره تقرب ایتدکلرنده بلدیه رئیسی وجوه بلده ایله برابر میرآلای بالینك عربه‌سنه یاقلاشه‌رق بر نطق ایراد ایتدکدن صکره نطقنه « یارب سکا شکراولسونکه نهایت پروتستان مذهبنك مدافعنی گورمك شرفنه « نائل اولدق . » سوزیله ختام ویرر .

اشیا عربه‌سنده بولنان قرال قهقهه ایله خنده ناك اولمامق ایچون پك چوق جبر نفس ایلمشدر .

گوروشمش اولدیغم لهستان قرالنك اوذکی وَصاحب معلومات موسیقه‌جی باشیسنك پروسیا قرالنك کندیسی اولدیغنی ایرتسی گونی خبر آلدم . آلتی هفته صکره (پوتسدام) دن نامه برمکتوب ظهور ایلدی، قرال بنی نزد حشمتپناهیسنه دعوت ایدییور ایدی .

(مابعدی صکره)

بارود واسلحهٔ ناریه

چینلیلر ایله هندلیلر وَسائر اقوام شرقیه بیننده بارودك پك اسکی وقتلردن برو استعمال اولندیغی اکثر تاریخلرده محکی ایسه‌ده بونك زمان ایجادیله هانگی قوم آره‌سنده اختراع اولندیغی صورت قطعیه‌ده معلوم دگلدر .

(روم آتشی) تعبیر اولنان غایت مؤثر بر ترکیب محرقك عربلردن بیزانتنلره انتقال ایلدیگی وَ روملرك اشبو ترکیبی ایلك دفعه اوله‌رق ۳۳۰ سنهٔ میلادیه‌سنده وَ بیوك قسطنطینك زمان سلطنتنده استعمال ایتدکلری روایات تاریخیه‌دندر .

اسلحهٔ ناریه‌نك دخی ابتدای استعمالی تاریخی صورت صحیحه‌ده مضبوط دگلدر . اوروپا تاریخلرینك روایتنه نظراً عربلر میلادك ٦٩٠ سنه‌سنده مکهٔ مکرمه پیشگاهنده افواه ناریه استعمال ایتمشلردر . هجرت پیغمبری میلادك ٦٢١ نجی سالنه مصادف اولیشنه نظراً ٦٩٠ سنهٔ میلادیه‌سی ٦٩ نجی سنهٔ هجریه ایله تقابل ایدیورکه بو تاریخده عبدالملك بن مروانك امیرالجیشی حجاج، مکهٔ مکرمه‌ده عبدالله بن زبیر حضرتلرینی محاصره ایتمش وَمکه‌یه منجنیق ایله آتش آتمش ایدی. بو صورت رمی ایله افواه ناریه بیننده‌کی فرق محتاج ایضاح دگلدر . بناءً علیه فرنك تاریخلرینك غلطی یالکز (افواه ناریه) تعبیرنده اولدیغی ظاهر اولور .

ینه اوروپالیلرك روایتنه نظراً اصل افواه ناریه، یعنی طوب وَ یاتفنك استعمالی ١١٤٦ سنه‌سنده لزبون اوگنده واقع اولمشدرکه بوده ٥٢٥ سنهٔ هجریه‌سنه تصادف ایدیور . بو تاریخده ایسه اندلسده بولنان دولت اسلامیه‌نك شوکت وسطوتی هنوز مائل انحطاط اولمامش وَاستیلا پولتیقه‌لری بردوام بولنمش ایدی .

١٣٢٦ سنه‌سنده دخی ینه عربلرك مارنوس قلعه‌لرینه مدهش برصدا ایله قزغین گلّه‌لر انداخت ایدن آلات ناریه ایله هجوم ایلدکلری روایت اولنمقده‌در .

١٤٥٢ سنه‌سنده فاتح سلطان محمد طرفندن استانبول محاصره‌سنه مباشرت ایدلدکده (اوربان) نامنده برمجار مهندسی معرفتیله ٦٢,٨ سانتیمتره چاپنده اوله‌رق ٣٠٠ کیلوغرام وَ یاخود ١٢ کنتال ثقلتنده مرمر گلّه انداخت ایدر غایت جسیم طوپچ بر طوپ اعمال ایتدیرلمشدر . بوطوپ اوتوز

چفت اوكوز قوشـيله‌رق ايكى آيده ادرنه‌دن اسـتانبوله كتيرلمش ايدى .

قره‌دڭز بوغازى دخى مؤخراً عثمانليلر طرفندن (كمرلك) تعبير اولنان بيوك چاپده طوپلر ايله تجهيز ايدلمشدر .

هوا ادن متقوس گلّه انداختى دخى ينه اسـتانبول محاصره‌سـنده فاتح مشار اليهڭ جملهٔ بدايعندن اولديغى متفق عليهدر . ١٤٥٣ و ١٤٨٠ سنه‌لرنده ايكى دفعه محاصره اولنان زدوس قلعه‌سى پيشـكاهنده دخى هوان استعمال ايدلمشدر .

دولت عثمانيـه‌ده اسلحهٔ ناريهٔ خفيفه‌نڭ صورت عموميه‌ده استعمـالى ١٥٦٠ سنهٔ ميلاديه‌سنده، يعنى سليمان قانونينڭ دور سلطنتنده‌دركه هجرتڭ ٩٣٧ سنه‌سنه مصادفدر .

واقعا مراد اوّل محاربانده دخى اسلحهٔ ناريهٔ جسيمه وخفيفه استعمال اولنديغى مضبوط ايسه‌ده عموماً دگل ايدى . او تاريخده اوروپاليلر آفريقانڭ شمديكى [زولو] اهاليسندن دها دون بر مرتبه‌ده بولنيورلر ايدى .

ابو الضيا

آوستريا ايمپراطورلرينه مخصوص بر عادت

آوستريا ايمپراطورلرينڭ كليسا اربابى عندنده برعنوانى واردركه رسالت عيسويه معناسنه (آپوستوليق) ديه ياد ايدرلر .

حضرت عيسا پاسقاليادن ايكى گون اوّلكى پنجشنبه گونى ـ كه عندالنصارا (ژودى سن) يعنى (خميس مبارك) ديه متعارفدر ـ حوارپلرينڭ اقدامنى تطهير ايتمش ايدى .

بوقاعده اليوم كليسالرجه جاريدر .

آوستريا ايمپراطورلرى ايسـه آپوستوليق عنوانيله قاتوليقلق عالمنده ممتاز بولندقلرى جهتله هرسـنه يوم مذكورده تبعه‌سـنك الڭ مسننندن اون ايكى

كيمسه‌نك آياقلرينى ييقامغه مجبوردر . ايمپراطور بچه‌لرى دخى ينه بويله مسنه اولمق اوزره ١٢ قادينك اقدامنى تطهير ايدر .

حواريونك اولى اولوب اولمدقلرى بزجه مجهول ايسه‌ده خرستيانلرجه اوذاتلرك مجرد اولدقلرى متفق عليهدر . بناءً عليه بوتطهير اقدام ايشنى يالكز ذات مسيحك اجرا ايدوب كنديسى مجرد اولمق حيثيتيله والده‌سى اولان مريم البتول جنابلرينك دخى اون ايكى قادينك آياقلرينى ييقه‌مش اولديغنه دائر نه انجيلده وَنه‌ده كليساجه معتمد عليه اولان آخبارده برگونه صراحت يوقدر .

ديمك ايسترزكه پاپا طرفندن آپوستوليق عنوانـنه مظهر اولان آوستريا ايمپراطورى ذات مسيحى تقليداً تطهير اقدامده بولنديغى گبى زوجه‌سيده كليساجه مجهول وَبلكه بدعت اولمق لازم گلان بوخصوصى مجرد زوجنى تقليداً اجرا ايديور .

اصول تطهير پك مطنطن برتشريفات ايله اجرا ايديلير :

يوم مذكورده آوستريا ايمپراطورى اولان ذات هانگى بلده‌ده ايسه شهرك بلديه رياستى مملكت خلقندن الڭ اختيار اولمق اوزره ١٢ اركك ١٢ قادين انتخاب ايدر .

بونلرڭ هربرى اوّلجه حمامه گوندريله‌رك آياقلرى صورت مخصوصه‌ده تطهير ايتديريلير . چونكه بو اختيارلرڭ اكثريسى عوام ناسدن وَاحتمال كه آياقلرينى دخى ييلدن ييله بو صورتله تطهير ايتديرن طاقمدندرلر . حاصلى بونلرڭ آياقلرى ايمپراطور وَايمپراطور بچه‌نك مشامنه تعفن بخش اولميه‌جق برحاله گتيرلدكدن صكره هربرينه بلديه طرفندن احضار ايديلان برر لباس فاخر اكسا ايديله‌رك سرايدن صورت مخصوصه‌ده ارسال اولنان برر گردونهٔ مكلفه ايكيشر ايكيشر اركاب ايديله‌رك سرايه گوندريلير .

ايمپراطورڭ قرناسى وَسراى خلقنڭ خواص خدّامى بونلرى بينك طاشندن استقبال ايده‌رك حضوره گوتوررلر .

اوراده ایسه لگن مقامنده احضار ایدلمش اولان بر گومش طاس ایچنده گومش برابریقدن باش ماییجینك دودکدیگی صو ایله ایمپراطور برر برر بونلرك آیاقلرینی تطهیر ایله مخصوص پیشگیرلرله قوریلادقدن صکره معتاد اولان اون ایکیشر آلتونی ویره‌رك ینه گردونه سوار اولدقلری حالده شهر امانتی دائره‌سنه گوندررلر .

ایمپراطوریچه طرفندن اجرا اولنان تطهیر دخی بریکنك عینی‌در .

حسب الشیخوخه ایمپراطورك حضورینه داخل اولانلرك برقاچ دفعه بو رسمده بولنانلری واردر .

مدحت افندی حضرتلرینه

مفصلاك حاشیه‌لری صره‌سنده (سمندره) ایله (ازمیر) کلمه‌لرینه دائر ایکی فقرهٔ تأویلیه گوردم .

سمندره‌نك (سنت ـ آندره) محرفی اولدیغنی مجار تاریخلرینك جملهٔ تحقیقاتندن اوله‌رق بیان ایتمشسکز .

ازمیری دخی خرستیان خلقنك کثرتنه بناءً « کاور ازمیری » دیه یاد ایلدکلرینی قید ایلمشسکز .

بنده‌کزه قالیرسه بونلر توجیهات بعیده دندر . (سن) لفظی فرانسز وَ ایتالیان لسانلرنده تحریر وتلفظجه جزؤی برر فرق ایله (عزیز) معناسنه موضوع ایسه‌ده معلوم عالیکزدرکه اسلاو لسانیله (سن) لفظنك هیچ مناسبتی یوقدر . چونکه اصلا وجه (عزیز) معناسنی افاده ایدن کلمه (ایسوتی) لفظی‌در . روملجه‌ده (آییوس) اولدیغی گبی .

(آندره) دخی (آندریا) صورتنده تحریر وتلفظ اولنور . بوحالده سمندره‌نك اصلی (ایسوتی آندریا) اولمق لازم گلیردی . ایسوتی آندریایی

سمندره‌یه تحویل ایتمك ایسه مشهور اولدیغی اوزره بیك ییللق کانی‌یی یانی ایتمك قدر دشوار اولسه گرکدر .

حال بوکه سمندره‌نك اصلی (سکبان دره‌سی) اوله‌رق لسان عوامده سکبان (سیمن) تلفظ اولندیغی گبی دره‌سی لفظنده‌کی ادات نسبت دخی ترك اولنیان یعنی شیوهٔ لسانمزله مألوف بولنمیان اقوام عندنده تلفظجه دوچار هجنت اولدیغی ایچون حذف اولنه‌رق (سیمن دره) صورتنه تحویل ایدلمشدر . نته‌کیم بلغراد جوارنده برده (طوپچی دره) واردرکه بوده قاعدةً (طوپچی دره‌سی) اولمق لازم گلیر . حال بوکه عوام بونیده (طوپچی دره) دیه یاد ایتمکده در . اسلاولر ایسه (سمندره) یی (سیمه‌دره وو) (Simé-dré-voo) وَطوپچی دره‌یی (Tobdji-dré-voo) صورتده یعنی کندی شیوهٔ مخصوصیلریله تلفظ ایدرلر .

لسانمزده بوگبی خلاف قاعده اسملرپك چوقدر . فقط اکثریسی دیدیگم یولده ترخیم اولنمش کلماتندرکه ادنا ملاحظه ایله اصللرینه انتقال میسر اولور . مثلا (دگرمن دره) دیندیگی گبی که اصلی (دگرمنلی دره) اولدیغی محتاج بحث وایضاح دگلدر .

ازمیره گلنجه، بوده اوراده خرستیانلرك کثرتی اعتباریله تخصیص ایدلمش برصفت دگلدر ظن ایدرم . چونکه برینی دیگرندن تفریق ایچون ایکی ازمیر بولنمق وَ برینه مسلمان، دیگرینه گاور ازمیری دینمك لازم گلیردی. نته‌کیم وقتیله لیمانی خرستیانلر النده وَشهری استیلای عثمانیانده بولندیغی ایچون برینه (گاوورسینوبی) دیگرینه ساده‌جه سینوب دیندیگنی ذات عالیکز افاده بیورمش ایدیکز .

بزده جغرافیایه اهمیت ویرلمامش وَدها طوغریسی بوعلمك ماهیتی طانمامش اولدیغندن ـ کاتب چلبینك جهانماسیله شیخینك جهانماسندن ماعدا ـ احتجاجه وَ یاحل اشکاله صالح برکتابمز اولمدیغی معلومدر . بوگبی

اسملرده ایسه تاریخلرمزك معلومات جغرافیه‌لرینه مراجعتدن بشقه چاره‌مز قالمیور . کاتب چلبینك لاتینجه‌دن ترجمه ایلدیکی اوروپا تاریخنده (ازمیر) لفظنه دائر هیچ بر ایضاحه تصادف ایده‌مدم. یالکز ازمیری فقط (اسمیرنا) دیه یازوب کچیویرمش . حال بوکه مدقق مشار الیه سائر پك چوق اسامیٔ بلدانده صورت تحریفاتی ارائه ایله تصحیحاتده بولنمشدر . طوسقالقده‌کی برات سنجاغنك (بلغراد)دن محرف اولدیغی بیان ایتمسی کبی ، که بوکا آرناوود بلغرادی اطلاق ایتمکده‌یز ، ظن ایتمم‌که جهانماسنده‌ده (کاوورازمیری) دیه بر قید بولنسون .

فقط شیخینك جهانماسـنه صورت مخصوصـه‌ده مراجعت ایلدم . آنده ایسـه یالکز (ازمیر) لفظنی مقید بولدم . شیخی کچن عصرك اجلهٔ علماسـندن ایدی . یعنی یوز یوز آلتمش سـنه‌لك برآدمدر . اکر بو تعبـیر عثمانلیـلرك مبـادیٔ ظهورندن بری زبانزد اولمق لازم کلسـه ایدی هیچ اولمازسه لسان عوامده (کاوور ازمیری) دیه معروفدر دیه‌بیلیردی .

بنده‌کزك تحقیقمه نظراً بولفظ مشهور صاری‌زیبکك برقوشمه سنده‌کی « کاوور ازمیریاندم سـنك الکدن » نقراتنـدن آزمه‌در . احتمال‌که بنده‌کز خطا ایدییورم . فقط مقدما دخی سویلدیکم وجهله مفصل عثمانلیلر ایچون بر تاریخ جامع ومکمل اولمق اوزره تألیف اولندیغی حیثیتله امکان مساعد اولدیغی قدر وقایع وتحقیقاتنـده صوابه مقارن اولمقلغنه چاشمق همز ایچون وظائف حمیتدندر عزیزم .

ابو الضیا

اوروپا شرقی بیلمز

کمال بك بر مقالهٔ مهمه‌سنده « اوروپاده علمایه تصادف اولنورکه‌قمرده اولان انهارك عمقنی تعیین ایدرلر وادعالرینی فناً اثباته مقتدر اولورلر . فقط ینه اوروپا ایچنده بولنـان [مریچ] نهرینك حالنی تمامیله بیلمیـه‌جك قدر

غفلتده بولنورلر » قولیله اوروپالیلرك اكثر خصوصاتده افراط وتفریط عقبه‌لرندن قورتیله‌مدقلرینی ایضاح ایتمشیدی .

فی الحقیقه تحرّی حقیقت آرزوسیله بیك درلو مهالكی اختیار ایدن اوروپا علماسنك شرقه‌دائر اولان اكثر معلومات وتحقیقاتی ضعف ومبالغه‌دن خالی دگلدر .

بودعوامزك الڭیكی بر برهانی‌اولمق اوزره بوكرّه آلدیغمز ٢١ آغستوس تاریخلی پارسك طباعت غزته‌سنده مندرج برفقره‌یی ابراز ایدرز :

صورت فقره

« [موسیو ارنه‌ست - مایه‌ر] وسائط نشریهٔ دین اسلامی تعداد ایلدیگی صره‌ده دیمشكه : « استانبولده برمطبعه واردركه گوچك برغزته « نشر ایدر . بو غزته‌نك تمثیلات یومیه‌سی یوز بیكی متجاوز ونفوذی « فوق العاده‌در .

« مذكور غزته برسوریه‌لی طرفندن اداره اولنور وغزته‌لری « محتوی اولان پاكتلر ممالك اسلامیه‌نك هرجهتنه ارسال ایدیلیر . « بوغزته‌لرده‌سمرقنددن موغادوره [١] قدرتصادف اولنور. هرطرفده‌مخابرلری « واردر ؛ ایرانده ، هندده ، فاسده وخطهٔ عربیه‌نك هرجهتنده حتی « طومبوقتوده دخی (شیخ الپهام) اسمنده برمخابری موجوددر . » انتهی

استانبولده بویله برغزته موجود اولوب اولمدیغنی بزجه بحثه‌بیله دگمز. فقط شو مقاله‌یی اوقویان هراوروپالی بوكا اعتماد ایتمكده معذوردر . چونكه ارنست مایه‌ر اوروپاجه اقوالنه اعتماد اولنان علمادن معدود در . حال بویله ایكن هیچ وجودی اولمیان برشی اوزرینه بسط مقال ایتمك برفاضله گوره معایبدن معدود دگلمیدر ؟

ایشته اصل شایان بحث ومناظره جهتی بوراسیدر . معلومدركه برشی اوزرینه اداره اولنان افكار یابرفكر خالصته ویاخود برنیت غرضكارانه‌یه

[١] موغادور فاسك ساحلده برشهری ولیمانیدر .

مستند اولور . فكر خالصتله ايراد اولنان اقوال ضعف وَيا مبالغه‌يي حاوى اولسه بيله مادامكه نيت فاسد دكلدر ؛ وقوعه كلان نقصان وَزياده دخى معفو طوتلمق يعنى حسن نيته باغشلانمق لازم كلير .

شمدى بو بحثده آرانيله‌جق جهت موسيو ارنستك بومقاله‌يي نه نيتله ايراد ايتمش اولمسنى تدقيقدر . يوقاريكى فقره‌نك صورت افاده‌سنده اويله برفكر فاسدحس اولنمديغى كبى فاضل مشار اليه دخى هيچ بر ملتك اغراضنه تابع اولميان خادم انسانيت طاقمندندر . بوحالده مشار اليهك اغفال اولنمش اولمسنه حكم ايتمك لازم كليركه بوده اخلاق فاضله اربابنك عموماً مبتلا اوله كلديكى آفاتدندر .

باخصوص شرقه سياحت ايدن اكثر اوروپا علماسى السنهٔ شرقيه‌يه واقف اولمدقلرندن بزه دائر هرنه تحقيق ايدرلرسه (سيسه‌رون) نامى ويردكارى قلاغوزلردن ايدرلر. ميعشتنى شوكا بوكا رهبرلكده آرايان طاقمك كرك علماً وَ كرك اخلاقاً نه‌مزيتلرى متصوّردركه ويردكارى معلومات طوغرى اوله بيلسين . بوبابده كى نقصان همت ينه بزلره عائددر . چونكه مملكتمزك تدقيق احوالنى مراق ايدينان اوروپا فضلاسنه مدار مراجعت اوله‌جق هيچ بر اثر ميدانه قويمدق . اوروپاليلر بزه دائر نه اوكره‌نيورلرسه مأخذلرى يا دشمنلرمزك نشريات اغفالكارانه‌لرى وَياخود اوكلرينه دوشن قلاغوزلرك اختراعاتيدر .

ابو الضيا

ژان ژاق روسونك نوئل الوئيزندن

اون اوچنجى مكتوب

(ژوليدن ـ سن پرويه)

سعادت وبختيارى ايچنده بولنديغمزى تمهيد ايديشده پك حقلى ايمشم، بونى بكا الك جزئى بر تغير احوالمزدن بشقه هيچ برشى دها ايى تفهيم

ايده‌مز ايدی . اگر شدايد محنه دوچار اولمش اولسه‌يدق ايكی گوڭلك برغيبوبت بزی بو درجه دوچار اكدار ايدرمی ايدی ؟ بزديبورم ؛ زيرا مجزوممدركه محب وفاشعارم دخی عدم صبرمه اشتراك ايدر ؛ بواشتراكك سببنی حس ايتمكده اولديغم صبرسزلغك كندوسنجه معلوم اولمسيله برابر بو حالی كنديسنك دخی بالذات حس ايتمسيدر . محبمك بتون بوشيلری بكا تفهيم ايتمسنه آرتق احتياجم يوقدر .

صيفيه‌يه آنجق دون آقشامدن برودر واصل اولدق وشهرده ديدارڭزله مشرف اولديغم وقت وساعت هنوز حلول ايتمديگی حالده تبديل مكان، غيبوتڭزی دها زياده تحملگداز برحاله ارجاع ايلمشدر . اگر علم هندسه‌يی بكا منع ايتمامش اولسه‌يديڭز عدم صبرم بعديت ازمنه وامكنه ايله برنسبت مركبه اوزره بولنديغنی بسط وتمهيد ايده‌جك ايدمكه تباعدك آلام افتراقی نه درجه‌ده تشييد ايتديگنی ملاحظه ايدرسڭز .

گرك مكتوبڭزی وگرك تحصيل علم حقنده ترتيب ايتمش اولديغڭز پلانی مطالعه وتدقيق ايتمك اوزره بورايه گتوردم ؛ واو‌لكنی دها شمديدن ايكی دفعه اوقودم : صوڭلرندن پك متأثر اولدم . محبم برعشق حقيقی حس ايتمكده اولديغڭزی مشاهده ايدييورم ، زيرا بوعشق افعال وحركات ناموسكارانه‌يی رشف وتذوق قوتندن سزی تجريد ايتمديگی گبی قلبڭزك الك محسوس اولديغی شيلرده بيله فضيلت اغورينه اجرای فداكاری ايتمكده محافظهٔ مهارت ايلمشسڭزدر . فی الحقيقه نسوانی اغفال واضلال خصوصنده طريق معارفی استعمال اغفالاتك الك مردود ومذمومی وبر معشوقهٔ صاحب غرورك مرحمت ورقتنی رومانلر وساطتيله تحريكه چالشمق كنديسنك پك جزئی برسرمايه صاحبی اولديغنی اشاعه ايتمك ديمكدر .

اگر فلسفه‌يی ، درسلريڭز ايچنه آمال وافكارڭزه مطابق برصورتده ادخال ومنافعڭزه موافق قواعد واصول تأسيسنه ابتدار ايتمش اولسه‌يديڭز بنی اضلال ايده‌جك يرده بالعكس ايقاظ ايتمش اولورديڭزكه ايشته اغفالاتڭزك

اك مهلكيده هيچ بونلرى استعمال ايتمامكدر . بر هوس عشق گوكلمى تسخير وَبر محبت ابديه‌يه احتياجمى الهام ايدر ايتمز جناب حقدن بر ذات ظرافت سماتله دگل فقط بر روح لطيفه مالك بر ذات ملائك صفاتله اتحاديمى تضرع ونياز ايلدم ، چونكه خصيصهٔ مذكوره انسانك مالك اوله‌بيله‌جگى حظوظاتدن اك آز نفرت واستكراهه تابع اولانى اولديغى وَناموس واستقامت دخى رفاقت ايتديگى بالجمله حسياتى تزيين ايلديگى پك اعلا مجزومم ايدى . سزى انتخابمدن طولايى ترجيحمى پك گوزل اجرا ايلمش اولديغمدن حضرت سليمان گبى طلب ايتديگمله برابر طلب ايتمديگمه دخى نائل اولدم . بو آرزومك صورت حصولنى سائر آرزولرم ايچون برفال خير عد ايدرك بر گون لايق اولديغكز مرتبه سزى مسعود ايده‌بيله‌جگمدن قطع اميد ايتمم محبم . بو بابده‌كى وسائط بطى ، مشكل ، وَمشكوك اولوب تصادف ايديلان موانعده دهشت انگيزدر . تحت تعهده گيرمگه بر درلو جرأتياب اوله‌ميورم ؛ فقط اعتماد ايديكزكه صبر وتحمل ايله محبتك مقتدر اولديغى شيلرك هيچ بريسى فراموش ايدلميه‌جكدر . مع مافيه ازهر جهت والده‌مك حسن نظر وتحسيننى استجلابده دوام ايده‌رك اوتوز سنه خدمتدن صكره بالكليه اختيار عزلته قرار ويرمش اولان پدرمك عودتنده معاملاتنده درشت وَفقط صاحب ناموس وعفت اولوب سزى تلطيف ايتمكسزين سوه‌جك وَسويلمكسزين تقدير وتحسين ايده‌جك اولان اسكى بر آصلزاده‌نك عظمت وتكبرينه تحمله حاضرلنكز ،

خانه‌مزك اتصالنده بولنان قورولرده لاجل التنزه براز طولاشمق اوزره مكتوبمى بوراده براقدم . اى محب لطيفم سنى ده برلكده اورايه گتورر وَدها طوغريسى بغرمده طاشير ايدم . برلكده گزه‌جگمز يرلرى انتخاب ايدر وَبزى قبوله شايان محللره نشانه وضع ايدر ايدم . بو عزلتگاه لطافتنجشالرده قلبلريمز دها اوّلدن يكديگره افشاى راز ايدر ايدى . برلكده

بولنمقدن طولانی حس ایتدیگمز اذواقی بونلرده تزییده خدمت ایدر وَ ایکی عاشـق صادقی قبول ایتـدکلرندن ناشی بر قیمت جدیده دهـا احراز ایدر ایدی ، سزکله برلکده اولدیغم زمان مشاهده ایتدیگم محاسنی یالکز اوله‌رق حس ایتمدیگمه متحیرم .

بو محل لطیفك تشکیل ایتدیگی طبیعی قوریلر میاننده لطافتجه جمله‌سنه فائق بر قوری موجوددرکه الك زیاده بونك ایچنده محفوظ اولیورم وَ ایشـته بوندن طولایی محبم سزك ایچون برلطیفهٔ غریبه استحضـار ایدیورم . فقط مقصدم بو قورینك سائرلری اوزرینه دائما مرجح طوتلمسی کیفیتی اولمدیغی گبی بنده کزده هیچ بر وقت اظهار سماحت ایتمیه‌جکم . افکار باطلهٔ عادیه‌یه رغماً بالاختیار کوکلمك اعطا ایلدیگی شیلرك تصدیع وتجیزك اعتصاب ایلدیگی شیلره درجهٔ رجحانی محبم ایشته اوراده حس ایتدیره‌جکم . مع مافیه عقل فعالکز بو بابده لزومنـدن زیاده تابع خیالات اولور خوفیله اوّلجه اوراسـنی اخطار ایده‌یمکه مذکور قوری‌یه یالکز اوله‌رق گیدلمیوب قابل انفکاك اولمیان عمی زاده‌م دخی برلکده بولنه‌جقدر .

عمی زاده‌م گانجه اگر موجب حدتکز اولمزسـه بزی گورمك اوزره بازار ایرتسی گونی تشریفکزه قرار ویرلمشدر ، والده‌م عربه‌سنی عمی زاده‌مه ارسال وَسزده سـاعت اونده اورایه عزیمت ایدوب مزبوره سزی بورایه گتوره‌جـك وَیوم مذکوری بزمله امرار ایده‌رك ایرتسی گون بعدالطعـام برلکده عودت ایدیله‌جکدر .

ایشته مکتوبمك بوراسنده ایکن بونی سزه اعطا خصوصنده شهرده موجود اولان سهولتـك بورادده فقدانی تخطر ایتدم . ابتدا کتابلریکزدن برینه برکاغد قاب کچیریلوب مکتوبمی بونك آره‌سنه ادخال ایدرك باغچوانك مخدومی (گوسـتن) ایله گوندرمگی ملاحظه ایتـدم . مکـتوبی اوراده

ارامقلغكز خصوصى بنجه امين اولمامقله برابر عمرمزك تقديراتنى بويله تصادفاته ترك ايتمك دخى برعفو اولنماز عدم احتياط عد اولنور . بناءً عليه بازار ايرتسى كوننكى ملاقاتى اوفاق بر پوصله ايله طرفكزه اشعار ايله اكتفا ايدرك مكتوبمى يوم مذكورده بالذات اعطا ايتمك اوزره حفظ ايده‌جكم . لكن طرفكزدن قوريلق اسرارى اوزرينه برچوق فرضيات وخيالات تشكيل اولنمامسنى دخى اخطار ايدرم .

ژولى

تحف بريولده اوصاف ممالك

مونيتورده دات غزته‌سنك باش محررى بولنان موسيو اوتينكر اوروپاده بولنان مشهور شهرلرى مخصوصاتندن كنايه اوله‌رق غزته‌سنده شو صورتله توصيف ايتمشدر :

آمستردام تجارت ايديور . آهن فساد ترتيب ايديور . برلين موده ياپيور . بروكسل مباحثه ايديور . دره‌سد هرشيئه حيران قاليور . دوبلين ديلنجيلك ايديور . ادينبورغ رؤيا كوريور . فلورانسه صايقلييور . فرانقفورت صاييور . جنوه كولييور . هامبورغ ييور . هانوور اويويور . قاسل خورليور . استانبول يقانييور . (يعنى بوغاز ايچندن طولايى) قوپنهاغ سوسلنيور . لايپسيق اوقويور . (لكن يالكز ايچنده نشر اولنان تاغبلات غزته‌سنى) ليزبون چاليشيور . مادريد توتون ايچييور . مايانس برقاردينااله مالك اولديغى ايچون سوينيور . مانچستر يوك اكيريور . مانهايم كفر ايديور . مارسيليا شرقى سويليور . مونيخ بيرا ايچيور . ناپولى تردليور . پالرمو يلپازه ايله سرينلييور . پارس عربده ايديور . پشته كوزه‌للك ايليور . استوقهولم اكلنيور . تورين دوز كون سوريور . ونديك سويور . وارشاوا آه ايديور . ويانه هضم ايليور .

ایکی فقرهٔ لطیفه

وولتر غزته‌سی شمدیکی ایتالیا قرالیچه‌سی مارغریتك ایتالیا داخلنده برسیاحتی اثناسنده‌کی تحف برسرگذشتنی حکایه ایدییور :

مشار الیها شومندوفرایله قونی قصبه‌سی استاسیونه مواصلتنده برقاچ دقیقه استراحت ایتمك وکندیسنی استقباله کلنلری گورمك ایچون واغوندن طیشاری چیقار . قصبه‌نك وجوهی کندیسنی سلاملادقدن ورئیسلری دخی برمعتاد برنطق ایراد ایلدکدنصکره قرالیچه‌یی اوّلجه ترتیب ایتمش اولدقلری براوگله طعامنه دعوت ایدرلر مشار الیها بودعوته اجابت ایتمیوب فقط شکر قارشدیرلمش برصو ویرملرینی رجا ایلر. صویی گتیررلر، قرالیچه ایچوب بارداغی ویردکدنصکره آغزینی سیلمك ایچون مندیلنی چیقارمق اوزره الینی جیبنه صوقنجه وجوهدن بری فرط تلاش ایله تقرب ایدرك « امان افندمز نه یاپیورسکز ! اونك پاره‌سی اودنمشدر » دیمشدر .

دیگر

بیوك فره‌دریق معتادی وجهله خاصّه آلاینك یوقلمه ژورناللرینی معاینه ایتدیگی صره‌ده طابور ضابطانك اوصافنی ناطق اولان ژورناللرك برنده برضابطك اسمی حذاسنده « ایی ضابط فقط عیّاش » شرحنی گورمکله ایرتسی تعلیمگاهه گیدرك ضابط مومی الیهك قوماندا ایتدیگی طابوری جلب ایله گونی اجرای تعلیم ایتمسنی امرایلر . ضابط دخی الك مشکل الاجرا مانورالری برسرعت فوق العاده ایله ایفا ایلر . فره‌دریق بونی گوردیگنده النده‌کی عصایی کندیسنه او ژورنالی گوندرمش اولان میرآلایه قارشو اوزاته‌رق « کاشکی سنده بویله عیاش وفقط ایی ضابط اولسیدك » دیمشدر .

جلال الدين

برنجی فصل

آبسکون آطه‌سنده شاهانه، فقط اسکی برچادر

پرده

۱

مجلس

۱

جلال الدين — نیره

نیره

گونش جمالك آقشام بلوطی گبی اوزرینه چوکن شو ماتم رنگندن نه زمان قورتیله‌جق ؛ او چهره بروقتلر صباح نوبهاره بگزردی ! دائما اطرافنه نوردن دوکلمش شفقلر، تبسمدن یاپلمش غنچه‌لر صاچاردی . کیم بر کرّه باقارسه گوکلی صفای روحانی ایله، گوزلری اشك مسرتله طولاردی .

گونش طوتلدیغنی گوردمده ینه اوقدر نورانی برجمالك بویله قرا کلق بررنك باغلایه بیله جگنی خاطرمه گتیرمزدم . بر کرّه‌جك، بردقیقه . جق اولسون گولمزمیسك ؟ اوّللری

یانکده جان بولمش برمسرت نبی گوردیگك نیرّه که باقیورسك‌ده یاردلی ارسلان، اوقی جگرینه صاپلانمش اولان صیادینی سیر ایدرگبی گوزلرکدن آتش ، دوداقلرکدن غضب دوکیلیور ! فلکه باش اگمز ایکن بروقت بنم ایچون پادشاه پدریگك آیاقلرینه قپانوبده فارس سلطنتنی خاندانمده ابقا ایتدیرمشیدك ! شمدی گوکلکده اومیدلك ، اوتوجهك ذرّه‌قدر اولسون اثری قالمدیمی ؟

جلال

بر ذره‌سی بیله زائل اولمدی . سنی برنجی گورشمده نه‌قدر سودم

ایسه هر یوز یکه باقدقجه بر اوقدر دها سویيورم .

نیره

اویله ایسه چهره کده بو محزونلق نه‌در؟ دنیاده محبته مغلوب اولمیه‌جق بر الم‌می اولور ! بو جهانك غمنی ینه جهانه براقسه‌قده بز یالکز محبتمزی دوشونسه‌ك اولمازمی ؟

ایشته بویله بر مصیبت زماننه دوشدك حیات وجودمزدن هیچ آیرلمیه‌جق کبی طوییور . فلك بلا کونلرینك ، کدر کیجه‌لرینك دقیقه‌سنی ییللر ، ساعتنی عصرلر قدر اوزادییور . بزده آنك رغمنه وقتمز نه قدر آغر کچرسه عمرك اك بیوك لذتی اولان صادقانه محبتدن اوقدر زیاده استفاده ایتسه‌ك ده فلکدن لایقیله بر انتقام آلسه‌ق نه اولور ؟

یوزیمه اویله محزون محزون باقمه ! بز ایستر ایسه‌ك فلکدن انتقاممزی آله بیلیرز ! کندی وجدانمز ، کندی کندیمز بزم ایچون دنیاده هر بختیارلغی وجوده کتیرمکه کافیدر . آه ! بیلمم نصل اولییورده قلبکده بر قوجه عالمك نه‌قدر کدری وار ایسه هپسنه یر بولییور بنم کوکلم یالکز سنکله طولمش ، سندن بشقه هیچ برشی قبول ایتمیور ! شیراز عالمی خاطریکزه کلمزمی ؟ بز نه‌وقت کوریشدك بیلیرسکز یا ! قلبجلر شفق زمانی طوغمش هلال کبی قانلر ایچنده پارلامغه ، مزراقلر قاننی ایچمك ایچون وجودینه یاپیشه‌جق مخلوق کوزه‌دن اثردرلر کبی تتره‌یه تتره‌یه باشنی طوغرلتمغه ، اوقلر ایچنده صاقلانه‌جق کوکل بولمق ایچون میدانه آتلمش محبت کبی قارشوسنه تصادف ایدنلری تاجان اوندن اورمغه ، فیللر شدتلی بر زلزله یه طوتلمش‌ده عسکری ایله سلاحیله برابر یرندن اوینامش قلعه برجی کبی طاشلر ، دمیرلر ، اوقلر ، حربه‌لر ، نعره‌لر ، واویلالر صاچه‌رق اوزریمزه یغلیوب کلمکه باشلامشیدی .... عجبا تعجیزمی ایدییورم ؟

جلال

سویله ! سویله ! همان سنك قدر سودیکم حاللری کوزمك اوکنه کتیرییورسك .

نیره

پدرم غوغایه گلیرکن بنی ده یانـنه المشدی . مرحومه والدهم، بیچاره قادین ، بیلسـه‌گز نه قـدر تلاش ایتدی ! « هیچ اون سکز یاشنده قز غوغایه‌می گیدر ؟ ایکی ارککی اولادم وار . برابر کوتوریورسـکز . بری زرهکز ، بری سـپرکز اولسـون ! وجودلری اوقدن ، قاندن اطرافنه دالالر صالیویرمشـده باشـدن آیاغه قدر گللره غرق اولمش فدانه بکزه‌سـون ، بنـه افتخار ایدرم . فقط قزمدن نه ایسترسکز آنی بکا براقك! آه ارککی چوجق طوغریرز ، یدی سکز یاشنه گیرر گیرمز یوزلرینی گورمکه حسرت اولورز . شمدی قزلرمزی ده بتون بتون ضبط ایده جکسکز؟ دیمك که والده‌لر جوجغنی، قز اولسون، ارکك، اولسون قرننده طاشی‌یه جق، قوینده بیوده جك . خسته‌لنیرسـه هر گیجه صباحه‌قدر یتاغنـك آیاق اوجنده ، اولور ایسه هر گون آقشامه‌قدر مزارینـك باشی اوجنـده آغلایه جق‌ده ینه امر، نهی، تصرّف یالگز پدرلرده اولـه جق » دیه شـکایتلر ایتدی . آغلادی، یالواردی، آیاقلرینه قپاندی، هردرلو تأثیر ایتدیره‌مدی . آنك گورلدیلری، فریادلری بتدکدن صکره پدر بر خفیف تبسم ایتدی . سزده گورمشسکز دریا ! مرحوم جوابسز قالور ظن اولنمش برسـوزه مقـابله ایتدیگی وقت نه‌قدر خفیف گولردی. ینه اویله گولدی « پادشـاه نسلندن گلانلرك شـانی هردرلو فداکارلقده خلقه نمونه اولمقـدر بن اولادمی - ولوقز اولسـون - دولتمـه فدا ایتمـکه مجبورم . بن قزمی مخاطره‌یه آتارسه‌م هرکس اوغلنی ایستر ایسـته‌مز سلاح اوکنه تسلیم ایدر » دیدی . ینه والده‌مك یوزنده بررجا اماره‌سی گورنجه « قادینلر پادشاه ایشـنه قاریشمز » دیه برکرّه باغردی . تویلری اورپردی، گوزلری آتش گبی قزاردی ، پارلامغـه باشـلادی . گزلیجه یوزینه باقه‌جق اولدم . قارشمده بر ارسـلان باشی طـوریور ظن ایتدم ! ... اللهی سورسه‌گز تعجیزمی ایدییورم ؟

جلال

سویله ! سویله ! آرادیغم گبی

استیدیگم گبی بر پدر تعریف اید . یورسك . قائم پدرمك اولسون مرد اولدیغنی دوشونیورمده گوکلم براز تسلی بولییور .

کاشکی بنده سنڭ قدر بختیار اولیدمده پدرم واهمه سنڭ یولنه دولتنی فدا ایده جکنه دولتنك یولنه بنی فدا ایده یدی !

نیره

نه قدر ادراکسزم ! مراقگزی دفعه چالیشیورمده هپ او اندیشه یه قوت ویره جك شیلر سویلیورم .

جلال

سویله ! سویله ! لقردیلرگی ایشتدکجه گوگلمه آغزیگی او یمش قدر انشراح گلیور .

نیره

پدرم او قیافته گیردی . سنه جکم بتون بتون شاشردی . صانکه دوادقلری ، کرپکلری بر برینه یاپشدی نه بر لقردی سویلکه ، نه برکرّه یوزیمزه باقمغه جسارت ایده بیلدی . همان یرندن قالقدی ، حرم قپوسنه طوغری یوریمکه باشلادی . بن بتون بتون حیرت ایچنده قالدم . پدرده یرندن طوراندی . مابین طرفنه طوغرلدی . برکرّه یوزیمه باقدی : صانکه آنك گوزلری گهربادن ، بنم وجودم چوبدن ایمش گبی اختیارسز آرقه سنه دوشدم . محاربه یه نه قدر نفرت ، عذاب ایچنده گلدیگمی بن بیلیرم . صانکه بوینمه زنجیرلر طاقدیلرده بنی ایکی یوز ساعتلك یره طاشلق اوزرندن ، چالیلق آره سندن سورکلیه رك گتیردیلر .

مگر بنم بوتلاشمده چوجوقلرك عدمدن وجوده گلیرکن ایتدکلری فریادلر قبیلندن ایمش ! مگر جناب حق بکا اصل حیاتی اوزمان نصیب ایتمشده استقبالنه چیقارمشم ! مگر پدرم بو بیچاره وجودمی ایکی اسلام دولتی آره سنده باریشقلغه ، اقربالغه خدمت ایده بیلیر دیه اوراده قدر احتیاط ایچون گوتورمش ! مگر جلالمه اوراده نائل اوله جقمشم !

شمدی برکرّه غوغا باشلادی . باشلار باشلامز عسکرمز بوزلدی . آه ! بوزغونلق بنم گبی آناسنك قوینندن یکی آیرلمش قزلره نه قدر

دهشـت ويرمش اوراسـنى بردرلو
تصوّر ايده‌مزسكز .

آتليـلر كزك هانكيسنه باقسـه‌م
اولوم جانلانمش ده‌قوشه قوشه اوزريمه
طوغرى كليور صانيردم ! پدرمى
كوردم : كنديني بيك قليجك آلتنه ،
بيك قارغينك اوسـتنه آتييور !...
بر قاچ يردن يارەلنمش آرقه‌سـنده‌كى
صارى خلعت قان طمله‌لرندن قاپلان
پوسـتنه بكزه‌مش ! هوا قارارمش
قارارمش كوكلر جناب حقك غضبندن
مخلوق بر جهنم كبى قورقنج قورقنج
كورلر ، يرلر اولادينك قانى يوزينه ،
كوكسـنه دوكلمش بر والده كبى
آجى آجى ايكلر . هر دقيقـه‌ده بر
ييلديرم آتش رنكنـده يرادلمش بر
اژدرها كبى بوكيله بوكيله بلوطلرى
ييرتاراق يا بر آغاجه ، يا بر قارغى‌يه
چارپار ، چارپديغـنى محـو ايدر !
يوز بيكلرجه آدم زرهلر كينمش ،
صانكه زره كيمكله كوكللرى‌ده دمير
كسيلمش . جان آلمقـده عزرائيل
ايله ياريشير ! بو طرفه باقارسك ؛ بر
دلى قانلى يارەلنمش اجليـله كولشـه
كولشه اوليور . او بر طرفه باقارسك ؛
بر عسكر بشقه‌سنك ياقاسنه صارلمش
كويا كندى روحى ايمش‌ده النـدن
قاپديرمش كبى ، بيـك حرصـله ،
بيك غضبله جانى آلمغه چاليشـور .
نره‌يه باقسه‌ك اوق ، يارەلى ، غارغى ،
موتا ، قليچ ، قان ، فيل ، آتش ، منجنيق ،
ييلديرم ! برادرلر يارەلرندن آدمميدر ؟
دكلميـدر ؟ فرق اولنماز . والده
دنيانك او بر كوشه‌سنده ! خدمتكارلر
ميدانده جانيله اوغراشير ! جاريه‌لر
دهشـتندن باتلمش يرلرده يوارلنير !
روزكار چادرك بر طرفنى كوتورمش .
وجود صـوغوقدن ، ياغموردن خزان
ياپراغى كبى تترر !.... يوق ....
انسان قورقودن . كدردن اولور ديرلرسه
يالاندر . اكر كرچك اوليدى ، بن
اوكون بر دقيقه صاغمى قاليردم !

جلال

آه ! بيلمزسـكه بر مرد اويله
بر بلا ، اويله بر دهشـت ايچنـده
بولنورده كنديني ، دوسـتنى ، بلكه
بعض كرّه دشمننى چكيشـه چكيشه
موتك پنجه‌سندن قورتارمغه چاليشيرسه

نه قدر گوكلی آچیلیر ، نصل عمری آرتار .

نیره

بیلیرم ، سنی او محاربه‌نك ، او قیامتك آره‌سنده گوردم‌ده آنك ایچون بیلیرم . حالا گوزمك اوگنده‌در . اردو یرینه گلان عسكر چادرك ایپلرینه صارلمش ایدی ، اوقلر آغاجه هجوم ایتمش آری طوپی گبی برینك باشی برینك قنادینه یاپشیرجه‌سنه بر برینه صیقیشه‌رق ویزله‌یه ویزله‌یه اطرافمده طولاشمغه باشلادی . بن دقیقه دقیقه عزرائلی بكلر طوروركن قارشودن قاصرغه گبی بر دومان پیدا اولدی ، دها دومان برقاچ یوز آدیم اوزاقده ایكن یولنك اوغراغنده هر نه‌وار ایسه روزكاردن پریشان اولوردی ، برده دومان یاریلدی نه كوره‌یم ! مگر او قاره بلوطده بر مهتاب ، مهتاب دگل . مهتاب چهره‌لی ، انسان قیافتلی بر ملك صاقلی ایمش ! بر ملك كه انسان قیافتنه گیرمش ده ینه ملكلگی یوزندن آقیور ! گوزلری بر درلو جمالكدن آییرمق ممكن اوله‌مدی . طالمشم ، حیران حیران حالكی ، طرزیكی ، طوریكی سیر ایدییورم او قدر طالمشم كه چادرك اوگنه دو . كیلان قانلر آیاغمه گلمش اتكلرمه بولاشمش‌ده خبرم اولمامش ، برده همان گوزمك اوگندن غائب اولدك كندی حالمی اونوتدم ، سنی آرامغه باشلادم . اطرافمه گوز گزدیریر طورور كن قولاغمه بر دلفریب صدا گلدی مگر یانمه گلمش‌ده تحت روانمی امر ایدرمشسكز . یوزیكزه باقدم بتون بتون غشی اولدم ؛ وجودمك بر یرینی حركت ایتدیرمگه اقتدارم قالمدی . حتی ، بیلیرسكز یا طودا . قلریمی اوینادوب‌ده تشكر ایچون بر كلمه اولسون سویله‌یه‌مامشدم ! آره‌مزده طوپی اوچ بش آدیم یر وار ایدی دگلمی ؟ یوزیكه باقدیغم آنده جان اویمه بر اوق آتمش اولیدك ، ممكن دگل ، قلبمه محبتدن اوّل یتشه‌مزدی . . .

ظالم ! صانكه بنی اسیر ایتمدك اویله‌می ! هانگی جاریه‌ك سكا بنم گبی قوللق ایدر ؟

جلال

(لطيفه يوللو)

آزاد اولديغكيمي استيورسك ؟

نيره

الله اسير كه‌سون . بن آكلايورم آ سز بندن صيقليورسكز ؟ احتمالكه يوز يكزى گولديره‌بيليرم ديه عمرمده بر كرّه لطيفه ايده‌جك اولدم؛ مقابلنده بنى آغلادنجه‌يه قدر چاليشه‌جقسكز .

مجلس

٢

اولكيلر — قطب الدين

قطب الدين

والده‌جگم نيچون گوزلرگز طولمش ؟ اوّل بنم گوزمده بر طملا ياش گورسه‌گز طاريليرديگز ! دنيانك حالى دگيشدى . يسه ننه‌لر آغلايه‌جق ، چوجوقلر صوصدرمغه چاليشه‌جق قدرمى دگيشدى ؟

نيره

گوزلرمى صولانمش ؟ بلكه توز قاچمشدر . هر گوزى صولانان آغلاماز ... هايدى آرسلانم طيشارى كيت ده اگلن ! اوق آت ، قليچ اور ! شعر اوقو ! البته برشى بولور اگلنيرسك دگلمى ؟ بوراده جانك صيقليور آ ايكى گوزم !

قطب الدين

پادشاهمك خدمتنده ، پدرمك ، والده‌مك يانده ايكن نه‌دن جانم صيقلسون ؟

[قطب الدين چيقار]

جلال

بر لطيفه‌مى بيله چكه‌ميورسك ؟

نيره

اويله آيريلقله لطيفه‌مى اولور !

جلال

چهره‌سى عادتا اولو رنگى باغلادى ؟ ينه گوزل ! روحدن ، حياتدن گوزل ! دنياده سندن صيقلمق ، سندن آيرلمغى ايستمك بنم ايچون ممكنميدر ؟ الله عشقنه اويله خاطره‌لره ، اويله واهمه‌لره الدانمه‌ده بر كرّه جدى دوشون ! بر كرّه گوگلكه صور ! بر كرّه وجدانكه دقت ايت !

نيره

يوق ..... اللهمك عشقنه يمين ويريورسك . يالان سويلرسه‌م

قورقارمکه جزاسـنی محبتده بولورم . حالبکه باقدقجه خاطرمه بیك وسوسه کلیور . فقـط کوکلم بردرلو بنـدن صیقلدیغکه ، بنی سـومدیککه قائل اولمیور .

اللهم ! جمالکله تجلی ایتمشسك . اوکه اوکه بر قول یراتمشـسك ؟ بر حالده یراتمشسك که یوزینی مجوسـیلر کورسه کونشی براقیر بوکا طاپینیر . او قولکی ده بکا نصـیب ایتـدك ! انسان قدر عاجز بر مخلوق آره‌سنده جـلال الدین قدر عالی بر وجـود یرادان قدرتکه، اوقدر ممتاز یراتدیغك بر قولکك کوکلنی نیرّه کبی دکرسز بر بیچاره‌یه میل ایتـدیرن مرحمتکه، طوپراقدن ، دیکندن کل یتشدیر . دیکی کبی بندن ده قطب الدین کبی بر ملك وجوده کتیرن عظمتکه صیغنیورم . بنی جـلالمك محبتنـدن مأیوس ... التفاتندن محروم ایتمه !

جلال

نیرّه ! نه قـدر حزین، نه قدر غریب دعا ایدییورسك اشته بنی‌ده کندیکه بکزتدك قطب الدین کورسه عادتا آغلیور ظن ایده‌جـك ! پدرم دنیـانك الك بیوك پادشاهلغنی غائب ایتـدیکی زمان کوزلرم بو قدر یاشار مامشدی .

نیره

آه ! ینه سـلطنت ! نظرکزده سلطنتدن بشقه بر شیئك قیمتی یوق ! پادشاهلغکز دکل پادشاهلق امیدکز مخاطره‌یه دوشمش دنیاده سویله‌جك هر نه وار ایسه هیچ بری کوزیکزه کورنمیور .

جلال

چوجوق ! بن کندم ایچـونمی تأسف ایدییورم ؟ بن سلطنت سور-مك ایچون پدرمدن مملکت بولمغه‌می محتاجم؟ اجدادمه او ملکی قزاندیرن قلیج عجبا بنم المده هیچ بر ایش کوره-مز می ؟ شو دها دشمن یوزی کور-مه‌دن بویله وجود عالمی ایچنـده بر عدم کوشه‌سی بوله‌جق قدر قورقمقده، صاقلانمقده مهارت کوسترن بابام قدر اولسـون بر ضـبط ایتمکه مقتـدر دکلمی یم ؟ آنك ضـبط ایتـدیکی یرلر بر پادشـاهه کفایت ایتمز می ؟ جهان ملکی صحیحاً برطرناغنه دکمیان نیرّه‌ملك باشـنه یمین ایدرمکه جلال

الندہ بر قاچ قلیج ، گوکسندہ بر قاچ
رزه پاره‌لغی اختیار ایدنجه دنیانك نه
طرفنه گیتسه کندینه بر دولت پیدا
ایدر . هیچ اولمازسه شهادت دولتی
حاضر طوریور . بن برشیئك غائب
اولدیغنه تأسف ایدیورم که بر دها
اله گیرمسی ممکن اوله‌ماز ! اعاده‌سی
قابل اولمیه‌جق بر دولتدن آیرلدیغمز
ایچون بویله کدرندن اولمش‌ده ماتم
رنگنده کفنلره بورنمش جنازه گبی
گزییورم : خاندانمك ناموسی برباد
اولدی . آ کلامیورمیسك ؟ ظلم
آتشی مملکتلری، کشورلری صارمش
دومانی افلاکه سر چکیور ، دشمن
قلیجی ارککلره، قادینلره، چوجقلره،
اختیارلره مسلط اولمش شهید قانی
طوپراغك الك آشاغیکی طبقه‌سنه
چکیور! دشمنله آره‌مزده بو قدر مسافه
وار ؛ روزگارلره قدر انسان لاشه‌سی
انسان یانیغی قوقوسی گتیرییور !
طوپراغی دیگلاسه‌ك یتیم ایکلدیسی
ایشیدیلیور، صویه باقسه‌ك شهید قانی
گورینیور. دنیاده نه قدر کمالات، نه
قدر بدایع میدانه گلمش ایسه بو
گون جمله‌سی عرب، عجم ملکلرنده
طوپلانمش ، جهالتدن دنی ،
وحشیلکدن ظالم بر خنزیر انسانیتك
آلتی بیك ییلق محصول حیاتنی
بتون بتون محو ایدوب ده یرلرنده
آدم کله‌سندن یاپیلمش قله‌لردن، مظلوم
قانیله یازلمش مرثیه‌لردن بشقه برشی
براقمامق ایستیور !

اودار الفنونلرك محافظی بز ایدك.
اویله ایکن ییللرجه مزارده قالمش
میت اعضاسی گبی پژمرده، پریشان
مکروه برحاله دوشمشز . شوطوپراقلر
ایچنده چوریبورز ،

نیره

اللهم سن مرحمت ایت !

جلال

اللهدن کیمك ایچون مرحمت
نیاز ایدییورسك . بزم ایچون دگلمی؟
دعاك نصل مقبول اولسون ! بوگون
کاشغردن تا مغربك نهایتنه وارنجه‌یه
قدر هرکس کندی دیننده ، کندی
دیلیله اللهه عبادت ایدییور . اوغلیله
زنا ایتمش برفاحشه‌نك مردار قانندن
خلق اولنمه برکاب او مکروه وجودینی
حاشا جناب حقدن زیاده عبادته
لایق گورمش ، یریوزندن الله نامنی

قالديروب ده يرينه كندى ملعون آدينى قائم ايتمك، خالقك نه قدر عبادى وار ايسه كندى گبى شيطاندن بيك قات دنى بر مخلوقه طاپديرمق ايستيور !

او عبادتخانه‌لرك ديواريده بز ايدك. اويله ايكن چينده‌كى سدك قيرق طاشلرى، چورك طوپراقلرى قدر اولسون ايشه يراميورز، ييغين ييغين بونسيان كوشه‌لرنده سورونيورز.

نيره

الله عشقنه صوص! چهره‌كده كى، باقشكده‌كى دهشت عقلمه طوقنيور، شمدى چيلديره‌جغم.

جلال

ديكله! سويلديكه سن سبب اولدك. گوكلمده صاقلامغه چالشديغم آتشلر علولاندى، بوندن صكره ضبط ايده‌مم. اسلام اوزرينه بو بلايى دعوت ايدن بز ايدك. صكره دشمن گورنديگى گبى الك اوّل بز قاچدق. طوپى بركرّه غوغا ايتدك، آنده‌ده غالب ايدك دشمن بزدن يوز چويردى، گويا تاتارك اوك طرفى انسان، آرقه طرفى اجل ايمش گبى بزده او زمان قاچمغه باشلادق! يوز سنه‌دن برى فلكك هردرلو جفاسندن قلبجمزك حمايه‌سنه صيغنان، بزى مرد، همتلى، كفايتلى، غيور، حاصلى كنديلرندن بيوك صانوبده تبعيتمزه گيرن، آياغمزى باشلرندن يوكسك، قيلمزى جانلرندن عزيز طوتان نيجه يوز بيكلرجه، يوز بيك بيچاره‌يه «ايشته دشمن گليور، بزده قاچه‌جغز، سز آرتق باشكزك چاره‌سنه باقك!» ديمكدن اوتانمدق، قهّار منتقمك حضورينه، نه قدر كنديسنه عبادت ايدر قوللى وار ايسه جمله‌سنك هلاكنه سبب اولمق گبى بر وبال ايله گيتمك، اخلافه زمانمزده انسان دنيلمگه لايق كيم وار ايسه يوزده طقسانك ناحق يره دوكيلان قانيله لكه‌لنمش بر نام براقمق نه بيوك مصيبتدر! ذهنكده بوله‌ميورميسك؟ بز الله حضورنده نمرودلر، فرعونلر قدر مسئول اوله‌جغز، استقبالده دنيايه نه قدر مسلمان، نه قدر انسان گليرسه بزى، شيطانى براقه‌جق‌ده بزه لعنت ايده‌جك!

(مابعدى صكره)

مجموعهٔ ابو الضيا

هر شهر عربی ابتداسیله اون بشنده نشر اولنور

جلد ٥ ـ جزؤ ٥٠] فی ١٥ ذی الحجه سنه ١٣٠٣ [نسخه‌سی ٣ غروش

الفبا

[مابعد جزؤ ٤٩]

وولترك الفبا حقنده‌کی مطالعاتی حقیقةً شایان تدقیقدر . اسلاوجه‌دن فرانسزجه‌یه وارنجه اکثر اوروپا لسانلرنده (حروف) هجایی جامع اولان کتابه (آلفابا) (آلفا ویتا) (آبه‌ثه) وَیاخود (الفباء) گبی بر اسم ویرلمشدرکه بو اسملر حروف هجادن ایلك وَایکنجی حرفلردن ترکیب اولنمشدر .

وولتر فرسه طقسان اسم ویرن عربجه‌ده (الفبا) جزؤنك بر اسم مخصوصی اولوب اولمدیغنی کندیسنه بیلدیرمه‌لرینی لسان عربه واقف اولانلردن سؤال ایتمش ایدی . وولتر جنابلرینك بو سؤالنه زماننده اجابت ایدن بولنوب بولنمدیغنی وَبناءً علیه مومی الیهك حل اشکال ایدوب ایتمدیگنی بیله‌مز ایسه‌کده لسان عربده دخی حروف هجایی ناطق اولان کتابك اسمی (الفباء) اولدیغنی، یعنی بشقه بر اسمی بولنمدیغنی بیلیرز .

چینلیلرك [هایه ـ یه‌ن] تعبیرلری دخی عینیله (الف) وَ (با) دن مرکب (الفباء) لفظی گبی (ها) وَ (په) وَ (یه) حرفلرینك مجموعندن ترکیب اولنمشدر .

السنهٔ قدیمهٔ شرقیه‌دن (ارمنی) لسـانندن بشقه (الفبا) جزؤنك بر اسم مخصوصی اولدیغنی بیلیورز .

لسان مذكورده عینیله (آلفابه) وَ(آبه‌ثه) وَ (الفباء) دیمك گبی (آیب پنه‌ران) تعبیری مستعمل اولمقله برابر (علم تحریر) معناسنی افاده ایدر (كه راغان) وَ(هكه‌نا) تعبیر مخصوصلری دخی واردركه بین الخواص وَباخصوص ارباب قلم عندنده اصل مستعمل اولان تعبیرده بودر .

لسان عربده وولترك تعبیری وجهله فرسك طقسان وَ بزجه معروف اولدیغی اوزره دوه‌نك بیك بشـیوز اسمی اولدیغی حالده (الفبا) نك مثلا ارمنیجه‌ده اولدیغی گبی (علم تحریر) یولنده بر اسم مخصوصی اولمامسنه سبب بزه قالیرسه حروف هجا عربلرك كندی مالاری اولمامسندندر .

چونكه حروف هجـایی عربلر سریانیلردن اخذ ایتمشـلر ایدی . عربدن‌ده بنی حمیره انتقال ایلدی . حتی یا گلش اوقوتمامق اوزره (ابجد، هوّز، حطّی، كلمن، سعفص، قرشت) صورتنده مضبوط ایدی . حروف مذكوره عربه انتقال ایلدكدن صكره سریانیده اولمیان آلتی صدایی، یعنی (ث خ ذ ض ظ غ) حرفلرینی دخی علاوه ایله حروف ابجـاده اطلاق ایتدكلری كلمات معهوده‌یه (ثخذ) وَ (ضظغ) كلمه‌لرینی‌كه روادف اطلاق اولنور، ضم وترديف ایلدیلر .

ابجد حقنده بعض كتب عربیه‌ده منـدرج اولان روایات خرافات اوّلین قبیلندندر .

مثلا قاموسه باقه‌جق اولسه‌ق ابجد حقنده شوحكایهٔ غریبه‌یی گورورز :

« ..... فی الاصل ابجد وَهوّز وَحطی وَ كلمن وَ سعفص وَ قرشت‌كه ٦ نفردر مدین الكاسنده شاهلر ایدی. كلمن جمله‌سنك رئیسی، یعنی شهنشاهی ایدی . وَ بونلر شعیب علیه‌السلام قومندن ایدیلر . یوم ظله‌ده جمله‌سی هلاك

اولدیلر حتی مرسوم کلمن نام شاهك قزی پدرینه مرثیه [١] اوله‌رق اشبو گفته‌یی نظم وانشاد ایلمشدر :

« کلمن هدّم رکنی
« هلکه وسط المحله
« سیّدالقوم اتاه
« الحتف ناراً وسط ظله
« جعلت نار علیهم
« دارهم کالمضمحلّه »

یوم ظله ایام مشهورهٔ عربدندرکه قرآن کریمده دخی « فاخذهم عذاب یوم الظلة » آیهٔ کریمه‌سنده تصریح اولنمشدر . مفسرینك قولنجه (یوم الظله) دن مراد اصحاب ایکه‌یی هلاك ایدن سحاب مطبق‌درکه تحتنده باد سموم وار ایدی .

فقط قرآن کریمده هلاکی خبر ویریلان اصحاب ایکه‌نك قاموسك دیدیکی گبی آلتی نفر ملوك طوائف اولدیغنه واسملری ابجد، هوز بولندیغنه دائر نه ضمنی، نه صریحی هیچ برقید یوقدر .

کلمن اسمنده‌کی شهنشاهك کریمه‌سنه اسناد اولنان نشیده‌یی البته فیروز آبادی جنابلری متوفیه‌نك سنك مزارندن اقتباس ایتمامشدر . رواة عربك استشهاد کلمات معرضنده‌کی اختراعات منظومه‌لریله اثبات مدعا ممکن‌اولورمی؟

حتی عربك سریانیلردن حروف ابجدی آلدیغی زمان (ثخذ) ایله (ضظغ) کلمه‌لری یوق ایدی . اگر اولمش اولسه ایدی یورقاریده قاموسك ٦ نفر اولمق اوزره قید ایلدیکی شاهلرك ٨ نفر اولمه‌لری اقتضا ایدردی

[١] مرثیه یی مرضیه کبی یای مشدده ایله تلفظ ایدنلر سهوده مرثیه معرفه وزنندهدر . لالطابع

باخصوص مرثیهٔ مبحوث عنهانك بشنجی وصوك مصرعلرندهکی (خله) وَ (مضمحله) کلمه‌لری دخی ناطق اوله‌جغی اوزره بونشیده مزبورهٔ مخیله لساننده‌ن اولمق اوزره عربلر طرفندن اختراع اولنمش منظوماتدن بولندیغنه ذکر اولنان کلمه‌لر بذاتها بنیه‌در . ابو الضیا

بیوك فردریقك خصوصیت احوالی

[مابعد جزؤ ۴۹]

فره‌دریق کندیسنك (دون کیشوت) یعنی سرسری قهرمان وَ یاخود یوریمش، الآن یورر وَالی نهایه یوری‌یه‌جك بر « اختیار قهرمان » اولدیغنی سویلیه‌رك تلذذ ایدر ، وَ بعضاً مقام اشتکاده « کوچکجه‌سنه برعمر کچیرییورم » دیر ایدی . فی الحقیقه مشار الیهك قیافتی بو سوزینی بردرجه‌یه قدر اثبات ایدر ایدی . زیرا کندیسی البسه‌سنه اصلا اهمیت ویرمز ایدی. حتی مائی چوخه‌دن گیدیگی سترهسی برگون محاربه اثناسنده ییرتلمش اولدیغندن برتیلان محلی بیاض ایپلکله وَکندی الیله دیکمش ایدی . شاپقه‌سنك اطرافی یاغلانمش وَالبسه‌سنك هرطرفی ییرامش ایدی . فقط کندیسی بواسکی البسه‌سنی یکی لباسلرینه ترجیح ایله دائما آکتسا ایلر وَآره صره بکا « دوستم ! بن تزین گبی، تکلف گبی شیلره اسیر اوله‌مم . بنده تفاخر یوقدر ؛ بنی نصل گوریور ایسه‌ك اویله بیلیسك » دیر ایدی .

برگون قراله پوتسدامدن قوللق گوندرمشلر ایدی . قوللقلر براز اوزونجه اولمسندن قرال بونلرك هپسنی اورته‌سندن کسه‌رك آلتی چفت ایکن ۱۲ چفت یاپدی . وَبکا « بنم قوللقلرم پك اوزون اولماملی‌در. چونکه سن بیلیرسك که بنده پیس برعادت واردر . قلملرمی قوللقلرمك اوستنده سیلرم . بوکا ایسه بوقدر گوزل یاپلمش قارگبی قوللقلر تحمل ایده‌مز. ایی برعادت دگل اما نصلسه بن بویله شیلره پك دقت ایده‌میورم والسلام » دیمشیدی .

مشارالیهك سوس دنیلان شیئه قطعا مراقی یوق ایدی . چزمه‌لری آیاغنده راحت طورسونده بچمی نه یولده اولورسه اولسون اصلا اهمیت ویرمز ایدی . مع مافیه آرالقده آیاقلرینك اوشودیكندن شكایت ایلر ایدی‌كه بونك سبب حقیقیسی چزمه‌لرینك سوكولمش اولمسی ایدی .

قرال اكثریا نفسنه متعلق سوز سویلیه‌رك تحفاق اولمق اوزره كندی كندیسیله استهزا ایلردی . بر گون بیغزده شویله بر محاوره كچدی :

قرال — بنده اصلاح اولنمغه محتاج برشی واردر . اوده صورتم‌دركه متمادیاً اسپانیا انفیه‌سیله ململع اولمقده‌در . بوانفیه چكمك مستكره برشی ایمش . طوغری سویلیورم، برازطوموزجه دكلمیدر؟ (que j'ai l'air un peu cochon) سكا سویلیورم طوغریسی بودگلمی ؟

بن — طوغریسنی سویلیم افندمز : یوزكز و اوستكز باشكز انفیه‌یه مستغرقدر .

قرال — آدم . ایشته بن بوكا براز طوموزجه اعتیاد دیرم .

مشار الیه نفسی حقنده نه‌قدر جبار ومرحمتسز ایسه قرناسی حقنده اورتبه رحیم وشفیق ایدی . مثلا ماصه‌نك اوزرندن انفیه قوطیسنی آلدیرمق ایچون اوشاق چاغرر وبویله جزؤی برشی ایچون بیله بنی زحمتدن اسرگر ایدی. بشقه براوطه‌یه گیده‌جگی زمان شمعدانلری كندیسی النه آلوب گوتورر وچیقه‌جغی اوطه‌نك پنجره‌لری آچیق ایسه بالذات كندیسی قاپاردی.

پوتستامده برمایس گیجه‌سنده مصاحبت ایدركن وقتیله برلینده تماشا ایلدیگی براو پرادن بحث آچمش ایدی . فقط اوپرانك اسمنی بردرلو درخاطر ایده‌میوردی . وبكا اوپونك بعض پارچه‌لرینی تعریف ایتدیگی حالده بنده فلان اویون اولملی دیه‌كه مقتدر اوله‌میوردم . نهایت برچوق مدت دوشندكدن صكره ایكمزده یاتمق اوزره اوطه‌لرمزه چكلدك . فقط كندیسی اوپرانك اسمی خاطرینه گلمینجه اویویه‌میه‌جغنی سویلیه‌رك وداع ایتمشیدی . برده باقدم‌كه گیجه یاریسندن صكره اوطه‌مك قپوسی اوریلیور . اویانوب

سؤال ایتدیگمده قرال طرفندن بر پوصله گوندرلدیگنی خبر ویردیلر . قپویی آچوب کاغدی آلدم . شوسوزلری یازمش ایدی : « آرادیغم اسمی بولدم .
« اوپرا (مونته‌ زوما) در . بن شمدی اویقویه طالییورم . سنده بنی
« تقلید ایله . پوصله‌یی محضا سزی دوشنمکدن قورتارمق وراحتسز برگیجه
« امرار ایتدیرمامك ایچون گوندردم . گیجه‌ڭ خیر اولسون عزیزم . »

حال بوکه پوصله واصل اولدیغی زمان بن اویقویه طالەلی ایکی ساعتی کچمش ایدی . راحتسز اولان بن دگل بلکه کندیسی ایدی .

برگون وظائف حکمدارینڭ آغرلغندن بحث ایلدیگی صره‌ده دیدی‌که : « بیلمزسڭ دوستم . دنیایه برحکمدار صلبندن کلمك مقدر ایمش .
« باری پدرمڭ اوچنجی ویا ایکنجی اولادی اولسه‌یدم نه اولوردی . وظیفه
« شناس برحکمدر ایچون راحت ایتمك شویله طورسون خسته اولمغه بیله
« وقت یوقدر . شولغویات ایله کچن دملرمی عجبا امور عباد حقنده مکلف
« اولدیغم خدماتمه‌می محسوب ایده‌جکم . بن کندی افعالمڭ مؤرخی صفتیله
« سویلیورم . اگر کندی تاریخمی یازه‌جق اولسه‌م، فیلسوفلق نامنه نه قدر
« بیهوده زمان صرف ایتمش برگوزه اولدیغمی، وظیفهٔ اصلیه‌مڭ اونده برینی
« بحق ایفا ایده‌مدیگمی اصلا کتم ایتمز ایدم . کیم بیلیر بنم زمانمی ضبط
« ایده‌جکلر آره‌سنده بوحقیقتلردن غافل نه‌قدر مؤرخ بولنه‌جقدر . ایشته
« بن تاریخڭ وباخصوص حکمدارلردن بحث ایدن تاریخلرڭ حقیقتدن پك
« بعید بولندقلرینه وزمانمی یازه‌جق پك چوق صاحب ناموس وحق شناس
« مؤرخ بولنمقله برابر هیچ بریسی بنم نه‌درجه‌لره قدر ایفای وظیفه ایتدیگمی
« تعیین ایده‌مدکدن بشقه گوردیگم بعض جزؤی خدمتلری پك بیوك عد
« ایده‌جکلرینه وحاصلی مؤاخذه‌یه شایان احوالمی بیلمکسزین قطعا اهمیتی
« اولمیان افعالمله اوغراشه‌جقلرینه وبناء علیه بنی اولدیغم گبی تصویر
« ایده‌میه‌جکلرینه حکم ایدییورم »

مشار الیه فطرةً حلیم اولمسندن هرنه قدر شدتلی بر تربیه گورمش

اسه‌ده ینه رقت ومرحمت ایله مزین برچوق حسیات عالیه محافظه ایلمشدر. مثلا راسینك آثارینی اوقودیغی و بعض رقت آمیز یرلری گلدیگی صره‌ده گوزلری طولار وتأثراتندن سسی بوغولور؛ و دیرایدی‌که: «خیر! دوام ایده‌میه‌جگم. بوراسین یورگیمی پاره‌لیور» بناءً علیه تحمل سوز اولان پارچه‌لره تصادف ایلدیگنده کتابی قاپادقدن صکره اوطه ایچنده آشاغی یوقاری گزینورکن ینه آغلامقده دوام ایدردی.

مشار الیهك پدری، اوغلنك کتاب اوقومسنه مساعده ایتمامش اولدیغی حالده فره‌دریق عمرینی کتب عقاید مطالعه‌سنه حصر ایتمش مقدم برراهبدن زیاده کتب متنوعه مطالعه ایلمشدر. پدری رقص ایتمسنه دخی مساعده ایتمامش ایکن فره‌دریق رقصده دخی کسب رسوخ ایلمشدر. فقط ١٧٥٠ سنه‌سندن بری رقصدن وازگچمش ایدی. بونگله برابر ینه اصول رقصی اونوتمامش ایدی.

فره دریقك غایت اعلا فلاواطه چالدیغی معلومدر. مشار الیه بواگلنجه‌سنه اثنای حربده دخی مداومت ایلر و هرگون برساعت فلاواطه چالار ایدی. کندیسی بونی هضم طعام ایچون بیوك برمدار عد ایلردی.

قرالك علم طبده دخی معلوماتی وار ایدی. برگون پوسته‌مامده خسته‌لندیگم صره‌ده قولمدن درحال کندی الیله قان آله‌رق اعادهٔ صحتمه خدمت ایتمشیدی. برگونده اردوده معیتنه مأمور اولان بر بوریزن شدید برحمایه طوتلدیغی واطبا کندیسندن ال چکدیگی حالده فره‌دریق بالذات ترتیب ایلدیگی بر معالجه ایله بوریزنی ایکی گون ایچنده شفایاب ایلمشیدی.

مشار الیه کل یوم پوسته‌نك گتیردیگی مکاتیبك عمومنی بالذات آچاردی. برچوق مکتوبی گوزدن گچیرمکده‌کی مهارتنك امثالی گورلمامشدر دینسه شایاندر. چونکه یگرمی اوتوز مکتوبی سطحیجه سوزدکدن صکره بردها هیچ بریسنه باقمغه محتاج اولمامق اوزره اوتوزینه دخی جواب یازه

بیلیردی. جوابی یازلمیه‌جق مکتوبلری ایسه حفظ ایتمك معتادی اولمدیغندن ییرتوب آتاردی .

فره‌دزیق اولموچ قلعه‌سندن مفارقت ایلدکدن صکره آوستریالیلر خطوط مخابره‌یی کاملاً ضبط ایلمش اولمسندن تمام اوچ هفته هیچ بر مکتوب آلامامش ایدی . نهایت یگرمی گوندن صکره برقاچ چانطه‌یی مستصحب اولدیغی حالده بر پوسته‌جی ظهور ایلدی. قرال مکاتیبك وصولنه اودرجه‌لرده مشتاقانه انتظار اوزره ایدی‌که پوسته‌جینك گتیردیگی چانطه‌لرك جمله‌سنی اوطه‌سنه جلب ایده‌رك کاتب خصوصیسی (آیهل) نزدنده بولندیغی حالده چانطه‌لری فرط تهالکله آچه‌رق ایچلرنده‌کی مکتوب پاکتلرینی، او پاکتلرك کندیسنه عائد اولوب اولمدیغنه دقت ایتمکسزین آچوب اوقومغه باشلامشدر . نهایت موسیو آیهل کندیسنه عائد اولمیان محرراتی دخی اوقومقده اولدیغنی اخطار ایلمکله عقلی باشنه گله‌رك بشقه‌لرینك مکتوبلرینی ترك ایلمشدر .

بو وقعه پك تحف اولمش ایدی . قرال مکتوبلره اوقدر اشتیاق ایله صارلمش ایدی‌که مکتوبلرك بعضیسی تمامیله بورشمش و بر طاقمی یرتلمش ایدی . (مابعدی وار)

اللی سنه‌دن بری آمریقا

قطعات قدیمه خلقی سفینهٔ عادیه سرعتیله ترقی ایدییور . آمریقا اهالیسی ایسه اکسپرس سرعتیله ایلرولیور . بوقضیه‌نك درجهٔ صحتنی ارقام ایله تعیین ایچون موسیو آندره قارنه ژینك اثر تدقیقی اولان (....... اللی سنه‌دن بری آمریقا) عنوانلی تألیفه مراجعت ایده‌لم .

اوّل امرده تکثر نفوسی نظر اعتباره آلالم . بو اللی سنه ظرفنده انکلتره اهالیسی ۱۰ میلیون، فرانسه اهالیسی بش میلیون، تزاید ایتدیگی حالده ممالك مجتمعه‌ده ۳۰ میلیون نفوس آرتمشدر . اگر بو ترقیّ نفوس یارم

عصر دها دوام ایدرسه ممالك مجتمعه‌ده ١٠٠ میلیون نفوس تعداد اولنه‌جق وَبرعصر ایچنده بتون اوروپا اقوامی قدر اهالی‌یی شامل اوله‌جقدر .

آمریقا جمهوریتنك اهالیٔ حاضره‌سنك بشده دردی نسلاً انگلیز اولان آمریقالیلردر . دیگر برقسمی‌ده آلمانلردن مرکبدرکه بونلرك اوچ میلیونی ١٨٤٠ دن ١٨٦٠ سنه‌سنه قدر قبول اولنمشلردر . بیوك بریتانیا وَآلمانیادن ماعدا ممالك سائره‌دن وقوع بولان مهاجرت بالنسبه قلیلدر .

§

نفوس حقنده ویردیگمز علم اجمالیله اکتفا اولنوبده آمریقا حکومت مجتمعه‌سنك ثروتنه نقل مقال ایدیلیرسه بونده‌ده گوریله‌جك ترقی پك عظیمدر :

١٨٥٠ سنه‌سنده ثروت موجوده ٤٢ میلیار ١٥٠ میلیون فرانق ایدی . حال بوکه اوتاریخده انگلتره‌نك ثروتی ١١٢ میلیار ٥٠٠ میلیون فرانق یعنی آمریقادن ایکی دفعه دها زیاده ایدی . اوتوز سنه‌دن عبارت برزمان مسئله‌نك برعکس اولمسنه کفایت ایلدی ؛ چونکه ١٨٨٢ سنه‌سنده انگلتره‌نك ثروتی ٢١٨ میلیار فرانق اولدیغی حالده آمریقا ممالك مجتمعه‌سنك‌کی ٢٥٠ میلیار فرانقه بالغ اولدی. بویکونه ٢٨ میلیار برقیمت محافظه ایدن آمریقا امتعهٔ تجاریه‌سی انضمام ایلدیگی حالده ثروت مملکت ٢٧٨ میلیار فرانق حاصل ایدر .

آمریقا امتعهٔ تجاریه‌سنك قیمتی اولان ٢٨ میلیار فرانق ایسه عموم اوروپا امتعهٔ تجایه‌سنك نصفنه قریبدر ؛ زیرا اوروپانك قیمت امتعه‌سی ٦٥ میلیار فرانقدن عبارتدر .

آمریقانك تجارت بحریه‌سی انگلتره‌دن صکره برنجی مرتبه‌یی حائزدر . ١٨٨٠ سنه سنده انگلتره‌نك ١٨ میلیون وَآمریقانك ٩ میلیون طونیلاته ایدی که آمریقانك طونیلاته‌سی فرانسه تجارتنك حاوی اولدیغی طونیلاته‌دن ٤ دفعه اعظمدر .

آمریقا سفائنی تجارت بحریه ایچون تحمل ایتدکاری نقلیاتك

مجموعه‌ـدن یوزده ۲۰ آلیر . حال بوکه فرانسـه وَ آلمانیا بودولاب تجارتدن نهایت یوزده ۱۰ قزانه بیلیر .

آمریقانك ادخالات واخراجاتی فرانسـه وَ المانیانك اخراجات وادخالاتنـه معادلدرکه بو ایکی مملکتـك یکون ادخالات واخراجاتی یدی بچق میلیار فرانقدن عبارتدر .

آمریقانك تجارت داخلیه‌سنه گلنجه بوکا هیچ بر مات قیاس اولنه‌ماز . ممالك مجتمعه داخلنه شـمندوفرله نقل اولنان امتعه‌نك ایکی میلیار یدی یوز اللی میلیون فرانق حاصـلات ویردیگی موازنهٔ سنـویه‌دن آکلاشلمشـدرکه بومبلغ انگلتره، فرانسه وَ ایتالیانك مجموع حاصلات داخلیه‌سندن زیاده‌سیله عالی بر مقدار ارائه ایتمکده‌در .

یالکز پانسیلوانی شـمندوفری انگلتره سفن تجاریه‌سـنك عمومندن عظیم بر مقدار نقلیاتده بولنور .

§

ممالك مجتمعه‌نك عساکر بریه‌سی همان هیچ منزله‌سـنده‌در ، یعنی ۲۵ بیك نفردن عبارتدر . عساکر بحریه‌سی‌ایسه همان یوق دینه‌جك برراده‌ده‌در. حال بوکه بوندن یگرمی سنه اوّل جنوبیلرله اولان محاربه‌ده وَ برنجی دعوتده ایکی میلیون وَ پرسلاح عسکر وَ ۶۲۶ حرب گمیسی جمع ایلمشیدی .

شمال مظفریتندن برقاچ آی صکره بومدهش اُردو اهالی‌یه قارشمش وَ یالکز بر خاطره‌سی قالمشدر .

§

اللی سـنه اوّل هیچ برشمندوفری بولنمیان آمریقا ۱۸۸۵ سـنه‌سنده ۲۰۶,۰۰۰ کیلو متره طولنده بر خطه مالك اولمشدر . عموم اوروپاده ایسه ۱۸۳,۹۱۰ کیلومتره‌در . دنیاده موجوداولان شمندوفر خطوطی ۴۵۰,۲۸۰ کیلومتره اولوب بوده آمریقا تمور یوللرینك ضعفیدر . بوندن ماعدا آمریقالیلر

هر سنه تیمور یولی انشا ایتمکده‌درلر . یگرمی سنه‌یه وارماز آمریقا تیمور یوللری قطعات سائره خطوطندن دها مدید بر طول حاصل ایدر. بوندن ماعدا هیچ بر مملکتده آمریقاده سیاحت اولندیغی گبی منتظم وَراحت سیاحت اولنه‌ماز. چونکه آمریقاده یتاق واغونلری ایجاد اولنمشدرکه بونلرله اصلا یورلمقسزین بر بحر محیطدن دیگرینه یدی گون یدی گیجه‌ده سیاحت ایدیلور .

§

شمندوفردن ماعدا آمریقاده دنیانك اڭ بیوك نهرلرندن معدود اولان انهار دخی موجوددر . میسیسیپی نهری حجماً وولغادن بشقه عموم اوروپا انهارینه مساوی اولوب طولی ٣,٦٢٠ کیلومتره وَقابل سیاحت اولان شعباتی دخی ٣٢,٠٠٠ کیلومتره‌دړ (هودسون) نهری بخارلی بیوك گمیلر ایچون یعنی آلبانی‌یه دگین منصبندن آتلانتیقه قدر اولان ٢٤٠ کیلو متره محلی ایچون قابل سیاحت اولوب دیگر اون ایکی قدر انهار دخی طبق بووجهله‌درر . مشهور لیمانلری اصل ساحلدن پك اوزاقده اولوب ٩,٠٠٠ طونیلاتولق برگمی‌یی دریادن ٢٥٠٠ کیلومتره بعید بر مسافه‌ده، یعنی قره‌ده گورمك پك عجیب اولور . طبیعی اولان بومیاه جاریه کمال صنعتله داخل انتظام اولمش وَبر برلرینه جدوللرله ربط ایدلمشدر .

١٨٨٠ ده آمریقاده بر ملیار اوچ یوز یگرمی بش میلیون قیمتنده وَ ٧,١٨٩ کیلو متره طولنده جداول موجود ایدی. بو ارقام انسانك ذهننه حیرت ویرر .

آمریقا خطوهٔ عظیمه ایله ایلریلدیگی وَخلقی بیان ایتدیگمز درجه‌ده تزاید ایتدیگی والحاصل تجارت وصناعت نقطهٔ نظرندن نتایج عظیمه‌یه واصل اولدیغی وَتأدیهٔ دین ایلدیگی اثناده آوروپا ملتلری تهیئات عسکریه ایچنده حراب اولمقده وَبر برلری اوزرینه آتلمقده دوام ایتمکده‌درلر .

ژان ژاق روسونك نوئل الوئیزندن

اون دردنجی مکتوب

(سن پرودن - ژولی یه)

نه یاپدك ، آه ! نه ایشلدك ژولیم ! بنی نائل اجر ومكافات ایتمك عزمنده گورینور ایدك، فقط محو وهلاك ایتدك . سرخوش وَدها طوغریسی بیهوشم . اوبوسهٔ ممیت حواسمی افساد وَجمیع قوامی تشویش وبرباد ایتدی. آلامی تهوین ایتمك ایستر ایدك ! ظالم ! تشدید ایتدك . لب شیرینكده برسم مهلك ایمش، اختیارکه ایتدكجه خونمی سوزان وَبنی محو وپریشان ایدییور . ایشته رقت ومرحمتك بنی بو وجهله اتلاف ایدییور .

ای شوآن وهم وخیال واضغاث واحلام سحراتمانك خاطرهٔ ابدیه‌سی! ممكن دكل، هیچ بروقت روحمدن ازاله ایدیله‌میه‌جكسین؛ وَاوراده ژولینك لطافت وملاحتی محكوك وبوقلب متهیج بنده حسیات شدیده وآه وافغان حاصل ایتدكجه عمرمك آلام واكدار یله سعادت حالنی تشكیل ایده‌جكسین !

ایواه برحال آسودكیٔ ظاهری ایچره امرار ایامله آرزوی عالعالكزه منقاد اوله‌رق ریاستنی تنزلاً درعهده بیوردیغكز برحالدن اصلا اشتكا ایتمیور ایدم . برتخیل متهورك مطالبات طاقتفرساسنی پای تحقیر آلتنه آله‌رق انظارمه برپرده چكمش وَگوكلمه برمانعهٔ قویه احداث ایلمش ایدم. بونلر میانندن هوساتم آنجق نیم برصورتده فراره قدرتیاب اوله بیلكله ممكن اولدیغی مرتبه مسعود وبختیار ایدم . تذكره‌كزك نزدینه شتاب ایتدم . برلكده (قلارنس) ه عزیمت ایتدك . سزی گوردم، برخلجانه گرفتار اولدم. صورت حزینكزك عكس لطیفی حركات قلبیه‌مه برشدت جدیده القا ایتدی. همان بلااختیار یانكزه تقرب ایتدم. وَدوچار اولدیغم پریشانیٔ فكریمی والده‌كزدن گیزلیه بیلمك ایچون عمزاده‌كزك ملاحظاتنه كلیّ احتیاجم وار ایدی .

باغچه‌ده گزلدی وكمال حضور ایله طعام ایلدی؛ تذكره‌گزی خفیاً بكا اعطا ایتدیكز. فقط اوشاهد مدهش حضورنده اوقومغه جرأت ایده‌مدم؛ شمس زواله باشلادی. اوچمز برلكده بونك بقیهٔ شعاعی آلتنده قوریلغه طوغری متوجه اولدق. متخاق اولدیغم ساده دلیٔ آسودگی، بولندیغم حالدن دها لطیف ایدی. قوریلغه تقرب ایدر ایتمز یكدیگریكزه ایتدیككز اشارات خفایا آیاتی، تبسمات متقابله‌گزی وَرنك رخساریكزك رونق جدید كسب ایتمسنی برهیجان خفی ایله مشاهده ایلدم. قوریلغه دخولمزده عمزاده‌گزك یانمه تقرب ایدرك برصورت لطیفهٔ نیازكارانه‌ده بندن بر بوسه طلب ایتدیگنی تعجب وحیرتله تلقی ایتدم. وَبو سردن برشی استدراك ایتمكسزین همان اومحبهٔ دلفریبی دراغوش ایتدم؛ هرنه‌قدر كندیسنك جاذبه وملاحتی مسلم ایسه‌ده حسیات، تأثرات قلبیه‌یه تابع اولدیغنه هیچ بر وقت بوندن دها ایی كسب قناعت ایتمامشیمدر. لكن بردقیقه صكره فم غنچه مثالكزك آغزیمی ..... آه دتره‌یورم ... بر رعشهٔ لطیفه وجودمی استیلا ایدیور ..... یعنی ژولینك دهن ظریفی بنمكی اوزرینه وضع اولنه‌رق تضییق ایتدیگنی وَجسمم بازوان لطیفكزله محاط اولدیغنی حس ایدر ایتمز نه حالاره گیردم! خیر! صاعقهٔ آسمانی شودقیقه‌ده بنی احراق واشعال ایدن نار محرق قدر نه شدید ونه‌ده سریع اوله‌بیلور. وجودمك كافهٔ اقسامی بوتماس جانبخشا آلتنده اجتماع ایتدیلر. آه جانگاهمزله برابر لب محرقمزدن آتش چیقمده وَگوكلم حمل ثقیل تذوق وتلذذ آلتنده ازیلمكده ایكن بردنبره رنك رونقورینك اوچوب صولدیغنی وَچشم سحارینك قپانوب قالدیغنی وَنهایة الامر عمزاده‌گزه طیانوب بالاخره یره دوشدیگنی گوردم. ایشته بووجهله خوف وخشیت ذوق ولذتی اطفا وَبختیارلغم شمشك گبی برآنده محو وهبا اولدی. شو مشئوم دقیقه‌دنبرو نیه اوغرادیغمی آنجق بیلیورم. اخذ واقتباس ایتدیگم تأثیر عظیم آرتق محو وزائل اوله‌ماز. برلطف! لكن بوبر اذا وجفای دهشت انگیز ایمش ..... خیر! بونلری كندیكز ایچون محافظه ایدیكز! بن آنلره

تحمل ایده میه جکم ؛ بونلر پك درشت وَ پك مؤثردر ؛ انسانك ایلیگنه
قدر تأثیر و احراق ایدییور؛ بنی دلی، دیوانه ایده جکلر . بونلردن بری،
بر دانه جکی بنی بر پریشانیٔ فکره القا ایتدیکه بر درلو کندیمه گله میورم .
بن آرتق اوّلکی آدم اولمدیغم گبی سزیده بشقه گوریورم . سزی اوّلکی گبی
غضوب و ممانع بولمیورم ؛ لکن بر آن یاپدیغکز گبی سینه مه یاصلانمش
اولدیغکزی حس وَجسم لطیفکزی لمس ایدییورم . امان ژولی ! ارتق ضبط
وربطی ید اختیارمده اولمیان تهیجاتدن بکا هرنه مقدار اولور ایسه اولسون
وَحدت وشدتکز بکا هرنه روا گورر ایسه گورسون شو بولندیغم حال هولناك
ایجره دوام آرتق بنم ایچون ممکن دکلدر . وَ حس ایدییورمکه نهایة الامر
یا آیاقلریکز آلتنده ...... وَیاخود نازك قوللریکز آره سنده ترك حیات مستعار
ایتمکلکم لازمه دندر .

اون بشنجی مکتوب

(ژولیدن — سن پرویه)

عزیزم ! براز مدت ایچون بربریمزدن افتراقمز اهم والزام اولوب بکا
وعد ایتدیککز اطاعتك تجربهٔ اوّلیه سی ایشته بوراده رونما اوله جقدر .
بوخصوصده افتراقی طلب ایدیشم اعتماد ایدیکزکه اسباب قویه یه مستند
وَ بنمده بوحاله انقیاد ایچون مضطر قالمقلغم واجبه دن اولدیغی پك اعلا
معلومکزدر . سزه گلنجه آرزومدن بشقه اسبابه احتیاجکز یوقدر . خیلی زمان
وارکه (واله) یه برسیاحت ایتمك مجبوریتنده بولنیور ایدیکز . بوسیاحتی
هوالر هنوز کسب برودت ایتمه دن شمدی اجرا ایتمکزی آرزو ایدر ایدم .
صوك بهار بوراده هرنه قدر دها محافظهٔ لطافت ایتمکده ایسه ده شمدیدن (دان
دی ژامان) ك (١) ذروه سنده بیاضلشمق آثاری بدیدار وَ التی هفته صکره اویله
صرب برممالکته عزیمت ایچون سزه رخصت ویرمیه جکم آشکاردر . ایمدی

همان يارين عزيمته غيرت وَ مكتوبكزى سزه ارسال ايتديكم (اورسل) ه يازوب (سيون) ه وصولكزده بكا ارسال ايده جكسكز .

خصوصات ذاتيه‌كزدن بكا هيچ بر وقت بحث ايتمك ايستمديكز ؛ فقط وطنكزده بولنمديغكز كبى اوراده‌كى وارداتكزده جزئى اولوب بنسز اقامت ايتميه جككز معلوم اولان بر محلده دخى بونى اتلاف و امحا ايتمكده‌سكز . بناء عليه كيسه‌كزك برقسمى بنمكينك ايچنده بولنديغنى فرضه حقم دركار اولديغندن تقديم ايتديكم چكمجه داخلنده بولنان ديكر برچكمجه درونده على الحساب اوله‌رق بر مقدار شى ارسال ايلدم. حاملى ياننده آچلمامسنى استرحام ايدرم . ظهور ايدن مشكلاته عرض سينهٔ مقاومت ايتديكمدن سزك ده بكا پيرو اوله جغكزى ظن ايچون حقكزده حسن نظرم افزوندر. امر واذنم اولمقسزين يالكز عودتكزى دكل حتى مراسم وداعيه‌يى اجرا ايچون بزى زيارتكزه بيله راضى دكلم . برخصوص ناكهانى ايچون همان عجلةً عزيمتكز اقتضا ايتديكنى اخبار ضمننده برطور ساده‌كى اوزره كرك والده‌مه وَ كرك بكا اشعار كيفيت ايدوب استر ايسه‌كز عودتكزه قدر تحصيلم ايچون بعض نصايح اعطا ايده بيلورسكز . بونلرك جمله‌سى طبيعى اوله‌رق اجرا ايديله جك وَ فقط ايچنده برسر بولنديغنى هيچ بروجهله ايما ايدلميه جكدر . الوداع عزيزم ! فراموش ايتميكزكه ژولينك كوكليله حضور وراحتنى برلكده كوتوريورسكز .

حكايات تاريخيه

فرانسه حكماسندن مشهور شامفورك آثار اديبه‌سندن التقاط اولنمشدر

غايت ذكى وَفقط درجهٔ نهايه‌ده سفيه بولنان وَبيوك فرددريقك اعز احباسندن اولان قونت دارژانسون كنديسنى فصل ايدنلر حقنده ديرايديكه بيهوده زحمت چكيورلر. بنى داخل اولديغم طريق ذوق وسفاهتدن طيشارى

چیقاره مازلر . قوناغمك ایچنده بندن دها زیاده اوشاق طبیعتلی برفرد متصور دگلدر . »

بردفعه پك زیاده یاغمورلر یاغوب زراعته ایراث مضرت ایتمگله دوقاستر باش پاپاسی، (سن ژنه ویو) دیدکلری عزیزه‌نك هیکلنی استصحاب ایده‌رك ترتیب ایتدیکی مطنطن بر کلیسا آلایی ایله بارانك انقطاعی ایچون دعایه چیقار . تمامدر آلای سوقاغه چیقدیغی آنده یاغمور اوّلکندن دها شدید بر صورتده یاغمغه باشلاینجه پاپاس، یاننده بولنانلره دیرکه «بزم عزیزه‌نك آرزوسی بشقه ایمش . بزآندن قوراقلق ایستیوردق اولیسه کندیسنی ییقاتمق ایستیور . »

موسیو دو (بولونوییلیه) غایت فکرسز و بونکله برابر مائل تفاخر برآدم اولدیغی جهتله مأموریتیله برابر نشانی حامل برقوردونه نائل اولمق ایچون اللی بیك فرانق فدا ایتمش ایدی . برگون رسمی بر محله گیتمك ایچون قوردونی بوینه طاقدیغی صره‌ده، احباسندن یاننده بولنان برذاته « نصل ! بویله بر واسطهٔ احتشامه نائل اولسه‌کز ممنون اولمازمی ایدکز » دیه سؤال ایدنجه اوزات « آکا ویردیککز پاره‌یه مالك اولسه‌ایدم دها زیاده ممنون اولوردم » جوابنی ویرر .

بیوك فردریق دائرهٔ الفتنه‌ده جمع ایتدیکی حکما وادبا ایله (سنلی بنلی) تعبیر عامیانه‌سنه موافق برصورتده غایت تکلفسز مصاحبت ایلرایدی . روسباخ محاربه‌سنك ختامندن اوّل یاننده بولنان (قوویتوس) نام ذاته دیرکه : « بومحاربه‌یی غائب ایده‌جك اولورسه‌م آرتق حکومتدن چکیله‌رك وندیکه گیدوب و اوراده طبابتله اشتغال ایده‌جکم . » قوویتوس جواباً دیرکه : « دائما قتل نفوس ایله‌می اشتغال ایتمك ایسترسکز ؟ »

تحف بر ترتیب سهوی

آلمان غزته‌لرندن رایحسبوته‌نام غزته بلغارستان حادثه‌سی اوزرینه نشر ایتدیکی برمقالهٔ سیاسیه‌سنده مندرج « بالجمله دول معظمه‌ایله اولان مناسباتمز ناموسکارانه و نزاکتپرورانه برصورتده جریان ایتمکده‌در » عباره‌سنده، آلمان لساننده دول معظمه معناسنه اولان مهتن Mächten کلمه‌سی یرینه سهومرتب اوله‌رق قزلر معناسنه اولان (مدهن) Mädcthen کلمه‌سی دیزلمش اولدیغندن عباره « بالجمله قزلرله اولان مناسباتمز ناموسکارانه ونزاکتپرورانه برصورتده جریان ایتمکده‌در » شکلنه گیرمشدر .

جاپونیا مطبوعاتی

کچن تموزده جاپون غزته محررلرندن موسیو (یانو) نامنده برذات پارسه سیاحتله فرانسز مطبوعاتنه منسوب برچوق ذوات ایله گورشمشدر . مومی الیهك غزته مخابره‌لرندن بریله وقوع بولان ملاقاتنده جاپونیا مطبوعاتنك حال حاضرینه دائر ویردیکی معلومات مملکتمزجه شایان عبرت ودقت اولمغله بورادە عینیله نقلی مناسب گورولمشدر . مومی الیهك افاده‌سی شودر :

« ١٨٧٥ سنه‌سنده جاپونیاده یالکز ٥٣ عدد نشریات موقوته وارایدی . ١٨٧٦ ده بومقدار یتمشه وَ ١٨٧٧ سنه‌سنده ١٥٦ یه وَ ١٨٧٨ ده ایکی یوز یکرمی بشه بالغ اولدی . بوگون ایسه نشریات مذکوره (یومی ، هفته‌لك ، وَشهری صورتنده چیقان غزته‌لردن عبارت اولمق اوزره) ایکی بیکه رسیده اولمشدر .

« مطبوعات مذکوره‌نك الڭ مهملری بش عدد اولوب بروجه‌آتیدر :

« سربستی فرقه‌سنك مروّج افکاری اولان « هوتجیس بیبون » وَنیم رسمی غزته اولوب حکومتك پولیتیقه‌سنه ، کافهٔ تحوّلات واطوارنده اتباع ایدن « نیچی نیچیس بیبون » (بیبون چاپون لساننده غزته معناسنه‌در)

رادیقال فرقه‌سنك مروّج افکاری اولان « چـویاس بیمبون » کذا فرقهٔ مذکوره وسائطندن اولان « ماینیاشیس بیمبون » وَ بشنجیسی حکومتك رسمی غزته‌سی اولان (قوامپو) غزته‌سیدر . بوغزته فرانسه‌نك رسمی غزته‌سی بولنان « ژورنال اوفیسیئل » گبی اداره وتحریر ایدلمکده وَ قطعه‌سی مذکور غزته‌یه مماثل اوله‌رق یالکز صحیفه‌لرینك مقداری تبدّل ایتمکده‌در .

« نیچی نیچیس غزته‌سی ۸ صحیفه نشر ایدیله‌رك ۲۵ سانتیمه صاتیلیر .

« بنم ادارم آلتنده بولنان هوتچیس بیمون درت صحیفه اوزره مرتب اولوب فورمه‌سی دخی فرانسز غزته‌لرینك عینی‌در .

« سائر غزته‌لر اون بشر سانتیمه صاتیلیر . گرك اداره وَ گرك تحریر خصوصنده فرانسز غزته‌لرینك عینی اولوب برفرقلری وارسه اوده آشاغیدن یوقاری قرائت ایدلمه‌لریدر .

« سیاسیات ایله برابر آثار ادبیه نشر ایدن غزته یالکز بزم غزته اولوب تمثیلات یومیه‌سی ۲۵ بیك نسخه‌در . »

حکومت الهیه مطبعه‌سی

آنطوان گرادر نامنده بری آلمانیاده (امون) شهرنده بودفعه تأسیس ایتدیگی برمطبعه‌یه « حکومت الهیه مطبعه‌سی » تسمیه ایتمشدرکه تمثیلاتنه مثال اولمق اوزره مذکور مطبعه‌ده « جنته سیاحت » بیاتلری دخی طبع ایدلمکده اولدیغنك ذکری کافیدر .

مطبعه‌نك افکار رهبانیته خدمت ایتمك اوزره کشاد ایدلمش اولدیغی مستغنیٔ اخطاردر .

مدنیت ومعارفیله اعصار سائره‌یه رجحانی ادّعا اولنان اون طقوزنجی عصر نصاراده هنوز بوگبی وسائط اغفالیهٔ رهبانیه‌نك رواجده بولنمسی شایان دقتدر .

آمريقا غزته‌لرينك مخابرلری

آمريقا غزته‌لرينك استخبار وقايع ده‌كی سرعت ومهارتلری وبو اغورده اختيار ايتدكاری مصارف بزه گوره حقيقةً محير عقول وصفيله تعريفه شاياندر .

وسط حالده تمثيلات يوميه‌سی اولان بر غزته‌نك موازنهٔ سنويه‌سنه باقلسه يگرمی بش اوتوز بيك ليرا مخابر تخصيصاتی گوريلور .

نيورق هرالد ونيورق تريبون گبی تمثيلات يوميه‌لری ايكی يوز اللی ، اوچ يوز بيك راده‌سنده اولان غزته‌لر سنوی مخابرلرينه يوزر ، يوز الليشر بيك ليرا صرف ايتمكده‌در .

مثلا نيورق هرالد غزته‌سی مشهور استانلی بی انكليز سياحی (له وينغستونی) تحری ايتمك اوزره آمريقادن وسطی آفريقايه اعزام وبو اغورده قرق بشبيك ليرا بر مصرف اختيار ايلمش ايدی .

ينه بو غزته بوندن ايكی سنه مقدّم لوازم ومهماتی مكمّل بر واپور دوناته‌رق ارباب فنوندن بعض مدققينی اركاب ايله قطب شماليده كشفيات اجراسنه گوندرمشدر .

بو همتلر، بو فداكارلقلر ايسه شبهه يوقدركه جلب منفعت مقصديله اجرا اولنيور . شوقدر واركه بو يوزدن عالم انسانيت دخی اومنفعتك مربعی نسبتنده مستفيد اوليور .

فرانسه ـ آلمانيا محاربه‌سی هنگامنده پروسيا اردوسی نزدنده بولنان نيورق هرالد غزته‌سی مخبری آلمانلرك سدان مظفريتنی ، يعنی فرانسز اردوسنك، ايمپراطورلرينك اسارتنی منتج اولان هزيمتی وقعه گرك برلیندن وگرك فرانسه‌دن استخبار اولنمه‌دن ايكی بچق ساعت اوّل تفصيلاً آمريقايه اشعار ايتمش واو گون نيورق هرالد طرفندن بر ميليون بش يوز بيك عدد علاوه نشر ايدلمشدر .

مخابرك بو بابده‌كی تدبيری ايسه حقيقةً شايان استغراب مهارتلردن معدودر: مخابر مومی‌اليه نزدنده بولنديغی آلمانيا اردوسنك تدابير حربيه‌سيله مقابلنده بولنان فرانسزلرك همان شاشرمش برحالده‌كی حركتلرندن حربك بای حال فرانسزلرك هزيمتيله ختام بوله‌جغنی حساب ايده‌رك طوغری تلغرافخانه‌يه گيدر. وتلغراف مأمورينه برتورات نسخه‌سی اعطا ايله « بونی نيورق هرالد غزته‌سنه كشيده ايده‌جكسكز » دير. تلغراف مأموری مخابرك بو افاده‌سندن هيچ برشی آكلامان؛ بلكه حريفك مجنون اولمسنه احتمال ويره‌رك گولر. مخابر ديركه « افندی بن مجنون دگلم نه ديديگمی‌ده بيلورم. پاره‌سنی الامامقدن طولايی شبهه‌ده بولنيورسه‌كز ايشته سزه غير محدود براعتباری شامل اولان شو (چك) مجموعه‌سنی براقه‌يم. يارين صباحه‌قدر بو كتابدن قاچ كلمه كشيده ايتمش ايسه‌كز او مقدارك بدلنی كندی الكزله يازوب پاره‌سنی بانقدن آلكز. بيورك اورمغه باشلايك! زيرا ضايع ايده‌جك وقتم يوق سزه امر ايديورم. »

تلغراف مأموری بالضروره ايشه باشلار. مخابرده اوردوگاهه عودتله مشهوداتنی ضبطه مبادرت ايلر. اقشامك ساعت برنده هنوزك معلومی اولديغی اوزره سدان محاربه‌سی ختامه ايرر. ناپوليون قليجی تسليم ايله عرض اسارت ايلر. مخابرده تلغرافخانه‌يه شتابان اولور و درحال مأمورك يانه گيده‌رك « افندی! عهد عتيقك هانكی سفرينه گلديكز ايسه اوراده كسكزده شمدی عهد جديدك ويره‌جگم سفرينی اورمغه باشلايكز. » ديه‌رك صباحدن آقشامه قدر اك مكمل بر اركان حرب ضابطنك تصوير ايده‌بيله‌جگی قدر برمهارتله ضبط ايتمش اولديغی حركات حربيه‌يی منسوب اولديغی غزته‌يه اخباره باشلار وگيجه يارسندن ذرت ساعت صكره‌يه‌قدر هيچ برغزته وهيچ برمملكت نيورق هرالدن اول سدان وقعه‌سندن خبردار اولمامز.

مخابرك گوندزدن توارتی اوديرمسنك احتمال كه ارباب مطالعه‌جه حكمتی آكلاشلمامشدر. تلغرافخانه‌لرجه برقاعده واردركه اوده برتل مخابرهٔ خصوصيه نامنه اشغال اولنمش ايسه او ايش بتنجه‌يه قدر آره يره شخص

اخرك مخابره‌سنی قاتمامقدن، یعنی برینی بتیرمه‌دن دیگرینك ایشنه باشلامامقدن عبارتدر . بوقاعده هرالد مخابرنجه مجهول اولمامسندن غوغانك ختامنه قدر الده برتل بولندیرمغه احتیاج گورمش وبناءً علیه توراتی اوردیرمق تدبیرینه مراجعت ایلمشدر . واقعا گرك توراتدن وگرك تفصیلی وقوعاتدن طولایی اوگون مخابرك اعطا ایلدیگی تلغراف اجرتی قربش بیك فرانقه یعنی ایکی بیك ایکی یوز فرانسز لیراسنه بالغ اولمش ایسه‌ده مقابلنده نیورق هرالد غزته‌سی هم اوج یوز یتمش بش بیك فرانق همده دنیاده برنجی غزته اولمق شرفنی قزانمشدر .

نفعینك برفقرهٔ لطیفه‌سی

مراد رابعك ندماسندن شاعر مشهور صبری شاکر ایله نفعی آره‌سنده فوق‌الغایه محبت وار ایدی . حتی نفعی معاصری اولان شعرانك جمله‌سنی الك دگرسزلرینه قدر هجو ایتمش ایکن الك گزیده قصیده‌سنده بیله صبرینك بیتیله استشهاد ایتمش وهیچ برشاعرك ولو برمصراعنه اولسون نظیره سویله‌مامش ایکن مشار الیهك قصیدهٔ رائیه‌سنی تنظیر ایلمشدر .

اون برنجی عصر هجری رجال ادبندن راسخ بك مرحومك (بلغة الاحباب) اسمنده‌کی اثرنده گوریلان حکایاتدندرکه :

« برگون صبری، نفعی ایله مصاحبت ایدرکن سوزادبای عصره انتقال ایتمگله صبری، نوعی‌زاده عطایی ایله ویسی آره‌سنده نه فرق واردر دیه سؤال ایدر . نفعی مرحومده شو جوابی ویرر .

« ویسی مجوّدانه برادا ایله عبدالله ! دیه اوشاغنی چاغروب سن هرجهتله کمپایه وفقط سایهٔ عنایاتمله پروایه‌سك بناءً علیه بیشگاه نعمت پناهمه قعود وبنی ادیم غنمدن معمول وغبارازقه ایله رنك ولونی مشابه تکلتوی خیول اولان ادیکلریمی فرط نرمله اخراجه بذل مجهود ایله — دیر . دیگری ایسه برشیوهٔ خیزانه ایله کوله‌سنه خطاب ایدرك — اولاد شو چدکلریمی چکرمیسك دیه گردن قیرار ! ایشته بینلرنده‌کی فرق بوندن عبارتدر . »

تحف یولده اعلانلر

اوروپا غزته‌لرینڭ بزه گوره غریب عد اولنه‌بیلان اعلانلرندن بعضلرینی مقدّما مجموعه‌مزه نقل ایتمش ایدك . بو کرّه صنایع نفیسه ایچون پارسده ترتیب ایدیلان پیانقو بیلتلرینی اشترایه خلقی تحریص مقصدیله فرانسز غزته‌لری تحف تحف اعلانلر درج ایتمکده‌درکه برقاچنی نمونه اولمق اوزره ترجمه ایلدك :

موسیونڭ بری طیشاری چیقه‌جغی اثناده زوجه‌سیله شویله بر محاوره‌ده بولنمشلر :

— نره‌یه گیدیورسڭ ؟

— قلوبه .

— قلوبده نه یاپاجقسڭ ؟

— براز کاغد اوینایوب اگلنه‌جگم .

— سن اونی سور برآدم اولسه‌ڭ بوراده قالیر ایدڭ . یاتنجه‌یه قدر یا سنڭله گوزل گوزل قونوشور ویا بر برمزه کتاب اوقویوب اگلنیر ایدڭ . بوصورتله ایده‌جگمز تصرّفدن متحصل پاره‌ایله صنایع نفیسه پیانغوسی بیلتلرندن برقاچ دانه آلیردق . البته ایچلرنده برینه بشیوز بیڭ فرانق اصابت ایلردی .

§

بشیوز بیڭ فرانقه برطعام !

گچن گون عمله صنفندن بری برلوقانطه‌ده طعام ایتدکدن صکره پاره ویرمك اوزره النی جیبنه صوقار . وفقط بردنبره پاره‌یی بوله‌میوب جیبندن صنایع نفیسه بیلتلرندن بردانه‌سی چیقار . لوقانطه‌جی بیلتی گورنجه :
— موسیو پاره‌گزی بوله‌مدیگز ایسه آگا بدل شو بیلتی ویریگز — دیمه‌سیله اوصره‌ده پاره‌سنی بولوب جیبندن چیقارمش اولان عمله دیمش‌که :

— آفرین به ! بش یوز بیڭ فرانقه برطعام ایده‌جك قدر هنوز زنگین اولمدم .

جلال الدين

[٤٩ نجی جزؤدن مابعد]

نیره

اوف !..... بن سنی هیچ بو حالده گورمامشدم. لقردی سویلرکن آغزکدن آتش صاچیورسڭ ، گوکلکده زبانیلرمی اوطوریور !

جنگیزڭ هجومنده سنڭ نه دخلڭ، نه صنعڭ وار ؟

جلال

بنم ذره قدر دخلم ، صنعم اولایدی جنگیزی الی باغلی اوکمه گتیرسه‌لرآنی براقیر، ینه کندیمی تلف ایدردم . هپسنه پدرم ، سبب اولدی . هپسنه او سبب اولدی‌ده ینه پدرم ، ینه پادشاهم ! والده‌سی یتمش یاشنده برقادین ایکن ایلانده محافظلق ایدییور، کندی قرق بش یاشنده پادشاه ایکن آدی چیقمش بر حیدود باشی‌یی صاحب ظهور، وحشت بیابانلرینڭ الڭ قوقمش چرکاپلری آره‌سنده پیدا اولمه بر یرتجی جانوری گوکدن اینمش بر قضای مبرم صاندی‌ده اوگندن فرار ایتدی ، عادتا بویله دنیا قوریلالی اوزرینه انسان آیاغی باصمامش بر قیا پارچه‌سنڭ دلیکنه ، دشیکنه صاقلاندی ! اوقدر ییلمش که جانی قورتارمق ایچون مزار خاطرینه گلمسه یرآلتنه گیرمگه، ییلدیرمدن، شهابدن قورقسه گوك یوزینه چیقمغه چالیشه‌جق !

آه هم فرار ایتدی، همده بنی برابر سورکله‌دی . نه یاپه‌یم ؟ پدرمدر، پادشاهمدر . ایکی جهتله اطاعته مجبورم ! یوقسه غوغایه باشلادیغی زمان حکم بنده اولیدی الله بیلور شمدی حدوددن قاچ ساعت گری دوشدکسه آنڭ ایکیسی قدر ایلری بولنوردق .

نیره

آه خاطرکده مملکت ضبط ایتمکدن بشقه برشی یوق ! کاشکی شو چادرڭ یاریسی قدر برگابه‌ده

بولنسه‌ق ده سنك فكرك بوقدر گنیش، بنم گوكلم بوقدر طار اولمسه!..

جلال

كاشكی ! كاشكی ! جناب حقك شوقوجه عالملری ایچنده یالگز سنك اوطار دیدیگك گوكلكه مالك اولمغه قائلم . لكن نه یاپه‌یم ؟ گلبه‌ده طوغمه‌دم بشیكیمی بیله اجدادمك آیاغی آلتنده قیرلمش برقاچ سلطنت تختنك پارچه‌لرندن یاپمشلر . بزم حقدن نائل اولدیغمز عنایتك، خلقدن گوردیگمز اطاعتك بدلی بویله گوكلرده حق ایچون، خلق ایچون فدای جان ایتمكدی، بزایسه برجانلی بت، حاشا جناب حقك قدرتنه غالب كله‌بیلیرمش گبی الله قورقوسنی برطرفه براقشز. جنگیز قورقوسیله كندیمزی دیری دیری شومزاره گومیورزده جهنم قپولرینك یوزیمزه آچلمسنی بكلیورز .

آغله ! آغله جلالك گرچكدن مرحمته لایقدر . كاشكی الله بنی دنیایه گوندرجگنه خلق ایتدیگی آنده جهنمه آته‌یدی بلكه اورانك عذابی روحمك شمدیكی چكدیگی اذادن اهون اولوردی .

مجلس

۳

اوكیلر ــ قطب الدین ــ صكره محمد خوارزمشاه

قطب الدین

افندمز گزمكدن دونمش بوطرفه گلییور .

جلال

گلسون . خنثی یوركلی اركك ! شاهین یورطه‌سندن چیقمه چایلاق! او بنی وظیفه‌مه، دینمه، وطنمه، ملتمه خدمتدن منع ایدییور . بن ده غالبا كندیمی آكا اطاعتدن منع ایتمكه مجبور اوله‌جغم .

(محمد خوارزمشاه گیرر)

محمد خوارزمشاه

ینه نه اولیورسگز ؟ بریگزك ایكی گوزندن یاغمورلر، بریگزك چهره‌سندن ییلدیرملر صاچیلییور .

جلال

تعجب می ایدییورسگز ؟ سایه گزده

دوكيلان قانلرك ، يانان مملكتلرك بدليدر .

محمد

سن بورايه گلدك گله لى بڭا ايما ايله ، كنايه ايله اعتراض ايدر طوررسك . شمدى يه قدر حقسز يره تعريضه اوغرامق هر بدبختك شانندن اولديغنى دوشنوردم ده سكوت ايدردم . هركس نه سويلرسه سويلسون ! عندمده زمانه خلقنك فكرى ، سوزى حقارت نظريله باقمغه بيله دگمز . فقط سن اولدقجه انسانسك . حقمده يا گلمش فكرلرده بولنديغكى گوگل ايستميور ، سويله بقايم بڭا بولديغك قصور نه در ؟

جلال

(سبحان الله) بنى بى ادبلگه مجبور ايده جكسكز . كندى اليله ياپديغى طاشه طاپينير برآلاى جانور بتون موحدلرى يرك دبنه گچيرمك ، توحيدى بتون يريوزندن قالديرمق ايستيور . جامعلرمزه آت چكيورلر . اجدادمزك قبرستانه دوكدكلرى شراب جرعه لرى شهيدلرمزك قانلى كفننه قدر بولاشدى . عالمك اك بيوك پادشاهى ، اسلاميتك ، انسانيتك اك قوى ملتجاسى ، هر برى وقتيله اسفنديار گبى ، اردشير گبى ، غزنور گبى ، سنجر گبى بر پادشاهه جهانگير ديدرمش يدى سكز مملكتك صاحبى اولان ذات گوك يوزينى لوح محفوظ ، منجملرى هاتف غيب قياس ايتمش ، قانى عراقك شرابندن ، فكرى وزارت صورتنده سلطنت هواسندن عبارت اولان عمادالملكدن بشقه بر مستشار بولمامش . آنلرك تسويلاتيله عدم عالمنك وجودشكلنه متمثل برپارچه سى ديلمگه لايق اولان شو گوشه يه چكلمش ! (اويله بر گوشه كه شيطان ايتدكلرينه اوتانسه ده كنديني بشرلرك ، ملكلرك نظرندن صاقلايه جق بر ير آراسه ينه بلكه بوراسى خاطرينه گلمزدى) صكره ده قصورينى بندن صوريور .

محمد

هله منجم لقرديسنه اينانمغى گوكده برسياره گورنجه حاشا يرك تكريسى ظن ايدن جنگيزه براق ! بن دائما المده يا قليج يا كتاب طوتارق بيودم . فوقمزده اللهدن بشقه دنيايه

حکمی نافذ بر قوّت موجود اولمد .
یعنی هم علمله، هم تجربه ایله بیلیرم .
معتصمك عموریه غزاسیده، ابو تمامك
تبریك نامه‌سی‌ده تفصیلاتیله، تمامیله
خاطرمده‌در .

جلال

اویله ایسه ....

محمد

بیتیره‌یم‌ده آندن صکره سویله!
بورایه گلیشمه عماد الملکك هذیانلرینی
رأیکه ترجیح معناسیمی ویریورسك؟
سن اولادمك بیوگیسنك، ولیّ
عهدمسك شخصکی بو مزیتاره لایق
گوردم‌ده برزمان یانمدن آییرمدم .
عماد الملکی ایسه بر بشقه اوغلمك
خدمتکارلغندن بیوك برایشده قوللا-
نمغه لایق گورمامشدم . یا شمدی یه
قدر هیچ برایشده سنك سوزکله
حرکت ایتمدیگمی بیلوب طورر کن
آنك رأینه تابع اولدیغمه نصل احتمال
ویره بیلدك ؟

قطب الدین

افندم پادشاهم ! اویله ایسه
نیچون بزی بورالره گتیردیکز ؟
اولومدنمی قورقدیکز ؟

نیره

(قطب الدینه)

صوص ! سنك پادشاه حضورنده
سوزه قارشمق نه حدکدر .

محمد

(نیره‌یه)

براق سویلسون ! پدرینك
ذهننده صاقلادیغی قصورلر چوجغك
وجدانته عکس ایدییورده لساندن
دوکیلیور . جلال ! سن بکا نه حق
ایله قورقاقلق اسناد ایده‌بیلیرسك ؟

جلال

غوغادن قاچانلره نه درلو وصف
بوله‌لم ؟

محمد

خراسانی غوریلردن قورتاردیغم
وقت شاد یاحك خندقنه ابتدا آت
سورن، برجنه ابتدا بایراق دیکن
بن دگلمیدم ؟ یاشك قطب الدیندن
زیاده ایدی البته خاطرکده‌در،
خراسانك ایکنجی سفرینی اونوتدکمی؟
غوغایی یالکز بن ایتدم . هیچ بریکز
بن ایلری واردقجه آتمك دیزیگننه صار-
یلوب‌ده وجودمی مخاطره‌دن قورتار-
مغه چالشمقدن بشقه برشی یاپمغه وقت

بوله‌مدیکز ، اجدادمزك الك بیوکنی
خرجکذار ایدن قره خطایی برصد-
مه‌ده اوستنه ییلدیرم دوشمه کلبه کبی
یره کچیردم ؛ آوازه‌سندن دنیا
تتره‌دی . او غلبه‌نك تأثیری حالا
سنك بیله چهره‌کده کورینیور !
فیروزکوه کبی ، غزنین کبی مکانی
قاف طاغی ، خلقی اژدرها قیاس
اولنمش یرلر ضبط ایتدم . اوفتحك
شهرتی حالا جنکیزك بیله لساننده
طولاشییور ! ملکه عراقده قزاندیغم
محاربه‌نك غنیمتی دکلمیدر ؟ هانکی
برینی صایه‌یم ! ....

جلال

حیادن دیلکز طولاشمازسه
همپسنی صایکز . یکرمی ایکی سنه
قلیچ قوللانمش ، قرق اللی محاربه
قزانمش ، برقاچ کره مغلوبیتك
حالنی تجربه ایتمش برجهانکیر
ایکن ملککزی ، وطنکزی ، نامو-
سکزی ، دینکزی آتش اچنده ، جنوار
آغزنده ، دشمن آیاغی آلتنده ،
شیطان النده براقدیکزده بربوزلمش
اردودن فرار ایتدیکز ، یاری دنیا
طولوسی انسانك هلاکنه سبب
اولدیکز !!! ....

محمد

شو سویلدیککی معناسز لقردیلره
باق ! سن مکر بنی عادتا دیوانه قیاس
ایدرمشسك که منجملره آلداندیغمه ،
عمدا دالمکه قاپیلدیغمه ، بوزولمش
اردودن قاچدیغمه ذاهب اولیورسك !
بیلیورسك که « اوزریمزه کلان تاتار
اللرنده‌کی قرباجلری آتسه‌لر قلعه‌لرمزك
خندقلرینی طولدیرر » [١] بزمله
حرب ایدن طلیعه‌سی طوپی اللی
بیك کشی ایکن غوغاده دوکیلان
قانلردن آتلریمز دیزلرینه قدر چاموره
باتمشیدی .

جلال

کاشکی آتلریمزله برابر بتون
بتون یرك دیبنه کچیدك ! ...

محمد

الدن نه کلور ! جناب حق بر
چوق کشورلرك خرابنی ، برچوق
انسانلرك هلاکنی اراده ایتمش ، زلزله

[١] محمد خوارزمشاهك عیناً کندی
سوزی اولدیغی روضة الصفاده
مندرجدر .

ئبى ، طاعون گبى برده جنگيز
يراتمش! اوقضاى مبرمك اڭ اوّلكى
صدمه سنه بز تصادف ايتدك ....

جلال

يا ربى ! سن تحمل احسان ايت
شمدى جنون گتيره جگم . يا حال
بويله ايدى ده سزڭ عباداللهه نه
قصدڭز وار ديكه تاتاره حرب
آچديڭز ؟

محمد

عباداللهه بنم دكل بغداده كى
خائنك قصدى وار . بن جنگيزڭ
اوزرينه سفر آچمدم . مغول طرفندن
غائر خانه گلان تاجرلرده ، جنگيزڭ
صكره دن گوندرديگى ايلچيلرده على-
العموم جاسوس ايديلر . آنك ايچون
اعدام ايتديردم . اعدام ايتديرمسه
ايدم جنگيز بشقه بر بهانه بولور ينه
اوزريمزه گليردى . ناصر كنديني ير
يوزنده اللهڭ گرچكدن سايه سى ، حتى
مثال مشخصى حكمنده گوسترمك .
دنياده نه قدر مسلمان وار ايسه
كنديسنه طاپديرمق استيور ، انسانيتى
كندى سفاهتنه خدمت ايده جك

قوللر بولنمق ايچون يرادلمش ، اسلا-
ميتى كندى عظمتنه عالمى سجده
ايتديرمك ايچون تنزيل اولنمش صانييور!
بز كنديسنه رعايتى عبادت درجه سنه
گوتوره مدك . ياڭز بنم شخصمدن
انتقام آلمق ايچون محمود يلواجى
واسطه ايتدى . جنگيز گبى بر غضب
الهى يى خلق اوزرينه مسلط ايلدى !
آكلاد كمى !

جلال

فسبحان الله ! جنگيزى اوزريمزه
ناصر تحريك ايتمكله اوكندن قاچملق
نه دن لازم گلسون ! دولتمز ناصرڭ
اعانه سيله مى بقا بولييوردى . شمدى
شورادن چيقالم . شبهه يوق كه ينه
بازاغمزڭ آلتنه بتون دنيايى ضبطه
كفايت ايده جك قدر عسكر طوپلايه
بيليرز .

محمد

براز دولق عسكر طوپلايه مايز
يا ! ... ولوسنڭ ظنڭ طوغرى
اولسون ! طوپلانه جق يادگارلر
درت يوزبيڭ كشيسى اللى بيڭ
تاتاره مقابله ايده ميان عسكر دگلمى ؟
بركرّه دوشونسه ڭ آ بزى عسكرمز ،

امرامز مطرود، مرتدبیلور، ناصری
یریوزینه ایتمش برمعبود حکمنده
طوتمدیغمز ایچون کندی بنده‌لرمزك
نظرلرنده بیله جنکیز گبی برملعوندن
بتر گورنمکه باشلادق! دها کچن گون
امرامزك یاریسی اردومزدن فرار
ایتدیلر. دشمن بایراغنه صغندیلر.
رئیسلریده بدرالدین ایدی. بدرالدین که
وجودینی پارچه پارچه ایتسه‌لر ایچنده
بزم نعمتمزدن بشقه برشی بولنماز!...
کوپك اتمکنی یدیکی آدمه خیانت
ایتمز بونلر ایتدیلر! خنزیر آلتنده
اوطوردیغی آغاجه دیش اورمز.
بونلر وطنلرینك اوزرینه قلیجله
گلدیلر. قالانلرده یاره قوردی
حکمنده‌در. اوستنده بولندقلری
وجودك براوفاجق پارچه‌سنی ضبط
ایدوب ده آنکله کچنمکه چالیشیرلر.
هیچ برینك ذهننده، قلبنده استقلال
دعواسندن بشقه برشی بوله‌مازسك.
یمین ایده بیلیرم که قارداشلرك بیله
دها بن صاغ ایکن میراثمی آره‌لرنده
تقسیم ایتمشلردر. شمدی بورادن
چیقمش اولسه‌م مزاردن گلمه آدم

گورمش گبی حیرتلر، دهشتلر ایچنده
قالورلر.

ناصر دشمن، اسلام پادشاهلری
حسود، اولاد واقربا حریص، امرا
خائن، عسکر غافل، خلق عاجز!
جنکیز گبی یوزبیك کشیلك، یکرمی
اوتوز اردویه مالك بر بلایه یالکز
سنکله‌می مقابله ایده‌یم؟

جلال

واهمه ذهنکزه استیلا ایتمش!
نه طرفه باقسه‌کز گوزیکزه مصیبت،
خیانت گورینیور! جنکیزه غلبه
ممکن دکل ایسه قارشیسنده قدرکزله،
شانکزله اولمکده‌می ممکن اوله‌ماز؟
شاهانه برمزار بومذلت طوپراقلرندن
بیك قات عالی دکلمیدر؟

محمد

نصل شاهانه مزار!... حربه
چیقامیده بنی خائنلر تاتاره تسلیم
ایتسه‌ونلر اویله‌می؟ بوباش یکرمی
ایکی سنه‌در دنیانك الك بیوك تاج
سلطنتنی طاشیيور. بوندن صکره
جنکیزه بنك طاشی اوله‌ماز.
کندی گوزینك یاشی، جگرینك

قانیله بوغلمغه لایق اولان ناصری
خالمه گوله سرورندن هلاك
ایتمك المدن گلمز .

جلال

دولتمزی وجودکزله ذلیل ایدن
قادر مطلقك قهار ومنتقم اسملرینه
یمین ایدرم که باشکزی جنگیزه
بینك طاشی ایتمك ناحق یره دوکیلان
بوقدر یوز بیك مؤمن قانتك و بالنی
یوکلنمکدن ، حالکز ناصره گوانج اولمق،
محشر طولوسی طوللر ، یتیملر آغلا.
تمقدن بیك قات خیرلیدر . محاربه
میداننده بولهجغکز مزارك شاهانه
اولمیهجغی خاطرکزه گلیور . جنگیزك
النه دوشه بیلهجککزی دوشونیور.
سکز . حتی اویله برمصیبت ظهور
ایدرسه تا بغداددهکی ناصرك خنده-
لرینی استهزالرینی نظرکزده تجسم
ایتدیریورسکزده وجودکز شوایگرنج
توزلر، طوپراقلر ایچنده برمزار بیله
بولهماز ، اللهك ید قدرتی بورالرهده
یتشیر آدمی ناصر دکل قیامته قدر
شرقده، غربده ظهور ایدهجك
عرفانك هپسنه رذیل ایدر بورالری
هیچمی ذهنکزدن کچمییور ؟

محمد

سن بوبی ادبلگه نه وقت
آلشدك ؟

جلال

سزك .... پدرلگی ترك
ایتدیگکز گوندنبری .....

محمد

نصل ؟

جلال

هیچ عباداللهی دشمن قلیجنه ،
عزرائیل پنجهسنه تسلیم ایدوبده
دشمن حدودندن برقاچ آیلق یول
ایچری قاچان .... ؟ هیچ
اوچ، دردر یاشندهکی اوغللرینی
قیزلرینی تاتار جانورلرینك الك اوّل
پنجه صالهجغی یرلرده براقوبده
جانی سلامته چیقارمق ایچون اجلك
بیله گوزینه گوچ تصادف ایدر .
برآطهیه صاقلانان ذاته پدرمی
دینور ؟
کمسهیه گورینهجك یوزیکز
قالمدی . آلتی بیك سنهدر اللهك
بوگنیش ملکنه نهقدر انسان گلدیسه
ذلیل اولمقده جملهسنه تفوق
ایتدیگز !!!

بن بو اطاعتدن، بوسفالتدن، بو ناموسزلقدن، بونامردلکدن بیزارم. اللّهده شاهدمدرکه بیزارم. نه‌دن اطاعتکزاوزریمه فرض اولسون. پدرمسه‌کز سز اولادیکزك وحتی عندکزده اولادکزدن عزیز اولمق لازم گلان عباداللهك هانگی حقنه رعایت ایتدیکزکه بن ده سزه اقتدا ایده‌یم‌ده پدر حقی دوشونه‌یم؟ شمدی بورادن قالقارسکز، طوغری دشمنك مقابله‌سنه گیدرز، برنجی عسکرکز اولورم، بردقیقه یانکزدن آیرلمم. بریمز اویورسه‌ق بریمز یتاغنك یاننده اوطوررز. اما خیانت گورمشز. مغلوب اولورمشز، بربریمزه صاریلیرز، سز بنم آرقه‌می صوارسکز، بن سزك ایاغکزی اوپرم. قلیجمزه طیانه‌رق شهید اولورز، نه دنیاده اسارت قورقوسی قالیر، نه آخرتده سفالت.

محمد

نه شاعرانه برخیال!

جلال

خیال دگل سزه حقیقت سویلیورم. سوزم لوح محفوظده یازیلان حقیقتلر قدر طوغریدر. دیگله‌مزسه‌کز بن یالکز گیده‌جگم بوندن صکره امریکزه اطاعت ایتمیه‌جگم. اما پدرمه عاصی اولورمشم آخرتده اللهك عدالتی نه‌یی اقتضا ایدرسه راضی‌یم. دنیاده قیامته قدر ملعون اولمغی اختیار ایده‌مم.

محمد

(نیره‌ید)

قزم! نیچون اوقدر حیران حیران باقیورسك؟ ایشته سویلدیگم لقردیلرك بردلیلی‌ده گوزیگك اوکنده طوریور: سوزلرینه باقنجه بنم ایچون جان فدا ایده‌جك دگلمی؟ حالا سلطنت هوسنی فدا ایده‌میور! بن بربلا حالنده، برمغلوبیت ایچنده‌یم یا! صاغ ایکن اولمش حالنه گلمدممی؟ گیده‌جك، میراثنی آرایه‌جق، آلمق ایچون اقرباسنك هربرینی برصورتله اتلاف ایتمگه چالیشه‌جق!..

جلال

نمی!....

محمد

مقصدی حاصل اولورسه نه اعلا!

اوله‌مازسه، یا «قراقرم» ده « تویان » یاخود بغدادده « شحنه » اوله‌جق، ینه جهان یاجنگیزك یاخود ناصرك حکمی آلتنده ازیله‌جك ! بر طاقم ییقیله‌جق یرلر دها وار . جلالده انسان قانندن سیللر پیدا ایدوب اورالری خراب ایده‌جك نه ضرری وارایمش !... خالق عندنده مطعون اوله‌جق ینه بن دگلمی‌یم !...

جلال

الله سزی نه‌قدر چیركین یوركلی یراتمش : کیمسه‌یه ذره قدر امداد ایتمیورسکز، هم امداد ایتمك استیانلری مطلق برکره گوز دیكمشدر ظن ایدییورسکز ! باری وجودی اولسه!... جنگیز اناسندن طوغدی طوغه‌لی برکره گولمامش دییورلر . لقردیلرکزی ایشتسه باکه بایپانجه‌یه‌قدر گولردی .

محمد

حقك وار ! دنیاده کمسه‌نك باشنه گلمامش برمصیبت ایچنده‌یم : حالمه اوغلم گولیورده دشمنم نیچون گولمسون .

جلال

سز مطلق بنی کدرله، حدتله هلاك ایتمك ایستیورسکز . جلالی سزك حالکزه گوله‌جك اونصل‌سوز؟ گوکلکزده ذره‌قدر انصاف قالمدیمی؟

مجلس

٤

اولکیلر - قطب‌الدین

نیره

(قطب‌الدینه)

ایکی دقیقه‌ده بر چادره نه گیرر طورورسك ؟

قطب الدين

شمدی قارشودن بری گلدی . مطلق افندمزك خاکپاینه یوز سوره‌جکم دییور . سویایه‌جگی حوادث وار ایمش ! امیراورخان گوندردیده آنك ایچون گلدم ... طارلدیکزمی ؛

محمد

(قطب الدینه)

گل ایکی گوزم : بن صاغ‌ایکن سکا طارلمق کمسه‌نك حدی دگلدر هایدی سویله‌ده گلان کیم ایسه بورایه گتیرسونلر .

(مابعدی صکره)

مجموعهٔ ابو الضيا

هر شهر عربی ابتداسیله اون بشنده نشر اولنور

جلد ٥ ـ جزؤ ٥١] فی غرهٔ محرم سنه ١٣٠٤ [نسخه‌سی ٣ غروش

آوستریا ایمپراطوریچه‌سی الیزابت حضرتلریله مجار لسانی معلمی

S. M. L'IMPÉRATRICE ELISABETH ET SON PROFESSEUR DE HONGROIS [*]

مجارستانك پای تختی اولان پشته‌ده نشر اولنان مشهور (پشترلوید) غزته‌سنك صاحب امتیازی موسیو ماقس فالق که مجارستانك اجلهٔ اشرافندن وَمشاهیر ادباسندندر . سنین وفیره‌دن بری مجارستانده جریان ایدن انقلابات متعدده‌ده وطننك استقلال اداره‌سنده وَاحوال سیاسیه‌سنده ذی مدخل اولان اصحاب قلمله دائما مناسبات و مخابراتده بولنمشدر . مشار الیه سربستی طرفدارانندن بولندیغی حالده بر وقتلر ایمپراطوریچه الیزابته مجار لسانی تعلیم ایتمك گبی بر خدمتله شرفیاب اولمسندن اوزمانك یادداشت قیمتداری اولان وقایعدن بعضلرینی بوکرّه (ماجیار صالون) نامنده‌کی رسالهٔ اسبوعیه‌ده نشر ایلمکله علی طریق الترجمه ارباب مطالعه‌یه عرضنه مبادرت اولندی :

§

[*] بو عنوان ایله فیغاروده کوریلان بر مقالهٔ لطیفه‌در .

اوتوز سنه‌دن بری شایان اهمیت اولان رجال وطننك همان كافه‌سیله قابل وكثیر دائما مناسباتده بولنقده‌یم. بنم مطالع اولدیغم حالات اكثریت اوزره عامه‌نك مجهولی وغایةالغایه غرابتبخشا اولمقله برابر مشهودات واطلاعاتمی قلمه آلمقده براحتراز دائمی حالنده‌یم. كاغده امنیتم یوقدر. زیرا كاغد عینیله زنان بی وفایه بكزر. هرنه زمان كه بعدما كاغددن امینم دیه براعتماد صافدلانه ایله صفحهٔ بیضاسنه تودیع اسرار ایدرسكز او آنده برطائر چابك جناح آسادیار اعیاره پرواز ایدوب كیدر. كاغده نصل امنیت ایده‌یم كه اوقدر احتیاطكارلغمه رغماً ۱۸۶۰ سنه‌سی مارتنك اوچنده خانه‌مه داخل اولان ویانه پولیسی فرط اعتنا ایله ایكی بیوك اون چوآلی ایچنده حفظ ایلدیكم و ۱۸۴۹ سنه‌سندن اووقته قدر جمع ایتدیكم مكاتیب ومحرراتمك كافه‌سنی غصب ایلدی (بوراسی بیكمزده قالسین) اوتاریخدن بوكونه قدر مكاتیبی كورمك شرفی بكا میسر اولمامشدر. امّا نه قدر كاغد! اوقدر چوق ایدی كه اكر ویانه پولیس مأمورلرینك كافه‌سی مجارجه اوقومق بیلسه ایدی ینه جمله‌سنی كوزدن كچیرمسی سنه‌لره محتاج ایدی. یالكز پولیس خانه‌مه داخل اولدیغی صره‌ده تحریریله مشغول اولدیغم براثری تخلیص ایده بیلدم. پولیس مدیرینه مراجعتله دیدم كه: «بواثری وقت مشروطه‌ده ممثله ویرمك اوزره مقاوله‌مز واردر. اكر وقتنده ویرمز ایسه‌م ایچه حرمتلی تضميناته مجبور اوله‌جغم؛ بناءً علیه اثرمی غصب ایله بنی ایفای تعهددن منع ایدرسه‌كز اوزمان ممثله لازم كلان تضمینی‌ده ذات عالیكز ایفایه بورجلی اوله‌جقسكز»

قرالیچه‌مزی [۲] هركون كورمك شرفیله مفتخر اولدیغم زمانه عائد مشهوداتمله مشارالیها ایله اولان مكالماتمزی ضبط ایتمدیكمه عمرم اولدقجه تأسف ایدرم. زیرا فرط عقل وذكاسندن ورقت وشفقت قلبیه‌سندن طولایی بحق

[۲] آوستریا ایمپراطوری مجارستان قرالی اولدیغی جهتله ایمپراطوریچه‌یه مجارلر قرالیچه اطلاق ایدرلر. [قیرال] لفظی مجار لسانده دخی اسلاوجه‌دن بالانتقال مستعملدر.

ممتاز اولان بو علية الشانك دائرهٔ خصوصيتنه دخول ايله تزييد اختصاص ايتدكجه اخلاق فاضلهٔ عاليهمتانه‌لريني تصوير آرزوسى قلبمده آن بآن تزايد ايتمكده ايدى. حيفاكه بو آرزومى شمدى‌يه‌قدر صحيفهٔ بيانده تصوير ايده‌مديكمكبى بوندن بويله دخى ايده‌ميه‌جكمدن طولانى جداً مكدرم .

§

نصل اولديده قراليچه‌نك قرناسى عداديـنه داخل اولدم ؟ ايشته سزه حلى دشوار برمسئله ! زيرا برچوق كيمسه بو خصوصى كندى ذهننده تحرى ايله فقط هيچ برشيئه قرار ويره‌ميه‌رك بيهوده يره اتعاب فكر ايدر طورررلر ايدى . اوّل امرده بو خصوصدن كندم بيله بيخبر ايدم . شمدى واقف ايسه‌مده سسمى چيقاره‌مم . واقعا كندى اسرارمى افشا ايده حر ايسه‌مده، اخرك سرائرينى محافظه‌يه مجبورم .

شوقدر ديه بيليرم كه متوفى [ژورژ مايلات] كه اوتاريخده مابين نظارتنده بولنمقده ايدى. فرط ذكاسيله برابر محافظه‌كارلق مسلكنده برصورت متعصبانه‌ده ثبات ايلمكده ايدى . برگون پك زياده حديدانه برطورله معاونلرندن برينك نزدينه كله‌رك :

مايلات — بيليرميسكز [پشتى ناپلو] غزته‌سنه يازى يازان اومعهود فالق هرگون ايمپراطوريچه‌نك حضورينه چيقمقده‌در ؟

معاون — اوت ! بنده‌كزده اويله ايشتدم .

مايلات — بو اويونك كيمك طرفندن اويناندينى ده بيليورميسكز ؟

معاون — ذات عاليلرى بيله واقف اولمدقلرى حالده بنده‌كز نصل بيليرم!

هرنه ايسه وقعه‌نك صورت جريانى شو يله‌در : ١٨٦٦ سنه‌سنده ايدى . بن ويانه‌نك اداره صندوقنده كاتب ايدم . ايتديكم برسياحتدن يكى عودت ايتمش ايدم . پروسيا ايله آوستريا محاربه‌سيده هنوز ختام بولمش ايدى . برگون اوطه‌مه برگنج ذات داخل اولدى كه اوتاريخده قراليچه حضرتلرينك دائره‌لرى مديره‌سى اولان قونتس [قونيغسه‌غ] ك قارتدو

ویرتنی حامل ایدی . قونتس ایرتسی گونی وقت ظهرده کندیسنه مراجعت ایتمکلگمی مومی الیه وساطتیله رجا ایلیوردی . اصلا طانیمدیغم، هیچ بر وقت گورمدیگم ، حاصلی اوزاقدن، یقیندن هیچ برمناسبتده بولنمدیغم مومی الیهانك بنمله ملاقاتدن مقصدی نه اوله‌بیله‌جکنه دائر برحکم ویرده‌میه‌رك « اولمین گورر » مثالی تخطرله فردایه قدر صبر ایتدم . ایرتسی گونی وقت موعودده قونتسه‌نك حضورینه داخل اولدم . بنی احترامکارانه وفقط باردانه برطورله قبول ایلدی . قونتس هم گوزل ایدی، همده جلب حرمت ایدر بر وضع کبارانه‌یه مالك ایدی؛ بکا مختصر برصورتده دیدی‌که: « ایمپراطوریچه سزك، ذات حشمتلرینه مجار لسان وادبیاتی اوزرینه درس ویره‌کزی آرزو بیوریورلر؛ قبول ایدرمیسکز؟ » جواباً دیدم‌که : « شمدی‌یکی حالده کندیمی اعاشه ایچون درس ویرمك کلفتندن آزاده بولنیورسه‌مده ایمپراطوریچه‌نك آرزوسی بنده‌لری ایچون براراده‌ٔ واجب‌الاطاعه حکمنده اولدیغندن قبولدن بشقه سوز سویله‌مك البته خلاف ادبدر. خصوصیله بویله برماموریت باعث افتخار اولدیغندن ایمپراطوریچه‌نك امرینه اطاعت بنم ایچون محض شرفدر »

بونك اوزرینه قونتس اوّلکیندن بارد برطرز افاده ایله « یارین ایمپراطوریچه‌نك دائره‌سنه کتمایسکز » دیه‌سیله ملاقاتمز بوقدرله ختام بولدی.

*
* *

ایرتسی گونی بورغ سراینه گتدم . برچوق تفحصاتدن صکره ایمپرا- طوریچه‌نك دائره‌سنی بولدم . معیت مادامه‌لرندن برقاچینك یکدیگریله قوشمقده بولندقلری براوطه‌یه گیردیگم صره‌ده تپه‌دن طرناغه قدر سیاهلره مستغرق برگنج افندی قارشیمه چیقه‌رق، هنوز بن آکا نامی اخبار ایتمه‌دن او، آرقه‌سی صره گلمکلگمی بیان ایله اوکمه دوشدی . بنی برنردباندن ایندیروب اوبر نردباندن چیقاردی . مختلف صفه‌لردن، ازبه کچیدلردن

بكچيردی . نهايت سرايك سقفنده موضوع بولنان چالار ساعتك آلتنده‌كی اوطه‌يه گوتوره‌رك :

« برگونه تكلفات تشريفاتيه‌يه مجبور اولمامقلغكز ايچون ايمپراطوريچه ذات عاليكزی دائما بو يولدن يانلرينه ايصال ايتمكلكگمی بنده‌كزه امر ايلديلر » ديدی. بونزاكت عاليجنابانه‌دن طولايی مشارالیهايی كورمه‌دن معاملهٔ نواشكارانه‌لرينك حيرانی وَبناء عليه مجبور شكرانی اولدم . نهايت ايكنجی قاته گلدك. اوراده بكا رهبرلك ايدن شخص سيه‌پوش (چونكه كيم اولديغندن الان خبردار دكلم) بنی برطاقم اويونجقلرله طولو براوطه‌يه گوتوردی . اويونجقلری تماشايه وقتم وار ايدی . زيرا رهبر سياهپوشم كه بكا بوقدر طولامباج يرلرده دلالت ايديه‌وردی ، اوراده بكا ديدی‌كه : « ساعت بره (آلافرانقه) بش دقيقه وار كه اوقدر بكلمك مجبور بتيده‌يز » صكره شونيده علاوه ايتدی : « بوراسی فاميليا اوطه‌سيدركه ايمپراطور وَايمپراطوريچه اولادلريله اويناياوب اگلنيرلر »

ماصه اوزرنده بولنان اويونجقلردن صاقسونيادن مصنوع برعسكر طاقمی نظر دقتمی جلب ايلدی؛ بوعسكرجكلرك لباسنده الك اسكی دورلردن زمانمزه قدر آوستريا عساكرنده نه قدر اونيفورمه تبدّل ايتمش ايسه كافه‌سنك بررنمونه‌سی مشهود ايدی . بو اويونجقلرك اهميت تاريخيه‌دن خالی اولمديغنی صكره‌دن اوگرندم . چونكه ايمپراطور فرانسوا ژوزفه پدرندن يادگار اوله‌رق گنديلريده اوتاريخده سكز ياشنده بولنان ولیّ عهد رودولفه براقمش ايدی .

ساعت بعدالزوال بری اوردی . رهبرم صاغ قپويی آچدی . صول طرفده‌كی قپو ايسه ذاتاً كشاده بولنيوردی . ايمپراطوری بر يازی خانه اوگنده گوردم . اورادن غايت واسع بر صالونه داخل اولدق . ايمپراطوريچه ايكی طرفنده ايكی صندلی بولنان برماصه يانده اوطورمقده ايدی. صالونك ديگر اوجنده ايسه مادموآزل (ايدا فرانجی) نك لطيف وخندان اولان سيمای ذكاوتماسی مشهود ايدی .

ایمپراطوریچه کندیلرینه یقین گلمکلگمی اشارت بیوردی . تقرّب ایتدم . گوزل سویلدکلری مجار لسانیله آرزولرینی قبول ایتدیکمه بعد التشکر اشارتله بکا رخصت قعود ارزانی بیوره‌رق جوابمه منتظر اولدیلر .

— وظیفه‌می حسن ایفایه قدرت کمترانه‌مك کفایتسزلگندن قورقیورم . مع مافیه اولانجه اقتدارمی بو یولده صرف ایدرم . فقط وظیفهٔ عاجزانه‌مك نه‌دن عبارت اوله جغنی لطفاً تعیین بیورمه‌لرینی استرحام ایلرم . دیدم .

— بن ذاتاً مجار لسانینك قواعدینی بیلییورم . شمدی مجار آثار ادبیه‌سیله آشنا اولمق آرزوسنده‌یم .

— مادام که بویله آرزو بیوریلیور . قولگزده بعض آثار ادبیه انتخاب وتقدیم ایدرم . ذات حشمتمآبکزده بر درسدن دیگر درسه قدر اومنتخباتی ترجمه بیوررلر . بنده گزده بو ترجمه‌لرك شیوهٔ افاده‌سنه اعتنا ایدرم .

بوتکلیفه ایمپراطوریچه موافقت بیوردقلرندن درحال درسمزه باشلادق . برنجی درسمز اوله‌رق اوتاریخده مؤلفیندن (آرنت) طرفندن نشر اولنمش اولان قاترینه ایله ایکنجی ژوزفك [١] مخابراتنی مجارجه‌یه ترجمه‌یه مباشرت ایلدك . بومخابرات فرانسز لسانی اوزره تألیف اولنمش ایدی . بناءً علیه اشتغال سایه‌سنده وَ برزمانده هم مجارجه‌ده وَهمده فرانسزجه‌ده اولان ملکه‌لرینی تشیید ایلیه‌جکلری ایچون ایمپراطوریچه حضرتلری پك زیاده محظوظ اولیورلر ایدی .

ایمپراطوریچه حضرتلرندن چالشقان هیچ بر مکتبلی تصوّر اولنه‌ماز . درسلرینی (قایه) یه (درس دفترلرینه) یازارلر ایدی . بودفترلردن برینی اوزمان اشتغالك بریادگار قیمتداری اوله‌رق حفظ ایتمکلگمی مشار الیها حضرتلرندن استدعا ایتمدیگمه الیوم نه‌قدر پشیمانم ! اگر او دفترلردن بریله

[١] آوستریا ایمپراطورلرندن بیوك فره‌دریق ایله معاصر ومحارب اولان ذاتدرکه هابسبورغ خاندانینك اك گزیده‌سی ایدی . مشار الیه ماریاترزانك اوغلیدر، مدت سلطنتی : من ١٧٦٥ الی ١٧٩٠

شرفیاب اولسه ایدم برايمپراطوريچه‌نك سعی واشتغالی نه درجه‌لرده سوديگنك واقدام واشتغالده اطراد وانتظامه نه رتبه اهمیت ويرديگنك بر نمونهٔ قيمتداری اوله‌رق دائما آنكله عبرتبين اولوردم .

يالكز بردفعه براستثنا وقوع بولدی . برگون، ابتدای درسده كه برمعتاد ايمپراطوريچه وظيفه دفترلرينی بكا ارائه ايدرلرايدی . اوزری قورشون قلم چزگيلريله طولی (مركب قوروتمغه مخصوص قبا كاغدلردن) ايكی ورق ابراز ايتمه‌لريله ، بن تعجبمی كتمه قادر اولمديغم صره‌ده شويله بيورديلر :

— دون بن تمام اقشامه‌قدر زوّار قبول ايتمكله مشغول ايدم . اقشام سرايده (قونسر) وارايدی . اوقدر يورلمش ايدمكه آهنك بيتر بيتمز جامخوابه گيردم . او يويه‌جغم صره‌ده درسلريمی ياپماديغمی تخطرله درحال يتاق اوزرنده اوطوره‌رق ماصه‌نك اوستنده بولنان جيب دفترمدن بو گورديگكز ورقه‌لری قوياروب درسمی يازدم .

تقريباً اون بش درسدن صكره تعليمز مكالمه شكلنی آلدی . شاگرد عالی تبارمك جانی صيقلمامسنه اولانجه اقتدارمی صرف ايدردم . حضورنده بولنديغم ذات حشمتسماته قارشی نه‌مرتبه‌لرده احترام بندگانه ايله مكلف اولديغمی برآن خاطردن چيقارمامغله صره‌سی گلدكجه لطائف نزاهتكارانه‌دنده گيری طورمازدم . مثلا برگون اوّل فرقهٔ صربستی انجمننده گذاران ايدن برجناس معنيداری ايرتسی گونی ايمپراطوريچه‌يه حكايه صورتيله ذات حشمتمآبلرينی برقاچ كره گوزلرندن ياش آقارجه‌سنه گولديرديگمی درخاطر ايلرم . گيده گيده ايمپراطوريچه‌ايله ابتدا شئونات يوميه، صكره‌لری وقايع سياسيه‌دن، نهايت — برچوق تأنيدن صكره — مجارستانك احوالی اوزرينه سرد افكار وملاحظاته باشلاردق . صوك مبحثه‌دائر شوقدر ديه بيليرمكه بنات حوا ايچنده قرالیچه‌مز قدر مجارستانی سوه‌ن برقادين متصوّر دگلدر .

ايمپراطوريچه‌يه مصاحب بولنمق وسيله‌سيله صره‌سی دوشدكجه وطنمه ايفای خدمتده دخی بولنمقده ايدم . فقط وطنداشلرمك حدينی تجاوز

ایدن غیرت وطنیه‌لری اکثریا بکا ایفای وظیفه خصوصنده صعوبت بخش اولمقده ایدی .

١٨٦٧ سنه‌سی موسم بهاری ایدی. بو صره‌ده افکار عمومیه‌یی اشغال ایدن شی ایمپراطورك پشته‌ده مجار قراللغی تاجنی اکتساسی مسئله‌سی ایدی . پشته موسیقه جیلرندن برمکتوب آلمشدم که سرای طاقمندن بعضلرینك مشهور مجار موسیقی شناسانندن [لیستس] ك رسم تتوج ایچون ترتیب ایتدیگی مارشك موقع اجرایه قونمسنی منع ایده‌جك بعض تشبثاتده بولندقلرینی بیان ایله بندن ایمپراطوریچه‌نك نفوذینی، بو دسایس ممانعتپردازانه‌نك حکمسز قالمسنه و لیستسك رسم تتوج ایچون تنظیم وتعلیم ایلدیگی مارشك حین تتوجده چالنمسنه صرف ایتمکلگم تمنی اولنیور ایدی . مکتوبی جیبمه قویوب (بورغ) سرارینه کتدم . برطاقم صنایع لفظیه‌دن استعانه‌یه باشلادق . سوزی اوزاقدن ، طولاییدن سویلیوردم . موسیقه‌نك نصل اختراع اولندیغندن ، مجارلرك بو صنعت بدیعه‌دن دخی بی بهره اولمدقلرندن، فلاندن طوتدیره‌رق یواش یواش رسم تتوّجدن ؛ لیستس دن ، مجار موسیقه‌جیلرینك آرزولرندن فلاندن بحث ایدییوردم ایسه‌ده آچیقدن آچیغه صدده گیرمگه جسارت ایده‌میوردم .

بو صره‌ده ایمپراطوریچه بردن بره سوزیمی کسه‌رك برتبسم لطیف ایله دیدی که :

— مکتوبی بکا گوسترکز باقه‌یم !

— هانکی مکتوبی ؟ ....

— بوقدر تفصیلاتده بولندیغکزدن آکلایورم که لیستس مارشنه دائره‌سزه مطلقا پشته‌دن برمکتوب گلمشدر . سرّ مکتومك افشا اولنیشنه گوله‌رك مکتوبی مشار الیهایه اوقودم . ایش برهفته ظرفنده پشته احبّامزك دلخواهی وجهله فیصلپذیر اولدی .

§

ينه درسلرمزه رجوع ايده‌لم : ايمپراطوريچه‌نك الك منتخب شاعری بارون ژوزف فوتفوس ايدی . بنم شاگرد حشمتمآبم طرفندن بارون افندينك آثار سياسيه و حكميه‌سنك دگل، يالگز اشعارينك تقدير اولنديغنی اخطاره حاجت يوقدر صانيرم . برگون شاعر موميٰ اليهك (وغرندلت) يعنی وصيت نامنده‌كی منظومه‌سنی قرائت ايتديگمز صره‌ده ايمپراطوريچه ديديكه :

— حيفا كه همشيرم ناپولی قرالیچه‌سی مجارجه بيلميور . حال بوكه اشعاره پك زياده مراقلی اولديغندن رموز ودقايق شعريه‌يه استادانه واقفدر .

— افندمز فرمان بيورورلرسه آلمانجه‌يه ترجمه ايدرم .

— نظماً ؟

— نظماً بيله ؛ زيرا گنجلگمده قولگزده انشاد شعر ايله اشتغال ايلمش ايدم .

— پك اعلا ! هايدی ترجمه ايديويرگز .

— درحال ؟

— های های ! درحال . بن سزی ذره‌قدر بحضور ايتمم .

نظماً ترجمه‌يه باشلادق . ايش اوقدر قولای دگلدی . ايمپراطوريچه‌نك نگاه دقتی قلمك حركتنی تعقيب ايديوردی . برآره‌لق ايمپراطوريچه‌يه احاله نظر ايلديگمده مشار اليها حضرتلری .

— بكا پك مراق ويريور . شعرك نصل نظم ايلديگنی بردفعه اولسون گورمگی اوته‌دن بری آرزو ايدردم . بيورديلر .

برچاريك صگره ترجمه‌يی ايمپراطوريچه‌يه قرائته موفق اولدم . ايرتسی گونی شويله تلطيف بيورديلر .

— سزه ناپولی قرالیچه‌سی نامنه تشكر ايدرم . منظومه‌گز پك ذوقنه گيدوب حفظ ايتمك ايچون بندن آلدی .

برگون مشار اليها مقام تأسفده ، يازق كه فوتفوس بشقه آثار يازمامشدر . ديدكلرنده

— بشقه آثاری واردر، فقط بو جلد ایچنده دکلدر.

— نره‌ده‌در؟

— هیچ بر کتابده یوقدر. زیرا ممنوعدر. طبعی جائز دکلدر.

— عجبا ممنوعیتنه باعث نه‌در؟

بو سؤالك وارداوله‌جغنی ذاتاً بیلدیکمدن فوتقوسك (علمدار) عنوانلی نشیده‌سنك بر نسخهٔ محرره‌سنی جیبمده گتیرمش ایدم. منظومه‌یی ایمپراطوریچه‌یه تقدیم ایتدم. قرائت وتحسین ایده‌رك صاقلادیلر.

ینه بر اوّل بهارده مدیرهٔ دائره قونتس (قونیغسه‌غ) بنی جاب ایله دیدی که:

— ایمپراطوریچه‌نك دائره‌لری طاقمی یارین (شون برون) قصرینه نقل ایلیه‌جکدر. بن سزی اورایه هر گون کتمك اوزره دعوته مأمور اولمشمدر. فقط کندی طرفمدن ایمپراطوریچه‌یه بو دعوته اجابت ایچون وقتکزك مساعد اوله‌میه‌جغنی عرض ایتدم. اصابت ایتمشم دکلمی؟

طبیعتم، بنی آره‌صره آخرك ضدینه کتمکه سوق ایدر؛ بو حسّمه تابع اوله‌رق جواباً:

— ایمپراطوریچه‌نك امرینه امتثال ایچون دائما وقتم مساعددر. دیدم براز صکره مشار الیها حضرتلرینك حضورینه داخل اولدیغمده بیورلردیلر که:

— قونتسی گوردیکزمی؟

— اوت افندمز!

— شون برونه کتمك ایستمیه‌جککز صحیحمیدر؟

— اورایه کتمك بنده‌لری ایچون محض سعادتدر.

— مرسی؟

ایرتسی گوندن اعتباراً کلّ یوم وقت ظهری یارم ساعت مرورنده برمابین عربه‌سی گله‌رك بنی اداره صندوقندن شون برون سراینه گتورر ایدی. بو خدمتمده بنی ممنون ایتمیه‌جك بعض اوفاق سببلر مفقود دکلدی: مثلا

هوا گوزل اولدیغی گونلرده بکا قپالی عربه، یاغمورلی گونلرده ایسه آچیق فایطون گوندریر ایدیلر. که سرایه داخل اولدیغمده کمیکلریمه قدر صرصقلام بر حاله گلمش بولنوردم.

شـون برون سرایـنـه اوزون بر (قوریدور) دن (ایکی دائره‌یی یکدیگرینه وصـل ایدر اوزون بر صفه که اصطلاحمزده ذوالوجهین تعبیر اولنور) گچه‌رك طوغری آلت قاتده بولنان بر صالونه گیررردم. بو صالون، صکره‌دن اوگرندیگمه گوره، ایمپراطوریچه مشهور (ماری ترزا) نك الك سودیگی موقع اقامتی ایمش. ایمپراطوریچه‌مز، بیوك کوپکلری آیاقلرینك آلتنده یاتدقلری حالده، بنی او صالونده بکلرلر ایدی. درسلرمز ایکی ساعت وچوق دفعه اوچ ساعت بیله سورردی. یان طرفده‌کی اوطه‌دن (الیزا) دیه برسس ظهور ایدنجه‌یه قدر مشار الیها درسدن قالقمازدی. فقط سسی ایشتدیگی گبی «ایمپراطور عودت ایتمش.» دیه‌رك درسخانه‌دن چیقاردی.

شون برونده‌کی درسلرك برنجیسنده بن، ایمپراطورك عودت ایتدیگنی سسندن آگلامقلغم اوزرینه ایمپراطوریچه‌نك قیامنی بکله‌مکسزین کندیلگمدن قالقیویرمش ایدم. مگر بنم بو حرکتم ماد موآزل فرانجی‌نك بکا درسدن صکره آگلاتدیغنـه اعتماد جائز ایسـه سرای مراسم تشریفاتیه‌سنجه عفوی ناقابل بر اسائت ایمش! بوگبی بر سیئه بندن فیما بعد صادر اولمدی.

معلوماتی تزییده سعی ایتمك بر شـاگرد مقدمك مابه الامتیازی ایسـه ایمپراطوریچه بو اوصـافك مرتبهٔ عال العالنده ایدی. ادبیـاته دائر او قدر سؤاللر ایراد ایدرلر ایدی‌که، بن اکثریا جواب موافق بوله‌مدیغمدن طولانی حقیقةً صیقیلیر ایدم.

برگون زیچـنی نام مؤلفك اسامیٔ آثارینی ایمپراطوریچـه‌یه املا ایدیـیوردم. بردنبره قلمی کاغددن قالدیره‌رق؛

— زیچینینـك (برنظر) اسمنـده براثری اولدیغنی ایشتمشـدم. بواثر نصل شیدر؟

(بر نظر) اوفاق بر رساله ایدی که ۱۸۶۰ سنه‌سنده بر گفتگوی عظیم حدوثنه باعث اولمش ایدی . کتابی بزه طبع اولندیغی محلدن، که لوندره ایدی ؛ ورقه ورقه مظروفاً گوندرمش ایدیلر . اثر مذکور ادبیات نقطهٔ نظرندن نه‌رتبه شایان تقدیر ایسه صاحب اثرك افکار سیاسیه‌سی حیثیتله کتابی لاجل المطالعه آوستریا حکمدارینك حرمنه تقدیم ایتمك اومرتبه‌لرده بر امر خطیر ایدی . بناءً علیه سؤاله طوغریدن طوغری‌یه جواب ویره‌میه‌رك طولاییدن بر جوابله ایشك ایچندن چیقمغی قوردم . ایمپراطوربچه :

— بر نظری اوقومشمیسکز ؟ دیه سؤالی تکرار ایدنجه دیدم که :

— بو کتابك تداولی آوستریا ایمپراطورلغنك قلمرو حکومتنده ممنوعدر .

— اوراسنی صورمیورم . (بر نظر) کز وارمیدر ؟

نه دیه‌جگمی بیلمدیگمدن سکوت ایتدم .

— آکلایورم که موجوددر یارین بکا گتیرك .

— حشمتلی افندمز ! فقط .....

— سز احتمالکه بنی کتب ممنوعه اوقوماز قیاس ایدرسکز .

(بو سوزلری سویلدکله برابر جیبندن چیقاردقلری اناختارله اوکمزده‌کی یازیخانه‌نك چکمه‌سنی آچوب آلدقلری بر کتابی بکا ارائه ایله)

— بو کتابی بیلیرمیسکز ؟

کتاب بادیٔ مباحث کثیره اولان [آوستریانك انقراضی] نامنده‌کی هجویهٔ مدهشه ایدی که مؤلفی آچیقدن آچیغه ایقاع انقلابی التزام ایدییوردی . عجایب ! بویله بر اثر نصل اولمشده ایمپراطوربچه‌نك الینه کچمش ایدی . مشار الیها سوزلرنده دوام ایله :

— [آوستریانك انقراضی] نك مؤلفنی بیلیرمیسکز ؟

بن بیلور ایدم . مؤلف ، پدری ایمپراطورك سراینده مهم بر خدمتده بولنان ، بر گنج ایدی . بونی بیلمك بنم ایچون بر بیوك هنر دگلدی . زیرا بو سرّی بیلمز آدم یوق ایدی . بن یینه نصل جواب ویره‌جگمی شاشردیغمدن

ايكنجى كرّه اولمق اوزره سؤاله سكوت ايله مقابله ايلدم . ايمپراطوريچه ايسه ديدى‌كه :

— آڭلادم بيليورسڭز ! فقط پدريله آشنالغڭز وار ايسه انديشه ايتميڭز اوغلنك سيئاتندن پدرينه هيچ برصدمه اصابت ايتمز .

بويله برطور عاليجنابانه‌يه قارشى هردرلو ديپلوماتلغى برطرف ايده‌رك اظهار صداقت وخالصتدن اعلا مقابله‌اوليه‌جغنه كسب يقين ايله ديدم‌كه :

— يارين (برنظر) ى تقديم ايدرم افندمز !

ماقس فالق

هر مملكتك كنديسنه لايق يهوديسى واردر

[بسمارق]

گچنلرده براقشام اوزرى سركه‌جى استاسيوننك باغچه‌سنده احبادن برذات ايله قطارك دقيقهٔ حركتنى بكليوردق . هوا غايت مغموم وَ امارهٔ باران رونمون ايدى . بولنديغمز موسم ، واقعا موسم حريف ايسه‌ده اقليممزك تشرينلره مخصوص اولان لطافتى اكثر سنه‌لرده رشك انداز بهاران اوله‌جق برطراوتده كذاران ايلديكندن دائما كشايشه مائل اولان مزاجمزه قسوت افزا اولان بوحوالر نقات بخش اوليوردى . رفيقم اولان ذات ديدى‌كه : « هوالرده مارت آيينى آنديريور ؛ هله بوگون قاچ نوبت تبدّل ايتدى . » بيلمم نصل برفكره اتباع ايله بلا اختيار جواباً « هر مملكتك هواسى خلقنه لايقدر . هوالر كشاده گيتمش اولورسه نه استفاده‌مز اوله‌جق ؟ » ديويرمشم . بوجوابم اوزرينه رفيقم اولان ذات گوله‌رك ديدى كه بوسوزكز موسيو بسمارقك برقولنى خاطرمه گتيردى : مشار اليه بر بحث آره‌سنده « هر مملكتك كنديسنه لايق يهوديسى واردر . » ديمشدر .

§

بسمارقك بوقولنی بادیٔ امرده عادی برسوز گبی تلقی ایلدم ایسه‌ده براز تأملدن صکره پك زیاده موافق حقیقت اولدیغنی تصدیق ایلدم . ملت اسرائیلیه‌نك حال وشانه‌ دقت ایدیلیرسه گوریلورکه بوملت ساکن اولدیغی مملکت خاقنك اطوار واخلاقنه تطبیق افعالدن بشقه هیچ برشی دوشنمز . چونکه قوم یهودك وطنی یوقدر . تعبیر آخرله کرهٔ ارضك هرهانگی معموره‌سی اولورسه اولسون عماماً قوم یهودکدر. مقصدمز نه‌ بوملتك اعتقادینه تعریض ونه‌ده مدنیتده‌کی کمالاریله برابر آلمانیا وفرانسه‌ده (آنتی سمتیق) عنوانیله ظهور ایدن مخالفین بنی اسرائیلی تقلیددر. بلکه یهودیلرك ذهاب عوامنی تصویردر.

اکثر ممالکده دسیسه گبی، غیری اضرار واغفال گبی حالات سیئه یهودیلرك اخلاق متعارفه‌لرندن اولدیغی محتاج ایضاح دگلدر . بونك حکمتی عجبا دوشونلمشمیدر ؟ برقاچ بیك سنه‌دن بری مملکتلرنده سلطنت سورنلر آخر ملتلردن اولدیغی جهتله دائما اجانبه محکوم اوله‌کلان (قوفط) لرده، یعنی الیوم (فلاح) اطلاق ایلدیگمز اهالیٔ قدیمهٔ مصریه‌ده مزیات انسانیه‌دن هیچ برخلق کریم موجود اولمامسی دخی هپ ملت حاکمه‌یی خشنود ایتمك ایچون التزام ایتدکاری ریا، تبصیص، مداهنه ویا مزاجگیرانه اطوار مسکینانه‌نك نتایجی دگلمیدر ؟ دائما حاکمنك ضرب دست قهارانه‌سنده زار وزار اولان برخلقده عظمت نفس، محافظهٔ وقار، حب معالی گبی فضائل احرارانه‌نك بربقا اولمسی قابل اولورمی ؟

نینواليلردن روماليلره و رومالیلردن زمانمزه‌قدر برملت غالبه‌دن دیگر ملت غالبه‌یه محکوم اولان، یعنی اوچ بیك سنه‌یه قریب برزماندن بری سلطنتلرینی غائب ایدن یهودیلر دخی عینیله مصریلر گبیدر . بینلرنده برفرق وارایسه اوده مصریلرك عاراسارتی ترك دیاره ترجیح ایله کندیلرینه حاکم اولان ملتلرك جور وآزارینه عرض گردن اطاعت وانلرك خدمات سفلیه‌لریله تعیشه قناعت ایتمه‌لری و اسرائیلیلرك ایسه معمورهٔ عالمك هرطرفنه طاغلمه‌لریدر .

گله‌لم برنس بسمارقك « هرممکتك کندیسنه لایق یهودیسی واردر »قولنه:

بوقوقولك بادئ امرده حكمسز كورينور اقوالدن اولديغى بالاده بيان ايتمش ايدك . فقط بوسوز دخى پرنس بسمارقك اكثر حالاتده اولديغى كبى تدقيق مزاج اقوام خصوصنده كى تتبعات دوراندوريني اثبات ايدن حقيقتلردندر .

شمدى شوقولى تطبيق ايچون اوّل امرده فضائل مدنيه نك اكثر جهاتنى بحق حائز اولان انكلتره يى پيش نظره آلالم : — معلوم اولديغى اوزره دنياده ادارهٔ نك الك مشكل جهتى معاملات خارجيه قسمى در . بر ديپلومات برسرعسكر كبى فن حربك اثر حقيقتنده و يا رهيئت وكلا كبى معارف سياسيه نك مسالك نجاتنده يورمكله دكل كشف ضمير و كشف استقبال و كتم فكر و كتم حال ايله نفوذ و منفعتجه دائما بربرينه رقابتدن خالى اولميان دولتلرك شرتمايلندن استفاده ايتمك و كندى دولتنك بولنه بيله جكى مشكلاتدن هيچ كيمسه يى استفاده ايتديرمامك كبى برطاقم خوارق عادات اظهاريله مكلفدر . يعنى دولت دنيلان هيولاى سياستك تجسمى قابل اولسه معاملات خارجيه يه تعيين ايتديكى مأمورلرنده تشخص ايدر .

ايشته انكلتره خاقنك مدنيتده احراز ايتديكى كمالك دلائلندندركه امور سياسيه كبى الك مهم برخدمتى بيله اكر اقتضا ايدرسه اكثر ممالكده محقّر كوريلان ملت موسويه افرادندن برينك عهدهٔ اقتدارينه حواله ايده بيلمكده در . يكرمى سنه دن برى هر درلو تشبثاتنده موفق چيقان و درايت و كفايتجه زماننك الك بنام رجال سياسيه سنه اثبات تفوق ايدن پرنس بسمارق بيله بيقونسفيلدك برلين قونغره سنده ابراز ايلديكى مأثر درايت ومتانتنه حيران اولمشدر . احتمالكه موضوع بحثمز اولان بالاده كى قول ، مشار اليهك لساندن بيقونسفيلدك فضائل فوق العاده سنى ادراك ايله اظهار حيرت ايتمسى اوزرينه صادر اولمشدر . بيقونسفيلد ايسه موسيو ديزرايلينك صلبندن كلمش براوغلى يعنى يهودى ايدى . معلومدركه تبديل دين تذهيب

اخلاق ایدرسه‌ده تحویل ملیت ایده‌مز . چونکه « دین و ملت بردر » اصل الاصولی یالکز اسلامه مخصوص فضائل سیاسیه دندر .

انگلتره‌نك اکثر رجال حکومتی بیقونسفیلدك حائز اولدیغی مزیاتی جامع اولمدیغی گبی انگلتره‌ده بولنان یهودیلرك عمومیده بیقونسفیلد دگلدر . فقط انگلتره تابعیتنده نه‌قدر یهودی وار ایسه جمله‌سی وطن مشترکك مسائل حیات ومماتنده حصه‌دار در . انگلتره منافعی ایچنده آیریجه بر یهودی منافعی تصوّر ایدیله‌مز . خزائن دولتك سامانیله رقابت ایده‌جك بر ثروت عظمی صاحبی اولان روسچیلد عائله‌سی ثروتیله دگل انگلیز بولنمقله مفتخردر .

انگلتره‌دن صکره فضائل مدنیه‌جه اوروپا اقوامی ایچنده نمونهٔ امتثال اوله بیله‌جك برقوم وار ایسه اوده فرانسزلر در . چونکه دنیانك هرجهتنده استقلال اقوامه خدمت ابرازینی شعار ایدینان بوقوم آره‌سنده ـ پاپاسلرك مرض اغراضندن متولد بعض سیئات تعصب استثنا ایدیلنجه ـ مسلمانلق خرستیانلق ، موسویلك گبیناملرله تفریق ملیت فکرلری یوقدر . فرانسه پساپورطنی حائز اولان هرشخص هرهانگی مذهب سالکی اولورسه اولسون فرانسه‌لی عد اولنور . وطنك سعادتنده‌ده فلاکتنده‌ده مشترکدر .

استطراد

بوندن اون بش سنه اوّله گلنجه‌یه‌قدر غلطه سرایی قارشوسنده فرانسزجه کتاب صاتیلیر بردکان وار ایدی‌که صاحبی (موسیو رومپ) اسمنده بر فرانسز ایدی . براز وقت آشنالقدن صکره موسیو رومپك موسوی اولدیغنی اوگرنمش ایدم . اوصره‌ده ایسه فرانقو ـ آلمان محاربه‌سی اعلان اولنمش و معلومز اولدیغی اوزره اکثر هنگامه‌لرده فرانسزلر مغلوب اوله گلمکده بولنمش ایدی . ینه اوگونلرده ایدی‌که اصمارلمش اولدیغم برکتابی آلمق ایچون رومپك دکانه گیتمش ایدم . دکانه گیردیکمده کندیسنی یازی خانه‌سنك اوکنه طیانمش ایچن ایچن بکا حالنده بولدم .

بيننمزده شويله برمحاوره كچدی :

بن — نه اولديغكز موسيو رومپ بركدركزمی وار ؟

كتابجی — بيلميورميسكز عزيزم وطنمزك اوغراديغی فلاكتدن بيوك كدرمی اولور ؟

بن — (تبسم ايده‌رك) آدم سنده فرانسز دكلسكز يا سزه نه ؟

كتابجی — نصل ! بن فرانسز دكلی يم . بن فرانسز دكلسه‌م نه‌يم .

بن — جانم سز موسوی دكلميسكز ؟

كتابجی — (چهره‌سی برتبسم منفعلانه پيدا ايده‌رك) عفو ايدرسكز موسيو فرانسه‌ده هرشی فرانسزدر . — ديه‌رك باشنی چويری ويردی .

عهد صباوتمدن بری قولاق طولغونلغيله ذهنمده يرايتمش اولان برفكره مغلوبيت نتيجه‌سی اوله‌رق بلا تأمل برغير تورك حيثيت وطنپروانه‌سنی تحقير ايتمش اولديغمدن طولايی حجابمدن مومی اليهك برده يانه گيده‌مديكم گبی حالا خاطريمه گلدكجه كنديمی كنديمه لوم ايتمكده‌يم .

§

بو گونكی گونده فرانسه‌ده بولنان يهوديلرك عليهنده تشويقات رهبانيه‌يه مغلوبيتله نشريانده بولنانلری دوئلويه دعوت ايدنلر يهودی اولميان قاتوليك فرانسزلردر . اوچنجی ناپولئونك سقوطندن صكره اداره‌ٔ حكومتی درعهده ايدن هيئتك اجلهٔ اعضاسی متوفی (قره‌ميو) ايدی كه اخلاق فاضله وفضائل عاليه‌سی حيثيتله بوعصرده فرانسه‌نك يتشديرديكی اعظمك سرافرازلرندن معدود وبناءً عليه اعظم قوم يهود ايدی .

معارف بشريه‌نك اقسام مهمه‌سنده كمال ايله اشتهار ايدن آلمانلر آره‌سنده ساكن اولان ملّت موسويه، واقعا معيشت مدنيه‌جه رفاهيت وامنيته نائل وعسكرلك گبی برخدمت مفتخره ايله حفظ ومدافعهٔ وطن وظيفه‌لرينی متحمل وحتی بعض اكابری حيثيت وشرفجه محسود امائل اولمغله

برابر آره صره حقلرنده روا گوریلان تحقیرات دخی آلمانلرك تربیهٔ مدنیه‌لر-ینه نقیصه و یره‌جك درجه‌لرده‌در . نصل اولیورکه اخلاق فاضله‌لریله اوروپا اقوامی ایچنده اشتهار آرای کمال اولان برقوم اهل صلیب زمانلرینه مخصوص بر طرزده یهودیلر حقنده معاملات تعصبکارانه اظهارنده بولنیورلر؟ ایشته مسئله‌نك اصل شایان تدقیق جهتی بوراسیدر .

معلومدرکه دنیانك هر گوشه‌سنده بولنان یهودیلردن اولنان شکایاتك اوّل اسبابی آنلرك بر ذکاوت خارق‌العاده ایله کسب ثروت ایدیشلریدر. محتاج ایضاح اولمدیغی اوزره برمبلغ معینك، مثلا برسنه‌ده برمثلی تزایدایتمسی هیچ برنقطهٔ نظردن مقبول وَ بناءً علیه بودرلو معاملهٔ ارباح هیچ برشریعت وقانونده تجویز اولنور حاللردن دگلدر . بناءً علیه یهودیلر حقنده آره صره واصل گوش استغرابمز اولان شکایاتك باشلیجه سببلری آنلرك غدّارانه برصورتله خلقی صویمه‌لریدر . لکن بوشکایتلر اکثریا شاعرك :

« بویله‌در دائم مکافاة عملکم فی المثل »
« صورسه‌لر مغدورینی غدّار کندین گوسترر »

قولیله تصویر ایلدیگی افعال جمله‌سندندر . چونکه آلمانیاده یهودیلردن اولنان شکایاتك سبب حقیقیسی زینت وحشمت دنیلان طنطنهٔ سفیهانه‌در . فره‌دریقك نظامات عسکریه‌سی حکمنجه چاوشدن یوقاری مرتبه‌یی حائز اولان ضابطان عموماً زادگان اولادندن انتخاب اولنور ایدی . [١]

ضابطلگك الڭ آشاغی مرتبه‌سی ایسه معلومدرکه ملازم ثانیلکدر . الیوم دخی جاری اولدیغی اوزره آلمانیا اردولرنده بولنان برملازم ثانی، ملازم اوّللگه ارتقا ایچون نظاماً اون سنه بکلمگه مجبوردر . آلمانیاده ضابطانك بووجهله صنف زادگانه انحصارینك سببی ایسه وقایهٔ حیثیت

[١] شمدیکی نظامات تعدیلاً افراطه قدر توسیع اولنمش ایسه‌ده ینه اکثریتی زادگان تشکیل ایلر .

عسـكريه ايچون اقتضا ايدن وسـائل احتشامك بركشی زاده‌ده احاد ناس اولادندن زياده مبذول اولمسی، يعنی وقار عسـكريسنی محافظه يولنده كوزل كيمك، ايی كچنمك ، محافل مسـامرات كباره قبول اولنه بيلمك ايچون لازم اولان وسائطك موجود بولنمسی‌در . افرادی علی‌العموم عسـكرلكله مكلف اولان برقوم آره‌سنده ايسه عوام مدت نظاميه‌سنی اكمال ايله كار وصنعتلرينه رجعت ايلدكلری حالده ضابطـان دائما خدمتلرنده قائم وَ (اكر تعبـيرده خطامز يوق ايسه) منحصراً صنعت عسكريه‌لريله اشتغاله مداومدر .

بو ايضاحدن مقصدمز شونی بيان ايتمك ايچوندركه آلمانياده كوچوك ضابطانه ويريلان معاش (سوسلی) تعريفنك محتاج اولديغی اشيايی تداركه كافی دكلدر . بناءً عليه اولاد اكابردن اولان برضابط ـ اكر پدری متموّل وَ بونكله برابر اولادينك اسراف وسفاهتنه متحمّل بولنورسه ـ محافظهٔ وقار ايده بيلـير . وَ اكر پدری هم زنكين وَهمده امساكه مبتلا طاقمدن ايسـه اقران وامثالی آره‌سنده هم شان عسكريسنی وَهمده صفت اصالتنی محافظةً هرمحتاجك يكانه مرجعی اولان معامله‌جيلره مراجعته مجبور اولور . آلما ـ نياده ايسه پاره اقراض ايدنلر ـ بر وقتلر بزده‌كی ارمنی صرافلر كبی ـ اكثريت اوزره موسويلر اولديغندن وَ بو زادكان ايسـه ايلروده كنديلرينـه اصابت ايده‌جـك ميراثدن تسويه ايتمك اوزره غير معـين بر وعده ايله، مثلا مبلغ مقترضـك ايكی مثلنه سـند اعطا ايليه‌رك وَ فائضنی دخی سـنده محرر مقدار او زرينـه يوريده‌رك عادتا بطاقچيلق يولنده برمعامله‌ده بولنـدقلری جهتله هم كنديلری ايلروده اللرينـه كچه‌جك ثروتی بوصورتله افنا وَهمده مقرضلرينی بو يولده اغنا ايتمكده درلر .

ينه آلمانيا نظامات عسكريه‌سی حكمنجه برضابط تسويهٔ دينه مقتدر اوله‌مديغی حالده ـ چونكه حيثيت عسكريه‌سنی اخلال ايده‌جك حالاتك الك برنجيسی اولان صفت مديونيتی طاقمش اوله‌جغندن ـ خدمت عسكريه ـ دن استعفايه مجبوردر . ايتمز ايسه مجازاةً طرد وَ بناءً عليه تذليل ايديلير .

بوحقيقتلره واقف اولان اذكياى بنى‌اسرائيل ايسه مديونلرينى دائما تضييقدن خالى اولمازلر. مديونلرى اولان گنجلر ايسه شيوعى حالنده‌كى اقتضا حدن احترازاً ارثاً انتقال ايدن وَيا ايلروده ايده‌جك اولان املاكى كاملاً مقرضلره فارغ اوله‌رق صفر اليد قالمقده‌درلر. (شو مقاله‌يى تحرير صره‌سنده مملكتمزده بولنان آلمانيا اجلهٔ ضابطانندن برذاتدن بعض استيضاحاتده بولنمش ايدك، آلديغمز جوابده افاداتمزك مطابق حقيقت اولديغى وَحتى اليوم آلمانيا زادگاننك وقتيله متصرف اولدقلرى چفتلكلرك، مالكانه‌لرك يوزده طقسانى بودرلو ديون نتيجه‌سى اوله‌رق يهوديلرك تحت تصرفنه انتقال ايلديگى وَبناءً عليه بوغيظلر، حدتلر هپ بوحاللردن ايلرى گلديگى بيان اولنمشدر.)

شمدى انصاف اولنسون! پروسيا نظام عسكريسى ضابطانه وقار عسكرلرينى محافظه ايتمگى امر ايلرسه بووقارى برطرز سفيهانه‌ده، يعنى بابالرندن انتقال ايده‌جك ميراثى دها پدرلرينك حياتنده بريهوديله تقسيم ايده‌جك درجه‌لره قدر گوتورمگه مساغ ويرمزيا. بوحالده برنوع قمار حكمنده اولان شومعامله‌دن طولانى يالڭز داينك غدارلغنه حكم اولنوبده مديونك سفاهتى خاطره گتيرلمامسى موافق حقانيت اوله‌ماز. امّا يهوديلر غبن فاحشله اقراض نقود ايديورلرمش. لكن شوراسيده خاطردن چيقارلمامليدركه پدرينك ثروتنه حياتنده گوز ديكن سفهاده جمعيت بشريه ايچنده صيانت اولنه‌جق مخلوقاتدن دگلدر.

برده شوراسى محققدركه آلمانياده اگرچه بعض فنون وصنايعده احراز اولنان كمال اوروپانك هيچ برمملكتنه ميسر اولمش خصائصدن دگلسه‌ده بويوزدن قزاندقلرى مبلغ، ظرافت ونفاستيله برابر خرج عالم مصنوعاتده‌كى كماللرى مسلم اولان فرانسزلرك ثروت اقوامدن حصه‌لرينه اصابت ايدن نقود ايله مقايسه اولنورسه اونده برى درجه‌سنده اولمسندن وَهله تجارت بحريه‌لرى مثلا انگليزلره نسبتله بلچيقاليلردن دون بردركه‌ده بولنمسندن

هنوز اكثريت اسرائيليلرك معاملات صرافيه وتجاريه‌ده مهارت ذكاوتكا -
رانه‌لرينه مغلوبيتدن قورتلمامش وبومغلوبيت ايسه افكار عامه‌يی يهوديلر عليهنده
آره‌صره غليانه گتيره‌جك درجه‌لرده برفكر انتقام بسلمكده بولنمشدر . ايشته
بوسببله هر ايكی طرف دخی كندی نقطهٔ نظرلرندن يكديگرينه قارشی روا
گوردكلری افعالده صره‌سنی دوشوردكجه قصور ايتمامكده‌درلركه آلمانيا
يهوديلری دخی پرنس بسمارقك قولی اوزره آلمانيايه لايق برحالده بولنمقده‌در.

اسپانيا، ايتاليا، آوستريا، روسيه رومانيا ممالكنده بولنان يهوديلره كلنجه:
اسپانيا قطعه‌سنده اليوم پورتوغال ممالكی دخی داخل اولديغی حالده
موجود اولان بنی اسرائيلك مقداری اك يكی ايستاتيستقلرد نظراً ٤٥٠٠
نفوسدن عبارتدر. واقعا اندلس قطعه‌سی سايهٔ مدنيت اسلاميه‌ده معموريت
وعدالت جهتلريله عموم اوروپا بلادينه غبطه رسا اولديغی عصرلرده اسپانياده
بريچق ميليوندن زياده مات موسويه بولنمقده ايدی . وَمقتضای شريعت
محمّديه اوزره بونلر دخی بلا قيد وشرط اصول مذهبيه وَعادات قوميه‌لرينك
اجراسنده آزادیٔ تام حالنده بولنورلردی . حتی امرای اندلس اكثريت
اوزره دائره‌لری اموريني ، تصرف واداره خصوصنده‌كی مهارتلرينه بناءً
موسويلره تفويض ايدرلر ايدی . فقط اسپانياده - اليوم دخی جاری
بولنديغی اوزره - افكار عامه وَتربيهٔ عموميه‌يه بدل احكام رهبانيه وَتعصبات
مذهبيه حكم فرما اولمسندن مسلمانلر حقنده وقتيله روا گوريلان مظالمدن
آنلرده حصه‌دار ايدلدكلری جهتله بو ايكی قطعه‌ده بولنان يهوديلر دخی
حاميلری اولان اسلام ايله برابر منقرض اولمشدر .

يقين وقتلره‌قدر رهبان گروهنك تحت‌تحكمنده بولنان ايتاليا قطعه‌سنده
دخی يهوديلر بارينه‌مامشدر . چونكه قاتوليك مذهبی سالكانی پيشوای
مذهبلرينك سوء تلقيناتی ثمره‌سی اوله‌رق قاتوليك اولميان سائر مذاهب
نصارا اربابنی بيله كندی نقطهٔ نظرلرندن مرتد عد ايليه گلدكلری پيش
نظره آلنير ايسه مهين ذات مسيح ديه تلقی اولنان بنی‌اسرائيل حقنده نه درلو

معاملاتده بولنمه‌لری لازم گله‌جگی ملاحظه اولنه بیلیر . شوقدر وارکه شمدیکی ایتالیا قراللغنك اصلی اولان ساردنیا قراللغی روما وَ ناپولی حکومتلرینه نسبتله دها سربست بر اداره‌یه مالك اولدیغی جهتله حکومت مذکوره‌نك زیر اداره‌سنده بولنان ممالکده یگرمی بیك قدر یهودی بارینه بیلمش وَ الیوم عموم ایتالیاده ٤٠ بیك نفوس موسویه ساکن بولنمشدر

معلوم اولدیغی اوزره روسیه مملکتندن صکره اوروپاده الڭ زیاده یهودی ساکن اولان ممالك آوستریا وَ مجارستان قطعه‌لریدرکه مقدار مجموعی بر میلیون آلتی یوز بیك نفوسدر .

آوستریا ایمپراطورلغنك برچوق زمانلر روما ایمپراطوری عنوانیله عموم آلمانیایه حکم ایلدیگی تاریخ عالمه واقف اولانلره مجهول دگلدر . بناءً علیه بنی احمر دولتنك انقراضندن صکره اسپانیاده بولنان اهل اسلام حقنده قتل عام ایدلدیگی صره‌ده مسلمانلرك سایهٔ عدالتنده برقاچ یوز سنه‌لر مظهر امنیت و رفاهیت اولان یهودیلر حقنده دخی انواع مظالمه باشلانمسی اوزرینه قوم مذکوردخی استصحاب ایده‌بیلدکاری بعض ذیقیمت اشیادن ماعدا اموال واملاکنی ترك ایله برطاقمی فاس وَ جزایر وَ طرابلس وَ تونس حکومات اسلامیه‌سنه التجا ایتدیگی گبی برقسمی دخی ممالك عثمانیه وَ مصره هجرت ایتمش وَ بونلرك الڭ متموللری ایسه آوستریا اولکاسنه دخالت ایلمش ایدی . آوستریا حکومتی « آپوستولیق » یعنی وکالت مسیحیه عنوانیله دول نصارا عندنده سرافراز اولمقله برابر بو عنوانك یالگز ظاهر بینان عوامی اداره‌یه مدار اولان خواص معنویه‌سیله اکتفا ایده‌رك اداره ایشلرنده ایسه مزاج وقت و عصری گوزتمکده اوزمانك اصول سیاسیه‌سنجه عموم اوروپا دولتلرینه اثبات تفوق ایده‌جك بر درایتله ممتاز اولمسندن متموّلین بنی‌اسرائیلی حسن تلقیده قصور ایتمامش وَ حقلرنده معاملهٔ عدل وانصافدن آیرلمامش ایدی . باخصوص ویانه‌ده کندیلرینه مخصوص بر سیناغو انشاسنه دخی مساعده ایدلمش ایدی .

اوتاريخده آلمانيا ايمپراطورلغی تشكيل ايدن جرمانيا دوقه‌لقلری ميانند‌ه (هانزه‌آتيق) Hanséatiques دنيلان اوچ حكومت صغيره‌نك كه (هامبورغ) (برم) وَ (لوبه‌ك) شهرلريدر، آلمانيانك سائر بلده‌لرينه نسبتله آزادی تام حالنده بولنمه‌لرندن بوشهرلر افرادينی اسرائيلی انسانيته موافق برصورت مهما تنوارانه ايله قبـول ايلديلر . هله بالخاصه فرانق فـورت بلدهٔ مشهوره‌سی كه يقين وقتلره قدر آلمانيانك الك بنام برمركز تجـارتی ايدی . اسـپانيادن هجرت ايدن يهوديلری قبولده هرشهردن اوّل مسـارعت گوستره‌رك تجارت خصو- صنده‌كی ذكاوت فطريه‌لرندن بيـاغی پك بيوك اسـتفاده ايلدی . بلا تردد دينه بيليرکه موسـويلر فرانقفورتده نائل اولدقلری مسـاعداته دنيانك هيچ برمملكتنده مظهر اوله‌مامشلردر . واقعـا بوگونكی انكلتره‌ده دخی بر يهودی ايله بر پروتستانك حقوق مدنيه وسياسيه‌جه هيچ برفرقی اولميوب شورای امتده بريهودی مبعوثله بر پروتستان مبعوث يان يانه اوطورمقده ايسه‌ده بوندن درت يوز سنه اوّل بوتسـاوی تماميله مفقود ايدی . بناءً عليه فرانقفورت بلده‌سی فرانقفورته دخيل دوشن هرفرد حقنده افراد مملكتك نائل اولديغی حقوقی رايگان قيلمسندن يهوديلر دخی هردرلو نعم سياسيه‌دن حصه‌دار ايديلر . دينلرنجه، عادتلرنجـه هيچ برتعرضه اوغرامديلر . ايسـتدكاری طرز ورسمده سينغاغولر ياپديلر . حتی آوستريا اولكه‌سنده نائل اولدقلری مساعداتی بيله فرانقفورتده مظهر اولدقلری حريت سايه‌سنده احراز ايلديلر .

شوتفصيلاتدن مقصـدمز اسكی آلمانيـا هيئت متحده‌سـيله اوهيئتك رياسـتنده بولنا ن آوستريا ايمـپراطورينك يعنی هابسبورغ خاندانك قلمرو حكومتنـده بولنان يهوديلرك سائر ممالكده اوله گلديگی گبی دعوت دشنام ايده‌جك حالاتده بولنمدقلرينی وَ تعبير اصحله حقـلرنده معاملهٔ درشتانه اجرا اولنمامسندن آنلرده هرضعيفك قهر غالبدن مصون اولمق ايچون ريا ومداهنه وَحيله ودسيسه گبی متانت اخلاقك ضد كاملی اولان سيئاتده بولنمغـه لزوم گورمدكلرينی وَ بناءً عليـه همشهريلكه لايق اوصافله اتصـاف ايتدكارينی

تعيين دركه پرنس بسمارقك ديديگی گبی آوستريا يهوديلری دخی آوستريا خلقنه لايق برحالده بولنمشلردر .

گلهلم روسيه‌ده بولنان يهوديلره :

روسيه ديديگی زمان اوّل امرده بودولت جسيمه‌نك اوروپا وآسيا قطعه لرنده حائز اولهجغی ممالك وبوممالكك هر برنده ساكن اولان اقوام وطوائف پيش نظره آلنملی‌در . ثانياً اساس اداره‌سی قانون استبداد اوزرينه مؤسس اولان بودولتك اصل الاصول استبدادی محافظه ايله برابر فقط هرقومك مزاج مليسی واستعداد مدنيسی نسبتنده معامله ايلديگنی دخی اونتماملی‌در . مثلا لهستانده مطبوعات برتضييق مطلق آلتنده زارو نزار اولديغی حالده بالطبع جهتنده بولنان (فينلاديا) ممالكی فقط خارجه چيقماق شرطيله لوندره ده اولديغی قدر سربستی مطبوعاته مالكدر . پته‌رسبورغده نشر اولنان غزته‌لر (سانسور) حق تفتيشدن معافدر . موسقووه‌ده کی غزته‌لر قبل الطبع مامورين تفتيشيه‌يه ارائه اولنور . تفليسده متخذ برقانون وارشوا‌ده اجرادن ساقط ولهستانده ممنوع اولان برحال پته‌رسبورغده دائمی الجرياندر . مملكتلره مخصوص مساعدات وممنوعات اولديغی گبی اقوام مختلفه‌يه مخصوص معافيات وزجريات واردر . مثلا قريم مسلمانلری بعض خصوصلرده سربست طوتلدقلری حالده قزان مسلمانلری عينيله اوخصوصلرده محروم مساعده در . حاصلی اقوام وممالكك هر برينه مخصوص اصول وقوانين جاريدر . يهوديلره ايسه طبقات ناسك الك سفليسی نظريله باقيلوب حقلرنده دائما اودرکهٔ پستی‌يه موافق معاملاتده بولنيلور . يهوديلر ايسه حائز اولدقلری موقعی بيليرلر . آنلرده صنايع وتجارتك الك سفليلرينی اختيار ايتمشلردر . مثلا روسيه‌ده (موژيق) دنيلان کويليلر دنياده (مست مدام) وصفنك مثال مشخصی درلر . يهوديلر کويلرده علی العموم ميخانه‌جيلكله اشتغال ايدرلر . برموژيق يومی برچوق اوقه (ووطقه) (يولاف راقيسی) ايچميجه يشايه‌ماز . برموژيقده ايسه يومی برچوق قيه ووطقه‌يه صرف ايده‌جك پاره بولنه‌ماز . بالطبع ويره‌سی‌يه

ايچر . (ويره‌سى‌يه شراب ايچن ايكى كرّه سرخوش اولور) مثلنك موقع تطبيقى روسيه ميخانه‌لريدر. موژيقك برموسم حصاددن ديگر موسم حصاده‌قدر ايچديگى ووطقه فائض مركب قاعده‌سنك برطرز مخصوصيله كيله‌لرله بغدايه تبدّل ايدر. موژيق موسم حصادده آنى تأديه ايله سنهٔ آتيه ايچون ايچمكده دوام ايلر. ميخانه جيلكده بولنان بو يهوديلر موژيقلرك صرافلغنى ده اجرا ايدرلر. يگرمى روبله مقابلنده سكسان روبله قيمتنده بر كوركى رهن آليرلر . صكره يگرمى روبله‌نك برسنه‌لك فائضنى ده اويگرمى روبله‌دن توقيف ايله مثلا موژيقك النه ١٠ روبله ويررلر . او آرالق ايسه اوّلجه ايچديگى ووطقه‌دن سرسملشمش اولان موژيق النده‌كى اون روبله‌نك برروبله‌سنى دها دستگاهه آته‌رق ميخانه‌ده بولنان رفقاسيله ادارهٔ اقداح ايدر. احتمالكه هم كوركى وهمده مبلغ مقترضى ميخانه‌ده براقه‌رق تهى دست وتهى هميان اولديغى حالده اوينه عودت ايلر . اعادهٔ هوش ايتدكدن صكره ايسه بالطبع بريأس عميقه دوشه‌رك آنك نتيجه‌سى اولمق اوزره ده يهودى حقنده برغيظ پيدا ايلر .

روسيه‌ده‌كى يهوديلرك غدارلقلرى حقنده شويله برفقره مرويدر :

« موژيقك برى برگون ايچه‌جك ووطقه پاره‌سى بوله‌ماز . قالقار بر معامله‌جى يهودى‌يه مراجعتله وقت حصادده ويرملك اوزره ايكى روبله اقتراض ايتمك ايستر . يهودى ايسه ايكى روبله‌يه ايكى روبله‌ده فائض ضم ايده‌رك درت روبله‌يه برسند آلير . ايكى روبله‌يى چيقاروب كويلى‌يه ويرر . موژيق قپودن چيقه‌جغى صره‌ده يهودى حريفى چاغه‌رق بو پاره‌يى نه يapه‌جغنى سؤال ايلر . موژيقده ووطقه ايچه‌جگى جوابنى ويرر . آنك اوزرينه يهودى درككه « نه حماقت شمدى بكا درت روبله بورجك وار الكده ايسه ايكى روبله‌ك بولنيور . ووطقه ايچه‌جگنه شو پاره‌يى بورجنه محسوباً بكا ويرسه‌كده ديگر ايكى روبله‌سنى‌ده وقت حصادده تسويه ايتسه‌ك دها اعلا اولمازمى ؟ » موژيق يهودينك سوزينى موافق صواب بولمغله درحال ايكى روبله‌يى داينه اعطا ايله چيقوب گيدر . »

شو فقره یهودیلرك شیطنتندن زیاده موژیقلرك بلاهتنه ترجمان اولیور .
وبناءً علیه بجهتله انسانیت آره‌سنده بولنان روسیه کویلیلری میاننده متعیش اولان طائفهٔ بنی اسرائیل دخی موسقوفلره لایق بر حالده بولنیور .

رومانیا ممالکی دخی روسیه‌نك نوع دیگری‌در. اوقطعه‌ده مبالات عرض وناموس همان کلیاً منسی اولدیغی جهتله رومانیا یهودیلری شهوات واذواق رهبرلگیله تعیش ایتمکده‌درلر. مادامکه بر مملکتده فحش وسفه رواجده‌در. وَمادامکه بوفحش وسفه اوخلق ایچون طبیعت ثانیه حکمنی آلمشدر . آنی تسهیل ایده‌جك معاملاتده بولنمق یهودیلر ایچون عیب دگلدر . چونکه هر درلو نصاب حیثیت وناموسه بدل انواع رذائل وفحشیاتی مباح عد ایدن برقومك زیر تحکمنده بولنان برطائفهٔ عاجزه آنلرك صفا رهبرلکنده بولنمقله انسانیته مخالف حرکتده‌بولنمش صاییله‌ماز. تابع دائما متبوعك ارائهٔ ایتدیگی طریقه سالك اولمقده مضطردر. بناءً علیه مملکتین یهودیلری دخی رومانیا خلقنه لایق یهودیلردر .

ممالك عثمانیه‌ده بولنان موسوی همشهریلرمزایسه بایزید ثانی عهدندن بری دائما نائل امنیت اوله‌رق یشامش ومبالات عرض وناموسجه مسلمانلرك اثرندن هیچ بر وقت آیرلمامشدر . باخصوص کندیلری قناعت دیندارانه ایله برابر مساعیٔ مجدّانه‌نك مثال مشخصی‌درلر .

ابوالضیا توفیق

ژان ژاق روسونك نوئل الوئیزندن

اون آلتنجی مکتوب

[سن پرودن ــ ژولی یه]

مکتوب دهشت اسلوبکزی کرّاتله اوقودم وهر بر سطرنده لرزه‌ناك حیرت اولدم . مع مافیه امرکزه انقیادایده‌جگم، بونی سزه وعد ایتمش‌ایدم.

ایفایه بورجلی‌یم ؛ انقیـا ایده‌جگم . لکن بویله بر فداکارلغك گوکلمه نه قدر
گران گلدیگنی بیلمزسـکز ، خیر ، ظالم بوندن بویله‌ده بیلمیه‌جکسـکز . آه !
طلب ایتدیگکز تجربه‌یه لزوم یوق ایدی . بو کیفیت روح بی رحمکز ایچون
لزومسز بر فرط اعتسـاف ایدیسـه‌ده بنجه فائده‌سز قالمدی چونکه دوچار
اولدیغم بد بختلغی تزیید وتوفیر ایتمکز ممکن اوله‌میه‌جغنی سزه افهام ایتمشدر .
چکیجه‌گزی گوندردیگکز گبی اخذ وقبول ایده‌جکسکز . ظلم واعتسافه برده
خجالت وشناعت علاوه‌سی آرتق چوق دگلمی ؟ اگر قدر وطالعمك اداره‌سنی
سزه براقدمسـه عرض وناموسم حقنده حاکمیت مطلقه صفتنی هیچ بر وقت
سزه ترك وتبرع ایتمـامشمدر . بو (ایواه ! یگانه بکا قالان) بر امانت
مقدسـه‌درکه اداره ومحافظه‌سی نهایت عمرمه قدر بندن بشقه کیمسه‌یه حواله
ایدلمیه‌جکدر .

اون یدنجی مکتوب

[ژولیدن — سن پرویه]

مکتوب ضجرت اسـلوبکز رقتمی تحریك ایدیبور ؛ شمدی‌یه قدر خامه
ران بحث ومقال اولدیغکز شیلردن الڭ زیاده عقل وحکمتدن عاری اولان
ایشته بو مکتوبدر .

محافظه وصیانتی اغورنده بیك کرّه جانمی قربان ایتمکلکم مقرر اولان
ناموسکزی لکه‌دار ایدیبورم ؟ اویله‌می ؟ هم بنمکنی سکا ترکه مهیا اولدیغمی
گوردیگك حالده های نانکور، ناموسنی اخلال ایدیبورم اویله‌می ؟ بو اخلال
ایتدیگم ناموس نره‌ده‌در ؟ سویله ای قلب ذلیـل وای روح شریر ! آه !
اگر ژولینڭ مجهولی اولان بر ناموسه مالك ایسه‌ڭ نه قدر شایان تحقیرسین !
نه دیمك ! قدر وطالعلرینڭ اشـتراکنی آرزو ایدنلر مالارینڭ اشـتراکنه

اجتسار ايده‌مسون وَكندى مالم اولديغنى اقرار واعتراف ايدن ذات عطايا وهدايامدن ناموسى مختل اولديغى ظن وذهابنه دوشسون ! كشى سوديكندن هدايا قبولى نه‌وقتدنبرودر موجب شين وعار عد اولنيور؟ عطيهٔ قلبيه آخذينى نه‌وقتدنبرودر ترزيل ايديور؟ واقعا آخردن ايديلان مأخوذات تحقير وَاحتياجاتى وارداتنى تجاوز ايدنلر ترزيل ايدلمكده‌در . فقط كيملر طرفندن ؟ عرض وناموسى ثروت وسامان ايچنه اقعاد وَفضائلى آلتون ثقلتى ايله وزن ايدن ارواح دنيه طرفندن . هيچ اهل خير عرض وناموسنى اويله قواعد مذلت آميزه‌مى تأسيس ايدر . حتى عقل وحكمت الك فقير اولنلر لهنده مسامحه ومساهله كوسترمزمى ؟ واقعا بر صاحب ناموسك اخذ وقبولدن استنكاف ايده‌جكى بعض عطاياى مذلت آميز واردر؛ لكن معلومكز اولسونكه بونلرى عرض ايدن اللر اخذ وقبول ايدنلردن دها آز ملوث اولميوب عاصمانه ايديلان بر هديه همان دائما عفيفانه قبول ايديله‌بيلور . ايمدى محققدركه سزه اعطا ايتديكم هديه‌دن طولايى قلبم بنى تخطئه ايتميور ، بالعكس بونكله تفاخر ايديور . [١] كوكلى وخدماتى صاتون آلنان بر آدمدن دها شايان تحقير هيچ برشى مجزوم دكلدر؛ فقط مشترى نسادن ايسه اوحالده ايش بشقه رنك كسب ايدر . لكن ايكى قلب متحد بيننده اشتراك اموال عادتا عدالت و بر وظيفهٔ ذمت اولوب سزدن زياده يسارمدن طولايى اجراى وظيفه‌جه بو بابده دها پك كيروده بولنيور ايسه‌مده كنديمه افراز ايتديكم حصه‌يى بلا احتياط قبول ايدرك حصه‌كزه اصابت ايدوبده اعطا ايتمديكمى دخى سزه مديونم . آه ! اكر انسانه موهبهٔ عشق ومحبت كران كلورسه هانكى قلب هيچ بروقت متشكر ومنتدار قاله‌بيلور ؟ احتياجاتكزك تسويه‌سنه تخصيص ايتديكم مقدارك احتياجات ذاتيه‌مك تسويه‌سنه مخصص اولاندن تنزيل ايدلديكنى‌مى فرض

[١] ژولينك بو بابده حق دركاردر . بوسياحتك اسباب خفيه‌سى نظر دقته آلنورسه هيچ بر مبلغك بوندن دها ناموسكارانه استعمال اونمديغى نمايان اولور . مبلغ مزبورك بويولده استعمالندن دها ايى منافع استحصال قلنه‌مديغنه تأسف اولنور،

ایدییورسکز ؟ بونك عکسنی اثبات ضمننده مسلم بر دلیل درمیان ایده‌یم : شویله که تکرار اعاده ایتدیگم کیسه ایلك دفعه گوندردیگمك ایکی مثلنی حاوی اولوب بونك ینه تضعیفی ایسه ید اختیارمده‌در . پدرمك ویردیگی معاش فی‌الحقیقه پك جزئی اولوب ایکیسنك حاصلاتیله مرفهاً انتعاشم ممکن اولان نقش و دانتلالرمدن متحصل مبالغ حسابدن خارج طوتیلدیغی حالده والدهم هر بر احتیاجمك تسویه‌سنه اولدرجه اهتمام و دقت ایدرکه پدرمك ویردیگی معاشه طوقنمغه همان هیچ بر احتیاجم قالمز . محققدرکه هر وقت اولدرجه متموّل دگل ایدم ؛ بر سوی ابتلانك دغدغهٔ اندیشناکی اوقات زائده‌می تسویه‌لرینه حصر ایتمش اولدیغم برطاقم خدماتی اهمال و تسامح ایتدرمشدرکه وارداتمك بو وجهله استعمالیچون بر سبب آخردر . باعث اولدیغکز فلاکتدن طولانی محجوب و شرمسار اولملکز لازم گلیرك عشق و محبت دخی ارتکاب ایتدیردیگی خطایایی توبه و استغفار ایتدیرر . شمدی اساس مسئله‌یه گلهلم . عرض و ناموس عطایا و هدایامك قبولندن سزی منع ایتدیگنی ادعا ایدییورسکز . اگر بویله ایسه هیچ بر دیه‌جکم اولمیوب حتی بویله بر خصیصه‌دن تجرید‌کز ممکن اوله‌میه‌جغنی بنده تسلیم ایدرم . اگر بونی اثباته مقتدر ایسه‌کز موضحاً و ناقابل اعتراض و برطاقم خیالات واهیه‌دن عاری بر صورتده اثبات ایدیکز ؛ زیرا معلومکزدرکه مغالطه منفورمدر . ایشته اولوقت کیسه‌یی بکا اعاده ایده‌بیلورسکز ؛ بنده بلا تشکی گیرو آله‌رق آرتق بوندن هیچ بحث ایتمم .

معترضین و مخالفینی و برخصوصی مخل ناموسی گبی ارائه‌یه چالیشانلری سومدیگمدن اگر چکمجه‌یی بر دها بلا عذر ارسال ایدر و یاخود عذریکز شایان قبول گورلمز ایسه بوندن بویله یکدیگریمزی گورمامك اقتضا ایدر . الوداع ؛ ایجه تفکر ایدیکز .

امضا

ژولی

يكى بر تاريخ طباعت

فلمنكليلر فن طبعك كندى مملكتلرنده ايجاد ايدلديكنى وَ هولانده نك (هارلم) نامنده‌كى قصبه‌سنده [ژان لوران قوستەر] اسمنده بر صاحب صنعت طرفندن اختراع اولنديغنى ادّعا ايدرلر .

حتى فلمنكليلرك بو ادّعاسنه كمال بك بيله بر تأليفنده اشتراك ايده‌رك فن طباعتك صانع حقيقيسى اولان بيچاره غوتنبرغى شرف ايجاددن محروم ايتمك ايسته‌مش ايدى .

غوتنبرغك ترجمهٔ حالنى تحرير صره‌سنده بيان ايتمش اولديغمز اوزره بو (لوره‌ن قوستەر) فى الحقيقه دنيايه غوتنبرغدن ٣٠ سنه مقدّم گلوب عقبايه‌دخى غوتنبرغك وفاتندن ٢٨ سنه اوّل گتمش وَهارلم شهرنده غوتنبرغك اثناى ولادتنده مطبعه‌جيلق ايله اشتغال ايتمكده بولنمش ايدى .

شو افاده‌مزده تناقض اولديغنه حكم ايتمكده استعجال بيورلمسون . اوّل امرده لوره‌ن قوستەرك باصمه‌جيلغيله غوتنبرغك باصمه‌جيلغى آره‌سنده‌كى فرقى اوگرنه‌لم : معلوم اولديغى اوزره بوگون دخى طاش باصمه‌جيلغيله حروف باصمه‌جيلغنه بزم مملكتلرده صورت مطلقه‌ده (باصمه‌جيلق) اطلاق اولنيور . فقط اوروپا لسانلرنده بو ايكيسى ايچون آيرى آيرى كلمه‌لر واردركه اليننوز لساننده مثل ونظير معناسنه گلان (تيپوس) ايله يازمق معناسنه اولان غرافوس وَكذا طاش معناسنه اولان (ليتوس) ايله يازمق معناسنه اولان (غرافوس) كلمه‌لرينك مجموعندن تركب ايدركه برينه (مثل نويس) ديگرينه (حجر نويس) اطلاق اولنور . واقعا بونلرك ايكيسى‌ده طباعتدر . فقط برى طاش اوزرينه تحرير وَيابالواسطه نقل طريقيله ديگرى برطاقم اشكال متحركه‌يى يان يانه گتيره‌رك تركيب ايله تشكيل اولنان الواح اوزرينه باصيلير .

لوره‌ن قوسته‌رك باصمه‌جيلغى ايسه بزده اليوم جارى اولديغى اوزره

یعنی یازان ویا قاصناق ایشلین قادینلرك تولبند ویا اقمشهٔ سائره اوزرینه چارشیده باصدیردقلری قالبلر قبیلندن ایدی . چارشیده‌کی قالبجیلر بویالی ویا ایصلاق برکچه اوزرینه قالبی سوروب ده قماشه باصدقلری حالده لوره‌ن قوستر بوقالبی صرتی اوززینه برمنگنه‌نك لوحه‌سنه وضع ایده‌رك اوزرینه نصف کره شکلنده ایچی پاموقله طولدیرلمش برمشین وساطتیله مرکب اوردقدن صکره اولوحه‌نك اوستنده قپاق مقامنده بولنان بردیگر لوحه‌یی قالبك اوزرنده‌کی کاغده نقل اشکال ایده‌جك درجه‌ده تضییق ایتمکله طبع ایلردی . غوتنبرغك ظهورندن اوّل یعنی ، قرون وسطی‌ده بوصورتله باصلمش خریطه‌لره تصادف اولندیغی گبی (اسقانییل) دیدیگمز اویون کاغدلری دخی حتی ملوّن اوله‌رق لوره‌ن قوسته‌رك ولادتندن برعصر مقدّم ینه بوطریق ایله باصلمقده ایدی .

لوره‌ن قوسترك حروفله بر انجیل باصمش اولدیغی همشهریلرندن دوقتور واندرلند بودفعه نشر ایتمك ایستدیگی برکتابده ادّعا واعلان ایلیه جکمش . بز کتابی گورمدك (فلامان) لسانه‌ده واقف دگلز . مطالعه ایتدیگمز برطباعت غزته‌سی دوقتور واندرلندك بو ادّعای غریبنی مع‌الاستهزا اعلان ایلیور . بزجه استهزایه‌ده محل یوقدر . چونکه لوره‌ن قوسترك باصمش اولدیغی انجیل یولنده‌کی طباعت اصولی ایکی بیك بشیوز سنه‌دن بری چینده جاریدر . الیوم دخی اصول طباعتلری بوندن عبارتدر .

غوتنبرغك شرف وشانی ایسه هر حرفی آیری آیری پارچه‌لره حك واصاغه ایله (قاراقته‌رموبیل) دنیلان ولسانمزه حروف متحرکه دیه ترجمه ایدیلان اصولی ایجاد ایتمسنده‌درکه معارف بشریه‌یی بو گونکی گوردیگمز درجهٔ کماله ایصال ایدن وسائطك الك مهمی والك مفیدی واگر تعبیرمزه اعتراض اولنمازسه (الك) اشرفیدر . اعتراضه‌ده محل یوقدر . چونکه طباعتك اشرفیتنه کتب مقدّسهٔ آلهیه‌یی وتفاسیر واحادیث گبی نیچه آثار جلیله‌یی بهای رخیص ایله افراد مؤمنینه نشره وساطتی دخی بر دلیل بدیهی صورتنده ارائه اولنه‌بیلیر .

بناءً عليه لوره‌ن قوستركڭ مطبعه‌جيلغنى اوروپاده هيچ كيمسه انكار ايتميور . فقط ايجادندن كنديسى مستفيد اوله‌مديغى حالده ٤٣٦ سنه‌دن برى عالم مدنيتى بحق عالم مدنيت عنواننه كسب لياقت ايتديرمكه سبب اولمش اولان بر مخترعِ محترمى مكافاتِ معنويه‌دن يعنى شرف ايجاد ايله ذكرِ خيردن محروم ايتمكه چالشمق‌ده بيوك بر حقسزلقدر .

اوروپاده بيرا صرفياتى

اوروپاده اڭ زياده بيرا صرف ايدن مملكت باويه‌را قراللغيدر . بو مملكتده بهر نفوسه سنوى ٢٤٦ ليتره بيرا اصابت ايديور .

باويه‌رادن صكره ممالك سائره شو ترتيب اوزره گلير :

ويرتمبرغ ده بهر نفوسه ١٥٤ ، بلچيقاده ١٤٥ ، انگلتره‌ده ١١٨ ، ساقسونياده $6\frac{1}{2}$ ، آلزاس لوره‌ن ده ٤٨ ، پروسياده $39\frac{1}{2}$ ، فلمنك‌ده ٣٨ ، آوستريا‌ده $34\frac{1}{2}$ شمالى آمريقاده ٢٩ ، فرانسه‌ده $19\frac{1}{2}$ ، نوروه‌چ‌ده $14\frac{1}{2}$ ، اسوه‌چده $12\frac{1}{2}$ ، روسيه‌ده آنجق ٢ ليتره .

فقط شهرلر نظر دقته آلنيرسه بڭا بيرا صرف ايدن شهر باويه‌رانڭ پاى تختى اولان مونيخ شهرى دركه سكسان بيڭ نفوسى شامل اولديغى حالده همان عموم روسيه قدر بيرا صرف ايتمكده‌در .

بر مونيخلى سنوى حساب متوسط اوزره ٤٤٩ ليتر بيرا ايچمكده‌در .

شراب وَ سائر اسپيرتولى مشروبات بودرلو مقطراتڭ انواعى اعتباريله مبذول اولديغى مملكتلره گوره‌در . مثلا فرانسه‌ده اڭ زياده شراب چيقديغى جهتله خلق‌ده اكثريت اوزره شراب استعمال ايدر . مجارستان دخى بوقبيلدندر . آلمانيانڭ بعض ممالكنده باخصوص (رين) شهرى جوارلرنده كراز راقيسى مبذول‌در . روسيه‌ده ايسه اكثريت (ووطقه) دنيلان يولاف راقيسنه مبتلادر .

مجموعهٔ ابو الضیا

هر شهر عربی ابتداسیله اون بشنده نشر اولنور

جلد ۵ ـ جزؤ ۵۲] فی ۱۵ محرم سنه ۱۳۰۴ [نسخه‌سی ۳ غروش

ادبیات

...

مکتوب

(ابو الضیا توفیق بك برادرمه)

« سلستره » یی السنهٔ شرقیه ایله اشتغال ایدن آلمانیا ادباسندن [هانری هارط] نامنده برذات ترجمه ایتمسی اوزرینه [برلینر تاغبلات] غزته‌سنده بو اثر عاجزانه‌یه دائر مندرج اولان فقره‌نك ترجمه‌سنی گوندرمشسك . بالطبع ممنونیتله اوقودم .

دیمك که (گوته) وَ (شیللر) گبی بری ، بر اثرنده خلاف طبیعت اعادهٔ شباب ایدن بر اختیار تصوّر ایتمش ، وَدیگری تاریخك اڭ جدّی بر وقعه‌سنی بتون بتون تغییر ایله ژان دارقك آتش ظلمه بدل میدان حرب ایچنده فدای جان ایتدیگنی گوسترمش ایکی بیوك شاعره مالك اولان آلمانلر معارفك هر جهتنده اوروپاده‌کی اقوامك کافه‌سنه تفوّق ایتدکلری حالده ادبیاتده حقایق فنیه وَیا علوم متعارفه‌یه متعلق سوزلر آرامیور ، یالکز

افکار شاعرانه و حسیاتك صورت تصویرینه باقیورلر . بو صورت تصویر ایچوندهده لسان عثمانی‌یه مخصوص شعشعه‌لی بر بلاغت موجود اولدیغندن وَ او بلاغت بشقه لسانه نقل اولندیغی زمان بیله قوتّنی غائب ایتمدیگندن بحث ایدییورلر .

جمله‌سی طبیعت شاعرانه‌دن وَ هله کیمیسی نثرده بیله املا وربطی یرنده ایکی سطر بر مکتوب ایله افادهٔ مرام اقتدارندن محروم بعض نشریات مبتلالرینك یازمقدن بردرلو اوصانه مدقلری صحیفه‌لر طولوسی سوزلر آره‌سنده اوروپانك قواعد ادبیه‌سندن اولمق اوزه دنیاده هیچ برشیئه بگزه‌مز برطاقم غرائبه تصادف ایدوب ده شعر حقنده بر مطالعهٔ صحیحه پیدا ایده بیلمکدن عاجز قالان ادبیات مراغیلری ایچون (سلستره) نك بر آلمان ادبی نظرنده ترجمه‌یه لایق گورولمسی وَ خصوصیله برلینر تاغبلاتك بواثرده افکار شاعرانه وَحسیاتك صورت تصویرینه ثنا خوان اولمسی شایان نظر بر نمونهٔ عبرتدر .

آثار عاجزانه‌مده اولان بعض تصوّرات شاعرانه‌نك بزم اصحاب قلم ایچنده ـ ادعاسنه دلیل ایستیلورسه ترتب ایده‌جك عجز و مغلوبیتی دوشنمکسزین ـ هپ شاتو بریاندن، آلکساندر دومادن مأخوذ اولدیغی ادّعا ایدنلر بولندیغی حالده اوروپا ادبیاتنده احاطهٔ کلیه‌سی اولمدقجه برلینر تاغبلات غزته‌سنه مؤاخذات ادبیه یازمق گبی بروظیفه ایله مکلف اوله‌میه‌جغی معلوم اولان برقدرتلی ذاتك (سلستره) ده‌کی تصوّرات شاعرانه‌نك دکل حتی افکار وحسیاتك بیله بتون عثمانلی مخصوصاتندن اولدیغی ادّعا ایتمامش وَ او اثری عثمانلیلرده برسلامت فکر وَ اخلاق میله‌ده براساس قوی بولندیغنه دلیل طوتمش اولمسی نفسیجه نه‌قدر بیوك برمدار مفخرت اولدیغی ایضاح اقتضا ایتمز .

شوقدر وارکه ملتك سلامت افکار وَ متانت اخلاقنه بواثرجك ایله استدلال بر ارضك قوهٔ نامیه‌سنه برکوچك یاپراغی دلیل طوتمق قبیلندن

اولور . واقعا بركوچك ياپراق قوهٔ ناميه‌نك وجودينی اثبات ايدر ؛ فقط درجهٔ فيضنی گوسترهمز .

عثمانليلرك سلامت افكار و متانت اخلاقده مرتبهٔ كمالنی تعريفه ايسه آلتی يوز سنه‌دن برى بتون جهانه قارشى سياست و شهامت عالملرنده اظهار ايتدكلرى افعال عظيمه غايت بليغ برلسان حال عد اولنمق لازم گلور . قدمانك اقتدار علم وعرفانی او سلامت ومتانته قلماً دخی برچوق دليللر گوسترمگه كافی ايدى . فقط حيف كه ادبيات ايرانيه مقلدلگی سيئه‌سيله الهياتك خارجنده‌كی شعرلر يا مدّاحلق ، يا بازيچهٔ افكار قبيلندن اوله‌رق سويلنمش ؛ نثرلر يالگز صنايع لفظيه‌ده مهارت گوسترمك ايچون يازلمش اولمق جهتيله آره‌ده افكار واخلاق مليه‌يی گوستره‌جك يولده آثار ادبيه ميدانه گله‌مامش ايدى .

عصرمزده لسانك ماهيتنده اولان استعداد بلاغت قوتيله شرقك خيالات شاعرانه‌سی عثمانليلغه مخصوص برطرز لطافتله جلوه‌ساز اولمغه باشلادى . غريبدركه مملكتده اڭ زياده ترقی‌يه قابليت گوسترن بوطرز ادب اڭ زياده خصومتـه اوغرادى . اغربدركه معترضلك دائرهٔ فاسده‌سنده افراط وتفريط نقطه‌لرى بربرينه التصاق ايدرك طرز عتيق طرفدارلريله اوروپا فكرينـه يلتنمكله مألوف اولانلر طرز جديد ادبه عداوتده بربرندن گرى قالمديلر .

طرز عتيق طرفدارلرندن برى چيقيور استاد بلاغت اولمق ادّعاسنه قالقيشيور ، بزم آڭلايه‌ميه‌جغمز برمهارت اديبانه ايله جامعی طويله‌يه ، طلبه‌يی آته ، صبيانی فاره‌يه تشبيه ايديور ! صكره ديگرينك براثرنده اولان شهبال كلمه‌سنی (نهال) اوقيور عباره‌نك سياق وسباقی دوشنمگه بيله تنزل ايتمكسزين برات (نهاله) بكزه‌ميور ديور ! عربيده بياغی زمخشرى ايله مساوات دعواسنه قالقيشه‌جق درجه‌لرده اقتدار دعواسنده بولنيور ! صكره قاموسده ضرورت مادّه‌سنده «يقال الجائة اليه الضرورة والضارورة والضارور»

عیناً مندرج اولدیغی حالده هم تألیف ، همده مکاتب عالیه‌ده تدریس ایتدیگی برکتابده بشقه برینك یازدیغی (الجای ضرورت) ترکیبی یاڭلش اولدیغنی بیان ایده‌رك قاموس صاحبنی تخطئه ایتمکدن چکنمیور .

اوروپا فکرینه یلتنمکله مألوف اولانلردن بری چیقیور ترکجه‌ده طوغری بربیت اوقومغه مقتدر اولمدیغی حالده یالکز عثمانلیلرك دگل فرانسزلرك اعاظم ادباسنی‌ده تجهیل ایدیور . مثلا قلبه حس اسناد ایتمك جهالت اولدیغندن وبناءً علیه اویله برخطایی حاوی اولان اثرلره شعر دینیله‌میه‌جگندن بحثلر ایده‌رك لسان ادبدن مجازی، کنایه‌یی بتون قالدیرمق ایستیور !

برمدتدن بری ادبیات صحیحه‌یه متعلق نشریاتده گوریلان نقصان ایسه بویولده‌کی بیوقوفانه تعریضلرك نتایجندن اولدیغنه شبهه یوقدر . بونلره لایق اولدیغی گبی سکوت ایله جواب ویرلسه حقیقتك مغلوبیتنه ، اصحاب تحصیلك غفلتنه سببیت ویرلمش اولیور . دلیل ایله مقابله اولنسه اصحاب اعتراض مناظره ایله غلبه‌یه امکان گورمدکاری گبی هرکسك قوللانمغه تنزل ایده‌میه‌جگی برطاقم سلاحلر استعمالنه قالقیشیور ؛ ازجمله سوگیورلر ؛

حقیقت نظرنده ایسه بوتعریضلر، بوتجاوزلر هپ یااختیارلق سیئه‌سیله آیاقده طوره‌میانلرك ویا خاقتنك مساعد اولمدیغی یرلره چیقمغه چالیشوبده مقتدر اوله‌میانلرك سقوطندن اطرافه طاغیلان طوپراقلر قبیلندندر . آنلرك ده زمان ثورانی چوق سورمز . ان شاالله ـ ملکنده وسائط معارفی آن بآن توسیعه عنایت بیورن ولیّ نعمت افندمزك سایهٔ اکمالاتنده ـ لسانمزده ملتك سلامت افکار ومتانت اخلاقنه جداً دلالت وبلکه خدمت ایده‌جك وسائر ملل متمدنه عندنده دخی مظهر تقدیر اوله‌جق برچوق اثرلر گوررده افتخار ایدرز . باقی بقا

قرداشك

ردوس ـ فی ١٥ محرم سنه ١٣٠٤

کمال

بیوك فره‌دریقك خصوصیت احوالی

[مابعد ـ جزؤ ٥٠]

مشار الیه محررات سیاسیه‌نك جمله‌سنی بالذات کندیسی یازار . وهیچ بر امر نامهٔ عسکری کندیسنك امضاسی اولمقسزین نشر ایدلمز ایدی .

فره‌دریق سلاح گورولدیسی اورته‌سنده وبار مشاغل آلتنده اولدیغی وحتی ایرتسی گونی بر محاربه‌یه طوتشمق محقق بولندیغی زمانلرده بیله ینه آثار معتبره مطالعه‌سی ویا بالذات مقالات ادبیه تحریر ویاخود املاسی ایله تعدیل ذهن ایتمگه وقت بولوردی .

بو ذاتك کلّ یوم مطالعه ایلدیگی آثارك تنوع وباخصوص کثرتی بنی دوچار استغراب ایدردی . بر معتاد هرگون وولتر ایله راسیندن ماعدا الك زیاده اسکی رومالیلردن لوقره‌س نام شاعرك آثارینی النه آلیر وآثار مذکوره حقنده « حالت حزن وفتورم اثناسنده بونلر بنم دعا کتابم در » دیر ایدی .

مطالعه ایلدیگی آثار سائره‌دن الك مهملرینی خبر ویره‌یم :

قورنه‌ی، دولاتوش، قره‌بیللون، مولیئر، شولیو، غره‌سه، ژان‌ژاق روسو، لافونتن، فونتنل، بوآلو، لاروشفوقول، سورن، بوسوئه، ماسقارون، بوردالو، فله‌شی‌یه، ماسیلون، باقون، لایبنیچ، لوکه، وولف، بایل، وقدمادن دخی ارسطتالیس، ده‌موستن، پلوتارخ، سه‌زار (قیصر روم) چیچه رون، تاسیتوس، ویرژیل و هوارس، بونلردن بشقه رحلهٔ مطالعه اوزرنده سن - قریزوستوموس و سن - آغستینوسك اثرلری بیله بولنور ایدی .

ایشته بو تعداد ایتدیگم آثاره بایّ حال هرگون ال آته‌رق مطلقا بعض پارچه‌لرینی یا بکّا اوقوتمق ویاخود کندی اوقویوب یانده کیلره دیکلتمك معتادی ایدی .

مشار اليه يالكز ليالیٔ شتایی مطالعه ايله امرار ايتميوب هر نه زمان اشتغالات سياسيه وحركات حربيه‌سی مساعده ايده‌جك اولسه مطلقا مطالعه‌يه حصر اوقات ايدردی .

حربك الڭ شدتلی شماتت هيجان افزاسی اثناسنده بيله احباسنی فراموش ايتمزدی . حتی وولتره، دالامبه‌ره، ماركی دارژانسه، مارشال فون شوتلانده و هپسندن زياده محبوبهٔ وجدانی اولان همشيره‌سی قونتس دوبايروته محاربه ميدانندن مكاتيب اخلاصپرورانه و آثار شعريه ارسال ايدردی .

بعض كره هم كتاب اوقور و همده اوقوديغی مبحثی ايضاح ايلردی . بعضاً ده بنی قارشيسنه اوتورته‌رق راسينك فاجعه‌لرينی حفظندن و همده تياترو آدابنه موافق بر مقام ايله تقرير ايدردی . بو اشتغالی اثناسنده يگانه مدار تلذذی هرفصلك ختامنده بر انفيه چكمك ايدی .

بر گون اوطه‌ده آياق اوستنده، همده تياترو آقتورلرينك اطوارينی تقليد ايله راسينك فاجعه‌لرندن برينی تقرير ايتمكده ايكن فرانسزجه‌يه واقف خدمه‌دن بری ـ دائما فرانسز لسانی اوزره چاغرلمغه آلشمش اولمسندن ـ قرالك باغره‌رق فرانسزجه سويلسنه مبنی كنديسنی چاغريور ظنيله برقاچ دفعه ايچری گيرمسی اوزرينه فره‌دريقك جانی صقيله‌رق ينه تياترويه مخصوص اولان وضعی بوزمقسزين خدمتكاری « دفع اول شورادن » ديه تكدير ايله ينه فاجعه‌نی اجراده دوام ايتمشيدی .

اوشاق ايرتسی گون بنی گورديگنده « جانم قراله نه اولدی بيلم ! ديوانه‌گی اوطه‌نك ايچنده گزينه‌رك باغروب طوريوردی » ديدی .

فره‌دريق اوقوديغی شيلری مطلقا موقع تدقيق ومؤاخذه‌يه وضع ايدر وقرائت ايتديگی آثار گرك كنديسنك و گرك آخرك اولسون اوبابده حاصل ايلديكم مطالعه ايله حكمی طلب ايلر ايدی .

بو مباحثات اثناسنده بحثدن بحثه انتقال ايده‌رك نهايت الڭ مشكل

مسائل فیلسوفیه‌یه آتیلیر وَ واجب‌الوجود وَ كائنات ، تقدیر ، تصادف ، بقای روح ، مثللو مسئله‌لر ایله برقاچ ساعت وقت كچیرر ایدی .

مشار الیه آثار نثریه و نظمیه‌نك برچوق پارچه‌لرینی شایان استغراب درجه‌لرده از برلر وَشتانك لیالیٔ طویله‌سنده بو یولده آثاری حفظ ایتمكله متلذذ اولوردی . عربه ایله سیاحت ایتدیگی زمان راسین ایله وولترك بعض منظوماتنی وَیاخود فله‌شیه ایله بوسوئه‌نك برقاچ صحیفه‌سنی از برلر ایدی . بردفعه چیچه‌رونك برنطقنی از برلمشدی . بن المده كتاب اولدیغی حالده دیكلیوردم . نطقك نهایتنه قدر اصلا ایر كلمكسزین كمال سلاستله نطقی تقریر ایلدی .

مشارالیه دائما افكار عالیه ایله اشغال ذهن ایلدیكندن قوهٔ مفكره‌سنك بودرجه‌لرده استغالات علویه‌سنه مدار موازنت اولمق اوزره غایت متجسس وَ الك عادی امور حقنده دخی استحصال معلوماته منهمك ایدی . بوسببله امین برمحلده اختفا ایدرك ضابطلرینك وَ هوسارلرینك مكالماتنی اكثریا دیكلمك مراقی ایدی .

آوستریا داخلنده ایكن برگون هوسارك بری برچفتجی قزیله قونشمقده ایدی . فره‌دریق اوزاقدن بونلری گورمش اولدیغندن درحال هوساری نزدینه جلب ایله « طوغری سویله قز ایله نه قونشیوردك ، اوسكا نه آكلا- دیور ایدی ؟ » دیه سؤال ایلدی . هوسار جواباً دیدی‌كه :

« افندمز ! قز دیور ایدی‌كه : ــ سزك قرالكز بلكه بزم ایمپرا-
« طوردن دها معتبر برذاتدر . فقط آندن دها ایی برقلبه مالك دگلدر ،
« بزم گبی فقرایه ایمپراطورك برایلدگی طوقندیغی گبی آنكده هیچ طو-
« قنمیه‌جقدر . »

قرال ــ دها نه سویلدی .

هوسار ــ سوزی بوندن عبارتدی .

قرال ــ سن نه جواب ویردك ؟

هوسار — بن افندمزك احوال قلبيه‌جه دخی ايمپراطورندن عالی اولديغنی تأمينه چالشدم .

قرال — قزی بگندکمی ؟

هوسار — ....

قرال — اوده سنی بگنديمی

هوسار — نيچون سؤال بيوريورسکز ؟

قرال — سزی اونديره‌جکم .

هوسار — پروسيا قرالنك هوسار نفری آوستريالی برقزله اگلنه‌بيليرسه‌ده اولنمکه تنزل ايده‌مز افندمز .

قرال — قاچ سنه‌در عسکرسك ؟

هوسار — بش .

قرال — سنی چاوش ايتدم .

هوسار — (تمنا ايده‌رك) اون باشم بندن اسکيدر افندمز .

قرال — خدمت خصوصيه‌مه آلسه‌م ايسترميسك .

هوسار — هوسارلر خدمت خصوصيه گزده دکلميدرلر . افندمز !

قرال — اويله ايسه هايدی کيت سن وظيفه پرور برعسکرسك !

فره‌دريق گرك کبر نفس وَ گرك علوّ جناب اوزرينه هرنه زمان بر بحث اوله‌جق اولسه بوهوساری مثال اوله‌رق ايراد ايلر ايدی .

هوهگيرخ محاربه‌سندن صکره اوطه‌سنده برلکده اوطوريوردق . بو آرالق پنجره‌نك اوكنده بريسنك لقردی ايتديکی ايشيديليور ايدی . قرال پنجره‌يی غايت يواش برصورتده آچه‌رق برچاريك قدر ايديلان مکالمه‌يی ديكلدكدن صکره پنجره‌يی گورلتی ايله قپادی . طيشاريده لقردی ايدن يوزباشی فون مارويچ ايدی كه دوستلرندن بريله مكالمه‌سنده، هوهگيرخ اردوگاهنك صورت انتخابنی برشدت لسان ايله مؤاخذه ايليوردی . بن

براز صكره كندیسنی گوره‌رك جریان ایدن احوالی خبر ویردیگمده فون‌ماروپچ فنا حالده قورقدی، حال بوكه اودرجه‌لرده خوفه لزوم یوق ایدی .
قرال آقشام اوزری یوزباشی‌یی جلب ایله كندیسنه ارباب استهزا ومؤاخذه حقنده برمقاله بیلغه قرائت ایتدكدن صكره الیله یواشجه مومی الیهك یناقلرینه اوره‌رق « چوجغم ؛ پردها قانكی لزومندن زیاده غلیانه گتیره‌جك درجه‌لرده آخرك افعالنی مؤاخذه‌یه قالقشمه » دیه‌رك متبسمانه برتكدیرده بولندی.

مشار الیه سودیكی آدملری بعض معاملاتله شاشرتمقدن حظ ایلر ایدی . مثلا برگون والده‌سنك سفره‌سنده ایكن حاضر بولنان نسوانك حضورنده دوستلرندن یوردانی اودرجه‌لرده فصل وذم ایلدی‌كه نهایت حاضر اولان قادینلرك عمومی یورداندن یوز چویردیلر .

برقاچ گون صكره یوردان سرایه گلدیگنده نسوان سرایك هیچ بریسی طرفندن مظهر سلام والتفات اوله‌میحه پك زیاده دوچار حیرت اولمشدی . بن كندیسنه برآرالق تقربله « بواقشام بوراده قالده یملكده بولك . احتمالكه دمندن بری سكا موجب اندیشه اولان معمایی حل ایدرسك . » دیوب یانندن صاوشدم .

فی‌الحقیقه مومی‌الیه اقشام سفره‌یه اوطوردیغنده فره دریق كندیسنه فوق‌العاده التفات ایده‌رك دیدی‌كه : « عزیزم ! یوردان ! بن ایكی شی ایچون پك زیاده مراقده‌یم شو مشكلمی حل ایله . برآدم علیهنده سویلنان لقردی برقرال لساندن صادر اولدیغی ایچون مجرد صحیحمی اولمق لازم گلیر؟

یوردان — قرالدن قراله فرق وار. مثلا افندمز گبی فضائل عالیه‌یی جامع برذات لساندن صادر اولان برسوزه هر صورتله اعتماد اولنور .

بن ایچمدن دییوردم‌كه : یوردان كندی قولیله كندی علیهنه فتوی ویرییور .

قرال — پك اعلا ! بویله برسوز فرض ایله‌كه بندن ، همده غایت

اعزّ احبابم طانمش برآدم حقنده صادر اولمشدر . آنی دیگلیانلر ایچنده اوآدمی مدافعه ایتمیانلره عجبا نه نام ویرمه‌لی ؟

یوردان غایت ذکی وَ سریع الانتقال ایدی . بناءً علیه قرالك کندی علیهنه لطیفه مقصدیله سوز سویلمش اولدیغنه وَ بو لطیفه‌یی بلا تمییز محض حقیقت اولمق اوزره تلقی ایدنلرك دخی سفره‌ده موجود قادینلر بولندیغنه ، گوندوزدن بری هیچ برینك خلاف عاده کندیسیله مصاحبت ایتمایشلرندن ، استدلال وَ باخصوص بنم گوندوزکی سوزمی تخطرله دیدی که :

— افندمز ! قرالدن قراله فرق اولدیغی گبی دیگلیندن دیگلینه‌ده فرق واردر . مثلا افندمز شو سرای ایچنده اك زیاده شرف التفات همایونلرینه مظهر اوله گلان بو قوللرینك بعض تقصیراتمدن بحث بیورمش اولسه‌لرده آنی دیگلینلر عموماً نسواندن عبارت بولنسه‌لر . چونکه افندمزه ایضاحه حاجت یوقدرکه قادینلر خاصهٔ تمییز ومحاکمه‌دن محروم برطائفهٔ عاجزه اولدیغندن ، صادر اولان سوزلرك هزل وجددن هانگیسنه محمول اولمق لازم گله‌جگنی کشف ایده‌میه‌رك تفوهاته متفوهك حال وشانیله حکم ایدرلر .

آنك اوزرینه قرال قادینلره قارشی برقهقهه صالیویره‌رك برگیجه اوّل کندیسی حقنده سویلدیگی لطیفه‌لری قادینلرك بلا تأمل طوغری اولمق اوزره قبول ایتدکلرینی حکایه ایلدی .

اسقوچیالی غرانت نام ذات استقامت اطواردن طولایی قرالك فوق العاده مظهر توجه والتفاتی اولمش ایدی . برگون فره‌دریق غرانتك برجنرال ایله قوشتقده اولدیغی گورمکله برطرفه گیرله‌رك سوزلرینی دیگلدی . جنرال کندیسنك برهفته‌دن بری قرال طرفندن سفره‌یه دعوت اولنمامسندن بحثله بوندن طولایی گیجه‌لری اویقوسی قاچدیغنی مقام تأثرده افاده ایلیور ایدی . غرانت جواباً جنراله دیرکه : « آدم سنده براق شوقراللریده مائده‌لرینی‌ده . بویله شیلر آنجق بزی بختیار ایتدیگی مدتجه ایشه یرار »

قرال او اقشام غرانتی سفره‌سنه دعوتله اثنای طعامده مومی‌الیهه متصل « موسیو غرانت ! یمیورسکز . جانم بوات فنا اولمامش . یاشو بالغه دیه‌جك وارمی ؟ بواقشام اشتها کزمی یوق . یوقسه سزده « آدم سنده براق شوقراللریده مائده‌لرینی‌ده دیان آدملردنمیسکز ؟ » دیه‌سیله غرانت صندلیدن فرلیه‌رق « آمان افندمز . بونده مطلقا برخائنك الی وار . کیم اولدیغنی بیلسه‌م اللرمله قولاقلرینی قوپاریردم . » دیر .

غرانت شماته‌جی برآدم اولدیغی جهتله کندیسنه اهانت ایدنی بولمق مأمولیله اوردوگاهده برگورلتی چیقارمامسی ایچون قرال کندیسنه وقوع حاله دائر کوله‌رك ایضاحات اعطا ایلدی . [مابعدی وار]

ژان ژاق روسونك نوئل الوئیزندن

اون سکزنجی مکتوب

[سن پرودن ـ ژولی‌یه]

عطا یاکزی بالاخذ جمال باکمالکزی کورمك شرفیله کسب حبور ایتمکسزین عزیمت ایتدم؛ ایشته سزدن خیلی بعید برمسافه‌ده بولنیورم : ظلم واعتسافاتکزدن ممنون واو امریکزه لازم کلان اطاعتدن تجویز تراحی وقصور ایدلمدیکی اعتقادنده میسکز ؟ سیاحتم حقنده سزه تفصیلات ویره‌مام؛ نصل اجرا اولندیغنی آنجق بیله بیلیورم . یکرمی ساعتلك برمسافه‌یی اوچ کونده قطع ایتدم ؛ بنی سزدن تبعید ایدن هر برخطوه روحمی بدنمدن تفریق وجدا و بکا وقتسز بر آرزوی موت القا ایدییور ایدی . مشاهداتمی سزه یازمق ایستر ایدم : بیهوده نیت ! زیرا سزدن بشقه هیچ برشی کور. مدیکمدن سزه ژولیدن ماعداسنی تصویر ایده‌مام . متوالیاً دوچار اولدیغم

آلام واکدار شدیده بنی اول درجه پریشانیٔ فکر دائمی یه القا ایتدی که کندیمی همان دائما بولنمدیغم محلده حس ایدر ایدم . آنجق یولمی سؤال وتعقیب ایده‌بیله‌جك قدر برعقله مالك اولوب الحاصل (ویوه) دن حرکت ایتمکسزین (سیون) ه کلدم دیه بیلورم . حدت وشدتکزی برطرف وسزه عدم اطاعت فضیحه‌سنی ارتکاب ایتمه‌دن مشاهدهٔ جمالکزله ذوقیاب اولمه‌نك سرینی ایشته بو وجهله کشف واستخراج ایلدم . اوت ، ظالم ، هرنقدر صورت اجراسی پك اعلا معلومکز ایسه‌ده ینه بنی بالکلیه کندیکزدن آییره‌مدیکز . منفامه نفسمك انجق جزء اصغرینی سوز کلیه بیلدم ، قسم زیر وحی ایسه متمادیاً نزدکزده بولنمقده‌درکه بیمحابا چشمان ولبانکزله سیمین بدنکزده والحاصل کافهٔ محاسنکز اوزرنده طولاشه‌رق بخار رقیق کبی هریره دخوله فرصتیاب اولور ؛ و بووجهله ایشته‌سزه رغماً برسعادت وبختیاری ایچنده بولنیورم .

بنی دوچار آلام واکدار ایدن شی بوراده زیارت ایدیله‌جك بعض کیمسه‌لرله تسویه ایدیله‌جك بعض خصوصاتك بولنمسیدر . تك وتنها بولنیشم سزکله مشغول اولوب بولندیغکز محللره کندیمی ایصال ایده‌بیله‌جکمدن پکده شایان ترحم دکلدر . بکا یکانه تحملکداز اولان شی بالکلیه بنی کندیمه کتوران عمر فعالدر . سرعت ممکنه ایله استحصال سربستی ایله نظرمده بومملکتك لطافتنی تشکیل ایدن محال وحشیه‌ده کیفمجه غائب اولمق ایچون ایشلریمی فنا وفقط سرعتله تسویه ایده‌جکم . بودنیاده سزکله یشامق ممکن اولماز ایسه هرکسدن فرار ایله یالکز اوله‌رق یشاملیدر .

اون طقوزنجی مکتوب

[سن برودن ـ ژولی یه]

او امرکزدن بشقه هیچ برشی بوراده پابند عزیمتم دکلدر ؛ بوراده امرار ایتدیکم بش کون خصوصات ذاتیه‌مك (قلبك اشتراك ایتمدیکی شیلره

هرحالده بوتعبيرى قوللانمق ممكن ايسه) تسويه‌سنه بالغا مابالغ كفايت ايتدى . والحاصل بوراده دها زياده قالمقلغم ضمننده هيچ برعذر وبهانه‌كز اولميوب بونى طلب ايديشكز ايسه محضابنى اذعاج ايتمك ايچون اوله‌جقدر . بوندن اوّلكى مكتوبم مراقمى تحريكه باشلايور ، بورايه وصولمده يازه‌رق پوسته‌يه تسليم ايتمش ايدم ، محل اقامتكز كوندرديككز نمونه‌دن گوزلجه استنساخ ايدلمش ومكتوبم ايسه تعاطئ محرراتده كوستر‌ديككز اهتمامه معادل بر دقتله گوندرلمش اولديغندن اكر وصولنده جوابنى يازمش ايسه‌كز شمدى‌يه قدر ورودى اقتضا ايدر ايدى . هرحالده جواب منتظر ورود ايتمديكى گبى بوبابده هيچ برسبب ممكن ومنحوس يوقدركه متبادر خاطرم اولمسون . اى ژوليم ! سكز گون ظرفنده نقدر حالات ناكه ظهور دنيانك الڭ لطيف روابطنى اخلال ايده بيلور ! بنم ايچون مسعود اوله‌بيله‌جك بر وفقط بادئ بدبختى اوله‌بيله‌جك بيك اسباب موجود اولديغنى تفكر ايتدكجه لرزه‌ناك اوليورم . [١] ژولى صاقين بنى فراموش ايتميه‌سين ! آه ! ايشته خوف وهراسمك الڭ مدهشى بودر ! صدق ووفامى مصائب سائره تحملنه استحضار ايده‌بيلورم. فقط روحمڭ كافهٔ قواسى بريكى حقنده يگانه براشتباه ايله قوتدن دوشر .

انديشه وتلاشلريمك عدم صحتنى مشاهده ايتديكم حالده اطفا وتسكيننه بردرلو قدرتياب اوله‌ميورم . سزدن دور بولنديغم زمانلر آلام واكدارمك حسياتى كسب رقت ايديور وَدوچار يأس وفتور اوله‌جق قدر آلامه مالك دگل ايمشم گبى مالك بولندقلريمى دخى تحريك ضمننده دها برطاقم يكى

[١] لسان خطيئاتنى تصحيح برطابعك وظيفه‌سيدر دينله‌جك . واقعا تصحيحات مذكوره‌يه رعايت ايدن طابعلر ومعناسى تغيير اولنميه‌رق بالكليه تبديل اولنه‌بيلان طرز افاده‌لر ومؤلفك خطيئاتى يرينه خطيئات ذاتيه‌سنى اقامه ايتميه‌جك قدر قلمندن امين اولنلر ايچون قول مذكور صحيح ايسه‌ده مع مافيه براسو يچردلى‌يى برانجمن دانش اعضاسى گبى سويلتمكدن نه قزانيلور . (روسو)

و مجهوللرينى ايجـاد ايتمكدديم . اول امرده انديشـه‌م دهـا آز ايدى .
برعزيمت ناكهانينك حاصـل ايتديكى پريشانىٔ فكر ايله هيجان سـياحت
آلامى موقتاً تهوين ايتـدى فقط شو بولنديغم تنهايىٔ آسوده كيـده تكرار
كسب شدت ايتمكه باشلادى . ايواه ! بن مجادله ايله مشغول ايدم، برحديد
مميت سـينه‌مى دلمش واوجاع وآلامى ايسـه يارەنك حصولندن پك چوق
صكره كنديسنى حس ايتديرمشدر .

چوق دفعه‌لر رومان مطالعه ايدر ايكن عدم‌وجوديت حقنده عشاقك
شكايات بارده‌لرينه كولر ايدم . آه ! اولوقت سـندن مهجوريتك برگون بكا
نقدر تحملسوز كله‌جكنى بيلمز ايدم ! برروح آسوده عشق ومحبت حقنده
اجراى محاكمه‌دن نقـدر بعيد و بيگانه وانسـان حس ايتمديكى خصوصات
حقنـده متجاسر استهزا اولمق نه مرتبـه طور مجنونانه اولديغنى بوگون حس
ايديورم . هرحالده شونيـده ذكر ايده‌يمكه بيلم هانكى فكر تسـلى بخش
واطيف امرمخصوصكزله اجرااولنديغى اجلدن بنده‌افتراقكزك مرارتنى تعديل
ايتمكده در . سزدن صدور ايدن آلام واكدار بكا مقتضاى قدر بولنانلردن
دها آز شديد كلمور . اگر بونلر سزك رضا وممنونيتكزى موجب اوله‌جغنى
بيلسـه‌م بونلرى همان هيچ حس ايتمك آرزو ايتميه‌جكم ؛ زيرا بونلرك تضمين
اولنمقلغمه كافـل اولدقلرينى بيـلديكم كبى سزكده بلا فائده ولزوم اجراى
وحشت ايتميه‌جككزى بيله‌جك‌قدر روح لطيفكز اولديغى پك‌اعلا مجزوممدر .
اگرمقصدكز بنى تجربه‌ايسه بوندن بويله سس‌چيقارمم . وفادار وصبوروطيع
اولورم . والحاصل بنم ايچون محافظه ايتمكده اولديغكز الطاف وعناياته لياقتمى
اوكرنمكز پك محقدر . ياربى ! اكر فكركز بوايسه پك آز آلامه دوچار بولنديغمدن
ناشى اشتكا ايتمم . آه ! خير، كوكلده بويله برترقب صاقلامق ايچون ممكن
ايسه مكافاتلريله دها متناسب آلام واكدار اختراع ايديكز .

نیویورق عالمی

نیویورق اهالیسنك كافهٔ صنوفنی سائر شهرلر خلقندن تفریق ایدن حالاتك باشلیجه‌سی اكثریت اهالینك مالك اولدقلری سامان فوق العاده وآنی ابراز ایچون گوستردكاری طنطنهٔ سفیهانه‌در . محافل كبراده حائز اهمیت اولمق دگل، محضا او محافلك عادات ومراسمنه رعایت ایتمك ایستین بر عائله برقاچ میلیون دولار صاحبی اولملی‌در .

هرشیئه مقتدر اولان [دولار] بوراده كمال استقلال اوزره اجرای حكومت ایده‌رك، حتی مقدّما بربرینه ضد ایكی صنفدن عبارت اولان نیویورق كبراسنی بیله تأثیر نفوذیله یكدیگرینه تقریب ومزج ایلمشدر .

برچوق سنه‌لردن بری نیویورق كبراسی ایكی صنفه منقسم بولنیوردی . بو صنفلردن برنجیسی اوروپالیلردن آمریقایه ایلك اوّل هجرت ایدنلرك سلاله‌سنه ادّعای نسبت ایدن طاقمدركه [old set] یعنی اسكی عائله‌لر نامیله متعارفدرلر .

ایكنجیسی ایسه ثروتلری محضا پدر ویا جدلرینك مساعی واجتهادیله حصوله گلمش اولان ، یعنی اسكی بر عائله‌یه منسوب بولنمیان فرقه‌دركه بونلرده‌ده [nev set] یعنی یڭی عائله‌لر نامی ویریلیر .

برنجی صنفه اكثریت اوزره اراضیٔ جسیمه واملاك اصحابی وایكنجی صنفه دخی ارباب تجارت وهرنوع معامله‌جیلر داخلدر .

old set صنفنه، یعنی قدمایه منسوب اولانلر كندیلرینی ارباب اصالتدن عدایده‌رك دیگر صنف ایله اختلاط خصوصنده استكبار ایدرلر ایدی . بوحال یقین زمانه قدر دوام ایتمش ایكن برقاچ سنه‌دن بری طرفین بیننده‌كی منافرت بر درجه‌یه قدر كسب انوست ایتمگله قدما صنفنك دعوتنامه‌لرنده اكثریا متأخرینه منسوب برطاقم اسملر دخی گورولمگه باشلامشدر .

مع مافیـه برنجی صنف ینه ایکنجی‌یه قارشی تمامیله بر خالصت قلب وَبر حسـن اسـتقبال ابراز ایده‌مامکده وَایکنجی صنفه داخـل اولان نوظهوران اغنیایه ابواب الفتی عادتا مع الکراهه کشاد ایتمکده‌درلر .

قدمادن اولان ذواتك متأخرین صنفنه منسوب اولانلری خانه‌لرنده صورت استقبال وقبوللری اوروپانك بعض متکبر زادگاننه مخصوص اولان اطوار بارده‌یه مماثلدرکه بو طورلرینه قارشی اجرای انتقـام قابل اولمدیغی جهتله تربیه‌لی برآدمه قارشی اجرا ایدیلان تحقیر علی قدر تأثیر ایدر .

بوطورلره دوچار اولان صنف ایسـه معاملاتده اکتسـاب ایلدیگی یسار فوق العاده‌یه اسـتناد ایده‌رك الدن گلدیگی مرتبه‌لرده اظهار طنطنه وحشمتله برنجی صـنفك کسر شـان و شرفنه غیرت ایتمکده‌درکه بو جـدال مسرفانه‌ده ایکی طرف دخی برگون بیمجال قالوبده سلاحلرینی ترك ایدنجه‌یه قدر دوام ایده‌جکدر .

عجبا بو رقابت مجنـونانه نه مرتبه‌یه واصـل وَنه قدر مدت بر دوام اوله‌جقدر؟ گچن سنه وفات ایدن (وان‌در بیلت) ك اوغلی ایکی یوز بیك مارق یعنی اون بیك انگلیز لیراسی مصرفله بر بالو ویرمشدر . برسنه اوّل پدری طرفنـدن ویریلان بالونك مصرفی ایسـه یگرمی بش بیك انگلیز لیراسنه بالغ اولمش ایدی .

گچن کانون ثانی گونلرندن برنده (آسـتور) فامیلیـاسی جدلرینـك آمریقا طوپراغنه وضع قدم ایتدیگنك مأئه کامله‌سی شرفنه ویردیگی بالویه بیك کشی دعوت ایلمش ایدی . (قوتیللون) دنیلان اویونك ختامنـده کاغددن معمول برطاقم زینتلی نشـانلر توزیعی هر یرده عادت حکمنده ایکن بو بالوده مدعوّینـدن ذکور واناثه کاغد یرینه آلتوندن معمول یوزوك بویون باغی ایگنه‌سی، بیله‌زك وَبو قبیلدن شـیلر توزیع ایدلمش وَبالونك مصارفی محیرّ عقول بر راده‌یه واصل اولمشدر .

آمریقالیلرك اسرافنه حد ونهایت یوقدر . مثلا :

کچن موسم صیفده نیویورق جوارنده ترتیب ایدیلان برشکار قوشلق طعامنده بولندیریلان گومش اوانی طونیلاته ایله وزن ایدیله بیلور وَ تزیینات ایچون موضوع اولان چیچکلرك مصرفی بیکلرجه دولاره بالغ ایدی .

کیملك پاره‌سی زیاده ایسه نیویورق جمعیت کبراسنك حکمداری اودر . بوحال میلیونلره مالك برعائله، دها ساده وَموافق عقل وحکمت عادانه تبعیته قرار و یرنجه‌یه‌قدر دوام ایده‌جکدر .

نیویورق جمعیت کبراسنك نظر دقتنه آلنه‌جق برحالیده تمیز فوق‌العاده‌یه اولان میل واشتهاکیدر . مثلا اون اون‌بش میلیون دولاردن عبارت برثروت صاحبی بیله بوقبیلدن بولنان جمعیتلرده اهمیتدن ساقط اوله‌رق، هرکس بررتبه‌یه، برعنوانه مالك اولمق آرزوسنده بولندیغندن رتب عسکریه‌دن کچلمز برحاله گلمشدر. مسلك سیاسی عنوانلرینك اوقدر اعتباری یوقدر بلکه سیاسی عنوانلر بتون اعتباردن ساقطدر .

نیویورق محافل کبراسنده انسانی حائز اعتبار وامتیاز ایدن برکیفیت‌ده اوروپالی برزادکان عائله‌سندن نشأت ایتمش بولنمقدر .

بویله برعائله‌یه منسوبیتله مفتخر اولانلر هریرده مظهر اعتبار اولمقده‌در. بوحالدن ایسه بربیوك مسخره‌لق حصوله کلمکده‌درکه اوده اداره‌سی جمهوریت اولان برمملکتده تحرّیء اصل ونسل‌ایله مشغول برطاقم (شارلاتان) حریفلرك قلم اوطه‌لری آچه‌رق پاره قزانمه‌لریدر . بوقلمره مثلا موسیو اسمایت، موسیو ویلیامس ، وَیا موسیو بروؤن وَ یاخود موسیو جیمس مراجعتله کندیلرینك عن‌اصل قدیم برعائلهٔ نجیبه‌یه منسوب اولدقلرینی اثبات ایتدکدن‌صکره عالمه قارشی اعلان افتخار ایچون ادّعای نسبت ایتدکاری عائله‌نك (شعارینی) مشعر برآرمه اتخاذ وَبوآرمه‌یی عربه‌لرینه ، مندیللرینه وَ سائر اشیایه نقش ایتدیرمکده درلر .

[نیویورق سون] نامنده‌کی غزته کچنلرده برپازارنسخه‌سنده بوحاله‌دائر یازدیغی برمقاله‌ده شویله سویلیور ایدی :

« اصل ونسل تحریسی خصوصنده خلقـده کوریلان میل واهتمامك وَ بو بابده بعض کیمسه‌لر طرفندن اتخاذ ایدیلان دسایس بادیٔ نظرده حکمسز گبی گورینیور ایسـه‌ده بوحاللرك حقیقتنه واقف اولان برکیمسـه‌یی خندهٔ استهزایه دعوت ایتمسی ضروریدر .

« گچنلرده نیویورقده برچـوق آمریقالی فامیلیـالرك اصل ونسللرینی مبین برکتاب نشر اولنمشدرکه بوکتابده اکثر عائله‌لرك عن‌اصـل حکمداران سلاله‌لرندن نشأت ایتدکلری اثبات اولنمشدر ! طوغریسی‌یا، بوحال براز دها رواج پیدا ایدرسـه پك آز زمان‌صکره مملکتمزده قرال زاده‌لردن پرنسـلردن گچلمیه‌جك . فی‌الحقیقه (قبـائل عربده اولدیغی گبی) نجیب برعائله‌نك صلبندن کلمش بولنمق حسی کنجلرمزه افعال عالیه ، وَفضائل برگزیده یولنده مدار تشویق اوله‌جق اولسـه حقیقت بین اولان ذواتك عمومی بوجزؤی تفاخره بلکه نظر اغمـاض ایله باقا بیـلورلر ایدی . لکن ایش بویله دگل تمامیله عکسنه‌در . بوگونکی گونده نیویورقك Jeunesse doré دنیلان کبرایه منسوب کنجلری جرأت متهتکانه وَ اخلاق ذمیمه ایله تمیز ایتمشـدر . برهفته گچمزکه بونلردن بری وَیا برقاچی طرفندن قوانین موضوعه وَآداب عمومیه قارشی بعض وقوعات صادر اولمسون . حسن معامله وَمعاشرت ناموسکارانه‌یی تأسیس ایچون برقانون وجود بولنجه‌یه قدر اصل ونسل تحریاتندن صرف نظر ایتملیدر »

نیویورق کبراسنك باشلیجه مشغولیتی اوروپا زادگاننك عاداتنه تقلید اولدیغنـدن ، خانه‌لرنده اونیفورمه‌لی خـدمتکارلر بولنمق ، آثار عتیقه جمعنه هوس ایتمك ، موسم شتاده ماسکه‌لی باللر ویرمك وَ بوباللرده اوروپانك قرون وسطی کبراسنه مخصوص زیّ عجیب ایله گیتمك ، موسم صیفده ایسه انگلیز عاداتنه تقلیداً تیلکی آولری اجرا ایتمك گبی برطاقم مسخره‌جه حاللردن عبارتدر.

اصـل ونسلی ممکن اولدیغی قدر دها زیاده اسکیلندیرمـك هوسی ، خصوصیله یکی انگلترهٔ قطعه‌سنده یکی برصنعتك ظهورینه سبب اولمشدر .

بوصنعت ایسه گویا ازمنهٔ قدیمه‌دن منتقل اولدیغنه لسان حالی دلالت ایتمك اوزره قورد یمش آغاجلردن کلیتلی ماصه‌لر، سفره‌لر، صندلی وقنایه وسدر گبی شیلر اعماليدر . بواشیانك طرز ورسملری طبیعی بوندن یوز اللی، ایکی یوز سنه اوّل یاپلمش اولدیغنه دلالت ایده‌جك صورتده‌در . ایشته صکره‌دن پاره قزانمش برطاقم توریدیلر حقیقتده جدلرینی دکل بابالرینی بیله تعیینده عاجز ایکن محضا جدلرینك ایکی یوز سنه اوّل اوروپادن هجرت ایتمش اولدقلرینی افهام ایچون خانه‌لرنده هیچ اولمازسه بو یولده اشیا ایله تفریش اولنمش براوطه بولندیرمقده‌درلر .

آمریقا نسوانی دخی اوروپالی زادگان ایله عقد ازدواج مراقنده اولوب برپاره‌سز قالمش بعض اوروپا بارون وقونتلری اعادهٔ ثروت واقبال ایچون بونی برغنیمت بیله‌رك آمریقالی نسوان ایله کثرت اوزره ازدواج ایتمکده‌درلر . فی‌الحقیقه بعض تحف وقعه‌لر دخی اکسك دگلدر : مثلا نیویورقه وصولی برقاچ آی اولدیغی حالده قارت ویزیتلری اوزرنده بارونلق ویاقونتلق علامتی اولان برتاج بولندیرن وبعض وسائط ایله صالونلره دخوله موفق اولان بعض اوروپالی (جنتلمن) لر زنکین برآمریقالی قادین ایله مناسبت پیدا ایده‌رك براز صکره عقد ازدواجه موفق اولدیغی حالده مؤخراً بارون ویاقونت ظن اولنان ذاتك یا ایتالیالی بر (لاترناجی) ویافرانسز بر (مودا) ترزیسی ویاخود آلمانیالی برتاجر یازیجیسی اولدیغنك میدانه چیقمسی نادر دگلدر .

آمریقا زنکینلرینك برعلامت فارقه‌سی دخی درجهٔ افراطده اولان سفاهتلریدرکه بودرجه‌ده سفاهت اوروپالیلرده نادراً گوریلور . جمعیت کبرایه منسوب اولانلر ایچون راحت وحضور متصور دگلدر . بوگروه افرادی گیجه کوندز یمك یر، دانس ایدر وموسیقه دیکلر . مثال اوله‌رق بویله برکبارك یالکز برگونلك پروغرامنی گوزدن گچیره‌لم : [ساعت برده اوگله طعامی سی .. اوتلنده . ساعت اوچده بارنوم « سیرقنه » عزیمت . ساعت آلتیده بارگیر اکسپوزیسیوننه . ساعت سکزده موسیقه آقادمیسنه مادموازل

باتی‌یی دیکلمک ایچون . ساعت طقوزده بیوك اوپرایه . ساعت اون برده مشهور دلمونیقونك اوتلنده کیجه طعامی وینه او اوتلده حاضر بولنمق] ایشته بوحال هرگون دوام ایدر . یالکز پروغرامده بعض تعدیلات گوریلور.

موسم صیفده دخی حال بومرکزده در . فقط اوزمان قادینلر آره صره بارگیرله گزمگه چیقارلر . امّا بوگزمه‌لری اوروپا قادینلرینك تنزهلرینه مشابه اولمیوب بارگیرله خندقلری ، چتلری آتلایه‌رق چیلغنجه‌سنه بارگیر قوشدیررلر . وجودلری اوروپا قادینلرینك وجودینه نسبةً دها نازك ایکن صورت معیشتلری قوت ولطافتلرینی ممکن مرتبه دها چابق محو ایده‌جك برصورتده بولنیور . آمریقالیلردن بریسی بو بابده دیورکه : « ایکی اوچ سنه اوّل مملکتمدن مفارقت ایتدم وشمدی نیورقه عودت ومواصلت ایلدم . ایکی اوچ سنه اوّل لطافتلرینه حیران اولدیغم قادینلری شمدی همان یوزلری بوزلمش ، یورغونلقدن گوزلرینك فری قاچمش برحالده گوردم . برشکوفهٔ تازه حالنده براقدیغم کنج قزلری شمدی صولمش ویوزلرینك رنك طراوتی غائب اولمش بولدم . کیمی پك چابق وجوددن دوشیور . کیمیسی دخی برعکس لزومندن زیاده سمیزلیه‌رك لطافتسز برحاله کلیور . مطلقا بونلرك وجه معیشتلرنده غیر طبیعی برشی واردرکه بویله آز بر زمان ظرفنده صولوب بوزیلیورلر . »

کوپك اتی

آسیا ، آفریقا وآمریقا قطعه‌لرنده متمکن بولنان برچوق اقوام وبا خصوص زنجیلر کوپك اتنی لحوم سائره‌یه ترجیح واکل ایدرلر . آنلرك الك بیوك ضیافتلرنده بولندیریلان کباب کوپك اتندندر . لحم کلبی تناوله حرص واشتها قناده جزیره‌سی وحشیلرنده وقامچا دیلیرده وبحر محیط کبیر جزایری اهالیسنده دخی گورولمشدر .

مشهور قپودان قوق كوپك اتنك صويله طبخ ايدلمش برچوربا يه‌رك مخاطره‌لی برخسته‌لكدن قورتلمشدر .

شيخ الاطبا بقراطك روايتنه گوره اسكی يونانليلر كوپك اتنی اكل ايدرلر وروماليلر دخی الڭ بنام ضيافتلرنده كوپك اتی كبابلری بولنديررلرايدی .

مؤرخ پلين دخی كوپك اتنك پك لذيذ اولديغنی والهلره تقديم اولنمغه شايان بولنديغنی سويليور .

رومادە كشيده اولنان ضيافتلرك جمله‌سنده كوپك كبابی بولنديرمق عادت حكمنه گيرمش ايدی .

اوچنجی عصر ميلادی رجالندن مؤرخ پورفير كوپك اتنك اكلی عادتنك منشائنی شويله روايت ايليور :

« برگون معبدده بركوپك قربان ايديلوب طبخ اولنوركن اتك برپارچه‌سی يره دوشمش . كاهنلردن بری همان قالديروب مذبحه قور . فقط لحمك فرط حرارتندن طولايی الی يانمش اولديغندن برحس طبيعی يه تبعيتله بلا اختيار پارمقلرينی آغزينه قور . اتك پارمقلرينه بولاشمش اولان صويی پك لذيذ بولنديغندن رسمك ختامندن صكره كوپكك ياريسنی كنديسی يه‌رك نصف ديگرينی دخی زوجه‌سنه گوتورر .

« هرقربانده بونلر بوصورتله لحم كلب اكلنه آلشمشلر ايدی . بناءً عليه كهنه‌نك بو اعتيادی بالآخره بين الناس شايع اولمغله هركس تجربه ايچون بواتدن طاتمق مراقنه دوشمش وبومراق گيده‌رك كوپك كبابنك لحوم سائره‌يه ترجيحاً سفره‌لرده بولنمسنی انتاج ايتمشدر . »

« ابتدالری اوفاق كوپكلرك اكلنه رغبت ايدلمش اولديغی حالده مؤخراً بيوك كوبكلرك دخی اكلنده بأس گورلمامشدر . »

چينده ايسه اليوم بزده طاوق بسلنديگی گبی مخصوص قفسلرده كوپك بسلنه‌رك سمرديكدن صكره كسوب كباب ايدرلر .

تونسده وطرابلسك ایچرولرنده ساکن عربلر بالخصوص مالکی مذهبنده بولنانلر کوپك اتنی بلا اکراه، حتی فرط اشتها ایله و فقط مذاهب سائره اربابنه قارشی اخفا ایدرك اکل ایدرلر .

پتاته‌نك منشائی

قالیفورنیا انجمن دانشی اعضاسندن موسیو جون لمون اریزونا قطعه‌سیله مکسیقا آره‌سنده واقع اولوب شمدی‌یه‌قدر اصلا زیارت اولنمامش بولنان وادیلره‌قدر برسیاحت ویرمش و بوسیاحتنه دائر اولان تفصیلاتی انجمن مذکوره عرض ایلمشدر . تفصیلات مذکوره آره‌سنده مومی الیه مذکور وادیلرده برچوق بیانی پاتاته ترلالری کشف ایتمش اولدیغنی بیان ایدییور . مذکور پتاته‌لر بیانی حالنده بولندقلرندن نهایت بیوجك برجوز جسامتی کسب ایدییور ایمش . بناءعلیه آنلرك وسائط زراعت ایله تجربه‌لرینه تشبث اولنه جقدر .

دیکر برروایته نظراً پتاته‌نك اصل منشائی پرو قطعه‌سنك جبل طرفاری اولوب حتی آمیرال دراقون پتاته‌یی اورادن آلوب اوروپایه کتیرمشدر . لکن هومبولد جنوبی آمریقایه ایتدیکی سیاحتده پتاته‌نك اثرینی بیله کوره‌مامش اولدیغی کبی سیر والتررالایغ دخی پتاته‌یی ١٥٨٦ سنه‌سنده ویرگینیا قطعه‌سنده بولوب انکلتره‌یه نقل ایتمشدر . بنابرین پتاته‌نك منشائی شمالی آمریقاده و همده الك اوّل اسپانیانك زیر حکمنده بولنان ممالکك جهت شمالیه‌سنده اولان محللرده آرامق اقتضا ایدر .

المانیا مکتبلرنده شاگردان میاننده ضعف بصر کثرتله ظهور ایتمکده

بولنديغندن بوكرّه هس بيوك دوقه‌لغنـده مذكور دوقه‌لق داخلنده بولنان مكاتبه تعميماً اوامر آتيه ارسال قلنمشدر :

اوّلا هر درسخانه‌نك الڭ مظلم محلنده بيله عادى بعددن اشتغال اولنه‌بيله‌جك درجه‌ده ضيا بولنمليدر . درسخانه‌لرده شدتلى وگوز قماشديريجى هر نوع ضيانك بولنديرلمسى قطعياً ممنوعدر .

ثانياً : خواجه‌لر شوڭا بغايت دقت واعتنا ايتمليدرلركه ضعف بصره مبتلا اولميان شاگردان اوقودقلرى وياخود برشى يازدقلرى اثنـاده گوزلريله كاغد آره‌سنده اقل اوتوزبش سانتيمتره مسافه بولنسون .

ثالثاً حفظ صحت بصر قواعدينه موافق صورتده طبع اولنميان هر نوع كتب ورسائلك مكتبه دخولى ممنوعدر . [١]

رابعاً تدريس اولنه‌جق كتابلك املا صورتيله شاگردانه يازديرلمسى قطعياً منع ايدلمليدر . تبييض اولنمسى اقتضـا ايدن شيلرڭ مقـدارينى الدن كلديكى قدر تنقيص ايتمليدر .

موليه‌ر دير ايديكه :

حقارت برحبدركه بردنبره بلعى قابل ايسه‌ده انسـان آنى چهره‌سنى اكشيتمكسزين اصلا چيكنه‌يه‌مز .

معلومات تشريحيه

براسـكلتده يعنى قفس بدنده ٢٠٨ پارچه كميـك وَ ٦٠٠ پارچه عضله، ٢٥ ليـبره (برليبره تقريباً ١٤٥ درهم عثمانى در) قان بولنديغنى قبول ايديـورلر .

قلب، حساب متوسـط اوزره دقيقه‌ده ٧٠ وَ سـاعتده ٤٢٠٠ كرّه

[١] درس كتابلرى مجموعه‌مزك كاغدى كبى نخودى كاغدلره مطبوعدر .

ضرب ایتدیگی گبی برگونده ۱۰۰۸۰۰ کرّه اوریور . هرضربه‌ده تقریباً ۱٦ درهم قان آتیور . وَ ۲۲ ثانیه‌ده بر دوران دم واقع اولیورکه باصمه طلومبه‌لره بکزه‌ین قلب انسانی اقطار بدنه یومی (۷) طون یعنی ۱۸ قنطار قان سوق ایلیور .

برفقرهٔ تاریخیه‌نك قائلنی تحویلدن نه چیقار

لطائف تاریخیه عنوانیله مقدّما مجموعهٔ عاجزانه‌مده نشر ایلدیگم بر مقاله‌ده « فقره‌لر واردرکه محتویاتی محاسن ومعالیٔ اخلاقی متضمن بولندیغی ایچون هرملت کندی اعاظمندن برینه اسناد ایتمشدر . ینه فقره‌لر واردرکه سیئات وقبایحی ناطق اولدیغی ایچون برملت برصورتله متنفر اولدیغی دیگر برملتك رجالنه عزو ایده گلمشدر . هله قائلنك ذکاوت ودرایتنه دلالت ایدن فقره‌لری هرملت کندی افرادینه مال ایدنمکدن چکنمامشدر . اویله فقره‌لر واردرکه بوگون نه موردینی وَنه‌ده قائلنی تعیین قابلدر . چونکه هرملتك تاریخ محاضرات وآدابنده عینیله مندرجدر » دیمش وَبو یولده برملتك رجالندن صادر اولدیغی حالده دیگر برملتك رجالنه مال ایدیلان فقره‌لردن برقاچ دانه‌سنی مثال اوله‌رق ایراد ایلمش ایدم .

گچنده نشر اولنان برمقاله‌ده مشهودمز اولان برفقره بالاده‌کی قولمزی تأیید ایلدیگندن بوراده تکرارینی مناسب گوردك .

آثار عاجزانه‌می مطالعه ایدن ذواتك خاطرلرندن اولمق گرکدرکه ۱۳۰۲ سنهٔ قمریه‌سنده نشر ایلدیگم ربیع معرفتده (بعض اجوبهٔ مسکته) عنوانیله عظمای ملت اسلامیه‌دن بعض ذواتك صادراتی تحریر صره‌سنده امام ابو یوسفك آتیده‌کی فقره‌سنی درج ایلمش ایدم :

فقره

ابو یوسفدن بریسی برمسئله سؤال ایلمش ایدی. مشار الیه «بومسئله‌نی

بیلیورم » جوابنی ویرنجه مسئله‌نك سائلی « یا اویله‌دررده بیت‌المالدن نه‌ایچون پاره آلیورسـڭ ؟ » سـؤال اعتراضکارانه‌سی ایراد ایلدیگنده مشار الیه دخی جواباً « آلدیغم پاره بیلدیگم شـیلرڭ اجرتیدر ؛ اگر بیلمدکلرم ایچـون پاره آلمقلغم لازم گلسه ایدی بیت‌المالده بر آقچه قالمازدی » دیمشدر .

بو فقره بر عاقل صـاحب انصافڭ ترجمان فضائلی اوله‌جق اجوبهٔ مسکته‌دن اولدیغیچون دائما بو درلو دلائل عرفان وذکائی افراد ملتلرینه مال ایدنمکدن چکنمیان متصلفان افرنج درحال فقره‌نڭ زمینی تحویل ایله برحافظ کتب لساننده اولمق اوزره ضبط ایلمشلردرکه ترجمان حقیقتڭ تفرقه قسمنده (بشیر فؤاد) امضاسیله نشر اولنان برمکتوب مطوالده مشهودمز اولمشدر :

بو یا اون دردنجی ویا اون بشنجی (خاطرده قالمدیغی ایچون معذور بیورلسون) لوئینڭ کتابجیسی بعض کتبڭ مندرجاتی حقنده اولنان برسؤاله (بیلم) جوابنی ویرمسی اوزرینه یا نیچون پاره آلیورسڭ ؟ دینلجه ـ بن بیلدیگم شـیلر مقابلنده پاره آلیورم بیلمدکلرم ایچـونده آلسـه ایدم قراللڭ خزینه‌سنده بر پاره قالمزدی ـ قولیله دفع اعتراض ایلمش ایمش .

احتمال که مرقوم معترضنه بو یولده مقابله ایتمش اولسـون . فقط بو جوابڭ قائل اوّلی کندیسی دگلدر . (توارده امکان یوقمیدر؟) دینیرسه اوت واردر ؛ فقط اکثر ذواتڭ توارد نامنی ویردکلری اقوال پك چـوق زمان اوّل سویلنوبده السنهٔ ناسده دوران ایده‌ایده انسانڭ حافظه‌سنده یرطوتمش سوزلردرکه بعض کرّه کندی سنوحاتی حکمنده لساننده صادر اولیویرر . وحتی اوسوز صحیحاً کندی سانحاتندنمیدر، یوقسه آخرڭ سنوحاتندن اولوبده سـوق حوادث ایله واصل سمعی می اولمشدر ؛ بحق تمییزندن عاجز قالیر . توارد اشعار دخی بو قبیلدندر . واقعا بر لفظڭ بر زمانده آیری آیری ایکی شخص لسـانندن صـادر اولیشی کثیرالوقوعدر . فقط بو تصـادف ایچون مادّی ومعنوی برچوق وسائل واسبابڭ وجودی لابددر .

مثلا بز بر وقتلر منفاده آیلرجه براوطه ایچنده یشادیغمز، یعنی برمحبسده

موقوف بولنديغمز صره‌ده بر مدت ساكت قالوبده بر مسئله وَيا بحث اوزرينه فتح دهان ايده‌جك اولسه‌ق مدحت افنديله ايكمزك لسانمزدن آن واحدده لفظ واحد صادر اولوردى . حتى بو تصادف كرّات ايله وقوعه گلديكچون گونلرجه اشراقيون گبى يكديگرمزله لقردى ايتمزدك . چونكه فكرلر برنقطه‌يه منعطف ، ذهنلر دائما بر مقصده محصور، قابلر برحس ايله متحسس، بدنلر بر دائرهٔ محدوده ايچنده محتبس . حاصلى بزم ايچون هر آرزو مساوى ، هر موجود مغبوط، هر حركت محدود ايدى . بو سببله توارد سانحات طبيعى ايدى .

فقط ميلادك سكزنجى عصرنده يشايان امام ابو يوسفك لساننده صادر اولان بر سوزله ميلادك اون سكزنجى عصرنده يشايان بر حافظ كتب لسانندن صادر اولان بر سوزك يكطور ويكمال اولمسى اگرچه داخل احتمال ايسه‌ده اوزمانه‌قدر نيجه كتب محاضرات وتراجم‌احواله انتقال ايتمش اولمقلغى مستبعد اولميان بو قولك مزّكئ افكار و مهذب اخلاق اولديغى حيثيتله هرصنف ايچون شايان رغبت اولان ادبيات وَيا تواريخ امتك بر حافظ كتب ايچون اهميتى غير منكر اوله‌جغى ملاحظه اولنورسه قول مذكور مرقومك سانحاتندن دگل مضبوطاتندن اولديغى اعتراف بيوريلور ظننده‌يز .

بو مبحثده شوراسى ملاحظه‌يه شايانـدركه لسانـده يازى يازمق ايستيان ارباب اقتدار انتساب ايلديگى السنهٔ اجنبيه‌نك محصول معارفندن ملتنى مستفيد ايتمك ايچون اوّل امرده كندى لسانـده كندى اخلاق وعادات وَحتى‌اقوال ومحاضرات ماليه‌سنه على‌قدر الامكان احاطه حاصل‌ايتمگه اعتنا ايلملى‌در . چونكه معرفت نقل مقالده دگل تعليم كالده‌در . تعليم كمال ايسه آلتى يوز ييللق بر ملتك كندى سايهٔ مساعى وادراكاتيله اجتهاد واتخاذ ايلديگى وسائطى بگنمه‌رك تحقير وتخريب ايله دگل منسوب اولديغى ملتك شان عرفانى تقدير وتوقير ايله برابر « موجودى قيد وَمفقودى صيد » ايتمگه چالشمقله ، يعنى ترقيات عصريه‌ده بزدن ايلرى گيدن اقوامك وسائط

معارفی احتیاجمزه واخلاق وعاداتمزه موافق براسلوب ایله دائرهٔ اجتماعیه‌مزه ادخاله صرف مساعی ایله اولور .

رأس سنه هدیه‌سی

خرستیانلر آره‌سنده هرسنهٔ میلادیه‌نك ابتداسی ایچون یورطی طوتلمق قاعده اولدیغی گبی بزم محرمیه قبیلندن دخی صغار وکبارك یکدیگره بعض تفاریق اتحاف ایتمه‌لری دخی عادات ضروسنه کچمشدر . احبا احبابه، اقربا اقربابه، زوج زوجه‌سنه، زوجه‌سی زوجنه، همشیره برادره، حاصلی اوزاق یقین هرشخص قدرتی ، حسن طبیعتی نسبتنده بر ر هدیه ویرر . حتی اوروپاده بعض صنوف ارباب صنایع برآره‌یه گله‌رك کندیناملرینه اولمق اوزره حکمدارلرینه ویا وکلادن وطنه اك زیاده خدمات مشکوره‌ده بولنمش ذواته دخی بویله تقدمه‌لرده بولنورلر . حکمداران دخی وکلادن ویا ادبادن ویا عسکریدن اولان بعض آشنالرینه مثلا تصویر، ویا سیغاره محفظه‌سی ، قلیچ ، حقه قلم ، گبی یادگارلر اهدا ایدرلر . بوهدیه‌لرك قیمت مادیه‌سی مطلوب اولمیوب اهمیت صورت انتخابیله صاحب هدیه طرفندن خاطره کتیرلمش اولمقلغنده در . مثلا بر حکمدار برصاحب قلمه ولو یوز غروش قیمتنده بریازی حقه‌سی اهدا ایتسه نائل هدیه اولان ذات آنك صورت انتخابندن طولایی احتمالکه مجوهردن مصنوع برحقه‌یه صاحب اولمش اولمقدن زیاده مفتخر اولور .

بعض بیوك رسساملر اکثر احبابنه ییل باشی هدیه‌سی اولمق اوزره کندی قارت ویزیتلری اوزرینه (رسممده هانگی طرزه منسوب ایسه) مثلا اوفاجق برکمی ویاخود بر بارگیر قفاسی رسم ایدرك ارسال ایلر . بوگبی هدیه‌لر ایسه اورساماك اك بنام لوحهٔ تصویرندن زیاده مقبوله کچر . مشهور رفائلك بر ییل باشنده برمکتوب ظرفی اوزرینه مرکبله رسم ایدرك

احباسندن برینه کوندرمش اولدیغی بر (کرّوبی) تصویری بوکون فلورانسه موزه‌سنك الك قیمتدار آثاری صره‌سنده حائز مقام اعتباردر .

رسام مشهور (آیوازوفسکی) بوندن بش سنه مقدم مملکتمزه ایتدیکی برسیاحت اثناسنده بوعبد عاجزه رأس سنه هدیه‌سی اولمق اوزره یکرمی بش سانتیمتره مربعنده برمقوا اوزرینه برعمان [١] ساکتده خیال میال کوریلور یولده بررزهلی سفینه تصویری یادکار ایتمش ایدی. بوکون تصویر مذکور عندمده مالملکیمك جمله‌سندن قیمتدار در . چونکه آیوازوفسکی طرز رسامانه‌سی اعتباریله بوعصرك یتشدیردیکی دهات مصورینك الك کزیده‌سیدر. هرکیم اولورسه اولسون بیك لیرا فداسیله مشار الیهك الواح مصوّره‌سندن بردانه‌سنی ادینه‌بیلیر . فقط آیوازوفسکی طرفندن بویله بریل باشی هدیه‌سنه هرکس موفق اوله‌میه‌جغی ایچون عند عاجزانه‌مده بوتصویرك قیمتی یوقدر .

نته‌کیم سلطان عبدالعزیز خان مرحوم آیوازوفسکی‌یه بیکلرله آلتون احسانیله متعدد لوحه‌لر اعمال ایتدیرمشلر ایدی. حتی کندیسی دیدی‌که: «بن سلطان مشار الیهدن تصویرم مقابلنده آلدیغم احسانی هیچ برحکمدار دن آلمدم . فقط مشار الیهك بنده‌جهان خزینه‌لریله مبادله ایده‌میه‌جکم بریاد کاری واردرکه یکانه مدار مفخرتمدر . اوایسه بکا سپارش ایتمش اولدقلری برصندال نمونه‌سیدرکه قرمزی قلمله درت بش خطك چکیده‌سیله حاصل اولمشدر . بن رسامم . پك چوق رسم مسوده‌سیده کوردم . فقط دنیاده برصندالك او وضعه مخصوص اولان حالنی بویله درت جزکیله ارائه‌یه موفق اولمش هیچ بررسام تصوّر ایده‌مم . »

مسودهٔ تصویرك فوطوغرافله آلدیرمش اولدیغی نسخه‌سنی (چونکه اصلنی ایوازوفسکی متوفی ایکنجی آلکسانده‌ره اهدا ایتمش) بزه ارائه ایلدی. واقعا فن تصویر حقنده بیان افکار ایتمکده‌کی عجز قابلیتی اعتراف ایله دیه

[١] فن طرفداری اولان ادبا ایشتمسون .

بیلیرم‌که مسودهٔ مذکوره عادتا برقلم اعجاز رقمك اثر بدیعی اولدیغنی هیچ رسمدن آکلامیان برآدم بیله وهلةً تسلیم ایلر .

شوفقرهٔ استطردیه‌دن مقصدمز بودرلو هدایاده آرنیلان‌شی قیمت مادیه اولمیوب قیمت معنویه اولدیغنی بیاندر .

مرشیده اولدیغی‌گبی ییل باشی هدایاسنه متعلق دخی پك چوق حکایات واردر . بو حکایه‌لردن الڭ لطیفی اولمق اوزره اصحاب مطالعه‌یه فقرهٔ آتیه‌یی عرض ایدرم :

فرانسه ایمپراطوری متوفی اوچنجی ناپولیون برسنه باشنده مشهور امیل دوژیراردنه برکتاب اهدا ایلر . امیل دوژیراردن او تاریخده (لالیبرته) نامنده‌کی مشهور فرانسز غزته‌سنڭ محرری اولدیغی‌گبی ایمپراطور ناپولیونڭ دخی ندیم خاصی ایدی . کتابی رأس سنه گیجه‌سنده مابینجیلردن بری مومی الیهك اوینه براقوب گیدر . کتابك اوزرنده (سه‌زار) یعنی (قیصر) لفظی آلتون حروف ایله منقوش بولنور . او تاریخده ایسه ایمپراطور ناپولیون (قیصر رومك ترجمهٔ حالی) عنوانیله برکتاب تألیف ایلمش ایدی .

امیل دوژیراردن بو اثرك بلکه حین تحریرنده ناپولیونه ولو فکراً اولسون اعانه ایتمش اولمسندن کندیسنه ییل باشی هدیه‌سی اولمق اوزره او کتابك گوندرلمش اولمسنه پکده اوقدر ممنون اولماز .

بر صاحب قلمه گوره بر اثر مدوّن ولو دفعاتله منظوری اولمش آثاردن بولنسه ینه بعض مرتبه مراق بخش ایلیه‌جگندن امیل دوژیراردنده بر مدت صکره کتابی النه آله‌رق آچار . برده نه گورسه بکنیرسکز ؟ هر بر صحیفه‌سی بشر یوزفرانلق بانق‌قائمه‌سیله دونادلمش ایکی یوز ورقلی یعنی یوز بیك فرانقدن عبارت برکتاب .

کتابك اوزرنده (قیصر) لفظی بولنمسی دخی معنیدار ایدی . زیرا (قیصر) دنیلان (سه‌زار) اوروپا لسانلرنده ایمپراطوره علم اولمشدر .

آره‌دن بر مدت کچدکدن صکره امیل دوزیراردن ایمپراطوره شویله بر عریضه تقدیم ایدر :

« حشمتلی افندم ! ییل باشنده احسان بیوریلان کتابی بوکون ختم ایلدم . عنایت علیهٔ حشمتپناهیلرندن جلد ثانیسنک دخی احسانه منتظرم »

ایمپراطور ینه او مقدار قائمه‌دن عبارت بر کتاب دها ارسالیله الک صوک قائمه‌نک یانه یاپشدیردیغی بر ورقه‌یه دخی (جلد ثالثی دردست طبعدر) عباره‌سنی تحریر ایله بو یولده عطایاسنک اشبو ایکنجی دفعه ایله ختام بولمدیغنی افهام ایلر .

اوچ کونده یکی دنیادن اوروپایه سیاحت

آمریقالیلر هر شیده ابراز عظمت ایتمک آرزوسنده‌درلر . اکثر خصوصاتده ایسه بو آرزولرینی موقع فعله ایصال ایدرلر . مثلا زرهلی سفینه‌یی آنلر یاپدیلر . صکره زرهلی سفینه‌لری رخنه‌دار ایده‌بیله‌جک گلهٔ ایجاد ایتدیلر . براز صکره زرهلرک تخنی برقاچ قاته ابلاغ ایلدیلر . آنک اوزرینه‌ده طورپیلی وجوده گتیردیلر . طورپیلی تأثیرسز براقق ایچون زرهلی ویا زرهسز سفاینه تلدن برز آغ کچیردیلر . حاصلی هر مشکل ایچون بر چاره هر چاره‌یه بر مانعه کشف ایلدیلر .

بو دفعه‌ده (طورنتون) اسمنده بر مهندس نیویورقدن لیوورپوله ۳ بچق کونده سیاحت ایده‌بیلمک ایچون عادتا قاره واپورلریله مسابقت ایلیه‌بیله‌جک برواپور انشاسنه مباشرت ایلمشدرکه شمدی‌یه قدر دریایه‌ایندیریلان سفاینک بو درجه‌لرده جسیم وسریعی گورلمامشدر .

[سیانتیفیق آمریقن] نامنده‌کی مجموعهٔ علومک روایتنه گوره دردست انشا بولنان بو واپور ۸۰۰ متره طولنده وَ ۸۰ متره عرضنده اوله‌جق وَ ۲۵۰,۰۰۰ بارگیر قوتنی و ۳۸۰۰۰ طون حجم استیعابیسنی حائز اوله‌جق وَساعتده ۳۵۰۰۰ کیلو کومور حرق ایده‌رك ساعتده ۷۵ میل

مسافه قطع ایلیه جك وبناءً علیه آمریقادن یوم حرکتندن اعتباراً ۳ بجق گونده انگلترهنك لیوەرپول اسکلهسنه مواصلت ایلیه جکدر .

ملتقطات

غزته قطاری

آمریقاده یالکز غزته ایصالنه مخصوص اولمق اوزره بودفعه مخصوصاً شومندوفر ادارهلرنده برلوقوموتیف وبریوك عربهسیله برده پوستهجی عربهسندن عبارت اولهرق بر (غزته قطاری) تشکیل ایدلمشدرکه ساعتده ۲٤۲ کیلومتره مسافه قطع ایلیهجکمش . چونکه آمریقاده بعض بلاد واردرکه شومندوفرله یدی گونده ایصال مکاتیب اولنه بیلهجکدهدر .

درت یوز میلیون نفوسه مالك اولان چین قطعهسنده یالکز ۲۰ غزته نشر اولنمقدهدر .

اوروپالیلرك برتدبیری

روما لیلر تبدل اقلیمك سبب اولدیغی خستهلکاری منع ایچون برعادته رعایت ایدرلردی که غایت بسیط ایدی :

سفر بر اولان عساکردن هربرینه برقاچ گون کفایت ایدهجك مقدار سرکه توزیع ایدرلردی . افرادن هربری صو ایچهجکی زمان صو درونه برطاسلهقدر سرکه آقیدر و بونکله پك چوق امراضدن مصون بولنوردی .

سوفوقل ایله برمتشاعر

یونان قدیم مشاهیر شعراسندن سوفوقل برمتشاعر ایله گوریشورکن « بن اوچ بیتی آنجق اوچ گونده انشا ایده بیلیرم » دیدیکنده . متشاعر دیرکه — اما یاپدیکزها !.. بن اوچ گونده اوچ یوز بیت انشاد ایدهبیلیرم .

سوفوقل جواباً دیمش که :

— انشاد ایدوسکز اما او بیتلر اوچ گون بیله یشایه‌ماز .

مارکی دار ژانسون دیر ایمش که : « هر کس اولمك گوچ اولدیغنی اعتقاد ایدییور . بن ده عینیله او اعتقادده‌یم . مع مافیه ایش اورایه گلدیگی زمان هر کسك آزچوق سهولتله ایشی بجرمکده اولدیغنی دائما مشاهده ایتمکده‌یم .

اسوچ قرالیچه‌سی مشهور قریستین دائما ارککلرله مجالسه ایده‌رك قادینلردن هیچ خوشلانماز ایمش . بو نفرتنك سببنی سؤال ایدن برینه دیمش که : « ارککلری ارکك اولدقلری ایچون دکل قادین اولمدقلری ایچون سوییورم . »

اوصاف مبالغه کارانه

بر مارسیلیالی ایله بر غاسقونیالی آره‌سنده :

مارسیلیالی — بنم بر عموجه‌م واردر و اوقدر ششماندر که قارنینك بیوکلگندن اون یاشندن بری آیاقلرینی گورمگه موفق اوله‌مامشدر .

غاسقونیالی — آدم سنده اوده برشیمی ! بنم بر طایم واردر و اوقدر اوزوندر که باشندن شاپقه‌سنی چیقارمق ایسته‌سه الی باشنه آنجق بر چاریکده گوتوره بیلیر .

بونلری دیکله‌مش اولان نکره گونك برنده نظیره اوله‌رق دیر که :

— اوده برشی دکل . بنم همشیره زادم اودرجه‌لرده طویلدر که کانون ثانینك برنجی گونی آیاقلرینی اوشوته‌جك اولسه آنجق یکرمی دردنجی گونی نزله‌یه اوغرار .

مجموعهٔ ابو الضیا

هر شهر عربی ابتداسیله اون بشنده نشر اولنور

جلد ٥ ـ جزؤ ٥٣] فی غرهٔ صفر سنه ١٣٠٤ [نسخه‌سی ٣ غروش

مباحث ادبیه اوزرینه برادرم کمال بکدن آلدیغم مکتوب

برادر

سلستره ترجمه‌سنه دائر یازدیغم مکتوب مجموعه‌کزده نشر اولنمش، برچوق حدتلری شدتلری موجب اولمش. سعادتلو حاجی ابراهیم افندی حضرتلریله بشیر فؤاد بك افندی ترجمان حقیقته گوندردکاری برر مقاله ایله مکتوبك مندرجاتنی جرح ایتمك ایستمشلر. مکتوبمك خاتمه‌سنده‌کی « ازجمله سوگیورلر » سوزی اولدقجه تأثیر ایتدیگنی گوریورم. سعادتلو حاجی ابراهیم افندی حضرتلری ممکن اولدیغی قدر شتمدن توقی بیورمشلر. بو موفقیتدن طولایی کندیمی بختیار عد ایدرم. اوّل امرده مشار الیه حضرتلرینك مقاله‌لرینی نظر دقته آلالم. بشیر فؤاد بك افندی ایله صکره قونوشورز. ماضی ایله بحثمزی بتیره‌لم؛ استقباله‌ده نوبت گلیر [١] حاجی

[١] بومکتوب بشیر فؤاد بکك انتحارندن اول یازلمش واستانبوله ورودی ایسه مرقومك غزته‌لرله اعلان انتحارینه تصادف ایتمش ایدی. کمال بکك استقبال تعبیر ایلدیکی فؤاد بك بوکونکی کونده موت ابدی اولان ماضی‌یه داخل اولمشدی. حال بوکه ماضینك مسلك مشئومی الیوم تسلط نمای استقبالدر. لطابع

ابراهیم افندی حضرتلری بکّا بر تعظّم اسناد ایدیورده محصول توهّمی اولان بوحالله وهم نامی وَبناءً علیه مقالهسنه رد اوهام عنوانی ویریور. اصحاب مطالعه تمییز حقیقته ایکیمزدن‌ده مقتدردر. تعظّم وتوهّم نه طرفده اولدیغنی قولای آکلار..

فخر مسئله‌سی طوغریدر. اثر عاجزانه‌مك بر آلمان صاحب قلمی طرفندن ترجمه، بردیگری طرفندن‌ده تقدیر اولنمسندن طولایی افتخار ایتدم، ینه‌ده ایدرم. چونکه جهان ترقی‌یه مالك اولان ملتلردن برینك لسانه ترجمه اولنه بیله‌جك بر اثر میدانه قویه بیلمشم. حاجی ابراهیم افندی حضرتلری‌ده ایکی سطراق بریازیلرینك برلسانه ترجمه اولندیغنی گورسونلر اوزمان نه‌قدر افتخار ایدرلرسه ایتسونلر. فقط امین اولسونلرکه وادیٔ قدیم ادب ایچون « شیخ الوادی » اولسه‌لرده « سوخته دلان لهاث » سعی وتتبعی قیامته قدر « شربت شهدآمیز مرحبا وَقهوهٔ تعب فرسای الفت انگیز اهلاً وسهلا ایله » تلطیف واکرام وَ « مطبخ عمارت عامرهٔ جود وسخالرنده غلیان ایدن قزغان نوال وعطادن تعیین شوربا وپلاو زرده » ایله اطعام ایلسه‌لرینه یازدقلری شیلری براوروپالی‌یه اوقوتمغه موفق اوله‌مازلر.

اوروپا اصحاب تتبعی سائر ملتلرك آثارنده مسائل فنیه وَیاخود حسیات وتخیلات ادبیه آرییورلر. حاجی افندینك ظن ایتمم‌که فنون صحیحه‌دن برشی تألیفنه اقتدارلری اولسون. بگنه‌رك، هردرلو قصوردن سالم عد ایدرك بیت خرابی تعمیره چالشدقلری نابینك: « کمیت باده‌یی سورقان قشاندیرنجه‌یه‌دك. اوشوخی مجلس وصله دا داندیرنجه‌یه‌دك » گبی لطیف سوزلرله مالامال اولان دیواننی ترجمه ایتمدکاری گبی ابراهیم افندی حضرتلرینك « صنایع بیانیه وبدیعیه ایله مصنع برمثل مخیل لطیف » عنوانیله یاد ایدرك تعظم وتوهملرینك درجه‌سنی حقیله اعلان ایلدکاری (پلاو زرده) مقاله‌سنی‌ده لسانه آلمازلر. چونکه بویله خاییده مجم مضمونلرینك حسیات وتصوّرات ادبیه ایله قطعاً مناسبتی یوقدر.

نه‌حاجت کندیلری اوروپا لسانلرندن برینه واقف دگللرسه عربی‌یه منتسبلردر. او « صنایع بیانیه وبدیعیه ایله مصنع مثل مخیل لطیف » لرینی عربی‌یه ترجمه ایتسونلر اگر اوقونور، هضم اولنور برشی میدانه چیقارسه بن بلا تردد ملزم اولدیغمی اعتراف ایدرم.

ایشته بنم اثرمك ترجمه اولنمسندن طولایی افتخارم حسیات ملیه‌یی، بر بیوك کشورك قوهٔ نامیه‌سنه برکوچك یاپراق ایله مثال گوسترەجك قدر تصویر ایده بیلدیگمدندر. بوافتخار ایسه حاجی ابراهیم افندی حضرتلرینك توهملری گبی افراد ملته توزیع اولنمق لازم کلمز. بالعکس تصویر ایتدیگم حسیات ملتك حالی اولمسنه نظراً نائل اولدیغم مفخرتدن طولایی وطنداشلرمك هرفردینه طرف عاجزانه‌مدن برحصهٔ شکران تقدیمی اقتضا ایدر.

حاجی خواجه افندی حضرتلری متصف اولدقلری ظرافت ادا ایله « شوراسی معلوم ظریفانه‌لری بیورلسون که موسیو هانری هارطك سلستره تیاتروسنی ترجمه ایتمسی اوراق پریشانده وَسائر محللرده وقوعبولان غلطاتی تصحیح ایدەمز » دیمشلر. پك اعلا! فقط کندیلرینك ده شوراسی معلوم اظرفانه‌لری بیورلسون که اگر غلطاتدن مراد بر بلاغت درسی ویردکلری صره‌ده تحریات مخصوصه ایله بوله بیلدکلری برقاچ لفظ خطاسندن عبارت ایسه کناهی بیونلرینه فخر ایچون یدیمه برسند ویررلرده « کفی المرء نبلا ان تعد معایبه » مصراعیله تمثل ایدرم. خصوصیله حاجی افندی حضرتلرنجه خطا عد اولنان سوزلرك اکثری‌ده صوابدر؛ نته‌کم بومقاله‌یه تعلق اولانلرینی زیرده اثبات ایده‌جگم. فقط شوراسنی دها اوّل بیان ایدیم: حاجی ابراهیم افندی حضرتلری گبی مرده پرست استادلرمز وَآنلرك التزام ایتدکلری ادبای عتیقه گبی « ترکیٔ عجمی » وصف غریبیله یاد اولنمغه لایق مستشهداتمز موجود ومرعی اولدقجه هیچ کیمسه ایچون یازی یازەقده غلطدن سلامت قابل اولەماز.

بن (مطبوع الاندام) تعبیرینی قوللاندیغم زمان لغتده یاخود ادبای معروفه‌ده گورمدیگم برتعبیری یازمامق مراقنده ایدم. اووقتکی تبتعمك، دقتمك درجه‌

سنیده بیلیرسڭ . بونکله برابر او غلطی یازمشم . چونکه مستشهداتدن عد اولنان آثارده موجود ایمش . (عثمان زاده تائب) الماس محمد پاشانك ترجمهٔ حالنده «متناسب الاندام» تعبیرینی قوللانمش . بن تائب گبی مشاهیر ادبا وخصوصیله اعاظم علمادن معدود برذاتك قوللاندیغی کلمه‌لرده عربی‌یی فارسیدن تفریق ایتمدیگنی نره‌دن دوشونه‌یم ؟ اگر او زمانلر خواجه ابراهیم افندی حضرتلرینڭ «حدیقة البلاغه» لری موجود اولسه‌ده المه کچسه ایدی ایچنده «قزغان نوال وعطا» یی گوروردم . قزغان ترکجه دگل ایمش اگر اولسه ایدی حدیقة البیان صاحبی گبی بر تاقیع آشنای اجناس اثمار سخن البته ترکجه بر کلمه‌نك عربی بر کلمه‌یه اضافت فارسیه ایله اضافتی جائز اوله‌میه‌جغنی بیله‌جگندن (قزغان نوال) ترکیبنی قوللانمازدی دیردم . (قزغان حدت) فلان گبی بر تعبیرده بن استعمال ایدردم . استادلرمزڭ ، مقتدالرمزڭ طوغری سویلدکلرینی بز یا گلش آگلارسه‌ق قصور بزده اولور . فقط بزه یا گلش اوگره‌دیرلرسه ، یا گلش مثال گوسترلرسه اوزمان مسئولیت بالطبع آنلره عائد قالور .

حاجی ابراهیم افندی حضرتلری مقاله‌لرنده «صاحب مکتوبك استاد بلاغت دیو تعریض ایتمك ایستدیگی آدم کیم اولدیغنی بن بیلوزم . او آدم جامعی طوله‌یه طلبه‌یی آته صبیانی فاره‌یه تشبیه ایتمك گبی بر امر قبیحی هیچ بر وقتده ارتکاب ایتمدیگنی‌ده یقیناً بیلورم .» بیوریورلرده بو تشبیهاتی «صاحب مکتوبك خامه‌سندن صادر اولمش گوردکلری اجلدن» بزم صنعمز ، بزم اختراعمز اولدیغنی آگلامشلرسه‌ده کندی خیالاتمزی دیگره اسنادڭ نه معناسی اولدیغنی آگلایه‌مدقلرینی سویلیورلر .

ذهنلرنده حاصل اولان مشکلاتك حلّی گوچ برشی دگلدر . جامعلرده طلبهٔ علومه بدل چوجقلره درس ویرلمسی حقنده میدانه آتلمش بر مطالعه اوزرینه یازدقلری شیلری برکره گوزدن کچورسونلر . طویله ، بارگیر ، فاره تشبیهلری هانکیمزڭ قلمندن صادر اولدیغنی پك قولای آگلارلر . اوحالده ایسه کندی خیالمزی غیره اسناد ایتمدیگمزده‌ده حکم ایدرلر .

بزم قوللمز سائره اسناد خیال قبیلندن ایسه او مباحثه‌ده نه‌دیدکلرینی لطفاً بردها ایراد بیورسونلرده گوره‌لم قصورمز وار ایسه اعترافده ترد ایتمیز .

حاجی ابراهیم افندی حضرتلری « اوراق پریشانده‌کی بعض غلط وخطا اوزرینه اولان تعریضك وقوعی درت سنه‌یه تقرب ایتدیگی حالده آنك مدافعه‌سنه شمدی قیام اولنمسنك سببی‌ده آڭلایه‌مدق » دییورلر .
کندی رأیلرنجه « تیمور طاونده هر ایش جاغنده گرك » ایمش .

ظن ایدرم‌که حاجی افندی حضرتلری مکتوبمك خاتمه‌سنی اونوتمشلر . یاخود اوصره‌ده اکرم بك افندی ، مدحت افندی ، معلم ناجی افندی حضراتیله ایتدکلری بحثی تخطر ایده‌مامشلر . بن اوزمان اویقوده دگلدم ، فقط حالت صحوده بولنسان برآدم ایچون شتم ایشتمکه عرض نفس ایتمامك انتباه لوازمندن اولدیغنی سایه‌لرنده اوگرنمشدم .

برده مرور زمان دعواسی محاکمات ادبیه‌ده‌ده جاریمی ایمش که حاجی افندی حضرتلری اعتراضلرینك وقوعندن تقریباً درت سنه مرور ایتدیگنی بیان ایدییورلر ! اگر جاری ایسه بن‌ده اثرلرمدن بعضیلرینك ظهورندن حاجی افندی حضرتلرینك وقوع تعریضنه قدر درت دگل بلکه اون درت سنه گذار ایلدیگنی بیان ایده بیلیرم . اوزمانلر کندیلری اویقوده میدیلر یوقسه «تیمور طاونده هر ایش چاغنده» گرك مثللرینی دها ایشتمامشلرمی ایدی ؟

یوقسه آثار جلیله‌لرنده جهلا فلان گبی تعبیرلرله لطفاً تحقیره تنزل بیوردقلری ادبیات جدیده طرفدارلری یازی یازمغه باشلایوب‌ده شیوهٔ لسانی خلقه اوگرتمه‌دن اوّل کندیلری‌ده بك چوق امثال عالیه‌لری گبی ترکجه برمسئله تصویر ایتمك اقتدارینه مالکمی دگلدیلر . [١]

انطق الله ! حاجی ابراهیم افندی حضرتلری (اوراق پریشانده قوشلره

[١] بو سؤاله هیچ لزوم یوق ایدی چونکه نه مالك ایدیلر ونه‌ده بوندن بویله مالك اوله‌بیله‌جکلردر .

طاقيلان داللرك طراوتی زائل اولدی تازلنیه‌جك برشيئه بتكرار دال صاليويرمك داعيه‌سنه دوشمه‌نك سببنی دخی آكلایه‌مدق دیمشلر) بو آكلایه‌مدق تعبيرينك مفيد اولديغی صيغهٔ جمعده بن‌ده داخلم. چونكه قوشلره داللر طاقان كنديلری او داللرك طراوتنی زائل ايدن ايسه حقيقتدر. بويله ايكن كندی صنعلرينی بكا اسناد ايله تازه‌لنيه‌جك برشيئه دال بوداق صاليويرمك داعيه‌سنه ينه كنديلری دوشيورلر، صكره‌ده سببنی آكلایه‌مدق دیيورلر.

خواجه افندی حضرتلری بوكاده قناعت ايتمامشلرده «شهبال كلمه‌سنی نهال اوقيور دیيور امّا بوسوزی اوراق پريشانه يازمش اولديغی تركيبی برده‌ها گوزدن كچورمكسزين سويليور» بیورمشلر! ومن العجايب اعمش كحال !.. لطف بيورسونلرده اوراق پريشانی بركرّه كنديلری گوزدن كچورسونلر. بن بيك يمين وَ اوراق پريشانی اوقويانلردن برقاچ بيك شاهد ايله كنديلرينی تأمين ايدرم كه او اثر عاجزانه‌مده (پرتوذكا) كلمه‌سيله باشلايان وَحاجی افندی حضرتلرينك قولنجه (نهال) كلمه‌سنی حاوی اولمق لازم گلان عباره‌نك حتی برسطری‌ده مندرج دگلدر. بكا وَاصحاب مطالعه‌يه ايناتمزلرسه كندی گوزلرينه اعتماد ايده بيلورلر.

اوراق پريشان ايچنده اگر او عباره‌يی بولورلرسه طرز عتيق جدله اتباعاً كتابی باشمزه اورسونلر.

ينه بيك يمين ايله، برقاچ بيك اصحاب مطالعه ايله تأمين ايدرم‌كه بن او عباره‌يی تصوير افكارده نشر ايتمشدم. عباره‌يی حاوی اولان مقاله‌ده برچوق ترتيب سهولری واردر. فقط شهبال كلمه‌سی (نهال) دگل هيچ برديشی قيرلمامش اوچ نقطه‌لی برشين ايله شهبال اوله‌رق يازلمشدر. تصوير افكار مجموعه‌سی پك چوق يرده بولنه بيلور. ازجمله‌سنده وار. حاجی افندی پك مراق ايدرلرسه گوسترمكده دريغ مروت ايتمزسك. اوراده نهال كلمه‌سنی بولدقلری حالده بز درحال مدعالرينی تسليمه حاضرز.

فقط اوراق پریشانده اویله برعباره، تصویر افکار مجموعه‌سنده‌کی عباره‌ده اویله برکلمه بوله‌مازلر ایسه انصافلرندن مأمول ایدرزکه کندی خیالنی غیره اسناد ایتمك توهمات عظمتکارانه‌سی کندیلرینه عائد برحال اولدیغنی اعتراف ایدرلر.

یوقاریده‌کی ایضاحاتدن آکلاشلدی‌که بن عمرمده داللی بوداقلی قوش تصور ایتمدم. عجایب مخلوقات آره‌سنده‌ده مثلی بولنمیان اوحیوان نباتی کندی شکار معرفتلریدر. اوجهتله هرکسه پیشکش ایدلمکدن ایسه قزغان نوال وعطالرنده طبخ اولنان پلاوه قارشدیرلسه حاضر نعم ادبیات کریمانه‌لرینه برقات دها لذت ویرلمش اولور.

حاجی افندی حضرتلری بنم قاموسده ضرورت ماده‌سنده «الجأته الیه‌الضرورة والضارورة والضارور» عباره‌سی عیناً مندرج ایکن یولنده اولان سوزمی وهم عد ایدییورلرده عباره قاموسده یوقدر، اوعباره‌یی مترجم عاصم افندی مثال اوله‌رق یازمشدر بیوریورلر.

عفولرینی رجا ایله کندمی بختیار عد ایدرك شونی بیان ایدرم‌که بزده شمدی قاموس دنیلنجه قاموس ترجمه‌سی مراد اولنیور. قاموس ترجمه‌سی آکلاشیلیور. حتی اصل قاموسدن بحث اولنمق ایستنلدیگی حالده تصریح مرام ایچون اولفظه برده عربی وصفی علاوه ایتمك گبی بعض تکلفاته احتیاج گورینیور. بوحاله نظراً حاجی افندی حضرتلرینك ترتیبنه چالشد-قلری مغالطه بنم افاده‌می وهمیات صره‌سنه ادخال ایدمز.

گتوردیگم دلیلك فیروز آبادیده موجود اولماسی قوتنی قطعاً تنقیص ایده‌مز. خواجه افندی حضرتلری نه‌دیمك ایسترلر. قاموس صاحبنی تخطئة ایتمامشلرده قاموس مترجمنه‌می خطا اسناد ایلمشلر. خیر آکاده جسارت ایده‌میورلر «بزترکیب کلیاً خطادر دیمك بومقامده اولی اولان الجای وقت وحال دیمك ایدی» بیوریورلر. بواولویتی عجبا عاصم افندی نیچون دوشونمامشده الجأته الیه الضرورة عباره‌سنی تألیف جلیلنده مثال اوله‌رق

گوسترمش . بنم عبارمده‌کی مقامه گوره اولی اولان الجای وقت وحال ایسه الجای ضرورت هانکی مقامده قوللانیلور ایمش . حاجی افندی حضرتلری اوجهتلره هیچ تعرض ایتمیورلر . حال بوکه بوتفریق ، ویردکاری درس بلاغتك وظائفندن ایدی .

شومقاله‌ده چالیشه، اوغراشه بولدقلری تأویل ایسه تألیفلرنده یازدقلری سوزه تمامیله مطابق اولمدقدن بشقه مقدمه‌سی نتیجه‌سنه اویماز برمغالطه‌دن عبارتدر . معلومدرکه « الجا لفظی ضرورت مس ایتدیرمك معناسنه برتعبیر بسیط اولدیغندن » دنیلیجه بو مقدمه‌نك نتیجهٔ ضروریه‌سی الجای ضرورت ترکیبنك خطا اولدیغنی بیاندن عبارت قالور . مقتضای مقامه مطابق مسئله‌سی صدد بحثك ، مقتضای حالك بتون بتون خارجنده‌در .

غالبا بن قاموسك عباره‌سنی گوسترنجه‌یه قدر حاجی افندی حضرتلری اویقوده ایمشلرکه الجای ضرورت تعبیرینك جائز اوله‌جغنی بیله‌مامشلرده درس بلاغتلرنده برتعبیر صحیحی سقیم گوسترمکله طالبلره تعلیم جهل ایلمشلر .

مکتوبمده‌کی « اختیارلق سیئه‌سیله آیاقده طوره میانلرك » سوزینی حاجی افندی حضرتلری شخصه معطوف برتعریض قیاس ایتمشلرگبی گورینیور . حال بوکه بوسوز ادبیات عتیقه طرفدارلرینك هیئات مجموعه‌سنه برمثال اوله‌رق ایراد اولنمش ایدی . بوهیأت آره‌سنده بزم اولادمز مقامنده بولنه‌جق قدر گنجلرده واردر . بوقسه امین اولسونلرکه ادبیات عتیقه طرفدارلری یالگز کندیلری اولسه ایدی اومسلکی موضوع بحث ایتمك کیمسه‌نك خاطرینه بیله گلمز ایدی .

§

سلستره ترجمه‌سنه دائر [نودیه ورهمیه] نامنده اولان روسیه غزته‌سنك‌ده برمقاله‌سنی گوندرمش ایدك . صره‌سی گلمش ایکن برازده آندن بحث ایده‌لم : بوغزته‌ده مؤاخذات ادبیه یازان سلستره‌یه دائر اولان مقاله‌سنه « کیم مأمول

ایدردی‌ده عثمانلیلرده ده اوروپا ملتلری کبی وطن نامنه یازلمش تیاترولر، اثرلر بولنسون » مألنده برعباره ایله باشلیور .

واقعا برروسیه محررینه گوره عثمانلیلرده اویله برحس عالینك وجودی آرزو اولنه‌جق شیلردن اولمدیغیچون مؤاخذ افندی اثر عاجزانه‌می گوردیکی زمان نه‌قدر استبعاد ایتسه تعییب اولنماز. فقط معترضك بو استبعادی بنم ایچون بر بیوك مفخرتدر . افتخار حاجی ابراهیم افندی حضرتلرینه نه‌قدر کریه گورینورسه گورنسون بویله یرلرده انسانك تربیه‌سنه ، فکر متواضعانه‌سنه غلبه ایدییور .

معترض وقتیله قزاقلقك اللرینه کچن اسیرلری یرقزانمق ایچون چکه‌لریله دیزلرینی بربره کتوردرك طور طوپ ایتدکدن واوحال ایله صقیجه باغلادقدن صکره کوفه‌یه قویدقلرینی آندیره‌جق برمهارتله سلستره‌نك مألنی خلاصه ایتدکدن صکره او یونك ادبیات وصنعتجه برمزیتی اولمدیغنی سویلیور . آنی بیلورکه سلستره‌نك موضوعی مؤلفنك خیالی دکلدر. بنم یاپدیغم شی روم ایلیجه جنتمکان سلطان محمود خان زماننده‌که شمنی محاصره‌سنده نقل اولنان برحکایه‌یی بردرجه‌یه‌قدر توسیع ایچون گوردیکم مجبوریت اوزرینه قریم محاربه‌سی صره‌سنده وقوع بولان سلستره محاربه‌سنه نقل ایتمکدن عبارتدر. ومقصد تألیف ایسه ملتده اولان حسیات وطن پرورانه‌یی تصویر ایدی . تیاترو یازمقده مهارت گوسترمك دکل ایدی .

معترض دوستمز سلستره‌یی فکرینه مطابق گوره‌مدیکیچون اثرك علیهنه چیقابیله‌جك هرنه ایشتمشسه ایناتمش، سلستره‌نك یالکز برکره اوینانديغندن بحث ایدییور. قاچ تیاترو‌ده، قاچ کره معرض تماشادن کچدیکنی ایسه هرکس بیلور. بنمله مقایسه ایتمك ایستدیکی (ویقتورین ساردو) نك سلستره‌قدر اوینانمش هیچ براثری اولمدیغنه معترض جنابلرینی نه‌درلو ایسترسه تأمین ایده‌بیلورم .

معترض مقاله‌سنده « کمال ایله ویقتورین ساردونك آره‌سنده قوجه

براوروپا وار» دییور . واقعـا بویله آثار وطن پرورانه‌دن بحث اولنـدیغی صره‌ده کندیسیچون بنم ایله روسـیه ادباسی آره‌سـنده برمقایسـه یاپمق قابل اوله‌ماز. چونکه آثار وطن پرورانه‌ایله روسیه شاعرلری بیننده غایت عظمتلی، غایت دهشتلی برسـبریا صحراسی‌موجود اولدیغنی کندیسی بزدن ایی بیلور . فقط بویله برمقایسه‌ده اوروپا مؤلفلرندن و یقتورین ساردونك انتخابنه آنك‌ده (وطن) نامنده برتیاتروسی‌اولدیغندن‌بشقه برسبب بوله‌مدم. چونکه‌بنی وَیاخود خاقی بدایع ادبیه‌یه ارشـاد ایچون برمثـال گوستریله‌جك ایسـه اوروپاده ویقتورین‌ساردودن بیوك برچوق ادیب واردر . بنی تذلیل مقصدی اوزرینه برمؤلف ایله مقایسـه‌یه لزوم گورلدی ایسه ویقتورین سـاردودن کوچك مؤلف بیوکلرندن دها زیاده‌در .

مقصد ظنم گبی ویقتورین ساردونك (وطن) نامنده‌کی اثریله بنم اثرمی قیاس ایتمك ایسه اوزمان حقیقةً آره‌ده اوروپا قدر برمباعده پیدا اولور؛ بنم اثرك موضـوعی برآدمك مادر وطنی جانبه، جانانه ترجیح ایتمسی ایدی . ویقتورین ساردونك اثرینه انتخـاب ایتدیگی موضوع برآدمك وطن پرورلك نامنه دیانتی قبول ایتمسندن عبارتدر .

ادبیات عتیقه‌ایله آره‌مزده دنیاقدر برقبرستان پیدا اولدی. ویقتورین ساردونك اثری یولنده اولان وَروسیه مؤاخذینه گوره ادبیات وصنعته مطابق بولنان بدیعه وَ یا بدعتلرایله‌ده بیلمزده برقطعه دگل، برقاچ دنیا گیرسـه ممنون اولورز . باقی اخوت

قرداشك

کمال

آتیده‌کی افاداتی حاجی ابراهیم افندینك اعتراضنامه‌سی نشر اولندیغنك ایرتسی کونی برورقه ایله ترجمان حقیقته‌کوندرمش ایدم . هرنه‌دقصده مبنی ایسه مذکور غزته‌ده نشر ایدلمدیکندن بورایه درجنی مناسب کوردم .

پنجشنبه کونی نشر اولـان ترجمان حقیقتده (رد اوهام) عنوانیله الحاج ابراهیم افندی حضـرتلری طرفندن مرسل مکتوب صورتنی اوقودم .

افندی حضرتلری بو مکتوبلریله رد اوهام دکل کندیلرینك مکتب اوهام اولدقلرینی اعلان بیورمشلردر .

اولا کمال بك افندینك (شهبال) یرینه (نهال) لفظی قوللانلمش اویله بر جمله‌لری یوقدر .

ثانیاً وهم اولنان جمله‌نك طوغریسی که (نهال) لفظندن عاری ومکرراً (شهبال) کلمه‌سنی محتویدر . اوراق پریشانده دکل تصویر افکارده‌در .

معلومدرکه کمال بکك آثاری اوراق پریشاندن عبارت اولمدیغی کبی اوراق پریشان دخی صلاح‌الدین ایوبی ، فاتح قسطنطینیه ، وسلیم اولك ترجمهٔ حاللرینه مقصوردر .

(شهبال) یرینه (نهال) بولندیغی ادعا ویادها طوغریسی وهم اولنان جمله بوندن تمام یکرمی بر سنه مقدم یعنی ۱۲۸۳ سنه‌سی شعبانك ۲۴نجی بازارایرتسی کونی نشر اولنان ٤٤٨ نومرولو تصویر افکار غزته‌سنك بربند مخصوصنك ــ که مهندسیان اوخانس افندینك ۲۲ پونتو اوزرینه حك واصاغه ایلدیکی حروفه دائردر ــ برفقره‌سیدرکه عیناً شویله‌در : (پرتوذکا نوع بشرك باشنه قونمش برنورانی همادرکه سایهٔ سعادتنی تعمیم ایده‌بلك واسطه بولمز الاکه لزومی قدر شهبال مطبوع الاداسی حکمنده اولان صحایف مطبوعه‌نك وسعت انتشاریدر شهبال دکل اوبرات اقبالدرکه هر قنغی ملته مقارن اولسه رفته رفته ظلم وجهالتك زنجیر اسارتدن آزادیسنه حجت اولور . . . .)

ایشته بو جمله مذکور غزته‌نك ایکنجی صحیفه‌سنك برنجی ستوننك اوتوز بشنجی سطرندن قوس ایله بدأ ایدرك قرق برنجی سطرنده نهایت بولور . وهمیاتنه حقیقت حکمی ویرن صاحب مکتوبه رجا ایدرز . ازالهٔ اوهام مطلوبلری اولوبده حقیقتی رأی‌العین کورمك ایسترلرسه مذکور نسخه‌یه مراجعت بیورسونلر .

تصویر افکار ادبیات جدیده طرفدارلری عندنده ترجمه‌نك نوابغ وحریریسی حکمنده اولدیغندن اووقتك ارباب شبابنده وزمانمزك سن کمالی حائز اولانلرینك اکثریسنده موجوددر . کیمه مراجعت ایلسه‌لر کندیلرینه ارائه ایدرلر . یاخود تنزل ایدرلرسه مطبعهٔ عاجزانه‌می دخی تشریف ایله دفع وهم سقم بیوره‌بیلیرلر .

ابوالضیا توفیق

کمال بك افندینك

[معارف نظارت جلیله‌سی جانب عالیسنه]

برعریضه‌سی صورتیدر

غیرك آثارینی غصب ایله نشر ایتمگی استفاده ایچون مشروع برطریق قیاس ایدن بعض ذوات طبع ایته‌دیردکاری اوراقه سائر اصحاب قلم گبی چاکرلرینك‌ده آثار ناچیزانه‌مدن برطاقم شیلر درج ایته‌دیردکارندن وحال بوکه هرکسك محصول قلمنه تصرفی برنظام ایله مؤید بولندیغندن طرف چاکرانه‌مدن موافقتنامه ابراز اولنمقسزین اثرلرمك نشرینه رخصت ویرلمامسنی بوندن اقدم نظارت جلیلهٔ آصفانه‌لرینه رسماً عرض ایتمشیدم . بو استدعای عاجزانم اوزمان نظر دقته آلنمش وحتی ابوالضیا سعادتلو توفیق بك افندی نمونهٔ ادبیاتنی ایکنجی دفعه طبع ایده‌جگی زمان درونده مقالات چاکرانه‌م بولندیغی جهتله مساعده اولنمامق ایستنلمش اولدیغی حالده شمدیلرده ینه آثار بندگانه‌م مباح حکمنده طوتیله‌رق اوروپاده ویا منفاده سویلنمش بعض منظومه‌لر ودها سائر برطاقم اثرلر طبعلرینه موافقتم وحتی معلوماتم اولمدیغی حالده انجمن تفتیشك رخصتیله نشر اولنوب طورمقده‌در. نزد عالیٔ نظارتپناه‌یلرنده نظامسزلغی محتاج تعریف اولمیان بوحالك دوامی ایسه هرصورتله حق ومنفعت بندگانه‌می اخلال ایده‌جگندن مؤلفلر حقنده موجود اولان قانوندن چاکرلرینك‌ده مستفید اولدیغمك اقتضا ایدنلره افهامی نه‌درلو اسبابه متوقف ایسه استحصالی مخصوصاً وتکراراً استرحام اولنور. اولبابده وهرحالده امر وفرمان حضرت من‌له‌الامرکدر .

بنده
محمد کمال

فی ۲۸ صفر سنه ۱۳۰٤ وفی ۱۲ تشرین ثانی سنه ۱۳۰۲

بیوك فره‌دریقك خصوصیت احوالی

[مابعد - جزؤ ٥٢]

برگون غرانت اردوگاهده اتخاذ ایدیلان آخورك اوگندن کچرکن سایسلرك قرالك بارگیرلرینی یراشدیرملك ایچون کندی بارگیرلرینی آخوردن طیشاری چیقارمقده اولدقلرینی گورمکله حدتلنه‌رك النده‌کی باستونله سایسلری دوگمکه باشلار . فره‌دریق گورلدی‌یی ایشتمکله آخورك بولندیغی موقعه شتاب ایده‌رك اساس عربده‌یه مطلع اولدقده غرانتك صرتنی اوقشایوب دیرکه : « حقکز وار دوستم ! سزك بارگیرلرکز بوراده قاله‌جقدر بنم کیلر طیشاری چیقارلملیدر . »

فره‌دریق بو سوزی کنایه مقصدیله سویله‌مامش ایدی . زیرا کندیسنك حرمت ورعایتی احباسنك حتی خدمتکارلرینه قدر شامل ایدی . باخصوص فره‌دریق صغوغه‌صیجاغه، قاره یاغموره باقمیه‌رق لزومی حالنده دائما یوله گیتدیگی جهتله بارگیرلرینك دخی بو صورتده تربیه گورمسنی ایستردی .

برگون قرال ایله اردوگاهك اطرافنی طولاشیرکن کویلیلردن بری بر صرتك اوگنده گونشه قارشی اوطوره‌رق بتانیوردی . فره‌دریق عادی قیافتله گزدیگی ، باخصوص بنم قولتغمه گیرمش بولندیغی جهتله یاننه تقرب ایتدیگمزده کویلی ایکیمزك‌ده اردو افرادندن بولندیغمزه حکم ایله یرندن قیلدامدی . هوا بردرجه‌یه قدر صغوق ایدی . بناءً علیه حریف گوملکنی چیقارمش بیتلرینی آییقلیوردی . فره‌دریق کندیسنه دیدی‌که :

— گوملکسز اوشومیورمیسك آرقداش ؟

کویلی — باقسه‌کزه بیتلر وجودیمی اوقدر حاشلامش که حالا سرینلیه‌مدم بیله .

قرال — بیتلرینی اوده آییقلسه‌ك دها ایی دگلمی ؟

کویلی — او هیچ قابل دگل . اوّلجه صوردیغکز شی اوراده باشمه

گلير . چونكه بزم او گونش گورمديگى گبى ياقه‌جق اوطونده بولنديغندن اوراده صونه‌جق اولسه‌م حقيقةً طونارم .

بونك اوزرينه فره‌دريق چيقاروب كويلي‌يه برآلتون ويره‌رك ــ هايدى گيت‌ده اوده كيلرده‌ده ايصنه‌جق اوطون تدارك ايله ــ ديدى .

بزم حريفله لقردى ايتديگمزى و نهايت قرالك جيبندن پاره چيقاروب ويرديگنى اوزاقدن مشاهده ايدن ديگر بر كويلى دها بر آغاجك آلتنه اوطورمش و گوكسنى آچوب اوده ديگر حريفى تقليد ايتمكده بولنمش ايدى. بش اون خطوه صكره آنك‌ده يانه تقرب ايتديگمزده قرال او حريفدنده ــ سن نه ياپيورسك ؟ ــ ديه سؤال ايلدكله حريف : بيت طوپليورم ! ــ جوابنى ويرديگنده قرال بونك دسيسه‌كار بر حريف اولديغنى حال وقالندن استدلال ايلدكله ــ آدم سنده بوراده زحمت چكه‌جگنه قالق شو صرته گيت اوراده بر حريف آوجله بيت دوكمش آنلرى طوپله ــ سوزيله حريفك سيطنتنه مقابلهٔ لطيفه‌ده بولندى .

مشار اليهك بو درلو اطوار لطيفه‌سنه حقيقةً نهايت يوق ايدى . هر واقعه‌يى استخبار آرزوسنده اولان بو ذات هركسله سنلى بنلى گوروشه‌رك مخاطبلرينك انبساطنى موجب اولور ايدى .

فره‌دريقك ملتنه اولان محبتى درجهٔ نهايه‌ده ايدى. وهله عسكرينك جزؤى براضطرابندن كنديسى دخى متأذى اولوردى . روسلرك گوسترين طرفلرينى استيلا ايله اهالىٔ مملكت حقنده اجرا ايلدكلرى مظالم سباعانه‌يى استخبار ايتديگى زمان تأثر وحدتله يوزى قيب قرمزى كسيلديگى حالده بكا ديدى‌كه : « هله الگى شو آلنمه قوى . باق نصل آتش گبى يانيور ! يورگمى قاووران آتش حدته غلبه ايچون وهلهٔ اوليده پك زياده اضطراب چكرم . بن شخصم ايچون هيچ برشيدن انديشه ايتمم . لكن بيچاره ملتم ايچون قورقارم . هرشيدن زياده آنى دوشنورم . »

زوروندورف محاربه‌سندن اوچ گون صكره نفرات عسكريه‌دن كيمسنك

بوینـه صاریلیر، کیمنـك آرقه‌سنی اوقشـاردی . مشار الیهك اولومدن قورقدیغنی دشمنلری بیـله ادّعا ایدمزلردی . زورندورف محاربه‌سی وقوع بولدیغی صره‌ده مشار الیه النه برسنجاق آله‌رق الك شدتلی برآتشلك اورته‌سنه آتلمشـدر . هوهکیرخ محاربه‌سنده ایسـه آلتنده‌کی بارگیر بر قورشـون ایله تلف اولمشدر .

زورندورف محاربه‌سـنك ایرتسی گونی صباحلین استکشافه چیقدیغی وقت خمبره‌لر اطرافنه دوشمکده ایدی .

میرآلای (شوه‌رین) کندیسـنه تقربله خمبره‌لرك کثرت نزولنـدن طولایی بولندیغی محلده طورمق تهلکه‌لی اولدیغی جهتله اورادن صاوشمسنی رجا ایتمکله فره‌دریق لطیفه‌یه آغاز ایله « دوسـتم سن خمبره‌لرك کثرتنـدن بحث ایدیـیورسـك حال بوکه بن هنوز بردانه‌سنی مشاهده ایده‌مدم » جوابنی ویره‌رك اصلا گری‌یه چکلمدی .

برگونده گلله‌لر صـدای هولنـاکاریله اوطاغمزك اوزرندن کچمـکه باشلادیغی صره‌ده بکا دیدی‌که : « بو ایی آدملر بزی مشغولیتمز صره‌سـنده تعجیز ایده‌مزلر . انسان گوروالتی‌یه نصلده آلیشیورمش ! »

مشار الیه اردوده گزدیگی صره‌ده یانته همان هیچ کیمسه‌یی آلمازدی . دشمنلری کندیسنك بوحالنی بیلدکلری جهتله فره‌دریقی اوردوگاهدن قاپوب قاچیرمق تدبیرینی تصور ایتمش وَاگر بالتصـادف برمکتوب طوتلمامش اولسه ایدی بوتدبیرلرینی موقع فعله گتیرمگه رامق قالمش ایدی .

قوماندا ایلدیگی اردولرك علی‌العموم افراد عسکریه‌سی کندیسنه درجهٔ نهایه‌ده محبت ایدرلر ایدی . زورندورف محاربه‌سندن برقاچ گون‌اوّل روسلرك گوسـترین قصبه‌سنی احراق وَبرچوق نفوسی پامال خیول ایلمش اولدقلرندن طولایی مشار الیهك فوق‌الغایه غمناك اولدیغنی گورن سواریلری صـدای بلند ایله فرددریقـه خطاباً « بابامز اصلا مراق ایتمـون ! بز اوسـفیللرك هپسنی قلیجدن کچیره جگز ! قلیجلرمزی شمدیدن بوایش ایچون بیله‌مکده‌یز »

حال بوکه بوسوزلری سویلیان عسکر درجهٔ نهایەده محرومیت وضرورت ایچنده قالمش افراددن عبارت ایدی .

مشار الیه اسفار ومحاربات متعدده‌ده‌نك برچوق مشاقدن طولایی قزانمش اولدیغی روماتیزمه خسته‌لگندن پك زیاده مضطرب وَاللری شیشه‌رك برالم طاقتگذار ایله بیحضور اولدیغی حالده ایرتسی گونی یوله چیقمغه مجبور بولنیوردی . ترله‌مك ایچون برعلاج ایچه‌رك صیقیجه اورتوندکدن صکره اویقویه طالنجه‌یه‌قدر بکا کتاب اوقوتدیردی . فقط برچاریك مرور ایتمه‌دن کندیسی درین براویقویه طالدی . علاج اعجازکارانه برصورتده تأثیر ایلمش اولملی ایدی‌که مشار الیه صباحلین ایرکندن قالقه‌رق برمعتاد براز (فلاووطه) چالدقدن صکرهٔ قیشلك الك شدتلی صغوغی ایچنده ینه سفرنده دوام ایلدی .

قرالك خسته‌لندیگنی وَیا الآن خسته بولندیغنی کیمسه بیلیوردی . اوردوده یانده چاغرمدیغی کیمسه‌لر وار ایسه اطبا ایدی .

۱۷۵۸ سنه‌سی تشرین ثانیسنك طقوزنجی گونی برودت هوا فوق‌العاده شدید، یعنی تحت الصفر ۲۹ درکه‌ده بولندیغی حالده مشارالیه (شوایدنیچ) قصبه‌سنه مواصلتله درحال یتاغه یاتمش ایدی . اوگله‌دن صکره کندیسنی زیارته گتدیگمده نهایت درجه‌ده برحما آتشنه مبتلا بولدم . اوصره‌ده ایسه کندیسنه چای ایله تداوی ایتمك اوزره بولنیوردی . یگرمی درت ساعتدن بریده آغزینه حبهٔ واحده قویمامش ایدی . ایرتسی گونی گوردیگمده برگون اوّلکندن دها ایی برحالده بوله‌مدم . بوزنده‌کی حمرت حما هنوز باقی اوله‌رق لقردی سویلدکجه صتمه‌سی دخی افزایش بولیور ایدی . اوآرالق برسفوف ایچمکله برازصکره حالنده کلّی برتبدّل حصوله گلدیگندن «برچای ایچه‌رك براز یتاغه گیررسه‌کز تماميله اعادهٔ عافیت ایدرسکز» دیدیگمده بکا « وجودمی نزاکته آلشدیرمغه وقتم یوق . یارین علی السحر بنم اختیار وجودم ایی کوتو حیوانك اوستنده بولنملی‌در . زیرا وقت پك قیمتداردر » جوابنی ویردی .

بو جواب اوزرينه قبالى بر عربه ايله اولسون يوله چيقمهسنى رجا ايلديگمده دخى ديديكه : « نه سويليورسڭ دوستم ! قبالى عربه ايلهمى؟ بن بر قوجه قارى مى يم ! يا اردوم قرالارينى عربه ايچنه گومولمش گورر ايسه نه دير . ضابطانه فنا بر مثال گوسترمش اولمازمى يم ؟ حتى بنم خسته اولديغمى بيله كيمسه بيلمهملى در . » [مابعدى وار]

ژان ژاق روسونڭ نوئل الوئيزندن

يكرمنجى مكتوب

[ژوليدن — سن پرويه]

هر ايكى مكتوبڭزى بردن آلدم ، وَ ايكنجيسنده اوّلكيسى حقنده گوستردیگڭز تلاش واضطرابدن استدلال ايلدمكه تخيّلات وتصوّرات ايلرولديگى حالده عقل وحكمت اولقدر استعجال گوسترميور ، حتى اكثريا بونى يالڭز باشنه ترك ايدييور . (سيون) ه مواصلتڭزده عزيمت ايچون مكتوبڭزه منتظر مهيا بر تاتار وَمكتوبڭز بورايه واصل اولور اولماز طرفمه تسليم واعطا اولنهرق جوابنڭ ارسالى ايچون دخى استفاده ايديلهجك فرصتلر وجوديني مى فرض ايدييورسڭز ؟ «اودهكى حساب چارشويه اويماز » گوزل دوستم ! هر ايكى مكتوبڭز دخى برلكده واصل اولديلر ، چونكه هفتهده بردفعه بورادن مرور ايدن پوسته ايكنجى مكتوبڭزى دخى آلهرق اورادن حركت ايتمشدر .

مكاتيبڭ امر توزيعنده وقوميسيونجيمڭ مكتوبى بڭا خفياً اعطاسى خصوصنده خيلى وقت مرور ايتديگى گبى پوسته دخى بورادن مواصلتڭ ايرتسى گونى حركت ايتمز . ايشته گوزلجه حساب اولنديغى وپوستهنڭ يوم حركتى دخى ايوجه انتخاب ايدلديگى حالده يكديگريمزدن جواب آلمق ايچون تام سكز گون لازم گلوركه بونلرى بويله بيان وتفصيلدن مقصدم مشرب

عجولگزی تسکین ایتمکدر . سز برطور متعظمانه ایله قدر وطـالعکزدن و بنم اهمال وتساهمدن بحث ایتدیگگز صره‌ده گوریورسگزکه کمال مهارتله مخابراتمزی تسهیل وهیجان وتلاشگزی تسکین ایده‌بیله‌جك وسائط و وسائل حقنده اخذ معلومات ایله مشغول ومتوغلم . بناءً علیه هانگی طرفدن اك زیاده صرف مساعی واهتمام ایدلمکده اولدیغنك تعیین وتقدیرینی سزه حواله ایدرم .

ای محب صادقم ! بوندن بویله محن ومشاقدن بحث ایتمیه‌لم : آه ! سکز آی غیبوبتدن صکره پدرلرك بهتری اطلاقنه شایان اولان ذات محترمی شمدی گورمکله حاصل ایلدیگم حظوظاته اطاعت و بلکه اشتراك ایدیگز ! کندیسی پنجشنبه آقشامی مواصلات ایلدیگندن اودقیقهٔ مسعوده‌دن بری عقـل وفکرم یالگز اونکله مشتغلدر . [١] ای سبب حیاتمدن صکره اك چوق سودیگم ! مکاتیب ومجـادلاتکله نیچون گوگلمی دوچار احزان واکدار ایدرك برعائلهٔ مجتمعه‌نك حظوظات ابتدائیه‌سنی اخلال ایدیورسك ؟ ایسترسك که گوگلم متمادیاً سنکله مشغول اولسون ، لکن بگا سویله که آتش عشق کندیسنه حقوق قرابتی فراموش ایتدیرن و برعاشـقك شکایات وانینی کندیسنی برپدرك ملاطفاتنی حس ایتدیرمیه‌جك برحاله القاایدن برطبیعتسز قزی نصل سوه‌بیله‌جکسین ؟ خیر ، محب وفاشـعارم ، بویله برحس لطیفك بگا الهام ایلدیگی حظوظات معصومانه‌یی برطاقم حقسز سرزنشلرله تسمیم ایتمه . سنکه غایت حسّاس ورقیق برقلبه مالك سك بوصاف ومقدس دراغوشلرده برپدرك قلبنك فرط مسرو . ریتدن ناشی قزینك گوکسی اوزرنده احتلاجندن حاصل اولان لذتی آگلا . میورمیسك ؟ آه ! ظن ایدرمیسك که گوگل اولوقت قابل انقسـام اوله‌رق طبیعتدن هیچ برشیئی اخفایه مقتدر اوله‌بیلسون ؟

« شـو آنده درخاطر ایتـدیگم برشی وار ایسـه اوده کندی قیزی اولبشمدر » فقط سزی فراموش ایتدیگمی دخی تفکر ایتمیگز . انسان برکرّه

[١] تعاقب ایدن جمله‌دن یالان سویلدیکی نمایان اولیور .

سودیگنی هیچ بروقت اونوتورمی ؟ انسانك برلحظه دوچار اولدیغی تأثیرات شدیده سائرلرینی محو وزائل ایده‌مز. عزیمتکز بنی دوچار اکدار ایلدیگی گبی عودتکزده القـای حظوظات ایده‌بیلور . لکن .... بنم گبی براز دها صبر ایدیکز ، چونکه لازمدر ، وبوندن زیاده تفصیلات طلب ایتمیکز ؛ شورا سنیده تفکر وملاحظه ایدیگزکه غیبوبت حقنده رفع ندای شکایت ایدن هروقت بویوزدن الڭ زیاده دوچار اضطراب اولان دگلدر .

یکرمی برنجی مکتوب

[سن پرودن ـ ژولی‌یه]

ورودینه کمال شدت وانهماکله انتظار ایلدیگم مکتوبکزی آلور ایکن نه‌قدر متأذی اولدم ! پوسته‌یی پوسته خانه‌ده بکلیور ایدم . چانطه آچیلور آچیلماز اسممی ویردم ، وبرخلجان ایله جـوابه منتظر اولدم ؛ برمکتوبکز واردر دیدیلر، رعشه‌دار اولدم؛ برعدم صبرممات آلود ایله متهیج اولدیغم حالده طلب ایتدم، ونهایت الامر اخذ وقبوله موفق اولدم . ژولی، دست نزاکت پیوستکزڭ خطوطنی مشاهده ایتدم ! بنمکی ایسـه بوامانت قیمتداری اخذ وقبول ایدرکن رعشه‌دار اولمقده ایدی. بو حروف قدسیت ظروفی بیك کرّه تقبیل ایتمك ایستدم . ای عشق ومحبت هائبدن متولد اجتناب واحتیاط ! اولقدر شهود حضورنده مکتوبکزی نه آغزمه گوتورمگه ونه‌ده آچمغه متجاسر اولدم . کمال سرعتله انظار ناسـدن نهان اولدم . دیزلرم لرزه‌ناك اولمقـده ودوچار اولدیغم برهیجان متزاید بنده آنجق یولمی گوره بیله‌جك قدر برفکر براقمقده ایدی . مصادف اولدیغم ایلك سـوقاق کوشـه‌سنی دونر دونمز مکتوبکزی آچدم؛ وباشدن آشاغی‌یه‌قدر سوزدم، واومحترم پدری دراغوش ایتدیگك اثناده قلبکده حصولنی اولقدر گوزل تصویر ایتدیگك حظوظاتی اوقودر اوقوماز اشـکریز تأثر اولمغه باشـلادم . هرکس بگا باقمقده ایدی ،

سيرجيلردن تخليص گريبان ايچون طاار برسوقاغه التجا ايتدم. وايشته اوراده حزن وتأثرگه اشتراك ايدرك كمال هيجانله آنجق طانيه بيلديگم اول پدر مسعودی بنده دراغوش ايتمگه باشلادم؛ بواثناده برصوت هاتفی بگا كندی پدرمی اخطار ايتديگندن بونك دخی خاطرهٔ محترمه‌سی ايچون دفعه اشكريز تاسف اولمغه باشلادم .

ای ناقابل قياس قز ! معلومات متأسفه و بيهوده‌مدن نه استفاده ايتمك ايسترديك ؟ آه ! برروح بشره دخول ايده بيله‌جك اولان ايو وناموسلی شيلری وعلی‌الخصوص سزدن غيری هيچ بريرده مشاهده ايتمديگم فضيلت وعشق ومحبتله طبيعتك برصورت عاليه‌ده يكديگرينه تأليف وتوفيقی سرينی سزدن اوگرنمك لازمدر . خير، هيچ برمحبت سالمه يوقدركه قلبگزده مقامی بولمسون . وسزه خاص اولان اول نازكیٔ حسيات ايله تميز وتحيز ايتمسون، وحسيات ذاتيه‌مى تنظيم ايچون افعال وحركاتمى آمال وآرزولريگزه تطبيق ايتديگم گبی كافهٔ حسياتمى دخی سزگكيلرله توفيق وتأليف ايتمكلگم لازم گلديگنی مشاهده‌ايتمكده‌يم. لكن حالگزله حالم بيننده نه‌قدر فرق وتفاوت واردر! تنزلاً عطف نظردقت ايديگز. بوراده اشغال ايتمكده اولديغمز مرتبهٔ اجتماعيه ايله مالك اولديغمز ثروت وساماندن بحث ايتميورم : عفت وعصمت وعشق ومحبت بوبابده هرشيئه قائم اولمليدر؛ لكن‌سزی سوب پرستش‌ايدن برطاقم ذوات ايله محاطسگز : برمادر مشفقله يكانه اميد استقبالی بولنديغگز برپدرك اهتماماتی، وسزك ايچون يشامقده اولديغی ظن اولنان برعم زاده‌نك صدق ووفاسی وزينت وتجملاتی مثابه‌سنده بولنديغگز برعائله خلقی والحاصل ايچنده تولدگزدنناشی افتخار ايدن بتون برشهر افرادی حسياتگزی اشغال وتقسيم ايتمكده‌اولوب محبته اصابت‌ايدن حصه ايسه حق قرابتله حق‌مخادنتك غصب وتسخيرندن متباقی بونك برجزؤ اصغريدر . لكن بن ژولی، ايواه ! سرسری، عائله وهمان وطندن‌دخی عاری بولنديغم حالده روی‌ارضده ارتباطم يالگز سزده‌در . ومحروم بولنديغم شيلرك يرينه يالگز عشق ومحبت قائمدر .

بناءً علیه روح لطیفکز هر نه قدر بنمکندن حساس ایسه ده بنمکینك ده سومك فنـده دها زیاده مهارتنـه وَ اگرچه هر شـیده سزه تفوّق ایده مامکده ایسه مده هیچ اولمزسه جائزهٔ تقدیر محبته اظهار لیاقت ایتدیکمه متعجب اولمییکز.

هر حالده شـکایات واهیه مله سزی ینـه بیزار ایتمکلکمدن متحاشی اولمایکز. خیر، گرك صافیت اصلیه لرندن وَگرك بونلری سزك حس ایتمکده اولدیغکزدن طولایی حظوظاتکزه اطاعتده قصور ایتمیه جکم. بو محظوظیتك صورت مؤثره سنی ذهنمده تشکیل و بونلره اوزاقدن اشتراك ایده جکم. وسعادت ذاتیه م ایله کسب بختیاری ایده مدیکمدن سـعادت ذاتیه کزله بختیـار اولمغه غیرت ایده جکم.

بنی سزدن تبعید ایدن اسباب هر نه اولورسه اولسون بونلره اطاعت ایتمکلکم درکار اولوب چونکه بونلری تنسیب ایتمدیکم حالده بیله سزه القا ایلمکده اولدقلری آماله منقاد اولمقلغم لازم گلدیکی جهتله بونلری آکلامق نیه یارار! محافظهٔ صمت وسکوت بکا سزی ترك ایتمکدن دها گران می گله جك؟

ای ژولی! دائما در خاطر ایدیکزکه روحکز بوندن بویله ایکی جسمی اداره ایده جك و کندی اختیاریله احیا ایتدیکی ایسه بونلردن الك صادقی بولنه جقدر. ارتباطاتك الك قویسی طبیعتك دکل فقط بزم کاریمزدر.

بناءً علیه التزام سکوت ایدییورم. ومنفاملك انتهاسی امرینه قدر دوچار اولدیغم کلال و ملالك تعدیلی ضمننده هنـوز قابل مرور اولدقلری جهتله (واله) جبالنی کشت و گذار ایده جکم. مشاهده ایدیـورمکه بو مملکت مجهوله انسانلرك نظر دقتنه لایق اولوب حقنده اظهار حیرت ایدلمك ایچون یالکز حقیـله گوره بیله جك گوزلر مفقوددر. بوسیاحتمدن سزه لایق بعض ملاحظات استحصالنه غیرت ایده جکم. برگوزل قادینی اکلندرمك ایچون لطیف وظریف برقوم تصویر ایتمك لازم گلور: فقط سنك ایچون ژولیم، ایش بشقه درلودر. آه! پك اعلا مجزومم درکه قلب پاککه لازم کلان برقوم مسعود وبسیطك تصویریدر.

صوك مبارزه

[آلمانجه‌دن مترجم بر حكایهٔ صحیحه]

بوندن تقریباً اون سنه مقدم آوستریا ممالكندن لطافت موقعیه‌سیله مشهور اولان بر شهرده (دانیه‌لی) اسمنده بر (میچ) معلمی اقامت ایتمكده ایدی . بوذات لومباردیالی اوله‌رق وقتیله آوستریا اردوسنده خدمت ایتمش وَ وطننده تبدّل حكومت وقوعه گلمش ایسه‌ده عودتی آرزو ایتمدیگندن شهر مذكورده اختیار اقامت ایلمش ایدی . لطیفه‌یه مائل وَ جربزهٔ نقطه مالك اولان بو ایتالیان شهرده سلاحشورلغه آز چوق متمایل اولان گنجلرك وَ خصوصیله سواری و پیاده ضابطانیله مكاتب عالیه شاگردانك حسن توجه ومحبتنی قزانمش اولدیغندن جمعه ایرتسی آقشاملری ویردیگی میچ تعلیمی درسلرنده حاضر بولنمق گنجلر وَ ضابطلر آره‌سنده عادتا اسباب تفاخردن معدود ایدی . بو مثللو بر آقشامده معلمك قارشیسنه چیقه‌رق كندیسیله مبارزه‌یه جسارت ایدنلره دیگرلری نظر غبطه‌یله باقارلر ایدی .

بر گون ینه بویله بر تعلیم جمعیتی عقد اولندیغی صره‌ده صالونه قونت (وارتنشتاین) نامنده بر دلی قانلی گیردی . بو دلی قانلی بر مدّت سواری ضابطلگی ایتمش وَ خدمتندن استعفا ایله بر چوق سیاحتلردن وَ متعدد سرگذشتلردن صكره براز استراحت ایچون شهرده بولنان عموجه‌سنك یانینه گلمش ایدی . قونت وارتنشتاین براز مبارزه‌دن صكره میچ اورشمقده پك چوق شی اوتمش اولدیغنی گوره‌رك بالذات دانیه‌لی ایله مبارزه‌یه قرار ویردی . بو تعلیملر برمدت دوام ایتمش ایدی . نهایت بر آقشام ، تعلیم اثناسنده قضاءً دانیه‌لینك میچی قیرلمقله قونت ، معلمی صاغ گوزینك اوست طرفندن مجروح ایتمكله دانیه‌لی بر قاچ هفته قدر درسی تعطیل ایتمگه مجبور اولدی . قونت ایسه ایكی گون صكره مجروح اولان معلمی گورمك ایچون

آقشام اوزری تعلیم صالونه گیردیگی اثناده صالونڭ دیگر برقاپوسی آچیله‌رق ایچرویه دانیه‌لینڭ برینه کریمه‌سی (آنژه‌لینا) داخل اولدی .

قیزی برنجی دفعـه اوله‌رق گورن قونت گوزلری قیزڭ شـعشعه پاش لطافت اولان چهره‌سنڭ پارلاقلغندن قماشمش گبی ، اولدیغی یرده قالدی . فی‌الحقیقه یگرمی یاشـنده بولنان بوقیز طبیعتڭ یتیشـدیردیگی خارق العاده ارباب لطافت وملاحتـدن برشی ایدی . اندامی ، کوچك اللری وآیاقلری شایان حیرت برلطافتده اولدیغی گبی باشی دخی روما اڭ‌ا برنسوانڭ باشلرینی آندیرر ایدی . مائی گوزلرینـڭ رنگی کبود آسمانی‌یه مشـابه اولمقله برابر سماده مرئی اولمیان برشعشعهٔ نظر ربانی حائز ایدی . صاچلری اڭ لطیف صاری صاچلردن اولوب فیـل دیشی گبی بیاض اولان آلننڭ اوزرینسه دوشن قسملری علولره بگزییور ایدی .

آنژه‌لینا قیرمزی بریارم بوتین وسـیاه ایپکدن مملول قیصه برفستان کیمش ایدی . تعلیمه مخصوص برالدیون طاقمش اولدیغی حالده النـده برمچ طوتیور ایدی . لطیف قیز باشنه تعلیمه مخصوص برده مغفر گیدکدن صکره پدرینه تعلیمده وکالت ایده‌جگنی بیان وقونت وارتنشتاینه تعلیم ایتملرینی نازکانه وفقط براز بارد برطور ایله تکلیف ایتدی . قونت قیزڭ تکلیفنی کمال منتله قبول ایتمکله برازصکره مچلری قارشولاشغه باشلادی . براز مبارزه‌دن صکره قونت برنجی ضربه‌یه دوچار اولوب برنوع محجوبیت ایله تبسم ایتدیگی حالده قیز گوزینی بیله اوینا تمدی . فقط قونت برایکی حمله‌دن صکره ایکنجی برضربه‌یه دخی دوچار اولمغله آرتق مبارزه‌ده برقیزڭ مغلوبی اولمغی بردرلو نفسنه یدیره‌مدیگندن حدتندن نه‌طرفه چاربدیغنی حساب ایتمیه‌رك حمله‌لرینی تشدیده باشلادی . قیز ایسه اعتدال دمنه اصلا خلل گتیرمیه‌رك قونتڭ حمله‌لرینه مقابل ماهرانه برصورتده سپر آله‌رق جمله‌سنی رد ایلدکدن صکره بوکره کندیسی همده آمازونلره مخصوص برشدت ایله قونتڭ اوزرینه هجوم ایدوب قونتی بالتدریج دیواره قدر رجعته مجبور ایلدکدن صکره اوچنجی ضربه‌یی دخی اجرا ایلدی . بونڭ

اوزرینه قیز قونتی سلاملیه‌رق مچنی یره طوغری ایندیردیگی زمان قونت ایکی صورتله مغلوب اولمش ایدی . هیجان وحیرت تأثیراتندن عادتا محمومانه برحاله دوچار اولدی . بو یله برقادینه مدت عمرنده هنوز هیچ بریرده تصادف ایتمامش ایدی. اووقته قدر گورمش اولدیغی بتون پارس، ویانه وپشته گوزللری بولطیف وفقط شیطانی قیزک یاننده کندیسنه عادتا بیاغی شیلرگبی گورندی. قونت آنژه‌لینایه خلوصکارانه برقاچ سوز سویلدکدن صکره ینه تعلیمه دوام ایتدیلر . ینه هردفعه مبارزه ده قیز غالب وقونت مغلوب اوله‌رق چیقدیلر .

ایکنجی درس اثناسنده قونت متانت ونفسنه امنیته اوقدر خلل گتیرمش ایدی که قیز کندیسنی برنجی حمله‌ده مغلوب ایتمش وسلاحنی الندن فیرلاتمش ایدی .

بونک اوزرینه قیز سرد بر معلمه‌یه مخصوص برجدیت ایله قونته دیدی‌که : بو یله گیدرسه‌ک نافله هیچ ایلرولیه‌میه‌جگز موسیو قونت ! سز برحمله‌یی موفقیتله اجرا ایده‌بیلمک ایچون دها پک گیرو بولنیورسکز .

— یاکلشکز وار مادموازل ! مغلوبیتمه سبب تعلیمده اولان جهلم دکل بلکه سزک خارق‌العاده اولان لطافتکزدر .

— عفو ایدرسکز ....

قونت دها زیاده برحرارت ایله :

— مغلوبیتمه سبب بنی تسخیر ایدن گوزلرکزدر .

— موسیو قونت . بوسویلدکلرکزه مماثل برسوز دها سویلرسه‌کز صالوندن چیقار گیدرم .

قونت قیزک النی طوتدقدن صکره یواش برصدا ایله :

— نیچون ؟ محبته حدت اولنورمی ؟ پرستشه حقارت نظریله باقیله بیلورمی ؟ بنی امنیتکزه غیر لایق برناموسسزمی . عد ایدییورسکز ؟

آنژه‌لینا اوزونجه بویلی وغایت لطیف چهره‌لی بولنان قونته بودفعه برنوع خلجان ایله باقه‌رق جواباً دیدی‌که :

— خير ! لكن بن قورقيورمكه ....

— گوزل شيطان ! نه‌دن قورقيورسڭ ؟

— قورقيورمكه بنده سزى سوه بيلورم . لكن اوزمان قلبڭزى بڭا تماميله ويرمز وَ بملمه اكلنمك ايسترسه‌ڭز واى باشڭزه كله‌جك حاللره ! قلبڭزڭ يالڭز برپارچه‌سيله اكتفا ايده‌جك برقيز دگلم .

قونت بيوك بر بشاشتله ديدى‌كه :

— آنژه‌لينا ! بنى دنياده انسانلرڭ اڭ بختيارى ايديورسڭز . سز نه زمان ايسترسه‌ڭز بن سزڭم . اما يالڭز سزڭ .

بو سوزى سويلدكدن صكره قولنى قيزڭ بلنه صاره‌رق گوكسنه طوغرى چكدى . ايكيسنڭ دوداقلرى حرارتلى وَ اوزون بر بوسه‌ده برلشديلر . آندن صكره قيز كنديسنى قونتڭ قوللرى آره‌سندن قورتاره‌رق بو دفعه‌لق صالوندن قاچدى گتدى .

ايرتسى گونى قونت بر ملاقات نيازنده بولنوب ايستديگنه دخى نائل اولدى . عاشق معشوقه باغچۀ عموميده بولشديلر . آنژه‌لينا بر قاپوت وَبرده نقاب ايله كنديسنى طانلمز برحاله قويمش ايدى . چيچك آچمش صارماشقلر ايله هرطرفى مستور بر قمريه‌يه گيره‌رك بوراده اطرافدن گلان كل قوقولرى وَ بلبل صدالرى يانده يكى قسملر، يكى بوسه‌لر تعاطى ايتديلر .

تعليم درسلرينه كمافى السابق دوام اولندى . سرد معلمه‌نڭ شاگردينه ايتديگى معامله‌نڭ طرز و صورتى قونتى برقات دها اسير عشق و محبت ايتمكده ايدى .

دانيه‌لى تكرار درس ويرمگه باشلاديغى زمان دخى قونت ينه لطيف معلمه‌سندن آيرلمدى . تعليم زماننده دائما يالڭز بولنورلر ايدى . اختيار دانيه‌لى بعض كرّه صالونه گيرر ايدى . لكن بوگيرمسى عدم امنيتدن دگل صالونده اوته‌يى برويى دوزلتمك ايچون واقع اولوردى .

مع مافيه برآقشام قونت تعليم صالونه گيرديگى زمان صالونڭ ايچنده

يوزى صولمش سياه صاچلى وَسياه بييقلى بردليقانلى گوردى . دليقانلى قونتى عادتا عداوتنما برنظر ايله استقبال ايتدى. آنژه‌لينانك چهره‌سيده براز صارارمش ايدى. بونكله برابر هروقتكى گبى اعتدال دمنى محافظه‌ايديور ايدى .

قيز موسيولرى بربرلرينه تقديم ايتدى . موسيو لازارفى ، قونت وارتنشتاين، آندن صكره قونت ايله مبارزه‌يه باشلادى .

لازارفى بردنبره تعليمى كسديروب ديديكه :

— موسيو قونت ! كرم ايديكز . سزه يالكز برچفت سوزم وار . بن شو قيزى سوييورم . سز گلوبده ساخته‌كارانه برصورتده كنديسنه ابراز محبت ايتديككز گونه قدر كنديسنه نائل اولمق اميد قويسنده بولنيور ايدم .

قونت تهديد آميز برنظر ايله لازارفى‌يه باقه‌رق :

— موسيو لازارفى !

— بن سزى پك اعلا طانورم قونت وارتنشتاين ، بونك ايچون بيتمزده برمقاتله وقوعبولمقسزين قابل دگل قيزى سزه ترك ايتميه‌جگم . ايشته ايكى مچ . انتخاب ايديكز . ايكيمزدن برى بوراده بى‌روح قالمليدر .

— ايكيمزكده وظيفه‌مز مادموازلك مرحمت وامرينه تابع اولديغى ايچون بويله نازك برمسئله‌ده سلاحه مراجعت ايتمك وَسلاحك ويره‌جگى قراره تابع اولمق خاطرمه بيله گلميور .

لازارفى «كنديكزى مدافعه ايديكز» سوزينى حايقره‌رق سويلدكدن صكره مچك برينى قونتك آياقلرى اوكنه آتوب ايكنجى مچ ايله قونته هجوم ايتمگه حاضرلندى . لكن بوآنده قيز ايكى ارككك آره‌سنه گيروب مجارك الندەكى سلاحى آلديغى گبى كنديسنى اطاعته مجبور ايتمك ايچون قيزك برباقيشى كفايت ايتدى . لازارفى قيزك اوكنه ديز اوستى چوكوب آغلايه‌رق فستاننك اتكنى حرارت آلود دوداقلريله اوپدكدن صكره چيلغين برحالده طشارى‌يه چيقدى .

ايرتسى صباح جنازه‌سنى شهرك خارجنده‌كى استحكاملر جوارنده

بولديلر، صاغ الی حالا کنديسنی مشتاق وآلام عشقـدن قورتارمش اولان طبانجه‌یی صیم صیقی طوتیور ایدی .

قونت بو خبر دهشت اثری انژه‌لینایه تبلیغ ایتدیگی زمان قیز، بیچاره قربان عشقك آرقه‌سندن بر گوز یاشی بیله دوکمدی ، فقط قلبنك الك کیزلی حسیاتنی آکلامق ایستیور ایمش گبی قونتك گوزلرینه باقدقدن صکره دیدی‌که :

— بکا اهانت ایدرسه‌ك وای باشکه کله‌جکه ! اوزمان او بیچاره‌نك قانی سنکده وجودیکی احراق ومحو ایده‌جکدر .

وارتنشتاین هیچ بر جواب ویرمکسزین قیزی قوللری آره‌سنه آله‌رق گوکسنه طوغری چکدی .

بووجهله صوك بهار گله‌رك کیجه‌لر اوزامش وکسب برودت ایتمش اولدیغندن هرکس تیاترویه دوامه باشلامش ایدی ، آنژه‌لینا برصباح تیاترو اعلاننده اوآقشام روسینینك (تل) نام اوپراسی موقع تماشایه وضع اولنه‌جغنی گورمکله غلبه‌لگك انظار دقتنـه معطوف اولمامق ایچون برنجی قاتده یان طرفده واقع لوجه‌لردن برینـك بیلتنی آلوب کیجه صرتنده سیاه برقاپوت وباشنده بروندیك نقابی اولدیغی حالده یالکز اوله‌رق تیاترویه کتدی . نیتی یالکز اوپرایی دیکله‌مك ایدی . برنجی پرده ایندکدن صکره تیاترونك بعض یرلرینـه عطف نظر ایلدیگی اثناده گوزی برنجی درجه‌ده لوجه‌لردن برینـه تصادف ایتمکله برییـلانه باصمش گبی بردنبره یوزی صاپ صاری کسیلدی .

مـذکور لوجه‌ده بری گنج ودیگری اختیارجه ایکی قادین وآنلرك گیروسـنده دخی قونت وارتنشـتاین اوتوریبور ایدی . گنج قادین صاری صاچلی، مائی گوزلی غایت گوزل برقیز اولوب قونت متمادیاً کندیسنه عرض خلوص ایتمکده وگوزلریله قیزی یوتمق ایستیور ایمش گبی عاشقانه برصورتده باقمقـده ایدی . بوحالی گورن آنژه‌لینا الندن کلسـه همان اوراده قونتـك

يورگنه برخنجر صاپلار ايدی . لكن ينه عقانی باشنه طوپلايوب اويون بيتنجيه قدر صبر ايتدی . حتی خلق تياترودن طاغيلور ايكن برستونك آرقه‌سنده طوروب قونتك قيز ايله برابر كچديكنی وعربه‌يه بينمك ايچون قيزی قالديرديغنی گورديگی حالده بيله ينه ضبط نفسه موفق اوله‌رق سس چيقارمدی .

ايرتسی گون تعليم وقتنده آنژه‌لينا سوز صره‌سی گتيره‌رك ظاهراً برطور بی قيدی ايله قونته صوردی‌كه :

— دون گيجه سنكله برابر تياترووده بولنان اوصاری صاچلی گوزل قيز كيم ايدی ؟

قونت قپ قرمزی كسيله‌رك ديدی‌كه :

— اقربامدن قونتس ژه‌برك ايدی . نه ! آنی گوزلمی بوليورسگز ؟ بنم هيچ خوشمه گتميور .

آنژه‌لينا مستريح اولدی . ينه برقاچ هفته كچدی . قيش خلول ايدوب صغوق وچيلاق اولان يرلر اوزرينه بياض كفنلرينی سردی . براوگله‌دن صگره ايدی كه آنژه‌لينا چارشيده بعض لوازم اشتراسندن صگره خانه‌سنه عودت ايتديگی اثناده قولاغنه برچوق چنغراق سسلری وقامچی شاقرديسی گلدی . آرقه‌سنه دونوب باقدقده غايت گوزل ياپلمش وآلتون يالديزلر ايله تزيين قلنمش برقيزاق گلديگنی گوردی . فوق‌العاده گوزل درت سياه بارگير قيزاغی چكمكده وقونت وارتنشتاين آتلری اداره ايتمكده ايدی . يانده ايسه چهره‌سی علائم سرور وسعادت ايله پارلامقده اولديغی حالده قونتس ژه‌برك اوتوريور ايدی .

آنژه‌لينا اوكنده طورمش اولديغی خانه‌نك ديوارينه طيانديی . آزقالدی بايله‌رق يره دوشه‌جك ايدی . مزيّن قيزاق كچدكدن صگره قيز كوچك اللرينی حدتله يومدی . وطوغری جوارده بولنان كليسايه قوشوب ديز اوستی چوكه‌رك وگوزلرندن سيل گبی ياشلر آقيده‌رق اوزون برمدت عبادت ايتدی .

ينه او اقشام قونت يانته كلدى وكنديسنى گورنجه ديدى كه :

— نه‌ك وار ؟ سن آغلامشسڭ ؟

آنژه‌لينا جواباً ديدى كه :

— بمله بوفاجع قومديايى نيچون اوينايورسڭ ؟ بنى آرتق سومديككزى بڭا آچيقدن آچيغه سويليكز .

— بن يالڭز سنى سورم . يالڭز سنى .

— يمين ايت .

— يمين ايدرم .

— ياقونتس ژه برك ؟

— آنى اوّلده سڭا سويلدم يا اقربامدن برقيزدر . كنديسنه قارشو نزاكتله طورانمق وظيفه‌م ايجاباتندندر . بيمزده ايسه بشقه هيچ برشى يوقدر .

آنژه‌لينا مكدرانه برصورتده باشنى صاللادى . وديدى كه :

— بيليورم امّا برحس خفى بڭا ديبوركه سن ايكيمزيده، يعنى هم بنى وهم او بيچاره ومظلوم اولان قيزجغزى آلداتمق ايستيورسڭ .

— هپسى قورونتى . قورونتى بشقه برشى دگل آنژه‌لينا . بن يالڭز سنى ، يالڭز سنى سورم . هم بڭا هم كندوكه ازيت ايت ايتمكدن وازكچ .

بيچاره ينه ايكى گون قدر مستريح اولدى . بيله‌زيكنڭ برطاشى چيقمش اولديغندن يرينه قويدرمق ايچون برجواهرجى‌يه گيتدى. جواهرجينڭ جامكاننده غايت ذيقيمت برگردنلك طوريبور ايدى .

آنژه‌لينا قويوجيدن !

— بوگردنلك كيمڭدر ؟ — ديه سؤال ايلدى . قيومجى جواباً .

— قونت وارتنشتاين زوجه‌سى ايچون سپارش ايتمش ايدى، ديدى،

آنژه‌لينا بوخبرك آلتنده ازيلمش ايدى . فقط هيچ بللى ايتميه‌رك .

— اوت ! صحيح، ايشتديگمه گوره كنديسى اوگوزل قونتس ! ژه‌بركڭ نشانليسى ايمش .

— او یله‌در . سکز گون صکره دگون اوله‌جق .

آنژه‌لینا سرخوش گبی صاللانه‌رق دکاندن طیشاری چیقدی . سوقاقده براز کندینی طوپلایه بیلدی . برودت هوانك تأثیری کندیسنه براز ایو گلدی . بودفعه تسلی‌یی کلیساده آرامدی . یواش یواش خانه‌سنه عودت ایدوب شابقه‌سیله قاپوتی آتدقدن صکره پنجره‌نك یاننه اوتوردی وَ بوراده خیلی مدت طیشارده‌کی قارلره باقه‌رق طالغین برحالده قالدی . نهایت قالقوب توالتنی یاپدقدن وَصاچلرینی دوزلتدکدن صکره تعلیم صالونه گیردی .

صالون آیدینلانمش ایدی . ایچنده دانیه‌لینك اختیار کوپکندن بشقه ذی‌روح یوق ایدی. آنژه‌لینا کوپکی آیاغیله اوره‌رق طیشاری قوغدی. بعده دیواردن مجلری آلوب معاینه ایتدی . کندیسنه بیوك ساعتك یلقوانلری حرکت ایتمیور ایمش گبی گورینیدی . نهایت اشتیاق ایله منتظر اولدیغی ساعت حلول ایتدی . آنژلینا قولاق ویردی . لکن آلدانمش ایدی . بو آنك آدیمی دگل ایدی . ایچرویه گیرن اختیار بسلمه‌یی بر بهانه ایله طیشاری یوللادی. دانیه‌لی ایسه ذاتاً بووقت ایتالیانلرك طوپلاندقلری غازینودی اوتوریبور ایدی .

بناءً علیه قونت وارتنشتاین گلدیگی زمان آنژه‌لینا اوك ایچنده یالکز بولنیور ایدی. قونت قاپوتنی چیقاروب آیینه‌نك اوگنده صاچلرینی دوزلتمکده ایکن قیز نردبانه گیدن قپویی ایچرودن کلیدلیوب اناختاری دخی یاننه آلدی.

قونت متعجبانه « نه یاپیورسك ؟ » دیدی .

قیز جواباً دیدی‌که :

— سنکله حسابمی تسویه ایده‌جگم . بونك ایچون ایسه شهوده احتیاجم یوقدر .

— نه‌ك وار آنژه‌لینا ، بوگون گوزمه پك غریب گورینیورسك .

قیز قونتی باشدن آیاغه قدر سوزدکدن صکره قوللرینی گوکسی اوستنه باغلایه‌رق صغوق وَتهدید آمیز بر نظر ایله قونته یاقلاشوب دیدی‌که :

— بتمله خائنانه وَدنائتپرورانه اوينامش اولديغكى انكار ايده‌بيلورميسك؟

— ينه بو قورونتيلر!

— قونتس ژه‌بركاك سكا نشانلى اولديغنيده انكار ايده‌بيلورميسك؟

— اراجيف.

— بن آنك ايچون سپارش ايتديككك گردنلكى گوردم.

قونتك يوزى صاپ صارى كسيلمش ايدى.

— بكا عفو ايت آنژه‌لينا، اهانتمه حكم ايتمه، بيلورسك كه بعض عائله ملاحظاتى بنى اجبار ايتمشدر.

قيز قونتك سوزينى كسه‌رك:

— الويرر. قلبمى تسميم، حياتمى تخريب ايديشكى بن سكا هيچ بر وقت عفو ايده‌مم. بلكه جناب حق عفو ايدر. لكن بن ايتمم. بن انتقام آله‌جغم. انتقام. بن گوگرجين دكلم. بونى بيلملى ايدك.

— چيلديردكمى؟

— خير. بنم عقلم تماميله باشمده‌در. بكا عشق و محبتدن بحث ايتديكك وَ اللهدن بيله قورقمقسزين بتمله يالكز اكلنمكه نيت ايلديككك زمان سن چيلديرمش بولنيور ايدك. كنديسنه مچى اوزاته‌رق:

— آل شونى. كندوكى مدافعه ايت بن يا اوله‌جكم، ياخود سنى اولديره‌جكم.

— گوريورم كه سن بسبتون چيلديرمشسك.

— چيلديرمش اولسه‌مده استغراب اولنماز. لازارفى خاطريكه گليورمى؟ آنك قانيده انتقام طلب ايدييور. بيچاره دليقانلى سنك اوغوركه قربان اولدى. بن آنى سكا قربان ايتدم. شمديده سنى آنك روحنه قربان ايده‌جكم. اوزمان حسابمز تسويه ايدلمش اولور. كندوكى مدافعه ايت.

قيز ديشى قاپلان گبى گوزلرى وحشت وغضب تأثيريله عادتا پارلامقده اولديغى حالده عاشقى اوزرينه هجوم ايتدى. قونت كنديسنه مالك

دگل ایمش گبی برطور ایله مدافعه‌یه طوراندی . چوق سورمدی قونت صاغ قولندن یاره‌لنمش ایدی .

قیز سونجندن حایقره‌رق :

— هاقان . اوت قان چیقدی . نه‌قدر خوشمه گیدییور . یوره‌گم نه‌قدر متلذذ اولیور . بوسوزدن‌صکره قونته ایکنجی ضربه بیده اجرا ایتدی . قونت دوداقلرینه قدر صولمش وَصاپ صاری کسیلمش اولدیغی حالده سنده‌لیه‌رك دایواره طیاندی . وَیواش برسس ایله دیدی‌که .

— بن مغلوب اولدم . براق آرتق الویرر .

آنژه‌لینا باغره‌رق :

— الویررمی ؟ خیر ! بن‌سنك حیاتکی محو ایتمك ایسترم .

بوسوز اوززینه مچی بردفعه دها صاپلادی. قونت اوگنه دیزچوکوب « مرحمت ! » دیدی .

آنژه‌لینا قهقهه ایله گولمگه باشلادی .

— مرحمت ایت . هیچ مرحمتك یوقمی ؟

قیز شیطانی بر استهزا ایله دیدی‌که :

— سن بکا هیچ مرحمت ایتدکمی ؟ خیر . بن سنی اولدیره‌جگم . بالکه اولدیردکدن‌صکره قباحتکی عفو ایده‌جگم .

قونت آیاغه قالقمغه چالشدی . لکن بواثناده آنژه‌لینا مچنی الندن فیرلاتدقدن‌صکره کندی مچنی گوکسنه صاپلادی . قونت یوز اوستی اوله‌رق اوگنه یقیلدی . قیز اعتدال دمنه اصلا خلل گتیرمیه‌رك قونتك صوك نفسنی تسلیم ایتمسنی بکلدی . قونت تسلیم روح ایدنجه قیز دیز اوستی چوکوب هونگور هونگور آغلامغه باشلادی .

دانیه‌لی خانه‌سنه گلدکده قونتی اولمش بولدی. آنژه‌لینا غائب اولمش ایدی.

.... برقاچ سنه صکره فلورانسه شهرنده برخسته‌خانه‌ده بر راهبه گوردم ، مطلقا یا گلمامشم . گوردیگم راهبه آنژلینا ایدی .

مطبعهٔ ابو الضیا

مجموعهٔ ابو الضيا

١٦ نجى سنه

جزؤ ، عدد : ٥٤ | شوال ١٣١٣

بيوك فره‌دريقك خصوصيت احوالى

[مشارالیهك كاتب خصوصيسى هانرى دوقاتك خاطره‌لرندن]

[مابعد عن جزؤ ٥٣]

خسته‌لگى گتدكجه زياده‌لشديگندن قوناق محلنه واصل اولديغى زمان پك مضطرب برحالده بولنمقله برابر، ينه عربه‌يه بينمامك عزمنده اصرار وثبات ايلدى. تشرين ثانينك ١٢ نجى وَ ١٣ نجى گونلرى ينه حيوانه راكب اوله‌رق اردونك اوگنده گتمش وَ ١٤ تشرين اوّلده صيتمه‌سنه غلبه ايتمشدر .

دوقات ، قرالك خصوصيت احوالندن بحث ايتديگى صره‌ده معيتنده بولنمش اولان جنراللره دائر دخى شايان اهميت خيلى معلومات ويرمشدر :

[زوروندروف] محاربه‌سى اثناسنده پروسيا اردوسنك صول جناحى دوچار تزلزل اولمق اوزره ايكن فره‌دريق هيجانه گله‌رك، مذكور جناحه طوغرى شتاب وَعسكره ايشتديره‌جك صورتده « يارب بزه سن مرحمت ايت ! » ديو صداى بلند ايله ندا ايتمش ايدى . قرالك بو نداى هيجان آورنى ايشيدن جنرال پرنس موريس فون- آنهالت ، درحال شابقه‌سنى برهوا ايدرك « يشاسون قرالمز! محاربه قزانلدى » ديه باغرديغندن ، قرال برچهرهٔ تبسم ريز ايله بيان ممنونيت ايلدى . فى‌الحقيقه او آنده عسكره بر شوق تازه گله‌رك محاربه‌نك طورى دگشدى .

§

قات خاطره‌لرينى فره‌دريقك مدايحنه حصر ايتميه‌رك مشارالیهك بعض قصورلرينى دخى ذكر ايديور: ازجمله ديوركه : مشارالیه پك تيز حدته گلور ايدى . بناءً عليه

فنا بر حادثه‌یی کندوسنه اخبار ایچون همان هیچ کمسه‌ده جرأت بولنه‌ماز ایدی .
کندوسی سائر بر چوق اعاظم کبی رؤیایه وَاو قبیلدن شیلره معتقد ایدی .
برده اطعمهٔ نفیسه‌یه پك زیاده منهمك اولدیغندن کثرت مأ کولاتدن طولایی
اکثریا یتاغه دوشه‌جك راده‌ده خسته‌لنوردی .

قرالك برمراقیده بعض کیمسه‌لرك برقصورنی یقالیه‌رق آنکله اگلنمك ایدی .
مثلا، معیتی ضابطانندن یوز باشی کیشار، ازمنهٔ قدیمه‌نك احوال عسکریه‌سی حقنده
یازدیغی بر اثرده، روما افراد عسکریه‌سنك تجهیزندن بحث ایتدیگی صره‌ده رومالی
نفراتك ازمنهٔ جدیده افرادینك طاشی‌یه‌میه‌جقلری مرتبه‌لرده یوکلندکلرینی بیان
ایتمش وَبو مبحثده پروسیا نفراتی دخی استثنا ایتمامش اولدیغندن، مؤلفك بو قولی
فره‌دریقك حدتنی موجب اولمش ایدی . بر گون یوز باشی کیشاری نزدینه‌دعوتله
برالبسه تجربه‌سنده بولنمق استیورمش گبی طاورانه‌رق، کیشاره پروسیا غره‌نا -
دی‌یه‌لرینه مخصوص لباسی گیدیردکدن وَ برغره‌نادی‌یه‌نك حامل اولدیغی اسلحه
وَسائر ادواتی تحمیل ایتدکدن صکره یاننده بولنانلردن بریله لقردی‌یه باشلار .
یوز باشی‌یی ایکی ساعتدن زیاده او حالده آیاق اوزرنده براقدقدن وَ آرتق حامل
اولدیغی بارلباسك آلتنده طاقتی طاق اولدیغی آکلادقدن صکره لباسی چیقارمسنی
امر ایله برابر کندوسنه مقام استهزاده « نصل ! یوز باشی افندی ! بزم نفراتمزك
طاشیدیغی یوك، روما نفراتنك یوکنه معادل دگلمی ایمش؟ » دیر وَیوزباشی‌یه پروسیا
غره‌نادیه‌لرینك دخی خیلیجه اوقه‌لی یوك طاشیدقلرینی استر استمز اعتراف ایتدیرر .

مشارالیه معیتنده‌کی جنراللرندن عادتا لایخطیلك طلب ایدر ایدی . بناءً علیه
برجنرال، ولو ادنا مرتبه وظیفه‌سنده بر قصور ایتدیکی حالده فره‌دریقك، بسبتون
گوزندن دوشردی . جنرال (ودل) قرالك او رتبه نظرنده ایدی که پك چوق
کرّه سفره‌نك حاضر اولدیغی کندوسنه خبر ویرلدیگی حالده طعامه باشلامق ایچون
جنرال ودلك ورودینه انتظاراً یمگی تأخیر ایتدیردیگی گورلمشدر . ١٧٥٩ سنه‌سی
موسم صیفنده روسیه‌لیلره قارشو محارب بولنان اردونك قوماندانی قونت دونایی
عزل ایله یرینه باش‌قوماندان عنوانیله جنرال ودلی نصب ایلمشدی . ودل، قای

موقعی جوارنده روسیه‌لیلردن جنرال سولتیقوف ایله ایتدیگی محاربه‌ده مغلوب اولمقله فره‌دریقك الی‌الابد نظرندن ساقط اولمشدر .

میرآلای بالبی ، سوایدنیچ موقعنك محاصره‌سنی حسن صورتله اداره ایتمش وَموقعك ضبطنه موفق اولمش اولدیغندن، قرال بوندن طولایی میرآلایی هریرده ثنا ایتدیگی گبی، کندوسنی‌ده غایت شاعرانه وَبر طاقم مدایح جمیله‌یی متضمن بر نامه ایله تلطیف ایلمشدر . اوچ آی صکره اولمؤچ محاصره‌سنده موفق اولنه‌مامسی اوزرینه قرال بونی بالبینك سوء اداره‌سنه عطف ایله میرآلای حقنده فنا صورتده بر بغض وحدت ابراز ایلمش وَبالبی‌یی نزدینه دعوت ایله برابر حضورینه قبول ایچون برساعت قدر انتظار صالوننده بکلتمش وَصکره بالذات صالونه گیره‌رك یوزی حدت‌وغضبدن قپ قرمزی کسلمش اولدیغی حالده بر طاقم زهرناك سوزلرله توبیخ‌ده بولنمشدر . بوصورتله میرآلای بالبی هم گوزدن دوشمش وَهم‌ده اونودلمش ایدی. آره‌دن بر خیلی زمان کچدکدن صکره بر گون قراله بالبینك پك زیاده خسته اولدیغی خبر ویردیلر . مشارالیه میرآلایك اودن طیشارو چیقمغه قدرتی اولوب اولمدیغنی صوردی . چیقابیلور جوابنی ویردیلر . بناءً علیه یانته کلمسنی امر ایلدی. بالبی قرالك حضورینه گیرنجه کندوسنی حسن استقبال ایدرك ، گویا موجب‌انفعال هیچ برحال وقوعه کلمامش گبی بر ایکی ساعت قدر غایت صمیمی صورتده مصاحبتده بولندی . مشارالیهك بومعامله‌سی میرآلایه بر دوای برؤالساعه یرینه قائم اولمشدر.

جنرال فینك دخی قرالك فوق‌الغایه مظهر توجه والتفاتی ایکن ماقش موقعنده بوزیله‌رق دیگر سکز نفر جنرال ایله گرفتار اسارت اولمسی اوزرینه نظردن ساقط اولمشدر .

بوزمق وَبوزلمق نه دیمك اولدیغنه هرکسدن زیاده واقف اولان بوذاتك، عظیم بر قوّت قارشوسنده دخی ، بر قوّهٔ قلیله‌دن مظفریت وَیاخود صوك درجه‌یه قدر مقاومت بکلمسی وَ عکس حالنده قوماندانلره تحمیل قباحتله اظهار حدت ونفرت ایتمسی غریب گورینور . [مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

چوجقلره امثال وحکایه اوقوتمق

[حقنده ژان ژاق روصونك مطالعه‌سی]

نصل اولورده مثللره وَحکایه‌لره کورگبی « چوجقلرك آدابیدر » تعبیراولنور ؟ دوشونلمزمی که مثل، چوجقلری اگلندیررکن اغفـال ایدر ! وَچوجقلر مثلده‌کی یالان ایله باشدن چیقه‌رق آره‌لقده طوغری‌یی قاچیریرلر . وَتعلیم وتحصیلی آنلرك خوشنه کیتمك مقصدیله یاپیلان شی ، مانع استفاده اولور .

مثللر بیوك آدملره تعلیم آداب ایچون اوله‌بیلور . لکن چوجقلره سویلنه‌جك حقیقت چپلاق سویلنملیـدر . نه وقت که حقیقتك اوزری بر پرده ایله اورتیلور ؛ آرتق چوجقلر آنی قالدیرمق زحمتنی اختیار ایتمز .

هپ چوجقـلره [لافونتن] [*] مثللرینی اوگره‌دیرلر . ایچـلرنده آنلری آکلایه‌جق برچوجق یوقدر . اگر آکلارلر ایسه دها فنا اولور . زیرا آنلرده مندرج اولان آداب و آخلاق اوقدر قاریشق وَچوجقلرك سنلرینه اوقدر مخالفدرکه، اخلاق حسنه‌دن زیاده سیئات طرفنه چکرلر . امّا دیه‌جکسکزکه : ایشته‌ینه عامّه‌نك ماورای ادراکنده سـوزلره باشلادك . اولسون ! لکن بقـالم بوسـوزلر مقارن حقیقتمیدر دکلمیدر ؟

دیمشدم که ، چوجق کندینه اوگره‌دیلان مثللری آکلامز ؛ زیرا بومثللری ساده‌لندیرمك ایچون نه قدر تکلف اولنورسـه اولنسـون ، آنلردن اسـتنباط اولنان معانئ ادبیه ، آنلرك ایچنه برطاقم افکار ادخاله مجبور ایدرکه، چوجق آنلری

[*] ژان دو لافونتن ، بر فرانسز شاعریدرکه ١٦٢١ سنهٔ میلادیه‌سندن ١٦٩٥ سنه‌سنه قدر برحیات اولمشدر . آثار منظومه‌سندن الڭ مشهوری، حتی مرغوبی قصص وامثال اوزرینه نظم ایتدیکی رساله‌درکه آداب واخلاقه متعلق اولدیغی ایچون فرانسه‌ده اطفاله ازبر ایتدیررلر . برقاچ قصه‌سیده شناسی ایله اکرم بك طرفندن ترکجه‌یه نظماً ترجمه اولنمشدر .

درك ایده‌مز . وَ شیوهٔ اشعار آنلرك اگرچه حفظنی تسهیل ایدر ؛ لکن تفهمنی تعصیب ایلر . وَبو حالده وضوح معنی یرینه یالکز لطافت افاده ایله اکتفا اولنور.

شو بر طاقم مثللرکه چوجقلر ایچون نه آکلاشیلور، نه‌ده فائده‌لری واردر . وَدیگرلریله قاریشق بولندقلری ایچون بلا ملاحظه آنلریده چوجقلره اوگره‌دیرلر، بونلردن بحث ایتمیه‌رك فقط مؤلفك ، گویا بالخاصه چوجقلر ایچون یاپمش اولدیغی برقاچ مثله حصر نظر ایده‌لم :

بن (لافونتن) مثللرنده آنجق بش آلتیسنی بیلورم‌که ، آنلرده چوجقه ساده‌لك لمعان ایدر . بو بش آلتیدن‌ده ، مثلا برنجیسنی اتخاذ ایدرم‌که ، آنده مندرج اولان ادب هریاشه اویار . وَآنی چوجقلر اوته‌کیلردن دها تیز ، دها ذوق ولذتله اوگره‌نورلر. وَبوندن طولاییدرکه مؤلف‌ده آنی کتابنك ابتداسنه‌قویمشدر . بونده‌کی مأل ، صحیحاً چوجقلرك حوصلهٔ ادراکی دائره‌سنده اولدیغی وَآنلرك خوشنه کیدرك تعلیم تربیه ایتدیکی فرض وتقدیر اولندقده ، بومثل حقیقةً مؤلفك نخبهٔ آثاریدر . ایمدی مساعده ایدك‌که ، آنی عیناً ذکر ایده‌رك آز سوز ایله تحقیق ایده‌یم . (۱)

قارغه ایله تلکی حکایه‌سی

لافونتن — « قارغه اوسته قونمش بر آغاجك اوستنه »

روصو — اوسته‌می ؟ بوکلمه‌نك معناسی نه‌در ؛ بر اسم خاصك عقبنده نه معنایه دلالت ایدر . بوراده نه مفهوم ، مفهوم گوسترر ؟

قونمش بر آغاجك اوستنه نه دیمك ؟ قونمش بر آغاجك اوستنه دیمز ، بلکه بر آغاجك اوستنه قونمش دینور . بوجهتله نظمه مخصوص اولان تقدیم وتأخیر الفاظی سویلملی ، وَنظم نه‌در ، نثر نه‌یه‌دیرلر آنی آکلاتملی .

(۱) بو حکایه معلومدرکه فرانسزجه منظوم اوله‌رق ، بر شعرك دکل کلمه بکلمه ، بلکه بحق شیوه‌سیله برابر منظوماً هیچ برلسانه وَخصوصیله بزم لسانمزه نقلی ممتنع وبوراده روصونك ایتدیکی تحقیقات ایسه منظومه‌نك الفاظ وترکیباتنه متعلق اولدیغندن بالضروره نثر ایله کلمه‌سی کلمه‌سنه ترجمه اولندی .

لافونتن — « طوتاردی غاغه‌سنده بر پینر »

روصو — نصل پینر ؟ اسویچره ، یاخود بری ، یا فلمنـك پینریمی ایدی . اگر چوجق هیچ قارغه گورمامش ایسـه ، آکا قارغه دیمکدن نه قزانورسـکز ؟ اگر گورمش ایسـه غاغه‌لرنده پینر طوتدقلرینی نصـل ادراك ایتسون ؟ بر رسم تصویر ایتدیگمزده دائما طبیعته موافق یاپملی‌یز .

لافونتن — « تلکی اوسته قوقو ایله جذب اولنه‌رق »

روصو — آلندی براوسته دها ! لکن بونك ایچون شو عنوان پك مناسبدر . زیرا تلکی ، صنعتنده‌کی حیله‌لریله استاد مسلّم طانمشدر . تلکی نه اولدیغنی سویلملی ، وَ آنك طبیعت صحیحه‌سیله مثللرده‌کی وصف اعتباریسی بری برندن تفریق اولنملی .

« جذب اولنمش » ! ، بوکلمه شمدیلرده مستعمل دگلدر (١) اوراسنی آکلاتملی . وَشعردن بشقه یرده قوللانلمدیغنی سویلملی . چوجق صوره‌جق که نظم ونثر نیچون بشقه بشقه سویلنیور . سز آکا نه جواب ویره‌جکسکز ؟ پینرك قوقوسیله جذب اولنمش ! بر پینرکه آغاجك اوستنده طوران قارغه‌نك آغزنده‌در ؛ آنده نه‌قدر قوقو لازمدرکه ، اورمانده ، یاخود یتاغنده بولنان تلکی طویه‌بیلسون ! سزشاگردکزی تدقیقات صائبه‌یه قابل برعقل وذکا حاصل ایتمسی ایچون بویله‌می ادمان ایتدیرسکز ؟ حال بوکه بربرهان واضح گورمدکجه تسـلیم مدعا ایتمیه‌جك وَسائرلرك نقلیاتنـده‌کی صدقی کذبندن تفریق ایده‌جك ایدی .

لافونتن — « آکا قوللاندی تقریباً شو لسانی »

روصو — بولسانی ! وای تلکیلر سویلرمی ؟ وای آنلرده قارغه‌لرك لسانی اوزره‌می سویلر ؟ ای متبصّر اولان لالا ! کندیکی گوزت . ویره‌جگك جوابی اوّلجه ایو طارت ؛ زیرا اوجواب سنك تصوّر ایتدیگك مرتبه‌دن زیاده مهمدر .

لافونتن — « وای ! صباحکز خیر اولسون قارغه افندی ! »

روصو — افندی ! چوجق بولفظك کلمات تعظیمیه‌دن اولدیغنی هنوز بیلمدن استهزا مقامنده استعمالنی گورر . بوترکیده (فرانسزجه‌سنده) قارغه کلمه‌سی حرف جر

(١) معلومدرکه بوکلمه فرانسزجه‌یه عائددر .

ايله مركب اولان حرف تعريف ايله دينيلور . بو اداتك سبب استعمالنى چوجغه تفهيم ايتمزدن اوّل چوق ايشكز اولور ؛ يعنى پك كوچ آڭلاده بيلورسكز .

لافونتن — « آه سز نه قدر دلبرسكز ، بڭا نه قدر گوزل گورينيورسكز ! »

روصو — حشو زائد بى لزوم . چوجق ديگر تعبير ايله ينه اوشيئك تكرار اولديغنى گوروب نامردانه سوز سويلمكى اوگره نور . اگر سز ديرسه كز كه ، (بو حشو زائد مؤلفك صنعتيدر ؛ وتلكينك تدبيرنده داخلدر . زيرا سوزلرله مدح وثنايى چوغالدر گبى گوسترمك استر .) بو اعتذار بڭا گوره پك اعلادر ؛ لكن بنم شاگردمه گوره دگل .

لافونتن — « يالانسز سويلرم كه اگر سزك صداڭز دخى »

روصو — يالانسز سويلرم ! واى ، بعض يالانده سويلنورمى ؛ اگر سز تلكينك يالانسز سويلرم ديمسى بعض كرّه يالانده سويلنمسندى اوگره دير ايسه كز چوجق نه اولور ؟

لافونتن — « تويكزه مشابه ايسه »

روصو — تويكزه مشابه ايسه ! بو كلمه نه معنى گوستررر ؟ آرتق صدا ايله توى گبى ايكى كيفيت متخالفه نك جهت مشابهتنى اوگرتمگه چبالايك ، باقك چوجق آڭلارمى ؟

لافونتن — « سز بو اورمان مسافرلرينك سيمرغى اولمليسكز » [١]

[١] سيمرغ ، قديم مصر بت پرستلرندن روايت اولنديغنه گوره قره قوش جثه سنده تپه لى ، بوينى يالديز رنكنده ، قويروغى بياض ، وجودينك تويلرى آتشى قرمزى ايله قاريشق ، گوزلرندن آتش صاچار برقوشدر ، عمرينك آخر اولديغنى حس ايدنجه قوقولى آغاجلرى بريره طوپلار وآنلرله كندوسنه بر يووه ياپه رق ايچنه گيردكدن صكره ، يووه گونش حرارتيله طوتشور كنديده برابر يانارمش . كندوسى يانار ايكن كميكلرينك ايلگندن برقورد حاصل اولمقله بيويه رك سيمرغ اولورمش وهربرى بش آلتى يوز ييل يشارمش . بوقوشك الينوزلسانندن بوزمه فرانسزجه سى [فه نيقس] در . بزده كى ايران اكاذيبندن اولان مشهور سيمرغ ايله [ققنوس] وَ [عنقا] قوشلرى حقنده ايشيديلان خرافات ايله بونك آره سنده او قدر مشابهت گوريلوركه يامصريلر بو خرافه يى عجملردن آلوب بوزمشلر ياخود عجملر مصريلردن چالوب حاشيه انديرمشلر ظن اولنور . هله عربلرك بوڭا [عنقاء مغرب] نامنى ويرمه لرى پك غريبدر .
للطابع

روصو — سیمرغ ! سیمرغ نه دیمك ، ایشته درحال اساطیر سالفه وَاکاذیب قدیمهٔ بت پرستانه‌یه دوشدك . بو اورمان مسافرلری ! نه تعبیر مجازی ! مداهن تلکی زیاده مؤثر اولمق ایچون لسانی دها کبارانه آغرلشدیریور . بو نکته‌یی چوجق آکلارمی ؟ عجبا عباره‌ده شیوهٔ بلاغت وشرافت نه‌در ؟ بیاغی عباره نه‌در ؟ بیلورمی ، وَبیلمکه مقتدر اولورمی ؟

لافونتن — بو سوزلردن قارغه سونج ایله کندیکی غائب ایدوب »

روصو — بو ارسال مثلك شیوه‌سنی حس ایتمك ایچون کشی چوق شدتلی هوای نفسانیلره ، یعنی سونج ایله کندینی غائب ایتمك گبی حالاته اوغرامش اولمق لازمدر .

لافونتن — « وَگوزل سسنی گوسترمك ایچون »

روصو — اونوتمیك که بو شعرلری وَبتون بو حکایه‌یی آکلامق ایچون قارغه‌نك گوزل سسی نصل شی اولدیغنی چوجغك بیلمسی اقتضا ایدر !

لافونتن — « او قوجمان غاغه‌سنی آچار آغزندن شکارنی دوشورير »

روصو — بو شعر تعجبه سزاوار اوله‌جق درجه‌ده گوزلدر ؛ آنده‌کی آهنك وادا تصویر کیفیت ایدر . بن بر قوجه چرکین غاغه‌یی آچلمش گوریرم . وَپینرك داللر آره‌سندن آشاغی دوشدیکنی ایشیدیرم . لکن بو نوع لطافتلر اطفال ایچون ضایعدر .

لافونتن — « تلکی آنی قاپار وَدیرکه : بنم گوزل افندم »

روصو — ایشته بوراده ایولك زوزکلکه دوندی . شبهه یوق‌که چوجقلره تعلیم اثناسنده وقت ضایع ایدلمیوب چوق شیلر اوگره‌دیلور .

لافونتن — « اوگره‌نك‌که هربر مداهن »

روصو — قاعدهٔ عمومیه ؟ آرتق بز اوراده یوغز .

لافونتن — « آکا قولاق ویره‌نك کیسه‌سندن کچینور »

روصو — اون یاشنده بولنان هیچ بر چوجق بو شعری آکلایه‌مز .

لافونتن — « بو درس شبهه‌سز بر پینر دگر »

روصو — بو آگلاشیلور وماْلده پك گوزلدر . لکن ینه آز چوجق بولنورکه پینر ایله درسی معاینه ایده بیلسون ، وپینری درسه ترجیح ایتمسون . ایمدی بو تعبیرك مجرّد بر لطیفه‌دن عبارت اولدیغی چوجغه آگلاتملی . چوجقلره گوره نه قدر اینجه !

لافونتن — « قارغه محجوب ومتحیر اوله‌رق »

روصو — دیگر حشو زائد . لکن بو آرتق هیچ معذور طوتلمز .

لافونتن — « ایش ایشدن کچدکدن صکره بردها بویله آلدانمیه‌جغنه یمین ایتدی . »

روصو — یمین ایتدی ! هانگی شاشقین لالادرکه یمینك نه دیمك اولدیغی چوجغه آگلاتمغه جسارت ایده !

ایشته بر خیلی تفصیلات . لکن بومثلده‌کی معانی‌یی تشریح واومعانیدن هربرینی دخی مجتمع اولدیغی برنجی وساده درجه‌سنه تنزیل ایچون بو تفصیلات ینه چوق دگلدر . آنجق چوجغه مرامنی افاده ایچون بوتشریح وتفصیله کیمه لازم اوله‌جق ؟ بزدن هیچ بری کندینی بر چوجغك یرینه قویه‌جق قدر فیلسوف دگلدر . شمدی کچه‌لم آداب جهتنه :

بن شونی صورارم‌که ایشلرینی بجرمك ایچون انسانلر یالان سویلرلر ، مداهنه ایدرلری اوگره‌ده‌جك آلتی یاشنده‌کی چوجقلرمیدر ؟ پك اولسه آنلره بعض مستهزیلرك چوجقلری مسخره‌یه آلدقلری وچوجقلر کبرلی اولنجه گیزلیجه آنلرله اگلندکلری تفهیم اولنه بیلور . لکن پینر هپسنی بوزار . پینرك بشقه غاغه‌دن دوشمسی‌شویله طورسون ، حتّی کندی آغزلرندن دوشمسی‌بیله آنلره آگلادیله‌ماز . ایشته خلقك ماورای ادراکنده اولان مطالعه‌لرمك ایکنجیسیده بودر . لکن ینه اهمیتیده آشاغی دگلدر .

چوجقلر مثللری اوگره‌نجه آرقه‌لری صره گزوب ایوجه دقت ایدك ! مثللرك فعلیاتی اجرایه گلدکلرنده بیاغی بسبتون مؤلفك خلاف مقصودینی یاپارلر . وکندیلرینك وقایه وتداویلری مقصود اولان قصورلردن توقی ایده‌جکلرینه مثال

مقامنده ایراد اولنان سیئات جهتنه میل و محبت ایدرلر . شو کچن فقره‌ده چوجقلر قارغه‌یی مسخره‌یه آلورلر ؛ لکن هپسی تلکی‌یه محبت ایدرلر .

او فقره‌دن صکره‌کی حکایه [۱] ده دخی سز چوجغه آغستوس بوجگنی مثال طوتدرمق استرسکز ! حال بوکه تماميله آنك خلافنه اوله‌رق آنلر قارنجه‌یی انتخاب ایدرلر . هیچ کیمسه کندینك آچالدیغنی استمز . چوجقلر دائما گوزل وضعده گوریله‌جك موقعده بولنمغی ترجیح ایدرلر . زیرا بو انتخاب کشینك متصف اولدیغی حبّ نفسدن نشأت ایدر و امر طبیعی‌در .

لکن صباوت ایچون نه قورقنج درس ! عجیب‌الخلقه اولان مخلوقاتك الك گوتوسی او طمعکار و طاش یورکلی چوجقدرکه کندندن استیلان شیئی بیله‌رك رد ایدر . قارنجه بونده زیاده‌در . زیرا چوجغه رد ایله برابر برده استهزا اوگره‌دیر .

هر بر مثل که آنده آرسلان بولنه، نته‌کیم اکثرنده‌ده واردر ؛ چوجق درحال کندینی آرسلان ایدر ، و هر نه تقسیمده کندیسی باش اولورسه آرسلانه تقلید ایله بیوك پارچه‌یی کندی نفسی ایچون یقالمغه همت ایدر. لکن بر کوچك سیڭك آرسلانه غالب اولسه ایش دگیشور . آرتق چوجق آرسلان دگل سیڭكدر. بر گون کندینه مخالفت ایدن اولورده آچیقدن آچیغه مقابله ایده‌مزسه چوالدوز ایله اولدیرمگی اوگرنور.

ضعیف قورد ایله سمیز کوپك فقره‌سنده [۲] دخی چوجغه تعلیمی آرزو اولنان

[۱] لافونتن رساله‌سنده بو فقره دخی منظومدر. خلاصةً ترجمه‌سی بویله‌در: بر آغستوس بوجگی بتون یاز ترکی چاغرمقله وقتنی گچوره‌رك قیش گلدکده ذخیره‌سز و آچ قالور . قومشوسی قارنجه‌یه گیدرك حالنی سویلر ، یازه قدر اودنج براز نواله استر . قارنجه آ گا - یازك نه یاپیوردك؟ - دیه صورار . آغستوس بوجگی : یازین ترکی چاغرمقله مشغول ایدم دینجه ، قارنجه‌ده : - اویله ایسه شمدی‌ده اوینا - دیر و ذخیره‌سنی کتم ایدر .

[۲] بو فقره دخی لافونتن‌ده منظومدر : قوردك بری ضعیف دوشمش، بر گون بر سمیز کوپگه راست گلوب آنك یال و بالنه تعجبله سبب سمننندن سؤال ایتمش . کوپك جواباً : سز طاغلرده، بایرلرده گزوب مخصوص طعامکز اولمدیغندن بویله ضعیف اولورسکز . اما بز دائما اطعمهٔ نفیسه ایچنده مستغرق اولدیغمز جهتله سمیز اولورز . واگر استرسه‌ك سنده وحشتی ترك ایدوب بنمله برابر گل، آز وقتده بندن اعلا اولورسك دیر . قوردك ایسه بو تکلیف جانبه منت اولمقله موافقت گوسترر . فقط گوره‌جگی خدمتی صورار . کوپك دیرکه: گوره‌جگك ایش بر شی دگلدر . یالکز الی دگنکلی دیلنجیلری قوغه‌لمقدن عبارتدر.

اعتـدال وتحمل يرينه چوجق بر بشـقه سيئه استحصـال ايدر . بر وقت بر قز چوجغنى بو حكايه ايله مضطرب ايتمشـلر ايدى . او چوجغك برچوق آغلاديغنى اصـلا اونودهمم . حال بوكه مقصدلرى چوجغه اطـاعت اوگرتمك ايمش . نهايت گوچله آغلامسنك سببى آڭلاشلدى . مگرسه زواللى چوجق كنديني زنجيرله باغلو وبوينونك دريلرى صـيرلمش گورهرك مضطرب اولورمش . ونيچون قورد اولمدم ديه آغلارمش .

ايمدى برنجى فقرهنك خلاصهٔ ادبيهسى چوجق ايچـون ذليلانه بر مداهنـه درسيدر . ايكـنجى فقرهنك (١) كيده انسـانيتسزلك ، اوچنجى فقرهنك (٢) كى حقسزلق، دردنجى فقرهنك (٣) كى هجو وذم ، بشنجى فقرهنك (٤) كى آزادهلك درسيدر . هله شو صكرهكى درس بنم شاگردم ايچون نه قدر بيهوده ايسـه سزك شـاگردلرگز ايچونده اوقدر اويغونسز دوشر . سز آنلره برى برينه مخـالف قاعدهلر اوگردرسـگزده صكره بو امكلرگزدن نه ثمره مأمول ايدرسـگز ؟ لكن

بونك اوزرينـه برلكده گيـدرلر ايكن قورد برآرالق كوپكك بوينونك دريسى صـيرلمش اولديغنى گورهرك سـببنى صورار . كوپكده جوابنـده، بو برشى دگل، گوندوزلرى بوينمه چوردكلرى طاسمهنك يريدر . دير . قورد بو جوابى آلنجه : بن سنك نه گوزل تمكرينى استرم ؛ نهده طاسمه ايله بوينمى صيرديرم . بنم آزاده سرانهكشت وگذارم هردرلو اطعمهدن الذ در؛ ديهرك اورادن صاويشور .

(١) آغستوس بوجگى فقرهسى .

(٢) ايكى يوكلى قاطر برابر يولده گيدرلرمش. برينك يوكى يولاف، ديگرينك كى حاصلات رسـوميه آقچهسى ايمش . آقچه يوكلى قاطر بويله قيمتلى بر يوك آلتنده اولديغندن متكبرانه ومفتخرانه گيدوب طورركن اوگلرينه خرسزلر چيقمش ، وآقچه يوكلى قاطره هجوم ايتمشلر . قاطر براز مقاومت صـددنده بولنمش ايسـهده بر اعلا كوتك يمش . او اثنـادهه قاطر فرياد ايدرك بو نصـل انصافسزلقدر ؟ بنمله برابر اولان ارقداشمه كيمسه تعرض ايتميـور . ديدكده ارقداشى آجواب ويروب : آغر خدمتلرده بولنمق ايو برشى دگلدر . آراده بويله عقبـهلرى اولور . اگر سنده بنم گبى بر فقير دگرمنجى يه خدمت ايده ايدك شمدى راحت اولوردك ديمش .

(٣) بر قوربغى اوكوزى گوروب جسامتنه حسد ايتمش؛ بنده آنك گبى بيويهجگم ديو كنديني صيقوب شيشره شيشره عاقبت چاتلامش .

(٤) بالاده ذكر اولنان ضعيف قورد ايله سمز كوپك فقرهسى .

بلكيده اوله‌بيلوركه بنم شو مثللر حقنده تعريض ايچون سرد ايلديكم مطالعات ادبيه آنلرك تأييد ابقاسی ايچون دخی سبب اتخاذ اولنه‌بيلور .

جمعيت بشريه‌ده آداب، يا سوزده، يا فعلده كركدر . وَبو ايكی نوع آداب يكديكرينه بكزه‌مز . برنجيسی عقايد مسيحيه كتابلرنده‌دركه او آداب، اوراده براقيلور . ايكنجيسی لافونتنك مثللرنده‌در ؛ چوجقلر ايچون . وَحكايه‌لرنده‌در ؟ والده‌لر ايچون . بر مؤلف بونلرك هپسنه الويرر .

لافونتن افندی ! كل سنكله صلح اوله‌لم : بن كندمجه سزك تأليفكزی بالانتخاب اوقويه‌جغمی وَ آكا محبت ايده‌جكمی وَ مثللركزدن حصه‌مند منفعت اوله‌جغمی سزه وعد ايدرم ؛ زيرا مأمول ايدرم‌كه آنلرك مآلی اوزره بر خطايه دوشمم . لكن رخصتكزله بنم شاگردمی آنلردن هيچ برينی اوقومغه براقميه‌جغم . تا اوزمانه قدركه ، ربعی بيله آكلامديغی شيلری آكا اوكرتمك نه‌يه يراديغی وَ آكلاديغی شيلريده تحريف ايتميه‌جكنی وَ آلداتان شخص مغفلدن عبرت آله‌رق اصلاح نفس ايده‌جكنه، آلداتان حيله‌كاره تقليد داعيه‌سنده بولنميه‌جغنی سز بكا اثبات ايده‌سكز .

ژول ساندو

١٨١١—١٨٨٣

وفاتی متعاقب انجمن ادبی اعضاسنك الك مشهورلرندن ایکیسنك، آقاده‌می‌یه ساندونك یرینه انتخاب اولنه‌جق ذواتدن بحث ایتدکلری صره‌ده شویله دیدکلرینی ایشتدم:

— (ساندو) حقنده نطق ستایشکارانه ایراد ایده‌جك هرکیم ایسه پك بختیار عد اولنه‌جقدر! بوندن مؤثر، بوندن سویملی بر تصویر ادبی دها بولنه‌ماز.

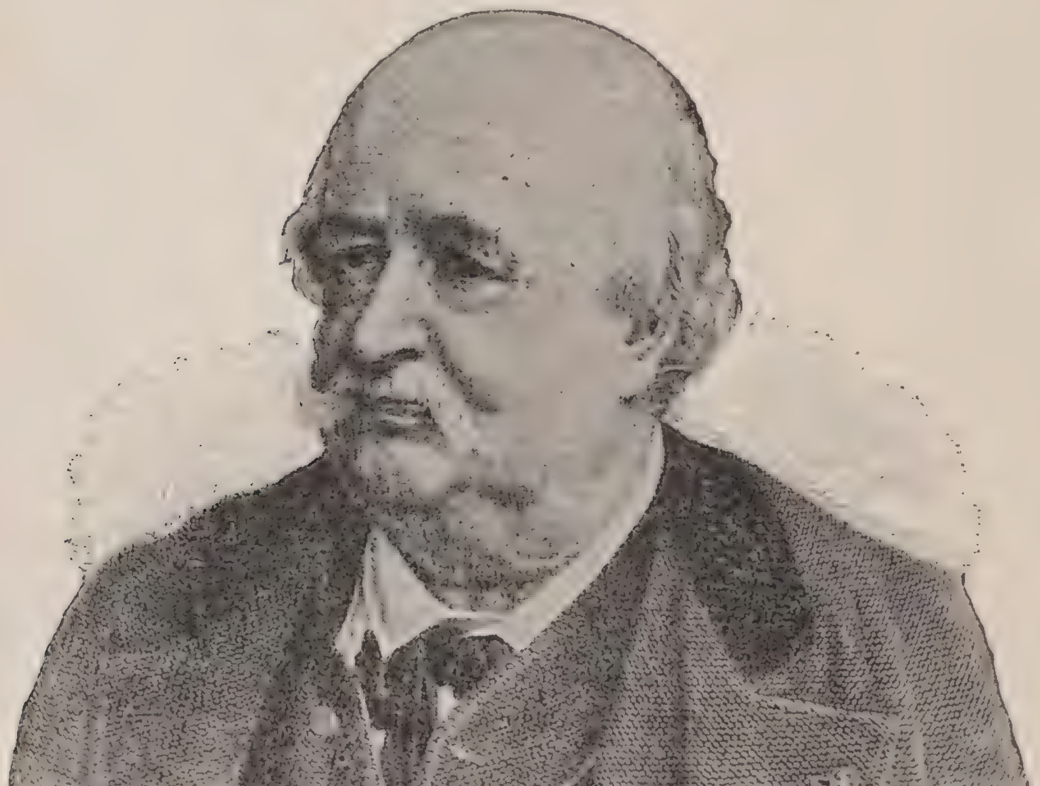

ژول ساندو

(ویقتوریه‌ن ساردو) بوسوزی سویلرکده پك حقلی ایدی. (ژول ساندو) یی الك گوزل تعریف وتصویر ایده‌جك بركلمه‌یه وارسه‌اوده شو «سویملی» سوزیدر.

او، جداً سویملی، یعنی کندیسی روحنواز، تجارتی امنیت‌کسترانه، دوستلغی فداکارانه. فلسفه‌سی متبسم و قناعت‌پرورانه اوله‌رق، یالکز بر اوغلنك وفاتی بو فلسفهٔ مرضیه‌یی آلودهٔ ظلمت‌ملال ایتمشدر. او، گرچکدن شایان محبت ومظهر محبت اوله‌رق، بو حال دخی فردای مماتنده قطعیاً تحقق ایتمشدر. فرانسز ادباسی ایچنده هیچ برینك تابوتی صمیمی کدرلر، بو قدر حقیقی بر خلجان ایله همراه اوله‌رق، داخل مقبرهٔ عدم

اولامشدر . مباحث سائرەدە پك مختلف الافكار گورينان مطبوعات، پك خيرخواه ومروت شعار بر آدم اولان بو بيوك رومانجى يى ، بو اهليت عظيمه صاحبنى ثنا خصوصنده يك آواز اولمشدر . يك آواز ديورم، زيرا هنوز هيچ برشى اوقومامش اولدقلرى جهتله هيچ معلوملرى اولميان موادّى على العميا انكار ايتمگى دها قولاى بولەرق، دها دون انتساب ايتمش اولدقلرى تاريخ ادبياتى آرقداشلرينك تجارب قلميەلرى ايله نوظهور وكندى تعبيرلرنجه طبيعيون ادبانك مساعئ عظيمهٔ طاقتفرسالرى نتايجندن باشلاتمق ادعاسنده بولنان نورسيدكانك مقالەلرينى داخل صدد ايتميورم .

(ژول ساندو) هروظيفەسى حسن ايفا ايدلمش، شانلى وَصاف وخالص ادبايه نمونهٔ امتثال اولمق اوزره عرض ايدلمگه شايان بر عمر ايله پرورده اولدقدن صكره ٧٢ ياشنده وفات ايتمشدر . كنديسى ادبياتى هرشيئك فوقنده اولەرق سودى؛ اگر دنياده بعض يارەلر ايچون برمرهم تسليت بولنمش اولسه ايدى ، مطلقا ادبيات ، آنك اعتقادنجه ، هردرد ومشقتى تسكين وتسليه ايدردى . حقيقت حالده اسمى (ژول) اولميوب (ژوليەن) ايدى . ولادتنامەسنده اسمى (لئونار - سيلوەن - ژوليەن ساندو) اولەرق محرردر . پدرى (اوبوسسون) دائرهٔ بلديەسى حقوق - مجتمعه ادارەسنك سيّار مقابلەجيسى . (تعميد) پدرى (ژوليەن پارريقو) حقوق - مجتمعه باش مقابلەجيسى ايدى . عتيق (ليموژ) ايالتى داخلنده تولد ايتمش اولان بو چوجقده ذوق ادبينك نه صورتله التفاتماى ظهور اولديغى معلومدر . او ، رهگذار حياتنده ذكى بر قادينه تصادف ايتدى كه بو مزيتى ايله برابر جاذب ودلكش برقادين ايدى ؛ هر ايكيسىدە هم صنعت و ادبيات خصوصندەكى رؤيالرينى ، همدە عشق خوليالرينى مزج وتوحيد ايتديلر. بالاخره (ژورژسان) بر « سياحك مكتوبلرى » عنوانلى اثرنده ، چاتيلر آلتنده گچن بو رفاقت ادبيه سنەلرينه، تأسف ايتمك اوزره بر درجەيه قدر دلسوز ، فقط پك فصيح بر صحيفهٔ ادب تخصيص ايتديگى گبى (ژول ساندو) دخى (قرۋ آدو برنى) نام اثرنده مشترك، كوچك برلامبه اطرافنده گچن بو طاتلى ساعتلردن باكمال خجلان وَبرنام مستعار ايله بحث ايتمشدر .

۱۱ شباط ۱۸۱۱ تاریخنده تولد ایده‌رك ۲۳ نیسان ۱۸۸۳ تاریخنده وفات ایلیان (ساندو) معلومات ابتدائیه‌یی (بوُرژ) قصبه‌سنده تحصیل ایتدکدن صکره اون یدی یاشنده پارسه گلمش ایدی . حقوق تحصیلی ختام بولور بولماز ۱۸۳۱ تاریخنده اون طقوز یاشنده بولندیغی حالده (فیغارو) ده ایلك یازیلری یازمغه باشلایوردی‌که او تاریخده بو غزته (فراغولتتا) وَ (والداولو) نام اثرلرك مؤلفی اولان (هانری دولاتوش) [۱] طرفندن اداره ایدیلیوردی . آتشین برفکره مالك وَداعیهٔ تقدّم و اجتهاد ایله پرورده اولوب (نه‌اوُلوژیزم) یعنی اصطلاحات جدیده و تعبیرات ناشنیده وضعنه پك مبتلی بر ادیب اولان وَحتی (Principicule) وَ (Camaraderie) گبی ایجاد ایتدیگی برچوق کلمات ایله کسب الفت ایدلمش بولنان بو (دولاتوش) ه دائر (ژورژ سان) ك «سرگذشت حیاتم» وَ بالخاصه «مخابرات» عنوانلی اثرلرنده پك روحلی تفصیلات بولنور . (هانری دولاتوش) ساندویی زیر‌جناح صیانتنه آله‌رق مادام (سان) ك قیمتنی‌ده تقدیر ایتمشدر .

ینه بو ۱۸۳۱ سنه‌سی ژول ساندو ایله ژوُرژ سان ، مشترکاً یازیله‌رق (روز نه‌بلانش) توسیم ایدیلن بر رومانی ساحهٔ مطبوعاته وضع ایدیورلردی .

« حیات سزی پك چوق اگلندیردیمی ، موسیو ؟ »

اختیار جواباً دیدی‌که :

— « بو بر دها اوقومق آرزوسنه دوشمیه‌جگم بر کتابدر ؛ آقشامکز خیرلی اولسون ! »

ایشته (روز نه‌بلانش) یاخود (قومدیاجی قیز ایله راهبه) رومانی بو سطرلرله بیتیوردی‌که ژوُرژ سانك اثری اولان بو کتابی ۱۸۳۱ تاریخنده (ره‌نوُ) نام ممثل، رسام لورنچك اثر ترکیبی اولان بر [کتابه] ایله مزین اوله‌رق تمثیل ایلیوردی . بو [کتابه] غوتیق اسلوب معماریسنده بر معبد درونده‌کی غرفه آلتنده بر رحلهٔ‌-

[۱] de Latouche دو لاطوش من ۱۷۸۵ الی ۱۸۵۱ فرانسز شاعر وحکایه‌نویسی.
(للطابع)

سنکین اوزرنده قاعد بیاض دواقلر ایچنده بر راهبه‌نك بر آقتریس ایله گورشدیکنی مصوّر ایدی . بر قورشون قلمك درت چزکیسیله بتون بر دورهٔ حیات !

(روز نه‌بلانش) رومانك ایکی مؤلفندن (چونکه مؤلف ایکی ایدی .) بری یکرمی یاشندن جزئی اکسیك ایدی‌که بو (ساندو) ایدی؛ دیگری یکرمی بش یاشندن بر آز زیاده ایدی‌که بوده مادام (ژورژ سان) اولوب (ژ . سان) گبی بر نام مستعار ایله « حیاتمی ؟ بو بر دها اوقومق آرزوسنه دوشمیه‌جکم فنا بر کتابدر . » گبی بر اعتقاد بد بینانه‌یی حاوی بر اثرك زیرینه مشترکاً وضع امضا ایدیورلردی .

انسان ایلك سرشك غمنی ایچدیکی؛ ایلك غفلتلره اوغرادیغی زمان بویله آجی فریادلر قوپاریر ؛ حال بوکه صکره‌دن سکونت بولنور ، قناعت ایدیلور ، حیات شکل طبیعیسی ایله ــ یعنی پنجه‌سندن ایر . کچ رهایاب اولنه‌جغی محقق بولنان بر مرض و آفت گبی ــ قبول اولنور ؛ هله انسانده بر (ژورژ سان) ك ذکای آسوده‌سی بولنجه مضطرب ، متهیج . بعض کرّه مأیوس و نومید بر قادین اولدقدن صکره شایان حیرت بر جدهٔ محترمه اولور ؛ یاخود انسانده بر (ساندو) نك روحی ایله آنك حسن خلقی موجود اولنجه موجودیت دنیویه‌دن بر رسالهٔ انفعال واضطراب تشکیل ایدلمیه‌رك بلکه حقیقی بر حلم وحلاوت ، متبسم بر رفق وملایمت وَاسباب عادله و صحیحه حضورنده تماميله فداکارلغی مصوّر بر دستور حکمت تولید ایدیلور .

وظیفه‌سنك شاعری اولان بو آدم پك زیاده عفتله عمر گذار اولمش وَدائماً بیلمکه نصل بر خصلت ممدوحه وَ شبابت بسیمه‌یی ظاهراً متبسم وَایری بییقلی بر نفر قیافتنده اولدیغی حالده ، روحاً نه قدر لطیف بر محبت وصفوتی محافظه ایتمشدر .

(ژورژ سان) ــ روللا ــ ده اولدیغی گبی آنك حیاتنی قطعیاً تصرف ایتمیه‌رك آنجق اسمنك ایلك جزئنی آلدی . بو وقعه‌یی بالذات شویله نقل ایتمشدر : « ایلك بر اثر طرفمدن (طاسلق) حالنده ترتیب ایدیله‌رك بالآخره ژول ساندو طرفندن باشدن آشاغی تصحیح ایدلمش وَبو نسخهٔ مصححه‌یه لاتوش . ژول سان نامنی ویرمشدر . بو اثر بر دیگر ممثلی جلب ایتمش ، بو ممثل ایسه عین نام مستعار تحتنده بر بشقه رومانك تألیفنی موجب اولمشدر . بن (اندیانا) عنوانلی رومانمی (نوهان) ده

يازمش ايدم ، بونى طلب ايديلان نام مستعار تحتنده ويرمك استيور ايديسه‌مده آنجق ژول ساندو حسب التواضع ، بالكليه بيگانه بولنديغى بر كتابك صاحبيتنى قبول ايتمك استمدى . »

ژورژ سان بو خصوصك ممثلك حسابنه اويمديغنى‌ده علاوه ايديوردى . « ايلك اثر » پك گوزل صاتيلمش اولديغى جهتله او تاجر بويله بر اثر دها سورمك استيوردى . (هانرى دولاتوش) مسئله‌يى حل ايتدى : (سان) عنوانى مشترك قاله‌رق مادام (دودوان) يعنى ژورژ دخى بر بشقه مخلص آله‌جق ، ساندو ايسه آرزوسى وجهله كندى نامى اولان (ژول) ى وضع ايده‌جك وَ بويله‌جه (ژول سان) امضاسى تشكل ايده‌رك (ژول) ايله (ژورژ) دخى يا بر شخص ، ياخود ايكى برادر زاده اولمق اوزره تلقى ايديلوب گيده‌جك ايدى .

هر نه قدر (ژوليه‌ن ساندو) ژول ساندو امضاسنى وضع ايتمكى پك آرزو ايتدى ايسه‌ده (ژورژ سان) ك روايتنه گوره حسب التواضع (انديانا) مؤلفنك آثار قلميه‌سندن استغنايه‌ده راضى اولمدى .

(ماركى دو ويله‌ر) رومانك مؤلفى « سرگذشت حياتم » عنوانلى اثرنده ديور كه : « بو تاريخده ژول ساندو پك زياده گنج اولمق حيثيتيله بوقدر متواضع گورينمك آگا ياقيشيوردى . او زماندنبرو كندى حسابنه اوله‌رق پك بيوك بر اهليت وكمال اثبات ايتمش وبناءً عليه نام حقيقيسى آلتنده بيوك بر شهرت قزانمشدر . »

بش گوچك جلددن عبارت اولان شو (روز ٔه بلانش) رومانى عجيب كتاب ! بو كتاب بر فجيعه‌نك ولولهٔ شديده‌سى ايچنده بر راهبه ايله بر قومدياجى قزك اضطرابات عاشقانه‌لرينى ، عشقك بر سفيلهٔ بى شعوره اعادهٔ هوش ايتمسنى وَعقل وحاكمه‌نك آنى ينه بى شعورلغه چيقارمسنى ياخود ايندير مسنى مصوّردر ؛ آجى ، غمكين ، (بايرون) طرزنده بر كتاب ! حياتك بتون ورطه‌لرى ، بتون انديشه‌لرى پيش نظرده طوتيلان بر زمانده ، يعنى يگرمى ياشنده بر چوق امثالى مشهود اولان نوميدانه اثرلردن بر نمونه كه ، بوحالى ايله برابر بر كيفيت عجيبه اولمق اوزره اوّلكى تعبيرى وجهله (ره آليزم) ياخود بوگونكى عنوانه گوره (ناتورالیزم) طرزنده بى باكانه بر اثر ! (هانرى‌موند)

طرزنده شتوم غلیظه، (مانفره‌د) شیوه‌سنده انکاریات ایله مشحون اوله‌رق هم تخیل، هم‌ده تدقیق ومؤاخذه ایدیلان براثر! مبدائی (پیغو ـ لوبرون) لڭ صافیانه چیلغینلغنی خاطره گتوره‌رك، نهایتی‌ده (لیلا) دن نشان ویرن براثر! الحاصل اویله بر اثرکه دروننده گنج (ساندو) نڭ بر آز عسکروواری اولان خوش مشربی ایله تهوّرات وانفعالات قلبیه ایچنده قالان بارون (دودوان) لڭ پك چوق آثار حدّتی مندرجدر.

رومانڭ طبعهٔ اولاسی نشر ایدیلنجه ایکی مؤلف (تاوان آره‌سی) ایچنده ایلك موفقیتڭ هرشیدن لذیذ ولطیف اولان مسرتندن مشترکاً حصه‌دار ابتهاج اولیورلردی.

(روز ئه‌بلانش) رومانڭ طبعهٔ ثانیه‌سی ساحه آرای انتشار اولدیغی زمان (ژورژ سان) ایله (ساندو) چوقدن افتراق ایتمش بولنیورلر، یالکز برکتابڭ مؤلفی، یالکز بر خیالڭ زهرهٔ یکروزه‌سی اولان (ژول سان) ایسه آرتق موجود بولنمیوردی. (ژول) ، دروننده مرارت حیات، برنقاب ذی ابتسام ایله اورتولو اولان بروحدتکهده گذارش عمرینی قوواليوب (سان) ایسه اولجه‌ده اشراب ایتدیگمز وجهله دلیقانلینڭ. اسمنڭ یاریسنی واحتمال که قلبنڭ‌ده یاریسنی قاپوب گوتوره‌رك وَ چانطه‌سنی صرتنه اوروب النه برده باستون آله‌رق اول ایتالیا سیاحتنه ابتدار ایدیوردی‌که صکره‌دن (موسه) بونی (قروکی) (یعنی قره‌لامه) قبیلندن اولان خفیف وساده تصویرلری ایله ابدی‌الاشتهار ایتمشدر.

او تاریخده هانری دولاتوش (ژورژ ساز) ه دیوردی‌که : « بو سیاحتدن مقصد، جوانمرد بر پهلوانڭ متبادر خاطری اوله‌جق برفکر نجیبی تقویه ایتمکدر. تشبثات بشریه ایچنده فکرڭ زنجیر محدودیتنی چاك ایتمکدن گوزل برشی یوقدر. بو سیاحتدن مقصد آلپ طاغلرینڭ خزائن محفوظه‌سنی کشف ایتمك اولمیوب، بوندن دها مفید ولطیف اولمق اوزره آزادگی فکر ادبه قاوشمقدر. »

ایشته هانری دولاتوش (ژورژ سان) لڭ بوسیاحتنی عادتا تقدیس ایدیوردی: « ای عزیز دوستم، سیاحتکه دوام ایت؛ آیاقلرگی فرانسه غبارینڭ الڭ صوڭ دانه‌سندن بیله قورتاره‌جق درجه‌ده تحریك ایله آنلری (آبروز) چیچکلرینڭ شبنمنده، یاخود (آرنو) نهرینڭ بلّورمنوری ایچنده تطهیر ایت! »

(ژورژ) آیاقلرینك غبارینی او درجه صاللادی‌كه ، حتی بو صـارصندی ایله یالكز (ساندو) یی یقادن آتمش اولمیوب، آردی‌صره جلب‌ایتدیگی (موسه) یی‌ده ترك ایتدی .

(ژول سـاندو) ازدواج ایتمش ، حتی اختیـارلامش اولدیغی حالده دخی بو اضطرابی قطعیاً بالكلیه اونوتمدی .

(ژورژ سان) ی برچوق سنه‌لردنبرو بر دها گورمامش ایدی ؛ اول سنه‌لركه حین جریاننده مناسبات‌قدیمه زنجیری شكست وتارومار ایدیله‌رك هركس طالعك پنجهٔ سوقنده باشلی باشـنه یكی بر حیات اعماری ایله اوغراشـور . ایشته بو صره‌لرده بر آقشام (ره‌وو ده دوموّند) اداره‌خانه‌سنده متفكر وَعسكر طورلی، برهنه سر، كوچك بر آدم ، شیشمان بر قادینه چارپه‌رق كمال نزاكتله سلاملادی :

— عفو ایدرسكز، مادام !

— عفو ایدرسكز، موسیو !

(ساندو) یرینه گلوب اوتورنجه صوردی :

— بو قادین كیمدر عجبا ؟

— نصل ؟ بونی سزمی صوریورسكز ؟ (ژورژ سان) ی بیله‌مدیكزمی ؟

رومانجی باشنی غیر اختیاری‌اوله‌رق شو قپو جهتنه چویردی‌كه، شمدی اورادن ماضیٔ عمری هنوز ذی حیات اوله‌رق چیقمش ایدی ! ایشته عمر بشرك استهزاسی، ایشته ابدی ظن‌اولنان ابتلالرك عادیلگی ! (روز ـ نهٔ ـ بلانش) رومانك مؤلفلری قارشو قارشویه گلدكلری حالده بربرلرینی طانی‌یه‌مامشلر ایدی !

لكن اون طقوزنجی عصرك الغاز ادبیه واحوال روحیه‌سندن معدود بولنمش وَبولنه‌جق اولان بو حكایهٔ صحیحه‌یه دائر دها اوزون اوزادی‌یه معلومات و ایضاحات ویرمك بزه عائد بولنمدیغی گبی، هیچ خوشمزه‌ده گیتمز . استقبال بر زمان مادمازل (دو له‌پیناس) ك ، (مورا) نك ، (گیبه‌ر) ك ، (دالامبر) ك ، حتی (روسو) ایله مادام (دوده‌تو) نك اسرارینی آنلرك اوراق محرمانه‌سنده نه‌صورتله آرامش ایسه، موضوع بحثمز اولان حكایه‌نك حقیقتنی (ژورژ سان) ك ، (موسه) نك ،

(ساندو) نك مكتوبلرنده تحقيق وتحرير ايده‌جكدر. بزه گلنجه: ديرزكه،(ژورژسان) دخی گورشمك شرفی ایله مباهی اولدیغمز شایان حیرت بر قادین ، شـایان حرمت ومحض شفقت بربیوك والده ، ساده‌لك وفداكارلقدن وجود بولمش بروجود محترم، اوغلنه عادتا پرستش ايتمكده اولەرق اقتـدار واهليتی پك بیوك وَدائما امور خیریه ایله مشغول وهركسـه ــ بیوك بر روح وَبر روح حکمت ــ افاضه ایتمكده اولان لطیف بر ادیبدن بشـقه برشی گورمز وَگورمكده اسـته‌میز .

(ساندو) ده (مادمازل دولاسه‌غلیه‌ر) و (مه‌زون دو په‌ناروان) رومانلرينك روحفريب مؤلفندن نصل بشقه برشی گورمز ايسه‌ك اويله‌جه (موسه) يی دخی (گیجه‌لر) عنوانلی اثرك شاعر دلخراشی اولمقدن بشقه بر صورتله تلقی ایتمیز .

برنجی‌درجه‌ده صاحب اهلیت وَغایت نافذالمعنی برمؤاخذ، یعنی موسیو «گوستاو. فره‌دریق » بزم احترامكارانه بر سـكوت ایله اورتوب كچـديكمز بو ماضی‌يه دائر [انده پاندانس بلژ] غزته‌سنه [ساندو] نك فردای مماتنده حقگویانه بر لسان ایله شو سطرلری يازمشدر :

« ـ ژورژ سـانك [سنت ـ بوو] ایله اولان مخابره‌سی زیان وتلف ایدلمش « اولیوب موسیو [دو اسپوئیلر دو لووانژوی] ك زیر ید تصرفنده‌در . بو مخابره « پك زياده موجب اسـتفاده اوله‌رق، بزی [لیلا] مؤلفنك شو ايللك وَفورطنه‌لی « سـنه‌لرینك مآل صحیحندن خبردار ایده‌جك بر طرزده‌در . ژورژ سـانك بو « مكتوبلرنده ژول سـاندوك عرض دیدار ايدوب ايتمدیگنی بیلیورز ؛ بوراسی « مبهم ومشكوكدر .

« متحد و يك طراز اولان بو ایكی سنه‌دن ، یعنی ١٨٣٠ــ١٨٣٢ سـنه‌لرندن « منتقل شی ایكی مؤلف اسمیدر : ژورژ سان ، ژول ساندو .

« روایته نظراً ساندو كندوسنه برشهرت قازانديرمغه باشلامش اولان افتراقك « وقوعنی متعاقب حیات خصوصیه‌سنی گیزلیه‌رك. آنجق آثار قلمیه‌سنی نشر ایتمشدر. « ژول‌ساندونك ١٨٣٥ تاریخنده بالزاقك اوداى خصوصیه‌سندن اولدیغی وَبوتاریخده

« شو بیوك رومانجینك آنی تئوفیل غوتیه‌نك نزدینه صالدیردیغی وینه بو تاریخده
« الڭ صوڭ ذکر ایتدیگمز ادیب اعظمك [مادمازل دوموپەن] عنوانلی اثرینی
« میدان انتشاره وضع ایتدیگی شویله بویله بیلنیوردی . بالزاق (تئوفیل غوتیه) یی
« (قروتنیق دوپاری) عنوانلی غزته‌یه داخل ایتمك آرزوسنده بولنیوردی .

« ۱۸۳۵ سنه‌سی گونلرندن برنده (دوواییه‌نه) چیقماز صوقاغنده‌کی کوچك « اوطه‌سنه ژول ساندونك نصل گیرمش بولندیغنی غوتیه بالذات حکایه ایتمشدر . « بو زیارتی تعقیب ایتمش اولان بالزاقك خانه‌سنده‌کی قوشلق طعامی تئوفیل غوتیه‌نك « مخصوصات استادانه‌سندن اولان التزام حقیقت و احوال واقعه‌یی عینی عیننه تصویرده « مغلوبی اولدیغی اندیشهٔ دقت ایله برابر مبحث الروح ادبی و تاریخ علم خصوصیدن « بر فصل دلپذیر تشکیل ایتمشدر . »

(اوژه‌ن لاتای) اسمنده پك ایرکن وفات ایتمش بر ادیب طرفندن (آرتیست) عنوانلی غزته‌نك ۲۱ شباط ۱۸۵۸ تاریخلی نسخه‌سنه گوندریلان دیگر بر مؤاخذه‌ده ساندو حقنده پك گوزل بر حکم بولیورم ؛ ساندویه بر حیات ایکن تخصیص ایدیلان مقالات مؤاخذه‌کارانه‌نك کرچکدن الڭ گوزللری صره‌سنده بولنه‌رق ، بر مؤاخذ فنانشانك آثار باقیه‌سندن اولان شو صحائف منسیه بر کرّه دها احیا ایدلمگه از هرجهت لایقدر :

موسیو (لاتای) دها دون بر طاقم نو ظهور طبیعیلر طرفندن اعتبارسز بر خیالی اولمقله مؤاخذه ایدلمش اولان ساندونك ، دم ظفر وشاننده ، (استاندال) ڭ عظمت حاکمانه‌سنی اعلانده برمنادیٔ عنود کسیلدیگنی سرد وخشین حقیقته بر محب وفاکار اولدیغنی اثبات ایتمشدر .

(اوژه‌ن لا تای) دیورکه :

« ادبانك اکثری جمعیت بشریه‌یه اولان تأثیر وحکمی قدر صنعت وادبیاتده حاکم اوله‌رق ، ژول ساندونك [بو عالمده یالکز حقیقت مثمردر ؛ ایش بونی ادراك ایله عقد محبتك یولنی بیلمکده‌در] سوزلری ایله دستور شکلنه افراغ ایتمش

بولندیغی قانون عمومی‌یی انکار ایتمشدی . هرکس نه دیرسه دیسون وهرنه که یاپلورسه یاپلسون بز حیات عادیه‌دن تخلیص گریبان ایده‌میز . ارادهٔ جزئیه‌مز نه قدر تکمل ایدرسه ایتسون ، قوهٔ تأثیریه‌مزك شدتی نه درجه اولورسه اولسون ، عضویتمزك بزه تقدیر ایتدیگی نصیبدن رهایاب خلاص اوله‌مایز ؛ هرکسه شامل اولان دائره‌نك خارجنه چیقه‌مایز . بو دائره نصف قطرینك هر فرد بشره گوره تحوّل ایتدیگی‌ده محقق ایسه‌ده ، هرحالده محدود ومعین برحد بولندیغنی ذهنه ایوجه یرلشدیرملیدر . »

شوقدرکه ژول ساندو بوحقیقتی کندی مزاج وروحنه گوره ترجمه ایدیوردی . صنعت ادبیه‌جه افلاطون مذهبنده ایدی . آنك سودیگی شیٔ حقیقتك عظمتی ؛ ابتلانك حماستی ؛ عشقك علویتی در . لکن دائمی . هرگونلك بر علویت وحماستکه اگر جائز اولورسه ایکی کلمه ایله افاده ایدیله بیلور : عظمت ایچنده بر ساده‌لك . (ماریانا) مؤلفنك مؤاخذی علاوةً دیورکه : « ساندونك هدف اوّله رهیاب وصول اولدیغی انکار ایدلمملیدرکه ، بوهدف‌ده ایجاددر ؛ صکره آنك تشهیرگاه ادبه وضع ایتدیگی فکرلر ، افکار حقیقیه و سرمدیه عدادنده اوله‌رق ، هرکسك یتیشه‌بیله‌جگی حدلر داخلنده ملاحظه اولنمشدر . بونلر بزه برکرّه دها اثبات ایتمشدرکه عظمت ادبیه ، نه التزام افراطده ، نه‌ده طرفگیریٔ غرابتده اوله‌رق ، بلکه فکرك علویّت حقیقیه‌سی هرنه‌ده حیات مشترکه وعمومیه مجبوریتلرینه واقفانه ودور اندیشانه بر مطاوعت رضاکارانه وار ایسه اوراده . »

(مادلن) رومانده حیات بشرك « محبت وغیرت وخیال وامید » دن عبارت بولنان ارکان اربعه‌سی عادتا بر شاعر نثر پرداز طرفندن بیان ؛ دها مناسبی سنجیدهٔ مقام الحان ایدلمش گیبدر . (ماریانه) رومانده وظیفه ، هردرلو خیالات غفلتدن بری اولان حقیر وظیفه ، ابتلایه ، « بوسسوئه » نك الی الابد اونودلمز بر لسان هوسپرورانه ایله دیدیگی گبی « صهیل ابتلایه » قارشو طوتلمشدر . بو (ماریانا) حقیقةً بر وقت معینده روح انسانی ایچون بر سند قویدر . عجبا کیم واردرکه بوکتابك سنمزدهٔ حیات اولان قهرمانلری ایله برابر افقده‌کی بر طوپراق بوجاغنه

آرتق بر دها گوره‌میه‌جگی او سمت دلارایه باقوبده : « سعادت و بختیاری اوراده ایدی !.. » دیمش اولمسون . بو سوز اوکتابدن برگذار قالمش و پك چوق گوكللره روان بخش تسلیت اولمشدر .

ایشته بویله‌جه (ژول ساندو) کتابلرنده تصویر صحرائی‌یی تدقیق وجدانی‌یه مزج ایدر . اکدار و آلام بشریه‌یی اودرلو الواح مزینه‌ایله قوشادیرکه بونلر احکام مبحث الروح ایله تباین ایتمدیگی گبی ، او احکامی آهنك مخصوصلری ، یاخودکه استهزالری ایله تکمیل ایدرلر . اوده مادام (سان) گبی (رژوسو) نك مسلك ادبیسنده بر مصوّر الواح طبیعتدر . آنك طبقچهٔ الوانی اوزرنده (شارمت) لرك بنفشه مائیسی اوله‌رق ، بوكا نغمات اسحار وروایح بهار گبی برشیلرده علاوه ایدر .

(آندره توریه) ساندونك شو پارلاق اهلیتنی فصل صیفك (لیموزه‌ن) و (پوواتو) شهرلرنده گوستردیگی روحفزا گونلره قیاس ایتدی . حقیقت ، شو استاد اعجاز نگارك (مادام دوسومرویل) دن (قولونه‌ل اورار) ه قدر کافهٔ آثارنده پرتوادب ، آهنك طرب ، جاذبهٔ حکمت واربوار در . بونلردن بشقه برشی بولنمامقله برابر ، هرشیئه بونلر ایچنده تصادف اولنور . « مادلن » ، « مادمازل دولاسه‌غلیه‌ر » ، « ساق نه پارشمن » ، « مه‌زون دو په‌ناروان » ، « ژان دو تومه‌ره » نامنده‌کی اثرلری هرسطرنده متانت قلمیهٔ مردانه‌سی صحت حقیقی ایله رونمون اولان برطاقم اثرلر اوله‌رق ، هیچ بریرنده خلاف طبیعت بروضع واقدام گورلمز .

زندگی حسن و آنلرینی محافظه ایدن بو اثرلر تیاترو جلوه‌گاهنه کچه‌رك برقات دها کسب لطافت ایتمشلردر . کتاب صحیفه‌سندن تیاترو صحنه‌سنه کچه‌رك ، بو صحنه‌یه مخصوص حیات ایله پرورشیاب اوله‌بیلان هرشخص خیالینك طمرلرنده دماء سودانك گرچکدن موجودیتنه اعتماد اولنه‌بیلور .

« امیل اوژیه » نك ترجمهٔ حالنی حاکی اولان رساله‌ده ژول ساندو ایله آنك (واریه‌ته) تیاتروسی ایچون (شاس ـ او ـ رومان) ی مشترکاً یازمغه نصل قرار ویرمش اولدقلرینی حکایه ایتدم . ساندو (ره وو دوپاری) ده مؤاخذ اوله‌رق

او تاریخده (سیگو) عنوانلی معروف تیاترویی، شرفیاب ظفراولان استادی بوراده آلقشلامش ایدی. [١]

ساندو رومانده اولدیغی گبی تیاترودەده عالمی مسحور ایتدی. (مادمازل‌دولا- سەغلیەر) رومانده موسیو (رەنیه) نك، (مارسل) رومانده موسیو (آدریەن دوقورسل) ك، (موسیو پوواریەنك دامادی)، (محك) و (ژان دوتومەره) نامنده کی اثرلرنده استاد شهیر (اوژیه) نك تعلق ومداخلهٔ صحیحەسی نەدن عبارت بولندیغنی جست وجو ایتمك استەمم.

بز بو آثار نفیسەیی آلقشلایەرق سرائر ایجادینی تحقیق ایتمکسزین ذوقیاب ادب اولەلم. ذاتاً آنلرده برسرّ ابدی واردرکه بوده روحمزی تمامیله تسخیر ایدەرك

[١] موسیو (دولاپومەره) پارس عنوانلی غزتەنك ٣٠ نیسان ١٨٨٣ تاریخلی نسخەسنه ژول ساندونك تیاترو مؤاخذلگی حقنده پك زیاده موجب استفاده برتفرقه درج ایتمشدر. ٢٨ مارت تاریخلی نسخەده ایسه او مکمل مؤاخذەیه عادتا هامش قیلقلی برشی علاوه ایدیور. وبونده (ماریانا) مؤلفنی عالمه دها ایو طانیتدیرەجق برنقطه مصادف- نگاه عبرتم اولیور. ٧ مایس ١٨٥٠ تاریخیله (فولی- دراماتیق) تیاتروسنده صحنهٔ تماشایه (موریس ایله مادلن) عنوانلی اوچ پردەلك بر[قومەدی- وودویل] وضع ایدیلیوردی‌که بوده ساندونك (مادلن) عنوانلی رومانندن مقتبس ایدی. (پومەره) دیورکه:

« اثر سکسان دفعه موقع تماشایه وضع ایدلمش اولەرق، او زمان ایچون بوده برموفقیت عد ایدیلوردی. حال بوکه ژول ساندونك مکافات اولملق اوزره نه استدیگنی بیلیورمیسکز؟ نسخهٔ اصلیەسی محفوظمز اولان مکتوب آتیٔ موثوق بهی اوقویکز؛ بومکتوب رفقای مسلکمز اولان مؤلفیندن موسیو (قوآیلاق) ه خطاباً یازلمشدر؛ بو (قوآیلاق) اك زیاده حرارت وجدان، فکر نوجوانی ومناسبات ومعاملاتده نزاکت رعایتکاری ایله متصف اولان رفقای قدیمەدندر:

[صورت مکتوب]

موسیو!

« شو کوچك رومانك مألی صحنهٔ تماشایه وضع
« ایدلمکه لەیق کورلدیکندن طولایی پك محظوظم.
« پیەسکزك مظهر موفقیت اولمسی صورت صمیمیەده
« تمنی ایدەرك ایلك دفعه وضع موقع تماشا ایدیلەجکی
« آقشام ایچون‌ده لطفاً برکوچك لوجه بیلتی
« کوندرمکزی رجا ایدرم. باقی ... »

امضا

ژول ساندو

« برقومدیانك مألی حاضرلامش اولمسنه مقابل ایلك تماشا کیجەسی ایچون برکوچك لوجه بیلتی تمنی ایدن بو رومانجی کرچکدن خوش دکلمیدر؟ »

ایشته موسیو (دولاپومەره) بوتفصیلاتی متعاقب: « آرتق بو طرزده اخلاق ممدوحه کهنه‌لشمشدر. » حکمتنی‌ده علاوهٔ مقال ایدیور.

برچوق سنه‌لردن صکره ینه گنج، صاف، طراوتلی قالملرنده گوستریلن صنعت نفیسه‌در. تاریخ سنوحلرینه کانجه: بوبابده هیچ بروقت، هیچ برشیٔ اوگره‌نه‌میه‌جکز. آرتق (ژول ساندو) آنلرده‌کی مزیت وهنری کندندن صکره یشایان برذاته اسناد ایتمك قابلیتندن محروم اوله‌رق، شاید برقوّهٔ خارقه ایله قدرتیاب تکلم اولمق فرض اولنسه بیله بواسناد نفسندن بشقه‌سنه منحصر اوله‌مازدی.

سویملی، لطیف اولان ساندو صحنهٔ تماشایه اویله برطبیعت ممدوحه کتوریور-دی‌که انسان ایچون عادتا بر حسّ معنوی صاییلور. ارباب تماشا آنك مغلوب لطافت حاکمانه‌سی اولمقدن زیاده مسحوری ایدی؛ او، قلمداشنك اسلوب مردانه-سنه عادتا بر لطافت وطراوت زنانه علاوه ایدیوردی. ساندو، تك باشنه اوله‌رق (مه‌زون- دو- په‌ناروان) عنوانیله یالکز بر پیه‌س وجوده کتوردی. بوکا نشأتکاه اولان رومان، معجز، حیرت آور ایدی؛ اثر ایسه جزئی موفقیت قزاندی. (بو حقیقت اوّلجه سرد ایتدیکم مادّه‌یه برآز مغایر دوشیور.)

مع ذلك ساندو احراز موفقیت خصوصنده تیاترووه دخی کتابلرنده گوستردیکندن فضله غیرت جعلیه ابراز ایتمدی: او، بوموفقیتی آرامقسزین بولدی. خیال ایله پرورده بر وجود اولان ساندو خاصةً زنده‌دار حقایق اولان تیاترو کبی خصوصی وعملی بر صنعته پك مستعد گورنمیوردی. فقط پك زیاده ورد زبان ایدیلان اوحقایقی، دها طوغریسی اوحقیقتی آرادی، تعقیب ایتدی، سودی. سومکدن دها بیوك بر ایش گوردی: سودیردی.

فی الواقع حیاتك تنباد هولناکنی تصویر ایدرکن بیله بونلری بزه اونوتدیرمق استیورمش کبی گورینور. آنك نظرنده گوز یاشلری گوزل بر تبسم ایچنده پك چابك نابود اوله‌رق، استهزا دخی بر گوز یاشی ایچنده تقرر ایدر. آنده اویله برفکر بدیع واردرکه تأثیر ایدر؛ چونکه — شو ترکیب اختراعی بیله کندیسنك اولمق اوزره — بر قلب بدایع پناهه مالکدر.

رومانلری، حتی شخصی نصل موجب حظ اولیوردیسه، تیاتروسی‌ده اویله‌جه ذوق سلیمی اوقشار. اومغرور وتازه قزلری، خاطره‌لره وفاکار، دناءتلره

غیر مستعد وَدشمن اوله‌رق محبتی پارەیه ، ناموسی شرف واعتباره ترجیح ایدن اوفداکار همشیره‌لری ، بوقهرمانلر ، بوفضیلتپرورلر آنلری روحندن بر لمعهٔ ابدیه کیزلرلر . کندیسی دیر ایدی که :

« طبیعتك برامتیاز مخصوصی واردرکه بکا تجارت انسانیه‌ده دائما مرتبهٔ اولایی احراز ایدیور گبی گورونمشدر : بوده خوشه گیتمك خصیصه‌سیدر . (مونتینی) نك حسن وملاحت حقنده سویلدیکنی بن‌ده بوبابده مع الممنونیه شایان اتیان گوریرم . ملاحت گبی اوده بزم حاکمه‌مزی جلب وتسخیر ایدیور ؛ ذکاده‌کی قوتدن دها طاتلی ودها امین بر قدرت وقابلیت ایله روحلرك اعماق پنهاننه قدر نفوذ ایده‌رك مقابلنده هیچ بر مقاومتکاره تصادف ایتمیور . مهد حیاته دوشرکن بو خصیصه ایله متصف اولانلر جداً بختیاردرلر ! »

ایشته ژول ساندو بو خصیصهٔ موهوبه‌یی دائما حائز اوله‌رق خاتمهٔ عمرینه قدر محافظه ایتدی . سویملی وَسولمش بر آدم اولدیغی جهتله — آنی تصویر ایدن بو کلمه‌لری تکرار ایتمکله متلذذ اولیورم — هر حال وقالنده بر جاذبهٔ خصوصیه تجلی ایدیوردی .

بویله‌جه ساندوده هم بر شیوهٔ زنان ، همده بر ادای لطافت پرورانه واردی . ذاتاً تیاترو ، حدذاتنده برقادیندر . ای فاجعه نویسان ادب ! سز بکا خیالکزدن ایجاد وابداع ایتدیککز قادینلری خبر ویرکز . بن‌ده سزه ماهیتکزی ارائه ایده‌یم .

حقیقت ! بکا اویله گلیورکه ژول ساندونك نوم اخیر وابدیسی فوقنده بر طاقم خیالات متبسمه کرچکدن جانلی خیالتلر گبی تمایلنمای تقرب اولورلر . بونلر بالفرض مادمازل (دولاسه‌غلیه‌ر) ، اوکبرلی ا رەنه دو پەناروان ا وَبونلرك آره یرنده ینه بونلر قدر وقور مغرور اولان (آنتوانت پوواریه) اسمنده‌کی کوچك کوپلی قیزی‌که ، مراتب نجابتی قلبنده‌کی چارپندیلرك عددی ایله صایار طوریر . هم یالکزده دگلدرلر ! بو نریمانلرك قرداشلری‌ده واردر . بونلر ایچنده‌ده الك زیاده نظر دقتی جلب ایدنك فرانسه‌یی لسانی ، تاریخی ، قهرمانلغی ، خاطراتی الحاصل هیئت مجموعه‌سی ایله جداً سومش اوله‌رق صحنه اوزرنده‌ده ا وظیفه ا کبی

بیوك بر كلمه‌دن صكره وطن كلمهٔ نفیسه‌سنی ایشیتدیرمك استمش اولان حكایه‌نویسك صوڭ زادهٔ قلمی اولمسی محتملدر .

(ژول ساندو) نڭ امیل اوژیه ایله برلكده امضالامش اولدیغی صوڭ پیه‌س اولان [ژان دو تومه‌ره] نڭ نهایتنده ، (قومه‌دی - فرانسه‌ز) ڭ صحنه‌سنه باشلرنده قوماندان اوله‌رق اختیار قونت دو (تومه‌ره) بولنمق اوزره [بره‌تانیا] قطعات - سیّاره‌سنڭ توز طوپراق ایچنـده‌كی صحرا اونیفورمه‌لری ایله چیقدیغنی گورنجه ، قلبمزده پیدا اولان وله‌وحیرت حالا خاطر گذارمدر . بو كتابده برسوز واردی‌كه انسانه رعشه ، همده حال انهزامده بیـله واقع اولان وجه واعتقاد رعشـه‌لرندن برینی گتوریوردی ؛ ایكی مؤلفڭ روحی ایسـه او درجه علوی ایدی‌كه ماتم آلود اولان امیدلرمز شو پارچه پارچه پاكتلری اوتانمقسزین تماشا ایده‌بیلوردی . اختیار (دو تومه‌ره) نفرلرینی یوقلمه ایدیوردی ؛ بو فكر ختام بولنجه (تومه‌ره) احفادندن نو ظهور بر نفر ، بره‌تانیاده‌كی آشیانهٔ مادردن قاچه‌رق پارس معیشتی ایله آلدانوب گیتمش بولنـان بو مسرف چوجق ، باشی آچیق گله‌رك طابورده بر یر ، تهلكه‌دن بر حصّه طلب ایدیوردی . پدری آڭا :

— سز كیمسیڭز ؟ دیوردی . او ایسه :

— فنا یشایه‌رق ایو اولمغه یمین ایتمش بولنان بر آدم ! جوابنی ویریوردی .

قوماندان بو غیر مأمول نفره بر تفك ویریور وَدلیقـانلی صره داخلنه گیرنجه پدری یوقلمه‌یه دوام ایده‌رك : « ژان دوتومه‌ره » دیوردی . بونڭ اوزرینه مردانه بر سس : « حاضر ! » جوابنی ویریوردی .

حاضر ! ایشـته بو سـوز (ژول سـاندو) نڭ نشانهٔ ابدیٔ ماهیتی اولان فداكارلقلر سـاعتی طنینسـاز دهشت اولدیغی صره‌ده سـویلنیوردی . فی‌الواقع (ساندو) دوستلرینڭ احیان خطر وضرورتنده ، اختیارلرڭ مجادلاتنده ، گنجلرڭ مبادیٔ غیرتلرنده ، الحاصل هرگوزل ایشده حاضر ایدی . برینه بر خدمت ایتمك ، یاخود بر فلاكتی تعمیر وتسلیه ایلمك اقتضـا ایدنجه مطلقا ، دائمـا حاضر ایدی ؛

بنابرين مؤلفات بديعه و نفيسه كتابخانه‌سنده آثارندن برى آراشديريلوب استقبالده اسمى ياد اولنجه احفاد ادب، دها طوغريسى احفاد انسانيت (ژان دوتومه‌ره) نك صوڭ سوزى اولان : « حاضر ! » كلمه‌سى ايله جواب ويره‌جكدر .

فقط (ژول ساندو) خيالنده وجود ويرديگى قهرمانندن دها بختيار اولمق اوزره نجيبانه بر طرزده عمر گذار اولدقدن صڭره دفعهٔ ثانيه اوله‌رق اولدى، سويلدى. تبجيل اولندى، آغلاندى . حتى كندى حقنده برقرار حقگويانه اولمق اوزره شونى‌ده ديه‌بيلورزكه :

وقور فكرلر، علوى روحلره دائر رومانلرينى يازدقدن صڭره عفيف قادينلرڭ، مستقيم قلبلرڭ، قهرمان وجودلرڭ تياتروسنه‌ده معاونت واشتراك ايتدى؛ بويله‌جه ايكى دفعه آلقشلاندى، ايكى دفعه مشهور اولدى .

(ژول ساندو) ١١ شباط ١٨٥٨ تاريخيله آقاده‌مى‌يه اعضا انتخاب اولنمش ايدى . ايشته بوگون شعر ايله رومانى مناقشات واقعه‌دن مظفراً رهاياب اوليوردى . (ويقتور دولاپراد) آلفره‌د دوموسه‌يه، (ژول ساندو) دخى (بريفو) يه خلف اوليوردى . او زمان نشر اولنان (آرتيست) غزته‌سى ديوردى‌كه :

« لاپراد ايله ساندونڭ انتخابى اميدلرمزه اصابتبخش اوله‌رق ، هله شكر ، آقاده‌مى‌يى ادبيات ايله باريشديريور . شعر حقنده بر مفتونيت صميميه ، شكل واسلوب اعتباريله بر قدرت نادره ، صنعت ادبه تعلق ايدن حقايق علويه‌يه طوغرى اعتلا پروانه بر حس موسيو دولاپرادى چوقدنبرو محروم قالديغى شرف وشانه مستحق ايديوردى . بر حكايه‌جيدن ، فقط الڭ گوزل برمسلك التزام ايتمش بر حكايه‌جيدن بشقه برشى اولميان ساندو دخى آقاده‌مى صندليسنه دگرسز دگل ايدى . اخلاق حاضره‌نڭ بر راصد دقايق بينى ، نوظهور حسيات طرفكيرلرينڭ ترجمان نوزمينى، همان دائما شاعر اولمقله برابر آرزو ايتديكى زمان بدايع فطرتڭ بر مصوّر متينى اولان بو مؤلف بوندن صڭره انجمن ادبڭ الڭ روحلى وَالڭ سويملى چهره‌لرندن برينى تشكيل ايده‌جكدر . بو انتخاب، آتى ايچون‌ده بر گوزل مثال اولمغله استقبال ادبى‌ده تأمين ايديور . »

حقیقت حال شوندن عبارتدرکه ژول ساندوْ آقاده‌می گبی بر هیئته شرف بخش اولان وجودلردن ایدی . (لوساژ) ، (راهب پره‌ووو) ، (استاندال) ، (شارل دوبرنار) ، (بالزاق) ، (دوما) وَ (صوْلیه) گبی دهاة ادبڭ مهد ظهوری اولان بر مملکتده انجمن ادبڭ بر رومانجی‌یه ایلك دفعه اوله‌رق قپولرینی آچدیغی آکا ایوجه حس ایتدیریلدی. فقط نصل رومانجی ! اویله بر رومانجی که حیاتی رومان طرزنده تصویر ایده‌رك بزه آنڭ بار محنتنی تخفیف ایتمشدر .

ارواح بشرڭ تسلیتکاری اولان بو وجود ایسه اواخر عمرنده کندینه اصابت ایتمش اولان بر فلاکتدن قطعا تسلیت ورها بولمدی .

بو خصوصده (گوستاو فره‌دریق) دیورکه :

« ژول ساندوْنڭ صوڭ سنه‌لری پك دوشکون ، پك قرا گلق اولدی . پارلاق بر بحریه ضابطی اولان یگانه اولادینی غائب ایتدی . آرتق نه تیاترو ، نه‌ده رومان ترتیب وتألیفنه التفات ایدوب ، حیاتدن ، نامندن وَشهرتندن بیزار اولمش گبی گورینیوردی .

« بن آنڭ یازه بیله‌جگی صوڭ بر رومان ، هم خیالی ، هم حقیقی بر رومان ، اضطراب ایچنده بر رؤیت ، موت ایچنده بر شرکتدن عبارت بر رومان بیلیورم . بوده بر علت صدریه‌دن متأثرانه (مانتون) ده وفات ایدن اوغلنڭ رومانیدر ؛ حال بوکه اوغلی ایله هم آن وهمدرد اوله‌رق نجیب ، لطیف ، تازه بر قز دخی مجاور برخانه‌ده تکمیل نفس واپسین ایدیوردی . بو خسته‌لر هیچ بر وقت بربرلری ایله سویلشمامش ایدیلر اما ، دائما گوزلری ، فکرلری ایله بربرلرینی تعقیب ایدیورلردی . هرگون تازه قزه گتوریلان بر آز چیچك وَمیوه‌یی بوقزجغز کدورت مشترکه‌لرندن ایکیسی‌ده عین صدمه ایله عین شباب ایچنده فنا پذیر اولدیغنی گورن ایکی وجود نزارڭ مجلوبیت طبیعیه‌سندن بشقه بر بهانه ایله طانیمامقده اولدیغی دلیقانلی‌یه گوندریوردی . بو قزجغزڭ اتمام عمر ایتدیگندن بر قاچ ساعت صکره دلیقانلی دخی تسلیم روح ایتدی .

« بوقدر صاف ، بو قدر حزین بر خاطره‌یه ایلیشدیگمدن طولایی بو تازه قزك والده‌سی بنی عفو ایتسون . فقط بن ظن ایدرم که (ژول ساندو) نك آرتق رومان یازمایشنك سببی، یازه‌جق اولسه بوندن بشقه‌سنی یازه‌میه‌جغی قضیه‌سی ایدی . حال بوکه بر خیالدن بشقه بر شیٔ اولمیان بو رومانی ، اوزاقدن اولان شو جگر سوز مربوطیتی ، بوساکن ونهانی پرستشی جمل محرره حالنه قلب ایتدیگی تقدیرده کلیاً اخلال ایده‌جگندن قورقدیغی‌ده شبهه‌سزدر . بوراده صنعت ادبیه‌سی میدانه قویه بیلمك ایچون قلبنی تخریب وافنا ایتمك لازم گلوردی . »

پدر ومادرینك پرستش ایتدیگی بو یاورویی (امیل اوژیه) ژول ساندونك سرمزارنده (امیل پرره‌ق) وَ (روصل) لك فصیح سوزلرندن صکره ایراد ایتدیگی نطق ایله نوعما حیات ثانیه‌یه مظهر ایتمشدر .

نطقمی ؟ خیر . بو بر وظیفه ایدی‌که موسیو (اوژیه) حسن ایفا ایدیوردی . ژول ساندو اوغلی طرفندن کندوسنه یازلمش اولان بر مکتوبی آگا اکثریا اوقوردی .

بو مکتوب گرك حس وخلجان، گرك اسلوب بیان اعتباریله پك عالی اوله‌رق، حافظهٔ توقیرده طوتلمغه شایان ایدی؛ بونك ایچون ساندونك محب محترمی ، پدرك سرمزارنده اوغلك خیال معززنی اخطار ایتمکی سوگیلی ادیبك تذکار محاسنی صره‌سنده لطیف واحسن بولدی .

(امیل اوژیه) محبانندن برینه دیوردی‌که :

— اویله ظن ایدرم که ساندو شوراجقده اولادندن بحث ایدلدیگنه کسب وقوف ایتسه ایدی مطلق پك بختیار اولوردی !

حال بوکه (سیگو) مؤلفنك یالکز بر اندیشه‌سی واردی‌که بوده گرچکدن انسانی گریه پاش ماتم ایده‌جك بر طرزده یازلمش اوله‌رق، چوجقلرمزه فداکارلق وَوظیفه پرورلك گبی خصائل مردانه‌یی تعلیم وافهامه مخصوص عوامپسندانه رسائل درونه درج ایدلمگه ازهرجهت سزاوار بولنان بومکتوبی آغلامقسزین اوقویه‌میه‌جغی قضیه‌سی ایدی .

(اميل اوژيه) ديوركه :

« دوستم حقنده اويله بر اثر مجلوبيت ورعايت گوسترمك استرم كه اگر شو مزار پيشگاهنده نه سويلديگمزی ايشيديورسه كنديده متأثر اولسون . بن آنی اڭ عزيز وَ فقط اڭ آز معروف اولان بر محصول ذی بهاسی ، يعنی او درجه سوه‌رك نهايت ، وفاتی كنديسنك‌ده موجب مماتی اولمش بولنان اولادی ايله ياد ايده‌رك روحنی شاد ايتمك استرم . اوت، بو صدمهٔ مدهشه آكا حين اصابتنده بيچاره‌يی بر دها طوغريلق استعدادندن بالكليه تجريد ايتدی . برگون بكا ديمشدی‌كه : ـ كندی كنديمه دقت واعتنا ايتمكلگمی نيچون استيورسكز ؟ بنم جگر پاره‌م ژول وفات ايتمشدر . ـ بو پرستش ايسه هر پدرك محبتی گبی عمى ايچنده بر محبت دگل ايدی . دنياده هيچ بر اوغل بو محبته آنك قدر شايان اولمامشدر .

پدرينك (جگر پاره‌م ژول) تسميه ايتديگی دليقانلی ، فرانسه بحريه‌سنك اڭ جسور ومتين ضابطانندن معدود ايدی ... بو قهرمان دليقانلی ١٨٧٠ محاربه‌سندن حصه‌دار اوله‌مامق گبی بر اذايه اوغرادی . مع مافيه بر گون فرصت ظهور ايدر گبی گوروندی ايسه‌ده بوده درعقب زائل اولدی . بو فرصت ژاپونيا صولرنده ، (يوقوهاما) ليماننده ايدی . ساندو (مه‌ووس) عنوانلی بر آلمان فرقتيننك جوارنده لنگر انداز اولان (وه‌نوس) فرقتينی مرتباتندن ايكن شايعهٔ حرب، بو اوزاق ساحللرده‌ده عكس انداز دهشت اولدی . فرانسه قوماندانی همان پروسيا سفينه‌سنه آچيقده منتظر اوله‌جق اخباريه‌دميرينی آلدی . پروسيالی ، ليمانك محيط مجردی داخلنده قالمغی ترجيح ايلديگی جهتله وقوع بوله‌ميه‌جق اولان بو مصادمه‌يه انتظاراً (ساندو) پدر ومادرينه بر مكتوب يازيوردی‌كه ايشته بونی شوراجقده سزه‌ده اوقومقلغمه مساعده ايتمكزی رجا ايدرم . زيرا بو مكتوب حافظه آرای توقير اولمغه لايقدر :

[يوقوهاما - ١٣ - ١٤ تشرين اول ١٨٧٠ - گيجه]

« برقاچ ساعته قدر دشمن ايله مجادله‌يه طوتشه‌رق، همان همان معادل قوتلر ايله
« حرب ايده‌جگز . — بن تماميله آسوده بوله‌رق كنديمدن امينم ! قلبمده
« سزك عزيز خاطره‌كز جانشين اوله‌رق، بونك بنى قضادن محافظه ايده‌جگنده شبهه‌م
« يوقدر . مع مافيه، اى بنم بيچاره وعزيز سودكلرم، شايد وفات ايده‌جك اولورسه‌م
« طبيعى اولان آه وشيون وملال ومحنتكز آره‌سنده اوغلكزك وظيفه‌لرك برنجيسنى
« ايفا، يعنى مملكتنك شان وشرفنى مدافعه يولنده جاننى فدا ايتمش اولديغنى تخطر
« وتذكار ايديكز .
« ٢٦ آغستوس تاريخلى مكتوبكزى آلدم . سوگيلى فرانسه‌مزى سزده پك
« چوق سويورسكز . طبيعى اوغلكزى الكزدن آلديغى جهتله آكا طاريلمزسكز .
« حياتك اك جدّى، اك آغير، اك سلطنتلى دمى اولان شو زمانده روحم
« كاملاً سزكله همدمدر .
« احتمال كه حين جريانده تفكرياب اوله‌بيله‌جگم صوك گيجه اولان شو ليله‌ء -
« تاريكيده سزك اولقدر عشق ايله احاطه ايتمش بولنديغكز صباوت وشبابمى پيش
« نظرمدن بركره‌جك دها گچوردم . بتون اوزمانلر پك لطيف وشيرين ايدى؛
« قدر بكا حياتى پك دلپذير گوستردى ؛ بونك عكسنى تفكر ايتسه ايدم نانكورلك
« ايتمش صاييلوردم. فقط بتون بو خاطرات بنى خلجانلانديريور، بن ايسه خلجانلانمق
« استمم .
« طائفه‌لرمزه امنيتم واردر : مغلوب اولمايز، اوله‌مايز . بكا گلنجه : بنده
« سنجاغمزك مائل انهزام اولديغنى اصلا گورميه‌جگم .
« اى بنم پدر ومادر عزيزم ، ايشته زانوى شفقت ومرحمتكز حضورنده ناصيه
« برزمين ابتهالم . عزيز مملكتمزك انتقامنى آلمق، قوّتى بزه احسان بيورمسى ايچون
« جناب قادر حكيمه شوراجقده ، شو وضعده ، قلبمك اك درين حسى ايله عرض
« تضرّع ايديورم .
« بن بلكه حياتمى دها ايو صورتده امرار ايده‌بيلوردم ؛ فقط وجدانمك اعماق

« خفاسنه اینه‌رك اوراده‌كی زاویه‌لرك كافه‌سنی آراتدیرنجه دائما عفیف ومستقیم اولمش
« اولدیغنی حس ایدیورم ؛ اوراده فنا فكرلر وفنا حركتلردن هیچ برشی گورمیه‌رك
« استجالتمای ظنین اولمقده بولنان شو ساعتده باشمی دیك ویوكسك طوته‌بیلیورم .
« الوداع ! سزی دائما روحمك قوّت كامله‌سی ایله سومكده‌یم ؛ همیشه جناب
« حق بزه نصرت ومظفریت احسان بیورسون ! »

اوغلكز
« ژ . ساندو »

بومكتوبك مسقط رأسی سودیرمگه مخصوص كتابلرده برنجی موقعی احرازه شایان بولندیغنی سویلمكده حقلی دكلمی ایمشم ؟

ایشته پدر ، ایشته اوغل ! بن بو خلجاز آور مكتوبی اوقودقجه [ژان دو تومه‌ره] نك عاقبت حرب آزمایانه‌سی گبی اصیلانه بر صحیفه اوقودیغمی ظن ایدیورم . پدری احوال قهرمانانه‌یی تصویر ایدر برساندو اوله‌رق ، اوغلی ایسه او احوالی بالذات اجرا ایلیان دیگر بر ساندودر .

ساندونك مستحق بولندیغی فضائل مستحسنه‌یه صوك بر مزیت دها علاوه ایده‌لم . بو ادیب غیور زنگین دگل ایدی ؛ كندوسی [مازارن] كتبخانه‌سنده حافظ كتب تعیین ایدلمش ایدی ؛ الیوم بو موقعی (فردینان فابر) نامنده دیگر شایان دقت بر رومانجی حائزدر . بر وظیفهٔ مشكله ایله غیور اولوب كتابجی (هه‌چل) ایچون (لاروش اوموئه‌ت) گبی بر اثری اكمال ایتمك اوزره اوزون اوزون آیلر فدا ایدن (ساندو) بر چوق كرّه‌لر فقرانك امدادینه یتشمشدر . كتابجی (وه‌رده) سفالت ایچنه دوشدیگی زمان بو ممثل سفالتزده‌نك حوائج ضروریه‌سنی تسویه ایتمك اوزره ژول ساندونك رومانلرندن برینی آكا مال صریحی اولمق شرطیله نه‌یولده بخش ایتمش بولندیغی بالذات حكایه ایتمشدر . ساندو ماضیسنك حمالری ایچنده آنجق رقت ومرحمتنی واعتیادات قداكاریسنی محافظه ایتمش ایدی .

(دوقتور هربو) ، (مه‌زون دو په‌ناروان) گبی اثرلرندن ، یعنی محصول خیالی اولان بو بدایع نفیسه‌دن صكره اسكیدن دوكدیگی گوز یاشلرینك منبع تلخكامندن

مقتبس بر کتاب تألیفنه آره صره آرزولنمش بولنمسی محتمل ایسه‌ده آنجق او، بو گوز یاشلرینی یاری یاری‌یه اونوتمش ایدی. کندوسی (ماریانا) ده اولدیغی گبی ماضی‌یه عطف نگاه تحسر ایده‌رك: «سعادت وبختیاری اوراده ایدی!» دیمامشدی. خیر؛ او، سوکیلی بر کتاب، حقیر بر ماصه، بر زوجه ایله بر چوجق آره‌سنده قولتغی یواشجه آتشك یقیننه سورمش وپنجهٔ اجل یانی باشندن پرستیده‌سی، اولادینی قاپوب گوتوردیکی گونه قدر بختیار اوله‌رق: «عزت وسعادت بوراده‌در!» دیمشدی.

سعادت! ذاتاً اسکی حقیقتلرك صیادی اولان بو ادیب، آنی اشواق خیال ایچنده آرایوردی. بر یرده دیمشدی‌که: «اگر بو حکایه‌نك سزی خلجانلاندیرمسنی آرزو ایدرسه‌کز آنی یازمایکز: تخیل ایدیکز!» فقط او خیالندن دها رونقلی بر شیئه مظهر اولدی؛ سودی وسویلدی. رفقای مسلکی آنك لطافت وآننی بالذات تقدیر ایده‌رك آلقشلایوردی. ذاتاً او زمانك ادیبلری بوگونکی ادبیات رقیبلرینه هیچ بکزه‌میه‌رك، ایدیٔ ودادلری دائما آچیق بولنیور، بربرلرینی هر زمان سویورلردی.

ساندونك حیاتنده اویله بر وقعه ظهور ایتمشدرکه بالزاقه مترسه‌سنی دفن ایتمك اوزره بش پاره‌یه بیله مالك بولنمیان (لوسی‌ین دو روبامپره) یه پاره گتیرمك ایچون بر خدمتجی قزه وجودینی صاتمق گبی شایان دقت، موجب دهشت بر فداکارلق اختیار ایتدیرمك فکرینی القا ایتمشدر.

بالزاق مردانه بر سفالت وخصوصیت کامله ایچنده بولنمق اوزره ساندو ایله برلکده عمر گذار اولیوردی؛ اویله حزین بر سفالت که (موروژه) نك تصویر ایتدیکی مستهزیانه حیات ایله هیچ مناسبت وارتباطی یوقدی؛ (موروژه) نك عالم استهزاسنده پرورشیاب اولانلر هیچ آقشام طعامی ایتمامش بولندقلری حالده دیشلرینی آیقلامق ایچون خلال یرینه کلملر ایجاد ایدیورلردی. بالزاق فقیر اولدیغی حالده زینت وسفاهت اشتیاقلری واردی؛ فقر وسفالتك اك درین بوجاغنده بولندیغی حالده یا بر پنجره‌نك انکندن، یاخود نیم کشاده بر قپونك آره‌لغندن گوره‌رك اذواق واشواقنی تفرس ایتدیکی «سن ــ ژرمن» قصبه‌سنه بهمه حال سوریمسی لازم گلیوردی.

(ساندو) یه دیدی که :

« عزیزم ، بڭا یگرمی فرانق لازمدر ؛ یعنی بر لوئی ! بونی بڭا بول ! بن بر سوواره‌یه کیده‌جگم . اورایه یلکمك جیبی بوش اوله‌رق کیده‌مم . جیبلرکی آرا ؛ اسکی دفترلری یوقلا ؛ بر ممثلی صیقیشدیر ؛ الحاصل نه یاپارسه‌ڭ یاپ ؛ بڭا شو بر لوئی‌یی مطلقا بول ! »

موسم قیش ایدی . فقیر ساندونك زینتسز ، صیجاق وَپك زیاده سودیکی بر مانتوسی واردی ؛ هانیا انسانڭ صغوق هوالرده سواری بیچمی صاریلوب ایصندیغی مانتولردن بری . مانتوسی ایله برلکده آشاغی اینه‌رك بالزاقه ایستدیکی آلتونی کتوردی .

بو وقعه‌دن بر مدت صکره ینه بالزاق دوشس دو (لانژه) اسمنده بر قادینڭ خانه‌سنده چای ایچمکه گیدرکن محبنه غایت طبیعی بر طور ایله :

— مانتوکی عاریةً بڭا ویر ! دیدی . (ساندو) دیدی که :

— خیر ، مانتومی عاریةً بیله ویرمیه‌جگم ! ..

— دیمك آڭا پك مبتلاسڭ ؟ .. غالبا بریرینی زده‌لیه‌جگمدن قورقیورسڭ ؟ دیمك که سنده ده البسه خودکاملغی وار . دیمك بر مانتو بو قدر قیمتلی برشیدر ؛ عجبا کالی نه‌درکه .. هایدی ، وارسون بویله اولسون مانتوسز گیدرم ... چاکتمك دوکمه‌لرینی ایلکلرم .. تیرتیر تیتره‌رم .. نزله اولورم ...

کندیسنه متأثر وعتابدن عاری بر نظرله باقان (ساندو) نڭ طاتلی ورقتلی تبسمی حضورنده بو خاطرشکنانه معامله‌لره بردنبره ختام ویره‌رك قیب قرمزی کسیلدی ؛ ناگهان کوچك ومحجوب ساندویی متین وقوی قوللری آره‌سنده صیقوب لدنیات مصلحتڭ فرقنه واره‌رق :

— آه ! زواللی چوجغم ، بن پك قبا بر آدمم ؛ سندن تمنیٔ عفو ایدرم .

دیدی . [۱]

[۱] چونکه براز اوّل استدیگی بر آلتونه مانتونڭ ترهینیله نائل اولمش اولدیغی آڭلامش ایدی .

آرتق قلب چارپندیلرینه ختـام ویرمش اولان بو لطیف آدمك عفیفـانه ، حقیرانه وَقهرمانانه حیاتنده بو درلو وقایع مؤثره‌نك امثال عدیده‌سـنه تصـادف اولنه‌بیلور . آنك حیاتی پك گوزل بر کتاب تشـکیل ایتمش‌درکه کوکل بونی دائما تکرار تکرار اوقومه‌یه خواهشکر بولنور .

او ، بیوك اولمغی تخیل ایتـدکدن صکره مکمل بر آدم اولدی‌که بونك قیمت عظیمه‌سی درکاردر ؛ ایو بر آدم اولمغی آرزو ایله اکتفا ایتدی ؛ فی‌الواقع اولدی . بونك هیچ برقیمتی اولمسه بیله نفس‌الامرده اویله بررؤیادرکه ایچمزدن هرآرزوایدن حقیقته تحویل ایلیه بیلور .

مترجمی : محرری :

حیدر ظفر ژول قلارسی

بختیارلق وبدبختلق بزم المزده‌در

بز ، صرف سعادت ، صرف نکبت نه اولدیغنی بیلمیز . بو حیات فانیه‌ده هر شی مشوشدر . آنده هیچ بر حس صافدن کسب لذت ایدیله‌مز . آنده ایکی دقیقه برحالده بولنیله‌مز . بزم نفس ناطقه‌مزك تأثراتی، جسممزك تحوّلاتی گبی برجریان دائمیده‌در . حسن وقبح هپمزجه مشترکدر . لکن اوچولریمز بشقه بشقه‌در . اڭ بختیار اودرکه اڭ آز زحمت چکر ؛ اڭ ذلیل اودرکه حظوظاتدن اڭ آز متلذذدر. محن وآلام دائما حظوظاتدن زیاده‌در . ایشته هرکسده مشترك اولان فرق بودر . انسانك بو عالمده مظهر سعادت کلیه اولمسی وجودی اولمیان بر حالدر . او سعادت انسانك چکدیگی اقل آلام ایله موازنه اولنملیدر .

هر ملك حسی آندن قورتلمق آرزوسیله برابر اولدیغی گبی، هرذوقك فکری دخی آندن متنعم اولمق هوسیله برلکده‌در . هر آرزو محرومیت فرض ایدر؛ وهر محرومیت زحمتلیدر . شوحالده بزم نکبت ومذلتمز آرزومزله قوامزك آره‌سنده‌کی نسبتسزلکدن عبارتدر ، برمخلوق حسّاس‌که، آنك قواسی آرزولرینه معادلدر ؛ سعادت کامله‌یه مظهردر .

بناءً علیه عقل وحکمت انسانیه، یاخود طریق سعادت صحیحه نه‌دن عبارتدر ؟ بو شی مطلقا بزم آرزولرمزك تنقیصنده دگلدر . زیرا اگر آرزولرمز ، قدرتمزك مادوننده ایسه قوامزك بر طاقمی معطل قاله‌رق جمله وجودمزله متلذذ ومحظوظ اولمامش اولورز . وبوشی اقتدارمزی توسیع ایتمکده دگلدر . زیرا اگر آرزولرمز آن واحده جهات متنوعه‌یه شامل اوله‌جق اولسه دها زیاده ذلیل اولورز . آنجق عقل وحکمت وطریق سعادت آرزولرك اقتدار اوزره فضله اولنلرینی تنقیص ایدرك خواهش ایله اقتداری بر وزن کامله طوتمقده‌در . ایشته یالکز بو تقدیره

گوره کافهٔ اقتدار عمل ایله مشغول اولوب ، روح حضور اوزره قالور . وَ انسان بر حال نظام اوزره بولنور .

ایشته هر شیئ اعلا یاپان قدرت فاطره، انسانیده اوّل امرده بو وجه اوزره تأسیس ایتمشدر . طبیعت جملهدن اوّل انسانه کندینی محافظهیه کافی اولهجق قدر آرزولر وَ آنلری حصوله گتورهجك قدر دخی اقتدار ویرر . قوای سائرهیی ایلروده احتیاجه گوره توسیع ایتمك اوزره روحك تأثیری آلتنده احتیاط گبی مودوع قیلر . ایشته بواوائل حالهدرکه آرزو وهوا ایله اقتدار توازن ایتمکله انسان بدبخت وذلیل دگلدر . نه زمانکه بوقوهده طوران اقتدار ایشلمکه باشلار قوهٔ خیالیهکه اڭ قوتلیدر ؛ همان اویانوب او اقتدارڭ اوگنه دوشر . اشبو قوهٔ خیالیهدرکه گرك ایولکده، گرك فنالقده امکان اولچوسنی بزه گکیشلدیویرر . وَبو جهتله امید استحصال ایله بر طاقم آرزولری تحریك ایدوب بسلر . لکن وهلهٔ نظرده المزڭ آلتنده گبی گورینان شی تعقیب اولندقجه دها زیاده فرار ایدر . نهوقتکه آڭا یتشدم ظن اولنور ؛ همان شکلنی دگشدیروب ینه اوزاقدن اوگمزده ظاهر اولور . بو آنه دگین نهقدر مسافه قوشدیغمز آرتق نظرده اولمدیغندن، آنی هیچه صایارز . اوگمزده قالان مسافه ایسه متصل بیوکلشور ؛ بویلهلکله منزل مقصوده وارمدن تاب وتوان کسیلور . وَحظوظاتدن نهقدر مستفیداولورسهق سعادت اومقدار بزدن تباعدایدر .

بالعکس ، انسان حال طبیعیسنه نه قدر قریبده بولنورسه اوقدرده قواسی ایله آرزولری بینندهکی اختلاف آزالور . وَبناءً علیه اوکیمسه بختیار اولمقدنده او مقدار آز تباعد ایدر . انسان ماسوادن نه درجه مجرّد بولنورسه ذل ومسکنتی او درجه قلیل اولور . زیرا اصل ذل و مسکنت اشیادن محرومیتده دگلدر ؛ بلکه او اشیانڭ کندنجه لزومنی کندینه حس ایتدیرمکدهدر .

عالم اشباحڭ حدود و سنوری واردر . عالم خیالڭ حد ونهایتی یوقدر . مادامکه برنجیی توسیع ایتمك المزدن گلمز ؛ باری اوتکنی کوچلدهلم ! زیرا شو المر ، شو محنتلرکه بزی ذل ومسکنتده براغورلر؛ بتون بو ایکی عالمڭ اختلاف اوزره اولشندن تولد ایدر . برکرّه قوتی، صحتی عزت نفسی آرهدن قالدیریویرڭ،

بو عمرڭ ايولكلرى بتون تصوّرده قالور. وجود زحمتلرينى وجدانڭ تأثر وتأسفنى ده يوق فرض ايدڭ. بتون بو فنالقلر خيالدن عبارت قالور. امّا دينه‌جككه بو قاعده عموميدر؛ بنده تسليم ايدرم. لكن آنى فعلاً اجرا خصوصى عمومى دگلدر. وبوراده بزم بختمزده عملياتده‌در.

« انسان عاجزدر » دينلدكده بو سوزله نه ديمك استنور؟ بو عجز كلمه‌سى مسند اليه اولان شخصده بر علاقه ومناسبت بيان ايدر. هر كيمڭ كه قوّتى احتياجاتنى تجاوز ايدر؛ بر بوجك وبر كوچك قوردجغز اولسه بيله قويدر. وهر كيمده كه احتياجات قوتدن زياده‌در. بر فيل بر آرسلان، بر جهانگير، بر قهرمان ايسه بيله ينه عاجزدر. اول عاصى فرشته‌كه (شيطان) كندى، خلقت وطبيعتنى ادراك ايتمدى؛ مقتضاى خلقتى اوزره حضور ايله معمر اولان آدم فانيدن چوق زياده عاجز ايدى. انسان پك قوّتليدر؛ هر نه وقت بولنديغى حاله قناعت ايده‌بيلور ايسه. وغايت عاجزدر؛ هر نه زمان انسانلغڭ اوست طرفنه قالقمق استرسه. ايمدى ظن ايتميڭ كه قواى طبيعيه‌گزى توسيعله قوّتلرگزى‌ده تزييد ايدرسگز. بلكه بالعكس اگر كبر وغرورگز قواگزى تجاوز ايدرسه قوتگزى تنقيص ايدرسگز. اورمجك كندى آغنڭ مركزنده بولنديغى گبى، بزده بولنديغمز دائره‌نڭ قطر وحدّينى اولچوب تام وسطنده طورمليز. بو حالده بز كندى كنديمزه دائما كفايت ايدرز. وعجز وضعفمزدن اصلا شكايت ايتميز؛ چونكه عجزمزى قطعا طويمايز.

كافۀ حيواناتڭ قواسى آنجق كنديلرينى محافظه‌يه لازم اولان درجه‌ده‌در. يالگز انسانڭ كى لزومندن فضله‌ليدر. غريب دگلميدركه بو فضله قوّت، آنڭ ذل ومسكنتنه آلت اولور! هر مملكتده بر آدمڭ محصول كدّ يمينى حاجت تعيشندن زياده‌در. اگر انسان شو زياده‌يى هيچ صايه‌جق قدر عاقل اوله بيلسه اصل محتاج اولديغى شيء دائما بولور؛ چونكه اصلا فضله‌يه مالك اولمز. حكيم قودين دير ايدى‌كه: « بيوك لازملر كثرت مالدن تولدايدر وا كثريا اولميان شيئى ايدنمك اڭ اعلا چاره‌سى كندنده‌كيلرى دفع ايتمكدر. » بز سعادتمزى آرترمق ايچون زياده چالشديغمزدن اليمزده‌كى سعادتى نكبته تحويل ايدرز. هر كيمكه مجرّد يشامق

استر پك بختيارانه يشار . بناءً عليـه ايو آدم اولديغى حالده معمر اولور . زيرا كوتولك ايتمكده آنك ايچون نه فائده اولور .

اگر بزده موت اولمسه‌يدی پك ذليل وبدبخت اولوردق . شبهه يوق كه اولمك پك كوچدر . لكن الى الابد يشاميه‌جغم وَبو عالمده چكديگم محنتلر ، عالم عقباده‌كی حيات مخلد ايله نهايت بوله‌جق اميـديده پك طاتليدر . اگر بو عالمده بزه حيات جاودانی تكليف اولنسه ، بويله بر هديهٔ مضرّه‌يی هانگی انسـان قبول ايدر ؟ [١] بويله اولمق لازم گلسه طالع ناسازك آلام وشدائدينه وَانسانلرك غدر واعتسافنه قارشو بزم ايچون آرتق نه چاره ، نه اميد ، نه تسلی قالور ؟ جاهل اولان ايلروسنی گوره‌مديگی جهتله حياتك قدرينی گرگی گبی بيله‌ميوب ، آنی اضاعه‌دن پك قورقمز . لكن اويانق اولان كيمسه آندن دها قيمتلی ايولكلردن خبردار اولمغله آنلری اوتكنه ترجيح ايدر . هپ معلومات ناقصه وَحكمت باطله‌دركه بزم نظر دقتمزی موته قدر تمديد ايدوب ايلروسنه گوتوره‌مدكلرندن ، موتی بزه اك بيوك برفنالق گبی ايتمشلردر . انسان عاقل ايچون موتك لزومی ، حياتك الملرينـه تحمل ايچون برسببدر . اگر برگون گلوبده زائل اوله‌جغندن امنيت اولمسه ، حياتك محافظه‌سی پك چوغه اوتورر .

بزم غير مادّی اولان محنتلرمزك جمله‌سی افكارمزده‌در . فقط بر جنـايت مستثنا ، اوده يد اختيارمزده‌در . آلام جسمانيه يا كندی كندولرينه بتر ؛ يا بزی بيتورر . زمان ، ياخود موت بزم علاجمزدر . لكن چكه بيـله‌جگمزدن زياده چكرز وَعلتدن خلاص اولمق ايچـون او مرتبـه كنديمزی ازعاج ايدرزكه البتّه آكا تحملده او قدر مضطرب اولمايز . قاعدهٔ طبيعيه اوزره يشار ، صابر اولور ، طبيبلره يوز چويررز . واقعا بويله‌لكله موتدن خلاص اوله‌مايز . لكن اولوميده بركرّه طادارز . حال بوكه طبيبلر بزم خاطر مشوشمزه اولومی هرگون گتوررلر . وَآنلرك يالانجی صنعتی سنك حياتكی تمديد ايتمدكدن بشقه سندن تلذذ حياتی سلب ايدرلر . بن دائما صورارم كه بو طب دينلان صنعت انسانلره صحيحاً نه ايولك ايتدی ؟

[١] آكلاشيلوركه بنم بوراده ديديگم دوشنور انسـانلردر . يوقسه هر انسان ديمك دگلدر . [روصو]

واقعا اوله‌جکلردن بر قاچنی صاغالدر ؛ لکن صاغ قاله‌جقلردن میلیونلرجه اولدیرر . ای عاقل اولان کیمسه ! سن بو پیانقویه قونمه‌که احتمالك اکثری سنك علیهکده‌در . چك ، اول ، یاخود صاغال ! لکن باری صوك نفسکه قدر یشا .

انسانلر بیننده معتبر اولان اصول وَاورنکلرك جمله‌سی صرف اضداددر . بزم عمرمز قیمتدن دوشدیکی نسبتله آنك اوزرینه دها زیاده مضطرب اولورز . اختیارلر عمر ایچون کنجلردن زیاده تأسف ایدرلر . آندن تلذذ ایچون استحضار ایتدکلری تدارکاتی غائب ایتمك استمزلر . واقعا آلتمش یاشنه واروبده هنوز یشامغه باشلامه‌دن اولمك پك آجیدر . ظن اولنورکه انسان محافظهٔ نفسنی پك سور ، لکن بو سوکینك چوغی ، بز آنی حس ایتدیکمز کبی انسانلرك یأسی اولدیغی کورلمیور . انسان ، اسبابی کندی النده اولدقجه بالطبع محافظهٔ نفس قیدنده اولور . نه وقت که بو اسباب الندن کیدر ؛ راحته وارر ، وَبیهوده کندینی ازعاج ایتمکسزین موته ایرر . ابتدا قانون رضا و تسلیمیت بزه ملاحظهٔ انجامدن کلور . یابان آدملرینك وَحیوانلرك اولومدن خلاص ایچون چباله‌دقلری نادر اولور . وَبیاغی جزع وفزع ایتمکسزین موته تحمل ایدرلر . ایشته بوقانون بوزیله‌رق یرینه دیکری قونیر که عقلدن حاصل اولور . لکن آندن پك آز کیمسه‌لر استفاده ایدرلر . وَبورضای جعلی ، رضای طبیعی قدر تام ومکمل دکلدر .

مترجمی :

توفیق ضیا

ژان ژاق روصو

بر نطق

فرانسه شعراسندن کچنلرده وفات ایدن (پول وه‌رله‌ن) ك سر مزارنده مشهور (فرانسوا قوپه) طرفندن ایراد ایدیلان نطقدر که رقت افزای وجدان اولان سنوحات قلبیه‌نك اك گوزللرندن عد ایدلمگه لایقدر :

*

افندیلر !

بر شاعر حقیقینك مزارینی کمال توقیر ایله سلاملیه‌رق بر طفل پاکیزه‌نك پیش تابوتنده اکیله‌لم .

(پول وه‌رله‌ن) ایله بن طانیشدیغمز زمان یاشمز یگرمی‌یی هنوز تجاوز ایتمشیدی ؛ اوزمانلر ایلك اسرار قلبیه‌مزی تعاطی ایدیور ، بربریمزه ایلك شعرلرمزی اوقیوردق . بن شو آنده عین صحیفه اوزرینه قرداشجه‌سنه تمایل ایتمش بولنان ناصیه‌لرمزی گوزمك اوگنه گتوره‌رك او زمانکی حیرتلرمزی قوهٔ خاطره سایه‌سنده ایلك رونق وشدتلری ایله حس ایدیور ؛ واسکی خولیالرمزی تخطر ایتمگه چالیشیورم . هرایکیمزده ایکی چوجق ایدك : استقباله طوغری کمال امن واعتماد ایله قوشیوردق . (وه‌رله‌ن) بزی بیلکلرمزدن خشین بر صورتده یقالایه‌رق شو طریق عوارضدار اوزرنده خطوه‌لرمزه دلالت ایدن صغوق وفقط شایان استناد وامنیت برهمراه اولان تجربه‌یه راست گلمدی . دائما بر چوجق گبی یشادی گیتدی .

بوندن طولایی کندوسنه آجیملیمیدر ؟ انسان بر ارکك ، بر عاقل اوله‌رق دوشمك اندیشه‌سیله آرتق هوا وهوسنك گذارشگاه مختاری اوزرنده قوشماق ، دیکنلرده چارپوب طیرمالانمق قورقوسیله آرتق هوس طبیعی گلنی قوپارمامق ، پرمقارکز آره‌سنده غبار حالنه انقلاب ایده‌جگنی دوشونه‌رك بردها امل کلبگنه

طوقونمامق نه قدر مرارتليدر ! انصافسزجه‌سنه دوشه‌رك آغلايه آغلايه همان طاوراتان، فقط چكيرديگی ورطه‌يی، چكديگی زحمتی درعقب اونوده‌رق هنوز گريه‌لرله نمناك گوزلرينی حريص اذواق، جلوه‌گاه اشواق اولان گوزلرينی طبيعت اوزرينه... حيات اوزرينه يكی باشدن آچان چوجق نه قدر بختياردر ! بوگون كندوسی ايله وداعلاشديغمز بيچاره دوستمز گبی روح طفلانه‌سنی، جيادت حسياتنی، احتياج فطری نوازشكاريسنی محافظه ايدن ... معصيتلری بيله شائبهٔ فسق ورداءتدن عاری اولان صميمی ندامتلر، توبه‌لر ايدن ... كمال صفوت ايله سوه‌رك صانع حكيمك عفو ولطف وكرمندن اميدوار اولان ... ايّام عمرينك ظلمتناك ساعتلرنده ذات پاك الهيسنه كمال عجز وابتهال ايله رفع تضرّع ايدن ... هرنه‌كه دوشنيور، هرنه‌كه حس ايديورسه كافه‌سنی لطافتلرله مزين مبتديلكلر، محبت فزا هنرسزلكلر ايله باكمال صفوت، ايثار صحيفهٔ بيان ايدن شاعر دخی او چوجق قدر مسعوددر !

بوشاعر گرچكدن بختياردر: (پوّل وه‌رله‌ن) ك گرك وجود درمانده‌سی، گرك قلب محنت زده‌سی ايله نه قدر زحمت واضطراب چكديگنی تخطر ايتمكله برابر، شو سوزی تكراره جسارت ايدرم : هيهات كه طبق برچوجق گبی اوده هردرلو اسباب مدافعه‌دن محروم ايدی؛ بونك ايچون حيات دخی آنی اكثريا مرحمتسزجه‌سنه جريحه‌دارتأثر ايدردی؛ فقط غم واضطراب فديهٔ ذكاوت، مقابلهٔ لياقت واهليتدر... (وه‌رله‌ن) ياد اولندقجه بوكلمه‌لر ورد زبان ايدلمامك ممكن اوله‌ماز؛ زيرا آنك اسمی دائما حافظه‌لرده، هرصورتله يكی اوله‌رق فرانسز ادبياتنده بدعت درجه‌سنده كسب اهميت ايدن بر شعر ترك ذريعهٔ تخطری اوله‌جقدر .

اوت، (وه‌رله‌ن) بسبتون كنديسنه مخصوص بر شعر .. الوان وآنات ايله مشحون، هم نزاكتپرورانه، هم ساده دلانه الهاماتی مصوّر، اك رقيق ونازك اهتزازات عصبيه‌يی، اك دلنشين ونهفته اصوات قلبيه‌يی محرّك بر شعر .. مع مافيه پك طبيعی بر شوق ايله منبع روحدن سنوح ايده‌رك حتی بعض كرّه عادتا عوامپسندانه اولان بر شعر .. بی قيدانه، شكسته بسته وزنلری پك طاتلی صورتده محافظهٔ تناسب وآهنك ايده‌رك قطعه‌لری چوجق دوره‌لری گبی دونه‌رك اوينايان، نشئه‌ساز ترنم

اولان، هله الك لطيف نشايد بديعه صره‌سنده قالان هيئت مجموعه‌لرى محضا موسيقى گبى تلطيف گوش وجان ايدن بر شعر ايجاد ايلدى . ايشته او بزه بو شعر غير قابل تقليد ايله بتون تهورلرينى، بتون قباحتلرينى، بتون عذابلرينى، بتون محبتلرينى، بتون خوليالرينى تقرير ايلدى؛ اودرجه مختل، فقط اودرجه نزيه‌ونجيب اولان روحنى فاش ايتدى .

بودرلو نشيده‌لر الى الابد پايدار شرف اولمق اوزره ملهم اولور؛ بن ده شوراسنى تصديق ايدرم كه، اگر (پول وه‌رله‌ن) لك، ذاتاً كافه‌سى صفت ادبيه‌لرينه وسع و طاقتلرى مرتبه‌سنده بذل غيرت ايتمش اولان ، رفقاى شباتى چكه‌جكلرى زحمته مقابل آنك گبى زوال ناپذير برقاچ صحيفه‌براقدرق، قبرلرى اوزرنده شاخ زمرّدين سرمديتك زهره‌دار شان اولمسنى گوره‌جكلرندن امين اولسه‌لردى، مسعود بر مسلك تعيشك عزّو حضورينى، اسباب نخوتى پامال رد وتحقير ايده‌رك بيچاره (له‌ليان) لك [١] اكمكسز گونلرينى، مسكنسز گيجه‌لرينى قبول ايدرلردى .

(پول وه‌رله‌ن) لك اثرى يشايه‌جقدر . شايان مرحمت، اسير موت اولان نعشنه گلنجه : بونى دوشوندكجه دمين كليساده استماع ايتديگمز دلسوز دعالره اشتراك ايتمكدن بشقه برشى ياپه‌مايزكه، او دعالر دخى يالكز ميتلر ايچون استراحت،استراحت ابديه نياز ايتمكده‌در .

الوداع، اى شانلى، اى بيچاره شاعركه طبق بر مشجرهٔ سرائر پناه گبى تغنى ايتديگك زمانلردن زياده آغلادك، ايكله‌دك؛ بنم دائما سومش اولديغم، بن‌ده هيچ بر زمان اونوتمامش اولان طالعسز دوستم، الوداع ! حالت نزعكده بنم رفاقتمى استيوردك [٢] ؛ بن ايسه احتمالكه دعوتكه بالاضطرار اجابت ايده‌جگم ساعتك فى‌الحقيقه قريب اولديغنى دوشونه‌رك شو تابوت لال ومبهوت حضورينه پك گيج اوله‌رق گليورم . لكن سنك روحك ايله كندى روحم فروتاب وَصلح ونجاة ايله

[١] متوفانك نام مستعاريدر .

[٢] فى‌الحقيقه (وه‌رله‌ن) حالت نزعنده بالدفعات (قوپه) نك نامنى تكرارايتمشدر .

پیراسته بر مسکن ابدیدن دائما امیدوار اولمش .. نه دیورم ؟.. درونده جمله‌مزك عفو ایدیله‌رك مظهر صفوت ومعصومیت اوله‌جغمز او مسکن ابدیٔ مقدّسه هرزمان اینانمش، وجدان خالص ایله ایمان واعتماد ایتمشدر؛ ایشته بن ده موعد تلاقی اولمق اوزره اوعالم صاف ومنوّری تعیین وارائه ایدیورم؛ بن اوراده سکا: «ایشته گلدم!» دیه جواب ویره‌جگم .

مترجمی :

حیدر ظفر

قادین دوستلغی

ویقتوریامز(١) لاقه ایصال ایدن شهراه بوینجه چابك و چالاك بر حالده اوچیوردی. شباطك اواخرینه طوغری طوغان گونشلر هوایه خفیف بر لرزش نوبهاری گتوریرلر. همان همان گذشته صایلان قیشك بقیهٔ آثار برودتی سمانك کبودیٔ زرّینی ایچنده حالا موجه‌ساز اولور. فصل متقربك حرارت خفیفه‌سی‌ده شمال روزگارینك شدتنی کسر. سکز گون قدر امتداد ایدن سریع الفرار بر حس که، ایشته شمدی (ژورژ آندره) ایله بن، روحپرور ساعتلرك مشتاقی، (نه‌پیکور) مسلکنك حیرانی صفتیله لذتیاب امراری اولیوردق. بو ایسه شرائط مطلوبهٔ مصاحبتك نادر بر تصادفی عد ایدلمگه دکرلی دگلمیدر؟: کشف سرائر گبی بر خصوصیت آلتندن عزّت نفسه طوقنه‌جق بر عقده چیقمامق ایچون آرتق بربرلرینك احوال و اخلاقی حقنده حکملر ویرمیان بر یاشده ایکی دوست؛ — اوسرائرده مندمج اولان مضامین حسیه بر طبع نشئه‌ریز ایله رونقیاب بیان اولمق ایچون لطیف بر صحت، پرتاب و طراوت بر گون؛ — یووارلنه، یووارلنه گیدن شوکردونهٔ خصوصیت لحاظهٔ نظره تصادف ایدن هردرلو بدایع و حظوظات ایله هم رفتار اولمق وهوای جیّدك صدمهٔ خفیفه‌سی او گوزل یرلرده خرامان قادینلرك تن سیمینه نصل بر تاب و حلاوت گتوریورسه فکرلرده‌اویله بر انتباه‌وجیادت‌بخش ایتمك ایچون شوخانه آچیلمش و منتظماً پای انداز سرعت بر حیوانك — عادتا — شهپر جوالنه آصیلمش بر عربه. دیگر عربه‌لر هنوز پك چوق غلبه‌لك پیدا ایتمکسزین گیدوب گلیورلردی. بن (استاندال) ك غایت رقیق بر لسان ایله «سکون سعادت» تسمیه ایتدیگی استغراق ایچنده یووارلنوب گیدیور، رفیقمك یوکسك صدا ایله اولان تفکراتی دیکلیوردم.

(١) قارشولقلی اوتوریلور واسع انکلیز فایطونی.

قصقانجلقدن بحث ایتمش ایدك ؛ شمدی‌ده آرقداشم عربه‌نك صالالندیسنه طاله‌رق خیال اولمش بر قادینی تخطر ایدیوردی‌که ، سرد ایتدیگی جمله‌لر چوغالدقجه بنم گوزلرمده ، او قادینك هیئت غریبه‌سنی ، اوّلا شفاف بر صولی بویا بخاری ایچنده مستغرق ظریف خانه‌لر پیشگاهنده ، صکره‌ده قیر رنکلی دالّری خیابانلر بوینجه اوزانوب گیدن چیپلاق مشجره‌لر قارشوسنده منجلی گوریوردی .

ارقداشم دیوردی‌که :

« ... کمال ابتلا ایله سومدیگمی تأمین ایتمش اولدیغم بر قادین وار ایسه اوده محقق شو محبهٔ مجهوله‌م ایدی ؛ بن آنی سزك هردرلو تجسسلرگزدن گیزلدم ، هم اودرجه‌ده گیزلدم‌که حتی اسمنی تلفظ ایتدکجه سزی گرفتار وله وحیرت ایدیوردم . مساعده ایت‌ده سنك یوز کرّه تصادف ایتمش اولدیغك بو چهره اوزرینه کاذب بر اسم نقابی وضع ایده‌یم . فرض ایده‌لم که اسمی سادەجه « تره‌ز » اولسون . کندوسی بیوجك ، اینجه اوزون ، بغدای رنکلی اولوب بتون وجودندن بیتمز توکنمز بر نازنده‌لك حلاوتی صاچیلیوردی . اینجه‌لگی بر آز فضله اولان یناغنك خط انحناسندن نرمین و نازنین طوپوغنك تناسب ظریفانه‌سنه قدر بتون اعضای وجودی لطیف ، یومشاق ، عادتا طفلانه ایدی . مع مافیه تأثر آور وجدان بر نزاکت ایله یارادلمش بولنان بو گوزلك سیاه گوزلرندن ، کل آغزندن برر فوّارهٔ هوس وحسرت خروشان اولیوردی . ایری گوز ببکلری درین برحیاته اشارت اولان بر سیّاله ایچنده یوزیور ، خون خلقتنك فیض دمادمی اونظر ربا دیشلره آیینهٔ انکشاف اولان متحرك دوداقلرینی تلوین ایدیوردی . او ، انسانه مزاج واحده منقلب اولمش ایکی مزاجی احساس ایلیوردی . قوهٔ خیالیه سوداوی ، مفتون تفکر ، احتیاطپرور اولان بومحبه‌نك خفای خلقتنده مسعود ، آتشین ، بوالهوس بر شریکهٔ قباحت تصور ایدیوردی ؛ فقط بو ایکنجی قادین ولوله‌ساز ، اما درحال مغلوب و منهزم بر شطارتك شعلهٔ یکدمینی ایچنده مترددانه پارلایان ایلك قادینك روحی ایچنده غنوده اولیوردی .

« بن بوزمانده معاملات مشتهیانه‌نك تلخ آمیز ، اضمحلال آور اولان تحسساتندن

شمديكندن زياده متنفر ايدم ؛ فضله‌جه كنجلگمك عقيم بر سنه‌سى ايچنده اوزون اوزادى‌يه سوروكلنمش اولان اويله بر مناسبتك بتون مرارتنى هنوز طاتمش ايدم؛ بو صره‌ده تصادف بنى (تره‌ز) ه تقريب ايدنجه بو خصوصيتى وسوسه‌سز بر بكارلغى ، سكونت بولميان بر خولياى شهوتى هردرلو وقايع زندوستانه ايچنده امرار ايتمكه باشلايه‌ليدنبرو طاتمش اولديغم خظوظاتك بيلم كه نه صورتله فوقنده بر سرمايهٔ حظ ايتمكه چاليشدم . كندى كنديمه حكم ايديوردم كه انسانك حظوظات نفسانيه‌سى بر درجه‌يه قدر سكونت و آرام كسب ايدنجه قادينك نوازش ماديه‌سى بزى الك آز مستفيد ايدن بر شيدر ؛ برده ابتلانك خلجانلرى، لرزه‌لرى صفوت خيالى اخلال ايتديگى گبى، معيشت ماديه ومعنويه‌نك حسن انتظامنى‌ده برباد ايدر . انسانده روح ووجدان بولنديغى زمان بر قادينك ايلك عاشقى اولمق كندى كنديته پك دلسوز عذابلر تهيئه ايتمكدر . ايكنجى عاشقى اولمق ايسه تحليل ماده‌يه توجه اوله‌رق بتون احوال گذشته قوهٔ خاطره‌نك صحت تغير ناپذيرى ايله گوز اوكنه گتوريلنجه، كندى كنديني پك آجى ، پك رحمسز بر انديشهٔ استكراهه دوشيرمكدر . بو اضطرابات ايسه محبت ايدلديگى زمان بيله زائل اولماز ؛ چونكه چيلغينلق زمانلرينك فديهٔ خلاصى‌در . — امّا محبت ايدلمديگى زمان — بن ايسه تره‌زى سومديگمى قوياً تمهيد ايتمش ايدم — ايشك اعلاسى سومكه قطعا تمايل ايتميه‌رك بزدن دها خشين اولان بر بشقه‌سنك پنجهٔ تسخيره كچيره‌جگى مخلوق لطيفه حرمت ايتديگمزدن طولايى بلاهت گوسترديگمزى غايت يواش صدا ايله قلبمزه اسماع ايدن وصاياى خودكامانه ونفسپرورانه‌يى مغلوب واسكات ايتمك دگلميدر ؟ نخوتسز ، داعيه‌سز ، امين بر دوست اولمق ظريف ونوجوان بر قادينك كتان منديلى گبى بتون وجودندن انتشار ايدن عطر لطيف وَ رقيقى استشمام ايتمك بر طرز وجدان فريبى دگلميدر ؟ — اول عطر كه قادينك كوچوجك صالونك الك منتخب كوشه‌سنده مشام آور اولور؛ الك سوديگى كتابلرينك ايچنده ، قيش گونلرى پنجه‌سندن خفيف خفيف يوكسلديگى گوريلن بخار جيّد ورقيق ايچنده بولنور. قادينجغز هيچ بر خوف وتلاشه دوچار اولمقسزين كنديسى ايله برلكده آنك حياتندن عبارت بولنان

احتسـاسات نادره عالمنه گیرمك.. آندن شكوفه‌دانك كنارنده تتره‌یان شـبنم دانه‌لرینی پارمق اوجیله اولسـون تهزیز ایتمه‌كسزین سـاق نوبارنده براقیلان قوپارلمامش بر چیچك گبی كامیاب حظ اولمق .. سزی دها زیاده علولنـدیرمك ایچـون یالان سویلمگه احتیاجی بولندیغی جهتله دوداقلرینی تمامیله حقیقتگو گورمك ــ طوغریسی یا، مردانه بر دوسـتلق قدر صمیمی ، بلكه آندن دها لطیف ، دها موجب سـعادت ــ وتعبیر غریب گورلمز ایسه ــ برهمشیره ، امّا منتخب بر همشیره محبت وموددتندن عبارت بولنـان شـویله بر خولیای محبت ایله تنزیه دل وجان ایتمیان دلیقانلی‌یه پك آجیردم !..

« اوزمان تره‌زك گوزل اللری قناوچه‌سنی نصل نقطه بنقطه ایشلیور ایدیسـه بن‌ده بو خولیایی یوماً فیوماً حقیقته تحویل ایدیوردم . زوجی ... ــ فقط سـگا آنك موقع حیاتیسنی سویلیه‌جك اولورسه‌م اسمنی‌ده آگلارسك ــ برنجیدن صكره ایكنجیسنی سیاه جانفسدن یاپدیغمز ماسكه‌یه صقال خدمتنی گوره‌جك اولان سـیاه دانتلادر . هر نصل اولورسـه اولسون حقیقت شـوندن عبارتدركه (تره‌ز) ك زوجی آگا نصل آرزو ایدرسه اویله یشامسی ایچون مختاریت كامله ویریوردی . عجبا زوجه‌سنی سویورمی ، یوقسه سومیورمی ایدی ؟ عجبا ایلك سائقهٔ فطریه ایله اوّلا قصقانج ، صكره تمـادیٔ تفحصات ایله اعتماد پرورمی اولمش ایدی ؟ یوقسـه محبه‌مه بیانجی آدملر قارشوسنده بیله كندوسندن شبهه‌لنمیه‌جك درجه‌ده حرمتمی واردی ؟ بنم مربوطیتم بر صفوت ملكانه گبی عفت ونزاهت عمیقه‌سنی هیچ بر فنا سوز اخلال ایده‌میه‌جك درجه‌ده معصوم اولمقله برابر، بن گویا بر قباحت ایمش گبی ستر واخفاسی اندیشه‌سنه دوشه‌رك كندیمی كاملاً آنك لذائذ لطیفه‌سنه حصر ایتمش بولندیغمدن، نفسمه قارشو بو سؤاللرك هپسی صكره‌دن ایراد ایدلمشدر. اوحال ایسه اوّل باوّل وسعت معلوماتی اولمامقله‌برابر،پك رعشه‌دار برحالده حائز اولدیغی فكرینك ثمرهٔ تربیه‌سی اولمشدر. مناسترلرمزك گنج فرانسز قزلرنده براقدقلری بوجهالتك‌ده بزم گبی زوجلر ، عاشـقلر ، یاخود استقبال دوسـتلری ایچـون خوش جهتنی گورمیورمیسك ؟ زیرا بو جهل بزه تازه بر ذكاوت براقیوركه خوشمزه گیـدن

كلمه‌لری اورایه حك ایتمك ید اختیارمزده‌در . بن آڭا سودیكم كتابلری عاریةً ویردم ، آنڭ كندی خانه‌سنده اوقودیغنی بیلدیكم ساعتلرده وَ آنڭ اوتورمش اولدیغی اوطه‌ده ، شكل خارجیسی یواش یواش تمامیله اذواق و آماله تطابق ایدن اوطه‌ده عین كتابلری تكرار تكرار اوقومغی دها زیاده سودم . آنكله وَ آنڭ ایچون مغازه مغازه طولاشدم . بو كوچك صالون اویله برموقع یگانه اولدی‌كه اوراده آنڭ ذوق نسوانیسی بنم آهنك آشنائیٔ فطرتمی نزیهانه تصحیح ایده‌رك اشیای‌ موجوده‌یه بنم ایچون هیچ بر وقت اونودلماز بر شعر حقیقی طبیعتی بخش ایتدی . درونندن روایحی پك سرد بر دمت گبی او معند خلجان طرد واخراج ایدلمش اولان بو نسیم روحپرور ایچنده لذت مصاحبه ایله نه ساعتلر امرار ایتدم ! آڭا حیاتمك هرحالنی حكایه ایدیوردم . اوده بڭا كندی وقایع عمرندن پك چوق شیلر سویلیوردی . اوتوز یاشنده‌كی قادینڭ اطواری ، افكاری ، تبسملری آره‌سندن وقتیله چوجق ایكن ، یاخود بنم بلكه‌ده عشق ایله سوه‌بیله‌جكم بر گنجلكده‌كی فكرلری ، طورلری ، تبسملری پیدرپی تعقیب ایتمك بنجه مقاومت شكن بر حظ‌ مشتهیانه اولیوردی . زیرا ، ایشته بر كرّه دها سویلیورم‌كه ، بو گون موجود اولان قادینی سومیوزدم وَسوه‌مزدم ...

« بنم بو غربت سودالری ایچنده كندی كندیمی غائب ایتمكلكمه مساعده ایت. شمدی منظور دیدهٔ استغراقمز اولان شو لاقی ، شو غیر متحرّك چام آغاجلرینی ، صندالرڭ اوزرلرنده ایزلر پیدا ایتدیكی ، قوشلرڭ اوچوشدقلری شو متموّج صولری ، هپ بو بدایعی عالمك معتادی اولمیان ساعتلرده بوراده محبه‌مه تصادف ایله آنڭ رفاقتنده اوله‌رق قاچ كرّه‌لر سیر وتماشا ایتدم ! اوراده‌كی آغاجلر اوزرینه مدهش میوه‌لردن وجود بولمشجه‌سنه قونمش اولان قارغه‌لرڭ باغریشدقلرینی قاچ دفعه‌لر ایشیتدك ؟ علی الخصوص یازین وقوعه گلن افتراقمزدن بر گون اول ، نیلیفام بر صباح وقتی شولاقڭ كنارنده ، ایپك گبی یاپراقلری یماجك اتكنه قدر اوزانوب گیدن طار خیابان اوزرنده تفرّج ایدیوردق . آنڭ ذكی بر چوجق صداسی ایله : ــ بن سزڭ نصیحتلرڭزدن محروم قالنجه نه اوله‌جغم ؟.. فقط هرگون

بکا بر قاچ سطر یازارسکز .. — دیدیکنی حالا ایشیدیورم . سیاه گوزلری شابقه‌سنك آنلر اوزرینه عکس ایتدیردیکی ظلال ایچنده نیم مستهزی ، نیم لطیف وشفیق اوله‌رق تبسم ایدیوردی . وجودینه تماميله اویغون اولان البسه‌سی اندام‌دلارامنی صیقیوردی . قرمزی آغزی اویله بر لطافتله بوکیلیوردی‌که، عادتا انسانه اولغون بر میوه کبی ایصیرمق اشتهاسنی کتیریوردی . بیلم که بو گوزلری نصل بر شعله تنویر ایتدی ؛ بیلم که بشقه نظرلر استیان ، بشقه سوزلر دعوت ایدن بو دوداقلری نصل بر موجهٔ دم قزارتدی . بن اوقات مختلفه‌ده آندن بورعشه‌نك کچدیکنی حس ایتمش ایدم ، فقط مناسبات عادیهٔ عالمه قارشو او قدر جسارت وَاینانلماز بر مهارت ایله الده ایتدیکمز نشیدهٔ امنیت وحرمتمزی هبا ایتمکله عجبا او نه قزانوردی ، بن دخی نه غائب ایتمامش اولوردم ؟ نهایت شوراجقدن پك اوزاق اولمیان برنقطه‌ده کندوسنه الوداع دیدم . آندن اوّل عادی ، مع مافیه عفیف‌المنظر بر کرا عربه‌سنك قپوسنی آچدقدن صکره الدیونلی النك اوجنی اوپه‌رك — بو حرکتمله کندوسنك مجرّد بر محبّه ، آه ! نه اکسك ، نه‌ده فضله اولمق شرطیله بر محبّه اولدیغنی حس ایتدیرمك املنه دوشدم — قپویی تکرار قاپادم ...

« رومانلرده اولدیغی کبی اوچ آی قدر بر مدتی آتلایه‌رق کچه‌لم ... او ، اوّلا (سن - موریس) ه ، اورادن‌ده شاطویه کیدیوردی . بن ایسه غایت عامیانه برایش اولمق اوزره طشره‌ده — او تاریخدن صکره بکا شو ویقتوریا ایله قوپه‌یی تدارك ایده‌جك قدر برمیراث براقمش اولان — عمجه‌م نزدنده اختیار تعطیل وانزوا ایده‌جکدم . (تره‌ز) ایله بن قرارمز وجهله مکتوبلرمزی یازیوردق ؛ صکره‌لری آنك مکتوبلری اسکی جذبه‌سنی ، اسکی سربستیسنی ، اسکی قرداشجه سوزلرینی غائب ایتمکه باشلادی . بو حالك بجه پك ملالت آور اولدیغنه ایناننورمیسك ؟ او بنم حاجات اساسیهٔ حسیمدن هیچ برینی محروم براقمیوردی . بن آنك دوستلغنی انسان بر یوزکی نصل طاشور ایسه او وجهله طاشیمش ایدم . بو یوزك استر پارمقده اولسون، استر مجوهر قوطیسنده بولنسون؛ انسان بوندن طولایی یوزکندن محروم عد ایدیلورمی ؛ یاخود بختیاری وآسودکیٔ عمرینه خلل کلورمی ؟ بن کندی

کندیمه دیوردمکه : بزم دوستلغمز کورکلر گبی قیشلق، یاخود صباحلین [بولونیا] اورمانده بارگیرله ایدیلن تفرجلر گبی بهارلق بر موده‌در . هم برده ، بر موسملك اولان بو خصوصیت – چونکه مجموعی کانون اولدن مایسه قدر امتداد ایتمش ایدی – بیتمش اولسه بیله یالکز خاطره‌سی هیچ بر ساعتنه تأسف ایدلمامگه دگر گیدر . بر قادینك یا کندوسنه خصومت باغلایه‌جق ، یاخود کندی نظرکزده کندیکزی شایان تحقیر گوستره‌جك بر برگذار براقمقسزین سزدن آیریلمسی پك نادردر !

« ایشته پارسه عودتمك تمام فرداسی گونی ، همده کهنه بهار سمالرینك الك روحنوازینی گوسترن صیجاق ، مع مافیه قاپانیق هوالی بر گونده (تره‌ز) لك مقیم بولندیغی اوتلك قپوسنی ، غایت فیلسوفانه اولدیغی سنك‌ده تسلیم ایده‌جگك شو ملاحظه‌لره مستغرق اوله‌رق چالدم . ارباب زیارتی خبر ویرن چاك صداسی اسکی طنینی ایله عکس انداز اولدی . اسکی خدمتجی پاردسومی اولکی طرزده و اولکی رعایت واحترام ایله چیقاردی ؛ معهود کوچك صالونه گیردیگم زمان ایسه (تره‌ز) النی کچن سنه‌کی صورت قبولنه مطابق اولان طور لطیف و لاقیدی ایله اوزاتدی . کندوسنی دها گوزل و لوناً بر آز دها رونقلی بولدم . علی الخصوص گوزلری دها زنده برسیاله ایچنده موجه‌ساز اولیور و دوداقلرینك تابش ارغوانیسی دها صیجاق بر قان ایله برقات دها قزارمش گورینیوردی . لکن ملاحت طبیعیه‌سنه بر زینت چرچوه‌سی اولان ثوابنك قماشلری اسکی الوان خفیفه‌سنی قویبلاشدیرمامش ایدی ؛ فقط سویلمش ، بکنلمش اولان لوحه‌لر ینه عین محلده ایدی ؛ وقتیله یاپدیغم گبی بو سفرده اوزرنده‌کی آلتون کاغد بچاغی پارل پارل پارلدایان کتابی اله آلنجه ، بنم ترجیح ایتدیگم مؤلفلردن برینك اثری اولدیغی طانیدم .

« ایلك مکالمه جمله‌لرینی متعاقب دیدی‌که : – آه ! بن پك بختیارم .. سزده حالا بنم محبمیسکز ؟... – بن جوابلرمك خلاصه‌سی اولمق اوزره النی اوپدم . – زیرا سزه شمدی بر بشقه‌سنی تقدیم ایده‌جگم‌که بنم نصل ایسه‌کز آنك‌ده اویله‌جه محبی اولمکز ایجاب ایدر . – سوزلرینی‌ده او درجه رقیق بر تبسم ایله علاوه ایتدی‌که ، آرتق هر شیئی آکلامق اوزره دها زیاده کشف راز ایتدیرمگه لزوم قالمدی .

« بو بسـیط سـوزك بنم قلبمه متحکمانه گتوردیگی غایت جانخراش بر تقلصی سکا نصل ایضاح ایده‌یم ؟ ایشته تکرار ایدیورم : بن (تره‌ز) ی سـومیوردم ، همده ناموسمله تأمین ایدرم‌که شـاید بنی شمدی‌یه قدر حقمده بسـلدیگی محبتدن تماميله بشقه بر عشق ایله سومکده بولندیغنی ناگهان اعتراف ایتمش اولسـه ایدی ، صوك درجه‌ده مضطرب ومتأذی اولوردم . حال بویله ایکن عجبا نیچوندرکه بونا گهانی وَ گویا بوقادین بنم مترەسم ایمش گبی آجی اولان قصقانجلق یورکمی تضییق ایدیوردی ؟ عجبا نیچوندرکه بر قپو چنغراغنك یکیـدن عکس انداز اولدیغنی ایشیدوبده قپونك آره‌لغنده بر دلیقانلی خیالنك تجسم ایتدیگنی گورنجه وجدانمده چیلدیرمشجه‌سـنه بر تهوّر حس ایتدم . اوت ، بن بودقیقه‌ده قصقانجلغك ، همده عشقدن وارسته بر قصقانجلغك ـ سکا اصل حس وتأثیر ایتدیرمك ایستدیگم نقطه بودر ـ مجموع اضطراب وعذابنه گرفتار اولدم . منسوب بولندیغم نسلك تماميله ضـدی اولان بر نسلك نمونه‌سی صفتیله نظرهٔ اولاده تشخیص ایتدیگم ذات محترم ، بنم وصایای صمیمیه وخالصه‌مه توفیق ایتمش اولدیغم بوقادین وَ آنك طبیعی برجوهردانی گبی ترتیب وتنظیم ایلدیگم بوخصوصیتخانه‌یی قاپمش ، استصحـاب ایلمش ایدی . بن نارین وَعصبی‌یم ، اودموی وعضلی ایدی . بن قومرال صاچلی‌یم ، آنك غایت سیاه رنك صاچلری وَصقالی واردی . بن فرانسز موده‌سنه توفیقاً گینورم ، آنك کیدکلری ایسـه طوغریجه لوندره‌دن گلیوردی . بن (تره‌ز) ك قوّهٔ خیالیه‌سنی دودست نوازشمه آلمش ایدم ، او حواسنی قبضهٔ تخیره چکیریوردی . او ، شو آتشین گوزلرك ، شو قرمزی آغزك استدیکی ، چیلدیردیغی بر ارکك ایدی . بکا هوسات نفسانیه اعتباریله استاد وغالب اولان بر آدمك وثوق نفسانی وخود پسندیٔ وجدانیسی ایله عادتا محبانه برصورتده نگران اولیوردی . (تره‌ز) ایسه کمال نزاکتله وَهمان همان فکر اذادن وارسـته اوله‌رق ـ مع مافیه اگر بویله بر زمانده برقادینك اویله بر سائقهٔ تعذیب ایله تبسم ایتماسی ممکن اوله‌بیلور ایسـه ... ـ باقیوردی . آنك ایکی یوزلی طبیعتی بنم دیدهٔ اندیشناکم حضورنده ، بلوطلردن معرّا اولان شو افق برّاق گبی شـفافیت کسب ایتدی ...

« دوستم سکوت ایتدیکی جهتله بن سوزینی کسه‌رك :

– ای سن نه یاپدڭ ؟ دیدم . دیدی که :

— اورایه بردها عودت ایتمدم امّا، عجبا بودرلوسی عاقلانه‌می اولدی ؟ برنجیدن صکره بر ایکنجی عاشق دها ایدینمسنه احتمال که مانع اولوردم . بوگون دردنجی عاشقیله یشامقده‌در . آره‌ده، صره‌ده بن بیله عاشقی اولدیغمی ظن ایدیورم . آرزو ایتسه ایدم ، احتمال که بن‌ده بشنجی اولوردم ! فقط پك گوزل اولمقله برابر امید ایدرم که خیر ، ــ بودرلوسی پك حزین ویأس افزا اولور ...

مهر منیر آغوش آسمانده لرزشدار اولمغه دوام ایتدیکی ، عربه‌لرڭ گورلدیسی اوزاقده‌کی بر عمّان ولوله‌سی ایله بزه قدر کلمکده خالی قالمدیغی وساعتلر هیچ شبهه یوق که دوستم ایله محبهٔ غریبه‌سنی موذت وخالصت قلبیه نامنه اللرنده قالان جزئی شیئی‌ده قاپوب گوتوره‌جك اولان حادثه‌یه تقریب ایده‌رك کذران اولمقدن اوصانمدیغی صره‌لرده بز دخی مصاحبه‌مزه دوام ایتدك .

مترجمی : حیدر ظفر

محرری : پول بورژه

فلاندر ادبیاتی نمونه‌لرندن (*

١

انتظار

ساکن بر رعشهٔ حرارتله مملو اولان آسوده وشیرین اوطه‌ده ایکی اختیار، زوج و زوجه اوجاغك بر کوشه‌سنده علوریز و کشاده بولنان اوجاغه قارشو اوتورمشلر ایدی . آرقه‌لری قولتقلره گومولمش ، گوزلری هضم زمانه مخصوص اولان طاتلی رخاوت ایچنده قپانمش ، اللری لاقیدانه بر صورتده دیزلری اوزرینه یاییلمش اولدیغی حالده ایکیسی‌ده مسعودانه اویویورلردی . یقینلرنده بر لامبه، بوکیلی قرمزی کاغددن متشکل اولان سپر ضیاسی آلتنده یانمقده وَاوطه‌ده‌کی اشیایه، قالیچه‌لره، دیوارده‌کی اسکی لوحه‌لره یکطراز وَبایغین ضیاسنی ریزان ایتمکده ایدی .

بو اوطه‌نك ایچی فی‌الحقیقه بر پناگاه رفاه وحضور حالنده ایدی .

کاملاً میشه آغاجندن معمول اوله‌رق اویه‌لر ، باقر لوحه‌لری وَدمیر چکمه‌لر ایله آراسته اولان اشیا هپ اسکی طرزده ایدی . خاوی دوکلمش اولان قویو رنکلی قالیچه‌لر ایکی اوچ سلسله‌نك آثار خطواتنی محافظه ایتمکده وَدیوارلره آویخته بولنان لوحه‌لرك اسکی بر ذوقك محصول انتخابی اولدیغی آکلاشلمقده ایدی . بو لوحه‌لرده، گول کنارلرنده، بلوطلی وَمظلم سمالر آلتنده قیون وَیا اینکلرك صولاندقلری یاخود کلبکلر گبی پرواز ایدن هوام و حشرات آلتنده چیچك بیغینلری، یاپراق دمتلری، میوه گومه‌لری وَبونلری محیط اولمق اوزره قویو رنکلی

*) بلجیقانك شرقی وغربی اعتباریله ایکی ایالته منقسم اولان قسمنده ساکن خلقك متکلم اولدیغی برلساندرکه هولاندا لساننذن بوزمه‌در .

بر كوشه كوزنمكده ايدى . ماصه اوزرنده طونج تقليدى بر بيوك سپتدن صولغون، لكه‌لى وَصناعى كللر فيضان ايتمكده وَ آتش بتون بو سالديده شيلر اوزرينه اويناق شعله‌لرينى دوكه‌رك اوطه‌نك زواياسنه وَحتى اختيار ايكى نامه بر حرارت شديده‌نك محصولى اولان اشعهٔ قصيره‌سنى سوق ايلمكده ايدى .

بوسكون ايچنده ساعت، يورغون، روحسز، وضوحسز وَدرين برسسله طقوزى چالدى . اختيار قادين اويانوب باشنى قالديره‌رق ، الى ايله آلتنى اوغوشديره‌رق ساعته باقدقدن صكره پارمغى ايله زوجنك ديزلرينى دورتدى :

— ژول ، ژول ! ديدى .

اختيار زوج كوزلرينى آچدى :

— ژول ، ساعت طقوز اولدى ؛ خبرك وارمى ؟

— طقوزمى ؟ اميميسك ؟

— شمدى طقوزى چالدى . حال بوكه (ژه‌رۆم) ده حالا كلمدى . شاشيله‌جق شى ! خيلى وقتدنبرو بويله كجيكديكى يوقدى ... باشنه بر قضا كلمش اولمسون ديه قورقيورم .

— كيدركن سكا بر شى ديمديمى ايدى ؟ ايو دوشون .... برشى ديمدى‌ها ؟ عجبا (روز) ه‌ده برشى سويلامشمى ؟

— ظن ايتمم، سويلمش اولسه ايدى (روز) بكا آكلاتوردى امّا ينه چاغره‌يم‌ده بركرّه دها صوره‌يم .

مادام قالقدى . قپونك سوكه‌سى بوينجه آويخته اولان فرسوده قوردونى چكدى .

— مع مافيه مراق ايديورم .. حقيقةً غريب شى ...

قپو خفيفجه اورلدى :

— هايدى لوئيز ، هايدى .. مراقك صره‌سى دكل .. بويله مراق ايله وقت كچيره‌جك اولورسه‌ق نتيجه‌سى پك مشكل اولور ... امين اول‌كه هيچ برشى يوقدر ...

قپو ايكنجى دفعه اولمق اوزره بردها اورلدى . ايكيسى بردن :

— گیریکز ! دیدیلر .

خدمتجی (روز) گیردی . (روز) گنیش گوکسلی، آیاقلری درت کوشه، قیرجل صورتلی بر قادین ایدی . صوردی‌که :

— ای نه وار ؟

— روز ، موسیو (ژه‌روم) گیدرکن سکا هیچ بر شی دیمدیمی ؟

— خیر، مادام ! هیچ بر شی دیمدی ...

بعده متحکمانه بر ادا آله‌رق دیدی‌که :

— سز دائما آنی بویله مراقمی ایده‌جکسکز ؟ بو ، معقول دگل . موسیو (ژه‌روم) گلمامشمی ؟ پك اعلا، بو ساده بر ایشدر . البته گلور .. سز آرتق آنی دوشونمگی برطرف ایدوب‌ده قهوه‌کزی ایچسه‌کز دها اعلا اولور. طوریکز، بن شمدی قهوه‌کزی گتوره‌یم ، سزده آرتق آنی دوشونمیکز .

(روز) چیقدی .

— لوئیز، طوغریسی بو قزك حقی وار . بز آرتق آنکله بوقدر مشغول اولمامالی‌یز .

— هـایدی سن‌ده . . صوص ! سن‌ده بنم قدر مراق ایدرسـك ... بوده چکیلمز . هرقباحتی بنم اوستمه آتارسك .

— جانم لوئیز، طاریلمه ؛ جانم ، طاریلمه .

(روز) سیاه چنقودن بر تپسی اوزرنده ایکی کوچك فنجان قهوه گتوره‌رك تکرار اوطه‌یه گیردی .

— بو مسئله‌ده بنم فکرم نه‌در بیلورمیسکز ، مادام ؟ هاه ایشته سـویلیه‌یم : موسیو (ژه‌روم) بر دلیقانلیدر . بر دلیقانلی آره صره اگلنمك استر ... اوده بو آقشام طیشاروده قالوب گیجه‌یی دوستلریله برابر گچیره‌جکدر. گوریورسکزکه بونده اوقدر مراق ایدیله‌جك بر جهت یوق .

اختیارلر هیچ بر جواب ویرمدیلر . فنجـانلرینی آلوب غیر اختیاری بر وضع ایله قاشیقلری ایله قهوه‌لرینی قارشدیرمغه باشلادیلر .

(ژول) آتشه باقیوردی . آه ! بوغار غریبك شدت حمراسی ایچنده یلان دیلی گبی منحنی، آهلر گبی گیزلی، فرسوده پارچه‌لر گبی پیچا پیچ، متوحش، غضوب، شاطر، مائی، صاری شعله‌لر اوچمقده، تبخر ایتمکده، یاییلوب تکرار دسته دسته طوپلانمقده وگاه وبیگاه شراره‌لر صاچه‌رق بر شعشعهٔ سیاله ایله تزهر ایلمکده ایدی . بونلره آره‌ده پیدا اولوب زائل اولان مبهم شکللر، منظره‌لر، آکلاشلماز اصوات والهامات، الحاصل گیزلی بر رؤیا ایله طاغنق بر آتشك خیاله گتوردیگی بالجمله شیلر دخی انضمام ایتمکده ایدی .

لکن (لوئیز) دقت ایتدیگی گبی (ژول) ده هیچ بر شیٔ گورمیوردی . ایکی اختیار اندیشه‌لری ایچنده مستغرق ولرزان اوله‌رق بو ضجرت سائقه‌سیله هیچ بر شی سویله‌مامکده وحتی قهوه‌لرینه بیله طوقنه‌مامقده ایدیلر . (روز) چیقدی گیتدی . اوطه‌ده ایکی اختیاردن بشقه کندی کندندن لذتیاب اولور گبی گورینان حرارتك رعشهٔ ساکنانه‌سندن غیری بر شیٔ قالمدی .

بر مدت صکره ایکی اختیار دوداقلرینك هنوز تماس ایتمامش اولدیغی قهوه فنجانلرینی ماصه اوزرینه قویدیلر . پرچین اولان ناصیه‌لرنده علائم اضطراب، قوری وصولغون اللرنده عصبی تقلصات واردی .

— شمدی‌یه قدر دها کلمامش اولمسی شاشیله‌جق شیٔ، دکلمی لوئیز ؟

— اوه ! سنك مراق ایتدیگك یوق که ...

— بنمی، بنمی لوئیز، مراق ایتمیورم ؟ دینسه دینسه مراق ایتمیور دیه آنجق سکا دینه بیلور .

. . .

قادین بو تعرضه قارشو مدافعه‌یه لزوم گورمدی ... گوزلرینی ساعته دیکدی .

— لکن ساعتك اونه گلدیگندن خبرك وارمی ؟ بو وقته قدر نره‌لرده قاله بیلور ؟ صاقین باشنه بر قضا کلمسون ؟

پدر اوموزلرینی قالدیردی .

— یگرمی ایکی یاشنده بر دلیقانلی ... شبهه‌سزکه کندینی تپه‌لتمامشدر .

— آه اويله امّا بر قضاده چابوجاق انسانه عارض اوليورر . باخصوص آنك ياشنده انسان هيچ برشيدن قورقماز ... پك بصيرتسزدر ... انسان قوّت گوسترمك، جسارت صاتمق استر ... هرحالده شاشيله‌جق شى والسّلام .

طيشاريده ، سوقاقده سكوت گيتدكجه تقرر ايديوردى . قپالى پنجره‌لر ، ايندريلمش پرده‌لر آره‌سندن گچ قالمش بر عربه‌نك گورلتيسى ، مسكنلرينه عودت ايتمكده بولنان آدملرك متلاشيانه خطوه‌لرى گوج بلا فرق وحس ايديليوردى . بو بر منجمد گيجه ايدى . گورلديلر سردلشمش قالديريملر اوزرنده قورى بر صدا ايله چيتردايه‌رق يواش يواش معين وحيرت آور بر وضوح ايله متباعد ونابود اوليوردى . هيچ شبهه يوق كه شهرك اوزرنده ، چاتيلرك فوقنده صاف بر سمانك، نجوم زاهره ايله پيراسته بر سمانك صفوت وآسودگئ ولهفرماسى واردى !

بر آره‌لق پنجره‌لر آلتندن نغمه خوان ونعره‌ساز اوله‌رق برجمعيت مستان كچدى. دوگوشمه‌لر ، اوريشمه‌لر وقالديرم اوزرينه بر جسم ثقيلك سقوطى ايشيدلدى . اختيارلر طوغريلديلر ، گويا آنسزين (ژه‌روم) كده بدمست وپريشان برحالده بولنلرله برابر بولنمسندن خوف وانديشه ايتمشجه‌سنه فرط دهشتله ديكله‌ديلر . هر ايكيسى‌ده قلبنده بوقورقويى طويه‌رق ، هرايكيسى‌ده بر آنده تكلم ايتمك استديلر . فقط نظرلرى بربرينه تصادف ايده‌رك ساكن وآسوده قالديلر . يوركلرينى بر كدورت بارده قاپلامقله گوزلرينى كمال حزن وسكونتله تكرار آتشه ديكديلر . اوه ! هيچ اولمازسه علولرك كمورلر اوزرنده گوريلان شو چيلغين ، يومشاق ، ساكن چارپنديسى بر اگلنجه ايدى !

او جمعيت شماتتريز اوزاقلاشدى . ينه سكوت بر ماء راكد گبى تحوّل ناپذير اوله‌رق جايگير استيلا اولدى. ساعت دخى اون بچقى چالدى... قهوه‌فنجانلرينى آرامق اوزره (روز) ايچرويه گيردى .

— اوه! اعلا . . ايچمديگزها . . نه غريب شئ ! ايشته باشمزه يكى بر درد ! ديمك زورله خسته اولمق استيورسگز ؟ اى دها بويله چوق زمان بكليه‌جكميسگز ؟

طوغریسی بو هیچ عقله صیغار شیٔ دگل . بنی بیلورسکز یا ، ایشته یاتمغه گیدیورم . بو سزك اوضاعکز مناسب بر شیٔ دگلدر !

بونی سویلیه‌رك آرقه‌سی صره قپویی چارپاتوب پر حدت وتهور اوله‌رق چیقدی.

— ساعت اون بچق ، لوئیز ... آنك هیچ بویله برشیٔ یاپدیغی یوقدی .. باری بزه بر آز خبر ویرسه ایدی ! .

— اوه ! گلمکده اولاد صاحبی اولمق ! ایشته آنلردن آلنه‌جق شیٔ هپ غم وکدردر ! آه ! انسان والده اولنجه هر درد ومحنت خاطره گتیریله بیلور .. فقط بن بوکا (ژه‌روم) یوزندن اوغرایه‌جغمی هیچ اومازدم .. خیر ، آندن بویله برشیئی هیچ مأمول ایتمزدم ...

— فقط لوئیز ، عجبا گرچکدن ، باشنه نه گلدی ؟ ...

— یاربم ! نه گلدیگنی بن بیله بیلورمی‌یم ؟ غالبا سن چیلدیردك .

— عجبا پولیس مرکزینه گیتسه‌می ؟

(لوئیز) زوجنك سوزینی تکرار ایتدی :

— پولیس مرکزینه‌می ؟

چهره‌سی اوزرندن بر سحاب خشیت گچه‌رك گوزلرینك ایچنده خوف ودهشته مبدّل اولدی .

— پولیس مرکزینه ، اوه ! خیر ! پك عیب اولور . استمم ، خیر ! اصلا ، اصلا !

— عیب ، عیب ! بونده عیب اوله‌جق برشی یوق . بویله شیلر هرگون واقعدر .

(ژول) آیاغه قالقمش ، اوموزلری حال زبونیده‌کی یتمشلك بر اختیارك نحافت کامله‌سی ایله قنبورلشمش اولدیغی حالده اوفاق، متأنیانه آدیملرله اوطه‌نك ایچنده بر آشاغی بر یوقاری گزینیوردی .

— بویله ایشلر هرزمان واقعدر ، لوئیز ... انسان معلومات آلمش اولور .. فرض ایت که آکا بر قضا گلمشدر .. پولیس بونی شمدی‌یه قدر ایشتمش بوله‌رق بزی‌ده خبردار ایده‌بیلور .

— اوه ، ژول ! قضـا کلمه‌سنی آغزکه آلمه ! رجا ایدرم ، بومدهش کلمه‌یی دوداقلرکه یاقلاشدیرمه . (ژه‌رقوم) ذکیدر .. خیر ، خیر .. بوممکن دگلدر ..

— فقط اوحالده نه یاپه‌لم ؟ سویله ، خبر ویر .. نه یاپه‌لم ؟

(لوئیز) بوغازی درونی انینلر ایله مشحون اوله‌رق ساکت قالدی .

اوطه‌نك بر حرارت معتدله ایچنده‌کی سکوتی ، شو سکونت جعلیه‌سی بیچاره‌لرك اضطرابات قلبیه‌سی اوزرینـه یکیدن یایلدی . صوبه آتشین علولر ایچنـده اویوشیوردی . یکنقرار وآسـوده اولان لامبه‌دن ضیالر صاچیلیوردی . اشیانك کافه‌سـنده بر وضعیت معتاده ، بر هیئت مألوفه واردی . حتی هیچ بر شیده جزئی تغیر وتحوّل اثری گورلمیه‌رك ، یالکز بیچاره پدر ومادرك قلبنـده بر آز اضطراب وخشیت واردی . سوقاقده مسـتقل وقطعی بر صلح وسـکونت امتزاج واستقرار ایدیوردی . خانه‌لر صمت بی حرکتلری ایچنـده ، بتون شهر دخی اجرام منیره آلتنده اویویوردی : بو بیوك ، بو هیبتمون شهر نائم ایدی .

بردنبره (روز) تکرار گورندی .

— نصل ، سنمیسك ؟ بز سنی اویومش ظن ایدیوردق ! ..

قزجغز بر آز شاشقین گورندی .

— خیر ، موسیو . سزده گیدوب اویومش اولسـه‌کز پك ایو ایده‌جککزی سویلـه‌که گلیوردم : هایدی ، هایدی . بشـقه شیئه باقمیك ! سزك یاشکزده بوقدر یورغونلق ایو دگلدر ... همان گیدوب اویوکز یالکز بن اویانیق طوریرم ..

موسیو (ژه‌رقوم) عودت ایتدیکی زمان ایسه ایو بر نصیحتنامه دیکله‌یه‌جکندن امین اولیکز . چونکه بوقدر گجیکمه‌سنه مساعده اولنمامشدر .

— خیر ، روز ... خیر ، خیر ! آنی تکدیر ایتمیـکز . زیرا باشـنه گلان شیئی الله بیلور !

— اوه ! مادام ، سز پك چوق شفقتلیسکز . امین اولیکزکه باشـنه هیچ بر شی گلمامشدر . ساده‌جه اگلنمش ، چاپقینلق ایتمشـدر .. ایش بوندن عبارت ایکن بویله‌جه اصرار ایدوب اویومیه‌جقمیسکز ؟

— خير ، خير !

— سز معندسكز . پك اعلا ، اويله ايسه ايشته بن ده قالورم .

قزجغز يكيدن بر حدت وتهور ايچنه دوشدى .

(لوئيز) ديدى كه :

— بيليورميسك ، ساعت اون بر اولدى .. مدهش شئ !

شمدى متهور اولدقلرينى حس ايديورلردى . بلاى انتظار آنلرك اعصابنى حدتلنديريوردى . بيچاره‌لر شدتلى بر درد وملالك مغلوبى اوليورلردى؛ (ژول) ضعيف وناتوان بر ادا ايله طولاشمقده ايكن (لوئيز) گورلمامكده اولديغى ذهابيله يناغى اوزرندن ايكى كوچك ، ايكى گيزلى گريه‌يى سيلدى. ديگرى بونك فرقنه واردى.

— لوئيز ، سن آغلايورسك . نيچون آغلايورسك ؟

— خير ، خير ! آغلاميورم . بر شى يوق . حرارتك چوقلغندن .. باق ، شمدى بر شى يوق .

اوت ! اوت ! بو بر شى دگل ايدى ؟ فقط طيشاروده سمانك ابعاد منوره‌سنه طوغرى نامتناهى بر هيئتده طاغ‌نق اولان نافذ وعميق بر سكونت ايله برابر بياض ، منجمد ، آسوده بر قيش كيجه‌سى ! اوت ! بو برشى دگل ايدى ! ديگر خانه‌لرده اويقو گوز قپاقلرينى مسدود طوته‌رق بيچاره المزده گوگللرى حالا مضطرب اولمقدن منع ايديوردى ... اوت ! بو گرچكدن بر شى دگل ايدى !

اوه! قورقق ، هرشيدن انديشه ايتمك ، هيچ برشى بيلمامك وهيچ برشى بيله‌مامكدن عبارت اولان بو آجى ، بو تحملسوز مشقت واضطراب !

ساعت اون بر بچغه گلنجه اختيار موسيو تماميله يورلمش ، بجاقلرى كمال تعبدن قيرلمقده ، يناقلرى تر ايچنده اوله‌رق اوتوردى ، قولتق صنداليه‌سنه معطل بر حالده دوشدى . صولويه‌رق :

— آرتق تحمل قالمدى . ديدى .

(لوئيز) هيچ بر جواب ويرميه‌رك هرايكيسى ده علولرك عذاب نهانيسى قارشوسنده ، اوجاغك كنارنده ساكت ، طوگق اوله‌رق بر برلرينه متوجه قالديلر .

بردنبره (ژول) صیچرادی .

— هله دیکله !

سـوقاقده بر انسـان خطوه‌سی عادتا ریاضی بر دقت وسـلاست ایله قالدیرملر اوزرندن عکس انداز اولدی .

— دیکله !

فقط زوجه‌سی هیچ بر جواب ویرمدیگی جهتـله اختیار آنك اویومش اولدیغنی گوردی ؛ زواللی مادر ، بی تاب و توان اوله‌رق وجـودینی اویقونك قوجاغنـه آتیویرمشدی . اختیار نشوهٔ امید ایله لرزه‌دار اوله‌رق تك باشـنه دیکلدی . فقط خطوه اوزاقلاشـیور ، آندن عکس انداز اولان گورلتی دخی بعدیت ایچنـده نهان اولوب گیدیوردی .

— خیر ، خیر ! گلان ینـه (ژه‌رقم) دگل . (لوئیز) ی اویاندیرمدیغمدن طولایی پك ایو ایتدم . هیچ اولمازسه او بویله آجی بر غفلته گوگس ویرمدی !..

بویله‌جه دقیقه‌لر آغیر وَبطی اوله‌رق سـیرکلشدیلر ، قلای طامله‌لری گبی زمان طامله‌لری‌ده دوشه دوشه بیتدیلر ؛ بیچاره ، زبوندل اختیار ایسـه ملالت روحانیه‌سـنه پامال اوله‌رق دیکلیور ؛ بکلیوردی ...

نهایت بو سکون محیط ایچنده صدای نصف‌اللیل عکس انداز اولدی .

آندره رویختر   حیدر ظفر

مجادلهٔ ادبیه

فیلیب ژیل نامنده بر فرانسز محرری مشاهیردن آلفونس دوده‌نك « نوما. رومستان » وَ « امورته‌ل » نامنده‌کی اثرلریله امیل زولانك « خیال » وَ « ارض » عنوانلی تألیفلرینه وَ ویقتور هوغونك Toute la lyre وَ Choses vues اسمنده‌کی کتابلرینه وَ سوللی پرودومك « سعادت » وَ پول بورژه‌نك قوزمپولی وَ « مانسونتر » وَ پیئر لوتینك « مادام قریزانته‌م » وَ موپاسانك « صو یوزنده » وَ غونقورلرك « ژورنال » نامليله نشر ایدیلان محصولات فکریه‌لرینه دائر اولان ملاحظات ادبیه‌سنی بوندن بش آلتی سنه اولدن بدأ ایله نشره دوام ایتمش ایدی. موسیو فیلیپ ژیل، بو اثرینی Bataille littéraire [مجادلهٔ ادبیه] اسمیله توسیم ایلمش وَبو آنه قدر درت مهم جلد وجوده گتورمش اولدیغندن، ارباب قلمدن [آلسید بونو] نام ذات دخی بچنده بوکلیات ادبیه حقنده بر ملاحظهٔ مخصوصه یازه‌رق آنسفلوپدی مجموعه‌سیله نشر ایتمشدر.

*

سنین اخیره ظرفنده فرانسه‌ده منتشر اولان آثار ادبیه‌یی مؤاخذةً ارباب اقتدار وکمال طرفلرندن سرد ایدیلان مطالعات حقیقةً شایان دقت وقرائت افکار وافادات ایله توشیح وَ براثرك موضوع واهمیتنی تعیین صره‌سنده ایراد ایدیلان ملاحظات ایسه تشحیذ ذهن ایده‌جك تشریحات وتحلیلات ایله توضیح ایدلدیگندن بزلرجه عادتا تقلید ایچون ازبرلنه‌جك درسلرك الڭ مهملرندن عد اولنه‌بیلور.

چونکه بزده‌کی طرز مؤاخذه، مؤاخذلرمزی افراط وتفریط عقبه‌لرینه

دوشورمکدن خالی اولمدیغی وَباخصوص هر بحثك عاقبت منجر اوله گلدیگی مشاتمات وشخصیات ایله هتك پردۀ ادبه قدر جرأتیاب اولمق وسیلۀ غالبیت صاییلدیغی جهتله مؤاخذه دینلان « معرفت تحلیل » بو محشر جدال ایچنده غائب اولمقده وَهله الك غریبی آچیلان مباحث ادبیه‌ده التزام ایدیلان ادبسزلکلر، اکثریا بر مقام رسمیدن متصدیلرینك یوزینه چارپلمینجه دائرۀ تربیت وادبه رجعت ممکن اوله‌مامقده‌در .

ایشته بو الفت سیئه‌نك تأثیر سقیمی بزده گوروندیگندن زیاده ــ دوامی حالنده ــ استخلاف ایده‌جگمز ارباب قلمده گورینه‌جکدر . بو حقیقت میدانده بولندقجه بزم ایچون مؤاخذات غربیه‌دن استفاده ایتمکلگمز وَ حتی آنلرده نه قدر طرز مؤاخذه موجود ایسه تقلید مقصدیله جمله‌سنی لسانمزه نقل ایلمکلگمز ضروری گورینور . ایده‌مدیگمز وَیا او یولده یازه‌مدیغمز تقدیرده ادبیات عثمانیه‌جه بر معرفت عظمادن محرومیتمز مقرردر .

بوقدر اهمیتلی بر خدمتی ایفا ایچون لازم اولان قدرتك نفسمزده وجودینه قائل اولانلردن دگلز . فقط آنیده ادعادن چکینمزکه بر بحثه وَیا فنه سلوك ایله آنده احراز اقتدار وکمال داخل امکان اولوب اولمدیغی تجربه دخی بر نوع خاصۀ ترقی پروریدر . بو مطالعه‌یه بناءً ایلك تجربۀ قلم اولمق اوزره [آلسید بوتو] نك « مجادلۀ ادبیه » حقنده‌کی ملاحظاتنك ترجمه‌سنی رفقای تحریردن احمد راسم بگك قلم عرفانه توديع ایلدك .

واقعا کرام ادبامزدن بعضلریله پیروان مسلکلری براز وقتدن برو میدان استفادۀ عامه‌یه عرض ایلدکلری اثرلرده مزیّات ادبیه‌یی شرح ایده‌ایده حصر وتحدید وادیسنی پك زیاده التزام ایلدکلرندن، مباحث عالیه‌دن معدود اولان بویله بر لازمۀ ادبده اجنبی بر قلمدن استعانه وَیا استفاده‌یه مفتقر اولدیغمزی تصدیقه تنزل ایتمیه‌جکلرندن امینز . فقط حقیقت هرنره‌دن تجلی ایدرسه آنی استقبال وتلقی‌یه اولان مجبوریتمز هرمسئله‌ده دستور عزممز اولدیغی ایچون بو مبحثده‌ده فکر مخصوص اربابنك دخل و تعریضندن باکمز یوقدر . بناءً علیه غربیونك طرز مؤاخذه‌سنی ارائه ایچون صفحۀ بیانی بوراده رفیقمزه ترك ایلیورز :

❋

موسيو آلسيد بونو « مجادلهٔ ادبيـه » حقنده يازديغى مطالعـهٔ ادبيه‌يه مدخل اولمق اوزره ديوركه :

« محررلرى بالاده ذكر ايديلان اثرلر ايچون موسيو فيليپ ژيلك نشر ايتديكى بو دردنجى جلد غايتـله مهم فصول مؤاخذاتى محتويدر . بو اثر ، زمانمزده عادتا بر استيلاى متجدّدانه كبى هر كون بر نوعى منظور اولان محصولات ادبيه يتشديرمك اشتياقندن متولد برحسّ ترقى طرازك ، اگرچه برتاريخ قديمى كبى كورينور ايسه‌ده، ينه زمانمز عادات حاضره وَحسيات مخصوصه‌سـندن اوله‌رق، براثر هرنه‌قدر شايان تتبع اولورسـه اولسون، خلقك رغبات متواليه‌سـيله كنديـنه بر خيرالخلف تدارك ايدرك اورته‌دن چكلمسى كبى حالات دائمى الوقوع اولديغندن، موسيو فيليپ ژيلك وجوده گتورديكى صحـائف مجملهٔ حقيقيه‌ده انسـان ، مناقشـات ماضيه‌نك لوحهٔ صحيحه‌سنه بتكرار تصـادف ايتمك وَخاطرات ذاتيه‌سنى بر دها احيـا ايلمكله متلذذ ومحظوظ اوليور .

« موسيو فيليپ ژيل طرز جريان مؤاخذه‌سنده برطريق ساده‌يه سالك اولمقده‌دركه ، اوده كندوسنجه ممكن اولديغى قدر آز معارض اولمقدر . بومناسبتله موسيو [برونه تيئر] ايله [آناطول فرانسى] بينـنـده آچيـلان مباحثهٔ شـديده‌دن بحث ايده‌لم : مباحثهٔ مذكوره‌نك اسـاسى ، مؤاخذه‌نك Objectif يعنى موضوع لهه عائد وَ يا Personnelle يعنى شخصى‌مى وَ ياخود Subjectif يعنى فاعـله‌مى اسـنادى وَ يا Impersonnelle يعنى غيرشخصيمى اولمسى مناسبدر ؛ بورالرينك تبيينندن عبارتدر .

« بونى براز دهـا ايضـاح ايده‌لم : اگر سز موضـوع لهه عائد مؤاخذه‌ده بولنه‌جق اولورسـه‌كز ايو وَصحيح ظن ايتديككز وَاظهار حقيقته الك زياده مدار بر حجت سـالمه بيلديككز قاعـده‌يه كوره نظر تدقيق وتميزكزه حواله ايديلان اثرى ترتيب ومحاكمه ايدر وَويرديككز حكمى او قاعده‌يه توفيق واسناد ايدرسكز ! اگر اعتدال طبعكز سزى فاعله اسـناد طرزيله مؤاخذه‌يه سـوق ايده‌جك اولورسـه او زمان بر ديگرك اثرنده يالكز افكار خصـوصيه‌كزى كورمكه ، يعنى كندوكزى بالذات او اثر ايچنده بولنديرمغه مجبور اولورسكز .

ایشته سزه ایکی طرز مؤاخذه که موسیو فیلیپ ژیل بونلرك هر ایکیسنده اتباع ایتمیه‌رك بشقه بر صورتده مؤاخذاتنده دوام ایتمکده‌در . بو ذات، مؤاخذاتی ایچون بر زمین بیطرفی بولمقله مسلك متخذ اربابندن اولان مؤاخذیندن آیرلمشدر. فقط بونلردن آیرلمقلغی افکار خصوصیه‌دنده تجرّدینی اقتضا ایتمز یا . آنكده کندینه مخصوص طرز مؤاخذه وملاحظه‌سی وار . موسیو ژیل، تقدیر اثرده پك زیاده اظهار امساك ایدرك وَمشهور Critérium یعنی قیاس واستدلال طریقیله کشف حقیقته پك‌ده اعتماد ایتمیه‌رك ، هرهانگی اثر اولورسه اولسون، آنك موضوعنی شرح وایضاح وَویزیله‌جك حکمی دخی وجدان ارباب مطالعه‌یه حواله ایلیور . برقاچ سطرله اثردن انتقال ایدن حسیاتی تصویر ایتدکدن صکره ینه اثردن ایکی اوچ صحیفه ذکر ایدیور . بعضلر بوڭا قولای بر اصول دیه‌جکلردر . فقط ظن ایدلدیگی قدر قولای اولمسه گرکدر . بو اصولی کمال موفقیتله استعمال ایتمك ایچون هرگون ساحهٔ انتشاره چیقان محصولات قلمیه، سنه نهایتنده مؤاخذك پیشتختهٔ تحریری اوزرنده تراکم ایدن یوزلرجه مؤلفات ایچندن سزاوار دقت اولمغه احراز لیاقت ایدنلری انتخاب ایلمك مزیت وحیثیتنی حائز اولملیدر . بوندن صکره‌ده کتابده الڭ زیاده جالب اهمیت اولان وَتفصیلی بر تحلیل ادبی‌یه اثبات لیاقت ایدن صحیفه‌یی تفریق ایچون وقوف ونفوذ وَتمیز حقایقه مظهر بر عطف نظر اقتضا ایدر . بو صورت تدقیق ظاهراً هیچ گورینور امّا باطناً پك شمولّلی وَعرفان ومعرفته دال بر مؤاخذهٔ مکمله‌در .

موسیو فیلیپ ژیل مسلکنده حائز مهارت اوله‌رق، خیلی زماندر ارباب تألیف ایله ارباب مطالعه‌یی مستفید ایدن بو خدمتی حقیله ایفا ایتمکده‌در . بو سنه نشر ایتدیگی کتابده «کوچك طبیعیون» نامیله متعارف اولان موسیو «ردنه مه‌زه رؤ آ» «ژوقاز» «هنیك» وَالڭ زیاده موضوع بحث اولان متجددیندن «پوّل وه‌رلن»[1] «مالارمه» «ره‌نه غیل» «کی روپارتز» «ژان راموّ» ایچون دخی معتاددن فضله مطالعات سرد ایلمش وَبو فکرنده اصابت ایتمشدر .

[1] ۱۷۳۸ نجی صحیفه‌ده مندرج نطقك باعثی اولان ذات .

عالم ادبیاتده ظهوری منظور اولان تشبثات مترددانه وَحتی اصول وقاعده خارجنده گورینان اطوار تحریریهٔ اعجوبه نما داخل دائرهٔ بحث ومناظره ایدلمز ایسه حرکات ادبیهٔ حاضره حقنده برفکر سالم ویریلهمز. بونکله برابر آنك الڭ زیاده شایان ترجیح گوردیکی اثرلر احتمال که اوتهکی شعبهیه منحصر آثاردر. فقط فیلیپ ژیل خصیصهٔ حقپرستانهسی الجاآتندن اولهرق بونلردن دخی بر قاچ صحیفه ذکر ایلمش ایسه، الڭ ایو گورینان، الڭ زیاده بگنیلان وَهیچ دگلسه شرائط مناسبەیی حائز اولدیغنه حکم ایدیلهبیلان صحیفهلرینی ذکر ایلمشدر.

بو ذات « مجادلهٔ ادبیه » سنه یازدیغی مقدمهده دیورکه :

« هردرلو محصول مساعی ایچون گوستردیگم حرمت وتعظیم بنی هر شیئی
« قولایجه بگنمك گبی برضعف تدقیقله اتهامه سببیت ویره بیلور. برازدها ایلرویه
« گیدیلهجك اولورسه تقدیس آثاره خادم اولمق اوزره گوستریله بیلورم که
« بوده تنزلك درکهٔ سفلاسیدر. سرد واتیانی محتمل اولان بو تخطئه وتعذیره
« جواباً دیرمکه : فی الحقیقه مجادلهٔ ادبیهده اکثریا مؤخذات شدیده ومتعرضانهدن
« زیاده بیانات توجهکارانه موجوددر. بوتوجهات ظاهرهنك سبب صدورینه گلنجه،
« اوده حقلرنده کسر غیرت وشوقی موجب فائدهسز عنف وشدت گوسترمك
« ایجاب ایدن آثاری بر طرفه براقهرق، مجرد بگا ایو گورینان آثاری موضوع
« بحث ایدیشمدن عبارتدر.

« جاندرمه مسلکندن هیچ بر وقت حظ ایتمدم. خطاآلود بعض آثار حقنده
« بعض حکّام ادبك گوستردکاری اعتسافات قلمیهیی‌ده آگلایهمدم. سکوت دخی
« بر رأیدر. مع مافیه بو مجموعهیی منتخبات آثار رسالهلریله مقایسه ایتمك استمیهرك
« شوراسنیده علاوهٔ مقال ایدرمکه : بن ممکن اولدیغی قدر بر گلدستهٔ ادبی وجوده
« گتورمك آرزوسنه تابع اولدم. بونك ایچون اوّل امرده الڭ گوزل، الڭ نادر
« الڭ تازه، الڭ زیاده لطیفبو اولانلرینی آلدم. بگا یك کوریه، یاخود صولق
« گورینانلری بر طرفه براقدم »

مترجمی :
احمد راسم

موسیو آلسید بونونك ملاحظاتیله صاحب اثرك مطالعاتنی بریره جمع ایده‌جك اولورسه‌ق ادبیات حاضره‌مزك شمدیکی مزیت وقیمتنی تقدیر ایچون پك گوزل میزانه مالك اولمش اولورز .

بز شمدیکی حالده آثار معرفته دائر هردرلو محاسنی غربدن اقتباس واستنساخه مجبوراولدیغمز جهتله قواعد عندیه اتخاذ ووضعندن لطفاً صرف نظر ایتسه‌ك عاقلانه وحتّی ادّعاسندن خالی اولمدیغمز ترقیپرورلگه لایق صورتده حرکت ایتمش اولورز .

فقط بو سوزمزدن طرز جدید مؤاخذه‌نك یالکز بو جهتنه حصر افکار ایتملی‌یز رأینده بولندیغمزه ذهاب ایدلمسون . بزده‌ده شدیدالقلم مؤاخذلرك وجودینه لزوم قطعی واردر .

استاد ، معنای تامی گوزه‌دلمك شرطیله استر درشت لسان اولسون استر شیرین زبان . خواجهٔ ادراك وعرفان اولدیغی حیثیتله دائما حرمته شایاندر .

هر ایکیسیده اوگره‌دیر . هر ایکیسیده تصحیح وجدانه ، تهذیب سرشت وعرفانه واسطهٔ مستقله‌در .

یرینه گوره تهکمده جائزدر استهزاده ، یرینه گوره تعریضده لازمدر تقدیرده . فقط الك زیاده دقت اولنه‌جق والك زیاده احتراز ایدیله‌جك حال تهکمی زوزکلك ، استهزایی مسخره‌لق ، تعریضی تحقیر ، تقدیری اغفال وادیلرینه دوشورمکدر .

بورادده تکرار ایدرزکه : بزده هنوز غربك طرز مؤاخذه‌سی یولنده مؤاخذه‌لر گورلمامشدر .

اویولده الك زیاده ایراد فکر وملاحظه‌یه مقتدر اولان اصحاب معارفمز بیله بر اثری مؤاخذه ایدرکن اثردن زیاده مؤثرك نقایصیله اوغراشمغی اجل مهارت عد ایدرك بحثی وادئ شخصیاته دوشورمکدن کندیلرینی آلامامشلردر .

طبیعت بشرده برخاصّه گورلمش ؛ الك جدی بر بحث ، بر مقالهٔ هزل آمیز قدر لذتله اوقونه‌میور . اوقونه‌مدیغی گبی ، جدّی بر بحث ایله مشغول اولان فکرلرده حقیقتدن زیاده حقیقت شکلنه گیرمش برلطیفهٔ استهزا آمیزدن لذتیاب اولیور . الك

زياده جدّى اولان ويا جدّى گورنمكى التزام ايدينلر ژان ژاق روسو بيله اكثر ملاحظات ومؤاخذاتنده استهزالرينه برچوق حقيقتلرى فدا ايلمشدر .

ديمك كه جبلت بشرده ذاتاً مستمكن اولان بو خاصّه، گيت گيده الفت سائقه‌سيله مرتبهٔ رداءتى بولديغندن، هر نه بحث ومسئله‌يه تعليق فكر ونظر اولنورسه اولنسون، تحليل اثر صره‌سنده تجهيل مؤثرله اوغراشمق التزام اولنمشدر .

مؤاخذه اصولنك ظهورنده ادباى غربيه‌ده بزده اولديغى گبى بو مرضه گرفتار اولمش ايدى . فقط برهانيّون فرقه‌سنك حدوثندن صكره بو لازمهٔ ادب دخى لايق اولديغى درجه‌ده تعالى ايلمشدر . شمدى بر اثر حقنده مؤاخذه يازه‌جق اولان بر آدم ، طبك تشريح قاعده‌سنى حكمتك تحليل طريقيله مزج ايده‌رك مؤخذه‌نك حقيقة اتصالنده دگلسه ، باطلى حقيقت دائره‌سندن اخراجه موفق اوله‌بيليور . بر خستهٔ شفاجو مبتلا اولديغى علتى تشخيص ايدن طبيب حاذقه عداوت ايتمديكى گبى بر اثرده‌كى خطيئات وزللى تحليل واظهار ايله اثرى تصفيه ايدن بر مؤاخذه دخى هيچ بر مؤثرك حدّت ايتامسى لازم گلور .

طبيبك وظيفه‌سى خسته‌يى شفاياب ايتمك ايچون علتى كشف ايلمكدر. مؤاخذك همتى‌ده اثرك خطاسنى اظهاره مصروف اولمليدر ؛ اصلاح ايسه وظيفه‌سندن خارجدر .

ابو الضيا توفيق

آلكساندر دومافيس

برنجى قسم

ترجمهٔ حالى

كچن تشرين ثانينك يكرميسنده (مارلى ـ لورڤ آ) ده وفات ايدن آلكساندر دوما زاده‌كه، صنعت تجدد پرورانه‌يه مالك بر درام مؤلفى وذكى بر اخلاق مربيسى ايدى ١٨٢٤ سنه‌سى تموزينـك يكرمى يديسنده پارسـده تولد ايتمشدى . نامى نفوس دفترينه (مادموازل مارى قاترين لبى) ڭ « طفل غير مشروعى آلكساندر » ديه قيد ايدلمشدر . بروكسل‌ده طوغمش اولان والده‌سى او وقت اوتوز ياشنده ايدى . گوزل، پك چاليشقان فقط تربيه‌سى هيچ مثابه‌سنده اولان بو قادين (پلاس دەزيتاليه‌ن) ده

١ نومرولی مغـازەده دیکیشجیلك ایدیوردی . پدرینـه گلنجـه ، اوده او زمان غیرمعروف . یوزی قانلی ، صاچلری قیوریق وَنفسندن مطمئن ایری بر گنج ایدی. حیاتی پك سـور وَپارلاق آثارینی ابرازده تأخر ایتمیـان ذکاوتی هر بر حرکتده گورینوردی . اسمی A. D. Davy de la Pailletterie (آلکسـاندر دوما داوی دولاپایتەری) اولەرق . دوق دورلئانك معیتنده یوز فرانق معاشله مبیض گبی استخدام ایدیلیور ایدی . پك گنج ایکن غائب ایتدیگی پدری ایری یاری وَقوتلی بر جنرال ایدی‌که، بوگون نامنه برهیکل رکزی تصور اولنمقدەدر. آلکساندر دومادها صکره (خاطره) لرنده یازارکه « دنیایه دوق دوموپنانسـیه گلدیگی وقت بگاده (پلاس دەزیتالیەن) ده بردوق دوشارتر گلیوردی » طوغریسی سویلنور ایسه ١٨٣١ سنەسی مارتنك یگرمی یدیسنه قدر کندی دوق دوشارتریله پك مشتغل گورنمیوردی .

ایشته کوچك آلکساندری صورت رسمیەده اولەرق بو تاریخده کندی اوغلی گبی طانیدی. بوندن اعتباراً (بر آلکساندر دوماپر) وَبرده (آلکساندر دومافیس) ظهوره گلدی‌که، بو بابا اوغل عنوانی کندیلرینـه مؤخراً اعطا اولندی. بونلرك ایکیسنك‌ده عالم ادبیاتده نه گوزل بر یول قطع ایتدکلری معلومدر .

آلکساندر دومافیس ١٨٩٤ سنەسنده فیغارویه یازدیغی شـو بر قاچ سطر ایله نه صورتله تحصـیل ایتدیگنی نقل ایتمشدر : « تخميناً یدی یاشمده ایکن موسـیو (ووتیه) Vauthier نك ادارەسنده بولنان (مونتاین ـ سنت ـ ژەنەویەو) مکتبنه لیلی اولەرق داخل اولدم . اورادن طقوز یاشمـده ایکن چیقدم . پدرمك (ریشـار دارلیغتون) اسمنده‌کی اثرینی برابر یازدیغی موسیو (پروسپه غوبو) نك ادارەسنده بولنان (سن ویقتور) مکتبنه نقل ایتدم . ایکی یوز اللی شاگردی حاوی اولان بو مکتب ـ که طلبەسنك غرائب احوالنی (قلەمانسوایشی) نام اثرمده تفصیل ایتدم ـ بوگون (قازینو دو پاری) ایله (پول نور) لڭ کائن اولدیغی محـلده واقع ایدی . اون بشنه طوغری بوراسنی‌ده ترك ایله (هنون) pension-Henon مکتبنه گیردم . بو پانسیوندن بوگون اثر قالمامشـدر . او وقت قورسـل سوقاغنده ایدی . نهـایت

بوربون (شمدیکی قوندورسه) Condorcet مکتبنده اکمال تحصیل ایتدم . حکومته عائد بیوك مکتبلردن هیچ برنده بولنمدم . رؤس شهادتنامه‌سنی بیله احراز ایتمدم . »

آلکساندر دومافیس ایچون ایو بر تحصیل گورمشدر؛ دینه‌مز . صورت تولدی وَمظلم اولان حال صباوتی مکتب آرقداشلری طرفندن حقنده آجی کنایه‌لری دعوت ایدردی‌که، بوندن پك محزون ومأیوس اولور وَعادتا غلیانه گلوردی. هر نه قدر بیوك باباسی گبی اوزون بویلی وَاو قدر قوتلی دگل ایدیسه‌ده، ینه ایری وَقوتلی وَوجود تعلیملرنده مهارتلی ایدی . تعطیل ومأذونیت گونلرینی اکثریا ایش محلنده دیکیشجی قزلریله برلکده امرار حیات ایدن والده‌سنك نزدنده کچوریردی .

١٨٤١ سنه‌سنده اتمام تحصیل ایتدیگی وقت Trois Mousquetaires (اوچ سلاحشور)[١] نام اثر مشهورك مؤلفی اولان پدرینك نزدنده اختیار اقامت ایتدی . باباسی آقتریسلر ، آچیق قادینلر عالمنده چیلغینجه‌سنه سفاهت ایدیور وَمع‌مافیه اوغلی ایله پك خوش کچینوب آگا پدر دگل، بر اگلنجه ارقداشی معامله‌سی ایدیوردی . آلتی آی ظرفنده دوما فیس مسکن پدری ترك ایله یالکزجه یشامغه باشلادی ، لکن چوق دفعه‌لر عودت ایتدی .

(قونت دو مونته قریستو) رومانینك مؤلفی دیرکه : « وقت وقت بوزشیورز. بو صره‌ده مسرف بر چوجق گبی خانهٔ پدری ترك ایدیور . بن ایسه بر طانا صاتون آلیورم وَایوجه سمیزلتمگه چالشیورم ؛ چونکه بر آی کچمدن گلوب کندی پاینی یه‌جکندن امینم . فی‌الحقیقه بعض بدگویان دیورلرکه : باباسی ایچون دگل طانا ایچون عودت ایدیور؛ فقط بن بویله اولمدیغنی بیلورم » درت بش سنه قدر بو دلیقانلی،

[١] طروآ موسکه‌ته‌ری (اوچ سلاحشور) له دگل [اوچ تفنکجی] ایله ترجمه اقتضا ایدر . چونکه فرانسزجه‌ده موسکه لفظی Mousquet سهپا اوزرنده آتیلور، نامِلو. سنك آغزی کنیش برنوع تفنکك اسمی‌در . فرانسه تاریخی تتبع ایدیلور ایسه ظاهر اولورکه فرانسه سرای حکمداریسنده مستخدم برصنف عسکر بوتفنکارله مسلح اولدیغی ایچون موسکه‌تر Mousquetaire یعنی تفنکجی نامیله اشتهار ایلمشدر . بناءً علیه بونی لساننمزه (تفنکجی) لفظیله ترجمه ، ترجمهٔ صحیحه‌در . (سلاحشور) تعبیری‌ایسه لساننمزده آت اوزرنده‌قلیچ قوللانمقده مهارتی حائز اولانلره اطلاق اولنور . موسکترلره دگل . للطابع

سننك هردرلو انجذاباتنه قاپیلدی . فقط بر فکر عاقلانه ومدبرانه‌یه مالك اولدیغندن وهرشیئی ایوجه محاکمه ایله سنجیدهٔ میزان تدقیق ایتمك اعتیادنده بولندیغندن ، درونده یشادیغی فوق‌العاده خصوصی بر عالم حقنده حقیقی بر طاقم مطالعات و تدقیقات اجرا ایتدی‌که ، بونلردن بالآخره استفاده ایتمکده موفق اولدی .

برگون اللی بیك فرانق قدر بورج ایتمش اولدیغنی گورنجه دهشت ایچنده قاله‌رق ، درعقب پدرینی بولدی . باباسی ایشی آڭلاینجه گوله‌رك : « یالڭز بو قدرمی ؟ پك گوزل . اویله ایسه سنده بنم گبی یاپ . چالیش‌ده بورجلرگی تأدیه ایت . » دیدی دومافیس دیرکه : « بو اوفاق وقعه بنم نه‌یه استعدادم اولدیغنی بڭا اوگرتدی . بشقه برشی یاپه‌مدیغم ایچون ادبیات ایله اشتغال ایتدم »

١٨٤٥ ده (قرالیچه‌نك مجوهری) Le Bijou de la reine نامیله بر فصلدن عبارت اوفاق بر اثریازدی . بو اثر (قاستللان) تیاتروسنده اوینادی . تیاترویه متعلق کلیاتنك برنجی جلدنده مندرجدر . نظم ایله‌ده اوغراشوردی‌که منظومه‌لری اولدقجه عادی ایدی . منظوماتنك بعضلری (قرونیق) وَ (قزلرك غزته‌سی) نام اوراقده نشر اولندی . دها صڭره ، یعنی ١٨٤٧ سنه‌سی شباطنده بونلری برآرایه طوپلایه‌رق کتاب شکلنده وَ پك آز مقدار طبع ایتدیردی « خطئیات شباب » (Péchés de jeunesse) عنوانی ویردیگی بو رساله‌نك بوگون الده ایدلمسی قابل دگلدر . والحاصل (پردس) غزته‌سنده Lettres d'un provincial (بر طشره‌لینك مکاتیبی) نی نشر ایتدی .

١٨٤٦ ده باباسی لوئی فیلیپك زمان حکومتنده دوق دومونپانسی‌یه ایله اسپانیا قرالنك قزینك ازدواجنده بولنمغه مأمور اوله‌رق ، وَمعیتنه مخصوص بر واپور تعیین ایدلدی‌که ، بومناسبتله جزایرده گورمگه موفق اولدی . دوما پر ، درحال دوستلری بولنان (ماکه) ایله رسّام (بولانژه) یه التحاق ایتدی . اوغلنه تصادف ایتدیگی وقت کندوسنی‌ده گوتوره‌جگنی سویلدی . دلیقانلی طشره‌لی قرداشلرینه‌می گیده‌جکلرینی صوردی . وَاسپانیایه گیدیله‌جگنی آڭلاینجه موافقت ایتدی . مادریدده (ژیرو) ایله (ده‌باروَل) دخی بونلره التحاق ایلدی .

آلكساندر دوما فيس بو سياحتی مناسبتله يازار كه : « بن پدرمك دوستلری اولان بو ذاتلرك يانده بوزولمش، تنبل، غمسز بر چوجق ايدم . گنجلگم، قوتم، شنلگم دائميدر ظن ايدردم . هرگون گولردم؛ هرگيجه اويوردم . يالگز شعر يازمق ايچون اوفاق بر سبب بولورسه‌م او زمان مستثنا . » ديگر طرفدن (ده‌بارول) سياحت خاطره‌لرنده ديركه : « دوما، خصوصيله اوغلنك لقرديلرينی ديكلمگی سويور . اوغلنك ذكاسی تخيل اولنه‌ميه‌جق بر درجه‌ده‌در . بوندن ناشی باباسی، همده حقيله افتخار ايديور. آنك پك گوزل و دليل ذكاوت اولان هجولرينه قارشو الك صاف بر قلب ايله گوليور . » بو هجولری آراسنده، باخصوص بر دانه‌سی پك طوقوناقلی‌در . بر كوپری‌يی گچركن دومافيس (مانسانارەز) لك مصال قبيلندن اولان قوراقلغنی مادريده فرق ايتمش ايدی . بر اقشام بوغا دوگوشنده بولنوركن بر صوجيدن بر بارداق صو استر و ياريسنی ايچدكدن صكره بارداغی حريفه اوزاته‌رق « قالانی‌ده بنم طرفمدن (مانسانارەز) ه وير » دير. رفيقلريله برابر جزايری گوردكدن صكره پارسه دونر. اووقت يگرمی ايكی ياشنده ايدی . فائده‌سز و بوش بر حياتدن بيقه‌رق كندوسنه بر مشغله تداركنه قرار ويرر و كمال تهالكله چالشمغه قويلور .

بعض جهتلری پدر ينگيلرينه بگزه‌يان ايلك رومانی ١٨٤٦_١٨٤٧ سنه‌سنده Aventures des quatre femmes et d'un perroquet (درت قادين ايله بر پاپاغانك وقايعی) ناميله نشر اولندی . ١٨٥٥ سنه‌سنه قدر بونلردن بر اون بش دانه دها يازدی كه ، اسملرينی ايلروده سويليه‌جگز .

١٨٤٤ ده مداومی اولديغی عالم مخصوصده (ماری دوپلسس) اسمنده بر گنج قادين طانيمشدی كه، بو قادين كندی طوغديغی سنه‌ده طوغمش و جزايردن حين عودتنده ورم اوله‌رق وفات ايتمشدی. بو خاطرهٔ مؤلمه گنج مؤلفه (مانون لسقو) دن بری سوديه متعلق نشر اولنمش سرگذشتلرك الك مؤثرلرندن برينی الهام ايتدی . (سن جرمن) ده (شووال بلان) اوتلنده اوچ درت هفته ظرفنده يازديغی « لادام اوقامليا » رومانی ١٨٤٨ سنه‌سنده نشر اولنه‌رق انتشاری بر وقعهٔ ادبيه اولدی . اووقت پك ماهر بردرام مؤلفی عد اولنان Antony Béraud (آنتونی برو)

بو روماندن بش فصلی حاوی بر تیاترو وجوده کتورمك فکرینه دوشدی . یازدیغی کتابی آلکساندر دومافیسه کوتوردی . رومان مؤلفی بونی اسکی طرزده وَ عادی صورتده محرر بولدیغندن، اسمنی وضع ایتمك استمیه‌رك رساله‌یی (به‌رق) یه اعاده ایتدی . وَ یالکز باشنه سکز کون ظرفنده النه کچن کاغد اوزرینه تیاترو صورتنده لادام اوقاملیایی یازدی . اثرك وضع موقع تماشا اولندیغندن اعتباراً (به‌رق) سنه ـ لرجه مؤلفنك نائل اولدیغی حق تحریرك نصفنی آلمشدر. نهایت آلکساندر دومافیس بونك ورثه‌سندن حق تحریره اشتراك صلاحیتنی اشترا ایتدی . (به‌رق) بوروماندن بر تیاترو پیه‌سی چیقارمق فکرینه دوشدیکنی سویلدیکی وقت آلکساندر دوماپر « آنك مندرجاتی میانده تیاترویه عائد هیچ برشی یوقدر » دیه حایقیرمشدی . بناءً علیه اوغلی اثرینی باباسنه کوسترمکه جسارت ایده‌مامشدی .

پدری بوکا تصادفاً مطلع اولمشدر . آلکساندر دومافیسك تعریفنه کوره باقکز نصل : « بویله کوزل بر اثر وجوده کتورمکدن مفتخر وَ فقط فکر پدره مخالفت ایتدیکمدن طولایی بر آز محترز و محجوب اولدیغم حالده مسوده‌یی پدرمك مبیضنه کوتوره‌جکی وَ آنك بوایشی نهایت درجه‌ده مکتوم طوتمسنی طلب ایتمکی قرارلشدیردم .

لکن مبیضك اوطه‌سنه کیرر کیرمز پدرمه النده بر مسوده اولدیغی حالده ظهور ایتدی . آرتق امرینه عدم اطاعتمی اعترافدن بشقه بنم ایچون یاپه‌جق برشی یوق ایدی . بابام بتون کبر ووقارینی طاقنه‌رق، بنم یازدیغمی همان اوراده باشدن آشاغی قدر اوقومقلغمه اجبار ایتدی . بو بکا اك بیوك مجازات ایدی . سزه سویلیمی بیلم ؟ ایکنجی فصلده کوزلری یاشاردی . اوچنجی فصلده بر چوجق کبی آغلایوردی . لکن بر یره کیتمك ایچون اوقجه سوز ویرمش اولدیغمدن، بوراده براقمغه مجبور اولدم . پدرم صوك ایکی فصلیده دیکلمك ایچون بنی اوراده بکلیه ـ جکنی وعدایتمشدی . عودتمده بونمه صاریله‌رق نتیجه‌یه اطلاع ایچون صبره مجالی قالمدیغندن اثری بالذات اوقودیغنی سویلدی . وَ کوز یاشلری آره‌سنده تبسم ایدرك ، بکا بیوك بر موفقیت قازانه‌جغمی تأمین ایتدی . فی الحقیقه ایلك دفعه اوله‌رق موضع تماشایه قوندیغی وقت فوق العاده بر حسن قبوله مظهر اولدی .

لادام اوقاملیانك اوینانمسنه بر چوق موانع ظهور ایتمشدر . سنه‌ده اللی بیك فرانق صرف ایدن بر اسکی چماشیرجینك وضع صحنهٔ تماشا ایدلمسی استنمیوردی . بو اخلاقه نهایت درجه‌ده مضر ایدی . اثر ١٨٥٢ سنه‌سنه قدر تیاترو مدیرینك جانطه‌سنده قالدی . موسیو دو مورنی de Morny موقع اقتداره چیقنجه بو ممانعتی دفع ایتدی . ١٨٥٢ سنه‌سی شباطنك ایکیسنده (ووده‌ویل) تیاتروسنده اوینانیلان بو پیه‌س تصویر اولنه‌میه‌جق درجه‌ده موفقیت قازاندی . فی الحقیقه عصر حاضرده تیاترویه متعلق آثار ایچنده بر تکمل گوسترمکده‌در . بو گوندن اعتباراً دومافیسك نامی مشهور اولدی .

برسنه اول گنج محررك باشندن اولدقچه گورلدیلی بر سرگذشت محبت گچمشدی. بر روس دیپلوماتنك زوجه‌سنه، یعنی (لاقونتس لیدی دونسلرود Lydie de Nesselrode(ه فوق العاده صورتده مبتلا اولمشدی . قونتس روسیه‌یه عودت ایچون امر آلدی . دوما آنی تعقیب ایتدی . لکن صادر اولان بر امر اوزرینه یاننده ایکی مأمور اولدیغی حالده حدوده قدر تبعید ایدلدی . ایشته بو حادثه‌نك تأثیری تحتنده اوله‌رق پارسه عودتنده (دیان دو لی) Diane de Lys ــ ١٨٥١ ــ نام رومانی یازدی برقاچ زمان صکره (مادام ناریشکین) Narichkine اسمنده بر قادینك زیارتنی قبول ایتدی که، پارسدن گچرکن کندوسنه اسکی محبه‌سی قونتس دونسلرودك یادکارلرینی گتوریوردی . عشق وسودا اوزرینه چوق زمان صحبت ایتدیلر . ایکیسی‌ده بربرینه خوش گوروندی . برقاچ سنه صکره او گوزل اجنبی قادین، یعنی مادام ناریشکین آلکساندر دومافیسك زوجه‌سی اولدی .

١٨٥٠ دن ١٨٥٩ سنه‌سنه قدر بو محرر مشهور فوق العاده اثرلر حصوله گتوردی . حکایه‌لر یازیور ؛ تیاترویه پارلاق پارلاق پیه‌سلر ویریوردی . بونلردن بوراده بحث ایتمیه‌جگز . (دیان دو لی) پرنس ناپولیونك وساطتیله وضع موقع تماشا ایدیله بیلدی . (Le Demi Monde دمی موند) (La question d'argent پاره مسئله‌سی) (Le Fils naturel طفل غیر مشروعی) وَ (Le père prodigue مسرف پدر) الك مشهور اثرلرندندر . بو صره‌ده چوق چالیشیوردی . صباحك

ساعت آلتیسندن، اقشام ساعت درده قدر مشغول ایدی . بر طاقم اشخاص طرفندن‌ده تعذیب اولنمامق ایچون بولونیا سوقاغنده اوفاق برخانه‌استیجار ایتمشدی‌که، اوچ لیلاق چیچکنی وبر آصمه فدانی حاوی اوفاجق برباغچه‌سی‌ده واردی . موسم یاز ایدی. آچیق هواده یمك یمك استدیلر. دومافیس دیرکه : بردنبره پدرمك سفره‌دن قالقدیغنی گوردم؛ باغچه‌یه طوغری اوزانان یمك اوطه‌سنی گوستره‌رك بکا: «الکساندر! اوك قپوسنی آچ که باغچه‌یه هوا گلسون» دیدی . دومافیس ۱۸۵۹ده مادام‌ناریشکینی تزوّج ایتدیکی وقت ذهناً قورقوله‌جق درجه‌ده اشتغالاتده بولنوردی . زوجه‌سنك اصل اسمی (نه‌جا) ویاخود (نادین قنوّررینغ) ایدی . گیت گیده وخیم بر سکر خسته‌لغنه دوچار اولدیغندن (۱۸٦۰) ده ایتالیایه گیتدی . قزی (قوله‌ت Colette) (هیه‌ر) ده تولد ایتدی . صکره ناپولی‌یه عزیمت ایتدی‌که، اوراده غاریبالدی ایله برابر برچوق وقوعاتده حاضر بولنمش اولان پدری ساکن اولیوردی . آنی متعاقب دومافیس حقیقی برجنت نوبتنه دوچار اولدی . دیرلرکه کندوسنی اوطه‌سنك اورته‌سنده دیز چوکمش وقالقمقدن کاملاً امتناع ایتمکده بولنمش اولدیغی حالده گورمشلر. کندوسندن آگلاشیله‌بیلان یالکز شو اولدی‌که. پدرینی یانده‌کی اوطه‌ده خورلدارکن ایشتمش وبو خورولدی اعصابنه دهشتلی صورتده تأثیر ایتمش . او وقت پدرینی اولدیرمك استمش وبوحسنه یالکز دیز چوکمکله مقاومت ایده‌بیلمش ! همان برسنه قدر عقلی باشنه گلمدی . نهایت خواس وحسیاتنك موازنه‌سی تدریجاً یرینی بولدی واك صکره کاملاً افاقیاب اولدی . اوزماندنبرو بردها بوحال نکس ایتامشدر.

اوزون بر مدّت استراحتدن صکره آلکساندر دومافیس (قادینلر دوستی L'ami des femmes) نام اثرینی اوینادی (۱۸٦٤) . درونده تصویر ایتدیکی اشخاصك اك باشلوجه‌سنه کندی افکارینی اعطا ایتدیکی بوتیاترو، خیلی شدتلی مؤاخذاتی موجب اولدیغندن ، بعدما تیاترویه متعلق هیچ براثر یازمغه یمین ایتدی . (فقط بو یمینی طوتمدی) بواثناده امیل دوژیراردن کندوسنه « برقادینك ملالی » Le supplice d'une femme نام اثرینك مسوده‌سنی گوسترمشدی . دوما بونی بسبتون دکشدیره‌رك یکیدن یازدی . ژیراردن اثرینك طانمایه‌جق درجه‌ده دکشمش

اولمسندن متحصل بر حدت فوق العاده ایله آڭا امضاسنی وضع ایتمك استمدی . دوماده امضا قویمدی . بینلرندهکی بتون مناسباتی قطع ایتدیلر . تا که اثر مؤلفنك اسمنی حاوی اولمدیغی حالده (١٨٦٥) ده (قومدی فرانسز) ده اوینادیلهرق پك پارلاق بر موفقیت قازاندی . دوما بوندن تنبه ایتمیهرك (ژیمناس) تیاتروسنده اوینادلمق اوزره (دورانتن) ڭ یازمش اولدیغی اثرڭ تصحیحنـه (مونتینی) نك اصراری اوزرینه موافقت ایتدی . (مادموازل دو برویل Mademoiselle du Breuil) نامنده اولان بو اثرڭ اسمی (هلوئیز پارانکه Héloïs Paranquet) یه تبدّل ایتدیگی وَاساسی دخی دگشـدیگی حالده ١٨٦٦ ده اوینادلمش وَپك زیاده آلقشـلانمش ایسهده دورانتن دومانڭ بوقباحتنی بردرلو عفو ایدهمامشدر . آلکساندر دومافیس بونی متعاقب رومانلرینڭ الڭ شایان دقت اولاننی یازدی . محتویاتی میانده مؤلفنك گنجلگنه دائر معلوماتی وَفلسفه وَهیئت اجتماعیـه نقطهٔ نظرندن دقیق ملاحظاتی حاوی اولمق حسبیله اهمیتی متزاید اولان بو اثر، ١٨٦٦ تاریخنـده انتشـار ایدن (قلهمانسو دعواسی L'Affaire Clémenceau) در . ایرتسی سـنه مادام اوبرهنك افکاری (Les Idées de Madame Aubray) نامندهکی تیاتروسنی اوینانتدی .

١٨٦٨ده پك زیاده شایان دقت وَ حائز اهمیت مقدمهلر ایله تیاترو کلیاتنی نشره باشلادیوَ ١٨٦٩ ده موسیو فرانسوا ایله مشـترکاً یازدیغی (فیللول دو پومپیناق Filleul de Pompignac) اسمندهکی قومدیاىی وضع موقع تماشا ایتدی .

١٨٦٨سنهسنده دوما والدهسنی غائب ایتمشدر. آنی مسعود ایتمك ایچون نهلازم ایسه هپسنی اجرادن چکنمامش وَصوڭ گونلرینی بختیارانه امرار ایتمسنه چالشمش ایدی . دائما فرط محبتله سودیگی پدری حقنده دخی بوصورتله حرکتده بولنمشدر .

١٨٧٠ محاربهسـنده دوما (دیهپ) شهری قربنده «پویی Puys» اسمندهکی مالکانهسنه چکلمشدی . اشته اوراده سنهٔ مذکوره کانون اوّلنك بشنده الڭ مشفق، الڭ سویملی اهتمامات آرهسنده الکساندر دوما پر، دائما متبسم وَفقط سکونته فوق الحد محتاج اولدیغی حالده انتقال عالم فنـا ایلدی . بو طفل کبیر دهایی بر کلمه توصیف وتعریف ایده بیلور . وفاتنـدن بر قاچ گون اوّل کنـدینی زیارت ایدن بر ذاته

دیدی‌که : « بنم دائما مسرف اولدیغمی ادعا ایتدیلر . نه فکر عجیب ! یگرمی یاشمده ایکن یگرمی فرانق ایله امرار حیاته باشلادم . شمدی باقکز (جیبمدن ایکی آلتون چیقاره‌رق) اشته ایکی لیرام وار ! »

آلکساندر دوما فیس‌که محاربه‌نك موجب اولدیغی خساراتی وَپریشانلقلری « پوئی » ده کمال هیجان ایله تعقیب ایدیوردی « محاربهٔ حاضره‌ده بولنان باشلوجه اشخاص حقنده بیانات غریبه وقطعیه » یی حاوی اوله‌رق « یونیوسك دوستی آ. د. یه یکی مکتوبی » نی یازدی Nouvelle lettre de Junius à son ami A. D. (لونده ۱۸۷۰) وَبوگا کندی اسمنی وضع ایتمیه‌رك نشر ایتدی . (قومون) دن صکره Une lettre sur les choses du jour (احوال حاضره حقنده‌بر مکتوب) نی طبع ایتدیردی‌که بونده مساعده ومرحمت خصائلنی اونوده‌رق قومونه اشتراك ایتمش اولان اشخاصی بر شدت وتهوّر ایله محاکمه ایتمشدر . بورساله‌یی متعاقب احوال حاضره حقنده یکی بر مکتوب دها نشر ایتدی‌که، (۱۸۷۲) همان هیچ برکمسه‌نك نظر دقتنی جلب ایده‌مدی . بوندن اعتباراً دومانك آثارنده فلسفه وتصوّفه وَمسائل اجتماعیه‌یه بر میل وانهماك گورندی . ۱۸۷٤ سنه‌سنده تیاترو‌ده تکرار (پرنس ژورژ) وَ (قلودك قاریسی La Femme de Claude) (۱۸۷۳) وَموسیو آلفونس (۱۸۷۳) وَاجنبی قادین L'Etrangère (۱۸۷٦) نام اثرلرینی اوینا‌تدی .

آره‌یرده (ارکك وَقادین) نام اثر معروفنی نشر ایتمشدی . (۱۸۷۲) ده بو اثرنده زوجنی اغفال ایدن قادین حقنده وحشیانه بر شدت گوستررو‌َکتابنی : « آنی اولدیر ! » کلمهٔ مشهوره‌سیله اتمام ایدر .

۱۸۷٤ سنه‌سی کانون ثانیسنك یکرمیسنده آلکساندر دومافیس فرانسه انجمن دانشنه (پیه‌رلبرون Pierre Lebrun) ك یرینه اعضا انتخاب اولندی .

ویقتور هوغوکه ، بر چوق زماندنبرو آقاده‌می‌یه گیتمامکده ایدی ؛ مخصوص آنی انتخاب ایچون اوراده بولندی. اعضالغه قبولی مناسبتیله ۱۸۷۵ سنه‌سی شباطنك اون برنده ایراد ایتدیکی نطقده سفیله قادینلرك اعلای نامنه خدمت ایتدیگندن طولایی حقنده ایدیلان عتابه قارشو مدافعهٔ افکار ایلدی .

١٨٧٧ ده فضائل اخلاق حقنده يازديغى راپورك مثلنه بريرده تصادف ايديله‌مز. ١٨٧٦ ده موسيو قوبرون ايله مشتركاً تحرير ايتديكى (دانيشفلر Les Danicheff) وَ (گوستاو فول) ايله برلكده يازديغى (La comtesse Romani قونتس رومانى) نامنده‌كى تياترولرينى اويناتدى .

١٨٨٠ سنه‌سنه قدر بودرلو آثاره فاصله ويره‌رك يكى برشى نشر ايتمدى. يدى سنه قدر بشقه بر صورتده اشتغال ايتدى . مؤخراً بربرينى متعاقب (طلاق مسئله‌سى) La Question du divorce (١٨٨٠) وَ (اولديرن قادينلرله چالان قادينلر) Les Femmes qui tuent et les Femmes qui volent (١٨٨٠) ؛ موسيو ناكه‌يه مكتوب ١٨٨٢ (آلكساندر دوما بومكتوبنده نه ايچون حكومت حاضره طرفدارى اولديغنى ايضاح ايتمشدر) . لاره‌شرش دولاپاترنيته La recherche de la paternité (١٨٨٣) نام اثرلرى يازدى . تياترووده‌ايسه پرنسس دوبغداد (١٨٨١) ، ده‌نيس (١٨٨٥) وَپيه‌سلرينك الڭ صوڭى اولان (فرانسيللون) ى (١٨٨٧) ده موقع تماشايه قويدى .

بوندن اعتباراً گرك كندوسى وَگرك سائرلرى ايچون مقدمه‌لر يازمق وَمسائل حاضره اوزرينه غزته‌لرده مكاتيب نشر ايتمكله وقت كچوردى . مع مافيه تياترويه متعلق اثر يازمقدنده بسبتون واز كچمامشدى . بوش وقتلرنده (له‌نووه‌ل قوش ـ Les nouvelles couches) وَمؤخراً اسمنى (تروبلانت La Troublante) ه تحويل ايتديكى (لاروت ده‌تب La route de Thèbes) ناميله ايكى اثر دها تحرير ايتدى‌كه، بونلرى لاينقطع گوزدن كچوره‌رك تصحيح وتعديل ايدر وَهر دفعه‌سنده برچوق علاوه‌لر بولنور ايدى . خاتمه‌سى حياتنڭ نهايتنه قدر ذهننى پك زياده اشغال ايدن بو صوڭ اثرڭ موضوعى اختيار اولمش بر صاحب دهانڭ كندوسنى بر گنج قادين طرفندن سودرمك احتماله دائر اولديغى سويلنمكده‌در .

١٨٩٢ سنه‌سى مايسنده آلكساندر دوما فيس رسم قوللكسيونى (٥٢٧,٠٠٠) فرانغه وَتشرين اوّلده ويليه جادهٔ كبيرنده‌كى خانه‌سنى (موسيو فرونيان دريفوس) ه صاتدى. او وقت ، دومافيسڭ قادينلرڭ بر محب خالصى گبى كچورديكى بر زمان

سكونتدن صكره كنجلكده‌كى حسيات سوداويسنك يكيدن اويانديغى حقنده بر شايعه دورانه باشلادى . حقيقتى نه‌اولورسه اولسون، دوما بوتاريخدن صكره (آمپر) سوقاغنده‌كى آپارتمانيله قناعت ايتدى . وَيازلرينى (پوبى) ده‌كى صيفيه‌سنده وَ دها اكثريتله (مارلى - لو - روآ) ده‌كى شامفلور قصرنده امرار ايدردى. برقاتدن متشكل اولان بو صكره‌كى كوشك ، غايت لطيف چمنزار ايله چيچكلى بر باغچه اورته‌سنده بولنمقده‌در كه ، اورادن اطرافه عطف نظر اولنور ايسه اوزاقدن اوزاغه پارس كوريلور. بو صيفيه‌ده هرنه قدر پك كوزل ايديسه‌ده ينه جوارنده بولنان موسيو (ويقتوريه‌ن ساردو) نك كاشانه‌سنه نسبتله ساده وَ آرايشدن بريدر. ذاتاً دوما دخى ساردويه اكلنه‌رك ديردى‌كه : « بن بوراده سزك قپوجى كز كبى‌يم » .

آلكساندر دومايه بو صيفيه‌يى موسيو « لووه‌ن » اهدا ايتمش ايدى . بو ذات « اوپرا قوميك » تياتروسى ديركتورى ايكن آلكساندر دومافيسك پدرينه اولان فرط محبتى حسبيله اوغلنه باوصيتنامه شامفلور صيفيه‌سنى وَ آنى اداره ايچون‌ده اون بيك فرانق ايراد براقمشدى .

۱۸۹۵ سنه‌سى نيسانك ايكيسنده آلكساندر دوما، زوجه‌سنى غائب ايتدى‌كه، او اثناده آلتمش طقوز ياشنده وَخيلى زماندنبرو كتورم ايدى . آندن (قولت) وَ(ژانتين) اسمنده ايكى قزى اولمشدى . ديرلركه اون ايكى ياشنه قدر(قولت) ك صاچلرينك كسلمسنى آرزو ايدر وَ آنى اركك چوجق طرزنده الباس ايلردى . بوندن‌ده مقصدى قزينك عفيف اولمسى ايدى . روحانياته معتقد اولمقله برابر ، هيچ بر دين ومذهبه سالك اولمديغندن ، قزلرينى‌ده تأثيرات دينيه‌دن آزاده بر حالده بيوتدى . « بن آنلرى سربست براقدم : سنّ رشده وصوللرنده كندولرى انتخاب ايتسونلر » دير ايدى . مادمازل قولت دوما ۱۸۸۰ ده موسيو موريس ليپمان نامنده بر بانكرك اوغلى ايله ازدواج ايدرك ، آندن ايكى چوجغى اولدقدن صكره ۱۸۹۲ ده افتراق ايتدى . ايكنجى قزى مادمازل ژانتين ۱۸۹۰ حزيرانده ترينيته كليساسنده تعميد ايدلدى. تعميد والده‌سى پرنسس ماتيلد ايدى . برآى صكره موسيو « اوتريو » اسمنده كنج بر ضابط ايله تأهل ايتدى .

١٨٩٥ سنه‌سی حزیرانڭ یگرمی آلتیسنده آلکساندر دومافیس دخی آز بر مدّت بکار قالدقدن صکره «قومدی فرانسز» دن موسیو (ره‌نیه) نڭ کریمه‌سی وَموسیو اسقالیه‌نڭ مطلقه‌سی اولان (مادام هانریت ره‌نیه دولا بریه‌ر) ایله تزوج ایتدی. بو اثناده دوما حالا گوجلی قوتلی وَیگیدن تازه‌لشمش گبی گورینیوردی. لکن برازصکره ضعیفلادی وَشعلهٔ حیاتڭ انطفا ایتمك اوزره اولدیغنی حس ایتدی. یازڭ برقسمنی (دوپوئی) ده‌کی مالکانه‌سنده امرار ایتدی (قومدی فرانسز) ه وعد ایتمش اولدیغی (تروبلانت) ی ایچون دائما بر نتیجه آرامقله اشتغال ایدردی. بر وقت اولدی‌که، بو نتیجه‌یی بولدیغنی وَیاخود همان بولمش گبی اولدیغنی ظن ایتدی.

آغستوسده موسیو (ژول قلارتی) یه یازیوردی که: «مکتوبکزی اثرڭ الڭ باشلو قسمی اولان دردنجی فصلڭ صوڭ مجلسنی تصحیح ایتمکله مشغول ایکن آلدم. بوخصوصده یاغائب ایده‌جگز، یاخودقازانه‌جغز. خاتمهٔ اثر پك موافق اولمامقله برابر، بوراده موفق اولورسه‌ق موفقیتمز پك بیوك اوله‌جقدر. بقالم، کیم یاشار ایسه او گورر.»

ایلول نهایتنده (قومدی فرانسز) ڭ مدیرینه خسته اولدیغنی وطبیب جلب ایتدیردیگنی اخبار ایدیوردی. دیوردی که «اشته هپ بویله عقلسزلقله باشلانیر» وَنهایتنه علاوه ایدیوردی‌که: «فرض ایدیگزکه بن شمدی اولمشم» نهایت تشرین اوّل ابتداسنده «حقیقتڭ سزه دها آز تأثیرلی اولمسی ایچون (تتای) ڭ احراز ایتدیگی موفقیت عظیمه‌دن استفاده ایدیورم. آرتق بکا اعتماد ایتمیگز.. بن بیتدم..» دیه یازیور وَصوڭنه‌ده شو فقره‌یی علاوه ایدیوردی: «مادام دوده‌تونڭ حین ارتحالنده سویلدیگی گبی، بعض وقتلر اولیورکه، کندی کندیمه متأسف اولیورم. سزی بتون قلبمله درآغوش ایدرم. بنی عفو ایدگز. سزی تأمین ایدرمکه بونده بنم صنع وتقصیرم یوقدر.»

برقاچ گون صکره آلکساندر دوما تکرار مارلی‌یه عودت ایدیوردی. هرنه قدر پك زیاده مضطرب ایدیسه‌ده ینه امیل اوژیه‌نڭ (اقوده‌ئون) میداننده رکز ایدیلان هیکلنڭ رسم کشادنده حاضر بولنمغی آرزو ایتدی. هوا صغوق وَیاغمورلی ایدی.

شامفلور صیفیه‌سنه دوندیگی وقت باشی تحمل اولنه‌میه‌جق درجه‌ده آغریوردی. نهایت یتاغه یاتمغه مجبور اولدی وکندندن کچدی. بر ایکی ساعت صکره براز کندینی طوپلایه بیلدیکندن اطرافنی احاطه ایدوب صورت متمادیه‌ده کندوسنه اهتمام ودقت ایدن زوجه‌سی وقزلریله قونوشدی. وقورتلدیغنی ظن ایتدکلری برزمانده بردنبره وزحمتسزجه تسلیم روح ایتدی. وصیتنامه‌سنده ثروتنی قاریسیله قزلری بیننده تقسیم ایتمش وجنازه‌سنک کورلدیسز، عسکرسز، رهبانسز ونطقسز اوله‌رق قالدیرلمسنی توصیه ایلمشدی. جسدی پارسده (آلفونس - دو - نوویل) سوقاغنده استیجار ایتمش اولدیغی دائره‌یه نقل واورادن پارسده وفات ایدن مشاهیر ادبا وصنعتکارانک مدفون بولندیغی (مونمارتر) مزارستانه ایصال ایدلدی.

درام مؤلفلری جمعیتنک رئیسی ایدی، ۱۸۹۴ سنه‌سی کانون اولنک نهایتندن اعتباراً (لژیون دونور) نشاننک غراندوفیسیه‌سی اولمش ایدی.

آلکساندر دوما چوق ذکی ایدی. بعضاً اویله موافق، اویله پارلاق لقردیلر بولوب سویلردی که، ایشیدنلری متحیر براقوردی. فقط بوسوزلری کندوسنه برخیلی دشمن‌ده قازاندیردی. کندوسی پك طاتلی قونوشوردی. صحبتی خوش ودائما ایهاملی ایدی. متکبر ومتعظم وبراز مستهزی کبی کورینان اطواری کندوسنی طانمیانلری مجلسندن اوزاق بولندیرردی. بر محرر دیرکه: «خصوصیت عالمنده سودکلرینی وبالخصوص کنجلری برشدت دوستانه وخیرخواهانه‌ایله تصحیح حاله دعوت وبرچوق الفاظ مناسبه ایله‌ده آنلری اینجتمامکه غیرت ایلردی.» کندوسنی قاتی یوركلی اولمقله اتهام ایتدیلر. حالبوکه دوستلری بونك عکسنی ادّعا ایدرلر. باشلوجه مسلك حرکتلرندن بری شو ایدی: «دائما اسمکزی بیلدیرمیه‌رك تصدّق ایدکز. بونك ایکی جهتدن فائده‌سی واردر؛ هم کفران نعمتی، همده سوء استعمالی ازاله ایدر»

موسیو موریس لوفه‌ور M. Lefèvre بو مناسبتله فقرهٔ آتیه‌یی حکایه ایدر: «پارسك الك مهم مثللرندن بری برکون آلکساندر دومانك کندی نزدینه ورودینی کورر.

— * * * اثرینی طبع ایدن سزسکز دکلمی ؟

— اوت استاد محترم ؛ لکن بو هیچ صاتلمیور .

— بیلیورم . او زواللی چوجق سفالت ایچنده بولنیور. حال بوکه چوق صنعتی وار . بکا حالی تأثیر ایدیور . عزّت نفسنه طوقونمیه‌رق کندوسـنی بو مشکلاتدن قورتارمق استرم. بونی سویلیه‌رك دوما کیسه‌سندن برچوق بانقه بیلتلری چیقاردی. (بونلرك مقداری حقیقةً اینانلمیه‌جق درجه‌ده اولدیغنـدن بوراده ذکر ایدلمدی) بانقنوطلری طابعه ویره‌رك :

— بونلری آلکز . کندوسنه ویروب دیه‌جکسکزکه کتابلری شـایان حیرت صورتله صاتلمش وَبو مبلغ‌ده حقّ تحریر اوله‌رق کندوسنه اصابت ایتمشدر .

دها صکره علاوه ایتدی :

— باخصوص بو بابده هیچ کمسه‌یه بر لقردی سویلمیکز. صکره بتون کتابلرینی صاتامیان مؤلفلر یارین قپومی آشندیررلر »

آلکساندر دوما قزلرینی پك سوردی. آنلر ایچون پك مشفق بر پدر ایدی . بونی رأی‌العین مشاهده ایدن بر ذات دیرکه : « بو پدرك محبت صمیمه‌سنك مؤثر بر دلیـلنی گوردم . او گون قزی ژانین راحتسز ایدی وَاوزون صندالیه‌سـنه اوزانمشدی : ـ نه‌ك وار ؟ ـ بر شـیئم یوق ... براز آیاغم بوكولدی !.. بونك اوزرینه او مرحمتلی اختیار دیز چوکر، قزینك آیاغنی اللری ایچنه آلور وَبرساعت قدر یواش یواش اوغوشدیرر، صیقار وَاوصره‌ده دخی دائما : ـ براز ایولشدکمی؟.. آیاغکی آجیتدمی ؟.. کبی الك مشفق بر پدرك سویلیه بیله‌جگی سوزلری سویلمکدن قالماز »

دومانك اونده صـالی گونی اقشـام یمکلری مشهور ایدی . موسـیو دلوال دیرکه : « او گون مه‌سـونیه Meissonier نك گونی ایدی وَآنك آرزو ایتدکلرندن بشقه کیمسه بولنمزدی. اوراده شارل ناره‌ی Ch. Narrey هانری‌لاووآ H. Lavoix میروّل Mirault آمیرال دوپرره Duperré کبی ذوات منتخبه بولنور وَبعضاً بیوك‌قزی

قولتی Collette ی تزوج ایدن موسیو (لیمان) ك عائله‌سنه وَموسیو دو (قایلاوه) یه تصادف اولنوردی . بعد الطعام بیلاردو صالونه چکیلوردی . اوراده مه‌سونیه ایله دوما بیلاردو اویناردی . ایکیسنکده قارامبول یاپمقـده ادعالری بولندیغـدن ، بتون کیجه‌یی اویناملقله کچوررلردی . ماصه اطرافنده بوایکی مختلف الشکل وجوددن برینك آیاقلرینك اوجنه باصوب قالقمسی دیکرینك قارنی اوزرینه یاتوب اگیلمسی شایان تماشـا ایدی . وَهر دفعه تبسمی موجب اولوردی . مع مافیـه بونلری بویله تکلیفسز گورمکده‌ده بر لذت واردی . »

پرنسس ماتیلدك الك بیوك محبی وَموسیو قاسانیاق Cassagnac ك الك صمیمی دوستی اولان آلکسـاندر دوما وسعت افکاره مالك ایدی .

موسیو ناکه Naquet یه خطـاباً یازدیغی مکتوبدن‌ده مسـتبان اوله‌جغی اوزره مؤسسات جدیده‌یه کسب ارتباط ایده‌مامشدی .

صورت حیاتنه کلنجه : موسیو هالپرین ـ قامینسکی Halpérine-Kaminsky بونی بزه بروجه آتی تعریف ایدر : « آلکساندر دوما ساعت بشده قالقه‌رق براز طیشاروده گزینور . وَعودتنده پوسته‌سنی ارسال ایدر . نه صغوق وَنه‌ده فنا هوادن احتراز ایدر . بتون سنه یتاق اوطه‌سـنه متصل دائره‌نك پنجره وَقپولری آچیق اولدیغی حالده اویور . یمکلری اوقدر محدوددرکه، بویله چالیشـقان بر آدم ایچـون نصل کفایت ایتدیگنه تعجب اولنور . مسکرات اصلا ایچمز ؛ شراب‌ده همان قوللانماز . سیغاره ایچمز . اقشام ساعت اونده اویور . »

✻

شمدی‌یه قدر یازدقلرمز آلکساندر دوما حقنده برفکر کافی ویره‌مز . موجب شکراندرکه کندینی مصـوّر اوله‌رق بالذات کندی طرفندن یازلمش برطاقم مقاله‌لر واردر . اشته بونلردن برقاچی بروجه زیر درج اولنور :

« بنم نه فوق الطبیعیاته ، نه‌ده بونك مخالفی اولان ریاضیاته استعدادم واردر .. متعصب و معتقد دخی دگلم . سومگه وَاحترامه پك بیوك احتیـاجم واردر . فقط آخرك بنی سومسنه محتاج دگلم . بن عائله‌م افرادندن بنی سومه‌لرینی طلب ایتمم . یالکز

کندولرینه بنم مجبتمه قارشو نصل طاورانمق لازم کلدیکنی سویلدیکم وقت تماماً اینانملرینی، یعنی کندولرندن استحصالی پك مشکل اولان اعتماد واطاعت طلب ایدرم. بنی آلداتمق استمدکلرندن امین اولدیغم وقت بندن معتمد، بندن مطیع کیمسه اوله‌مز. لکن بنی احمق یرینه قویوب اغفاله قالقشدقلرینی کورر سه‌م، اشته او وقت بندن سرکش، بندن حیله‌کار بوله‌مز. بوکا مقابل بنم فنالغمدن آچیقدن آچیقه، حتی مطبوعات وساطتیله بیله بحث اولنسه اصلا اهمیت ویرمم. هرکیم اولورسه اولسون بکا تعرّض ایتدیکندن طولایی کوجنمك بنم ایچون غیرقابلدر. بنم بو طبیعتمی کبرلیلکمه عطف ایدرلرسه آلدانورلر. بن طوغری‌یی پك سودم. بر آدم حقنده دوشوندیکم شیئی سویلرم، بنم فنالغمدن بحث ایدنلری عفو ایدرم. چونکه بونی دوشونمشلر وبنم آکا لایق اولدیغمی آکلامشلردر.

« قادینلرك جمعیتنی پرستش ایدرم. چونکه بونلر وساطتیله‌درکه، ارککلری دها ایوطانیمق ممکن اولور. برده فوق‌الحد معصومدرلر. نه یاپدقلرینی اصلا بیلمزلر. برذکی آدم بونلرك فنا والده اولملرندن بشقه هر قصورینی عفو ایتملیدر. بونلری یوکسکده کوردیکم وقت دائما سقوطدن منعه وآشاغیده بولندقلری وقت ترفع ایتملرینه المدن کلدیکی قدر غیرت ایدردم. » لادام اوقاملیا ایله «قادینلر دوستی» اشته بو ایکی فکردن تولد ایتمشدر.

« برکوزل وناموسلی قادیندن بدیع منظره اوله‌بیلورمی؟ لکن ناموسلی اولمق مزیتنی احراز ایچون برقادینك کوزل اولمسنی‌ده لازمه‌دن کوریرم.

« شخصی هیچ براحتیاجم یوقدر؛ لکن خوشمه کیدن صنعتلی برشی اشترا ایتمك استدیکم وقت درعقب آنی تکرار فروخت ایدرسه‌م نه قزانه بیله‌جکمی حساب ایدرم. بوده احتمال که قازانمق ایچون دکل، طوغری فیأت تقدیر ایده‌بیلمش اولوب اولمدیغمی اوکرنمك ایچوندر.

« قبل‌الوقوع احتساسات حقنده‌کی ادّعام بیوکدر. پاره‌یه. ویردیکی اقتدار وسبب اوله‌بیله‌جکی حسنات ایچون پرستش ایدرم. بونلرك هیچ بریسی پاره قوللانمغی بیلمزلر.

سخی ومرحمتلی آدملری پك سورم . بخش ایتمكدن بیوك بر لذت اوله‌جغنی ظن ایتمم . بناءً علیه بر خودكاملق اثری اوله‌رق كندیمك بتون روچیلدلر قدر زنگین اولمقلغمی استردم . او وقت ینه بویله یشایه‌جق وَبو مملكتده برچوق شیلرك شكلنی تبدیل ایده‌جكدم .

« بر آدم كه بیوك ثروتی اولدیغی حالده سوء استعمال ایدر . بكا انسانلرك الڭ احمقی دگل، الڭ شایان حقارتی گورینور . احتمال كه خرسزی بوندن دها زیاده سورم . چونكه هیچ اولمزسه چالدیغنه برسبب گوستره‌بیلور . لكن زنگین خسیسڭ هیچ بر سببی یوقدر .

« بو آنه قدر اولومدن هیچ خوفم یوقدر . كائناتده اویله بر آهنك لطیف گوریورم كه ، اصلا تعدیل قبول ایتمز . بن قانعم كه بو آهنك ختام بولمیه‌جقدر . »

آلكساندر دوما كندیسیله استشاره ایدوب اثرلرینی گوندرن وَ كندندن بحث ایدنلره یازدیغی متعدد مكتوبلرك برنده دیركه :

« بن اثرلرمده نه ارائه ایتدمسه بومناظر ایچنده بالذات بولنوب یشادم . دیه‌بیلورمكه الم قلم طوتدیغی زماندنبرو بنم حیات شخصیه‌مك بر خاطره‌سی ، بر هیجانی فكرمك ، مطالعاتمك ، وجدانمك محصولی اولمقسزین بركلمه یازمدم . بوخاطره‌یی ، بو هیجانی ، بو اعتمادی مسائل بشریتـه نه صورتله ربط ایده‌بیله‌جگمی تحرّی ایتدم . اشته اثرده بو ارتباطدن حصوله گلدی . »

✲

شمدی آلكساندر دومانك اثرلرینی نصل دوشونوب، نصل میدانه چیقاردیغنی یازمق لازمدر .

١٨٩٣ سنه‌سی ایلولنك اوتوزی تاریخلو تان غزته‌سنده آلفرد بینه A. Binet ایله ژاق پاسی J. Passy بوبابده اوزون بر مقاله نشر ایتمشلردی . فقط مقاله بوراده تحلیل ایدیله‌میه‌جك درجه‌ده بیوك اولدیغندن ، آلكساندر دومافیسی پك ایوطانیان بر آدم طرفندن ــ كه باباسی آلكساندر دومادر ــ یازلمش سطور آتیه‌یی درج ایله اكتفا ایده‌جگز :

« آلکساندر آرار آرار اثرینه بر قهرمان بولور. وَیاخود بو قهرمان کندیسنه
« تصادف ایدر. وَ آنی اخذ ایدن اثرك الڭ مهم شخصی بو در . بوقهرمان [لادام
« اوقاملیاده] « مارغریت غوتیـه » ، [دیان دولی] ده « اینجولی خانم » [دیمی
« موند] ده « ســوزان دانژ » [پاره مسئله‌سی] نده « ژان ژیرو » [طفل غیر
« مشروع] ده « ژان وینیو » در .

« بواشخاص خیالی دگلدر مادةً موجوددر . هله بونلردن صوڭ دردی اثرك
« ایلك وضع موقع تماشا ایدلدیکی زمان حاضر اولوب بر آینه اوکندن کچیور رجه‌سنه
« سلاملاشمشلر در دیه بیلورم . اخلاقی وَیا غیر اخلاقی ، ظریف وَیا کولنج اولان
« بو قهرمانڭ اطرافنه ایکنجی بر طاقم اشخاص علاوه ایدرکه، بونلرده برنجی گبی
« روحلی وَجانلی در . بونلر یشادیغمز جمعیت ایچنـده ذکاوت پرکاریله چزلمش بر
« دائره‌در . بو دائره ایچنده نه وار ایسه آغ ایله طوتلمش بالق گبی‌در . بعضـلری
« آغڭ دلیکلرندن قایارلرسه‌ده بونلرڭده اهمیتی یوقدر .

« برکرّه بونقطه‌یی بولنجه آلکساندر کندوسنه الڭ زیاده مؤثر وَیامهم گورینان
« فصلی یازمغه باشلار. مابعدی صکره گله‌جکدر . مابعدی‌ده گلور .

« لکن اشته چالشمه‌یی بوراده گورملی .

« دائمی، توکنمز بیتمز برچالشمه‌که، گونلرینی، فکرینی، صحتنی، یعنی یالکز حیات
« معنویه‌سنی دگل، حیات مادیه‌سنی دخی اشغال ایدر. نته‌کیم کابك اوله‌جغی وقت
« بوجك، بومتبدّل شکل اثناسنده‌کی مزاحمتی آنجق برقاچ تقلصات عصبیه‌ایله ارائه
« ایدر . اون دفعه نفس آلور وَبیتوردیکنی ظن ایدر. اون دفعه‌ده گورورکه اثر
« هنوز ناتمامدر. تکرار چالشمغه‌باشلار. فصللری یوقارودن آشاغی‌یه‌قدر یکیدن یازار؛
« وَموقعلرینی دگشدیرر. ابتدا وجودی‌الزم صاندیغی اشخاصی‌قالدیرر. وَیاخودیکی
« برطاقم اشخاص علاوه ایدرکه، بونلری اوّلجه لزومسز بولمش وَیاهیچ‌دوشونمامشدر.

« اگر تیاترو مدیری آلکساندرڭ الندن اثری قاپمغه موفق اولمزســه بر اثره
« مدت حیاتنجه‌چالشمق استر . بوده پك بسیطدر. ابتدا هپسنی بولمینجه دائمابولنه‌جق
« بر شی قالور . »

بو مناسبتله اخطار ایدملیکه آلکساندر دوما فیس بر اثرك موضوعنی بولدیغی وقت یازمغه باشلامدن ترتیبات داخلیه‌سنی اکمال ایله اوزون اوزادی‌یه اوغراشوردی. برکره بونی اکمال ایدنجه آرتق اثری پك قیصه برزمانده یازاردی . (لاویزیت ده نوس La visite des noces نی برهفته‌ده (موسیو آلفونس) ی اون یدی گونده (پرنسس ژورژ) ی اوچ هفته‌ده (اجنبی قادین) ی بر آی‌ده یازدی .

بعضاده بالعکس چوق وقت غائب ایدردی . مثلا (دیمی موند Demi-monde) ایچون گونده یدی سکز ساعت چالشمق اوزره اون بر آی اوغراشدی .

شمدی‌یه قدر آلکساندر دومانك یالکز ترجمهٔ حالندن بحث ایتدك . بر آزده درام مؤلفندن ، صنعتندن وآثارندن بحث ایتمك مقتضیدر .

مترجمی :
عالیشان زاده
اسماعیل

محرری :
هانری قاسته

اسلامده تاریخ علوم ریاضیه

قبل المیلاد اوچنجی عصرده تأسیس اولنان وَمؤاخراً بین العرب « رواق الحکمه » نامیله شهرت بولان اسکندریه دارالفنونی آنجق بعدالمیلاد یدنجی عصره قدر دوام ایلدی . مع مافیه میلادك برنجی عصرندن اعتباراً ریاضیون وَیا هیئیوندن کاشف نامنه همان هیچ بر فرد کلمامش وَیالکز ایکنجی عصری اوائلنده « مجسطی » صاحبی مشهور (بطلمیوس) لك ظهوریله « رواق الحکمه » صوك دفعه اوله‌رق شعشعه پاش اولمش ایدی .

واقعا (بطلمیوس) دن صکره اسکندریه دارالفنونی بر چوق منجمین ، مهندسین یتشدیرمش ایسه‌ده بونلرك کافه‌سی سلفلری طرفندن وجوده گتورلمش اولان کشفیاته برشی علاوه‌سنه مقتدر اولمقسزین یالکز آنلرك اثرلرینی شرح وتفسیر ایله وقت کچورمشلردر .

هله بشنجی عصر میلادیدن اعتباراً « رواق الحکمه » ده کتب موجوده‌یی آکلایوب‌ده‌تعلیم وتفسیر ایده‌جك شارحین‌ده آزالمغه وَحکمای یونانیه جداً فقدانه باشلامش ایدی .

گرچه عصر مذکورده مشاهیر حکمادن [پروقبوس Probus] (آتنه) یه گیده‌رك اوراده یکیدن بر مکتب تأسیسیله « رواق الحکمه‌ده » انطفایه یوز طوتمش اولان لمعهٔ معارفی اشعاله غیرت ایلمش ایسه‌ده، بورادن یتیشان حکما اساساً مسلك افلاطونه سالك بولنملریله وقتلرینی بی لزوم مناقشات فلسفیه وَمباحثات مذهبیه‌یه حصر ایلدکلرندن، بوندن‌ده بر فائده حاصل اوله‌مدی .

دیگر طرفدن روماليلر گبی متمدّن بر قوم موجود ایدیسه‌ده بونلر ماحصل

اقتدارلريني عسكرلك ايله خطابته حصر ايلدكلري جهتله علوم وفنون يونانيه‌نك احياسنه دگل ، بعض حكماى رومانيه استثنا ايلديكي حالده، تحصيلنه بيله اهميت ويرمامشلردري .

نهايت بوشرف ومزيت ، باديه نشين سفالت ايكن، محضا اسلاميتك سايهٔ عاطفتنه صغنـدقلري ايچون آز زمانده داخل كلنشـنسراى مدنيت اولان اولاد عربه ميسر اولدي .

اوت ! [آتنه] وَ [اسـكندريه] دارالفنونلرنده اون اوچ عصرلق بر مدت ظرفنده ذكاى بشرك وجوده گتورديگي بونجه آثار عمراني عربلر احيا وَينه آنلر اعلا ايتديلر ! !

هجرتك قرن اوّلنده خلفاى راشـدين حضراتنك اهتماماتي وَمؤخراً [ملوك امويه] نك اقداماتي سايه‌سنده ممالك اسلاميه شمالاً [فرانق] الكاسـيله قافقاس طاغلرينه وَ [سبريا] چوللرينـه وَغرباً بحر محيط اطلاسي‌يه وَ جنوباً بحر عمان وسودانه وَشرقاً چين حدودينه قدر وسعت بوله‌رق، سلطنت اسلاميه كماله ايرمش وَقرن ثانيده [خلافت عباسيه] نك ظهورنده ايسه ، آرتق ملت اسلاميـه ايچون استيلا دوري كچمش ايدي . بناءً عليه خلافتك آل عباسده قطعياً تقرريني متعاقب خلفاى اسـلاميه‌نك نظرلري بالطبع معارف وصنايعك تعمم وانتشاري وسائطنك استحصالنه وَبوصورتله اسباب عمران مملكتك استكمالنه منعطف اولدي .

جمهور مورخينجه تحت اعترافـده‌دركه بويولده ، خلفاى عباسـيه‌نك كافه‌سنه [ابوجعفرالمنصور] هادي اولمشدر !

خليفهٔ مشارالیهك ترغيب وتشويقي سايه‌سنده‌دركه، لمعهٔ معارف مقر خلافت اتخاذ اولنان بغدادده بردنبره پارلامش وَ آز زمانده توسيع دائره ايله اشعهٔ حيرتفزاسي بتون افاق اسلاميه‌يي تنويره باشلامشدر .

اوت ! علوم حكميه وَبالخاصـه علوم رياضيه وهيئيه‌نك لسـان عربه نقليـله بين‌الاسلام تعليم وتعلمنه هجرتك ايكـنجي وَتاريخ ميلادك سكزنجي عصري اواخرنده بغدادده جالس سرير خلافت اولان [ابو جعفرالمنصور] زماننده ابتدار اولندي .

شويله كه : [ابن الآدمى] نك « نظم العقاد » ديه معروف اولان زيج كبيرنده محرر اولديغى اوزره ، هجرتك ١٥٦ [تاريخ ميلادك ٧٧٣] نجى سنه‌سنده [ابو جعفر المنصور] ه هندden بر كمسه گله‌رك « سند هند » ناميله مشهور اولان وَاجرامك تعاديلى ايله برابر ، مقدار حركاتى وَخسوف وكسوفى وَمطالع بروجنى حاوى بولنان زيج كتابنى تقديم ايتمش وَبونك اوزرينه خليفهٔ مشاراليه لسان عربه ترجمه‌سيله فيمابعد بين الموقتين والمنجمين حركات اجرام خصوصنده دستورالعمل طوتلق اوزره بركتاب ترتيبنى امر ايتمگله ، بو ايشه [محمد بن ابراهيم الفزارى] مأمور اولمشدى . مومى‌اليه [فزارى] زيج مذكورى ترجمه صورتيله ايلك دفعه اولمق اوزره برزيج كتابى وجوده گتورمشدركه ، بين المنجمين « السند الهند الكبير » ديه معروف اولان وَمؤخراً (ابو عبدالله محمد بن موسى الخوارزمى » طرفندن اختصار وتعديل اولنان زيج مشهور ، ايشته بو زيجدر .

مشاراليه [منصور] محب علم وعرفان بر ذات اولديغندن ، بو صورتله اوّل امرده هند علماسنك آوازهٔ شهرتى ايشتمسنه مبنى كتب هنديه‌نك عربى‌يه نقليله بين الاسلام نشرينه ابتدار ايتمش ايسه‌ده ، مؤخراً قديم يونانلىلرده معارفك دها زياده ترقى ايلمش اولديغنه مطّلع اولمقله ، هندليلرك آثار علميه‌سنى اقتباسدن صرف نظر ايدرك يونانيلرك آثارينى نقل وترجمه ايتديرمك املنه دوشمشدر :

وقتيله بعض يونان نسطوريلرى متعصب ايمپراطورلرك ظلم وغدرندن وطنلرنده بارينه‌ميه‌رق آسيا طرفلرينه هجرت ايتمگه مجبور اولمشلر وَقديمده [ادس Edesse] وَبين العرب [رها] دينلان [اورفه] شهرنده [برمكتب طبى] تأسيس ايتمشلر ايدى كه ، بونلرك بو مكتبلرى روم ايمپراطورلرندن مشهور [Zénon - Isaurien زه‌نون ـ ايسورين] طرفندن هدم وتخريب اولنه‌رق كنديلرى‌ده طاغيلديغندن ، بر طاقمى [خوزستانه] قدر گيده‌رك « جندى شاپور » شهرنده ديگر بر مكتب طبى كشاد ايتمشلر وَبر طاقمى ايسه اوته‌ده ، بروده مغدور ومتفرق بر حالده قالمشلر ايدى .

بونلر بولندقلرى محللرده مسلكلرينى لاجل التعميم دائما معارف يونانيه‌يى ، حصه‌مند اولدقلرى درجه‌ده ، خلقه تلقين وتعليمدن خالى قالمدقلرندن ، ممالك اسلاميه‌نك

اوتەسنده بروسنده یواش یواش منجم وطبیب نامنده، هیئت، حساب وَنجومه واقف وَلسان یونانی‌یی بحقٍ عارف کیمسەلر یتشدرمشلر ایدی.

ایشته ابو جعفر المنصور بغداد وَحوالیسنده حال پریشانی ایچنده یشایان بونسطوریلر ایله آنلرك شاگرد عرفانلری بولنان وَاسملری آشاغیده ذکر ایدیله‌جك اولان ذوات کرامی تحت حمایەسنه آلەرق، بونلری معارف یونانیەیی لسان عربه نقل وَبین‌الاسلام نشر ایتمکه آلت اتخاذ ایلدی.

اوّل امرده ــ مورّخ مشهور (ابن‌خلدون) ك بیانه نظراً ــ بعض کتب نفیسه‌نك ارسالی ایچون ملك رومه بو یولده خبر گوندرمش وَ ملك مشار الیەده کتاب (اقلیدس) ایله دیگر بعض کتب تعالیم وطبیعیاتی مشارالیهه ارسال ایلمشدر.

یونانیلردن جلب وَیا دیگر بر صورتله الده ایدیلان کتب متنوعه میاننده عربجه‌یه ترجمەسنه باشلانان کتابلرك بری وَحتّی ابن خلدونك قولنجه برنجیسی «کتاب اقلیدس» اولمشدرکه، کتاب مذکورك مترجمی (حجاج بن یوسف بن مطر الکوفی) در.

شوراسی‌ده جای انکار دگلدرکه، علوم وفنونك بین‌الاسلام شیوعنه، فرس مدنیت سالفەسی ایله هنوز قطعیاً درجه واهمیتی تقدیر اولنەمیان هند معارف قدیمەسنك بقیهٔ آثارینك‌ده آز، چوق بر تأثیری واردر. حتّی ملت اسلامیەده الك اوّل لسان عرب اوزره تحریر ایدیلان ازیج) هند لساننذن ترجمه اولندیغی گبی، بوندن اوّل ابو جعفر المنصور اوازهٔ شهرتنی ایشتدیگی (ابو سهل نوبخت) نامنده‌کی بر ایران منجمنی وَ مؤخراً بونك اوغلی (سهل بن نوبخت) ی بغداده جلب ایله حقنده پك زیاده نوازش والتفاتده بولنمش وَسرای خلیفه منجملگی ایله اوراده آلیقویمشدر.

(ابو جعفر المنصور) ك خلفلری اولان (مهدی)، (موسی الهادی)، وَبالخاصه (هارون الرشید) ده مشارالیهك اثرینه اقتفا ایده‌رك. هرطرفدن علوم حکمیه وریاضیەده متبحر وَلسان یونانی‌ده ماهر ذواتی جلب وجمع ایله کتب نفیسهٔ یونانیەیی عربی‌یه نقل وترجمه‌یه صرف مقدرت وَبغدادده برطاقم «مدارس»

و « دارالکتب » تأسیسیله نشر علومه حصر همت ایتدیلر . مشار الیه ابوجعفر ـ المنصورك وفاتندن صکره گذران ایدن اون بش ، یگرمی سنه ظرفنده بغدادده معارف وصنایع اودرجه سرعتله ترقی ایتمش ایدی‌که، بو ترقیاته دائر بر فکر اجمالی حاصل ، ایتمك ایچون هارون الرشیدك بیوك [شارلمان Charlemagne] ارسال ایلدیگی هدایای نفیسه میانده یالکز ، مثلی او وقته قدر گورلمامش وَاوروپالیلرك بر چوق زمان نظر حیرتنی جلب ایتمش اولان مشهور چالار « صو ساعتنك » بولندیغنی درخاطر ایتمك کفایت ایدر .

بو میانده محضا خلفای مشار الیهمك ترغیبات وتشویقاتی سایه‌سنده حقیقةً برچوق ارباب هنر ومعرفت ظهور ایتمش ایسه‌ده، مع التأسف تاریخ مدنیت بوذواتدن آنجق برقاچنك نامنی صحیفهٔ تذکارینه قید ایده‌بیلمشدر .

ایشته بو جمله‌دن بری وَ بلکه برنجیسی اوّلجه کتاب [اقلیدس] ی « کتاب ـ الاصول » نامیله عربی‌یه نقل ایدن [حجاج بن یوسف بن مطر الکوفی] درکه ، مشار الیه بحقٍ ترجمه‌یه قادر اولدیغی درجه‌ده علوم ریاضیه و هیئیه‌ده ده ماهر اولدیغندن [هارون الرشید] ك زمان خلافتنده مقام وزراتی اداره ایدن [یحیی بن ـ خالدالبرمکی] نك تشویقیله راصد مشهور [بطلیوس] ك « مجسطی » سنی‌ده ایلك دفعه اوله‌رق عربی‌یه نقل وترجمه ایتمشدر .

ینه بو میانده‌درکه « ماشاالله الیهودی » نامنده علم هیئتده زماننك حقیقةً وحیدی بر ذات ظهور ایله آلات رصدیه‌دن « اسطرلاب » ، « ذات الحلق » ه دائر برر رساله یازمش وَ « کتاب الموالید الکبیر » نامنده‌کی اثرنده ایسه، اجرام ـ سماویه حقنده پك حکیمانه بیان مطالعه‌ده بولنمشدر .

هله [جندی شاپور] شهرنده نشأت ایدن راصد شهیر [احمد بن محمدالنهاوندی] مدنیت اسلامیه‌نك مبادیسنده ظهور ایدن مشاهیرك الك بیوکلرندن عد ایدلسه بجادر . مشار الیه شهر مذکورده برچوق سنه‌لر رصدات اجرا ایده‌رك، تاریخ ـ هجرتك ١٨٧ وَتاریخ میلادك ٨٠٣ سنه‌سنده نتایج رصداتی حاوی « المشتمل » نامنده بر زیج ترتیب و تألیف ایتمشدرکه ، راصد مشهور [ابن یونس] ك ده

مصدّقی اولدیغی اوزره، ملت اسلامیه‌ده الک اوّل اجرا اولنان رصدات، بو رصدات اولدیغی گبی، رصدات اسلامیه بناءً الک اوّل ترتیب ایدیلان زیج‌ده بو زیج اولمشدر.

خلاصه، طقوزنجی عصر میلادی اوائلنده محضا خلفای مشار الیهمک تشویقی اثری اوله‌رق، بغداده حکمای یونانیه‌نک وازجمله [آرسطو Aristote]، [جالینوس Galien]، [اقلیدس Euclide]، [آبولونیوس Apollonius] گبی اعاظمک آثاری تدوین ایدیلور وحتّی بونلرک مسالک حکمیه‌لری حقنده مباحثات ومؤاخذات مکمله اجرا اولنور ایدی.

ازدیاد حشمت و دارات ایله خلفای عباسیه‌نک الک بختیاری [هارون الرشید] ایسه، ترقیٔ معارفه خدمتله الک نامداری‌ده اوغلی [مأمون] در.

اوت! مأمونک عهد خلافتی، تاریخ مدنیت اسلامیه‌نک الک پارلاق بر فصلنی تشکیل ایدر.

چونکه خلیفهٔ مشارالیه بر طرفدن کتب قدیمهٔ یونانیه‌یی الده ایتمک ایچون مصارف کلیه اختیاریله صورت مخصوصه‌ده دیار رومه آدملر گوندریر، دیگر طرفدن عصرینک علما وحکماسنی باشنه جلب وجمع ایله گیجه گوندوز علوم وفنونک ترقیسنه چالشور ایدی.

حتّی روایته نظراً [لئون] نامنده‌کی فیلسوفک عزیمتنی منع ایلدیگندن طولایی قیصر ایکنجی میشل [Michel II Le bègue] ه آچمش اولدیغی محاربه‌ده غالبیتی قزانمش وشرط مصالحه اولمق اوزره حکمای یونانیه‌نک انفس آثاری اولان کتب ورسائلدن بر نسخه‌سنک اعطاسنی قیصره تکلیف ایتمشدرکه شو وقعه مشارالیهک نه‌درجه علوم وفنون طرفداری اولدیغنی اثبات ایتمگه ونامنی تاریخ علومده الی الابد کمال تعظیم ایله یاد ایتدیرمگه مع زیادة کافیدر. [مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

صالح ذکی

عائله

پارس الواح معیشتی

مؤلفی : اوگوست ژه‌رمه‌ن
مترجمی : حیدر ظفر

برنجی گون

برنجی لوحه

صدانك بتون قوتی ایله « قپویی ! » دیه بر فریاد عکس انداز اولدی، اوتلك عربه قپوسی دخی تکرلکلری اوزرنده بطائتله دوندی . صکره بر عربه‌نك تکرلکلری قوم اوزرنده چیتردایه‌رق بر بارگیر دخی دشینه‌رك طوردی، نیسان اواخرینه تصادف ایدن ساکن بر گیجه‌ده مادام [دورفوی] ایله قزی [هوگه‌ت] قوپه‌لرندن ایندیلر .

سرعتله اوتلك برنجی قاتنه‌چیقدیلر . صفه‌نك قپوسی ذاتاً آچیلمش اوله‌رق شن وتازه چهره‌لی، گوزلری خانملرینه انتظار ایدرکن تاب آور مقاومت اوله‌مدیغی، اویقو ایله ثقلتلنمش بر خدمتجی آنلری بالو اثوابلرندن تخلیصه شتابان اوله‌رق، متلاشیانه بر طور ایله قبول ایتدی .

فقط هوگه‌ت اوطه خدمتجیسنه کندوسنی راحت براقمسی اشارتنی ویره‌رك

والده‌سنی بیوك قپونك تماميله قارشوسنه تصادف ایدن صالونه چكدی ؛ [روز] بوزاده امراز دم بیداری ایتمش اولدیغندن لامپه‌لری مشتعل براقمش ایدی .

قزینی تعقیبدن طولانی صولوق صولوغه نفس آلمقده بولنان مادام دورفوری صوردی :

— بویله نه ایچون قوشیورسڭ ؟

— صوسزلقدن اولیورم، والده‌جگم ... چابوجاق اوطورمقده استیورم .

هوگت ، صالونك اورته‌سنه گلنجه بالو البسه‌سنی چیقاره‌رق بر قولتق اوزرینه دوشیویردی . اوزرنده شكلاً غایت ظریف بیاض برلباس بولنوب خفيفجه ده‌قولته (نیم برهنه) دخی اولدیغی ایچون یومشاق ، لطیف بر گردنك ملتقای نرمینی میداﻧﻪ چیقار یوردی . بوقز غایت گنج ، هنوز اون طقوز یاشنده اوله‌رق ، نافذالنظر آتشین گوزلری ، قبحه‌لری هرلحظه اهتزاز ایدن برونی ؛ قصورسز درجه بیاض صدف رنكنده سیوری دیشلر اوزرینه همان دائما نیم كشاده بولنان قرمزی ، رقیق ومستهزی آغزی ، الحاصل الوان بدیعهٔ حسنی جمع ایدن بر چهره‌سی واردی .

اوموزینه قدر چیقان اوزون بیاض الدیونلری، اوفاق اوفاق عصبی پرمق صدمه‌لری ایله عادتا قوپاره‌رق چیقاردی ؛ متهوّر ، صبرسز اولان آیاغی ایله پارکه‌یه اوره‌رق :

— هایدی ، روز ، بكا ایچه‌جك بر شیٔ ویرگز .

دیدی . بالو اثوابنی قوجاقلامش اولان اوطه خدمتجیسی صوردی :

— مادمازل نه ایچمك آرزوسنده در ؟

— صو ، یالگز صو .

مادام دورفوی‌ده دیدی كه :

— صكره راحتسز اولورسڭ ، یاوروم .

— خیر، والده‌جگم ، پك چوق طوندرمه ومیوه طاتلیسی ییدم .. صاف

صویه احتیاجم واردر ؛ بو ، معده‌یی تصفیه ایدر . سن‌ده بنی تقلید ایتملیسڭ ؛ راحت ایدرسڭ .

مادام دورفویڭ او قوجه چهره‌سی خفیف بر تبسم حیرت آمیز ایله پارلدادی ؛ بو تبسم ده قزینڭ کندی حقنده گوستردیگی حس تصاحبدن نشأت ایدیوردی ؛ قادینجغز قز طرفندن بویله بر تصاحبه آلیشقین دگل ایدی . دیمك که صاف صو کندوسنڭ کرچکدن موجب استراحتی اوله‌جقدی ، بو حالده مطلقا ایچه‌جکدی .

— روز ، بکاده بر بارداق صو گتوره‌جکسکز .

بو سوزی بطی وَ کیوشك بر صدا ایله سویلدی که ، وجودنده‌کی تعب ظاهری ایله بو آهنك توافق ایدیوردی . بر قولتق صندالیه‌سنه یاصلانمش اولدیغی حالده ایکی النی قارننڭ اوزرینه گتورمش ، وجود بیتابنڭ دوشکونلگندن طولایی برونی معندانه غیجقلایان ایکی صاچ اورگوسنی قولاغنڭ اوزرینه قالدیرمغی خاطرینه بیله گتورمیوردی . بالونڭ هوای کثیفی ایچنده ذاتاً صورت طبیعیه‌ده قرمزی اولان یناقلری بردرجه دها قیزارمشدی ؛ بر آسودگیٔ علویانه ایله مفطور ، شقاقلرینڭ کوشه‌سی غایت جلی قاز پنجه‌لری ایله نشانه‌دار اولان گوزلری ایسه آچیلمقده زحمت چکدیگندن ، یورغون قپاقلرینی قیرپوب طوریوردی . بالو اثوابی صورت مفرطه‌ده صیقیلمش اولمقله برابر ، گوگسی بر منظرهٔ غالبانه کسب ایتمیوردی . اللنجی سنهٔ حیاتیه‌نڭ تقرّبی بوقادینده زوال جسمانینڭ ملال ناقابل تأخیرینی اعلان ایدیوردی .

دیوارده‌کی چالار ساعتده بر طاقم صدالر طنینساز اولدی .

مادام (دورفوی) دیدی‌که :

— ساعت قاچدر .

— اوچدر ، والده‌جگم .

— نه قدر گچ !

(هوگه‌ت) مبالاتسز برطور ایله خفیفجه اوموزلرینی قالدیردی . هر ایکیسی ده

بر چوق کره‌لر بالودن دها کچ اوله‌رق عودت ایتمامشلرمی ایدی ؟ بو اقشام ایسه پك مستقیم‌الاطوار ایدیلر .

موقت بر یورغونلق حس ایتمش ایدی ایسه‌ده بو یورغونلغك پك چابك کچمش اولدیغنی آکلامق ایچون سریع بر طور ایله آیاغه قالقه‌رق (روز) ك اوزرینه بر قاچ برداق ایله بر صراحی صو قویمش اولدیغی ماصه‌یه طوغری کیتدی . خشین بر طور ایله صراحی‌یی بوشالده‌رق ایکی برداغی طولدیردی . بطائتکارانه بر خطوه ایله آنی تعقیب ایتمش اولان والده‌سی ایچمك اوزره ایکن خارجدن « قپویی ! » دیه یکی باشدن بر نعره عکس انداز اولدی . « هوکه‌ت » حیرت ایله :

— تحف ، بابام کلیور ! دیدی .

مادام (دورفوی) ك ساکن کوزلرنده بر لمعهٔ حیرت حاصل اولدی . عجبا زوجنك عزیمت ایتمش اولدیغی سوواره بو ساعتده ختام بولمشمی ایدی ؟

(هوکه‌ت) دیدی‌که :

— بالله ! ساده‌جه او صاحبنك النی صیقمشدر ... ادامهٔ موالات ایچون بوندن فضله‌سنه لزوم یوقدر .

بو سوزلرله برابر برداغی صورت متبسمانه‌ده دوداقلرینه یاقلاشدیریورکن آغیر و متین بر خطوه ، کندی کندندن امین اولان بر ارکك خطوه‌سی صفه‌دن طوغری ایشیدلدی ؟ بعده قپونك سوکه‌سی داخلنده موسیو (دورفوی) ، کوزلری ایش آدملرینك بر آز عامیانه اولان جرأتکارلغی ایله شن وزنده بولنمق اوزره عرض دیدار ایتدی . کنیش بر بیون باغی ، کوملکنك کوکسی قیرمه‌لی بولنمق اوزره رسمی البسه ایچنده اولوب ، سناً خیلی قدملی بولنمقله برابر ، اللی بش سنه‌لك وجودی هنوز عافیت و شطارت صحیحه ایچنده ایدی .

(هوکه‌ت) برداغنی پدرینك بولندیغی طرفه طوغری اوزاده‌رق :

— قاچان ذاتك صحتنه ! » دیدی .

پدری بر لحظـه قدر توقف ایله سیغاره‌سـنی بر نفس چکـدی وَقولنی گویا برقادینه تقدیم ایدیورمشجه‌سنه قوسواری چویره‌رك جعلی بر ادای تعظیمکاری ایله :
— نه‌دن طولایی قاچاق ؟ » دیه صوردی .
(هوگه‌ت) آکا قورنازجه گوز قیرپه‌رق باقدی . او ، بو آقشـام والده‌سی ایله کندینی عیبلانه‌جق بر صورتده ترك ایتمامشمی ایدی ؟

*
* *

ایکی قادین تسـکین عطش ایتدکدن صکره بر لحظه قدر اوتورمغه طاورانورکن (دورفوی) خفیف بر لطیفهٔ مسـتهزیانه ایله بیـان اعـتذار ایتدی . او، آنلری عزیمتندن خبردار ایتمامشمی ایدی ؟ آنلری اوّلا (پاستوره) لرك [سوواره] سنه گوتوره‌رك بعده کندوسی دیگر بر سوواره‌یه گیتمك اوزره آیریله‌جغنی سویلمامشمی ایدی ؟
(هوگه‌ت) باباسنك حقلی اولدیغنی تسلیم ایتدی . والده‌سی‌ده آکا اشتراك ایلدی . بویله‌جه غالب گلان (دورفوی) سیغاره‌سنی یکی باشـدن بر کرّه دهـا چکدی . حال بویله ایکن نه‌دن شکایت ایدیورلردی یا ؟
فقط هوگه‌تك غایت متحرّك ومتبدّل اولان سیماسی چوقدن دگشمشدی . او، کندوسنی ترك ایتمش اولمقدن طولایی پدرینی مؤاخذه‌ده محافظهٔ شـدّت ایده‌جك بر طبیعتده دگل ایدی . وارسون باباسی استدیگنی یاپسون ! عائله ایچنده هرکس کندی ذوق و هواسـنه گوره حرکت ایدیوردی ؛ باباسـنك بو خصوصده نمونهٔ امتثال اولمغه حقی واردی .
شوقدرکه قزجغز نطق معلمه‌سی اولان مادمازل [فرانسیسکین] ی خاطرلدیغی جهتله چهره‌سندن بر آتش اندیشه منعطف اولیوردی؛ بومادمازل [غراند قومه‌دی] دن بر هنرور ، بو تیاترونك محافظلرندن بری، مشهور بر قومدیاجی اوله‌رق حتّی بو آقشام دورفویك بولندیغی سوواره‌ده « کوچك قرمزی طاوشانلر ! » عنوانیله بر حسبحـال متفکرانه تغنّی ایده‌جکدی . مادمازل [فرانسیسـکین] پاسـتوره‌لر نزدنده‌ده شعرلر اوقومش وَ موسیو دورفوی اورادن چیقار ایکن آنی‌ده برابرنده

گوتورمش . بناءً علیه نغمه‌سنی دیگله‌مش ایدی . عجب شویگی حسبحال نصل گیتمش ایدی ؟

قزی دها بو سؤاله تصدّی ایتمدن اوّل (دورفوی) قوللرینی صالاّیوب صالونك اورته‌سنده گزینه‌رك، شاپقه‌سنی چیقاره‌رق غایت شدتلی بر وجد وحیرت ابراز ایتدی . مادمازل (فرانسیسکین) گرچکدن شایان حیرت اولمش ایدی :

— کوچك قرمزی طاوشانلرینی اویله بر لطافت، اویله بر خصوصیت، اویله بر فن آهنکپردازی ایله ترنم ایتدی‌که .... چوق نفیس ؛ چوق مکمل !

طبانی اوزرنده بر کرّه دونه‌رك ، بویله برهنرورك هیچ ایشیدلمامش اولدیغنی تأکید ایتدی . آنی قزینه طور وقیافت وَنطق وقرائت معلمه‌سی نصب ایتدیگندن طولایی نه قدر بختیار ایدی ! آنك اوّل امرده قزینك اطوار و اوضاعی اوزرینه خیلی تأثیری اولدیغی گبی، لسانه‌ده اومرتبه حسن تأثیری طوقونمش ایدی :

— اسکیدن سن کیفگك استدیگی بر وضعده بولنه‌رق بر طاقم کلمات غریبه استعمال ایدیوردك !.. بعض بعض آنلردن ینه برقاچ دانه قاچیریورسك ... فقط بو برادرلریگك یوزندن ...

مادام (دورفوی) زوجنك سوزینی کسدی :

زوجی گولمگه باشلایه‌رق صاف برچوجق طوری ایله جواب ویردی :

— محتملدر .

بعده بر طبانی اوزرنده یکیدن دونه‌رك اوطه‌سنه گیرمگه طاورانورکن خاطرینه برشی گلدی . عجبا (پاستوره) لرك خانه‌سنده سوواره نصل ختام بولمش ایدی ؟

(هوگه‌ت) یوزینی اکشیتدی . سوواره‌نك صوکی هیچده غریب ونابجا اولمامش ایدی . مادام (پاستوره) آنی پارلاتمغه الندن گلدیگی قدر چالیشیور ایدی ایسه‌ده آنجق موسیولر والس اوینامقدن شدیداً امتناع ایدیورلردی .

(ویست) وَ (پوکر) اوینامقده وحشیانه بر عناد گوستره‌رك قوتیلیونك لطائف شوق افزاسندن بالکلیه قاچیورلردی . آنلری دانس ایتدیرمك ایچون ژاندارمه‌لر گتورمگه حاجت مس ایدیوردی . یالگز قونسر قسمی مادمازل

(فرانسیسکین) ایله (پدرو دو لابار را) اسمنده‌کی اسپانیول (تنور) ینڭ استماعی سایه‌سنده جداً فائده‌لی اولمشدی . بو تنور (توستی) نڭ مشهور : « نینون، نینون، حیاتکی نه یاپیورسڭ ؟ » شرقیسنی بر سودای عمیق ایله تغنی ایتمش ایدی . اوه ! نه خارق‌العاده مغنّی !

(دورفوی) نشانهٔ تصدیق و تسلیمیت اولمق اوزره باشنی اگدی . اوت ، بو تنور اعجازکارانه طاورانمش ایدی . حال وقالنده بر حرارت، تمایل ومفتونیت واردی . طونج رنگنده‌کی چهره‌سی ، قیویرجیق صاچلری ، کثیف قاشلری آلتنده‌کی قاره گوزلری ، اوجلرینی اینجه‌لتمك ایچون صورت متمادیه‌ده اوقشادیغی قوجه بییغی ایله غریب، پك غریب ایدی ! (هوگه‌ت) ده :

— گرچك دگلمی . » دیه‌رك گوزلری پارلادادی ، صداسنه غریب بر قیریقلق گلدی . باباسی قزینڭ حالنده گوریلان افراط تهیجه قولاق آصمقسزین مبالاتسزجه میرلداندی :

— اوقدر سؤ معیشت ایله اوقانگذار اولمسی بیوك بر زیاندر !

بو جمله مادام (دورفوی) ی برقاچ دقیقه‌دنبرو آغوش استغراقنده اویوشمش اولدیغی یاری اویقو حالندن قورتاردی . عجبا موسیو (دولابار را) نه یولده دمگذار حیات اولیوردی ؟

(دورفوی) انکاری متضمن بر طور گوستردی . خیر ، خیر ؛ (هوگه‌ت) دن طولایی هیچ بر شی سویلمك استمیوردی .

فقط (هوگه‌ت) تبسم ایتمگه باشلادی :

— سویلیه‌بیلورسڭ ؟.. موسیو (دولابار را) حقنده سرد اولنان حکایه‌لر بنم ذاتاً معلوممدر . کباردن ایکی قادینڭ آنڭ بورجلرینی تسویه ایتمش اولدقلری ادّعا ایدیلیور .

(دورفوی) پك چوق حیرت حس ایتمکسزین قزینڭ یوزینه باقدی .

— بونی سکا کیم نقل ایتدی ؟

— سوواره اثناسنده کنج بر قز ... فقط بن بونلره هیچ اینانمام ... آنک گبی بر تنور بودرلو واسطه‌لره مراجعت احتیاجنده قالمیه‌جق قدر پاره قزانور .

پدری اوموزلرینی قالدیره‌رق شو سوزلری فیرلاتدی :

— پارسده هیچ بر وقت کافی درجه‌ده پاره قزانلمش صایلماز .

مادام دورفویده دیدی که :

— اوه ! هنرورلر حقنده نه‌لر حکایه ایدیلیور ، نه‌لر !

— فقط بزمکنه دائر سویلنانلر طوغریدر .

هوگه‌ت شدتله آیاغه قالقدی ، وَ نطقنی غیر مأمول بر صورتده آتش آلود تهوّر ایده‌رك موسیو (دولابار‌را) گبی بر سوواره‌ده بیك فرانق قزانان مادام پاستوره‌نك بر گیجه ایچون تخصیص ایتدیگی فیئات بو ایدی — بر مغنینك زنجیر مشقتدن تخلیص گریبان ایتمك ایچون بر طاقم هوا پرست قادینلره مراجعت مجبوریتنده قالمسی ممکن اولمدیغنی تأکید ایتدی . بو درلو نمونه‌لر بلکه اسکی زمانده گورلمش ایدی ؛ فقط بوگون ، او هوا پرست وَ کبار قادینلر دیکیشجیلرینك معاشلرینی بیله هر زمان ویرمگه قدرت بوله‌میورلردی ؛ بویله مرغوب و منتخب تنورلرك صرفیاتی نه صورتله تسویه ایده‌بیلورلردی ؟

ضدینه جواب آلمغی اصلا قبول ایتمیان ، امل وارده‌سنه تابع کوچك برقز گبی کمال طلاقت ایله سویلنیور وَ قان یناقلرینه صیچرایه‌رق ، آنلری خفیف بر گل رنگی ایله تلوین ایدیوردی ؛ گوزلرینك پرتوی رونق وشدت کسب ایدیوردی . بیاض قوندره‌لر ایچنده صیقیشمش اولان او مینی مینی عصبی آیاقلری محکمانه بر ادا ایله زمینی تکمه‌لیوردی .

دورفوی بو تحوّل متهوّرانه‌یه قولاق آصمدی ؛ او ، یورلمش ، آرتق گلدیگی زمانکی پارلاق وَ نشئه‌لی طوری قالمامشدی . سیغاره‌سی سونمش ، شاپقه‌سی ده پیدرپی قولاغنی اوزرینه ایتمکده بولنمش ایدی . ایچندن گلان بر اسنمکی بر طرف ایده‌رك تعریف اولنماز بر ادای بیطرفانه ایله :

— اوه ! وارسون لابار‌را جانك استدیگی گبی حرکت ایتسون ... بن‌ده

جانمك استدیگی قدر کولر ، استهزا ایدرم ... بزم ایچون ایشك اهمیتلیسی راحت اویومقدر .

دیدکدن صکره :

— گیجه‌ك خیرلی اولسون ، قزم !

دیه‌رك هوگه‌تی دراغوش ایتدی . زوجه‌سنك النی‌ده تشریفاتپرستانه برصورتده صیقدی :

— گیجه‌گز خیرلی اولسون ، زوجه‌م خانم افندی حضرتلری !

بو سوزلری متعاقب بو قپودن غائب اولدی ؛ حالبوکه زوجه‌سی ایله کریمه‌سی وَ آرقه‌لری صره روز کلمك اوزره صفه‌یه وَ اورادن‌ده برنجی قاته چیقیورلردی که اوطه‌لری‌ده یکدیگرینه متصلاً بو قاتده بولنیوردی .

ایکنجی لوحه

. یاریم ساعت صکره (روز) حالا یانمقده بولنان لامبه‌لری سوندرمك اوزره صالونه گیردیکی اثناده غایت متعجب ، عادتا متخاشی اوله‌رق بردنبره توقف ایتدی . پاردسوسنك یقاسی بیچمسز باغلانمش بر بیون آتقیسی جزئی میدانه چیقارمق اوزره یوقارو قالدیرلمش اولان بر آدم یواش یواش آدیملرله گلیوردی . بو آدم النی صاللایه‌رق : « پست .. پست .. روز ، بنم » دیدی .

خدمتجی قاریسنك یوزنده درحال بر تبسم پیدا اولدی . قز بو نوظهور آدمی طانیمش بولنمق حسبیله آنك بولندیغی جهته طوغری یوری‌یه‌رك نوعما تکلیفسزجه‌سنه :

— هیچ برشیدن قورقمیگز ، موسیو موریس . پدرگز ایله والده‌گز یاتدیلر . دمین کلمشلردی . شمدی مطلقا اویومشلردر .

دیدی . (دورفوی) لك الك بیوك مخدومی اولان (موریس) پاردسوسنی آرقه‌یه آته‌رق ، بیون آتقیسنی‌ده جیبنه قویدی وَ اسنه‌ه ایله قاریشیق برصدا ایله دیدی که :

— کاشکی بن‌ده دونوب کلسه ایدم .

بو چوجق قیصیق سسلی ، گگیش اوموزلی ، کمیکلی چهره‌لی ، قوی‌الصحه ، قوجـه بر هوا پرسـت ایدی . گوزی آتشین ونافذالنظر اوله‌رق ، یناقلری ایسه گیجـه‌لری طول مدت اویانیق بولنـانلرك نظرلری گبی جزئی چیقـور ، آغزی خلجانلرینه دائما غلبه ایده‌میانلرك آغزی گبی لرزه‌دار اضطراب ایدی .

اوزرنده هوگه‌تك گتورتدیگی صراحی بولنان مدوّر ماصه‌یه طوغری یوریه‌رك معده‌سنه بر برینی متعاقب ایکی بارداق صو بوشالتدی .

بر لامپه‌یی سـوندیرمکده ایکن آنی نظر تدقیقدن کچورمکده بولنان (روز) صوردی :

— عجبا موسیو قمارده ینه‌می طالعسز چیقدی ؟

جواب اولمق اوزره (موریس) پانتالوننك جیبلرینی آراشـدیردی . برقاچ « سـۋ » چیقاره‌رق آوجنك چیقوری ایچنده بر برینه چارپوب چینلاتدی . بعده بردنبره شاشقینجه‌سـنه بر طور طاقندی . یلگنك بر جیبنـده قمارخانه پاره‌لرندن یگرمی فرانقلق بر سکه بولمش ایدی‌که ، قیپ قرمزی ، عادتا یکی اولان بو سکه هیچ خاطر وخیالنه گلمیوردی .

— باق ، بنده بو پاره وارمش‌ده اوینامدم . هیچ شبهه یوق‌که بونی‌ده قونسـه ایدم اوته‌کی زیانلرمی تضمین ایدردم !

خدمتجی قاریسنه طوغری دونه‌رك :

— روز ، حیوانلق استمزها ! بابامه هیچ برشی سویلمیه‌جکسك .

خدمتجی قاریسی ، شرکای ملعنت آره‌سـنده مفهوم ومعروف اولان بر تبسم طاسلاغی ایله :

— اوه ! موسیو بنم سکوتپرورلگمی بیلور .

(موریس) هیچ بر جواب ویرمکسزین پارده‌سـوسنی دوزلده‌رك آغیر آغیر (دور فوی) لك براز اوّل چیقمش اولدیغی قپونك یانه واردی . بر اقوّریدوّرا بوینجه گیتدی‌که ، ذاتاً اوطه‌سی بونك نهـایتنده ایدی . فقط اوّل باوّل پدرینـك قپوسی

پیشگاهندن کچمکه مجبور بولندیغی جهتله بوتینلرینی چیقارمش ایدی . بویله‌جه کمال محجوبیتله، بیتمز توکنمز احتیاطلر ایله آغیر آغیر قوریدورڭ نهایتنه قدر گیتدی. بوراده جیبندن بر آناختار دسته‌سی چیقاردی وَ بونلری بر بری ایله بالتصادم چینلاتمامغه غایت دقت ایده‌رك وَ نفسنی صیقی صیقی‌یه ضبط ایلیه‌رك قپویی آچدی ؛ بو قپونڭ کمال اهتمام ایله یاغلانمش بولنان رزه‌سی هیچ سس چیقارمدی. بونڭ اوزرینه آغزندن راحتلشدیگنه دلالت ایدن بر « اوف ! » چیقدی. ایشته نهایت اوطه‌سنی بولمش ایدی!

صوینديغی صره‌ده، کندیسی بانقه‌لری صویان برقار خانه‌ده بولنمقده ایکن، پدرینڭ والده‌سنڭ ، (هوگه‌ت) ڭ وَ (ژورژ) ایله (لوسیه‌ن) نامنده‌کی ایکی قرداشنڭ آنی بانقه مأمورلرندن مرکب بر ضیافتده ظن ایتملری اعتقادینه قارشو شیطنتکارانه بر تبسم خفیف گوستردی . انسانڭ کندی عائله‌سنی آلداتمسی نه‌قدر قولای برشی ایدی، هله عالم حیاتده اهمیت عظیمه‌یی حائز اولان یگانه کیفیت، طور ووضع ظاهری ایدی !

فقط ثروت یگانه‌سی اولان سکه‌سنی برکرّه دها گوره‌رك آرتق تبسمی‌ده کسیلدی .

مع مافیه قرال رنکلی چیلغین صاچلری اوموزلری اوزرنده یووارلانمق اوزره اویومش اولان (هوگه‌ت) زمان زمان آغزینی آچه‌رق دوداقلرینه « لابارا! لابارا ! » دیه بر اسم گلیوردی .

طیشاروده ، اوتلك باغچه‌سنده قوشلر اویانمغه باشلایه‌رق اوتوشیورلردی . طلوع ایتمکده بولنان خورشید عالم آرا ایسه قوشلره تبسم ایتمگه باشلایوردی .

اوچنجی لوحه

ساعت صباحلین یدی بچغی چالمش ایدی . انگلیزلرڭ خشین وَبارد طورینه مالك اولان (ویلیام) نامنده‌کی اوشاق دور فویك بیوك صالونده‌کی مفروشاتڭ علی‌الاصول توزلرینی آلیوردی . بردنبره بو مشغولیت مهمه‌سی بر نعرهٔ شاقانه ایله فاصله‌دار اولدی :

— آه ! قوجه ویلیام، سنڭ بوراده بولنشڭ نه اصابت !.. بن سڭا تصادف ایده‌میه‌جگم دیه قورقوب طوریوردم .

دور فویڭ الڭ صوڭ مخدومی اولان ژورژ نامنده اون آلتی یاشنده قوجه‌مان برچوجق قوللری ایله یومرروق اوریور مشجه‌سنه برطاقم حرکتلر وَ قلیچ صاللایور - مشجه‌سنه دائره‌لر رسم ایده‌رك انگلیزڭ یاننه گلدی . ویلیام دلیقانلینڭ تام گوكسی اورته‌سنه یاپیشدیرمق استدیگی بر یومرروقدن طار طارینه قاچه‌بیلدی .

— نصل ، موسیو ژورژ ، بوساعتده قالقدڭزمی ؟

— باه ! سن بنم کمال سهولتله ایرکندن قالقدیغمی بیلورسڭ .

بو سوزی سویلیه‌رك بر قولتق صندالیه‌سی اوزرینه بر مشین چانطه ایله مکتبلی قاپوطنی آتدی . صڭره شـابقه‌سنی چیقاره‌رق کسیلمش صاچلری ، اکثرز آلنی ، قوجه یناقلری ، سکونت عادیه‌سی ایله والده‌سـنڭ گوزلرینی اخطار ایتمگله برابر آره صره بر لمعهٔ شیـطنتکاری ایله پارلدایان ایری گوزلری وَ بونلرڭ مجمعی اولان او گوزل یووارلاق باشی میـدانه چیقدی . بیونی دمویلرڭ بیونی گبی غایت قیصه اوله‌رق . جاکتنڭ آلتنده مکمل برمهـاجم گوکسی قباره‌رق اوموزلرڭ مدوریت - متینه‌سی ایله بنیه‌نڭ صلابت صحیحه‌سنی اکمال ایلیوردی .

چانطه‌سی ایچنـدن بر قلم ، بر حقه ایله بر آز بیـاض کاغد آلدقدن صـڭره اوشاغه طوغری دوندی :

— بڭا یاردم ایتملیسڭ .

ویلیامڭ ایری کمیجی یقالغی یره طوغری اگیلدی .

— نه گبی ، موسیو ژورژ ؟

چوجق قوللرینی هوایه قالدیردی . نه‌یه اولدیغنی ویلیـام بیلیورمی ایدی ؟ او نه زمان که کندوسنه بو سؤالی ایراد ایدرسـه عین جوابی آلیوردی . جانم ، ژورژ آندن گونشڭ یرینی دگیشدیرمسنی استمیوردی . بلکه بر گون بونی‌ده استیه - جگی طوتار . بو گون یالکز عقل قبول ایده‌جك اولان شیلره اهمیت ویریوردی .

پك اعلی ، ایشته آنڭ استـدیگی بسیط بر شی ایدی . دون ، هرکس گبی

اوده گیتمش ؛ بر اوفاق اکلنجه ایله سفاهت ایتمش ایدی . اوت ! یاوروجغز ، بر یومروق مجادله‌سی سیر ایتمك اوزره (نووو ـ سیرك) ه گیتمش ایدی ؛ فقط بوده مدت حیات ایچنده نادراً گوریلان مجادله‌لردن ایدی ها ! . . . مجادله‌جیلر الله ایچون حقیقی بر صورتده طاورانیورلردی . برینك برونی قریلمش ، دیگرینك قبورغه کمیکلری چوکمش ایدی . کرچکدن پك خوش ! نهایت دیدی‌که :

— ایشته بوندن طولایی آنی یازمغه وقت بوله‌مدم .

ویلیام مخاطبنه گیتدکجه دها بارد بر طور ایله نگه انداز اولدی :

— فقط ؛ نه‌یی یازه‌مدکز ؟

ژورژ صیچرایه‌رق اوشاغی یقاسندن یقالادی .

— بو صباح سن بدلامیسك ، اللهی سورسه‌ك ، بدلامیسك ، نه‌سك ؟ دیمك خیرلدامه‌یی اونوتدك ؟

— عفو ایدرسکز ، اویودم .

— اویله ایسه ترجمه‌سنه وقت بوله‌مامش اولدیغم انگلیزجه وظیفه‌دن بحث ایلدیگنی آکلامیورمیسك ؟ شمدی‌ده هر زمانکی گبی مترجملکده بنم یرمه سنك کچمکلگك الزمدر .

اوشاغك ایری کمیجی یقالغی یکی باشدن اکیلدی . اوه ! مکملاً ، شمدی مکملاً آکلامش ایدی . بوقدر سوز صرف ایتمکده گوستردیگی غیرت ایله آتش ایچنده قالمش بولنان ژورژ آلننی سیله‌رك :

— زیانی یوق ! دیدی .

مع ذلك اوشاغی یومشالتمق ایچون بر قاچ خوشه گیدر کلمه صرفنك ایو اوله‌جغنه حکم ایتدی : شو سوگیلی (ویلیام) ك بختی آچیقدی . انگلتره‌ده یشامش ، تماميله کسب رؤیت وتربیه ایلمشدی . عجبا اوراده ایکن کیمك خدمتنده بولنمشدی ؟

(ویلیام) عظمتفروشانه باشلادی .

— شهر امیننك ، موسیو .

(ژورژ) متعجب اولدی .

— بو ذات (بوقس) اویونی ایو بیلورمیدی ؟

— هرحالده موسیودن آز .

— ذاتاً عکسنی سویلسه ایدڭ متعجب اولوردم .

(ژورژ) لونده شهر امیننڭ بوقس اویونی کندینڭ آز بیلمسندن طولایی قلباً محظوظ اوله‌رق صالون درونـنده بر قاچ آدیم آتدی . فقط بردنبره آلنی قراردی ، برونڭ اوستنده ، ایکی گوزی آره‌سنده اوفاق بر بروشق ترسّم ایتدی ... بر آز امور جدیده‌یی‌ده دوشونمك ایجاب ایدیوردی : انگلیزجه وظیفه‌سی نره‌ده ایدی ؟

اوّل امرده چانطه‌سنی بر اعتماد وجدانی ایله آره‌یه‌رق درونندن مکتبه متعلق برقاچ کتاب وَدفتر ایله برابر خیلی مقدارده (سپورت) غزته‌سی چیقاردی . پك زیاده تعجب ایتدی . انگلیزجه وظیفه‌سی بوراده بولنمیوردی .

بونڭ اوزرینه باشنی اللری آره‌سنه آلدی . عجبا شو ادبیات پارچه‌سنی نه یاپمش ایدی ؟ پك زیاده بوزیلوب شاشیره‌رق سـونگر کاغدی دفتری ایچنـده‌کی اوراق پریشانی برر برر بوشالتدی . اسکی بر یونانجه تمرین، برده فرانسزجه قوپیه‌سنی، صکره اوزرلرینه (اوتوی) وَ (لوتغشان) ده‌کی باشلیجه یاریشـلر یازلمش اولان دیگر کاغدلر ایله ا اسـقریم ا اربابنی وَمواد ثقیله ایله زور آورلك ایدن حریفلری مصوّر دها برچوق اوراق پژمرده‌یی علی‌التوالی چیقاردی .

فقط انگلیزجه ترجمه نره‌ده ایدی ؟ غائب اولمش، اوچمشمی ؟

(ویلیام) ڭ معاونتی ایله برابر بتون اوراقڭ برکرّه دها تدقیقنه باشـلادی؛ بربرینه یاپیشیق ایکی پارچه بولنمدیغندن امین اولمق ایچون هربرینی بربری اوزرندن آقیده‌رق پارمغی ایله آیری آیری معاینه ایدیوردی. بوتدقیقی متعاقب آیاغه قالقدی:

— ایشته، باباجغم، یوق والسلام .

اللرینی جیبنه قویه‌رق صالونی فیلسوفانه بر ادا ایله مساحه‌یه طاورانمقده ایکن وهلةً بر نعرهٔ مظفریت قوباردی :

— طور، طور !

جیلرینك برنده برشی، یووارلاق حالنده بوكلمش بر كاغد، كرچكدن پاچاوره حالنه كلمش بر كاغد حس ایتمشدی، بونك بوكوندیلرینی آغیر آغیر آچدی.

باشـدن ایكی سطری اوقور اوقوماز كمال مسرتدن صیچرادی. تمام انكلیزجه وظیفه‌سی ایدی ؟

(ویلیام) دیدی‌كه :

— وظیفه‌كز پك دوشكون بر حالده‌در .

— بن آلداندم ... كمال اعتنا ایله صیقمقده بولندیغم شیئك دونكی هجوم پرو- غرامی اولدیغنی ظن ایتدم ... حال بوكه او بالعكس بزم انكلیزجه وظیفه ایمش!..

صكره (ژورژ) كاغده توجیه خطاب ایدرك :

— كل، باقه‌لم ! دیدی . آوجی ایچنده بولنان كاغد یووارلغنی بر بالون كبی صیچراده‌رق سوزینه دوام ایتدی :

— وظیفه‌مز (میلتون) دندر .. غالبا بو آدم برانكلیز شاعریدر .. مادامل، موسیولر ! بو بیتلر (پارادی پردو) دن مقتبسدر ،

(ویلیام) ه طوغری دوندی :

— سویله قوزوم ، بونك بزه نه فائده‌سی اولور ؟ بیلورسك آ، (پارادی‌پردو) غائب اولمش جنت دیمكدر ؛ اگر بو فی‌الواقع غائب اولمش ایسـه آنی نه سـن ، بولزسك نه‌ده بن .

شو لطیفه‌سندن نشئه‌یاب اوله‌رق اللرینی اویلقلرینه اوردی . شابقه‌سنی مأذوناً كیدن بر كوچك ضابط كبی جرأتكارانه برطور ایله باشـنه قویوب یره آیاغنی ایله بر قاچ تكمه اوردی ؛ بعـده قوللری كوكسی اوزرنده چاپراز ، باشی آرقه‌یه مائل اولمق اوزره (ویلیام) ك قارشوسنده طوس طوغری طوره‌رق :

— ایش بوندن عبارت دكل ، باباجغم ، آز چالشمق ایجاب ایدر .

اوشـاق ذاتاً مدوّر ماصه‌نك یانـنـه اوتورمش ایدی . وَاوكنه بر قاچ طبـقه بیاض كاغد قویوب قلمنی‌ده حقه ایچنده ترطیب ایلیه‌رك منتظر بولنیوردی ؛

— موسیونك امرینه انتظارده‌یم .

(ژورژ) ك كندوسنه اوزاتدیغی ترجمه متنی آله‌رق درعقب ترجمه‌یه ابتدار ایلدی . شعردن قطعا مفتور ومتأذی اولمیه‌رق آغیر آغیر ، رحاوتپرورانه برطور ایله یازیوردی .

گنج افندیسنك كندوسنه اوزاتدیغی بر سیغاره‌دن عبارت بولنان تقدمهٔ مزاجگیرانه‌یه قارشو متأنیانه بررد ایله جواب ویردی . او صباحلری قطعا سیغاره ایچمیوردی .

بونك اوزرینه شمدی بر قولتق صندالیه‌سنه اوزانمش بولنان ژورژ مصاحبه ایدوب ایده‌میه‌جگنی صوردی . اوشاق جواباً دیدی كه :

— رساملر مودللرینك سوز سویلمسنه مساعده ایدرلر ؛ مترجملرده اویله‌در .

بونك اوزرینه ژورژ سیغاره ایچمكله برابر بر چوق حكایه‌لر نقل ایتدی : اگر آنك احوال خصوصیه‌سی عریض وعمیق ، كنه حقیقیسی ایله ، حتّی آنك بیله خارجنده اوله‌رق دوشونیله‌جك اولورسه انگلیزجه ترجمه‌دن واز كچیویرمسنده هیچ بأس گورلمز . [قوندورسه] مكتبنده بولنه‌لیدنبرو اسقریم ، یوزمه ، كوره‌ك چكمه ، یایا قوشمه یاریشلرینك كافه‌سنده دائما برنجی مكافاتلری قزانیور ، هرنه كه آرزو ایدرسه آنی یاپمسنه مساعده اولنیوردی . او ، كرچكدن برخوارده ایدی . [ژانون] ، [لوئی لوغران] ، [دردنجی هانری] مكتبی ایله مكاتب سائره‌ده‌كی بتون آرقداشلرینی یره یووارلامشدی . او [لاندی] نك براستقبال تنوری ایدی !

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

مجموعهٔ ابو الضیا

۱۶ نجی سنه

جزؤ ، عدد : ۵۵ ذی القعده ۱۳۱۳

ژان ژاق روصونك تربیهٔ اطفال حقنده‌کی تألیفنه یازدیغی مقدمه‌در :

اشبو مجموعهٔ مطالعات واعتبارات ، که ترتیب ونظامدن عاری وَ همان ناقصدر ؛ بر مادر نیک کردار واندیشکارك خاطری ایچون باشلانمش ایدی . اوّل امرده بنم تصوّرم بر قاچ صحیفه بر خاطره ترتیبندن عبارت ایکن ، استر استمز بحث بنی سورکلیوب ، طویمقسزین بو خاطره برنوع تألیف اولیویردی ، که حاوی اولدیغی شیئه نظرله پك بیوك ، لکن بحث ایتدیکی مادّه‌یه گوره پك کوچکدر . آنی طبع ونشر ایچون تردّد وَ برکتاب تألیفی ایچون اوفاق تفك برقاچ رساله یازمق کافی اولمدیغنی حین تصنیفده حس ایلدم . دها ایو اولمسی ایچون بیهوده بر چوق اوغراشدقدن صکره ، آنی اولدیغی گبی شویله‌جه عرض ایتمکه کندیمی مجبور گوردم . چونکه اصل مهم اولان شی افکار عامّه‌یی بو جهته دوندرمك وَ بنم افکارم ایو دگلسه ، دیگرلرنده دها ایو افکار تولید ایتمك اولدیغندن ، وقتمی بسبتون ضایع ایتمدم ظن ایدرم .

بر آدم ، که انزوا ایتدیکی محلدن اوراقنی معرض عمومه آتار ؛ وَ آنلری ترویج ومدافعه ایده‌جك طرفداری وَحتی آنلرك حقنده نه مطالعه اولنیور ، نه سویلنیور ؛ آگا دخی معلوماتی یوقدر ؛ بو کیمسه خطا ایتمش ایسه خطالری بلا تفحص قبول اولنور .

بر ایو تربیه‌نك اهمیتی اوزرینه اوزون سوز سویلمیه‌جگم . وَحالا معتاد اولان

تربیه‌نك فنالغنی اثبات ایچون دخی ایر کلیه‌جگم . سائر بیك مؤلف آنی بندن اوّل یاپمشلر . باخصوص هرکسك بیلدیگی شیلرله کتاب طولدیرمغی هیچ سومم . یالکز شوراسنی آگلاتمق استرم، که برچوق وقتلردن برو عملیات جاریه علیهنه طوپدن فریاد اولنمقده اولدیغی حالده آنك یرینه برایوسنی تکلیف ایتمك کیمسه‌نك خاطرینه گلمیور؛ بزم عصرمزك ادبیات وعلومی یاپمقدن زیاده ییقمغه مائلدر . استادانه بر ادا ایله اعتراض اولنور؛ مسئله‌یی درمیان ایتمك ایچون بشقه بر ادا لازم گلورکه عظمت فلسفه آندن محظوظ اولمز . بوقدر شیلر یازیلور؛ وبونلردن اصل مقصد عمومك فائده‌سیدر ، دینور . کافهٔ فوائدك برنجیسی ، که انسانی تربیه ایتمك صنعتیدر؛ ینه اونودیلور ! بنم موضوع بحثم (لوق) ك (*) کتابندن صکره اك جدید وطری ایدی . قورقارم که، آنکگی ، بنمکدن صکره‌ده اك جدید وتازه قالمیه ، صباوتی اصلا بیلمزلر؛ یاگلش افکار اوزره گیدرلر؛ گتدکجه‌ده یولدن چیقارلر .

اك عقللولر ، انسانلره بیلمسی لازم اولاجق شیئه مصر اولورلر؛ چوجقلرك حاللرینه گوره اوگرنه بیله‌جکلری شیئه دقت ایتمزلر . انسانی چوجقده آرارلر؛ انسان اولمزدن اوّل نه ایدی اوراسنی دوشنمزلر . ایشته بنم جهد ایتدیگم بو بحثك تدقیقیدر . تاکه بنم قواعدم خیالدن عبارت و اساسسز اولسه‌لر بیله مطالعه‌لرمدن استفاده ایدیله بیلسون . ممکندرکه ، بن یاپلمسی لازم اولان شیئی پك ایو گوره‌مامشمدر . لکن واجب العمل اولان بحثی ایو گوردم ظن ایدرم . شاگردلرگزی ایوجه نظر مطالعه‌دن گچورمکدن باشلایك؛ زیرا حقیقةً سز آنلری هیچ بیلمیورسگز . بنابرین اگر بوکتابی شو نظرله اوقورسه‌گز سزك ایچون فائده‌دن خالیدر ظن ایتمم .

التزام قاعده دینلان شی که ، بوراده آنجق حرکت طبیعیه‌در؛ بونی اوقویانلرك چوغنی شاشیرده جقدر . وشبهه‌سزدرکه بگاده اویوزدن اعتراض اولنه‌جقدر . احتماللدر ، بونده حقسزده اولنمیه‌جقدر . بوکتاب اوقنورکن تربیه اوزرینه بر بحث ظن اولنمقدن زیاده ، بر وهام کیمسه‌نك تخیلاتی گبی اوقنه‌جقدر . لکن نه‌یاپیلور؟

(*) لوق Locke انگلیز حکماسندن بر فاضل مشهوردر . تربیهٔ بشر حقنده برکتاب تألیف ایتمشدرکه روصونك مطالعاتی اکثریا اومنبعدندر . ١٦٣٢ - ١٧٠٤

بن بشقه‌سنك افكاری اوزرینه یازمیورم ؛ كندی افكارم اوزرینه یازیورم . بنم گورشم بشقه آدملر گبی دگل . وَ چوق وقتدن برو بوندن طولایی بنی تعییب ایدرلر . لكن بن كندیمه بشقه گوزلر ویرمك وَ بنده بشقه افكار گوسترمك بنم المدن گلورمی ؟ یوق ! بنم المدن گلان حسیمده بول طاورانمامق وَ كندومی هركسدن اعقل ظن ایتمامكدر . آڭلایشمی تغییر ایتمكده المدن كلمز ؛ لكن كندیمه امنیت ایتمامك المدن گلور . ایشته بنم یاپه‌بیله‌جگم شی بودر ؛ وَبونیده یاپدم .

بعض كرّه صورت تحقق گوسترسه‌مده اوقیانلره استر استمز قبول ایتدیرمك ایچون دگلدر . بلكه بنم نصل دوشندیگمی آڭا سویلمكدر . شو شیئی، كه آنده بنجه هیچ اشتباه یوقدر ؛ نیچون صورت شك اوزره بیان ایده‌یم ؟ ذهنمدن گچنی بن طوس طوغری سویلرم . بن حسّ وجدانمی سربستجه بیان ایتمكله ، آنك حكم ونفوذی اوقدر ملتزم دگلدركه دائما دلیللرمی برابر ایراد ایدرم . تاكه آنلر موازنه ایدلسونلر . وَبن مؤاخذه ایدیله‌یم . آنجق هرنه قدر بن كندی افكارمی مدافعه‌ده عناد ایتمك استمزسه‌مده آنلری عرض وبیان ایچون اوقدرده كندمی مجبور بیلورم . زیرا اوبحثلركه، بن آنلرده سائرلرك رأیلرینه مخالف بولنورم . آنلر قیدسزلغه شایان دگللردر . بونلر اوشیلردركه آنلرك صحت وعدم صحتی نوع بشرك سعادت وَیاخود نكبتنی مستلزم اولمغله بیلنملری اهمدر .

ممكن الاجرا اولان شیئی تكلیف ایدك ! سوزنی متصل بكا تكرار ایدرلر . بو ایسه یاپلقده اولان شیئی تكلیف ایدك ، یاخود بر ایولك تكلیف ایدك ، كه موجود اولان فنالقله اویوشه بیلسون دیمك گبیدر . بعض مادّه‌لرده بویله بر تصوّر، بنمكیلردن زیاده خیالاتدر ؛ زیرا بوقاریشدیرش ایویی بوزار ؛ كوتویی اصلاح ایده‌مز . بنجه عملیات حاضره اوزره كتمك بریارم عملیات اتخاذندن مرجحدر . هیچ اولمز ایسه آنكله آدمده تضاد آز اولور . وَ ایكی مقصد متخالفه بردن میل ایده‌مز .

ای پدرلر ! ای والده‌لر ! یاپلسی ممكن اولانلر ، سزك یاپمسنی مرام ایتدیگكز شیلردر . بن سزك اراده‌كز اوزرینه سوز ویره‌بیلورمی‌یم ؟ هرنوع سیاحتده

شایان دقت ایکی شی واردر . بریسی مطلقا بحثك ایو اولمسی ، دیگری دخی اجراده‌کی سهولتدر .

برنجی جهتده مبحوث عنهك شایان قبول وَ نفسنده قابل الاجرا اولمسی ایچون شیئك طبیعتنده ایولك بولنمق کافیدر . نته‌کیم بوراده معرض تکلیفه قونیلان تربیه‌نك انسانه مناسب وَ قلب انسانی‌یه پك موافق اولمسی گبی .

ایکنجی مادهٔ دقت بعض مواقعده معتبر اولان تعلق ونسبته مربوطدر . بنده بو تعلق اتفاقی اولمغله لازم دگلدر . وَبنابرین الی غیر النهایه تبدل ایده‌بیلور . مثلا شویله بر تربیه (اسویچره) ده ممکن الاجرادر . لکن فرانسه‌ده اوله‌ماز . وَبر دیگری متحول آدملرده وَ بر آخری کبرا آره‌سنده اوله‌بیلور . اجراده‌کی آز ، چوق زیاده‌لك وقت وحال وکیفیته گوره اولمغله ، آنی تعیین ممکن دگلدر . مگرکه فلان وَفلان بلده ، فلان وَفلان حال وکیفیت ایچون قواعدك عملیات مخصوصه‌سی تعیین اولنه . شوقدرکه بو عملیات مخصوصه اساساً بنم صددم داخلنده اولمامغله ترتیبه گیره‌مزلر . دیگرلری آنکله مشغول اوله‌بیلورلر . وَ استرلرسه هربری مطمح نظری اولان مملکت وحال ایچون اشتغال ایده‌بیلورلر . بکا شو کافیدرکه انسان تولد ایدن هرنرده اولورسه اولسون ، بنم تکلیف ایتدیگم شی آنك حقنده یاپیله بیله . وَبنم تکلیفم آنلره یاپلدقده هم کندیلری ، همده بشقه‌لری ایچون الك ایو شی یاپلمش اوله . اگر بن شو تعهدمی ایفا ایده‌مامش ایسه‌م شبهه یوق حقسزم . لکن اگر ایفا ایتمش ایسه‌م ، چونکه بنم وعدم بوکا منحصر اولدیغندن ، بندن زیاده‌سنی طلب ایدنلرده حقسز اولورلر .

ژان ژاق روصو

خاطرات ناشنیده

[لهستان اصیلزادگانندن قونتس پوتوقا ـ وونسوویچك]

وارشوواده فرانسزلر

۱۸۰۶ ـ ۱۸۰۷

مخاصمات ابتدائیه

قونتسك صالونی ـ پرنس بورگز ـ پولتوسق ـ شاتوده رسم قبول ـ قونتسك توالتی ـ ایمپراطوره صورت تقدیمی

فرانسزلردن پك چوغنی قبول ایدردم . زوجم بو مجالس مصاحبتده دائما اثبات وجود وَایجاب ایدن مراسم تعظیمیه واحترامیه‌ده بڭا معاونت ایلردی . بعضاً اویون اوینـانور، اکثریا قونوشـیلوردی . ایمپراطورڭ قائم برادری پرنس بورگز بزم مداومین بزمگزدن ایدیسـه‌ده هیچ بر کیمسـه کندوسـندن بیزار اولمازدی . مصـاحباتك براز جدیته انقلاب ایتدیگی قیصه فاصله‌لر اثناسـنده آیاغه قالقدرق اسکمله‌لری ایکیشر ایکیشر صالونك تا اورته‌سنده یرلشدیردیگنی وَ ایصلق چاله‌رق بو اشخاص صامته ایله رقص ایلدیگنی اصلا اونوده‌میه‌جغم . جسور جنرال اکسلمان، بر سـنه صکره پترسـبورغدن برلینه گیدرکن وفات ایدرك اخوان ومحبانی غریق یأس واسف ایلیـان او سـویملی لوئی دوپه‌ریغور ، خوش صحبت آلفرد دونو آیی ، گوزل لانغرانژ وَمرور زمان ایله وَیاخود وجودلریله عدملری مسـاوی اولدیغی ایچـون اسملری صحیفـهٔ خاطردن سیلنمش اولان پك چوق ذوات مداومین بزم‌شبانه‌مزدن ایدی .

شاطوده حكمفرما اولان سكون ظاهر، هركسى دوچار تعجب ايتديكى وماداملر ايمپراطورك كندولرينى كورمك ايچون پك اوقدر آثار استعجال كوسترمديكى جهتله پر حدت اولدقلرى اثناده ناپوليون، هجوم پلانلرينى ترتيب ايديوردى .

١٨٠٦ سنه‌سى كانون اوّلك اون سكزنجى كونى شدائد موسمدن احتراز ايتمكسزين (ويستول) نهرينك اوته ياقه‌سنده (پولتوسق) دينلان كوچك شهرده تحصن ايتمش اولان روسلرك اوكنه چيقمق مقصديله بردن بره حركت ايلدى . بر قاچ كون بر نتيجهٔ عظمايه موفقيت حاصل اولمقسزين محاربه ايلدى . قيش هردرلو تشبثاته مانع اولدى .

متمادياً نزول ايدن باران يوللرى اودرجه بوزدى‌كه، طوپلر چامورلر ايچنده قالدى . پك چوق عسكر چوقورلر ايچنده اولدى . بويله بر وقعه كورلمامش اولديغندن ، ذكا ودهاى مسلمى بو آنه قدر بالجمله عناصره حاكم اولمق مرتبتنى محرز كورينان ناپوليون بيله دشمنى رخنه‌دار ومجبور فرار ايتدكدن وفقط پك چوق زمان دها مقاومت ايده‌بيله‌جك بر حالده براقدقدن صكره عودته مجبوريت حس ايتدى. ناپوليونك اوغراديغى بويله برنجى بر عدم موفقيتك تأثيرندن قورقيليوردى. وقورققده‌ده هركسك حقى وار ايدى . حتى حكومت محليه افرادى تتره‌يه تتره‌يه عودتنه انتظار ايتمك ايچون شاطويه كيتديلر .

فقط جمله‌نك موجب حيرت وتعجبى اوله‌جق درجه‌ده غايت ساكن كورينى. حتّى:

— «كورديكزمى؟ چامورلركز روسلرى قورتاردى . طوپك زماننى بكليه‌جكز.»

بو سوزى متعاقباً ادارهٔ امور مملكتدن بحث ايده‌رك بالخاصه اردونك احتياجاتى تدارك خصوصنده التزام بصيرت و انتظام ايتمك لزومنى اخطار و محال و اشيا و استخدام ايديله‌جك آدملر حقنده بر وقوف تام وبر طلاقت حيرت فرما ايله تفصيلاته كيريشه‌رك، مغازه‌لر تأسيسى ايجاب ايدن نقاطى برر برر اشعار ايلدى .

بو سفر برنجى ملاقات كبى اولمدى . شاطوده بولنانلرك جمله‌سى فتح واداره‌يه استعدادى مبرهن اولان بو دهاى مجسمه، وسعت واحاطهٔ كليه‌سنه انكشت بردهان اولدقلرى حالده عودت ايتديلر .

قائم پدرم بیله بو رسم قبولده کچن احوالدن مطلع اولمق ایچون بزه کلدی . دها اوتوریر اوتورمز انسان وَ آت یوریشلرندن متحصل بیوك برولوله ایشیتدك ، مگر پرنس مؤرا ، کمال دارات ایله کلیور ایمش . اوده معیتنده ارکان حربیه هیئتی اولدیغی حالده بو قیصه محاربه‌دن عودت ایدیورمش . هرنه قدر پرنسك بتون اوك قره‌غوللرینی قورشون منزلی داخلنده اولدیغی حالده طولاشمق معتادی ایسه‌ده برکت ویرسون یوقلامه‌ده کیمسه‌نك ناموجود اولمدیغی آکلاشلدی .

بر قاچ کون صکره قادینلر ایچون بر محفل ترتیب ایدیله‌جکی اعلان اولندی . بیوك آدمی کورمك وَمحاکمه ایتمك صره‌سی بزه‌ده کلمش ایدی ! حسّ ملیت بو صره‌ده براز تهیج ایلدیکی جهتـله کوزل بر تووالت یاپمق ایجاب ایدیوردی . بن ، بنمکندن زیاده‌سیله ممنون اولدم . آز آچیق اولان وجودم [آلاماتیلد] صرمه وَاینجو ایشلنمش سیاه قطیفه‌دن معمول بر روبا کاملاً نظر دقته مستور بولنیوردی . [آلا وان دایق] [۱] بر یاقه‌لق، خفیف خلقه ییغینی ایله بتون مجوهراتم بوقیافت اصیلانه وَسادەکی‌یه موافق کلمش وَفقط حقیقتی سویلنه‌جك اولورسه او زمان تازه وَمتبسم اولان چهره‌مله بر تضاد تشکیل ایتمش ایدی . او زمانك موده‌سی هنوز بو (فانطازیه) قیافتلرینی ترك ایتمامش ایدی . بو قیافتلری قبول ایدنلرك برنجیلرندن بریده بن ایدم . مشاطت وزینتمك موده غرتەسندن زیاده صنعتکارانه اولدیغی قبول ایدیلیوردی .

اقشامك ساعت طقوزینه طوغری شاطویه واردی. قادینلری کورمك ایچون اطرافده طوپلانمش اولان صرمه شریدلی بر اردونك آره‌سندن کچمك ایجاب ایدیوردی . بن قائم والده‌مك آردی صره یوریور ، مزینـاتمك اهـل وقوف وَ مشکلپسند بر طاقم ناظرین اوزرنده حصوله کتوره‌جکی تأثیر حقنده بر فکر

[۱] وان دایق Van Dyck فـلامان مکتبنك مؤسسلرندن معدود بر رسام ماهردرکه ۱۵۹۹ ده آنورسده طوغمش و ۱٦٤۱ ده وفات ایتمشدر . کندینه مخصوص بر طرز تلبس وَاو زمانك موده‌سندن اولان وَاوموزلری اوزرینه یاییلان کتان یقالغی، اویالی بر نوع دانته‌لادن ایدی . للطابع

آله بیلمك مقصدیله صاغمه، صولمه باقیوردم . اعتراف ایدرمكه معانیٔ تقدیریه‌یی متضمن اولان بر فیصلدی آره‌سنده صرف فرانسزجه اولان :

— آه ! پك طبیعی !.... اسکی بر چرچیوه‌دن چیقمش گوزل بر تصویره بكزه‌یور . پارسده بونك گبیسنه تصادف ایدلمز .

جمله‌سنی ایشتدیگم زمان پك زیاده ممنون اولمش ایدم . بزی — مؤخراً ایمپراطور نیقولانك امریله — موسقوودن بورایه گتورلمش اولان الواح تاریخیه‌نك بولندیغی اومزین صالونه ادخال ایتدیلر . صالون پك زیاده تنویر ایدلمش ایدی . بزم گیردیگمز زمان یان یانه دیزلمش برچوق قادین دها وار ایدی . انتخابده مشکلپسندلك گوسترلمدیگی جهتله حضار پك زیاده ایدی .

ایلجه زمان بكلدك . ایشك حقیقتنی سویلیه‌جك اولورسه‌ق هم مراق ایچنده ایدك، همده قورقیوردق . بردن بره صالونك سکوتی برفیصلدی ایله مختل اولدی . قپونك ایکی قنادی گورلتی ایله آچیلدی . موسیو طالیران جهراً وآگلاشیلور بر صدا ایله دنیایی تتره‌تن :

— ایمپراطور !

کلمهٔ ساحرانه‌سنی تلفظ ایده‌رك ایلرولدی . آرقه‌سندن ناپولیون گوروندی واطرافه باقمق ایچون بر مدّت توقف ایتدی .

حیرت فرمای عقول اولان بو آدمك پك چوق تصویری موجوددر . تاریخ حیاتی حقنده بوقدر مؤلفات وجوده گتورلمشدر . اسکی عسکرلرینك اولاد واحفادی طرفندن سویلنان کافهٔ مناقبی حائز اولدیغی خاصهٔ هیجان آوری اوقدر زمان محافظه ایده‌جك، که اخلاف بیله ناپولیونی بزم قدر، بلکه بزدن دها ایو طانی‌یه‌جقلردر . فقط الك کوچك آگلاشیله‌جق برشی وار ایسه او دخی کندوسنی برنجی دفعه گورنلرده حصولی طبیعی اولان تأثراتك نه درجه عمیق، نه درجه غیرمأمول اولدیغیدر، بکا گلنجه: برنوع حیرت، بر تعجب صامتانه، هرنوع خوارقك ظهورنده انسانه استیلا ایدن تحیرلره مشابه بر حال ایچنده قالدم . بکا باشنك اوزرنده بر دائرهٔ نورانی وار گبی گلدی .

بو برنجی حیرتدن قورتیلوبده کندمه گلدیگم زمان لایح خاطرم اولان فکر یگانه، بویله بر ذیروحك ابدیاً اولمك، بوقدر قوی گورینان بر هیئت عضویه‌نك، بودرجه واسع بر دهانك اصلا محو اولمق احتمالنك موجود اولمدیغی ایدی !... طرفمدن کندوسنه بر ابدیت مضاعفه بخش ایدیوردم.

قطعیاً اعتراف ایدرمکه بنم اوزرمده آنك حاصل ایتدیگی تأثیر، شدّت وتازگی خیالمدن انبعاث ایتمش ایدی. فقط هرنه‌دن اولورسه اولسون حس ایتدیگمی ساده‌جه حکایه ایدیورم.

قائم والدهم ایمپراطورك گیردیگی قپونك یاننده ایدی. ایمپراطور اوّل امرده کندوسنه خطاب ایده‌رك، زوجی حقنده کلمات توجهکارانه‌ده بولندی. قوّنت پوتوتقی رئیس مجلس ایدی. بعده صره بکا گلدی. اودرجه متهیج، اودرجه متأثر اولمش ایدمکه بکا نه سویلدیگنی شمدی تخطر ایده‌میورم. احتمالکه گنج قادینلرك جمله‌سنه سویله‌نیلان کلمات عامیانه‌دن بری ایدی. بنم‌ده بدلاجه بر جواب ویردیگمده هیچ شبهه یوق. زیرا بکا بر نوع نظر تعجبله باقدی. بو حالی بنی دها زیاده شاشیرتدی. هرشیئی اونوتدیردی. یالکز بکا خطاباً سویلدیگی برقاچ سوزله برابر سیماسنده ظاهر اولان لطیف، طاتلی بر تبسم هنوز خاطر نوازمدر. بر قادینه خطاب ایتدیگی اثناده معتادی اولان بو تبسم، نظرینك انفاذ ایتدیگی خوف وخشیتی چهره‌سندن ازاله ایدیوردی.

صالونی چابکجه طولاشدی. قادینلردن اکثری بوراده بولندقلری حسبیله حصوله گلان امیدلردن بحث ایتمك استدیلر. فقط بر رسم تقدیمه یاقیشمیان بوگبی تهیجات وطن پرورانه‌یه بر کلمه ایله مقابله ایده‌رك، یارم ساعت صکره بزه یول ویردی. گیردیگی قپونك اوگنه گلنجه موسیو طالیرانه جهراً دیدی‌که:

— نه قدر گوزل قادینلر!

بونی متعاقب بر دها دونه‌رك الیله نازکانه بر سلام ویردی. آندن صکره دائره‌سنه چکیلدی.

✻

ظرافت زنپرستانه

موسيو طاليرانك اونده بالو ـ ليموناطه بارداغى ـ ايمپراطورك بالذات اويناديغى برقونتردانس ـ مادام والهوسقا ـ بر غروز ـ پرنس مورانك كوچك دائرهلرينك آناختارى .

ايمپراطور محاربه ايدلمديگى جهتله اكلنملك آرزوسنده بولنديغنى اشاعه ايلدى . وقت مساعد ايدى . قارناوال يكى باشلامشيدى . مع مافيه اورتهده بر مانعه وار ايدى . آزادى پرستان بتون خانهلرى استيلا ايتمش، هريرده او صاحبلرى بزم گبى، ايشى اولورينه باغلايهرق، برقاچ اوطهيه يرلشمش ايدى . بو جهتله بويله يرلرده بالو، اكلنجه ترتيب ايتمك محال ايدى . يالكز شاطوده بر جمعيت كثيرهيى اجتماعه دعوت ايدهجك اولان پرنس پونياتووسكى دخى ايمپراطورك بولنمسى حسبيله صيقلمش ايدى .

پك چوق مذاكراتدن صكره بالونك باش مابينجى وخارجيه ناظرى موسيو دو طاليرانك خانهسنده ويرلمسى تحت قراره آلندى .

ايمپراطورله بتون پرنسلرده او بالويه گلهجكلر . اللى قدر قادين بولنهجغى قوياً سويلنديسهده، بو شدتلى رسم قبول بويله مراسم خصوصيهنك اجراسى حالنده استعمال اولنه گلان بيك درلو حيل ودسايس عاديهيه مقاومت ايدهمدى . فى الحقيقه بو بالو، هيچ بر فائدهسى اولمديغى حالده بولنمسى هر حالده آرزو ايديلان بالولردندر . بن زمانك اڭ نازك، اڭ عاقلى اولمق اوزره مشار بالبنان اولان صاحب ضيافتى يقيندن گورمگه پك زياده آرزوكش ايدم . كندوسيله ايو گوريشنلر مهارت ومستغرق اولديغى توجهلرى اعظام ايده ايده طاليرانى كوكاره چيقاريورلردى . فقط او زمان بنم اوزرمده حاصل ايتديگى تأثيره گوره بناى حكم ايدهجك اولورسهم طاليران، هر شيدن بيقمش اوصانمش، حريص ثروت وطبيعتسز، مسلكسز اولمق اوزره اتهام ايدهرك نفرت ايتديگى بر افندينك توجهاتنه مفتقر، والحاصل وجهاً، رنجيده گورنيوردى .

تا صالونك اورته‌سنه قدر کمال ادبله ایلرولیه‌رك النده بر حاولی اولدیغی حالده صکره‌دن گورمه دیه تحقیر ایتدیگی او حکمداره بر قدح لیموناطه تقدیم ایتدیگنی گوردیگم زمان حس ایتدیگم حیرتی تعریف ایده‌مم.

موسیو طالیرانك بالوسندن عودت ایتدم « حاضر بولندیغم بالولرك الڭ مراق انگیز اولانلرندن بری‌ده بوبالو ایدی. ایمپراطور بوبالوده بر (قونتردانس) اوینادی‌که مادام والەوسقا ایله تأیید ارتباط ایتمسنه وسیله اولدی.

بڭا کوله‌رك دیدی‌که:

— رقصمی نصل بولیورسکز؟ بنمله استهزا ایدیورسکز مأمولنده‌یم.

جواباً دیدم‌که:

— ذات حشمتپناهکز بیوك‌گزه یاقیشه‌جق صورتده مکمل رقص ایدیورسکز.

بو مکالمه‌دن براز اوّل ناپولیون ندیمهٔ مستقبله‌سی ایله بنم آره‌مده اوتورمش ایدی. برقاچ دقیقه قونوشدقدن صکره اوته طرفده اوتورانك اسمنی صوردی. بن جواب ویرنجه احوالنه تماميله واقف بر طورله آنك طرفنه دوندی.

او زمانلر آڭلادق‌که موسیو طالیران بو برنجی ملاقاتك ثمره بخش موفقیت اولمسنی انتاج ایده‌جك وَمشکلات ابتدائیه‌یی محو ایلیه‌جك نقطه‌لره قدر توسیع نظر دقت ایتمش وَناپولیون سلسلهٔ فتوحاتنه بر پولونیا قادینی‌ده ضم ایتمك آرزوسنی بیان ایدر ایتمز درحال انتخاب ایدلمش ایدی. حتی ایمپراطورك قونتردانسدن صکره النی صیقدیغنی گورنلر وَبونك بر ملاقاته بدل اولدیغنی ادعا ایدنلر بیله بولندی.

حقیقةً ایرتسی اقشام ملاقات وقوعه گلمش. روایته نظراً ناپولیونك رجال مهمه‌سندن بری او گوزل قادینی بولمش ایمش. آشاغی طاقمدن اولان برادرینك هیچ بر لیاقتی اولمدن بردن بره ترفیع رتبه ایلدیگی، ویریلان مجوهراتك رد ایدلدیگی حقنده روایتلر چیقدی. هرکس آغزینه گلنی بیلوب بیلمدن سویلدی. لطیفه اولمق اوزره انواع اختراعیات میدانه آلدی. کوله‌منلردن سایس رستمك (۱) بیله صاغدجلق خدمتنی گوردیگی ادّعا درجه‌سنه واردیرلدی!... بویله بر فرصت

(۱) ناپولیونك بو اسمده مصردن برو خدمتنده بولنان بر آت اوشاغی واردی.

اله کچرسه نه‌لر سویلمز؟ ایشك جهت حقیقیه‌سنه‌ کلنجه: جمعیته قبول ایدلمش برقادینك بودرجه اظهار سهولت ایتمسندن وَ [اوڤلم] [۱] قلعه‌سندن آز مقاومت گوسترمسندن طولایی جمله‌مز متأسف اولدق. فقط هر شیئه بر رنك مخصوص ویرن زمان پك خفیفجه عقد ایدیلان بو رابطه‌یه بر رنك ثبات وَوفا کستری بخش ایلدی که، بدایتنده قسماً منظور اولان عدم انتظام، رفته رفته زائل اوله‌رق، مادام واله‌وسقا بالآخره زمانك الك زیاده جالب دقت اشخاصی میاننه داخل اولدی. حلاوت بخش خاطر اوله‌جق درجه شیرین، رسام شهیر غروزك چهره دستیٔ مهارتی اولان اشکالدن برینی مخطر وَگوزلری، آغزی، دیشلری صوك درجه گوزل ایدی. خنده‌لری اودرجه مسرت آور، نظری اودرجه طاتلی، سسنك هیئت مجموعه‌سی اودرجه جاذبه پرور ایدی‌که، علائم ملاحتدن برینك نقصاننه احتمال ویریله‌مزدی.

هنوز اون آلتی یاشلرنده ایکن اصلا میدانه چیقمیان بر پیر سالدیده ایله ازدواج ایتمش اولدیغندن، جمعیت آره‌سنده کنج بر طول کبی گورینیوردی. بهار شبابك اوائل لطافت اشتمالنده وَحال و موقع جهتیله پك راحت ودغدغه‌سز بولندیغندن پك چوق گفتگویه سببیت ویرمکده وَهرنه قدر ناپولیون، مفتونلرینك الك اخیری ایدیسه‌ده برنجیسی اولمدیغنی ادعا ایدلمکده ایدی.

ایمپراطور انتخابکرده‌سنی اله کچوریر کچورمز او عائله‌یه منسوب پرنسلرده کندوسنی تقلید ایتمك استدیلر. فقط غالبیت بو تشبث کستاخانه‌ده یاری یاری‌یه اولمدیغندن مشکلات موجود ایدی.

بر صباح پرنس مورانك سر کاتبی موسیو ژان‌ویه‌نك ورودینی بکا خبر ویردیلر. مومی الیه النده بر آناختار اولدیغی حالده سوکلوم بوکلوم ایچرویه گیردی. سوزه نره‌دن ابتدار ایده‌جگنی شاشیردیغندن ساکت طورمقده وَبکا باقغه جسارت ایده‌میه‌رك متصل النده‌کی آناختاری چویرمکده ایدی. بن بوحالنی گورر گورمز شاشیرمش وَنه دیمك استدیگنی آکلایه‌مدیغمدن معذّب اولوب قالمش ایدم.

[۱] ورتمبه‌رغده طونه‌نك صول جهتنده واقع‌در.

بو وقعه‌نك ایودن ایویه آکلاشلمسی ایچون اوتوردیغمز دائره‌نك موقعی حقنده بر قاچ سوز سویلمك لازمدر . قائم والده‌مك اوتوردیغی قات ایله، پرنس مورایه ترك ایتدیكم بیوك دائره‌نك بولندیغی آلت قات آره‌سنده بر چوق كوچك اوطه‌لر واردر . قائم والده‌م غایت صغوق هوالرده بورالرینی قوللانوردی . زیرا بو اوطه‌لر گیزلی بر مردیون وساطتیله غایتله صیجاق اولدیغی حالده یكدیگرینه آچیلور .

بو ظریف عزلتگاه اون بشنجی لوئی اسلوبی اوزره تفریش و تزیین ایدلمش و بیوك دائره‌نك خصوصی بر دائره‌سی اولمق اوزره طانیلمش اولمقله، آناختاری، پرنس مورانك قوناغمزده اقامت ایتمگه گلدیگی زمان، كندی آدملرینه تسلیم ایدلمش ایدی . اوزماندن برو اونودلمش و كیمسه‌نك خاطرینه گلمامشیدی . ایشته موسیو ژان ویه‌نك آلدیغی امر بو آناختاری بكا ویرمكدن عبارت ایمش .

موسیو ژان ویه‌ن، نازك فكرلی بر ذات اولدیغندن، مأمور اولدیغی شیئك نه‌درجه مغایر آداب اولدیغنی حس ایدیور و كندی مقصدینی آكلایه‌مدیغمی گوردكجه ایكی قات صیقیلوردی . باخصوص قائم والده‌مله برقاتده اقامت ایتدیكم جهتله گیزلی مردیونی قوللانمغه هیچ بر احتیاجم اولمدیغی، آناختارك بنم ایچون فائده‌سز برشی اولدیغنی آكلاتدقجه اضطرابی برقات دها زیاده‌لشیوردی .

بنم مقصددن نه درجه اوزاق اولدیغمی آكلاینجه . پرنس حضرتلرینك بنمله هروقت هم‌مجلس اوله‌مدقلرندن متأسف بولندقلرینی، بعضاً بو گوزل اوطه‌لرده چای اگلنجه‌سنه گلورلرسه ممنون اوله‌جقلرینی بیان ایتدكلرینی سویلمگه جسارت ایدنجه، تكلیف واقعك تضمن ایتدیگی نكات شنیعه‌یی آكلادم . بردن بره حدتلندم .... موسیو ژان ویه گوزلرمدن حدتمی آكلادی . بیچاره او حاله گلدی‌كه . آز قالدی اوتوردیغی اسكمله‌دن دوشه‌جك ایدی . اوتوردیغی یردن موازنه‌سنی غائب ایتدیگی حالده قالقدی و بر قونصوله طوغری ایلرولدی . او بلالی آناختاری اورایه قویدقدن صكره عزیمته حاضرلانه‌رق بكا بر سلام احترامكارانه ویردی ... بن كندمی زور ایله طوتیوردم .... گوردیگم حقارت بنی ازمشدی . ممكن اولدیغی قدر كمال استحقار

ایله تبسم ایده‌رك موسیو ژان ویه‌یه: پرنس حضرتلرینڭ قائم والده‌مڭ حقنده گوستردکلری علوّ توجهاتدن پك زیاده ممنون قالدیغنی وسنڭ زیاده‌لگی حسبیله پك چوق غلبه‌لکلی جمعیتلرده بولنه‌میه‌جغنی وَممکن اولسه ایدی پرنس حضرتلرینڭ تکلیفات نازکانه‌لرندن استفاده‌یه قیام ایده‌جگنی وَ براقیلان آناختاری قائم والده‌مه توديع ایده‌جگمی پرنسه سویلملرینی رجا ایتدم. قپونڭ یاننده طوڭوب قالمش اولان بی چاره سر کاتبنی کمال غرور ایله سلاملیه‌رق صالوندن چیقدم.

مترجمی
احمد راسم

[قونتس پوتوقا ـ وونسوویچ]

اطفاله تاریخ نصل اوقودیلور

انسانلری طانیمق ایچون (ایش) ده گورمك لازمدر. خلق ایچنده سویلرلر ایکن دیکلنه‌جك سوزلرنی گوسترلر. ایشلرینی گیزلرلر. لکن تاریخده هرکسك افعالی پرده آلتندن چیقمشدر. اوراده آنلر فعلیات ایله محاکمه اولنورلر. آنلرك سوزلری بیله کندولرینی تقدیر ایتمکه یاردم ایدر. زیرا سویلدکلری، ایشلدکلری مقایسه ایدیله‌رك نه اولدقلری، نصل گورنمك استدکلریله برلکده گوریلور. آنلر نه قدر تبدیل شکل ایتمك استسه‌لر اوقدر رعنا آکلاشیلورلر.

اعتراف ایتمليدرکه بو تحصیلك‌ده برچوق تهلکه‌لری، محظورلری واردر. کشی کندوسنی بر نقطهٔ نظرده طوته‌رق اورادن ابنای جنسنی حقانیتله محاکمه ایتمك مشکلدر. تاریخك بیوك قصورلرندن بریسی اودرکه، انسانلری ایو جهتلرندن زیاده، کوتو طرفلرندن تصویر ایدر. گویا تاریخك فائده‌سی یالکز انقلابات وحادثات عظیمه‌یه منحصر ایمش گبی، بر قوم، بر ادارهٔ آسایشپرور آلتنده امن وحضور ایله چوغالوب فیضمند اولدیغی مدتجه تاریخ سکوت ایدر! تا او قوم، کندو کندوسنه کفایت ایده‌میه‌رك هم جوارلرینك ایشلرینه قاریشور، یاخود آنلری کندو ایشلرینه قارشدیررسه او زمان سویلمکه باشلار. تا او قوم زواله میل ایتمدکجه آنی عیوقه چیقارمز. بتون بزم تاریخلرمز بیتوره‌جکلری یردن باشلار. بری برلرینی خراب ایدن قوملر اوزرینه بزم پك صحیح تاریخلرمز واردر. لکن کندو حاللرنده تکثر و ترقی ایدن قوملره دائر تاریخمز گورلمامشدر. بو قوملر، تاریخلرك کندولرینه دائر سویلیه‌جك بر سوز بوله‌مدقلری قدر بختیار وعاقلدرلر. صحیحاً بن گوریورمکه، اڭ ایو یول آلان قوملر کندولرندن اڭ آز بحث اولنانلردر. دیمك که، بز فنادن بشقه‌سنی بیلمیورز. ایونك عصری یوق

گبی‌در . شهرت بولانلر گویا یالکز کوتو عد ایدیلان قوملردر . ایولر اونودلمش ، قاله آلنمامشدر . ایشته تاریخ دخی (بو مسلکی ایله) فلسفه گبی نوع بشره افترا ایدر .

فضله اوله‌رق تاریخده تصویر اولنان وقوعاتك دخی صورت حدوثلری وجهله صحیحاً ترسیم اولنمدقلری درکاردر . آنلر مورخك قفاسنده تغییر شکل ایدرلر ، مورخك منافعنه گوره بر قالبه افراغ اولنورلر وَ آنك افکار فاسده‌سنك رنگنه بویانورلر . بر وقعه نصل وقوع بولمش ایسه اویله‌جه گورمك ایچون اوقویان کیمسه‌یی صحیحاً محل واقعه‌یه کیم قویه‌بیلور؟ جهالت، یاخود طرفدارلق هپسنی بوزار [۱] بر فقرهٔ تاریخیه‌یی تغییر ایتمکسزین یالکز آکا متعلق احوال وکیفیاتی اطناب وایجاز ایتمکله نه متخالف صورتلره قویمق ممکندر ! بر ماده‌یی متنوع نقطهٔ

[۱] اصحاب معارف وکمالدن برذات بروقت بر تاریخ یازیوردی . بن اوکتابی باصه‌جق اولدیغمدن یازدقجه مسوداتنی بکا گوندریوردی . بن ده قبل الطبع اوقویوب استفاده ایدیوردم . بو ذات ایله ذاتاً آره‌مزده‌کی معامله، معلم ایله متعلم آره‌سنده‌کی معامله‌نك عینی ایدی . بن آندن دائما اوگره‌نور ایدم . اوده بکا دائما اوگرتمکدن متلذذ اولوردی . بوجهتله بن معلوماتمی توسیع ایچون آره صره آکا اعتراض ایدردم . اوده بو اعتراضلرمی معقول بولورسه قبول ایدر؛ بولمزسه اسبابنی ایراد ایله رد ایدردی . حاصلی بنی تعریض ومؤاخذه‌یه آلشدیرمشدی . وَبو تعریض ومؤاخذه ایسه بکا مطالعه ایتدیگم شیلر اوزرینه محاکمه ایتمگی اوگرتمشدی .

ینه برگون تاریخنك مسوداتنی اوقیوردم . هپمزك بیلدیگی بر وقعهٔ مشهوره‌یی نقل ایتمش وَکندوسنجه بو وقعه‌نك حاصل ایتدیگی فکر اوزرینه برده محاکمه‌ده بولنمش ایدی . دقت ایتدم گوردم که، وقعه‌نك فاعللرندن طرف غالبی موفقیتندن طولایی برچوق شناعت اسنادیله تلمین ایلمش . واقعا کندوسنه کلنجه‌یه قدر بیك ایکی یوز ییلدن برو او وقعه‌یی یازنلرك هپسی اویله ایتمش، مغلوبك فضائلنی، غالبك رذائلنی ذکر ایلیه گلمش ایدی . وَفی الحقیقه غالب مدمن سیئات، مغلوب مجبول بالحسنات ایدی . حال بوکه بر وقعه‌نك فاعلی اولان ایکی آدمدن برینك ایولکله، دیکرینك کوتولکله مجبول وَیا مشهور بولنمقلغی ذات وقعه‌نك ماهیتنی تبدیل ایده‌میه‌جگی گبی ایو اولان ذاتك تدبیرسزلگیله فوت ایتدیگی فرصت ، شخص لئیمك سیئاتی حقنده ایراد ایدیلان ادله ایله تضمین ایدیله‌میه‌جگندن ، کندوسنه برمکتوب یازه‌رق ، محاکمه‌نده حقیقتی طرفدارلغه فدا ایتمش اولدیغنی ، ورؤیاسنده شیطانی گوروبده چهره‌سنی ، اوته‌دنبرو ذهننه نقش اولمش اولان اوصاف وصورقبیحه‌ایله نسبت قبول ایتمیه‌جك صورتده

نظرلره قویك ، ینه او ماده اولدیغی گوجله گوریله‌بیلور . حال بوکه نظر ایدنك گوزندن بشقه تغیر ایدن بر شی یوقدر . بر واقعهٔ صحیحه‌یی وقوعنك خلافنده گوستره‌رك بکا سویلمك شان حقیقت ایچون کافیدر ؟ قاچ دفعه‌لر زیاده ، یا نقصان اولان بر آغاچ ، صاغده ، یاخود صولده بولنان بر قیا ، روزگارك قالدیردیغی بر توزلی قاصرغه بر هنگامهٔ کارزاده فیصل ویرمشدر . وآکا کیمسه دقت ایتمامشدر . امّا بو حال ، مورخك گویا هر یرده بالذات بولنمش گبی ، مظفریت ومغلوبیتك سببنی کمال تأمین ایله سزه نقل ایتمسنه مانع اولورمی ؛ آنجق سبب بکا مجهول اولنجه‌فعللر نه ایشمه یرار ؟ سبب صحیحنی بیلمدیکم بر واقعه‌دن بن نه درس استنباط ایده‌بیلورم ؟ واقعا مورخ بکا بر سبب گوسترر . لکن آنی یالاندن دوزر . تدقیقات تاریخیه دینیله‌رك بوقدر گورلتی ایدیلان شیده ظن وتخمین صنعتی‌درکه ، بر چوق یالانلرك آره‌سندن اڭ زیاده صحته مشابه اولانی سچمکدن عبارتدر .

لطیف بولنجه اظهار حیرت ایدن آدمه ، سبب حیرتی نفرس ایدن شیطانك « نه قدر تعجب ایتسه‌ك یری وار . گوریورسك یا بنم او سورتلرله وجهاً من الوجوه مناسبتم یوقدر ، فقط ـ چه چاره قلم درکف دشمن است » دیدیگنی تخطرایله وقعه‌یی ـ ولوفاعلی شیطاندن مدسس اولسون ـ اولدیغی گبی ، یازوب محاکمه‌سنی اوقویانلرك حوصلهٔ ادراکنه ترك ایتمك اولی بولندیغنی اخطار ایتمشیدم .

بکا شو جوابی ویردی :

« ـ ـ ـ دنیا برآره‌یه گلسه بن او خاندانه اولان محبتمك الجاآتندن بشقه برشی یازه‌مم »

پك اعلا اما ، مورخلك بشقه ، الجای محبت ویا سائقهٔ نفرتله یازو یازمق بتون بتون بشقه !...

ایشته روصونك تاریخ و مورخ حقنده سرد ایتدیگی مطالعاتك صواب محض اولدیغنه بو حکایه‌جکده دلالت ایده‌بیلور . بر مورخ هرنه وقت حکایه ایتدیگی بر وقعهٔ ماضیه‌یی بالذات ایچنده بولندیغی بر وقعه گبی یازار وآنده هردرلو حسیات وانفعالاتدن تجرید نفس ایدرك فوطوغرافك منظوراتی لوحهٔ زجاجه نقش ایتمسی گبی عینیله ضبط ایلر وباخصوص محاکمه ایده‌جکم دیه ذات وقعه‌یی اسدیگی گبی اگوب بوکمك صنعتندن واز گچه‌رك آنك محاکمه‌سنی اوقویانلرك فکرینه ترك ایلر ایسه ، بحق وظیفه‌سنی ایفا ایتمش بر ناموسلی آدم عد اولنور . بو شرطلره رعایت ایتمیان مورخلرده‌ایسه استقبالده گله‌جکاری آلدانمق ایچون یازو یازمش نظریله باقیلور . وبن شبهه ایتم که هرمورخ ـ معنای صحیحیله ـ تاریخ دگل ، کندی ظنون وتخیلاتنی یازار .

للطابع ابوالضیا

سز هیچ [قلئوپاتر ٢] یاخود [قاصاندر ٣] یا بونلرك نوعندن سائر کتابلر اوقومدیکزمی ؟ مؤلف بر وقعهٔ معلومه‌یی انتخاب ایدر . صکره آنی کندو مقصدینه اویدیره‌رق وَاصلا وجودی اولمیان اشخاص وَتخیلی اوصاف ایله ، والحاصل کندو اختراعی اولان تفصیلات ایله زینتلندیره‌رك اوقوندیغی وقت خوشه گیتمك ایچون یالان یالان اوستنه ییغار . بن بو مصاللر ایله سزك تاریخلرکزك ماییننده چوق فرق گورمم . شوقدر وارکه مصالجی کندی خیالنه کندی دها زیاده صحت ویرر ؛ وَمورخ سائرك خیالنه محکوم اولور . استنورسه بن بوکا شونیده علاوه ایدرمکه، برنجی، یعنی مصالجی ایو کوتو آدابه دائر برشی مراد ایدر؛ دیگری ایسه آنی هیچ قید ایتمز .

بکا دینه‌جك‌که، تاریخك صدقندن زیاده ملتزم اولان اخلاق واوصافك حقیقتی‌در . مادام‌که قلب انسانی لایقیله تصویر اولنه ، وقوعاتك صادقانه نقل اولنوب اولنمامه‌لری اوقدر مهم دگلدر . زیرا نصل اولسه ایکی بیك ییل اول

[٢] بواسمده اناثدن اوچ ملکه گلمشدر. بریسی اسکندر کبیرك همشیره‌سی ، دیگری سوریه ملکه‌سیدر. اوچنجیسی‌که بوراده مراد اولنانی‌ده اودر مصر ملکه‌سیدر. حسن جمالی وسوء افعالی ایله شهرهٔ جهان ایدی. میلاددن ٥٧ سنه‌اوّل قرنداشی بطلمیوسله ازدواج ومشترکاً مصرده حکومت ایلدی . یولیوس چه‌زار (یعنی قیصر روم) مصره عزیمتنده حسننه مفتون اولمقله، برادرینك یرینه مستقلاً مصره حکمدار نصب ایلدی . قیصرك اعدامندن صکره مصره گلان (آنطوآن) دخی دلدادهٔ حسن وآنی اوله‌رق زوجه‌سنی تطلیق ایله آنی آلدی . بونك اوزرینه مطلقه‌سنك برادری اوقتاو آنطوآن اوزرینه عسکر چکه‌رك مغلوب ایتدیکی صرده‌ده آنطوان انتحار ایلدی . اثنای حربده‌قلئوپاتره دخی حاضر بولنمغله یقایی اله ویرمدن برسفینه‌یه بینه‌رك فرار ایتدی . وَقیصرله انطوان گبی اوقتاویده دام حسننه گرفتار ایتمگه چالشدی ایسه‌ده، اوقتاوك مکانتی اویله بر آشفتهٔ هزار آشنایه مغلوب اوله‌جق مرتبه‌لردن بالاتر اولدیغندن، امیدینه ظفر بوله‌میه‌جغنی آکلاینجه بر انگرك بیلانه قوانی صوقدیره‌رق تلف نفس ایلدی. بونك احوالنه دائر یازیلان کتابلرك اکثری مصال مقوله‌سی اولدیغندن روصو آنی آکلاتمق استر .

[٣] قاصاندر . ماکه‌دونیا حکمداری (آنتی پاتر) ك اوغلی‌در . قبل‌المیلاد ٣٥ ده تولد و ٢١٩ ده بدرینه خلف اولدی اسکندر کبیرك والده‌سنی وَاوغلنی قتل وهمشیره‌سنی تزوج ایلدی . قبل‌المیلا ٢٩٨ ده اللی آلتی یاشنده وفات ایتمشدر بوکا دائر یازیلان کتابلر دخی اکثریت اوزر حلیهٔ حقیقتدن عاریدر . للطابع

وقوعه گلمش شیلر، بزم نه ایشمزه یرایه‌جقلر ؟ اوت ! بو مطالعه طوغریدر . اگر تصویرات طبیعته موافق یاپلمش ایسه ، لکن بو تصویراتدن چوغنك شکل ـ اصلیسی یالکز مؤرخك خیالنده ایسه اجتناب اولنان محظوره دوشلمش ویازانلرك حکملری ، ازاله‌سی قصد اولنان معلمك حکمی یرینه قونلمش اولمزمی ؛ اگر بنم شاگردمك خارجده وجودی اولمیان تخیّلی رسملردن بشقه شی گورمامسی لازم ایسه ، آنلر سائرك الیله رسم اولنمش اولمقدن ایسه ، بنم المله یاپلمش اولملرینی دها ترجیح ایدرم . هیچ اولمزسه باری بونلر، آکا زیاده موافقدرلر .

بر دلی‌قانلی ایچون مورخلرك الك فنالری محاکمه ایدنلردر . فعلیات! شاگرد کندوسی محاکمه ایتسون . انسانلری بویله‌لکله اوگرنور . اگر مورخك محاکمه‌سی متصل آکا دلالت ایدرسه بر آخرینك گوزیله گورر دیمکدر . نه‌وقت بوگوز آنده اولمزسه آرتق برشی گورمز .

بن تاریخ جدیدی برطرفه براقیرم. زیرا آنده قیافت اولمقدن وَبزم انسانلرمزك هربری دیگرینه بکزدکلرندن ماعدا ، مورخلر مجرد کسب تعین داعیه‌سنده اولدقلرندن پك مزین صورتلر تصویرندن بشقه برشی دوشنمزلر . وَاکثریا هیچ برشی گوسترمزلر. اکثریا اسکیلر چوقلق تصویرات ایله اوغراشمزلر. وَمحاکمه‌لرنده درایت ابرازندن زیاده سلامت عقل گوستررلر . وَآنلرك بیننده دخی ایدیله‌جك بر بیوك انتخاب واردر. اوّل امرده زیاده آغر وَبصیرتکارانه اولانلرینه سگرتمیوب بلکه پك ساده اولانلرینی انتخاب ایتملیدر. بن نه [پولیب ٤] نه [سالوست ٥] ی بر گنج شاگردك النه ویرمك استرم . [تاسیت ٦] ایسه اختیارلرك خرجی بر.

[٤] پولیب Polybe قبل‌المیلاد ۲۰٤ ده (مه‌غالوبولی) ده طوغمش برمورخ یونانیدرکه عصرینك تاریخ عمومیسنی یازمشدر . وفاتی قبل‌المیلاد ۱۲۲ ده‌در .

[٥] سالوست رومالی بر مورخدر . میلاددن ٨٦ سنه مقدم طوغدی . اوائل شبابنده ناسزا افعالده وسن وقوفنده لایق ـ تقبیح اعمالده بولندی . قیصرك جاسوس وحمیسی اولمقله خیلی پاره قزاندی . اواخر عمرنده تألیفات ایله مشغول اوله‌رق برخیلی آثار مرغوبه ترك ایلدی . بو آدمك یاپدیغی ایشلرله یازدیغی شیلر مقایسه‌ایدیله‌جك اولورسه صاحب فعل ایله صاحب فکرك آیری آیری آدم اولدیغنه حکم اولنور . للطابع

[٦] تاسیت رومانك مشهور مورخلرندندر. عصرنده بلاغتله مشهور اوله‌رق مؤلفات کثیره

کتابدر . کنجلر آنی آکلامق ایچون یازلمشدر . درینلکنی اولچمکه قالقشمدن اوّل قلب بشرك شیوه‌لرینی افعال انسانیه‌دن کورمکی اوکرنملیدر . قواعدده اوقومزدن اوّل ، افعالده ایوجه اوقومغی بیلملیدر . قواعد اوزره فلسفه یالکز تجربه‌یه مناسبدر . شباب هیچ بر شیئی تعمیم ایتماملی ، وَ آنك جمله تحصیلاتی قواعد خصوصیه اوزره اوملیدر .

(توسیدید ۷) بنجه مورخلرك نمونهٔ صحیحیدر . افعالی محاکمه ایتمدن ذکر ایدر . لکن بزه محاکمه ایتدیرمکه مخصوص اولان احوال وکیفیاتدن هیچ برینی ذکر ایتمامزلك ایتمز . هرنقل ایتدیکی شیئی اوقویانك کوزینك اوکنه قویار . وَوقوعات ایله اوقویانك آره‌سنده کندوسی حائل اولمقدن بشقه کندوسنی کیزلر . آرتق آنی اوقویاز اوقیورم ظن ایتمز ؛ کوریورم ظن ایدر . لکن یازقکه دائما محاربه سویلر . وَ نقلیاتنده محارباتدن بشقه فائده بخش اوله‌جق بیاغی هیچ بر شی بولنمز . « اون بیك عسکرك رجعتی » (۸) « قیصرك حواشیسی » (۹) دخی بو عقل وحکمت وَبو تصور اوزره یازلمشلردر . صاف (هرودوت ۱۰) تصویرسز ، قاعده‌سز اولدیغی حالده صو کبی آقار . وَساده وَخوشه کیده‌جك وَمهمسنیله‌جك تفصیلات ایله مالامال اولدیغی جهتله بلکه مورخلرك الڭ اعلاسی اولوردی . لکن اکثریا بو تفصیلات چوجقجه سادەلك درجه‌سنه قدر وارر . وَشبابه مدار تربیه اوله‌جغنه آنك دماغنی بوزار . آنی اوقومق ایچون هنوز صاحب تمیز اولمق

صاحبیدر . ولادتی قبل المیلاد ٤٥ ده‌در . آثارینك چوغی ضایع اوله‌رق قالانلری‌ده غایت مرغوبدر .

(۷) توسیدید . یونانستانك مشاهیر مورخیننندندر . قبل المیلاد ٤٧١ دن ٤٠٢ یه قدر یشامشدر . یازدیغی تاریخده هرودوته تقلید ایدر .

(۸) بو کتاب یونان جنراللرندن وفلاطونك شرکاسندن مشهور اکزه‌نوفونكدر . اون بیك عسکره سردار اوله‌رق رجعت ایدنده کندوسیدر . میلاددن ٤٤٥ سنه اوّل تولد ٣٥٥ سنه اوّل وفات ایتدی . اون آلتی سنه سقراطك خدمتنده بولنمش ، برچوق محاربانده اثبات شجاعت ومهارت ایتمشدر . برخیلی آثاری واردر .

(۹) قیصرك کندی محاربه‌لرینه دائر کندوسنك یازدیغی برکتابدر .

(۱۰) هرودوت شیخ المورخین وَابو التاریخ عنوانیله مشهور اولان مورخ یونانیدر . قبل المیلاد ٤٨٤ دن ٤٠٦ یه قدر معمر اولمشدر . للطابع

لازمدر . [تیت لیو ۱۱] ایچون شمدی برشی دیمم . آنکده صره‌سی گلور ؛ چونکه او سیاسته متعلقدر . علم بیان معلمیدر . وَبو یاشه مناسب اولمیان هر شی آنده موجوددر .

علی العموم تاریخ قصورلیدر . زیرا یالگز محسوس ومعین وَاسامی وامکنه وازمان ایله تعیینی ممکن اولان شیلری ثبت دفتر ایدر . وَلکن بو وقوعاتك آغر آغر وَمترقیانه اولان اسبابی‌که، بوصورتله تعین ایده‌مز ؛ آنلر دائما مجهول قالور . اکثریا قزانیلان ، یاخود غائب ایدیلان بر محاربه‌ده بر شورش سببی بولنورکه دها محاربه‌نك وقوعندن اوّل دفعی ناقابل صورتده موجود ایدی . محاربه هنوز اسباب معنویه ایله تقرّر ایتمش اولان وقوعاتی ظهوره گتورر وَمؤرخلر ایسه بو اسبابی نادراً گوره‌بیلورلر .

افکار فلسفه بوعصرده‌کی ارباب قلمدن خیلیسنك دقتنی بوجهته تحویل ایتدی. لکن آنلرك مؤلفاتنده حقیقتك مستفید اوله‌جغنده بن شبهه ایدرم . صاحب مذهب اولمق جنونی بونلری استیلا ایتدیگندن هیچ بریسی اشیایی اولدیغی گبی گورمگی آرامز ؛ بلکه کندی اصول ومذهبنه اویدیغی گبی آرار .

بومطالعاته شونیده علاوه ایدك‌که، تاریخ انسانلردن زیاده افعالی گوستر . زیرا تاریخ انسانلری بعض منتخب وقتلرده تلبس ایتدکلری کسوه ایله یقالر . وَیالگز گورنمك ایچون کندوسنه چکی دوزن ویرمش بر معلوم کیمسه‌یی گوستر . آنك خانه‌سنده، اوطه‌سنده، اهل وعیالی وَاحبابی آره‌سنده آرقه‌سی صره طولاشمز . آنی فقط عرض ایده‌جگی وقت تصویر ایدر . آنك تصویر ایتدیگی ایسه ، او کیمسه‌نك ذاتی دگل بلکه لباسیدر .

قلب انسانی‌یی تدرّس ایچون بن سیر مخصوصه اوقومغی دها ترجیح ایدرم . زیرا آنلرده انسان نه قدر گیزلنه‌یم دیسه نافله‌در . مورخ آنك آردی صره هر یرده تعقیب ایدر . بر آن آنی خالی براقمز . وَکندینی تماشا ایدنك نظر دقتندن

[۱۱] تیت لیو Tite-live لاتین مورخلرندندر . میلاددن ۵۹ سنه اوّل طوغمش ۱۹ سنه اوّل وفات ایتمشدر .

خلاص ایچون آڭا صیغنه‌جق بر کوشه براقمز . وَنه وقت ایوجه صاقلاندم صانورسه اوته‌کی آنی دها ایو طانور . (مونته‌ن) دیرکه : « سیر یازانلر وقوعاتدن زیاده مشورتلر ایله وَخارجده واقع اولاندن زیاده داخلدن ظهور ایدن ایله مشغول اولدقلرندن ، بڭا گوره دها مناسبتلیدرلر . ایشته بوندن طولاییدرکه پلو تارخ ، ازهر جهت بنم آرادیغم آدمدر » [۱۲]

واقعا جمعیت اوزره بولنان انسانلرڭ وَقوملرڭ عقلی ایله ، منفرد بر آدمڭ سیرتنده چوق فرق واردر . آنلر حال جمعیتده دخی تحقیق اولنمدقجه قلب انسانی حقنده‌کی معلومات ناقص اولور . لکن مسلمدرکه انسانلری محاکمه وتمیز ایچون منفرداً تدرسدن باشلامق اقتضا ایدر . وَبر کیمسه‌که هر شخصڭ علی الانفراد میلانلرینی لایقیله طانور ، آنلرڭ هیئت قوم ایچنده مرتب اولان جمله آثارنی‌ده ایلرودن گوره‌بیلور .

ذکر ایتدیگم سببلردن طولایی بوراده متقدمینه مراجعت لازمدر . فضله اوله‌رق متأخرینڭ شیوه‌سنده انسانلرڭ ذاتلرینه وَسیرتلرینه متعلق اوفاق تفك تفصیلات صحیحه اولمامقله بونلر انسانلری افعال ظاهره‌لرنده زینتلندیردکلری گبی احوال مخصوصه‌لرنده دخی تزیین ایدرلر . ادبلی گورنمك افعالی ملتزم اولدیغندن زیاده محرراتده اهم اولمقله بوداعیه افعالڭ خلقه قارشو یاپلمسنه مساعده ایدر . فقط آنلرڭ خلقه قارشو سویلنمسنه مساعده ایتمز . وَانسانلری طانیمق ایسه دائما آنلری گوسترمك ایله اوله‌جغندن ، آرتق بزده انسانلرده تیاترولرده طانیله‌مدقلری گبی کتابلرمزده‌ده طانیله‌مزلر . سیر حکمداران یوزکره یاپیلور ، ینه یاپیلور . لکن [سوئتون] ه مالك اوله‌مز [۱۳]

[۱۲] پلو تارقڭ (سیر نامداران) اسمنده‌کی کتابی حقیقةً تنظیری دشوار براثر بی معادلدر . عموم اوروپا لسانلرینه ترجمه ایدلمش اولدیغی حالده یازق‌که بر صاحب همت چیقوبده لسانمزه نقل ایتمامشدر .

مونتن Montaigne فرانسز مشاهیر اخلاقیوننده بر فیلسوفدر . ۱۵۳۳ دن ۱۵۹۲ یه قدر معمر اولمشدر . آثار برگزیده صاحبی‌در .

[۱۳] سوئتون روما سیر نویسانندن بر مشهور ذاتدر . میلاددن ۷۰ سنه اول دنیایه گلدی . مؤلفات کثیره صاحبی ایسه‌ده اکثریسی ضایع اولمش وَفقط [اله - دوزسه‌زار] یعنی [قیاصرهٔ اثنی عشر] عنوانلی کتابی

بزم گیریشمگه جسارت ایده‌مدیگمز تفصیلات خصوصنده پلو تارخ غایت ماهردر . کوچك شیلرده بیوك آدملری اویله تصویر ایدرکه تقلیدی قابل دگلدر . اوفقره‌لری انتخابده اویله استاددرکه یالکز بر تبسم بر وضع وحرکت ، بیان ایتدیکی کیمسه‌نك شیم واوصافنی گوسترمکه کافیدر . [آنیبال ۱٤] بر خوش سوز ایله قورقمش اولان عسکرینه قوت قلب ویره‌رك ایتالیانك کندینه ایقاع ایتدیکی محاربه‌یه آنلری کوله‌رك سوق ایدر . [آجسلاس ۱۵] بر دگنگه آت گبی بینه‌رك حکمدار عظیمه مظفر اولان ذاته بکا محبت ایتدیرر . قیصر، بر کوچك کویدن کچدیکی اثناده دوستلری لقردی ایدرکن [پومپه ۱۶] یه مساوی اولمقدن غیری شی استمم ، دیه‌رك خبری اولمقسزین نصل حیله کار اولدیغنی میدانه قویار . اسکندر علاجی ایچر وبرسوز سویلمز ، عمرینك‌ده اك گوزل زمانی بودر [۱۷]

الیوم رحله زیب استفادهٔ انام اولان آثار مرغوبه‌دن بولنمشدر . آنده ذکر ایتدیکی اون ایکی قیصرك محاکمهٔ احوال واوصافنده قوللاندیغی الفاظ لاابالیانه وتعبیرات محققانه اعتباریله ممتنع التنظیر آثاردن معدوددر .

(۱٤) آنیبال ، آفریقاده واقع قدیم قرطجه جنراللرندندر . قبل المیلاد ٤٤٧ ده تولد ایتمشدر . رومالیلره زیاده خصومتی اولمغله کندوسی اسپانیاده سردار انتخاب اولنمسی اوزرینه رومالیلرله منعقد اولان صلحی بوزه‌رق ۱۰۰ بیك عسکرله فرانسه‌دن وآلب طاغلرندن آشوب ایتالیایه یوریدی . بوطاغلردن ایلرو کیدلمکده مخاطره مطالعه‌سی امرای عسکریه‌دن بعضلرینك ذهننه کیرمکله عسکری ایچنده قیل وقال باشلدیغندن اوراده بر خطبهٔ بلیغه ایراد ایلدی . آندن صکره عسکر قوت قلب حاصل ایدرك بالاتفاق عزیمته قرار ویردیلر . ایتالیایه ورودنده رومالولره بر ایکی دفعه غلبه ایلدیسه‌ده آفریقادن کندوسنه عسکر وآقچه وامداد کلمدیکندن اردوسی ضعفه دوشدی . وایکی دفعه بوزلدی ایسه‌ده ینه کندینی محافظه ایلدی . اواثناده رومالیلردن بر فرقه‌نك قرطجه اوزرینه هجوم ایتدکارینی استخبار ایلمکله مملکتنی تخلیص ایچون عودنه مسارعت وشمدیکی تونس بلده‌سی جوارنده محاربه‌یه مبادرت ایلدی . فقط مغلوب وبوسببله نفیه محکوم اولدیغندن ، ازنیق حکمدارینه التجا ایتدی . ازنیق حکمداری کندوسنی اعداسنه تسلیم ایتمکی تعهد ایلدیکنی استخبار ایتمسی اوزرینه قبل‌المیلاد ۱۸۳ ده نفسنی تسمیم ایتدی .

(۱۵) آجسلاس . یونانستانده واقع اسپارته مملکتی حکمداری ایدی . قبل المیلاد ٤۰۰ ده حکمدار اولدی . بش سنه صکره ایرانلولره اعلان حرب ایدرك آناطولیده خیلی یرلری تسخیر ایتدی . کندوسی عبوس‌الوجه واعرج ایدیسه‌ده جسارت وعلو همتده عصرینك فریدی ایدی . للطابع

(۱۶) پومپه روما مشاهیر رجالندندر . میلاددن ۱۷ سنه اول دنیایه کلمشدر . اوائلنده قیصرله متفق ایکن بالاخره بوزیشه‌رق محاربه ایتدیلر . عاقبت پومپه مغلوب اولمقله مصره

[آرستيدس] اسمنى بردكز بوجكى قابوغنه يازوب مخلصنى تصديق ايدر . [١٨] [فيلوپمن ١٩] جبهسى دوشهرك اوصاحبنك اوطونى يارار . ايشته صحيحاً صنعت تصوير بودر . قيافت بيوك مسائلده وَسيرت بيوك افعالده كندولرينى كوسترمزلر . خصائل طبيعيه اوفاق تفك شيلرده ظاهر اولورلر . خلقه قارشو ياپيلان شيلر يا پك عادى ، يا پك حاضرلنمش شيلردر . وَمتأخرينك حسن ادبلرى بزم مؤلفلرى يالكز بو ايكنجى صورتده موقوف طوتار .

اون يدنجى عصرك بيوك آدملرندن بريسى بلا معارضه [تورن ٢٠] در . آنى طانيدهجق وَسوديرهجك تفصيلات وَجزؤيات ايله آنك سيرنى يازمغه جسارت ايدنلر بولندى . لكن آنى دها زياده طانيدهجق وَسوديرهجك نهقدر تفصيلاتدن صرف نظر ايتمكه مجبور اولديلر . بن آنلردن يالكز برينى ذكر ايدهجكم كه ،

فرار ايلدى . فقط مصر حكمدارى بطليوس قرهيه چيقمسنه مساعده ايتميهرك قبل الميلاد ٤٨ ده سفينه ايچنده تلف ايتديردى .

[١٧] اسكندر، ايران سفرى اثناسنده (سندوس) نهرينك مياه منجمدهسنده ترلى اولديغى حالده استحمام ايتمكله شدتلى بر حمايه طوتلمشدى . قهرمان بو وجهله ميت متحرك حالنده بولنديغى صرهده (دارا) دخى عساكر كايه ايله پيش عزمنه طوغرى ايلرولمكده ايدى . مشار اليهك هرنه علاج وتدبير ايله اولورسه اولسون بر آن اول اعادهٔ عافيتنى الزم عد ايدن جنراللرى اردو اطباسنى بر مشورت طبيهيه دعوت ايلدكارى حالده ترتيب اولنهجق دَروى سريع التأثير اوزرينه اختلاف آرا حاصل اولمش ايدى . فقط ايچلرنده عهد صباوتندن برو اسكندرك محب صادق ومصاحب خاصى اولان (آقارناين) لى فيليپوس اسمندهكى طبيب، اطباى سائرهنك اعتراض ومخالفتنه اهميت ويرميهرك بر دواى برؤالساعه اعطاسنى درعهده ايله ترتيبنه بالذات مباشرت ايلمش ايدى . تمام بو صرهده ايدى كه (پارمهنيون) نامندهكى جنرالندن اسكندره وارد اولان بر مكتوبده طبيب فيليپوسك دارا طرفندن برچوق آقچه ايله اطماع ايدلديكى وبناءً عليه بو طبيبك شرندن احتياط اوزره بولنمقلغى اخبار اولنمش ايدى .

اسكندر مكتوبك مألنه مطلع اولديغى و هنوز النده طوتديغى بر دقيقهده طبيب دخى علاج قدحيله چادردن ايچرو كيرهرك اسكندره : « بونى مرارتندن اوركميهرك دفعةً ايچك » ديمهسيله مشار اليه بلا تردد بر طور اطمئنان ايله بر النه قدحى آلهرق ايركلكسزين ايچمكه باشلاديغى كبى ديكر النده‌كى مكتوب معهوديده فيليپوسه اعطا ايلدى . طبيب مندرجاتندن فوق الغايه متأثر اولمقله برابر اصلا رنك تأثر كوسترميهرك وتأميناته دخى لزوم كورميهرك يالكز « يورغانكزى چكوب ظهور ايدهجك تره تحمل ايتمليسكز » ديمش ومكتوبى مشار اليهك يانمه براقهرق چادردن چيقمشدر .

مكتوبدهكى خبر مدهش آن واحدده اردو ايچنده شايع اولديغى كبى خسته دخى علاج ايله علتك يكديكرينى پنچهٔ تغلبه آلمق اوزره باشلادقلرى مبارزهدن طولايى بر بحران عظيمه مبتلا اولهرق كندوسندن كچمش وباران بلا كبى تر دوكمكه وصحتدن زياده موت علاماتى كوسترمكه باشلامش اولديغندن اطرافنده بولنانلرك عمومى طبيبك اهانتنه حكم ايدرك كندوسندن انتقامه قالقشمش ايدى. نهايت مباشرت ايتدكارى صواشده علت داروية مغلوب اولمغله يواش يواش اسكندرك طورنده علائم صحت رونما اولمغه باشلامش وبراز صكره تماميله اعادهٔ عافيت ايدرك يتاغندن قالقمشدر .

اسكندرك وقايع حياتيهسندن اولان شو فقره ايچنده شايان اعتبار بر ماده وارسه اوده دوستلغه اولان اعتمادى و دوست اولمق اوزره قبول ايتديكى برآدمدن اويله بر فعل ملعونانهنك صدورينه احتمال ويرميشىدر . يوقسه جان جومردلكى ويا جسارت قلبيه ابرازى كبى بر طور حميقانه دكلدر . للطابع .

[١٨] بو فقرهنك اصلى شودركه : آتينهده مرعى الاجرا اولان بر قانون حكمنجه خلق ميانندهخارق العاده طلاقت ويا ثروت وياخود جسارت وشجاعت حاصلى فوق الغايه درايت ايله تميز ايدن ذواتك توسيع مكنت وتكثير طرفكيران ايله نهايت زمام ادارهيى يد تغلبنه كچورمكه كسب لياقت ايلمسنى منع ايتمك اوزره

ایوجه محلندن خبر آلدم . وپلوتارخ اولسه البته آنی اونتمزدی . لکن [رامسه ۲۱] بیلسه بیله یازمزدی :

✲

بر یاز گونی هوا غایت صیجاق اولمغله [تورن] بر قیصه بیاض کوملك گیوب باشنده گیجهلك تاقیهسی ایله بر کوچك اوطهنك پنجرهسندن باغچهیه باقارکن اوشاقلرندن بریسی اوطهیه گیرر ؛ ولباسدن آلدانهرق آنی [ژورژ] نامندهکی آشجی چراغی ظن ایدر . اوشاق ژورژ ایله تکلیفسزجه شقالشمغه آلشقین اولدیغندن ، اصول اصول آرقهسندن گلور وقیچنك اوستنه وار قوتیله بر شمار عشق ایدر . [تورن] طوقادك آجیسیله باشنی چویروب باقسهیله اوشاق خطاسنی آکلایوب آیاقلرینه قاپانور « امان افندم عفو ایدك . بن سزی ژورژ ظن ایتدم! » دیر . تورن قچنی قاشییهرق ، « آچوجغم ! فرض ایدهلم که ژورژ اولیدی . بوقدر خیزلی اورمق لازم گلورمیدی ، » دیر .

✲

اون سنه مدتله آتینهدن طردی لازم کلوردی . [آوسترا سیرم] دینلان بو قانون احکامنجه شهردن تغریب اولنهجق ذاتك لزوم تبعیدی حقنده اهالیدن لا اقل اون بیك کشینك رأی ویرمسی مقتضی ایدیکه، اهالی رأیلرینی، بال مومی طلا ایدلمش اولان صدف قبوقلری اوزرینه یازارلر ایدی . حتی ، اوسترا سیرم لفظی دخی صدف معناسنه دلالت ایدن [آوسترافون] کلمسندن ترکب ایلمشدر . بناءً علیه آریستیدسك دخی مجبول اولدیغی فرط استقامت وعلو افکار وعدالتی سببیله احراز ایتدیکی نفوذ وحیثیتدن طولایی عاقبت بو جزا ایله محکومیتی لازم کلمکله بر قاعده ، آرای اهالی‌یه مراجعت ایدلمش، وبرر صدفپاره کوندریلهرك هرکسدن رأی طلب اولنمش ایدی . آتینهجوارندهکی کویلیلردن یازو یازمق بیلمیان بری، بالتصادف اوجواردن مرور ایتمکده اولان وفقط شخصی وسیماسی کندوسنجه مجهول بولنان آریستیدسه مراجعتله « همشهری ! آریستیدسك نفیی رأیندهیم شوصدفهیازو ویرمیسك » قولیله صدف قبوغنی اوزادیر . آریستیدس کویلینك رأینی تحریرایله امضاسنی وضع ایتدکدن صکره حریفدن « بوآدمك کندوسنه نهفنالق ایتمش وحقنده بویله بررأی ویرهبیلمك ایچون کرك شخصنه کرك عمومه نه درلو مضرتده بولنمش اولدیغنی سؤال ایدر. کویلی سادهدلانه بر طور ایله : « خیر ! نه شخصمه نهده خلقه مضرت ایتمشدر . آنجق کندوسنك شهرت عدالتنی ایشتمکدن اوصاندمده بو رأیی ویریورم » دیمشدر .

[للطابع]

[۱۹] فیلومن یونان قدیم جنراللرندندر. قبل المیلاد ۲۵۲ ده طوغمشدر . محاربانده اثبات مهارت وشجاعتله احراز شرف وشهرت ایلدی . مؤخراً آرقادی محافظهسنه مأمور اولهرق ، فقط دشمنك عساکر کلیه سنه مغلوب اولدیغی صرهده آتدن دوشهرك اسیر اولدی . ومیلاددن ۱۸۳ سنه اوّل محبسده مسموماً وفات ایلدی .

[۲۰] فرانسه مارشاللرندندر . میلادك ۱۶۱۱ سنهسنده طوغمشدر . ۱۶۷۵ ده بر محاربهده قورشون اصابتیله وفات ایلدی . فنون عسکریهده عصرینك فریدی اولدیغی کبی اخلاق فاضله وانسانیتده دخی بی همتا ایدی .

[۲۱] رامسه ، اسقوچیالیدر . وفاتی ۱۶۸۶ دهدر . مارشال تورنك کتخدای اموری ایدی . اصحاب درایت وقلمدن برذات اولمغله وفاتندن صکره تورنك ترجمهٔ حالنی تحریر ونشر ایلمشدر . للطابع

ایشته آفقیرلر سز بونی سویلمکه جسارت ایده‌مزسکز . الی‌الابد طبیعتدن محروم قالك ، یورکسز اولك . دمیردن اولان یورککزی « حسن تعبیر » دیدیککز شیٔ محقره باتیروب سردلشدیرك ! « حسن تعبیر » دردیله کندکزی محقر ایدك . لکن ای صافدل دلی قالی ! سنکه بونی اوقورسك وَ آنك بوخصوصده ابراز ایلدیکی علوّ جناب وهمتك لطافتنی برنجی حرکتنده ذهنی رقتله حس ایدرك ، بو بیوك آدمك حسب ونسبی اوزرینه اولان کوچکلکلرینی‌ده اوقو ! دوشون که ینه بو (تورن) درکه یکننی کندینه تقدیم ایدردی . وَبو چوجق حکمدارانه منسوب بر خاندانك رئیسی اولدیغنی کوسترمك استردی . بو ایکی تضادی یان یانه کتور ، طبیعته محبت ایت ، افکار فاسده‌یی حقیر صای . انسانی طانی .

بو وجهله اداره اولنان مطالعهٔ تاریخیه‌نك بر کنج کیمسه ذهننده نه اثرلر حاصل ایده‌جکنی آکلایه‌جق پك آز آدم بولنور . چوجق یاشمزدن برو کتابلرله بزم قفامز شیشدیکندن وَ باخصوص دوشمه‌دن اوقومغه آلشدیغمزدن اوقودقلرمز بزه تأثیر ایتمز . آنلرك افعالی بزه طبیعی کبی کورینور . وَبو سببله سائرلرینی‌ده کندومزدن قیاس ایدرز . لکن بنم قاعده‌لرم اوزره تربیه اولنمش بر کنج کیمسه فرض اولنسون که ، آکا اون سکز سنه صرف اولنان مساعی ، آنده‌کی عقل سلیمی وَ قلب مستقیمی محافظه‌یه مقصور ایدی . تخیل ایدلسون که ، او کنج ، پرده قالقوبده ایلك دفعه لعبتکاه عالمه نظرانداز اولدقده وَبلکه تیاترونك ایچنده بولنه‌رق اویونجیلرك البسه‌لرینی آلوب راقدقلرینی وَقبا سوسلریله سیرجیلرك نظرلرینی اغفال ایدن ایپلری وَمقره‌لری سیر ایتدکده ، برنجی تعجبك عقیبنده آکا بر حجاب کلور وَبنی نوعندن تنفر عارض اولور . وَنوع بشرك بویله کندولرینی ینه کندولری اغفال ایتدیکنی وَ بویله چوجق اویونجقلریله کندولرینی مسخره‌یه چویردکلرینی کوره‌رك دلتنك اولور .

شبهه یوقدرکه شاکرده‌کی استعداد طبیعی ایله برابر معلم اولان کیمسه عاقلانه طاورانه‌رق آنك اوقویه‌جغی شیلری انتخاب ایتدیکی وَشاکردیده آنلردن استنباط ایده‌جکی مطالعات یولنه سوق ایلدیکی صورتده بو ادمان ، آکا بر حکمت عملیه

درسی اولورکه بزم مکتبلرمزده گنجلرك ذهنلرینی قارمه قاریشق ایدن نظریات واهیه‌دن دها ایو آڭلاشیلور .

[پیروس ٢٢] ك وجوده گله‌میه‌جك تصوّراتنه بعدالموافقه [شنایاس] آڭا صورارکه : « مادام‌که جهانك فتح وتسخیری بو قدر بلالره اوغرامقسزین شمدیدن اله گچمك قابل دگلدر ؛ فتح ایتمش اولسه نه فائدهٔ صحیحه‌سی اوله‌جقدر . » بز بونی سویلنور بجر بر سوز گوریرز . لکن بنم شاگرد مفروضم آنده غایت عاقلانه بر ملاحظه گوریرکه اوته‌کندن اوّل . بلکه او ملاحظه کندوسنگده خاطرینه گله‌جکدی . وبو ملاحظه آنك ذهنندن بر دها چیقمز . زیرا او ملاحظه آنك ذهننده یرلشمگه مانع اوله‌جق بر اعتقاد باطل بوله‌مز . آندن صکره بو سرسمك ترجمهٔ حالنی اوقورکن گوررکه آنك بونجه تدابیر عظیمه‌سی گیدوبده کندینی بر عورتك تلف ایتمسنه منجر اولمشدر . او زمان بو قهرمانلق گبی ظن اولنان شیئه تحسین وتعجب ایتمدکدن بشقه بویله بر بیوك جنرالك گوردیگی ایشلرك نتیجه‌سنده وبوقدر بیوك بر پولتیقه شناسك چویردیگی فرلداقلری خلاصه‌سنده یاشنك بلاسی اولان معهود کرمیدی آرامغه گتمش وعمرنی وتدابیرنی بویله برموت ایله تمام ایتمش اولدیغندن غیری بر شی گورمز .

*

بن مثال اوله‌رق حرص اقبالی اتخاذ ایتدم . لکن تاریخی عرفان نفس واموادن اخذ واعتبار ایله کندینی عاقل ایتمك مقصدیله درس ایدن کیمسه ایچون نفسانیات انسانیه‌نك جمله‌سی بو مثللو درس گوستره‌بیلور .

ژان ژاق روصو

(٢٢) پیروس : ئه‌پیر حکمداری ایدی . قبل‌المیلاد ٢٩٢ ده فتح ایتدیگی بر شهرده مروری اثناده باشنه اصابت ایدن بر کرمیدك تأثیریله وفات ایتمشدر . شنایاس ، آنك جملةالملکی ایدی .

آلکساندر دوما فيسك مكتوبى

...

عثمانليلر آره‌سنده فوق‌الغايه مظهر رغبت اولمش اولان مونته قريستو رومانڭ مؤلف ابدى‌الاشتهارى آلکساندر دومانڭ « له‌طروآ موسكه‌ته‌ر » يعنى « اوچ تفنكجى » نامنده بر حكايهٔ مشهوره‌سى واردركه « اوچ سلاحشور » عنوانيله بر قسمى لسانمزه دخى ترجمه ايدلمشدر . بو رومان، فرانسه‌ده نشريات مهمه‌يه خدمتيله احراز شهرت ايدن « قالمان - له‌وى » كتابخانه‌سى طرفندن مصوّر اوله‌رق بوندن ايكى سنه اوّل تمثيل اولنديغى زمان ـ كچنلرده اتمام سرگذشتنامهٔ حيات ايدن ـ مخدومى آلکساندر دوما طرفندن ابتداسنه، پدرينڭ روحنه خطاباً بر نامهٔ حسبحالكارانه درج ايدلمش ايدى . بو نامهٔ حكمت مآل، بر پدره قارشو قلباً وَحساً، وجاهاً وَعلناً اظهار ايديله‌بيلان حرمت و محبتڭ بر نمونهٔ لطيفى اولمق اوزره تلقى ايديله‌رك حين نشرنده پك زياده مظهر تقدير اولمش ايدى . بناءً عليه مجموعه‌مزجه متخذ اولان مسلك، ادباى غربدن آثارى نمونه طوتيله بيله‌جك ذواتڭ بو يولده‌كى مقالات جيده‌سنى ـ ممكن اولديغى قدر شيوهٔ اصليه‌سنى محافظه ايله ـ ارباب مطالعه‌يه عرض ايتمك اولديغندن، مكتوب مبحوث عنهڭ دخى افادات و نكات مؤثره‌سنى نقله وساطت ايلدك:

❊

سوگيلى پدرم !

سنڭ شو آنده خواب آلود استراحت اولديغڭ او عالمده‌ده بزم دنيامزڭ احوال وشئونى خاطر گذار اوليورمى؟ يوقسه نشئهٔ اخراى ابدى ديه تلقيب ايلديگمز بو عمر موهوم، موجوديت فانيه‌مزه قارشو زبان كشاى تعريض اولديغمز اثناده خوف عدم ايله يالڭز خيالات وتصوّرات عنديه‌مزده‌مى متمثل بولنيور ؟ ممات، تماس ايتديگى وجودلرى كاملاً محو ونابود ايليورمى، يوقسه يالڭز ارض اوزرنده قائم اولانلرمى تخطر ايتمك امتيازينه مظهر درلر ؟ ايكى محب جاندن وَلوبرى نظر رقت وَمحبتدن دور اولسه‌ده آنلر آره‌سنده‌كى رابطهٔ ارواح اصلا خلل پذير اوليورمى ؟

بز ، خاطرات محبتى قلبمزده كمال سوزش ايله پايدار اولان وجودلرڭ مقبرهٔ سكونى حضورنده دائما بو مسائلى موضوع بحث ايديورز . افسوسكه بالجمله اديان ، بالجمله بينات حكميه دها بيڭلرجه سنه ، بيڭلرجه عصر بر جواب مقنع وَملزم ويره‌مديكى حالده بو اسئلهٔ مهمه‌نڭ صورت مشكوكهٔ حلنى عالم زندگئ بشريته عرض ايده‌جكلردر . احتمالكه ژاقوبڭ :

(دست مشيت خلقتڭ بنيان وجودى تشكيل ايدركن آلديغى شيلرى انسانڭ حين وفاتنده اعاده ايتديكى كتلهٔ مشتركه اولان عناصره بر جسمى ارجاع ايتمك نه‌در ؟ اگر تراب، آب، هوا وَنار آنى ايدئ تصادف وَيااراده‌ٔ خلاق‌ايله وجودپذير ايتمش ايسه روزكار ، سير بى‌قرارنده غبارمى طاغيده‌رق گيدركن هرشيئى كندى مصدرينه گوتوره‌بيله‌جكمى ؟)

سوزلريله اكتفا ايتمسنده حقى واردر . [ساره‌ز‌ه‌ن] ڭ لساندن سويليان سنمى ايدڭ ، سنڭ حكمت وَفلسفه‌ڭ بو نتيجهٔ ماديه‌يه‌مى منجر اوليوردى ؟ يان يانه يشاديغمز زمانلر بوندن اصلا بحث ايتمدڭ . ظن ايدرمكه مطالعات وملاحظات كلاميه‌ده فكركى اصلا تشويش ايلمدى ، [ميشه‌له] نڭ تعبيرى وجهله قواى موجوده‌سندن برى اولديغڭ طبيعت وَحيات حقيقيه ، سنڭ خصايص فكريهٔ - قدرت پناهڭه كفايت ايديوردى .

ابداعات وبركات فكريه ايله متحلى اولان قوهٔ خياليه‌ڭڭ دائما مظاهر وخادم بولنديغى عقل وحكمتڭ اسلاف ومعاصريندن زياده فعل وعمل ايله تجربه‌دار اولديغندن، آندن دها اوته‌لرى ايچون حس تجسس ايله مشغول اولميوردى . سن اعصار سابقه‌ده يشايان انسانلرايله هم عيش ونوش اولمغه مجبور ايدڭ. آنڭ ايچون حياتڭى ماضى‌يه طوغرى ارجاع ايلمشيدڭ ، ذاتاً بى‌فائده اولان مبدأ ومعاد اشيا مباحثاتنى علما وحكما وَارباب ديانته ترك ايده‌رك بو ازليت مثبته‌دن بشقه بر شى استميوردڭ .

(آنطونى) يه ديباجه اولمق اوزره يازديغڭ بيتلرده بر دفعه اوله‌رق روح حقنده بيان شبهه ايتمش ايدڭ . فقط بو حالڭ عقل ودانشه قارشو بر نشانهٔ -

احترام اولمقدن زیاده قافیه‌یه وَاوزمانده صرف ادبی اولوب بوگونکی گون فنی اولمق ایچون احراز قابلیته چالیشان مسلك (لاادریه) یه مطاوعتدن نشأت ایتمش ایدی .

ابدیت روح مشکوك اولسه بیله امتداد بشریت بویله دگلدر . پك چوق زمان مروری ایجاب ایدر . ایشته مصدر مباحثات اولان جهت، فقط حیات فردیّه اودرجه قیصه وَ آنی تعقیب ایدن حیات اودرجه اوزون که انسان بو زمان مدیدی نه ایله طولدیره‌جغنی بیلمك استیور . کندندن تباعد ایدن ساعت اثناسنده مظهر سعادت اوله‌مدیغی جهتله حسی، انسیاق طبیعی‌باری ایلرویه طوغری یوریان شو ساعت ظرفنده دها زیاده مسعود اولمسنی دائما استدیگندن کندوسنی شو کوچك حظوظات و آمالك جمله‌سندن محروم ایدن موتك قارشوسنده بر رفاهیت ابدیه وتامه‌دن ذوق یاب حضور اولوب اولمیه‌جغنی حکم قدره گردنادهٔ انقیاد اولدیغی حالده آڭلامغه مجبوریت گوریور . مع هذا ینه دونوب طولاشوب بو عقیدهٔ امنیت نابخشه عودت ایدیور وَ مقابلنده موجب اطمئنان اوله‌جق هیچ برشی بیان ایتمدیگی حالده آنی بو دوشونمه‌سندن فراغته مجبور ایده‌بیله‌جك مسرودات حکمیه‌یه احالهٔ گوش اعتبار ایلمیور .

مفطور اولدیغك سودای مساعی پروری‌سنی دائما بودرلو مناقشات بیهوده وغیر مثمره‌دن آزاده بولندیرردی . بالتصادف (موسه‌یی) اتعاب ایدن بونامتناهی فکرگی اشغال ایده‌جك اولسه ایدی ؛ درحال ناظم حرکات جهان وَبزلره وله‌رسان اولان آهنك عظمت نشان قدرته تودیع ایمان ایلر ایدك . بوجهانی کیم یاراتدی ؟ نره‌دن گلیور ؟ بو سؤاللرله اندیشناك اولمازدك . جواب ویرمیانه سؤال ایتمك نه‌یه یارار ؟ جهان موجود، بزده موجودز؛ ایشته محقق اولان بودر . او بزی محیط ، او بزده مجمل . هیچ برشی بزی تفریق ایده‌مز . مقصد وغایه‌مز مشترکدر .

گرك صورت خلقت وتشکیلنده، گرك وضعیات واستعمالاتنده هیچ بر خطا متصوّر اولمیان جهانك بو قوانیننی تأسیس ایلیان وَهر نه نام ایله یاد ایدیلورسه ایدلسون ، ینه قدرتدن بشقه بر شیله تفسیر ایدلمیان قوهٔ خالقه ، انسانه و مخلوقات سائره‌یه تعلقنده آلدانمامش وَموتی خلق وابداع ایتمش ایسه ، مقصدینه وَعوالمی

اداره ایدن مشیت ازلیه‌سنه لزومندن طولانی خلق ایتمشدر . بونك ایچوندرکه هر شیئه عام وَ حیاتك حادثهٔ یگانهٔ صحیحی اولان موتك تحولات و انقلابات عمومیه‌ده ایو بر شیئك وجود پذیر اولمسنه خادم و معاون اولمامسی احتمالك خارجنده‌در . بناءً علیه بو حیاتی بزمله برابر سوروکلیوب گوتورنلره‌ده ممکن اوله‌بیلدیگی قدر لطافت بخش اولمغه چالیشه‌رق استعمال ایتمکله قناعت ایدهلم . وارسون آندن صکره موت، مأمور اولدیغی وظیفه‌یی بزم اوزرمزده اجرا ایتسون.

عجبا سنك وَ بنم قدر بو درلو افکار ایله اوغراشمامش وَ بو گبی خصوصاتده (قرالك اعتقادی) گبی ساده بر دستوره مربوط قالمش اولان بو (طرق آموسکه‌تر) حقنده بو ملاحظات حکمیه‌یه نه لزوم وار ایدی ؟ حس ایدیلان بو لزوم بر شیدن نشأت ایدیور ؛ اوده محبتلری قلبده مرکوز اولانلرك خاطره‌سنی ویرانه‌لره گیریلنجه اوچوشان طیور لیلیه سوریسی گبی « موت » کلمه‌سنده آشیان ساز اولان کافهٔ مسائلنی بر هرج و مرج آنی داخلنده میدانه چیقاروب طارمه طاغین ایتمدن ذهناً احیا ایتمك ممکن اوله‌مامسیدر . بوندن بشقه بو مسائلی اویاندرمق ایچون موتك سنك گبی مشهور بر ذات اولمسی ایجاب ایتمز . یالکز آنك ایو اولمسی کفایت ایدر . فقط هیچ بر شی سندن ایو اوله‌مامشدر . عجبا شمدی نره‌ده اولدیغکی بیلدیگم حالده بو مکتوبی سکا خطاباً نصل یازیورم ؟ چونکه سودکلرمزی غائب ایتدیگمز زمان آنلر بولندقلری یرلرده دگل ایسه‌لر ، مطلقا بزم اولدیغمز یرلرده درلر .

بونك ایچوندرکه، بنم پدرم اولانك بنده موجود بولنانه بو خاطره وحرمت مخصوصه‌یی تقدیم ایدیورم . بونلر حیات مادیه‌یه اشتراك ایله برابر بشقه بر شکل تحتنده اوله‌رق بوندن بویله‌ده حیات ابدیه‌یه اشتراك ایتمش اولان او محبوب دل نره‌ده ایسه اورایه قدر واروب آکا واصل اوله‌جقدر . مدت افتراقمز یگرمی اوچ سنه‌یه بالغ اولدیغی حالده فرض محال اوله‌رق خاطره‌سنی غائب ایتسه‌م بیله نیچه آواز معنوینك بکا اخطارندن خالی قالمدیغی بو دوست حقیقی‌یی آکمه‌دن بر گون مرور ایتمامشدر . بو گون دخی دم واپسیننده بو خاطره‌یه قارشو مجبور اولدیغم

تعهدات وفاشناسانه‌یی ایفا مقصدیله آثار بدیعه‌سندن برینك صورت مزینه‌ده طبع وانتشارندن طولایی انتهاز فرصت ایتمك استیورم .

۱۸۷۰ سنه‌سی ایدی . دیه‌په قریب (پووی) ده‌کی خانه‌مده ایدك . پدرم مفتونی اولدیغی وَتعقیب ایده‌جکی خط ایله کندیسنه التحاق ایده‌جکی طریقی ارائه ایتمش اولان جدا کبری والترسقوت کبی ، مفتور مساعی اوله‌رق آغستوس آینده‌ن بری اوراده بولنیوردی . بتون ایامنی قیش کونشنك صولق التماعاتیله سیسلی ، آز قرا کلق سمانك امتزاجگاهی اولان بحر محیطه ساکتـانه باقمقله امرار ایدیور وَدکزك نفخات منتظمه وولوله انگیزانه‌سی جهت شرقیـه‌مزدن گلان آواز بشری استماعدن آنی منع ایلیوردی . عجبا آنگله بو افق سیـاه رنك آره‌سنده نه‌درلو افکار ، موج نمای ظهور اولیوردی ؟ یاننده کیم بولنورسـه آنلره قارشو متبسم بولنیور وَ آکا هرنه زمان « نصلسك ؟ » دیه صورارسه دائما « پك ایویم » جوابنی ویریوردی . عجبا بزه سویله‌مامك وَبزی کدرناك ایتامك ایچون دم اخیرینك تقربنی وَیاخود اکمال ایتدیکی مساعی‌یه معادل بر استراحت لزومنی حس ایتمش می ایدی ! یوقسه بو اسـتراحتدن متولد احتساسـات رفاهیت بخشـا ، شیرازهٔ جمعیتنی غائب ایلمش اولان بووجود دها آلوده کفایتمی ایدیوردی ؟ مضطرب دکل ایدی . آرتق اشتغال ایده‌جك هیچ برشیٔ یوق ایدی . او کندینك سویلدیکنی حس ایتدیکندن بشقه بر شی استمیوردی . گویا اکین زماننده اوزون بر کونك آقشـامی اوجاق باشنده اوتوریورمش کبی محتاج اولدیغی اویقویه یواش یواش طالیوردی .

هر صباح یاپدیغم وجهله بوکون دخی آنی قالدیرمغه چالیشیوردم . کندیسـنه الك زیاده زحمتلی گلان برشی وار ایسه اوده بو ایدی . فقط ضعفه غلبـه چالمق ایچون بویله ایجـاب ایدیوردی . اوگون کانون اولك دردنجی گونی ایدی . ایری وَآثار شفقتله مشحون گوزلرینی گوزلرمه دیکدی . والده‌سـنه یالواران برچوجق طوریله بکا :

— رجا ایدرم . بنی قالقمق ایچون زورلامه ، بویله پك ایویم ! — دیدی . آرتق اصرار ایتمدم . یتاغك اوزرینه اوتوردم . بردنبره طالدی . وجهنده بر تأمل

عظیم وَبر ملال عمیقدن نشان ویرن علائم حاصل اولدی . براز اول انعطافات۔نوازش کارانه ایله نظر انداز اولان گوزلرنده ایکی قطره سرشك پارلادی . نه‌دن مکدّر اولدیغنی کندوسندن صوردم . المی طوتدی . یوزمه دقتلی باقدی . بر صدای متانت نمون ایله دیدی‌که :

— اگر سؤالمه اولادلق حسبیله وَیاخود بر دوست نزاکتیله جواب ویرمیوب جسور بر سلاح آرقداشنك سربستلگی وَعادل بر حاکمك صفتیله جواب ویره‌جگکی وعد ایدرسه‌ك سکا سویلرم .

— وعد ایدرم .

— یمین ایت .

— یمین ایدرم .

— اویله‌می ؟

بر مدت دها احتراز ایتدی . بعده کندی کندینه قرار ویره‌رك بکادیدی‌که :

— پکی ! بندن بر شی قاله‌جغنی ظن ایدیورمیسك ؟

گوزلری بنم گوزلرمدن آیرلمیوردی .

بکا نصل نظر ایدیور ایدیسه ، بن‌ده اویله‌جه آکا نظر ایده‌رك کمال شطارتله دیدم که :

— اگر بوندن بشقه بر کدرك یوق ایسه مستریح اول . سندن پك چوق شی قاله‌جقدر .

— طوغریمی ؟

— طوغری

— ناموسکه یمین ایدرمیسك ؟

— ناموسمه یمین ایدرم .

هیجانمی آندن گیزلمك ایچون دها زیاده متبسم طاوراندیغمدن کندی کندینه اطمئنان حاصل‌ایتدی . المی طوتدیغی الیله بنی چکدی . خیلی زمان آغوش‌باغوش قالدق . آرتق بو فنا زارده آنك ایچون جالب اندیشه هیچ بر شی یوق ایمش گبی ،

بڭا بر سوز سويلدى . زمان زمان گوزلرنده بر حسّ شكران اولديغى حالده
بنى مشمول نگاه دقتى ايديور وَالمى دها زياده شدتله صيقيوردى . فقط گيتدكجه
چوكدى . ايرتسى گون ، يعنى ٥ كانون اوّلده آتشى زياده‌لشدى . آقشامك
ساعت اوننده صارصيلمدن ، چبالانمدن، خبرى اولمدن صوڭ دفعه اولمق اوزره
گوزلرينى قپادى .

بنم رأيمى صورديغندن برى يگرمى اوچ سنه گچدى . فقط هر گون، اودم-
وابسينده سڭا ويرديگم تأميناتى مؤكد گورندى. جهان خيالات داخل اولديغى حالده
جهان افكار دخى، دهادمندن موازنت و آهنگنه حيران اولديغم بوجهانڭ قوانين مطلقه
وقاطعه‌سى گبى قانونلرله اداره ايدلمكده‌در . انسان آنجق كنديني هوسلنديرن ،
مسحور ، متهيج ، متأثر ، اعلا ايدن وَبهاى فكر وعرفان وناموس وحيثيته متعلق
اولوب، برصاحب قلمڭ دهاى معرفتيله آنده ايقاظ وَياتزييد ايده‌رك كندنده علوى
اولمق اوزره تقدير ايلديگى حسياته آنى ارجاع ايليان شيئه حصر وجود ايدر .
كندى رذائل وشنايعنڭ حكاياتندن اصلا بر حظ مديد آلماز . بالخاصّه اوائل شبابنده
مكتب صره‌لرى اوزرنده ، صوڭ درجه متحسس بولنديغى زمانلرده تذللات روحيه
ايچون مضر ومنفرد بعض گونه انجذاباته اوغرايه بيلور ايسه‌ده، بوالواح مستكرهه‌دن
پك چابوق يوريلور ، بيقار . آندن صكره نافع وَصلاح معنويته مقتدر اولانه دائما
رجوع ايدر . شعرا وَتياترو مؤلفلريله، هر نوع حكايه نويسان وَناقللرڭ طوتدقلرى
مرأت عبر ايچنده كنديني اولديغى گبى گورمك آرزو ايتمز . او كنديني طانور ،
بر بشقه‌سنى آرار . كندوسنڭ آراديغى كندوسى اولديغنى ظن ايدر . وَياخود او
اوله‌جغندن قطع اميد ايلمز . ايو وَگوزل هرنه‌قدر نادر ايسه‌ده، چركين وَفنا گبى حقيقى
اولديغنى تماماً اوگرنه‌رك رذائتڭ مظهر حقيقت اولمق امتيازندن محروم اولديغنه واقف
اولور . قلبى نه طرفه انهماك ايتمگه دعوت ايديلورسه ايدلسون ، آڭا بر اميد ،
بر تسلى ، برمظاهرت مستثنادر . بونلرده هرايكيسى‌ده مشغول مطالعه دگلميدر ؟

اللريله كمال تهالك ايله چويرديكى صحيفه‌لره نصب نظر ايتمش شو اركك وَيا
قادينڭ گوزلرينه باقڭز . كنديسنه يواش يواش خطاب ايدن آنى نه‌درجه مستغرق

افکار ایتمش ! اوراده سانحات، نقل افکار ، برارادهٔ اختیاریه‌نك دیگرینی استخلاف ایلمسی گبی احوال واردر ! بو استغراقده، بو حال فراموشیده برتجسس ، برمراق وَکندینك فاعل وقعه اولوب اولمدیغنی آڭلامق گبی براندیشه بولندیغنه‌می ذاهب اولیورسکز ؟ بونلرك آردنده بر وجدان واردرکه ، بو مسئله‌ده کندیسنك دوچار خطر اولدیغنی بیلمز؛ فقط لاینقطع گوزتلر . اختراصات وابراماتی حس ایتمدیگمز زمانلرده بیله آنجق ضربات قلبیه‌مزله توقف ایدر وَحس ایدیلان هیجاندن کندی حصه‌سنی شدتله طلب ایلر . ایچیمزدن بوحصه‌یی ویرمیانلره نه فلاکت . زیرا وظائف روحیه‌نك جمله‌سنه مالکز .

بنم عزیز وَسوکیلی پدرم؛ ایشته بونك ایچوندرکه سکا آثارکڭدن پك چوق شیلر قاله‌جغنی سویلدم . ایشته بونك ایچوندرکه اوآندن بری فوت اولوب گیدن زمانده بنم سویلدیگمی تأکید ایلدی . ایشته بونك ایچوندرکه یارم عصردن زیاده برزماند‌ه‌نبرو محصول فکر وایجادك اولان صاغلام وجودلی ، شن ، متیقظ ، عالی جناب ، جسور ، جوانمرد ، مقاصد نجیبانه ایچون اختیار مماته خواهشکر ، حسیات عالیه صاحبی اولان اشخاص منتخبه‌ك ایله خلقی وقت وقت تهییج ایدیورسك ! ایشته بونك ایچوندرکه ، بتون مسالك ادبه ، بتون آثار بدایع پرستیه ، بتون مباحثات جدیه وَیا غیر جدیه‌یه ، وَادبیات حاضره‌نك معروض اولدیغی بتون افکار طرفگیرانه وَذمایم مفرطه‌یه رغماً سن اڭ زیاده جالب فکر ونظر بر محرر ، اڭ زیاده سویلان وَایشك حقیقتی دها زیاده آراشدیریله‌جق اولورسه یالکز فرانسه‌ده دگل دنیانك هرطرفنده قدر ومزیتی تقدیر ایدیلان برحکایه نویس اولدك . قالدك وَقاله‌جقسك . سن شمدی سفالت بشریه‌یی تسلیه وتسکین ایدنلردنسك . مشاهیر جراحیندن بری برگون بڭا دیدی که :

— خسته خانه‌مزده بولنان خسته‌لرمزك جمله‌سی ، پدرکزك برکتابی یاصدیغی آلتنده‌اولدیغی حالده شفایاب اوْلایور وَیاخود جان ویریور . زیرا آنلره‌اجرا ایده‌جگمز عملیاتك دهشتنی ، حال نقاهتك بطائتنی ، اواخر حیاتك تقربنی اونوتدرمق‌ایستدیگمز زمان، پدرکزك رومانلرندن وَیاخود سیاحتنامه‌لرندن ویریورز . آنلرده اونودیورلر .

سن یالکز سویله سویله اوقونور دگلسك ، بالذات محبوب قلوبسك ! بعض احوالده دخی حیاتدن مضطرب اولانلر طرفندن تقدیس ایدلمکده‌سك . سن آنلرك مشاق واضطراباتنی تحویل، آنلری صبر وتحمله پك زیاده تقریب ایلمك ایچون معاونتده بولندك . انسانلر دینلان بو بیوك چوجقلری، برشیئه علاقه‌دار ایتمك ، تهییج ایلمك ، شوقه گتورمك ، گولدرمك ویاخود آغلاتمق مقصدیله خامه‌ران اولدیغکدن ، آنلرده سنی کندی عائله‌لرندن عد ایلدیلر . سنی « بابا دوما » دیه یاد ایدیورلر . بن سنی او کریم الوجدان (لافونتنك) یاننده گوریورم، ظن ایدیورم . سن دم پیریده ازمنهٔ ماضیه‌نك حکایات لطیفه‌سنی نقل ایدن متبسم جدّ اکبرسك .

بو نامی سکا توجیه ایتدیکم گوندن برو آثارکدن ساده فرانسه‌ده ۲ میلیون ۸۴۰ بیك جلد ، ۸۰ میلیون اجزاء مصوّره صاتیلدی . بزمله معاهده‌سی اولمیوبده کندی لسانلرینه نقل ایله ، سنی نشر وغصب ایدن مملکتلر داخل اولمدیغی حالده ، آثارکدن آلتیوزی پارس وولایات غزته‌لرنده طبع ایدلدی . سکا متعلق اوله‌رق طابعلرله عقد ایتدیکم مقاوله‌نامه‌لرده آثار منتخبه‌کی صورت مزینه‌ده وَ بیوك قطعه‌ده اوله‌رق نشر ایتمك حقنی حائزمدر . بو حالده ۲۵ جلد عظیم تشکیل ایده‌جك گبی گورینیور . دها یاپمدم . بن خلقك بو کار خیره کندیلکندن اظهار غیرت ایتمسنه وَ کندی کندینه انتخابده بولنمسنه تعلیق کیفیت ایلمشیدم . بو بابده ترجیحه بیله لزوم گورمامشیدم .

ایشته بو گونکی گون بنجه هیچ بر مداخله وتوسط وقوع بولمدیغی حالده بالذات ممثللرك ، بیوك قطعه‌ده اولمق وَمانون، سیاحت حسیه ، ژان ژاق روصونك اعترافاتی گبی آثارك تصاویرینی چیره‌دستی مهارتیله وجوده گتورن اموریس له‌لووار) طرفندن تصویر ایدلمك اوزره موسکه‌ترلرك شهرت متزایدهٔ جهان پسندانه‌سنی برقات دها اعزاز ایتمك افکار خیریه‌سنده بولنمقده‌درلر. پارین (وانده‌نلر) « خواجهٔ رسامانی له‌بلانك تصویر گرده‌سی اولان قرمزی او شوالیه‌سی » بو یولده ساحهٔ مطبوعاتده گورینه‌جك ، موریس له‌لوار . ایکیوز اللنجی رسمك خاتمه پذیر اولدیغنی بکا اشعار ایتدیگی صره‌ده دیورکه :

« ایکی سنه‌دن بری آرتانیان، آطوس، پورتوس آرامی [١] وَبو بیوك داستانك
« اشخاصیله یشادم. آنلردن نه‌درجه متأثرانه آیرلدیغمی سزه بیلدیرسه‌م ایناتمازسکز.
« عجبا بونلره عن‌قریب (یگرمی سنه) ده تکرار ملاقی اوله‌بیلورمی‌یم ؟ »

بو مکتوب سنی گورمگه گلدیگم گونی اخطار ایتدی . او گون (ویقونت دوبراژه‌مون) رومانی بیتورمش ، گگیش قولتوغه مکدرانه اوتورمش ایدك .
سنی اویله مفتقر استراحت وَگوزلرگی خون آلود گورنجه :

— آغلامشسك باباجغم . نه‌ك وار ؟ دیمش وَسندن‌ده :

— بیوك کدر ! پورتوس اولدی . آنی اولدیردم : وفاتندن طولایی‌اشکریز اولمقدن کندمی منع ایده‌مدم زواللی پورتوس !

سوزلرینی ایشیتمش ایدم .

آثار نفیسه ومکمله بو گبی تطمینات وتأمینات وجدانیه ایله یازیلور .

اگر بو گوندن تا سنك بو گوزل کتابه باشلادیغك گونلره طوغری ارجاع نظر ایده‌جك اولورسه‌ق بو اثرده نه درلو نشاطه، نه درلو سرور ومحظوظیته، نه‌درلو علائم صحته تصادف ایدرز ! سنی حالا دائرهٔ رسمیه‌نك بولندیغی اوده حولی اوزرنده کیرالدیغك کوچك محلده گوریورم . اوراده بیاض تخته‌دن معمول بیوك برماصه، برقانایه، ایکی اسکمله، اوجاق اوزرنده کتابلر ایله ــ آقشام ایشلرك گیجه‌یه قدر اوزادیغی حالده ــ درونده بر قاچ ساعت اویودیغك تیمور قاریوله وارایدی . اوراسی ازعاجاتدن بی‌حضور اولمامق وَکندولرینه قارشو قاپایه‌مدیغك قپوگك اوگنی متصل محاصره ایدن طفیلی مشربلردن قورتلمق ایچون سنك التجاگاهك ایدی . آیاغکه بول بر پانتالون ، آرقه‌گه قوللری دیرسککه قدر صیوه‌لی بر گوملك گیمش اولدیغك حالده گردنك آچیق اوله‌رق ، صباحك یدیسندن اعتباراً ایشه باشلار، آقشامك یدیسنه قدر اوراده قالوردك . بن‌ده گلوب برلکده طعام ایدردك . بعضاً خدمتجینك دستگاهك یانده‌کی کوچك ماصه‌یه گتوروب قویدیغی طعامه ال اورولمامش اولدیغنی گوررده‌م . سن بر لقمه بیله آلمغی اونودیر وَطعام ایدزکن

[١] بونلر وَباخصوص آرتانیان اشخاص مخیله‌ده دگل اشخاص تاریخیه‌دندر . للطابع

گوندوزين اختراع ايتديگڭ اشخاصى نقل ايدەرك ، ايرتسى گون آنلرە اجرا ايتديرەجگڭ افعالى تخيل ايله كسب انبساط ايدر ايدك .

بو حال آيلرجه سورردى. نه قدر لطيف، نه قدر فرح بخش وجدان برسعى !

(قورو) برطرفدن ترسيم ايدر، برطرفدن‌ده ايصليق چالاركن :

— موجب فرح و سرور اولميان صنعت نه‌يه يارار ؟ دير ايدى . سن‌ده آنڭ گبى دوشونوردڭ . اختراعاتڭه حيات ويردكجه سنده آنڭ ابتذالى گوريلوردى . بو حال طاغيلدقجه، گنيشلدكجه تجدّد ايدن، صولرى منابع خفيه‌دن نبعان ايليان انهار جسيمه‌يه بڭزر .

آه ! او دور مسعوديت ! ايكيمزده همان هم سن ايدك : سن قرق ايكى بن يگرمى ياشلرنده بولنيوردق . او مصاحبات نه قدر نشاط انگيز ، او انكشافات وجدانيه نه قدر لطيف ايدى ! قلب و خاطره‌نڭ سراب خيالات نموده‌لرى ! بڭا دها دونكى گبى گليور !

لكن سن ربع عصره قريب بر زماندن برو تصوير ايتديگڭ مخدّرات ايچون نمونهٔ تحرير اولان والده‌ڭ ايله احيا ايتديگڭ جسارت، استقامت وَمروت اربابنه انموذج تام خدمتنى گورن پدريگڭ آره‌سنده اولديغڭ حالده (ويلرقوته‌رە) مزارستاننده جسيم آغاجلر آلتنده اويويورسڭ. يانڭده حالا برچوجق گبى قالان بن ايسه سنڭ صاچلرڭ آغارمديغى حالده دور اكتهاله داخل وَ سنڭ بزى ترك ايتديگڭ زمان ايريشه‌مديگڭ دم پيرى‌يه واصل اولدم . ارض سريع السيردر . قريباً گوريشورز .

مترجمى

احمد راسم — آلكساندر دوما زاده

برنارده‌ن - دو - سن پیئر

بوندن سکسان یدی سنه اوّل آمریقا دولت متحده‌سی طرفندن اون سکزنجی عصرده ادبیات وَسیاسیاتده حائز کمال اولان فرانسه مشاهیرینك برر نصف هیکلنی واشینغتون موزه‌سنده جمع ایتمك اوزره بر دائرهٔ مخصوصه تهیئه ایدلمش وَبو خدمتی ایفا ایچون بر حیات بولنان ذواتك طوغریدن طوغری‌یه تصاویرینی یاپمق وَحیاتده اولمیانلرینك‌ده رسملرندن استنساخ ایتمك وظیفه‌سیله پارسه [پئال] نامنده بر رسّام گوندرلمش ایدی .

١٨٠٩ سنه‌سنه مصادف اولان بوتاریخده‌ایسه [پول وَ ویرژینی] حکایه‌سنك [١] مؤلفی اولان وَعالم فضل وعرفان پایدار اولدقجه بو حیات فانیه ایچنده بر حیات ثانیه‌یه مظهریتنی — آثار مهمهٔ سائره‌سی میاننده — فقط بوکتابچق ایله تأمین ایدن [برنارده‌ن - دو - سن پیئر] هنوز برحیات بولندیغندن تصویرینی ، یاپان رسّامك طلبی اوزرینه بالذّات ترجمهٔ حالنی یازمش ایدی . چونکه آمریقا حکومتنجه حیاتده‌کی ذواتك ترجمهٔ حاللرینی بالذّات یازمه‌لری ملتمس ایدی . ایشته آتیده‌کی ترجمهٔ حال او ترجمهٔ حالدر .

انسان کندی سرگذشتنی یازه بیلور ایسه‌ده کندی ترجمهٔ حالنی اوقدر قولای یازه‌مز . سرگذشت انسانك ایّام حیاتنده باشندن کچن بعض حالات وَوقایعك حکایه‌سندن عبارتدر . وقعه متحمل وَصاحب سرگذشت ، وسعت وظرافت قریحه‌یی حائز ایسه آنی استدیگی قدر توسیع وتزیین ایدر . فقط ترجمهٔ حال اویله دگلدر . بر رسّامك کندی تصویرینی یاپمسی گبی انسانك رسم نفس ایتمسی‌در . آنده هرنصل ایسه اویله گورنمك وجائب ناموسدندر .

للطابع

✲

[١] بو حکایه مطبعهٔ ابوالضیا معرفتیله تمثیل ونشر ایدلمشدر .

بن ١٧٣٧ ده نورماندیانك [هاور - دو - غراس] شهرنده طوغدم . ابوینم
بکا، اوروپاده تربیهٔ ابتدائیه ویا حسن تربیه دینلان شیئی تعلیم وتفهیم ایتدردیلر .
اون ایکی یاشمه واصل اولنجه، آندن اوقدر نفرت ایلدم که، درحال، تجارت گمیلرندن
برینه قوماندا ایدن عموجه‌لرمدن بریسنك حمایه‌سندن بالاستفاده آمریقایه برسیاحت
ویردم . اورادن؛ عموجه‌مدن ، دکزدن ومملکتك فنالغندن اولمك درجه‌لرینه گلد-
یکم بو آطه‌دن ، خوا-
جه‌مدن ومکتبندن
اولدیغمدن دها زیاده
مأیوس وغیر ممنون
عودت ایلدم .

عودتمده تکرار
مطالعاتمه باشلادم ؛
ومتعاقباً « ژیروس »
ده، جزویتلر نزدنده،
« رؤسن » ده آنلرك
اتمامنه صرف ماحصل
اقدام ایلدم که، ادبیات
حقنده بوراده آلمش
اولدیغم برمیل وجدانی
وجاودانیی مؤخراً
« قاٴن » دارالفنوننده
اکمال ایتدم .

برناردن - دو - سن پییر
ولادتی ١٧٣٧، وفاتی ٢١ کانون ثانی ١٨١٤

مع هذا بنم ایچونده استقباله مخصوص بر ثروت تأمین ایده‌جك بر مسلکه
لزوم گورلدی . پارسده ، « طرق ومعابر » مکتبنه گوندرلدم ؛ اوراده فن ترسیم
اشکال و ریاضیاته عائد بر خیلی معلوماته دسترس اوله‌بیلدم . بعده اوردولر

ایله اردوگاهلره مأمور بر هیئت مهندسینه داخل وَایرتسی سنه عثمانلیلر طرفندن بر آبلوقه ایله تهدید ایدلمش اولان « مالطه » یه واصل اولدم . لکن بن مهندسین عادیه ایله ، اولدقجه خاطری صاییلور بر منازعەده بولندم ؛ زیرا بنی کندی هیئتلری افرادندن عد ایتمیورلردی . واقعا بو خصـوص بنم ایچون موجب شرف وشان اولدی ؛ لکن مسـلکمیٔده ضایع ایتدیردی . او حالده بالضروره گیدوب وطنمك خارجنده تحرّیٔ خدمته قرار ویردم . المده نه وار نه یوق هپسنی صاتدم ؛ واو زمان اسـپانیا ایله محارب اولان پورتوغاله کچمك نیتیله هولاندایه متوجهاً گمی‌یه بیندم . پورتوغال قطعـاتنی قوماندایه مأمور اولان جنرال (پیکورغ) اوچ گون اوّل حرکت ایتمش ایدی .

شمالده یکی بر محاربه علوریز اشتعال اولیوردی . روسیه ایمپراطوری اوچنجی پیەر (هولشتاین) ی ضبط ایتمك استیوردی ؛ هجومنه (لوبك) دن بدأ ایتمکه مجبور ایدی . بو شهر ، وطنداشلرمدن شـوالیه (دوشاصوت) طرفندن قوماندا ایدلمش ایدی . آکا کندمی ، مهندس صفتیله تقدیم ایتـدم ؛ کندوسـنه التحاق ایتمامی امر ایلدی . ایکی آی قدر آنکله برابر بولندم . هرگون ، — ایکنجی قاترینه صنایع - نفیسەیی ملکنده اعادةً تأسیس ایتمك طرفداری اولدیغندن ، شوالیەنك قائم پدری موسیو (توردللی) یه (پترسبورغ) آقادمیسنك مدیرلگنی تکلیف ایلمش ایدی ؛ آکا رفاقت ایتمکه قرار ویردم .

ایلولك برنجی گونی (قرونیشتاد) ە گیتمك اوزره گمی‌یه بیندك ، آیك نهایتنه طوغری اورایه واصل اولدق . دها او گون پترسبورغه عزیمت ایلدك : اوراده ایمپراطوریچەنك (موسقووه) ده اولدیغنی خبر آلدق که ، بوخصوص توصیەنامەلرمك هپسنی کانون ثانی‌یه قدر فائدەسز براقدی . عموم طوپجی مفتشی طرفـندن پك پارلاق بر صـورتده قبول اولندم . مهندس ملازملگی ایله استحکام صنفنه داخل اولدم .

اگر آلتی آی دوام ایدن بر شتا ، وَ باخصوص روسلره مخصوص اولان طبایع خشونت انتمانك تأثیری، احوال صحیه‌می اخلال ایتمامش اولسه ایدی، غالبا بتون ایّام حیاتیه‌می بو مملکتده کچوره‌جکدم . معافیت طلب ایتدم . بر بچق سنه خدمتدن صکره استدعای معروضم شایان قبول کورلدی . اورادن، پولونیا طریقیله فرانسه‌یه عودت ایتدم . محاربات داخلیه ایله اوزمان دوچار انقسام اولان بو مملکت، بکا اوراده، عودت ایتمش اولدیغم وطنمه بعض مساعی وافعال جمیله‌ده بولنمقلغمی آرزو ایتدیردی .

فرانسه‌نك حمایه‌سنده بولنان طرفه آتلدم ؛ لکن پرنس (رادزیوی‌یه) التحاق ایتمکه کیدرکن هنوز خدمتندن چیقمش اولدیغم روس طرفینك نفوذیله حبس ایتدیرلدم . محبسده بیله اوطرفك حرمت واعتبارینه نائلیتله ایجه بختیار اولدم . طقوز کون ایچنده صالیویرلدم . فرانسه‌یه عودته وَیاخود (وارشوه) ده اقامته مأذون ایدم . اوراده بر سنه قدر ضیافتلر ایچنده یشادم . بعده (درسد) ه طوغری توجیه عزیمت ایلدم . بو شهر ، لطیف بر مملکتده کائن ایدی ، لکن بروسیا قرالی طرفندن طوپه طوتلمقله خانه‌لرینك نصفندن زیاده‌سی خراب وَهر طرف بنا خاکستریله همرنك تراب ایدی .

اردونك برقسمی تکرار تشکیل ایدلمشدی ؛ (درسد) ده بنم ایچون استحصال ایدیله‌جك ، هیچ بر خدمت یوق ایدی . جنکاور پروسیالیلری ذوق وسفاهته میال ساقسونلرله مقایسه ایتمك مراقیله برلینه کیتدم .

برلین وَباخصوص (پوتسدام) ی کوردیکم زمان ، کندمی لطیف وهیبت نما قیشله‌لر ایچنده ظن ایتدم . سوقاقلرده عسکردن ، پنجره‌لرده توزلقدن بشقه برشی کورمدم دیسه‌م یالان سویلمامش اولورم .

قرال بکا مأموریت ویردی ؛ لکن بن قبول ایتمدم . مهندسلك صنعتنده بولنمق اوزره بکا تخصیص ایتمك ایستدیکی معاش ، اقوات یومیه‌مه بیله کفایت ایتمیوردی .

بو سیاحتدن اوّل ویانەیی گورمش ایدم ؛ لکن ، اهالیسنك وَباخصوص اصالتنك کبر وغروری ، آن مواصلتمدە دها اورادنِ انفصالمه سبب اولمشدر . بعدە تکرار پارسە عودتله اورادە بالتصادف [فرانسە] آطەسنە گیتمك فرصتنی الدە ایتدم .

ماداغاسقاردە بر فرانسە مستعمراتی تأسیسی آرزو اولنیوردی . بن، [دوفەن] استحکامنە مهندس تعیین اولنمش ایدم . قوماندانلرك عدم ائتلافی سببیلە فرانسە آطەسندە آلیقونلدم . ماداغاسقارە تعیین اولنان قوماندان ، اصلا طانیمدیغی بر مملکتك اعتدالسزلگندن طولایی بتون عسکرینی ضایع ایتمش اولمقله برقاچ آی نهایتندە گیرویە چاغرلدی .

بن کندی وظیفە وخدمتملە توغل ایدەرك ایکی سنە قدر [فرانسە] آطەسندە قالدم . مسعود اولمق ایچون اورادە بڭا دها بر چوق شیلر لازمدی . اورادە هرکس براغتشاش عمومی‌یە تابع ایدی : والی ، اهالی وَعسکرلرك فسق وفجوری؛ بنی کندی هیئتلرندن عد ایلمیان مهندسین عادیەنك اعتسافات وتضییقاتی ؛ یوزدە یوز غائب ایدن قائمە ایلە تأدیە اولنان بنم ، او ، جزئی یوزباشیلق معاشم ؛ وَسویلیەمدیگم دها برچوق شیلر، بیچارە زنجیلرك شایان تأسف حاللری، والحاصل هرنوع فنالقلردن مرکب اولان بوتماشای دائمی، بنی درین برخولیایە آتدی .

فرانسەیە عودتمە مساعدە طلب ایتدم ؛ مراجعتم قبول اولندی .

بنی بو آطەیە گتورتمش اولان برسفیرك نفوذ واعتبارینە اپیجە اعتماد ایدیوردم؛ بڭا برچوق وعدلردە بولنمش ایدی . آڭا، تصرّفاتم ، وَبعض احبابك علوّجنابی سایەسندە تدارك ایدەبیلمش اولدیغم برطاقم هدایای نفیسە گتوردم ؛ آنلری قبول ایتدی ؛ وَبڭا گلدیگم یرە عودت ایچون ارائۀ اسباب سهولتدن بشقە بر لطفدە بولنمدی .

بو زماندن اعتباراً ، آرتق هیچ کمسەیە امنیت واعتماد ایتمامکە قرار ویردم . قدرت فاطرەنك بتون کائناتە حکم ایتمکدە بولندیغنە کسب اطمئنان ایلمش ایدم . انتظامسزلقلری خلافندە اولەرق انسانلر بیننده دخی اوقدرت غالبەنك مرعی‌الاحکام

اولدیغنده شبهه وتردد ایتمدم . صو آرامق ایچون ، بالذات کندی طوپراغمی اوزرنده قازمغه قرار ویره‌رك ، بشقه‌سنك اراضیسندن صرف نظر ایتدم .

بناءً علیه ، هرنه قدر اوّلجه بر تجربهٔ غیر مثمره‌ده بولنمش ایسه‌مده بو دفعه ینه قلمه صارلدم . شمال سیاحتلرندن عودتمده هولاندا، پروسیا، پولونیا وَروسیه گبی گزمش اولدیغم یرلر حقنده بیوك بر مخطره یازمش وَآنی خارجیه ناظرینه تقدیم ایلمش ایدم . لکن هیچ بر تأثیری گورلمدی . مع مافیه بن بو اثرمده پولونیانك اوچ مجاور دولت طرفندن بر مقاسمه‌یه اوغرایه‌جغنی قبل‌الوقوع کشف وترصد ایتمش ایدم . بو دفعه کندم ایچون آرتق عامهٔ افرادی محرم اسرار ومعتمد اتخاذ ایلدم . فرانسه آطه‌سنه وقوع بولان سیاحتمی قلمه آلدم . وَآنی، اسممی قویه‌رق طبع ونشر ایتدیردم . بو اثر، بعض غزته محررلرینك تقریض وستایشلرینه مظهر اولدی؛ لکن برطرفدنده (وه‌رسای) ده بنم ایچون بر خیلی دشمنلر پیدا ایلدی : مستعمراتك انتظامسزلقلرینی نشر وَاشاعه وَبیچاره زنجیلرك فلاکت احوالندن بحث وشکایت ایلدیگمدن طولایی گوجندیلر؛ بنی غیر قابل عفو بر تجاوزده بولدیلر . بن ینه جسارتی الدن براقدم . نظر عبرت ودقتمی دها اوزاقلره سوق وتعمیق ایلدم ؛ برقاچ سنه‌لك بر عزلتدن صکره، « مطالعات کائنات » عنوانلی اثرمك اوچ اوّلکی جلدینی کندی اسم ومخلصلرمله برابر موقع انتشاره قویدم .

بو اثر، بیوك بر موفقیته نائل اولدی : اورایه دها ایکی جلد علاوه ایده‌رك متعاقباً بش دفعه طبع ایتدیردم . بو اثر سایه‌سنده رفاه حاله نائل اولدم . وَاگر مقلدلر وَساخته کارلر اولمسه ایدی او، بنم ایچون پك بیوك بر یسار تأمین ایتمش اوله‌جقدی . مع هذا دها ایلك طبعلرندن اعتباراً بکا حکومتك برچوق مخصصاتی جلبه مدار اولدی . اون آلتنجی لوئی بنی هیچ کیمسه‌نك دلالتی منضم اولمقسزین بالذات نباتات باغچه‌سیله تاریخ طبیعی نمونه‌خانه‌سنه مدیر نصب ایلدی . اولندم ؛ رفیقهٔ حیاتم بکا برچوق اولاد یتشدیردی . آرتق بختیار اولمغه باشلادم ؛ حیفا که اوّلجه کشف ایلدیگم بر قارغشه‌لغك ظهوری، بنی مأموریتمدن ، مخصصاتمدن وَحتی بتون اداره وتصرّفاتمدن محروم براقدی .

ایشته بن‌ده بو وجهله ، بو سیر دریای عالمده ، اکثر انسانلر گبی حیاتك بتون فورطنه‌لری ، بیك درلو عقبه‌لری آراسندن گلوب کچدم . بو اثناده بزم نامدار ایمپراطورمز بوناپارتك کوکب اجلالی ، هربار صدماتیله لرزان وبی قرار اولدیغم بو فورطنه‌لری محو وازاله ایلدی . ثروتمك برقسمنی برچوق تخصیصات ایله تأسیس واعاده ایتدی . وبوندن بشقه بنی بر نشان ایله تلطیف وتسریر بیوردی . برادری اسپانیا قرالی ژوزه‌ف دخی آلتی بیك فرانقلق تخصیصات علاوه ایله هردرلو لوازم واحتیاجاتمی اتمام ایلدی .

خالق لایزالك عنایت وکرمی ثمره‌سی اوله‌رق مسعود وبختیار ایکی سویملی اولادم وار . بری، ایمپراطورك امریله [ئقوئن] ده تربیه گورمش اولان اون درت یاشنده قزم [ویرژینی] ؛ دیگریده کندی جوارمده تحصیل ایله اشتغال ایدن اون بر یاشنده اوغلوم [پول] در . والده‌لرینی پك ارکن غائب ایتدم : لکن ایکنجی تأهلده، آنلرك طفولیتلرینی تربیه واکمال ایدن وینه اومحبت وسودا ایله اختیارلغمده بکا تقیدات کامله‌ده بولنان صورتی ، سیرتی قدر گوزل بر قادینله ازدواج ایتدم . یتمش ایکی یاشنده‌یم ؛ احوال صحیه‌م هر درلو معلولیتدن بری ومصوندر. موزه‌لره، وفلسفه‌یه دائر حاصل ایتدیگم ذوق وجدانی ، بنم ایچون دائما تلذذات وسعادات بشریه‌نك الڭ بیوکلرندندر . ایکی سنه اول سقراطك وفاتی اوزرینه بردرام ترتیب ونشر ایتدم ؛ بو درامه ، سائر بعض رساله‌لر دخی ذیل وعلاوه اولنمش ایدی .

شمدیکی حالده بر چوق سنه‌لردنبرو باشلامش اولدیغم بیوك بر اثرك اکمالیله اوغراشیورم . قدرت فاطره بو خصوصده بنم ایچون لازم گلان بالجمله اسباب ووسائطی احضار ایلدی . پارسدن یدی فرسخ اوزاقده [لوئیز] ساحللری اوزرنده خوش ولطیف بر زاویه‌م واردر . گوزل موسملرده هر آیك نصفنی عائله‌مك بر قسمیله اوراده وکمال آسودگیٔ بال ایله امرار ایدیورم .

بو صورتله بر چوق زمانلر فورطنه‌یه طوتلمش اولان سفینهٔ عمرم ، موافق روزکارلر سایه‌سنده ، صلح وآسایش ایله مرسای مماته طوغری ایلرولیور . — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

ای عقللی آمریقالیلر ! اگر بن ، علی الاکثر آرزو ایتدیگم گبی ، سزڭ واسع وَجسیم اورمانلرڭزڭ بر گوشه‌سنی زرعه وَاوراده مسعودانه ومقبلانه امرار عمره مقتدر اولمش اولسه‌یدم ، شبهه‌سز ، شمدی سزڭ ایچون مجهول قالوردم . لکن اگر ، دنیایی گزمکله ، موزه‌گزده ابقای نامم ایچون دیکمش اولدیغڭز هیکله استحقاق حاصل ایده بیلدیسه‌م ، عالمده چکمش اولدیغم او ادبار وفلاکتلری تقدیس ایده‌جکم !

مترجمی

عثمان سامی برناردەن - دو - سن پیئر

بالونله صعودم

١٨٩٤ سنهٔ میلادیه‌سی شباطنك اوچنجی گونی برلینك شمال شرقیسنده [اوزه‌دوم] دینلان جزیره اوزرنده آلمانلرك شرق دگزی دیدكلری بحر بالطق ساحلنده كائن اولوب بر « درّ صدف نشین » اطلاقنه سزاوار اولان [سیوینه موندە] شهرنده منسوب اولدیغم [فون هیندرسین] آلاینك امرا وضابطانی ایله ـ بعدالضیافه ـ وداع ایتدكدن صكره شمندوفره راكباً برلینه عودت و اورادن دخی بر بچق ساعت مسافه‌ده اولان « یوترِبوغ » قریه‌سنه ینه شمندوفر ایله عزیمت ایلدم . چونكه آلمانیاده اوچ بچق سنه‌دن عبارت اولان مدت اقامتمك صوڭ درت آیی انداخت مكتبنده گچورمكه تعیین اولنمش ایدم .

انداخت مكتبندن زیاده « انداخت میدانی » اطلاقی دها مناسب اولان محل ایسه یوئه‌ربوغ دینلان كویده ایدی .

اوّلجه ارقداشلر وساطتیله استكرا ایلدیگم اقامتگاهمك جاده و نومروسنی بیلدیگم ایچون گیجه‌لین شمندوفردن چیقدقدن صكره همان بر عربه‌یه راكباً طوغری اقامتگاهمه گله‌رك استراحت و فرداسی گونی ناظر مكتب حضورینه چیقه‌رق آلدیغم امر اوزرینه وظائف جدیده‌مك ایفاسنه مباشرت ایلدم .

هرنه‌قدر آدی انداخت مكتبی ایسه‌ده بوراسی تدریسات نظریه ایله اشتغال ایچون دگل ، بلكه مدركات ومكتسبات نظریه‌یی عملیات مدیده ایله اكمال خصوصنده یاپیلمش بر موقعدر . تفصیلاتیله بیانی آنجق بر بیوك كتاب یازمق ایله ممكن اوله‌بیلان بو انداخت مكتبی اشتغالاتی كل یوم ـ محاربه‌ده اولدیغی گبی ـ اجرای انداخت ایتمك و انداخته متعلق هردرلو امور وخصوصاتی تعلّم وایفا ایلمكدن عبارتدر .

انداختلردن صكره معلم افندیلر تنقیدات ومؤاخذات عالمانه‌لری ایله خلقهٔ تدریساتنه طوپلادقلری ضابطانك توسیع معلوماتنه همت ایتمكده‌درلر .

عرضاً سکز، اون وَطولاً اون سکز، یگرمی کیلومتره امتدادنده اولان بو انداخت میدانی دره، تپه، وادی، اورمان گبی هردرلو موانع وعوارض طبیعیه‌یی جامع اوله‌رق، برقسمی قلعه وَقسم دیگری صحرا طوپجیلرینه تخصیص اولنمشدر.

معلوم اولدیغی اوزره قلعه طوپجیسنك الك برنجی وظیفه‌سی «گورمدیگی، گورونمدیگی حالده» دشمنی دوکمك اولدیغی جهتله کندوسنه الك زیاده لازم اولان شیٔ خصمك نره‌ده بولندیغنی وَ آکا طوغری متمادیاً اوچورمقده اولدیغی «موت‌سیارلرك» نقطهٔ سقوطلرینی ترصد ایده‌بیلمگه خادم اوله‌جق نقاط مرتفعهٔ مناسبه‌نك موجودیتیدر.

یوکسك آغاجلر، تپه‌لر ایفای وظیفه خصوصنده کندوسنه فوق‌العاده معاونت وسهولت بخش اولورلرسه‌ده، بعضاً بو نقاط عالیه دخی ـ مثلا بر قلعه‌نك خندقی درونده بولنان (قاپونیر) لره قارشو اجرای انداختده ـ خدمت ـ صدیه‌یی ایفایه مساعد بولنه‌مازلر.

بو وَبوکا مماثل حالاتده ثابت بالونلرك پك بیوك اولان لطف وخدمتی ایسه ناقابل انکاردر. ایشته بو مقصده وفا ایتمك وَهمده قلعه طوپجی ضابطانی بالونله اعتلا ایله رصداته آلیشدیرمق ایچون بر عسکری بالون مفرزه‌سی دخی انداخت میدانده برآی قدر اثبات وجود ایدر.

بالونله اعتلا خصوصی هرکسك کیفنه تابع اولمیوب اوده بر وظیفهٔ عسکریه‌یی ایفا ایتمك دیمك اولدیغی جهتله معلملر طرفندن تعیین اولنان ضابطان صره ایله جانفس کردیه معلق سفینهٔ هوائیه ایله سمای لاجورد فام غیرمتناهی‌یه طوغری متموجانه اعتلا ایتمگه مجبوردر.

ایلك اعتلا گونی ۸۰۰ متره مکعبنده ایپکدن معمول اولان صاری کره، غازایله املا ایدلمش اولدیغی جهتله ـ بعض منفعت پرستان اسافل گبی ـ دائما بالالره طوغری تعالی ایتمگه میال وساعی بولنمقده ایدیسه‌ده، بالونجی مفرزه‌سی افرادی آشاغی‌یه صارقان ایپلرندن طوتمش اولدقلرندن او آفاجان هواپرستی، آنجق زمیندن ایکی اوچ متره یوکسکده توقیف ایلمشلر ایدی.

تكنه‌سی آنجق ایکی آدم استیعاب ایده‌جك قدر بروسعتده وَطقسان سانتیمترو قدر درین اوله‌رق ، جدار داخلیسنده فوق‌السحاب اجرای سیاحت ایله مشتغل اوله‌جق هوائیلره لازم آلات وادوات مخصوصه یرلی یرنده موجود بولنمقده‌در .

اطرافنه طوپلاندیغمز حالده هرجهتنی نظر تدقیق ومعاینه‌دن كچورمكده وَ بالون مفرزه‌سی قوماندانی ملازم اوّل نویمانك بالونه دائر معلومات مجمله‌ٔ مفیده اعطا ایله ایپلرك اسملرینی ، وظیفه‌لرینی وَ بر قضـا وقوعنده نه یاپمق لازم گله‌جگنی ناطق اولان وصایاسنی كمال دقتله دیكله‌مكده ایدك .

معلم افندی بالونله اعتلا خصوصنی آشاغیدن یوقارویه طوغری قدم صره‌سی ایله امر ایتدیگی جهتله ایكنجی اوله‌رق صعود ایتمك مجبوریتنده بولنیوردم . وقتیله فرانسه مشاهیر هیئتشناسانندن قامیل فلاماریونك « بالونله سیاحت » [١] نام اثر لطیفنی ترجمه ایتمش اولدیغم جهتـله بالونله اعتلایی پك زیاده آرزو ایتمكده وَفلاماریونك بعض تشبیهات غریبه ولطیفه‌سنك صحتنی تدقیق ایلمك نیتنده بولنمقده ایدم .

بنم گبی آرقداشـلرك میاننده دخی نفسـنی بر غاز كره‌سـنه معلق اولان بر تكنه‌جك داخلنده امواج هوائیه ایچنـده چالقانمغه ترك ایتمشـلر موجود اولمدیغی جهتله هركس الك اوّل اعتلا وپرواز ایده‌جكلر حقنده لطیفه‌پردازلقده، بذله‌كولقده ابراز سماحت ایتمكده ایدی . یالكز اوله‌رق تكنه‌نك داخلنه گیردیگم حالده آیاقده طورمقده وَ آرقداشلر ایله تعاطیٔ كلماته دوام ایلمكده ایدم .

كیمیسی « استانبوله مكتوب » گوندرمدن اوّل اعتلا ایتمكك مناسب اولمدیغنی افهام ، كیمیسی « وصیتنامه‌می » یازوب یازمدیغمی استفهام ایلیور . وَهله كتابلریمك چوقلغنه واقف اولانلرك « رشدی! كتابلری بكا براق، بونلر شاهد اولسونلرمی! » گبی لطیفـه‌لری یكدیگرینی تعقیب ایدیوردی . آنلره مناسب جوابلر اعطـا ایله مكرراً « آدیو » لر تلفظ اولندقدن صكره « تكنه‌یی براق ! » امرینی ویردم .

ذاتاً بالون ــ سمای اشتهارده بالاپروازلق ایتمك استیان هوائی مزاج شعرای كرام گبی ــ خفت مزاجندن طولایی كندینی توقیف ایدنلرك اللرندن قورتیلور قورتلماز شدتله هوالانمغه باشلادی .

[١] بو اثرك مجموعه‌مزده نشری مقرردر .

آرقداشلرك ال ، منديل صاللايشلرى دوام ايتمكده اولديغى گبى كرهٔ هوائيه دخى ايلك يگرمى اوتوز مترو ارتفاعده زيادهسيله صاللانمقده اولديغى جهتله طبيعى بر حس دهشت پيدا اولمقده ايسهده اعتلاده دوام ايلدكجه اوحسلر دخى تدريجاً زائل اولمقدهدر .

تكنه داخلنده آياقده بولنديغم وكنار فوقانيسنه مربوط ايپلرى قوياً طوتديغم حالده زمينه طوغرى عطف نظر ايتمكدن كنديمى آلهمدم . بالون متمادياً صعود ايلديكى حالده آنى حس ايتميان انسانك يوقارودن آشاغىيه طوغرى عطف ايلديكى نظر، فخر وعظمت ايله مشحون بولنيور .

يا نصل عظمت پيدا اولمسون ، كه انسان كندى اعتلاسنى بيلديگى حالده حس ايدهمديكى جهتله زير پاينده كرهٔ زمينك گيتدكجه آلچالمقده وهمجنسنك نهايت درجهده كوچولمكده اولديغنى اويله بر قصر سماويدن تماشا ايلديكى حالده ، آشاغيده بولنانلر بالونك بر عظمت وحشمت ايله هوالانديغنى وخورشيد جهانتابك انعطاف شعاعاتندن طولانى عادتا بر كرهٔ منوره گبى شعشعهپاش لطافت اولهرق اعتلاى موجدارنده دوام ايلديگنى — بر عجز ومسكنت ايچنده اولهرق — حيرتله تماشا ايتمكدهدرلر .

تكنه درونـنده برى بياض ، ديگرى قرمزى رنكلى ايكى بايراق بولنهرق ، بياض نزول وقرمزى اعتلا آرزوسنى ايما ايلديكى جهتله بنم گبى دائما منسوب اولديغى ملت معظمهنك شانلى بايراغنك بالالرده موج نماى عظمت اولمسنى آرزو ايدنلرك متمادياً قرمزى بايراغى ارائه ايدهجكلرينى سويلمگه حاجت يوقدر .

تكنه داخلنده دوربين ، بارومترو ، ترمومترو ، كاغد قلم وسائره كاملاً موجوددر . ترمومترو ۱۲ درجهيى وبارومترو ۶۰۰ مترويى ارائه ايليوردى . دائرهٔ افقم اعتلا ايتدكجه اتساع ايلمكده واطرافده ، پيش پايمده باقمقله تماشاسنه طويلهميهجق صورتده فوق العاده لطيف بر — پانوراما — ، بر منظرهٔ شوق افزا وانشراح بخشا رونمون اولمقده ايدى .

گويا كه سطح زمين درهدن تپهدن عارى اولهرق الوان مختلفهيى حاوى واسع ومستوى بر اوودن ودها طوغريسى رنكلى جسيم بر خريطهدن عبارت ايدى ؛

چونکه یوقاریدن آشاغی‌یه باقیلدیغی زمان ارتفاعلر ، انحطاطلر فرق وحس اولنمدیغی جهتله دره‌لرك ، تپه‌لرك ، وادیلرك بربرندن تفریقی مستحیل اولور .

پیش پایمه متنزّلانه عطف ایلدیگم بر نظر تدقیق ، بر مفرز طابیه‌یه مصادف اولدی . درونده بولنوب قلعه وَساحل قونداقلری اوزرینه موضوع ۱۵ سانتیمترولق جسیم طوپلر [بون‌مارشه] ده صاتیلان اویونجاق طوپلری آندیریور ایدی . تماماً سمت قدممده بولنان انسانلر کوچك بر پورتقال جسامتنده گورونمکده وَ آتلر ایسه قورشوندن معمول اویونجاق بارگیرلردن بشقه بر شیٔ اخطار ایتمامکده ایدی .

هله اڭ زیاده حیرتمی جلب ایدن شیٔ یرده سوروکلنه سوروکلنه حرکت ایدن بیاض بر طرطیل اولدی . آنجق بر انسان پارمغی جسامتنده اولان بوطرطیلك انسانلر آره‌سنده نه مناسبتله طولاشمقده اولدیغنی متحیرانه تفکر ایتمکده ایکن آرقداشلردن برینك « نه‌رق » اسمنده‌کی کوپکی خاطریمه گلنجه اوزمان حقیقت حاله واقف اولدم .

مؤخراً صحرا طوپجیلرینك انداخت ایتمکده اولدقلری شراپنللری ترصد ایتمگه باشلادم ، ارتفاع شکستیلر ــ بولندیغم مقامك عالیلگندن ناشی ــ حس اولنه‌مدیغی جهتله پارچه‌لنه‌جق یرده زمینه سقوط ایدیور ظن اولنیوردی .

قامیل فلاماریون بر قطاری بر بیوك سیاه طرطیله بگزتمش ایدی . برلیندن گلان بر تره‌نی نظرمله تعقیب ایلدم . بولندیغم موقعدن بر طرطیل قدر کوچك گورمدم ایسه‌ده بیك ، بیك بش‌یوز مترو قدر اعتلا ایدیله‌جك اولورسه فلاماریونك تشبیهندن مکملی بولنه‌میه‌جغنه قناعت حاصل ایلدم .

ثابت بالونلرك ۶۰۰ مترویی تجاوز ایتدیگی حالده آشاغی‌یه آلنمسی مشکل اولدیغندن وَلزوم قطعی اولمایجه دها زیاده اعتلایه مساعده ویرلمدیگندن گوگلمك آرزوسی خلافنه اوله‌رق بیاض فلامه‌یی ارائه ایله نهایت درجه‌ده صفابخشای وجدان اولان او مقام عالیدن ینه شو سطح خاکدان پستی‌یه نزول ایلدم .

محمد رشدی

فی ۱۲ رمضان سنه ۱۳۱۳

چاك ایله اورس

تا یقینمده، همسایه اولەرق بر چاك ایله بر اورس واردر .

ایکیسندن‌ده بیزار دگلم؛ ایکیسندن‌ده راحتسز اولمیورم .

آه! بر سکون تام ایچنده چین چین اوتن بر اوطه ، ایکیسنك صداسیله طولمسه ، صماخ دقته بر خلای مجرّدده‌کی سکوتی تنظیر ایدردی! چاك واورس اولمسه ایدی‌یالکز قاله‌جقدم . فقط چاك ایله اورس بنم اك عزیز دوستلرمدندر . چاك ایله اورس اولمسه‌یدی بن ضعیف قاله‌جقدم . چونکه چاك ایله اورس بنم ناصحلرمدندر .

هر ایکیسی‌ده گونش ایله برابر قالقار . چاك ، انفلاق سحردن اعتباراً سمایه طوغری یوکسلمش ، گونك قیرمزی شعاعاتیله گلگون بر منظرده‌یه مستغرق اولمش قله‌سی ایچنده طاملره ، قیرلره ، ذکوره ، اناثه ، اطفاله دگزك امواج عظمت قرینی قدر قدرت نما ، دگز گبی ساکن ، دگز گبی نامتناهی تلاطماتنی نشر ایدر .

آشاغیده ، آنك زیر پاینده نمناك ، قرا کلق ، کیرلی ، سایه‌لر ، پیسلکلر ایچنده محبوس ، فقط همت افروز بر صورتده طوران اورس‌ده طنین انداز اولور . دائرۀ انتشاری دها آز . دها سونوك ، اکثریا منقطع ، اکثریا تعب آور ، فقط غیرت‌نمون ، جسارت افزا ، انسانیت پرور اولان ضربات متصوته‌سنی متصل نظر دقته حزین گورینان قالدیرم اوزرینه آتار .

اورسك اوزرینه اوریلان چکیچ ضربه‌لری سوقاقدن عکس ایده‌رك پنجره‌مه اوریر وَبکا :

— قالق ! دیر .

چاكك طنینلری سمادن اینر ؛ پنجره‌مك جاملرینی تتره‌دیر ؛ وَبکا :

— یوکسل ! دیر .

قالق ، یوکسل ! ایشته بکا اورس ایله چاكك سویلدیکی ایکی جمله . مشیت فعالانه‌م محواولوبده همت وغیرتدن اوصانج کلدیکی وَحیاتی بربارکران اولمق اوزره تلقی ایتدیکم زمان اورس بکا خطاباً :

— چالیش، دیکرلرك سنك ایچون زحمت چکدیکنی کوریورسك. کچوردیکك شو ایام حیاتده اورس قدر کولکه‌لرك ، دومانلرك ، یانوب طوتوشدیغك یوق . مع هذا اورس بو کولکه‌لری، دومانلری، یانوب طوتوشمنی بر طرف ایده‌رك ینه چالیشیور، ایشنی کوریور . دیر .

بو خطابندن فضله اوله‌رق‌ده :

— حیاتکی (آتش اشتغالده) تاولا . مشیت وراده‌کی چکیجله دوك : بو ضرباتدن کار ونعمت شراره‌لری صیچرایه‌جقدر .

حیاتکی تاولا . مشیت واراده‌کی، چکیجله : بو ضرباتدن نغمات سامعه نواز دخی صدور ایدر . اکتساب قوت ایتدکجه فضله اوله‌رق اکتساب سرور ایده‌جك ، نانپاره‌کی قازاندقجه هوای انبساط ایچنده قاله‌جقسك ـ زیرا بوقانوندر؛ سعی وهمتك آهنك نامتناهیسی واردر . حالت استراحتده آغیر، سیاه بر کتله‌یم . فقط چکیچ بکا اوردقجه بو سیاه وَصلب کومه‌دن اصوات طائره، اصوات مضئیه طنین انداز اولور . بونلر کنج عسکرلرك، کنج ایشجی قزلرك اصوات ضعیفه‌سیدر امّا جمله‌سی‌ده لطیف ، سامعه نوازدر . نصایحنی القای صماخ جان ایدر . ایشته مشیت فعالانه‌م محو اولوبده همت وغیرتدن اوصانج کلدیکی وَحیاتی بر بارکران اولمق اوزره تلقی ایتدیکم زمان اورسك بکا سویلدیکی سوزلر بونلردر .

طالعك مقدّرات ثابته‌سی مقتضیاتندن اوله‌رق کوشه نشین تفکر اولمنی آرزو

ایتدیکم وَیاخود خاك مذلت و فتوره کندی بویمدن آشاغی دوشمکه باشلادیغم زمان چاكڭ بنی چاغیرر (آه ! بونه بر دعوت عالی منقبتدر) وَ صدای تیزیله بنی تشریح ایدر ، دیرکه :

— خیال ایت . دوشون . یالوار ، سو ، آچیل . چاكڭ کبی فعالیت وزندگی ایله کندیکی مشحون ایت، کندیکڭ اولمیان آلام واکدار آلتنده آنڭ کبی پراهتزاز اول . سکا تبسم ایتمیه‌جك اولان ازدواج ، سنی یاد ایتمیه‌جك اولان اطفال ، سنی طانیمامش اولان اموات ایچون تتره .

سنڭ کبی خالی ، ساکت ، میتم ! ذیروح . ولوله‌لی ، مالی اولدیغم افراد ـ خلقڭ اخذ وتلقی وَنشر واصدار ایتدیکم خیالات و اوهامیله‌در . ساعات کذشته‌یه باقیه‌رق ، انکساراتدن قورقیه‌رق قوجه‌مان قلبمی ضربان ایچون کشاده براقیورم . وَ ضربات وسیعه‌سی تا اوزاقلرده‌کی سفیللر اوزرینه قدر توسیع ایدیورم ، سنڭده ضربان خیز قلبڭ اولان حس ، ساکت طورمسون . آنی توقیف ایتمه . ضربه‌لر آلتنده ترنم ساز اول !

خیال ایت . دوشون . یالوار . آچیل . یوکسل !

بنم نغمات معنویه‌م ایله بو خاکدانڭ ، حواسڭ ، دارالصناعه‌لرڭ ، مساعیڭ قنادلرڭ ، هر درلو کلال وملالڭ فوقنه چیق ، حسیات نفیسهٔ بشریه‌نڭ وَ افکار مشعشعهٔ انسانیه‌نڭ اقطار علویه‌سنه قدر یوکسل . اطرافکه باق . طوغله‌دن برقفس درونده اولدیغم حالده بلوطلرڭ اورته‌سنه، حتّی بالاسنه قدر نا قابل توقیف اولان تلاطملرینی ایصال ایدیورم . چاكڭ قله‌سی ایچنده اولمدیغی کبی سنڭ روحکده جسمکده محبوس اولمسون !

ایشته طالعڭ مقدرات ثابته‌سی مقتضیاتندن اوله‌رق ، کوشه نشین تفکر اولمغی آرزو ایتدیکم وَیاخود خاك مذلت وفتوره کندی بویمدن آشاغی دوشمکه باشلادیغم زمان چاكڭ بکا سویلدیکی سوزلر بونلردر .

آه ! کاشکی دائمی صورتده چاکی دیکلیه‌یدم ! آه ! کاشکی دائمی صورتده اورسی دیکلیه‌یدم !

چاك ايله اورسى ديكليه ديكليه هرايكيسى‌ده حياتمك اقسام متممه‌سندن اولدى. شمدى روحمله هم نشينددرلر. بو صباح ينه بر پرواز مسرورانه‌يه قاپيلديغم اثناده شكرلمه‌لر وَخنده‌لرله مملو بر «مائدهٔ تعميد» حجرهٔ تنهاييمه داخل اولدى. بن، بنم اولميان بر چوجق ايچون خيالات وَآمال ايله طولى بر ساغر سرشارى بوشالتدم.

چاكدن بنم اوزرمه طوغرى قرمزى عقيده‌لر، كلمات متبركه، زوجه‌نك تولارى، يسوعك جهرهٔ متبسمى، مستورهٔ امواتده بريكمش قطرات سرشك، ارواح، بر چوق روحلر، ادوار تاريخيه‌نك جمله‌سنده كرهٔ ارض اوزرندن كچوب گيدن وَآنجق بو فنا زار غبرايى تسليه وتزيين ايچون بتكرار گلان روحلر قارمه قاريشق برصورتده دوگيليوردى.

اورسدن چكيجلرك، قازمه‌لرك، صبانلرك شماته‌سى آره‌سنده آچيلمش معدن قيولرى، سورولمش تارلالرك خيالات مرئيه‌سيله موقوف انين وَمشغول مساعى، طوپراق ييغينى اوزرينه اگيلمش، فقط او كومه‌يى آچوب فيضبار ايدن، بشقه بر حاله قويان بغدايى، تيمورنى طوپلايان، احتمالكه برحياته بدل قالمش اولان بر تويى بيله يديمينه آلان انساب بشر تعالى ايليوردى.

بتون بوخلق بنم اوطه‌مه استيلا ايتدى. بنى دوشوندردى، آغلاتدى، گولدردى، تترتدى.

اكثريا چاك ايله اورسك طنينى ساكن ساكن مجاوبه ايدر، برآهنگه گيرر. چونكه سعى ترنم ايدر؛ ترنم چاليشور.

فقط بعضاً آره‌لرنده مدهش نيچه وقايع، نيچه استقبالك هيجانه گلديگى بر محاوره قوپار.

اورس چاكه: سن بى فائده‌سك. دير.

چاك اورسه: سن آلچاقسك ديه جواب ويرر.

مساعى پرور قادينك چكيجى آلتنده ازمنه وفضانك اعماق خفاسندن، بدبختانك اضطرابات مأيوسانه‌سى، فريادلرى ايشيديلور. بوفريادلر متفكر چاكك قله‌سنه هجوم ايدر، آنى تتره‌در.

آه ! اورسك چكیجی چاكلری اصلا قیرمسون !

آه ! چاكلر اورسك انین مضطربانه‌سنی اصلا باصدیرمسون !

جناب رب العالمین بر دم غضبنده :

— سن اورسی چكیجلیه‌رك اتمگكی قازانه‌جقسك . بیوردی [١] ؛ فقط امر الٰهیسنك قوللری ایچون ناقابل تحمل اولدیغنی عظمت وقدرت سبحانیه‌سنه شایان گوره‌مدیگی ایچون :

(او اتمگی چاكلرك صداسیله یه‌جكسك) دیه مرحمت ابدیه‌سنی ارزان بیوردی .

مترجمی

احمد راسم مارسل لامی

[١] نصوص توراتدندر .

فلاندر ادبیاتی نمونه‌لرندن

٢

لوحهٔ طبیعت

« غابرئیل » طاریلدی ؛ قادینـلرڭ اڭ بدبختی کندیسی اولدیغنی سـویلیه‌رك بنی هیچ اومدادیغم بهانه‌لرله تکدیر ایتدی ؛ برچوق حقسز کلمه‌لرڭ مقهوری ایلدی . صکره ده جیبندن مندیلنی چیقاره‌رق آجی آجی آغلادی .

بن چوجقلقدن هنوز چیقمش ، عهد شبابه یکی آدیم آتمش ایدم . علم معاشرته متعلق هیچ بر شیدن معلوماتم بولنمیان بویله بر زمانده ازدواج ایتمش اولدیغم ایچون زوجه‌مڭ ایلك سـوزلری بنی دوچار اسف عظیم ایتدی . لکن ، گیده‌رك ، بو وضع تهاجم آلنجه حدتلندم ، خلجانلاندم ، قلبمڭ اڭ درین نقطه‌سـندن اوریلدم . شیماریق بر چوجق مزاجنی آگدیران هوای فطرتنه اصلا روی تسلیمیت گوستر-میه‌رك ، جزالندیرمغـه قرار ویردم ؛ تك باشـنه ، طبعنڭ خرچینلغی ایله هم سر براقوب دنیاده سـوگیلرڭ ، ابتلالرڭ بر طرفدن باغلانوب ، بر طرفدن ده چوز-لمسنده‌کی حکمت معنویه‌یه شاشه‌رق یتاق اوطه‌مه چکیلدم .

بر سـیّالیت بسیمه حالنده اولان ضیای قمر ، آیینـه گبی پارلدایان مجلاّ پارکه‌یی مستغرق انوار ایتمك اوزره تول پرده‌لر آره‌سندن ترشح ایدیوردی . جاملی قپونڭ ، رزه‌لری چیتر چیتر چیتردایان ایکی قنادینی بردن آچه‌رق بالقونڭ قورقولغی اوزرینه اتکا ایتدم .

مارینه‌دن بری بکا « آقشاملر خیر اولسون ! » دیه حایقردی . باقدم ، یول اوزرنده قومشـولرمدن اولان بر راهبڭ جبه‌سنی گوره‌رك : « آقشـاملر خیر

اولسون، راهب افندی ! » جوابنی ویردم . بو صره‌ده آغیر بر خطوه ایله چماشیرجی قادینلر کچدیلر که، نهرده ییقامش اولدقلری چماشیرلری سپتلر ایچنده اوله‌رق نقل ایدیورلردی . صکره، یولك منتهاسنده بر ضیای متحرّك منظورم اولدی که، بر لحظه قدر توقف ایتمش کبی گورینه‌رك ، یکیدن قوشمغه باشلادی ؛ بوده اقسام اصلیه‌سی نیکلدن معمول بر (بیسیقلت) ایدی که، پیش نگاهمدن سرعتله ، گورلدیسزجه کچدی .

نهایت بن کندمك یالکز ، شو لوحهٔ طبیعت قارشوسنده یاپه یالکز اولدیغمی حس ایده‌رك، محیطم اولان اشیانك تماشاسی ایله استغراق نشین اولوب گیتمگه ، عمر کدرناکمك سفالتلرینی ممکن مرتبه اونتمغه چالیشدم .

نسیم ، برعطرصاف ایله مشبوع ایدی ؛ بن بو عطری تنفسمله طاتلی امیوردم . صحرادن پلسنکلی قوقولر منتشر اولیوردی . دائرهٔ نظرمدن خارج قالان آغاچلر دخی غایت کسکین ، مؤثر بر رایحه نشر ایدیوردی . « موز » نهرندن کچه‌رك بر مدّ بحری نشئه‌سی ایله برلکده تازه قطرانلنمش بر گمی قوقوسی گتورن آهسته بر روزکار ایسه ، مجموعندن بر طراوات عجیبه‌یه مظهر بر دمت تشکیل ایتمك اوزره ، بتون اوروایح لیلی مزج ایدیوردی . سینهٔ طبیعتده بر نشئهٔ حیات جاودانی واردی . لکن ، شوآنده بومسرت ونشئه، بنی اصلا تأثریاب ایتمیوردی ؛ چونکه بن بو شادمانینك تغیر ناپذیر وعلوی بر حضور ، وارلقلرینك مبدائی‌ده، منتهاسی‌ده کندی کندیلرندن عبارت بولنان شو مکوّنات بی نهایه‌نك آسایش وحضوری ایله وجود بولمش اولدیغنی حس ایدیوردم .

پیش نظرمده، نهرك اوته‌کی ساحلی اوزرنده غیر مزروع برچوق بایرلر یوکسله آلچاله اوزانیور ؛ بونلرك جهات یمین ویساری وحشی چالیلر، شوریده اوتلر، کثیف یاپراقلی . مظلم منظره‌لی نباتلردن بشقه برشیٔ حاصل ایتمیوردی . دها اوزاقده ، تپه‌لر اوزرنده قلعه اجزاسندن سپرلر ، کهنه دیوارلر هیبتمون اولیور ؛ بوقلعه‌نك برجلری، پرده خطلری ، پوترنه‌لری بر بشقه عصرك تشبثات حربیه‌سنی اخطار ایله ، شومنظرهٔ استغراق آمیزه براحتشام مهیب عسکرانه علاوه ایدیوردی .

انقطاع ناپذیر ، مبهم بر شماتت ایشیدیوردم . صو بندینك ولوله‌ٔ دورا دوری.. دائمی اولان زمزمهٔ شوق وسروری ... فراش ســالدیده‌سی اوزرنده بر گوزل حیوان گبی اویویه قالمش اولان « موز » نهری برامنیت رخاوتپرورانه ایله آقیوردی؛ پیرایهٔ آسمان اولان قمره، بر مرأت مصفی تشـکیل ایده‌رك آنك شکل مستدیرنی اخلال ایدیور ، برجوی سیمینه برنظیره‌نمای مشابهت اوله‌جق صورتده اریدیور، برر برق چهنده حالنه تحویل ایلیوردی . اوته کی ساحل اوزرنده مرکوز اولان بتون فنارلر دخی بربرلرندن برمســافهٔ منتظمه ایله بعید اوله‌رق ، زرین پرتولرینی صـویك قوجاغنه آتیورلردی . آره‌صره اوفاجق تفه‌جك طالغه‌لر تشکل ایده‌رك ســاحلك قوملری اوزرینه روحنواز برشیرلتی ایله چارپیور ، بو آره‌لق اورایه چکیلمش اولان اوفاجق صـندالر تتره‌یور ، صاللانیوردی . ابدیاً متحرّك اولان بوطالغه‌لر ؛ تتره‌یه تتره‌یه ، خراب وتهی اولان اسکی کوپری‌یه ، بری دیگرینه بکزه‌میان طاش کمرلره طوغری ایتیوردی .

ماه شب زنده‌دار غشی‌آور عیون اولان بر ارتفاعدن صغوق نور طالغه‌لری دوشوروب طوریوردی . هوالره معلق بولنان خفیف بلوطلر قبهٔ کبودی‌یی آغیر آغیر کچیور ، کنار سیمینلری بیاض قماشلره بکزه‌یوردی . سمانك بعض جهتلرینه کثرتی حدّ واحصــایه کلمیه‌جك درجه‌ده اجرام زاهره سرپیلمش ایدی ؛ هرلحظــه یکیدن یکی‌یه برطاقملرینی دها کشف ایدیوردم که، ایلك نظر تفهم آنلردن قاچمش ایدی . گوزلرم قماشمشدی ؛ طبیعتك فوق‌الارض اولان حیات اعجاز نا کنك بنی جذب وغشی ایتدیگنی .. بوعالمك غوائل خسیسه‌سندن تجرید ایده‌رك اعلا ایلدیگنی حس ایدیوردم . بو وسعت فیروزه رنکه توجه ایده ایده روحم اوسمت بالاده غائب اولیورمش .. برعمّان بیکرانه دوشن برطوز دانه‌سی گبی اریورمشجه‌سنه برتحسّس غریبه مجلوب اولیوردم . گویا سمالرك قابل التجا اولمیان اعماق فسیحه‌سنه گیریور ؛ بی نهایه برعلویّت ، سماوی بر مبهمیت کسب ایده‌رك خلائق آسمانه مخصوص اولان حیات سرمدی‌یه اشتراك ایدیورمشم گبی گلیوردی .

بو اثناده ، دیرسکلرم بالقونك استنادگاهی اوزرینــه موضوع اولدیغی حالده

گوزلرمی یره ایندیریور ، ناصیه‌می آوجلرمك ایچنده گیزلیوردم . نامتناهیلکی دوشونیوردم ؛ عالمك پك بیوك اولدیغنی . بزم بو عالم ایچنده تمامیله غائب اولدیغمزی ، حیاتمزك نه قدر سریع الزوال واهمتسز اولدیغنی ، بو جهان فانی اوزرنده نه قدر کشینك درد والم چکدیگنی وده‌ها نه قدرینك چکه‌جگنی دوشونیور وبوراده میلیونلرجه مخلوقاتك نیچون بر حیات کدر آلوده محکوم اولدقلرینی کندی کندیمدن سؤال ایدیوردم .

مضطرب وبیقرار اولدیغمی حس ایدیوردم ، یورکمده کدر وکلالدن مرکب بر حس افزایش بولیوردی . اویله تفکراته طالوب گیدیوردم که ، هربری قعری بولنمیان بردریای محبت ایدی . وجودمه برجرأتسزلك گلیوردی . بر یغین افکار مغفله‌نك مسحور ومغلوبی اولیوردم . زمانك فرارینی ، بکا پك سریع گورینان ماضی‌یی ، مدید ومختساز گلان حالی دوشوندم . کرهٔ ارض پك چوق زماندنبرو تماشا ایتمکده اولان اجسام علویه‌نك زیر انظار شهادتنده مزعج ، نشئه‌سز اولان نصیبهٔ عمرمی فرط مرارتله استجواب ایتدم .

بو آره‌لق ، آرقه طرفده خفیف بر آیاق پاطردیسی ایشتدم ؛ بو پاطردی « غابرئیل » ك بر آز اوّل یاپمش اولدیغی ایشی خاطرمه گتوردی . فقط شمدی بو ایشی دها ساکن و آسوده بر فکر ایله تلقی ایدیوردم . نیچون مخالفت وبرودتله یشاملی ؟ آره‌مزده عفو اولنمیان بر شتم و حقارتك بقاسنه نیچون میدان ویرملی ؟ آره‌مزده جریان ایدن ایشدن شمدی آنك مکدّر ومتأسف اولدیغنی طالغنلغم ایچنده حس ایدیوردم ؛ لکن بونی آکا هیچ بر شیئك اعتراف ایتدیرمیه‌جگنی ده آکلایوردم . بونکله برابر بن ده قطعیاً دونمدم ؛ اگرچه آکا قلبمك آرزوی ائتلافنی حس ایتدیرسه ایدم محجوب اولوردم ؛ مقدّمات ائتلافیه‌نك طرفمدن ایراد اولنمسنی بر معاملهٔ جبانتکارانه گبی گوریوردم .

شمدیلك او بکا یاقلاشیوردی . عجبا نه دیه‌جکدی ؟ لباسی بکا سورونیوردی ؛ حرارتلی نفسنی اکسه‌مده حس ایدیوردم ... النی الم اوزرینه وضع ایتدی ؛

گوزلری گوزلرمه مصادف اولدی؛ بر جمله، یالکز بر جمله ایراد ایتدی: « سویله، پول، آرتق بنی سومکدن واز کچه‌جکمیسك ؟ »

« غابرئیل » ی سینهٔ محبتمده بولندیردیغم مدتجه تنفس ایتدیکم هوا، سما، نهر، طاغلر، الحاصل بتون بو لوحهٔ طبیعت برحیات تازه ایله پرورشیاب اوله‌رق یکیدن قازاندیغم آسایش روحی، تکرار اله کچیردیکم سعادت عمری تقدیس، اعزاز ایدیورمش کبی گورندی . بودنیاده فلسفهٔ حقیقیه‌نك، انسان اتمکنی شوق وشغفله ییمك، باده‌سنی ذوق وصفا ایله ایچمك وَ بتون گون محبوبهٔ روح اولان برقادین ایله شائقانه امرار وقت ایتمکدن عبارت اولدیغنی ایشته او اثناده یاد ایدیوردم .

لکن بردنبره زوجه‌مك گوزلرنده بر ممنونیت مستهزیانه فرق ایتدم؛ بو ممنونیت تهکّم ومظفریت ایله پرورده ایدی . آرتق استقباله قارشو باغلانمش اولدیغمی، زوجه‌مك بڭا قارشو بر مظفریت معنویه قازانمش بولندیغنی آڭلادم . مع مافیه شوراسی‌ده محقق دگلمیدرکه، بواقشام بومظفریت « غابرئیل » ك حسن وآندن زیاده شو لوحهٔ طبیعتك هیئت مهیّجه‌سندن نشأة ایتمشدر ...

حیدرظفر　　　　آندره رویختر

اسلامده تاریخ علوم ریاضیه

[مابعد عن جزؤ ٥٤]

مشارالیه تاریخ هجرینك ٢١٢ وتاریخ میلادك ٨٢٧ سنه‌سنده، اوّلجه پدری [هارون الرشید] زماننده لسان عربه نقل ایدلمش اولان « مجسطی » یی تکراراً ومنتظماً ترجمه ایتدیرمشدر .

مأمون ، علم جلیل هیئته میل ورغبتی زیاده اولمسنه مبنی مجسطی‌نك ترجمه‌سیله اکتفا ایتمیه‌رك ، مندرجاتی‌ده، عصری مشاهیر هیئیونی طرفندن تحقیق ایچون اقتضا ایدن آلات رصدیه‌یی، مبالغ کلیه صرفیله وارباب هنر ومعرفت وساطتیله تدارك وانشایه موفق اولمشدر .

شویله‌که : خلیفهٔ مشارالیه عصرینك مشاهیر هیئیونندن [یحیی بن ابی‌منصور] ایله [سند بن علی] ، [خالد بن عبدالملك المروزی] ، [عباس بن سعیدالجوهری]، [ابن‌اسحق بن کسوف] وسائره‌دن مرکب بر هیئته آلات رصدیه وضع وتنظیمی امر ایتمگله ، آنلرده (بغداد) ده (شماسیه) نام محلده بر رصد خانه تأسیس ایله هجرت نبویه‌نك ٢١٤ وتاریخ میلادك ٨٢٩ نجی سنه‌سنده ارصاد اجرامه مباشرت ایلمشلردرکه ، ملت اسلامیه‌ده سالف الذکر [محمد بن احمد النهاوندی] دن صکره رصدله اشتغال ایدن بو ذوات کرامدر .

ذوات مشارالیهم بو رصدخانه‌ده اجرام سماویه‌دن شمس ایله قمره عائد رصداتی بالاجرا « بطلیموس » ك جداول فلکیه‌سنك ، اول زمانك تعبیری وجهله ــ بو ایکی سیاره‌یه عائد قسمنی تصحیح ایتدکاری صره‌ده دائرهٔ خسوفك مجسطیده محرر

اولان میلنی ــ که ″۰۲ ′۵۱ °۲۳ ایدی ؛ تحقیق ضمننده میل مذکوری یکیدن تعیین ایدرك [ابن یونس] ك قولنه گوره ، ′۳۳ °۲۳ یه مساوی بولمشلر ایدی .

مؤخراً ینــه مأمونك امریله تاریخ یزد جردك ۲۰۱ نجی وَهجرت نبویه‌نك ۲۱۷ نجی سنه‌سنده ــ که تاریخ میلادك ۸۳۲ نجی سنه‌سنه توافق ایدر ــ شـام ده « جبل قاسیون » ده [خالد بن عبدالملك المروزی] نك ریاستی تحتنده [سند بن علی] وَذوات سـائره‌دن مرکب بر هیأتده یکیــدن رصدات اجرا ایتمشــلر وَصورت ـ مخصوصه‌ده احضـار ایلدکلری غایت جسیم بر آلتله دائرهٔ خسوفك تکراراً میلنی تعیین ایلمشــلردرکه ، ذوات مشارالیهمك بو دفعه بولمش اولدقلری مقدار میـل ، ″۵۲ ′۳۳ °۲۳ دن عبارتدر .

مؤخراً بونلر خلاصهٔ رصداتلرینی حاوی برده زیج ترتیب ایلمشلردرکه ، بالآخره ملت اسلامیه‌ده ظهور ایدن رصّادان میانــده « زیج الممتحن » نامیله شهرت بولان وَ [بتانی] وَسائره‌نك رصداتنه اساس اولان زیجلر ، بو زیجلردر .

مأمون ، قدمای هیئیونك موفق اوله‌مدقلری بر درجه‌ده صحتــله نصف النهار ـ ارضك درجهٔ واحده‌سنی‌ده بر هیئت فنیه معرفتیله مساحه ایتدیرمشدر .

بو بابده الك زیاده شایان وثوق اولان مأخذلردن آلنان معلوماته نظراً ، بو هیئت خالد بن عبدالملك المروزی ، سـند بن علی ایله علی بن عیسی ، یحیی بن بحتری وَذوات سـائره‌دن مرکب اوله‌رق ، بونلر اجرای مساحه ایچون « دیار ربیعه » یه تابع [صحرای سنجار] ه کتمشلردرکه ، بو وقعهٔ مشهوره هجرت نبویه‌نك ۲۱۷ نجی وَتاریخ میلادك ۸۳۲ نجی سنه‌سنه مصادفدر .

هیئت فاضلهٔ مذکوره بریهٔ سنجارده بر محل مناسبده آلات رصدیه وساطتیله ارتفاع قطبی تعیین ایلدکدن صکره بری [خالد بن عبدالملك] ك وَدیگری [علی بن عیسی] نك تحت ریاستنده اولمق اوزره ایکی فرقه‌یه انقسام ایده‌رك ، برنجی فرقه نصف النهار اوزرنده شماله وَایکنجی جنوبه متوجهاً حرکت وَهر بری آیرلدقلری یرده ضبط اولنان ارتفـاع قطب بر درجه تزاید وَیا تنـاقص ایتمش بولنجه‌یه قدر بو وجهله نصف النهار استقامتنجه حرکته مداومت ایتمشدر . بو اثناده هر فرقه مبدأ

حرکتلرندن اعتباراً نصف النهار بوینجه ایپلر گرەرك، وتدلر دیکەرك منتهای حرکتلر- ینه قدر قطع ایلدکلری مسافهٔ مستقیمەیی مساحه ایتمشلردر . مؤخراً هر بری قطع ایلدیکی مسافەیی تکراراً مساحه ایدەرك، عودتله مبدأ حرکت اولان نقطەده اجتماع ایتمشلردرکه، بو مساحەده [خالد بن عبدالملك] بردرجەلك نصف النهار قوسنك طولنی ۵۶ میل وَحال بوکه [علی بن عیسی] $\frac{۲}{۳}$ ۵۶ میل بولمشدی .

اوراده بو اختلافك اوزرینه اوزون اوزادی یه بینلرنده مناقشه ایتدکدن صکره بالاتفاق نصف النهار ارضك درجهٔ واحدەسنی $\frac{۲}{۳}$ ۵۶ میل اولمق اوزره قبول ایلمشلر وَنهایت بو مقداری ــ چونکه ارض تماماً کری اعتبـار اولندیغندن ــ ۳۶۰ ایله ضرب ایدەرك محیط ارضك ۲۰٤۰۰ میل اولدیغنه بینلرنده قرار ویرمشلردر .

هیئت مذکورەنك بو مسـاحەده استعمـال ایلدیکی میل، درت بیـك ذراعدن وَذراعده (مأمون) ك احداث وتأسـیس ایتدیگی « ذراع اسـود » دن عبارت ایدی. بو ذراع اسودك قیمتی تحرّیات واقعەیه نظراً ۰,٤۸۷۲۶ مترو اولەرق بو تقد- یرجه برمیلك طولی ۱۹٤۹ مترو اولەجغندن، هیئت مذکوره طرفندن بولنان درجهٔ واحدهٔ ارضیه : ۱۰۹,۷۹٤ وَمحیط ارض ۳۹,۷۵۹,۶۰۰ مترو اولمق لازم گلور .

اوّلجه اسملری بو قاروده ذکر ایدیلان مشاهیردن بشقه، سیّاراتك حرکاتنه دائر جداول فلکیه ترتیب ایدن [احمد بن عبـدالله حبش] ، [عبدالله بن سهـل بن- نو بخت] [محمد بن عبدالله بن عمر البازیار] [احمد بن محمد بن کثیر الفرغانی] ، فحول حکمای اسـلامیەدن کثرت تألیفات وَوسعت معلوماتیله بحق اشـتهار ایدن [یعقوب بن اسحق بن صبّاح ابو یوسف الکندی] ، منجم شهیر [جعفر بن محمد بن عمر ابو معشر بلخی] . هپ دور مأمونده یتیشان اعاظم ریاضیون وهیئیوندندر .

هله [ابوعبدالله محمد بن موسی الخوارزمی] عهد مأمونه رونق ویرن مشاهیر ریاضیونك مرتبهٔ اولیسنده بولنان اعاظمدن عد اولنسه سزادر .

جملهٔ مصنفاتندن « کتاب المختصر فی حساب الجبر والمقابله » نامنـدەکی کتابی اوروپالیلرك اللرینه کچن کتب ریاضیەنك الك قدملیلرندندر .

فی الحقیقه [فیبوناچی Fibonacci] گبی اوروپانك دور ظلماتنده یتیشان ریاضیونك

يگانه مرجعى [خوارزمى] نك كتابى اولديغى گبى، دور تجدّد وانتباهده ظهور ايدن مقدمهٔ رياضيونك آثارينه وَازجمله [لوقا دو بورغو Lucas de Burgo] ، [تارتاغليا Tartaglia] ، [قاردان Cardan] ، [فرّارى Ferrari] گبى مشاهيرك مكتساب ومصنفاتنده هپ بو كتاب اساس ومأخذ اولمشدر .

اوروپا مورخينى كشف الظنوندن نقلاً وَمورخ شهير ابن خلدونه عطفاً كتاب مبحوث عنهى بين الاسلام علم جبره دائر تأليف اولنان كتابلرك برنجيسى اولمق اوزره ارائه ايتمش ايسه‌لرده بو روايتلرنده اصابت ايتمامشلردر . چونكه بو كتابك مقدمه‌سنك مطالعه‌سندن‌ده آكلاشيله‌جغى وجهله [محمد بن موسى الخوارزمى] بو بابده تحريك خامهٔ تأليف ايدنلرك برنجيسى دگلدر .

شوراسى شايان تعجبدركه اساسى خوارزمينك سالف الذكر كتابنده موجود اولان وَبالآخره رياضيون اسلام طرفلرندن توسيع وتعميم اولنان اصول جبر ، علم هيأت گبى يونانيلردن آلنمامشدر .

بو گونكى گون تدقيقات عميقه وَتحقيقات دقيقه سايه‌سنده ميدانه چيقمشدركه ، بين العرب مستعمل اولان اصول الجبر والمقابله ، صرف عربلرك محصول ذكا وعرفانلريدر. واقعا معارف هنديه‌يه دائر معلومات صحيحه اعطا ايدن [ابوالريحان البيرونى] نك بيان ايتديگى وجهله عربلر اصول تعداد وترقيم ايله اعمال اربعهٔ حسابيه‌يى هنديلردن آلمش ايسه‌لرده خوارزمينك كتابنده مشهود اولان معادلاتك اصول حلنه نه كتب يونانيه ، وَنه‌ده آثار هنديه‌ده تصادف اولنمشدر .

بناءً عليه علماى اسلاميه‌نك « الجبر والمقابله » ناميله ياد ايلدكلرى بو شعبهٔ رياضيه ، موادّ هنديه ايله ، اسلوب عرب اوزره انشا ايدلمش وَ بالآخره درونى يونان آثار عتيقه‌سيله تزيين قلنمش بر بناى مليدركه ، بو بنانك مؤسّس ومعمارلرى صرف اولاد عربدن عبارتدر .

اوروپانك دور تجدّد رياضيون وَحكماسى نظرنده بو شعبهٔ رياضيه او درجه بيومش ايدى‌كه، مشهور راهب [پاچيولى] ، [علم جبرى Arte magiore] [فن عظيم] ديه توصيف ايتمش وَاون آلتنجى عصر ميلاديده برحيات بولنان رياضئ شهير [قاردان] ده [Art magna] يعنى « فن عال العال » نامنى ويرمش ايدى .

بو گونکی گون بیله حادثات عددیه‌دن وَیا تعبیر عادیسیله خواص اعداددن بحث ایدن شعبهٔ ریاضیه‌یه اوروپالیلر بیننده [آلغوریتم Algorithme] نامی‌ویرلمکده اوله‌رق، بواسم وقتیله اوروپالیلرك عصرلرجه نظرحیرتلرینی جلب ایدن سالف‌الذکر جبر کتابنك مؤلفی بولنان [ابو عبدالله محمد بن موسی] نك مسقط رأسی اولان [خوارزم] شهرینك فرنکلر بیننده مستعمل اولدیغی وجهله [الخورزم Alkhorisme] نام محرفندن مشتق بولنمشدر .

[خوارزمی] نك علم هیئته‌ده خدمتی سبقت ایتمشدر :

فی الحقیقه مشارالیه اوّل‌امرده خلیفه منصور زماننده [فزاری] طرفندن هند لساننده‌ن عربی‌یه نقل اولنان زیجی [هارون‌الرشید] عصرنده ، اوغلی مأمونك تشویقی اثری اوله‌رق ، اختصار وَفقط میل وتعدیل شمسده هند اصولنی ترکله تعدیلده فرس، وَمیل‌ده اول زمانلر بین‌الاسلام شیوع بولمغه باشلایان [بطلمیوس] مسلکنی اختیار ایتمش وَمع‌مافیه [کتکه] نامنده بر هند منجمنك آثارندن بر چوق مواددە نقل وعلاوه ایلمشدر .

مأمونك وفاتی علوم ریاضیه وهیئه‌نك ترقیسنه مانع اولمدی . چونکه علوم - مذکوره‌نك بین‌الاسلام نشریله ترقیسی خلفای عباسیه وَازجمله مأمون طرفندن جداً تأمین ایدلمش ایدی . بناءً علیه صوك دفعه اوله‌رق خلیفهٔ مشارالیهك ، محضا علوم ریاضیه وحکمیه‌نك ترقیسی اوغرنده وقوع بولان اقدامات واهتماماتی سایه‌سنده ، قرن ثالثده دخی بك چوق ریاضیون وهیئیون یتشدی .

بو قافله‌نك پیشدارانی [بنوموسی] نامیله شهرت بولان (محمد) ، (احمد) ، (حسن) اسملرنده‌کی اوچ قرداشدر .

بونلر بغدادك [باب‌الطاقه] یه منتهی اولان کوپریسی اوزرنده بر رصدخانه تأسیس ایده‌رك ، اوراده مدت مدیده رصدات اجرا ایتمشلردرکه ، مشارالیهمك رصداتنه بالآخره مصرده ظهور ایدن اعاظم هیئیوندن [ابن یونس] ده اعتماد ایده‌رك زیجنه درج ایتمشدر .

اولاد موسی بو رصدخانه‌ده اجتماعله [قلب‌الاسد] ك حرکت وسطیهٔ سنویه‌سی

۲۴‴ ۵۳″ وَ دائرهٔ خسوفك میلی ۳۵′ ۲۳° وَ اعتدالین نقطه‌لرینك حرکت رجعیهٔ ـ سنویه‌سی (سنهٔ یزد جرده گوره) ۵۵″ وَ شمسك حرکت وسطیهٔ سنویه‌سی ۵۸″ ۳۹″ ۴۵′ ۳۵۹° اولدیغنی بولمشلردرکه ، بو مقدارلردن اعتدالین نقطه‌لرینك حرکت رجعیه‌سندن ماعداسی حقیقت حالدن پك‌ده بعید دگلدر .

[ابو جعفر محمد بن موسی] راصد اولدیغی مرتبه‌ده مکمل مهندس ایدی . الآن شرق وَغربك کتابخانه‌لرینی تزیین ایتمکده اولان عربی العباره [ابلونیوس] ك کتاب مخروطیاتی مشار الیهك اثر همتیدر .

بو صره‌ده (متوکل علی‌الله) ك طبیب خصوصیسی اولان مشاهیر اطبای سریانیه‌دن (حنین بن اسحق) ی وَعلی‌الخصوص اوغلی (اسحق بن حنین) ی ذکر ایتمدن کچمك ممکن دگلدر .

حنین لسان آشنا بر حکیم اولمقله خلیفهٔ مشارالیه [موسی بن خالد] ، [استفان بن باسیل] ، [یحیی بن عدیّ] گبی ترجمه‌یه مقتدر ذواتی آنك معیتنه ویرمش وَبونلرك ترجمه ایلدکلری مسوّداتی [حنین] نظر تصحیح واصلاحندن کچوردیگندن ، آز زمان ظرفنده طبیعیات وحکمیاته دائر پك چوق کتب نفیسه وجوده گتورلمشدر .

(اسحق بن حنین) ایسه ، طبیعیات ایله ریاضیاتی جمع ایتمش بر لسان اشنا اولمسیله پك گنج ایکن کتب یونانیه‌یی ترجمه‌یه باشلامش ایدی . (اقلیدس) ك « کتاب الاصولی » ایله (بطلیموس) ك « مجسطیسنی » یکیدن وَنسخهٔ اخرادن ترجمه ایتدیگی گبی (آرشیمد) ك « کتاب الکرة والاسطوانه » سی ایله ینه (اقلیدس) ك « کتاب المعطیاتی » ایلك دفعه اوله‌رق لسان عربه نقل ایلمشدر .

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

صالح ذکی

آژانس هاواس

غزته اوقويانلرك جمله‌سی بو عنوانی علی الدوام هر گون گورمکده‌در. وظیفه‌سیده — آبونه صورتیله تلغرافنامه تبلیغندن عبارت اولمق اوزره — هرکسك معلومیدر. فقط بو عنوان نه وقت ظهور ایتمش، نصل شهرت بولمش، نه صورتله بو قدر انتشار ایتمش؛ باخصوص الیوم نه شکل آلمشدر؛ بورالرینه غزته اوقويانلرك بلکیده یوز بیکده بری واقف دکلدر. بو عدم وقوف ایسه یالکز بزلره عائد دکل، هر قومه شاملدر.

بعض جوّال فکرلر اولورکه وسیلهٔ اشتغال تحری ایدرکن — آن غیر منقسمده چاقوب گوزدن نهان اولان شمشك گبی — سحاب تخیل ایچنده روشنایی بخش نگاه ابتصار اوله‌جق بر بارقهٔ ذهنیه سایه‌سنده او آنه قدر موهوماتدن اولان بر لازمه‌یه، او آندن اعتباراً بر شکل حقیقت ویرمکه موفق اولورلر.

ایشته بو گونکی گونده اقوام مدنیه آره‌سنده آلتمش یاشنی احراز ایتمش نه‌قدر آدم وارسه جمله‌سندن بر سنه دها یاشلی اولان هاواس آجانته‌سنه اویله بر بارقهٔ ذهنیه، بدرقهٔ احداث اولمشدر:

*

پارسلی موسیو هاواس اسمنده بر مترجم ۱۸۳۵ سنهٔ میلادیه‌سنده پارسده (ژان ژاق روصو) سوقاغنده — اجنبی غزته‌لرینك مقالات مهمهٔ سیاسیه‌لرینی

ترجمه‌یه مخصوص ـ بر اداره تأسیس ایدرك، پارس غزته‌لریله سفارتلره آبونه طریقیله انگلیز، آلمان، ایتالیان، اسپانیول وروس غزته‌لرندن ترجمه ایلدیگی بندلری توزیعه مباشرت ایلدی. اوتاریخده فرانسزلر وخصوصیله پارسلیلر وقایع اجنبیه‌یه اوقدر اهمیت ویرمدکلرندن، تأسیس ایتدیگی اداره خانه‌دن مأمول ایتدیگی درجه‌ده پارلاق بر نتیجه ادراکنه موفق اوله‌میان موسیو هاواس ۱۸٤۰ سنه‌سنده یالکز موسم صیفه مخصوص وپارس ایله لوندره وبروکسل آره‌سنده اطارهٔ پیام ایتمك اوزره بر [گوگرجین پوسته‌سی] احداث ایلدی‌که، بوسایه‌ده صباحلین لوندره وبروکسلدن گوگرجینلرك جناح سرعتنه تودیع اولنان حوادث، اوگله‌دن صکره پارسده شایع اولمغه باشلادی. چونکه گوگرجینلر لوندره‌دن پارسه ٦ وبروکسلدن ٤ ساعتده گلیورلردی.

زیرا او تاریخده سیالهٔ برقیه تلغرافنه بدل، هوائی تلغراف دینلان اشارتلرله تعاطئ پیام ایدیلور وفقط سیسلی هوالرده بو واسطه ایله اخبار واستخبار ممکن اوله‌مدیغندن، بعضاً برقاچ گونلر مخابره سکته‌دار اولوردی. بناءً علیه موسیو هاواسك گوگرجین پوسته‌سی او زمانه گوره بر کشف فوق‌العاده یرینی طوتدی.

موسیو هاواس مؤخراً شمندوفرله الیقتریق تلغرافندن‌ده استفاده ایله توسیع دائرهٔ امور ایلمش و ۱۸۵۰ ده اوغلی هاواسی استخلاف ایتدیگی زمان آجانته، اوروپا ممالکنك همان عموم پای تختلرنده مخابر مخصوصلر بولندیرمغه وبو سایه‌ده خصوصات مالیه وتجاریه‌دن مشتریلرینه، ایشلرینه یرایه‌جق قدر مکمل معلومات اعطاسنه موفق اولمش ایدی.

۱۸۵٦ ده آژانس هاواس [بوللیه] نامنده‌کی اعلان شرکتیله عقد مشارکت ایتدیگندن فرانسه ولایاتنده نشر اولنان غزته‌لرك اك مهملرندن یوزدن زیاده‌سنه، ارسال ایده‌جکلری حوادث مقابلنده غزته‌لرینك اوچنجی ودردنجی صحیفه‌لرینه بر قاچ اعلان درج ایتدیرمك تکلیفنده بولنمشدی. طبیعی بو تکلیف قبول اولندی. ایشته بو تاریخدن اعتباراً آژانس هاواس دائرهٔ اخباراتنی توسیع ایلدیگندن اهمیت وقدرتیده او نسبتده توسع ایتمگه باشلادی. پای تختلرده‌کی

مأمورلرندن ماعدا اوروپا وَ آمريقانك مهم بندرگاهلرنده، فرانسه‌نك لوا وَقضا مركزلرينك كافه‌سنده برر مخابر اتخاذ ايلدى.

وقتيله آژانس هاواسك پارسده‌كى اداره خانه‌سنده مستخدم بولنان [رويتر] نامنده برانگليز، هاواس آجانته‌سنك زمان كچدكجه فوق الغايه وسعت پيدا ايده‌جگنى معاملاتك آلمش اولديغى طور ترقيدن استدلال ايله خدمتنى ترك ايدرك لوندره‌ده كندى نامنه بر آجانته تأسيس ايلمش ايدى. عينيله آلمانياده دخى [وولف] اسمنده بر آجانته دها ظهور ايتمش ايدى. بناءً عليه بو تاريخده هاواس آجانته‌سى ذكر اولنان [رويتر] وَ [وولف] آجانته‌لريله برلشمگى موافق مصلحت بولديغى گبى بو آجانته‌لر دخى هاواس گبى جهان مدنيتك اكثر بلادينى دائرهٔ معاملاتنه آلمش اولان بر اداره ايله اتحادى منفعتلرينه مطابق گوردكلرندن عقد مشاركت ايلديلر.

بوندن صكره آژانس هاواس، آجانته‌نك پارس شعبه‌سنه عائد سيّار مخابرلر بولنديرمغه‌ده لزوم گورمشدركه، بونلر دنيانك هر نره‌سنده بر محاربه ظهور ايده‌جك اولورسه درحال سوق اولنورلر. وَ اردولرى تعقيب ايله وقايع حربيه اوزرينه پيدرپى معلومات ويررلر. حتّى بو مأمورلردن برى [تونكن] محاربه‌لرينك برنده تلف اولمشدر.

ايكنجى هاواس ١٨٧٣ ده اداره‌دن چكلمكله يرينى اليوم آجانته‌نك مديرى بولنان موسيو [لوبه‌ى] يه ترك ايلدى. [لوبه‌ى] ايشه مباشرتيله برابر آجانته‌نك مخابره وَ آبونه معامله‌لرنجه بر چوق تعديلات وتبدّلات اجرا ايتمشدركه، بونلر تجاربله مؤيد اولان تصوّرات معقولانه‌دن بولنديغى جهتله شركتك منافعنى خيليدن خيلى توسيع ايلمشدر. بو گون آژانس هاواس، شهرى بر بدل جزؤى وَيا خود كندوسنه ترك ايديلان حق اعلان مقابلنده مشتريسى اولان ولايات غزته‌لرينه سياسى بندلردن ماعدا پارسده وَخارجده‌كى وقايع وَحادثاتك كافه‌سى حقنده معلومات وَتجارت وَبورسه معاملاتى اوزرينه ارشادات وَحتّى حق نشرينى اصحاب قلمدن اشترا ايلديگى رومانلرله ادبياته دائر مقالات گوندرمكده‌در. بناءً عليه

بو گون ولایت مطبعه‌جیلرندن بری همان هیچ بر مخابر مخصوص استخدامنه وَیا محرره محتاج اولمقسزین یومی وقوعات محلیه‌یه دائر یالکز بر بند یازه‌رق آژانس هاواس سایه‌سنده غزته چیقاره‌بیلور . حتی آژانس هاواس پارسدن ٤٠٠ کیلومترو مسافه‌ده بولنان شهرلرده‌کی آبونه‌لرینه اعطا ایده‌جگی حوادثی ـ آرزو ایدرلرسه ـ تحریراً دگل (قلیشه) یعنی بعدالترتیب ستون شکلنده اصاغه اولنمش قالب صورتنده گوندرر . وَبناءً علیه بر مطبعه‌جی بو صورتله ترتیب کلفتندن‌ده آزاده بولنه‌رق طوغریدن طوغری‌یه قالبی ماکنه‌یه آتوب غزته‌سنی تمثیله مباشرت ایدر .

آژانس هاواس بو قیلشه‌لری بعدالظهر ساعت آلتی ایله یدی آره‌سنده ترتیب واصاغه ایلدیگندن، پارسدن ساعت ٨ ایله ٩ آره‌سنده حرکت‌ایدن قاطارلره تودیع ایلر . مثلا پارسدن ٣٣٢ کیلومترو مسافه‌ده بولنان (پوآتیه) شهرینه بوقالبلر بعد نصف‌اللیل ٢ بچقده واصل اولورکه، ایرتسی گونی نشر اولنه‌جق برغزته‌نك دستگاه طبعه وضع اولنه‌جغی زمان دیمکدر . مطبعه‌جیلر هفته نهایتنده تراکم ایدن بوقالبلری صندوقلرله آجنته‌یه اعاده ایدرلر . اوراده تکرار اذابه ایله علی‌الدوام ترتیبده استعمال ایدیلور .

آژانس هاواسك فرانسه‌نك یگرمی بیوك شهرنده ایکنجی درجه‌ده آجنته‌لری واردر . بو آجنته‌لر بولندقلری شهرلردن وَحوالیسندن اطلاع ایلدکلری معلومات ایله پارسده غزته‌لری ایچون طوپلادقلری اعلانلری پارس مرکز آجنته‌سنه ایصال ایدرلر . مقابلنده‌ده مرکز آجنته‌سندن تجارته، بورسه‌یه وَسیاسیاته دائر آلدقلری معلوماتی ، محلی بانکر وَتاجرلرینه صاته‌رق، پارس آجنته‌سنه ذرّه‌جه بار اولمقسزین کچینورلر .

بالاده بیان ایتدیگمز وجهله آژانس هاواسك فرانسه لوا وقضا مرکزلرنده آیروجه برر مخابری بولنورکه، بونلرده اکثریت اوزره غزته‌جیلردر .

آژانس هاواسك ممالك اجنبیه‌ده‌کی معاملاتی فرانسه‌ده کینه مشابهدر . اورالرده ده ایکنجی مرتبه‌ده آجنته‌لر تأسیس ایتمش وَآلمانیاده‌کی (وولف) ایله انگلترده‌کی (رویتر) شرکتلریله اولان مناسباتی توسیع ایلمشدر . بناءً علیه ممالك

اجنبیه‌دن آلدیغی معلومات مقابلنده کندوسیده آنلره پارس حوادثی تبلیغ ایلیه‌ـ گلدیگندن، بوسایه‌ده مصارفنی یوزده اللی مرتبه‌سنده تهوین ایتمش بولنور .

آژانس رویتر ایله آژانس وولفك معاملات عمومیه‌لریده آژانس هاواسه مشابهدر . آنلرکده بیوك شهرلرده ایکنجی درجه آجنته‌لری وَاداره مرکزلرنده مخابر مخصوصلری واردر . بو صورتله مثلا اسقوچیاده ادیمبورغ شهرنده وقوعه گلمش برحادثه، بو شهرده‌کی آجنته طرفندن لوندره مرکز آجنته‌سنه اخبار ایدیلور . اورادن اوّلا لوندره آجنته‌سنك مشارکت ایلدیگی اوروپا وَ آمریقا آجنته‌لرینه ، صکره‌ده لوندره وَولایات آبونه‌لرینه تلغراف چکیلور .

دیگر ممالکده‌کی آجنته‌لرده عینی لوندره آجنته‌سی گبی حرکت ایدرلر . بناءً علیه قبل الظهر ساعت طقوزده ادیمبورغده حادث اولان بر وقعه، اوگله وقتی اوروپا وَ آمریقانك مهم شهرلرینك کافه‌سنده شایع اولور .

اوروپا اتحاد تلغراف تعرفه‌سی سائر قطعه‌لره نسبتله اوجوزدر . حالبوکه جنوبی آمریقاده (بولیویا) جمهوریتنه اون کلمه‌لك بر تلغرافنامه‌دن ٢٩٥ فرانق وَاون کلمه‌یی تجاوز ایدن هر بر کلمه ایچون ٢٩ فرانق اللی سانتیم اجرت آلنور . بو فاحش اجرت آژانس هاواسی تلغراف مخابراتنی ساده‌لشدیرمك ایچون ، غایت مکمل بر لغت ترتیبنه مجبور وموفق ایتمشدر . مثلا (یوسف) اسمی تلغراف مخابراتنده استعمال ایدیلان سکز لساندن هر برنده متعارف اولان املاسیله یازیلورسه بشقه بر معنی افاده ایدر . بوندن بشقه درت رقملی بر عدد، ٤٠ کلمه‌لك بر تلغرافنامه شکلنی آلور .

آژانس هاواس هر گون جنوبی آمریقاده (بوئه‌نوس ـ آیرس) شهری آجنته‌سنه پارس بورسه‌سی معاملاتنه دائر معلومات اعطا ایدر . (لاپلاتا) جمهوریتیله فرانسه بیننده تعاطی ایدیله‌جك مخابراتك اون کلمه‌سندن ١٩٥ فرانق وَ آیروجه هر بر کلمه‌دن ١٩ فرانق اللی سانتیم آلنور . بو اون کلمه‌نك اوچی عنوان ایله امضایه گیدر . متباقی ٧ کلمه‌نك دردیله آژانس هاواس اوّلا بورسه معاملاتنك اجمالی ، ثانیاً اسهام عمومیه‌دن الڭ مهملرینك او گونکی حالی ، ثالثاً تجارت

بورسه‌سنك قيمت اموالی ، رابعاً امتعهٔ تجاریه‌نك پیاسه‌یه گوره رایج احوالی حقنده معلومات مكمله ویرر . فضله قالان دیگر اوچ كلمه‌یی وجه آتی اوزره استعمال ایلر :

پارسده بر چوق بانكر وَتاجر وارد كه هر گون بوئه‌نوس - آیرس ده‌كی شریك ومخابرلریله مخابره‌یه مجبوردر . آژانس هاواس بونلر ایچون اوچ درت یوز كلمه‌یی حاوی بر جدول ترتیب ایتمشدر . وَتاجرلرله بانكرلرده معاملات روزمرّه‌لرینك ایجاباتنه گوره بو اوچ درت یوز كلمه‌دن هر برینك حذاسنه برر تلغرافنامه ترتیب وتحریر ایتمشلردر . بو جدولك بر نسخه‌سی بانكرلرك مخابرلرینه وَیالكز كلمه‌لری حاوی اولان بر دیگر نسخه‌سیده آژانس هاواسك بوئه‌نوس - آیرس آجنته‌سنه گوندریلور . بناءً علیه بو بانكرلردن بری بوئه‌نوس - آیرسه بر تلغراف چكمك استینجه ، او تلغرافی افاده ایدن كلمه‌یی وَیا كلمه‌لری آجنته‌یه گوندریر . اوده كندی تلغرافنامه‌سنه علاوةً بوئه‌نوس - آیرسه چكر . اورا آجانته‌سیده ذكر اولنان كلمه‌لرك هانكی بانكر وَیا تاجره مخصوص لغات مرتبه‌دن اولدیغنی بیلدیگی جهتله عائد اولدیغی محله ایصال ایدر . آژانس هاواس بومعاملاتنده كلمه باشنه ٥٠ فرانق آلور . بوصورتله هم كندوسی اجرتی ثلثان نسبتنده تخفیف ایتمش اولور ؛ همده تاجر وَیا بانكر بر ایكی یوز فرانقه مقابل یتمش بش فرانقله ایشنی گورمش بولنور .

الیوم آژانس هاواس ٨,٥٠٠,٠٠٠ فرانق سرمایه‌لی وَهر بری بش یوز فرانقلق ١٧,٠٠٠ حصه‌دن مركب بر شركتدر . اصحاب اشتراك هر سنه تموزده پارسده اجتماع ایدر . فقط بو مجلسده بولنه بیلمك لااقل ١٥ حصه صاحبی اولمقله مشروطدر .

شركتك اموری لااقل ٢٥ حصه‌یی حائز ٣ دن اون بشه قدر حصه‌داراندن مركب بر مجلس اداره معرفتیله رؤیت اولنور . ایدیلان تمتع سنوینك یوزده ٧ بچغی مجلس اداره اعضاسنه ، دیگر یدی بچغی دیركتوره وَمتباقی یوزده سكسان بشی‌ده حصه‌دارانه اعطا ایدیلور .

[غراند آنسقلوپدی]

توفیق ضیا

تاریخ مطبوعات

غزته، مبدائی، ترقیاتی

کشفیات فنیه‌دن بالرّیاضیه ثابت اولنلری استثنا ایدلدیگی حالده برچوق کشفیات مهمه دها واردرکه، تاریخلری ظلال شبهات آلتنده مبهم قالمشدر.

هرنصل بر قانون فنیدن اولورسه اولسون اهمیتجه — خصوصا تطبیقات فعلیه نقطهٔ نظرندن — دون اولمیان دها برچوق کشفیات واردرکه، تاریخك نسبتله روایت ایتدیگی مشاهیردن، معتبر گوستردیگی، اعتماد ایتدیگی نامزدلردن هانگیسنه عطف واسناد ایدلمسی لازم گله‌جگنده محاکمه‌مز متردد قالیور. بخارك قوهٔ انبساطیه‌سی، پاره، یازی، بارود، کاغد گبی — موفقیات انسانیه‌نك اهمندن معدود اولان — کشفیات فوق‌العاده بو قبیلدندر.

دوشونلسونکه یالکز — بخارك قوهٔ انبساطیه‌سی دیدیگمز بو خاصهٔ طبیعه‌نك عقل بشره چشم بصیرتك یاردمیله منکشف اولمسی ایله — بونك تطبیقات فعلیه‌سندن ایدیلان استفاده، مدنیت حاضره‌یی ادوار سالفه‌دن قطعیاً آییره‌جق قدر بر جولان ترقی‌یه باعث اولمشدرکه، هردرلو خصوصات نظر دقته آلنمق شرطیله اسکی زمان ایله زمانمز مطالعه اولنسه — بر قاچ امثالی گبی — بو کشفك‌ده آره‌ده الك قوتلی بر حد فارق اولدیغی آکلاشیلور. دیمك اولیورکه، دنیاده ذکای بشرك الك بیوك فتوحاتندن بری‌ده بودر. آز بر شی دگلدر. فقط حقیله کاشفی

مجهولدر. واقعا (جيمس وات) بخارڭ تطبيقات ماديه‌سنی بولمش اولان صاحب دها‌‌‌ادر. يوقسه بو خاصهٔ طبيعيه كندوسندن نيجه عصر مقدم معروف ايدی.

بوگبی كشفيات مهمه اوقدر بيوكدركه، تاريخ گويا آنلری يالگز بر كشی‌يه، حتی بعضاً بر ملته اسناد ايتمكدن چكينور. پك عادلانه حكم ايده‌ميه‌جگنی بيلديگی ايچون عموم انسانيته اسناد ايديور. يالگز بر دوره – اوده تقريبی بر صورتده – اسناد ايده‌بيليور.

بونلر اويله اهميتلی كشفياتدركه شرف استنادی دائرهٔ خصوصيته صيغه‌جق قدر كوچك دگل.

اشته اصل موضوع بحثمز اولان [غزته] دخی بو كشفيات فوق‌العاده‌دن بريدركه مبدائی تعيين اولنه‌مامش وابتدا آنی تصوّر ايدن صاحب دها بولنه‌مامشدر. واقعا غزته‌يی غزته حالنده ابتدا نشر ايدن، آنی حقيله تعريف ووظائفنی تعيين ايدن (رەنۆدۆ) در فقط – ايلروده افاداتمزدن آگلاشيله‌جغی وجهله – آندن اوّل حوادث ويرمك اصولی بر چوق يرلرده جاری ايمش. بورادەده (رەنۆدۆ) تماميله (وات) حيثيتنده‌در. حتی بو كشفده بخارڭ كشفنه پك بگزر. چونكه:

بخارڭ تطبيقاتی انسانلر بيننده نصل مناسبات ماديه وروابط تجاريه‌يه تقويت بخش ترقی اولدی وبو سايه‌ده كلياً سعادت بشريه‌يی انتاج ايلدی ايسه، غزته‌نڭ اڭ بيوك خدمتی‌ده، مناسبات معنويه‌مزه تلاحق افكار ايله وساطت ايدرك، فوق‌العاده برجولان ترقی‌يه باعث اولمسی‌در.

بوگون جمله‌مز، بز طوغمزدن اوّل [غزته] نڭ دورانی بيلديگمز ايچون اهميتنی تقدير ايده‌بيلمكده بر درجه‌يه قدر معذورز. فقط جزئيجه تأمل ايدلسه غزته‌نڭ هيئت اجتماعيه‌يه ايفا ايلديگی خدماتڭ نه قدر اهميتلی اولديغی آگلاشيلور. بوگون غزته ترقيات مدنيه‌نڭ معياری، وپك طوغری اوله‌رق سويلنه‌بيلوركه، هر غزته طوغديغی يشاديغی جمعيتڭ لسان حاليدر.

ورقهٔ حوادثكده – بعض امثالی گبی – كاشف حقيقيسی مجهولدر ديمشدك؛ بوراده تفصيلاته حاجت يوق ايسه‌ده، تتبعات تاريخيه‌يه باقيلورسه [پكين] ده پك

اسکی بر ورقهٔ حوادث دوران ایتدیکی محققدر . اسکی آتنه‌ده دخی [ئه‌فیمه‌ریدس] نامیله غزته‌یه پك آز بکزر اوراق حوادث وار ایمش . ونديکده پك اسکی برزماندن برو ـ غزته دگلسه‌ده ! ـ بعض وقتلی وقتسز حوادث ویریر ، شکلی وَ دوری غیر منتظم ورقه‌لر دوران ایدرمش . رومه‌ده [قیصر César] زماننده حوادث یومیه [Acta diurna] نشر ایدیلورمش . واقعا او کاغدلرك شمدیکی غزته‌یه هیچ بکزر بریری یوقمش . حتی فرانسه‌دن اوّل آلمانیا وَانکلتره‌ده بوگونکی غزته‌یه هیچ بکزه‌میان بوگبی حوادثنامه‌لر وارمش . بونلرك هیچ بریسنه حقیله غزته دیه‌مزسه‌کده ، بونلرك تکمّلی اصل غزته‌نك ظهورینه سبب اولدیغنی قبول ایتمکلکمز ضروری گورینور . واقعا ایلك دفعه اوله‌رق حقیله برغزته نشر ایتمك وَغزته‌نك اوصاف ممیزه‌سیله دستورینی ، تعریفنی ویرمك ... همده دوری منتظم برحالده اولان غزته چیقارمق شرفی بحق [ره‌نوّدوّ Renaudot] نکدر . فقط ایلروده گوریله‌جکی وجهله اوده ـ غزته‌یی فرانسه‌ده هیچ یوقدن بن ایجاد ایتدم ! ـ ادعاسنده بولنمیور . آنجق برنجی دفعه اوله‌رق نقل وادخال ایتدیکنی سویلیور . مشارالیهك بواعترافنه باقیلورسه ، خلقه حوادث ویرمك اصولنك کندوسندن اوّل معلوم اولمقله برابر ، بو عادتك ذاتاً جاری بولندیغندن‌ده وقوفی اولدیغی آکلاشیلیور . فرانسز ، ایتالیان ، آلمان ، انکلیز ، گبی غزته ایجادی شرفنی استرقاب ایدن ملتلرده تاریخ مطبوعات ایله مشغول اولان ارباب قلمك ادعالرینی اوزون اوزادی‌یه نقلدن ایسه اصل [ره‌نودو] وَ [غزته] سنه نقل بحث ایده‌لم :

[ره‌نوّدوّ] وَ [غزته]

بوگون هیئات اجتماعیه‌نك الڭ مهم احتیاجات مدنیه‌سندن بری اولان [غزته] اون یدنجی عصر ابتدالرنده یوق ایدی ؛ وَیاخود اولسه بیله یوقاروده بیان اولندیغی اوزره حالت اثریه‌ده ایدی . فرانسه‌ده دخی غزته هنوز انتشار ایتمزدن اوّل ، ـ همده چوق اوّل ـ ال آلتندن حوادث دوران ایدرمش . [Nouvelles à la main !؟] [۱۶۳۱] سنهٔ میلادیه‌سنده [ره‌نودو Renaudot] اسمنده برطبیب صاحب ذکا ، ایلك حمله‌ده غزته‌نك

حقيقی دستورينی کشف ايدرك ابتدا فرانسه‌ده [غزته] يی تأسيسه موفق اولمشدر. اوزمان [ره‌نودو] برخيلی زحمت وموفقيتی سايه‌سنده مسعود اوله‌رق ترقی ايتمكده ايدی.

اون اوچنجی لوئينك طبيب خاصی اولان بوذات [١٥٨٦] سنه‌سنده [لؤدون Loudun] شهرنده تولد ايتمشدر. كنديسی، الك خيرخواهانه كشفياتيله تاريخده نام براقمش بر حكيم انسانيتپروردر. فقرايی مجاناً [قونسولتو] ايتمك اصول انسانيت كارانه‌سنك واضعی كنديسيدر. حقيقت! سفالت بشريه‌يه فائده‌بخش تسليت اوله‌جق بوندن بيوك، بوندن فائده‌لی برايجاد اولەمز. موسی اليهك انسانيته حقيقی بر محبت فوق العاده‌سی اولديغی ايچون قوتلی بر عزم ايله آكا

ره‌نودو ١٦٥٣ — ١٥٨٤
پارسده‌كی هيكلندن مقتبسدر.

خدمت ايتمش وكندوسنك همشهريسی وحاميسی قاردينال ريشليونك نفوذ وحمايتی سايه‌سنده — رهگذار عزمنه ديكيلوب — نيات خيرخواهانه‌سنه خيلولت ايدن بونجه موانع طاقت بر اندازانه‌يی پامال ايلمشيدی.

ذاتاً [رهنودو] غزتهیی ، قاردینالك پولتیقهسنه خدمت ایچون تأسیس ایتمش ایدی . کندوسی برچوق سیاحتلر ایتمش وخصوصا ایتالیایهده کیتمش ، برچوق عبرتلر آلمش ایدی . هله غزتهنك کشفی ، تصوری ایتالیا سیاحتنك نتیجهسیدر دینهبیلور .

حتی کندوسی [غزته] دن بحث ایتدیکی صرهده دیرکه : (آنلرك - یعنی غزتهلرك !؟ - طبیعی واقعا یکیدر ؛ فقط یالکز فرانسهده بو یکیلکی اولسه اولسه حقنده باعث لطف اولور .) یعنی یکیلکندن طولایی حسن قبول کوریر ؛ دیمك اولهجق .

سیاحتندن پارسه عودت ایتدیکی زمان بو شهرده او وقت دوران ایدن [الدن حوادث Nouvelles à la main] لری نه قدر کمال تهالکله یغما ایتدکلرینی کورنجه ، اجنبی مملکتلرنده دوران ایتدیکنی مشاهده ایتدیکی غزتهلره آز چوق مشابه بر ورقه تأسیس ایتمك فکرنده بولندی . بو بابدهکی تصورنی قاردینال‌ه آچدی . ذاتاً قاردینال کندو پولتیقهسی علیهنده دائما ادارهٔ قلم ایدن برچوق معترضلرینه جواب ویرمکدن عاجز قالمش اولدیغی کبی ، آنلرله آچیقدن آچیغه مجادله ایدهمامك دخی اساساً طوتدیغی اصولك مقتضیاتندن ، وحائز اولدیغی موقعك ضروریاتندن ایدی . بناءً علیه رهنودونك بو تکلیفنی کمال تهالکله قبول ایتدی . چونکه بو وجهله [رهنودو] کندوسنه پك قوتلی بر سلاح مدافعه ، وبر سپر تعرض اولهبیلهجکنی آکلادی . [رهنودو] یالکز مساعدهیه دکل ، تشویقاتهده ، حمایتهده مظهر اولدی .

« ریشلیونك پولتیقهسنه خدمتکار اولمق اوزره قلمنی صاتوب آلت ایتدیکندن طولایی [رهنودو] یی مؤاخذه ایتمامليدر . ۱۶۳۱ ده غزتهسنی چیقارمغه باشلادیغی زمان ریشلیونك محمیسی اولدیغنی هرکس بیلور ایدی . حتی آنك ایچون رقیبلری کندوسنه ریشلیو پولتیقهسنك آلتی ، خدمتکاری دیدیلر . فقط بوصورتله قاردینال‌ه خدمتکار اولدیغی ایچون هر حالده [رهنودو] مملکتنه قارشو وظیفهسنی حسن ایفا ایتمش اولیور . اوزمان قاردینالدن زیاده فرانسهنك سعادت وسلامتنی دوشونان کیم ایدی ؟.. »

(قوجه قونده Le grand Condé) گبی سلالهیه منسوبیتی ایله برابر مملکتنك الڭ امید بخش نجات قهرمان سرگردهلرندن اولان بر ذات بیله منافع ذاتیه وَخصومت شخصیهسی ایچون دشمن اردوسنه التحاق ایتمکدن چکنمامش ایدی. اولنجیهقدر فرانسهنك سعادتی ایچون چالشمش اولان ریشلیو ایسه سر بسالین احتضار اولدیغی حالده ـ دشمنلرینی عفو ایتمسنی کندوسنه تلقین ایدن ـ پاپاسه : « حکومتك دشمنلرندن بشقه دشمنلرم اولمدی » . دیمشدی . بویله بر آدمك اثرینه اقتفا ایله پولتیقهسنك مروّجی اولدیغی ایچون کندوسنك شرف و حیثیت ذاتیهسی اخلاقی نظرنده هیچ بر وقت لکهلنمز . حتی باقیلورسه (رهنودو) قاردینالك عنایت وحمایتنه صیغنمقله اصابت ایتمش؛ بوندنده کندوسنك دوربین ودور اندیش اولدیغی ظاهر اولور . چونکه ، غزتهنك بقاسی، غزتهجیلغك رواجی ایچون بویله بر حمایته عرض احتیاج کندوسنجه ضروریات اوّلیهدن ایدی . فی الواقع رقیبلرینك بر چوق اعتراضاتنه قارشو کندوسنی محافظه و مدافعه ایدن ریشلیونك قدرینی پك اعلا بیلدیگی ایچون فوق العاده منتدار قالمش ؛ وَبر رابطهٔ صمیمهٔ محبت ایلهده باغلانمش ایدی . (رهنودو) ریشلیونك قیمت واهمیتنی، مشار الیهك وفاتندن صکره دوچار سفالت اولدیغی زمان لایقیله آڭلامشدر .

(رهنودو) ریشلیونك حمایتنه صغنمغه لزوم گورمسه ایدی؛ ذاتاً غزته او زمان یشایهمزدی . بناءً علیه ایلك (غزته) فی مایس سنه ١٦٣١ تاریخ میلادیسنده ظهور ایتمش ایدی .

(غزته) تسمیه ایدلمسنك سببنی وَتأسیسندهکی نیتی بیان ایچون (رهنودو) دیرکه : «الڭ زیاده قونوشلمسی لازم گلان عوام طرفندن دها زیاده طانلمق ایچون..» بونی تأسیس ایتدم .

(غزته) لفظنك معنای حقیقیسنه باقیلورسه ، غزتهجیلغك مؤسسلگی شرفی وندیکلیلره توجه ایدهجك گبی گورنیور . چونکه بو لفظ، وندیکده وقتیله متداول برپاره ایمشکه، او وقت بوشهرده انتظامسز بر صورتده نشر ایدیلان ورقهٔ حوادث

بو پاره مقابلنده ـ یعنی [غزته] دینیلان بر سکه ایله بر ورقهٔ حوادث ـ صاتون آلنور ایمش؛ بالآخره سکه‌نك اسمی ورقه‌یه علم اولمش .

ایلك غزته ابتدالرنده غایت اوفاق وَ اڭ آز درت صحیفه‌دن متشکل ایدی‌که ، هرجمعه ایرتسی گونی معین وَقطعی اوله‌رق چیقار وَ ایکی [لیار] بدلنده صاتیلور ایدی . فی ۲۸ تشرین ثانی سنه ۱۶۳۱ ده طبقی او قطعه‌ده درت صحیفه‌لك بر کاغد دها علاوه ایدلدی . بو علاوه‌نك اسمی [مواقع مختلفه‌یه متعلق حوادث عادیه] اولدی . او حالده بتون غزته سکز صحیفه‌یه ابلاغ ایدیله‌رك بر [صو Sou] مقابلنده صاتیلمغه باشلادی . دها صکره‌لری [ره‌نودو] مقتضیات حاله گوره ، لزومنه بناءً مختلف تاریخلرله [علاوه] لر وَ [حوادث فوق‌العاده‌لر] نشر ایدر ایدی‌که بونلرك هپسی [قالاندر Calandre] سوقاغنده کائن غزته اداره خانه‌سنده باصیلور ایدی . [ره‌نودو] شو بر ایکی سنه ظرفنده مختارانه بر صورتده مطبوعاتی اداره ایتدی . حتی غزته‌جیلق بر مهم امتیاز اولمق اوزره قرال طرفندن کندو عهده‌سنده تأیید اولنمش ایدی . بو امتیاز اولادینه، اخلافنه وَیاخود آنلردن حق وصلاحیته مظهر اولانلره، باصدیرمق، باصدیروب صاتمق وَحتی هرکیمك وساطتیله وَهرنرده‌ده اولورسه اولسون هرنوع حوادثی درج ایتمك اوزره عهده‌سنده براغلدقدن ماعدا، سنه‌ده سکز یوز لیراده تخصیصات تعیین ایدلمش ایدی .

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

رضا توفیق « ره‌وو آنسیقلوپدیکدن ترجمه »

برنجی ناپولئونڭ بر یاور حربنڭ خاطراتی

انگلتره‌یه قارشو حاضرلق

ناپولئون ایتالیا قراللغی تاجی ایله تزین ایتدکدن صکره ایکی گون ظرفنده « طورینو » دن « سن ـ قلو » یه عودت ایتمش ایدی؛ بوراده ادارهٔ داخلیه‌دن بشقه بر شیله اشتغال ایتمیورمش کبی گورینه‌رك انگلتره‌نڭ امن و آسایشنی برقاچ ساعت دها تمدید ایتمك استمش ایسه‌ده صوڭ امرلرینی اعطا ایده‌رك وقتی‌ده حلول ایدنجه، یعنی ۳ آغستوس تاریخیله « بولونیا » یه قوشمشدر . آغوش دریاده اولدیغی کبی بوراده‌ده هرشی آنڭ انتظارینه موافق چیقمشدی . دائما مظفر اولان [وه‌ر هوه‌ل] [اوستاند] دن [آبلوتوز] ه قدر دونما ایله کسب اتصال ایده‌رك [سیدنه‌ی ـ شمیت] ڭ هجوملرینی ثمره‌سز براقمق ازره ایکی برونی بردن ترصین وتقویه ایتمسی ایجاب ایلمش وبو مصلحت مهمه ومشکله ایچنده کندی جهتندن هیچ بر شی غائب ایتمکسزین آنڭ اوچ قوروه‌تی تخریب ایلمشدی . [ته کسل] دن [بره‌ست] ه قدر دها بر طاقم مانوره‌لر اجراسنه تشبث وغیرت اولنه‌رق، ناپولئون دخی برقاچ ساعت ظرفنده اون بیڭ بارگیر ایله یوز آلتمش بیڭ کشینڭ رکوبندن امین اولمش ایدی .

بزم اردومزده‌کی قدر بیوك بر آتش تهوّر وشجاعت بشقه بر اردوده هیچ بر وقت گورلمامشدی . آمرلر ایله نفرلر لونده‌یه قدر واره‌رق انگلیزلری مغلوب ومضمحل ایتمك امیدینی اعظامده سیان ایدیلر ! ۲ آغستوس تاریخیله [بولونیا] یه

وصول بوله‌رق [راپ] ایله بن ایمپراطورك یارین گله‌جگنی وَ آنك وصولندن بر مدت صکره دگزه چیقیله‌رق بر هجوم ایدیله‌جگنی ماره‌شال [صول] ه خبر ویردیکمز زمان، بو ماره‌شال سائقهٔ مسرت وشادمانی ایله باشنی ایکی الی آره‌سنه آله‌رق اوطه‌سی ایچنده ظیب ظیب صیچرادی ! حال بوکه ایمپراطور دها صبرسز ایدی . ایمپراطور ایرتسی گونی عربه‌دن اینرکن سنهٔ سابقه‌دن دها متلاشی گورینه‌رك وَ آرتق قطعات عسکریه‌نك رکوبنه یگرمی‌درت ساعتلك بر زمانی رایگان ایتمیه‌رك آنجق درت ساعتدن عبارت بر مدت بخش ایتمشدر ! فی الواقع امر ایتدیگی آنده بتون لوازم ارکاب اولنه‌رق اشارت اولایه انتظار اولنمشدر .

مع مافیه [ویلنوو] ك مواصلتنه دائر اولان اندیشه‌سی ایچنده بر گون صکره شویله دیوردی : « بو نزول اصلا تمام اولمش بر شیٔ دگلدر . بن [قامپو-فورمیو] دن صکره دیرکتوواردن اوتوز آلتی میلیون ایله اوتوز آلتی سفینه وَ اوتوز آلتی بیك نفر استمش ایدم ؛ بونگله‌ده انگلتره فتح اولنمش گیتمش ایدی ! هم اوراده هیچ ده توقف ایتمز ایدم ! فقط شمدی ایش بشقه‌در ؛ آرتق بویله سلمه‌السلام حرکت ایده‌مم ؛ زیرا پك بیوك بر سنیور اولدم ! » بعده امیدی یکی باشدن کسب زندگی ایده‌رك علاوه ایدیوردی : « انگلتره‌یه هجوم ساعتی طنینساز اولدی ! [پوواتیه] ، [قره‌سی] وَ [آزنقور] ده‌کی مغلوبیتلرك انتقامنی آلملی‌یز ! بش یوز سنه واردرکه انگلیزلر حتی پارس ایچنده بیله حکمفرما اولیورلردی ! انگلیزلر حکمران جهاندر ! حال بوکه آنلرك موقع شان وعظمتلرینه بر گیجه ظرفنده اعتلا اولنه بیلور ! بر زمان آنلر فرانسه‌یی ضبط ایتدیلر ؛ شمدی‌ده بز انگلتره‌یه غلبه ایده‌جگز ! »

ایشته بویله‌جه ناپولئون معتادی وجهله نظر تحسر واشتیاقنی طوغریدن طوغری‌یه قلبه دیکیوردی . دونما ایچون هدف [کنت] وَ [سوسه‌کس] قیلری ایدی . بورادن اردو لوندره اوزرینه صولتنمای حرکت اوله‌رق [ته‌کسل] هیئت سفریه‌سی دخی عین مقصده خدمت ایتمك اوزره [تایمس] نهرینی چیقه‌جقدی. فی‌الحقیقه هر شی بویله بیوك بر امیدی تقویه ایدیور گبی گورونمکده ایدی .

ساحللرمزده ، بیـوك كوچك بتون لیمانلرمزده هرشی حاضر ایدی ؛ او زمان بالذّات ایمپراطورك دخی سویلمش اولدیغی وجهله : « پلاننك ترتیبات اساسیه‌سی دخی او درجه یولنـده ایدی كه ، حتی هر درلو موانعك حیلولتی نظر دقته آلنمش اولسه‌بیله ینه كندوسنه پك موافق احتمالات ظفر قالیوردی . » فقط ، ای تأسفات ابدیه ! اله كچمز ، یگانه اولان بوفرصت ، بوقدر متانتله بر هیئت مجموعه ، بوقدر مصارف ، بوقدر همم ومسـاعی ، ایمپراطورك ذكای معلومنك بوقدر مكمل بر نمونهٔ تركیبی ، بوقدر فسیح‌الاحاطه بر ترتیبی ، الحاصل فرانسه‌نك نصیبهٔ مظفریتی ، هرشی یالكز بر شخصك طولاییسی ایله نابود اوله‌جقدر !

مشهور سـوزدركه حكومت وداره دیمك انتخاب ایلمك دیمكدر ، حالبوكه ناظر [ده‌قره‌س] ك انتخابی فنا اصابت ایتمش ایدی . لاقید ومتواضع اولان [ویلنوو] محجوب وبی‌عزم ایدی . كندوسی ایچون غیر قابل تحمل اولان جنرال مسئولیتنك بارگرانی آلتنده آنك شجاعت عسـكریه‌سی غائب اولیوردی . ایمپراطورك انتخاب ـ واقعندن طولایی شرفناك اوله‌جق یره برقات دها ازیلوب بوزیله‌رك بو مأموریتدن قاچمق ، قورتلمق استمش ایدی . سائقهٔ صفوت مشربی ایله حایقره‌رق : « بو نه قدر چوقدر ! او كندوسنك بوقدر جسیم بر دونما دگل ، آنجق بر بلوك قوماندانلغنه قابلیتنی حس ایدر ! » اولدیغی سـویلمشدر . بویله بر دركهٔ سفلیهٔ متانتده بولنان بتون فكرلر گبی اوده كندوسـنك اتخاذ ایتمامش اولدیغی تدابیر وترتیبـاتك كافةً اتخاذ ایتمش اولدقلرینه دائما مرجح ودشمن ایچون هر شـیئك ممكن بولندیغی ظن ایله موقعنك بتمه حال الك وخیم جهتنی تصـور وتخیل ایدیوردی . [ده‌قره‌س] آنك دیدیگنه قطعا باقمامش وحقنده یاگلش بر حكم ویرمش ایدی . [ویلنوو] آنك محب صباوتی اوله‌رق ، حقنده رایگان ایدیلان ایلك تشویقات اوزرینه گوستردیگی موقت وعارضی بر شوق وغیرته اینانمش صورت معندانه‌ده آلدانوب گیتمش ایدی . ایشـته بویله‌جه انگلتره‌نك ، فرانسـه‌نك ، عساكر بحریه‌مزك ، ایمپراطورك نصیبنی سـائرلرینه دگل ، حتی كندی كندینه بیـله امنیت واعتمادی اولمیـان بر قوماندانه تودیع ایتمش ایدی !

[ناپولئون] شاهینه یاقیشور اولان لمحهٔ نظری ایله دها حزیرانك ایلك گونلری ظرفنده وبو آمیرالدن آلدیغی ایلك تلغرافنامه اوزرینه ناظرینك سهو و خطاسنه انتقال ایدرك مشارالیهك بو خطاسنی دوزلتدیرمگه جداً غیرت ایتمش ایدی. [میلان] دن گوندردیگی معلومات ووصایانك مآلی شویله ایدی : « بن ویلنووده خصلت مطلوبهنك وجودینی قطعا تخمین ایدهمیورم ؛ آنك حرب ایله ذرّه قدر ائتلافی یوقدر؛ بناءً علیه [برهست] پیشگاهنه عودت ایدر ایتمز آنی [غانتوم] ایله تبدیل ایتملیدر . » اول بابدهکی امرنامهیی همان امضا ایدهرك گوندرهجگینیده علاوه ایله سوزه ختام ویریوردی .

[غانتوم] ده دها زیاده خصلت وقوت اولوب اولمدیغنی بیلمیورم امّا نتیجهده بوامر قوّهدن فعله چیقمیهرق ، بزم طالعمز دخی [ویلنوو] لك اللرنده قالدی .

بو آمیرال [نهلسون] دن چکینمکدن بشقه برشی ایجاب ایتمدیگی مدتجه اساس تعلیمات وتصمیماتنه صادق بولندی . مع مافیه غایت مسعودانه بر سفر بحری ایله برابر متمادی خوف واندیشهلری وبرقاچ گون قدرده مخالف هوا ایله بیتاب اولهرق ۲۲ تموزده یگرمی سفینه ایله [فینیستر] برونی ارتفاعنده [جوارنده] برکرّه دها عرض دیدار ایدوب وقت ظهره طوغری بوراده [قالدهر] ایله اون بش انگلیز سفینهسنه بالتصادف ایکی ساعتلك زمانی تردد ایچنده گچوریر. نهایت محاربه باشلار. [قالدهر] غایت صیقیشیق گورینیور ، [ویلنوو] ایسه پك یاییغین بولنیوردی . بونك نتیجهسی اولهرق کثیف بر سیس ایکی دونمانی ستر ایله اشارات واقعهیی فائدهسز براقیجه ، شدّتلی وکور کورینه بر مجادلهیی متعاقب آرمهسنی ایندیرمش اولان ایکی اسپانیول سفینهسنه قطعیاً معاونت ایدیلهمامشدر . مع مافیه سمانك بر پارچهسندهکی آیدینلق آنلرك اوغرادیغی تهلکهیی میدانه چیقاردیغی جهتله معاونت دخی بولنهبیلوردی؛ فقط آمیرالمز بونی قبول ایتمدی؛ آنلر دخی روزگارك تأثیری ایله انگلیز دونماسنك اورتهسنه سوریلهرك ضبط وتسخیر اولندی .

مع مافیه ایرتسی گونی بزدن زیاده سوء معامله گورمکده اولان [قالدهر] چکیلیوردی؛ او ویلنوو احرکات واقعهسنك صاحبقرانی قالیوردی؛ ینه تردد ایتدی؛

فرصتی قاچیردی؛ بونی پك كچ اولەرق یكیدن دردست ایتمك استدی وَ نهایت خصمنڭ اوّلا [ویغو] یه ، بعده [قورونیا] یه گیدەرك كسب جیادت وزندكی ایتمك ، دونماسنی بالتخفیف بونی [فررول] ڭ دونماسی ایله توصیل وتوحید ایلمك اوزره فرارینه میدان ویردی .

او تاریخده ناپولیونڭ یاور حربی اولوب [ویلنوو] ڭ دونماسنه ركوب ایتمش اولان وَ بالآخره مارەشال رتبەسنی احراز ایله فرانسه رجالی عدادینه كچن [لوریستون] ڭ بیانه گوره بو محاربەدن بر گون صكره قونتر آمیرال [ماغون] انگلیز دونماسنڭ هجومدن مصون براقیلمسنه دائر مشارالیه آمیرال طرفندن ویریلان ایلك اشارت اوزرینه اودرجه شدتلی برغضب وتهور ایچنده قالدیكه، حتی آغزندن كوپوكلره صاچیلدی ، تپندی ، سفینەسی اوزرنده چیلغینجەسنه قوشمغه باشلادی ، آمیرالڭ سفینەسنی رجعت ایتمكده گورنجه بر چوق شتملر یاغدیردی ؛ تعریف اولنماز درجەدەكی غضب وتهوری ایچنده النه هرنەكه راست گلدی ایسه كافەسنی، دوربینی، حتی پروقەسنی بیله فیرلاتوب آتدی ، بونلرده دگزه دوشدی ؛ زیرا [ویلنوو] نه آتدقلرینڭ بری اصابت ایدەجك، نەده سویلدكلرینی ایشیدەبیلەجك درجەده یقیندن كچمیوردی .

بن اوّلجه بعض مأموریتلرده [ماغون] ایله پیدای مناسبت ایتمش ایدم ، بناءً علیه [لوریستون] گبی بن‌ده قانعم كه اگر [ویلنوو] ڭ یرنده او اولمش اولسه ایدی ایمپراطوره اطاعت ابراز وَروی تسلیمیت ایدیلور وَعلی‌الاحتمال هجوم دخی صورت مطلوبەده اجرا اولنەرق صورت حال تبدّل ایلردی ! فقط بر طاقم منافع تالیەنڭ حكمفرما اولدیغی یرلرده بودرلو خصائص وطبایعڭ پك چوق گولگەسی بولنور : بویەلری خدمات تالیه ومعاونەده استخدام اولنور . بو قونتر آمیرال ایسه ایمپراطورڭ فكرینه اویغون گلمش اولسه بیله مطلقا ناظرینڭ طبعنه خوش گلمزدی .

بیچاره [ویلنوو] اوچ هفته قدر [ویغو] ایله [قورونیا] ده مقیم اولدی . دونماسنڭ تدارك ارزاق ومهماتی، خسارات واقعەسی وَبونلردن دها آجی اولمق

اوزره پك زیاده شایان اعتراض ومؤاخذه اولان بر هزیمت و رجعتك صوڭ درجه‌ده‌كی كدورت و محجوبیتی حسبیله اوراده موقوف قالیوردی . ایشتدیگی تكدیرلر ، كندی كندینه وقوع بولان عتابلری (زیرا كندیسی كندینك اڭ ظالم وشدید دشمنی ایدی .) آنی غایت شایان تأسف بر یأس ونومیدی ایچنه آتدی . نهایت بو لیماندن ١٢ آغستوسده طوغری چیقدی . معیتنده [لالمان] ڭ سفینه‌لری داخل اولمق اوزره اوتوز درت گمی واردی ؛ دگرده باشی بوش قالدیغی جهتله ایمپراطورڭ ، ناظرینك اوامر رسمیه‌سنه ، اوتوز درت سفینه ایله [قورنووالیس] ڭ مجموعی اون سكز گمیدن عبارت اولان دونماسنه قارشو گله‌رك هرنه اولورسه اولسون [برەست] ده‌كی یگرمی بر سفینه‌نك محصوریتنی الغا ایله اللی بش سفینه‌دن عبارت بر قوّت كسب ایدنجه ، مانشی ضبط و استیلا ایتمك خصوصنده‌كی تعلیمات مؤكده‌یه اطاعت ایلمكده مختار ایدی ؛ اردومز اوراده ركوب ایتمش اولدیغی گبی ایمپراطور دخی كندوسنه اوراده انتظار ایدیوردی ؛ اودخی اردومزی اوراده تأمین ایده‌بیلوردی . فقط [نەلسون] ڭ خیالی آنی تعجیز و بیحضور ایدیوردی ! قورقوسی جرأتی اطاعتسزلك درجه‌سنه قدر واردیردی ؟ آچیق بر دگز اوزرنده درت گون قدر ترددن صكره بو قورقو (فقط بر نفره یاقیشور قورقو دگل ، زیرا ویلنوو بالذات جسور وقهرمان ایدی ؛ آنجق مسئولیتنی هر آن پیش نظر اندیشه‌ده طوتان بر جنرالڭ قورقوسی) آنجق ضعیف بر روزگاردن نصیحت آور اولدی‌كه ، بو گونده مع التأسف شمال شرقی جهتندن هبوب ایتدی . بكا بر دیگر شاهد سویلدی‌كه ، شاید روزگار جنوبدن وزان اولمش اولسه ایدی ؛ احتمالكه آمیرال آكا ترك وتسلیم نفس ایدر و ایمپراطورڭ ، اردونك انتظارینی بوشه چیقارمیه‌رق ایمپراطورلغك طالع واقبالنی تأمین ایلردی . [١]

ویلنووڭ بو بیقراری شئامت آلودی ایچنده ، بو حادثهٔ ضعیفه ، یعنی بر روزگار هرشیئك حكم وقرارینی ویردی ! حال بویله ایكن نصیب جهان نەدر ؟ بر فورطنه

[١] بو شاهد وقتیله ایمپراطورڭ یاور حربی ایكن صكره فرانسه مارەشالی اولان [رەی] در .

نره‌ده ، بر اوفاجق روزکار ! ایشته بویله بر روزکار ایله ناپولئونك قوجه بر همتی وَفرانسه‌نك طاشیدیغی الڭ بیوك برامیدی تارومار ایدیویرمك طالع ازلی وابدینك خوشنه گیتدی ! ایشـته آنك گبی پك چوق بیوك آدملر ، آنلرك غایت واسع اولان دائرهٔ ادراك واحاطه‌لری وَالڭ شـدیدالشکیمه حکومتلر او طالع ازلی وابدی ترازولرنده پك خفیف قالورلر !

۲۱ آغستوس تاریخنده ، یعنی بو بدبخت ویلنووك مانش دکزنده وَ [برەست] پیشگاهنـده هر زماندن زیاده امیـد وانتظار ایلدیگی بر صره‌ده بو آمیرال ، بزه صیرتی چویره‌رك [قادیقس] شهرینـه گیریوردی ؛ اوراده کندوسنی آلتی دشمن احاطه ایتمسنه میدان ویره‌رك ، بویله‌جه کندوسـنی ، دونماسنی ، بزم دونمامزی ، بالذات ایمپراطوری ، الحاصل کندوسنی بیهوده یره [برەست] ده ، [بولونیا] ده ، [ته‌کسل] ده بکلیان بتون هیئت سفریه‌یی فائده‌سز قیلیوردی !

ایشـته بو سببلرله انگلتره خلاصیاب اولدی ! آرتق برآ [پیت] طرفنـدن حاضرلانمش اولان استیلای عسکرینك ایمپراطورمزی اوراده طوته‌بیله‌جك اولدیغی سویلنمسـون . اوّلجه تفرس ایدلمش اولان بو تهلکه ایشـته وقوع بولیـوردی . قوّتلرمز چوقدن [ره‌ن] خارجنده ، بو نهر اوزرنده ، ایتالیاده التصاق واجتماع ایدیوردی . بونلر آوسـتریایی محاط بولنیوردی . . [دوروق] بر اتفاق تعرضی‌یه مقابل اولمق اوزره [هانووره] یی کندوسـنه ترك ایده‌جگنه دائر [فره‌دریق] ه علی العجله تلغراف چکیور وَمشـارالیه دخی ایکـنجی دفعه اولمق اوزره بونی قبـوله آماده گورینیوردی . بوندن بشقه روسیه ایله اولان لوندره معاهده‌سـنك تاریخی آنجق ۱۱ نیسانی گوسـتریوردی ؛ آلمانیا ، اراضیسـنك بهمه حال دار الحرکات اولمسی لازم گلان بر محـاربه‌دن نفرت واجتناب ایدیوردی ؛ باویرا بزه صـادق ایدی ؛ ویانه تهدید آمیز اولان حاضرلقـلری ایله برابر تردد ایدیوردی ؛ اوچنجی بر اتفاقه موافقت رسمیه‌سی آنجق ۱۱ آغستوس تاریخیـله استحصـال اولنه بیلمش ایدی ؛ او ، بونی اعترافه جرأت ایده‌میوردی . ۳ ایلول تاریخنـده بیله هنـوز

آچيقدن آچيقه متوسط اولمقدن بشقه بر صورتده گورينه‌ميوردی ؛ ايشته بويله بر ساعتده وَ اون بش گونلك زمان ظرفنده لوندره‌نك طالعی دوچار حكم اوله‌بيلوردی ! او اثنالرده بتون اتفاقلرك عصبی ، خزينه‌سی اولان بو پايتخت مسخور بر حالده بولنوب علی‌الاحتمال (پيت) دخی عرض تسليميتده مضطر قاله‌رق ناپوليون كندی پولتيقه‌سنه موافق گلان شرائطی آوستريايه صورت حكمدارانه‌ده استكتاب ايدردی !

حيدر ظفر

جنرال قونت دو سه‌گور

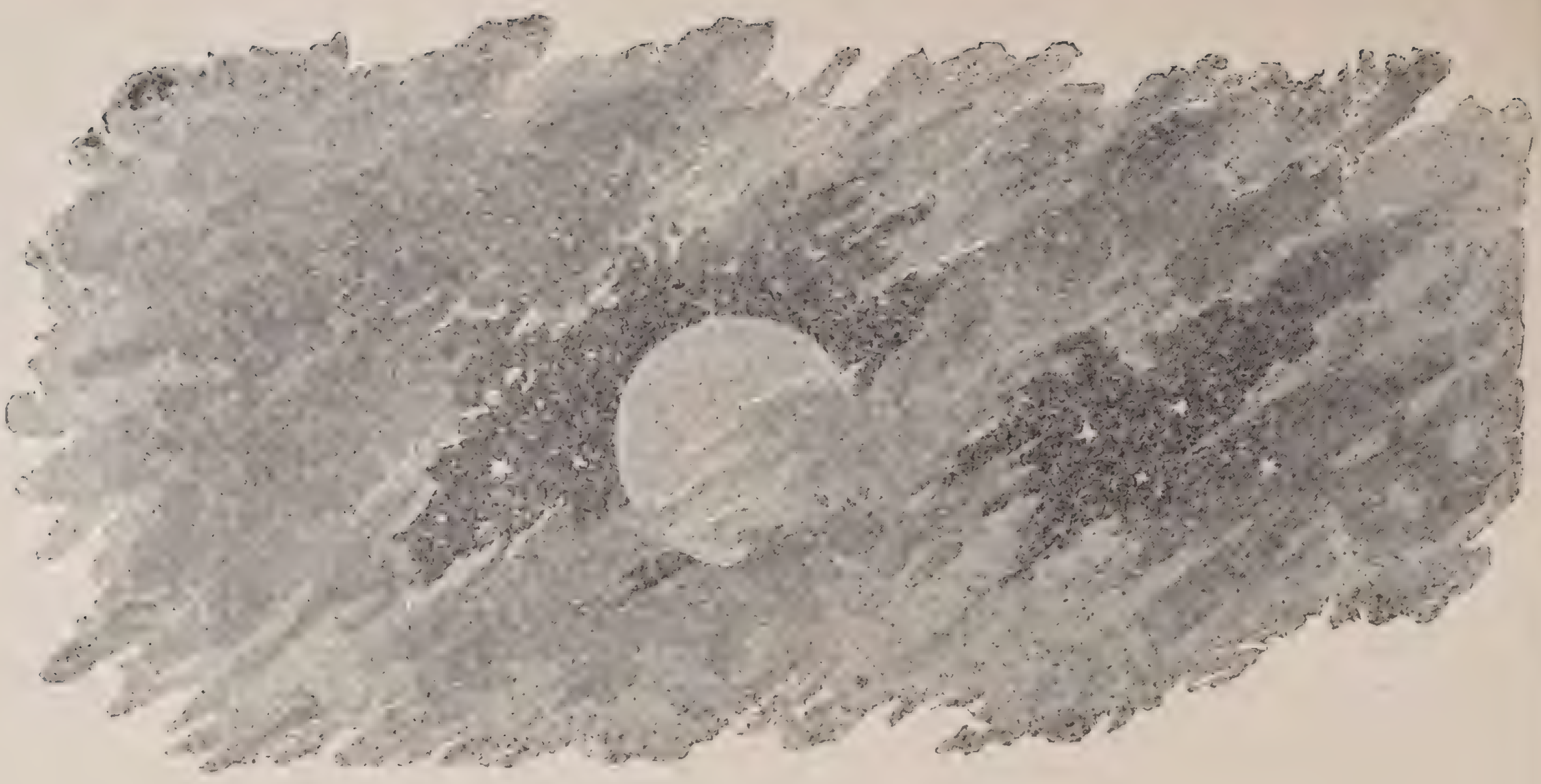

کائنات ایچنده بر سیاحت مخیله

باب اول

عزیمت

هر کیم بزمله کائنات ایچنده بر جولان ایتمك آرزوسنده ایسه همان اوفاق تفك اشیاسنی سیاحت ایچون لازم اولان بر « پاسو » (مرور ورقه‌سی) وَ برازده ییه‌جك ایچه‌جك آله‌رق حاضرلانسون . چونکه سیاحتمز هر نه قدر خارق العاده بر سرعت ایله اجرا اولنه‌جق ایسه‌ده بوڭا مقابل پك واسع مسافات قطع ایدیله‌جکدر .

شمدی دیه‌جکسکز که « پك ایو امّا اشیا اوله‌رق یانمزه نه آله‌لم ؟ مرور تذکره‌مزه نه یازدیره‌لم ؟ ارزاق چانطه‌سنه نه قویه‌لم ؟ » اشیا هکبه‌مزده طوپلانمش اولان افکارمزی آته‌رق پاسومزه‌ده اوغرانیله‌جق موقفلری یازدیرر وَ ارزاق چانطه‌سنه ایسه بتون خاصهٔ مصاحبه‌مزی وضع ایدرز .

« بحراًمی، اسبسوار اوله‌رقمی، یوقسه شمندوفر ایله‌می سیاحت ایده‌جگز ؟ » دیه بر سؤال وارد اولمسی طبیعیدر . جواباً دیرزکه :

بو واسطه‌لردن هیچ بریسیله دگل !

بز بر سیاحت مخیله اجرا ایده‌جگمز جهتله کرهٔ ارضدن قمره بر تلغراف خطنك وجودینی تخیل وَایشه دها زیاده بر لطافت ویرمك ایچون مذکور خط ایله اشیا وَیولجی دخی نقل اولنه‌بیلدیگنی تصوّر ایده‌جگز .

اویله ایسه حاضر اولك ! یوله چیقیورز .

امان طورك ! آز قالدی اونوده‌جق ایدك . کرهٔ ارضدن حرکت ایده‌جگز امّا هانگی نقطه‌سندن ؟ بوراسنی سویله‌میه‌جك اولور ایسه‌ك بزمله سیاحت ایتمك استمیانلر، بزمده سیاحت ایتدیگمزه ایناتمیه‌جقلر .

آرزو ایتدیگمز محلی پك چابوق بولورز . کرهٔ مصنعه اوزرنده خط استوایی وَخط مذکور اوزرنده دخی خطك بر رقملی درجهٔ طول طرفندن قطع اولندیغی نقطه‌یی آرارز . واقعا بو نقطه دگزك اورته‌سنه تصادف ایدیور ایسه‌ده یوقاروده دخی سویلدیگمز وجهله بز بر سیاحت مخیله اجراسنه تشبث ایتمش اولدیغمزدن بو کیفیت ایشمزه هیچ خلل ویرمز .

برنجی موقفمز قمر اوله‌جق ایسه‌ده بز ینه کرهٔ ارضمزك بزسز نه حالده بولندیغنی گورمك ایچون ارضدن تقریباً بیك میل مسافه‌ده براز توقفله تماشای ـ ارض ایله نشئه‌یاب اوله‌جغز .

ایشته کرهٔ ارض آلت طرفمزده بر هوا زاریله محاط اوله‌رق طوریور . بوهوا زاری سیسلی، بلوطلی اولدیغی جهتله آره‌سندن بر شی گورمك ممکن اوله‌میور . اوست طرفمزده بولنان سما شایان حیرت بر صورتده برّاق وَمائی اولمقدن زیاده سیاهه مائل بر لونی حائز اوله‌رق متحرّك بولنان هوا آره‌سندن باقلدیغی زمان ضیالری اویناق گورینان کواکبك انواری دخی شمدی هیچ گورلمامش بر صورتده ساکن بولنیور . اگر بز بالون ایله ارضدن براز مسافه تباعد ایدن عادی یولجیلر اولمش اولسه‌ایدك بزده ارضه باقدیغمز وقت آنلر گبی سیس وَدوماندن بشقه برشی گوره‌مز ایدك . لکن بز خیالات یولجیسی اولدیغمزدن همان افکار چانطه‌سنی آچوب افکار وتصورات ایله او سیس وَدومانلری سیلر، بر طرف ایدرز .

آه ! ایشـته شمدی جداً ارضی گوریورز ! کندوسی حقیقةً کره ایمش . وَبر وجهـله دوران ایدیورکه بزم نقطهٔ عزیمتمز آرتق آلت طرفنزده بولنمیـوب شرقه طوغری توجیه وجهه ایتمشدر. ارض اوزرنده پك چوق صو وَ آز مقدارده قره قسمی گوریورز . شو آشاغیده یشایان انسانلرك ارض وَ یا دنیا دیدکاری شی صولرك ستر ایتمامش اولدقلری بر طاقم اطهلردن بشقه بر شی دکل ایمش .

هله شو اوروپا دیوبده اوصـافنی اعظام ایتدکاری قطعه‌یه باقك ! نه کوچك شی ایمش . بریده گوردیگمز آسیا وَ آفریقا قطعه‌لری اولدقجه بر شیئه بگزیورلر . لکن طور ! شـو قارشوده بر شی گورنیور . براز یقیندن باقه‌لم .

کرهٔ ارضك بر نصفی شمس طرفندن ضیادار بولنیور . برکت ویرسون بزم موقف مخیلمز اویله بر نقطه‌ده بولنیورکه ارضك مضی اولمیان برکوچك پارچه‌سنیده گوره‌بیلیورز . مضی ایله مظلم اولان قسمـلری تفریق ایدن کمر نه لطیف، نه شعشعه‌پاش برشی ! ارضك مظلم اولان قسمی‌ده بسبتون قراکلق وَ بسبتون محروم ضیا دکلدر . چونکه ضیای شمس ایله مشـبوع اولان هوای نسیمی مظلم اولان قسمه‌ده، واقعا ضعیف وَفقط ینه اولدقجه مؤثر شعاعات شمش نقل وسوق ایدیور . بوکا ضمیمه اوله‌رق صفحهٔ قمرك طرف شمسدن اکتساب نور ایدن بر بیوك قسمیده ارضك دوچار ظلمت اولان قسمنه ضیابخش اولیور .

بز شو سیاحتمز اثناسنده کرهٔ ارض ایله قمر آره‌سنده‌کی خط مستقیم اوزرنده بولندیغمز جهتله شایان دقت برشی دها کشف ایدیورزکه، اوده قمرده مظلم گوردیگمز قسم کره‌نك عینی اوله‌رق ارضده مضی بر قسم مشـاهده ایدیشمزدر . بولندیغمز موقف اوزرنده هم ضیای شمسه وَهمده نور قمره وَ فضله اوله‌رقده، ضیای ارضه مالکز . چونکه طرف شمسـدن مظهر ضیا اولان ارضك دخی کائناته نشر ضیا ایلدیگی معلومدر . ضیای شمس، صورت دائمه‌ده مملو اولان لوحهٔ شمسدن ورود ایدر . نور قمر دخی ، قمرك او اثناده مضی اولان وَ بزه متوجه بولنان قسمنـدن وارد اولور . ضـیای ارض دخی طرف شمسـدن مظهر ضیا اولوبده بزه متوجه بولنـان قسمندن گلور . بزکه مخیـل سـیاحلر اوله‌رق ارض ایله قمر آره‌سـنده

بوموقفده بولنیورز. بوایکی کره‌نك اوزاقده بولنان شمسدن نصل مظهر ضیا اولدیغنی وَبرده کرهٔ ارضك بیوك برقسمنك مضی اولدیغی بر زمانده قمرك آنجق کوچك بر قسمنك ضیادار اولدیغنی کوره‌بیلورز. شاید قمرك بیوك بر قسمنی مضی اوله‌رق کوره‌جك اولسه‌ق اوزمان ارضك کوچك برقسمنك ضیادار اولدیغنی کوریر ایدك.

قطبی. لکن اصل نظر دقته آله‌جغمز شی بو دگلدر. شمدی ارض اوزرنده دیگر بر شی مراقمزی موجب اولیورکه روی ارضده بولندیغمز اثناده آنك نه اولدیغنی تماميله ادراکده اظهار عجز ایدیور ایدك. او ایسه ارضك ایکی قطبلرینك اوست طرفنده موجود اولان غریب بر ضیا درکه هوای نسیمینك اوست طرفنده اوله‌رق آره‌صره شایان حیرت بر صورتده علو نثار اولور. ظن اولنه‌بیلورکه بو ضیای غریب قطبلرك اوست طرفنده وجوده گله‌رك بر قطبك ضیاسی دیگر قطبك ضیاسنی جذب ایدیور وَایکی طرفك ضیالری قطبلردن تباعد ایدرك کرهٔ ارضك خط استواسی اوزرنده ملاقات ایله نهایت منطفی اولیورلر.

بوقطب ضیالرینك آشاغیده ارض اوزرنده (فجر شمالی) دیدکلری شیدن عبارت اولدیغنده اصلا شبهه ایدیله‌مز. ارض اوزرنده یشایان بیچاره انسانلر بو ضیای قطبی‌یی قطب جنوبیده کورمکه پك نادراً موفق اوله‌جقلرندن بحر هوای نسیمی ایچنده یشایان انسانلر فجر شمالینك آنجق ممالك شمالیه‌نك آیلرجه امتداد ایدن گیجه‌لرینی تنویره مأمور اولدیغی وَبشقه برشیئه دلالت ایتمدیگی ظننده بولنورلر ایسه اصلا استغراب ایتمملیز. فقط بز بولندیغمز نقطه‌دن ایشی دها گوزل کوره‌بیلدیگمزدن شمسك قطب شمالی‌یی آیلرجه تنویر ایده‌رك، قطب مذکورده یارم سنه‌لك گونك حصولنه باعث اولدیغی زمانده دخی فجر شمالینك موجود بولندیغنی آڭلایورز. لکن ابنای بشر کندی ایشلرینه یارامیان شیئه پك آز عطف نظر دقت ایتدکلرندن وَگوندزك وقوعه گلان بر فجر شمالی‌یی کوره‌مدکلرندن، فجر مذکورك عدم وجودینی مصرانه ومعندانه بر صورتده، ادّعا ایدرلر. آنلر نه دیرلرسه دیسونلر فجر شمالی گوندزلری دخی موجوددر. بز خیالی سیاحلر اولدیغمزدن بلکه هرشیئمزه ایناملیز. مع‌مافیه ینه ادّعا ایدرزکه فجرلر ایکی قطب اوزرنده دخی متمادیاً حصوله

گلەرك ، وقت بوقت محل نشئتلرندن خط استوایه طوغری انتشار وَخط مذکور اوزرنده تلاقی ایدرلر .

بو ضیا نرەدن نشأت ایدیور ؟ دیەجکسکز . سؤال گوزل امّا بزخیالی سیّاح اولدیغمز حالده ینه بوڭا برجواب صواب اعطاسنه مقتدر دگلز . شوقدربیلیورزکه کرۀ ارض جسیم برمقناطیسدن عبارت اولەرق ارضده بولنان بالجمله مقناطیس ایکنەلری آڭا تابع اولدیغی گبی ، ارضدەکی هرجزؤ مقناطیسی ، مذکور مقناطیس جسیمڭ طلب واستلزام ایلدیگی نقطەده بولنمقدەدر . فقط بو مسئله بزی اوزاغه گوتورەجگندن یالکز شونی اخطار ایله اکتفا ایدەلم که : فجر دینلان ضیای قطب ، خط استوا استقامتنده اولەرق کرۀ ارض اطرافنده دوران ایدن الیقتریق جریانلریله ارتباط ومناسبت اوزره بولنیور دینه‌بیلور . شمدی بو مسئلەیی براقەلم ! چونکه باقڭز کرۀ ارض دورانده دوام ایتمش اولدیغندن ، آمریقا قطعەسنڭ قره قسمنی گورمکده وَقولومبوسه گلنجەیه قدر بیڭلرجه سنەلر کیمسەنڭ گورەمدیگی شومالکی بولندیغمز نقطەدن پك سهولتله مشاهده ایلمکدەیز . هرنه ایسه ، بوراده کچوردیگمز وقت الویرر . هایدی قره طوغری یولمزه دوام ایدەلم . چونکه قر بولندیغی یرده طورمدیغی جهتله یوله چیقمنڭ تمام وقتیدر .

باب ثانی

برنجی موقف

ایشته شمدی قره طوغری گیدیورز . فقط اثنای راهده وقتمزی براز اگلنجه ایله کچورەلم چونکه معلومدرکه شمدی بخار وساطتیله اجرا اولنان سیاحتلرده اسکیدن عربه ویا اسبسوار اولەرق ایدیلان سیاحتلردن زیاده جان صیقلمقدەدر . هله بزم سیاحتمز ارضده ایدیلان سیاحت نوعلرینڭ هپسندن سریع اولدیغی جهتله اگلنجەیەده بالطبع اونسبتده محتاجز . برکت ویرسونکه کندومزه لازم اولان اگلنجەیی

قولایلقله بوله‌بیلورز . بزه یالکز ایلرویه گیرویه باقمق کفایت ایدر . هر بیك میل مسافه قطع ایتدکجه ارضك گیتدکجه کوچلمکده وقمرك بالعکس بیومکده اولدیغنی گوریرز . هله براز دها مسافه قطع ایده‌جك اولور ایسه‌ك ارض بزه بسبتون بر جرم سماوی حالنده گورینه‌جکدر . سیاحتمزه « نور قمری » وآکا متعلق اولان خصوصاتی تصویر وتوصیفه آلشمش بر شاعری اشتراك ایتدیرمش اوله ایدك هیچ شبهه یوق‌که بو سفر قمری بسبتون اونوده‌رق ارضك لطافت وشعشعه‌سنی توصیفه باشلار ایدی. بز ارضدن اوزاقلاشدیغمز نسبتده ارض دخی گیتدکجه بر کوکب شکلنی آلمقده‌در . همده اویله جسیم بر کوکب‌که ارض ایله قمر آره‌سنده‌کی یولك نصف مسافه‌سنده بزه کرهٔ شمسدن اون دفعه دها بیوك برکره حالنده گورینمکده‌در .

شمدی شو نقطه‌ده ایکن اوفاجق بر لطیفه یپالم . سیاحت آرقداشلرمزدن بری لطفاً ناقیه‌سنی چیقاروب ارضه طوغری آتسون . آشاغیده یعنی ارضده انسان خانه‌سنك اوست قات پنجره‌سندن ناقیه‌نی آشاغی طوغری آته‌جق اولسه برنجی ثانیهٔ سقوط اثناسنده اون بش قدم مسافه سقوط ایدیویرر . بناءً علیه ارضده بولنانلر عندنده بویله ناقیه دوشورمك ایچون الدن براقه‌رق تکرار ال ایله یقالیه‌بیلمك عادتا برهنر ومعرفت صاییلور . بوراده، یعنی بزم بولندیغمز نقطه‌ده ایسه بونك اجراسی ایشدن بیله صاییلمز . چونکه بز کرهٔ ارضدن بر مسافه‌ده بولنیورزکه بو مسافه‌ده ارضك قوهٔ جاذبه‌سی خیلیجه تناقص ایتمش بولنیور . بز یولك اورته‌سنده‌که، مرکز ارضدن یگرمی بش بیك میل، یعنی ارضده گزنلردن مذکور نقطه‌دن اوتوز دفعه زیاده اوزاقده بولنیورز . لکن بو اوتوز دفعه زیاده اولان مسافه‌ده کرهٔ ارضك قوهٔ جاذبه‌سی یالکز اوتوز دفعه دگل بوندن ایکی یوز سنه مقدم مشهور نیوتونك حساب واستخراجنه گوره ٣٠ × ٣٠، یعنی طقوز یوز کره تناقص ایتمشدر . ارضده ناقیه‌مز برنجی ثانیه اثناسنده اون بش قدم سقوط ایتدی ایسه، بوراده طقوز یوز کره دها آز سقوط ایده‌جگندن آنی یاقه‌لامق ایچون المزی اوزاتمغه مجبور اولنجیه قدر اوچ کره آقصیره‌بیلورز .

واقعا بو کیفیت خوش گورینیور ؛ لکن طورکز . فنا جهتی اولدیغنیده

آگلارز . بولندیغمز نقطه‌ده اشیادن برینه بردلیك یاپمق وَ بونك ایچونده برچیوی چاقمق لازم گلسه، واقعا چکیجی توی گبی خفیف بوله‌جق ایسه‌کده آنی ایندیردیگمز وقت چیوی‌یه غایت ضعیف بر صورتده اوره‌بیلورز وَ یاخود بلکه آگا هیچ بر ضربه اجراسنه موفق اوله‌مایز .

مع مافیه یاری یولده چوق طورمیه‌لم . چونکه بشقه بر اگلنجه بولمق ایچون یالکز اون ایکی بیك میلدن عبارت بر مسافه قطع ایتمگه محتاجز، کرهٔ ارضدن تقریباً اوتوز یدی بیك میل مسافه‌ده بولنان بو نقطه‌ده ارض اوقدر کوچلمش وَ قمر دخی اوقدر بیورمشدرکه، بزه ایکیسیده عینی جسامتده گورینیور . فقط بو نقطه‌دن پك‌ده اوزاق اولمیان دیگر بر نقطه واردرکه بزم خوشمزه گیده‌جك اصل اودر .

تساوی ج
ارض وقمر

مراد ایتدیگمز نقطه ایسه کرهٔ ارض ایله قمرك قوهٔ جاذبه‌لرینك مساوی بولندقلری نقطه‌درکه، قمردن پك اوزاق اولمیوب قمرك آنجق درت بش بیك میل مسافه‌سنده بولنمقده‌در . یقینده بولنان قمر قوهٔ جاذبه‌جه اوزاقده بولنان کرهٔ ارض ایله عینی قوتده بولندیغندن وَ بزمده عن قریب قمره مواصلتمز محقق اولدیغندن براز قیافتمزی تنظیم ایچون بو حالدن استفاده‌یه مسارعتله تکمیل اشیامزی بو نقطه اوزرینه وضع ایدر وَ بو وسیله ایله‌ده کافهٔ حالاتده بی طرفلغك نه ایو برشی اولدیغنی آگلارز . بو نقطه اوزرنده نه قویاجق اولسه‌ق قونیلان محلده سکونت اوزره قالور . کرهٔ ارض آنی کندوسنه جذب ایدرسه‌ده قمرده عینی قوتله اشیامزی کندوسنه جلب ایتمگه چالشور . بزده بو حاله باقه‌رق کندومزی سویمکدن گیرو آله‌مایز . چونکه ایکی طرفك قوتی مساوی اولمغله بز یرمزدن قیلدامغه هیچ بر مجبوریت گورمیورز . مع مافیه بوراده وقت غیب ایتمگه گلمز . هایدی بر غیرت دها ! ایشته قمره مواصلت ایلدك .

قمره آیاق باصار باصمز هویتمزی بیلدیرمك ایچون همان اللرمزی جیبلرمزه آتدق وَ تذکره‌لرمزی چیقاردق . لکن استقبالمزه گلان کیمسه اولمدی . اطرافمزه باقیورز، طاغلق بر بیابان ایچنده بولندیغمزی گوریورز . «کیمسه یوقمی؟ هی! هی!» دیه سسلنیورز . حال بوکه کندی سوزمزی ایشتمدیگمزی دهشتله آگلایورز .

بز صاغرز؛ بسبتون صاغرز. بونك نره‌دن نشأت ایتدیگینیده آ گلامغه باشلایورز. قمرده صدایی نقل ایده‌جك هوا یوق ! قمر، ارض وَدها زیارت ایده‌جگمز سائر سیّارات گبی بر هوا طبقه‌سیله محاط اولمدیغندن ، هر صوت طرفندن اهتزازه گتوریله‌رك نهایت قولاق زارینه چارپان وَاو صدایی ایشتدیرن شی مفقود ایمش . بز خیالی سیاحلر اولمامش اولسه‌ق بوراده هیچ یشایه‌مز ایدك . دگل بوراده حتی ارضدن مفارقتمز اثناده سطحندن ایکی میل مسافه‌یه وارر وارمز هوای نسیمینك اینجه طبقه‌سنه تصادف ایله عادی بالونجیلرك او هوا ایچنده حس ایتمش اولدقلری الام واوجاعی حس ایدر ایدك . قمرده هوا یوق ایسه — كه بونی ارضده بولنان هیئتشناسانده بزم گبی پك اعلا بیلورلر — او حالده آنك اوزرنده صو دخی بولنمیه‌جغی بر امر طبیعی‌در . چونكه هوادن خالی اولان محلده صو تبخر ایدر . مادامكه صو یوقدر ؛ قمر اوزرنده مایع اوله‌رق هیچ بر شیئه تصادف ایتمدیگمزه استغراب ایتمه‌لم . طوغریسی یا اویله بر قوراق یره گلدك كه ، بویله بر قوراقلغی ارضده بولنانلر تخیل بیله ایده‌مزلر . بناءً علیه ارض اوزرنده بولندیغمز اثناده قمره مواصلتمزده تصادف ایده‌جگمزی تخیل ایتمش بولندیغمز برچوق شیلردن صرف نظر ایتمگه مجبورز .

(مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده)

آلمانجه‌دن مترجمی :

طاهر یوسف

عائله

پارس الواح معیشتی

مؤلفی : اوگوست ژه‌رمه‌ن
مترجمی : حیدر ظفر

[مابعد عن جزؤ ٥٤]

شو قدر که بر آز انگلیزجه‌ده اوگرنمك استیوردی . اوّل امرده باباسندن طولایی ، زیرا بو کیفیت آنی غریق حظّ وکام ایده‌جکدی ؛ بعـده بوندن کندینك‌ده استفاده‌سی واردی . بتون سپورتجیلر او لسـانی تکلم ایدیوردی . پدرینك دون آقشـام سوواره‌سنه کیتمش اولدیغی موسـیو [پاستوره] آنی بو وادیده شدتله سوق وتشویق ایتمش اوله‌رق ، حال بوکه بتون سـپورتلرك مواد خصوصیه‌سنه واقف بر آدم اولان موسیو [پاستوره] بو خصوصـده گوزل بر مشاور عد ایدیله بیلوردی !

هیچ جواب ویرمکسزین ، بلکه‌ده هیچ بر شیٔ ایشیتمه‌کسزین بردوزی‌یه یازمقده بولنان ویلیام بردنبره ترجمه‌سنی کسدی :

— موسیودن عفو دیلرم ... بن هر نه قدر انگلیزجه‌یه واقف ایسـه‌مده بعض فرانسزجه کلمه‌لر واردرکه تمامیـله محفوظم دگلدر . عجبـا (hypothèse) کلمه‌سنده ایکی (h) می واردر .

ژورژ متحیرانه بر طور طاقنوب برقاچ دقیقه صکره بوده حیرت صرفه‌یه مبدل

اولدی . اویلوقلرینی یکی باشدن طوقاتلادی - ذاتاً بو حرکت آنك مألوف ومعتادی ایدی - آلنی تکرار اللری آره‌سنه آلدی - بوده بر بشقه حرکت مألوفه‌سی ایدی - نهایت میرلدانه‌رق :

— ایپوته‌ز !

چکه‌سنی اوقشایه‌رق :

— ایکی (h) می‌ها ؟

بر ثانیه قدر عین وضعده قالوب صکره مسئله‌یی قطعیاً حل ایدیورمشجه‌سنه ایکی قولنی آییره‌رق :

— والله ، ظن ایدرم اوت ، اما امین دگلم ...

نهایت غایت متین بر طور ایله شو نتیجه‌یی ویردی :

— همده بونده نه بأس وار ؟... فنا یاز ، بر آز شبهه‌لی یر براق .

اوشاق قاشنی بیله چاتمقسزین یازویه دوام ایتدی ؛ حال بوکه (ژورژ) کندوسنی بحضور ایتمش اولان املا اذاسندن قورتیلدیغی جهتله طاوانه طوغری قوجه قوجه صیغاره دومانلری صاووره‌رق ، صالونی یکی باشدن آرشونلیوردی .

بر لحظه قدر سکوت واقع اوله‌رق (ژورژ) همان بو سکوتی اخلال ایتدی .

دون کندوسنك (بیسیقلهت) ایله یوله چیقارق ایلك ساعتده اوتوز ایکی ، ایکنجیده‌ده یگرمی سکز کیلومتره مسافه قطع ایتمش بولندیغندن (ویلیام) ك خبردار اولمسنی پك آرزو ایدیوردی .

اوشاق ترجمه‌نك نهایتنه واریوردی ؛ گنج افندیسنی تبریك ایتمك اوزره بروتی قالدیرمغه تنزل ایتدی .

فقط بو گنج افندی غیر متنزل گوروندی .

— یوق .. یوق .. بو پك اوقدر اهمیتلی برشی دگلدر .. سن بنم اصل نه‌یی سودیگمی بیلورسك .. یومروق دوگیشنی ، دوئللویی ، مواد ثقیله تجربه‌سنی گوریورمیسك ؟ ایشته انسان اصل قوتی بونلرده میدانه چیقاریر .. اوته کیلر بر اعتیاد وممارسه مسئله‌سندن عبارتدر .

(ویلیام) آگا انگلیزجه ترجمه‌نك ختام بولمش اولدیغنی سویله‌ینجه همان درعقب یومروق مهاجمه‌سی تكلیف ایتدی . اوشاق احتراز واختفا ایتدی :

— اوه ! موسیو بكا نظراً پك قوتلیدر . موسیو كچن گون بنده اویله برچوریك اثری براقدی‌كه حتی زوجه‌م بیله كندوسنی آلداتمش اولدیغ ذهابنه دوشدی .

— سنك زوجه‌ك حیواندر .

— قادیندر ، موسیو .

سن‌ده پك تحفسك !

مع ذلك (ژورژ) مدافعه وضعنی آلوب آیاغی ایله یره اوره‌رق (ویلیام) ی مطلقا بر یومروق مجادله‌سنه دعوت وتحریك ایتمكده ایكن اوشاق آگا سكوت ایتمسی اشارتنی ویردی .

دلیقانلی‌ده دیكله‌دكدن صكره :

— هایدی ، بابام گلیور دیدی .

درعقب مدوّر ماصه اوزرنده‌كی اوراقی كاملاً چانطه‌سنه وضع ایده‌رك قلمی صاچلری آره‌سنده سیلدی ؛ حقه‌سنی جیبنه قویدی ؛ دوداقلرنده بولنان سیغاره‌یی اوجاغه آتدی ؛ بعده نظری اون بش آدیم ایلرویه معطوف ، اللرینك كوچك پارمقلری پانتالونك دیكیشی اوزرنده اولدیغی حالده طبق « حاضراول » وضعنده‌كی برنفر گبی ، ایچرو گیرمكده اولان ، موسیو دور فویه منتظر قالدی .

دردنجی لوحه

موسیو (دورفوی) جزئی اویومش بولنمقله برابر خفیف ومنبسط طوری ایله پك شیق ایدی . یكی تراش اولمش ، آرقه‌سنه آچیق رنك بر لباس كیمش اولدیغی حالده یوزینك بروشقلری دها آز گوزه چارپیور ، جوانانه ودلیرانه برطور وهیئت گوستریوردی . (ژورژ) كندوسنی اوپمسنه مساعده ایده‌رك دلیقانلی‌نك یناقلری اوزرینه اوفاق تفك محبانه طوقاتلر اوردی :

— ای، هرگول ! یارشین عالمنده یکی نه وار، باقه‌لم ؟

(ژورژ) هرگول نامیله تسمیه اولنشنه قارشو هیچ بر حیرت اظهار ایتمدی . چوقدن برو آنك عائله ایچنده بویله تلقیب اولنمسی عادت جاریه حکمنه کچمشدی . اللرینی جیبنه صوقه‌رق اوموزلرینی قالدیردی . یکی نه واردی ؟ هیچ بر شی ! دون (نووو ـ سیرق) ده ایکی آمریقالی آره‌سنده مهیج بر یاریش وقوع بولمشدی؛ بو بنانك اطرافنده طولاشان قادینلردن طولانی آقشام اورایه تك باشنه کیتمسنه مساعده اولنمادیغی جهتله او یاریشده بولنه‌مامشدی ؛ فقط شمدی شو غیبوبتنه پك تعجب ایدیوردی . مطلقا یاریش پك غریب وشایان تماشا اولمشدی .

دلیقانلی بونلری سویلرکن ایکن آلای کچورن پدرینه مستهزیانه برطور ایله نکران اولیوردی . عجبا بیچاره سوکیلی پدر چوجغنك بتون کیجه‌یی اورا‌ده امرار ایتمش اولوب شمدی کندوسی ایله بول بول استهزا ایتمکده اولدیغنی بیلسه ایدی نه دیردی ؟

فقط (ژورژ) بو صدده اصرار ودوام ایتدیکی تقدیرده احتمال که طور جدیت نمودانه‌سنی محافظه ایده‌میه‌جکنی حس ایلیه‌رك بشقه بر محاوره‌یه کچمه‌یی ترجیح ایلدی . چانطه‌سنی کوستره‌رك اوزرینه دهشتلی بر یومروق ایندیردی :

— باباجغم، آرتق انکلیزجه‌یه چالشمیورسك دیمزسك ... شمدی (میلتون) دن بر پارچه‌نك ترجمه‌سنی اکمال ایتدم .. نه قدر کوچ ..

دورفوی ایسه بو ترجمه‌نك قدرینی ازاله ایتدی :

— اوت، سزه بر [بیفتك] استمکی اوکره‌نسه‌لر البته دها ایو ایتمش اولورلر.

بوندن جسارت آلان ژورژ کمال احتشام ایله بیان افکار ایتدی :

— مکتبلر کسب مکملیت مقبوله ایدنجه‌یه قدر دنیانك‌ده عاقبتی یتیشه‌جك .

شو جمله‌نك لطافت نکته‌سندن ذوقیاب اوله‌رق پدرندن طلب رخصته طاورانور ایکن قپودن چیقار کبی درین و یورغون بر سس ایشیدلدی :

— بونژور ، بابا ؛ بونژور ، هرگول !

بوده کوزلری چیقور ، بکزی صولق ، وضع وطوری آغر اوله‌رق بردنبره

گلان (موریس) ایدی . قمارخانه‌ده امرار اولنان گیجه آنڭ تاب وتوانی کسمش وپدرینڭ قارشوسنده هر زمانکی طور ظاهریسی گبی بصیرت وانتظام صاحبی بر آدم ، دقتله بر چوجق وضعنده گورنمك اوزره ایرکندن قالقمق خصوصنده مشکلات عظیمه‌یه گرفتار اولمشدی . مع مافیه بو گبی گیجه یورغونلقلرینی اعتیاد ایتمش بولنمق وهمان بش سنه‌یه قریب بر زماندنبرو قمارخانه‌لرده حسابسز گیجه‌لر گچورمش اولمقله برابر آرتق ضعف وناتوانینڭ صوڭ درجه‌سنی حس ایدیوردی . بو گیجه یشیل اورتولی قمار ماصه‌سی اطرافنده مجادله جداً شدید وطاقت شکن اولمشدی . جیبنده ایکی بیڭ فرانقی قالمشدی ، بونی‌ده بر آن ایچون اوتوز بیڭ فرانقه قدر کار ایتدکدن صکره پیدرپی صرف وغائب ایتمشدی . بونڭ ایچون بوصباح باشی آغر ، آغزی پاسلی ، باجاقلری یومشاق وسریعاً بوکولمگه مستعدایدی .

دورفوی اوغلنڭ ناتوانلغنی درعقب فرق ایتدی . عجبا نه‌سی واردی ؟

موریس قزاردی ، موراردی ؛ هیچ بر راحتسزلك حس ایتمدیگنی تأکید ایله عافیتڭ یولنده بولندیغنی سویلمك استدی . مع مافیه بانقه‌مأمورلرینڭ اعطا ایتدیگی ضیافتدن حین عودتنده اوطه‌سنه گیروب اوزون اوزادی‌یه چالیشمش بولندیغندن طولایی بلکه‌ده قباحت ایتدیگنی بیان ایلدی . « القتریق عربه‌لری » شرکتی ایچون یکی بر لایحه‌یی عریض وعمیق تدقیق ایتمش وبو معامله‌ٔ تدقیقیه آنی ساعت بشه قدر مشغول ایتمشدی .

دورفوی دیدی‌که :

— قباحتڭ وار ؛ پك چوق چالیشیورسڭ ... براز راحت اوتور .

چالیشمه مسئله‌لرینڭ کندوسنه ذره قدر دخل وتأثیری اولمیان هرکول چکیلوب گیده بیله‌جگنه حکم ایتدی . القتریق عربه‌لری ، متاعب مفرطهٔ دماغیه ! صباحلین ساعت درده ، بشه قدر بر شرکت ایچون بر لایحه‌نڭ تدقیقی ... آه ! نه گوزل کذب وهذیان ! طوغریسی او ، بوقدر جزئی بر شیٔ ایچون کندینی یورمازدی .

تازه بر میل لطافت واداسی ایله پدرینه ، برادرینه بر رەوەرانس یاپه‌رق :

— مادامل ، موسیولر وَ بتون قومپانیه هیئتی ! آرتق گیده‌جگم جهتله عفوکزی تمنی ایدرم ... بن وظیفه‌مك چاغردیغی یره ، یعنی لیسه‌یه گیدیورم ...

دیوب سابق علم الرقص معلمین متحصصه‌سنه شایان موفقیت حیرت افزا ایله معهود ردوه‌رانسی خوش بر کوکرجین قنادینه چویره‌رك چکیلدی گیتدی .

بشنجی لوحه

شمدی [دورفوی] اڭ قابینه‌سنده [موریس] ایله پدری گوریشیورلردی .

بوراسی کرچکدن زینت واحتشام ایله مفروش برقابینه اوله‌رق دیوارلرینه سرا-سر یشیل قطیفه گریلمش وَ بونلرڭ آره‌سنده‌کی یالدیزلی پاترلر برر نقطهٔ تابدار گبی جلب عیون ایتدکدن بشقه زمینه‌ده غایت یومشاق ، غایت صیجاق برقالیچه مفروش بولنه‌رق مشین قاپلی گکیش قولتق صندالیه‌لرینڭ آیاقلری‌ده بونڭ اوزرنده سکونت یاب آرام اولمش ایدی . آرقه‌سنده [دورفوی] اڭ قاعد بولندیغی جسیم برماصه ، اوزری انواع اوراق پریشان ، مرکب حقه‌لری ، کاغد پچاغی ، قلمدانلر وَمعلق حلقه‌لری جسیم قولاق کوپه‌لری گبی پارلدایان بر تلفون ایله مالامال اولدیغی حالده اوزانوب گیدیوردی . اوطه‌نڭ الڭ گوزه چارپه‌جق موقعنده ، عادتا مظفرانه برطور ایله محتشم ، عظمتفروش بر قاصه موضوع بولنه‌رق هیئت خارجیه‌سی ایله اخطار حرمت ایدیوردی . فقط انسان بوقابینه‌یی گوریر گورمز [دورفوی] اڭ اخص-آمال ومساعیسی مجرد قبول ایتدیکی اصحاب اموری وَسائر مشتریلری متحیر ایتمك اوزره آنی ممکن مرتبه زینت ولطافت ایله تفریش ایتمکدن عبارت بولنمش اولدیغنی حس ایدردی . تزیینات ، فوق‌العاده اغنیا پسندانه اوله‌رق بر صکره‌دن گورمه‌نڭ هرکسی شاشیرتمق آرزوسنی اشراب ایدیوردی . بوحالده شمینه اوزرینه موضوع بر طونج هیکلڭ مبایعه‌سنه اجبار ایدن ذوق ایله بدیدار اولیوردی ؛ بروقعهٔ خاطر کذارینی مصور اولان بو هیکل انسانڭ اعصابنه طوقنه‌جق درجه‌ده عامیانه بر عادیلکڭ نمونه‌سی ایدی ؛ شو طبیعتسزلك کولچه‌لر گبی کثیف ، آغیر ، لزومسز

یالدیزلره مستغرق چارچوبه‌لر درونندە اوله‌رق دیوارلره تعلیق ایدلمش بولنان یاغلی بویا لوحه‌لر ایله باصمه رسملرده دخی مشهود اولیوردی .

شمدی [دورفوی] گوریشدیکی ذوات کندی چهره‌سنی تدقیقه میدان بوله‌ما-مقسزین کندیسی آنلرك سیماسنی ایوجه باصرهٔ دقتدن کچیره‌بیلمك اوزره ضیانك عکسی جهتنه موضوع غایت کنیش برقولتق صندالیه‌سنه اوتورمش اولدیغی حالده آرتق دمینکی زنگین ، بر آز یکی کوکی طوریله شن وشائق دگل ایدی . چهره-سنده آثار جدیت گوریلیور ؛ گوزلرنده سرد شمشکلر چاقیوردی ؛ پك‌ده قوتلی اولمیان چکه‌سنی ایصیرمق ایسته‌ین بر بولدوغ طوریله بر آز ایلرو چیقاریوردی . شمدیکی حالده آنده [موریس] ك چهره‌سی اوزرنده بدیدار اولان عین خطوط تشخیصیه ، عزمکارانه ، بعضاً وحشیانه اولان عین ادا ومعنی گوریلیوردی .

— گوریورسك آ ، چوجغم ، سنك مادمازل [ژان دولانژاللی] ایله ازدواج ایتمکلگك صورت مطلقه لازمدر . بو ازدواج ال — زم — در .

صندالیه‌سنك دیرسکلرینی ضعیف برطور ایله طوقاتلیه‌رق ایضاح افکار ایتدی: مبدأ حیاتنده ، کندیسی ، دورفوی نه ایدی ؟ برصرّاف معیتنده اوفاق برمأمور ایکن بالاخره بر [قولیسیه] یاننه کچمش ، اوده بورسه‌ده اعدام اولنمشدی . یگرمی ایکی یاشنده ایکن پارس قالدیرمی اوزرنده اون پاره‌سز بر حالده بولنیوردی . عائله‌سندن منتقل اولان جزئی ثروتی قولیسیه نزدینه یاتیرمش اولدیغی حالده آنك بوزغونلغی صره‌سنده اوده محو وهبا اولمش ایدی . نه یاپملی ؟ [بوردو] شهرنده مقیم برشراب تاجری ایله پیدای مناسبت ایتدیگی گونه قدر آره‌صره امانتجیلك صفتیله برقاچ آلتون قزانه‌رق بورسه‌ده ایو گوتو عمر گذار اولمشدی . بو شراب تاجری ایسه آنی اعلانلرینی نشر ایتدیرمك اوزره آلمش ایدی :

— بن ظریف وکبار لوقنطه‌لرك بر خیلیسنی طانیوردم ؛ بورسه‌ده‌ده بر خیلی زنگین احبابم واردی . بو مناسبتله خیلی مقدارده شیشه سورمگه موفق اولدم . حال بوکه بو آره‌لق بر معدن اوجاغی ایشنك تقرر ایتمکده بولندیغنی خبر آلدم . بزم بوردوده‌کی شراب تاجرینی ایشه قاریشدیردم . تصادفاً اوجاقلرده کرچکدن

وایه‌دار چیقه‌رق بر چوق خوش نتیجه‌لر ویردی . بو حال بزم شرابجینك خوشنه گیده‌رك ذاتاً آلتی یوز بیك فرانغه قریب بر مبلغ قزانمش بولندیغی جهتله بونك اللی بیك فرانغنی بکا ویردی . حال بوکه بنم واسطهٔ اجرائیه صفتیله بر اوقدرده آیریجه اڅرمش اولدیغمی سویلمگه حاجت گورمم .

بو فقرات ابتدائیهٔ حیاتیه‌یه ذاتاً واقف اولان موریس شـو وقوفی ایله برابر هیچ بر راحتسزلق گوسـترمه‌رك دوداقلرینه گلان شـدتلی اسنه‌ملری بر غیرت عالیهمتانه ایله بر طرف ایدیور وَوجودینی خیرپالایان تعب عظیمه قارشـو بر متانت مخصوصه گوستره‌رك کافه‌سنی غایت مستفیدانه بر طور ایله دیکلمیوردی . پدرینك خوشنه گیتمگی وَ آنك سایه‌سـنده نائل ثروت اولمغی آرزو ایدن جدّی وَفائده‌جو بر چوجق رولنی اوینامغه دوام ایدیوردی . نهایت کندوسـنك بر سوز سویلمگه مجبور اولدیغنی آڭلادی :

— اوت ، باباجغم ، سـنك نه قدر مزاحمه تحمل ایتمش اولدیغڭی بیلورم . بوراده سنك کشف راز درون ایتدیگك کیمسه اولمیوب ، بن ایسه سـنك غیرت ومتانتڭه جداً حیرانم . بتون خولیالرم ایسه سنی تقلید ایتمکدن عبارتدر .

دورفوی نظری ایله بسط شکران ایده‌رك تکرار سوزه باشلادی : صندوغنده یوز بیـك فرانغی ـ اوت ، هیچ کیمسـه‌یه بورجلو اولمدیغی او گوزلم یوز بیڭلك قائمه ـ بولندیغی زمان نه یاپمش ایدی ؟ عجبا بورسه‌ده اویون اوینامغه‌می باشلامش ایدی ؟ اوت . مناوبةً برطاقم کارلر وَزیانلردن صکره میلیونی قوه‌دن فعله گتورمگه موفق اولمشدی . او زمان آڭا قوجه [دورفوی] ، زنگین [دورفوی] نامی ویریلیوردی . ثروتلری اوچ درت مثلنـه ابلاغ ایدن بولوار حکایه‌لری سایه‌سنده برچوق کرّه میلیونر گبی تلقی اولنمشدی . ایشته بوآناده ایدی‌که جنوبده‌کی مشهور زیتون یاغی تجارتگاهنی تأسیس ایده‌رك بوراده پك چوق سنه‌لر جهانی پك بیوك کارلره مظهر ایتمشدی ؛ بوتجارت او درجه‌مکمل ومرغوب ایدی‌که، حتی بش یوز فرانغه اخراج ایدلمش اولان حصه سنداتی برآره‌لق ایکی بیك فرانق راده‌سنه قدر احراز قیمت ایتمش‌ایدی . فقط بتون مرابحه‌جیلر گبی اوده بوکار وکسب متمادی ایله

مست موفقیت اولەرق، سائر تشبثاته میل ایتمکدن منع نفس ایدەمامش وَ پارەسنی بونلرله هبا ایتمش ایدی . او درجەده‌که، حتی بر گون بر طاقم آغیر وعده‌لرك حلولی ایله صیقلمش، طارلشمش اولدیغی حالده اختیار دوستلرینك برندن، دمین اسمنی ذکر ایتمش اولدیغی (لانژاللی) دن یوز بیك فرانق استقراض ایتمگه مجبور اولمش ایدی. ایشته آنك ایچون صدمهٔ مدهشه‌ده بو اولمشدی. بوتاریخده جنوبده‌کی زیتون یاغی تجـارتی‌ده رقابتپروران تکثری اوزرینه بالضروره اسـکی رونق و رواجنی غائب ایتمش ایدی . محو اولوب گیتمکدن ایسـه اوك روش مألوفنی چار وناچار محافظه ایتمك‌ده لازم گلیوردی . حال بوکه قاریسـنك وَچوجقلرینك وَکندو کندوسنك پك بهـالی‌یه اوتوردیغی تحت اعترافنده ایدی . او، سـنوی ایکی یوز بیك فرانق مصرف ایله دونمکده اولوب، او ، (دورفوی بواعترافی ماصه اوزرینه اوردیغی بر یومروق ایله‌سکته‌دار ایتدی) بو قوجه مبلغك نره‌یه گیتمکده بولندیغنی سـویلمکده جداً دوچار اضطراب اولوردی . بنابرین بر طرفه اون پاره بیله آییرمش اولمیوب شمدی ایسـه (لانژاللی) یه قارشو اولان بورجنی تأدیه ایتمك زمانی حلول ایتمش بولنیوردی . دین، سنوی یوزده بش فائض وَ آره‌ده تسویه مأذونیتی ایله اون سنه ایچون عقد اولنمش ایدی . بویله برمبلغی برجمله‌ده نصل تأدیه‌ایتملی ؟ او، فائضلری کمال صدق واسـتقامت ایله تسویه ایتمش وَالندن گله‌بیلان ایش‌ده بوندن عبـارت قالمش ایدی . نفس آلمق اوزره وَ بر لحظه توقف ایتدی . صکره دیدی‌که :

— وارمی ، یوغمی میدانه قویه‌رق وَسکا بیان ایده‌جگم بر طاقم تدابیر مالیه، اسـتقراضات سایه‌سـنده بو دلیگی ینه قپایه‌بیلکاگم مأمول ایسـه‌ده دوشـونکه، هر ایکیمزك‌ده مشـغلهٔ منحصره‌مز اولان یکی « پارس الکـتریق عربه‌لری » نی اورته‌یه آتمق اوزره‌یز ... بش یوز فرانق بولمغه مجبور اوله‌جق اولورسه‌م بو ایش خبر آلینور، بنی زنگین ظن ایتدکلری جهتـله عربه مسئله‌سـندن طولایی امنیتی اولانلرك بنم بویله مضایقه‌ده اولدیغمی خبر آلنجه ایشه گیرمکدن چکیلمه‌لری محتملدر. حقمده‌کی امنیت مختل اوله‌رق، او حالده ایسه بو گون اولمازسه یارین طوپ آتمقلغم ضروریدر .

نفس آلدی، اوزرنده تر دانه‌لری پارلدایان آلننی سیلدی . بر سکوت تقرّر ایتدی. یالکز کوچك بر یازیخانه ساعتنڭ روحی غیجقلایان تیق تاقی ایشیدیلیوردی.

(موریس) تفکر وملاحظه ایده‌رك باشنی صالّلایوردی . پدرینڭ موقع حقیقیسنه دائر اولان شو افاده‌سی قارباز ومتجاسر اولان مشربنی مغلوب ایدیوردی. یورغونلغی، باشنده‌کی آغرلقلر یواش یواش غائب اوله‌رق محاربه فکری، مظفریت آرزوسی ــ امّا بوڭا هرنه درلو وسائط ایله نائل اولورسه اولسون ــ آڭا قوای جدیده‌بخش ایدیوردی. پدرینڭ حسن نتیجه‌یه ایصالی مشکل اولان قارمه قاریشیق ایشلری بولندیغنه واقف ایدی ایسه‌ده، احوالڭ بو درجه گرگین بولندیغنی ظن ایتمیوردی . آه ! خیر، اعتراف مغلوبیته میدان ویرمیه‌جك ایدی . کندوسنی فقیر، منبعسز، پاره‌سز گورمیوردی ــ انسانڭ کندو کندوسنه امنیت تامه‌سنی موجب اوله‌رق، علم حیات ایچنده باش یوقارو، گوگس شیشکین اولمق اوزره سائرلرینی تحقیر وکندی کندینه پرستش ایله گزمگه مساعد اولان بو پاره !...

آیاغه قالقدی، قابینه ایچنده برقاچ آدیم آتوب پدرینڭ یازی ماصه‌سی پیشگاهنده آیاق اوزری دیکیله‌رك :

— مادمازل دو لانژاللی ایله ازدواج ایتدیگم تقدیرده هرشیئڭ یولنه گیره‌جگنی تخمین ایدیورمیسڭ ؟

دیدی . دورفوی مستحقانه بیان فکر ایتدی :

« شبهه‌می وار ؟ موسیو دولانژاللی پارسی ترك ایتدیگی زمان برچوق کرّه‌لر میلیونر ایدی . او ، حین رشد وشبابنده خیلی جسیم اولان ثروتنی بر طاقم بورسه معاملاتی، اراضی مبایعه‌سی ایله تحکیم وتوسیع ایتمشدی . اکثریا دورفوی ایله او عین ایشلره گیریشه‌رك ذاتاً مکتب اعدادیه‌دنبری باشلامش اولان ارقداشلقلری بویله‌جه صوڭ دمله‌ره ، تاریخ کهولته قدر دوام ایده گلمش ایدی . بر چوق سنه‌لر ظرفنده بربرلرینه تصادف ایتمشلردی . فقط بر گون لانژاللی زوجه‌سنی غائب ایدیوردی ، زوجه‌سی ایسه ابوینڭ رضاسنه مخالف اوله‌رق تزوج ایتمش اولدیغی لطیف ودلفزا بر مخلوق ایدی . ایشته بو آندن اعتباراً اسیر کدورت اوله‌رق

مجرد یگانه قزجغزینك تربیه‌سنه حصر مساعی ایتمش، آنك ایچون وَ آندن طولایی یشامش ایدی . پارس گبی بر یرده قرق یاشنده‌کی آدملرك هدف اولدقلری تصدیات ازدواجیه‌دن قورقه‌رق (آنغولم) شهرنده اقامت ایتمك اوزره پارسی ترك ایتمش ایدی . وقتی ایسه صورت دائمه‌ده یکانه قزینی محظوظ ایتمك وَ آنك آمالنه خدمت ایتمك آرزوی خاصی ایله سیاحتلرده ، صید ماهیده ، آوجیلق عالملرنده کچمش ایدی . »

موریس پدرینك سوزینی کسدی :

— فقط بویله تربیه گورمش ، بودرجه یوز بولمش بر گنج قز ایله ازدواج ایدلمسی صورت مدهشه‌ده تهلکه‌لی اولمق ضروریدر . همده او ، مطلقا مکمل بر آدم آرزو ایدر .

دورفوی احتمال که اوغلنك سوزی معقول اولدیغنی اشراب ایدن بر طور گوستردی . فقط موریس تماميله مکمل بر آدمك نمونهٔ مشخصی دکلمی ایدی ؟ انتظامی سور ، غایتله چالیشقان ، جدّی بر چوجق دکلمی ایدی ؟ دورفوی پدرلره مخصوص اولان شفقت عماپرورانه ایله شوقناك اوله‌رق ، اوغلنك متصف بولندیغنی ظن ایتدیگی کافهٔ خصائص ومزایایی یگی باشدن تصویر ایتمکه طاورانورکن چوجق دیدی‌که :

— بو ماده‌دن صرف نظر ایده‌رك اصل ایشمزه باقه‌لم . موسیو (دولانژاللی) نك قزینی بکا ویره‌جگنی ظن ایدرمیسك ؟ شاید کندوسی ایله ازدواج ایده‌جك اولورسه‌م استفاده‌مز نه جهتده‌در ؟

— هر شیدن اوّل او فائدهٔ اولایه مظهر اوله‌جقسك که سکا قارشو ضد بر پدر بولنمیه‌جق . او ، قزینه کور کورینه اطاعت ایتمکده بولندیغی جهتله همان مظهر حسن قبول اولمقلغك ایچون قزك سنی ذوقنه موافق بولمسی کافیدر . درجهٔ ثانیه‌ده استفاده‌مز بسیطدر . (ژان) ایله حین ازدواجکده او سکا بر بدل جهاز گتوره‌جکدرکه آلتی یوز بیك فرانغی تجاوز ایده‌جکنده هیچ شبهه یوقدر ؛ بوندن بشقه ، لانژاللی پاره‌سنی بنم صندوقمده براقه‌جقدر . بویله‌جه بنم قره‌دیم

آرتار وَژانك دراخومه‌سی سایه‌سنده عربه‌لری کمال امنیتله سوره بیلورز ،
آ کلادکمی ؟

دورفوی گوزینی قیرپه‌رق الرینی اوغوشدیردی . موریس خفیف بر خنده‌ٔ عصبی گوستردی . اوت ، بتون بو ایشلر شایان حیرت بر صورتده ترتیب اولنمش ، پدری صحیحاً غایت منفعت شناس وَپك قوی بر آدم ایدی . آرتق اوکندی کندینی جهاز آقچه‌سنك مستصحبی گبی گوریور ، لوئیلرك طنیننی ایشیدیوردی . اوزون اوزادی‌یه تدقیق ایتمش اولوب خارق‌العاده عشقلر بخش ایده‌جگی قویاً تحت امنیتده اولان معهود عربه‌لر آلتنده پدریله مشترك اوله‌رق زنگین اولیوردی . آرتق قمارخانه‌یه کیتمیه‌جك ایدی ؛ ذاتاً اورایه پاره حقنده‌کی حرص واشتهاسی سکونت بولمدیغی جهتله گیدیور ؛ اوراده بر قاچ لوئی ایله برچوق بیك فرانق قزانمق گبی بر بخت ـ موفقیتسازیی دائما امید ایدیوردی ؛ بو مبلغ جسیم ایسه عقلنجه آنی آرقه‌سی صره صالیویریلمش اولان بر سوری کوپکدن دها مزعج ، دها اضطراب‌افزا اولان اواوفاق تفك وَیمان بورجلردن تخلیص ایده‌جکدی . گویا مبصرهٔ حرص وطمعنده‌کی شو آلتون بر خاصهٔ انعکاسیه ایله گوز ببکلرینه زرپاره‌لر آتیورمشجه‌سنه سیاه گوزلری پارلاق نقطه‌لر ایله محمول طمع اوله‌رق پارل پارل یانیوردی .

پدرینه طوغری یوریه‌رك النی صیقدی وَهر شیئی تحت قراره آلمشجه‌سنه متین بر طور ایله :

— هیچ بر شیدن قورقمه ؛ یوریه‌جگم !

دیدی . دورفوی او سویملی وَمتبسم چهره‌سنی ینه طاقنمش ایدی . مصافحهٔ واقعه‌یی اوغلنه اعاده ایده‌رك :

-- ایش یولنه گیریور ! قز سنك اوله‌جق ! فقط خاصةً بو تصمیماتمزه دائر بوراده هیچ اماره گوسترمیه‌لم ... قرداشلرکك ، هوگه‌تك یاخود والده‌کك بر تدبیرسزلك ، بر مناسبتسزلك اختیار ایتملری ممکن اوله بیلور ... لانژاللینك کندوسنی بر طوزاغه دوشوردیگمی ظن ایتمامسی لازمدر ... بالعکس بوازدواجك

بر ازدواج عاشقانه حال وهيئتنى حائز بولنمسى ايجاب ايدر ... هايدى باقەلم ، [دون ژوآن] رولنى اوينامق سكا دوشيور ، چابقين !..

— بنده بو رولى اوينايەجغم .

— لانژاللىيى غارده بكلمگه برابر گيدرز. ساعت يدى‌يه طوغرى حاضر اول.

— آن معينده موعد تلاقيده بولنرم .

پدر ايله اوغل ترتيبات واقعه‌لرنده‌كى اساس هنر ودرايت ايله شادمان اوله‌رق هم آغوش اولديلر .

آلتنجى لوحه

دورفوى ايله موريس خانه‌لرينك استقبالنه دائر بويله‌جه بسيط مذاكراتده بولندقلرى صره‌ده هوگه‌ت كيميوردى . بالونك تأثيريله اعصابى اويانمش ، روحنه ايصال پنجۀ تسلط ايده‌رك هر آن موجب تيقظ وانتباهى اولان بر دوشونجه ايله بيحضور قالمش بولنديغندن، كيجه‌لين پك آز اويويه بيلمش ايدى . دونكى سوواره اثناسنده آنك حياتنجه الك مهم ، الك آغر بر شى واقع اولمشدى .

شمدى كندوسنى [پاستوره] لرك خانه‌سنده ، بر قادين جمعيتنك اورته‌سنه اوتوره‌رق قونسره وقف صماخ ايديورمشجه‌سنه گوريوردى . اوراده « ونديك قارناوالى » عنوانلى بر پارچه اوزرنده پك رقاصانه موسيقى جانبازلقلرى اجرا ايدن بر كانجى‌يه بدايت جنبشده بردقت احتياطكاريدن بشقه برشى تبدل ايتمامش ، معروف ومعتبر آرتيستلرك تقايدلرينى ياپمقده بولنان بر قوميق حريفك ساخته اطوارينه آلدانوب كيتمامش ، تجسس وتجسسى يالكز معلمۀ معروفه‌سى مادمازل [فرانسيسكين] ايچرو گيرر گيرمز چهره نماى بيدارى اولمش ايدى ؛ شوقدركه اوده « كوچك پنبه طاوشانلر » نشيدۀ بديعه‌سنك ايلك تغنيسى تجارت نظارتى بالوسى ايچون صاقلايه‌رق آنجق هوگه‌تك معلومى بولنان منظومه‌لر اوقومقله اكتفا ايتديگى ايچون تازه قزك طبع تجسسپرورى بو جهتدن‌ده پك چابك دوچار تعب اولمش ايدى .

بردنبره گویا شدتلی بر قامچی صدمه‌سی چهره‌سنك اورته‌سنه اصابت ایتمش گبی بر حال اولدی . چهره‌سنك بالجمله خطوطی گرگین ، گوزلری پرتوثار ، اللری رعشه‌دار اوله‌رق آیاغه قالقمش ایدی . [په‌درو دو لابارا] نك گلدیگی خبر ویرلمش ایدی .

قز ، غایت سیاه بیقلی ، دیك وسرد صاچلی ، آتشین نظرلی اولان بو تنوری همان اوچ آیدن برو طانیوردی . آنی درلو درلو صالونلرده دیگلمش ایدی . هر دفعه‌سنده تنور قز اوزرنده اویله بر تحسس وتأثر پیدا ایتمش ایدی‌که بوکا قارشو مدافعهٔ نفس ایتمکه آنك قدرتی یته‌مامشدی . تنور بعض کرّه پك سودالی بر نحافت وبیتابی گوستروب آهنکلری اعماق روحه قدر نفوذ ایدن او حرارتلی صداسی ایله نه وقت تغنی ایتمش ایسه قز معناسنه بر درلو عقل ایردیره‌مدیگی بر مغلوبیت ودرماندگی حس ایلمشدی . آنی دیکلدکجه ذهناً بیکلرجه خولیالره شکل ووجود ویریوردی . بر طاقم حقیقی ، مائی مملکتلره طوغری گیدیوردی‌که اوراده حیات لطیف ، محبت شعشعه بار اوله‌رق روحلر نهانی استغراقلر ، وجد وحیرتلر ایچنده هم آغوش امتزاج اولورلردی . بو درلو تصورات قلبیه وَخیالات فکریه‌یه دوشمکده یالکز بولنمدیغنك ده فرقنه واریوردی . اطرافنده‌کی قادینلرك کافه‌سی مغنینك عادتا مقناطیسی اولان تأثیر جاذبنه مجلوب اولوب گیدیورلردی . آنی دیکلر ایکن هپسنك باشنده عین حرکت مشتهیانه ، یلپازه‌لرنده عین تموّجات موزونه ، گوزلرنده عین آثار بیتابی بولنیوردی . بو تنور اورته‌لغه بر بایغینلق روحی صاچیوردی . ترنم ایتدیگی نشیده‌نك ایلك بیتی بیتر بیتمز کوچك قوشلرك کوچك آهنگنی تنظیر ایدرجه‌سنه برصدا ایله اوّلا « اوه ! نه اعلی .. نه‌گوزل.. » زمیننده تأنی پرورانه بر میرلدی یوکسلیوردی . ایکنجی بیتده ایسه او وجد ومفتونیت کسب تاب‌وشدت ایده‌رك ال چارپشمه‌لری عکس انداز اولیور وَبو ابتلای استغراق آمیز هپ چوغاله گیدیوردی . براوولره آره‌صره بعض آوازه‌لرده قاریشیوردی‌که اوّل امرده اعتنالی ، موزون اولان بو آوازه‌لر دخی پیدرپی شدتلی ولوله‌لره تحوّل ایدیوردی . بو تشویقات دعوتکارانه اوزرینه قادینلر هر درلو

سکینت وتمکینی غائب ایدوب یلپازه‌لرینی آوجلرینك ایچنه قرینجه‌یه قدر اوره‌رق ، آغزلرینی غایت چوق آچه‌رق صندالیه‌لرندن قالقیورلر وَاو صورتله باغریورلردی که، حتّی بوغاز طمارلری شیشه‌رك مائی ایپلر گبی طیشارو فرلایوردی . ایشته بو ظفر وشانی تقدیره هوگه‌ت دخی اشتراك ایدیوردی ! اطرافنده بولنانلری هیچ قید ایتمکسزین ، حتی نره‌ده بولندیغنی بیله دوشونمکسزین اوده آیاق اوزری رعشه‌دار ، متهور اوله‌رق، تنوری آلقشلایوردی ! او نظردن نهان اولوب قزده تکرار صندالیه‌سی اوزرینه دوشنجه بر لحظه قدر بر اضمحلال حقیقی ، بیوك بر چارپندی رونمون اوله‌رق بر مدتجك گوزلرینی قپامغه مجبوریت ویریوردی ؛ بو چارپندیلر، بوتأثرلر غایت شدتلی اولوب پك جانگداز بر اضطرابه سببیت ویردیگندن، الی‌ده قلبی اوزرینه گوتورمامك الندن گلیوردی .

حال بوکه بوندن اوچ هفته مقدّم بر سوواره‌ده مادمازل (فرانسیسکین) آگا موسیو (په‌درو دولابارا) یی تقدیم ایتمش ایدی . اوه ! بو تقدیم ! تنوری کندی یانی باشجغزنده گورنجه صاپ صاری کسیله‌رك دیزلری بوکیلمش ایدی — آنك کندوسنه القا ایتدیگی وجد عمیق شاگردك استادی حقنده‌کی پرستش مستانه‌سی ایله اعتراف ایتمك ایچون بر کرّه‌جك یانی باشنده بولنمغی تخیل ایدوب طورمقده اولان بوقتان، قز او اثناده تتره‌یه‌رك، عادتا قورقه‌رق، اورکه‌رك صورت عامیانه‌ده ستایش آمیز بر قاچ کلام مبهمدن بشقه بر شی که‌که‌لیه‌مامش ایدی . واقعا تنور آگا نازکانه جواب ویرمش ایدی ایسه‌ده ، شو قزك مصاحبه‌سی ایله چوق وقت گچورمامش اولدیغنی‌ده درخاطر ایدیوردی . هیچ شبهه یوق که او استاد نغمه، بو هوسکار « هوگه‌ت » ی مطالعات وبیاناتی بر نتیجهٔ سالمه‌یه اقتران ایده‌میان جاهل، عاجز بر قزجغز گبی تلقی ایتمش ایدی .

بو فکر آنی نومید ایدیوردی ؛ ایشته هر زمان آگا کندو حقنده بر فکر دیگر ویرمك ایچون مغنی ایله برآره‌ده بولنمق اوزره بر فرصت جدیده‌یی تخیل ایتمکده ایکن دون آقشام کندوسنه « پاستوره » لرك خانه‌سنده راست گلیویرمشدی،

هله جنبش تغنی ختام بولور بولماز بر کره بتون صالونلری دور ایتدکدن صکره (پهدرو دولابارا) نك کندندن برقاچ آدیم مسافهده طوروب :

— مادمازل ، بکا بر والس ایچون قولکزی ویرمك گبی بیوك بر شرفی بیدریغ ایتمك استرمیسکز ؟

یولندهبرتمنده بولندیغنی گورنجهحیرت وتعجبنك نهدرجهیهچیقدیغنی دوشونلسون .

بر لحظه قدر پك رسم پرورانه اولان شو دعوتك صورت وقوعنه قارشو ابراز تبسم آرزوسنه دوشدی ایسهده تنور، آنك میان لطیفنه صاریلوبده برقاچ والس دورهسی اجرا اولنور اولنماز باشی دونمش، کندینی غائب ایتمش ایدی . اطرافندهکی اشیانك کافهسی برهای وهوی مجنونانه ایچنده رقصان اولیوردی ؛ فضله اولهرق گویا لقردیلر پك اوزاقدن گلیورمشجهسنه بر دالغینلق ایچنده اویله سوزلر ایشیدیوردی که صماخ جاننه موسیقی لطافتیله تأثیر ایدیوردی : « اوه ! مادمازل، سز نه قدر لطیفسکز ! نه قدر شایان پرستش گوزلرکز وار ! اوه ! نه قدر مینی مینی ، نه قدر سویملی بر مخلوقسکز ! » قز بو سوزلر ایله برابر آرهصره کندوسنی یردن قالدیریورمشجهسنه قوتنمون اولان متین قوللر آرهسنه صیقشمش اولدیغی حالده دونه دونه گیدیور عادتا هیچ جواب ویرمکسزین ، بتون وجود مادی ومعنویسندن کچمش اولهرق ، دانسك هیچ بیتمامسنه دائر تمنیات قلبیهده بولنهرق گیدیوردی .. ایشته دانس بو مرتبه چیلغین، بو درجه باعث مستی ایدی !

(مابعدی نسخهٔ تالیهده)

مجموعهٔ ابوالضیا

رسالهٔ نیم ماهه

جلد ٦

جزؤ من ٥٦ الی ٥٩

قسطنطنیه

مطبعهٔ ابوالضیا

فهرس جلد سادس

صحیفه

ژان ژاق روسو
١٩٢١ شماریق بر چوجغی یوله گتورمه‌نك طریقی .
١٩٢٨ چوجغه تاریخ وَجغرافیا اوگرتمك عبثدر .
٢١٤٥ چوجقلری قرا گلغه آلشدیرمق .
٢٢٤١ تربیه‌اوزرینه‌احوال عمومیهٔ طبیعت .
٢٢٥٤ مراهقه .

١٩٣٤ برخاطرهٔ شباب، دومافیس .
١٩٤٥ ، ٢٠٣٣ عودت .
١٩٦١ نه‌پیکور .
١٩٧٤ زیپ .
١٩٨٢ پارس معیشت داخلیه‌سی .
١٩٨٦ فلاندر ادبیاتی نمونه‌لری .
١٩٩٦ کندولرنی اولدیرن چوجقلر .
٢٠٠١ ، ٢١١٤ اسلامده تاریخ علوم ریاضیه .
٢٠٠٩ انگلیز قادینلری وَآلفونس دوده .
٢٠١٢ ، ٢١٢٠ ، ٢٢٣٦ ، ٢٣٣٢ کائنات ایچنده سیاحت مخیله .
٢٠١٧ ، ٢١٢٩ عائله رومان .
٢٠٤٩ منشأ حرب .
٢٠٥٤ ، ٢٢١١ ، ٢٢٨٧ قرستوف قولومبك بررفیقنك خاطراتی .
٢٠٦٣ برنجی ناپولیونك برياورینك خاطراتی .

صحیفه
٢٠٦٩ تاریخ مطبوعات .
٢٠٨٤ اسکی عرب مترجملری .
٢٠٨٦ اشتغالات دماغیه .
٢١٠٠ ، ٢٢٣١ تعریفات سید .
٢١٠٤ حزیرانك یگرمنجی گونی .
٢١٥٣ آداب تلبس .
٢١٦٠ ، ٢٢٧٥ ناپولیونك خصوصیتی .
٢١٦٨ ، ٢٣٠١ املا بحثی .
٢١٧٦ عالم مثال، یاخود شیخ محی‌الدین‌عربی .
٢١٧٧ عالم غیب، یاخود برزخ‌الارواح .
٢١٨٨ علوم ایله صنایع .
٢١٩٥ ، ٢٢٥٨ بیوك فره‌دریق .
٢٢٠٧ حرب وحسیات ناموس .
٢٢٢٠ بارومترونك ٢٥٠ نجی دورهٔ سالی .
٢٢٢٦ صوك بهار .
٢٢٧١ عدد وسرعت .
٢٢٨٠ تحریٔ حقیقت .
٢٢٩٤ فرانسز نسوانی .
٢٣٠٨ بر تصادف .
٢٣١٧ ثبات .
٢٣٢٠ پرنس بسمارقك روسجه اوگرنمسی .
٢٣٢٣ اللرك قیمتی .
٢٣٣٠ قادینلره دائر بعض ملاحظات .

مجموعهٔ ابوالضیا

۱۶ نجی سنه

جزؤ ، عدد : ۵۶ ذی الحجه ۱۳۱۳

شماریق بر چوجغی یوله گتورمه نك طریقی

[حقنده ژان ژاق روسونك تدبیری]

سز چوجغك هوا وهوسلرینی مقام معذرتده ایراد ایدیورسکز . حال بوکه حقسزسکز ! آنلرده کی هوا وهوس طبیعتك یاپمسی دکلدر . بلکه اداره لرنده کی رابطه سزلقدندر ؛ چوجقلر یا آمر اولورلر ؛ یا مأمور . وبن ایسه یوز کرّه دیدم که، نه او لازم، نه ده بو . مادامکه شاگردکزده کی هوا وهوسلری هپ سز ویره جکسکز ، گورکدرکه کندی تقصیراتکزك محنتنی ده سز چکه جکسکز . امّا دیه جکسکزکه بوکا چاره نه در ؟ بوکا چاره ینه ممکندر ؛ فقط ، دها گوزل بر صورت ایله زیاده جه صبر استر :

بر چوجغك تربیه سنی بر قاچ هفته درعهده ایتمشدم . چوجق ، کندی هوسلرینی اجرایه آلشدقدن ماعدا ، هرکسه ده اجرا ایتدیرمکه آلشمش وَبناءً علیه هوا وهوسله مالامال اولمش ایدی . ابتداکی گون بنم خاطرشناسلغمی تجربه یه اورمق ایچون گیجه یاریسی یتاغندن قالقمق استدی . بن درین اویقوده ایکن یتاغندن صیچرار ، گیجه لگنی گیوب بنی چاغرر . بن قالقارم ؛ مومی یاقارم ؛ آنك ده استدیگی بو ایدی . بر چاریك صکره تکرار اویقوسی گله رك بو تجربه دن غایت خشنود اولدیغی حالده یاتار . ایکی گون صکره بو تجربه یی ینه بو طرز مظفریتله تکرار ایدر . بن دخی اصلا جزؤی بر صبرسزلق علامتی گوسترمم .

لكن وقتا كه يتاغنه ياتمق اوزره بنى اوپمكه گلدى . تمكين ايله كندوسنه ديدمكه :
(بنم كوچوك دوستم ؛ بو پك اعلا اوليور ؛ امّا بر دها ياپميك !)

بو سوز چوجغك مراقنى تحريك ايتدى . وَايرتسى گيجه عجبا بن نصل كنديسنه مخالفته جسارت ايده‌جكمى تجربه ايچون ، ينه او ساعتده قالقمقده قصور ايتمدى . وَبنى چاغردى . بن‌ده نه استديكنى صوردم . [اويوياميورم] جوابنى ويردى . [دها فنا يا] ديدم ؛ يرمدن قملدانمدم . مومى ياقيويرمك ايچون بكا يالواردى . نيچون ؟ ديدم ؛ ينه قملدانمدم . بو قيصه جوابلر آنى شاشالاتمغه باشلادى . ايله يوقلايه‌رق چاقمغى آرادى ؛ وَچاقارگبى ياپدى . بن ايسه آنك چاقمغى پارمقلرينه اورديغنى ايشيده‌رك كندمى گولمكدن منع ايده‌مزدم . والحاصل بجره‌ميه‌جكنى ايوجه عقلى كسه‌رك چاقمغى بنم يتاغمه گتوردى . [بكا لزومى يوق] ديدم ، اوته طرفمه دوندم . او زمان باغروب چاغره‌رق ، گورلتى ايدرك ، دلى گبى قوشمغه باشلادى . اسكمله‌لره ، ماصه‌لره ، ايله اورردى . اما الينى آجيتمامق ايچون اسلوب ايله اورردى . بر طرفدنده باغرردى . وَبويله‌لكله بنى مضطرب ايتمك اميد ايدردى . بونلرك هيچ برى مفيد اولمدى . وَگوردمكه چوجق نصيحت ، ياخود غضب وحدت ايدرم قياس ايتمش ؛ لكن بويله قيدسز طوره‌جغمى هيچ حساب ايتمامش .

مع مافيه عنادى قوتيله بنم صبرمه غلبه ايتمكى ايوجه قورمش اولديغندن ، شماته‌يى بر حدّه واردردى كه ، عاقبت بنى قيزديردى ؛ وَبر نابجا حدتله هپسنى بوزه‌جغمى تيقن ايتمله بر بشقه يولده تدبير ايتدم . بر شى ديميه‌رك قالقدم ؛ چاقمغى آرادم ؛ بوله‌مدم . چوجغه صوردم ؛ آنى بكا ويردى . وَعاقبت بكا مظفر اولديغندن اثر سرور گوزلرندن لمعان ايتمك گركدى . چاقمغى چاقدم ، مومى ياقدم . كوچوك بكمك الندن طوته‌رق ، آغر آغر اتصالده بولنان بر اوطه‌يه گوتوردم . اوطه‌نك قپادلرى محكم قپانمش ايدى . ايچنده قيريله‌جق بر شى يوق ايدى . چوجغى اوراده قرا كلقده براقدم ؛ قپويى اوستنه كليدليوب دوندم گلدم ؛ يتاغمه گيردم . كندوسنه‌ده بر سوز سويلمدم .

آرتق ابتدای حالده اوطه‌ده عربده اولوب اولمدیغنی صورمغه حاجت یوق . بنده آڭا منتظردم ؛ اصلا متأثر اولمدم . نهایت گورلدی آشاغیلادی . بن دیڭلیورم . چوجق سکونته واردی . بن‌ده راحت ایتدم .

ایرتسی صباح اوطه‌یه گیردم ؛ کوچوك یرامزی گوردم، که قاپی‌یه یاتمش ، درین اویقوده . فی‌الواقع بوقدر یورغونلغك اوزرینه اویقویه‌ده پك محتاج اولمق گرك ایدی .

لکن ایش بوراده قالمدی . چوجق کیجه‌نك ثلثانی یتاغندن بشقه یرده گچورمش اولدیغنی والده‌سی خبر آلدی . درحال هپسی ضایع اولدی . گویاکه چوجغك جانی چیقمشدی . چوجق ایسه بو فرصتی انتقام آلمغه وسیله ایدرك، صورتی خسته‌لگه اوردی ؛ وبونکله بر شی قزانه‌میه‌جغنی ادراك ایده‌مدی . طبیب چاغرلدی . چوجغك والده‌سنك کوتو بختنه طبیبده بر مسخره خریف ایدی‌که، قادینك قورقدیغنی گورمکله قورقیسنی آرتدیره‌جق معامله‌یه باشلادی . بو آرالقده طبیب بنم قولاغمه یاناشوب « بنی براقك بیایم ؛ سزه وعد ایدرم‌که، بردها یالاندن خسته اولمق سوداسنه دوشمیه‌جك وجهله چوجق ایو اوله‌جقدر . » دیدی . وفی‌الحقیقه پرهیز وخسته اوطه‌سی تعیین اولندی . واجزاجی اصمارلندی . بیچاره خاتونی بویله هرکسك آلداتدیغنی گوروب ایچمدن آه ایدردم . قادین‌ده هرکسدن زیاده، بالخاصه بڭا خصم اولدی . زیرا آنی آلداتمیان، فقط بر بن ایدم .

بر طاقم آجی سوزلردن صکره، چوجغك نازك وخاندانك بر دانه‌جك وارثی اولدیغنی ونصل اولورسه اولسون، اصلا آڭا مخالفت اولنمسنه رضا ویرمیه‌جگنی قادینجغز بڭا آڭلاتدی . گوردمکه آناسنه‌ده چوجغه ایدیلان معامله‌ده بولنمق اقتضا ایدیور . کندوسنه صغوق چهره ایله دیدم‌که : « خانم ! بن بر وارث نصل تربیه اولنوری بیلمم . وفضله اوله‌رق آنی اوگرنمکده استمم . آڭا گوره باشقه‌سنك چاره‌سنه باقك »

براز وقت دها بڭا احتیاج اولمغله، چوجغك پدری هپسنی یاتشدیردی . وقادین دخی چوجغك لالاسنه مکتوب یازه‌رق عودتنی تعجیل ایلدی . چوجق ایسه

نه بنم اویقومه خلل ویرمك ، نه ده خسته اولمق ایله بر شی قزانه‌بیلدیگنی گوروب، کندی کندینه گوزلجه اویومق وَعافیت اوزره بولنمق یولنی طوتدی .

آرتق دوشنمليدرکه، بو کوچك دره بگی، بومقوله مناسبتسز اوضاعیله اوبیچاره لالاسنی نصل تحت اسارته آلمشدی . چونکه چوجغك تربیه‌سی آناسنك گوزی اوگنده ایدی . وَآناسی ایسه ا وارثك ا امرینه بر وجهله مخالفت اولندیغنی قالدیره‌مز ایدی . چوجق هرنه ساعت آرزو ایدرسه برابر چیقملی ، آنی گزدیرمگه، یاخود سوزك طوغریسی آرقه‌سی صره گتمگه حاضر بولنملی ایدی. چوجقده بالالتزام لالاسنك الڭ مشغول بر زماننده چیقمق استردی . چوجق بگاده بو حکومتی اجرا ایتمك وَبنی مجبوراً راحت براقدیغی گیجه‌نك انتقامنی آلمق استدی . بن جمله‌سنه رضای قلب ایله حاضرلندم ، وَآنك خوشنه گیده‌جك شیئی یاپمقله نه قدر متلذذ وممنون اولدیغمی گوزلرینك اوگنده اثبات ایتمگه باشلادم . آندن صکره چوجغی هرعقلنه گلان شیئی یاپمق دردندن خلاص ایتمك مسئله‌سی گلنجه بشقه درلو حرکت ایتدم :

اوّل امرده کندوسنی حقسزلقده براقمق اقتضا ایتدی . بوده بنجه گوج دگلدی . چوجقلر دائما حال حاضردن بشقه‌سنی دوشنمدکارینی بیله‌رك ، آندن زیاده احتیاطه رعایت ایتدم . وَاوطه‌سنده کندینه بر اگلنجه تدارك ایلدم‌که، آندن پك حظ ایتدیگنی بیلوردم . وقتاکه اگلنجه ایله مشغولیتی وَغایت ممنونیتی اثناده یاننه واردم وَبرلکده گزمگه گتمگی تکلیف ایتدم . قبول ایتمدی . بن اصرار ایتدم . سوزمه قولاق بیله آصمدی . آرتق بنم موافقتم ایجاب ایلدی . چوجق بتون بو نشانهٔ مطاوعتی گوروب ممنونیتله آگا موم یاپشدیردی .

ایرتسی گونی نوبت بگا گلدی . چوجغك جانی صیقلدی . آنیده بن حاضرلمشدم . بن ایسه بالعکس غایت مشغول گوروندم . چوجغی عزیمتنده مصر ایتمك ایچون بو قدره بیله حاجت یوق ایدی . یانمه گلدی ؛ وَبنی مشغولیتمدن آیروب همان کندوسنی گزمگه گوتورمك ایچون تکلیف ایلدی . بن رد ایتدم . اوده عناد ایتدی . « خیر ! سز دیدیگکزی ایتدیگز وَآنکله بگاده دیدیگمی

ایتمه‌گی اوگرتدیکز .. ایشته بنده شمدی گزمك استمیورم » دیدم . « اویله ایسه بن یالگزجه گیدرم » دیدی . « سز بیلورسکز » دیدم . وَ ایشمله مشغول اولدم .

چوجق کندینی بویله حالنه براقدیغمی گوروب، بر مقدار مضطرب اولدی . وَ اثوابنی گیوب چیقه‌جغی اثناده یانمه گله‌رك بکا سلام ویردی. بنده سلامنی آلدم . وَ گزه‌جگی یرلرده یاپه‌جغی شیلری نقل ایله زعمنجه بنی تلاشه دوشورمکه چبالادی. وَ سوزلرینه باقیلورسه گویا دنیانك اوبر اوجنه قدر گیده‌جك ظن اولنوردی . بن ایسه اصلا تلاش ایتمیه‌رك ، « الله سلامت ویرسون » دیدم . بوندن چوجغك تعجبی ایکی قات اولدی . لکن ثبات گوسترمك لازم ایدی . چیقه‌جغی اثناده آرقه‌سی صره گلمسنی اوشاغه امر ایتدی . اوشاق ایسه اوّلجه خبردار ایدلدیگندن وقتی اولمدیغی وَ بنم امرمله مشغول وَ کندندن زیاده بنم امرمی دیکلمکه مجبور اولدیغی جوابنی ویردی . آرتق چوجق نه اولدیغنی شاشردی . کندوسی، سائرلره غایت مهم و محترم وَ یر گوك کندینك محافظه‌سندن متمتع ظننده ایکن بویله یالگز گتمکه براقلیورلدیغنه نه معنی ویرسون ؟ آنجق بو اثناده ضعف وعجزینی آکلامغه باشلادی . وَکندینی طانمیان بر سوری خلقك ایچنده یالگز بولنه‌جغنی ادراك ایتدی . وَاوراده اوغرایه‌جغی مخاطره‌لر گوزینك اوکنه گلدی . لکن تمرّد وعنادی آکا ثبات ویردی . نردباندن آغر آغر وَمتحیرانه ایندی . والحاصل سوقاغه چیقدی. وَکندینه گله‌جك براز فنالغه قارشو، آنك بو حرکتندن بکاده عائد اوله‌جق مسئولیت امیدی ایله متسلی اولدی .

بنده آندن بوکا منتظرم ایدم . هرشی اوّلجه حاضرلنمش ایدی . وَچونکه ایش، خلقه قارشو یاپیله‌جق بر اویون اولدیغندن، اوّلجه پدرینك رضاسنی دخی تحصیل ایتمشدم . همان چوجق قپودن چیقوب برقاچ آدیم آتار آتماز، صاغندن، صولندن کندینه دائر سوزلر ایشتدی :

قومشولردن بری — باقگزدی شو گوزل بك افندی‌یه ! بویله یاپ یالگز نره‌یه گیدیور ؟ صایغیسز لالاسی بوکوچك بگی نصل براقمش؛ بویله گیدرسه غائب اولور . باری بزم اوه گلمسی ایچون کندینه یالواره‌یم .

بر بشقه قومشو قادين ــ صاقين، صاقين آگا رجا ايتميك. گورميورميسكز، بو بر كوچك حاشاريدركه، بر ايشه يرامديغى ايچون باباسـنك اوندن قوغمشلر. بو مقوله اصلاح اولمزلرى اوه قبول ايتماملى. براقك نره‌يه استرسه گتسون.

اولكى ــ يا اويله‌مى؛ الله سلامت ويرسون. يالكز آگا بر كدر گلورسـه آجيرم.

براز دها ايلروده كندى ياشنده برطاقم سوقاق چوجقلرينه راست گلوركه آنى قيزديررلر وَمسخره‌يه آلورلر. نه قدر ايلرو گيدرسه اوقدرده مشكلاته تصادف ايدر. ياپ يالكز، حاميسز اولمغله كنديني هركسك اويونجغى اولمش گورر؛ وَتعجب ايدركه اومزنده‌كى عقدهٔ امتياز، وَآلتون حليات اصلا كنديسنه باعث احترام اولميور. [١]

بو صره‌ده بنم دوستلرمدن بر كيمسه‌كه چوجق آنى طانيمازدى. وَبن چوجغه نظارت ايچـون مأمور ايتمشيدم. چوجغـك خبرى اولمقسزين آرقه‌سى صره گيدردى. وَصره‌سى گلنجه آگا چاتدى. بو اويون، [پورسونياق] ده‌كى [٢] [اسپريغانى] يه مخصوص اولان اويونه مشابه اوله‌رق، آنى اجرا ايچون بردرايتلى آدم لازم ايدى. وَپك اعلا اجرا اولندى. چوجغى زياده تخويف ايله قورقاق وَاوتك ايتمكسزين، يارم ساعت صكره آلوب گتوردى، كه چوجق غايت يموشامش وَحجابندن باشنى قالديروب باقه‌جق يوزى قالمامش ايدى.

زواللينك بو سياحتنده باشنه گلان بليه‌لرك مكملى اولمق اوزره كندوسى اودن ايچرو گيرركن، باباسـيده (بالتعليمات) چيقمق اوزره اينيوردى. نردبانده آگا راست گلدى. نره‌دن گلديگنى وَنه سببله برابر بولنمديغى آگا صورمق اقتضـا ايتدى. بيچاره چوجق يوز قات يرك ديبنـده اولمسنى بو حاله ترجيح ايدردى. پدرى اوزون تكديرلرله وقت گچورمك استميوب، كنـدندن مأمول ايتمديگم بر چهره ايله آگا ديدى‌كه: « نه‌وقت يالكز چيقمق استرسه‌گز اختيارگز الكزده‌در. لكن ــ چونكه بن اومده برحيدود استمديگمدن ــ نه‌زمان بويله يالكز چيقارسه‌گز بر دها بورايه عودت ايتميك ! »

[١] دور انقلابه قدر فرانسه‌ده اصلزادكان طيشارويه قلادهٔ امتياز ايله چيقارلردى.
[٢] اويون موليئرك تياترولرندندر.
للطابع

بن ایسه اصـلا تکدیر واستهزا ایتمیه‌رك آغرجه قبـول ایتدم . وَشـو کچن وقوعاتك بتون مرتب بر اویون اولدیغنـدن چوجق شبهه‌یه دوشمامك ایچون او گون کندوسنی گزمگه گوتورمدم . ایرتسی گون غایت ممنون اوله‌رق گوردم که، چوجق بمله برابر دونکی گون کندوسنی یالگزلغی جهتله مسخره‌یه آلانلرك اوگندن بر طرز مظفرانه ایله کچردی . آرتق معلوم اولور که چوجق یالگز چیقارم دیه‌رك بر دها بنی قورقوتمق سوداسنه دوشمدی .

ایشته بونلر ، وَبونلرك امثـالی چاره‌لر ایله بو چوجقله برابر بولنـدیغم مدت قلیله‌ده امرونهی ایتمکسزین وَوعظ ونصیحتلر وَلزومسز درسلر ایله اوصاندیرمقسزین هر استدیکمی چوجغه یاپدیرمغه موفق اولدم . وَهر نه زمان که بن سـویلردم . چوجق ممنون ایدی . لکن بنم سـکوتم آنی احتراز اوزره طوتاردی . چونکه او وقت بعض شیئك ایو گتمدیگنی آڭلار وَ بو جهتله کندوسنه درس ، اوشیدن گلوردی .

چوجغه تاریخ وجغرافیا اوگرتمك عبثدر

هر هانگی تحصیلده اولورسه اولسون اشیای معروضه‌یی تعقل وادراك لازمدر . او اشیایی گوسترن علامات بر ایشه یرامز . چوجغه دائما بو علامتلر گوسترلمکله قناعت اولنوب آنك دلالت ایتدیگی شیلری تفهیمه قدرت تعلق ایتمز . چوجغه زمینك شکلی اوکردلدی ظن اولنور . حال بوکه یالکز خریطه اوگردیلور . وبلده‌لر ، مملکتلر ، ایرمقلر اسملری تعلیم اولنورکه ، چوجق گوستریلان کاغددن بشقه یرده آنلرك وجودینی تعقل ایتمز .

خاطرمده‌درکه بر محلده بر جغرافیا کتابی گورمشدم ؛ بویله باشلاردی :

« دنیا نه‌در ؟

« مقوّادن یاپلمش بر کره‌در . »

ایشته حقیقةً چوجقلرك جغرافیاسیده بودر . دلیل فعلی اوله‌رق شونی میدانه قورم‌که ، دنیاده اون یاشنده بر چوجق یوقدرکه ، ایکی سنه علم کره وهیئت اوقومش اولدیغی حالده کندینه تعلیم اولنان قواعد ایله پارس شهرندن قالقه‌رق جوارنده بولنان [سن - ده‌نیز] دنیلان شهره قدر بالذات گیده بیلسون .

وینه دلیل فعلی مقامنده بونیده ایراد ایدرم‌که ، اویله بر چوجق یوقدرکه مجرّد رسم مصوّری اوزرینه باباسنك باغچه‌سنده‌کی قیلری ، بوجاقلری شاشرمقسزین طولاشه بیلسون ! ایشته حال بویله ایکن ینه بو علّامه‌لردرکه [په‌کین] [اصفهان] [مکسیقا] نك وسائر دنیا یوزنده‌کی مملکتلرك هر بری نره‌ده اولدیغنی اللریله قومش گبی بیلورلر !

ایشیدیورم که چوجقلری مشغول ایتمکه مناسب اولان یالکز گوز ایله تحصیل اولنه‌جق شیلردر ؛ دیورلر . واقعا مجرّد گوز ایله تحصیل اولنه‌جق برعلم وار ایسه بو اوله‌بیلور . لکن بن هیچ اویله بر علم بیلمیورم !

دها تحف خطالردن بریده چوجقلره تاریخ اوکرتمکدر . تاریخ بر مجموعهٔ وقوعات اولمقله آنلرك ادراك ایده بیله‌جکلری مرتبه‌ده‌در ظن اولنور . لکن شو [وقوعات] کلمه‌سنه نه معنی ویریلیور ؟ ظن اولنورمیکه وقوعات تاریخیه‌یی تقرر ایتدیرن اسباب وروابط قولایجه ادراك اولنه بیلور ؛ وَآندن چوجقلرك ذهنلرنده سهولتله افکار تشکل ایدر ؟ ظن اولنورمیکه وقوعاتی صحیحاً ادراك، آنلرك اسباب وآثارندن آیریلور ؟ وَ بونلردن برینی بیلمه‌رك دیگرینی بیلمك قابل اوله‌جق قدر تاریخك معقولاته تعلقی یوقدر ؟ اگر انسانلرك افعالنده یالکز حرکات ظاهره وجسمانیه‌یه باقیورسه‌کز تاریخدن نه اوگرنه‌جکسکز ! هیچمی هیچ ...

بو علم جمله فوائددن عاری اولمقله سزه نه ذوق، نه‌ده علم ویرر . لکن اگر سز افعالی روابط معنویه‌سیله تحقیق ایتمك استرسه‌کز بو روابطی شاگردلرکزه تفهیمه همت ایدك . او زمان تاریخ ، آنلرك یاشلرینه موافق اولوب اولمدیغنی گوررسکز !

ای بو کتابی اوقویانلر ! دائما خاطرکزده اولسون که، بو سوزلری سزه سویلیان کیمسه نه عالمدر ؛ نه‌ده فیلسوفدر . بلکه بیاغی بر آدمدر . طوغری‌یی سور . طرفدار دگلدر . برقاعده ومسلکیده یوقدر . کندوسی منزوی‌وَانسانلرله اختلاطی آز اولدیغندن، آنلرك عقاید واوهام باطله‌لرندن چوقلق رشحه‌یاب اولمز . لکن آنلر ایله معامله‌سنده نظر دقتی جلب ایدن شیلر اوزرینه مطالعه ایده‌جك زمانی واردر . بنم محاکات عقلیه‌م قواعددن زیاده امثال ووقوعات اوزرینه‌در . بوراسنی سزه ایوجه آکلاتمق ایچون او مطالعاتی بکا القا ایدن مثاللردن برطاقنی اکثریا سزه بیاندن بشقه چاره بوله‌مام :

اولادینك حسن تربیه‌سنه غایتله اهتمام ایدن بر ایو قادین وار ایدی . بر قاچ گون اگلنمك ایچون آنك صحراده واقع کاشانهٔ صیفیه‌سنه گتمش ایدم . بر صباحلین

بیوك اوغلی درس آلورکن بنده حاضر بولندم . چوجغك لالاسی که ، آکا تاریخ عتیقی پك اعلا اوگرتمش ایدی . (اسکندر کبیر) ك تاریخندن سوزه باشلایوب آنك طبیبی (فیلیپ) ك فقرهٔ مشهورهسندن بحث آچدی [۱] آنك اوزرینه بر خیلی سوزلر دوران ایتدی که ، فی‌الحقیقه زحمته دگر ایدی . لالا لیاقتلی بر کیمسه اولمقله اسکندرك جسارتی اوزرینه بر چوق مطالعات سرد واتیان ایلدی‌که ، بنم خوشمه گیتمدی . لکن چوجغك یاننده بوزمامق ایچون اعتراض دخی ایتمدم . بعده سفرهیه اوتورلدی . اوراده فرانسز قاعدهسی اوزره بیوکدن بوزمه چوجغه بر چوق گوزهلك ایتدیرمکده قصور ایتمدیلر . چوجق یاشنه گوره طبیعی اولان جولان ذهنیله برابر هرکسدن آفرین آلهجغندن دخی امین اولمقله بیك هذیان سویلدی . آنلرك آرهسنده تصادف اولهرق بر قاچده گوزل سوز سویلیوب اوتهکی هذیانلری اونتدیردی . والحاصل طبیب فیلیپك فقرهسی گلدی . چوجق آنی پك واضح ولطیف صورتده نقل ایتدی . آناسنك استدیگی وچوجغك بکلدیگی بر کومه تحسینات بذل اولندقدن صکره نقل ایتدیگی فقره اوزرینه بحث ومحاکمهیه آغاز اولندی . حضاردن چوغی اسکندرك جسارتنی تعییب ایتدیلر . بر قاچیده لالانك رأیی گبی آنك متانت وجرأتی اوزرینه تعجب گوستردیلر . بن بوندن آکلادم که ، حضاردن هیچ بری فقرهدهکی نکتهنك لطافت صحیحهسی نهدن عبارت اولدیغنی آکلایهمیورلر . آنلره دیدم که ، بکا گلورکه اگر اسکندرك شو فعلنده ذرّه قدر جرأت ومتانت وار ایسه صاورقلقدن عبارتدر . او زمان هپسی اتفاق ایدوب بونك صاورقلقدن عبارت اولدیغنه قرار ویردیلر . بنم بوندن جانم صیقیلهرق جواب ویرمك صددنده ایکن ، یانمده اوتوران بر قادین‌که ، او وقته قدر آغزینی آچمامشدی ؛ اگیلوب قولاغمه دیدی‌که : « ژان ژاق صوص ! بونلر سنك سوزگی ادراك ایتمیهجکلر » بن قادینك یوزینه باقدم ومتأثر اولوب سکوت ایتدم .

چونکه برچوق علامتلر اوزرینه گنج علّامهنك شوگوزل گوزل نقل ایتدیگی

[۱] بو فقره کچن نسخهمزده ۱۸۳۲نجی صحیفهده ۱۷ رقملی حاشیهده محکیدر .

فقره‌دن کندینك هیچ بر شی آکلامدیغنده شبهه ایتمدیکمدن ، طعامدن صکره الندن طوتوب برلکده باغچه‌یی طولاشمغه باشلادق . بو اثناده چوجغی استدیکم کبی استنطاق ایتدم . کوردم‌که مدح اولنان اسکندرك جسارتنه هرکسدن زیاده تعجب ایدیور . لکن بیلورمیسکز بو جسارتی نرده کوریور ؟ یالکز اسکندر ، او ایچدیکی فنا لذتلی شیئی تردّد ایتمکسزین وَاصلا نفرت واستکراه علامتی کوستر- مکسزین بر دیکشده ایچی ویرمسنده کوریور . مکر زواللی چوجغه اون بش کون اوّل بر مسهل ایچورمشلر ، پك زحمتله ایچمش وَ آغزینك فنالغی حالا کتمامش ایمش . موت ، تسمیم آنك ذهنندن حظ اولنمیه‌جق بعض محسوسات کبی کچیورلر . وَکندیسی ایچون سنامکیدن بشقه زهر آکلامیوردی . فقط اعتراف ایتملیدرکه ، قهرمان اسکندرك متانتی چوجغك کوریه یورکنه بر بیوك اثر براقمش وَبر کرّه دها مسهل ایچوره‌جك اولورلر ایسه کندیده بر اسکندر اولمغه قرار ویرمش ایدی. چوجغك بالطبع حوصلهٔ ادراکنه صیغمیه‌جق توضیحاته کیرشمکسزین کندیسنی بو عزیمت ممدوحه‌ده تصدیق ایتدم . وَ چوجقلره تاریخ اوکرتمك مطالعه‌سنده‌بابالرك ، للالرك فطانت ودرایتلرینه کندی کندیمه کوله‌رك کیرودوندم.

حکمدارانك ، حکومتلرك ، محاربه‌لرك ، فتوحاتك ، انقلاباتك ، قوانینك الفاظی چوجقلرك آغزینه قویمق قولایدر ؛ لکن بو لفظلره پروزسز افکار اضافه ایتمکه کلنجه مسئله‌نك نه‌قدر مشکل اولدیغی کندینی کوسترر .

اویله کوریرم‌که بونی اوقویانلردن بعضلری « ژان ژاق صوص ! » سوزندن ناخشنود اوله‌جقلر . وَبندن ، اسکندرك فعلنده اودرجه نه کوزللك بولدیغمی سؤال ایده‌جکلردر . آزواللیلر ! آنی سزه سویلمك لازم کلسه سز نه آکلایه‌جقسکز؟ بونك کوزللکی اوراسنده‌درکه ، اسکندرك فضل اخلاصه ایمانی وار ایدی . وَ از دل وجان آکا معتقد ایدی . آنك نفس عظیمی او فضیلته اعتقاد ایچون یرادلمش ایدی . آنك ایچدیکی شربت نه کوزل اقرار دین ایدی . خیر دنیاده برانسان بوقدر کوزل برصورتده اعلان اخلاص ایتمامشدر . اکر یکی براسکندر دها وار ایسه شویله بر شیوه‌سی بکا کوسترلسون !

اگر يالگز الفاظدن بحث ايدر بر علم يوق ايسه چوجقلرك تحصيللرينه موافق اوله‌جق بر علمده يوقدر . مادامكه صبيانده افكار صحيحه اوله‌مز . زيرا محسوساتدن غيرى‌يى حفظ ايتميانه بن حافظه اطلاق ايتمم . چوجقلرك قفالرينـه بر دفتر اشكال نقش ايتمكدن نه چيقار . او اشكالكه آنلره بر شى گوسترمزلر ؟ حالبوكه اشيايى اوگرندكلرنده اشـكالى اوگرنميه‌جكلرمى ؟ بو حالده اشـكالى آنلره ايكى كرّه اوگرتمك ايچـون نه‌دن بو بيهوده امك صرف اولنور ؟ همده كنديلرنجه بر گونه معناسى اولميان بر طاقم كلمه‌لرى علمدر ديه‌رك اوگرتمكله آنلره نه تهلكه‌لو عقايد - فاسده القاسنه باشـلانمش اولور ؛ چوجغك قوّهٔ مميزه‌سنى برباد ايدن شى كنديـنـه فائده‌سى اولمديغى حالده ابتدا حفظ ايتديگى كلمه ، ياخود سائرلرينك سوزيله اوّلا اوگرنديگى شيدر . وبوچوجق شويله برضايعى يرينه قويمزدن اوّل احمقلر نظرنده چوق زمان پارلاق گورينور (١)

خير ! اگر طبيعت برچوجغك بيننه هردرلو تأثراته قابليت خاصه‌سنى ويرمش - ايسه اورايه حكمدارلرك ، تاريخلرك ، علامات انساب وخاندانك ، وكره‌وجغرافيانك اسملرى‌كه ، نه اسنان طفوليتده ، نه‌ده هيچ بر زمانده فائده‌لرى واردر . آنلرى اورايه حك ونقش ايله زواللى چوجغك ذاتاً عقيم ومحزون اولان طفوليتنى ازوب‌چورمك ايچون دگلدر . بلكه كنديـنك آڭلايه بيله‌جگى وكنديـنه مفيد وسعادتـنه متعلق تخيل ايديلور . واضطراب خيال ايله گچن بر قاچ گيجه‌نك محصول خيالاتى ، اشته حكمت بودر ديو تمكين ايله بزه عرض اولنور (*) اما بڭا دينه‌جككه سنده تخيل ايديورسك . اوت ! معترفم . لكن بن خيالاتمى ، خيالات ديه‌رك ميدانه قويوب ، بونلرده اصحاب انتباه ايچـون فائده‌بخش اوله‌جق بر شى بولنـوب بولنمديغنك تفتيشنى اوقويانلره حواله ايديورم . لكن سائرلرى بويله ايتميورلر . [روصو]

(١) اكثر عالملر دخى بوخصوصده اطفاله مشابهدرلر . آنلرك معلومات واسعه‌لرى چوق كره كثرت افكار ومعانيدن اولميـوب فقط كثرت صـور واشكالدن عبارتدر . حافظهٔ اشكالده طوران ارقام تاريخيه اسامىٔ اشخاص وبلدان ومعنادن خالى ومنفرد خصوصاتلر . وبونلرك تخطرنده دخى اكثريا هانگى صحيفه‌ده گورلمش ايسـه ايكى يوزى بردن خاطره گلور . ياخود ابتداى نظرده نه صـورتده گورلمش ايسـه اويله‌جه تصوّر اولنـور . عصراخيرده معتبر اولان علوم ايشته بوڭا قريب بر حالده ايدى . اما بزم عصرمزده بنه بشقه‌در . شمدى مطالعه‌وتفكر يوقدر ؛ يالگز

(*) روصو بو جمله‌سيله وولتره تعريض ايدر . چونكه وولترك حكميـاتى اكثريا محصـول توهمات وخيالاتدر . آنك عندنده بر پارلاق سوز بيك حكمته معادلدر . فقط روصو بر حقيقتى بيك پارلاق خيـاله ترجيح ايدر بر حكيم كاملدر . للطابع

وَوظائف مستقبله‌سی اوزرینه کندینه برگونه انتباه ویره‌جك اولان افکارك اوراده بر خط ثابت ایله نقش اولنمسی ایچوندر . تا که بو افکار مدّت عمرنده نفسنه وَقواسنه موافق صورتله حرکت ایچون آنك ایشنه یرایه‌لر .

چوجقده‌کی برنوع قوّهٔ حافظه کتابلردن تحصیله اشتغال ایتمامکله بوش وَمعطل طورمز . نه گورسه، نه ایشتسه آکا طوقنور . وَآنی تخطر ایدر . انسانلرك اقوال وافعالنی کندنده ثبت دفتر ایدر . صکره‌دن قوّهٔ عاقله‌سی بوندن مستفید اولور . چوجقده‌کی شو برنجی قوتی صحیحاً تربیه ایتمك صنعتی ایشته آنی احاطه ایده‌جك اشیانك حسن انتخابندن وَطانی‌یه‌بیله‌جگی شیلری متصل کندینه گوسترمك وَبیلمامسی مقتضی اولانلری آندن گیزلمکدن عبارتدر . وَبویله‌لکله چوجغه بر مخزن علوم تهیئه ایتملیدرکه، مدت شبابنده تربیه‌سی وَسائر اوقاتده حرکت ذاتیه‌سی ایچون ایشنه یراسون . فی‌الواقع بو اصول اویله کوچوجك فوق‌العاده‌لر یتشدیرمز وَدایه‌لره، لالالره دخی پارلاقلق ویرمز . لکن عاقل وقوی وَذهناً وَجسماً صحیح وسالم انسانلر یتشدیرر که، بونلر اگرچه گنج ایکن مظهر تعجب اولمزلر ؛ لکن بیوددکلرنده مظهر اعزاز واحترام اولورلر .

بنم شاگردم اصلا ازبردن بر شی اوگرنمیه‌جك ، حتی مثللری ، حتی مثللرك اڭ گوزللری وَساده‌لری اولان [لافونتن] قصه‌لرینی بیله ازبرلمیه‌جکدر . زیرا تاریخلرك الفاظی تاریخ اولمدیغی گبی مثللرك‌ده کلماتی مثل دگلدر .

مترجمی :
ضیا

ژان ژاق روصو

بر خاطرهٔ شباب

(نوو - ده - ماتوره‌ن) ســوقاغنده قالیچه ایله مفروش اولمدیغی ســویلنمدن بیلنــه‌جك كوچك بر دائره‌ده مقیم اولیــوردم ؛ بونك قپوجیسی اولان قادین او ایشلرینه‌ده باقیوردی ایسه‌ده تك باشنه هر ایشه یتشه‌مدیگندن ، شهری یدی فرانق معاش ایله برده تخته اوغوجی استخدام ایدیوردم . بو آدم بنم خارجاً اولان اوفاق تفك ایشلرمه‌ده باقیویره‌رك ، بو زحمتلرینك مقابلنی بالطبع آیریجه آلیوردی ...

آیلق زمانی حلول ایتمش بولندیغی جهتله (ویقتور) ـ تخته‌اوغوجینك اسمی بویله ایدی ـ یانمه كله‌رك یدی فرانغنی استدی . بوڭا دیه‌جك بر شی اولمیــوب شوقدركه، معروف قائمه‌یی نقــده تحویل ایتمك ایجــاب ایدیوردی . نه آیریلق ! جزؤدانمدن چیقاره‌رق (ویقتور) ه :

— هایدی بونی نقده تحویل ایتدیره‌رك چار چابوق بڭا گتورگز ؛ بوراده بشقه پاره‌م یوقدر .

دیوب تسلیم ایتدم .

بو آدم قائمه‌م اوزرینــه حیرت آمیز بر نظر فیرلاتمش ایدی . كمال اهتمام ایله بوكه‌رك جیبنه قویدی گیتدی .

یارم ساعت ، بر ساعت ، ایكی ســاعت كچدی ، ویقتور عودت ایتمیــوردی . او زمان بانقه قائمه‌لرینــه قارشو نقد كوچلكله بولنیوردی . كندیلرندن بویله بر شی طلب اولنان اصحاب تجارت شاید مالك نقد ایسه‌لر پاره‌نك اوجنس طنینسازینی محــافظه‌دن دها زیاده خوشــلانیورلردی . حتی انســانك آنلره جزئی بر مبلغ

بورجی اولوب‌ده اوست طرفی آلنمق شرطیله بر قائمه ویره‌رك تسویه اولنمقدن، یعنی نقد معدنیلری اللرندن آلنمقدن ایسه، بر مدّت دها تسویه اولنمامسنی ترجیح ایدیورلردی . ایشته بویله‌جه انسان بیك فرانقلق بر قائمه‌یی مستصحب بولنجه خیلی مدّت اعتبار ایله عمرگذار اوله‌بیلوردی ؛ زیرا او قائمه ، صاحبنه قارشو جلب امنیت ایتدیکی کبی اصحاب تجارتدن هیچ کیمسه پاره‌سنی آنکله مبادله ایتمك استمیوردی . بن بو تأخری گورنجه بدایت امرده (ویقتور) لك محله ایچنده پاره بوله‌میه‌رق برصرّاف تحریسنه چیقمش وَصرّافلرك تحویل نقود ایچون طلب ایتدکلری فضله پاره‌یی‌ده ویرمك استمدیکی جهتله بانقه‌یه قدر گیتمش اولدیغنی فرض ایتدم . تفخر وتمدّح ایچون شونی‌ده سویلیه‌یم‌که. بکّا هر زمان عفیف گورینمش اولان بو آدمدن شبهه‌لنه‌جك درجه‌یه گلمه‌دن اوّل موجب معذوریت ومعافیتی اوله‌جق نه کبی احوالك فرض وقیاسی ممکن ایسه آنلردن باشلادم .

مع مافیه زمان کچیور، گیجه حلول ایدیور، او ایسه گلمیوردی ... اوچ ساعتی متجاوز بر زمان کچمشدی . بانقه‌یه قدر گیدوب اورادن‌ده عودت ایتمك ایچون اوچ ساعت ایجاب ایتمزدی . بر آز معلومات آلمق ایچون قاپوجینك یانته ایندم .

— نره‌ده ساکن اولدیغنی بیلورمیسکز ؟

— خیر؛ دائما آرقه‌لغنی براقمقده اولدیغی (غره‌نول) سوقاغنك کوشه‌سنده بر شراب تاجری واردرکه مطلق آدره‌سنی بیلور . موسیو گیدوب آنی آرامقلغمی آرزوایدرمی؟ شوقدرکه بومدّت ظرفنده موسیونك بزم اوطه‌ده قالمسی ایجاب ایدر .

— سز راحتسز اولمایکز؛ اورایه بن بالذات گیدرم .

شراب تاجرینك دکاننه گیتدم . آرقه‌لق دیواره آصیلمش ایدی . صوردم :

— قومیسیونجی بوراده دگلمیدر ؟

— خیر، موسیو .

— کندوسنی بوگون گوردیکزمی ؟

— اوت، موسیو . ایکی یوز فرانقلق بر قائمه‌نك نقد مقابلنی آرامغه گلمش ایدی .

— سز آکا بو پاره‌یی ویردیکزمی ؟

— اوت، موسیو .

— ساعت قاچده ؟

— همان همان درت راده‌لرنده .

— ای نره‌یه گیتدیکنی بیلیورمیسکز ؟

— خیر .

ساعت یدی‌یه یاقلاشمش ایدی . ساعت درتده ها !

تمام قائمه‌یی کندوسنه تسلیم ایتدیگم ساعت بو ایدی . همان گلمش ، آنی نقده تحـویل ایتمش ایدی . عجب او زماندنبرو نه یاپمش ایدی . حتی آرقه‌لغنی بیـله آلمامشدی : دیمك که بریره گیتمکده پك تلاش ایتمش ایدی ؟ ـ عجب نره‌یه ؟

شراب تاجرینه دیدم که :

— بکا آدره‌سنی ویره‌بیلورمیسکز ؟

— (تیوقلی) ممری، نومرو ۱۱ .

(تیوقلی) ممرینه گیتدم . خانه، کتابجیلرك اسقونطه‌جیسـنك اوندن دهـا قرا کلق، دها رطوبتلی، دهـا مردار ایدی . مردیون بودرومنك آلتنده برنوع قیو طبانه ناظر تحف برسـیاه دلیك ، یاغلی قوقولر ایله ملوث بر دلیك بولنوب، بونك ایچنده‌ده احتمال که قادین، احتمال که ارکك اولان، شـاید غیرمتحرك اولسـه فرق ایدلمك امکانی بولنمیـان بر نوع چارپا حیـوان حرکت ایدوب طوریوردی . بومتحرك شی بایقوش، یاخود کوستبك گبی، حیوانلرك مخصوصاتندن اولمق اوزره او قرا کلق یرده پك آیدینلق گوریوردی .

— تخته اوغوجی وقومیسیونجی اولان موسـیو (ویقتور) بورادەمی اقامت ایدیور ؟

— آلتنجی قاتده ، قوریدور نهایتنده ، صاغده .

— عجبا اوطه‌سنده‌میدر ؟

— خیر !

— يا زوجه‌سی ؟

— اوده يوق .

— اويله ايسه ، هيچ كيمسه يوق ؟

— هيچ كيمسه .

— بو حالده آنك آلتنجی قاتده اقامت ايتديكنی سويلمك زحمتنه دكزمی !

— سز بكا بوراده‌می اقامت ايتديكنی صوريورسكز ؛ بن ده سزه نره‌ده اقامت ايتديكنی سويليورم .

او متحرّك ومتكلم شی دليكی ايچنده طولاشمغه دوام ايديوردی .

— موسيو (ويقتور) ك طيشارويه چيقمش اولديغندن امينميسكز ؟

— ايشته سـويليورم آ ، كوچك اوغلی مكتبدن كلنجه آنی اوطه‌سـنده بوله‌مدی . شمدی كوچك اوغلی باباسنك، ياخود آناسنك كلمسنی بكليه‌رك بيتيشيك اوطه‌ده‌كی يمشجی قاريسنك يانده‌در .

— بو چوجغك والده‌سی نه ايش ياپار ؟

— هيچ بيلميورم ؟ شهرده چاليشيور .

— شهرك نره‌سنده چاليشديغنی بيلميورميسكز ؟

— يمشجی قاری‌يه صوريكز .

بتون بو مكالمه بنم بش دقيقه قدر زمانمی استهلاك ايتمشدی ؛ زيرا او [شیٔ] يا صاغر ايدی ، ياخود ايو لاف آكلاميوردی . كندوسـنه سويلديكم شيئی بكا ايكی دفعه تكرار ايتديرديكی كبی ، آكلاينجـه‌ده همان جواب ويرميور ؛ آراديغی شی هرنه ايسه آنكله بو درجه مشغول اوليوردی . برشمعدان ياقش اولسه ايدی، شبهه‌سزكه تحرياتنی تسهيل ايدر وَ بنجه‌ده تفريق جنسنه ميدان ويرردی ؛ زيرا سس قبيلندن اوله‌رق استعمال ايتديكی خوردانمه آنی تفريق درجه‌سـنه واره‌ميوردی ؛ فقط مطلقا بو مخلوق عجيب بو قدر صيق ، بوقدر شـديد ، بوقدر كثيف ظلمتلر ايچنده محظوظ اوليوردی ؛ اوراده قالديغم بش دقيقه مدت ظرفنـده كوزلرم او ظلمتلره نفوذ ايده‌رك اشيايه دائر هيچ بر شيئك تمييزينه قدرتياب اوله‌مدی . بيلمم كه

بو گون نیچون او تاریخدنبری وفات ایتمش اولدیغنده شبهه بولنمیان بو مخلوقك حیات ایله ممات آره‌سنده نه فرق بولمش اولدیغنی اندیشه ایدیورم .

یمشجی قاری‌نك اوطه‌سنه گیردم ... صوردم :

— بو ویقتور کندوسنه بر یره گیتمك اوزره پاره تسلیم ایدیله‌بیله‌جك بر آدممیدر ؟

— اومی ؟ دنیانك الڭ مرد ومستقیم آدمیدر ؛ موسیو [روچیلد] ڭ بر « سو » سنه بیله خلل گتورمز !

— تشکر ایدرم ، مادام .

— کیجه‌ڭز خیرلی اولسون ، موسیو .

ویقتور دنیانك الڭ مرد ومستقیم آدمی ایدی .

موسیو روچیلدڭ بر « سو » سنه بیله خلل گتورمزدی . بن ده ساعت درده چاریك قالنجه‌یه ، حتی قائمه‌می نقده تحویل مقصدیله بانقه‌یه‌قدر دکان دکان طولاشمش بولنمسی حسبیله ضرورةً صرف ایتدیگی زمان دخی بول بول داخل حساب ایدیله‌رك بشه قدر بیله بوڭا قانع ایدم ؛ فقط ساعت بشدن اعتباراً گرك کندی خانه‌مه ، وَ گرك کندی اقامتگاهنه گلمك اوزره قائمه‌نك بدلی ساعت درتده آلمش بولنندیغی معلومم اولدیغندن ، قناعت وجدانیه‌م بنمله استهزا ایدیور وَبڭا : « سنڭ صاری قائمه‌ڭ اوزاق ، پك اوزاقدر ! » دیان بر صدای باطنیٔ مستهزی ایشیدیوردم . فی‌الواقع آرتق بو تأخر سرقتدن بشقه بر صورتله تأویل اولنه‌مازدی ؛ بلکه‌ده بر قضادن ؟.. ایشته بو قضا فکری او مستهزی صدا آره‌سندن بردنبره آتیلدی ، بن ده شمدیکی رومانجی‌یه ، استقبالك درام مؤلفنه مخصوص اولان قوهٔ خیالیه سایه‌سنده آنی بر طاقم ردیات والزامیات ایله آشاغیلی یوقاریلی تغدیه ایده‌رك شو یکی فرضیه‌ده استقرار ایتدم : مطلق بر قضا !

— —

— — الحاصل ایلك فکرمدن اوقدر محجوب ایدم‌که ، بونی افکار سائره ایله برطرف ایتمگه صورت مخصوصه‌ده جهد ایدیوردم ؛ بتون بو اقداماتمده احتمال‌که

خانه‌مه عودتمده ینه بوله‌میه‌جق اولورسه‌م بالاضطرار صورت علنیه‌ده مرجعنه اخبار ایده‌جگم ذاتی مستفید ایتمك قیدی ایله ایدی .

اوفاق بر منفعتك سکته‌دار اولمسی اوزرینه انسانك مفکره‌سندن بر قاچ دقیقه ظرفنده نصل بر جهان حسیات کچه‌بیلیور ! حیات ، موت ، ناموس هپ بر اوفاق کاغد پارچه‌سی ایچون موقع تهلکه‌یه قونیورکه ، وقتك طارلغی ایله برابر شاید او آدم بتون مالملکمی چاله‌جق یره بنی احتیاجات حقیقیه‌سندن خبردار ایتمش اولسه‌ایدی، هیچ شبهه‌سزکه کندوسی ایله تقسیم ایتمکه راضی‌اولوردم؛ ایشته شمدی‌ده بر بشقه زمین ملاحظاته دوشدم .

[غروفول] سوقاغندن [تیوولی] ممرینه گیدوب اورادن‌ده خانه‌مه عودت ایتمك اوزره یارم ساعتدن زیاده زمانه حاجت مس ایتمامشدی .

قاپوجی‌یه دیدم‌که :

— بن ویقتوری بوله‌مدم ! بورایه گلدیمی ؟

— خیر .

یگرمی اوچ یاشنده ایدم . آچلقدن اولیوردم . آقشام طعامنی پدرمك خانه‌سنده ایتمکه قرار ویردم . ساعت سکزی کچمش ایدی امّا ، علی‌الخصوص او ایشسزلك زمانلرنده، برچوق خلقی اطعام ایتمسنه مبنی یمکلر دائما پك کچلره‌قدر امتداد ایدوب گیدردی ؛ بوندن طولایی هنوز سفره‌ده بولنملری ضروری ایدی .

فی‌الواقع یمك ماصه‌سی باشنه هنوز کچیلمش ایدی . بن واقعه‌یی حکایه ایتدم .

پدرم دیدی‌که :

— نصل، خایلاز، سن میلیونر ایدك، ایکی یوز فرانغك واردی‌ده هیچ کیمسه‌یه برشی سویلمیوردك ها ! اگر بونلری [ویقتور] آلمش ایسه سنی جزالندیرمق ایچون پك اصابت ایتمشدر . اگر بنم ایکی یوز فرانغم اولسه ایدی آرتق هیچ برشی‌یاپمازدم!

بن‌ده دیدم‌که :

— اگر سنك ایکی یوز فرانغك اولسه ایدی بندن دها چابك اوله‌رق الکدن قاپارلردی .

— احتمال که سن قاپاردك .

— خیر، بکا سن آنلری بشقه‌سنه قاپدیرمه‌دن اوّل ویرردك .

بنم ایکی یوز فرانقلق سابق قائمه اساس مطالعاتی تشکیل ایتمك اوزره مکالمه بو طرزده دوام ایتدی . بو بابده حضارك تفتیش افکارندن آلنان نتیجه متحد اولدی . بو موسیولر سائرلرك عفت و استقامتنه پك اوقدر اعتماد ایتمیورلردی . « دوچار سرقت اولمشسکز، چوجغم ! » سوزی جمله طرفندن یك آهنك اوله‌رق تکرار ایدلدی؛ بر قاعدهٔ جاریه‌یه اتباع ایتمکدن عبارت بولنمش اولسه بیله مرجعنه شکایت ایتمکلکم رأیی درمیان اولندی ...

پدرم ایسه سائر ابنای نوعی طرفندن پك چوق صویله‌رق بو حال کندوسنه پك طبیعی گورینوب بو درلو شیلره عادتا کندنجه برلازمهٔ طبیعیه شکلنی آلمشجه‌سنه اعتیاد ایتمش بولنان برآدم فلسفه‌سیله دیدی‌که :

— صاقین شکایت ایتمه . ذاتاً بو شکایت نه‌یه یرایه‌جق ؟ اگر بو آدم سنك ایکی یوز فرانغکی چالدی ایسه طبیعی احتیاجنه مبنیدر . مطلقا او سائقه‌یه مقاومت ایده‌مامشدر . آنك بر زوجه‌سی ایله برده چوجغی واردر . آنی حبسه القا ایتدیرمك سنك نه صورتله موجب ترقیٔ رفاهیتك اوله‌جق ؟ بو حال سنك پاره‌کی اعاده ایتمیه‌جگی گبی، او بیچاره قادین ایله چوجق دخی علناً دوچار حقارت اوله‌جق، منبعسز قاله‌جق . هایدی بنی بیحضور ایتمه . علی‌الاکثر آقشام یمگنی بوراده یه‌رك استفاده‌گی آکا مقابل عد ایدرسك ؛ برده انسان سارقلر ایچنده بولنمقدن ایسه، مسروقلر عدادنده اولمق و محکوم ایدنلر آره‌سنه قارشمقدن ایسه، عفو ایدنلر مرتبه‌سنه چیقمق اولادر .

ایشته سوز بورالره کلمش ایدی‌که اوشاق ایچرویه گیروب مطبخده بر آدمك بنمله گورشمك استدیگنی سویلدی ،

— بو آدمك اسمی ؟

— موسیو ویقتور .

بر بریمزه باقشدق . بن :

— قائمه‌یی غائب ایتمش اولدیغنی سویلمگه گلیور .

دیه‌رك آیاغه قالقدم . پدرم دیدی‌که :

— سن اوراده طور ؛ موسیو ویقتور ایچری آلنسون .

ویقتور گیردی : بتون گوزلر آنڭ اوزرینه منعطف اولدی . باش آچیق ایدی ؛ مائی سنطرنجلی مندیلی ایله یوزینی سیلیور ؛ ایری ایری طاملەلرله ترلیوردی. صاغ النی آلننه قدر قالدیره‌رق عسکرجه سلام ویردی . بن دیدم‌که :

— جانم ویقتور ، سزه نه اولدی ؟

— آه ! قوجه بر حکایه . شو طالعسز قائمه‌یی زحمتسزجه تحویل ایتمش اولدیغمی ظن ایدرمیسیکز ؟ آرتق هیچ کیمسه کاغده اعتبار ایتمیور . آرامگاهم اولان شراب تاجرینڭ دکاننه گیتمگه قرار ویرمش ایدم ؛ کاشکی تحری‌یه بورادن باشلامش اولسه ایدم . شراب تاجرینڭ یاننده هر زمان پاره بولنور . ایچکی هر زمان معتبردر ، طوغری دکلمی ؟ شراب تاجری بکا پاره‌یی ویرمش ایدی ؛ بن‌ده سزڭ یوز طقسان اوچ فرانغکزی گتیرمگه طاورانیورکن یانمه بر موسیو گله‌رك بکا دیدی‌که :

« — ویقتور ، بن‌ده سزی آرامغه گلیوردم . بنم ایچون بر سفر ایده‌جکسکز .

« — شبهه‌سز ، فقط بر آز صکره ، [نوو - ده - ماتوره‌ن] سوقاغنه بر شی گوتوره‌جك قدر زمان ...

« — خیر ، همان شمدی ؛ ایشم پك مستعجل .

« — سزڭ سفرکه‌کز اوزاقمیدر ؟

« — مونپارناس بولواری .

« — آه ! ایو ، اوت ! اما پك اندیشه اولنور ؛ جواب بکله‌نیور .

« — آنی شراب تاجرینڭ غارسونی ایله گوندرکز .

« — آه ، خیر ! اوله‌ماز . مطلق گوتورملی‌یم .

« — بو خدمت ایچون سزه اوچ فرانق ویریورم .

« اوچ فرانق ! بن گوزلرمی آچمغه باشلایوردم . بر یره گیدوب کلمك ایچون

اوچ فرانق ! گیدوب کلمك ایچون مونپارناس اومنیبوسنه بینه‌جك اولسه‌م بیله تمتع دزکار ایدی ، هله گیدرسه‌م وار یا ! اوچ فرانق ! شویله بر زمانده بو هرگون اله کچمز . صکره سزك ساعت آلتی یدی‌یه قدر چالیشدیغکزده خاطرمه گلیوردی . انسان چالیشدیغی زمان ساعتك قاچ اولدیغنی بیلمز . سز طیشارو چیقمه‌دن اوّل بن گله‌جك ، فضله‌ده اوچ فرانق قزانمش اوله‌جقدم . بن موافقت ایده‌رك او آدمی تعقیب ایلدم . بو آدمك [ترونشه] سوقاقنده مقیم بر تحفجی ، طوغریسی پك گوزل شیلر صاحبی اولان بر قورناز تلکی اولدیغنی سویلدیگی اونوتدم ؛ بنی مغازه‌سنه گوتوره‌رك دردنجی هانری ، یاخود اون دردنجی لوئی زماندن قالمه قوجه بر ماصه گوستروب دیدی‌که :

« — ایشته [مونپارناس] بولوارنده (١٢٥) نومرویه گوتوریله‌جك شی .

« بن بونی گورنجه یکی باشدن قاچدم . قیصه بر ماصه ایله اومنیبوسه بینمك ممکنمی ؟ حریف آرقه‌م صره قوشدی .

« — بنم ایچون بوگون بو سیاحتدن عودت قطعیاً ممکن دگلدر ؛ حال بوکه اوته‌کی ایشم ؟ برکرّه آنی یاپه‌یم‌ده ...

« — قونقورد میداندن کچرسه‌کز پك اوزاق دگلدر ؛ اورادن همان [انوالید] بولوارینه چیقارسکز .

« بو سوز گرچك ایدی امّا بنجه حکمسز بولنمسنه مبنی ینه رد ایتدم .

« — ماصه‌کزی یا یارین گوندریرسکز ؛ یاخود ایلك ایشمی بیتوردکدن صکره .

« — خیر ؛ بو اویله بر مشتری ایچوندرکه شمدی عربه ایله بورادن گیتمش اولوب ، ماصه‌یی‌ده آنجق بر ساعته قدر خانه‌سنه نقل اولنمق شرطیله آلیور . پاره‌سنی همان ویره‌جکدر ؛ پك‌ده خوش بر صورتده صاتیلمشدر .

« — امکانی یوق .

« — سزه درت فرانق ویریرم .

« درت فرانق ! نه غنیمت ! بکا بعضاً بویله خدمت و سپارشده بولنان شو آدمك صاتیشنه‌ده مانع اولمیه‌جغم . بن کندوسنه :

« — هایدی، عجله ایده‌لم؛ فقط بکا قوللی کوچك بر عربه لازمدر .

« — قارشومزده‌کی کراسته‌جی بونی بزه عاریةً ویره‌جك .

« ... قاچیور، سزی‌ده دوشندیور وکندی کندیمه دیوردم‌که : اونه دیه‌بیلور ؟ مطلق پاره‌سنی اوره‌رق قاچمش اولدیغمی ظن ایدر . آه ! طوغریسی، سوروکلمکده اولدیغم یوز کیلو ایله بونی قساوت بیله ایتمیوردم . اویله آغیر بر مرمر واردی‌که ! نهایت واصل اولدم . اوته‌کیلر صبرسزلغه باشلایورلردی ؛ بن آنلرك بنم یرمده اولملرینی گورمك استردم . ایش بوقدرله بیتمدی : ماصه‌یی یوقارو چیقارمق، یرینه قویمق ، دارالاشتغالك بتون مفروشاتی آلت اوست ایتمك ایجاب ایتدی ؛ « دارالاشتغال » تعبیرندن‌ده آکلاشیلیوریا ، ماصه‌یی آلان بر آرتیست ایدی . . هیچ بر یرده پاره بولنمدیغی زمان بودرلو فانتازیه‌لره پاره ویره‌جك آرتیستلردن بشقه کیمسه بولنماز .

« الحاصل قوللی عربه‌می سوروکلیه سوروکلیه، ایشته گلدم . بو عربه شمدی آشاغیده‌در . حتی بونی کراسته‌جی‌یه بیله اعاده ایتمدم ؛ خانه‌کزه عودتده اوقدر تلاش ایدیوردم . سز ایسه گیتمش ایدیکز ! قپوجی بن چیقدقدن صکره بنی صورمش اولدیغکزی سویلدی . فی‌الواقع بهمه‌حال صورمش اولدیغکزه ایناتورم . وقوع بولان تأخرك نه معنی اشراب ایتدیگنی آکلایه‌ماز ایدیکز . طوغریسی بن‌ده کندی کندیمه خیلی تهوّر ایچنده ایدم . فقط بر ساعت ظرفنده درت فرانق قزانمق ؛ زیرا بو ایش ایچون بر ساعتدن زیاده زمان صرف ایتمیه‌جکمی ظن ایدیوردم ؛ بر صاغر گبی بر آی تخته‌لری سیلوب اوغه‌رق یدی فرانق قزانمقدن ایسه !.. سز نره‌یه گیتمکده اولدیغکزی سویلمامش ایدیکز ؛ بنی مکتوبلر گوتورمك اوزره بعض کرّه پدرکزك خانه‌سنه گوندرمش ایدیکز ، شمدی‌ده مطلقا اوراده بولنه‌جغکزی تخمین ایتدم ؛ عربه‌می یاقالاینجه یکیدن یوله روان اولدم . ایشته آلدانمدمده .. شمدی عربه‌می اعاده ایده‌رك آرقه‌لغمی آره‌یه‌جق وبر پارچه بر شی چالمدیغم ایچون یمگه حقم واردر .

سوزك بوراسنده شطارتله وارد اولوب بنم مفکره‌مدن بر آز اوّل صیق صیق

گچمش اولان شو « چالمه » سوزی وجدانمده بر عذاب نهانی گبی عکس انداز اولدی . بز، جنایت یگانه‌سی عائله‌سنه درت فرانق فضله گوتورمك اشتیاقنه مقاومت ایده‌مامکدن عبارت اولان شو بیچاره چوجق حقنده اوقدر خفتپرورانه ویردیگمز حکمدن وجداناً محجوب اوله‌رق محافظهٔ سکوت ایدیوردق . بزم آره‌مزده یالکز پدرم دائما تبریهٔ ذمت ایدن بر آدمه لایق چهرهٔ شائقانه‌یه مالك ایدی .

— بر بارداق شراب آلورمیسکز، ویقتور ؟ دیدی .

— رد ایتمك المدن گلمز، موسیو دوما ! « پورتوس » ك صحتنه ! مرمری ایله برابر ماصه‌یی (مونپارناس) اه لمحةالبصرده آنجق او گوتوره‌بیلوردی !

(ویقتور) بو ایما ایله مؤلفلرینی طانیمقده بولندیغنی اظهار و اثبات ایتدیگندن طولایی غایت مغرور اوله‌رق، شراب بارداغنی دیکدی. النك ترسی ایله آغزینی سیلوب گچوردیگی گوندن ممنون اولان بر آدم طوریله سلام ویره‌رك چیقدی گیتدی .

مترجمی

حیدر ظفر

آلکساندر دومافیس

عودت

اشعار عهد شباب

ناظمی
هانریخ ـ هاینه [۱]

نامی ادبای عثمانیه‌جه اوقدر معروف اولمیان « هانریخ ـ هاینه » Heinrich Heine آلمان معاصرین شعراسنك الڭ بیوكلرندن معدوددر . ترجمه ایتدیگمز « عودت » اسمنده‌كی اثر منظومی ایسه شاعرڭ قدرت وهویتنی پك واضح صورتده اظهار ایدن مؤلفاتندندر . منظومه‌نڭ حاوی اولدیغی دقائق افكار وَرقت ونزاكت حسیات وَشدّت میل وهوسات ترجمه‌ده دخی محافظه ایدیله‌بیلسه‌یدی، هانریخ هاینه‌نڭ آلمان اشعار ترنمیه‌سنجه نه بیوك تبدّلات وتجدّدات گوستردیگی ظاهر اولوردی .

آلمانیاده مكتب خیالیون تلامیذی خیلی زمان قرون وسطانڭ الهامات صافدلانه‌سنی عالمانه وصنعتكارانه یازلمش اشعاره قارشو سلاح مدافعه اتخاذ ایتمشلردی. لكن خیالیون، یالكز بو منظومات قدیمه‌نڭ صافیتنی اخذ ایدرلر وَیاخود برطاقم مدعیات واهیه آره‌سنده غائب اولورلردی . ناظم « عودت » ایسه اشعار عوامدن ساده‌لك ، وضوح وصفوت گبی خصائص مقبوله استعاره ایدیوردی . قلوپستوق (Klopstok) ایله شیللر (Schiller)ڭ وَحتی (اوهلاند Uhland)ڭ خطاب واستفهاملریله محتشم ومطنطن افاده‌لرینه هاینه‌ده تصادف اولنمز . هاینه ، قیادن صو نصل فیشقیررسه حسیاتڭ‌ده قلبدن

[۱] ۱۷۹۷ ده [دوسه‌لدورفده] تولد ۱۸۵۶ ده پارسده وفات ایتمشدر .

اویله فوران ایتمسنی استر . برده التزام ایتدیگی بو سادهلك ، اشکال مختلفهٔ هوساتی ارائهیه مانع اولمیوردی . « عودت » ده مسرت، کدورت، الڭ صمیمی مأثر شفقت ومرحمت، الڭ آجی استهزا وحقارت والحاصل هرنوع حسیات، صاف وسهل برلسانله افاده اولنمشدر .

اثر، آلمان ادبیاتنجه نمونهٔ تجدّد عد اولندیغیچون آلمانلر عندنده حائز اهمیت مخصوصهدر . عشق و محبتدهکی شبهه وترددی قلبڭ عدم اطمیناننه، شکوای قلبی هیجان افکاره بند ایدن رابطه اشبو اشعارڭ مطالعهسندن سهولتله مستبان اولور .

ایلك عشق وَ آنڭ براقدیغی هم آجی هم طاتلی برچوق خاطرات !.. اشته اثرڭ حقیقی موضوعی وَمنظوماتڭ رابطهٔ مکانیهسی !. بوراده ایکی شخص واردرکه، سوداسنی تخطر ایدن ارکك ایله سودیگنیاونودان قادیندر . مناظر ایّام سالفه نهقدر انتظامسزجه گوز اوگندن کچر . اوّلجه سویلان یرلر، تقدیس ایدیلان محللر یکیدن نه دلفریب اشکال آلتنده تصویر اولنمشدر .

مسرّات عالیه وَاکدار علویهیه تجلیگاه اولان بتون بو عالم، تکرار حادث اولهرق پیشگاهمزدن نه قدر منور و آشکار بر حالده گذران ایدیور . « عودت » ده الڭ زیاده نظره چارپان هوا وهوس وَدائما تبسملرله برابر گورینان گوز یاشلریدر . حقیقت، خیال ایله قاریشیور . دها طوغریسی آنڭ اوگنده غائب اولیور . فقط اوّل امرده بو خیالات ندر ؟ وَبونلرڭ توالی وتعاقبی نهیی گوسترمکدهدر ؟ وَبینلرندهکی رابطه ندن عبارتدر .

« عودت » ڭ ایلك پارچهلری، شاعرڭ عنفوان شبابندن برقسمنی کچوردیگی محلی تکرار گوردیگی وقت ابرازندن کندینی منع ایدهمدیگی حسیات مغمومه و مکدّرهیی شاملدر . شاعر، یارهسی ایچون مرهم بولهمیهجغنی پك ایو بیلدیگی خسته قلبیله اورایه گیدر وَکندوسنی بو اکداردن تلذیذه سائق برقوهٔ خفیهنڭ تحت تأثیرنده قالور. دفع اکدار ایچون ترنم ایدر ، کندینه مناظر لطیفه ایجاد ایلر . بو محللرڭ هربری ابتدا انوار خورشید ایله منوّر اولدیغی حالده صکره فورطنهنڭ ظلامنه مستغرق اولور . یاد ماضی الڭ نازك لوایح اوزرینه نقاب سیاهنی آتار . « رین » نهری

سواحلنده ـ شرقيلری گميجيلره يوللرينی شاشيردوب آنلری هلاك ايدن ـ لطيف بر دوشيزه‌يه بر نظر مودّت والتفات ايله باقار . يوكسك بر محلده ايلك بهار صباحنك لطافتی آره‌سنده‌باشنی بر آغاج ساقنه طايايه‌رق اطرافی تماشا ايدر. نظر دقتی، نه‌غلبه‌لق، نه يشيل اخلامور آغاجلری، نه‌ده متبسم صحرا اوزرنده توقف ايلر . بر عسكر گورير كه سلاحيله اوينامقده‌در؛ آنك رؤيتی كنديسنده مؤلم تمنيات توليد ايدر. اوزمان سمعنه مشتكی صدالر ايصال ايلر . قوريجينك گلبه‌سی انظارينه مدهش مناظر گوستررر .

مع مافيه بو ايلك احتساسات يرينه يواش يواش ماضينك دها قطعی خيالاتی قائم اولور . اوقدر مغموميت و مأيوسيت ارائه ايدن ايلك منظوماتی اوان ماضينك لذائذ محبتنی مصوّر شرقيلر تعقيب ايدر . شاعر بزی شمال دڭزی ساحللرينه گوتورير . كنديسيله برابر سوگيليسنی ياد ايتديرن هرمحلی زيارت ايدرز. جانانی كاه فورطنه‌لر، سيسلر آره‌سنده، كاه اقشامك نيم ظلمتی ايچنده بالقجينك اوی اوڭنده گورير. بوسياحت شاعرانه دوام ايدر . شهره گيررزكه آرتق سوگيليسی اوراده بولنمامقده‌در . اسكی يوللردن يوری‌يه‌رك ايوجه طانيديغی بر خانه اوڭنده توقف ايلرز . بوراده يكيدن برچوق خيالات يكديگرينی تعقيب ايدر؛ فقط بودفعه (رين) نهری ايله دڭز ساحللری يرينه شهر ايله حليم وساكن كويليلر گوزه ايليشور .

بو مناظر سكونپرورانه آره‌سنده شاعر چوجقلغنی تخطره قدر وارير . لكن بردنبره سودانك ايلك هيجانلری، تكرار ايلك مزاحمی ايله برابر رونمون اولور . بتون مأيوسيت وافتراق اوانی حدتله وَبعضاً آجی استهزالر وَخنده‌لر ايله نقل ايديلور. بوراده شاعرك فكرنجه حصوله گلان تحوّلات شايان قيددر . بعضاً « سالامانق » قادينلرينی، ترنم ايدن شن، مستهزی براسپانيول طلبه‌سی بعضاً « هال » دارالفنوننده جدّيات ايله متوغل آلمان شاگردی اولور . بو اثناده رؤياده نهايتنه رسيده اولور . شاعرك عاشق صفتنی آلديغی حس اولنور . قلبنی ياقان آتشلر انطفاپذير اولور وَكندوسنك سويلديگی گبی، منظوماتی هوساتنك كوللرينی قويه‌جق بر قاب حالنده

بولنور . اشته « عودت » نامی آلتنده جمع ایدیلان شرقیلرڭ اساسی وَغایه ورابطه‌سی بودر . شمدی‌ده شاعری دیڭلیه‌لم . [١]

١

بنی حیفا بوگون بو غملی حیات
ینه ایتمکده غرقهٔ ظلمات
بو حیاتمکه آه بردملر
بر خیال لطیف ودلپرور
آڭا رونق‌ده لطافت ایدی
صانکه دل مصدر مسرّت ایدی
او خیال لطیف اوچوب کیتدی
بنی ظلمتلره شکار ایتدی
نه‌دم اطفال قالسه ظلمتده
اوله‌مز غصّه‌دن سر آزاده
باغریشور هپسی نغمه‌ساز اوله‌رق
دفع خوف وهراس ایچون آنجق
بوراده بن‌ده آه بر چوجغم
بی‌کس وغمپناه بر چوجغم
ظلمادە ترنّم ایلیورم
بڭا بر بن ترحّم ایلیورم
بو ترانه‌م دگلسه آهنکدار
اولمسون لیك بنجه قیمتی وار
بنی اندیشه‌دن خلاص ایدیور
درد قلبم بو سایه‌ده گیدیور

[١] ابتدا نظماً ترجمه ایدلمك تجربه اولنمشسه‌ده لطافت اصلیه محافظه ایدیله‌مدیگندن بالمجبوریه دوام اولنه‌مامشدر . للمترجم .

۲

بیلیور دل بو غملی حال ندر ؟
بو تحملشکن ملال ندر ؟
اسکی بر قصّه‌نك بوگون یادی
نیچون اولمقده خشیته بادی
هوا راطب، ظلام شب ساری
(رین) سکونتله اولمده جاری
صوك شعاعیله مهر غرب آرا
طاغلرك ذروه‌سنده پرتوزا
اوراده بر خیال پاکیزه
گوییا اك لطیف دوشیزه
جانشین بر الهٔ حسن آسا
رونق حسنی اولقدر بالا
طارایور صیرمه زلفنی هر آن
زیب زرتارینه نظر حیران
دائما بر النده شانهٔ زر
دوش نازنده زلفی موج آور
شرقی سویلرکه تتره‌در طویانی
اوقدر دهشت آور الحانی
کمیجی زورقیله عازم ایکن
حس ایدر بر ملال تاب افکن
گورمز آزتق اوگنده گردابی
پیشگاهنده سنك بر آبی
یالکز طاغده‌کی خیال عجیب
گورینور کندینه نظاره فریب

صاحبیله بو زورقی امواج
ایدر آخر بتون بتون تاراج

۳

آه قلبم مکدّر ونالان
ینه گوکده فقط قمر تابان
مایسك الك گوزل زماننده
نوبهارك فرحلی آننده
بن اسیر ملال وغمپرور
متکی بر درخت ساقه‌سر
ناظرم پیشگاهمه دائم
طوردیغم یر جوانبه حاکم
تا اوزاقدن آقان کویك دره‌سی
نه قدر دلپذیر منظره‌سی !
مائی رنکیله پك لطافتدار
روش نازی ملهم اشعار
بر کوچك طفل وبی غم و آزار
صندالیله ایدر یواشجه گذار
هم کچر، همده شرقیلر سویلر
صوتی گوش جهانه شوق آور
اوته‌ده بر نیچه گوزل یرلر،
باغلر، دلنواز مشجرلر،
کویلر، الك خوش چیچکلر، انسانلر
راز پرور قرا گلق اورمانلر
هر بری زیب دیدهٔ حیرت
هر بری بر بدیعهٔ خلقت

بو لوایحده منجلی بیك رنك
بو لطافتده صد هزار آهنك
گنج قزلر قوشوب چمنزاره
چاشورلر سررلر اشجاره
آسیابك غریب صوتی بكا
نه حزین حسلر ایلیور القا

قویو رنكلی بر قله اوزرنده بر نوبتجی كلبه‌سی وار . قرمزی لباسلی گنج بر نوبتجی استحكام اوزرنده طولاشیور .

تفنگیله اوینایور ، گونشه قارشو پارلداتیور ، سلام طوریور ، نشان آلیور ، استردم كه بر آتشده بنی بی روح یره سرسون .

٤

گیدوب اورمانلره بن آغلایورم
هر صدایه امید باغلایورم
مرتفع دالده بر كوچك طائر
شرقیلر سویلیور بكا دائر
سسی نازك ، دله نفوذ ایدیور
صانكه بر آب ، خوش آقوب گیدیور
صانكه صورمقده‌در بكا نه ایچون
بوقدر حزن ایچنده‌یم مشحون
آه ای طائر سر آزاده
صورمه درد سرین بو ناشاده
آنی سویلر سكا پرستولر
او حریم وفا پرستولر

قرلانغجلر ، سنك همشیره‌لرك اولان گوزل قرلانغجلر كه ، سوگیلمك پنجره‌لری آلتنده لانه‌ساز آرامدرلر ؛ سكا بونی سویلیه‌جكلردر .

۵

گیجه رطوبتلی . فورطنه وار . گوکده نجوم گورنمیور . اورمانك ایچنـده، داللری حیشیردایان آغاجلرك آلتنده سکونتله طولاشیورم .

اوزاقدن اورمان بکجیسنك اونده اوفاق بر ضـیا پارلایور . لکن ضـیا بنی بوجهته جلب ایتمیه‌جك، اوراسی پك مغموم .

بیوك والده‌نك گوزلری گورمیور . اسکمله‌سـنه اوتورمش طاشدن بر شکل گبی غیرمتحرّك وقورقونج بر حالده طوریور، هیچ لقردی سویلمیور .

اورمان بکجیسـنك اوغلی قرمزی صاچلیدر . اوه گیدوب گلیور . تفنکنی دیواره آصیور وحدتله قهقهه‌لر قوپاریور .

ایپلك بوکن گوزل قز آغلایور. کتانی گوز یاشلریله ایصلادیور. آیاقلری دیبنده ایکلیه‌رك باباسنك کوپکی یووارلانیور .

٦

اثنای سـیاحتده بالتصادف سوگیلمك عائله‌سنه ــ کوچك قز قرداشی، باباسی والده‌سنه ــ راست گلدیگم وقت بنی مسرتله قبول ایدرلردی .

بنم احوالمی صورار، ودرحال اصلا دکیشمیوب یالکز چهره‌مك براز اوچوق اولدیغنی سویلرلردی .

بن ده خاله‌لرندن، خاله‌زاده‌لرندن برچوق جان صیقیجی آرقداشـلردن وطاتلی طاتلی حایقران کوپکدن خبر صورواردم .

کذا او وقتدنبرو تأهل ایتمش اولان سوگیلمی ده سؤال ایدردم . آنك حامله اولدیغی جوابی ویررلردی .

بن ایسه آنلره تبریکاتمی عرض ایدر وسویملی برتبسم ایله بیگلرجه، بیگلرجه دفعه‌لر آکا طرفمدن سلام سویلملرینی علاوه ایلردم .

کوچك همشیره‌سی بردنبره حایقریردی : اوقدر سـاکن، اوقدر نازك اولان کوچك کوپك بیومش وقودورمش ایدی. آنی « رین » نهرنده بوغمشلر ایدی .

کوچك بنم سوگیلیمه بکزیور . باخصوص کولدیگی وقت ، گوزلری طبق آنك، بنی بوقدر سفیل ایدن، چشمان دلفروزینه بکزیور .

۷

بالقجینك اونده اوتوردق دکزه باقیوردق . اقشام سیسلری ترفع وسمایه طوغری تصعد ایدیورلردی .

یواش یواش فناری یاقدیلر . اوزاقده بر کمی گوروندی .

فورطنه‌لردن ، کمیلرك قره‌یه دوشمسندن بحث ایدیوردق؛ کمیجیلردن وبونلرك دکز ایله سما آره‌سنده غلطان اولان حیاتلرندن ، مسرّت ایله مشقتدن متشکل حیاتلرندن قونشیوردق .

اوزاق ساحللردن ، شمال ایله جنوبدن، وبوحوالیده ساکن غریب آدملردن، آنلرك اخلاق عجیبه‌سندن بحث ایدیور ایدك .

غانژ نهری ساحلنده انوار بسیمه وروایح لطیفه واردر . اوراده جسیم آغاجلر چیچك آچار، گوزل آدملر چیچکلرك قارشوسنده سکوتله دیز چوکرلر .

لابونیاده باصیق باشلی قوجه‌مان آغزلی، کوچك وچرکین آدملر واردر . بونلر آتش اطرافنده ایصینوب بالق پیشوریرلر، صکره دوگیشور وحایقیریرلر .

گنج قزلر اهمیتله بزی دیکلیورلردی . نهایتنده هیچ کیمسه بشقه بر لقردی ایتمدی . کمی‌ده گورنمیوردی . گیجه پك قرانلق ایدی .

۸

گوزل بالقجی قزی، صندالنی قره‌یه گتور . بنم یانمه گل ، شورایه اوتورده ال اله ویروب قونوشه‌لم .

او گوزل باشنی قلبمك اوزرینه قوی، هیچ قورقمه ! سن‌که هرگون کندیکی وحشی دکزه مستریحانه تسلیم ایدیورسك .

بنم قلبم بتون دکز گبیدر . طالغه‌لری، قیاالقلری، فورطنه‌لری واردر . اعماق قعرنده نه‌قدر قیمتلی اینجو خوابیده‌در .

۹

آی یوکسلدی. طالغه‌لری تنویر ایدیور. سوگیلیمی قوللرم آره‌سنده طوتیورم. قلبلرمز برلکده ضربان ایدیور .

بو سویملی چوجغڭ قوللری آره‌سنده ساحلده یالکز باشمه طوریورم .

« روزگارڭ ایکلتیسندن نه ایشتدم ظن ایدیورسڭ ؟ نیچون بیاض الڭ تتره‌یور »

— ایشتدیگم روزگارڭ ایکلتیسی دگلدر . دڭز قزلرینڭ شرقیسیدر . او قزلرڭ که، بنم همشیره‌لرمدر. و بحر محیط طرفندن بلع ایدلمشلردر .

۱۰

روزگار حدتله اسیور ، طالغه‌لری شدتلی ضربه‌لرله قامچیلایور . طالغه‌لرده ایکلیور، کوپوریور . آوازهٔ رعدی آکدیرر سسلر چیقاریور .

قره بلوطلرڭ تپه‌سندن سیللر، سیللردن یاغمورلر آقیور . صانکه اختیار گیجه، اختیار بحر محیطی یوتمق استیور .

بایقوش دیرگڭ اوستنه قوندی . اوفاق صیحه‌لر، مشتکیانه انینلرله حایقریور. درین اضطرابات طویور . و بر فلاکت وقوعنی اخباره حاضرلانیور .

۱۱

فورطنه گیتدکجه آرتیور. روزگار ایصلقلر چالیور ، ایکلیور، قیامتلر قوپاریور. کوچك کمی نه‌قدر صاللانیور . گیجه هم نشئه‌لی ، هم مدهش . دڭز قبارمش ، صودن جانلی بر طاغ تشکیل ایدیور . شوراده مظلم بر موجه چاتلایور . اوته‌ده طالغه‌لر بر بیاض قله گبی دیکیلیور . درینده‌ن فریادلر ایشیدیلیور. بن صیقیجه دیرکه یاپیشه‌رق کندی کندیمه « اومده اولسه‌یدم دها ایو اولوردی » دیورم .

۱۲

گیجه گلیور . سیس دڭزی احاطه ایدیور . طالغه‌لر گیزلی گیزلی شماته‌لر چیقاریور. او وقت ، اوزاقده ، امواجڭ اورته‌سنده بر شکل ظهور ایدیور .

بو مالكهٔ دریادر كه طالغهلردن چیقیور . قرهده بنم یانمده اوتوریور . بیاض اوموزلری یاری اورتولی برقعندن گورینیور .

بنی قوللریله قوشادیور وَاینجیتهجك درجهده صیقیور :

— گوزل پری بنی چوق صیقیورسڭ !

« اوت سنی قوللرمله قوشادیور وَحریصانه صیقیورم . سنڭ یانڭده ایصینمق استیورم . اقشام اوستی هوا نهقدر سرین »

فورطنهلی بلوطلرڭ تپهسنده قمر رنكسزجه گورینیور . ای حسننه بدل اولمیان مالكهٔ بحر ! سنڭ نگاهڭ دها زیاده بولانق وراطب اولیور !

« دها زیاده بولانق وراطب اولمیور ؛ ذاتاً رطوبتلی وبولانقدر ؛ چونكه دڭزدن چیقاركن گوزلرمده بر داملهصو قالدی ! »

بایقوشلر آجی آجی حایقیریورلر ؛ دڭز قیالره چارپهرق پارهلنیور . سنڭ ای گوزل دڭز پریسی قلبڭ وحشی ضربات ایله متحركدر .

« قلبم ضربات وحشیانه ایله متحركدر ؛ ضربات وحشیانه ایله قلبم متحركدر ؛ چونكه سنی تعریف ایدهمیهجك درجهده سویورم . ای بنی آدمدن اولان گوزل عاشقم . »

١٣

صباحلین اویكڭ اوكندن كچدیگم وقت سنی پنجرهده گوررسهم آه قیمتلی چوجق بن نهقدر مسرور اولورم .

سیاهه یقین اسمر گوزلرڭله قلبمی اولچمك استیورمشسڭ گبی باقارسڭ : ای چهرهسی مغموم اولان یبانجی كیمسڭ ؟ نهڭ اكسیكدر ؟..

« بن آلمان ممالكنده معروف بر آلمان شاعرییم . اڭ مشهور اسملری تعداد ایتدكلری وقت بنم اسممیده یاد ایدر .

« بنده نقصان اولان شی ایسه آه ای سویملی كوچك ! آلمان ممالكنده بر چوقلرندهده نقصاندر . اڭ تحملسوز مزاحمدن بحث اولندیغی وقت بنم اضطرابمدن دخی بحث ایدرلر . »

١٤

غروب ایدن گونشك صوك شعاعیله دکز اوزاقدن اوزاغه پارلایوردی . بز بالقجی‌نك عزلتگاهی اوکنده اوتورمش ایدك . یالکز وصامت ایدك .

سیس یوکسلیور، طالغه سکونت بولیور ، بایقوش برطرفدن دیگر طرفه اوچیوردی . سنك گوزلرکدن ایسه یاشلر، عشق ومحبت یاشلری دوکیلیوردی بونلری سنك الکه آقیورکن گوردم . همان دیزلرم اوزرینه آتیله‌رق واو بیاض الك اوزرینه دوداقلرمی یاپشدیره‌رق گوز یاشلرکی ایچیوردم . بو ساعتدن برو وجودم یانیور ؛ روحم هوسدن محو اولیور . بدبخت قادین ! بنی گوز یاشلریله زهرلدی .

١٥

یوکسکده، طاغك اوزرنده، ظریف بر (شاطو) گورینیور. اوراده اوچ گوزل قز اوتوریور . بن بونلری سودم .

— ژه‌تتا — بنی جمعه ایرتسی گونی درآغوش ایتدی . پازار گونی نوبت « ژولیا » نك ایدی . « گونه غوند » پازارایرتسی گونی بنی اوقشایشلری آره‌سنده آز قالدی‌که بوغه‌جقدی .

معمافیه صالی گونی شاطوده، بو اوچ گوزلك اونده ، بر ضیافت ویرلدی . جوارده‌کی قادینلرله ارککلر عربه‌لر وآتلرله گلدیلر .

بکا گلنجه بن دعوتلی دکل ایدم . طوغریسی بونده پك بوزالاجه‌سنه حرکت ایتدیلر ! خاله‌لر، خاله‌زاده‌لر بربرلرینه فیصلدایه‌رق، بونك فرقنه واردیلر وکولدیلر .

١٦

افقك منتهاسنده ، سیسك ترسیم ایتدیگی مشوّش اشکال گبی ، اقشامك نیم ظلمتنه مستغرق بر حالده قله‌لریله برابر شهر گورنیور .

سرین وخفیف برروزکار ایرماغك قویو رنکلی سطحنی خلقه‌لندیریور. کمیجی

بنم صندالمه اوتوره‌رق کورکلرینی مطرداً تحریك ایدیور. گونش شعاعاتی سینهٔ ظلامدن بر کرّه دها قورتاره‌رق بکا الڭ زیاده سودیکمی غائب ایتدیکم محلی ارائه ایدیور .

۱۷

السلام! ای شهر عظیم ورازپرورکه، مقدّما سوگیلیمی سینه‌کده محافظه ایدیوردڭ! سویلیڭ ، قله‌لر قپولر ! بنم سوگیلم نرده‌ده ؟ بن آنی سزه تودیع ایتمشدم . شمدی آندن سز مسئولسکز !

قله‌لرڭ قباحتی یوق . سوگیلم اشیاسیله برابر شهری بردنبره ترك ایتدیکی وقت آنلر یرلرندن قیملدانه‌مزلردی . فقط شهرڭ قپولری بر شی سویلمکسزین آنی براقدیلر . بو گوزل سودازده‌نڭ چیقدیغنی گوره‌رك حیرتلرندن آچیق قالدیلر .

۱۸

تکرار اسکی یولمدن، پك ایو طانیدیغم سوقاقلردن گیدیورم. سوگیلیمڭ اوندن گلیورم. بوگون اوخانه، نه‌قدر محزون ومتروك !

آه ! سوقاقلر نه قدر طار ! قالدیرم نه قدر سرد ! بکا اویله گلیورکه بو اولر اوزرمه چوکه‌جك . عجله ایدیورم وممکن مرتبه سرعتله قاچیورم .

۱۹

بکا صادق قاله‌جغنه یمین ایتمش اولدیغی صالونه گیردم . مقدّما گوز یاشلرینڭ آقدیغی یرلرده شمدی ییلانلرڭ طولاشدیغنی گوردم .

۲۰

گیجه سکونتلی . سوقاقلر سس‌سز . اشته سوگیلیم بو اوده اقامت ایدردی . او خیلی زمان وارکه شهری ترك ایتدی . لکن خانه دائما اسکی یرنده .

غریب شی ! اوراده بر آدم آیاق اوستی طوربور . گوزلری سمایه منعطف . آلام واضطراباتی آره‌سنده اللرینی اوغوشدیرمقده . آی آیدینلغنده بو آدمڭ بن اولدیغمی فرق ایتدم .

ای سن ! ای رنکسز وَوظـائف اللیل اولان آرقداش ! نیچون بوندن اوّل بنی ینه بوراده بونجه کیجه‌لر قیوراندیران بو مزاحم محبتی بویله تقلید ایدیورسڭ ؟ .

٢١

بنم حالا یشادیغمی بیلدیکڭ حالده نصل مستریحانه طوره‌بیلورسـڭ ؟ حدّتم ینه اویانیور . وَبویوندیریغمی قیرمق اوزره‌یم .

اسکی بر شرقی واردر بیلورمیسڭ ؟ وقتیله بر کنج آدم اولمش . کیجه یاریسی سودیکنی آرامغه کلوب آنی مزاره کوتورمش .

کوزل چوجق ؛ بکا اینان . کوزل ، فوق‌العـاده کوزل چوجق بن یشـایورم وَبتون موتالردن قوتلی‌یم .

٢٢

کنج قز اوطه‌سنده اویویور . آی تتره‌یه‌رك آڭا نظر انداز اولیور . طیشاروده اصوات و آلات موسیقیه (والس) هوالری چالیور .

بنم راحتمی بویله اخلال ایتمك استیانڭ کیم اولدیغنی پنجره‌دن باقوب کورمك استیورم .

اوراده بر اسکلت طوریور . هم کمان چالیور ، هم رقص ایدیور .

— مقدّما بنمـله برابر رقص ایده‌جککی وعـد ایتـدیکڭ حالده سـوزکی طوتمدڭ . بوکون مزارلقده ا بالو ا وار . کل اوراده برلکده رقص ایده‌جکز .

مدهش بر آرزو ، کنج قزی خانه‌دن طیشارو سوق ایدیور . هم شرقی سویلیه‌رك ، هم کمان چاله‌رق اوکنده یوریان اسکلتی تعقیب ایدیور .

اسکلت کمان چالیور ، رقص ایدیور ، ظیپلایور ، کمیکلرینی چاتیرداتیور . وَاوته‌ده بروده قفا کمیکیله آی آیدینلغنده مدهش صورتده مأثر احترامکاری ایفا ایدیور .

٢٣

بو قرانلق خولیالر ایچنه طالمش ایدم ، آنڭ تصویرینی دقتله تماشا ایدیوردم ، سو کیلیمڭ شکلی قملدانمغه وَجانلانمغه باشلادی .

دوداقلرینك اوزرنده شایان حیرت بر تبسم بلوردی . گوزلرنده حزن وکدر یاشلری پارلادی .

بنم ده گوز یاشلرم یناقلرمدن آشاغی آقدی . امان یاربی . آنی غائب ایتدیگمه ایناننهمیوردم .

٢٤

آه بن ! بدبخت اطلس طاغی گبی‌یم ! بر عالمی ، بتون بر عالم اکداری طاشیمقلغم لازم . بن طاشینهمیه‌جق شی یوکلنیورم . یورگم دائما گوکسمده پاره‌لنمك اوزره‌در .

ای کبر وعظمتله مالی قلب ! بونی استیان سنسك ! سن بختیار اولمق ، نهایت درجه بختیار ویا اودرجه بدبخت اولمق استیوردك ، ای کبر وعظمتله مالی قلب ! شمدی ایشته سفالت مجسمه کسلدك !

٢٥

رؤیا گوریوردم . ماه بر یوزینه مکدّر بر نگاه ایله باقیوردی . کواکب محزون گورینیورلردی . رؤیامده سوگیلیمك بولندیغی یوزلرجه فرسخ مسافه‌ده‌کی محله گیتدم . اوینی بولدم . نردبانك طاشلرینی اوپدم .

بوطاشلری‌که، مینی مینی آیاقلری ولباسنك اتکلری آنلره اکثریا تماس ایتمشدی . گیجه اوزوندی . گیجه صغوقدی . طاشلرده پك صغوق ایدی . پنجره‌دن سوگیلیمك آی شعاعیله آیدینلانمش او چوق چهره‌سنك پارلادیغنی گوردم .

٢٦

بونك گوز یاشی بندن نه استیور ؟ نظرمی اخلال ایدیور . بو اسکی گونلرك گوزلرمده قالان بر یاشی اولملی .

بو گوز یاشنك برچوق پارلاق آرقداشلری‌ده واردی‌که، هپسی محو اولدی . مسرّات ومزاحمله برابر روزگار وگیجه‌لر ایله هپسی محو اولدی .

دریغ ! بنم عشقم بیله بوش بر نفخه گبی طاغلدی . ای بکا اسکی زمانك یادگاری اولان تك گوز یاشی سنده باری محو اول .

۲۷

ماه بیرنك خزان بلوطلردن چیقیور . مزارلغك یانی باشـنده چوبانك اوی تك باشنه وسکونت ایچنده طوریور .

والده دعا کتابی اوقویور . اوغلك گوزلری لامباده . یاری اویقویه طالغین بر حالده بیوك همشیره اوزون صندالیه‌نك اوزرینه اوزانمش . الك گنجی دیورکه :

— یاربی ! بوراده نه قدر جان صیقیلیور ! باری برینی گتوروب کومسه‌لرده بزده بر شی گورسه‌ك .

والده اوقودیغی حالده جواب ویرر : ـ الدانیورسك . باباکی شـورایه ، مزارلغك قپوسنك یانیه کومدکلری گوندنبرو یالکز درت کشی اولدی .

بیوك قز اسنر وديركه : بن سزك یانکزده آچلقدن اولمك استمیورم . یارین قونشك اوینه گیده‌جکم . او هم عاشقدر ، هم زنگین .

اوغل بر قهقهه قوپارير ـ اوچ آوجی وارکه دائما میخانه‌ده ایچمکه گیـدیورلر آنلر آلتون یاغمق بیلیورلر . بکاده اوگرده‌جکلر .

والده دعا کتابنی آنك باشنه آتار و کتاب ضعیف یوزینـه چارپار ـ چاپقین دیمك‌که قطاع طریق‌می اولمق استیورسك ؟

پنجره‌نك اورلدیغنی ایشیدیرلر وبیاض بر الك کندیلرینه اشارت ایتدیگنی گوریرلر . بو مدفون پدردرکه ، سیاه رنکلی واعظ لباسیله طیشاروده طوریور .

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

مترجمی :

عالیشان زاده

اسماعیل

ﻪﭘﻴﻜﻮر

حيات صميمه‌سى ؛ خصوصات شخصيه‌سى ؛ خصوصيات احوالى

ئه‌پيكورك پدرى آتنه‌ده فقير بر مكتب خواجه‌سى ايمش . فقط اصالتى ايله مشهور پك اسكى بر عائله‌يه منسوب ايكن مقتضيات زمانه عائله‌يى تارومار وافرادينى فقر وضرورته كرفتار ايلمكله او صره‌دن آتنه‌دن ـ ينه سوق ضرورتله ـ اختيار اغتراب ايدن آتنه‌لى برجماعت بدبختانه التحاق ايده‌رك [سيسام] جزيره‌سنه هجرت ايلمشدر . ئه‌پيكور بو آطه‌ده طوغمش . تاريخ تولدى ، بر روايته گوره [قبل‌الميلاد ٣٤١] سنه‌سنك بدايتى، بر روايته گوره‌ده [٣٤٢] سنه‌سنك نهايتى‌در. [موسيو آندره له‌فه‌ور André Lefèvre] تاريخ فلسفه‌سنده [٣٤١] سنه‌سنى معتبر طوتمش . [ماترياليزم تاريخى] نى يازان [آدولف لانگه Adolphe Lange] ايسه هرايكى روايتى، هرايكى تاريخى‌ده بيان ايتمشدر .

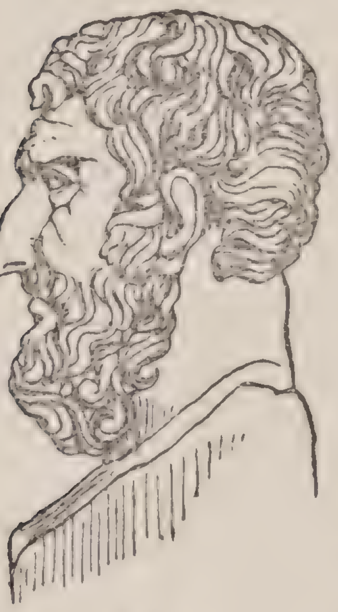
ئه‌پيكور

ئه‌پيكورك ترجمهٔ حالنده شو روايت مشهوردر : بر گون مكتبده كندوسنه يونان شاعرى [ئه‌زيوّد Hésiode] ك فلكياتى خواجه‌سى تدريس ايديورمش (١) مؤلفك (اصلاً هرشى قائوس‌دن طوغدى) ادّعاسنى متضمن اولان مصراعنى

(١) اثر مذكورده مندرج اولان معلومات هپ اسلاطيرياته مبتنى در . واو زمان درس كتابى آندن عبارت گبى ايمش .

خواجه‌سی ئه‌پیکوره اوقوینجه ، هنوز اون درت یاشنده اولان بو خارقهٔ ذکا، بو نقطه‌یه ذهنی طولاشدیرر . بویله کیفی اوله‌رق ، بلامحاکمه (کائناتك مبدائی ، اصلی گبی) قبول اولنان بر زعمك حقیقته موافقتنه یکده عقلی ایرمدیگی ایچون، جزئی بر تأملدن صکره « یا، قائوس بالذات نره‌دن کلمش ؟ نه‌دن طوغمش ؟ » دیه خواجه‌سنی استجواب ایدر ؛ ذاتاً صرف خواجه‌سی اولان بو آدمجغز ــ او زمانه قدر الڭ بیوك فیلسوفلرڭ بیله خاطرینه کلمامش اولان ــ بو سؤاله قارشوچوجغڭ دهای فوق‌العاده‌سنه حیران اولور؛ وَفقط بوڭا جواب بولوب ویرمك، اقناع ایتمك کندی خرجی اولمدیغنی‌ده منصفانه آڭلاده‌رق فیلسوفلره مراجعت ایتمسنی توصیه ایدر؛ باشندن صاوار .

ئه‌پیکور پك کنج یاشنده ایکن [حقیقت اشیا] یی تجسس ایتمکده‌کی ذوق‌ـ معنوی ایله نشوه‌یاب اولمش ؛ فلسفه‌نڭ موضوعنی آڭلامش اولدیغندن ، [اوگرنمك!] مراقیله بر چوق یره باش اورمش . لکن بو سؤالنه قارشو ویریلان جوابلر کنج فیلسوفه قناعت بخش اوله‌جق قدر معقول گورنمیجه خواجه‌لرینی ترك ایدرك، آرتق کندی کندوسنی تربیه ایتمگه ، اوقوتمغه قرار ویرمش ، وَحقیله‌ده موفق اولمشدر .

هنوز اون درت یاشنده ایکن خواجه‌نڭ معاونت علمیه‌سندن مستغنی بولندیغنی آڭلایان ئه‌پیکور ، بر مدت وطنی اولان سیسام آطه‌سنده عصرینڭ مشهور فیلسوفلرندن بعضلرینڭ ، الـه کچوره بیلدیگی اثرلرینی کندی کندینه تتبع ایده‌رك بر طاقم مطالعات اوّلیه سایه‌سنده کندینی حاضرلدقدن صکره قالقمش ، جدّی بر عزم ایله اکتساب معلومات ایتمك ایچون آتنه‌یه کتمش ، او زمان تمام اون سکز یاشنده ایمش .

آتنه‌یه سیاحت ایتمزدن اوّل ، [آناقساغور Anaxagore] [آرکه‌لائوس Archélaos] [ذیمقراطیس Démocrite] گبی مشاهیر حکمانڭ افکارینه مطلع ایمش . آتنه‌یه گیتدیگی زمان ، اوراده، او وقت درس ویرن وَ [فلاطون] الڭ شاگردلرندن بولنان اقسه‌نوقرات Xénocrate] ی وَ [پامفیل Pamphile] ی دیڭله‌مش

وَلاادریه فرقەسنك [١] [Scepticisme] رئیسی اولان مشهور [پیرون Pyrrhon] كُ شاگردی اولەرق بر آز [فیثاغور Pythagore] مذهبنه یاناشان وَخیلیدن خیلی [ذیمقراطیس] مذهبنه میّال بولنان [نوزیفان Nausiphane] كُ درسنه دوام ایتمشدر . ایلروده، ئەپیكورك اساس مذهبنی تدقیقه حصر ایتدیگمز باب مخصوصده بیان ایدەجگمز وجهله [ذیمقراطیس] كُ ئەپیكوره پك بیوك تأثیری اولمشدر . تربیهٔ فكریەده بو تأثیری اصحاب تدقیقدن اولان مورخین [نوزیفان] ه اسناد ایدیورلر. چونكه [سقراط] ، [فلاطون] ، [بقراط] ، [پروتاغوراس] گبی الك مشهور فیلسوفلر ایله معاصر بولندیغی تاریخچه قطعیاً مثبت اولان [٢] [ذیمقراطیس] [ئەپیكور] دن یوز ، یوز یگرمی سنه اوّل وفات ایتمشدی .

موسیو آدولف لانگه ، [ذیمقراطیس] كُ فلسفەسنه ئەپیكورك ، آنجق

[١] Scepticisme دیدیگمز مذهب ، حكمەده تردد و بیلوب بیلمدیكنده شبهه ایتمكدن عبارتدر. اساساً اهل سنت بومذهبی [سوفسطائیه] نامیله یاد ایتدیگی فرق ضالەنك اوچنجی صنفی عد ایدر .

[٢] Démocrite عالم انسانیتك یتشدیردیگی حكمای مشهوره اچنده فوق الغایه مكانت افكاری حائز اولانلردن بریدر . میلاد عیسادن تقریباً بش عصر اوّل یشامش اولدیغی حالده فنون حالا افكار اساسیەسنی، فرضیاتنی اكثریتله تصدیق ایتمكدەدر . بو گونكی فنونك اساسنی تشكیل ایدن [جزء لایتجزا] فرضیەسی اهل سنت طرفندن قبول اولنمش ایدی . اوسببله حكیم مشارالیه حكما وَعلمای اسلامجه معروف اولمشدر. اسمی [ذیمقراطیس] شكلنه قویوب تعریب ایتمشلردر. كندوسی حكمای سبعەدن بری اولەرق، مشهور اولان خسوفی خبرویرن [ثالەس Thalés]كُ تأسیس ایتدیگی مكتبك [Ecole d'Ionie] مشاهیرندندر . [آبدەر Abdère] ده تولد ایتمش اولدیغی ایچون [Démocrited'Abdère آبدەرلی ده موقریت] نامیله تاریخچه سائر آبدەرلی فیلسوفلردن ممتاز اولمشدر. معاصری اولان وَغایت پسیمیست بولنان [ئەراقلیت Héraclite] كُ آغلامسنه قارشو ، گولمسیله مشهوردر . ئەراقلیت دخی عین مذهبدن [Ionique !] ایدی . ذیمقراطیس دنیایی او زمان ممكن اولدیغی قدر طولاشمش وَمباحثەده مصر كهنەسنەده غلبه چالمش . غایت زنگین ایكن ثروتنی علم وسیاحت اغورنده صرف وافنا ایتمش . فقط مملكتنه عودتنده ترتیب وتركیب ایتدیگی [بیوك اثر !] سایەسنده زیادەسیله شهرت آلمش وَثروت ضایعەسنی تضعیف ایتمشدر . آثاری همان محو اولمش گبیدر . یالكز اوتەده بریده آثار اسلافده ذكر اولنمش، نظر مؤاخذەیه آلنمش پارچەلر، حقندەكی روایتلری تأیید ایدیور . فضله اولەرق كندوسنك اسلوب افادەسی فلاسفهٔ عتیقه ایچنده بو بابده الك مشهور اولان افلاطونه بیله غبطه بخش ایتمش .

[نوزیفان] وساطتیله آگاه اولدیغی ظننه پك میالدر . موسیو [آندره لوفه‌وور] دخی بو وجهله دوشینور وعلاوةً دییورکه : [ئه‌پیکور] [ذیمقراطیس] ك اعتقاداتنی کندی افکار واعتقاداتنه موافق گوردیگی ایچون قبول ایتمشدر .

مشارالیه زماننده نه قدر فیلسوفلر وارسه هپسنی افکاریله، آثاریله صحیحاً طانیمش. لکن عمومنك مسلکنی برچوق جهتدن ناقص گوردیگی ایچون هیچ بریسنك اثرینه اقتفا ایتمامش. حتی کندوسنه ومذهبنه سائر فلاسفه‌نك بوقدر شدتله طعن ایتمسنه‌ده سبب، معاصرینه قارشو گوستردیگی بو عدم تنزل، بوسکوت اولمشدر . متأخریندن بعض غرضکاران ایسه بو عدم تنزلندن استفاده ایلمشلر ؛ وکندوسنی تجهیله بونی هم وسیله ، هم دلیل اتخاذ ایتمشلردر . حقیقت حال ایسه تماماً بونك عکسنه‌در . چونکه ئه‌پیکور اك مشهور واك بیوك فیلسوفلرك اثرلرینی، مسلك فلسفیلرینی حادهٔ تدقیقدن گچوردکدن صکره نتیجهٔ اجتهادی اولان مذهبنی میدانه قویمشدر .

مشهور آدولف لانگه، ئه‌پیکورك مذهبنه تماميله ضد بر مذهبك طرفداری Idéalisme transcend اولدیغی حالده کندوسی گبی حقیقةً طوغری وعالم بر حکیمه باقیشه‌جق صورتده بر انصاف وتدقیق ایله ئه‌پیکورك هیچ بر وقت اکسلیه‌جك اولان شرف وحیثیتنی مدافعه ایتمشدر . حقیقت ! بو فیلسوف فنون حاضره‌نك اعتقادات اساسیه‌سنی میلاددن تقریباً اوچ عصر اول مجملاً بیان ایدرك شمدیکی مبنای معلوماتمزك دها او زمان خریطه‌سنی چیزمشدر . ! ئه‌پیکورك زماننده آتنه اسکی حالنی، شعشعهٔ اقبالنی غائب ایتمگه چوقدن باشلامش ایدی . عالمك مرکز مدنیتی اولان شهر شهیر او زمان قاریشقلقلر ایچنده ایدی . اسکندر کبیرك مستیٔ مظفریتدن بردنبره بابلده وقوع وفاتی اوزرینه ـ ذاتاً حال احتضارده بولنان آتنه بو دفعه ـ [آنتیپاتر] ك ضربهٔ تغلبی آلتنده بسبتون ازیلمش، اولمش ایدی . اوزمانلر ارتداد ایله اتهام ایدیله‌رك [Chalcis قالسیس] ه نفی ایدیلان وخیلی مدت محبسده عمرینك صوك ساعتلرینی صایان حکیم مشهور آرسطو ایسه احتمالکه چوقدن یوق اولمشدی . ایشته بو بله قاریشقلقلر ایچنده ئه‌پیکور آتنه‌یه وداع ایتمش وعائله‌سنه ملاقی اولمق اوزره [ایوني Ionie] یه گیتمش ایدی . [٣٣٢ قبل المیلاد]

بالآخره کوچك آسیاده بولنان ئەپیكور اوّلا [قولوفون Colophon] ده بر درس آچمش وَصكرەلری [مدللی] جزیرەسنده تلقین علوم ایتمشدر ؛ نهایت شمدیکی کلیبولینك قارشوسنده واقع [لاپسکی Lampsaque] شهرنده مدت مدیده درس اوقوتمش وَ [لانگه] نك روایتنه گوره اصل شاگردلرینی بوشهرده قزانمشدر. او وقت بو شمدیکی لاپسکی بر دارالعلم گبی ایمش ، او شهره بر چوق فیلسوفلر گلوب گیدرمش ؛ بر چوق فیلسوفلرده اوراده طوغمش وَ اوراده یتشمشدر . حتی تاریخ فلسفەده خیلی مشهور اولان حکیم فاضل [استراتون Straton] [لاپسکلی استراتون Straton de Lampsaque] دیه مشهوردر . بالآخره قطعی بر صورتده آتنه‌یه عودتی [قبل المیلاد ٣٠٥] سنەسندەدرکه، او زمان حکیم مشارالیه اوتوز آلتی یاشنده ایمش . آتنەدن آرتق بشقه یره سفر ایتمامشدر . اوراده بر باغچه صاتون آلمش وَ شاگردلرینی او باغچەده اطرافنه طوپلایەرق تلقین حقیقتله امرار عمر ایلمشدر . کندوسی سکوتی التزام ایدر وَدغدغۀ سیاسیاتدن تحاشی ایلر بر فیلسوف اولدیغی ایچون عهد حیاتی هرکسدن زیاده بختیارانه بر صورتده گذران اولمشدر . بر حکیم کاملك یگانه املی اولان ذوق وجدان واستراحت جنان ایله کندوسنی فوق العاده حرمتکارانه سوون بر جمعیت ایچنده یشادیغی گبی ، اولورکن‌ده ینه هرکسدن بختیار اولمشدر . اولەجگی گون عزیزدوستی [ئەرماقوس Hermachos] ه یازدیغی مکتوب بو ادّعامزی اثبات ایدەجك براهیندندر . بورالرینی تفصیل ایتمزدن اوّل ئەپیكورك خصوصات شخصیه وَخصوصیات حیاتیەسندن بحث ایدەلم :

ئەپیكور شخصاً گوزل ، وَپك سویملی بر سیمایی حائز ایمش . وجودی پك نحیف وَتعرّض امراضه مساعد ایمش . طور تکلمی فوق العاده جذبەدار ونازك ، افادەسی غایت واضح وَشیواتی اوستی قپالی براقان شاعرانه ادالردن مجانب ایمش . آثاری هر نەقدر همان کلیاً دینەجك درجەده غائب اولمش ایسەده، بسبتون محو اولمامش . [طبیعته دائر] یازدیغی جملۀ آثاردن ایکی جلدی [هرقولانوم Herculanum] ده بولنمشدر . فضله اولەرق ، یشادیغی عصردنبرو ، بعض سوزلری ، افکاری ، مکتوب پارچەلری مشهور [دیوژن لائەرس Diogène Laërce] طرفندن ضبط

اولنمش بولندیغی ایچون زمانمزه قدر واصل اولمشدر . ایشته اخلافه یادکار قالان آثاری بوندن عبـارتدر . فقط اسـاساً افکاری ، مسلکی ، تفصیلاتی ایله برابر بزه انتقال ایتمشدر .

فنون قطعیه‌یه الڭ زیاده موافقیتله ممتاز اولان وَالیوم هر فنه احکامیله حکمفرما بولنان بو مسلك بلکه بر پردهٔ مبهمیت ومجهولیت ایله شمدی‌یه قدر مستور قاله‌جق ایدی . فقط عالم انسـانیتڭ الڭ فیلسوف شاعری وَالڭ بیوك شـاعرلرندن بری اولان اوقوجه [لوقره‌چیوس قاروس Lucrétius Carus] ئه‌پیکورڭ مسلكفلسفیسنی وَافکارینی لایق اولدیغی مرتبـه‌ده تتبع وَ [طبیعت اشیا Dererum Natura] نامیله مشهور عالم اولان اثر بی‌نظیری انشـاد ایده‌رك ، اسـتادینه الڭ شرفلی خیرالخلف اولدیغنی اثبات ایتمشدر . داستان حقیقت توصیفنه سزاوار اولان بو اثر سایه‌سنده ئه‌پیکورڭ مسلکی تماماً اخلافه انتقال ایتمشـدر . تاریخ تحوّلات فکریه‌یه بو همتی ایله پك بیـوك بر خدمتده بولنـان ئه‌پیکور وَافکاری آشکارلانمشدر . ذاتنـه ، خصوصیاتنه تعلق ایدن معلومات دخی کندوسـنڭ زماننده مؤاخذات فیلسوفانه‌یه حصرغیرت ایدن معاصرینڭ روایاتی ایله بزه واصل اولمشدر . روایات مذکوره‌نڭ ناقص اولمسی محتملدر. فقط ناقص اولان تفصیلات تالیه‌در . اصل بزی مشارالیهڭ خصوصـیات احوالندن آکاه ایده بیـله‌جك معلومات اساسـیه مکمل وَ پك ؛ موثوقدرکه [١] بزم ایچون بو قدری کافیدر .

بوگون [لوقره‌چیوس] ڭ اثری بزی هردرلو مراقدن قورتارمش ، هردرلو معلومات توضیحکارانه احتیاجنـدن وارسته براقمشدر . بواثر سایه‌سـنده ئه‌پیکورڭ

[١] [Titus Lucrétius Carus] – [تیتوس لوقره‌چیوس قاروس] عالم انسانیتك یتشدیردیکی اعاظم ایچنـده فرد طوغمش خارقه‌لردندر . کندوسی شاعرلرڭ الڭ فیلسوفی ، فیلسوفلرڭده الڭ شاعریدر . میلاد عیسادن [٩٩] سـنه اول طوغمش ، و [٥٥] سنه اول وفات ایتمشدر. روایات موثوقه‌یه نظراً بوذات اختلال شعوره مبتلا اوله‌رق [طبیعت اشیا] نامیـله غایت مشهوراولان اثر منظومی Dererum natura انتظام شعوری عودت ایتدکجه یازمشدر .

یازمسنه‌ده سبب زیاده سودیکی [شاعرمه‌میوسی Le poète Memmius] کندی مذهبنه جلب ایله قزانمق ایچـون ایمش . وفاتی ، ینـه اختلال شعور علاماتی حس ایتمسی اوزرینـه آندن قورتلمق ایچون انتحار ایتمسیله واقع اولمشدر .

اثری ، بیکلرجه آثاره مأخذ وَموضـوع بحث اولمش برقیمتدار آنتیقه‌در . ترکجه‌ده اسمی بیله معلوم دکلدر . اوروپاده همان اکثر لسـانلره ترجمه ایدلمش وَشرحلر یاپلمش . کچنلرده ، فرانسه مشاهیرحکماسندن وَئه‌پیکور مسلك فلسفیسی تابعینی ایچنـده سرآمدان علمادن اولان موسیو [آندره‌لوفه‌ور André Lefèvre] غایت سلیس وواضح بر اسـلوب شـاعرانه ایله نظماً ترجمه ایتمش وَمؤاخذات فیلسوفانه‌جه مسلم اولان اقتدار ووقوفنی اثبـات ایده‌جك صـورتده مطالعات مهمه‌یی حاوی برده مقدمه ایله اکمال ایتمشدر .

مسـلك فلسفیسی ، اسـلافده مشاهیر حکمادن الڭ معروف اولانلرڭ کندن دها معروفدر . معلمك هیچ بر فکر خصوصیسی یوقدرکه بو منظومه‌ده فوق‌العـاده بر وضوح ، غایت عالی بر اسـلوب شاعرانه ایله افاده ایدلمـامش اولسون . مسـلك تفصیلاتیله مندرجدر .

اپیکورڭ آتینـه‌یه تاریخ عودتنـده بو مملکت برباد برحالده ایدی . برطرفدن ماکدونیالی اسـکندرڭ وفاتی ، وَ [آنتیپـاتر Cruel Antipater] ڭ تغلبی ایله رابطهٔ مدنیت دیمك اولان آزادی وسـعادت محو و برباد ایدلمش وَ شرف وحیثیت علمیه بسـبتون رخنه‌دار تزلزل اولمش ایدی . داخلده شـورش ؛ خارجده مملکتی فقرالدمه دوچار ایدن محاربات متوالیه جمعیتـه ، ملته ، حاصلی هرشـیئه برضعف عمومی گتورمش ایدی . هرشیئڭ موازنهٔ اصلیه‌سی بوزلمش اولدیغی ایچون بالطبع صنایع ، علوم ، وَفلسفه عالمنده‌ده اوموازنه‌سزلك آشکار اولمغه باشلامش وَ بوحال ایسـه عقل بشرڭ مناسبتسز یالپالریله ، نظر تجسسڭ انحراف زاویه‌لریله اڭلا- شلمقده بولنمش ایدی . هله فلسـفه بوندن یوز سنه اوللکی شعشـعهٔ کمالنی بو زمان بسبتون غائب ایتمکه باشلامش ایدی . حقیقـةً دهای یونانی‌نڭ الڭ شعشـعه‌لی بر جولانی اولمقله ممتاز اولان ، سقراط وَافلاطون ، دورلرنده واصل اولدیغی ذروهٔ کمالدن فلسـفه بردنبره خضیض پستی‌یه دوشمشـدی . هرشیئی هرج ومرج ایدن وقوعاتڭ مناسبتلی مناسبتسز تلاطمی هرنقطهٔ نظردن موازنه‌سزلکلره باعث اولدیغی ایچون بالطبع بوچالقانیتـدن عالم افکارده کندینی محافظه ایده‌مامش ایدی . بوندن طولایی فکر وملاحظـه‌ده کریوهٔ تردده دوشمش ایدی . حاصلی فلسـفه عالمنده عقلڭ شاشقینلغی دوری ایدی . بوشاشقینلق ـ تاریخ فلسفه‌نڭ مطالعه‌سندن پك قولای اڭلاشیله‌جغی وجهله ـ ترددلرله ، شبهه‌لرله تجلی ایدر . اووقت ایکی کرّه ایکی‌یه حکمـده تردد حاصـل اولور . ذاتاً بو [لاادریه‌لك Scepticisme] ؛ دها دیمقراطیس زماننده یعنی ، فلسفه‌نڭ الڭ پارلاق دوری اولان [سقراط] [فلاطون] [پروتاغوراس] عصرنده باشلامشـدی . منتهای کمال اولان اودور بر جهتدن‌ده مبتدای زوال اولمشدی .

[لدنّ] ی Chose en soi یعنی حادثات ومشهودات ومحسوسات آلتنده [نفس الامر] ی آڭلامق گردابنه دوشن عقل ، کندینی برقعر هیچی‌یه آتمش ایدی . ترددانه، شبهه‌لرینه باشلیجه سبب بو ایدی . [نسبیتی] براقمش [مطلقیتی] آرایور ایدی . حتی ذیمقراطیس بیله ـ ئه‌پیکوریسمك بیوك باباسی اولان اوقوجه ده‌موقریت بیله ـ بوعقبه‌یه اوغرامقدن تخلیص نفس ایده‌مامشدی . اودخی سائر معاصرینی گبی زمان خسته‌لغنه دوچار اولمش ایدی . حادثات طبیعیه‌نك آنجق محسوس اولدیغنی وَ آندن بشقه انسان هیچ برشیئی ادراك ایده‌میه‌جگنی بیلدیگی حالده ینه [نفس الامر] ی آرامقدن کندینی آله‌مامش. وَبالطبع آرادیغنی بوله‌مینجه [بولنه‌مز] اولدیغنه قائل اولمش ایدی . « محسوساتمزك صحیح اولدیغنه شبهه یوقدر . لکن محسوسات هپ بر حسّاسه نسبتله اوله بیله‌جکندن ، حادثات محسوسه‌نك قیمتی البته نسبیدر . بونك ایچ یوزینی !؟ [نفس الامر !] بیلمك قابل اوله‌میه‌جقدر . » دیمش ایدی . باقیلورسه بو نقطه‌ده ذیمقراطیس [بوگون متفکرین حکمانك اڭ نفوذلیلرندن اولان [هربرت اسپنجر Herbert Spencer] ڭ [l'Inconnaissable] [طانیله‌میان] یعنی، حقیله معرفتی ممکن اولمیان] فکرتنه عادتا پارمقله طوقونمش اولدیغی آڭلاشیلیور .

ایشته لاادریه مذهبنك رئیس الرؤساسی [پیرون Pyrrhon] ده‌موقریتك بو فکرینی میراث اوله‌رق آلمشدر . لوفوور تاریخنده دیور که : « اونوتماملیدرکه کندی خواجه‌سی اولان [آناقسارق Anaxarque] وساطتیله [ده‌موقریت] وَ [پروتاغوراس] ه منتهی اولور . »

یوز سنه‌دنبرو [سوفسطائیه Sophistes] دیه مشهور اولان وَ ایشلری، کوچلری سوز خفافلغندن عبارت بولنان لافزنلرك گوزده‌لگندن اوصانمش اولان گنجلر ، ئه‌پیکورك پك شاعرانه اولمیان خطاباتنی واضح بولدقلری وَقطعی اولان افکار واعتقاداتنی معقول گوردکلری جهتله مشارالیهی بلاتردد استاد ایدنمشلر ایدی .

طرز تقریرینك ، کندوسنه مخصوص بر ظرافت اسلوب، فوق‌العاده بروضوح افاده ایله ممتاز بولنمسی سایه‌سنده اطرافنه آقین آقین سامعین طوپلانمشدر .

اسکندر کبیرڭ وفاتی اوزرینــه واقع اولان شورشــدن بالاســتفاده برحسّ‌-منفعتپرستانه ایله هرکس ادّخار منــال ایتمکه قویولمش بولندیغی برزمانده، ئەپیکور آتنەده ایدندیکی باغچەسنه اجلّهٔ طلابنی طوپلایەرق، الڭ زیاده دنیاده غبطه‌ایدیله‌جك بر ســعادت بختیارانه ایله عمر سوزمش وَطلبەســیله مباحثه ایدرك وقت کچورمکله متلذذ اولمشدر.

باغچەســنڭ قپوسنه شو جملەیی یازدیرمشدی: «ای یبانجی! بوراده گندیکی ایو بوله‌جقسڭ. استراحت وجدان، سعادت حقیقیه بورادەدر.»

صحیحاً بو شرفلی جمعیته هانکی بیکانهٔ حقیقت داخل اولمش اولســه، گیرمزدن اوّل اوقودیغی شو جملەنڭ مفــادنی هیچ بر زمان تکذیب ایدەمامشــدر. وَاصل معناسنیده ایچرویه گیردیکی زمان فهم ایتمشدر.

ئەپیــکورڭ والدەسی [بوگوجی، سحرباز، Magicienne] ســوق ضرورتله [فالجی] اولمش ایمش. اوزمان صبی اولان ئەپیکور والدەسنڭ آغزندن ایشتدیکی خرافاتڭ عقل بشره اولان تأثیرینی مطالعەیه [شــبهەسز] مقتدر اولمامقله برابر، والدەسنه بووجهله وقوع رفاقتندن آز استفاده ایتمامشدر.

چونکه حافظەسنده جایکیر اولان اوخرافاتی بالاخره تدقیق ومطالعــه ایدرك ــ حقیقتدن بی بهره اولان انسانلرڭ ــ ذهنی الڭ مهم تشبثاتنده بیله توجیه ایدن اسبابی لایقیله آڭلامش، وَبو تدقیقاتی سایەسنده فلسفەسنی هردرلو عقائد باطلەدن آزاده قیلەبیلمش ایدی.

کندیسی ذاتاً حلیم وســکونت پرور بر حکیم اولدیغی وَبر آزده نحیف وَحتی مزمن بر مثانه خستەلغنه مبتلا بولندیغی ایچون سیاسیات دغدغەلرینه قاریشمامشدر.

فلسفەسنڭ، حقوق انسانیەیه وَآنڭ خصوصیاتنه تعلق ایدن شعبەسی، شعبات سائرەسنڭ مکملیتنه نسبتله خیلی ناقص قالمشــدر. بوبابده الڭ فوق‌العاده فیلسوف آرسطودر. سببی‌ده بالطبع اسکندر گبی بر جهانکیرڭ هم مصاحبی، هم وزیری، هم‌ده خواجەسی اولمسی‌در. بو گبی مأموریتلر، موقعلر، حکیم مشــارالیه بالطبع پك چوق حادثاتی یقیناً گوسترمش. وَالبته ــ باغچەسندن خارج اولان گورولتیلره

قولاق آصيمان ـ ئەپيكوردن زياده بوبابده معلوماتى آرتديرمشدر . فقط بونكله ظن اولنمسون كه ، ئەپيكور مملكتنك منافع سياسيەسنى نظر دقته آلمامش ، مملكتنى سومامش ؛ ياخود حقوق سياسيەنك احكام اساسيەسنه آگاه اولەمامشدر . بالعكس بوبابده رقيبلريله برابر هركس كنديسنك فوق العاده مملكتنى سوديگنه متفقاً حكم ويريور . (لانگه) زيادەسيله ئەپيكورى حميت پرور گوستريور . كنديسنك صورت معيشتى ، ترجمهٔ احوالى ؛ مملكتنه فوق العاده محبتى اولديغنى ذاتاً قوياً اثبات ايديور .

مملكتك اميد آتيسى اولان گنجلرى ئەپيكور اولاد ايدنمشيدى . عمرينى تماميله طلبەسنك تربيهٔ فكريەسنه حصر وفدا ايتمش وَاصلا اولنمامشدر . ذاتاً بوكا نخافت وجودى مانع ايدى . طلبەسنه نەدرجەلرده محبتى اولديغى عادتا متواتر اولەجق قدر معلومدر . بر قحط اثناسنده مالملكنى ، ارزاقنى تماميله شاگردلرى بيننده تقسيم ايتمش ؛ وَبالآخره اولەجگنى آگلاديغى زمان باغچەسنيده طلبەيه ميراث براقمش ايدى . مدت مديده [اسكندريه مكتبنك تأسسنه قدر Ecole d'alexandrie] نيجه نونهالان علم وفلسفەيه منشأ اولان او باغچەده استادك نامى حرمتله ، شرفله ياد اولنمش ايدى .

اخلاقنه گلنجه : اصل ئەپيكوريزمك ماهيتنى كندى بالفعل اثبات ايتمش وَنمونهٔ امتثال اولمش ايكن غرضكاران اخلاقى كنديسنك فضائل ذاتيەسنى اونودوب بى ادبانه افترالر ايتمشلر وَاﺋەپيكوريزم اى تاريخچه معلوم اولان سوء تفسيره اوغرادەرق ، هردرلو رذالت سفاهتپرستانه وذوقپرورانەيه فضيلتك ذوق معنويسنى فدا ايدن تنبرورلره رذائل اخلاقى مشروع گوسترەجك بر قوت ويرمشلر . عجبا ئەپيكور بويلەمى يدى ؟ بونى كندى معاصرلرندن وَرقيبى اولان [فضيلتلى زەنون Zénon le vertueux] ك مسلكنه تابع بولنمق حيثيتله مسلكداشى اولميان [سەنەق Sénèque] ادن استيضاح ايتمليدر : خصوصات ذاتيەسنه دائر تفصيلات وَبعض معلومات ويرن (سەنەق) قناعتكارلغنى تعريف صددنده ديوركه : « كنديسنه گونده بر آقچه (اوزمانك آز قيمتى اولان بر پاره) هر وجهله كفايت ايدردى . »

ئەپيكور حقيقت هركسدن دها قناعتكار بر صورتده امرار عمر ايتمش وَاك

بیوك آدملرده بیله درلو درلو طرزلرده تجلّی ایدن (خرص نفس) ی یکه‌ـ
بیلدیکنی ، هردرلو لذائذ مادیه‌دن ، هر درلو آرزو وانتریقه‌لردن ــ حقیقةً وطبیعةً
ــ مستغنی بولنمسیله اثبات ایتمشدر .

ذاتاً نحافت وجودی اذواق مادیه‌نك استلزام ایده‌جکی مصارفدن کندیسنی
مستغنی قیلمش ایدی . اخلاقجه متانتی او درجه‌ده ایدی‌که ، اسیر اضطرابی اولدیغی
خسته‌لغك (عفونت امعا ومزمن بر التهاب مثانه‌دن وفات ایتمش) آلامنه قارشو
ذرّه قدر شکایت شویله طورسون ، چهره‌سنده بر اشمئزاز بیله گوسترمامشدی .
بو قدر طاقتسوز اضطرابه ، آلامه قارشو فوق‌العاده بر سکونتله گولر یوز گوستررْ؛
شایان حیرت وتحسین بر متانت اظهار ایدردی . عمرینك نهایتلرینه طوغری اکثر
ساعاتی آلام مادیه‌نك اضطراباتی ایله گذران ایدن ئەپیکور اختیارلغنی پك بختیارانه
کچورمش ایدی . عمرینك صوك گونلرنده ، کندوسنه محبت فوق‌العاده‌سیله تاریخده
شهرتشعار (لەئونتیئوم Léontium) ك مودتی ورفاقتی ایله تسلیت‌یاب حضور اولمشدر .
بو قادین مشار الیهك تلامذه‌سندن ایدی . معلومات فوق‌العاده‌سیله حسن وآن
وظرافتیله شهرت بولمش بر نادرهٔ زمان ایدی . « یازار ، اوقور ، ودوشونه‌بیلور
ایدی » بو قادینك استادینه قارشو گیزلیه‌مدیکی حرمت ومحبتی بعض مورخین
معنیدار گوره‌جك قدر شبهه‌لی بولمشلر . حتی بو نازك ودلبر فیلسوفك استادینه
اولان محبت فوق‌العاده‌سنی ، سائر رفقاسنك کبی اولمدیغنه حکم ویرمشلر .
عجبا (لەئونتیوم) حقیقةً ئەپیکورك عاشقه‌سی ، یاخود معشوقه‌سیمی ایدی ؟ بویله بر
سؤاله قارشو (لوفه‌ور Lefèvre) « قطعیت ایله دگلسه‌ده ، او زمانك عاداتجه
محقق اولان مبالاتسزلغه بناءً احتمالاً وتصدیقاً‌ده جواب ویریله‌بیلور . » دیور .
فقط شونیده علاوه ایدیورکه : هرحالده مومی‌الیهانك ئەپیکوره (استادی اولدیغی
ایچون) بر حرمت مخصوصه‌سی ، بر محبتی اولمسی طبیعیدر . بو کیفیتی ، بر ظنّی
تأیید ایده‌جك قدر قوی بر دلیل اولمق اوزره قبول ایتمامك دها معقول اولسه
گرك ! خصوصاکه ، مؤاخذات تاریخیه ، موموی‌الیهانك رفقای مسلکندن گنج
ویاقیشقلی (مه‌ترودور Métrodore) ه دلداده اولمسنی حقیقته مقرون گوستریور .

مومی الیهانك ایکی چوجغنك‌ده [مه‌ترودور] ایله واقع مناسبات عاشقانه‌سندن متولد اولدیغی ئه‌پیکورك وصیتنامه‌سی مألندن آکلاشیلیور .

[لوفه‌ور] تاریخ فلسفه‌سنك [١٥٢] نجی صحیفه‌سنده شویله حکم ایدیور :

« [له‌ئونتیوم] ایکی اولادینی [مه‌ترودور] دن قزاندی . بو چوجقلری استاد پیر [Vieux maître] پك آتشوری بر محبت و شفقتله سوردی . حتی وصیتنامه‌سنده اسملرینی ذکر ایله توصیه ایلمشدر . »

[ئه‌پیکور] میلاددن [٢٧٠] سنه اوّل ٧١ یاشنده سویملی بر اختیار اولدیغی حالده وفات ایتمشدر . وفاتندن اوّل کوله‌لرینی آزاد ایدرك رضالرینی تحصیل ایتمش وَباغچه‌سنی شاگردانه ترك ایلمشدر. اوله‌جگی گون عزیز دوستی [ئه‌رماقوس Hermachos] ه خطاباً یازدیغی صوك مکتوبی، قدر شناسان اخلاف صاقلامشدر ؛ بو گون الك قیمتدار ال یازولرندن اولمق اوزره محفوظدر . مکتوبك مؤدّاسی شودر : [عیناً وَحرفیاً ترجمه‌سی] « عمرمك صوك گونی اولان بو مسعود گونده سکا یازیورم . امعا و مثانه دمدن تصوّرك خارجنده بر زحمت چکیورم . لکن، بو آلام مادیه‌یه قارشو ــ کشف وبیان ایتدیگم حقایقك دلائل قطعیه‌سنی یاد ایدرك ــ عقلمك مسروریتنی مقابل طوتیورم. سکا، مه‌ترودورك چوجقلرینی توصیه ایدرم. گنجلگکده فلسفه ایچون ، بنم ایچون واقع اولان علاقه ورابطه‌که یاقشه‌جق صورتده، بو ــ بر خدمت ودقت ــ اوله‌جقدر . » ایشته مدّت عمرینی تلقین حقیقتله امرار ایدن حکما وفلاسفهٔ قدیمه‌نك ــ بو گونکی فنون وعلوم نظرنده ! ــ الك سرفرازی اولان ئه‌پیکور، بو وجهله مسعود و بختیارانه بر عمر سورمش ؛ وَصوك مکتوبنك مفادندن‌ده آکلاشلدیغنه گوره اولورکن‌ده استراحت وجداندن امین اوله‌رق اولمشدر . کندوسی متخلق اولدیغی خصائل برگزیده ایله نزاکتی سایه‌سنده، حلم و اعتدالیله هرکسك گوکلنی تسخیر ایده‌بیلمش، هرکسی اطرافنه طوپلایه‌بیلمشدر. مدّت عمرینی چالشمقله ، تدقیقات علمیه ایله، تلقین حقیقت وَتعلیم فن وحکمتله گچورمش وَاوچ یوز جلد وَیا جزؤ اثر یازمشدر .

مشار الیهك آثارندن آنجق بر قاچ مکتوب پارچه‌سیله [طبیعته دائر] دیه

یازدیغی مجموعـهٔ معلوماتك آنجق [هرقولانوم Herculanum] ده مؤخراً کشف اولنان ایکی جلدی بولندیغی بالاده بیان اولنمش ایدی .

موسیو [لوفه‌ور] تاریخنده، اوچ یوز جلد اثر یازدیغی موثوقاً روایت ایدیور . دیگر طرفدن‌ده ماتریالیزمك الك مشهور رقیبـلرندن وفقط [تاریخ فلسفیسـنی] هرکسـدن اوّل وگوزل وبی طرفانه یازمغه موفق اولان مورخین فلاسفهٔ عصردن [آدولف لانگه Adolphe Lange] بو بابده‌ده ئەپیکوری کیمسـه گچه‌مامشـدی .

ئەپیکـور اسـکیلرده الك چوق اثر یازاندر . دیور . یالکز زه‌نونك شـاگردی وئەپیکورك معـارض ومعاصری [قریزیپ Chrysippe] عنـاد ایتدی، ئەپیکوردن دها زیاده اثر یازدی . فقط بو بریکینك آثاری یالکز کندی افکارینك خزینه‌سی اولدیغی حالده [قریزیپ] ك اثرلری روایتلر ایله لزومسز اسـتشهادات ایله مالی بر قرق انبار ورابطه‌سز برهرج ومرج افکاردر . حال بوکه ئەپیکورك هرسوزی منحصراً کندینکدر. هرنه بیان ایتدیسه کندی فکر واعتقادیدر. حتی هیچ کیمسه‌نك فلسفه‌سنه تابع اولمامش، کیمسـه‌نك‌ده اسمنی ذکر ایدرك ادّعالرینه دیگرلرینی دلیل طوتمق استه‌مامشدر .

قریزیپ ایسه یالکز ئەپیکوری گچه‌یم، اوقاچ جلد اثر یازمش ایسـه بن آندن برقاچ جلد زیاده یازه‌یم دیه التزاماً قاره‌لامشدر .

رضا توفیق

ژیب

[ئفو دو لاسومنده مندرج مقالەدر]

آثار قلمیەسنی [ژیب] نامیله امضالیان صاحبهٔ قلم آره صره :

« پارسده ، موسیو ژیب » [۱]

طرزنده معنون ومحرر مکتوبلر آلمقدەدر .

حال‌بوکه اسملری معلوممز اولمیان بو مکتوب صاحبلرینه موسیو « ژیپ » ڭ بر قادین اولوب « نویی » ده مقیم بولندیغنی خبر ویرمك فائدەدن خالی اولمسه گرکدر . بونی ایشیدنجه بعض هرزه‌گو اختیار قادینلر شویله دیرلر :

— اویله ایسه ، عادی بر محرره ! بر محررهٔ مغروره !

— خیر ، مکمل بر قادین‌که ، دنیاده حقیقی اولمیان شیلرڭ هیچ برینی نظر اعتماد واعتقاد ایله تلقی ایتمز ؛ دلپذیر مقالەلرینڭ هیچ برینی بر اثر معجز اولمق اوزره اعلانه تنزل ایلمز .

— یاخود بر غزتەجی !

— عفو ایدرسکز ؛ پك بیوك بر قادین‌که ، شمدی کندوسنی شوراده نام حقیقیسی ایله تقدیم ایتمکلگمه مساعده ایتمسنی کمال احترام ایله رجا ایدرم : [مادام لاقونتس دومارتل دو ژانویل] « ژیپ » انگلتره مشاهیر حکایه نویساندن [چارلس دیکنس] ڭ « داوید قوپرفیلد » عنوانلی رومانندەکی گوزل مخلوقاتدن برینڭ اسم مخصوصیدرکه « شوپهورر » آنلری نوع بشرڭ فوقنده تلقی ایدیوردی .

[۱] الیوم فرانسەده قلمیله حائز اشتهار اولان سرافرازان نسواندن قونتس دو مارتل دو ژانویل درکه (ژیپ) نام مستعاریله امضای آثار ایتمکدەدر .
للطابع

بو ادیبهٔ محترمه‌نك ادبیات خصوصنده تمایلات ترجیحیه‌سی سانحات ومصنوعات حقیقیه‌یه تعلق ایتمکده‌در . [زولا] یه حرمت عظیمه‌سی اولدیغی گبی [موپاسسان] حقنده‌ده تقدیرات مخصوصه‌سی واردر ؛ آنك نظرنده بو عصرك الك گوزل رومانی نورسیدگان ادبادن « پول هرویو » نك [مصوّرات ذاتیه] نامنده‌کی اثری اوله‌رق، بوگا بر « اعجاز پارهٔ حیات » عنوانی ویرمکده‌در .

ژیپ

ایکی جنس مخلوقاتدن متنفردر: بری کویلیلر — که نره‌ده گورسه نفرت مخصوصه ایله تلقی ایدر — دیگری‌ده خود پسند ادیبلردر . مثلا : « او درجه صاراردی که اوتورمغه مجبور اولدی. » یاخود : « قافه‌ریشك تراچه‌سنه اوتورمش اولدیغم حالده جویبار بشرینك بولوارلر بوینجه اینوب چیقمسنه نگران اولیوردم . » طرزنده شیلر یازان بر طاقم تصادفی ادبانك تحملفرسا اولان عادیلگنه هیچ تحمل ایده‌مز . هرکس بیلورکه ، تاریخ قدیمده مذکور اولان « اردن » نهرندنبرو هیچ بر جویبار منبعنه طوغری رجعتی اختیار ایتمامشدر!

ژیپ ، الیوم آقاده‌می‌یه داخل بولنان «ژول لومتر» دن مقدم « ژورژ ..... »ی [۱] (نام دیگرینی‌ده سویلمکدن بنی کندوسی منع ایتدی .) مستهزیانه تزییف ومؤاخذه ایتمش ایدی .

[۱] عوامپسندانه رومانلرینك برقاچی لسانمزه دخی ترجمه ایدلمش بولنان [ژورژ اونه] درکه ارباب مؤاخذه وبالخاصه مؤاخذ شهیر [ژول لومتر] طرفندن مؤاخذات شدیده‌یه گرفتار اولمشدر.

چوجقلره وَ عمله‌یه پرستش ایدر ؛ اطرافنـده دائما پك چوق چوجق بولنمق اوزره اسرار حیات ایتدیگی جهتله آنلرك هر درلو سرائر معصومانه‌لرینه واقفدر. اڭ خالص دوستلری [قلیشی] نك پاچاوره‌جیلریدر. آنلره دفعات ایله چماشیر، پاره، مأکولات واطعمه گوتورمشدر ! کوچك « مازاس » گلبه‌لرینـه دفعات ایله گیروب چیقمشدر !

[ژیپ] اڭ اسرار خصوصیه‌سنه متعلق بر شی اوگرنمك استرمیسکز ؟. برتونل آلتندن ممکن دگل کچمز. بر گون کندوسـنی شمندوفره راکباً [پر - لاشز] بایری آلتنه گوتورمك آرزو اولندی. آز قالسون قپویی آچه‌رق وجودینی یول اوزرینـه آته‌جقدی. مطلقا بو سـفر مدت حیاتنـده ایلك دفعه اولمق اوزره نشئه وشطارت عمومیه‌یه بیگانه طورمش ایدی. سـیاحت ایتدیگی زمانلر تونل آلتندن کچمامك ایچون اکثریا طوغری یولی براقه‌رق اوزون اوزون طولاشمغه مجبور اولور.

ینه بوڭا مماثل اولمق اوزره شاید کندوسنه بر فقیرك آدره‌سنی اعطا ایدرسه‌کز واقعا اورایه گیده‌جگنی وعد ایدر امّا تعریف ایتدیگکز گلبهٔ فقیره طیرمانمق ایچون بر اوچورومه ناظر بر مردیون اوزرینـه چیقمق لازم گلوب کلمدیگنی‌ده صورت مخصوصه‌ده سؤال ایدر.

سوارلك ایتدیگی زمانلر حیوانك دوشمسندن متولد قضالردن ماعداسی آنی تدهیش واخافه ایتمز. حیوانك دوشمسنی تسهیل ایتدیگی ایچون تخته قالدیرملردن تنفر ایدر.

بتون محصولات قلمیه‌سنی کمال شدت وَفوق‌العاده عدم صیانت ایله سنجیدهٔ میزان حکم ایدر. دیرکه : « واقعا، هیچ قید واندیشه ایتمکسزین، پك فنا اولمامق اوزره ایجه شی وجوده گتوردم ؛ فقط دها کافی درجه‌ده چالیشیلمش، اکمال وظیفه ایدلمش صاییلماز. » صـکره سرکش بر مکتبلی قزه یاقیشان طور خفیف وسربستی ایله شو سوزی‌ده علاوه ایدر : « نه یاپه‌یم ؟ قفامی پاره‌لمك المدن کلمز. »

مساعئ ذهنیه‌سنك قسم اعظمنی « یکانه فائده‌لی شی » اولمق اوزره توسیم وتلقی ایتدیکی یاغلی بویا رسمه حصر ایدر . صاقین ، کندوسنه « شانزه‌لیزه » صالوننده‌ن (رسم تشهیرکاهندن) بحث ایتمیکز : « آنك سویهٔ شرف واعتباری پك متنزلدر ! » جوابنی آلیرسکز .

یالکز اوچ هنرور رسام آنك نظرنده مظهر عفوورغبت اولمقده‌در : (هانری مارتن) (رافائل قولله‌ن) (باشه) هیچ سومدیکی ، خوشلانمدیغی (شانزه‌لیزه) صالوننی کمال حقارتله موضوع بحث ایتدکدن صکره غایت تحف بر تواضع ایله علاوةً : « احتمال که آنلرده بندن هیچ خوشلانمزلر . » دیر .

« شان دومارس » ده ایسه آنی قول آچه‌رق قبول ایدرلر .

***

استرسه‌کز براقه‌لم‌ده ترجمهٔ حالنی بالذات نقل ایتسون ؟

— ١٨٥٠ تاریخنده تولد ایتدم ...

— نصل ، مادام ، یاشکزی سویلیورسکز ها !

تعجب وحیرت واقعه‌مه کوله‌رك سوزینه دوام ایدیور :

— « موربیهان » ده « سنت ـ آن ـ دوره » جوارنده « قوتچال » شاتوسنده دنیایه کلدم . بش یاشنده ایکن سفیر موسیو (دوباقور) ك همشیره‌سی وَبنم بیوك والده‌م اولان مادام (دوبونویل) نزدنده اقامت ایتمك اوزره « نانسی » یه کیتدم : ایشته (طالیران) ك خاطراتنی بوراده قاره‌لمه صورتیله قوپیه ایتدم‌که، بوخاطراتك موسیو (دوبروغلی) معرفتیله نشر اولنمسی خیلی ایقاع مناقشات ایتمشدر . « لوره‌ن » ده آلتی آی قدر وقت کچوره‌رك قیشین پارسه کلیوردق . بن اوزمان (ساقره ـ کور) ده تحصیل ایله مشغول بر شاگرد خارجی ایدم .

٢ کانون اول ١٨٦٩ تاریخیله ازدواج ایتدم . قرار کاهمی یکی باشدن تبدیل ایتدم . زمانمی (نورماندیا) ده کچوردم . ایشته قرویلره بوراده خصومت وعداوت باغلادم . (سن ـ تنفریور) ایالتنك کویلولری مدهش درجه‌ده شایان

نفرت آدملردر. پروسیالیلر حقنده‌کی معامله‌لری، فرانسزلر حقنده‌کی معامله‌لرندن چوق اعلا ایدی.

یازو یازمغه ١٨٨٠ تاریخنده باشلادم: «لوره‌ن» ده مقیم ایدم. بر طاقم ذوات رسمیه ایله بر خیلی آو مراقلیلرینی سفره‌مده جمع ایتمش ایدم. بوصورتله ایتدیگمز آقشام طعامی اودرجه غریب و عجیب اولدی‌که، حتی گوکلمده آندن باقی قالان تحسساتی بریره قید ایدیویرمك فکری وارد خاطرم اولدی. بناءً علیه حاصل اولان مسوده‌یی (مارسله‌ن) ه گوندردم‌که، بنی هیچ طانیمقسزین غزته‌سنه طبع ایتدی. بربچق سنه قدر بووجهله [وی پاریزیه‌ن] — پارس معیشتی — عنوانلی غزته‌یه معاونت تحریریه‌ده بولندم. بو اثناده (لوره‌ن) ده‌کی شاطومی صاته‌رق (نویی) ده آرامگزین اولدم. قوناغمك اطرافنده‌کی (پارق) واسعدر؛ چوجقلر فریح و فخور اویناملقده‌درلر. بن گوندز رسملوحه‌لرمه، گیجه‌لری‌ده کتابلرمه چالیشورم. ساعت صباحلین اوچ، اوچ بچغه کلدکجه هیچ بر وقت اویقویه یاتمم. طقوز یاخود اون رادەلرنده آتمه بینه‌رك نباتات باغچه‌سی جهتندن (بولونیا) اورماننه گیره‌رم. یگانه تنزه و تفرجم بوندن عبارتدر. ساعت بشده بعض کرّه، بعض محبه‌لرمی زیارت ایدرم. یازین (نورماندیا) نك آشاغی جهتلرینه طوغری کیدرز؛ اوراده زمانمی اوفاق برکمی ایچنده کچوریرم‌که، هیچ دوریلمز. خارق العاده بریلکنلیدن عبارت اولان بوگمی سکز سنه‌دنبرو طیانوب گیتمکده‌در. ذاتاً دوریلسه نه اهمیتی وار؟ انسان یوزمه‌یی‌ده اوگرنملی دکلمیدر؟ صباحلین آتمه راکباً دکز کنارینی گزرم؛ (لانفرون) گوزل، اوفاق برمملکت! (لوق) برباد، ایچنده هیچ بر گوزل بنا یوق. (لیون - سور - مر) ایسه (اوژ) وادیٔ پر برکتنك کنارنده کائندر.

(مارسله‌ن) ایله طانیشدیغمز زمان بندن طشره ارسالاتندن بشقه اثر استدی. بن‌ده (بوب) ایله (اطراف ازدواجده) عنوانلی اثرلرمی ویردم. برطاقم آدملر بونی سوء تلقی ایده‌رك، بنم جمعیت بشریه‌یی چاموره طوغری سوروکلمکده بولندیغمی سویلدیلر. بن ایسه نه گوردم ایسه آنی یازدم.

(ره‌وو ده دومونْد) ه‌ده «اوفاق بر سودا» وَ «مادمازل نه‌و» عنوانلی

اثرلرمی ویردم . یاربی ! مدّت عمرمده اختیار ایتدیگم اڭ بیوك بلاهت بودر . واقعا (برونتیه‌ر) لطیف بر آدمدر اما، آنڭ یانی باشنده صرف بدلا بر حریف وار. [١]

شمدیکی حالده (تان) غزته‌سـنه یازیورم . سزه برشیٔ دها سویلیه‌یم که، بڭا یك غریب گورونیور . بن بر چوق مکتوبلر آلدم ، بر چوق وقعه‌لر گچوردم .

شرقی پروتستان ایالتلرندن بڭا « مطلق بر سـائر فی‌المنام اولدیغم ، بیلمم نه » یولنده شیلر یازیورلر . سـاده بو صباح کافه‌سی « موسیو » ژیپه ارسـال ایدلمش اون قدر مکتوب یاقدم . تحقـیرات وتزییفات اعتباریله جداً ثمره‌دار وَثمره‌بخش بر شهر اولان « پوواتیه »ده دخی بو یولده خیلی مکاتیب ابلهانه آلقدم . بو یولده مکتوبلردن بر بوقدرده ممثله گوندرلمکده‌در .

[فیغارو] غزته‌سنه دخی [شامبیژ] حقنده یازدیغم بر حکایه‌یی تفرقه ایتدیردم : چوجقلرمڭ معلمی آنی طانیمش اولدیغی ایچـون بنم کندوسی حقنـده معلومات خصوصیه‌م واردی . غزته‌نڭ مدیری موسیو [مانیار] سطرلرمڭ فیئاتنی بالذات تعیین ایتمکلـگمی رجا ایتدی . بن‌ده جواباً (ژورژ .....) ه نه‌قدر پاره ویریلورسه بڭاده اوقدر ویرلمسی آرزوسنده بولندیغمی اتیان ایتدم .

[غولووا] غزته‌سی (کنار عالم) وَ (ژوژو تیزه) عنـوانلی اثرلرمی نشر ایتدی . بر (پاراوانه) (سوقاقلق) اوزرینه قاره قلم اوله‌رق یاپدیغم رسملری دخی نقل واستنساخ ایتدی . بو رسملر بنی پولیس دائره‌سنه جلب ایتدیردی !

(ژورنال) غزته‌سـنه دخی اشتراکم اولدی . « یوقارودن آشاغی‌یه » عنوانلی اثرم (شانزه‌لیزه) ده بر خانه‌ده خدمتجیلرڭ اوطه‌لرندن، سوقاقڭ اورته‌سـنه قدر ایشیدیلان شیلری مصوّر وَحاکیدر .

فقط ایشته برکرّه دها تکرار ایدیورم‌که، یگانه فائده‌لی شی رسمدن عبارتدر .

✲

[١] بوصره‌لرده ادیب شهیر (برونیته‌ر) ره‌وو ده دو مونده خدمت مؤاخذه ایله مکلف اوله‌رق امر اداره دخی (بلوز) ده ایدی؛ بوراده ژیپ طرفندن « صرف بدلا » عنوانیله تلقیب ایدیلن اشـبو (بلوز) ڭ سؤ احوالنـه مبنی بالاخره دیرکتورلق وظیفـه‌سی دخی (برونتیه‌ر) ه حواله اولنمشدر .

ایشته مادام (لاقونتس دو مارتل) بکا شـو یازدیغم گبی متمادی وفاصله‌سز اوله‌رق دگل ، بلکه لطیف فقره‌لر ، نشئه‌لی لطیفه‌لرله ممزوجاً شکسته بسته اوله‌رق تحکیهٔ سرگذشت احوالنه لطف ایتمشدر . هر لحظه تجسسات مخصوصه‌مك کشفنه ظفریاب اوله‌میه‌جغی درجه‌ده گیزلی بر لطافت اظهـار ایدیور ، پارسـك معلومم اولمدیغی گبی خاطره بیـله گتوره‌مدیگم قادین ارکك بر چوق قهرمانلرندن بحث ایلیوردی . هله اطوار شجیعانه‌سـنی پك سـودیگی ایچون مارکی (دومورەس) اڭ گیزلی پیغوله‌لرینی زیارت ایتمش بولندیغی ایچـون (بولونیا) اورمانی اڭ زیاده شوق وشطارت ایله درمیان ایتدیگی بحثلردندر . اوجگیر رغبت واشـتهار اولان ادبائی دخی اونوتمیه‌رق ، یاظریفانه استهزالرینه هدف ، یاخود منتخبلرینی بر کلمهٔ تقدیر- آمیز ایله واصـل اقصی الغایهٔ شرف ایدیوردی ؛ الحاصـل لطیف ، سبکروح ، آتشین مزاج ، ظرائف ولطائفه قارشو جداً متجسس ومعنای شاملی ایله پارسلی بر قادین اولدیغی هر آن میدانه چیقیوردی . بر آزه‌لق مشروبات قبیلندن بر شی گتورتدی وبنم کندوسی طرفندن مظهر شرف قبول اولمق ایچون آتشین بر گونش آلتنده ساعتلرجه شدّ رحل ایتمش اولدیغمی لطفاً درخاطر ایلدی . بن ایسه قلبمی او نازك ونظرفریب اللڭ بکا اوزاتدیغی مایع زرّین ایچنده ترطیب ایتمك استردم : بو بنم ایچون مطلقا موفقیت ادبیه‌یه بر ضمان اولوردی . بکا (لاتروی) اسمنده‌کی کوپکی ایله آتنك تصـویرینی ارائه ایتدی ؛ عدلیه‌نك هیچ شـبهه یوق که تعقیب ایده‌جك مسئله‌نك فقدانی حسبیله طلب ایتمش اولدیغی مشهور (سوقاقلغی) دخی یقیندن تماشا ایتمکلگمه مساعده ایلدی .

عفو ومرحمتنه مغروراً شـونلری‌ده علاوه ایده‌جگم که، چهره‌سـنك بیضیءِ دلفریبنه پك جانفزا بر هالهٔ طراوت علاوه ایدن گیسوان زرتارینی ، اوزون اتکلی روبه‌سـنك احتشام نظررباسی ایچنده کسب انحنا ایتمش اولان اندامنـك نرمینی ، هر لحظه ایپکلی قماش اوزرنده بر طاقم ظللر وپرتولر پیدا وتحریك ایدن ظریف ، مینی مینی آیاقلرینك نزاکتنی نظر حیرت ایله تماشا ایدیوردم .

صالونك اورته‌سـنده ، آنك قارشوسـنده پورسلندن معمول جسیم بر قوغو

قوشی، اوزرلرنده بر گل دمتی آچیلان قنادلرینی یکدیگرندن آچیق اوله‌رق طوتیوردی. بن بو قوشده شو عالم حیاتك فردوس یکانه‌سی دینه‌جك بر پری سفید فام اولان قادینك تمثال معنویسنی گوردیگمه ذاهب اولدم .

اطرافمزده بر طاقم عائله تصویرلری ، بیوك قادینلر واسکی زمانك سنیورلری واردی‌که، هپسی، اڭ کوچك کریمه‌لرنده اسکی زمانك بتون فکر وذکاسنی، بتون نزاکت واداسنی بولدقلرندن طولایی منبسط ومفتخر گورنیورلردی .

مترجمی محرری

حیدر ظفر لوق دو ووس

پارس معیشت داخلیه‌سی

بر ادیب

ب .... ا سوقاغی . سن ـ ژرمن واروشنڭ تا اورته‌سنده . ساكت ، فقط ، ولایاته مخصوص ناقابل تصویر بر برودتله مشحون . بر سوقاقكه كندینه یاراشور وضع وحالی وار . پنجره‌لری اوكه اكیك گوزلری صاقلار . تك توك دكانلری دوق دوبه‌رینڭ وفاتندن برو موستره‌لرینی دگیشدیرمامش .

قاپو قارشومزده . گله‌جگمز یره گلدك . اوچ قاتی طیرمانه‌لم . بر حاكم گبی تخطئه‌دن مصون اولان خدمتجی زواری خبر ویرمگه گیتدیگی مدّت ظرفنده [اورنه] واری دوشنمش اوطه‌ده بكلیورز . اوزری باقیر چیویلرله قباریق ، اون اوچنجی‌لوئی زمانی موده‌سی بقایاسندن واوستنده اسكی بر كلیسا لامبه‌سی صاللانان ایری بر صندوقڭ یاننده برقپو ، یاری آچیق قالمش . ایشته بو قپو بزی برطاقم تجسسات غیر مناسبه‌یه سوق ایدیور .

كیمسه بزی گورمزمی ؟ . . . گوررلرسه گورسونلر . هرمخاطره‌یی گوزه كسدیره‌لم ، اوطه‌یی كمال دقتله تفتیش ایده‌لم . بو صالون . قویروقلی پیانو اوزرنده نوطه مجموعه‌لری ییغلمش . پیانونڭ دیشلری آچیق . بر موسیقه دفترینڭ اوزرنده بولندیغی رحله، آلتنڭ قوت یومیسنی چالیشه‌رق بحق قازاندیغنی ساكت ، صامت ویا سوس اوله‌رق قوللانیلان برشخص وظیفه‌سنی اجرا ایتمدیگنی گوستریر .

دیوارلرڭ ایپكلی قماشلری اوزرنده اون سكزنجی عصرڭ خالیلرندن بری

[ژول هرو] ، [نى تيس] ، [مونته‌كو] ، [بوليو] ، [له‌وى بروون] ك لوحه‌لرى ، صاحب خانه ايله زوجه‌سى ، اوغلى وقزينك [قاريه‌ر] و [به‌نار] ك ايرى ايرى فطوغرافلرى معلق ، شمينه‌نك اوزرنده واجب الاحترام بر تجرّد ايچنده طوران [روده] نك بر مرمرى موضوع ، اون آلتنجى لوئى زمانى موده‌سندن اوله‌رق اوجاغك قربنده بولنان بر [پاراوانه] (يعنى سوقاقلق) قادينلرك محرم اولدقلرى بر صميمت ظريفه‌يه مقر گورنمكده‌در . اوراسى پارسك الك مشهور باغچوانلرينك يتشديرديكى رنگين ولطيف چيچكلرك ييغلدقلرى بر كوشهٔ منتخب .

[واتو] نك بر قولتوق صنداليه‌سى ، الك نفيس ، الك قيمتلى جلدلرله سوه سوه تزيين ايديلان كتابلرك آلتنده غائب اولان اسكى ايپكدن معمول غايت شيرين بر پوشيده‌يى حاوى برماصه ، ينه او كوشه‌ده احراز مقام ايتمش . دها ايچروده آيينه‌لى بر مدخلدن ديوارلرى چيچكلى كاغدلرله مستور پرده‌لرى [ليبرتى] طرزنده ، آچيق رنك قماشلرله مفروش ، هيئت مجموعه‌سى نظرربا بر اوطه گورينيور شاعر مانويلك طقوز سنه اوّل انشاد ايلديكى اشعار مشهوره ايله آلقيشلاديغى مادمازل [ادمه] نام پرئ خاطر فريبك قائماً ترسيم ايدلمش تصوير بى همتاسيده بر نمايش صنعت پرورانه ايله منظور اوليور .

اوطه خدمتكارينك عودتى سياحت كشافانه‌مزى تأخير ايدر . بو وظيفه شناس آدم بزى دائرهٔ ادبه دعوت ايچون اوكسورير ، سرد نظرى ، محقر بر انعطاف متحيرانه ايله ممزوج اوله‌رق بزه متوجه اولور .

— موسيو جنابلرى گيره‌بيلورلر !

(آ .... ا د ... ت) يوكسك بر يازو ماصه‌سنه اگيلمش ، يوزى اينجه ، صيق يازوسنه جولانگاه اولان كاغدك اوزرينه تماماً يايشمش . باشنى قالديرر . ضعفه مبتلا اولان گوزى برثانيه آرار ، استقامت نظريه‌سنى بولور ؛ برچهرهٔ محب گورر . درحال بر نداى مسرورانه ايشيديلور ، علائم وجهيه‌سى بر شدّت مخصوصه آلور . اوزاتديغى ال سزك الكزى صيقمق استر . كاغدلر متروك قالور . آتديغى قلم يره دوشر . او صنعتكار كبرسز ، گوكلسز برصورتده ، اطوار حاكمانه گوسترميه‌رك ،

حقیقتده برشی گوزتمەرك، آكلایشـلی، منصف مشفق، بر نصیحت ویرمگه، بر خدمت گورمگه، حمایەسنی، کیسەسنی ابرازه، بر امید ویرمگه، بر یاره تداویسنه مهیا آرقداشجه، اقرانجه وَبیوك برادرجەسنه مصاحبه ایتمگه باشلار .

جوار باغچەلرك منظرهٔ خضراسنه ناظر ایکی پنجره ایله ضیادار اولان بو حجرهٔ اشتغال، شن، مقیمی گبی زائری قبوله مساعد . اوطەنك [براقمونه] ك ترسیم کردەسی اولان محبوبه رومانی صاحبنك تصویری، برچرچیوه ایچنده متوفا برادری ژول دو غونقورك [آ. لەنووار] طرفندن اعمال ایدیلان مدالیەسی برموقع احترامده طوریور.

منقور تختەدن معمول برکانون وسیع ایچنده نابموسم بولجه برآتش چاتیردار . زیرا اوجنوبی، مسقط رأسی گونشنك اعصابی اوزرینەاولان تأثیرنی هنوز اونوتمامش اولدیغندن، یازین هوا صوك درجه صیجاق اولمازسه [ژیون دونور] علامتنك طاقیلی بولندیغی سیاه، ایصیدیجی قطیفه جاکتنی چیقارماز. دیوارلرك اوزونلغنجه سهل‌الاستعمال، آلچاق، آرانیلان کتابی آلمق ایچون ساده قول اوزادیلەجق برکتبخانه بولنمقدەدر !

بو اوطه ادبیات وصنایع‌ده حائز شهرت اولانلرك همان کافەسـنی گورمشدر . زیرا محب حکمت وَمائل ترقی وفضیلت اولدیغندن [آ .... د ... ت] باب آشیانەنك ایکی قنادینی هنره، معرفته، نمودار اولان اهلیته، ثمرەبخش حکمت اولمغه باشلامش لیاقه، ارباب کیاست ورویته، اساس وتمایلاتی نه اولورسـه اولسون، هردرلو مزیته کشاده براقمشدر. غونقور، روسنی برادرلر، دەقاو، رودن باخ، فلیپ ژیل، روژه ـ مارقس، لەقونت، دونیـون، مالارمه، بەنار، زولا، چودوب، قاریـەر، هرویو، مارگریت، بوژ، رافائللی، طودوز، سـوللی پرودوم ـ دونولهاق، قوپه، ریش پن، دورنیـه، بارەس، دوهەرەدیا، ژورژ هوغو، آژالبر، قونت، ژوفرووا، ژان لورن، ژان نیو لەفەور، ژول لەمتر، [ژ] و [آ] و آ. شـارپانتیه وَسـائرلری امثالی رجال معارف وصنایع بوراده مظهر حسن احترام وقبول اولمشلردر .

پنجشنبه یوم قبولدر . فقط دبدبەسز، لاابالیانه . اون ایکی وَیا اون درت محبك مدعو اولدیغی طعامدن صکره قدحلر، بیره، پورتقال شروبی وَبر قوطی سـیغاره یرینـه قائم اولمق اوزره ایش ماصەسـنك اوزرینه جمع ایدلمش کتابلر، غزتەلر،

رساله‌لر، مجموعه‌لر اوگه سوریلور . ب ... سوقاغنده مسافرلرده بولنیورمش گبی البسهٔ رسمیه ایله ردینغوت ویاخود پارده‌سو گیدیریلور .

اگر ، ماسه‌نه ، دوسپوری ، ویدال ، هاهن ، پوغنو ، ریسلر ، مادمازل هولمس ویارولینا تصادفاً پارسدن کچرلرکن اوراده بولنورلرسه ، پیانو آچیلور وحجرهٔ اشتغالك یاننده‌کی صالون توتونك ماٸی دومانیله سیسله‌نور .

حاٸز شهرت وامتیاز اولان بو ادیب ، بیوك برادرینك وبنرامن قونسطانك شاگردی ایکنجی مخدومنك معاونتیله مادام آ .... د ــ که بالذات بر شاعرهٔ گزیدهٔ سخندر ــ بو اجتماعاته مراسم قبولیه‌ده گوستردیگی فرط نزاکت وعلویت فکر وظرافتیله انظار زاٸرینده دها زیاده لطافت بخش اولور .

یازین او آشیان مهمانوز قپالیدر . فقط پارسده دوچار انقطاع اولان مصاحبات ، [قوربه‌ی] ه قریب ، سن نهرینه ناظر قیرمزی طوغله‌لی کوشکده ، [س ... ی] ده ابتدا ایدر . پنجشنبه‌لری خبر ویرمکسزین طعامه گیدیلور . بعضاً ساعت یدی قطاری تأخر ایدنلردن برجم غفیر گتوررکه ، صنعتنده مهارتی اولان آشجی قادین آنلرجه مجهول طعاملر احضار ایدر . حتی انسان سفره‌یی آلت اوست ایده‌یم‌ده مدت طعام تمادی ایتسون گبی بر آرزویه دوشر .

ایرتسی گون طعام اوطه‌سی ، صالون ، او سایه‌دار حدیقهٔ وسیع اسکی سکوتنی آلور . زمان زمان پارمقلغك اوگنده بر تیاترو مدیری ، مهم بر جریدهٔ سیاسیه‌نك باش محرری ، بر ممثل ، رخصتلی بر مترجم ، براجنبی مخابری ویاخود آرزوی ملاقات ایدن برذات عرض اندام ایدر . فقط شایان قبول اوله‌جق بر مزیتی اولمیان وباخصوص ملاقاته اثبات لیاقت ایده‌میان داخل اوله‌ماز . اکثریا سعی وکوشش ، موسیقی وطبیعت ایله ایفا ایدیلور . بو ایکی شی [آ ... س ل ... ن] نك کام معیشتی اولدیغندن ، بو آشیانهٔ انتظام وآسودگیده بر صورت مطرده ودائمه‌ده حکمران اولور .

مترجمی

احمد راسم | فرانچ ژوردن

فلاندر ادبیاتی نمونه‌لرندن

٣

خولیای عشق

ثابریقه غلبه‌لك بر محله‌نك اورته یرنده ، چامور صیوالی جسیم بنالری عوام‌ناس ایله مالامال ، فقیر ، کهنه ، طاراجق اولان بتون شو اولر آره‌سندن گوزه چارپمق اوزره حال تهیجده‌کی بر قرنجه اجتماعگاهی اوزرینه سریلمش نازنده ادا ، قوجه بر کوپك گبی اندامنمون اولمقده‌در .

اوزاقدن باقنجه هر شی صمت و سکون مطلق ایچنده ظاهر اولدیغندن، طوغله‌دن معمول ثقیل المنظر باجه‌نك اوزرندن بر کیسوی سیاه گبی اوچه اوچه یوکسلن قره‌دومان موجه‌سی اولمامش اولسه، متروك وتنها بولندیغی ظن ایدیلور. ایچنده بر طاقم انبارلر واردرکه، امتعه بونلر درونده ییغیلور ؛ بر طاقم قلم اوطه‌لری واردرکه، بونلرده‌ده بر چوق کشیلر بار مسئولیتدن اندیشناك ومتلاشی اوله‌رق کمال سکونتله آشاغی یوقاری گیدوب گلورلر ؛ تا نهایت طرفده جسیم وواسع اعمالگاهلر بولنه‌رق ماکنه‌لرك صامت وعمیق ولوله‌سی، بیتمز توکنمز برحرکت دوریه ایچنده تتره‌یان تدویر قایشلرینك خشلدیسی ایله مشحوندر ؛ بوراده دوماندن، گولگه‌دن وجود بولمش بر ظلمت حکمفرما اولمقده‌در ؛ زمین صارصلمقده ، دیوارلر اهتزازیاب اولمقده‌در ؛ آلات وادوات میخانیکیه بر طاقم حرکات غریبه اظهار

ایده‌رکه، بو حرکتلره قارشو بر چوق عمله سرتاپا ای دقت بر وضع آله‌رق نگران قالورلر .

✲

بورایه صوك زمانلرنده اوفاق بر مأمور صفتیله قبول ایدلمش بولنان اژان له‌نوواراك یازیخانه‌سی حولی‌یه ناظر اولان باشلیجه قلم اوطه‌سنك بر پنجره‌سی آلتنه طیانمشدر. شبهه یوق که حزین بر منظره ! همان آلت طرفده ذاتاً طار وَقرا کلق اولوب اکثریا صندوق، سپت گبی شیلرله مالامال بولنان حولی ؛ شیشه قیرنتی وَ دوکونتیلریله عارضه‌لی غایت آلچق بر دیوار؛ دها ایلروده فقیرانه بر باغچه‌جك که، درونده حرارت وضیایه توجه اشتیاقیله رنکسز قالمش برقاچ زنباق ایله برایکی ضعیف کل فدانی صولوب گیتمکده‌در . صکره، بر چوق فقیر خانه‌لرك یکرنك وفاصله ناپذیر اولمق اوزره توالی ایدن طار وَاوزون دیوارلری که، بونلرك ده دیگر جهتده‌كی جبهه‌سی بر چیقماز سوقاقه ناظر بولنمقده‌در . اوه ! بو دیوارلر ! بونلرك دخی نغمات مخصوصه‌سی واردر؛ فقط بو نغمه‌لر شان وظفر هوالری اولمیوب، اضطراب وسفالت مرثیه‌لریدر! مردار وَصاری بر رنکده بولنه‌رق رطوبت ایله آشینمش، چاتلاقلر ایله آره‌لقلانمش وَاوزرنده‌كی صیوانك کهنه‌لگی طرف طرف بر طاقم ثقبه‌لر پیدا ایده‌رك بورالردن طوغله‌لرك کسب خشونت ایتمش اولان عضلات مسنه‌سی گورنمکده بولنمشدر . بو ثقبه‌لردن بعضیلرنده بر طاقم سرچه‌لر، تماميله نائل حضور و سكون اوله‌رق ترتیب آشیان ایتمشلردر . یاغمور ایله روزکار بو خرابهٔ نظر سوز اوزرنده بر قات دها چیلغینلاشه‌رق بعض کرّه مهر فیضبخشانك لمعات خاطفه‌سی بتون جریحه‌لری تفصیلات کامله‌سی ایله صورت وحشیانه‌ده میدانه چیقاروب، سوقاقده تصادف ایتدیگی فقیری نظر حقارتله سوزن بر زنگین گبی، بو لوحهٔ فاجعهٔ سفالت اوزرینه نصب انظار استهزا ایده‌رك شعشعه‌بار اولمقده‌در .

✲

کوچك مأمورك هر گونكی افق نگاهنی تشکیل ایده‌رك قطعیاً تغیر ایتمامك

شرطیله یکرنك اولان بو اشیانك تماشاسی کندوسی ایچون نه‌قدر مأنوس ومألوف اولدیغنی کیم تخمین ایده‌بیلور ؟ هر ایش بیته‌رك پایدوس چاگنه انتظار اولنان تهی ساعتلرده شمدی‌یه قدر نامعلوم بر نقطه‌نك ، یاخود غایت اهمیتسز اولسه بیله کندی نظرنده بیوك بر ییقنتی اهمیتی کسب ایدن اوفاق بر تحولك کشفی ایله ازالهٔ غم وکلاله چالیشور . فکرینه اوزون اوزون ساعتلر اثناسنده سرمایهٔ تفکر اولمش اولان بو شیلر مرور زمان ایله آنی مستغرق ایده‌رك کندوسنه هر درلو مشاق و اضطرابات قلبیه نقل اولنان اختیار بر محب خیرخواه درجه‌سنده شایان محبت وحرمت گوریلور .

ایلك گونلر ظرفنده خصوصیت مطلوبه تقرر ایتمدیکی جهتله مأمور ایله دیواری یکدیگرینه قارشو پك لاقید وبیگانه بولنور . هنوز داخل بزم اولان بر مأمور اطرافنه سریع بر لحاظهٔ نظر عطف ایده‌رك وضعیت حیاتیه‌سنك یکدلگی ایچنده مستغرق اولور ؛ محیطی اولان اشیانی اونودیر ؛ آنجق بر چوق هفته‌لر مرورنده بو اشیا آنك نظر تأثر وعبرتنده یشامغه ، تکلم ایتمگه ، مصائب واکدار صامتانه‌سنی انسانلرك حائز اولمدیغی بر رقت متأثرانه ایله دیگلمگه باشلار .

*

ایشته ا ژان له نووار ا دخی قارشوسنده‌کی شو کهنه دیواری ، طبعاً سوداوی تأثرلرده پك آز مجلوب بولنمق حسبیله ، بدایت امرده خیلی لاقیدانه بر صورتده تلقی ایتدی . فقط بوندن ماعدا تماشا ایده‌جك بر منظره‌سی بولنمدیغی جهتله یازیخانه‌سنه اتکا ایده‌رك باشنی قالدیره‌سی سرچه‌لرك صو اولوغی ایچنده‌کی حرکات مجادله سازیسنی طالفین بر نظرله تعقیب ایتمك ، یاخود گونده‌لکجی بیچاره‌لرك ذلیلانه مسکنلرنده جریان ایدن احوالی اوفاق پنجره‌لردن ترصد ایلمك مقصدینه مستند ایدی ؛ زیرا بو اولرك هر قاتنده بر چوق پنجره‌لر واردر ؛ پارچه پارچه پرده‌لرله مستور اولان بعضیلری ، داخلنده وقوع بولان احوالی خارجده‌کی بر نظردن کمال عظمتله اخفا ایدر ؛ دها سفیلانه اولان دیگرلری ایسه قیریق بر پنجره‌یی بر غزته

پارچه‌سیله اورتمگه چبالار؛ هر یرده طولانی وعرضانی کریلمش اولان برطاقم ایپلر پارچه پارچه اولان رنك رنك لباسلری طوته‌رق، بونلر دخی روزکار آلتنده چتیردایه چتیردایه قوریرلر؛ بعض کرّه پنجره‌لرك کنار خارجیسی اوزرینه موضوع بر صره چیچك ساقسیلری بر تبسم لطافتی اظهارینه چالیشور.

✲

مع‌مافیه بو اشیای مألوفه‌نك تماشای تعب فزاسی [ژان له نووار] ایچون دها فائده‌لی ترصداته تحوّل ایتمکده تأخر ایلمدی. هر صباح، گلور گلمز ایلك لحاظهٔ نظری یوقاریده، اوچنجی قاتده پك ایو بیلدیگی بر پنجره‌یی آرارکه ذاتاً بو پنجره یشیل بویالی تخته بر قوطی ایله دخی قابل تمییزدر؛ بو قوطی ایچندن چارچوبه‌یه طوغری کریلمش اولان ایپلری تعقیباً عطر شاهی مقوله‌سی بر طاقم ازهار واوراق یوکسلوب گیتمکده‌در؛ بونلر فقیرك الڭ نادر وپسندیده چیچکلریدر. بر قاچ لحظه صکره پنجره آغیر آغیر آچیله‌رق چیچکلر آره‌سندن اوطه‌نك عمق سیاهنی میدانه چیقاریر؛ دها صکره بر باش گورینه‌رك اواوراق زمردفام آره‌سنده قیپرداشور ... فقط بوده باشدن بشقه بر شی دگلدر.

شبهه یوقکه تازه بر قز. قومرال، غایت ضعیف وقویو رنکلی گوزلری ایله برابر بگزی صولغون. نه گوزل، نه چرکین، اهمیتسز برچهره، قناعتکاروا کثریا عوام ناس آره‌سنده تصادف اولنان نازنین بر لطافت ایله برابر، بر آز مرارت آمیز بر حسن وطراوت.

یاشی؟ تخمین ایدلمك مشکل، چهره‌نك ملامح طفلانه‌سی نظرك وقارحرمت‌فرماسی ایله اختیارلاشمقده: اون آلتی، یگرمی ایکی، هرنه‌دیرسه‌گز!..

بو قز [ژان له نووار] حقنده شمدی حس ایتمکده اولدیغی قید طرفگیرانه‌یی چارچابوق تیقن ایتمامشدی. دلیقانلی دخی هر صباح آنی یشیل صندوقك طوپراغنی صولایه‌رق، بعض کرّه نباتاتدن برینك اوجنی یوقارویه طوغری چیقان بر ایپك اطرافنه حلزونواری صاره‌رق باغچهٔ معلقك خدمت مخصوصه‌سنه

طالوب گیتمك اوزره پنجره‌سنی آچارکن گوریوردی . بعض کرّه قزك نظر استغراق نمودی فابریقه‌نك جسیم بنالرینه طوغری یوکسله‌رك فورطنه‌لی، اندیشه‌لی بر نوع حرمت ایله تماشاسنه طالوب گیدیوردی .

✲

ایشته بو زمانلردن برنده ایدی‌که [ژان] ك نظری آنك نگاه نازی ایله تصالب ایتمش ایدی . دلیقانلی ایلك دفعه اولمق اوزره کندوسی اوزرنده تقرّر ایدن شو درین نظرلی گوزلره نصب انظار ایده‌رك بر طفل پاکیزه روحك حرکت صافیانهٔ تلاشی ایله بیوتنی اوزاتمش ایدی ؛ او اسمر رنکلی گوزلره دمیردن ، طاشدن مصنوع اولان شوقوجه فابریقه‌نك ــ که کندی‌ده آنك ذیروح چرخلرندن معدود ایدی ــ بتون اشیای باقیه‌سی گبی موسوسانه غریب بر طور تجسس ایله نگران اولیوردی ؛ بو متقابل ترصددن بر قاچ ثانیه صکره دلیقانلی صیقیله‌رق تبسم ایتدی؛ آنك اوزرینه قزجغز گلگون اولدی ؛ همان قاچدی .

ایرتسی گونی پنجره‌سنی آچدیغی زمان ایلك نظری قارشوده‌کی پنجره‌یه معطوف اولدی : گنج مأمور، موعود اولان اویونجاغه منتظر بر چوجغك خودکامیٔ صافیانه‌سی ایله قزك تجلیسنه نگهبان انتظار اوله‌رق مقام مخصوصنه یرلشمش ایدی؛ آنی گورنجه دها چابك ، دها جسارتله تبسم ایتدی ؛ قز دخی بو سلام صباحی‌یه جواب ویرمکدن منع نفس ایده‌مدی ؛ بعده ، ایکی ساعت مرورنده عودت ایتمك اوزره یکیدن غائب اولدی .

بو آندن اعتباراً سرمدی ، ابدی ، دائمی اولان تاریخچهٔ محبت ، یعنی عشقك هنوز یشامامش آدملره مخصوص بولنان شایان پرستش درجه‌ده حرارتلی وَمفتونانه، بی شکیبانه انکشافی باشلادی .

بدایةً بو چوجقلر ایچنده روحنه خوش گلان قیمتلی بر اگلنجه‌دن بشقه بر شی گورمامش اولان [ژان له نووار] آز زمان صکره قلبنك مسحور اولدیغنی حس ایتدی . چالیشمق خصوصنده‌کی نشئه‌سی اکسیلیوردی ، باشندن گیتدکجه

تکثر ایتمکده اولان طالغینلقلر گچه‌رك غایت مشـوش اولوب هر درلو تأثیرات خارجیه‌دن بالکلیه وارسـته بولنمسی اقتضا ایدن مشاغل آره‌سنده تشویش ذهننه، اخلال فکرینه سبب اولیوردی. شبهه یوق‌که یا خدمات بیتیه ایله مشغول، یاخود والده‌سنك عتابلری ایله بیحضور اولان گنج قز پنجره‌دن، همان چکیلیویرمك اوزره، بك غیرمنتظم ساعتلرده عرض دیدار ایتمکله برابر مأمور دائما یازو یازارکن گویا کندی اوزرینه معطوف بر نظر وار ایمش گبی بر حس انفعال ایچنده بولنیوردی. بونك اوزرینه بر جمله‌نك اورته یرنده دفعةً توقف ایله بردنبره باشنی قالدیریوردی. اکثریا آلدانیور، قز اوراده بولنمیوردی. بو حالده فرط محزونیتله تکرار یازی‌یه باشلایوردی. بعض کرّه ایسـه بالعکس قز حلیم ووقور نظری ایله کندوسـنه نگران اوله‌رق پنجره‌سنده بولنیوردی؛ بو حالده دلیقانلینك یوزی قیزاریور وَ آچیق اولان آوجلرینی چهره‌سنك طرفیندن اوزاتمق صورتیله کندینی رفقای وظیفه‌سنك انظار تجسـسندن قورتارنجه تبسم ایدیوردی. قزجغز دخی تبسم ایدیوردیسـه‌ده آنك تبسمی دها متفکرانه، بر نوع تضییق آلتنده وَشـو محبت نمون دلیقانلینك سرائر وجدانیه‌سـنه انفاذ نگاه اطلاع ایتمك استیور مشجه‌سنه بر اندیشهٔ غریب ایله ظاهر اولیوردی. بو تماشای متقابل یان طرفده‌کی قلم اوطه‌سنده تحریك ایدلمش اولان بر صندالیه‌نك گورلدیسی، دیرکتورك ورودینی اخبـار ایدنجه‌یه قدر دوام ایدیوردی. بونك اوزرینه (له نووار) محبوبهٔ قلبنه معنالی بر یوزا کشیتمه وَقاش چاتمه ایله مترافق بر گوز قرپمه‌سی فرلادیوردی: قزجغز قورقه‌رق چابوجاق چکیلور، دلیقانلی دخی بردنبره باشنی اوراق پریشانی اوزرینه صارقیدردی.

❊

بو اشراق اوچ درت هفته‌دنبری دوام ایدیور، (له‌نووار) دخی گیتدکجه مبتلای عشق اولیوردی. قارشـوده‌کی گنج قزی تخیل ایتمك ایچـون آرتق یازیخانه‌سی باشنده بولنمغه محتاج دگل ایدی، آنك خیالی دلیقانلی‌یی بتون گون مصرانه تعقیب ایدیوردی. منسوب اولدیغی فابریقه‌نك شهرت حسنه‌سنی لکه‌دار ایده‌رك آمرلرینك

حدتی موجب اولمق قورقوسی وَ محجوبیت فطریه‌سی حسبیله قزك جوار خانه‌سنده هیچ بر حرکت اجراسنه جرأت ایده‌مامش ایدی ، واقعا آنی سوقاقده بکلمش ایدیسه‌ده بوله‌مامشدی . تاریخچهٔ عشقنك سرائر آمیزلگی آنی بر قات دها تهییج ایتمگه یاردم ایلیور وَ کوچك عمله‌نك بو مجهولیت ایله تهییج ایدن مخیله‌سی ، صباحدن آقشامه‌قدر یانی باشنده عمرگذار اولدیغی حالده نه اسمنی ، نه یاشنی ، نه اندامنی ، نه‌ده صداسنی بیلدیگی ، والحاصل قومرال وَ صولغون اولان شو چهره‌دن بشقه هیچ برشیئنی بیلمدیگی بو مخلوق روحفریب ایچون گیتدکجه علولنیوردی . دلیقانلی گویا برمعیشت‌سفیلانه‌نك سرائر نهفته‌سنی استطلاع ایدیورمشجه‌سنه او صولغون چهره‌نك الڭ اوفاق چیزکیلرینی دخی برشدت حقیقیه ایله تدقیق وتفحص ایدیوردی . بو پرستیدهٔ نیم مجهولی یومشاق وَ نازنین بر اندام ، طاتلی وَ آغر بر سس ایله برابر بیوجك ، لطیف ، وَ چهرهٔ صفرت‌نمودی گبی سراپا بیاض وَ بیتاب اوله‌رق تصوّر ایدیوردی . کندوسی دخی نازك ، نازنین بر چوجق اولدیغی جهتله حسیات مرضیه‌سی یوکسك وجودلر ، دموی مزاجلر ، متین بدنلر ، مبذول اتلردن اورکیور وَ خلقت‌عضویه‌لرینك شو تشابهی دخی حسیات محبتنی تزیید ایدیوردی . عشق فعل عادی ومعتادیسنی اجرا ایده‌رك شو کوچك مأموری بر ادیب خیالپرور ، بر شاعر بی‌خبر حالنه قلب ایدیوردی .

فقط بز تعبدگاه محبتك قپولری آلتنده مدت مدیده آرامسز اوله‌مایز : یاتمامیله ایچرو گیررز ؛ یاخود بسبتون قاچارز .

بر دفعه دلیقانلی ضبط نفس ایده‌میه‌رك گنج قزه باشی ایله بر اشارت ویردی ؛ سوقاغی گوستردی ؛ پایدوس زمانی اورایه گلوب کندوسنه التحاق ایتمسنی آڭلاتدی . قز طارلمشجه‌سنه برطورایله همان پنجره‌یی ترك ایده‌رك بردنبره قیپ قرمزی کسیلوب گوزلرینه دخی بر بولانیقلق گلان دلیقانلی ، بر دها قزك کندوسنه ابراز روی‌تبسم ایتمیه‌جگی اندیشهٔ وجدانسوزی ایله ، نصلسه اختیار ایتدیگی حرکت خود‌بینانه‌دن طولایی کندی کندینی شدتله دوچار توبیخات ایلدی ، بتون گون محزون ومکدر اولدی . فقط ایرتسی گونی قزجغز یکی باشدن پنجره‌سنده ایدی ؛

(له نووار) دخی بو آندن اعتباراً هر درلو عذاب واضطراب نهانی‌یی ترك ایده‌رك دعوتكارانه اولان (پانتومیما) سنه مصرانه دوام ایتدی .

قز طراوتلی بر گونده بو دعوته اجابت گوستردی .

دلیقانلی پاپدوس چاكی طنینسازاولوب‌ده سوقاقه اینجه آنی بردنبره قارشوسنده بولدی .

*

قلبی حیرت وتعجبندن طولایی شدتله تقلص ایتمش ایدی؛ هیچ بر كلمه سویلیه‌مكسزین قیپ قیرمزی كسیلدی . معتادندن دها زیاده صولغون ، اوچوق اولان قزجغز ایسه عاطل نظرندن خفیف بر معنای خوف وهراس كچمكله برابر ، تبسم ایتمگه اعتنا ایلیوردی ؛ هر ایكیسی‌ده بویله‌جه قارشو قارشویه، بربرینه باقه‌رق ساكت، مضطرب قالدیلر .

بر ثانیه صگره دلیقانلی اعادهٔ اعتدال ایلمش ایدی ؛ دها صگره ایسه بسبتون كسب آسودكی ایلیه‌رك، حتی طبعنه بر برودت دخی گلدیكندن ، قزجغزی برقاچ دقیقه ظرفنده موجب حیرت عظیمه‌سی اولان بر وضوح دقایق بینی ایله عریض وعمیق تدقیق ایلدی .

بو قز كوچوجك، جیلیز ایدی؛ اطرافی جزئی قرارمش، مورارمش اولان گوزلری، رنكسز دوداقلری، قاشلری آره‌سنده‌كی خفیف برقیورندی، چهره‌سنی جلوه‌گاه ملال واضطراب ایدیوردی . ضعیف وَاوزون قوللری، عادتا بر كوچك چوجق گوكسی گبی بر سینه‌سی واردی . بیونی ایسه لباسنك یقاسی ایچنده غایت گنیش، فرح اوله‌رق اوینایوردی . گیدیگی قرمزی بزدن بر لباس – شبهه یوق كه اك گوزل لباسی – ایدی ایسه‌ده اوزرنده لكه‌لری واردی ؛ شوراده بوراده گیزلی بر دیكیش بر ییرتیغی ستر ایتمش، اسكیلكدن پارلدامقده اوله‌رق بیاض رنكلی كهنه بر دانتلا كیروسنده تماميله گیزلنه‌میان باقر قوپچه‌لر ایسه گوكسنی قپامقده بولنمش ایدی . دلیقانلی بو اثناده بجركسزجه‌سنه سوریلمش اولان بر آز پودره‌نك قزك چهره‌سنده‌كی صفرت نحیفانه‌یی، بر فیل دیشی صورت

اوزرینـه بالالتزام آتیلمش اوڭ گبی، برقات دها طونوقلاشـدیرمقده اولدیغنڭده فرقنه واردی (زواللی قزجغز، پك چوق گوزل اولمق ایچون پك چوق اوغراشمش ایدی .) قومرال، صولغون وَمبذول اولان صاچلر اکسـه‌سی اوزرینه بوکیلمش ایدی . ضعیف اللرندن بر دانه‌سی بر سـپتی طوتیور وَ بونڭ نیم کشـاده اولان قپاغی آره‌سندن برقاچ دسته سبزه گوزیکیوردی ؛ دیگر الی ایسه کمال زحمتله قوجه بر آناختاری چویریوردی .

نهایت قز ایشه قرار ویره‌رك بطیٔ بر سس ایله دیدی‌که :

— سزی دائما اوراده، قارشیمده گوریوردم، ایشته گلدم ..

سس آغیر، پك طاتلی ایدی .

دلیقانلی اوّل امرده جواب ویرمدی؛ زیرا روحنده بر شورش وقوع بولیور وَافکار وتصوّراتی فترت کلیه‌یه دوچار اولدیغی جهتله ملاحظهٔ حاله چالیشیوردی . واقعا قزڭ تماشای حسن اضطرابکشانه‌سـندن پك صفایاب اولیور ایدیسـه‌ده ... مع مافیه آرتق آنی سـومیوردی ! حقیقت خولیای عشـقنی تحقیر ایتمیوب بلکه بسبتون محو ایلیوردی ؛ بو اثناده غریب بر شاشقینلق ایله ادراك ایدیوردی‌که، گنج قزده سومش اولدیغی جهت طوغریدن طوغری‌یه محبتنڭ سرائر آمیزلگی ایدی . بعده بوملاقاتی کندوسی طلب ایتمش بولندیغی جهتله حس ایتدیگی عذاب وجدانی ایله برابر، شمدی شو متروکیته قارشو یورگنده بیوك بر حس رقت ومرحمت پیدا اولدی . نهایت شو جوابی ویردی :

— اوت .. گلدیگـگزدن طولایی بیوك لطف ونزاکت گوستردیگز .. تشکر ایدرم .

بر لحظه صکره یکیدن بر غیرت گوستردی :

— سزڭ اسمگز نه‌در ؟

— ژوزه‌فین .. یا سزڭکی ؟

— ژان .. ژان له‌نووار .

صکره بو ناگهانی تکلیفسزلکدن شاشیره‌رق، وقوعات مشوشه‌دن نفرت وَعجز

ومحجوبیتی بوغازینه بردنبره بر عقدهٔ ندامت طیقایه‌رق شاشقینجه‌سنه بر طور ولسان ایله دیدی‌که :

— اومه عودت ایتمکده‌یم ... والده‌م آقشام طعامی ایچون بکا منتظردر .

النی یاریسنه قدر اوزاده‌رق قز دخی کندی النی یواشجه آنك ایچروسنه وضع ایتدی . بونك اوزرینه قزی شاپقه‌سی ایله بدلاجه‌سنه سلاملادی، بعده بر کره‌جك گیرویه بیله دونمکسزین بیوك ، عصبی آدیملر ایله گیتدی .

قزجغز آرتق هرشیئك بیتمش ، هبا اولمش اولدیغنی یقیناً آکلادی وعین موقعده آیاق اوزری قاله‌رق ، دلیقانلینك تباعد ایدیشنه دیده دوز حیرت وحسرت اولدی .

او ، سوقاغك کوشه‌سندن غائب اولنجه بیچاره قزجغز .. آغیر آغیر ، کمال محزونیتله خانه‌سنه گیردی .

مترجمی
حیدر ظفر

محرری
ارنست غلوسسون

کندولرینی اولدیرن چوجقلر

[فرانسز مؤاخذ مشهوری فرانسیسق سارسەنك بر مقالەسندن مألاً ترجمەدر]

استاتیستیقلردن آڭلاشلدیغنە گورە فرانسەدە گنجلر آرەسندە تلف نفس ایدنلرك مقداری گتدجکە زیادەلشمکدەدر . اون آلتی یاشندن دون اولان اطفال مراهقە آرەسندە کندی کندولرینی اولدیرنلر ١٨٨٠ سنەسندە ٥٥ نفردن عبارت ایکن ١٨٩٠ دە سکسان وَ ٩٢ دە سکسان سکزە بالغ اولمشدر .

حدّ بلوغە واصل اولوبدە هنوز سنّ رشدە داخل اولەمیانلر ، یعنی ١٦ ایلە ٢١ یاشندەکی گنجلر آرەسندە دخی تلف نفس ایدنلرك مقداری ١٨٨٠ دە ٢٦٧ وَ ١٨٩٠ دە ٣٥٨ ایکن ١٨٩٢ دە درت یوز یتمش بشە چیقمشدر .

شایان تأسفدرکە ، استاتیستیقلر اسباب انتحاری بیلدیرمیور . حال بوکە اصل آرەنەجق ، وَبیلدیریلەجك وَبیلنمسندن استفادە ایدیلەجك جهت او ایدی .

ایا بار حیاتدن قورتلمق استیانلر بو زماندە نەدن زیادە اولیور ؟ بو گنج وترفندە نومیدلری اوّلکلردن زیادە متفاوت اولەمز بر صورتدە تلف نفسە سوق ایدن اسباب جدیدەنك ماهیتی نەدر ؟ بونی طوغریسی بندە بیلمیورم . فقط بڭا اویلە گلیورکە شمدیکی گنجلر بزم یتشدیگمز وقتلردە اولدیغندن دها ایرکن عالم ایچنە قاریشوب غوغای معیشتە مجبور اولیورلر . وقتیلە مکتبلردن پك کیج چیقیلوردی . انسان یگرمی بش یاشنە قدر (مکتبلی) اولەرق ، قالوردی . مکتبلی اولەرق ، یعنی چوجق اولەرق قالور وَکندولرینك آدم اولدقلری قطعا خاطرلرینە گلمز ایدی . هرنە قدر بونلرك یالکز تحصیللریلە اوغراشەرق استقباللرینی هیچ

نظر اهمیته آلمدقلری ادّعا اولنـهمز ایسـهده، بو بیوك چوجقلرده، بو درت دیوار آرهسنده‌کی اخلاق وحسیاتده بیلمم نه درلو بر صفوت وار ایدی ! بونلر، اغفالات ودسایس ایله مشغول اولمق شـویله طورسـون، بونلرك نه دیمك اولدیغندن بیله دیه‌بیلورم‌که کلیاً خبرلری یوق ایدی . مکتبك او امر مخصوصه‌سنه اتباعله درسـه دوام ایتمك ، صنف کچمك صورتیله کندولرینی جریان احواله براقمشـلر ایدی . مطمح نظرلرینـك غایه‌سی (باقالوریه) (درجهٔ ثانیهٔ تدریسـاتك صوڭ امتحانی) اوله‌رق ، آندن صکره عالم معیشتك کندولرینه نه گبی خصوصلر عرض ایده‌جگنی خاطرلرینه بیـله گتورمزلر ، خلاصه مسـعودانه یشـارلر ایدی . اوت ! مالك اولدیغندن فضـله بر شی آرزو ایتمامك سـعادت دیمکدر . سـعادت حقیقیه نامیله هرکسـڭ آرایوبده بوله‌مدیغی شی ، آنجق قدرت ایله آرزو آره‌سـنده حصول توازندن عبارتدر .

حتّی دیه بیلورم‌که، احتراصـات دخی همان همان کندولرنجه مجهولاتدن ایدی. بزم وقتلرمزده مکتبلرده غزته اوقونمز، خارجك شماتت معیشتی مکتب قپوسـنڭ اشیگنی آتلایه‌مزدی . واقعا شاگردانك بعض بیوکلری آره‌صره جمعیت بشریه‌نڭ احوال خصوصیه‌سندن بحث ایدرلرایدی . فقط بو بحثلریده آنادن طوغمه کورلرڭ الواندن بحث ایدیشلری گبی کندی گوروب یاپدقلرندن زیاده، طویوب ایشتدکلری شیلر اوزرینـه ایدی . احتمال‌که بزم خیالاتمز براز غلیانلی ایدی . فقط بوزق دگلدی . نسبةً اوصلی ایدك . بزم شبابتمز یگرمی اوچ ، یگرمی بش یاشمزه قدر دوام ایدردی . حال بوکه شمدیکی چوجقلر بو سـندن پك چوق اوّل خیالات ـ فعالانه‌یه داخل اولیورلر . ظن ایتمم‌که بوده کندولری ایچون ایو بر شی اولسون .

بر چوق والده‌لر طانورم‌که ، اولادینڭ اون بش ، اون آلتی یاشـنده اکمال تحصیل ایله شهادتنامه‌لرینی آلدیغنی کمال افتخار ایله سویلرلر . بنده آنلره شـویله جواب ویریرم :

— صحیح بیتوردیمی مادام ؟ فقط مساعده‌کزله شـونی عرض ایده‌یم‌که : بن بو ایشـدن هم سزڭ ، همده اوغلکز ایچـون متأسف اولدم . دیه‌لم که اوغلکز

یگرمی یاشنده عسکره گیده‌جك ، فقط او وقته قدر نه یاپه‌جقسکز ؟ بو درت ، بش سنه ظرفنده ، مخدومکز [باقالوریه] سنی پك گنج ویردیکندن طولایی کندوسنی دهات زمانه‌دن قیاس ایله تپه‌دن طرناغه قدر مساماتندن سربستی وحیات تنفس ایدرك ، پارسك قالدیرملری اوزرینه صالیویریله‌جك‌که ، بویله قابنه صیغه‌میان بر آدم ایله سز بردرلو باشه چیقه‌میه‌جقسکز . یالکز ویره پاره – همده نه پاره یا!– استمکدن بشقه سزی تعجیز ایده‌جك برشیئی اولمسه نه ایسه . پاره جریحه‌سی موجب هلاك دکلدر . بر شیئه بکزه‌دیله‌بیلور . فقط اوغلکزك‌ده ، باشلری هواسنه ترك اولنمش گنجلرك یاپدقلری علی العاده عقلسزلقلرله اکتفا ایده‌جکندن امینمیسکز ؟

آه شمدیکی چوجقلرمز . – اصل فنالق بوراده – اسکی گنجلر گبی متانت عقل ووجود صاحبی دکللردر . بو حال نره‌دن گلیور ؛ بنده بیلمم . فقط آنلرك‌ده شو عمومی اولان وجود عصبی‌یه اشتراك ایده‌جکلری شبهه‌سزدر .

طبیبی حکیمه مراجعت ایتمشسکزدر . اوغلکزی برایوجه معاینه ایتدکدن‌صکره سزه نه سویلدی . – بر شی دکل براز فقرالدم وار – دیدی دکلمی ؟ قینه قینه خلاصه‌سی ، چلیك شروبی ایچمسنی ، دکز حمامنه دوام ایتمسنی ، طاغلق محللرده ، قیرلرده گزوب طولاشمسنی توصیه ایلدی ؛ اویله دکلمی ؟

آه فقرالدم ، فقرالدم . بو عادتا بو عصره مخصوص گبی بر خسته‌لق . یالکز وجودك قانسزلغی اولسه قائل ایدك . قولای دکلسه بیله ینه بر چوجغك قوتی ، صلابت اعصابنی اعاده ایتمك ممکندر . فقط او کسیلمش اولان غیرت معنویه‌یی نصل اعاده ایده‌لم ، فقرالدم ، یالکز قانده او کوچك قرمزی کریاتك اکسیلمسندن عبارت دکلدر . انسانلق ماکنه‌سنك اك مهم زنبرگی اولان آرزوی غیرتك کسب ضعف ایتمسیدر . شمدیکی چوجقلرمز آرتق آرزو ایتمك بیلمیورلر . آرتق آرزو ایتمکه طاقتلری قالمامش . وجودلری قدرده عقللری قانسزلنمش ، کسب ضعف ایلمش . گیوشیوب عاطل اولمش . هنوز گنج ایکن اختیارلامشلردر .

اصل شایان تأسف اولان جهت شوراسیدرکه ، بو گنجلرده آرزو قدرتی ، یعنی قوهٔ غریزیهٔ سعی واقدام آزالدقجه ، پك ایرکن توسع ایتمش اولان قوهٔ مخیله‌دن

متولد حرص شان وهوس نفسانی اودرجه تزاید ایدیور . بو صورتله تمنیات ایله آنلری حیز فعله ایصال ایتمك قابلیاتی آره‌سی گیتدکجه آچیلیور . آره‌لرنده نسبت قالمیور . شمدی نظر مطالعه‌یه بر چوجق آله‌لم که، اون بش یاشنده اکمال تحصیل ایتمش (دها طوغریسی کندوسی اویله ظن وادعا ایدیور) کندوسنه بر ایش ویا مأموریت آره‌یور . (یاخود سز اویله ظن ایدیورسکز) بیچاره والده‌لر اوغللرینك بویله کافهٔ صنوف تحصیلی اکمال ایتملرندن ، اکثریا صنفلری ایکیشر ایکیشر گچدیگندن پك زیاده محظوظ ومفتخر اولیورلر . شو ایشه بر ایوجه باقه‌لم!

فرض ایده‌لم که اوغلکز غایت ذکی. وبین الاقران عرفانیله محسود بولنسون . شونیده اعتراف ایدرم که، بعضاً بو ترفنده‌لق کندوسی ایچون باعث سعادت اوله‌بیلور . ایرکن یوله چیقمش اولدیغی ایچون یولده اکلنمکسزین دها اوّل منزل مقصوده واصل اوله‌بیلور . فقط بو شاذ قبیلندندر . بز ایسه عمومیتدن بحث ایدیورز . او حالده اهلیتندن فضله بر ایش الده ایتمك آرزوسنده بولنان، فقط یولده بالمجبوریه تصادف ایده‌جکی موانعه مقاومت ایده‌بیلمکه اصلا قدرتی اولمیان وبالسهوله بردنبره غلیان وهیجانه گله‌رك همان عقیبنده سونی ویرن و خلاصهٔ کلام عادتا احوال واسبابك بازیچه‌سی اولان اوغلکز اون آلتی یاشنده بر بیوك شهرك قالدیرملری اوستنده نه اولور ؟ یاخود دها طوغریسی تأمین استقبالی صرف مفوّض دست تصادف بولندیغی جهتله آنی ادراك ایده‌مز ایسه بو چوجغك عاقبت حالی نه اوله‌جقدر؟

شوراسی دخی خاطردن چیقارلمامیلیدر که، بو نظریاتده بر مناسبتسز قادینله معامله ومعاشقه خصوصی داخل حساب ایدلمامشدر . حال بوکه اکثریا واقع اولان بو حال، چوجغك تجربه‌سزلگی ، ضعفی جهتیله کندوسنی تسخیر ایدرك ، هردرلو افساداته مستعد بولنان بو بیچاره عالمجکده نصلسه قاله‌بیلمش اولان بقیهٔ قدرت وفعالیتی‌ده محو ایدوب گیدر .

بکا اعتماد ایدلملیدر که، نا قابل ایضاح گوریلان بو انتحارلرك قسم اعظمی، دماغك پك طاتلی خیال وخولیالر ایله مشحون بولندیغی بر چاغده حرص وهوس وچوجقجه‌سنه رؤیالر ایله بو آرزو و تمنیاتك الده ایدلمسی ایچون حائز اولدقلری

خاصهٔ قابلیت ایله قدرت معنویه آره‌سنده‌کی موازنه‌نك شاشیروب غائب اولمسندن ایلرو گلمکده‌در .

ایلك چارپدقلری مانعه‌ده غیرتلری همان بالکلیه منکسر اوله‌رق قوللری صارقیور . یأس و فتور سراپا کندولرینی استیلا ایدیور . دنیایه کندولری قدر بدبخت برشخص گلمدیگنه قدر ادّعالره قالقیشیورلر . اصل قباحتلی ینه محضا کندولری اولدیغی حالده جمعیت بشریه‌یی ، تصادفی ، احوال واسبابی ، خلاصه شخصلرندن بشقه هرشیئی اتهام وتقبیح ایدیورلر . درحال مذهب بد بینی‌یه امتساك ایدرك « بو حیات نه‌یه یارار بر آن اوّل افنا ایتملیدر » دیه ناله‌زن اولیورلر . وَاگر هوای محیط وَاحوال و اسباب دخی تصادفی اوله‌رق کندی واهمه‌لرینی تأیید ایده‌جك صورتده اولورسه ، آرتق کندولرینه ناقابل تحمل بر بارگران حکمنی آلان بو حیاته بر (ره‌وولوه‌ر) ضربه‌سیله خاتمه چکیورلر .

اگر بو دنیاده سعادت وشرف آنجق کندو باغچه‌سنی اکوب بیچمکدن عبارت بولندیغنی آڭلایه‌بیله‌جك بر سن ومزاجده بولنمش اولسه‌لر ایدی بر ره‌وولوه‌ر یرینه ، اللرینه بر قازمه ، بر بل آلورلر ایدی .

فرانسیسق سارسه — اسکندر زاده فرید

اسلامده تاریخ علوم ریاضیه

[مابعد عن جزؤ ٥٥]

[بنو موسی] بحقِ « زیج الممتحن » اصحابنك ایلك خلفلری اولدیغی گبی آنلردن صكرهِ بغداد دارالفنوننده گرك علوم ریاضیه وَ گرك علم هیئتده جملهیه تصدّر ایدن ده [ثابت بن قرّه] اولمشدر .

[ثابت بن قرّه] ـ كه بنو موسی نك الك بیوكی اولان [ابو جعفر محمد بن موسی بن شاكر] ك شاگرد عرفانیدر ـ لسان یونانی وَسریانی‌یه بحقِ واقف اولمسیله علوم حكمیه وریاضیه‌نك لسان عربه نقلنه وَاوّلجه نقل ایدلمش بولنان كتب قدیمهٔ یونانیه‌نكده تصحیح واصلاحنه همّت ایتمشدر .

اوت ! بو گونكی گون شرق وغرب كتابخانه‌لرینی تزیین ایدن كتب ریاضیهٔ عربیه‌نك بر چوغی مشار الیهك محصول قلم عرفانی بولنمش وَیا هیچ اولماز ایسه نظر تصحیح واصلاحندن كچمشدر . « كتاب اقلیدس » ، « كتاب مجسطی » گبی علوم ریاضیه وهیئیه‌نك ایكی ركن عظیمنی تصحیح ایله اكتفا ایتمیه‌رك ، بونلری یكیدن متن یونانیلردن ترجمه ایتمش وَهله مجسطینك ترجمه‌سیله‌ده قناعت ایتمدیگندن مندرجاتی میاننده [بطلمیوس] ك ذكر ایلدیگی رصدات وحساباتی ، رصّادان مأمون طرفلرندن بولنان نتایجه گوره تصحیح وَبعض مبهم مادّه‌لری‌ده توضیح ایلمشدر .

ثابت ، علم هیئتك ترقیسنی تأمین ایده‌بیله‌جك بر شی وار ایسه اوده اسلافی طرفندن اجرا اولنان رصدات نتایجنی گوز اوگنه قویه‌رق رصدات جدیده ایله مقایسه ایتمكدن عبارت اولدیغنی رعنا بیلدیگی ایچون گرك عهد [مأمون] ده

وَگوك آندن صکره اجرا اولنان رصداتی جمعه سعی ایتمش وَحتی بو رصداتك عددی کافی درجه‌ده اولمامسندن طولایی بیان تأسف دخی ایلمش ایدی .

مشار الیهی بعض اوروپا ریاضیّونی وَ ازجمله [ده‌لامبر Delambre] ظاهر حاله باقه‌رق ثوابتك ارتجاجنه قائل اولدیغنـدن طولایی شدتله مواخذه ایتمش ایسه‌ده بو فکر باطل بین العرب ظهور ایتمش بر شی اولمیوب ، بلکه یونانیلـردن منتقل بولندیغنی خاطره گتورمامشدر .

[ثابت بن قرّه] نك اوروپالیـلر بیننـده الڭ زیاده اشـتهارینه سبب ، وقتیله [قازیری Casiri] نك یازمش اولدیغی دفتر کتبده‌کی « مقالة فی تصحیح مسائل الجبر بالبراهین الهندسیه » اسمیله ذکر ایلدیگی رساله اولمشدر .

بو رسـاله‌نك اسمندن مندرجاتنه دائر حکم چیقاران بعض غرب مورخینی ، گویا [ثابت بن قرّه] نك بو رساله‌ده ایلك دفعه اوله‌رق جبرك هندسه‌یه تطبیقندن بحث ایتمش اولدیغنی استخراج ایتمشلردر .

حالبوکه [ثابت] ك بو رساله‌ده بحث ایلدیگی مواد ، عهد [مأمون] ریاضیونی طرفندن معادلات جبریه‌نك شـکلاً دلالت ایده‌بیله‌جگی معانیٔ هندسـیه‌یی ایضاح مقصدیله ایجاد ایدلمش اصول ترسیماتدن عبارت اولدیغی بو گونکی گونده مرتبهٔ ثبوته واصل اولمشـدر . بناءً علیه معادلات جبریه‌یی ترسیماً ارائه ایتمك شرفی ، [ثابت بن قرّه] یه دگل ، بلکه [عصر مأمون] ریاضیونـنه راجع اولمق اقتضا ایدر .

کشفیات ریاضـیه میاننده ، [ثابت بن قرّه] نك نامنی اعلا ایده‌جك بر شی بولمق لازم ایسـه ، آنی ده اعداد متحابه استخراجی حقنده وضـع ایلمش اولدیغی دستورده آراملیدر . فی الحقیقه [ثابت] اون سـکزنجی عصر میلادی مشـاهیر ریاضیوندندن [اولر Euler] ك وضع ایلدیگی اصوله مشابه بر صورتده اعداد متحابه‌نك استخراجنی دومی الیهـدن ، دها سکزنجی عصر اول ، کشفه موفق اولمشدرکه ، بو حادثه ریاضیون عربك طریق ترقیده واصل اولدقلری مرحله‌یی ارائه‌یه مع زیادةٍ کافیدر .

بو میانده بغداد دارالفنونـنه حقیقةً شرف ویرن مشاهیردن اولمق اوزره تاریخ ، باشلیجه اوچ ذاتك نامنی دها ضبط ایتمشدرکه ، آنلرده [نیریزی] ، [ماهانی] وَ بردع [قسطا] در .

[ابوالعباس فضل بن حاتم النیریزی] یورولمز ، اوشمنك بیلمز بر راصد اولدیغی گبی ، ماهرده بر مهندس ایدی . مشارالیه رصّادان [مأمون] ك نتایج ترصداتی حاوی اوله‌رق یازمش اولدقلری زیجلرده وقوعه کلمش اولان وکندی زمانه قدر تکررایدن سهویاتی تصحیح ایله یکیدن برطاقم جداول فلکیه ترتیب وتألیف ایلمشدرکه، بو جداول فلکیه مؤخراً [ابن یونس] ك مأخذلرندن بری اولمشدر .

[محمد بن عیسی ابو عبـدالله الماهانی] که ــ ریاضـیات ایله هیئتده ید طولی صاحبی اولان اعاظمدندر ــ [ابن یونس] ك تحت تصدیقنـده اولدیغی اوزره اجرام سماویه‌نك حرکات وسطیه‌لرینی استخراج ایچون تاریخ هجرتك ۲۳۹ [تاریخ میلادك ۸۵٤] سنه‌سندن ۲۵٤ سنهٔ هجریه [۸٦۸ سنهٔ میلادیه] سنه قدر کافهٔ حادثات سماویه‌یی فوق‌العاده بر صحتله ضبط وقید ایلمشدر .

هله [قسطا ابن لوقا البعلبکی] علوم ریاضیه‌یه واقف ولسان یونانی‌یی بحق عارف بر ذات اوله‌رق، دور مأمونده هنوز ترجمه اولنه‌میان کتب ریاضیهٔ یونانیه‌یی لسان عربه نقل ایلمشـدرکه، کتب مذکوره انتخاب الفاظ واستخراج معانی جهتیله کتب مترجمهٔ سائره‌نك کافه‌سنه تفوّق ایلمشدی .

فقط [بتّانی] دیه شهرت بولان [محمد بن جابر بن سنان ابو عبدالله الحرّانی] اوچنجی قرن هجری رصّادانی میاننده بشقه‌جه بر موقع ممتـاز کسب ایتمشـدر . راصد مشارالیه ، عن‌اصـل [حرّان] ملکزاده‌لرندن اولدیغی حالده اوقاتی کاملاً علم هیئتك تدقیق مسائلنه حصر وتخصیص ایلمشدر :

مشارالیه [رقّه] شهرنده بر رصدخانه تأسیس ایده‌رك ۲٦٤ سنهٔ هجریه‌سندن ۳۰٦ سنه‌سـنه قدر قرق ایکی سـنه متمادیاً ارصاد اجرام ایله مشغول اولمش وبو سایه‌ده بر چوق کشفیاتده بولنمشدرکه، بونلرك کافه‌سنی زیجنه درج ایتمشدر .

[بتّانی] شرف اسـلام ایله مشرف اولمدن ، صابی المذهب بولنمسـنه مبنی « الزیج الصابی » نامنی ویردیکی بو زیجنده واقعا راصد شهیر [بطلمیوس] ك مسلك وفرضیاتی عینیله قبول ایتمش ایسه‌ده راصـد مومی الیهـك ترتیبکرده‌سی اولان « جداول فلکیه Tables Astronomiques » مندرجاتی حادثات سماویه‌یه تطابق ایتمامکده

اولديغی جهتله جداول مذكورهٔ‌يی اسلاف كرامنك نتيجهٔ رصداتنه وَ كندی مشاهدات وكشفياتنه گوره تصحيح ايلمشدر .

اوروپا مورخين رياضيونی « زيج الصابی » محتوياتنی كاملاً (بتّانی) يه اسناد ايلمكده پك حقسزلق ايتمكده‌درلر . چونكه زيج مذكور درونده شمس وقمر ايله سياراته عائد اولان رصدات « زيج الممتحن » اصحابنك [بغداد] وَ [شام] ده اجرا ايلمش اولدقلری رصداتك عينيدر :

[بتّانی] رصّادان مأمون گبی دائرهٔ خسوفك ميلنی ينه ″٢٣°٣٥ وَ سنهٔ مداريه‌نك مدتنی ٣٦٥ گون ، ٥ ساعت ، ٤٦ دقيقه ، ٢٤ ثانيه اوله‌رق ضبط ايتمشدركه ، بو مقدار قيمت حقيقيهٔ حاضره‌سندن آنجق ٢ دقيقه ٢٦ ثانيه نقصاندر .

قدمای يونانيون وَ ازجمله بين العرب « ابرخس » ناميله شهرت بولان [ايپارخوس Hipparque] سنهٔ مذكوره مدتنی ٦ دقيقه ٢٢ ثانيه فضله اوله‌رق تقدير ايتمش ايدی . بناءً عليه رصّادان مأمونك نتيجهٔ رصداتی دها زياده مقارن حقيقت وَ شمديكی گبی اويله مكمل آلات بصريه يرينه ساده عضاده وَ تخته دائره‌دن عبارت ، آلات بسيطه ايله بودرجه صحت جداً شايان دقتدر .

راصد مشاراليه ، اعتدالين نقطه‌لرينك حركت رجعيهٔ سنويه‌سنی‌ده بالتعيين ٥٩ ثانيه‌دن ٥٤,٥٤ ثانيه‌يه ارجاعه موفق اولمشدركه ، رصدات جديده‌يه نظراً بو مقدار قيمت حقيقيه‌سندن آنجق ٤,٣٤ ثانيه فضله‌در .

فقط [بتّانی] ايچون اصل موجب شرف اولان كشفياتك برنجيسی ــ اول زمانك تعبيری وجهله ــ شمسك حركت اوجيه‌سنی خبر ويرمسيدر : اربابنه معلوم اولديغی اوزره ، قدمای يونانيون عندنده محرك شمسك اوج نقطه‌سی كرهٔ سماده قطعياً ثابت بر نقطه گبی تلقی اولنور ايدی . حالبوكه [بتّانی] بو نقطه‌نك‌ده سماده متحرك اولديغنی اثبات ايلدی .

ايكنجيسی ، وَ حتی كشفياتنك اك مهمی ، مسائل فلكيه‌نك حلی ايچون رياضيون يونانيه طرفلرندن اختراع اولنان وَ « مثلثات » اطلاقندن زياده « مربعات » تعبيرينه لايق اولان اصول حسابيه‌ده قوسلرك وترلری يرينه « جيبلرينی » استعمال ايلمسيدركه ، اصل فن مثلثاته طوغری آتيلان خطوه‌لرك برنجيسی بودر .

واقعا [بتّانی] یه بوقدرجق بر شرفی چوق گورن بعض اوروپا مورخین ریاضیونی ، حسابات فلکیه‌ده « جیب » تعبیر اولنان نسبتلرڭ استعمالنی راصد مشارالیهڭ هندلیلردن اقتباس ایلمش اولدیغنی درمیان ایتمشلر ایسه‌ده ، حقیقت حال بونلرڭ دیدکلری کبی اولمدیغی وحتی هندلیلریڭ بوڭا دائر اولان آثاریندن [بتّانی] خبردار بیله بولنمدیغی بوگونکی گون قطعیاً تحقق ایتمشدر .

بوندن ماعدا [بتّانی] سالف الذکر زیجنده « ظل » نامنی ویردیگی « مماس » دن‌ده بحث ایتمش وقوسلرڭ جیبلری ایله ظللرینی حاوی برده جدول ترتیب ایلمش ایسه‌ده ظلی ، حسابات مثلثاتیه‌ده استعمال ایتمگی تصوّر ایده‌مامشدر . چونکه قوسلرڭ جیبلری اول زمان بین المنجمین مستعمل اولان اصول ستینیه‌یه توفیقاً نصف قطر دائره ۶۰ اعتبار اولندیغنه گوره حساب ایدلمش اوله‌رق ، حال بوکه مماسلر ، نصف قطر دائره ۱۲ اولدیغنه نظراً ارائه اولنمشدر .

عین زمانده ، بغدادده [محمد بن احمد بن یوسف السمرقندی] ، [سهل بن بشر] ، [علی بن اسماعیل ابوالحسن الجوهری] ، [ابو جعفر احمد بن عبدالله بن حبش] و « زیج الکبیر » صاحبی [ابن الآدمی] نامیله شهرت بولان [محمد بن حسین بن حمید] کبی ذوات ظهور ایتمشدر .

فقط بتّانی‌دن صکره هیأت رصدادنه ریاست ایدن [بنو آماجور الترکی] در . [بنو آماجور] ، که [ابوالحسن علی] ، [ابوالقاسم عبدالله]ناملرنده ایکی قرداشدر . ۲۷۲ سنهٔ هجریه [۸۸۷ سنهٔ میلادیه] سندن ۳۲۱ سنهٔ هجریه [۹۳٤ سنهٔ میلادیه] سنه قدر تمام یارم عصرلق بر مدت سیارات سبعه واجرام ثابته‌نڭ ارصادیله اشتغال ایلمشلردر .

راصد شهیر [ابن یونس] ڭ « زیج الحاکمی » سنده گوردیگی اوزره بونلر قمره دائر ۳۰۶ سنهٔ هجریه [۹۱۸ سنهٔ میلادیه] سنده اجرا ایلدکلری رصداتده « جرم مذکورڭ عرضی ، مسلك بطلیوسه توفیقاً تنظیم ایدلمش تقویملر مندرجاتنه توافق ایتمدیگنی وفقط بو تخالف پك غیر منتظم صورتده مشهود اولدیغی جهتله بوبابده بر نتیجهٔ قطعیه استحصال اولنه‌مدیغنی » بیان ایتمشلردرکه ، شو صورتله حرکات

قرده وجودینی خبر ویردکلری انتظامسزلق بالآخره [ابو الوفا البوزجانی] نی یی « اختلاف ثالث » ڭ کشفنه قدر سوق ایتمشدر .

بنو آماجورڭ ترتیب ایتدیگی زیجلر وَعلی الخصوص « زیج البدیع » ابن یونسڭ باشلیجه مأخذلرندن بریدر .

فقط شوراسنیده منصفانه سویلیه‌بلرکه اولاد آماجوره بو خصوصده [مفلح بن یوسف] نامنده آزادلو بر کوله‌نڭده معاونت کلیه‌سی سبقت ایتمشدر . [مفلح] زمانڭ راصد ماهرلرندن اوله‌رق، حتّی شمسڭ حرکت وسطیهٔ سنویه‌سنی [سنهٔ یزد جرده گوره] ‴۴۸ ,″۳۹ ,′۴۵ ,°۳۵۹ بولمش ایدی .

حاسب مصری [ابو کامل شجاع بن اسلم] ڭ جبر کتابنی شرح ایدن ریاضیٔ شهیر [علی بن احمد العمرانی الموصلی] وَآل حمداندن سوریه امیری [سیف الدوله] نڭ مصاحبی منتسبین علم هیئتدن [ابو القسم السرقی] ، « زیج الاستاد » نامنده‌کی زیجڭ صاحبی منجم شهیر [ابو القاسم جمال الدین بن محفوظ البغدادی] ده بو میانده یتشمشلردر .

✼

خلیفه [ابو جعفر منصور] زماننده عراق عربده بردنبره اشعاله باشلایان شعلهٔ معارف، خلفای عباسیه‌نڭ تشویق وترغیبی سایه‌سنده بو صورتله بر بچق عصر بغداد دار الفنوننی بر قرارده تنویر ایلدی . چونکه خلفای عباسیه‌نڭ کافه‌سنی علوم وفنونڭ وَبالخاصه علوم ریاضیه وهیئه‌نڭ ترقیسی اوغرنده صرف همت ایتمکدن وَاربابنه انعام واکرام ایلمکدن گیرو طورمامشلردی :

فقط بو اثناده خارجاً وَعلی الخصوص داخلاً ظهوره گلان وقوعات سیاسیه بو دور ترقی‌یه بر نهایت ویره‌جك گبی ایدی :

فی الحقیقه شرقده خلافت عباسیه‌نڭ تأسسنی متعاقب، غربده (اندلسده) دولت امویه ظهور ایلمش [سنهٔ هجریه : ۱۳۹] وَآفریقانڭ شمال غربیسنده (بنی رستم) [سنهٔ هجریه : ۱۳۸] وَبراز صکره [سجلماسه] ده (بنی مدرار) [سنهٔ هجریه : ۱۵۵] وَفاسده (ادارسهٔ شرفا) [سنهٔ هجریه : ۱۷۲] وَافریقیه‌ده (بنی اغلب)

[سنهٔ هجریه : ١٨٤] خاندانی توره‌مش ایدی‌که، بونلرڭ شرقده‌کی حکومت اوزرینه آز چوق بر تأثیری گورلمش ایدی.

هله، جانب شرقده (مأمون) طرفندن خراسان ولایتنڭ مستقلاً (آل ـ طاهر) ه انحصاری [سنهٔ هجریه : ٢٠٤] وَمؤخراً (آل صفار) طرفندن اغتصابی [سنهٔ هجریه : ٢٥٩] وَبونلردن‌ده (آل سامان) ه انتقالی [سنهٔ هجریه : ٢٩٠] وَطبرستانده (دولت دیلمیه) نڭ تأسسی [سنهٔ هجریه : ٣١٥] وَعراق وَسوریه قطعه‌لرنده (آل حمدان) ڭ ظهوری بنیان دولتی خیلی رخنه‌دار ایتمش ایدی.

خصوصیله (عمادالدوله) لقبیله مشهور (علی بن بویه) نڭ شیرازی ضبط ایله فارسده ٣٢٢ سنهٔ هجریه‌سنده اعلان حکومت ایتمسی وَبرادرلرندن (رکن الدوله) یی ٣٢٧ سنهٔ هجریه‌سنده عراق عجمه، وَ (معزّ الدوله) یی‌ده ٣٣٤ سنه‌سنده عراق عربه اعزام ایده‌رڭ، اورالرینی‌ده قبضهٔ تصرفنه وَیا زیر حمایه‌سنه کچورمسی ایشڭ رنگنی بسبتون دگشدیرمشدی.

برکت ویرسونکه (بغداد) ده «امیرالامرا» نامیله ادارهٔ ملکیه و عسکریه‌یه نظارت ایدن آل بویه‌نڭ، اوچنجیسی اولان (عضدالدوله) بو صورتله انطفایه یوز طوتمش اولان شعلهٔ معارفی اشعاله همت ایلدی.

عضدالدوله، محب علم وعرفان، بر ذات فضائلسمات اوله‌رق (ابن العمید) لقبیله شهرت بولان رئیس الوزرا (ابوالفضل محمد بن حسین) نام فاضل شهیردن تحصیل کمالات ایلمشدی.

ایشته ملك مشار الیهڭ سایه‌سنده‌درکه، بغداد دارالفنونی یکیدن رونق بوله‌رق آز زمانده پك چوق ریاضیون وهیئیون یتشدیرمشدر.

فی الحقیقه (عضدالدوله)، ٣٦٤ سنهٔ هجریه‌سنده بغداده ورودنده اصحاب علم وحکمته حددن افزون اکرام واحترامده بولنمش وَ (ابن اعلم) لقبیله مشهور (علی بن حسن ابوالقاسم العلوی) ایله (عبدالرحمن بن عمر بن محمد بن سهل ـ الصوفی) یی کندوسنه معلم وَ (ابوالفضل جعفر بن مکتفی باللّٰه) ی کمال فضل وعرفانه مبنی مصاحب وندیم انتخاب ایتمشدر.

حتی امیر مشار الیهك « علم و معلمین ایله افتخار اولندیغی حالده، بنم نحوده معلم (ابو علی الفارسی) وَحل زیجده استادم شریف (ابن اعلم) وَکواکب ثابته‌نك سیر واماکننده استاذم، (صوفی) در » دیدیگی مضبوط کتب تواریخدر .

(ابن اعلم) بالذات اعمال ایلدیگی الات رصدیه ایله (بغداد) ده خیلی مدت رصدات ایله اشـتغال ایتمش وَاعتدالین نقطه‌لرینك حرکت رجعیه‌سنی کمال صحتـله تعیین ایده‌رك حقیقةً (بتانی) وَ (بنی آماجور) ی اسـلاف عظامنه خیرالخلف اولمشدر .

راصد شهیر (ابن یونس) زیج حاکمیسنده دیمشـدرکه « (بنو موسی) ایله (بنو آماجور) ك امر رصداتده‌کی دقت واهتماملری وَهندسه وهیئتده‌کی وسعت - معلوماتلری مشهور وَجمله عندنده معلومدر. شریف، (ابوالقاسم علی بن اعلم) ی طانیانلرده مشارالیه حقنده عین صورتله شهادت ایتمکده وَقدرت علمیه‌سنك درجه‌سی پك عالی اولدیغنی سویلمکده‌درلر . »

(عبدالرحمن الصوفی) ، بالخاصه کواکب ثابته‌نك رصداتیله اشـتغال ایده‌رك (بطلیوس) ك فهرسنی « کتاب الصور السمائیه » نامیله احیا ایتمشدر .

ایشته یوقاروده بالمناسبه اسملری ذکر اولنان مشاهیردن بشقه، مهندس مشهور [ابوالقاسم علی بن احمد المجتبی الانطاکی] ، منشی و شـاعر اولدیغی درجه‌ده هیئت وهندسه‌ده ماهر اولان [ابو اسحق ابراهیم بن هلال بن زهرون الحرانی الصابی] ، راصد [ابو حامد احمد بن محمد الصاغانی] ، صاحب زیج [هرون بن علی بن یحیی بن ابی منصور] ، [ابوالقاسم عبـدالله بن حسن] ، [ویجن بن وستم ابو سهل - الکوهی] ، [محمد بن عبدالله ابو نصر الکلواذی البغدادی] هپ مشار الیه [عضد - الدوله] نك سایهٔ حمایتنده یتیشان مشاهیردندر .

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

صالح ذکی

انكليز قادينلری وَآلفونس دوده

فرانسز حكايه نويس مشهوری آلفونس دوده‌نك، كچنلرده انكلتره‌يه سياحت وعودتی صره‌سنده ارباب نشرياتدن بريله ملاقاتنده انكليز قادينلرينی بكنمديكندن بحث ايلديكی شايع اوله‌رق، برچوق كفتكويه باعث اولمش ايدی .

ينه عالم نشريات منتسبلرندن سلاريوس كچنلرده دوده‌يی زيارت ايله اثنای مصاحبه‌ده نسوان حقنده‌كی مطالعه‌سنی اوكرنمك استديكندن، آلفونس دوده فرط تلاش ايله افادات آتيه‌يی سرد ايتمشدر :

« نسوانمی ؟ حفظنا الله ! آنلره دائر آرتق هيچ برفكر بيان ايتميه‌جكم . شايد بالمجبوريه برشی سويليه‌جك اولسه‌م بيله برچوق تأمل، براوقدرده احتياط ايله .....

« باقكز باشمی نصل بر درده صوقدم : برقاچ آی اوّل انكلتره‌يه سياحتله عودتمده بر سوری غزته‌جيلر اطرافمی احاطه ايتديلر . بونلرك جمله‌سی طبيعی انكلتره‌يی نصل بولديغمی، نه‌لر كورديكمی، نه كبی شيلردن خوشلانديغمی صوريور- لردی . بر بحثدن ديكر بحثه انتقال ايده ايده لقردی آره‌سنده غالبا بكا، انكليز قادينلرينك ظرافت تلبسدن محروم وَديشلری اوزون اولديغی سويلتمشلر . حقيقةً بويله برشی سويلدمی، يوقسه سويلدمی فرقنده دكلم ! يالكز شونی بيليورمكه، بندن روايت اولنان بو سوز ايچون باشمه قيامتلر قوپارديلر. اوزماندن برو تكميل انكليز مطبوعاتنك هدف تحقير و مؤاخذه‌سی اولدم . نره‌يه كتديسه‌م غزته‌لردن كسيلمش ميليونلرجه پارچه‌لر وَ مكتوبلر كوندرديلر . بردرلو يقامی براقديلر . حتی بوكون بيله كنارلری قرمزی قورشون قلمله چيزلمش برچوق

غزته پارچه‌لری آلدم . ظنمه گوره بونك صوكی گلمیه‌جك . بن هیچ ارادتم تعلق ایتمدیكی حالده هرمملكتك نسوانی حقنده ایدیلان تدقیقات ومطالعاتك فاعل مسئولی عد اولنیورم . بوغزته‌لرده‌كی مقاله‌لر، مؤاخذه‌لر بزم معهود احتیاطسزلق اوزرینه باشلادی . حالاده دوام ایدوب طوریور . نه دیه‌یم عزیزم ! بر طرفدن هیچ استمیه‌رك انگلیز نسوانك خصومتنی قزاندم ایسه‌ده، دیگر طرفدنده ینه خبرم اولمقسزین آمریقا نسوانی بندن پك حظ ایتمشلر . نامم قادینلردن بحث ایدن ادبانك لسانه دوشدی . رفقامدن برچوغی تایمسه برشی یازدرق افاده‌ده یا گلمش اولدیغمی ، اصل دیمك استدیگم بو اولمدیغنی آگلادوب بیان معذرت ایتمكلگمی نصیحت ایلدیلر . بونیده یاپمدم . مادام‌كه غیر اختیاری برشیدر اولدی . وارسون خیزینی آلنجه‌یه قدر دوام ایتسون .. »

موسیو سالاریوس بوصره‌ده موسیو دوده‌یه : « استرسه‌گز قادینلره، باخصوص انگلیز قادینلرینه خوش گورنمكگی هیچ بر وقت استمدیگگزی سزك طرفگزدن بن یازه‌یم . بو صورتله هم سز اوزون اوزادی‌یه تایمسه ایضاحاتده بولنمق كلفتندن قورتیلورسگز ، همده قادینلر حقنده لسانگزدن صدوری ادّعا اولنان احترامسزلق وَلا ابالیلكدن طولایی حقگزده‌كی مؤاخذاته نهایت ویرلمش اولور. » دیمسیله دوده دخی شو صورتله مقابله ایلمشدر :

« پك گوزل اولور عزیزم ، شو همتی دریغ ایتمه . همده علاوه ایت‌كه ، انگلتره‌ده‌كی سیاحتمدن فوق‌الغایه محظوظ اولدیغم حالده عودت ایلدم . وَپك گوزل خاطره‌لر محافظه ایلدم . وَبتون غزته‌جیلرك قارشوسنده قادینلردن بحث اولنمق ایجاب ایدرسه بیله بن هیچ آغزیمی آچمیه‌جغم . قادینلردن بحث ایتمك نصل برامر خطیر اولدیغنی آرتق درك ایلدم . شونیده بیان ایده‌یم‌كه، بر انگلیز رسالهٔ موقوته‌سنك برچوق ادبایه مراجعتله نسوان حقنده‌كی فكر ومطالعه‌لری نشر ایتمسندن فكر آله‌رق فرانسه‌ده « ره‌وو ده ره‌وو » رساله‌سی دها زیاده اظهار ذكا ایدرك ، بر مملكتك بر صاحبهٔ قلمندن استفسار رأی وملاحظه ایتمشدر . گچنلرده ایلك دفعه

رومانیا قرالیچه‌سنك « اولاح قادینلری » حقنده بر مقاله‌لری گورلدی . بو کرّه‌ده بزم مادامك فرانسز نسوانی حقنده بر مقاله‌سی نشر ایدلمشدر . [۱]

بزم مادامك مطالعات و تدقیقاتندن بحث ایتمك بکا دوشمز . فقط ظنمه قالورسه قادینی قادین طرفندن محاکمه ایتدیرمك وَ آندن صورمق قدر طبیعی وَخوش برشی اوله‌مز .

هرنه حال ایسه، فقط برجملهٔ کلامیه‌نك بکا بوقدر بلالر آچه‌جغنی هیچ خاطره گتورمزدم . بوندن بویله عمومیتله جنس ضعیف دینلان وَفقط علیهنده برشی سویلنه‌جك اولورسه حسابسز مدافعلری ظهور ایدن بوقسم حقنده هیچ بر صورتله بیان فکر ایتمیه‌جکمدر . »

ایشته بوصورتله موسیو آلفونس دوده نسواندن بحث ایتمامگه عهد ایتمشدر .

فرید

[۱] بومقاله‌نك گله‌جك نسخه‌یه درجی مصممدر .

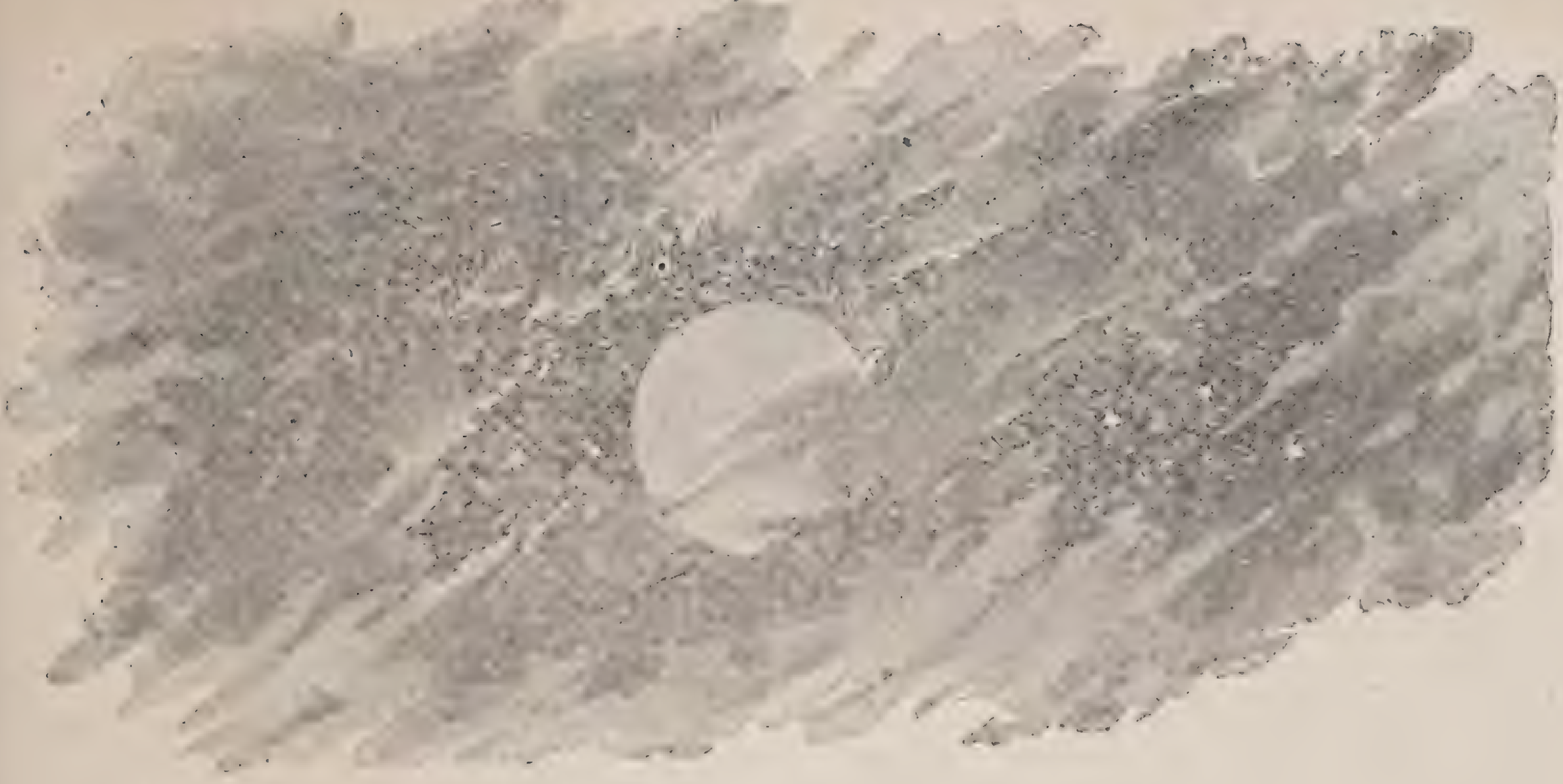

کائنات ایچنده بر سیاحت مخیله

[مابعد عن جزء ٥٥]

گوزیمز یتشدیگی مسافه‌لره قدر قمر خریطه‌لرینك بزه ارائه ایتمش اولدیغی گبی، طاغلر وَوادیلردن بشقه بر شی گوره‌میورز . بو طاغ وَوادیلرك سطح زمیننده دها بر چوق شیلر گوریور ایسه‌کده، نه اولدقلرینی بیله‌میورز . بلکه بر طاقم نباتاتدر . فقط بزم بیلدیگمز وجهله نباتاتك بوراده بولنمسی بر امر محالدر . نباتات صو وَهوادن وَهوا نوعندن وَصو ماهیتنده اولان شیلردن بسلنور . بوراده ایسه بو گبی شیلردن اثر بیله یوق . او حالده بوراده بزم بیلدیگمز وَتصوّر ایلدیگمز نباتات موجود دگل ایسه، حیوانلر وَحتی انسانلر بیله نه ایله تعیش ایده‌بیلورلر ؟ فقط بونکله برابر عجبا بوراده ذی عقل مخلوقات یوقمیدر ؟ فرض ایده‌لم که واردر . فقط بونلر بزم یانمزه دخی گلمش اولسه‌لر ذی عقل مخلوقاتدن اولدقلرینی آڭلامق بزم ایچون ممکن اوله‌مز ایدی .

مادامکه قمرده انسانلر ایله قونوشمقدن قطع امید ایتمك مجبوریتنده‌یز؛ بزده بشقه شی ایله اگلنه‌لم . فقط هوانك فقداننذن طولایی صمم حاصل اولدیغندن، بارى

بوراده سربستچه استعمال ایده‌بیلدیگمز عضولری ، یعنی قول وَ آیاقلری حرکت ایتدیرهلم . باق بوخصوصده پارلاق بر صورتده موفق اولدق . هر شیدن اوّل کندومزی اویله خفیف حس ایتمکده‌یزکه ، انسان اولمقدن زیاده قوش اولدیغمزه حکم ایده‌جگمز گلیور . سطح قمرده‌کی قوهٔ جاذبه ، سطح ارضده‌کی قوهٔ جاذبه‌یه نسبةً آلتی دفعه دها ناقص اولدیغندن ، اعضای بدنمزی خارق‌العاده وَشایان حیرت بر صورتده تحریك ایده‌بیلیورز . شوراده بر موسیقه چالمق ممکن اولسه ــ فقط هوا اولمیان برده موسیقه‌ده اولهمز ــ اویله دانس ایدر وَصیچرار ایدككه ، بزی اڭ ماهر بالسرین (تیاترووده رقص ایدن قزلر) گورسه بجاقلرمزده‌کی شعرڭ مکملیتنه باقه‌رق حسدندن چاتلار ایدی . بز ارضده ایکن یردن برماصه اوزرینه آتلایه‌بیلان بری شمدی عینی غیرتله یگرمی قدم ارتفاعنده کوچك بر تپه‌یه آتلایه‌بیلور . یانندن کچن بر آدمی جبینه صوقوب اورادن صاوشمق مهارتدن بیله عد اولنمز .

چونکه ارضده یگرمی فونتلق ثقلت نه ایسه ، بوراده‌ده آنڭ ثقلتی اوقدردر . یوکسك طاغلره طیرمانوب چیقمق بوراده عادتا اکلنجه‌در . یگرمی قدم عرضنده بولنان بر اوچورمڭ اوستندن آتلامقده بیوك بر ایش دگل . قوشدیغمز اثناده همان معلقده اوله‌رق قمره بر تماس ایله گیدیورز . سرعت سیرمزده بر درجه‌ده‌در که ، اگر یوکسك طاغلر اولمامش اولسه برقاچ گون ایچنده قمرڭ بر اوجندن او بر اوجنه قدر گیده‌بیلور ایدك .

اعضای بدنمز ارضده اولدیغنه نسبةً آلتی کرّه دها خفیف اولدیغنه گوره بر گون ظرفنده ارضده بولندیغمزه نظراً آلتی کرّه زیاده ایش گوره‌بیله‌جگمز آڭلاشلدیغی گبی ، غالبا اعادهٔ قوّت ایچون آلتی کرّه دها آز استراحته وَ اویقویه محتاجز . لکن دنیاده هرشیئڭ بر قصورلی جهتی اولدیغی گبی ، بوحالکده اویله بر جهتی واردر . قمرده گون مدّتی ایکی هفته اولدیغندن وَبناءً علیه بر گوندهلك قزانمق ایچون ارضده‌کی گونڭ اون درت مثلی چالشمغه مجبور بولندیغمزدن ، ارضده اولدیغنه نسبةً جاذبه اقتضاسندن اوله‌رق ، اعضای بدنمزڭ آلتی کرّه دها خفیف اولمسی وَ آلتی کرّه زیاده ایش گوره‌بیلدیگمز نه ایشمزه یارار ؟

تمام ایکی هفته‌می ؟ اوت، قمرده بر گونڭ مدّتی تمام ایکی هفته اولدقدن بشقه فضله اوله‌رق اون سکز ساعت دها وار. چونکه قمر — که بز بونی بوراده پك اعلا آڭلایه‌بیلیورز — یگرمی درت ساعت ظرفنده کندی محوری اطرافنده دور ایتمز. پك استر ایسه‌ڭ هیچ بر حرکت دوریه اجرا ایتمز دیه‌بیلورز. کندوسی تقریباً بر آی مدّت ظرفنده بیوك بر دائره رسم ایدرك کرهٔ ارضڭ اطرافنده بر دور اجرا ایدر دائمی و صادق بر رفیقدر. ایشته بو دوری اثناسنده کرهٔ ارضه دائمی و ابدی اوله‌رق کره‌سنڭ بر نصفنی گوسترمکده‌در. قمرڭ دیگر نصفنڭ نه حال و شکلده اولدیغنی شمدی‌یه قدر هیچ بر انسانڭ گوزی گورمامشدر. قمر بو خصوصده کبار قوناقلرنده افندیسنه دائما یوزینی توجیه ایدن وهیچ بر وقت آرقه‌سنی گوسترمیان مطیع وتربیه‌لی اوشاقلره بڭزیور. کرهٔ ارض هرگون محوری اطرافنده دور ایدرك هرطرفنی قمره گوستردیگی حالده قمر بالعکس بر صریغه طاقیلمش گبی ارضڭ اطرافنده طولاشمقده وسکنهٔ ارضه یالڭز برطرفنی گوسترمکده‌در.

فقط بو حال قمره اپی بر راحتسزلق ویرمکده‌در؛ چونکه هر طرفنی شمس طرفندن تنویر ایتدیره‌بیلمك ایچون ½ ۲۹ گون ظرفنده کرهٔ ارض اطرافنده‌کی دورینی اجرایه مجبوردرکه، بو سببله قمرده بر گیجه ایله گوندزڭ امتدادی کرهٔ ارضده‌کی یگرمی طقوز گونلك بر مدتدن عبارت بولنمقده‌در.

اون درت گون واون سکز ساعتلك بر گوندز پکده خوشه گیتمز شی دگل اما، بوقدر مدتلی بر گیجه‌ده نه یاپملی ؟ وقتمزی نصل گچورملی ؟ نه یپاجغز. براز مهتاب عالمی یپارز. یپارز امّا قمرده بولنیورز. آرتق مهتاب فلان اولورمی ؟ اولمز امّا بوڭا مقابل ارضڭ ضیاسی واردرکه، اوده لطافتدن عاری دگل. لطافتدن عاری‌می دگل ؟ بلکه لطافتی تصویر ایدیله‌مز بر حال. چونکه بزده، یعنی قمرده گیجه اولدیغی زمان بر شمس ایله کرهٔ ارض آره‌سنده بولنیور وارضده بولنانلرڭ قمری گوردکلری نسبته نظراً ارضی ضیای شمس ایله مضی اوله‌رق، اون درت دفعه دها بیوك گوریورز، بوندن بشقه بویله بر قمر گیجه‌سی ظرفنده کرهٔ ارض کندی

محوری اطرافنده اون درت دفعه دور ایدر . بناءً علیه بز آنی جسیم وَ فقط ضیاسی لطیف وَشمسدن دها مهیب بر جرم سماوی اوله‌رق گوریورز . بوجرم سماوی بزه اوقدر ملتفتدرکه ، گیجه‌لرمزی تنویر ایتدکدن بشقه، کرهٔ ارضك قره وَدکز جهتیله مالك اولدیغی منظره‌لرایله دخی قلوبمزی تنشیط ایدر . شمدی‌ارضده ایکن ضیای قمردن محظوظ اولور وَقلبمز حسیات شاعرانه ایله طولار ایدی . آرتق ضیای ارضك نه گبی تأثیراته بادی اوله بیله‌جگنی دوشونملی !

انسانلر کرهٔ ارض اوزرنده یشایه‌جقلرینه قمر اوزرنده یشامش اولسه‌لر کائنات حقنده نه غریب فکرلر پیدا ایدرلر ایدی . بزکه کرهٔ ارض سکنه‌سی‌یز . قمرك هر آی بر کرهٔ ارض اطرافنده بر دائره چویردیگنی بیلورز . عجبا انسانلر سکنهٔ قمردن اولسه‌لر بو کیفیته واقف اولورلرمی ایدی ؟ بیگه قارشو بر ایله بحث اولنه‌بیلورکه، واقف اوله‌مزلرایدی. قمرده بولنانلر قمرك، سیاحت اوزرنده بولندیغنی ذرّه قدر حس ایتمزلر . بالعکس قمردن کرهٔ ارضه باقیلدقده قمرك ثابت بر مسکن اولوب آنك اطرافنده بولنان هربرشیئك حرکت اوزره بولندیغی حقنده بالضروره بر فکر واعتقاد حاصل اولور . بوراده بولنانلرك قمرك ثابت اوله‌رق کرهٔ ارضك آنك اطرافنده دوران ایتدیگنی وَطبق ارضده بولنان انسانلرك قمرك وجودی آنجق سکنهٔ ارضه مشعله‌جیلك خدمتنی ادا ایچون بولندیغنی تصوّر وتخیل ایتدکلری گبی ، ارضك دخی یگانه مأموریتی قمرك گیجه‌لرینی تنویر ایتمك حقنده بر اعتقاد پیدا ایتملری قدر طبیعی برشی اوله‌مز . قمردن ارضه باقیلدقده کرهٔ ارض شمسدن اون درت کرّه دها بیوك گورنمکده اولدیغندن ، ارضده مالك اولدیغمز جسیم تله‌سقوپلره بوراده دخی مالك بولنیورز فرض ایده‌لمده باقه‌لم ارضده نه گبی شیلر گوره بیلیورز . بناءً علیه قمردن ارضه طوغری بر تلسقوپ توصیه ایده‌لم .

شمدی تله‌سقوپ ایله ارضه طوغری توجیه نظر ایتدیگمز وقت هوای نسیمی دیه ارضی احاطه ایدن زارك بزه نه قدر مجز بر شی اوله‌جغنی تصوّر ایده‌مزسکز. بونك ایچون بلوط وَساٸره‌دن بر بیوك قسمی سیلوب سپورمگه مجبورزکه آزاجق اولسون بر شی گوره بیله‌لم . فقط بز نه‌قدر مخیلاتده بولنمش اولسه‌ق نافله .

هوای نسیمی صورت متمادیه‌ده حرکت اوزره بولندیغندن بزده ارضده‌کی کافهٔ نقاطی متمادی بر اهتزاز وَبر تعلق اوزره گورمکده‌یز . نهایت غایت دقتله اجرا ایده‌بیلدیگمز ترصدات وَتله‌سقوپك بیك ایکی یوز دفعه بیوتمسی سایه‌سنده پارس ، لوندره ، ویانه ، برلین وَسان پترسبورغ شهرلرینك اسکی محل وموقعلرنده بولندقلرینی آ کلایه ـ بیلیورز . وسط درجه بیوکلکده‌کی شهرلریده فرق ایده بیلیورز . اڭ زیاده خوشمزه گیدن شی ایسه کرهٔ ارض قطبلرینی موسم شتا قاری آلتنده مستور وَخط استوا حوالیسنی عینی زمانده شمسك تأثیر شدیدیله ضیا نثار اولدیغنی گورمکدر . ارض دوران ایدوبده اوروپا قطعه‌سی گوزمزدن نهان اولدیغی زمان آمریقانك قره قسمی مصادف نظر تماشامز اولور . اوروپانك اڭ بیوك شهرلرینی فرق ایده بیلدیگمز گبی ، نویورق شهرینك موقعنی دخی گوره بیلیورز . ارض دورانه دوام ایتدیگندن ، گوزمز بحر محیطه مصادف اولوبده نهایت آسیا قطعه‌سنی گورمگه باشلادیغمز وقت ، بر طامله صویك بر فوچی‌یه معلق بولندیغی گبی اوستراليانكده آسیایه او نسبتده معلق اوله‌رق طوردیغنی مشاهده ایدیورز . براز یان طرفه باقار ایسه‌ك آفریقایی دخی گوریورزکه ، مالك اولدیغی چوللرك اپی کویلر تشکیلنه مساعد اراضی عرض ایتدکلرینی آ کلار وَنهایتده دخی محل عزیمتمزی دخی حسرتله گوریرز . فقط بو مشاهده بزه آرتق یوله چیقمنك زمانی اولدیغنی اخطار ایدر . اویله ایسه همان حاضر اوله‌لم . چونکه بورادن یولمز طوغریجه شمسه‌دره . بوده ظنمزه قالورسه آز بر یول دگلدر .

(مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده)

آلمانجه‌دن مترجمی :

طاهر یوسف

روما

عائله

پارس الواح معیشتی

مؤلفی : اوگوست ژەرمەن

مترجمی : حیدر ظفر

[مابعد عن جزؤ ٥٥]

والس ختام بولنجه کندوسنه یر آیاقلری آلتندن قاچیورمش گبی گلدی ؛ آز قالسون دوشوب بایپلەجق ایدی . فقط تنور النی یقالامش وایتالیان شیوەسیله بتکرار بسط سنوحاته باشلامش ایدی : — « سز نەقدر ظریف وملیحسکز . اوه ! بن بووالسی هیچ برزمان، هیچ برزمان اونودەمیەجغم ! » بوصدانك آهنك مخصوصی قزی جانلاندیردی . تنورك چهرەسنه عطف نظره جسارتلندی . او ، متصل قزك النی صیقیوردی ؛ قزده بتون روحنی : « — تشکر ایدرم ، موسیو » دن عبارت بولنان شو سوزلر ایچنه صیقشدیرەرق جواب ویردی .

بوندن صکرەده — ذاتاً آنك یرنده کیم اولسه ایدی بویله حرکت ایتمزدی ؟ — [لابارار] آنی بر ایکنجی والس ایچون دعوت ایتمکه گلمش ایدی .

دالغینلغی ، سرخوشلغی ، یشامق وسومك خصوصندەکی شادانلغی بر چوق درجەلر دها آرتمش ایدی . شمدی برشوقستان سماوی ایچنده غیر حقیقی بروجود، روحنك تیقن وتخیل ایتمش اولدیغی بر مخلوق پرستیده ایله تشریك خلجان ایدەرك رقص ایلیوردی . آفیون ویا خشخاش مبتلالری گبی برنوع جنت موقته ایچنده

ایدی‌که بو جنت آکا محیطی اولان تزییناتی خارق‌العاده .. قولی وجودینه برقبضهٔ ارتباط تشکیل ایدن آدمی شان آور ، معجز ادا گوستریوردی .

بویله بر سرگرانیٔ لاهوتیانه ایله دوندکاری صره‌ده دلیقانلی : « اوه ! سزدن بر یادکار آلمغی ، بنی هیچ بر زمان ترك ایتمیه‌جك اولان بر یادکاره نائل اولمغی نه‌قدر آرزو ایدردم ! » دینجه قز مقاومت ایتمامش ، بویله بر حال کندیسنجه پك زیاده موجب مسرت اوله‌جغی ایچون دلیقانلیده‌ده اویله بر محظوظیت عظیمه حاصل ایده‌جگندن امین بوله‌رق الی‌الابد حفظ ایتمسی ایچون بالو جزؤدانی اصوجه آکا ویرمش ایدی !

فقط بوده کافی درجه‌ده تهلکه‌یه القای وجود ایتمك صایلمازدی . والس ختام بولمدن اوّل تنور قزه پرستش ایتمکده بولندیغی ، آندن بشقه بر شیٔ دوشونمدیکنی ، آنی بردها گورمك آرزو ایتدیگنی‌ده سویلمش ایدی ؛ ایشته بوسوزلر « هوکه‌ت » لك قولاغنده بر ترانهٔ جانپرور ، حسن وشبابنی تمهیداً تغنی ایدلمش بر قصیدهٔ شان وظفر گبی چینلایوردی .

آنی بردها گورمك ، فقط نره‌ده ؟

بو اثناده [لابارزا] نك صداسی دها نازنین اولدی : حزین وسوداوی عشق بسته‌لرینی اوقورکن التزام ایتدیکی صداسی بوایدی . اوه ! آنك املی « هوکه‌ت» ی ینه بویله بر صالونده ، شو بدسیرت وعادی آدملر آره‌سنده گورمك دگل ایدی ! بر گون ، بعدالظهر ، قزك سربست بولندیغی بر آنده گوریشمك استیوردی . بوکا قارشو قز بر دقیقه‌جق تردد گوسترنجه شاید بو رجاسنه موافقت ایتمدیکی تقدیرده بر طاقم چیلغینلقلر اختیارینه ، حتی کندی کندینی هلاك ایتمگه بیله مستعد اولدیغی یمین ایله سویلدی ؛ زیرا آکا موته قائل اولورجه‌سنه پرستش ایدیوردی.

صداسی [آنتونی] نك : « بکا مقاومت ایدیوردی ؛ بن‌ده قتل ایتدم ! » دیه حایقردیغی زمانکی صداسنه مماثل اوله‌رق ، برمزار آهنگی کسب ایتمش ایدی .

هم‌ده عزمنده پك متین ، پك رضا داده گورندیگندن « هوکه‌ت » قورقدی . یا بو صحیح ایسه ؟ یا ، فی‌الواقع ، آنك ایچون انتحار ایده‌جك ایسه ؟

تربیهٔ سربستانه‌سندن ، برادرلری ایله تعاطئ افکاردن متولد اولان خصیصهٔ ریب وکمانی شمدی بالکلیه زائل اولمش ایدی. [لابارا] یی بودرجه بدبخت، هرشیئه بو درجه راضی گورنجه یورکنده عشق وترحمك بر صدمهٔ خالصه وحقیقیه‌سنی حس ایتدی :

— سزه بر موعد تلاقی تعیین ایده‌جکمی وعد ایدرم .

کوچوجك الی یکی باشدن تنورك النی صیقدی . ایشته عقد پیمان اولنمش ایدی .

.. فقط بو صباح ملاحظه باشلاینجه [هوگه‌ت] جسارتنك آزالدیغنی حس ایدیوردی . آرتق کندیسنی بودومانلی سرگذشت ایچنده دها ایلرو جذب وسوق ایتمك ایچون آقشامکی بالونك صیجاق هواسی ، سرخوشلغی یوق ایدی . جنت - شوخانه‌سنی بر رنك حقیقت ایله تلوین ایده‌جك اولان تذکرهٔ قطعیه‌یی تنوره گوندروب گوندرمامکده تردد ایدیوردی .

بونك ایچون تووالتی دوام ایتدیگی مدتجه آره‌صره درینجه بر صورتده ایچنی چکدرك نظری مضطرب ، قاشی چاتیق اولدیغی حالده هر دقیقه والهانه بر توقفه مجلوب اولیوردی . بر آره‌لق کندیسنی آینه ایچنده بگزی اودرجه صولوق ، گوزلری اویله بر دائرهٔ کبود ایله محاط ، دوداقلری اومرتبه رنکسز اوله‌رق گورنجه پدری ایله برادرلرینك لزومسز ، مناسبتسز سؤاللر ایراد ایتملرندن قورقدی . بونك اوزرینه همان دوداقلرینی اوزوم صاپی ایله دلك ایتدی ؛ یناقلرینه دوز گون ایله رونق ویردی ؛ نظرینه غائب اولان آتشی ، پارلاقلغی اعاده ایتمك ایچون کیرپیکلرینه سرمه چکدی ؛ بونلره پودره‌نك‌ده لطفی انضمام ایده‌رك چهره‌سنك اوته‌سنه بروسنه اجرا ایتدیکی دلکلر ایله گوج بلا دهازنده ، دها بیدار بر هیئت کسب ایتدی .

فقط احتیاج عشوه مندانه‌سی گچنجه کندیسنی بر لحظه ترك ایتمیان مرحمتسز دوشونجه‌نك یکیدن پامال زحمتی اولدی . [لابارا] یه موعد تلاقی تعیین ایده‌جکمی ایدی ؟ تنوری بردها گورمك آرزوسی ایله شوحرکت معیوبه‌سنك شیوعی

اندیشه‌سی آره‌سنده گرفتار ترددات اوله‌رق اوزون اوزادی‌یه ملاحظه ایتدی . صکره ، یواش یواش آرزوسی ملاحظهٔ وجدانیه‌سنه غلبه ایتدی . اوه ! دونکی جانربا دقیقه‌لری آنك یانی باشنده ، یالگزجه امرار ایتمك ! عین لرزشی ، عین خلجانلری یکی باشدن حس ایتمك !

بردنبره والده‌سنك اوطه‌سنده گورلدی ایشیتدی ؛ والده‌سی قالقمش ، بر چاریك ساعته قدر کندیسنی چاغیره‌جق ایدی : ایشه بر قرار ویرمك لازم گلیوردی . « هوگه‌ت » دون اقشام بالوده‌کی گبی پیشکاه انظارنده هر شیئی دوّار گوره‌رك شدتلی بر مبارزهٔ عصبیه‌یه مغلوباً بر قاچ خطوه دها آتدی .

صکره ، بردنبره ، بتون قوهٔ فکریه‌سی عودت ایتدی . اقتضا ایدن قراری ویرمش ایدی . شمدیکی حالده جسم وجانه بر آسودگیٔ عظیم گلیوردی ؛ اشیای منظوره شکل ابتدائیه‌لری ایله رونمون اولیور ، آرتق اعصابی رقصان ولرزان بولنمیوردی .

اوزرنده کاغد ، قلم بولنان کوچك بر ماصه‌یه طوغری یوریدی . اوتوردی ، انگلیز اصولی یازیسنی حروف محرره‌سنك حسن وانتظامنی التزام ایدن بر خطاط نشئه‌سی ایله سرپه‌رك غایت متوازن بر ادا ایله شو سطرلری یازدی :

« سوکیلی ومحترم آرتیست ،

« بوگون بعدالظهر مونسو پارقی موعد تلاقیدر . ساعت درتده ، [قورسل] بولواری جهتنده‌کی پرمقلق اوگنده حاضر ومنتظر بولنه‌جغم .

« هوگه‌ت »

بونی متعاقب شو آدره‌سی‌ده یازدی :

موسیو پەدرو دولابارّرا

لوژلباق زقاقی ، نومرو ۲۵

بو ایش‌ده بیتنجه ، تذکره‌یی اصولجه قورسه‌سنك ایچنه وضع ایده‌رك صکره اقلی یگرمی دقیقه قدر متفکر بر حالده قالدی ؛ نهایت صداسنی یوکسلده‌رك دیدی که :

— قالقوب حاضرلاندکمی ، والده‌جگم ؟

مادام « دورفوی » ده شو جوابی ویردی :

— اوت ، آرزو ایدرسه‌ڭ کل .

« هوگه‌ت » والده‌سنڭ اوطه‌سنه گیده‌رك اوّلا آلننه گلان شیلری گوزدن گچیروب بعده چالار ساعته نصب نگاه ایتدی : نصل ، ساعت اونه گلمش ایدی‌ها ! عجله ایتمك لازم گلیوردی ؛ زیرا مادمازل « فرانسیسکین » دخی درسنی ویرمك ایچون نره‌ده ایسه گله‌جکدی .

مادام « دورفوی » ایکلرجه‌سنه برصدا ایله دیدی که :

— دها پك‌ده ایرکن ! .. بربالونڭ فرداسی بوقدر ایرکن درس آلمغی نیچون قبول ایتدڭ ؟

— لکن ، والده‌جگم ، مادمازل « فرانسیسکین » بو آره‌لق پك زیاده مشغو-لدر . کباردن بر قادینڭ خانه‌سنده بر اویون حاضرلیور ؛ بعدالظهر تیاترو‌ده پروّوا یاپه‌رق آقشاملری دخی اوینایور . بورایه گلمسی آنڭ ایچون بر مروت نازکانه اثریدر . یانلرینه قطعا اوغرامدیغی بر چوق گنج قزلر دها واردر . خیلیدن خیلی اهمیتلی معاشلری رد ایده‌جك درجه‌ده مشغولدر .

مادام « دورفوی » کریمه‌سنڭ سرد ایتدیکی ملاحظاتی تصدیق وتسلیم ایتدی . اوت ، حال بویله ایکن مادمازل « فرانسیسکین » ڭ بورایه گلمسی بر اثر ظرافت ایدی . اگرچه اودرجه اقدام ومشقتله چالشمسی اقتضا ایتسه ایدی ، حالی پك زیاده شایان مرحمت اولوردی . بو آرتیستلرڭ حیاتی نصل بر حیات ! زواللی قادینجغزلر ، نه‌قدر غیرت وجسارت ابذالنه مجبوردرلر !

کندی کندینه آجیوردی ؛ بشقه‌لری بودرجه متانت وجدیت ایله چالیشدقلری حالده کندیسی هیچ بر زمان هیچ برشیٔ یاپمامش اولدیغنی دوشونه‌رك گوزلری صورت صمیمیه‌ده مکدر ، محزون بر رنك رقت کسب ایدیوردی !

« هوگه‌ت » ایسه دیوردی که :

— واز گچ ، والده‌جگم ، آغلامه . بر آز عجله ایدرسه‌ڭ دها ایو اولور .

— ایشته بیتدی ، یاوروم .

مادام دورفوی خدمتجیسی [روز] ك معاونتی ایله قورسه‌سنی گیدی، بروشنی طاقدی . حاضرلانمش ایدی .

آنا قز اوطه‌دن چیقدیلر .

ینه او آنده مادام دورفویك اوطه‌سنك تمامیله قارشوسنده‌کی برقپو آچیلدی :

— بونژور ، والده ؛ بونژور همشیره‌جکم .

هوگه‌ت خفیف بر تبسم نشئه‌ریزانه گوستره‌رك :

— آه ، ایشته لوسیه‌ن ... یا صحتکز ؟ هر زمانکی گبی مترقیمی ؟

— البتّه ، همشیره‌جکم .

لوسیه‌ن والده‌سی ایله همشیره‌سنی اوپه‌رك ، شمدی موقع رغبت واشتهارده اولان برشرقی‌یی میرلداندیغی صره‌ده پرمقلرینی دخی کوچك زیللر گبی نشئه‌ریزانه بر صورتده چتیرداتدی .

دورفویك اوغلرینك اڭ کوچکی بو ایدی . طبعاً پك عصبی وَپك ملایم اوله‌رق رقیق ، متحرّك بر سیماسی ، شیطنت وَذکاسی ایله شراره فشان گوزلری واردی . اوجلری طاغیدلمش وَیوقارو قالدیرلمش خفیفجه بر قومرال بیق ایله اورتلمکه باشلایان آغزی ، آچیلدقجه ، گوزل بر طور مستهزیانه وَسربستانه کسب ایدیوردی . الحاصل ، رفتار ومشوارینك سلامت وملایمتنده اویله بر مزیّت مخصوصه گورینیوردی‌که ، نه پدری، نه‌ده قرداشلری آندن بو درجه حصّه‌دار ایدیلر . وجودینك قسم اعلاسنی یقاسنك ایلیکی اوفاق بر چیچك دمتی ایله مزین سیاه بر جاکت ایچنده ایوجه صیقمش ، سیاه یلك وَسفید وسیاه خانه‌لی پانتالون ایله تناسب وجودینه بر قات دها رونق ویرمش اولدیغی حالده بو صباح کرچکدن پك ظریف بر بولوار یوصمه‌سی قیافتنده ایدی .

اوچی بردن مردیونی اینمکده‌لر ایکن هوگه‌ت آنی تکدیر ایتدی . عجبا دون گیجه « پاستوره » لرك سوواره‌سنه نیچون گلمامش ایدی ؟

دلیقانلی مبهم ومتردد بر طور خفیف گوستردی . « پاستوره » لرك خانه‌سنه

گیتمك آنك كاری اولمیوب بویله بر نمایش كبارانه آنجق « موریس » ك مشربنه موافق ایدی ! او ، سوواره‌لردن قورقیور ؛ حتی عندالاقتضا گیدیوردی . فقط گیتمامك ممكن اولدیغی زمانلر بونی كمال ممنونیت ایله یاپیوردی .

— بابام سنی یقالیه‌جقدر .

— پك اعلی ، وارسون یقالاسون !

پدر تكدیرلرینك كندی نظرنده بسبتون حكمسز اولدیغنی گوسترمك اوزره بر طور خفیف دها ابراز ایتدی . او ، بو درلو مسائل حقنده چوقدن قرارینی ویرمش ایدی . پدری هر لحظه آنك ضدینه باصمق ، هردرلو مزیاتنی انكار ایلمك احتیاجنی حس ایدیور ، حالبوكه موریسك خصائل وخصائصنی یاد وثنا ایده ایده بیتره‌میوردی . بوحال برچوق سنه‌لردن ، لوسیه‌نك مكتب عالی‌یه دوامه باشلایوب‌ده نوطه اولمق اوزره « پك ذكی ، فقط پك خفیف مشرب بر شاگرد » یولنده ورقه‌لر گتوردیگی زماندنبری دوام ایدیوردی . هم‌ده بو خفت مشرب آنی دائما صنفنك برنجیلری عدادنده بولنمقدن منع ایتمامش ایدی . فقط موریسك اطوار وقار ناكنه آلدانمش اولان دورفوی ایچون تقدیر وترجیحی هپ آكا حصرایتدیگنی گیزله‌مك بیله قابل دگل ایدی . آنك سودیگی شی موازنه وملاحظه‌لی بر فكره صاحب اوله‌رق ، امور جدّیه وَاقونومی پولیتیق ایله اشتغال ایدن برچوجق ایدی ! اك كوچك اوغلی ایسه بالعكس اك جدّی اموری تلقیده گوستردیگی خفت ، انسانلرك موجب استهزا جهتلرینی پك چابك فرق ایدن شدتلی بر خصیصهٔ ردیه ، حس نقادانه وَطلاقت مؤاخذانه ایله باعث كلالی اولیوردی .

هوگه‌تك مادمازل فرانسیسكین‌دن درس آلمسنه تخصیص ایدلمش اولان صالونه گیریلنجه لوسیه‌ن طوغریدن طوغری‌یه پدری ایله موریس اوزرینه دوشدیكه هر ایكیسی‌ده محاورهٔ معلومه‌لرینك ختامی اوزرینه دورفویك دار الاشتغالندن چیقمش ایدی .

هوگه‌تك لوسیه‌نه — بابام سزی یقالایه‌جقدر — یولنده سبق ایدن اخطار كاشفانه‌سی او آنده واقع اولدی . دورفوی اوغلنی گورر گورمز بر كرّه‌ایركیلوب

قالمش ایدی ؛ تازه چوجق آکا بونژور دیمك اوزره النی اوزادنجه پدری بو الی باردانه صیقدی .

— دون گیجه « پاستوره » لرك خانه‌سنه‌ده بویله گلدك ، دکلمی ؟

— موریسك گیده‌جگنی ظن ایدیوردم ؛ هم‌ده چالشمغه مجبور ایدم .

دورفوی اویله بر تبسم گوستردی‌که، بو سوزلرك هیچ برینه ایناندیغنی اشراب ایدیوردی . لوسیه‌ن چالشسون ها ! بویله بر حادثهٔ عجیبه‌نك تماشاسنی جداً پك آرزو ایدردی .

موریس‌ده اگلندی ؛ چونکه اوده پدرینك رأینه اشتراك ایدیوردی .

لوسیه‌ن هیچ یرندن قیپردامدی . پدرینه لنفائی برطور ایله شو جوابی ویرمگی کافی گوردی :

— چالشمامش اولسه‌ایدم بیلمم‌که نصل اگلنوردم ... سنك بکا ویردیگك شی ایله ذاتاً پك ایلری وارمق ممکن دگلدرکه ...

دورفوی بو سوزی ایشیدنجه بر کره یرندن صیچرادی . نصل ، یگرمی آلتی یاشنده اولدیغی حالده اوغلی اونده اقامت ایتدیریور ، بسلیور ایدی‌ده بو حالا ممنون دگل ایدی‌ها ! بوندن فضله دها نه استیوردی ؟

لکن لوسیه‌ن فطرةً منازعه‌جو دگل ایدی . هر درلو مجادلاته قیصه‌جه یکون چکمك ایچون هوکتی در آغوش ایده‌رك :

— ایشته انتقامی سنك اوزرکده آلیورم .

دیمکله اکتفا ایتدی .

بونك اوزرینه دورفوی چوجقلره وبالخاصه نعمت ناشناسلقلرینه طعن وتشنیع ایده‌رك صالوندن چیقدی . لکن پارده‌سوسنی گییدیگی صره‌ده یوقارو اوشاغی معاونت ایدرك دیدی‌که :

— ویلیام ، قیصه‌جه بر طولاشه‌رق یارم ساعته قدر عودت ایده‌جگم ؛ شاید مادمازل فرانسیسکین گلورسه سویله‌ده بنی بکلسون .

يدنجی لوحه

پدری گیدر گیتمز لوسیه‌ن موریسه یاقلاشدی .

هوگه‌ت مادمازل فرانسیسکینك بر آزدن کندوسنه ازبر اوقوته‌جغی لا راسین اثك بر قطعه‌سنی ازبرلمك اوزره صالونك بر کوشه‌سنه چکیلمش ایدی . محیطاتی هیچ قید ایتمکسزین غایت متفکر وتمامیله ذوق آشنای ادب بر آدم گبی قطعه‌نك بعض ابیاتنده قاشلرینی چاته‌رق یواش صدا ایله اشعار نفیسه‌سنی اوقویوردی . قارشوسنده مادام دورفوی قناپه اوزرینه یاصلانمش ، گوزلری نیم کشاده ، باشی آغیر ، اعضاسی بیتاب اوله‌رق آلای کچوریوردی . خیر ، صحیحاً گیجه پك آز اویویه‌بیلمش ایدی ؛ صحتی یولنده گیتمیوردی .

بو اثناده لوسیه‌نك صدای شطارتناکی اورطه‌لغی چینلاتدی .

— نه دیرسك ، موریس ، پدرمز افندی بو صباح دخی صول طرفندن قالقمشدر .

موریس پدری ایله کندی آره‌سنده برمذاکرهٔ مدیده جریان ایده‌رك محاوره‌لرینك هیچ بر زمان بو درجه صمیمیت کسب ایتمامش اولدیغنی‌ده بیان ایتدی .

— او سنی حمایه ایدیور .

— بن‌ده کندوسنی ممنون ایتمگه چالیشیورم .

— مع‌مافیه بن‌ده آنی کوجندیره‌جك بر شی یاپمیورم .

موریس جدّی برطور طاقندی . لوسیه‌نك امر معاشرتده مهارتی یوق‌ایدی . پاستوره‌لرك سوواره‌سنه مطلق گیتملی ایدی .

بونك اوزرینه لوسیه‌ن قوللرینی سمایه طوغری قالدیره‌رق :

— اوه ! ینه بو مسئلهٔ مزعجه . اورایه سن گیتدکمی ، باقه‌یم ؟

— بنم برضیافتم واردی .

— حال‌بوکه اوراده سنك موجودیتك بنمکندن دها زیاده لازم ایدی .

موریس برادرینه بر طور اضطرابنمون ایله عطف نظر ایتدی . او ایسه

بونك هیچ فرقنه وارمیور ایمش گبی گورندی . مع مافیه صرف ایتدیگی جمله‌یه ایچندن ممنون اولدی . اوتوز سکز یاشلرنده قدر ، عزمنده متین بر انگلیز مقلّد ومبتلاسی اولوب طراوت جلدیه‌سنی شبهه یوق‌که مداومت ایتدیگی صغوق صو بانیولری وَبوکا مماثل اسباب مداوات ایله محافظه ایتمکده بولنان مادام پاستوره‌نك موریس حقنده برمغلوبیت قلبیه‌سی اولدیغنی بیلیوردی . عجبا وظائف ازدواجیه‌یی اونودان بو قادین مشتهی مغلوبیتلر ، غشی آور تسلیمیتلره قدر وارمشمی ایدی ؟

لوسیه‌ن بو نقطه‌یه دائر اسراف کلامه جرأت ایده‌مز وَذاتاً ، حقیقت امرده ، بو مصلحت کندوسی ایچون تماميله سیّان وبی اهمیت ایدی . شوقدرکه برادرینك بر آز اندیشناك اولان مآل سیماسندن تأثیر مطلوبی حاصل ایتدیگنه انتقال ایلیه‌رك ممنون اولدی ؛ بر طور مهملانه ایله شو سوزی‌ده علاوه ایتدی :

— پاستوره‌لرك خانه‌سنه گیتمك سنك ایچون وظیفه اولدیغنی سویلیوردم ؛ چونکه سن اوراده بندن زیاده مظهر محبتسك . حال بوکه سن‌ده گیتمیجه بن کندیمی سیویشمگه بسبتون مأذون عد ایتدم .

بو کلمه‌لری ، سویلدیگی سوزه بر فتنهٔ شیطنتکارانه قاتمیان بر آدم گبی غایت مبالاتسز بر طور ایله ایراد ایتدی . موریس اعادهٔ متانت ورزانت ایده‌رك جواباً دیدی‌که :

— اصل بن بولنه‌مدیغم ایچون سن گیتملی ایدك یا . والده ایله هوگه‌ت ، تك باشلرینه عودت ایتمگه مجبور اولدیلر .

— لکن مشتریلر ایله مذاکره اولنه‌جق بر ایشم اولدیغنی سویلدممی ایدی یا ؟

— اوه ! اوه ! گوزل لطیفه !

لوسیه‌ن اوموزلرینی قالدیردی . موریس ده باباسنی تقلید ایدیوردی ؟ آنك چوق چالشدیغنه ، زنگین مشتریلره چاته‌رق بورسه‌ده مبلغ عظیم قزاندیغنه اوده ایناغیور ایدی‌ها ؟ پك اعلا امّا یلان سویلدیگنه نه‌دن ذاهب اولیوردی ؟ بونده نه استفاده‌سی واردی ؟

فقط بو مسئله‌ده عناد واصرارك فائده‌سز اولدیغنه دفعةً حکم ویردی .

بشقه‌لری جانلری نصل استرسه اویله تصوّر ایتسونلر ! بدايةً مستحضر بر فکره صاحب بولنان آدملری بوفکرلرندن واز کچورمگه نه‌دن چبالاملیدر؟ ایشلك ایوسی آنلرك سویله‌نیشلرینه مساعده ایدرك یاپدقلرینی تماشا ایتمکدر .

بو محاکمه اوزرینه طپوغی اوستنده بر کرّه دوندی؛ صالونك جاملی قپولرندن برینه طوغری یوری‌یه‌رك آچدی ؛ بالقون اوزرینه چیقدی . آیاقلری آلتنده بر جهتی انعطاف آفتاب ایله غایت منوّر وَنوبهارك دم ظهورینـه مخصوص زمردیٔ‌ لطیف وتر ایله روحپرور آغاجلر سایه‌سـنده بر شـطارت بسیمیه مظهر اولان (مالرب) بولواری امتـداد ایدوب گیدیوردی . اوست قاتلری ، آچیق رنکلی لباسلر اکتسا ایده‌رك فیض آفتاب ایله برقات دها کسب آن وتوان ایتمش اولدقلری ایچون تبسمات مسعودانه گوسـترن یولجیلر ایله مالامال اومنیبوسلر سـیر ودور ایدیورلردی . عربه‌لر دخی سرعتلیجه بر مشی ایله یکدیگرینـه پیرو اولیور ، هله قادینلر قورسـه‌لری چیچکلرله مزین ، شمسیه‌لری آچیق ، سیمالری جیادت نسیم - بهار ایله رونقپذیر اوله‌رق متمادیاً کچیورلردی .

لوسیه‌ن بونلردن برخطوهٔ سریعه ایله یوریان بردانه‌سنه دقت ایتدی‌که، آنجق اون یدی اون سکز یاشنده واردی . اندامی دیده‌نواز ، گوزلری خنده‌گاه ناز ، هر تار گیسوانی برشوریدهٔ عشوه‌ساز اولان بوقزجغز هیچ شبهه یوق‌که بر مودیستره ایدی . آردی صره اوفاق بر کوپك ، بر پارس فینوسی گیده‌رك قزك میسوسنی ایصیرمق ایچـون هر لحظه آکا طوغری صیچرایوردی . کنج قز دخی فینونك شو عناد تسلطی ایله محظوظ اولوب خنده‌ریز بر چهره ایله آرقه‌سـنه دونیور ، شمسیه‌سی ایله کوچك کوپکی اصولجه حاشلایوب اوصلاندیرمغه، فقط بیهوده یره ، تصدی ایدیور ؛ فینوجغز دخی بو طور تهدید اوزرینـه گیرو گیرو چکیلوب غضب وتهور ایله حاولامغه باشـلایوردی . بر قاچ ثانیـه صکره عین مجـادله‌یه تکرار باشلانیور ؛ مینی مینی قزجغز فینوبی یقالامق ایچـون آلدیغی طور مخصوصـده میسوسنك قیرمه‌لی اتکنی گوستریور، اوده کوشه‌لری صاری سیاه ایپك چورابلرك محبوسی اوله‌رق روغنلی بر قوندره ایچنه ظریفانه صیقیشمش بولنان بر آیاغی میدانه

چیقاریوردی ؛ بو اثنـاده گوزل چهره‌سی ایکی چشم کبود متبسمك ، غایت بیاض دیشلر اوزرنده کشاده ، اولغون برکراز رنکنده‌کی قپ قرمزی بر آغزك لطف ـ مشترکی ایله ایثار شـطارت ایدیوردی . بر نشـئهٔ زندگانی‌یه جلوه‌گاه اولان بو بولواری ، بو آغاجلری ، بو گونشی ، او قدر حلاوتلی اولان شـو کنج قزی ، هپسی بختیار گورینان شو مارین وعابرینی گوردکجه لوسیه‌نك دماغی کسب حرارت ایدیور ، قلبنه وجد وابتلا گلیوردی ؛ بو صره‌ده بر هجمهٔ مسرت وسـعادت ایله موریسك اوموزینه اوره‌رق :

— آه ! یشاسون پارس ! یشاسون حیات !

دیه حایقردی . موریس باشنی صاللادی :

— سن هیچ بر زمان جدّی اولـه‌میه‌جقسك .

— اولمیه‌یم ؛ ذاتاً بن جدّیت ایله اگله‌نورم .

— حالبوکه اویله اولمغه چالشملیسنك .

— باه ! نیچون عجبا ؟... یاشم هنوز یگرمی آلتیدر ؛ هم‌ده سنك گبی بر گون بیوك بر دائره‌ده ، بیوك بر مأموریت آلمق خولیاسنده دگلم .

— هرنه‌ایسه بلکه‌ده حقلی اولان سنسك .

موریس بو صـوك سـوزلری مرارتسز ایراد ایتمش ایدی . برادری آکا چوق پاره قزانمقده بولنـدیغنی سویلیه‌لیدنبری آنی تأدیب وتربیـه خصوصنده‌کی حقوقنـك آزالدیغنی حس ایدیوردی . اوّل امرده بر حرکت ابتدائیـهٔ حسد گوسترمش ایدی‌ایسه‌ده کندی حال ضجرت ووخامتنی دوشوننجه بو حرکتی توقیف ایتمش ایدی . او بش پاره‌سز بر حالده بولنـه‌رق تأدیه ایدیله‌جك بورجلری‌ده واردی . آه ، لوسیه‌ن آنی بو صقندیدن قورتاره بیلمش اولسه ایدی !

بر لحظه قدر طبیعت وسوسه‌داری ، اشتباهات مسروده‌سنه غلبه ایتدی . پدری نه دیرسه دیسون لوسـیه‌نك پك چوق اکلنمکله برابر چالشمقدن‌ده خالی قالمدیغنی بیلیوردی . فقط عجبـا قرداشی کنـدی کندینی مدح ایتمامشمی ایدی ؟ عجبـا سویلدکلری بر اساسـه مستندمی ایدی ؟ حالبوکه اگر کندوسی ، یعنی موریس

دوچار عجز ومغلوبيت اولوب‌ده پدرینه مطلوب دینی‌یی لوسیه‌ن گتیره‌جك اولورسه او نصل بر مزلقهٔ خرابیته دوشه‌جكدی ؟

بردنبره قرار لازمی اتخاد ایتدی .

بو ترددات فائده‌سز ایدی. هرنصل اولورسه اولسون حركت ایتمك ، اجرا آتده بولنمق لازم گلیوردی . بالقون اوزرنده لوسیه‌نك یانی باشنه طیانه‌رق محبتكسترانه بر طور ایله صوردی :

— دیمك ، حقیقةً ، چوق پاره قزانیورسك ؟

لوسیه‌ن‌ده دیدی‌كه :

— بو آره‌لق ایشم یولنده گیدیور .

— پك زنكینمیسك ؟

— پكمی ؟.. خیر ! فقط راحتم .

موریس خجلتنی گیزلمكه چالقله برابر بیان مافی البال ایتدی . برطاقم دوستلرینه قرضاً پاره‌لر ویرمش اولدیغی حالده آنلر طرفندن تأدیه ایدلمامش ایدی . شمدی پك صیقندی ایچنده بولنه‌رق باباسندن هیچ بر شی استمامكی‌ده آرزو ایلیوردی . عجبا آیك نهایتنه قدر لوسیه‌ن آكا قرضاً یوز لیرا ویره‌بیلورمی ایدی ؟

لوسیه‌ن گولمكه باشلادی وَقرداشنك یوزینه برطور شادمانی‌ایله باقه‌رق دیدی‌كه:

— هله باق ! دوگونمی یاپه‌جقسك ؟

— خیر ... خیر ... ایشته سویلدم‌یا ...

— یاه ! حقك واردر ... سن پك جدّیسك ؛ ایشته گوریورسك آ ...

بعده چهره‌سی قرداشنه خدمت ایتمك نشئه‌سی ایله انبساط ایدوب صافدل بر چوجق اداسی ایله علاوه ایتدی :

— البته طلب ایتدیگك مبلغی سكا قرضاً ویره‌بیلورم ... حتی بو تكلیفكدن طولایی پك‌ده ممنون ومحظوظم !.. وجودینه لزوم قوی حس ایتدیگك شیئی ساعت درتده گتوریرم .

— بابامه هیچ بر شی سویلمزسك ، دكلمی ؟

— بدلاميسك ؟ بونده آكا متعلق بر ايش وارمى ؟

— سن پك نزاكتليسك !

كسب آسودكى ايتمش اولان موريس خشونت طورينى ينه طاقنمش ايدى . ساخته اولەرق گوستردیگی شوق صميمیلگى غائب اولمش ايدى . شمديكى حالده بر قاچ گون قدر راحت و آسوده بولنەجقدى . الڭ اهميتلى مصلحتى قوەدن فعله چيقارمش ايدى .

ايكى دليقانلى بر قاچ دقيقه قدر دها يان يانه قالديلر . موريس ، مادمازل دولانژاللى ايله تعقيبنه مجبور اولديغى خط حركتى وتصميمات واقعەسنه منافى اولەرق هيچ بر شى ظهور ايتمديگى تقديرده نگهبان حالى اولان استقبالى دوشونديگندن وضعاً متفكر ؛ لوسيەن ايسه نظرى گورديگى شيلرڭ كافەسندن محظوظ ، حالندن ممنون وبختيار ، قيد استقبالدن وارسته بولنەرق يالڭز بو قدر جانفزا بر هواده شمدى‌يه دكين نه (بولونيا) اورمانده ساعت بش صولرنده ، نه اوپونلرڭ ايلك دفعه موقع تماشايه وضعنده تياترولرده ، نەده پارس ظرافت پروران گروهنڭ جاى ذوق وصفاسى اولان مواقعڭ هيچ برنده گورمامش بولنديغى تازه وصاحب مزيّت بر مخلوقى ... هم پك گوزل ، همده كندى گبى شن وشوخ اولمسى لازم گلان بر نديمهٔ جانى سومەنڭ پك لذتلى اولەجغنى كندى كندينه تخيل ايله مشتغل ايدى .

بو تخيلات ختام بولنجه بر نقطەده آرامه تحملى اولەميان لوسيەن صالونه بر لحاظهٔ نظر عطف ايتمگه گيتدى . دها تجسساتى بيترمدن :

— موريس ، موريس !

ديه حايقردى . موريس ايسه صورتى آصەرق گرى دوندى :

— نه وار ؟

— ايشته فرانسيسكين ! كندوسنه بر بونژور ديمزميسك ؟

لوسيەن قرداشنڭ جواب ويرمسنى بكلەمكسزين بالقوندن صالونه آتلادى .

مادمازل فرانسيسكين آرقەسنده غايت بسيط بر صباح تووالتى ، باشنده ظريف

وشـوخانه بر شـابقه اولدیغی حالده ایچرویه گیرمش ایدی . هوگەت همان آکا طوغری قوشمش وَاللرینی صیقەرق بر نیاز اندیشناك ایله استفسار خاطر ایتمکده بولنمش ایدی . لوسیەنده همشیرەسنه التحاق ایدیوردی .

قومدیاجی قز بایغین گوزلرینی چویروب دانتلادن عبارت اینجه بر مندیل ایله روزکارلندی ؛ هرکسه صیقیلمش دیشلر آرەسندن میرلدانیرجەسـنه بر بونژور ایله سلام ویردی . وَکویا بیوك بر یورغونلغه قارشو مقاومت دلیرانه گوسـتریوزمش گبی کلمەلری، بر دگرمن چرخنك قوۀ تبعیدیەسنه دوچار اولەرق تلاشلی ، ولولەلی بر صورتده آقوب گیدن اوفاجق طالغەلر گبی شلاله حالنده دوشـیرەرك عجله تکلمه باشلادی . اوه ! آرتق صبر وتحملی قالمامش ایدی . خیر ، آرتق تحمل ایتمك قدرتنك خارجنده ایدی ! اوه ! آنك حیاتی نه بلالی ، نه طاقتسوز بر حیات ایدی ! چیلدیرمش ، تمامیله چیلغنجەسنه بر حال کسب ایتمش ایدی !

هوگەتك اللرینی طوتدی وَکندی اللری ایچنده اوغوشدیرەرق :

— بنی معذور گوریکز ، سـوگیلی یاوروجغم ؛ سزه حصر ایدەجك آنجق یاریم ساعت قدر وقتم واردر .

بیك درلو حرکت وغیرت ایله یرندن قالقمغه وَمادمازل فرانسیسکینك یانـنـه قدر کلمکه قدرتیاب اوله بیلمش اولان مادام دورفوی بر چهرۀ محزون گوستردی . نصل ، بو بیچاره قزجغز بودرجه تلاشلی ، وظائف مخصوصۀ صنعتی ایله بو مرتبه مشغول وبیتاب ایدیها ! اوه ! زواللی قزجغز ، آکا نەقدر آجیوردی !

لوسیەن والدەسنك تألماتی قیصەجه کسدی . آنك مزاجنی بیلوردی : شاید سوز سویلمسنه مساعده اولنورسه بر دها صوصمق بیلمزدی . مادمازل فرانسیسکینه صوردیکه :

— پروَوایه صباح وقتنده باشلایورمیسیکز ؟

صنعتکار قز اوموزلرینی قالدیردی . قطعیاً پروَوا ایتمیـوردی . شـوقدرکه ویردیگی درسلر ایله بتون اوقاتی محصور ایدی . ازجمله بو گیجه بش ساعت قدر اویویه بیلمش ایدی . همده لوسیەن آنك شمدی ، یعنی بویله صباحلین ساعت اون

بچقده نره‌دن چیقدیغنی بیلیورمی ایدی ؟ تمام ، ایشته دوشس [داستوزغ] ك یانندن گلیوردی ؛ آکا صباحلین ساعت طقوزدن اعتباراً بر منظومه‌یی پروا ایتدیرمش ایدی‌که، دوشس یارین فقرا منفعتنه مرتب برضیافتده اوقومغه مجبور ایدی . اوه ! بوندن شکایت ایتمیوردی ؛ چونکه منظومه پك گوزل ایدی ؛ بر تحسرغریبانه‌نك هیكل تصویری اولان او آتشین بیتلر اعماق روحه بیله وجدولرزش گتوریوردی! اوّل امرده منظومه‌نك قائلی زرهلی آلاینده‌میر آلایلق ایتمش ایدی .

— بو بر کفالتدر .

فرانسیسكین بو سوزده‌کی استهزایه قولاق آصمدی . هوگه‌ته توجه ایده‌رك سوزینه دوام ایلدی :

— عزیزه‌م ، دون سزه مادام پاستوره‌نك خانه‌سنده سویلمش اولدیغم سوزله برابر صباحك دم متباقیسنی سزه تخصیص ایده‌بیله‌جگمی ظن ایدوب طوریرکن صوك دقیقه‌ده پرنسس [دوراواره] دن کوچك بر پوصله آلدم . سوگیلی پرنسسمز اون بش گونه قدر دراماتیق بیوك بر سوواره ویریور . [لابیش] ك [غرامر] ی ایله آقاده‌میدن عزیز [قوپه] مزك [یولجی] عنوانلی پیه‌سلری اوینانه‌جقدر . بو خصوصده بنم‌ده نه‌درجه اختیار زحمته مجبور اوله‌جغمی تخمین ایدرسکز . پرنسس بره‌زیلیالی اولدیغندن خفیف بر آقسانی واردر . بناءً علیه آهنك لسانی صورت مخصوصه‌ده تعدیل واصلاح ایلمکلگم لازمدر . صکره اویون آرقداشلری‌ده پك شهرتلی دگلدر ؛ آنلرده نظارت وادارەیه پك زیاده محتاجدرلر . بونلر آره‌سنده اوّلا پرنسسك زوجی ویقونت [ده‌زانداری] ، صکره معلومکز اولان زنگین بانکر موسیو [لاریو] ، برده بولونیا اورمانـه پك سوسلی اوله‌رق چیقان ویانه‌لی قونتس دو [سلجباغ] واردر .

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

مطبعهٔ ابو الضیا

مجموعهٔ ابو الضیا

۱۷ نجی سنه

جزؤ ، عدد : ۵۷ — محرم ۱۳۱٤

عودت

اشعار عهد شباب

ناظمی

هانریخ ـ هاینه

[مابعد عن جزؤ : ۵٦]

۲۸

قورقونج بر هوا . یاغمور یاغیور . روزکار اسیور قار یاغیور . بن پنجره‌یه اوتورمش قارا کلغه باقیورم .

یالکز کوچك بر ضیانك پارلادیغنی کوریورمکه یواش یواش یوریور .

بو بر اختیار قادین که فناریله سوقاقدن کچیور .

ظن ایدیورم که اوٓن ویمورطه ویاغ صاتون آلمشده کلیور . سودیکی کنج قزینه چوره‌ك یاپمق استیور .

سودیکی کنج قزی اوده بیوك بر قولتقده راحتجه اوتوریور . ماری اویومش برحالده وبر کوزینی قیرپه‌رق لامبانك ایشیغنه باقیور . صاچلرینك آلتون رنکنده‌کی اورکولری کوزل وطاتلی سیماسی اوزرنده موجه‌لنیور .

۲۹

ظن ایدیورلرکه بن چوق کدر ایدیورم ومحبتدن اولیورم . نهایت بن ده دیکرلری کبی بوکا اینانمغه باشلایورم .

سکا ای گوزلری بیوك اولان معزز کوچك ! سکا دائما سویلرم که سنی تعریف ایده‌میه‌جك درجه‌ده سویورم وبو سودا یورکمی یاقیور .

لکن اوطه‌مده یالکز اولدیغم وقت بویله سویلرم . وا اسفا که سنك حضورنده دائما ابکم قالیورم .

اوراده بر طاقم فنا خیالات وارکه آغزمی قاپایورلر . ایشته بو ایو وفنا خیالات سببیله نه‌درکه ایواه ! .. بن بوگون بوقدر بدبختم .

٣٠

سنك زانباق گبی بیاض پارماقلرکی بر دفعه دها اوپمك وقلبمك اوستنده طوته‌رق سکونتله گوز یاشلری دوکه دوکه اولمك ایسترایدم .

منکشه رنکنده‌کی ایری گوزلرکزك گیجه گوندوز پیشگاهمده رونقطراز اولدیغنی گوزمیورم . ایشته بونلردرکه بنی بودرجه پریشان ایدیور !. بومادی ورقیق معمالر نه افاده ایلیورلر ؟ ..

٣١

ایکیسی‌ده بربرینی سویوردی ؛ لکن هیچ بری دیگرینه اعتراف عشق ایتمك استمدی . ایکی دشمن گبی بربرینه باقیورلردی ؛ حالبوکه شدت محبتدن اولمك اوزره ایدیلر .

نهایت افتراق ایتدیلر ویکدیگرینی یالکز اوزاقدن اوزاغه رؤیاده گوردیلر . چوقدن بری اولمشلردی ؛ بونی کندیلری هنوز اوگرنه بیلمشلردی .

٣٢

ای آرقداشلر ! قلبمك مضطرب اولدیغی مزاحمدن سزه شکایت ایتدیگم وقت اسنه‌دیکز وبکا بر شی سویلمدیکز ؛ لکن بو آلاملە ماهرانه انشاد شعر ایتدیگم وقت بکا ابذال مدایح ایلدیکز .

۳۳

شیطانی چاغردم . گلدی . آنی گورنجه حیرت ایچنده قالدم. چرکین دگل. همده ایچمیور . سویملی وَلطیف بر آدم که گنج اولمقله برابر، نازك وَکندی دنیاسنه واقف . بو مکمل بر دیپلومات . کلیسا ایله حکومته دائر ماهرانه ادارهٔ لسان ایدیور . براز رنگی اوچوق ایسه‌ده بوده جالب حیرت برشی دگلدر . « هه کل » ایله سانسقریت لسانی تحصیله قالقیشدی . سودیگی شاعر دائما « قلوپستوق » در. مؤاخذه‌یه قارشمق استمیور . بونی هر وقت بیوك ننه‌سی « هه‌قات » ه براقمش . حقوق تحصیلی ایچون صرف ایتدیگم مساعی‌یی تقدیر ایتدی . کندیسی‌ده گنجلگنده بونکله مشغول اولمش . بنم دوستلغمك کندیسنجه بیوك قیمتی اولمیه‌جغنی بکا تأمین ایتدی . وَبونی سویلیه‌رك نازکانه اگیلدی . صکره بکا اسپانیا سفیری نزدنده بوندن اوّل بر برمزه تصادف ایدوب ایتمدیگمزی صوردی . واقعا چهره‌سنی دها یقیندن گوردیگم وقت اسکیدن معارفه‌مز اولدیغنی تخطر ایتدم .

۳٤

ای آدم اوغلی، صاقین شیطانله استهزا ایتمه ! حیات قیصه‌در وَحکم، ضروری بر خیال عامیانه‌دن عبارت دگلدر .

آدم اوغلی، بورجلرینی صای ، حیات اوزوندر. شمدی‌یه قدر دفعاتله یاپدیغك گبی برکرّه دها بورج آله‌جقسك .

۳۵

اوچ کاهن هرشهرده صوریورلردی :

« چوجقلر، قزلر، بیت‌اللحمك یولی نره‌ده‌در ؟ »

گنج اولسون ، اختیار اولسون بونی کیمسه بیلمیوردی . کاهنلر یوللرینه دوام ایدیورلردی . صاف ورقیق بر ضیایی تعقیب ایدیورلردی .

نهایت بو ضیا بر خانه‌نك اوزرنده توقف ایتدی . ایچرویه گیردیلر . طنه باغیریور ، چوجق حایقیریور . کاهنلر شرقی سویلیورلردی .

ـ ۳۶ ـ

چوجقلرم ، بز ایکی کوچك وسویملی چوجق ایدك . طاوق کومسنك ایچنه گیرر وصمانلرك ایچنه صاقلانور ایدك .

— قوقوریقو ! ـ دیه باغیرەرق آدملر گلوب کچدکاری وقت خروس اوتیور ظن ایدرلردی .

حولیده صندوقلر واردی . آنلری قالیچەلرله اورتردك ، بزده ایچروسنه گیروردك اورایی بیوك بر قوناق اتخاذ ایدرك مسافر قبول ایدردك . قومشونك اختیار کدیسی اکثریا بزی زیارته گلوردی . آکا هردرلو رعایت و حرمتده بولنور وخبر صحت و عافیتنی کمال محبتله سؤال ایدردك . آندن برو بو دنیاده برچوق یاشلی کدیلره بو معاملەده بولندق .

صکره اوتوروب جدّی اشخاص گبی عاقلانه قونوشور ، حالمزی آکلاتور ایدك . بزم وقتمزده هرشی ایو گذران ایدیوردی .

محبت ، استقامت ، دیانت . شمدی بونلر نرەده ؟ . قهوه نه قدر بهالیلشمش پاره نه قدر آزالمش !..

ـ ۳۷ ـ

قلبم صیقیلیور ؛ اسکی گونلرمی متأسفانه یاد ایدیورم . اوّلجه دنیا بنم ایچون نه موافق بر مسکن ایدی . حیات نه قدر مستریحانه کچردی . بوگون نه تضاد !. هرشی نظرمه محزون و دلشکن گورنمکده . هرشی غیر منتظم وبارد . بزه باقی قالان ذرّهٔ محبتده اولمسه قلبك براز آرمیده اولەجغی برشی قالمیەجقدی .

ـ ۳۸ ـ

قمر سیاه بلوطلردن متشکل غازەسندن نه قدر رونقله ظهور ایدیور ، بویلەجه خاطراتمك اعماق مظلمەسندن گوزلرمك اوکنده بر خیال رونقدار ترفع ایدیور .

گمینك گوگرتەسنه اوتورمشدق . عظمتله رن نهرندن آشاغی اینیوردق . یاز چیچکلری وییشللکله مزیّن اولان سواحل ، شمس غاربك شعاعاتیله منوّر بولنیور .

بن متفکرانه بر گوزل وَلطیف قادینـك پیش پایـنـه اوتوردم . چهرهٔ بیرنك دلپذیری اوزرنده قرمزی بر ضیا، گونشك برشعاع آلی طولاشیوردی. لوتلر [١] چالینور ، دلیقانلیلر شرقی سویلیورلردی . آه مسرت فوق‌العـاده ! گوك گیتدکجه مائیلشیور، بنم گوکلمده کسب رفعت وعظمت ایلیور .

پیشگاهمزدن اسکی مصاللرده‌کی خیـالات گبی طاغلر ، شاطولر ، اورمانلر ، چایرلر کچیور وَ گوزل رفیقـه‌مك گوزلرنده بتون بونلرك پارلایوب انعکاس ایتد-یکنی گوریورم .

٣٩

سوگیلیمی رؤیاده گوردم . زحمت و مشقتدن زبون و بیمجال قالمش بر زواللی قادین ایدی . او گوزل وَوقتیله فدان گبی اولان وجودی صوله‌رق اوکه طوغری تمایل ایتمشدی .

قوجاغنده بر چوجق واردی . دیگر برینی‌ده الندن طوته‌رق یوزوتیوردی . یورویشی، باقیشی، البسه‌سی بتون سفالت واضطراب ارائه ایتمکده ایدی .

یولدن صاللانه‌رق گیدیوردی؛ بکا راست گلدی ، باقدی . بنده ساکن وحزین بر صدا ایله کندوسنه دیدم که :

بنم اومه گل . سنك رنگك اوچمش خسته‌سك . بن چالیشور چبالارم،سکا یه‌جك وَ گیه‌جك تدارك ایدرم .

بن سـنك یانکده‌کی چوجقـلره ده باقمق استرم . فقط ای بدبخت چوجق ! بونلردن ، هپسندن اوّل سن محتاج حمایتسك .

عشقمدن سکا اصلا بحث ایتمم . نه‌وقت اولورسه‌ك اوْ وقت مزارکه گیدوب آغلارم .

٤٠

عزیز دوستم ، دائما عین شرقی‌یی چاغرمق نه‌یه یارار؟ ابدیاً اوراده محبتکك اسکی یمورطه‌لری اوزرنده قولوچقه‌یه اوتورمش گبی چوکه‌رك قالمقمی استیورسك؟

[١] لوت Luth اسکی برآلت موسیقی‌در .

آه بو اوزون بر ایش که بیتمك بیلمز . جیوجیولر یمورطه‌لری قیرار. حایقیرر، صیچرارلر . سنده آنلری کوچك کتابکده کومسه قویارسك .

٤١

چوق صبرسز اولمیکز، آلام سابقه‌مك فریادلرینی یکی شرقیلرمده‌ده طنین‌انداز بولورسه‌کز بکلیکز . بو صدای اکدار محو اولوب ، حال نقاهتده بولنان قلبمدن یکی بر نوبهار شعر فیشقیره‌جقدر .

٤٢

بو دلیلکدن عاقلانه فراغت زمانی هاله کلدی . خیلی زمان وارکه کندی کندیمله قومدیا اوینایورم .

(رومانتیزم) اصولی نقوش فوق‌العاده ایله مزین ایدی . بنم آلتونلره مستغرق برشوالیه لباسم واردی؛ وَاك نازك حسیات ایله ممتاز ایدم .

هیهات ! شمدی‌که عقلم باشمه کلدی وَبو حساسیت مجنونانه‌دن واز کچدم . کندیمی حالا قومدیا اوینایور کبی دائما بدبخت صانیورم .

یاربی ! حقیقةً حس ایتدیکم بر شیئی استهزا ایدرك وَآندن غافلمشم کبی نقل ایدیورم . اولوم حالنده بر (غلادیاتور) (۱) فعالی تقلید ایدرکن بنده جداً اولوم حالنده ایدم .

٤٣

« ویسوامیترا » بتون اشکنجه‌لره قاتلانیور، بونجه غوغالر وَفداکارلقلرله راهب « واسیشتا » نك اینکنی قزانمق استیور .

ای « ویسوا میترا » سن نه حیوانسك ؟ بونه ! بوقدر غوغا بوقدر فداکارلق ! همده بر اینك ایچون !

(۱) بوغامبارزی‌که اسپانیولره مخصوصدر .

٤٤

قلبم ای بنم قلبم ، ارتق مکدر اولمه ! قدرکه تابع اول ! قیشك سندن غصب ایتدیککی یکی بر بهار تکرار اعاده ایده‌جك .

برده سنده حالا نه‌قدر ایولك وار ! دنیا بوقدر گوزل ! بوندن بشقه ای قلبم هرشی ، هرشی که خوشکه کیده‌جکدر . سن آنی سوه‌بیلورسك !

٤٥

سن سویملی ، گوزل وَصاف بر چیچکسـك ! سنی تماشـا ایدیورم وَطاتلی بر محزونلق قلبمی استیلا ایدیور .

بکا اویله کلیورکه اللرمی سنك باشکه قویوب جناب حقه سنی دائمـا بودرجه سویملی ، گوزل وَصاف قیلمسی ایچون دعا ایتملی‌یم .

٤٦

چوجق ، بوسنك محوك دیمکدر ؛ بالذات بن چالیشیورمکه سنك سویملی قلبك بنم محبتمله یانمسون .

مع‌مافیه بوکا سهولتله موفقیتدن طولایی مأیوسم . قاچ دفعـه‌لر کندی کندیمه دیورم که : آه هرشیئه رغماً بنی سوه‌بیلسه .

٤٧

گیجه یتاغمه یاتدیغم وقت محـاط اولدیغم ظلمات آره‌سـنده گوزلرمك اوکنده طاتلی، سویملی وَمعزز برخیالك تموّجنی گوریورم .

راحت بر اویقو گوز قپاقلرمی قپامز، بوخیال معزز یواشجه رؤیامه گیریور .

لکن صباحلین رؤیالرمله برابر محو اولیور . بتون گون بنمله برابر آنی قلبده طاشیورم .

٤٨

طیشاروده قار استرسه قله گبی ییغلسون ، هر یر بوز طوتسـون ، روزکار

چیقسون ، قاصرغه جاملرمی قامچیلاسون ، بن ینه شکایت ایتمیه‌جگم . چونکه سینه‌مده خیال جانانی و مسرت نوبهاری طاشیورم .

٤٩

بنم اصفرار وجهم ، مزاحم سودامی درجهٔ کافیه‌ده اشاعه ایتمدیمی ؟ استر- میسك كه دهان متكبرم سائل آسا بر تواضع ایله آنی اعتراف ایتسون ؟

اوه ! دهانم پك متعظم‌در ؛ اوپمك و آگلمكدن بشـقه برشی بیلمز . احتمالكه قلبمك كدردن پاره‌لندیكی برصره‌ده او بر تحفلق صرف ایتسون !

٥٠

سنك یاننده قالمق ، سنك یاننده دیكلنمك استیور ایدم ؛ لكن سن كیتمكه عجله ایدیوردك . یاپه‌جق برچوق شیلرك واردی .

او وقت قلبمك سكا نه‌درجه صادق اولدیغنی سویلدم . سن مستهزیانه براشارت ایدرك قهقهه ایله گولمگه باشلادك .

كدرمی تزییده چالیشدك . حتی صوكنده بوسهٔ وداعی بیله رد ایتدك . طالعم نه قدر كدرلی اولورسه اولسون ظن ایتمه كه بیتمی یاقه‌جغم . گوزلم بتون بونلر دها اولجه بنم باشمه گلدی .

٥١

گوزلرك ، سنك طاتلی و سویملی گوزلرك زبرجددندر . ای بونلرك محبتله سلامنه نائل اولان اوچ كرّه بختیار انسان !.

سنك قلبك بر الماس پاره‌در كه آندن بوارق نجیبه فیشقیرر . ای اوچ كرّه بختیار انسان كه كندیسنه بوقلب یانوب طوتوشه‌جقدر !

دوداقلرك یاقوتدندر ؛ آندن گوزلی گورلمامشدر . ای بونلرك اعتراف عشقنه مظهر اوله‌جق اوچ كرّه بختیار انسان !

آه ! بن بوبختیار آدمی طانیسه‌یدم ـ آه آنی یالكز ، یشیل اورمانك اورته- سنده یاپه یالكز بولسه‌یدم ، سعادتی چوق زمان امتداد ایتمیه‌جكدی .

٥٢

عاشقانه نطقلرمله قلبنی متحجب ایتمك استدم . حس ایدیورم که استهزا بنم ایچون جدّی برشی اولیور .
اگر شمدی ـ نصلکه سنك حقکدر ـ ینه استهزا ایدرك اوزاقلاشیرسه‌ك بتون جهنم عذابی بنی استیلا ایده‌جکدر . وَبو سفر جدّی سویلیورمکه بیلمی صچراتمغه مقتدر اوله‌جغم .

٥٣

دنیا ایله حیات آیری آیری شیلر . بونلری توحید ایده‌جك وَبڭا عاقلانه بر مسلك گوستره‌جك بر آلمان معلمی بولمق استیورم .
گیجه‌لك لباس وتقیه‌سیله بو مبنای عظیمك چاتلاقلرینی قپایه‌جقدر .

٥٤

بو گیجه پارلاق بر جمعیتمز وار . خانه ضیا ایله مالی . یوقاروده شو آیدینلق پنجره‌ده بر گولگه‌نك قیملدادیغنی گوریورم .
سن بنی گورمیورسك . بن آشاغیده قاراگلقده یالڭزم . اوحالده انظارنی قلب ظلمتقرارمك اعماقنه انفاذده موفق اوله‌میه‌جقسك . قلب حزین ومظلم سنی سویور ، سنی سویور ، سنك ایچون پاره‌لانیور ، سنك ایچون پاره‌لنیور ، چیرپینیور خونفشان اولیور .. لکن سن ، سن آنی گورمیورسك .

٥٥

استردمکه بتون آلامم تك بر کلمه ایله اشاعه اولنه‌بیلسون ؛ بن آنی مسرتبخشا روزکارلره توديع ایده‌یم. آنلرده مسرورانه گوتورسونلر :
سوگیلم کدورتله محمول اولان بوکلمه‌یی روزکارلر سڭا طوغری گوتوردکلری وقت ، سن آنك هر ساعتده عکس آور اولدیغنی ایشیدیرسك . هر یرده صدا ویردیگنی طویارسك .

حتی گیجه اویقوسی گوزلرکی هنوز قپار قپامز بو کلمهٔ مؤلمه سنی الڭ درین اویقولرکده بیله تعقیب ایده‌جکدر .

٥٦

سنڭ الماسلرڭ، اینجولرڭ وار؛ سنده قادینلرڭ هوساتنی تحریك ایده‌جك هرشی وار . کذا بتون دنیانڭ اڭ گوزل گوزلری‌ده سنده . سوگیلم دها نه‌استیورسڭ ؟

سنڭ گوزل گوزلرڭ ایچون بیگلرجه شعرلر انشاد ایتدم که اصلا محو اولمیه‌جقدر . گوزلم دها نه استیورسڭ ؟

سن گوزل گوزلرکله بنی تسخیر ایتدڭ، تسخیر ایتدڭ شمدی‌ده اولدیریورسڭ: ملکم دها نه استیورسڭ ؟

٥٧

ایلك دفعه سون بالمقابله سولمسه بیله ینه بر قهرماندر . لکن سولمدن ایکنجی دفعه سون بدلادن بشقه برشی دگلدر .

بن ایشته بویله چیلغینم، بن سولمکسزین حالا سویورم . گونش آی وسحائب بو حالمه قهقهه‌لرله گولیورلر . بنده آنلرله برابر گولیورم وهلاك اولیورم .

٥٨

بڭا ایو نصیحت وایو خبرلر ویردیلر . وبنی مأثر احترام ایله دلسیر ایتدیلر؛ دیدیلر که: براز صبر ایتسه‌م کافیدر . گویا بنی حمایه ایتمك استیورلردی .

لکن آنلرڭ بتون حمایه‌سیله برابر، اگر بر ناموسلی آدم گلوب‌ده بنم حالمه باقسه‌یدی، بن ینه آچلقدن اوله‌بیلوردم .

بن بوگون بوحیاتمی اوشخص ناموسکاره مدیونم . بڭا ایتدیگی خدماتی اصلا اونوده‌میه‌جغم . حیف که آنی دراغوش ایده‌میورم؛ چونکه اوناموسلی آدم بالذات بنم.

٥٩

رؤیا گوریورم؛ یوکسك بر محلده‌یم . اطرافمده گوزل قزلر بنم شعرلرمی ترنم ایدیورلر .

غرابیه‌لر، شکرلمه‌لر ییورم، مالاغا شرابی ایچیورم . بورجم‌ده یوق . مع‌مافیه جان صقندیسی بنی بیزار ایدیور . پك بیوك حکم ونفوذم وار . عزیز دوستم «بنکه‌ل» ی آراتدیریورم . فقط آنی دارالفنونده دگل، میخانه‌ده، کلیساده دگل، مادمازل [مه‌یر] ك اونده آراملرینی تنبیه ایدیورم . آنی بولوب بکا گتوریورلر .

اوت دلیقانلی، بن سکا ایشمی گوره‌جکمی سویلمشدم . ایشته موفق اولدم. شمدی سنی آگلندیرمك ایچون برلین شهرینك سعادتیله اشتغال ایده‌جکم. استیورم که سوقاقلرك قالدیرملری آچلسون‌ده هرطاشدن تازه وَپارلاق بر استیردیا چیقسون.

استیورم که سمادن یاغمور یرینه لیمون عصاره‌سی یاغسون وَشهرك چشمه‌لرندن « ره‌ن » شرابی آقسون .

برلینلیلر نه قدر سوینه‌جکلردر ! اشته قارنلرینی طویورمق ایچون شمدیدن چیقیورلر . بو محکمهٔ فوق‌العاده آدملری بتون دره‌لری یوته‌جقلر . شاعرلرده بو اویوندن ممنون اوله‌جق وَعسکرلر قالدیرملری یالایه‌جقلردر . آنلر الك عقللی آدملردر ؛ چونکه هرگون بویله شیلر بولمیه‌جغنی بیلورلر .

سزی تموزك الك گوزل گونلرنده براقدم، کانون ثانیده بولیورم . او وقت چوق حرارتلی ایدیکز؛ شمدی‌راطب . حتی بکا قارشو برودت بیله گوستریورسکز.

شمدی ینه سزی ترك وَصکره یکیدن عودت ایده‌جکم . او وقت نه حرارت وَنه‌ده برودتکز قاله‌جقدر . مزارکزك طاشنی ازه‌جکم . بکا گلنجه بنم قلبم‌ده اختیار وفقیر اوله‌جق .

٦١

بن ایشته گوزل دوداقلردن آیرلدم، بکا عاشقانه صاریلان گوزل قوللردن جدا دوشدم. بن اوراده برگون دها قاله‌بیله‌جکدم، لکن آنلریله پوسته‌جی گلوب یتشدی.

چوجق، اشته حیات، دائمی بر شکایت، دائمی بر وداع، دائمی، بر افتراقدن عبارتدر . سنك یورگك بنم قلبمه دها زیاده بر قوّتله مربوط اوله‌مازمی ایدی ؟ حتی گوزلرك بیله بنی طوته‌مازمی ایدی ؟

٦٢

بتون کیجه بز عربده یالکز وَقرا کڵقده قالدق . یکدیگرمزك قلبی اوزرنده استراحت ایتدك . هم کولدك . هم اکلندك .

صکره، صبح صادق رونما اولنجه، یاورم، نه قدر حیرتمزی موجب اولمشدی . ایکیمزك آراسنده سیّاح اعما، یعنی سودا اوتورمشدی .

٦٣

مجنونه قزك نره‌ده ساکن اولدیغنی الله بیلور . طولو یاغمور آلتنده آغزمدن لعنتلر دوکیله‌رك بتون شهر بویجه قوشیورم .

مع مافیه اوتلدن اوتله کیتدم وَ بتون قبا آدملردن معلومات صوردم. بردنبره آنی پنجره‌ده کوردم . قهقهه‌لرله کوله‌رك بکا اشارتلر ایدیوردی . کوزلم، سنك بویله عالی بر قوناقده اوتوردیغکی بن نره‌دن کشف ایده‌بیلوردم .

٦٤

مظلم خیالات کبی خانه‌لر بر بری بویجه اوزانوب کیدیور . پالطومه صاریله‌رق آنك اوکندن سکونتله کچدم .

کلیسانك ساعتی نصف اللیلی اوریور . بو ساعتده سودیکم بنی بوسه‌لریله، عشوه‌لریله بکلمکده‌در .

قمر بنم رهبرمدر، یولمك اوزرنده دوستجه‌سنه پارلامقده‌در . اشته متره‌سمك قپوسنك اشیکی اوکنده‌یم وَسونجمدن حایقیره‌رق دیورمکه :

ای ماه، ای بنم اسکی دوستم، یولمی بوقدر ایو تنویر ایتدیکك ایچون سکا تشکرلر ایدرم . شیمدی سکا رخصت ویریورم؛ آرتق متباقی عالم ایچون پرتو نثار اول .

وَشاید ساکنانه اضطرابات قلبیه‌سندن مشتکی بر عاشق بولور ایسه‌ك کچمش زمانده‌کی کبی لی اوانمده بنی تسلی ایلدیکك کبی آکاده تسلیت ویر .

٦٥

بنم زوجه‌م اولدیغکی متعاقب طالعك حقیقت رشك آور جهان اوله‌جقدر . وقتلر

کچوریجی اگلنجه‌لر، صفالر، مسرتلردن بشقه بر شی گورمیه‌جکسك . استرسه‌ك بنی تکدیرایت، بوکا صبرایدرك تحمل ایدرم. لکن اشعارمی ثنا ایتمزسه‌ك سنی ترك ایدرم.

۶۶

قارگبی بیاض سینه‌که، باشمی اگدم. شمدی قلبکك چارپندیسنه کیم سبب اولدیغنی گیزلیجه آکلایه‌بیلورم .

مائی هوسار عسکرلری رامپته چاله‌رق مسرورانه شهر قپوسندن گیریورلر .

بنم گوزل سوگیلم، روحمك سوگیلیسی یارین بنی ترك ایتمك استیور .

سن بنی یارین ترك ایتمك استیورسك؛ لکن بوگون هنوز بنمسك واوگوزل قوللرك آره‌سنده بن ایکی قات بختیار اولمق استیورم .

۶۷

مائی هوسار عسکرلری ترامپته چالیور وشهر قپوسنه طوغری مسرتله آت سوریورلر . بن گلیورم، سودیگم، همده سکا بر دمت گل گتوریورم .

بونه قاریشقلق، نه غلبه‌لك، نه سلاح شاقیردیسی ! سنك کوچوجك قلبکده بونلردن زیاده چارپنتی وار .

۶۸

بکا بوقدر عدومیسك ! حقیقت بتون بتون دگیشدکمی ؟ بکا بوقدر فنا معامله ایتدیککك ایچون سنی کائناته شکایت ایده‌جکم .

آه قدر ناشناس دوداقلر سویلیکز، ایام مسعودده سزی اوقدر عاشقانه اوپن آدمك فنالغندن نصل بحث ایده‌بیله‌جکسکز ؟

۶۹

آه اشته حالا او چشمان دلفروزکه، بنی اوّلجه محبتله سلاملارلردی؛ اشته حالا او دوداقلر که حیاتمی لذتله املا ایدردی .

اشته ینه او صدا که اوّلجه کمال ممنونیتله دیکلردم . یالکز بن اسکیسی گبی دکلم . بتون بتون دکشمشم .

او کوزل بیاض قوللری ایچنده بنی محبتله صیقیور، بن قلبنك اوزرنده بولنیورم اوراده جانم صیقیلیور؛ مکدرم .

۷۰

دوستلرم، سز بنی نادراً آغلادیکز؛ بنده سزی نادراً آغلادم. یالکز چامور ایچنده بر برمزه راست کلدیکمز وقت، اوکون یکدیکرمزی بلازحمت آغلادق .

۷۱

سسمی یوکسلتدیکم وقت اینجه سسلی خواننده‌لر شکایت ایتدیلر . بنم شرقیمك پك قبا اولدیغندن بحثله شکایت ایتدیلر .

وکمال نزاکتله هپ بردن اینجه وآهنکدار نغماتله ترنم ایتدیلر؛ شرقیلری نه‌قدر رقیق وصاف ایدی .

هوسات سودایه دائر شرقیلر اوقویورلردی . سودایی وآنك لذائذینی ترنم ایدیور-لردی. قادینلر بو خوارق صنعت اوکنده وجده کله‌رك کوز یاشلرینه غرق اولیوردی.

۷۲

« سالامانق » جاده‌لرنده هوا لطیف ومعتدلدر . بنده یاز کیجه‌لری بنم کوزل رفیقه‌مله برابر اوراده کزینیورم . کوزلمك اینجه بلی اطرافنه قولمی طولادم . مسعود پارمقلرم آنك سینه‌سنك حرکتندن مغرور کورینیور .

لکن اخلامور یاپراقلرینه طوغری اضطراب ویریجی بر میرلتی ایشیدیلیور . مغموم بر صو دکرمنی بدخواهانه برطاقم احوال مکدّره تفأل ایدیور . آه ! سنیورا، بو حسّ قبل الوقوع بکا باقکز نه دیور : برکون آقاده‌می قراریله بن بورادن کیده‌جکم وسالامانق جادّه‌لرنده آرتق برابر تنزه ایده‌میه‌جکز .

۷۳

بنم یانمده « دون هانریکز » اقامت ایدیورکه آنی کوزل سواری دیه یاد ایدیورلر . اوطه‌لرمز مجاور . یالکز بر دیوار ایله آیرلمش . مهمزلرینی اوتدیره‌رك

بيقلرينى بوكه‌رك ، تازيسنى سـوق ايدرك سـوقاقدن كچديكى وقت سـالامانق قادينلرينك يورگنه آتش دوشيور .

مع مافيه اقشـامك سكونتلى اوانده الده كيتاره‌سى وَروحنده خيالات لطيفه اولديغى حالده يالگز باشـنه اوتوريور. تيتريه‌رك كريشلره طوقونيور وَاكانجه‌سـنه طاليور . آه !.. بوصورتله آهنك ايتمك استيشى بنى بيزار ايديور .

٧٤

بربرمزى گوريرگورمز درحال سـنك گوزلرگدن ، سسگدن بگا صـادق اوله‌جغگى آگلامشدم . سنك والده‌ك اوراده بولنمسه‌يدى ، او ملعون والده‌ك ، ظن ايديورمكه درعقب بربرمزك قوجاغنه آتيله‌جقدق .

يارين ايسـه بن بنه شهرى ترك ايديور وَسـياحتمه باشلايورم . بنم صاريشين كنج قزم پنجره‌ده بنى بكلر ، بنده آگا محبتكارانه سلاملر گونده‌رجگم .

٧٥

گونش دهـا شمديدن طاغلرك ذروه‌سـنه صعود ايديور . اوزاقدن قويون سـوريسنك چنغراقلرينك سسى عكس ايتديگى طويبلور . اى بنم سـوگيلم، بنم قوزم، بنم گونشم، بنم عشقم سنى بردفعه دها گورمگى نه قدر أستر ايدم .

گوزلرمى رفع ايدوب بر انتظار مضطربانه ايله باقيور ـ اللهه اصمارلارم سنى ياورم . بن بو مملكتدن گيديورم ! ـ . بيهوده اميـد . هيچ بر پرده‌نك قالقديغنى گورميورم. حالا استراحت ايديور، حالا اويويور . احتمالكه رؤياسنده بنى گوريور.

٧٦

[هال] ده، چارشو اوزرنده ايكى بيوك آرسلان طورير. ايواه ! هالك مغرور آرسلانلرى ، سزى نصل گملمشلر !

[هال] ده ، چارشو ميداننده بيوك بر ديو طوريركه، بر قليجى واردر. فقط حركت ايتمك بيلمز . قورقو آنى طاش كسمشدر .

[هال] ده ، چارشو ميدانده، بيوك بركليسا واردركه هم (بورشنشات) لريده (لاندمان شافت) لرك عبادت ايتمسى ايچون آيرو محللرى حاويدر .

٧٧

اقشامك نیم ظلمتی اورمان وَیشیل چمنزارلر اوزرینه یاییلیور . ماه زرین بالای سمای کبوددن روایحله معطر بر هوایی ضیاسنه غرق ایدیور .

دره کنارنده آغستوس بوجگی گبی اوتیور؛ سطح آبده بر شیلر اوینایور؛ سیّاح؛ سکونت لیل ایچنده نفس گبی خفیف بر گورولتی ایشیدیور .

اوراده، پیکار صولری ایچنده یالکز باشنه مالکهٔ آب ییقانمقده‌در . نازك وَبیاض قوللری وَاوموزلری آی آیدینلغیله پارلایور .

٧٨

ظلمت لیل بو طرق مجهوله اوزرینه یاییلور . قلبم خسته . اعضام بیتاب ! آه هیچ اولمزسه ای ماه لطیف !. بر تقدیس ساکتانه گبی بنم اوزریمه انوار فشان اول.

ای لطیف قمر ! انوارکله دهشت شبی ازاله ایدیورسك . کافهٔ اکدارمك طاغیلوب یناقلرمك ژاله‌لرله مستور قالدیغنی حس ایدیورم .

٧٩

موت ! بر لیل بارددر ؟ حیات ایسه بر روز مضیق ! قرا کلق اولیور، بنم اویقوم وار . گوندوزین پك یورلدم . یتاغمك اوزرنده بر آغاج بیویور، کنج بلبل اوراده ترنم وَیالکز سودا تغنی ایدیور . بونی رؤیامده بیله ایشیدیورم .

٨٠

سویله . قلبك علولر ایچنده یاندیغی وقت اوقلجه اوقدر گوزل ترنم ایتدیگك جانان نره‌ده ؟ او علولر سوندی . قلبم بارد ومحزوندر . بو کوچك کتاب رماد سودامی حفظ ایدن بر قابدر .

فرانسزجه‌دن مترجمی
عالیشان زاده
اسماعیل حقی

منشأ حرب

حرب نه‌دن نشأت ایدیور ؟ حرب کائناته حکمفرما اولان بر قانون طبیعتدن نشأت ایلیور . بوقانون طبیعته « مجادله » تسمیه اولنور. مجادله، عناصر مخاصمه‌نك مصادمات متقابلانه‌سندن عبارتدر . حتی اجسام سماویه‌نك تشکلنه الڭ زیاده مجادلات قوای طبیعیه خادم اولدیغنی فنون طبیعیه ارائه ایدیور .

عرقاً مختلف حیواناتك زوال ناپذیر اولان مجادلاتی بو قانون طبیعتك برنمونهٔ بدیهیه‌سیدر .

انسان طبیعتك خارجنده‌میدر ؟ شبهه‌سز خیر ! انسان طبیعت داخلنده مخلوقاتك اشرفی وَالڭ زیاده متانت عزم صاحبی اوله‌رق آڭا اجرای حکم ونفوذ ایلر؛ فقط قدرت فاطره‌نك بر بویله مستثنا بخشایش عزتندن طولایی انسانی طبیعتك فوقنه چیقارمق وَیا آندن خارج بولندیرمق ممکن اوله‌ماز .

حکم قوانین طبیعت مخلوقات سائره ایچون اولدیغی گبی انسانلر حقنده‌ده جاریدر، بو قانونلر کندیلرینی هیأت اجتماعیه‌یه اولدیغمز گبی فرد واحدده‌ده حس ایتدیرمکده‌در . هیچ بر فرد مجادله‌نك یگانه قانون طبیعت اولدیغنی ادّعا ایده‌مز، لکن بو قانونك وجودیده قوانین سائره گبی مطلق‌الوجوبدر .

هرفردڭ طبیعتنده بر آرزو نشو ونما بولور. حتی بر صبی الڭ نازك دم حیاتنده بیله بو آرزویی اظهار ایدر . اکثریتله چوجغك اسعاف آرزوسی جهتنه گیدلمیه‌رك کسر ایدیلور ، لکن بوکسر خصوصی بر سببه مبتنی اوله‌ماز؛ زیرا چوجق اویله شیئی ادراك ایده‌مز . بو ، محضا بیوکلرڭ کوچکلره اولان غالبیتندن ایلرو

کلمکده‌درکه، قانون مجادلات ایشته نمایان اولیور . انسانك آرزوی ذاتیسی کندی یاننده یاشایانککی ایله ـ ایکنجی برنجیدن بشقه برشی استدیکی آنده ـ همان مصادمه ایدر . مؤخراً انسانده هوسات نفسانیه تولد ایدر . بوهوسات استر قسماً وَیا کاملاً جبلّی اولسون، استرسه تربیه سایه‌سنده تخفیف وَیا تشدید ایدلسون، اوراسی بزه لازم دکل، آز چوق هرانسانده بولنمسی کافیدر .

بناءً علیه بر انسانك آرزوسی هوسات نفسانیه وَ قوّت ایله شخص آخرك آرزوسنه قارشو توجیه ایدیله‌جك اولورسه مجاده‌یی انتاج ایلیه‌جکی بدیهیدر . بوندن بشقه مجادله اکثریتله احتیاجك قانون آهنیندن نشأت ایدرکه قسم دیکرك ادامهٔ معیشتی ایچون برقسمك پاکش تباعد اولمسی مقتضیدر .

مشهور قانت « مصالحهٔ ابدیه » کتابنده « انسان وَیا خلق ساده احوال طبیعه‌سنده اولمقله امنیتمی سلب ایدیور وَ یالکز یقینمده بولنمقلق حالی بنی مضطرب واندیشناك ایلیور » دیه‌رك ، مجادله وساطتیله تهدیدات ابدیه‌نك منشأنی بوحال اوزرینه ابتنا ایلیور .

الحاصل مجادله برده طبیعت انسانیه‌ده مرکوز اولان بر آرزونك، بر حسّ قدیمك الجای ضروریسیله تحدّث ایدر؛ اوده کندی قوتی تجربه ایتمکدن عبارتدرکه، بوده ینه عین شرط ایله مقابله‌یه شتاب ایدن خصمه قارشو احراز غالبیت ایتمکله حصول پذیر اولور .

مجادله، جمعیت بشریه آرهسنده انسانیته مختص اولان غرابت وَخصوصیله مرام وهوساتك وَ بونکله برابر طبیعتك انسانلری وَیا هیأت اجتماعیه‌یی بربرینك یاننه وضع ایتمسندن متحصل مناسباتك نتیجهٔ حاصله‌سیدر .

مجادله قسماً هوسات انسانیه‌نك محصولی اولمقله برابر، انسانده درحال بعض فضائلك نشو ونماسنه‌ده ساعی بولینور .

طبیعت انسانلره ادامهٔ موجودیت ایچون محبت ، قهر و استیصاله قارشو نفرت ویرمشدر . هنوز لذّت شناس مجادله اولان « انسان طبیعی » مقابلهٔ خصمه جسورانه شتابان اولور . فقط احوال ومناظر مجادلاتی شدت ودهشتی ایله کوریر

گورمز حسّ محافظه باش گوسترر . خصمنك اوزرینه صولت گوستردیگی آنده‌كی هوسات شخصیه ایله حسیات محافظه‌یی آرتق موازنه‌ده بولندیره‌مازسه او حالده یا عار فراری اختیار ایدر ویا دهشته غلبه چالارکه بوندنده تزییف نفس، جسارت گبی فضائل تولد ایلر .

هرنه قدر «انسان مدنی» مخاطرهٔ مجادلانه قرائت کتب وخاطرات ایله وقوف پیدا ایدرسه‌ده، حسیات شخصیه‌دن ناشی مجادله هنگامنده ینه آکا دائر بر فکر صحیح استحصالنه موفق اوله‌ماز، محافظهٔ موجودیت ویا تزییف نفس خصایصندن هانگیسنك احراز تفوق ایلیه‌جگنی فرق وتمییز ایده‌بیلمك تجاربك وجودینه احتیاج گوسترر .

بو فضیلت اکثریا آنی اظهار واثبات ایتمگی الك آز دوشونانلر طرفندن پك آشاغی تقدیر ایدلمشدر . بو، هیچ بر وقتده مکمل بر تشکل وجودك وخصوصیله ایو بر جملهٔ عصبیه‌نك محصولی اوله‌ماز . گرچه بویله بر وجود وجملهٔ عصبیه‌نك بوفضیلتی اظهاره پك زیاده دخل وتأثیری اوله‌بیلورسه‌ده، شوراسی محققدرکه، بر فرد شخص آخره نسبتله دها بیوك بر اعتدال دم ایله طاورانه‌بیلور . بوندن بشقه ـ بالاده ایما ایدلدیگی وجهله ـ ادامهٔ موجودیته محبت، هرشخصده موجود اوله‌رق ناقابل استیصال حسیاتدن عبارتدر .

بر مبارزك دیگرینه قارشو ابراز ایده‌جگی معاونت حسّ وظیفه پرورینك، معاونات مشترکه ومتقابلانه حسنك، ویا برینك دیگری اوغرنده فداکارلق حسنك نشو ونماسنی انتاج ایلمشدر .

مجادله، مهاجمات وحشیانه شکل و رنگنی آلدیغی زمانلرده ـ ثابت بر اصول وقاعده وجوده گتورلمدیگی مدتجه ـ خدعه‌نك، معاونته مراجعت اولندیغندن، بونك ثمرهٔ یگانه‌سی اوله‌رق صداقتسزلك، ساخته‌کارلق وجود پذیر اولمشدر ؛ مع مافیه بو حال ذکایه، فکر تجسس وتدقیقه شدّت و انتباه ویردیگی جهتله انسانلرك نیك وبدی فرق ایله فائده‌یاب اولمغه چالیشمق قابلیتلری تزاید ایلمشدر .

«فضیلت جسارتك» محافظه‌سی مجادله‌ده سلاح استعمالنده اکتساب ایدیلان

ملکه ومهارت ایله قائمدرکه، بوده جنگاورلره اڭ جسور، اڭ ماهر، اڭ حیله‌کارلری زیر پای تحکمنه آلمق خصوصنده رهنمای عرفان وَ نوع بشرڭ تعلیم وتربیه‌سی حقنده لزوم قطعیسی آشکار بولنان «اطاعت» بوصورتله پذیرای وجود امکان اولور.

بلا سبب دوچار مهاجمه اولان انسانلره حسّ حقانیت دفعهٔ اولیسنده نشو ونما بوله‌جغندن، دفع صائل خصوصنده بو الجای اخلاق سائق ومدبر امور حکمنه گچرکه بو خصوص انسان ایچون حیات شخصیه‌سنی محافظه وتخلیص امرنده اڭ طبیعتلی حسیات مجبتدن متولد وظیفه ایله متحداً نمایان اولور. عناصر وحیوانات ایله مجادله‌ده انسان شبهه‌سز شجاعت، فداکارلق، ثبات ومتانت اظهار ایده‌بیلور، فقط قوهٔ عاقله‌نڭ سوق واداره ایلدیگی قوتلر ایله مصادمه‌دن اویله بر دللك واحتکاك حصوله گلورکه، انسانڭ بی روح قوتلره قارشو مجادله‌ده اولدیغندن زیاده احوال معنویه‌سنی پریشان وتأثریاب ایلر. انسانڭ بی روح ایله اجراسنه مجبور اوله‌جغی مجادله تعرض اوله‌ماز؛ بو مجادله‌یی غرضسز، حدتسز، حس حقانیت تجاوز ایدلمکسزین ساده مجبور اولدیغندن طولایی اجرا ایدر.

بدیهیدرکه حیات، انسانیتڭ حال صباوتنده بیله، شایان قید ودقت برچوق مختلف آن لره مالکدر که، کندی نما وترقیسی ایچون آنلرده قطعی‌الوجوبدر. شوراسنی بیان ایتمك استیورزکه، مجادله سلسلهٔ تعلیم وتربیه‌نڭ اڭ لازم، اڭ مهم بر قسمی گبی تلقی ایدلملیدر. حیات انسانیه‌نڭ وظائف سائره‌سی گبی بونکده وظیفهٔ ترقی ومعارفی واردر.

بو وظیفهٔ معارف وترقیات شمدیکی حالده قبایل وحشیه‌یی زیر تحکم واطاعته آله‌رق دائرهٔ مدنیته ادخال خصوصنده موجود اولدیغی گبی احوال قدیمه‌نڭ حد نصابی قدر پایدار اولدیغی متعاقب تبدّلات جسیمهٔ لازمه اجراسی ایچون دخی بردوام اوله‌جقدر.

همان بر حکومت تشکل ایدر ایتمز مجادله تدریجاً حرب شکل ورنگنی اخذ ایلر، یعنی بو حکومتڭ مجادله‌سی شرائط خصوصیه تحتنده وقوع بولور. حرب، عشیرت، قبیله، قوم، امت، حکومت گبی معین بر انسان جمعیتنڭ متحداً بونلره ویا بونلره مشابه صورتده متحدلره قارشو اجرا اولنان مجادله‌دن عبارتدر.

لکن مجادله وظائف حکومت صره‌سنه کچر کچمز آنلرك حالی طرز واصول مجادله‌یه بسبتون بشقه بر صورتده تأثیر اجرا ایلدی . حکومت ایچون داخلاً لزومی حس اولنان قوانین وحقوق تدریجاً وجوده گتورلمگه باشلادی . وبو سایه‌ده معاملات وحقوق عمومیه‌یی بر انتظام وانضباط آلتنه آلمغه خادم بوله‌جق نظاماتی ترتیب ایتمك اوزره برجمعیت مخصوصه تشکل ایتدی‌که، بونلرك اشتغالات واقداماتی بی اختیار حربك اصول و اداره‌سنه‌ده اجرای تأثیر ایلدی ؛ یعنی بدایت امرده حرب ایچون وضع اولنان عادی اصول و قاعده مؤخراً حقوق مللك اساسنی تشکیل ایلدی .

موادّ مبحوث عنها بالطبع دفعةً وقوعه گلمدی . یونانلیلرك براهین تاریخیه ایله ثابت اوله‌بیلان قهرمانلق دورینی مجادلاتك، دور حربه زمان انتقال والقلابی دیه تلقی ایده‌بیلورز . احوال متشابه ملل سائره ایچون دخی موجوددر .

حکومت متشکله قوت و مکنت پیدا ایدر ایتمز وسائط حربیه وخصوصیله مبارزلرك احوالی اوائلنه نسبةً صورت مکمله‌ده بر انتظام وانضباط آلتنه آلندی .

عشیرت، قبیله وسائره‌نك بو ایلك حربلری شمدیکی حالده هندلیلرك بر قسم متباقیسی ایله آفریقا قبائل طبیعیه‌سنك آقینلرینه پك مشابه ایدی .

مع مافیه شمدی اویله بر نقطه‌یه واصل اولدق‌که، زمین تاریخه پای انداز اولمق لازم گلیور . فقط مقصدمز حربك قرون وسطایه طوغری قطع ایتدیگی ترقیاتی بیان دگل، بالعکس آنك مناظر واحوال مختلفه‌ده اوله‌رق انسانیت اوزرینه اجرا ایلدیگی تأثیری ــ مثال قبیلندن اوله‌رق آره صره زمان قدیمه مراجعتدن قطع نظر ایتمکسزین ــ تدقیق وتفهیمدن عبارتدر .

آلمانجه‌دن مترجمی :

محمد رشدی

قرستوف قولومبك رفقاسندن
پیه‌تر ده‌ووسك خاطراتی

برنجی فصل

۱٤۹۱ سنهٔ میلادیه‌سنده سویل شهرنده مقیم گمی قولاغوزی یوان ده لا قوزا [Juan de la Cosa] نك اونده بولنیوردم . بو ذاتله بر چوق دفعه بحر سفیدده اجرای سیاحت ایتمش بولندیغمدن حقمده دوستانه معامله ایدرك بنی خانه‌سنده مسافر ایتمش ایدی .

او اثناده [بازا] نام موقع ضبط و تسخیر اولنمقله برابر ، اسپانیا قرالی فردینانك کریمه‌سی دخی پورتوغال ولیعهدی ایله نشانلانمش ایدی . بو سببله اسپانیا قرالی ایله قرالیچه ایزابل او صره‌ده شهر مذکوره گلدکلرندن ، قدوملرینه حرمةً اهالیٔ مملکت طرفندن فوق‌الغایه شنلکلر اجرا ایدلمش و تماشای شهر آیین ایچون خارجدن بر خیلی زوار گلمش ایدی .

بر اقشام شهرك دلیقانلیلرندن بعضیسیله اوتوروب قونشمقده اولدیغمز حالده اوزون بویلی ناصیهٔ حالندن فطانت و مکانت صاحبی اولدیغی آڭلاشیلور ؛ عادی صورتده گیینمش و ساکتانه اوتورمقده بولنمش اولان برذات ، اوصاحبنی سلاملادقدن

وَآنك طرفندن دخی بالمقابله معاملهٔ احترامكاری ایفا اولندقدن صكره اوتوردیغمز اوطه‌دن آغر خطوه‌لرله چیقوب كیتمشدر .

— بو آغر طورلی ذات كیمدر ؟ دیو او صاحبی یواندن سؤال ایتدم. اوده:

— جنوه گمیجیلرندن بری‌دركه اجرای كشفیات ایتمك‌اوزره كندی قومانداسنه بر دونما ویرلمسنی قرالدن استرحام ایتمكه گلدی . اسمیده « قرستوف قولومب » در . دیدی .

— تصورات جسورانه‌سی بوندن بش سنه اول سالامانقه‌ده [سن اتیه‌ن] مناسترنده رسماً مذاكره ایدلمش اولان قرستوف قولومب بومیدر ؟ دیو بتكرار یواندن صوردیغمده یوان :

قرستوف قولومب

— اوت بودر . پك معلوماتلی وَگمی قولاغوزلغنده چوق ماهر بر آدمدر . دیو جواب ویردی .

یوان بو جوابی ویرر ویرمز رفقامزدن اولوب [آلمه ریدا] راهبنك تعلقاتندن وَعلم كلام اربابندن بولنمش اولان دیغو ده لوچه‌رو [Diego de Loucero] ـ بو آدم خیالات ایچنده بر دیوانه‌در . یگرمی سنه‌دن برو سرسریانه دنیایی گزرك گاه جنوه‌دن وندیكه وَگاه وندیكدن لیزبونه وَاورادن سویل شهرینه گلوب بحراً هندستانه گیتمك افكار باطله‌سیله اوغراشوب طوریور . بو آدمك تصوراتی هریرده اصحاب عقل ودرایتك قهقههٔ استهزالرینی موجب اوله‌رق، بوگونكی گونده هركس بو آدمك دلیلگنه اصلا شبهه ایتمز . ـ دیدی .

— آرتق اوراده طور، دوستم دیغو ، بن بالعكس بیوك آدم اولدیغنی بیلورم؛ دیو یوان اعتراض ایتدی . بن دخی :

— سالامانقه مجلسنده گوستردیگی طوروحرکت معلومات فنیه‌سنی وتصوّراتنك اصابتنی اثبات ایتمش اولدیغی بیطرف اولانلرك مسلمیدر؛ دیدم .

بونك اوزرینه دیغوده لوچه‌رو بر صورت غریبه‌دن اوله‌رق بکا باقدقدنصکره دیدی :

— دلی بر آدم اولدیغنی تکرار ایدرم . چونکه ارضك مسطح اولدیغنی گوزلرمزله گورمکده اولدیغمز حالده آنك کریّتنی ادّعا ایتمکه عقلی باشنده بر آدم جسارت ایده‌من .

او صره‌ده حاضر بولنان فلورانسه‌لی آمریقو وسپوسی دخی مباحثه‌یه داخل اوله‌رق دیدی‌که :

— قرستوف قولومب بو قبیل اعتراضات عامیانه‌نك کافه‌سنه موفقیتله جواب ویرمشدر . بن‌ده آنك فکرینه تماميله مشارکت ایدرم .

یوان دخی — بن‌ده قولومبك فکرینه عن‌صمیم طرفدارم . دیدی .

دیغو ده لوچه‌رو مباحثه‌یه دوام ایله :

— اویله ایسه ارضك کریتنه اینانیورسکز ؟ دیو سؤال ایتدیگنده جمله‌مز متفقاً :

— اوت ایناڼیورز دیدك .

— بو حالده اوچکزده بوجنوه‌لی گبی مجنون اولمکز لازم گلور .

مرقوم دیغوده لوچه‌رو بو یولده آچیلان مباحثه‌نك دوام ایتدیگنی گورنجه ارضك کریتی حقنده‌کی فکری رد ایده‌جك مطالعاتی برر برر خاطرینه گتوره‌رك دیدی‌که :

— اگر ارض مدوّر اولسه، صولر ارضك آلت طرفلرینی استیلا ایتمسندن کیم منع ایده بیلور ؟ سن‌می منع ایده‌جکسك ؟ غالبا آنتی پود [سمت قدم] فکرینه ایناڼیورسك ؟

— اوت ! دیدیگمی متعاقب دیغو ده لوچه‌رو النی ماصه‌یه اوزرینه شدتله اوره‌رق دیدی‌که :

— آياقلرى يوقارويه وَباشلرى آشاغى‌يه طوغرى اولمق اوزره او يولده يورر انسانلرك (آنتى پود) لرده موجود اولديغنه وَدنيانك بر طرفنده هرشى آلت اوست اوله‌رق، آغاجلرك آشاغى‌يه طوغرى بيومكده وَ ياغمور وَ قارلرك آشاغيدن يوقارى‌يه ياغمقده اولديغنه ايناننه‌جق قدر مجنون آدملر بولنه‌بيله‌جگنى آكلايه‌ميورم. باقه‌لم دنيانك اول طرفى اهاليسى نصل آياقلرى اوزرينه طوره‌بيلورلر ؟ شوراسنى بزه آكلات . آياقلرى كديلرك آياقلرينه مشابه اولديغنى مى بزه اينانـدرمق استيورسك ؟

دبغوده لوچه‌رونك شو افاداتى اوزرينه حضارك كافه‌سى گولمگه باشلادى . بن دخى آكا خطاباً ديدمكه :

— سن كه بو مسئلهٔ مهمه حقنده قطعى بر فكر حاصل ايتمشسك گبى گورينيورسك جناب حقك يرادوب سنى‌ده اوزرينه قويديغى كرهٔ ارضك شكلى حقنده‌كى افكار ومطالعاتكى بزه سويله . ارض مستويميدر ؟ مربع الشكلميدر ؟ حدّ ونهايتى وارميدر ؟ سويله .

ديغو جوابنده :

— البتّه حد ونهايتى واردر . ديدى .

— او حالده كرهٔ ارضك اطراف اربعه‌سنده برر اينش اولديغنى وَبر انسان اورايه قدر وارديغى حالده اورادن آشاغى‌يه باقه‌رق آلت طرفده نه اولديغنى گوره‌بيله‌جگنى مى ادّعا ايتمك استيورسك ؟ ديو سؤال ايتدم .

بو سؤالى ايراد ايديشم اوزرينه حضارك كافه‌سى گولدى . ديغو ده لوچه‌رو ايسه جوابه آغاز ايله ديدى‌كه :

— شو سويلديگك شى هيچ اولمز ايسه غرباً هندستانه گيتمك تشبثندن دها قولايدر . مع‌مافيه اورايه گيتمك آسان اولديغنى فرض ايده‌لم . فقط گيرويه‌عودت نصل اوله‌جقدر ؟ اسپانيايه عودت ايتمك ارضك كريتى مانعه‌سيله ممتنع اوله‌جغى ميدانده‌در . چونكه شوراسى محققدركه، عالمك معلوم اولان طرفلرى مرور ايدلدكدن صكره بالطبع اينجه آشاغى بر يره واريله‌جغندن، اورادن يوقارويه

طوغری عودت اولنمق اوزره گمیلرك صودن بر نوع طاغ اوزرینه چیقمه‌لری لازم گله‌جکدرکه، بویله بر یوقیش هوانك فوق‌العاده مساعد اوله‌جغی فرض اولنسه بیله ممکناتدن دکلدر. مکرکه گمیلری چکمك خصوصنده بالینه بالقلرینی قوللانمغه بر واسطه ایجاد اولنه.

مرقوم دیغو ده لو چه‌رو شو افاداتی بتورر بتورمز استهزا وحقارت آمیز بر صورتله گولمگه باشلامش وعلم کلام اربابندن حاضر بولنان دیگر بعض دوستلری دخی بو یولده واقع اولان طور وحرکتنه اشتراك ایتمش اولدیغندن، آرتق مباحثه قزشمغه یوز طوتمش ایدی. اوصره‌ده قرالیچه‌نك قیومجی باشیسی معیتنده مستخدم اولوب قوزموغرافیایه آشنا اولمقله برابر، کشفیات بحریه‌یه دخی اصلا اهمیت ویرمیان سه‌باستیان نام رفیقمز دخی مباحثه‌یه قاریشه‌رق:

— خلاصهٔ کلام بو قولومب نه استیور؟ دیو سؤال ایتمسی اوزرینه آمریقو- وسپوسی آگا خطاباً وجواباً دیدی‌که:

— هندستانه گیدلمك اوزره پورتوگزلرك آفریقانك سواحل غربیه‌سنی طولاشه‌رق آرامقده اولدقلری طریقدن دها قیصه بر طریق کشف ایتمك استیور. اورایه وقوع بوله‌جق سیاحاتك امتداد ایده‌جگی مدتدن بر قاچ آی تنزیل ایله یولی تقلیل ایده‌جك دیگر بر یول بولمق استیورکه، اوحالده سنك استادك (چیپانغو) آطه‌سنده و مشهور [پره‌تریان] ك اجرای حکومت ایتمکده اولدیغی [قاتای] قراللغنده فیض وبرکت اوزره بولنان آلتون وجواهر سائره‌یی لیزبون قیومجیلرندن اوّل آله بیله‌جکدر.

مرقوم سه‌باستیان آمریقونك شو افاده‌سنی دقتله بعدالاستماع:

— بو فکر وتصور اوزهر جهت شایان تحسیندر. آنجق غرباً هندستانه واره بیله‌جکمیدر؟ ایشته مسئله بودر. دیدی.

آمریقو وسپوسی:

— هرحالده بحر اطلاسینك بزم طرفمزده حدّ ونهایتی اولدیغی گبی اول

طرفده دخى حدونهايتى اولمق لازم گلديگى ميداندر . ايشته اول حدّ ونهايتى بولمغه چاليشيور . ديدى .

رهبان مكتبندن هنوز چيقمش بارطولومه نامنده ديگر بر رفيقمز دخى غايت وقورانه بر آهنك ايله آمريقو وسپوسى يه جواباً :

— بو كا موفق اولهميه جقدر . ديدى .

آمريقو — نيچون موفق اوله ميه جقدر ؟

بارطولومه — چونكه تەنەبر [Ténèbres] يعنى بحر ظلماتده توقفه مجبور اوله جقدر .

يوان ده لا قوزا بو جوابى ايشدنجه آرتق كنديني گولمكدن آلەمامشدر .

بارطولومه ايسه بتكرار :

— اوت بحر ظلماتده طوره جق — ديدى .

يوان — بو دگز بحثىده خوش بر بحثدر . حالبوكه بو دگز پورتوغاللولرك يولنه دخى بر مانع دگلميدى ؟ معمافيه بو سبب ، ژيل ئه آنەز [Gil Eannez] ك بوياادور [Bojador] بورنى طولاشمسنه وَقاداماستو [Cadamasto] نك غوينه [Guinée] يه وارمسنه وَديغو قام [Diego Cam] ك پادرون [Padron] نام بيوك نهرى كشف ايتمسنه وَ مشهور بارتەلەمى دياز [Barthélemy Dïaz] ك دخى قاپ ده تامپەت [Cap des Tempêtes] برونى دفعاتله طولاشمسنه مانع اولمدى .

بارطولومه — شوراسنى علاوةً بيان ايتمگى فراموش ايتديگزكه نهايت عناصر كندوسنى اوراده توقفه اجبار ايتمشدر . قابل سكنا اولميان يرلر اورادن باشلايور . اوراسى بر ظلمت ايچنده اولوب ، شدتله دويريلان طالغەلرده بيوك لەوياتان [Léuiatan] اطرافنده حيوانات سائرهٔ غريبه بولنديغى حالده اوينامقده اولديغى گبى ، او قرا گلق ايچنده روق [Rock] تعبير اولنان قوش دخى قنادلرينى آچەرق طيران ايتمكدەدركه ، بو قوش بر آدمى وَيا بر صندالى دگل ، افراد طائفەسيله برابر تكميل بر گمى يى قالديرەرق بلوطلره گوتورر وَاورادن بحر ظلماتك امواج كوهمثالنه دوشورر .

یوان — بویله مصاللر بنم گبی دگزلرده ییللرجه اجرای سیاحت ایتمش بر آدمی حقیقتدن تحویل فکر ایتدیره‌مز دوستم ــ دیدی .

اسمی آنفا بیـان اولنان دیغوده لوچه‌رو وقتیله آچوره (Açores) آطه‌لرینه قدر کیتمش بولندیغندن تکرار مباحثه‌یه قاریشه‌رق :

— بن دخی ابحارده اجرای سفر ایتمشم . دیدی .

بارطولومه مرقوم دیغویه خطاباً :

— سن‌که ابحارده اجرای سفر ایتمشسك ، وارضك کریتنی انکار ایدیورسك بکا برشی آڭلات . دگزك اورته‌سـنده اجرای سـفر اولنـور ایکن اوزاقدن بر گمی گورلدیگی حالده ابتدا دیرکلرك اوست طرفلرنده‌کی یلکنلر ومؤخراً آلت طرفده‌کی یلکنلر ونهایت اصل تکنه گوریلیور . بونك سببی ندر ؟ دیو سـؤال ایتدی .

دیغو — بونك سببی شـودرکه .... ایشته شودرکه ..... اوست طرفده‌کی یلکنلر الڭ اوّل گوریلور .

بارطولومه . اویله ایسه سنك گوزلرك بزم گوزلرمزدن فرقلی اولملیدرکه الڭ بیوك شیلردن اوّل الڭ کوچك شیلری گوریورسك . دیدی .

بونك اوزرینـه دیغو ایوجه صقلمش اولدیغندن حضـار گولمگه باشـلامش وکندوسی نه قدر صقلمش ایسه حدّتی دخی اوقدر آرتمشدر . مع مافیه مباحثه‌دن فراغت ایتمیوب بارطولومه‌یه خطاباً :

— الهی سوز ایسه‌ڭ بنی اوقدر تعجیز ایتمه . ارض کری اولمق ممکن دگلدر . بویله بر فکر کتب مقدّسه‌یه دخی مغایردر .

بارطولومه . وای وای . ایشته بیوك بر سوز سویلدڭ . کتب مقدّسه‌یه‌ده مغایردر . ها

دیغو بکا خطاباً :

— بویله فکرلر بروکسـلده اوله‌بیلور . آنجق قاستلیاده بوگبی فکرلر اصلا وقطعاً قبول اولنه‌میور . کتب مقدّسه ایله اعزّهٔ کرامك سوزلری طوغریدر .

او صره‌ده بر سوز سویلمك استمش ایسه‌مده مرقوم دیغو بكا مساعده ایتمیوب وجه آتی اوزره افاده‌یه دوام ایتمشدر :

— مسـائل ریاضیه‌دن هر بریسی کتب مقدّسـه احکامندن ویا بونلرك رسمی شرحلرندن برینـه توافق ایتمدکجه عندمده کأن لم یکن حکمنده‌در . حقیقت حالی یالکز کتب مقدّسه‌ده آرامق لازمدر . سن پول یهودیلره خطاباً یازدیغی بر مکتوبده سمایی ارض اوزرینه آچلمش بر تنته‌یه تشبیه ایدیورکه، بو تشبیه ارضك کریتنی قبول ایتمکه مانع اولور . سنت اوغوستن دخی [آنتی پود] لر فکری حدّ ذاتنده مجروح و ارضك بر نصفندن دیگر نصفنه مرور امکانك خارجنده اولدیغی بیان ایدیور . بناءً علیه سزك جنوه‌لیکزك بویله افکار عالیهٔ مذهبیه‌یه قارشو طورمق استمسی پك بیوك بر جسارتدر . بوبابده‌کی فکری مخاطره‌لی بر فکر اولوب دین ومذهبه دخی مخالف اولدیغی سویلرم .

— بن ایسه فکرینی پك معقول وطوغری اوله‌رق تلقی ایدرم . دیدم .

بارطولومه — سالامانقه مجلسی بو خصوص اوزرینه قرار ویره‌رك قولومبك تصوّراتی حکمسز اولدیغی سـویلدی . بو قولومبك حیز فعله گتورلمسـنی تصوّر ایتدیگی شـو تشبثاتك غیر معقول اولدیغی وقاستلیا و آراغون قراللری گبی بیوك ومشهور قراللرك او مثللو حکمسز و اساسسز تشـبثات وتصوّراته آرتق بر دقیقه بیله عطف نظر دقت ایتملری شـان و شرفلرینه لایق اولمدیغی مجلس مذکورجه متفقاً قرارلشدیرلمشدر . ـ دیدی . بو افاداته قارشو یوان دیدی‌که .

— مجلسك بو قراری قولومبك اعتقادینه اصلا خلل گتوره‌مز .

آمریقو وسپوسی دخی .

— مجلسك اول قراری هیچ برشی اثبات ایتمز . ـ دیدی .

بن‌ده :

— عفو ایدرسکز . مجلسـك بوقراری شـونی اثبات ایدیورکه، بو مجلسده بولنمش اولانلرك افکاری کلیاً باطلدر . دیدم .

نهایت دیغوده لوچه‌رو تکرار حدتلنه‌رك یرندن قالقمشدر .

— بو مجلسی تشکیل ایدنلر اسپانیاده قتولیك مذهبی ارکان رهابینی ایدی . مسیو پیه‌تر ! بونی اونوتمامليسك . — دیمشدر .

— پك ایو . بوندن نه چیقار ؟

بونك اوزرینه هرکس یرندن قالقمش اولدیغی گبی، او صاحبی یوان ده لاقوزا دخی قالقوب وبنی قولمدن طوتوب طیشاری‌یه چکدکدن صکره بکا خطاباً :

— چوق ایلرو گیدیورسك. انگیزیسیونك آز برمدتدنبرو قاستلیاده یرلشوب ایشلمکده اولدیغنی اونوتمیسك ؟ لسانکی طوپلا — دیدی .

بن‌ده جواباً :

— قولومب گبی بیوك بر آدمه مجنونیت اسنادنی ایشتمك وباخصوص بویله بر لسان، دیغو گبی مکتب خدمتجیسی طرفندن قوللانلمق حدتی موجب اولور . دوستم یوان . ارض کریمیدر دگلمیدر ؟ بونی صوریورم . — دیدم .

یوان — هرکس قاستلیانك دوزجه اولدیغنه قانع اولدیغی گبی بن‌دخی ارضمزك کری اولدیغنه قانعم . قولومبه بر گمی ویرسونلر . طوغری [آتی پود] لره گیده‌جکدر . سنت اوغوستنك خوشنه گیتمسون . بن‌ده ممنوناً قولومبه رفاقت ایده‌جکمه یمین ایدرم — دیمسی اوزرینه بن دخی :

— سزکله برابر کندوسنه رفاقت ایده‌جگز . بعده بورایه عودتله ادّعامزك محق ومصیب اولدیغنی جمله‌یه اثبات ایتمکله برابر ، اسرار طبیعت حقنده ایضاحات مقتضیه‌یی ویره‌جگز وشو صورتله سالامانقه مجلسنی عاجز براغه‌جغز . دیدم .

— بونی اسپانیانك ناموسنه یاپه‌جقسکز ...

— وجناب حقك شرفنه .

— اللهه اصمارلدق موسیو پیه‌تر .

— ینه گوریشورز موسیو یوان .

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

اسپانیولجه‌دن مترجمی : شورای دولت اعضاسندن

آندریا قوپاس

ایمپراطور برنجی ناپولئونك بر یاور حربنك خاطراتی

۲

اوستر لیچ سفرینك پلانی

مع مافیه (ویلنوو) ـ قورونیه ـ ایله ـ قادیقس ـ ده اوقدر بیوك بر امیدی بوشه چیقاردیغی صره‌ده (بولونیا) ده هر درلو تنظیمات واستحضارات ختامپذیر اولمش بولنیوردی. بر طاقم مانوره‌لر، ارکاب وانزال حرکتلری، دکز اوزرینه متمادیاً نصب وعطف اولنان بیکلرجه، اندیشه آلود نظرلر، باش وکیلنه لیل و نهار بیان ایتدیکی بیکلرجه تخمینلر، فرض وقیاسلر (ناپولئون) ی انتظار واقعنك خلجان شدیدی ایچنده اشغال ایلمش ایدی. بویله‌جه قوهٔ خیالیه‌سنك بتون یایلری تماميله کریله‌رك، دوچار اولدیغی اضطراب بی شکیبانه سائقه‌سیله ۱۲ آغستوس‌ده دونمایه ملحق، یتمش بش سفینه‌یی (لاقروس) ك قوماندەسنه تودیعاً انکلیز قره‌قول سفائنی اوزرینه کمال مظفریتله هجوم ایتدیردی. ایشته بوکون برقاچ ساعت قدر مانش قنالنك یاریسی فرانسزلرك زیرید ضبطنده قالدی؛ انکلتره بسبتون ضبط و استیلا ایدلمکه یقین بولندیغی ظن ایده‌رك خلجان ایچنده قالدی؛ « قالده‌ر » دخی محکوم ایدلدی. فقط (ویلنوو) ك عقل قبول ایدر درجه‌ده اولمیان طورغونلغی وَبر آز صکره‌ده « قادیقس » ه طوغری فراری شایعه‌سی اوزرینه شان ظفرینه انکلتره‌ده قالدی ! اوراده قوپان نعرهٔ شادمانیی

ناپولئون دخی ایشیتیدی ! زیرا فرانسزلرك جاسوسلری ایله انکلیز مطبوعاتی مشار الیهی کندی پوسته وتلغرافلرندن دها سریع اوله‌رق خبردار ایدیوردی .

عدم خشنودیسی ۷ آغستوس تاریخیله « فینیسته‌ر » برونی محاربه‌سنك شیوعی اوزرینه ، کدر ومحزونیتی‌ده ایرتسی گونلر ، یعنی [ویلنوو] ك — فررول — ه گیرمش اولدیغی خبر آلوب آنی اوراده محصور ظن ایدنجه باشلامش ایدی .

ایمپراطور ، حالا تعمیری قابل اولان بو ایلك عدم اطاعت اوزرینه قیمت زمانی هرکسدن ایو بیلدیگی حالده آمیرالنك آنك تقدیر قیمتندن عاجز بولندیغی وظیفه‌سنك عظمت ومهابتنی ادراك ایتمامش اولدیغی وشمدی‌یه قدر صورت حسنه‌ده اداره ایدلمش اولان شو وسعتلی درام ایچنده ، همده نتیجه‌نك تحققی قوهٔ قریبه‌یه گلدیگی بر صره‌ده ، وظیفه‌سنك اهلی اولمیان [ویلنوو] ك کندی امید وانتظارینی بوشه چیقاره‌جغنی گوردی !

بو خبر ایمپراطوره ۱۳ آغستوس ده صباحلین ساعت درت قرارلرینه طوغری [پون دوبریك] قرارگاه ایمپراطوریسنده وارد اولدی . [داو] جلب ایدلدی ؛ مومی الیه ایچری گیره‌رك قوماندانك چهره‌سنه ، باقدی ومتعجب اولدی ! ایمپراطورك وضع وطوری غایت قورقنج اوله‌رق ، شاپقه‌سی گوزلرینك اوزرینه قدر اکیلمش ، نظری آتش پوسکورمکده اولدیغنی بکا مومی الیه سویلدی . [دارو] یی گورر گورمز همان اوزرینه یوری‌یه‌رك شتم وتوبیخ ایدرجه‌سنه بر صدا ایله : « ویلنووك نره‌ده اولدیغنی بیلورمیسکز ؟ فررولده‌در ! آکلایورمیسکز ؟ فررولده ! آه ! آکلامیورمیسکز ؟ گیزلنمك ایچون فرروله قدر گیتمش ! تمام ایشته شمدی اوراده تحت محاصره‌یه آلنه‌جق ! نصل بحریه ! نصل آمیرال ؟ بوقدر فداکارلقلر نه قدر بوش یره ! » دیمشدر .

بونك اوزرینه هیجانی برقات دها کسب شدت ایده‌رك بر ساعت قدر غضب وتهور محقانه‌سنی آجی تکدیرلر وحزین کلاملردن مرکب بر سیل خروشان ایله طاغتمق اوزره ایری ایری آدیملرله اوطه‌سنی طولاشمشدر . بعده بردنبره بالتوقف [دارو] یه اوزری اوراق ایله مملو بر یازیخانه‌یی گوستره‌رك : « شورایه اوتوریکزده

یازیکز ! » دیمش وَدرعقب هیچ بر فکر ظاهری گوسترمکسزین، اصلا تحویل کلام ایتمکسزین صیقی، قیصه وَحکمدارانه اولان شیوهٔ مخصوصی ایله، هیچ تردد دخی ایتمکسزین مومی الیهه [اولم] سفرینك ویانه‌یه قدر اولان پلاننی استکتاب ایتمشدر! سواحل اردوسی ایکی یوز فرسخی متجاوز جبهه اوزرینه بحر محیطه متوجه بر خط تشکیل ایده‌رك ایلك اشارتده یوزینی چویره‌جك ، قیوریله‌جق، متعدد قوللر ایله طونه‌یه یورویه‌جك ایدی ! یورویش امرلری، آنلرك مدتلری؛ قوللرك تمرکز ویا اجتماع موقعلری؛ باصقینلر، قوهٔ جبریه ایله هجوملر ؛ متعدد حرکتلر وَدشمنك خطالری؛ الحاصل بوقدر سریع وناگهانی اولان شو نسخهٔ مستکتبه ایچنده هرشی تیقن وملاحظه اولنمش ایدی ! ایکی آی، اوچ یوز فرسخ وَایکی یوز بیکی متجاوز دشمن، مفکره‌یی نتیجه‌دن تفریق ایدیوردی ؛ مع مافیه زمان، مسافه، مواقع مختلفه، هرشی ، ایمپراطورك شعلهٔ ذکاسی ایله تنویر ایدلمش اولان بتون بو استقبال آتلاندی ! حافظه‌سی قدر متین وامین اولان قوهٔ تخمینیه‌سی دها [بولونیا] دن شو حرب متصوّرك وقایع واحوال اصلیه‌سنی، بونلرك تاریخلرینی وَنتایج قطعیه‌لرینی گوریوردی ؛ بونلری [دارو] یه اودرجه امنیت واطمئنان ایله استکتاب ایتدی‌که حتی وقوعلرندن بر آی صکره تخطر طریقیله‌ده آنجق بوقدر نقل ایده‌بیلوردی . محاربه میدانلری، مظفریتلر، حتی بزم مطلقا [مونیخ] وَ [ویانه] یه گیده‌جکمز گونلره قدر هرشی اوزمان سویلندی، بالاخره نصل وقوع بولمش ایسه اوزمان اویله‌جه یازلدی؛ همده وقعه‌دن ایکی آی مقدّم، ۱۳ آغستوس تاریخنه مصادف گونك سالف‌الذکر ساعتنده، شو سواحل قرارگاه عمومیسنده !

[دارو] قوماندانك ملهمات ومرتجلاتنه مألوف اولمقله برابر، متعجب ومتحیر قالدی . بالاخره بتون بوتلقینات اوّلیه‌نك [مونیخ] ه تاریخ دخولمزه وارنجه‌یه قدر هپ ایّام معینه‌ده برر برر قوّه‌دن فعله چیقدیغنی گوردکجه وله وتعجبی قات قات فراوان اولدی ! هرنه قدر [مونیخ] ایله [ویانه] آره‌سنده نتیجه اعتباریله دگل ، آنجق زمان نقطهٔ نظرندن بعض اوفاق تفك فرقلر ظهور ایتمش ایسه‌ده بونلرك هپسی بزم استفاده‌مزی تأکیده خادم اولمشدر . اکثریا وَبو وقعه‌دن چوق زمان

صکره ، دائما عین تعجب وحیرت ایچنده قالان بو ناظر، ناپولئونك ترتیبات واقعه‌یی صورت مکمله‌ده بالتبدیل دیگر خصملره قارشو گیرو دوندیگنی گورنجه تصوّرات وتخمیناتنده‌کی اصابت ایله برابر اوقدر استحضارات عظیمه‌یی بلا تردد ترك ایدیور. صکره‌کی عزم وسرعت وَمتانت ومکانتنه دخی آریجه حیران قالمش اولدیغنی بکّا تکرار ایدر طوریردی .

مع‌مافیه [دارو] یه استکتاب ایدیلان بو پلان مکتوم قالدی . ایمپراطور یکی بر امیده دها دوشمشدی . ١١وَ١٣وَ١٤وَ٢٢ آغستوس تاریخلری ایله اولان شدتلی وَصوك تعلیماتی بونك دلیلیدر . بو تعلیماتده : « اوچ ساعتلك بر قرغشه‌لغك اوقدر بیوك تصور واملری هبا ایتمسی پك معیوب اوله‌رق صورت شدیده‌ده ثبات ایتمك اقتضا ایدیوردی ، غراوینا، ذکاوت وفراست وَعزم ومتانتدن مخلوق بر وجوددر ؛ عجبا آنك طبیعتی ویلنووده نیچون یوق ؟ هرطرفدن دوچار تهدید اولان انگلیزلر هریرده طاغیلوب زبون اولدقلری زمان او قدر جسور وشجیع بحریه افرادینك باشنده بولنان ویلنوو هر شیئك حرکتسزلك وجسارتسزلك ایله محو اولمسنه رضا گوستره‌جکمیدر ؟ نه دیمك ، اون سکز سفینه کندیسنی اون درت یلکنلی ایله محاصره ایتدیره‌جکمی ؟ »

٢٢ آغستوس تاریخیله [ویلنوو] وَ [غانتوم] ه حالا بیهوده یره شویله یازیوردی : « گیدیکز ! مانشه قدر واریکز ! بویله‌جه انگلتره بزم المزه کچه‌جك وَآلتی عصردنبری دوام ایده گلان محجوبیتلرك ، حقارتلرك انتقامی آلنه‌جقدر ! » ایرتسی گونلر آوستریادن گیتدکجه ولوله آور بر صورتده وارد اولان خبرلر ، [ویلنوو] ك فراری وَ [دەقرەس] ك عدم جسارت و مأیوسیتی ایله برابر حالا انگلتره حقنده‌کی عزم رصانتگیرینی ترك ایتمامش‌ایدی . فقط نهایت، آغستوسك صوك گونلرنده آمیرالنك تعمیر قبول ایتمز بر صورتده ترك مسلك ظفر ایتدیگنه وثوق حاصل ایده‌رك سفره باشنده الندەکی قدحنی قیروب : « پك اعلی ! مادام‌که بو ایشدن واز کچمك ایجاب ایدیور ، اویله ایسه بزده نصف‌اللیل دعاسنی ویانه‌ده دیکلرز ! » دیه حایقردیغی گورلدی .

بونك اوزرینه شهر جارینك یگرمی اوچی تاریخیله [طونه] یه طوغری تام وَناکهانی بر صورتده اجراسی مقرر اولان عودت حرکتی ایله آیك یگرمی آلتیسنده آلتمش بیك کشینك دها یکیدن سلاح آلتنه آلنمسنه متفرع اوامر کاملاً صورت خفیه‌ده اعطا ایدلمش بولندیغندن، ایمپراطور انگلتره اوزرینه اسف وکدورت ایله مشحون صوك بر نظر عطف ایدوب حدت وتهورینه مغلوب اوله‌رق باشلیجه یدی سبب اتهام بیان ایتدی‌که، مجرم ومتهم اولان [ویلنوو] بونلرله محکوم ایدیله‌جکدی . بعده هر شیئه جاری اولان حکومتی نفسی اوزرنده‌ده اجرا ایده‌رك اعادهٔ سکونت ایلدی ؛ آزادهٔ مرارت اوله‌رق یازیلان بر نوطه‌ده ترك وَوداع ایتمك مجبوریتنده قالدیغی پروژه‌نك بیوکلگنی درمیان ایتدی . اساس فکرینی حفظ ونقله خادم اولمق، امکان اجراسنی دلائل باهره‌سی ایله اثبات ایدرك، موفقیت و مظفریته نه درجه تقرّب ایلمش بولندیغنی ارائه ایلمك اوزره آنك پلاننی دخی اجمال ایلدی . بو پلانی بر گون ینه نصل وَنه یولده تعدیلات اجراسی ایله اله آلمق قابل اوله بیلدیگنی وَبویله بر شیئه تشبث ایدنجه‌یه قدر دونمانك نه صورتله استخدام اولنمسی اقتضا ایتدیگنی اشعار ایتدی .

صکره‌دن ویردیگی تعلیمات سائره‌ده [روسیللی] نك — قادیقس — ده ویلنووی بالاستخلاف قرق یلکنلی ایله دها تقویه اولنه‌رق بحر سفید اوزرینه ایصال لوای حاکمیت ایتمسنی آرزو ایلدی . بو امرك بالذات [ویلنوو] معرفتیله اجرا اولنمسندن متولد هزیمت وفلاکت آتیده گوریلور . فی‌الواقع [ترافالغار] محاربهٔ مشئومه‌سی بونك نتیجه‌سی اوله‌رق، بومحاربه‌ده [نه‌لسون] وَ آنکله برابر فرانسز بحریه‌سی محو اولمشدر ! آرتق بوندن صکره فیلومز بولنمیه‌رق المزده بر قاچ اسقادرو قالمشدر . بو صره‌ده [ویلنوو] طرفندن [فررول] صولرنده ترك ایدلمش اولان [لالمان] قره‌قول سفائنینك حرکات مسعودانه‌سی باشلایوردی‌که، بوده [لالمان] لك بادیٔ اشتهاری اولمقله برابر، دیگر آمیرالك یأس وحرماننی فراوان ایلدی .

دیگر دونمالرك صورت استعماله گلنجه : بونلردن بری آمریقا دکزلرینه تعیین

اولندی . بوراده ظن اولنورکه مبهم بر استقبال سوق طبیعیسی [ناپولئون] لك فکر وامعانی [سنت - الن] اوزرینه دفعهٔ ثانیه اوله‌رق صورت خصوصیه‌ده جلب وربط ایتدی ! بو آطه‌نك ضبط وتسخیر اولنمسنی امر ایتدیکی حالده بو امری دفعات ایله تأیید ایتدی . او زمان شو قیا پارچه‌سنك ضبط واستیلاسنه اویله براهمیت ویریوردی‌که، مع التأسف صکره‌لری پك زیاده جالب نظر دقت اولمشدر !

نهایت ١ ایلول تاریخیله ناپولئون [بولونیا] یی ترك ایتدی . آلتی کون صکره بیوك اردونك مقابل یورویشی ابتدا ایتدی . ساحللر تکرار تنها وساکن قالدی ؛ کافه‌سی بحریه‌مزه ترك اولندی . ایشته ایمپراطورمزك تصمیمات وترتیباتنك الك بیوك وَاڭ مهمی اولان بر شی ، فوق‌العاده مهارت وَعظیم بر جد وغیرت ایله تهیئه ایدلمش بولنان بیوك بر پلان بو صورتله متواریٔ خاك خسران اولدی !

جنرال قونت دوسه‌گور

تاريخ مطبوعات

غزته ، مبدائی، ترقیاتی

[مابعد عن جزؤ ٥٥]

[رەنودو] بوغزته تخصيصاتنك بو دجه‌یه نه‌قدر تصرّفكارانه بر خدمتی اوله‌جغنی ادراك ايديور . وَديوركه : « قرال حضرتلری بوندن خیلی تصرف ایده‌جکدر . زيرا ممالكنده‌كی وقوعاتدن خبردار اولمق وَياخود اطرافه امرلر گوندرمك ایچون ایدیلان مصارفك بر چوغندن غزته‌نك خدمتی سایه‌سنده وارسته بولنیله‌جقدر . زماندن ایدیلان تصرف ایسه بسبتون بشقه ! ! . »

رەنودونك شو مطالعه‌سنه بناءً اوزمانكی غزته‌نك هوّیتنه باقیلورسه [غزته] [ورقهٔ حوادث feuille d'informations] اولمقدن عبارت قالیور . حالبوكه بوگونكی [غزته] اصولیله اوزمانكی غزته اصولی بيننده نه قدر بیوك بر فرق اولدیغی ادنا ملاحظه ایله آكلاشیلور . بوگون غزته‌لر يالكز اوراق حوادث دكلدر .

شمدیكی غزته‌نك اصولجه اسكیسندن الك مهم فرق مميزی ، اجمال صورتیله وقوعات سیاسیه‌یی قید ودرج ايدرك آنلری محاكمه‌لی بر صورتده مطالعه ایتمسیدر . بوخصوص ایسه رەنودونك‌ده مجهولی ایمش . واقعا كندی بوگبی وقوعاته دائر معلوماتی قارديندن‌الدن طوغریدن طوغری‌یه آلور ، درج ايدردی . فقط آلدیغی گبی درج ايدردی . آنلری اجمالاً مطالعه ايدرك بر نظر مؤاخذه ایله بالمحاكمه نتایج ضروریه استدلال ایتمك خاطرينه كلەمامش ایدی . بلكه بوقدر اهمیتلی بر فكر

اوزمانه گوره احتمالدن خیلی اوزاق ایدی . ایشته بو وجهله [رهنودو] تفصیلات سیاسیه‌یی قاردینالدن آلدیغی گبی درج ونشر ایدر ایدیکه، قاردینالك خلافگیرلری ینه ایشك نره‌یه واره‌جغنی آڭلارلر ایدی .

یالڭز بر سنه صڭره یعنی [١٦٣٢] ده رهنودونك خاطرینه برشی گلدی . بو تاریخدن بری هرآی قلمی النه آله‌رق خلافگیرانه قارشو افکار وملاحظاتی مدافعه ایله مقلدلرینی، قلپزنلرینی تعقیب ایله اوغراشیوردی . چونکه ابتدالری کمال تهالکله حسن قبوله مظهریت گورن [غزته] صڭره‌لری مؤسسی علیهنه شدتلی مؤاخذاته سبب محض اولمش ایدی . [١٦٣١] ك نهایتنده [رهنودو] غزته‌سنك منتخباتنی قراله برمجموعه صورتنده تقدیم ایته‌دیگی صره‌ده برده مقدمه ترتیب ایدرك رقیبلریله دشمنلرینه شو وجهله جواب ویرمش ایدی :

« سردارلر هرزمان غزته‌ده یالڭز محاربه‌لره، محاصره‌لره دائر معلومات گورمك استیورلر . آووقاتلرده کندی مسلکلرینه دائر وقوعات طلب ایلیورلر . ارباب دیانت ایسه فلان وفلان قونفسور [گناه چیقاریجی] ك اسمنی گورمك مراقنده‌درلر . سیاسیاتك اسرارندن ذره قدر آڭلامیانلر بو بابده ویریلان حوادث ومعلوماتی بیوك حرفلرله گورمك استیورلر . هرغزته آلان کندی اسمنی غزته‌ده گورمك استیور ! حتی الك دگرسز بر خدمتده بولنانلر بیله اسملرینك غزته‌ده مندرج اولمدیغی ایچون قرالك نظر دقتنه معروض اولمیه‌جقلرندن طولایی طاریلیورلر . برطاقی‌ده اسملرینك ذکر اولندیغی صره‌ده (افندی) گبی عنوانلرله مترافق اولدیغنی استیورلر . دقت ایتمیورلرکه، بوگبی عنوانلر بوغزته‌ده پك عامیانه فرض اولنمشدرده آنك ایچون ذکر ایدلمز ؛ وبوگبی مدحتکارانه عنوانلر هیچ برکیمسه حقنده قوللانلمدیغی ایچون، هیچ برکیمسه‌یه‌ده القای حسد ایتاملیدر . » دیدکدن صڭره ارباب مطالعه‌یه خطاب ایله تعقیب کلام ایدیورده دیورکه :

« بونجه صدمه‌لره قارشو بنی شایان مرحمت گورمامکلگڭز قابل اولورمی ؟ هرهانگی وجهله اولورسه اولسون کندینی عمومك هر صنفنه بگندیره‌میان قلمی معذور گورمزمیسڭز ؟ حتی معاصرلرینك خوشنه گیتمامك ملاحظه‌سیله هدف

طعن اولمق قورقوسی بر چوق مؤلفین کرامی ـ کندی زمانلرینك تاریخ وقوعاتی ـ ضبط وتحریر ایتمکدن منع ایدرسه آرتق بر هفته‌نك، یاخود بر گونك وقوعاتی علی العجله ضبط وقید ایتمکده‌کی کوچلك نه اوله‌جقدر دوشونلسون ! بوڭا زمانك طارلغی ایله برابر، سزك صبرسزلغکزی ده ضم ایدیکز ؛ ظن ایدرمکه بر هفته ظرفنده اوته‌دن بریدن وارد اولان معلوماتی طوپلایوب، تصحیح، ترتیب ایتدکدن صکره درت ساعت ظرفنده باصدیریلان بر غزته‌یی اڭ شدتلی مؤاخذلر بیله معذور گوررلر. »

بو سوزلریله ره‌نودو حقسز اعتراضلره جواب ویرمك استیور. یوقسه مؤاخذه اصولنك علیهنده بولنمیور. بالعکس حسن نیتله اولورسه راضی اولیور وحل اشکاله چالشیور. باقکز بو بابده نه سویلیور :

« خیر ! فقط بو اخطاراتمله سزك مؤاخذاتکزه سد چکمك استرسه‌م یاڭیلیرم. بونی یاپه‌مام. یاپه‌بیلسه‌م بیله یاپمامالی‌یم. زیرا بوگبی اثر مطالعه‌سنده مؤاخذه سربستلگی آز بر ذوق دگلدر. حالبوکه اوّلجه‌ده عرض ایتدیگم وجهله اصل بو غزته‌نك ایجادینه بوخصوص سبب اولمشدر. بناءً علیه خدمتی سزی اگلندیره‌رك مستفید ایتمکدر. وبناءً علیه مؤاخذه ایتمك حقنك سزه بخش ایتدیگی سربستلکدن تمامیله مستفید اولکز. هر بریکز کمال جسارتله : (بن اوْلسه‌م شونی قالدیریردم، یاخود بونی دگشدیریردم؛ یاخود، بوندن ایوسنی یاپاردم.) دیسون. قبول ایدرم. یالکز بر شیده آنجق کیمسه‌یه حق ویرمم. اوده تحرّیٔ حقیقتده، زیرا غزته‌ده مندرج اولان وقوعاتی بن نقلاً یازیورم؛ روایت ایدیورم. کندیمه اسناد ایتمیورم که یالان اولوب اولمدیغندن بن مسئول اوله‌یم ! بر اقلیمدن دیگر اقلیمه متعلق اولمق اوزره بر غزته‌یه علی العجله بشیوز وقعه درج ایدلمش اولسونده آنلرك ایچنده مخابرلرمزك نظر دقت واطلاعندن حقیقت قورتلسون، بوتمنیٔ محالدر .!! بوگبی یاڭلشلقلری زمان تصحیح ایدر. فقط هرحالده مندرجات تمامیله واقعه مطابق اولمسه بیله، فلان زمانده فلان وقعه شو وجهله برقیل وقالی موجب اولمش وبوده محض حقیقت اولمق اوزره تلقی اولنمش اولدیغنی بیلمك استیان مراقلیلرده بولنه‌جغی ایچون ینه فائده‌دن خالی دگلدر. »

دیه خارق‌العاده بر مطالعه‌دن صکره، غزته‌یی دنیاده ایلك دفعه اولمق اوزره تعریف حقیقیسی ایله تعریف ایدیور؛ وَدیورکه:

« غزته ایله تاریخ آره‌سنده‌کی فرقی کیمسه نظر دقته آلمیور. تاریخ واقع اولمش شیلرك حکایه‌سیدر؛ غزته ایسه بر شیئك وقوعی حقنده دوران ایدن شایعاتك، قیل وقالك افاده‌سیدر. تاریخ دائما طوغری‌یی سویلمگه مجبوردر. غزته یالانی منع ایدرسه خیلی خدمت ایتمش اولور. کندوسنه طوغری اولمق اوزره ویریلان حوادث کاذبه‌یی نقل ایتسه بیله یالان سویلمامش اولور. یالکز بر نیت خصوصیه‌یه مبنی کندی یالانی کندیسنی آنجق مستحق تحقیر ایده‌بیلور. »

شوسطرلره دقت ایدلسون! غزته مؤسسنك نه صاحب ذکا اولدیغی آکلاشیلور. ایشته کندوسندن اول — حتی پك چوق زمان اول حوادث ویرمك اصولی جاری اولدیغی حالده [ره‌نودو] یی اصل غزته موجدی وَمؤسسی اولمق اوزره طانیمقلغمزه سبب، مشار الیهك هرکسدن اول بویله محاکمه‌لی بر صورتده غزته‌نك نه دیمك اولدیغنی تعریف ایتمسی، ایلروده حاصل ایده‌جگی اهمیتی هرکسدن اول درك ایتمش اولمسیدر. یوقسه [ره‌نودو] دن اول [غزته] دگلسه‌ده، اوراق حوادث وارایمش. فقط نه اولدیغی، نه اوله‌بیله‌جگی آکلاشیله‌مدیغی ایچون عصرلرجه مدت عینی حالده قاله‌رق ترقی ایده‌مامش؛ تاکه [ره‌نودو] آنك اهمیتنی آکلایوب، وَآکلاتوب حقیله تعریف ایدرك برده اولدقچه مکمل بر غزته تأسیس ایتدکدن صکره [مطبوعات عالمی] طوغمش وَفوق‌العاده بر جولان ایله ترقی ایتمشدر. بو جولانه باعث ایسه یالکز باشنه [ره‌نودو] ایدی. بو بیوك وَخارق‌العاده بر دهادر. [ره‌نودو] نظرمزده [جیمس وات] گبی [استیوه‌نسن] گبی بلکه [نیوتون] گبی [داروین] گبی نام شرف اتسامله‌ری تاریخ انسانیته مدار فخر اولان اعاظم حیثیتنده‌در. — غریبدرکه، بخارده جیمس واته کلنجیه‌یه قدر خاصهٔ انبساطیه‌سیله معلوم ایدی، بارود دخی چینلیلرده پك اسکی زماندن برو معلوم ایدی؛ فقط هیچ براستفاده ایدیله‌مامشدی. چونکه بوگبی خواص طبیعیه‌دن تطبیقات فعلیه‌جه نه گبی نتیجه‌لر چیقه‌بیله‌جگنی دوشونه‌بیله‌جك بر صاحب ذکا هنوز

طوغمامشدی . بالآخره بر ذكينك نظر تدقيق وتجسسنه قارشو برخاصهٔ عجيبه‌دن عبارت اولان قوهٔ انبساطيهٔ بخار، نه‌قدر مهم وفوق‌العاده نتيجه‌لر ويردی . ايشته بو كشف آنجق اثر دهادر . ره‌نودوقو ايسه دهاتدن بريدر .

بو [١٦٣١] سنه‌سی ره‌نودوق ايچون برمعارضهٔ متماديه دوری ايدی . ره‌نودوق او زمانلر ، غزته‌سنی تقليد ايدن قلپزنلر وباشنه دعوی آچان بعض طابعلر ايله اوغراشور ايدی . حتی فرانسه ايله همجوار اولوب خصومتده بولنان وبناءً عليه غزته‌نك كندی مملكتلرينه دخولنی منع ايدن حكومتلرك حدودی داخلنده بعض غرضكارلر، ره‌نودوقونك مطبعه عمله‌سندن بری اولان [ميشه‌ل پلاژا] نك حرفلرينی طوتديرمغه قدر واردیلر . بوقدر دشمنلرينك هجومنه قوجه غزته‌جی باشلی باشنه مقابله ايلدی . وبونجه موانع رقابتكاری‌يه قارشو غزته‌نك موفقيتی گوندن گونه آرتمغه باشلادی . حتی [١٦٣٢] سنه‌سنده [غزته] سنك آرتق معدوم اولميه‌جق بر اثر اولديغنی كندوسی بيله آڭلامش وانسانلر طوردقجه باقی قاله‌جغنی ادعا ايتمش ايدی . وديمش ايديكه : « اگر ياڭلميورسه‌م زمان ، وخصوصا بوگبی نشرياتك تكثری ومقايسه‌سی بنم ايچون وثائق مصدقه‌دن اوله‌جقدر . »

حقيقت برسنه صكره غزته‌سنك هردرلو عوارضدن قورتلديغنی يقيناً آڭلامش وشو وجهله بيان مطالعه ايتمش ايدی :

« غزته‌يی ابتدا فرانسه‌يه نقل ايتديگم زمانلر هرطرفدن وارد اولان اعتراضاته مجبور بولنه گلديگم مقابله‌دن آرتق وارسته بولنيورم . زيرا غزته‌نك مظهر اولديغی رغبت عموميه آنی اعتراضاته قارشو مدافعه وحمايه زحمتندن بنی قورتاريور ...

ياڭلز حكومات اجنبيه‌يه شونی رجا ايدرمكه غزته‌مك مملكتلرينه دخولنه بوش بوشنه مانع اولمسونلر . او اويله برمتاعدركه تجارتی اصلا منع اولنه‌مامشدر . خصوصا كه سيلك قوتی مانعك مقاومتيله آرتار ؛ بو سيلك طبيعتی اقتضاسيدر . »

ديمش ايدی .

بو جمله غايت مهم وفيلسوفانه بر فكری ، بر بيوك حقيقتی مبيندر .

بواحكامی ، مشاراليهك هيكلني حامل اولان طاشه حك ايتديره‌رك انظار -

عموميه يه عرض ايتمشلر وَاصابت ايلمشلر . ذاتاً غزته نك تاريخنه وَمطبوعاتك اهميتنه يك مناسبت آليور .

[غزته] حقنده كى مطالعاتمزه نهايت ويرمدن اوّل غزته معاملاتنك صورت جريانى حقنده بعض معلومات ويره لم :

[غزته] اداره خانه سنده طبع اولنور اولنماز ، گزديريجيلره ويريلور ايدى ، كه آنلرده غزته لرى سپتلر ايچنه استيف ايدرك (وَ بزم مصر بغداجيلرى گبى سپتى بوينته آصه رق) ايكى عددينى بر [صو] يه (تقريباً اون پاره) يه صاتارلردى . دائمى مشتريلره ده آيروجه گوتوريرلر ايدى . آبونه اصولنه دائر هيچ بر ايز گورلمديگندن بو اصولك او زمان هنوز متصوّر اولمديغنه قانع اولمق لازم گليور . غالبا بر خيلى نسخه ده صرف اولنيورمش ؛ چونكه گزديريجيلر كوچ ايله هركسه غزته يتشديره بيلورلرمش . قلپزنلر اكسك دگل ايمش . بونلر اكثريا حرفى حرفنه غزته يى استنساخ ايله اكتفا وقناعت ايدرلر ايمش . بعضلريده قباجه تقليد ايتمشلر . او زمانلر فوق العاده امتيازلى اولان رهنودو بونلرى تعقيب ايله اوغراشيورمش . حقيله سويلنيله جك اولورسه او زمانلر غزته يه مشابه بر شى ايجاد ايتمك ايچون هنوز هيچ كيمسه بر غيرت جدّيه ده بولنمامشدى .

رهنودو غزته سنى بالذات تحرير وترتيب ايدردى . يالگز بوخصوصده كندوسنه اولادلرى ياردم ايدردى . برى مسكوكات دائره سنده مشاور اولان [تهئوفاست Théophaste] ديگرايكيسيده طبيه طلبه سندن [اسحق Isaac] وَ [اوزه ب Eusèbe] ايدى . غزته يه دها بعض ذواتك ياردم ايتديگى مروى ايسه ده شمديكى ذكر ايتدكلرمزدن وَايده جكلرمزدن ماعداسى حقيقةً ياردم ايتمكدن زياده ياردم ايتديگى فرض اولنانلردر . حق بوكه غزته ريشليونك قابينه سنده [پرژوزف Père Joseph] ك معاونتيله حاضرلنيوردى . حتّى پر ژوزف ، تاريخ وفاتى اولان [١٦٣٨] سنه سنه قدر بالخاصه مشغول اوليورى . اون اوچنجى لوئى ده بالذات رهنودونك الڭ صادق رفقاى تحريرندن برى ايدى . بونى رهنودو بالذات روايت ايديور وَ اون اوچنجى لوئينك وفاتندن صكره ديور ايدى كه : « هركس بيليوركه متوفى قرال

غزته‌لرمی یالکز مطالعه ایتمکله قانع اولمازدی . بلکه همان دائما درج ایدلمك اوزره مخطره‌لر تحریر وارسال ایدردی . »

بو پك طوغریدر . قرالك مورخلرندن [پر غریفه Père griffet] نامنده‌کی وقعه‌نویس، حقیقت قرالك کندی الیله یازلمش وَ تصحیحلر ایدیله‌رك چیزگیلرله اوقونماز بر حاله گلمش ایکی جلد محرراتی قاریشدیره‌بیلمشدر . فقط هر خصوصده غزته‌نك امور تحریریه‌سنه ریاست ایدن قاردینال ریشلیو ایدی . حتی ریاستی مستبدانه ایدی . غزته‌نك ترتیبنده محتویاتنك بعض یرلرینی طی و اثبات ایچون لزوم گوردیگی زمان طوغریدن طوغری‌یه مداخله ایدردی . حتی ریشلیونك بو مداخله‌سی بالآخره رەنودونك خراب اولمسنه وسیلهٔ مستقله اولمشدی .

١٦٣٣ ده غزته‌نك ٥٤ نجی نومروسی ایکی کرّه طبع اولنمشدی . بو گاده ریشلیونك مداخله‌سی سبب اولمشدی. فرانسه‌یی همان مستقلاً اداره ایدن [ریشلیو] اوزمانلر اسپانیا ایله محاربه [اوتوز سنه محاربه‌سی] ایتمکه قرار ویرمش ایدی . حالبوکه خاندان حکمداریدن هیچ بر کیمسه‌نك اسپانیا ایله اتفاقنه میدان ویرمامك وَ کندی فکر ورأی مستقلنه کیمسه‌یی معترض، هیچ بر رأیی معارض گورمك استمیوردی . علی‌الخصوص داخل مملکتده سکوتی محافظه ایتمك استیوردی . حال بویله ایکن، ایرتسی گونی [غزته‌نك انتشار ایتدیگی گون ایمش] ریشلیو فرصتدن استفاده ایدرك غزته وساطتیله قرالك آغزندن بعض امرلر وَ معلومات درج ایتدیرمك نیتنده بولنیور ایمش . بو خصوص ایچونده کندی مصلحتگذاری [لابه لوماسل L'abbé Lemasle] ی توظیف ایتمش. حالبوکه بو بریکی ریشلیونك درج ایتدرمك استدیگی ورقهٔ مهمه‌یی تا اقشام اوستی گتورمش ایدی ؛ اوزمان ایسه غزته چوقدن طبع اولنمش وَ بر خیلی نسخه‌لریده انتشار ایتمشدی . اقشام اوزری غزته اداره‌خانه‌سنه گلان [لابه لوماسل] یگرمی سکز سطردن عبارت اولان [بند مخصوص] ی درحال درج وطبع ایتدیرمسنی امر ایتمش ایدی . بو بند حقیقتده ریشلیو طرفندن یازلمش وَ فقط قرالك آغزندن سویلنلمش ایدی که قرال :

« اگر قرالیچه حرکت واقعه‌سنده دوام ایده‌جك اولورسه آنی رد واطلاقده تردد ایتمیه‌جگنی وشریك تهمتی اولان [دوق دورله‌آن] وارث حکمداری اولمغه لایق وشایان اولمامق اوزره تشهیر ایدیله‌جگنی [اون دردنجی لوئی هنوز طوغمامش ایمش !!] وقرالیچه ایله دوق دورله‌آنه طرفدار اولان قاتولیق کبارینه قارشو لوتریانیزمی آچیقدن آچیغه حمایه ایده‌جگنی، الخ » بیلدیریوردی .

ریشلیونك امری پك کچ گلمش ایدی . غزته ایسه چوقدن باصیلوب طاغلمشدی .

بیچاره [ره‌نودو] مناسبت آله‌میه‌جغنی بوش بوشنه نظر دقتلرینه عرض ایتدی . فقط فائده بخش اولمدی . اطاعت لازم گلیوردی . درج ایدلمسی قاردینال طرفندن قطعیاً امر اولنان [بند] یگرمی سکز سطرلق اولدیغندن [اووقت غزته ذاتاً درت یاپراقدن عبارت ویاپراقلری‌ده پك کوچك اولدیغی ایچون بو بند خیلی یر طوته‌جق ایدی !] ناچار اولجه طبع ایتدیرلمش اولان غزته‌نك مختلف یرلرندن یگرمی سکز سطر طرح ایدرك [بند] مذکوری غزته‌یه صیقشدیردی . بویله‌جه ترتیب اولنان یکی غزته نسخه‌سی یکیدن نشر اولنه‌رق، اسکی نسخه‌لری [لابه‌لوماسل] طوپلاتدیرمشدی که، آنلرده ذاتاً معنیدار برشی یوق ایدی.

زواللی [ره‌نودو] کشفیات مهمه‌دن بری اولان شو کشفی ایله معاصرلرینك همان کافه‌سنك حسد وغرضنی جلب ایتمشدی . شو وقعه ایسه بالآخره پریشانیٔ حالنی موجب اولدی . زیرا ریشلیونك وقرالك وفاتندن صکره [ره‌نودو] یی یالکز بولان پارس دارالفنونی علماسی ـــ که اوته‌دن برو ره‌نودو ایله آچیقدن آچیغه مجادله ایتمکدن چکنمامش واوصانمامشلر ایدی ؛ ـــ بو وقعه‌یی یگانه وسیله عد ایدرك : « متوفی قراله، لوتریانیزمی حمایه ایتمك گبی اسناداتده بولندیغنی ودوق دورلئاندن شبهه‌لنه‌رك تشبثات جنایتکارانه مأمول ایتدیگنی وبرده قرالیچه‌نك مستحق اوله‌جق قدر مناسبتسزلکلرده بولندیغنی ادعا ایله آنلری خلق نظرنده اتهام ایتدیگندن طولایی » کندیسنی مسئول طوتمشلر ودلیل اولمق اوزره‌ده معهود غزته نسخه‌سنی آراشدیروب میدانه چیقارمشلر ایدی .

ره نودو افترالرله، حقارتلره اوغرامش بر ناموسلی آدم گبی اولانجه قوّت وجدانیله کندوسنی مدافعه ایتدی . « معهود بندك متوفی قاردینال طرفندن ترتیب ایدلمش اولدیغنی وکندیسنك مجبوراً آنی درج ایتدیگنی وبونك ایچونده ایکنجی دفعه اولهرق غزته‌یی ترتیب ایدرك تکرار طبع ایتدیردیگنی و بو بابده ایسه کندوسنك آنجق غزته‌سنی اوقویانلر قدر مسئول اوله‌جغنی وکندی یرینه بر پاپاس یاخود بر بوریزن دخی اولسه، عینی وجهله حرکت ایتمگه مجبور بولنه‌جغنی » مقام مدافعه‌ده عرض ایتدی . فقط نافله اولدی ؛ هیچ بر سوزی کندیسنی مسئولیتدن قورتاره‌مدی . و [٩ کانون اوّل ١٦٤٣] ده پارس [پره‌وو prévôt] سی [او زمان پارس محکمه‌سی حاکمی !] بر اعلام ایله فی‌مابعد کندوسنی اجرای طبابت ایتمکدن . فقرایی قونسولتو ایتمکدن وغزته اداره خانه‌سنده اجتماع ایلمکدن منع ایتدی . بو حکم بیچاره ره‌نودونك آثار جمیلهٔ انسانپرورانه‌سنك اضمحلالی ایدی . حالبوکه تأسیسات خیرخواهانه‌سنك ثمراتی گوندن گونه زیاده‌لشیور ایدی .

یالکز غزته یشادی؛ آگا طوقونمدیلر . زیرا فوق‌العاده بر احتیاجه قارشو اولان اهالی هر جمعه ایرتسی غزته‌جیلرك اوگنی کسردی . اوقدر غزته‌یه احتیاج آشکار ایدی .

فقط بالآخره غزته‌ده مؤسسی علیهنه برمنبع رقابت کسیله‌رك الی‌نهایه‌اوزلمسنی موجب اولدی . [٦ کانون ثانی ١٦٤٩] ره‌نودو قرال واطرافی ایله برلکده [سن ژرمن Saint-germin] ه گیتمگه مجبور اولمش واو وقتلر ریاست اموردده بولنان قاردینال [مازارن Mazarin] ك امر رسمیسی ایله اوراده بر مطبعه تأسیس ایتمش ایدی‌که، قرالیچه [آن دوتریش Anne d'Autriche] ك امرلرینی وقاردینالك رأیلرینی اهالی‌یه بیلدیرمك مقصدینه مبنی ایدی . بو بابده واقع اولان مصارفی تماماً ره‌نودو تأدیه ایتمش اولدیغی حالده اصلا پاره‌سنی آلمغه موفق اوله‌مدی .

فضله اوله‌رق [سن ژرمن] ده بولندیغی مدتجه ــ برچوق حوادث جویانك آرزولرینه خدمت ایتمك املیله ره‌نودونك نصایحنه ، تشویقاتنه بناءً اوغللری یکی بر غزته دها تأسیس ایتمشلر ایدی [Le courrier français فرانسز مخبری] که

كانون ثانينك بشندن نيسانك يديسنه قدر دوام ايتمش وَاون ايكى نسخه وجوده گتورلمش ايدى . سراى خلقى پارسه عودت ايدنجه رەنودونك اوغللريده تعطيل نشريات ايتمشلر ايدى . فقط بو غزتەدن ايچه پاره قزانان طابع ينه [مخبرى] نشر ايتمكده مداوم اولمق وَبو وجهله اوّلا تأسس ايدن غزتەيەده بر رقابت آچمق استيوردى . رەنودو كندوسنه اوّلجه بافرمان حكمدارى ويرلمش وَعهدەسنده تأييد ايدلمش اولان امتيازاته طيانەرق بو طابعك عليهنده اوزون اوزاديه اقامهٔ دعوى ايتدى ايسەده او زمان مسند وكالتده بولنان [سەگيه Séguier] نك آلديرمامسى بر حسن نتيجه ويرمدى .

رەنودو گبى بر صاحب دهانك بووجهله انحصار نشريات دعواسنه قيامى (يعنى بشقه غزته احداثنه راضى اولمامسى !) هركسى حيرتده براقه بيلور. فقط غزتەيى ابتدا تأسيس ايتديگى ايچون او قدر كندى مالى بيلور ايدى كه، بر تقليد، يعنى آنك گبى بر ديگر غزته تأسيسى كندوسنه، قلپزنلك قدر متشبثنى مسئول ايدەجك بر حقسزلق گورينوردى . ذاتاً او زمانلردەده هيچ بر جدّى غزته تأسيس اولنمامش ايدى ديمشدك . يالكز بو بابدەكى تشبثات واقعه آنجق طابعلرك استفاده حرصيله غزتەيى اولديغى گبى استنساخ ايتملرندن عبارت بر قلپزنلك ايدى .

هر جمعه ايرتسى موقع انتشاره چيقان غزتەسندن ماعدا رەنودو (حوادث فوق العاده) عنوانى آلتنده خصوصى بر صورتله اشارت ونقله شايان گورديگى وقوعات مهمەيى غزتەسنك منتخبات قسمندن طوپلايەرق، هر سنه آيروجه نشر ايدردى . على الخصوص بو انتخاباتى طابعلر عيناً آلەرق قلپزنلق ايدرلردى . [١٦٤٩] سنەسندن ابتداءً بو قلپزنلر بر خيلى يول آلديلر ؛ فقط [١٦٥٠] دن صكره حد وحسابىدە كچدى . ذاتاً غزته اداره خانەسنك موزعلرى قلپزنلرله متفق ايديلر .

رەنودو شكايت ايديورده ديوركه :

« بنم يازدقلرمى، عينى صحيفەلرله، عينى رقملرله، عينى امضالرله تقليدايديورلر؛ تاكه بو آلچقجه قلپزنلكلريله كندى اثرلرينك بنم اولديغنه هركسى اقناع ايدەبيلسونلر.

دهاسی وار !! اهالی‌یه [حوادث فوق‌العاده] نامیله بر منتخبات یاپدیغم وقتده آنلره بر [صو] یه ویریورم‌که، آنلر بر ثلث فضله فی ایله صاتیورلر . ایشته بویله‌جه اداره‌خانه اوّل امرده اهالی‌یه غزته ویرمکدن امتناع ایدیور. تاکه مطلقا غزته آنلرك [یعنی موزعلرك !] النَدن کچسون . فقط بو موزعلرك نانکورلگی او درجه‌ده‌که، برنجی گونی فنا بر صورتده قلپزنجه‌سنه تقلید ایده‌جك قدر آنجق غزته صاتون آلیورلر . بناءً علیه بش آلتی مطبعه‌جینك اشتراکیله برنجی گونی موزعلرك الده ایتدکلری غزته‌لری تقلید ایدوب بر ایکی ساعت ظرفنده بر چوق غزته میدانه چیقاریورلر . وَبو موزعلر غزته صاتون آلمق ایچون اوزمانی بکلیورلر. یوق بهاسنه آلوب او وجهله صاتیورلر ؛ ضرر وزیانی اداره خانه‌یه براقه‌رق کاری کندیلرینه حصر ایدیورلر . »

اهالی بونی حسابنه موافق بولوردی . یالکز رەنوّدو حق صریحندن، کارندن محروم قالیوردی . (غزته‌لرك بو وجهله دها اوجوز دوشدیگنی اهالی‌یه آچیقدن آچیغه موزعلر آکلاتیورلردی . تاکه غزته نسخه‌لرینی باصدیرمقده دوام ایده‌بیلسونلر .) ایشته بونك ایچون رەنوّدوّ آجی آجی شکایت ایدردی .

« خیلی موجب حیرت برشیدرکه بو ارباب خیر [قلپزنلر !] بنم مالمه سربستجه تصرّف ایتمك ایچون غزته‌یی تأسیسمدن یگرمی سنه صکره دوشونه بیلسونلر . حتّی دشمن مملکتندن واصل اولان مکتوبلرك مصارفی عجبا یگرمی سنه اوّلکندن شمدی دها آزمیدر . هرشیئك فیئاتی ترقی ایتدی؛ فقط بونه‌در؟ چوق برشیمیدر. وَبن غزته‌لرمك فیئاتی بونك ایچون آرتدیردممی ؟ » دیور .

بونجه مجادله‌لره، آردی آره‌سی کسلمیان بونجه حیله‌کارلقلره قارشو بسبتون اوزولیور ؛ منفعل اولیور . مقتضای وقوعات اوله‌رق بو یولده هرکس، هرشی ــ اختیار وعلیل اولمش اولان بیچاره غزته‌جینك علیهنه دونه‌جك ایمش ! رەنوّدوّ ایسه دائما تتك اوزرنده وَاڭ گوزل گونلرنده اولدیغی گبی جوابه حاضر بولنیوردی.

[ایکی فروند Deux Frondes] لڭ اتحادی عقیبنده باش وکیل بولنان [مازارن Mazarin] نفی ایدلمش ایدی ؛ (٦ شباط ١٦٥١) وَ [سه‌گیه Séguier] که هم

پارلمنتونك همده دارالفنون طبیبنك سودیگی بر آدم ایدی ـ شورایه رئیس اولمش (۳ نیسان ۱۶۵۱) یگرمی سنه‌دنبری ره‌نوه‌دوه سنه‌ده سکز یوز لیرالق (۱) برمعاش ایله ـ فقرای خسته‌کانك عمومی قومیسری ـ عنوانیله قاییرلمش ایدی. ره‌نوه‌دوه‌نك بو ییللغنی کسدیلر . ره‌نوه‌دوه که بیچاره‌لری، خسته‌لری متسلی ایتمك ایچون کندی کیسه‌سندن چوق صرف ایتمش ایدی . فضله اوله‌رق یکی گلان [سه‌گیه] اطراف شهرلردن وارد اولان وَ [ریشلیو] زماننده غزته‌نك قسم کلیسی تشکیل ایدن مختلف حوادث رسمیه ایله هر درلو مناسباتی منع ایتدی . الحاصل دستگیرسز، مددسز قالان ره‌نوه‌دوه سرای خلقیله (سن ژرمن) سفرنده واقع اولوبده هنوز تأدیه ایدلمیان مصارفك اولسون تأدیه ایدلمسنی استرحام ایتدیگی زمانده ایشتمامزلکه کلدیلر . دیگله‌مدیلر .

ره‌نوه‌دوه ، کندیسنه اعطای حوادث ومعلومات ایدن آدملره بورجلو قالماق ایچون آنلره باد هوا غزته ویریر اولدی . فقط هرطرفدن وارد اولان بوهجوملره وَهر درلو مناسباتدن منع ایدلمسنه قارشو اوده خدمت فخریه‌یی قالدیرمقله مقابله ایتدی . اوزمان هرکس شکایت ایتدی . فقط اصلا فتور کتورمدی . خوف ایتمدی . وَ(پك اختیار ومفلوج) اولدیغی حالده‌دخی مناسبات واقعه‌سنده ناموسکارانه طاورانه بیلمك وَنشریاتنده دوام ایتمك ایچون تزیید غیرت ایتدی .

سفالت گلدی یتشدی . بتون بوزحمتلره برده عائله زحمتی انضمام ایتدی . کندیسندن پك گنج برقادینله اولنمش اولان (ره‌نوه‌دوه) قاریسندن آیرلمغه مجبور اولدی . دشمنلری ایسه بوحالی دیللرده داستان ایتدیلر .

حالبوکه بویله بر فلاکت ایچنده دخی هرزمانکندن زیاده کندیسنك حمیت تلی اهتزاز ایدیوردی . (قونده Condé) دشمن طرفنه هنوز گچمش ایدی . (۱۶۵۲) ده اسپانیا ایله متفق اولان برانگلیز اردوسی ـ انگلیزلرك عادتلری وجهله ـ اعلان حرب ایتمکسزین (ده‌ستراد d'Estrades) ه هجوم ایتمش ایدی . تسلیمه مجبور اولوب (Dunkerque) شهرینی ترك ایتمش ایدی. ره‌نوه‌دوه بو شهر مهمك دشمنه گچمسنی

[۱] بولیرا زمانمزده‌کی بر فرانقدر . للطابع

تأسفلرله نقل ایدیور . وکندی غزته‌سنی مطالعه ایدنلری وقوعات جاریه‌دن دائما خبردار ایتمکه مجبور اولدیغندن بحثله شو وجهله بیان تأسف ایلیور :

دشمنلر بزم مجادلات دائمه‌مزی نه قدر گونلنج بولورلر . اوللکی محاربه‌لرده بزم مظفریتمزه قارشو قزاندقلری محجوبیتی تلافی ایتمك ایچون بو محاربات داخلیه آنلره - بشقه درلو بوله‌میه‌جقلری - بر فرصت ویریور . » دیدیکدن صکره حمیتلی بر وطنپرور طوریله شورش داخلیدن طولایی تأسفلر ایدیور .

قرال عائله‌سنه منسوب اولان پرنسلرك [قونده Condé] بیله، دشمن اردوسنه التجا ایتدكلری بر زمانده، محبت وطنیه نظر دور بیننه پرده اولیوردہ آرتق هیچ برشی گورمیور. هیچ بر وجهله اسپانیوللرك موفقیتنه امکان تصور ایده‌میور . وَدیورکه :

« درت سنه‌ده آنجق - وقتیله کندیلرندن آلدیغمز یرلرك - برقسمنی آله‌بیلدیلر. فقط اویله زمان، پاره وَ آدم غائب ایدلدیکه، غائب ایتمش اولدقلرینی ایو صاتون آلدیلر.» وَذاتاً آنلرك الی‌الابد فرانسه‌دن طرد وتنکیل ایدیله‌جکنی وَ فوق‌العاده بر محبت ایله سودیگی فرانسه‌نك نتیجه‌ده مظفر اوله‌جغنی گوریور وَاوّلدن خبر ویریور .

هرنه قدر تماماً برطرفی مفلوج ایسه‌ده دائما تتك اوستنده بولنیور؛ وَاغورلرنده وجودینی، مالنی افنا ایدوبده حسد وکین وَافترا قزاندیغی فقرالری دائما دوشنیور . وَ آنلردن بحث ایتدیگی صره‌ده : « نیسانك اون سکزنده قرالیچه خسته‌خانه‌یه گیده‌رك خسته‌لر حقنده نه یاپه‌بیله‌جگنی صورنجه، برخسته‌خانه تأسیس ایتدیرمسنی سویلمشلر. وَقرالیچه‌ده بوخصوصی تکرار خاطرینه گتورملرینی آرزو ایتمش . » دیه‌رك ینه خیرخواهانه تأسیساته دائر حوادث ایله مشغول بولنیور . صوك گونلرینه قدر غزته‌سنی بالذات تحریر وترتیب ایدیور . وَدائما حقیقتی سویلمك قیدنده بولندیغندن [۲۳ تشرین اوّل] تاریخنده غزته‌سنده شویله سویلیور : « مناسباتمده زیاده‌سیله طوغری اولدیغمدن وَکچنکی محاربه‌یه دائر بعض خصوصات درج ایدیله‌مامش بولندیغندن بو دفعه الخ ..... »

بوندن ایکی گون صکره، یعنی ۲۵ تشرین اوّل ۱۶۵۳ تاریخنده یکیدن برنزول اصابت ایدرك فجئةً وفات ایتمش وَ [سن ژرمن] ده دفن اولنمش ایدی .

تشرین اوّلك برنجی گونی کندی تأسیس ایتدیگی [غزته] مؤسسنك وفاتی شو صورتله اعلان ایدیوردی :

« گچن آیك یگرمی بشنجی گونی خستەلغنك اون بشنجی آینـده قرال حضرتلرینك وقعەنویسی، مشاوری وَطبیبی [تەئوفراست رەنودو] یتمش یاشـنده اولدیغی حالده وفات ایتدی . کندوسی اخلافه تقدیم اولنمغه زیادەسیله شایاندر . اخـلاف کندوسـندن ــ بو تاریخ یومیـده [غزته] ذکر ایتـدیگی ــ بیوك آدملری اوگرنەجکدر . کندوسـنك اسمی ایسـه مسـکوت عنه قالمالیدر . خصوصاکه ذاتاً علم وکمال فوق‌العادەسی ایله اللی سنەدن برو اجرا ایتمکده بولندیغی طبابتده گوستردیگی اقتدار، کندوسنی اخلافی نظرنده گیزلەمیەجکی گبی، ذکاوتنك آثار انسانیتپرورانەسی اوقدر معصومانه ایدیکه آنلری منفعت وسـعادت عمومیه حصر ایتـدیگی حالده مقـابلنده آنجق خدمتکارلق شرفی ایله قنـاعت ایلدیگی دشمنلری عندنده بیله حائز تصدیقدر . »

(غزته) بولسـان حرمت ایله (رەنودو) گبی دنیانك الك بیوك کاشفلری صرەسنده یر طوتان بر ذاتك غیوبت ابدیەسنی اعلان ایتدیگی حالده، صاغلغنده (رەنودو) یه بر خیـلی افترالر ایتمکدن چکنمیـان (گی پاتن Guy Patin) صوك دفعه اولمق اوزره متوفی‌یی بردها تحقیر ایدیور وَدیوردیکه :

« اختیـار (رەنودو) گچن آی بوراده ــ بر رسـّام گبی زوکورت اولدیغی حالده ــ وفات ایتـدی . » ــ هیچ دوشونمیوردی که بوحقـارت اخلاف نظرنده (متوفای مشار الیه حقنده) الك بیوك مدیحەلر گبی صرەسنه گچەجکدر .

ایشته ایلك غزتەجی بویله خیر خواه بر آدم ایدی . وفاتندن صکره اوغللری غزتەیی طبع ایتدیرمکده دوام ایتدیلر . بالآخره غزته رەنودونك اوغلی (ئوزەبه) وَصـکرەده آنك اوغلی، یعنی رەنودونك طورونی وَبو فاملیـانك صوك اولادی اولان وَمتشرقینـك اشهرلرندن وَ آقادەمی اعضاسـندن بولنان (رەنودو) نك النه گچدی . (١٧٦٢) ده (فرانسـه غزتەسی Gazette de France) اسمنی آلدی .

وَهر نه قدر تاريخ تأسسندن برى حكومتك رسمى غزته‌سى ايديسه‌ده بو اسمى آلدقدنصكره امر رسمى ايله حكومتك رسمى غزته‌سى اولدى .

١٧٦١ آغستوسنده اون بشنجى لوئى ، غزته‌نك خارجيه نظارتى ، دائره‌سنه عائد اولمسنى وَاوراده اداره اولنمسنى امر ايدنجه، اداره‌سى خارجيه‌يه انتقال ايتمشدى . انقلاب كبير زماننده اورادن تكرار چيقه‌رق (١٧٩١) ده وَنهايت (١٧٩٢) ده عمومك دائرۀ تعلقنه گيردى . اليوم بو عنوانله نشر اولنمقده‌در .

محررى :
ژيل دولاتوره‌ت

مترجمى :
رضا توفيق

اسکی عرب مترجملری

وقتیله عرب مترجملری ایکی اصول طوتمشلر ایدی؛ برنجیسی : مترجم اوله جق ذات کلمات یونانیه دن هر برینه آیرو آیرو باقه رق ، معنای مدلولنی تدقیق و تفهمدن صکره او معنایه دلالت ایدر بر کلمهٔ عربیه تحرّی ایدر، بولور ، یرینه قور . صکره ایکنجی کلمه یه کچر، آنڭ دخی معناسنی بولوب بیلدکدنصکره، عربجه دن مرادفنی آلور وَ برنجیسنڭ آلتنه یازار . بویله بویله مطلوب اولان جمله نڭ کلمه لرینی ترجمه و تمام ایتمکله بر جمله ، بر فقره ، یاخود بر مقاله و کتاب ترجمه ایلمش اولور . بو اصول [ابن البطریق یوحنّا] ایله [ابن ناعمه] وَ امثالنڭ مسلکیدر. آنجق بو مثللو ترجمه لر ایکی سببله مقبول دگلدر ؛ اولاً لغت عربیه ده کلمات یونانیه نڭ جمله سنه مقابل ، یعنی مترادف کلمه لر بولملق میسر اوله ماز . بو سببله درکه لسان یونانیدن آلنان بر چوق مؤلفات مترجمه ده بعض کلمه لرڭ عربجه مرادفلری بولنه مدیغندن حالیله وَروجه اوله رق ابقا و استعمال اولنمشدر .

ثانیاً خواص ترکیب وَ نسبت اسنادیه لر هپ لسانلرده بر برینه مطابق دگلدرکه مفردات مترجمه دن خواص و مزایای اصلیه یی جامع بر جملهٔ کلامیه ، طوغری بر فقرهٔ مترجمه حصوله گله بیلسون .

برده طبیعی هر لسانڭ مجاز [وَ جناس و کنایه] لری اوله جغندن، استعمال مجاز وَ سائره جهتیله دخی ترجمه خللدن خالی اوله ماز .

ایکنجی اصول شودرکه : مترجم جمله یی تمامیله مطالعه ایدرك ذهننده طوتار ، صکره بونی استدیگی لسانده [فکر مخصوصی گبی] یازه رق بتون مزایاسیله بر جملهٔ

مترجمه وسائره وجوده گتورمش اولور . بوبابده آرتق ایکی لسانده‌کی جمله‌لر الفاظنڭ مساوی اولوب اولمدیغنه باقلمز . بوده، [ابن اسحاق] ایله [جوهری] وَامثالنڭ مسلکیدر.

بو اصول موافق وَطوغریدر؛ بونڭ ایچوندرکه مشارالیه حنّین بن اسحاقڭ ـ ماهر اولدیغی علومده ، یعنی طب ، منطق ، طبیعیات وَ الهیاته دائر ـ ترجمه‌لری بالآخره اصلاح و تصحیحه محتاج اولمامشدر . ریاضیاته گلنجه ، بو بابده مترجم مشارالیه متخصص اولمدیغندن، بعض خطالری صکره‌دن گورلمش وَمثلا « اقلدیس » وَ « مجسطی » گبی آثار مترجمه‌سی بالآخره ریاضیوندن [ابن قرّهٔ حرّانی] [اورفه‌لی دیمك] طرفندن تهذیب واصلاح اولنمشدر .

صلاح صفدی ـ کشکولدن

ملاحظهٔ طابع

صاحب کشکولڭ [موافق وَطوغری] اولمق اوزره تقدیر وقبول ایلدیگی اصول‌که طرز ثانیدر ؛ بوگون السنهٔ اجنبیه‌دن لسانمزه نقل مقال ایدنلرجه دخی مرعی ومقبولدر . بوڭا [طرادوقسیون لیبر] یعنی مفهوماً ترجمه اطلاق ایدیلور. لفظاً بلفظ ترجمه التزامنده بولنانلر ایسه کندی لسانلرنده اقتدار تحریردن محروم اولانلردر . آنی ایسه وقتیله براز ترکجه بیلان ارمنی مترجملری اتخاذ ایلمش ایدی. چونکه بونلر ترکجه‌یه ـ حالا دخی ـ لایقیله واقف اولمدقلرندن برجمله وَیامقاله‌یی ترجمه ایدرکن لغتلرده کلمات مترادفه آرایه‌رق عادتا تحت اللفظ بر ترجمه وجوده گتوررلردی . فقط او فقره وَیا جمله‌ده‌کی روح معنی بالطبع آره‌ده غائب اولوردی . چونکه آنلر معنی‌یی دگل، الفاظی ترجمه ایدرلردی . حالا بر طاقم مترجملرمز واردرکه ترك اوغلی ترك اولدقلری حالده وقتیله فرانسزجه‌یی ارمنی معلملرندن اوگرنمش اولدقلرندن طولایی آنلر گبی روحسز ، حتی معناسز دینه‌جك یولده ترجمه ایدرلر . فقط مؤخراً شناسی مکتبندن یتیشان ذوات، صلاح صفدینڭ بونانی ایچون استصواب ایلدیگی اصولی اتخاذ وَبیاغی یکیدن بر طرز ترجمه ایجاد ایتدکلرندندرکه، براز زماندن برو لسانمزه نقل اولنان مقالات وکتب اجنبیه لذتله اوقونمغه وَهله معناسی آڭلاشلمغه باشلامشدر .

اشتغالات دماغیه

چالشمه مسئله‌سی ابنای انسانیتی مستفید ایدن مسائلك الڭ مهملرندن معدود اوله‌رق، صحی، روحانی، اخلاقی وانسانی برچوق مسائلك دها موضوع بحث ایدلمسنه سبب اولور؛ بو اعتبارات ایله بر مسئلهٔ اساسیه رنگنی آله‌رق روحانی واجتماعی مسائلك برچوغی آڭا عطف کلام ایدلمکسزین حل ایدلمك غیر قابل اولور . ایشته اوروپا حکماسندن (گییوم فرارو) بو مبحثه دائر یازدیغی بر مقاله‌یه شو صورتله باشلایه‌رق دیور که : « بناءً علیه بن اشتغالات ومتاعب دماغیه‌یی پسیقولوژی یعنی علم روح نقطهٔ نظرندن تحلیله مباشرت لزومنی قویاً حس ایتدم . بو صورتله واصل اولدیغم نتیجه ــ که بنجه دها برچوق مسائل مهمه‌یی‌ده تدقیق ایدر کبی گورینیور ــ انسانك مشاغل ذهنیه‌دن نفرت ایتدیگی وَدائما مهماامکن آز غیرت دماغیه ابذال ایتمگه مائل وخواهشکر بولندیغی قضیه‌سندن عبارتدر . زیرا غیرت زحمتدر ؛ زحمت ایسه اضطراب ومشقتدر ؛ انسان ایسه زحمت ومشقته بالنسبه دشمندر . »

« گییوم فرارو » نڭ قرار ابتدائیسی بوندن عبارت اوله‌رق توضیح مقصد ضمننده خیلی اوزون برمقاله یازمشدر ؛ اهمیتنه بناءً ــ عینیله ــ ترجمه‌سنی مناسب گوردك .

اعتراضات

بو غیرت قلیله نظریه‌سنه قارشو انسانك مشاغل دماغیه‌دن صورت حقیقیه‌دن نفرت ایتمسی هیچ بر وجهله صحیح اولمدیغی وَ بالعکس انسان عطالت عقلیه‌یه معارض

اولوب حوایج حیاتیه ابرام والحاح ایتمش اولسه بیله دماغ بشرینك بهمه حال بر مشغولیت بولمغه اقدام ایده‌جگی درمیان ایدیله‌رك اعتراض اولندی. حتی دینلدی‌که: تقاعد اولمش مأمورلری .. بر استراحت محققه‌دن صفایاب اولمق اوزره یگرمی بش اوتوز سنه غیرت ومشغولیتی متعاقب ایشدن چکیلمش اولان برچوق کشیلری گورمزمیسکز که ایشسزلکدن طولایی روحلری صیقیله‌رق مأیوس وخسته اولورلر؛ هرنه‌ده بولنورلرسه بولنسونلر، هرنه‌یه ظفریاب وصول اولورلرسه اولسونلر بای حال بر مشغله تحری ایدرلر. رخاوت، افراط غیرت دماغیه‌دن زیاده باعث درد ومشقت اوله‌رق، اکثر اطبانك، متقاعد اولان بومأمورلر، ایشدن چکیلان شو تاجرلر میاننده اکثریا فقدان مشغولیتدن متأثر مرضای عدیده گورملری محتمل بولندیغی حالده یومی اون، یاخود اون ایکی ساعت چالشمه‌یه محکوم اولانلر آره‌سنده بوقدر خسته‌یه تصادف ایتدکلری واقع دگلدر.

ضمیمهٔ اعتراض اوله‌رق دینلدی‌که: صورت قطعیه‌ده عاطل اوله‌رق یشایان آدم پك آزدر. زیرا (چالشمق مجرّد اسباب معیشتی تأمین ایتمك مقصدینه مبنی اولمیوب) زنگین اولانلر بیله دائما توسل ایده‌جك بر مشغولیت آرارلر: بعضیلر مشاغل ذهنیه‌یی فنونده، بعضیلر امور اداره‌ده، بعضیلر بورسه معاملاتنده بولور، اشتغال ایده‌جك بشقه بر ایش بوله‌میانلر ایوسندن صرف نظرله فرانسزلرك (اسپور) دیدکلری یاریشلره حصر اوقات ایدرلر، او جمعیتلرك رئیس یاخود مدیری اولورلر. اگرچه غیرت قلیله نظریه‌سی معقول وصحیح اولسه ایدی، هرزنگین آدم، یعنی لوازم ذاتیهٔ حیاتیه‌سنی تشکیل ایدن حوایج متعدده‌یی برطرف وتسویه ایتمگه کافی نقود واموالٰه مالك بولنان شخص هردرلو مشاغلی ترك ایتمکده مضطر قالوردی. بالعکس چالشمه یوزندن ثروتلری مزداد اولدقجه دها شدتّلی بر چالشمه آرزوسنه دوشه‌رك یوماً فیوما درجات سعی وهمتك منتهاسنه ارتقا ایدن برچوق کشیلر گوریورز. الحاصل بو غیرت قلیله قانونه قارشو انسانك مشاغل جدیه‌دن خالی زمانلرده بیله هیچ اولمازسه فکر ونظری ایچون تحرّیٔ مشغولیت خصوصنده‌کی قید واعتناسنه نه معنی ویریله‌جکدر؟ ابنای بشر سعی ومشغولیته او درجه منهمك وحریصدرکه حتی

دماغنی بیله هیچ بر زمان ایشسز، عاطل براقماز : شاید انتخاب ایتدیگی شعبهٔ امور ایچنده حوایج حیاتیه‌سنك تسویه‌سنی ضامن اوله‌جق ایش بوله‌مازسه رومانلر، غزته‌لر، رساله‌لر اوقور؛ تیاترویه گیدر؛ شطرنج اوینار. حاصلی خصائص فکریه‌سندن هرهانگیسنی اولورسه اولسون مشغول ایتمگه چالشیر. شو آنه قدر تصوّر واختراع ایدلمش اولان هرنوع اگلنجه‌لر ایله ادبیات، صنایع حقیقت امرده مراکز دماغیه‌نك محتاج اولدیغی مشغولیتی اعطا ایده‌جك اسباب ووسائلدن بشقه شیلر دگلدر. باعث تمادیٔ غیرتی اوله‌جق هیچ بر مشغولیت دماغیه‌سی بولنمیان آدم طبیعةً معذب وبیحضور اوله‌رق، بهمه حال بر اگلنجه آرار؛ بوده یا رومان وغزته اوقومقدن، یا موسیقه دیکلمکدن، یاخود شطرنج وامثالی لعبیاتك دقایقنه طالمقدن عبارت اولور؛ بونلرك هپسی فکری ایچون بر سرمایهٔ سعی واشتغالدر. مشغولیت فکریه احتیاجی بالعموم ابنای بشرده موجود ومقرّر اولمقله برابر، مراتب علیای تمدنه واصل اقوام، یاخود عارف وکامل خواص انام عندنده شدّت محققه‌سی واردر؛ سعی ومشغولیتدن تنفر وتوقی بر قانون ذی حقیقت اولمق نره‌ده، بالعکس کسل ورخاوتدن حذر ومجانبت فکر بشرده اساسگیر رصانت اولان بر قاعدهٔ عمومیهٔ خلقتدر. بتون بومسرودات او درجه موافق حقیقتدرکه، حتی استراحت بیله قطعی بر عطالت ورخاوت ایچنده آرانمیوب، بلکه تبدیل رنك مشغولیتدن امید اولنور. مثلا امورجدّیه ایله مشتغل بر آدم، یاخود تتبعات فنیه‌سنه مستغرق بر عالم، بالفرض بوامور وتتبعاتی ترك ایدوبده بر رومان، یاخود غزته ویا بشقه برشی اوقورسه مشغولیتنی تبدیل ایتمش اولور؛ فکر وروحنك استراحتنی‌ده بوندن بکلر.

❋

خطا ایشك نره‌سنده ؟

غیرت قلیله قاعدهٔ مبحث روحیسنه قارشو بر چوق مؤاخذینك درمیان ایتدکلری اعتراضاتك اك مهملری بونلردن عبارتدر. بو اعتراضاتك مستند بولندیغی ملاحظه‌لر دخی صورت تامه‌ده صحیح ایسه‌ده آنجق بزم قاموسمزك هنوز

مکمل اولمدیغنی وعین نام ایله عین علامت بشریه [بیولوژیه] صورت ظاهره‌ده عین طبیعت وخاصه‌یی حائز بولنمقله برابر، صنوف مختلفه‌یه منسوب بولنان بر طاقم مواد وخصوصاته عطف واسناد اولندیغی ایچون اوزون اوزادی‌یه مجادلات ومناقشاته گیریشلدیگنی بالذّات بو اعتراضلر اثبات ایدر . ایشته حقیقت‌حال بوندن عبارت اوله‌رق، بتون بو اعتراضلر برفکرك حصوله گتورلمسی ومراکز دماغیه‌یه بر حرکت وادمان ویرلمسی گبی یکدیگرندن مختلف ایکی فعل وخصوصه [چالشمه] عنوان منفردینك اسناد اولنمسندن نشأت ایدیور . انسان سعی ومشغولیتدن نفرت ایدر دیدیگم زمان بو « مشغولیت » تعبیری ایله افکارك تحصلات اساسیه‌سنی درپیش ایدرك، یوقسه اعضای فکریه‌نك حال راحت وصحتده بولنمسنه خدمت ایدن غیرت وادمانی رد ایتمیورم . بر خدمت ووظیفه ایفا ایدن هرعضو، غیرت وادمان احتیاجنده‌در ؛ زیاده‌جه امتداد ایدن بر عدم فعالیت ورخاوت آنك ایچون باعث اضطراب وزحمت اوله‌رق، طول‌مدت صکره عضوك مریض اولمسنی، تبدیل‌طبیعت ایتمسنی مستوجب‌اولور. بوقانون [بیولوژی]یی تأییداً بر چوق دلائل وامثله درمیان اولنمشدر : انگلتره مشاهیر حکماسندن استاد هنرور [هربر اسپنسر] مثلا بر طاقم فاره‌لری یاد ایتمشدرکه، اصول وهیئت هضمیه‌لرندن طولایی دیشلرینی عظیم ومدهش صورتده چالیشدیرمغه مجبور اولورلر : حال بوکه چکه‌نك ودیشلرك عاملیت وغیرتی بو اعضانك اویله بر احتیاجیدرکه، آرتق بو حیوانلر یی‌ه‌جك ایچون هیچ بر اشتهالری بولنمدیغی زمان تغذی‌یه غیرنافع اولان موادی کمیریرلر . حکمادن [گویو] دخی بالفرض طاغ تپه‌لرینه چیقوبده اجهزهٔ اذنیه [وظیفه‌سی موجات طنینسازی طوپلامقدن عبارت اولدیغی حالده] آرتق خدمت ووظیفه‌سی ایفا ایده‌میه‌جك صورتده محیطمز اولان سکون عمومی ایچنده حس ایتدیگمز راحتسزلگی درمیان ایلیه‌رك ، مادهٔ مبحوث عنهایی تأکید ایلیور . بوندن بشقه هرکسك بالتجربه معلومیدرکه زیاده‌جه سورن بر عدم حرکت ورخاوت موجب زحمت ومشقت اوله‌رق، لزومندن فضله گیدن برحیات انزوا پسندانه ایسه نهایةالامر آچیق هوالرده یوریمك ، قوشمق ، صید وشکاره گیتمك ، جمناستیق یاپمق ،

الحاصل هر نه صورتده اولورسه اولسون اعضایی تحریك ایلمك گبی بر احتیاج مبرم حاصل ایدر . تکلمه خادم اولان [فیزیو - پسیقولوژیق] اعضانك کافه‌سی ایله عضلات حنجره‌ده وَسائره‌ده دخی کیفیت بویله‌در ؛ اوزون سورن بر عدم حرکت وَعدم فعالیت بودرجه مؤثر براضطراب اوله‌رق، اویله شدتلی تکلم احتیاجنه منقلب اوله‌بیلورکه، حتی پك زیاده قابل تهیج اولان بعض کیمسه‌لرده بونك خیلی وخیم برالم دماغی حاصل ایتمسی بیله اکثریا مشهود باصرهٔ تأسف اولان نتایجدندر .

عدم تکلم آفات دماغیه‌یه باعث اوله‌جق اسباب مؤثره‌دن معدود اوله‌رق، حتی ادبادن موسیو [ادمون ده غونقور] - الیزاقیز - عنوانلی مشهور رومانده بو الم دماغی‌یی وَآنك نتایج مؤلمه‌سنی پك گوزل تحلیل ایتمشدر . الحاصل ایفای خدمات طبیعیه وَغیر طبیعیه‌ده گوریلان بو عدم فعالیت ورخاوت افراط متاعب دماغیه درجه‌سنده مضر ، تهلکه‌لی وَزحمتلیدر : بر خدمت ووظیفه ایفا ایدن هر عضو تعلیم وادمان احتیاجنده‌در .

❋

عدم فعالیتك مضراتی

دماغ ایله بالعموم خصائص عقلیه وفکریه دخی بو قاعده‌دن خارج بولنماز ؛ زیاده‌جه امتداد ایدن عدم فعالیت آنلر ایچون‌ده تحمل اولنماز بر زحمت اولمقدن خالی قالمیوب، بزم « روح صیقندیسی » یاخود « کلال وملال » دیدیگمز شی ایسه شو عدم فعالیت نهایتنده اعضای دماغیه‌یی متأثر ایدن اضطرابك برشکل مخصوصندن بشقه برشی دگلدر . لکن زیاده‌جه امتداد ایدن عدم فعالیتك فکر ایچون باعث اضطراب وزحمت اولمسی احداثات وایجادات عقلیه غیرتنك دماغ ایچون بر حاجت مبرمه اولمسندن نشأت ایتمیه‌رك؛ بلکه دماغك دخی بالعموم اعضای سائره گبی تعلیم وادمان احتیاجندن وارسته اولمامسندن ایلرو گلور. عوام لساننده خصیصهٔ تخیل‌ده تفکر دینلان کیفیت دخی اساساً دها محدود ومعین اولان معناسی نقطهٔ نظرندن تلقی ایدلدیگی تقدیرده بر عدد کثیرده تصاویر عقلیه ودماغیه‌یی - اشبو تصویرلرك

متعدد ومختلف تراکیبنی وجوده گتورمك اوزره ـ مابینلرنده مزج وتوحید ایتمك خصیصه‌سندن بشقه برشی اولمیوب، فی‌الحقیقه اشبو تصویرلر بعض احوالده برلذت صحیحهٔ روحانیه حاصل ایتمکدن خالی قالماز . قوهٔ تخیلیه فکرك خدماتندن معدوددر : بنابرین اوده تعلیم وادمان احتیاجنده‌در؛ شاید اوزونجه بر عدم رخاوت فعلیه‌یه محکوم اولورسه نتیجهٔ امرده دائما زحمت واضطرابه سببیت ویرمکدن عاجز قالماز . بو حالده نه یاپارز ؟ ـ نه یاپه‌جغز ؟ [بودلر] گبی ، [شللی] گبی غایت خیالاتپرور بر شاعر معالی کسترك مجموعهٔ اشعارینی ید توقیره آله‌رق وجد ایله اوقورز؛ اوقودیغمز اشعار بزده بر طاقم تصویرلر ایله آنلرك متعدد ومختلف ترکیبلرینی ایقاظ ایده‌رك، قوهٔ تخیلیه‌مزه غایت طاتلی صورتده تعلیم وادمان چاره‌سنی اعطا ایدر . ایشته « تعلیم وادمان » ده بودر .

حقیقی بر غیرت ومشغولیت ایسه مفکره‌ده یکیدن یکی‌یه بر طاقم خیالار، چهره‌لر پیدا ایده‌رك شعر گبی، رسم گبی ، هیکلتراشلق گبی آثار نفیسه‌نك دلالت محرکه‌سنه عرض احتیاج ایتمکسزین اشبو تصویرلری یکدیگرینه مزج ایتمك، دها طوغریسی بالآخره انسانلرك قوهٔ خیالیه‌سنی تشویق وتحریك ایده‌جك اولان بونجه آثار لطیفهٔ حیرتفرمایی شاعرلر، رساملر، هیکلتراشلر وجوده گتورمك ایچون نصل یاپیورلرسه او وجهله حرکت ایلمکدر . بو گبی احوالده تعلیم وادمانك انسان ایچون غایت لطیف و لذیذ بر مشغله اولدیغنی گوروب تسلیم ایتمیه‌جك فرد آفریده یوقدر؛ لکن سعی و اشتغال ، دها آچیق تعبیر ایله چالیشمه دیدیگمز شی بالعکس غایت تحملفرسا وَوجودگداز بر اضطرابدر .

زیرا اساساً بر غیرت ومشغولیت خیالیه‌یه وقف نفس ایده‌جك آدملر پك محدود ومعدود اوله‌رق، غایت مختلف تراکیب تصویریه‌یی ترتیب وتحویل، بتکرار دیگر قالبه افراغ ایتمکدن لذت یاب اولمق بعض انسانلره مخصوص مزایای علویهٔ شعرا پسندانه‌در . بر چوق کشیلر چالشمه‌یی تعلیم وادمانه تحویل ایدن تحریکات خارجیه‌یی ... صورت عمومیه‌ده آثار صنعتی خیالات فکریه‌لرینك تنبیهی ایچون استخدام ایتمگی مرجح گوریرلر .

*

غیرت حقیقیه وَبالنفس ادمان

صورت عمومیه وقطعیه‌ده غیرتی ادمان دماغیـدن تفریق ایدن مادّه‌یه گلنجه : غیرت، یعنی چالشمه صرف اولنان همت وفعالیت ایله متناسب اوله‌رق، تحریکات خارجیه هیچ موجود بولنمقسزین واقع اولور ؛ عادتا حائز نفس واستقلالدر . حال بوکه تعلیم وادمان کنـدی ایله متناسب بر تحریك خارجینـك تحت تأثیرنده وقوع بولور . بناءبرین انسانك مشغولیت دماغیه‌سی دینلان شیئك صورت عمومیه‌ده تعلیم وادماندن بشقه برشی اولمدیغی گوریلور. هرکس کتب ومؤلفاتی اوقور؛ فقط بو کتب ومؤلفاتی یازانلرك عددی اوقویانلره نسبةً اقلدر . حال بوکه بو یازانلر آره‌سنده دخی پك آزی صورت حقیقیه‌ده چالیشورلر؛ یعنی مصنوعات دماغیهٔ خصوصیه [شخصیه] دیمك اولان نادیده وناشنیده شیلر یازارلر؛ دیگرلری یا تقلید، یاخود استنساخ ایدرلرکه، بوده یگیدن بر تعلیم وادمان عقلی اولور. افکار مختلفه‌یی بالادراك یکدیگرینه توفیق ایتمك قابلیت مخصوصه‌سی صوك درجه‌ده عمومی بر خصیصه اوله‌رق قوّهٔ ایجادیه ایسـه بالعکس غایةالغایه نادردر . علوم وفنونده، صنایعده، تجارتده، عمومی اداره‌لرده ، پولتیقه‌ده ابنای بشرك غیرت وتجربه‌سی حسبیله تراکم ایتمش اولان معلوماتك جمله‌سنی پك گوزل اوگرنمش ، موقع رواج واستعمالده بولنـان اصول وارکان فنیه‌نك سرعت اعظمیه ایله مزایاسنه واقف اولمش ، کندوسنه عائد شعبات امور وتتبعات ایچنـده هرنه‌که سـویلنور وَهرنه‌که یاپیلورسـه دائما جمله‌سـنك حقایقنه اطلاع ایتمش پك چوق آدملر موجوددر ؛ فقط یگیدن یگی‌یه یوللر کشاد ایده‌رك گوره‌نك قبیلندن اولان بر طاقم احوال وعاداتی ازاله، یاخود تعدیلات کلیه‌یه دوچار ایدنلر پك نادردرلر؛ ایشته بو ایکی نوع فعالیتك برنجیسی تعلیم وادمان اوله‌رق، دیگری ایسه معنای حقیقیسی ایله سعی ومشغولیتدر .

فقط غیرت قلیله نظریه‌سـنی تأکید ایده‌جك دها قطعی بر اثبـات واردر . علی العاده انسـانك سعی ومشـغولیتی دینلان ماده‌نك همان کاملاً تعلیم وادماندن عبارت اولمسندن قطع نظر ، آنجق بالذات سـعی وغیرت حقیقیه دخی دائما تعلیم

وادمانه تحوّل ایتمگه آماده بولنـور . معلومدرکه بر چوق دفعه‌لر تکرار ایدیلان هر فعل وحرکت دماغیـه « بالذات وَبالنفس » اولور : ازجمله بعض تحسساتك ، افکارك ، تصاویرك فکرده تأسیس وتأیید ایدلمش اولان بعض اشکال مشترکه‌سی اگر بر چوق دفعه‌لر تکرار اولنورسه نهایة الامر بربرلرینـه اوقدر صیق مرتبط اولورکه ، حتی بو تحسساتك ، بو افکارك ، بو تصاویرك بر دانه‌سی هیچ بر غیرت دماغیه‌یه حاجت مس ایتمکسزین دیگر افکاری ، تصاویری یاخود تحسساتی ایقاظ وَتنبیه ایدر . بالفرض بعض علائم وَاعراض حقنـده تجارب عظیمه‌سی اولان ، تعبیر عامیانه ایله « گورمش گچیرمش » بولنان بر طبیب هر هانگی برخسته‌لك حقنده اولورسه اولسون هیچ برغیرت دماغیه‌یه محتـاج اولمقسزین ترتیب ملاحظات ایدر ؛ حال‌بوکه مسلك طبابته دم شروعنده عین نتیجه‌یه واصل اولمق ایچون فکراً برغیرت شدیده ابذال ایتمکده مضطر قالوردی . بوفرق واختلافك سبب وحکمتنه گلنجه : برنجی حالده ایکی نوع حجیرات آره‌سنده برطاقم مناسبات ذاتاً خیلی مدتدنبری تأسس وتقرر ایتمش اولمسنه مبنی حرکت جزؤ فردیه مقاومت قلیله خطی امتدادنجه برندن دیگرینه‌غایت سهولتله انتقال ایده بیلور ؛ ایکنجی حالده ایسه شو ارتباط والتصاقك عدم موجودیتنه مبنی اوایکی نوع حجیراتی یکدیگرینه ربط والصـاق ایده‌رك شرکت - دماغیه‌یی حصوله گتورن حرکت جزؤ فردیه‌نك کندی یولنی قطع وکشـاد ایتمسی ایجاب ایدر . ایشته غیرت وزحمت‌ده بوندن ایلری گلور . حال‌بوکه گونده اون ، اون ایکی ، اون درت ساعت قدر بیله امتداد ایدن بر غیرت دماغیه ابذالنه مقتدر بر طاقم انسانلر ، صنعتکارلر ، تاجرلر ، عالملر واردر ؛ امّا صاقین بو اشـتغالات ایچنده بر سعی ومشغولیت حقیقیه‌یه تصادف اولنه‌جغی ظن ایدلمسـون . بالفرض هر گون بر ییغین اموری تدقیق وملاحظه ایدن بر تاجر کندوسـنه بوس بتـون یکی دیمگه شایان برمسئله، یاخود ایش ترتب ایتمدکجه حقیقی برفعالیت دماغیه، یعنی غیرت ایجادیّه ابذال ایتمز. همان کافه‌سی کندوسنه ذاتاً برچوق دفعه‌لر بیان‌وتکلیف ایدلمش اولان امورك هیئت عمومیه‌سی ایسـه، آنك ایچون برسعی وغیرت دماغیه حکمنده بولنماز . برمسئله‌نك حلنه ظفریاب اولمق، آزچوق بیوك اولان افکارك

بر چوغنی بر برینه قاریشدیرمق، یعنی ایکی، یاخود بر چوق حجیرات چیقنلری آره‌سنده طرق اتصالات جدیده تأسیس ایلمك ایچون ابذال مساعئ مخصوصه‌یه مجبوریت یوقدر ؛ اوّلجه وقوع بولان تجربه‌لردن طولایی بو اتصالات ذاتاً تأسس وتقرر ایتمش اوله‌رق، بناءً علیه آرتق هردرلو غیرت دماغیه عدیم‌الامکاندر . بعضاً بر عالمك گونده اون، یاخود اون ایکی ساعت قدر تجارب فنیه اجرا ایتمك اوزره [کیمیا خانه] سنده قالدیغی ایشیدیله‌رك بر حیرت عمیقه ایچنه دوشولیر ؛ لکن شوراسنی‌ده خاطردن چیقارمامق کرکدرکه، بوقوجه زمانك یالکز غایت کوچك بر قسمی صورت مخصوصه‌ده حقیقی بر مشغولیت ایجادیه‌یه، یعنی افکار جدیده‌نك یکدیگرینه تشریکاً تشکیلنه حصر ایدلمشدر . ترصدات ، تجارب، تحرّیات وَ بوکا مماثل اقدامات سائره حقیقی بر غیرت ایجادیه قدر حکمفرما بولنماز ؛ بونلر بریبغین اعتیادات عقلیه وساطتیله اجرا ایدیلورکه اشبو اعتیادات آنلری ــ بالنفس واقع اولان حرکاتك کافه‌سی گبی تسهیل ایدر . آنجق ترصدات وتجاربدن بر کشف بدیع ظاهر اولنجه بر سعی حقیقی ابذال ایدلمش صاییلور .

حال بوکه انسانلرك قوهٔ متوارثهٔ عقلیه‌سنك قسم اعظمنه وسیلهٔ ترکب وتشکل اولان اشبو حرکات دماغیهٔ ذاتیه‌نك اجراسی غیرت حقیقیهٔ دماغیه‌دن دها زیاده بر تعلیم وادمان اولوب، قابل مشاهده هیچ برغیرت حال وحکمی اظهار ایتمیه‌رك اوزون سورن بر عدم فعالیتك « روح صقندیسی » یاخود « کلال وملال » تعبیر ایتدیکمز زحمت ومشقتی مانع اولمق اوزره اعضای فکری تحریك وتشویق ایدر . باقکز ، نه‌دن طولاییدرکه بر چوق کشیلر ایشلردن، تحصیللردن، تتبعلردن مهجور اوله‌رق یشایه‌مازلر : اعضای فکر دخی اعضای سائرهٔ بشر گبی تعلیم وادمان احتیاج قطعیسنده‌در ؛ لکن بونلرك کافه‌سی انسانك سعی وغیرته پرستش ایتمسنی هیچ بر وجهله ابراز واثبات ایتمز . اگر بونك حقنده صوك بر اثبات دها آرزو ایدلمش اولسه ایدی ذکاوت عالیه اصحابی بزه بو اثباتی‌ده اعطا ایده بیلورلردی . فکر وذکا صاحبی اولان انسانلر عندنده قوهٔ اختراعیه هیچ شبهه یوقکه اڭ یوکسك درجه‌ده توسیع وتزیید ایدلمشدر . مع مافیه ، حتی اڭ زیاده قوتلی ارباب ذکا عندنده بیله،

قوهٔ ایجادیه‌نك صورت عمومیه‌ده ظن ایدلدیگندن پك زیاده طار، محدوداولدیغی‌ده محققدر ؛ زیرا اکثریا صرف اولنان مساعینك بر قسم اعظمی عین فکرلرك تزیید وتوسیعندن، یاخود عین اصول سعی وغیرتك تطبیقندن بشقه بر شی دگلدر .

✲

محررلر نصل چالیشورلر ؟

هر محررك ، هر عالم وفاضلك بر عادت وطبیعت خصوصیه‌سی اولدیغنی هرکس بیلور : [زولا] نك بر رومانی ایله [دیکنس] ك بر رومانی .. [شکسپیر] ك بر پیه‌سی ایله [گوته] نك بر پیه‌سنی .. [اسپنسر] ك بر کتابی ایله [هه‌گیل] ك براثرینی یکدیگرینه مزج وتوفیق ایتمك قابل دگلدر . بوندن بشقه محررك گنجلك زماننده غیرمحقق ویاتابع هوا وهوس اولان بوطبیعت خصوصیه‌سی مرور زمان ایله تحقق وتعین ایده‌رك، سنوحات اخیره ایچنده بیوك بر متانت وصلابت کسب ایدر . حال بوکه محررك بو طبیعت خصوصیه‌سی غیرت ایجادیه‌نك تعلیم وادمان دماغی‌یه تحوّل ایتمسنك اثرندن بشقه برشی دگلدر. محرر، یاخود عالم‌وفاضل ایلك اشتغالات ومساعی ایچنده‌کندی طبع اصلی وایجادیسنی تعیین وتحقیق، یعنی وقایع حیاتیه‌یی کندی مزاج ومشربنه وَتمایلات عقلیه‌سنه گوره تتبع وتدقیق ایتمك ایچون ابذال غیرت وهمته مجبوردر : اگر بر محرر ایسه اسلوب افاده‌سنی ، شیوهٔ سنوحاتنی .. بر صنعتکار ماهر ایسه ینه اسلوب مخصوص هنرورانه‌سنی .. شاید بر عالم وفاضل ایسه اصول تعلیم وتتبعنی، طرز تصوّر وایجادینی، الحاصل هرشیئنی احداث ایتمك، فکر واذعانی هرهانگی برصورتده اولورسه اولسون چالشمغه آلیشدیرمق مجبوریت قویه‌سنده‌در . [بو قواعد اساسیه‌یه رعایت ایتمیان محررلر بر بهت ووله دائمی ایچنده یشایه‌رق گرك دوشوندکلرنده ، گرك یازدقلرنده هیچ بر نسق و ارتباط اوله‌میه‌جغی جهتله، بوکبیلرك آثارنده بالعموم آثار مکمله‌دن بکله‌نیلان وَ برفکر عارفانه صاحبنك محصول طبیعیسی اولان انتظام تألیف شناسانه‌یی بولمق ممکن اوله‌میه‌جغی درکاردر ،

فکرده انتظام، بوفکرك طبیعت مخصوصه وعادت طبیعیه‌سنی تعیین ایده‌رك، آنك الهامات وسنوحاتی خامهٔ بیانه استاد ایدیمکله ممکن اولور . بو قاعده‌نك خارجنده تألیف آثار ایدنلرك مزایای محصولات قلمیه‌لری هیچ بر وقت معنای حقیقیسی ایله سانحات قبیلندن اولان بدایع ادبیه‌ده‌کی لطافت و حلاوتی .. رونق وشهامتی اثبات ایده‌میه‌جگی شبهه‌سزر . ا اعتیادات عقلیه تحقیق وتعیین اولنجه هرنه قدر چالشمه پك زیاده قولایلاشورسه‌ده (اوریژینال) دینلان رنك اساسی وطبیعت اصلیدن اونسبتده اوزاق بولنور. هرنه‌قدر وظائف دها قولای وده‌ها سریع اوله‌رق ایفا ایدیلورسه‌ده هرحالده کافه‌سنك بر طبیعت عمومیه ومشترکه‌سی واردر . غیرت ایجادیه لطیف وسهل بر تعلیم وادمان عقلی رنگی آلورسه‌ده اساساً بر آز روحفرسا بولنمقدن خالی قالماز؛ ایشته محررده آرتق شهرتشعار اولان طرز مخصوص یاخود مأخذ مزده‌کی تعبیر وجهله مودلی اوزره رومانی تألیف وترتیب ایدر؛ عالم وفاضل دخی فکر اصلی واساسیسنی عین طرز واصول ایله توسیعه دوام ایلر . انگلتره‌نك مدار افتخاری اولان مشاهیر حکمادن (اسپنسر) ك آثار برگزیدهٔ فلسفیه واجتماعیه‌سنی نظر تدقیقه آلکز؛ بو اثرلرك بیوکلگنی اسملرینك بیوکلگندن ده استدلال ایده‌بیلورسکز. ایشته اسملر: (قواعد اساسیهٔ اولیه)(علم حیات) (مبحث الروح) (مبحث الاجتماع قواعد اساسیه‌سی) والخ . ایشته بو آثار موقره‌نك کافه‌سنده عین فکر اصلی واساسینك مصادف نظر تتبعکز اوله‌جغی شبهه‌دن بریدرکه، اوده علائم وحوادث مختلفه‌یه تطبیق اولنه‌رق عین اصول ترصدات عمومیه وترکیبیه، فرضیات جسورانه و ملاحظات ماهرانه وبر آز درشت اولمقله برابر، سائر حکمای محررینك هیچ بر وقت فوقنه چیقه‌مدکاری درجه‌ده صحت ودقت کامله ایله متصف عین اسلوب افادهٔ بسیطه ایله توسیع وتعمیم ایدلمش بر فکر اساسی استحاله‌دن عبارتدر . (بالزاق) ك، دها ایوسی (زولا) نك رومانلرینی آلکز : انشاآت عمومیه، موادّ انشائیه، طبایع واخلاقك نمونهٔ اصلیسی، تحلیلات احوال روحیه اصولی، اسلوب افاده دائما یکدیگرینك عینیدر . دها مقتدر، دها موفق اولان صنعت عالیه اصحابی .. اعصار متوالیه ایچنده یگانه‌لکله مشتهر اولان بعض ادبا منسوب اولدقلری صنعت بدیعه وجلیله ایچنده برچوق نمونه‌لر احداثنه قدرتیاب اوله‌بیلورلر :

بالفرض صورت ولادت وَ معیشت ابتدائیه‌سی انکلتره‌نك متمادی سیسلری ایچنده غائب اولمه درجه‌لرینه کلان قوجه [شکسپیر] ی نظر حیرت وتقدیر ایله تلقی ایدکز : یکدیکرندن فرقلی اولمق اوزره هیچ اولمازسه درت درام نمونه‌سی تفکر وایجاد ایتمشدر: پسیقولوژیق یعنی احوال روحیه‌یه متعلق درامل‌دن : « هاملت، ماق بت، لوروو الار.. الخ » [فانتاستیك] دینلان فوق‌الخیال دراملردن : « فورطنه، رؤیای لیل صیفی » ، تاریخی دراملردن : « یولیوس قیصر، آنتوان ایله قلئوپاتر » ، قومدیادن : « ویندسورك دلشاد قادینلری » ایشته بونلر اوّلجه بیان ایتدیکمز صورتده ذکر واطرایه شایان آثار نفیسهٔ مشهوره‌دن ایسه‌ده، علی‌العموم بیوك محررلرك یالکز بر طرز صنعتپروری وَاصول اختراعکسترلری اولدیغی تجارب وتحقیقات دورا دور ایله ثابت اولمش خصوصاندندر . هر اثرلرینی بر مصنوعهٔ حکمت حالنده میدان استفاده‌یه عرض ایدن نوادرادب، بالنسبه پك آز چالشمقده اوله‌رق، حین انتقاللرنده اویله کتابخانه‌لر طولوسی اثرلر، موزه‌لر براقه‌مازلر .. آنلر بر بشقه فیض فطری ایله موهوب اولدقلری جهتله موفقیت جزئیه‌لری برنام سرمدی ترك ایتملرینه مع زیادة کفایت ایدر . ایشته فرانسه مشاهیر ادباسندن [فلوبر] بوصنف ادبایه منسوب اوله‌رق، زادهٔ کلك مدققانه‌سی اولان [تربیهٔ حسیه]، [سالامبو] وَ [بووار نه‌په‌کوشه] نامنده‌کی اثرلری ازهرجهت یکدیکرندن پك چوق فرقلی اوچ بدیعهٔ رنکیندر. طبیعیدرکه، قوجه [فلوبر] ك محصولات ادبیه ایله مالی اولان همیانچه‌سی شاید [بالزاق] کبی، [زولا] کبی ثروت آثار اصحابنك کتابخانه‌لرینه، موزه‌لرینه نسبت اولنورسه پك کوچوك قالور . اما نه بأس وار ! اوچ درت اثر آنك ابقای نامنه مع زیادة خدمت ایتدکدن صکره فضله‌سنه نه‌دن محتاج اولور ؟

٭

قوای ایجادیه‌نك مدّت دوامی

آمریقانك علم‌الاعصاب ایله اشتغال ایدن الڭ مشهور حکماسندن موسیو [بار] « آمریقاده عصبیت » نامنده‌کی اثر مرغوب ورعناسنده ذاتاً بو مسئله‌یی صورت مخصوصه‌ده تدقیق ایلمشدر . بر بیوك حکیم و ادیبك حیات کامله‌سی ایچروسنده‌کی دورهٔ ایجادك علی‌الاکثر پك قیصه اولدیغنی تمامی تمامنه حساب ایتمشدر . [مشار الیه بونك عمومی اوله‌رق ٢٥ یاشندن ٣٥ یاشنه قدر دوام ایدن اون سنه داخلنده بولندیغنی حساب ایله میدان ثبوته وضع ایتمشدر .] شاید بعض کرّه بر بیوك آدمك دورهٔ فعّالیت دماغیه‌سی خیلی ایلرولمش برسنده دها اوزون اولور ؛ یاخود دها شدتلی گورینورسه ، بوده بهمه حال غایت قیصه اولان مثمریت عقلیه هنگامنده ادخار ایتمش اولدیغی افکاری نشر وتوسیع ایتمسندن عبارت بولنور . ذاتاً شو نقطهٔ بدیهیه‌یه دقت اولنمامشمیدرکه ، صنعتپرورلرده اختیارلق یوزگوسترنجه حالات میخانیکیه استعداد ایجاداصلی‌یه تجاوز وغلبه ایدر . عالملر ، فاضللر عندنده (مسلك) فکر و آرزوسی آسوده بر تصوّر وملاحظه وَواسع برنگاه ومشاهده استعدادندن آنلری محروم ایدر ؟ حال بوکه غایت عمومی اولان بوعلامت روحیه غیرت قلیله قانوننه مستنددر : الڭ قوّتلی ، الڭ شدّتلی دماغلر ایچنده بیله محو و فنایاب اولان شی ، قوّهٔ غیرت ایجادیه اوله‌رق ، ایشته بو قوّت تعلیم و ادمان عقلی‌یه تحوّل ایدر . بیوك فیلسوفلر دائما کندی مسلکلرینك مجلوب ومنقادی قالورلر ؛ چونکه بر بیوك نظریه احداث و ایجاد ایتدکدن صکره آرتق بر دیگر غیرت ایجادیه‌یه قابلیتلری اولمدیغندن بالجمله امور وموادّی فکرلرینك آلیشقین بولندیغی بو نظریه‌یه مستعرضاً تدقیق وترصّد ایدرلر . فیلسوف بویله اولدیغی گبی صنعتکار ، هنرور دخی برطرز مخصوصك مطیع وفریفته‌سی اولور ؛ چونکه مواد واشیایی بر صورت مخصوصه‌ده گوروب تصوّر ایتمگه .. یعنی افکارك ، تصاویرك ، خلجانلرك بر نوع مخصوص اوزره اشتراکات مختلفه‌سنی تلقی‌یه مألوف اوله‌رق ، اعتیاد حسبیله بو اشتراکاتك آنك ایچون هیچ مزاحم ومتاعبی موجب اولمسی بیله

واقع دگلدر. آنلرك‌ده فعالیت دماغیه‌لری عادتا بالعموم فعالیتلر گبی [بالذات وبالنفس] واقع اولمغه میل ایدر .

✻

ممکن مرتبه آز چالشمق حقنده‌کی میل عمومی

فکراً اڭ زیاده چالشقان اولانلر بیله « غیرت قلیله » دن عبارت بولنان قانون عمومیدن خارج قاله‌مازلر؛ بو قانون مناسبتیله انسان ممکن اولدیغی قدر کوچك، قلیل غیرت دماغیه بذل ایتمك چاره‌سنی دائما جست وجو ایدر؛ هله غیرت ومقدرت ایجادیه‌یی حدّ اصغری‌یه ارجاع ایلمك اخص آمال انسان اولور . طبیعیدرکه « غیرت قلیله » قانونی بو نوع مشغولیت وهمته متعلق اوله‌رق، یوقسه تعلیم وادمان عقلی ایله هیچ بر ارتباط ومناسبتی یوقدر . ایشته قانون مذکور بو شکل تحتنده تلقی اولنجه سرد ایدیلان اعتراضاتڭ جمله‌سنه رغماً تام وصحیح اوله‌رق، تاریخ ابنای بشرده مصادف انظار حکمت وعبرتی اولان احوال اختراع وترقینڭ لدّنیات عائده‌سنی‌ده ایضاح ایدیور گبی گورونمکده‌در .

حیدر ظفر

تعریفات سیّد

اب :

کندی نوعندن اولمق اوزره نطفه‌سندن شخص آخر تولد ایلیان حیوان .

(اب) لفظنڭ مدلولی حقایق اضافیه‌در . یعنی تصور وتعقلی دیگر برحقیقتڭ دوشونلمسنه که بوراده ابندر ؛ محتاج اولان ماهیاتدن اوله‌رق ، کندیلرندن ابن وَبنت تولد ایدن کافهٔ مخلوقاته اطلاق اولنمسنه گوره مؤلفڭ تعریفی بو معنایه ملایم اولور. شوقدرکه تعریفده (نطفه) قیدینڭ ذکری (ام) ڭ که نطفه‌دن خالیدر، تعریفه دخولنی منع ایلر .

بعض علماجه (اب) دها خاص ، دها محدود اوله‌رق وجه‌آتی اوزره تعریف اولنمشدر : « نطفه‌سندن انسان آخر تولد ایلیان انسان » .

بو ایکی تعریف آره‌سنده‌کی فرق ظاهردر : ایلك قوله گوره نطفه‌سندن ، فقط بر نوعدن اولمق اوزره شخص آخر تولد ایلیان کافهٔ انواع وافراده (اب) دینه‌بیلور، قول ثانی‌یه گوره بوتعبیر نوع انسانه اختصاص ایلر .

(اب) لفظنڭ اصلی (ابو) تثنیه‌سی (ابوان - ابوین - ابان) در . ابوین - ابوان دینلدیگی زمان (اب ایله ام) قصد اولنور . جمعی اباء، ابون ، تصغیری ابّی، منسوبی ابوی‌در .

بر شیئڭ موجد ومصلحی ، سبب ظهوری اولان ذوات واشخاصه دخی اب

اطلاق اولنور . حتی شرایع قدیمه اربابی ـ مسبب الاسباب اولمق اعتباریله ـ حق تعالی حضرتلرینه (اب) اطلاق ایدرلردی که، انجیلده روایت اولندیغنه نظراً حضرت عیسی : (انطلق الی ابی وابیکم) بیورمشلردر.

لکن مرور زمان ایله (اب) لفظنك بومعنای مجازیسی اونودیله‌رق کلمه عند ـ الاطلاق حقیقته صرف اولنمغه باشلامشدر . بوڭا مبنی‌درکه (اب) لفظنك ـ وَلوکه صانع ، مربی اعتباریله اولسون ـ حق تعالی حضرتلرینه اطلاقی منع اولنمشدر .

بین العرب (اب) عم معناسنه‌ده استعمال ایدیلور . نصلکه (ام) ایله خاله قصد اولنور : (ورفع ابویه علی العرش) قول جلیلنده اولدیغی گبی که (ابوین) ایله پدر وخاله قصد اولنمشدر . فقط (اب لفظی) مفرد اوله‌رق بو معناده نه ایات الهیه‌ده نه احادیثده وارد اولمشدر . قران کریمده جمع صیغه‌سیله وقرینهٔواضحه‌یه مستند اوله‌رق تغلیب (تغلیبه مراجعت اولنه) طریقیله ذکر اولنمشدر .

قال الله تعالی حکایةً عن بنی یعقوب :

« نعبد الهك وَاله ابائك ابراهیم وَاسماعیل وَاسحق »

ایت جلیله‌ده (اباء) لفظ شریفی یعقوبك عمی اولان اسمعیلی دخی شاملدر .

والحاصل (اب) لفظی معلم وشیخه ، استاده وَهکذا افاضه وتربیه‌یه وساطت ودلالت ایلیان اشخاصه‌ده اطلاق اولنورکه ترکجه‌ده (بابا) لفظنك نره‌لرده مستعمل اولدیغی معلومدر .

نحو عربیده (اب) لفظنك اعرابی یعنی حرکه‌سی ـ یای متکلمه مضاف ومصغر اولمدیغی ومفرد بولندیغی زمان ـ حروفله‌در . مثلا رفعنده ابو ، نصبنده ابا ، جرنده ابی دینلور . عادات عربدن اولمق اوزره اسامیٔ مخصوصه ایله یاد اولنملرینه مقابل اعلامه مضاف قلنان (اب) ایله تکنی ایتمگی دها خوش گوررلرکه ابو بکر ،ابو حنیفه وَسائره بو قبیلدندر .

اباحه :

فاعلك دیله‌دیگی گبی اتیان فعل ایلمسنه (ایش ایشلمه‌سنه) اذن ورخصت . یعنی

برفعلك اتیان وترك جهتلری نظر شارعده مساوی بولنمق دیمكدركه نه ایشلنمامسنی منع ایله ایشلنمك جهتی قطعیاً مطلوب، نهده ایشلنمسنی منع ایله ایشلنمامك جهتی كذلك قطعیاً مطلوب اولور.

اباحه — بر شی ایشلمك وَ ایشلمامك امرنده بزلر مكلفینجه مساغ وجواز اولمقدركه حساب یسیردن بشقه نه ثواب، نه عذابی واردر. مثلا — محافظهٔ حیاته مداری اولان اكل وشرب جملهمزه فرض اولدیغی گبی تزیید قوّت مقصدیله اكل وشرب دخی مباحدر. لكن افساد صحت ایدهجك یولده اكل حرامدر. ایفای فرائضه مانع اولهجق وَعیالك اعاشه وانفاقنی تأمین ایچون انسانی كار وكسبدن آلیقویهجق صورتده تقلیل اكل وشرب، یعنی ریاضت دخی جائز دگلدر. اغتدایه خدمت ایدن موادّدن بشقه مثلا تناول فواكه ایسه تحت اباحهیه گیرر.

اباحه، بعضلرنجه حرامك وَدیگر علماجه كراهتك ضدّی عد اولنور. واقعا اباحه حلالده داخل وَحلال اباحهنك فوقنده وَاباحه حلالك تحت شمولندهدركه، هرمباح جائزدر دینلمسنه مقابل هر جائز مباحدر دینهمز. زیرا جواز حرمتك، اباحهده كراهتك ضد ومقابلیدر. وَجواز منتفی اولدقده حرمت قائم اولدیغی گبی، اباحهده بالطبع منتفی اولور. وَبونك انتفاسیله دخی كراهت تحقق ایدر. لكن كراهتك تحققیله جواز منتفی اولمیهبیلور. شو سببلهكه جواز وكراهتك اجتماعنجه جواز واردر.

مثلا — كولهنك وَیا اعمی نك ادای صلوت ایچون امامتلرنده كراهت اولمقله برابر جوازده واردر.

اِباضیه :

عبدالله ابن اباض نام ذاته منسوب برجماعتدركه، مذهبلرینه مخالف اولان اهل قبلهنك كفرینه قائلدر وَ آنلرجه مرتكب كبیره اولانلر موحّد غیرمؤمن عداولنورلر. شو سببله كه اعمالی ایمانده داخل اعتبار ایدرلر. (یعنی ایمان یالكز قلباً تصدیق وَلساناً اقراردن عبارت اولمیەرق آنلرجه اعمال مفروضهنك اداسی دخی لازمدر) امام علی ایله اكثر صحابهیی (العیاذ بالله) تكفیر ایدرلر.

بعض علمانك روایتنه گوره اباض، مروان بن محمد زماننده ظهور وخروج ایله

اهل سنت وجماعته از جمله بو مسئله‌لرده وَدها بعض مسائلده مخالفت ایدرکه، منسوبینی خوارجدن اوچنجی فرقه‌یی تشکیل ایلر. طائفهٔ مرقومه فرق مخالفه‌نك مناکحاتی تجویز وَمیراثلرینی حلال گورلر. بوعلماجه بحرعمان سواحلی وَمسقط، طائفه اباضیه‌نك بولندیغی ممالکدندر.

مشاهیر مورخیندن امام ذهبینك قولنجه خوارج اباضیه یوز اللی اوچ سنهٔ هجریه‌سنده افریقیه‌یی (تونس) استیلا وَعسکری پریشان ایله نائب منصوری قتل ایتمشلردرکه، رئیسلری ابو حاتم وَابو عاد وَابو قرّه نام اوچ شخص ایدی. امام مشارالیهك اشبو روایتی طائفهٔ مرقومه‌یی طرابلس غرب برابرەسندن عد ایدنلرك قولنی تأیید ایلر.

ابتداء:

مصراع ثانینك جزؤ اولنه دینور. مثلا: سکز دفعه (مفاعیلن) دن مرکب اولان بر بیتك ایلك جزؤنه، یعنی برنجی (مفاعیلن) ه صدر، ایکنجی وَاوچنجی مفاعیلن جزؤلرینه (حشو) دردنجی (مفاعیلن) جزؤنه عروض، بشنجی (مفاعیلن) جزؤنه‌که، ایکنجی مصراعك ایلك جزؤیدر (ابتداء) وَآلتنجی وَیدنجی‌یه کذلك حشو، سکزنجی (مفاعیلن) ه دخی ضرب دینلور. بیت درت دفعه (مفاعیلن) جزؤندن مرکب اولورسه‌که، اوحالده طبیعتیله حشو بولنماز؛ ابتداء اوچنجی جزؤی، تعبیر دیگرله ینه مصراع ثانینك ایلك جزؤی اولمش اولور (بوکلمه‌لره مراجعت)

ثانیاً نحویون عندنده (اسناد) سببیله یعنی بر نسبت ثبوتیه ویا سببله ایقاعی مقصدیله اسمی عوامل لفظیه‌دن تجرید ایلمکدن عبارتدر. (زید منطلق) گبی. بو حیثیله اولان تجرید (زید ومنطلق) اسملرنده عامل اعتبار اولنورکه، بوایکی اسمدن برنجیسنه مبتدأ ومسندالیه وَمحدثاعنه، ایکنجیسنه خبر، حدیث، مسند تسمیه اولنور.

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

طالب فائقی زاده فهمی

حزیرانڭ یگرمنجی گونی

باربه - دو - ژوئی سوقاغنده، یوکسـك قاپوسی طاشدن بر آرمه ایله مجهز، غایت حزین‌المنظر وغایت مهیب برخانه‌ده برصالون . صیق وَاینجه اورمه‌لی پرده‌لرڭ آرقه‌سنده ، اوجاغڭ ایچنده آز قورلی بر آتشڭ قیصه شعله‌لری پونج علوی گبی رقصان اولیور . شیرین بر صورتده صولغون مائی‌یه بویالی گنیش ستیره‌لرڭ مستقیم بوکلوملری یوقاردن آشاغی‌یه دیوارلری تفریش ایدیور . صاری صامان رنگنده اییك پرده‌لر قپولرله پنجره‌لری گیزلیور . زمین دوشه‌مه ایله همرنك ویك آهنك اولان بر (اوبوسون) قالیچه‌سی آلتنده نهان طوریور . ایکی بیوك لامبه‌نڭ بوزلی فانوسلرینه سرپوش اولان وَملایم وکلکون برکاغدڭ نیم شفاف التوا آتندن تشکل ایدن برسبز ضیادن پنبه برضیا ترشح ایده‌رك حار وخموش طوران صالونه طاتلی بر آیدینلق دوکیور . صالونڭ اسکی شکلده اولان اثاثی ـ پنبه وَمائی چیزکلی، دمت چیچکلرله آراسته ـ آچیق رنکلی قماشلر اورتیور .

اینجه آیاقلری مینی مینی باقیر مسندلر اوستنه آلنان کوچك ماصه‌لر اوزرنده مینالی شکردانلر، آلتون قوطیلر، وندیك قدحلری، گموش تللرله مظروف بلّور شیشه‌لر، اسکی چینی فنجانلر، فغفوردن هیکلجکلر والحاصل بهاسیله نفعی نسبت قبول ایتمیه‌جك بیڭ درلو لطیف وسهل‌الانکسار شیلر، ذوق سلیمه دلالت ایده‌جك بر پراکنده‌لکله، یاپیلمش . « سه‌ور » طوپراغندن معمول بر ساعت، ترّجیات

عاشقانه وضعنده، بر چوبان ایله ــ بر الیله عاشق دلفكارینی تبعید وَدیگر الیله بر قوزینك قیویرجق تویلرینی تلطیف ایدن ــ بر چوبان قزینك چهرهٔ خندانی گوستریور. اوجاغك اوستنده‌كی آینه‌نك ایكی طرفنده قوردلا باغلریله مذهّب چیویلره تعلیق اولنمش اوفاجق رسملر وارکه صاچلری قیصه، البسه‌سی ایشلمه‌لی، یلكلری چیچكلی ارككلر ایله غنجه‌فام دوداقلری بر خال سیاه ایله منقوط اولان یوكسك سرپوشلی قادین باشلرینی ارائه ایدیور. بونلرك آراسنده گاه وبیگاه بر لوحهٔ خیالیه، چوره‌سی صاقس چیچكلریله مذین بر آینه بیضی، دقت ونزاكتله مصوّر برقاره قلم رسم مصادف نگاه اولیور. اوزون، بلوّری صاقسیلر ایچنده قارطوپلری ــ چارچوه‌لری درونندن كندیلرینه باقان ماركیزلر گبی ــ مغرورانه بیاض باشلرینی قالدیریورلر. اوچ آیاقلی برماصه اوزرنده بر دمت شقایق طوریور؛ شقایق، لطیف اولدیغی نسبتده سریع‌الزوال اولان، دها دون انكشاف ایتدیكی حالده بوگون حیاتدن یورغونلق گوسترن چیچكلر!

سنبل وزرّین قوقولرندن مركب بر عطر خفیف صالونك هوای ملایمی ایچنده طالغه‌لانیور. هیچ بر سس یوق؛ آرتق عربه‌لرك سامعه خراش گورولدیسی تراموایلرك بوغوق دودوكی كسیلدی. آرتق قونتس مارغریتك هرآقشام بوصالونده اسكی محبی بارون پالمدی بكلدیكی ساعت حلول ایتدی.

*

بارون ایله قونتس اللی سنه‌دنبری طانیشورلر. پارسده خانه‌لری، كویده شاتولری یان یانه‌در. هنگام صباوتلرنده برلكده اوینارلر ایدی. هانگی گون، هانگی ساعتده سویشمكه باشلادیلر؟ مجهول!.. بعض محبتلر واردركه مبدائی بولنه‌مز؛ بویله محبتلرك علی‌الاكثر منتهاسی‌ده یوقدر.... عاشق وعاشقه روحلرینك الك درین كوشه‌سنده بو محبتك تخمنی بولمش ایدیلر. آنلر خبردار اولمقسزین بوتخم سودا نمایاب‌اولمش وَایكی گنج، هنوز سومك نه اولدیغنی بیلمه‌دن صاف قلبلرنده شكوفهٔ غرام انكشاف ایلمش ایدی.

آنلر بو رؤیای ساده دلانه ایچنده مست سعادت ایکن بر حقیقت حیاتیه‌نك پنچهٔ مهیبی آرالرینه آتیلدی .

ایکی عائله بوزوشدیلر ؛ آرتق آنالر ، بابالر گوروشمز اولدیلر . بر چمنزاردن بکچنلر پای گرانلری آلتنده مزبول ورنجیده اولان حقیر چیچکلری دوشونمدکلری گبی، آنلرده بودارغینلغك ایکی قلب معصومی داغدار ایده‌بیله‌جگنی دوشونمامش ایدیلر . بو مباعده ایچنده زواللی چوجوقلر من غیر اختیار یکدیگرینه افشا ایتدکلری نامتناهی وناقابل تعریف بر شیئك خاطرهٔ معززه‌سنی محافظه ایدیورلر ایدی.

صکره ایکیسی‌ده اولندیردیلر . او ، شوخ مشرب بر گنج قز ایله ازدواج ایتدی ؛ بدبخت اولدی . اوته کی‌ده قمارباز ، حایلاز ، حتی برازده بدمست بر قونته زوجه اولدی ؛ حیاتی بر بارگران حکمنی آلدی .

شوخ مشرب قادین ایله بدمست قونت وفات ایتدی ؛ دارغینلقلری ایکی عاشق وعاشقه‌یی بربرندن آییران وهنوز باشلامش اولوب تظاهره قدر وارامیان بر محبت معصومانه‌یی قرق سنه اول کسر ایتمك استیان آنالر، بابالر دخی ارتحال ایله‌دیلر. زوجه‌سز بارون ایله، طول قونتس، ایکیسی‌ده چوجوقسز اولدیغی حالده ، برگون بریرده یکدیگرینه مصادف اولدیلر .

آرادن بر ثلث عصردن زیاده زمان گچمش اولدیغی حالده ایکیسی‌ده بربرینی بر گون اول ترك ایتمش گبی طاوراندیلر ؛ زیرا هرایکیسنك صاچلرینه‌ده آقلر دوشورن زمان ، قلبلرنده‌کی خزانهٔ محبته ایصال دست تغییر ایده‌مامش ایدی . هر ایکیسی‌ده یکدیگرینی – بر کتاب ایچنده اونودیلوب‌ده بر لطف تقدیر اولمق اوزره طراوتنی محافظه ایدن بر چیچك گبی – صباوتلرنده‌کی قدر صاف ، اوقدر تازه گوردیلر .

ایلك نظرده ، ایلك دقیقه‌ده یکدیگرینه صورت قطعیه وکامله‌ده تملك ایتدیلر. تصادفك بربرندن آییردیغی بو ایکی روحك سوق طبیعیسی ایکی مقناطیسی بربرینه ربط ایدن جاذبه گبی آنلری تکرار برلشدیردی . هر گیجه یمکدن صکره عین ساعتده بارون قونتسك خانه‌سنه گلوردی . هر گیجه حوادث روزمرّه اوزرینه گوریشورلر

وَیكدیگرینه اوگون یاپدقلرینی، گوردكلرینی، سویله‌دكلرینی، دوشوندكلرینی حكایه ایدرلر ایدی. متناوباً اڭ هوائی شیلردن اڭ صمیمی مصاحبه‌لره گیررلر ایدی.

قونتس اوقویه‌جغی بر كتاب، یازه‌جغی بر مكتوب، انتخاب ایده‌جكی بر قماش حقنده بارونك رأینه مراجعت ایدردی. زیرا ایكی دوست آراسنده بیله قادینك میل اطاعت وبیقراریسی ظاهر اولور.

بو صورتله آرالرنده اوقدر عمیق بر مودّت ومناسبت پیدا اولمش ایدی‌كه، مصاحبه ایچون الفاظه احتیاجدن مستغنی گبی قالمش ایدیلر. آرالرنده زمان زمان حاصل اولان سكوت اثناسنده بری دیگرینك نه دوشوندیگنی صورمق ایچون بر نظر بسیط مبادله‌سنی كافی گوررلر ایدی. بو جهتله بویله گاه وبیگاه اوزایوب گیدن سكوتلرك هنگام تمادیسنده روحلرینك مكالمهٔ ابكمانه‌سی منقطع اولمز ایدی. فقیر چوجقلر ایچون قونتس یوكدن قابا گوگوسلكلر اورمكله مشغول اولدیغی صره‌ده بارون غزته‌لره گوز گزدیره‌رك ختام مطالعه‌سنده برقاچ سوزله غزته‌لرك محتویاتنی قونتسه آكلادیر ایدی. حتی بعض گیجه‌لر برلكده برطاوله اوینادقلری بیله واقع اولور ایدی.

نصف‌اللیل حلول ایدنجه ایرتسی آقشامه قدر وداعلاشه‌رق ایرتسی آقشام ینه بر گیجه اوّلكی مشغله‌لرینی تكرار ایدرلر ایدی. هر گیجه متساویاً بومشاغل لایتغیرله گذار ایدن یك آهنك ساعتلر آنلره پك شیرین و روحنواز گلیور ایدی. او ساعتلرك مترافق اولدیغی اذواق صمیمیه بر عادت حكمنی آلمش ایكن بو عادتك هر گیجه تكررنده‌كی حلاوته طویه‌میورلر ایدی.

*

صولغون مائی‌یه بویالی گنیش ستیره‌لرله پیراسته اولان وَبرینه منتظر گبی گورینان منور صالونك قاپولرندن بری آچیلوب قونتس مارغریت گوروندی. قونتس گنجمیدر، دگلمیدر؟.... جبهه‌سنده، شقاقلرنده، ینااقلرنده هیچ بر بروشقلق یوق؛ یالكز دست سنین گوزل سیاه صاچلرینه برقاچ گموش تل

قاتمش؛ مع مافیه شو ساده حالنده روحفریب بر لطافت وار . مروتسز زمانك اجرایه باشلادیغی تخریباتی پودرا ایله تهوینه چالیشه‌رق بو سفیدئ مغفل آلتنده جوانانه تبسم ایدن چهره‌سی — بر جلوهٔ طبیعت اولمق اوزره اوستنه بر قاچ پارچه قاردوشن — بر مایس کلی گبی انکشاف ایدیور . هر آقشامکی گبی یوقاروده آشاغی‌یه بیاضلر گیینمش؛ زیرا گله‌جك اولان ذاتك بالترجیح سودیگی رنك بودر. اویمه‌لی چارچیوه‌لر ایچنده دیوارلره معلق اولان مادامل، موسیولر قونتسی معاینه ایده‌رك برمارکیزك دعوتنه اجابت ایده‌بیله‌جك قدر گوزل گیینمش اولدیغنی اعتراف ایدر گبی گورینیورلر . قونتس صالونده هرشیئك یرلی یرنده اولوب اولمدیغنه باقیور . غزته هر وقتکی یرنده؛ طاوله اویون ماصه‌سی اوزرنده کشاده؛ عزیز مسافرك اوطوره‌جغی قولتوق صندالیه‌سی اوکنده باصاماق اسکمله‌سی طوریور؛ زیرا گله‌جك اولان محترم آدم روماتیزمادن شدتله مضطرب اولدیغندن هر دفعه‌ده آیریجه بیان اعتذار ایده‌رك اوباصاماق اسکمله‌سی اوزرینه آیاغنی اوزادیر .

هرشیئك یرلی یرنده اولدیغنی آکلادقدن صکره برالنده‌کی الدیونی چیقاروب غایت بیاض، غایت یموشاق بر گوزل ال گوستردی که بوالی براز صکره بارون بوس ایده‌جکدر . قونتس بر صندالیه‌یه اوطوروب بکلمکه باشلادی .

برایکی دقیقه صکره تام ساعت آلافرانغه طقوز بچغی چالارکن بارون پالمد صالونه داخل اولدی . بارون تمیز، ظریف، گوزل بر اختیارجق‌در . بارونك خفیفجه طالغه‌لی اولان صاچلری‌ده لجه‌سنك صاچلری طرزنده آغارمش اولوب بر ایپك یوماغی گبی نظره خوش گلیور . صاقالی، بییغی کمال دقتله تراشیده اولوب یوزنده آنجق چهره‌سنك بردلیقانلی وجهی اولمدیغنی آکلاده‌جق قدر بروشقلر وار . اسکی زمان موده‌سی طرزنده قطیفه یاقه‌سنك آشاغیسی دوگمه‌لی اولان اثوابی‌ده کندیسنه نه‌قدر یاقشمش ! باجاغنی بللی بلورسز سوروکلیور؛ آلتون باشلی باستوننه خفیفجه طایانیور . قونتسك بر نظر مشفقانه وبر وضع اصیلانه ایله کندیسنه اوزاتدیغی گوزل الی بوس ایله‌مك اوزره دوداغنه قدر رفع ایتدیکی زمان نه‌قدر احترام فرمودانه برحال آلدی .

ایشته آرتق هر آقشامکی یرلرینه ، قارشو قارشویه اوطوره‌رق بر شیوهٔ توقیركارانه وَبرطاقم الفاظ منتخبه ایله مصاحبه‌یه باشلادیلر . بارون اوكون بر رسم مشهر عمومیسنه كیتمش اوله‌رق، كوردیكی لوحه‌لرك حقایق پرستانه مصوّر اولدیغنی وَبو لوحه‌لرده‌كی الوان ناپخته وخطوط خشینه‌نك باصرهٔ عفت جویانه‌سنی جریحه‌دار ایلدیكنی وَقونتس‌ده، موده حكمنی آلان وَولوله‌لی آلقشلره مظهر اولان روما- نلردن برینی اوقومق استدیكنی وَفقط ایلك صحیفه‌لرده كوردیكی غلظت افاده‌دن طولایی معده‌سی بولانوب مطالعه‌ده دوام ایده‌مدیكنی حكایه ایتدی .

صنایع وادبیات حاضره‌یی تدقیق نتیجه‌سی اولمق اوزره فكرلرینه عارض اولان شائبهٔ معصومیت شكنانه‌یی دفع ایله‌مك قصدیله هر ایكیسی‌ده كندیلرینه احاطه ایدن مذین صالونه برنظر مغمومانه كزدیردیلر . بارون غزته‌سنی ، قونتس‌ده ال ایشی سپتنی آچدی . صالونه عمیق بر سكوت مستولی اولدی ؛ یالكز ساعتك ضربات منتظمی مسموع اولیور . صاقسیلری ایچنده شقایقلر بتون بتون یورغون بر حال آله‌رق همان بالكلیه قوقوسز اولان معصوم روحلرینی - مظفرانه صالونك هوای حارینه استیعاب ایدن - سنبل وزرّین رایحه‌لرینه مزج ایدیورلر . یارم بایغین بر حاله كلن قار طوپلری آرتق یووارلق باشلرینی وقورانه رفع ایده‌بیلمك اقتداراندن محروم اوله‌رق، بر آغاجك یاپراقلری آراسنده آویخته قالان بیوك بر كتلهٔ برف كبی آمادهٔ سقوط كورینیورلر .

بارون بردنبره باشنی قالدیره‌رق دیدی كه :

— ها ! ایی عقلمه كلدی . یكنكزك یوم ازدواجی قراركیر اولدیمی ؟

— اوت ، حزیرانك یكرمیسنه .

بارون غریب بر سسله تكرار صوردی كه :

— حزیرانك یكرمیسنه‌می ؟

قونتس ایچنی چكه‌رك :

— اوت حزیرانك یكرمیسنه !

دیدی .

بارون غزته‌سـنى ديزلرى اوزرينـه قويدى . قونتس النده‌كى اوزون اوركى ايكنه‌لرينى براقدى . بارون صوردى كه :

— نه اوليورسكز ، قونتس ؟

— يا سز نه اوليورسكز ، بارون ؟

— بنمى ؟ هيچ !... خاطريمه برشى كلدى‌ده ...

— قراركير اولان يوم ازدواج مناسـبتيله‌مى ؟... باقكز ، نه تحف شى !... بومناسبتله بنم‌ده خاطريمه برشى كلدى ! ..

— نصل ؟ سزكده خاطركزه برشيمى كلدى ؟

— اوت ، قرق بش سـنه اوّل حزيرانك يكرمنجى كونى تنهـاجه بيوك اورمانده اجرا ايلديكمز تفرج خاطريمه كلدى .... اوزمان پك كنج ايدك ، دكلمى؟

بارون پالمد اوطورديغى قولتوق صنداليه‌سـنده صاللانمغه باشـلادى ؛ سـائقهٔ اضطراب ايله باصاماق اسكمله‌سنه اوزاتمش اولديغى آياغنى طوپلادى . ديدى كه :

— نصـل ، عزيزم ، سز بو تفرجى حالا اونوتمديكزمى ؟ بن ايسـه ظن ايديوردم كه او ، يالكز بنم خاطريمده قالمشدر .

— خير ! دوستم ، اونوتمدم . حتى هرسنه حزيرانك يكرمنجى كونى حلول ايدنجه خيـالاً او تفرجى تكرار ايدرم . بو تفرجى عائله‌لريمز بوزوشمـه‌دن برقاچ كون اوّل اجرا ايتمش ايدك . خاطركزده‌ميدر ، اوكون هوا نه‌قدر كوزل ايدى ؟

— آه ، البته خاطرمده !.. هرشى خاطرمده ... سز بياضلر كيمش ايديكز؛ باشكزده قوجه بر كانجك دمتى ايله مزين بر حصر شاپقه وار ايدى ...

— پك طوغرى .. آمان نه حافظه ! .. بن هنوز اون بش ياشـنه باصمش ايدم ؛ سز اون طقوز ياشنده ايديكز ... اورمانك وادى‌يه منتهى اولان طار يولنى اختيار ايتمش ايدك . صاغه دونه‌رك وادى‌يى كچدك : بغداى تارلالرنده نه‌قدر ماوى مينه‌لر واردى ! ... بر آرالق بر بيوك آغاجك آلتنـده بر خندق كنارينه اوطو-ردق ... طوپلاديغمز چيچكلردن بن دمتلر ياپيوردم؛ سز بكا ياردم ايتمك استيور

ایدیكز . امّا بردرلو بجره‌میـوردیكز !... خاطر كزه كلیورمی ؟ سز كانجكلر ، پاپاتیه‌لر ، مینه‌لردن اوچ رنكلی بر اوركی یاپه‌رق شاپقه‌مه طاقمق استیوردیكز .

بارون ایله قونتس یاد شباب ایله مشغول اولدقلری اثناده كوزلری اوكنه دها مغموم ، دها مشفقانه برشی كلدی . بولندقلری وقتی ، ساعتی ، موقعی اونوتدیلر . نظر خیـاللرنده دیوارلر ایـندی ؛ پنجره‌لر آچیلدی ؛ كلخند ضیا ایله طرازیده ، نامتناهی سـنبلات متموجه ایله مفروش بر صحرای فسیح وشمس آباد كوزلری اوكنه كلدی ؛ بر نفحۀ دلكشای بهار صالونه استیعاب ایده‌رك آنلره حیات ویرر وَحیاتدن قیمتـدار اولمق اوزره بر ثانیه ایچون آنلری عهدجوانی‌یه اعاده ایدر كبی اولدی . نظركاهلرنده آچیلان بوسراب حلاوتمودك تمدید كشایشی ایچون بارون ایله قونتس حافظه‌لرینك اك درین كوشه‌لرینی آراشدیره‌رق اویوم تفرجك اك خرده تفاصیلنی بولمغه چالیشیورلردی .

بارون دیدی كه :

— درخاطر ایدیورمیسـكز ، اورمانه كیرر كیرمز مدهش بر فورطنـه‌یه طوتلمش ایدك ؟

— هیچ درخاطر ایتمز اولورمی‌یم ؟ ... حتی یاغموردن قورتیلق ایچـون بر اودونجی كلبه‌سنه التجایه مجبور اولمش ایدك ؛ حتی كلبه‌دن چیقدیغمز زمان قاپونك اوكنـده كنیش بردره تشكل ایتـدیكنی كوردیكمزدن سز هم بنم قوندیره‌لرمی ایصلانمه‌دن محافظه ایتمك ، همده بلكزك اینجه‌لكی بازوكزك قوتنـه مانع اولمدیغنی كوسـترمك ایچون بنی قوجاغكزه آلدیكز .... نصـل ، دوستم ، شو قوتكزی كوسترمك اسـتدیككز حقنده‌كی ذهابم طوغری دكلمی ؟ ... یوقسـه آلدانمشمی ایدم ، عزیزم ؟ شمدی آرتق هرشیئی اعتراف ایده‌بیلورسكز ....

— آه ، عزیزه‌م ، هرشیئی اعتراف ایتمك اقتضا ایله‌دیكی حالده ، بیلیكزكه ..

بارون آغزندن چیقـه‌جق الفـاظدن اوركمش كبی بردنبره توقف ایتـدی . بوقدر زماندنبری محافظه ایله‌دیكی سرّ معززی افشـا ایتمك استمیوردی . براعتراف عاشقانه‌نك مقدّمه‌سنی حس ایدن بر كنج قز كبی ، آق صـاچلی قونتس قیزاره‌رق

گوزلرینی اوکنـه اکدی . کوکسی هیجـان وحلجـان ایله مالامال اولدیغی حالده صوردی که :

— سوزکزی نیچون کسدیکز ؟ ... یوقسه خاطرکزه گلمیورمی ؟

بو سـؤال اوزرینـه بارون بتون جرأتی طوپلایه‌رق بر آن اهتزازلی بر سسله دیدی که :

— مادام که هرشیئی اعتراف ایتمکلکمی آرزو ایدیورسکز ، عزیزه‌م ، اوحالده بیلیکز که سزی قوجاغمه آلیشم بوتینلرکزی ایصـلانمه‌دن محافظـه ایتمك ویا سزه قوتمی گوسـترمك ایچون اولمایوب آنجق خیالکزله مشحون اولان قلبم اوزرینـه بر آز وجودکزی باصدیرمق ایچون ایدی .

قونتس ایکی الیله یوزینی قاپایه‌رق دیدی که :

— آه ، بارون ، اوزمان بنم‌ده سزی نه‌قدر سودیکمی بیلمش اولسه‌ایدیکز !..

بارون ایله قونتسـك شمدی گوزلری اوکنه گلن منظره ، کلخند ضیـا ایله طرازیده ونامتنـاهی سنبلات متموجـه ایله مفروش بر صحرای فسیح وشمس آباد اولمایوب آلام تحسر واوجاع اشتیاق ایچنده کچوردکلری عمر غم آکینك خیـال حزن‌آور ودلخراشی ایدی . بومنظرهٔ مؤلمه‌ده یانندن کچه‌رك دردست ایده‌مدکلری سعادتی ، او مشجره‌ده اولدیغی گبی دست بر دسـت مودت اوله‌رق کچه‌بیله‌جکلری وادیٔ حیاتدن محبتسز برازدواج ایله مربوط اولدقلری ایکی شخص آخرك رفاقتنده مرور ایله‌دکلرینی گوریورلر ایدی .

هیچ برشی سویله‌مکسزین ، محزون محزون ، بر اوزون نظر مبادله ایله‌دیلر . الم طاتلی سرزنشـلرله مالی اولان بونظر : « بکا قلبکزی اوزمان نیچون افشـا ایتمدیکز ؟ ... آه ، بن بونلری بیلمش اولسه ایدم ، نه‌قدر مسعود اولوردق ! .. » دیمك ایسته‌یوردی .

ایکیسنك‌ده بردنبره گوزلری صولانه‌رق بیوك بر طامله گوز یاشی ینـاقلرندن آشاغی یووارلاندی .

بو آرالق ، « سه‌ور » طوپراغندن معمول اوله‌رق اوزرنده برچوبانك برچوبان

قزینه مافی‌البال عاشقانه‌سنی عرض ایله‌دیکی ؛ ساعت نصف‌اللیلی چالدی . بر طور ظریفانه ایله بارون ، یاقه‌سنك آستارنده پارلایان قطرهٔ سرشککك شاٲبـهٔ رطبیه‌سنی سیلدی ؛ قونتس ، اینجه کتن مندیلنی گوزلرینك حمرد آلود قویروغنه کزدیردی.
ایکیسی‌ده آیاغه قالقدیلر .

— بونسوار ، عزیزه‌م مارغریت ! .. یارین آقشام ینه گوریشیرز !

— بونسوار ، عزیزم پالمد ! .. یارین آقشام ینه گوریشیرز !

آیرلمه‌دن اوّل بر کره دها باقشدیلر . بارونك سویله‌مکه جسارت ایده‌میه‌جکی برشیئی قونتس محبتـك گوزلرندن آکلادی ؛ تبسم ایده‌رك معتـادلری وجهله بارونه النی اوزاته‌جق یرده پك بسیط ، پك طبیعی ، پك اصیلانه برطور ایله آلنی اوزاتدی . بارون‌ده ، ایلك وصـولك دفعه اولمق اوزره ، بر برادر گبی عفیفـانه ومشفقانه بر صورتده ، اوجبین صافه برثانیه‌جك دوداقلرینی طوقوندیردی .

جناب شهاب‌الدین

اسلامده تاریخ علوم ریاضیه

[مابعد عن جزؤ ٥٦]

واقعا [عضد الدوله] نك وفاتنده [سنهٔ هجریه : ٣٧٢] یرینه قائم اولان اوغلی [صمصام الدوله] زماننده ارباب معارف براز رغبت وحمایتدن دورطوتلدیغندن، بالطبع طاغلمغه باشلامش ایسه‌ده ملك مشار الیهك برادری [شرف الدوله] نك بغداده وصولی [سنهٔ هجریه : ٣٧٧] بونك اوكنی آلمشدر .

فی الحقیقه ملك [شرف الدوله]، علوم ریاضیه وازجمله علم هیئتك محب وحامیسی بر ذات اولمغله، عهد مأمونده اولدیغی کبی رصدات اجراسنی آرزو ایتدیکندن بغدادده بر رصدخانه تنظیم وانشاسنی امر ایله بو ایشه [ابو سهل ویجن بن وستم الکوهی] مأمور ایتمش ایدی .

ایشته [ابوسهل ویجن] بغدادده « دار الملك » ك باغچه‌سنك بر کوشه‌سنده بر رصدخانه بنا و [ابو حامد الصاغانی] کبی آلات رصدیه اعمالنده زماننك حقیقةً وحیدی اولان ذوات معرفتیله آلات لازمه‌یی تدارك وانشا ایتمکله ٣٧٨ سنهٔ هجریه [٩٨٨ سنهٔ میلادیه] سنده رصداته مباشرت اولنمشدر :

[شرف الدوله] سیارات سبعه‌نك یکیدن تدقیق وتعیین حرکاتی ضمننده بغدادده بولنان مشاهیر علمای هیئتی بو رصدخانه‌یه جلب وجمع ایلمشدرکه، بونلرك اجرا ایلدکلری رصداتك الڭ مشهورلری ٣٧٨ سنهٔ هجریه‌سی صفرینك یکرمنجی [٩٨٨ سنهٔ میلادیه‌سی حزیراننك طقوزنجی] جمعه ایرتسی کونی ضبط اولنان تحوّل صیفی ایله، ینه سنهٔ مرقومه جمادی الآخره‌سنك اوچنجی [٩٨٨ سنهٔ میلادیه‌سی

ایلولنك یگرمنجی] صالی گونی داخل اولان اعتدال خریفی زماننده اجرا اولنان رصداتدر .

مذکور رصد خانه‌ده ، بالاجتماع ، بو ایکی رصداتی ضبط واجرا ایدن ارباب هیئت نتایج رصداتی حاوی برورده محضر قلمه آله‌رق [شرف الدوله] یه تقدیم ایتمشلردر . « تواریخ الحکما » صاحبی [حکیم زوزنی] نك بیاننه گوره بو محضرلری امضا ایدنلر قاضی [ابوبکر بن صبر] ، قاضی [ابو الحسین الخوزی] ، [ابو اسحق ابراهیم بن هلال] ، [ابو سعد الفضل بن بولس النصرانی الشیرازی] ، [ابو سهل ویجن بن وستم الکوهی] ، [ابو الوفا محمد بن محمد الحاسب] ، [ابو حامد احمد بن محمد الصاغانی الاصطرلابی] ، [ابوالحسن محمد السامری] ، [ابو الحسن المغربی] نام ذواتدن عبارتدر .

[ابوالوفا] که اصل اسمی محمد بن یحیی اسماعیل بن العباس البوزجانی در . خراسانده ظهور ایله بغداده گله‌رك اوراده اکمال تحصیل معرفت وَاختیار اقامت ایدن اعاظمدندر . بوذات کندندن اوّل گلان رصّادانك حرکات اجرام حقنده ترتیب ایلدکلری زیجلری تصحیح مقصدیله بغدادده اجرای رصدات ایلمش وَنتایج مستحصله‌سنی « الزیج الشامل » عنوانلی اثریله نشر ایتمشدر .

ابوالوفانك علم هیئته ایتمش اولدیغی خدماتك بری وَ بلکه برنجیسی حرکات قمرده بو گونکی گون مشهود اولان اختلافاتك اوچنجیسی کشف ایلمسیدر . واقعا اوروپالیلر بیننده « واریاسیون » [variation] نامیله متعارف بولنان بواختلاف ثالثك کشفی شرفنی غرب ریاضیوننك بعضلری دانیمارقه‌لی [تیمور براهه] یه اسناد ایلمکده الآن دوام واصرار ایتمکده ایسه‌لرده بونلرك بو اصرارلری گونشه قارشو گوزلرینی یومه‌رق گیجه اولدیغنی ادعا ایدن سوفسطائیوننك ادعالرینه مشابهدر . [ابوالوفا] نك بو کشفنی ظلمات صحایفدن میدان حقیقته ایصال ایتدیگندن وَعلی الخصوص بو بابده معاصرینك مؤاخذاتنه گوگس ویره‌رك حتی بو یولده استقبالنی بیله فدا ایلدیگندن طولایی تاریخ علوم ، متشرق شهیر متوفا [سدیللو] یی الی الابد لسان ستایشله یاد وتذکار ایده‌جکدر .

[ابوالوفا] بو کشفنی « کتاب المجسطی » نامنده‌کی اثرینه درج ایتمش ایسه‌ده مع التأسف اثر مذکورك پارس کتبخانهٔ ملیسنده بولنان نسخهٔ ناقصه‌سندن بشقه بر نسخه‌سنه الآن تصادف اولنه‌مامشدر .

[ابوالوفا] راصد اولدیغی درجه‌ده وَ بلکه آندن قات قات زیاده بر ریاضیٔ ماهر ایدی .

فی الحقیقه [خوارزمی]، [دیوفنطس]، [ابویحیی الباوردی] نك جبر کتابلرینی صورت مکمله‌ده تفسیر ایتدیکی کبی [دیوفنطس] اك ساده‌جه ذکر ایدیویردیکی قواعد حسابیه وجبریه‌یی براهین هندسیه وساطتیله اثبات وَ بو صورتله « الجبر والمقابله » نظریاتنی اکمال ایلمشدر .

هله مثلثات مستویه وکریه‌یه « شکل الظل » نامنی ویردیکی « مماس » نظریاتنی ادخال ایله فن مذکوری جداً احیا ایتمشدر .

جیبلر نظریاتنه گلنجه : واقعا مثلث کریٔ قائم الزاویه‌ده زوایای ثلثه جیبلرینك مقابل قوسلر ایله تناسبی دعوای مشهوره‌سنك کشفی [امیرابونصر بن عراق] وَ [ابو محمود بن الحضرالخجندی] ایله بینلرنده منازع فیه برماده ایسه‌ده دعوای مذکوره‌یی الك اوّل تعمیم وَهرنوع مثلثاته تطبیق ایدن مشارالیه [ابوالوفا] اولدیغنده شبهه یوقدر .

محیط دائره ایله قطری بیننده‌کی نسبتك حکیم شهیر [آرشیمد] اك بیاناتنه توفیقاً اوته‌دنبری استعمال اولنان قیمتنی — که $\frac{١}{٧}$ ٣ دن عبارت ایدی — حسابات فلکیه‌ده کافی درجه‌ده حقیقته مقارن گورمدیگندن نسبت مذکوره‌یی دها صحیح اوله‌رق تعیین ایچون ابوالوفا یکیدن بر اصول ایجادینه وَ بو وجهله π عددینك قیمتنی $\frac{١}{٤٠٠٠٠}$ راده‌لرنده بر خطای ناقص ایله تقدیره موفق اولمشدر .

[ابوالریحان البیرونی] . صاحب زیج [هرون بن علی بن یحیی بن ابی منصور] ، [کیا کوشیار الجبلی] ، [ابو محمود خان بن الحضرالخجندی] ، [ابوالقسم القصری] ، [ابو علی ابن سینا] [امیر ابو نصر بن عراق] گبی مشاهیر حکمای ریاضیون‌ده بو عصرده ظهور ایتمشلردر .

غریبدرکه بو عصرده ممالك اسلامیه برچوق حادثات سیاسیه‌یه جولانگاه

اولديغى حالده علوم وفنون ينه ترقيدن گرى قالمامشدى . چونكه بو حادثاتك قهرمانلرى اولان جهانگيران هپ علم وعرفان محبى سرورانلدن عبارت ايدى .

ايشته بوجملەدن اولەرق ٣٨٧ سنۀ هجريەسنده هندستان ايله خراسان آرەسنده كائن [غزنه] شهرنده اعلان استقلال ايدەرك آز زمان ظرفنده تكميل خراسان وماوراألنهر وسيستان وهندستانى زير ضبطنه كچيرمش اولان [سلطان محمود غزنوى] آوازۀ صيت وشهرتنى ايشتديگى [ابوالريحان البيرونى] گبى بر حكيم ذوفنونى كنديسنه مشاور خاص اتخاذ ايلمشدر .

[ابوالريحان محمود بن احمد البيرونى الخوارزمى] معارف شرقيەنك ارتقا وَ بالخاصه علوم رياضيه وهيئەنك اعتلاسنه خدمت ايدن مشاهير حكماى اسلاميەدندر . آل سبكتكينك هندستانده اولان فتوحاتندن بالاستفاده قرق سنه قدر بوخاندان ايله برابر اقطار هنديەده سير وسياحت ايتمش وَ بومياده هند لسانى تحصيل ايدەرك هنديلرى معارف اسلاميەدن بهرەدار ايتديگى گبى معارف قديمۀ هنديەدن عربلره معلومات ويرمشدر .

مشاراليهك [سلطان مسعود بن محمود سبكتكين] نامنه يازمش اولديغى « قانون مسعودى » نامندەكى اثرى علم هيئت ورياضياتدەكى اقتدار واستطاعتنه برشاهددر .

هله جغرافياى رياضيه ايتمش اولديغى خدماتى ناقابل تعريفدر . مشاهير جغرافيون ومورخين اسلاميەدن [ابوالفدا] نك « تقويم البلدان » نامندەكى اثرنده گورلديگى اوزره [ابوالريحان] كچديگى مواقعك برر برر طول وعرضنى تعيين ايله ممالك اسلاميه خريطەسنى اكمال ايلمشدر .

حسابات مثلثاتيەده نصف قطر دائرەيى ١ عدديله ارائه ايدەرك تكرار محيط دائرەنك بوڭا نظراً قيمتنى كنديسنه مخصوص بر اصول ايله تعيين ايدن وَ بوقيمتى الك اوّل ارقام هنديه اعانەسيله افاده ايليان وَ مثلث قائم الزاويەلرده زاويەجيبلرينك مقابل صلغلر ايله تناسبى، دعواى مشهورەسنى كشف وَانحطاط افق طريقيله نصف النهار ارضك طولنى تقدير ايدن مشار اليهدر .

خراسانده ٢٨٩ سنۀ هجريەسندن اعتباراً بر عصر مستقلاً اجراى حكومت

ایدن [آل سامان] ، خلفای عباسیه‌یه امتثالاً مقر حکومت اتخاذ ایلدکلری [بخارا] شهرینی بردارالعرفان حالنه قویمشلردی‌که، بو دارالعرفانده یتیشان برچوق مشاهیر حکما میاننده بالخاصه « شیخ الرئیس » عنواننه مظهر اولان [ابو علی حسین بن عبدالله بن سینا] بحق عصرینك وحیدی اولمشدر .

هنوز یگرمی یاشنده برطبیب حاذق اولان بوذات، ملوك سامانیه‌دن [نوح بن نصرسامانی] یی تداویسی سایه‌سنده ملوك مشارالیهمك کتابخانهٔ خصوصیسنه داخل اولمشدر .

[ابن سینا] یی [ابن سینا] ایدن برنجیسی فرط ذکاسی ایسه ایکنجیسی‌ده بوکتابخانه‌ده‌کی مطالعاتی‌در .

[کوشیار] حکیم – که اوروپا مورخین ریاضیونی عندنده یالکز مجسطی‌یی اختصار ایتمش اولمغله معروفدر . اسلافی اولان رصادان کرامك زیجلرینی تصحیح ضمننده بالذات رصدات اجرا ایتمش و اخلافنه « زیج جامع » وَ « زیج بالغ » ناملریله ایکی مکمل زیج براقمشدر .

بوندن صکره دولت عباسیه برچوق تحوّلات سیاسیه‌یه دوچار اوله‌رق علوم وفنونی مقدّملری گبی حمایه‌یه مقتدر اوله‌مدیغندن، معارف اسلامیه‌نك شو دورهٔ ترقیسی آرتق انحطاطه باشلامشدر .

واقعا ظهور ایدن طوائف ملوکدن اکثریسی وَازجمله [آل سبکتکین] حکما وعلمایی حمایتدن گیرو طورمامشلر ایسه‌ده تحصیل ونشر معارف بالطبع آسوده زمانلرده اولدیغی گبی متین دواملی اوله‌میه‌جغندن، حالاً دگل ایسه‌ده استقبالاً تدنی‌یه سبب اولمقدن قورتیله‌مامشلردر .

بو هنگامه‌ده جانب شرقده طلوعه حاضرلنان وَبالآخره اشعهٔ حیرتفزاسیله جهان مدنیتی برمدّت تنویر ایلیان برآفتاب دولتك، تأثیر ابتدائیسی‌ده بوانحطاطی تسریعه یاردیم ایلمشدر :

تاریخ هجرتك ۳۴۸ سنه‌سنه طوغری، ملك تارتار اولان [بیغو] خانك وزیر زاده‌سی [سلجوق] ، خانك تیغ وشدتندن تخلیص گریبان مقصدیله بعض عشائری

بالاستصحاب دیار اسلامه هجرت وَقبول دین مبین ایله دولت سامانیه‌یه دخالت ایتمش ایدی .

واقعا [سلجوق] لڭ وفاتنده عشیرت خلقی قسماً مملکتلرینه عودت ایتمشلر ایسه‌ده اول زمان تاتار خانی اولان [بغرا] خان بونلره اولمدق حقارتی روا گوردیگندن، چاروناچار ینه سمت بخارایه عزیمت ایلمشلر ایدی .

مؤخراً [سلطان محمود غزنوی] نڭ بخارایی ضبط ایله سلجوقیانی ماورالنهره ابعاد ایتمسی [سلجوق] لڭ اولاد واخفادی آره‌سنده بر حسّ انتقام اویاندیرمشدر .

ایشته بو حسّ انتقام سائقه‌سیله‌درکه [سلجوق] لڭ خفیدی اولان [طغرل] بك [مرو] جوارنده تحشدله [سلطان مسعود غزنوی] یی بر صورت غیر- مترقبه‌ده منهزم ایلمش اولمسیله ۴۲۹ سنهٔ هجریه‌سنده [نیشابور] ده نامنه خطبه اوقوده‌رق اعلان استقلال وتأسیس بنیان حکومت ایلمشدر .

بو صورتله تأسس ایدن دولت سلجوقیه آز زمانده بتون خراسان ، جرجان طبراستان، کرمانی ضبطنه کچیردیگی گبی ۳۴۳ سنهٔ هجریه‌سنده [آل بویه] نڭ عراق عجم وَ ۴۴۷ سنه‌سنده عراق عرب امارتنه‌ده خاتمه چکمشدرکه، بو تاریخدن اعتباراً آرتق بغداد دارالفنونی اسکی شعشعه‌سنی محافظه ایده‌مامشدر .

مع مافیه بغداد وَ حوالیسنده علوم ریاضیه و هیئیه منتسبی اصلا اکسك اولمامشدر . آنجق بو عصرده ظهور ایدن مشاهیرڭ اکثر آثاری بالآخره ظهوره گلان طوفان بلادن قورتیله‌رق محو اولوب گیتدیگندن کندیلرینه دائر حقیقی بر معلوماته دسترس اولنه‌مامقده‌در .

بناءً علیه تاریخ علوم ، الات فلکیه اعمال و استعمالنده زماننده تفرد ایدن [فتح بن نجبه الاصطرلابی] ، کتاب الاصولڭ مقالهٔ عاشره‌سنی شرح ایدن [ابو جعفر محمد بن حسن الخازق] گبی برقاچ ذواتدن ماعداسنی ضبط ایده‌مامشدر .

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

صالح ذکی

کائنات ایچنده بر سیاحت مخیله

[مابعد عن جزء ٥٦]

باب ثالث

شمسه هزیمت

شمسه طوغری یول آلیورز . ارض وقمری گیرومزده براقدق . ارض، بر اویون طوپی گبی، قمر ایسه اویون طوپنك اطرافنده دوران ایدر بر مرجمك دانه‌سی. ایکیسیده متحرّك . وایکیسیده یوز یگرمی میلیون میلدن عبارت اوله‌رق حول شمسده بر دائره چویریورلر . ارض – بونی تأمین ایده‌بیلورزکه – حقیقةً غیور بولنیور . هرثانیه ظرفنده درت میلدن زیاده مسافه قطع ایدیورکه ، بو حسابجه بر لوقوموتیف سرعتنك ایکی بیك مثلی بر سرعتله گیدیور . برابر قوشمغه مجبور اولان قمر ایسه دها زیاده طبانه قوّت ویرمگه مجبور اولیور . کندوسی شمس اطرافنده‌کی دورانی اجرا ایلدیگی عین زمانده، ارض اطرافنده دخی دورانه مجبور اولدیغندن ، بالضروره بر دائره اوزرنده بر طاقم انحرافات قوسیه

اجرا ایدیور؛ و بوندن طولانی‌درکه کندوسی گاه ارضـك اوكـ وگاه آرقه طرفنده بولنیور. بو حرکات نه قدر سریع ایسه، دخی ینه الکتریق ایله ضیانك حرکتلری نسبتنده لاشی حکمنده‌در . اگر محرك ارض امتدادنجه بر تلغراف خطی تمدیدی ممکن اولمش اولسـه، شمندوفر قطارلرنده اولدیغی وجهله ارضك هـانگی موقعنه واره‌جغنی اوّلدن اخبـار ایتمك ممکن اولور . ارضك بر سـنه ظرفنده قطع ایتمکه مجبـور بولندیغی دائره‌یی طولاشمق ایچون بر تلغرافنامه بر سـاعتدن زیاده وقته محتاج اولمز ایدی .

آرتق ارضدن ایچه اوزاقلاشدق . اطرافمزه باقدیغمز حالده نه قدر کلیتلی برمقدار اجرام سماویه‌نك اوکمز، آرقه‌مز و یانلرمزدن برسرعت خارقه ایله طیران ایدوب ینه نهان اولدقلرینی مشاهده ایدرك متحیر اولیورز .

بونلر برطاقم اجرام سماویه سوریلری‌درکه، بعضیلری وقت بوقت کرهٔ ارضك یولی اوگنه چیقار و کرهٔ ارضك کندیلرینه بر مقاومت عرض ایدن هوا طبقه‌سنه تصادف و تماسـلرنده احجار سماویه اوله‌رق ارضـه دوشرلر . گوردیگنه نظراً بو اجرام سماویه جمعیاتی منفرد اولمیوب، یکدیگرینی تعقیب ایتمك و بر حلقه تشکیل ایتمك اوزره برچوق منفرد و کوچك برطـاقم اجرام سمـاویه‌درکه، مقدارنامتناهی حالنده اوله‌رق شمس اطرافنده‌کی وظیفهٔ دورانلرینی لاینقطع ایفا ایدرلر .

لکن بو جزئیات یاننده وقت ضایع ایتمیه‌لم . چونکه باقگز ! ایشـته یولمزك اوگنه اولطیف صباح واقشام کوکبی، یعنی [زهره] گلیورکه بوسیّاره شمسه، ارضه نسبةً بش میلیون میل قدر دها یقین بولنمقده ـ واقعا کائنات ایچنده جزئی برشی ـ اولدیغندن شمس اطرافنـده‌کی گزینتیسـنی اجرا ایچون استعجـاله مجبور بولنور. بیلیورزکه ریاضیوندن مشهور [نیوتون] کندوسنك بوسیاحتی ایکی یوز یگرمی‌درت گون ظرفنده اکمال ایتمسی لازم گله‌جگـنی حساب ایتمش ایدی . بوسیاره‌یه تقرّب ایتـدکجه قلبمزك حرارتی تزاید ایدیور . طبیعت جسمی، کرهٔ ارضـك جسمنه همان معادل و کره‌سنك جسامتی دخی کرهٔ ارضك جسـامتنه یقیندر . کره‌سنك سطحی بر هوا زارپله محاطدر . محوری اطرافنده‌کی دورانی یگرمی اوچ ساعت ظرفنده

اجرا ایدر . بو سیاره اوزرنده جبال مختلفه موجود اولدیغی گبی، اغلب احتمالاته گوره صولر وَدکزلر دخی واردر. وَبر سطحی اوزرینه چیقوبده بر جولان اجراسنه تشبث ایتسه‌ك قوهٔ جاذبه‌سنك کرهٔ ارض قوهٔ جاذبه‌سنه همان معادل بولندیغنی وَبز حرکاتمزده نه زیاده سهولت وَنه‌ده زیاده مشکلاته مصادف اولدیغمزی آکلار ایدك، شبهه یوق‌که بو قومشو سیاره کرهٔ ارضك ایو بر برادر وَ یا همشیره‌سیدر . فقط همشیره‌سی دیمك دها طوغریدر . چونکه سیارات سائره اسملری ارکك اسمی اولدیغی حالده بوڭا قادین اسمی ویرلمشدر، البته سببسز دگل، آندن بشقه یالکز مقدارلری یوز اللیدن زیاده‌یه بالغ اولان وَمریخ ایله مشتری آره‌سنده بولنان بر طاقم کوچك کوچك اجرام سماویه بوشرفه مظهر اولوب آنلرك کائنات ایچنده اسمسز طولاشمالری ایچون یونانیلرك نه قدر الهه‌لری وار ایسه هپسنك اسملری آلنه‌رق آنلره ویرلمکده‌در .

زهره‌نك ضیاسی گوزی قماشدیرر صورتده بیاض اوله‌رق، مریخك ضیاسی قرمزی، مشترینك صاری، زحلك بوز اولوب، اورانوس ایله نه‌پتونك ضیالری ایسه همان هیچ بر طبیعتی حائز دگلدرلر . زهره‌نك ضیاسی اوقدر پارلاقدر که، قوتلی تله‌سقوپلر ایله رصد ایدن هیئت اربابنك، آنك پارلاقلغنه قارشو گوزلرینی قپامغه مجبور اولدیغنه اصلا استغراب ایتمیورز . حتی مشاهیر هیئتشناساندن مه‌دلر (Maedler) نام ذات بر قاچ سنه‌لر « زهره‌نك بوینوزلرینی » تدقیق ایتمکله گوزلرینی دوچار علت ایتمشدر .

نصل ؟ زهره‌نك بوینوزلریمی وار؟ کرهٔ ارضك بو برادر وَ یا همشیره‌سی غریب‌الخلقه بر شیمی ؟ ــ اصلا ! لکن ینه بوینوزلری واردر . چونکه بو سیاره تقریباً ارض ایله شمس آره‌سنده بولندیغی زمان کره‌سنك کوچك بر قسمی مضی بولندیغندن، بزه هلال قمر شکلنده گورینور . ایشته ارباب هیئت بو هلالك ایکی اوجنه « زهره‌نك بوینوزلری » نامنی ویره‌رك، زهره اوزرنده‌کی طاغلق اراضی حسبیله بوینوزلرده حصوله گلان تبدلاتدن اشبو سیاره‌نك کندی محوری اطرافنده دور ایچون محتاج اولدیغی وقتی تعیین وتحقیق ایتمگه چالشورلر .

مع مافیه زهره‌نك دها ایکی جهتدن ارضه ورجحانی تصدیق ایتمکه مجبورز. هر نه قدر بو کیفیت زهره‌یه مخصوص بر فضیلت اولمیوب، آنجق شمسه دها یقین بولنمسندن نشأت ایدر. هرخانه‌ده بیوك بر اهمیتی حائز اولان ضیا وحرارت مسلك شمسیده بام بشقه بر طرزده تقسیم ایدلمش اولمقله شمس یقیننده بولنان بر سیّاره سطحنی کندیسندن او مسافه‌دن بر مثلی دها بعد مسافه‌ده بولنان دیگر بر سیّاره سطحنه نسبةً درت مثلی زیاده تسخین وتنویر ایدر. اگر بر سیّاره شمسدن مسافهٔ مذکوره‌نك اوچ مثلی بر مسافه‌ده اولسه اوزمان اوسیاره بالاده ذکر ایدیلان سیّاره‌یه نسبةً طقوز کره (۳×۳) دها آز تسخین وتنویر ایدلمش اولور. ایشته بو حال تماميله حساب اولنه‌بیله‌جکی گبی، تکمیل سیارات حقنده واقع اوله‌رق ایکی کرّه ایکی، درت ایدر گبی آشکاردر. زهره ایسه شمسدن اون بش میلیون میل بعد مسافه‌ده اولدیغندن، ارضه نسبةً ایکی دفعه دها زیاده ضیادار وَایکی دفعه زیاده صیجاق اولدیغی سهولتله حساب واستخراج اولنه‌بیلور.

بناءً علیه زهره‌یی زیارت ایتمك استیان وار ایسه مذکور سیّاره اوزرنده‌کی ضیانك بزم سمامز اوزرنده ایکی گونش اولدیغی وقت حصوله کله‌جك ضیا قدر اولدیغنی بیلملیدر. ارضده گونشلی وَبرّاق بر گونده سوقاقده کتدیگمز اثناده بعضاً گوزلرمز قماشمقله المز ایله گوزلرمزی قپامغه مجبور اولدیغمز حالده بونك ایکی مثلی بر ضیایه تصادف ایتدیگمز وقت نه‌حاله دوچار اوله‌جغمزی تصوّر بیله ایده‌میز. شوراسنیده خاطردن چیقارمیه‌لم که انسانك حرارت غریزیه‌سی تقریباً ارضك ممالك حارّه‌سی حرارتنه معادل اوله‌رق، زهره اوزرنده بولنمسی فرض ایدیلان انسانلرك ایکی قات برحرارت غریزیه‌یه مالك اولدقلرینی قبول ایدر ایسه‌ك اوحالده زهره‌ده بولنان انسانلر آلتمش درجه‌لك بر حرارت غریزیه‌یی حائز بولنه‌جقلرندن؛ بزه ییلان وَقوربغه گبی حیوانات نصل صغوق قانلی گورینیورلر ایسه بزده آنلره اویله گورینور ایدك.

سیاحت مخیله‌مز اثناسنده زهره‌یی برگره زیارت ایتمکی هر نه‌قدر زیاده‌سیله آرزو ایدیور ایسه‌کده، بالاده مشروح احوال خاطرمزه کلدکجه بوگا اولان هوسمز

قاچیور . زهره احوال هیئه‌سیله ارضه مشابه گورینمکله برابر اوزرنده‌کی مخلوقاتك حالی مطلقا ارضده‌کیلره نظراً بسبتون بشقه اولمق لازم گلور . ایکی قات ضیایه وَایکی قات حرارته گوره خلق اولنمش اولملری سببیله بزم گبی صغوق یبانجیلرك مملکتلرینه ورودینی گوریر گوزمز پك چابق قیزوب آتشناك اولملری احتمالدن بعید اولمدیغندن شمدیلك زهره‌یی اوزاقدن سیر وتماشا ایله لذتیاب اوله‌لم وَایشك ایلروسنه گیتمیه‌لم . چونکه بو سیّاره حقیقةً غایت لطیفدر . بز شمدیکی حالده کندیسندن کوچك برمسافه‌ده، یعنی تخمیناً یوز بیك میل اوزاقده بولندیغمزدن، کندیسنی ارضدن گوردیگمز قمرك یدی مثلی جسامتده گوریورز . ضیاسی اوقدر پارلاقدرکه گونشك الڭ روشنا زماننده بیله آنی پك گوزل گوره بیلیورز . بو سوزمزه ارباب مطالعه صحیح نظریله باقسونلر . چونکه آنلره تأمین ایده‌بیلورز که زهره مساعد بر موقعده بولندیغی زمان گوزلرنده قوّت اولانلر آنی ارضدن دخی گوندیزین مشاهده ایده‌بیلورلر .

شمدی ینه صعوده وَیولمزه دوامه باشلادق . شمسه طوغری گیدیورز . اوکرهٔ آتشین گیتدکجه بیویور؛ گیتدکجه ضیاسی کسب شدت ایدرك اونسبتده گوزلری دها زیاده قماشدیریور .

لکن شو اثناده مختصراً برشی دها نقل ایده‌لم ؛ چونکه شمسه اولان سیاحتمز اثناسنده‌گوریورزکه، شمسه یالکز سکز میلیون میل اوزاقلغنده بولنان عطارد شمسك اطرافنده بردائره چویرمك ایچون اوچوب گیدیور . اشبو سیّاره، سیّارات جسیمه‌نك الڭ کوچگی اوله‌رق، بزم قمردن براز دها بیوکدر . کندیسی شمسه اولان قربیتندن طولایی اوقدر مخفی ومستور بولنیورکه، مشهور اقوپرنیق‌ا حالت احتضارده ایکن آنی برکرّه اولسون گورمگه موفق اوله‌مدیغندن طولایی ابراز تأثر وتلهف ایتمشدر . عطاردك شمس اطرافنده‌کی دورانی شمسه اولان قربیتی وَجاذبهٔ شمس حسبیله پك سریع اولوب ثانیه‌ده آلتی بچوق میل قطع وَبناءً علیه دورسنویسنی سکسان سکزگونده اکمال ایدر . احتمال درکه ، اوده بر هوا زاریله محاطدر . لکن اورایی بر زیارت پکده آرزو ایدیلور شیلردن دگل . چونکه

سیارهٔ مذکورهده حکمفرما اولان ضیا وحرارت ارضده کیلرینك یدی مثلی قوّت وشدّتده اولدیغندن اوراده گونش آچدیغی وقت گزمگه کیتمش اولسهق ایکی یوز درجهلك بر حرارته تصادف ایدر ایدك . البسهمزك اوستندهکی قورشون وَیا قالایدن معمول دوکمهلر اری‌یهرك آقار گیدر ایدی . شاید اوراده انسانلر موجود ایسه بونلر مطلقا کرچ وَیا چاقل طاشندن مخلوق بولنمش اولهجقلرندن، بزی یموشاق ورقیق بر قلب ایله استقبال ایدهجکلرینی پکده مأمول ایدهمیز .

باب رابع

جوار شمسه مواصلت

آرتق شمدیکی هدف سیاحتمز اولان شمسه تقرّب ایدیورز ؛ اوکمزده اویله بر جسامت وَاویله برشعشعهٔ فوق‌العادهده عرض وجود ایدیورکه، بونك بوحالنی بتون سیاحین متخیله برآرهیه گلسهلر ینه تخیل وتصوّر ایدهمزلر .

عطاردك شمس اطرافنده دوران ایلدیگی مسافه اوزرندن باقیلدیغی زمان بیله او جرم سماویٔ جسیم، کرهٔ ارضده شمس ایله قمرك ارائه ایلدیگی سطحدن یدی کرّه دها بیوك برسطح عرض ایتمکدهدر . لکن بزم یولمز ذاتاً شمسهاولدیغندن گیتدکجه آکا یاقلاشمقده وَسطحنه واصل اولمق ایچون آنجق برقاچ میلدن عبارت بر مسافه قطع ایتمکه محتاج بولنمقدهیز . دها بو مسافهلرده ایکن کرهٔ شمس اوزرنده بر منظرهٔ خارق‌العاده مشاهدهسنه باشلایورزکه ، مشاهیر هیئتشناساندن وَ [دهساو] (Dessau) شهری اهالیسندن [شوابه] (Schwabe) نام ذاتك تدقیقات ورصدات مدققانه ومدیدهسی اولمامش اولسه ارض اهالیسنك بومنظرهدن خبری بیله اولمزایدی.

شمسك اصل جسمی هوائیسی برکره گبی گورینمکده اولهرق، مسلك شمسی‌یی تشکیل ایدن بالجمله سیاراتی وَ قویروقلی یلدیزلری بو باشلیجه جرم سماوی اطرافنده دوران ایتمکه مجبورایدن برقوهٔ جاذبهیه مالك اولدیغی گبی هنوز اسبابی مجهول اولمق

اوزره كندوسنده ضيا وحرارت حصوله كتوره‌رك بونلر ايله مسافات غيرمتناهيه‌يی تسخين وتنوير ايدر . سطحی اوزرنده متمادياً مشاهده ايتمكده اولديغمز بر حركت متموّجه شايان حيرت واستغرابدر . ارضدن باقيلدقده دوز وَمجلا كبی كورينان سطح شمس ، دها يقيندن باقيلديغی زمان بزه ياريق يرتيق وَ اوزری سياه لكه‌لر وَبرطاقم اينجه خطلر ايله قطع ايدلمش كورينوركه شوائب وخطوط مذكوره ، اريمش معدن اوزرنده‌كی جروف كبی يوزر بر حالده معطوف انظار اولور .

اشبو نقاط وخطوط كويا قعردن سطح فوقانی‌يه طوغری جريان ايدرك سطح مذكوره واصل اولدقدن بر مدت صكره دوچار اولدقلری تضييق تأثيريله ينه جرم شمسك طبقات عميقه‌سنه رجوع ايديورلر ايمش كبی سطح شمسده ظاهر وَينه غائب ونابود اولورلر . بوكيفيت هوای شمسك يوقارويه وَ آشاغی‌يه طوغری متمادی بر جريانه دلالت ايدر .

آشاغيدن يوقارويه وَيوقارودن آشاغی‌يه اولان اشبو تموّج دائميدن بشقه شمسك بر محور اطرافنده منتظماً بردورانی دخی نمايان اولوركه ، دوران مذكور دائما يكرمی بش كون وَاون ايكی ساعتده تمام اولور . بز بو دورانك وقوعنی سطح شمسده ظهور ايدرك بعده ينه غائب اولان برطاقم غريب وجسيم لكه‌لردن آكلايه‌بيليورز . مذكور لكه‌لر اوقدر بيوكدركه صباح وَاقشام وقتلری كوزلرمز قماشمامق اوزره شمسه سيس آره‌سندن باقديغمز وقت آنلری ارضدن عادی بر دوربين ايله مشاهده ايده‌بيلديكمز كبی ، كوزی قماشديران شعاعات شمسك تأثيرينی تخفيف ايدن بر سياه جام وَيا سائر بوكا مماثل بر واسطه‌نك آره‌سندن دخی كوره‌بيلورز .

لكن بو لكه‌لر منفرد برطاقم ظهورات اولميوب ، سطح شمسده نمايان اولان سائر برطاقم حادثاته مربوطدر . چونكه مذكور لكه‌لره دقت ايتديكمز وقت بونلرك اطرافنده‌كی ضيانك دها پارلاق اولديغنی وَ آره صره ضياسی دها شديد اولان نقطه‌لرك پارلايه‌رق ظهورينی مشاهده ايديورزكه ، اشبو نقطه‌لره « شمسك مشعله‌لری » نامی ويرلمشدر .

مع مافیه بوراده چوق وقت کچورمیوب بو بحر آتشناری گوزلجه سیر وتماشا ایده‌بیله‌جکمز بر یر آرایه‌لم . واقعا شمس اوزرنده شویله‌جه براز وقت امرار ایتمك ایچون شمسك لکه‌لرندن برینی انتخاب ایتمك هپسندن ایو اوله‌جغی شبهه‌سز گبی گورینور . یر بولمق خصوصنده زحمت چکمیز . چونکه دها عصر سابقده کرهٔ ارضدن بش مثلی دها بیوك بر شمس لکه‌سی رصد ایدلمش ایدی . حتی هیئتشناس مشهور (هرشل) کرهٔ ارضدن اون بش کرّه دها بیوك برلکه گورمش وَ بونك گبی هیئتشناساندن (شوابه) الك دقیق تدقیقات ورصدات اجرا ایلدکدن صکره هوای شمس داخلنده اوروپا قطعه‌سی بیوکلگنده بلوطلرك ظهوری حادثات عادیه قبیلندن بولندیغنی بیان ایلمشدر، مع مافیه شمسه مواصلتله براز اولسون اقامتدن توقّی ایده‌جك اولورایسه‌ك پکده قورقالغمزه حمل ایدلمسون . چونکه بلوط دها اوقدر حرارت محافظه ایتمشدرکه آکا یناشمغی کارعاقل عد ایده‌میورز . هایدی فرض ایده‌لم که جسارت ایتدکده گیتدك . عجبا گونشده‌کی حالمز نه حال اوله‌جقدر ؟ ظن ایتمیزکه شایان غبطه اولسون !

شمسك قوّهٔ جاذبه‌سی کرّهٔ ارض جاذبه‌سنك اوچ یوزاللی بیك مثلی اولدیغندن، شمسه نصل بر صدمهٔ مدهشه ایله واصل اوله‌جغمزی دوشونمکدن صرف نظر ایدرز. سطح شمسده اجسام، ثانیه‌ده اقلی درت یوزاوتوز قدم سقوط ایتدکلری گبی ارضده بولندقلرینه نظرآده اوتوز کرّه دها ثقیلدر . امدی اعضای بدنمز خرد ـ وخاش اولمقسزین سطح شمسه واصل اوله‌بیلسه‌ك دخی ـ که بوکا اصلا یمین ایده‌میز ـ کندیمزی ارضده بولندیغمزه نسبةً اوتوز کرّه دها ثقیل حس ایدر ایدك . بو ایسه بزم بوقدر واسع اولان قوّهٔ مخیله‌مز ایچون بیله موجب ثقنت بر کیفیتدر .

شمدی شمسی زیارت ایتمکده سویلدیگمز محظورلر اولمسه بیله آنی زیارت ایتدیگمز حالده علمك توسعنه خدمت ایده‌جك معلوماتده استحصال ایده‌میه‌جگمزی بیلدیگمز جهتله آنی زیارته بو سبدن دخی هوس ایتمیز .

شمدی ایو بیلیورزکه بر چوغمز یوزمزه قارشو باغرمغه باشلایه‌جقسکز .

« نه ؟ شمسی زیارتدن علمه خادم معلوماتمی آلنه‌میه‌جقمش ! امّا یاپدیکز ها ! سز اوراسنی زیارتدن صکره ارضه عودتکزده بزه شمسده نه‌لر گوردیککزی اوراده نه جنس شهرلر، اولر، یوللر، نه درلو انسانلر، حیوانلر، نه گبی طاغلر، طاشلر، وصولر بولندیغنی حکایه ایدر ایدیکز . بو علمه خدمت دکلمی ؟ بو بزم شمس حقنده‌کی معلوماتمزی توسیع ایتمك دکلدرده نه‌در ؟ بناءً علیه ادعاکز واهیدر . »

سز بویله دوشونورسکز امّا ینه بزم دیدیکمز طوغریدر . نیچون طوغری اولدیغنیده سویلیه‌یم : چونکه بز خیالی یولجیلر بو دیدیککز شیلرك هیچ‌سنی گورمکه موفق اولسه‌ق بیله ینه نه‌گوردیکمزی بیله‌مز ایدك . دیه‌جکسکزکه « تحف شی ! انسان بر شهر گوردیکی زمان شهر اولدیغنی بیله‌مزمی ! » اوت . بیلور امّا او شهر شکل وصورتجه بزم شهرلره مشابه اولسه .

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

آلمانجه‌دن مترجمی :

طاهر یوسف

عائله

پارس الواح معیشتی

مؤلفی : اوگوست ژەرمەن
مترجمی : حیدر ظفر

[مابعد عن جزؤ ٥٦]

کاه اوتورەرق، کاه آیاغه قالقەرق، کاه صالون داخلنده گزینوب جملەلرینی، فیرلاتدیغی کلمەلرك جنس ونوعنه مخصوص اطوار بدنیه وحرکات وجهیه ایله متوازن بولندیرەرق، گویا [غراند - قومەدی] ده خلق حضورنده ایمش گبی برافراط تعب رولی کسەرك عین طلاقت ایله بر دوزی‌یه ایراد نطق ایدیوردی .

فی‌الواقع نه شیقلغنده، نەده ظرافت متأنیانەسنده قصوری واردی . اندامی غایت خوش منظر اولدیغی گبی اعضای خارجیەسی‌ده نازك وناریجه ایدی . فقط پك گوزه چارپەجق صورتده اولان معاملات اعتناکارئ طراوت ایله برابر ، جلد وجهی صولغون ، طوپراق رنگنده ایدی . آلنده، گوزلرله آغزك کوشەلرنده برطاقم بروشقلر ترسّم ایدیوردی .

اگر مادمازل [فرانسیسکین] حقیقت حالده اوتوز یاشنده بولنیور ایدی ایسه بو صباح بول بول اوتوز سکز گورینیوردی .

[لوسیەن] ی اڭ زیاده دوچار تهوّر ایدن مادّه قومدیاجی قزك اویونجی حاللری ، اطوار تکلمی ایدی ؛ بعض کرّه بو تکلمات اوقدر سوروکلی ، اوقدر

طمطراقلی ایدی‌که حقیقت، خالصت، صحت وسلامت گبی خصائصك بوقدر جعلی سوزلر آره‌سنده آرانمق، آرانوب‌ده بولنمق احتمالی یوقدی. دلیقانلی بر آره‌لق بر عائله ایچنه بویله بر عنصر ادخال ایتمه‌نك پك جرأتكارانه اولدیغنی تفكر ایتدی. پدرینك بو هنرورقیز ایله قورته یاپمدیغنی قطعیاً اطمئنان ایده‌مزدی؛ زیرا قز دائما آندن پرستشكارانه سوزلرله نهایتپذیر اولان بر وجد واستغراق ایله بحث ایدردی. لكن دیگر جهتده (هوگه‌ت) واردی‌كه كندوسنه صالونلرده عرض دیدار ایتمك، قومدیا اوینامق، خلق ایچنده اشعه‌پاش ملاحت اولمق اصولی تعلیم ایدیلیوردی؛ بو ایسه، بر گنج قز ایچون تهلكه‌لی، موجب هیجان برشی دگلمی ایدی؟

فقط درعقب نظرلرینی همشیره‌سنه عطف ایتدی. سربستانه ادالری، بخارآلود طورلری ایله برابر، سوزه قارشمدیغی زمان، همشیره‌سنده خفیف بر وضع جدّی، دلپسند بر وقارعفت واردی؛ گنج قزلرك كافه‌سی گبی اوده تیاترولره، حظوظات‌كبارانه‌یه مخصوص آرایشلر، نمایشلر ایله مست اوله‌بیلوردی؛ حال بوكه خفای خلقتنده تحوّل ناپذیر بر حرمت ذاتیه‌یی محافظه ایتدیگنه دلیقانلینك امنیت قطعیه‌سی واردی.

بویله‌جه، حد واحصایه گلمیان آلام واضطراباتی تعداد ایتمكده بولنان مادمازل (فرانسیسكین) ك گوزه‌لگنی دیكلمكله برابر. فكر مفسدتكاریسندن طولایی تبسم ایتمگه باشلادی. صكره، گویا همشیره‌سندن شبهه ایتمك گبی بر جرأت غیرلایقه‌دن مضطرب اولمشجه‌سنه آیاغه قالقوب آنك یانه گیتدی و‌مادمازل فرانسیسكینك موجودیتنی هیچ قید ایتمكسزین عفیف همشیره‌جگنی اوپدی.

(هوگه‌ت) متعجب اوله‌رق شویله میرلداندی:

— نه اولدك؟

— هیچ برشی. جانم سنی اوپمك استدی‌ده...

— دقت ایت. یوزیمك قرمزیلغنی قاچیره‌جقسك.

(لوسیه‌ن) چكیلدی. فی‌الواقع بوكا هیچ دقت ایتمامشدی. همشیره‌سنك یناقلری ایكی گلنجك چیچگی گبی پارلدایوردی.

— بکا بونی صاتان دکانك آدره‌سنی مادمازل [فرانسیسکین] ویردی .

قومه‌دیاجی قز بر آن طوردی ، صوکره بر نطق بلیغ استکتاب ایدن بر [پیتونیس] گبی کوچك پارمغنی قالدیره‌رق بتون پارسده بوندن گوزل قرمزیلق بولنه‌میه‌جغنی بیان ایتدی .

[لوسیه‌ن] کمال احترام ایله اگیله‌رك :

— اوه، اویله ایسه ! دیدی .

لکن [لوسیه‌ن] ایله [هوگه‌ت] ك معانقهٔ ناگهانیسندن طولایی سوزی دوچار انقطاع اولمش اولان مادمازل [فرانسیسکین] محن و مصائبنك حکایه‌سنه تکرار باشلادی . اگر پرنسسك خانه‌سنده ـ هم‌ده شو پرنسس کلمه‌سنی بسبتون خصوصی بر وقار عظمت ایله چینلاتدیریوردی . ـ اهلیتلی، ملکه‌لی آدملر بولمش اولسه ایدی، تیاترونك تنظیمات و ترتیباتی خیلی سهولت کسب ایدردی . فقط شمدی اویونجیلغه هوسکار اولانلرك قسم اعظمی هیچ درس آلمامشلردی . نه یوریمك ، نه‌ده صحنه‌ده لایقیله طورمق بیلان آدملر ایله نه یاپه‌بیلوردی ؟ بتون بو عجمیلری تعلیم و تربیه ایتمك ایچون انسانك عادتا قهرمانلق درجه‌سنده، فوق‌العاده بر جسارتی بولنمق لازم گلیوردی .

بالقوندن اینه‌رك صوك جمله‌یی ایشتمش اولان [موریس] :

— یورغونلق ایله کندی کندیکزی تلف ایدیورسکز ! دیدی .

مادام [دورفوی] دخی ایکلرجه‌سنه دیدی‌که :

— اوه ! مادمازل، دقت ایدکز، کندیکزی پك چوق یورمیکز .

اویونجی قز گوگسنی شیشیردی ، عظمتکارانه بر طور طاقندی . صنعتنك مشکلات مخصوصه‌سنی، تیاترو مدیرلرینه ، مؤلفلره، غزته‌جیلره ـ اوه ! هله بوغزته‌جیلر ! ـ حتی الك جدّی آرزولری، الك صمیمی غیرتلری کمال سرعتله محو وازاله ایدیویرن عوام ناسه قارشو دائمی اولان مجادلات خرد فرسایی بیلوردی . فقط بونلرك کندنجه نه اهمیتی واردی ؟ کندی کندیسنك صنعت آشنالغندن امین ایدی ـ الی ایله گوگسنه اوردی ، کندی کندینه اعتماد تامی واردی ـ آلنی

سیلدی . او، ایلری، دائما ایلری گیده‌جك، اوگدن قوشه‌جقدی؛ شهادت پارمغی زمینه‌متمایل اولمق اوزره قولنی [ژان دارق] وضعیتنده اوزاده‌رق، یا احراز ظفر ایده‌جگنی، یاخود اولوب گیده‌جگنی بیان ایتدی .

صکره، غایت ساده بر طور ایله علاوةً دیدی‌که :

— ذاتاً بن بو عزم جدّی سایه‌سنده [غراند قومه‌دی] شرکاسی میانه داخل اولدم .

بو سوز اوزرینه [موریس] دخی :

— هم‌ده چوق پاره قزانیورسکز دگلمی ؟ دیدی .

— قومدیاجی قز بونی پك طبیعی برشی گبی تلقی ایتمکله برابر، هنوز نقابی آلتنده غایت معقول بر حس فائده‌جویانه بسلیان برقادین صفتیله دیدی‌که :

— اوت، حالمدن ناخشنود دگلم ... بو سنه خیلی خوشجه بر نتیجهٔ نقدیه‌یه واصل اوله‌جغم .

نه زمان حضورنده اعداد نقدیه‌یه دائر مباحث جریان ایدر ایسه همان کسب خلجان ایتمك معتادی اولان [موریس] دیدی‌که :

— ایشك اصل دوشونیله‌جك نقطه‌سی بودر .

[لوسیه‌ن] ایسه ایصلق ایله برهوا چاله‌رق :

— بوده تمامیله ثبوت بولمامشدر آ ... دیدی .

لکن بو آره‌لق مادمازل [فرانسیسکین] ك یکی بر قونفرانسه باشلایه‌جغنی گوردی؛ زیرا اویونجی قز [موریس] ه خطاباً :

— اوه ! موسیو، ایوجه اعتماد ایدگزکه بن صنعتی ثروته چوق مرجح ومقدم طوتارم .

دییوردی . آرتق [لوسیه‌ن] فرجه‌یاب فرار اولمق زماننك حلول ایتمش بولندیغنه حکم ایتدی . واقعا شکایت احوال وادیسنده برقاچ بسته ایشتمك خوشنه گیدیوردی امّا پك چوغنی دیکلمگه مزاجی متحمل دگلدی .

نهایت [فرانسیسکین] ك حضورنده فوق‌الحد مراسم پرستانه بر صورتده

اگیلوب صورت احترامکاریده النی اوپەرك کندوسنی بوقدر ایرکن ترك ایتدیگندن طولایی تمنیٔ عفو ایتـدی . فقط اوده بو هـنرور قزك صنعت مخصـوصەسی مستفیدلرندن اولدیغی جهتله آنك منتداری ایدی .

[موریس] ده برادرینی تقلید ایتـدی . سـاعت هنوز اون بچق رادەلرنده اولدیغی جهتـله اوطەسـنه گیدەرك قاپویی کمال اعتنا ایله کلیدلر وَوقت ظهره قدر اویویەبیـلوردی . پدرینەده یازیخانەسـنك باشـنه کچەرك [الکتریق عربەلری] پروژەسنی عریض وعمیق تدقیق ایتمش بولندیغنی بیان ایدەبیلوردی. بوایسه معلومز اولان فعـالیت وَغیرت متمادیەسی اوزرینـه یکی بر تقدیر وتحسـین نوطەسی دها علاوه ایدردی .

ایکی برادر [فرانسیسکین] ی صوك دفعه اولمق اوزره بردها سلاملادیلر .

— یقینده گوروشیرز ، مادمازل .

— یقینده گوروشیرز ، افندیلر .

روبەسـنی ایکی جهتـدن بردن قالدیرەرق اوزون اوزادیەیه بر رەوەرانس گوسترمکه چبالادی ؛ غایت شیوەکارانه ، شـو خانه ، دلپسندانه اولان بو رەوەرانسی [ماریوق] نك پیەسـلرنده اکثریا یاپمقـده اولوب بوده [غراند ـ قومـەدی] آبونەلرینك تقدیرات وتحسینات مشترکەلرینی جالب اولمقدەدر .

سکزنجی لوحه

مادام [دورفوی] مادمازل [فرانسیسکین] ی بر کرّه دها تبریك ایتدکدن صکره وضعیت قائمەنك یورغون باجاقلرینه خوش گلمدیگنی حس ایتمش وَشـاید قناپەسـنه عودت ایله یاصلانەجق اولورسـه بر مدتدنبرو کندوسنی ازعاج ایتمکده بولنان اویقویه مغلوب اولمقدن قورقەرق بر خفیف صـندالیه اوزرینـه اوتورمش ایدی .

کریمەسی ایسـه النده بر کتاب اولدیغی حالده آیاق اوزره طورەرق مادمازل

[فرانسیسکین] ك وقور بر چهره، متفکرانه بر وضع ایله لطفاً درسه باشلایه جغی آنه منتظر بولنیوردی .

سکون وسکونت بر رنك ثقلت آور کسب ایدر گبی گورینجه، او هنوز رعشوه‌پرور تکرار سوزه باشلادی . او، بوگون [هوگت] ك نطق درسنه چالشمسنی آرزو ایدیوردی . اوه ! اوضاع واطوار، دلال ورفتار اعتباریله او مینی مینی سوگیلی قزدن زیاده ممنون ایدی . فقط گوزل ببك، کلمه‌لری معلمهٔ محترمه‌سنك تخیل واملا ایتدیگی صورتده هجالمیوردی :

— بیلورمیسکزکه، دون پرنس دو [راواره] یه‌ده سویلدیگم وجهله هجا نطقك روحی مثابه‌سنده‌در .

مادام دورفوی ده دیدی‌که :

— عفو ایدرسکز، مادمازل فرانسیسکین، لکن پرنسس بره‌زیلیالیدر ، مطلقا هوگت آندن دها جلی صورتده هجالر .

هنوز قز درعقب مادام دورفویك بیانه اجتسار ایتدیگی ملاحظات ومطالعاتی نه درجه عدم تنزل ایله تلقی ایتدیگنی اشراب ایدر بر طور عظمتفروشانه اظهار ایلدی . وجودینی خفیفجه صاللادی ؛ غایت فصیح بر تبسمه دخی اجتسار ایده‌رك باشی گیروده، وجودینك نصف بالاسی آرقه‌یه مائل اولدیغی حالده شو جوابی ویردی:

— بونده ملیتك نه دخل وتأثیری اوله‌بیلور، سوگیلی مادام ؟ [په‌درو دولا بارا] ، هانیا شو دها دون آقشام [پاستوره] نك خانه‌سنده دیکلمش اولدیغکز تنور هجالری شایان حیرت بر صورتده فصیح اوله‌رق ادا ایتمیورمی ؟ .. حال بوکه هیچده فرانسز دگلدر !..

بو سوزلری کمال حرارت ایله، علی الخصوص صوك کلمه‌لری شدتی گیتدکجه آرتمقده اولان بر صدا . یعنی سامعینی مجلوب و مسحور ایلمك اقتضا ایدن احوالده استعمال ایده گلدیگی امنیتلی بر اصول ایله ایراد ایتمش ایدی؛ او درجه‌ده‌که هوگت بونك ساحریتنه مقاومتدن عاجز قاله‌رق مادمازل فرانسیسکین ك عصبیت ظاهره‌سندن آلدیغی شوق ایله :

— اوت ... همده نه قدر روحلی بر صورتده ترنم ایدیور !

دیه حایقردی .

فرانسیسکین قومدیاجیلق گبی بر صنعت نفیسه‌ده ماهر بر قز اولدیغی جهتله هوگه‌یه قارشو احراز ایتدیگی تأثیری حس ایلمسی اوزرینه آرتق مادام دورفوی ایله هیچ اشتغال ایتمیه‌رك ایشه برقات دها تقویت ویردی :

— بو بر هنرور، همده پك بیوك بر هنروردر !

تراژه‌دی اویونلرنده برقرالیچه نصل یاپارسه اوده بوکلمه‌لری اویله‌جه آغیر آغیر، کمال عظمت و حشمت ایله دوداقلرندن دوشیردی . فقط رقیبلرینك مزیت واهلیتی بحثنده پك زیاده اصرار ایلمنك‌ده مناسبتسز اولدیغنه حکم ایلیه‌رك ، بیقیدانه برطور ایله شو کلمه‌لری‌ده فیرلاتدی :

— شوقدرکه موسیو (دولابارا) صمان اوزرنده ترك حیات ایلیه‌جکدر ... حساب ایتمنك یولنی بیلمیور .

مادام دورفوی‌ده دیدی‌که :

— حساب ایتمنك یولنی بیلمیان انسانلر کندولرینه پك فنا بر استقبال حاضرلامش اولورلر .

بو جمله هوگه‌نك گرگین اولان اعصابی اوزرنده بر بوزلی‌صو بانیوسی گبی اجرای تأثیر ایلدی . حالا لابارادن بو صورتله بحث ایدلدیگنی ایشتمك ! عجبا دنیاده ارباب هنر واهلیت، اشخاص سائره‌یه هریوزدن پك زیاده فائق ومرجح دگلمیدر؟ عجبا آنلر پاره‌یی، طبقات سفلیه آره‌سنده جایگیر اولان سفالتلری، حوایج عادیه‌یی دوشونمگه مجبورمیدرلر ؟ تنورك قزاندیغنی یمکده بولندیغی فرض‌ایدلسه بیله حد ذاتنده او، بو حقه مالك دگلمیدر ؟

کندوسنه حزن آور اولمق تهلکه‌سنی اظهار ایدن بو محاوره‌یی توقیف ایتمك اوزره مادمازل فرانسیسکینه طوغری دوندی :

— باشلایه‌لممی، مادمازل ؟

فرانسیسکین ساعتنی چیقاردی ؛ اون بره چاریك واردی . شبهه یوق ، درسه

باشلانه‌جقدی . بویله بی فائده بر صورتده گوه‌زه‌للك ایتمکدن طولایی قیمتلی بر زمان غائب ایدلمش ایدی .

— بوگون نه اوگرندگز، باقه‌لم ؟ . اوگرندیگکز [مولیه‌ر] دنمیدر ؟

— خیر، [ایفیژه‌نی] دن بر پارچه .

— گرچك اویله، شاشیریورم .. [فاضل قادینلر] ی پرنسسه تعلیم وتوصیه ایتمش ایدم . پك اعلا ، باقه‌لم ...

هوگه‌ت النده طوتمقده بولندیغی [راسین] ك اثرینی آکا اوزاتدی . مادمازل فرانسیسکین ایلك سطرلری اوقور اوقوماز دیدی‌که :

— اوه ! پك اعلا .. ایفیژه‌نی .. بتون خاطرمه گلیور ... قزینك اولمسنی استدیگی جهتله [آشیل] ك [آغامنون] ه قارشو پك زیاده متهور وغضبناك اولدیغی صره‌لرده‌یز .

اویومغه باشلامقده اولان مادام دورفوی بردنبره قوتلرینی اعاده ایتدی . آشیلك یوز بیکلرجه حقی یوقمی ایدی ؟ نصل ! ایفیژه‌نی‌یی سویور، آنکله ازدواج ایتمك استیوردی .. بو آره‌لق آغامنون ظهور ایده‌رك یالکز ازدواجك منعی ایله اکتفا ایتمیوب بیلم نصل بر فرمان سماوی‌یه اطاعةً قزینی‌ده قربان ایتدیرمك استیوردی . طوغریسی بو پك چركین ونفرین برشی ایدی !

بوملاحظه‌لری دیکلمکدن هوگه‌تك صبری توکنه‌رك :

— قوزوم، والده‌جگم، ملاحظاتگی کندك ایچون صاقلا . بویله یاپمازسه‌ك هیچ بر وقت بیتوب توکنه‌جگی یوقدر . دیدی . بوکا جواباً مادام دورفوی‌ده دیدی که :

— سنی ایفیژه‌نی‌نك یرنده گورمك استردم .

مادمازل فرانسیسکین مناقشه‌یی قیصه کسدی . هوگه‌ته طوغری حایقیره‌رق دیدی که :

— هجوم ایدکز، هجوم ایدکز ! بن آشیلك مقامنده‌یم .

بوسوزی بیتورر بیتورمز :

« پدرگزی نیت مدهشهٔ واقعه‌سندن صكره قاتلگزدن بشقه بر صورتده تلقی ایده‌مم . »

مأ‌لنده بر بیت اوقودی .

« هوگه‌ت » دخی وجودینك قسم اعلاسی کرکین، قوللری وجودینه یاپیشیق، نظری ثابت اولدیغی حالده : « سینور، ایشته برکره دها سویلیورم‌که بو آدم بنم پدرمدر ؛ همده پك زیاده سودیگم ، عادتا پرستش ایتدیگم پدرمدر . » مأ‌لنده بر بیت ایله جواب ویردی .

قزجغز ایکی مصراعدن عبارت اولان بو بیتی اوقور اوقوماز فرانسیسکین گوزلری طاوانه متوجه، قوللری جوّ هوا ایچنده متحرّك وبتون وجودی لرزه‌دار اولمق اوزره آنی توقیف ایتدی :

— آی ! آی ! اوه ! بنی نه‌قدر اوزیورسگز ! صوصگز، مینی مینی عزیزه‌م .. صوصگز .... طورگز آله‌بیلدیگنه قوشان برلوقوموتیفی آگدیریور... طرز بیانی لزومندن یوز کرّه فضله تسریع ایدیور ایدگز ... هله شیوهٔ تلفظگز یوقمی ؟ سز آنی تصحیح وتنظیمه بو یولده‌می اعتنا ایدیورسگز ؟

پك درین بر مأیوسیته گرفتار اوله‌رق آیاقلری ایله تپندی . بر بیتی بوقدر چابك اوقومق ممکنمی ایدی ؟ هوگه‌ت صامت هجالری نه یاپیوردی قوزوم ؟ بونلری آشیریور ، عادتا یوتیوردی ! یا حسیات جهتی ؟ بو حسیات نره‌ده ایدی ؟ اوچمش، بلوطلر آره‌سنده بخاره منقلب اولمش گیتمش ایدی !

— لکن، مینی مینی عزیزه‌م ، شوراسنی ایوجه ادراك ایدگزکه سزك ترجمان‌لسانی اولدیغگز قهرمان قز، یعنی لطیف ایفیژه‌نی قناعتکار ، تازه بر قزدر .. بر قیون محرابه طوغری نصل گیدرسه اوده مشهد فداکاری‌یه اویله گیدیور . واقعا آشیل ی سودیگی محققدر ... فقط پدرینه صوك درجه‌ده حرمت، عادتا پرستشکارانه بر صورتده تعظیم ایتمکده، بتون آرزولرینی، بتون امرلرینی کمال من ومنمونیت ایله قبول ایلمکده اولدیغندن ، آنك اوغورنده فدای جان ایتمگی پك طبیعی بولیور .

بو ایضاحات اوزرینه مادام دورفویك ضبط لسانه مجالی قالمدی . پدری ایچون کندینی اولدیرتمگه راضی اولان بر گنج قز ها ، ایشته بوجداً حیرت آور ایدی ! حدّت وتهوّر نه اولدیغنی همان هیچ بیلمیان شوقادین بیله برچوجغك بو درجه حلیمانه اولان حرکت اطاعتکاریسنی مبالغه‌لی بولیوردی . حتی بوملاحظه‌نك ثمره‌سی شو سوزلر اولدی :

— بو یونان قدیم اهالیسی آماده غریب آدملر ایمش ها !

فقط هوگه‌ت والده‌سیله هیچ اشتغال ایتمکسزین نشیده‌سنی قرائته دوام ایدیوردی . بوسفر دها زیاده آتش ، دها زیاده رونق وشدت اظهارینه چالیشیور ، ایفا ایتدیگی رولك روحنی ادراك واحساسه دها زیاده غیرت ایلیوردی . فرانسیسکین تعجب آمیز برلسان ایله دیدی‌که :

— آه ! بوسفر ایی ، پك ایی ! حرکتکز حقیقته مقارن ، دیگلنیورسکز ... صداڭزك گوزل برطنینی وار ، هایدی ... هایدی ...

نوبت بیان کندینك اولدیغی جهتله شو : « نیچون استیورسکزکه انسانیتدن دور وَوحشت ایله مغرور اولدیغی حالده ... » مآلنده‌کی مصراعی اوقویوب‌ده : « بکا حاضرلانان صدمه‌دن اوده متأثر ومشتکی اولسون ؟ » مفهومنده‌کی مصراع ثانی‌یی‌ده قرائته ابتدار ایده‌جگی صره‌ده ، آنی بر بشقه‌سی حایقره‌رق اوقویی ویردی .

مادمازل فرانسیسکین ، هوگه‌ت ، مادام دورفوی بر کرّه بولندقلری نقطه‌ده صیچرادیلر ، بعده گولمگه باشلادیلر .

او مصراعی حایقره‌رق اوقویان ، جولانی ختام بولمسی اوزرینه عودت ایتمش اولان دورفوی ایدی . هم‌ده صول الی ایله باستون وَشاپقه‌سنی طوتوب ، صاغ الی‌ده طاوانه متوجه اولمق اوزره برلوحهٔ ذی‌حیاته مخصوص هیکل وضعنده قالیوردی .

علم وفضلنی وَ بودرلو ابیات عالیه‌نك جوابی تخطر ایتمکده ماهر وسریع بر فاضل حافظه‌دار اولدیغنی اظهار ایتدیگندن طولایی بختیار ایدی . بونك ایچون شاپقه‌سی ایله باستونی با کمال شدت صاللایوردی .

فرانسیسکین همان آڭا طوغری قوشدی .

— نصل، موسیو دورفوی، سز ایفیژه‌نی‌یی بیلیورمیسکز؟

دورفوی بو سوزه قارشو زندوستلغك صوك درجه‌سنی گوسترن غایت محبتپرورانه برشیوه ایله شو جوابی ویردی:

— وقتیله بن‌ده حفظ ابیات ایتدم، مادمازل.. صکره‌ده سزك بورولی لااقل اون کرّه اوینادیغکزی گوردم...

فرانسیسکینن النی دورفویك الی ایچنده احتمال که برآزده لزومندن فضله براقه‌رق ممدوحیتندن مباهی بر ناز وعشوه ایله اگیلدی.

هوگه‌تك:

— مادمازل فرانسیسکین، درس بیتدی.

دیمسی اوزرینه مادام دورفوی:

— نیچون یاورم؟ دیه صوردی.

— چونکه بابام گلدی؛ چونکه بر دوزی‌یه لقردی سویلمك وبکا نصیحتلر ویرمك استیه‌جك.. بیلورسك که نه زمان بنم درسمده بولنورسه عین شی واقع اولور... دائما مباحثه ومناقشه‌یه طوتشیلور؛ بن ایسه عدم مباحثه ومناظره‌دن دها زیاده حظ ایدرم.

مادمازل فرانسیسکینك چهره‌سی طوگوق بر حال کسب ایتدی. هرنه قدر آچیغه چیقارمیور ایدیسه‌ده هر حالده ایشك ایچنده موسیو دورفوی بولنجه درسه دوامك ممکن اولمدیغنی ذهنندن کچیریوردی. دورفوی مطلقا قاریشمق، هر بیتده هوگه‌تی تکدیر ایتمك استردی. خدمت تعلیمیه‌یی او گوردکدن صکره اصل معلمه‌نطقك نه ایشی واردی؟

هوگه‌ت مادمازل فرانسیسکینك بتون بو تفکرات وتصوّراتی تیقن ایتمش ایدی. ایش آکلاشیلدی، آرتق دوام اولنمیه‌جقدی. یالکز قزجغز سوگیلی معلمه‌سندن برقاچ شی استیه‌جکدی. رد ایتمیه‌جگنی وعد ایده‌بیلورمی ایدی؟

بو استمزاج اوزرینه قومدیاجی قز میرلدانه‌رق دیدی که:

— ایشنه گوره.. باقه‌لم مادّه نه‌در؟

کنج قز، پیشگاه صنمده قاعد بر عابدهٔ عیسویه گبی قوللرینی چاپرازلیەرق طوردی .

— بزه «کوچك پنبه طاوشانلر» گزی اوقویکز . بو آقشام آنی بالوده یالکز بابامز ایشیتمش .

مادام دورفوی ده طیاندی :

— اوه ! اوت، مادمازل ...

دورفوی ده علاوةً دیدی‌که :

— بزی بو ذوق و لذتدن محروم براقغه راضی اولەمازسکز . شبو حسبحال خوش آهنگی اوقدر لطیف ورقیق صورتده دوکوب صاچیورسکزکه !..

مادمازل فرانسیسکین بر لحظه قدر گرچکدن قیریلوب دوکیلەرك اوموزلرینی صاللادی ، صول النك کوچك پارمغنی آغزی اوزرینه گوتوردی . خیر ، او یالاندن مدح وثنا اولنیوردی، بویله بویله پك زیاده تکبر وتعظمه آلیشدیریله جقدی. شو حسب حالی پك عادی بر صورتده اوقیوردی .

فقط دورفوی طوپارلنەرق دیدی‌که :

— اوقدر متواضع اولمیکز... اقشام، بالوده سزدن بشقەسی دیله آلنمیوردی... شوکوچك نشیدەجگی نه بیوك بر صنعت ومهارت ایله تغنی ایتدیکز ! بیوك صنعت آشنالری دیکلەمکدن حقیقةً نه بیوك ذوق آلنیور !

هوگەت یالواردی :

— مادمازل فرانسیسکین، بوقدر مرحمتسزلك ایتمیکز !

مادام دورفوی دخی زوجی ایله کریمەسنه التحاق ایتدی :

— مادمازل، بن‌ده آیریجه نیاز ایدرم .

آرتق قومدیاجی قز تسلیمیت گوستردی . بوقدر رجالره، نیازلره مقاومت ایدەبیلورمی ایدی ؟ واقعا پرنسسلك یانندن گچ واردجغی جهتله فنا اولەجقدی امّا، دوستلرینی خشنود ومحظوظ ایتمك‌ده الندن گلمزدی .

دورفوی بو قبول وتسلیمیتدن متشکر وممنون اولەرق :

— اوه ! نه بیوك نزاکت ! دیدی .

فقط بو سوز سویلنورکن هنرور قز، تیاترویه مخصوص وضع وهیئتنی چوقدن طاقنمش ایدی .

اندامی مستقیم، شهادت پارمغی باش پارمغنه ملتصق، الی تاج شکلنده باشنه قونمش اولدیغی حالده – کوچك پنبه طاوشانلری – اوقیوردی .

مادام دورفوی کندوسـنی چوقدنبری اوزوب طورمقـده اولان بر واهمه‌یه مقاومت ایده‌مدی :

— دیمك پنبه طاوشانلرده واردر ؟

هوگه‌ت بر طور بی شکیبانه ایله :

— اوه ! آننه، صوص .

دیه حایقردی . دورفوی زوجه‌سنه اخطار سکوت ایتمك ایچون گوزلری پارلاق، بر آز حماوی اوله‌رق شویله حایقردی :

— پنبه طاوشان دینه‌بیلور ... چونکه بو بر شعردر ... شاعرلر ایسـه حیواناتی استدکلری گبی تلوین ایتمك حقنه مالکدرلر !

بو سوزله برابر نظرلرینی، برقاچ دقیقه قدر لطیف ورقیق برمائدهٔ شوقاشوق‌صنعتدن متلذذ اوله‌جق بر کیف آشنای موسیقی صفتیله ثابت بر صورتده او هنرور عشوه‌پرور اوزرینه دیکدرك وضع وطوریله آنی طربساز اولمغه دعوت ایدیوردی؛ مغلوب وحیران .. فقط مألوف اولدیغی شـو معاملات عتاب آمیزانه‌دن پك غیر‌متأثر وغیر متهیج بولنان مادام دورفوی ایسه کریمه‌سی گبی ایچنی چکه‌رك :

— دوام ایدیکز، مادمازل، دوام ایدیکز . سزی دیکلیورز .

دییوردی .

قومـدیاجی قز خفیف ، قوری بر آیاق صـدمه‌سی ایله میسوسـنك اتکنی دوندیردی؛ اتکك بودوره‌سی گویا کندوسنه بر کرسیٔ تغنی تشکیل ایدیور مشبجه‌سنه صاغ جهت اوزرنده یواشجه سـکونتپذیر اولدی . برکرّه اوکسـوردی ، مندیلنی دوداقلری اوزرنده گزدیردی وَیواش یواش ترنمه آغاز ایتدی .

مستمعین هم نشیده‌نك لطافت مألی، هم ده مادمازل فرانسیسکینك پك رقیق، پك فصیح وجلی اولان سرود حلاوتناکی ایله محظوظ اوله‌رق « لطیف! لطیف! » دیه زمزمه‌ساز تقدیر اولدیلر .

صالون ایچنده روحفزا بر باد وجد واستغراق لرزش آور اولیوردی .

مادمازل فرانسیسکین ترنمه دوام ایتدی :

« بکا یولی صوردی، فقط المی نیچون صیقدی؟ بن ینه طاوشانلرمی گورمگه گیدیوردم .....

« ینه کمال نزاکتله معلومات لازمه‌یی ویرنجه :

— نه قدر خوشمه گیدیورسـك ! دیدی . بعـده بردنبره بنی قوجاقلایوب اوپیویردی . بن ایسه :

— آه ! موسیو، ایشته او یوق ! دیه حایقردم . »

مألنده‌کی قطعه‌نك صوك سوزلرینی محجوب اولان، فقط محجوبیتنده بیله برنوع ذوق وحظ بولان بر مکتبلی قزه لایق صورتده خفیفجه اوموزلرینی صارصه‌رق، متوحشانه گوزلرینی سوزه‌رك اوقومش ایدی .

غشی ایچنـده بولنان دورفوی ایسـه هوگت ایله زوجه‌سی گیزلیجه، خفیفجه همراه صداسی اولمق اوزره آچیقدن آچیغه بیان تقدیر وحیرت ایدیوردی :

— انفس .. انفس !

فرانسیسکین نشیده‌نك صوك قطعه‌سنی‌ده اوقودی . بوقطعه مقدمهٔ جلوه‌بازیٔ عشقك، نتیجهٔ جانفزای تلاقیسنی مصوّر اولدیغی جهتله دورفوی‌لرك اوچنی‌ده گرفتار شغف ایلدی . آه ! بو نه قدر گوزل ایدی ! شو شعرلر نه قدر وجد آور قلوب ایدی ! هله نه قدر دلفریب بر صورتده اوقونمش ایدی ! دورفویك صـداسی، زوجه‌سی ایله کریمه‌جگنك صداسنه غلبه ایدیوردی؛ حایقره‌رق دیوردی‌که :

— سماوی .. سمـاوی !.. پارسـده سزکله همرتبهٔ موفقیت اوله‌جق بر آشنای صنعت دها یوقدر ... بوقدر مهارت هیچ بر زمان گورلمامشدر ! انسـان سزی دیکلدیکی زمان روحی سمت بلای استغراقه روان اولیور !

هوگه‌ت ایله والده‌سی همزبان تقـدیر اولدیلر : « اوه ! اوت ، بو حسبحـال منظوم بر بدیعهٔ ذی اعجـاز ایدی . حال‌بوکه مادمازل فرانسیسـکین آنی نه علوی بر صنعت ایله بالاتر ایدیوردی . اوه ! اوه ! »

بویله‌جـه گنج قز ، والده‌سی ، پدری قومـدیاجی قزك اللرینی نوبت بنـوبت صیقیورلردی؛ او ایسـه تواضع طوری اظهار ایده‌رك گویا بودرجه تقدیر وحیرته شایان اولمدیغنی اتیان ایدیور ، حال‌بوکه یناقلری اوزرنده مسرّت ومحظوظیتنی افشا ایدن خفیف بر شعلهٔ کارنگك حصولنی منع ایده‌میوردی .

مع‌مافیه بو ، دلیجه‌سنه تقدیرلر ، حیرتلر ، تحسـین آوازه‌لری کسـیلدی . تقدیر آمیز کلمه‌لرك قوجه اعمالگاهی بوشـالدلمش ایدی ؛ پدری گبی هوگه‌ت دخی آزیجق نفس آلمق احتیاجنی حس ایدیوردی . مادمازل فرانسیسـکین وداعخوان اولوب گیتمك ایچون شو سکون وحضور آنندن استفاده ایتدی . هوگه‌ته تخصیص ایده‌بیله‌جکی یارم ساعت قدر زمان چوقدن مرور ایتمش ایدی . پرنسسده خانه‌سنه قدر قاچوب گیتمسی لازم گلیوردی !

هوگه‌تی اوپدی :

— یقینده گوروشیرز ، یاوروجغم ، یقینده گوروشیرز !

بعده آردی صره ، کندیسـنی مطلقا تشییع ایتمك استیان موسـیو دوزفوی گلمك اوزره صالوندن چیقدی .

طقوزنجی لوحه

دوزفوی صالونك قپوسـنی تکرار قپار قپامز آپارتمانه حاکم اولان قوریدور اوزرینه بر لحاظهٔ نظر فیرلاتدی . اورادن هیچ بر اوشاق کچمیوردی .

بونك اوزرینـه مادمازل فرانسیسـکینك قولاغنـه غایت یواش سـسله شو سوزلری میرلداندی :

— قابینه‌مه قدر گلکز ... سزه سویلنه‌جك بعض شیلر وار .

قز يوزيني اكشيتدى . خير ، بو النده گله‌مزدى ؛ عجله ايتمكه مجبور ايدى . دورفوى نياز ايتدى :

— هاى هاى .. گلكز .

صكره قولني طوته‌رق عادتا جبراً چكوب گوتوردى .

قزده آني بالاضطرار تعقيب ايتدى ، برطاقم قپولر آچيلوب قپاندى ؛ نهايت هر ايكيسى‌ده دورفوىڭ قابينه‌سنه واصل اولدى .

بوراده دورفوى قپونڭ سورمه‌سنى كمال دقتله سوردى ؛ بعده هيچ بر تلاش وخلجان اظهار ايتميوب بو درلو وقايع سرارآميزه مألوف بر قادين طوريله آياق اوزرى طورمقده بولنان ذات‌الصنعته طوغرى ايلروليه‌رك ، هله مغبر بر وجه وهيئت اظهارينه اعتنا ايده‌رك ديدى كه :

— بونژور ، فنا خويلو مادمازل .

قز گوزلريني اينديردى ، اموزلريني چويردى ، « ز » حرفني زياده‌جه تلفظ ايده‌رك تكدير اولنان بر چوجغڭ آهنك بكا آميزيله شوجوابى ويردى :

— سويله‌يكز ، بو مادمازل نيچون فنا خويلو اولسون ؟ ..

— چونكه بو اقشام سوپه‌يى بمله ايتمكى قطعا آرزو ايتمدڭ .

فرانسيسكين بوسوز اوزرينه همان شيوهٔ لسان عزمكارانه‌سنى طاقيندى . سوپه ايتمامش ايدى ، چونكه پك زياده يورغون بولنيوردى . بر ده دوق بهمه حال بو صباح ساعت سكزده ، بولونيا اورماننه گيتمه‌دن اوّل كنديسنى گورمكه گله‌جك ايدى !

[مابعدى نسخهٔ تاليه‌ده]

مطبعهٔ ابو الضيا

مجموعهٔ ابو الضيا

۱۷ نجی سنه

جزؤ، عدد : ۵۸ صفر ۱۳۱٤

خوف ظلمته میدان ویرمامك ایچون چوجغی کیجه اویونلرینه آلشدیرمق

چوق چوق کیجه اویونلری . بو رأی کورینشندن زیاده اهمیتلی در . کیجه بالطبع انسانلری وبعض کرّه حیوانلری قورقیدر . [۱] قیاس، معلومات، فطانت، جسارت پك آز کیمسه‌یی بو مجبوریتدن خلاص ایدرلر . بن نیجه عاقل وقوی الفهم وفیلسوف ارلر وکوندزین غایت جسور عسکرلر کوردمکه کیجه بر آغاج یاپراغی قیملدامه‌سیله عورت کبی دترلردی. بو خوفك سببنی دایه‌لرك چوجقلره سویلدکلری مصاللره عطف ایدرلر . فقط یاکلمشدر . اصل بر سبب طبیعی واردر .

بو سبب نه‌در ؟

بو سبب صاغیرلری امنیتسز وخلقی متعصب ایدن جهالتدرکه، بزی محیط اولان شیلردن واطرافمزده نه‌لر اولوب کچدیکندن خبر وعلمز اولمامقدر . [۲] کوردیکم

[۱] بو قورقو ، خسوف قمر اثناسنده دها زیاده علنی اولور . (روسو)

[۲] ایشته بر حکیم کاملك بوکا بیان ایتدیکی بر سبب دها که بن آنك کتابندن اکثریا استعاره وآنك معلومات واسعه‌سندن استفاده ایدرم . (روسونك بو حکیمدن مرامی حکیم مشهور بوفوندرکه فقرهٔ آتیه‌یی مقام استدلال وایضاحده آنك کتابندن نقل ایلمشدر)

« بعض کره فوق العاده بر سببله بعد مسافه‌لرینه « بر فکر صحیح حاصل ایده‌مدیکمز وقت، واشیای مرئیه‌یی « حین رؤیتده کوزیمزده متشکل اولان زاویه‌نك، دها « طوغریسی صورت مرئیه‌نك بیوکلکیله تقدیر وحکم « ایتدیکمز زمان، بالاقتضا آنلرك کبر وحجملری « خصوصنده آلدانورز . هرکسه واقع اولمشدرکه کیجه « یولده کیدیلورکن یقینده‌کی بر چالی اوزاقده قوجه « بر آغاج ظن اولنور . یاخود اوزاقده‌کی بر آغاج یقینده « بر چالی کبی کورینور . بونك مثالیدرکه اکثر اشیانك « شکلنه ذاتا معلومات یوق ایسه واو واسطه ایله « بعد مسافه‌سی اوزره بر فکر حاصل ایدیلمزسه، « ینه البته آلدانیلور. کوزیمزك اوکنده برقاچ پارمق « بعدده سرعتله بر سیکك کچسه اوزاقدن کچر بر قوش « کبی کورینور . بر صحرانك اورته‌سنده قیملدامیه‌رق « بر بارکیر طورسه ومثلا قیون وضعیتنده بولنسه « تا بارکیر اولدیغنی بیلنجه‌یه قدر بزه قیوندن بیوك « کورنمز . لکن بارکیر اولدیغنی طانیدیغمز آنده

شیلری اوزاقدن گورمگه وَ آنلرڭ آثارنی اوّلجه حس ایتمگه آلشمش اولدیغم حالده بنی احاطه ایدن شیلری گوره‌مینجه اطرافده بڭا مضرت ایده‌بیله‌جك وَ بن آنلردن نفسمی صاقنه‌میه‌جغم بیڭ مخلوق، بیڭ حرکات وقوعنی نصل تصوّر ایتمم؟ بن بولندیغم موقعده امنیت ایچنده بولندیغمی‌ده بیلسه‌م ینه حکمسزدر. زیرا بن آنی شمدیکی گوردیگم قدر بیلمك اصلا قابل دگلدر. بو وجهله گوندزین بولنمیان بر سبب خوف بنده ینه موجوددر. واقعا بن آنیده بیلورم که بر یبانجی وجود بعض مرتبه سسلنمدکجه بنم وجودمڭ اوزرنده اجرای فعل ایده‌میه‌جکدر. یا بوندن دگلمیدرکه متصل قولاغم کیرشده بولنور. سببنی فرق ایده‌مدیگم آز بر سس وقوعنده محافظهٔ نفس منفعتی اوّل امرده بڭا او شیئی، بنم الڭ زیاده توقی واحتراز اوزره بولنمقلغم لازم گله‌جك وَبناءً علیه بنی قورقوتمغه الڭ قابل اوله‌جق بر شی فرض ایتدیرر.

هیچ بر شی ایشتمیورمی‌یم! ینه راحت دگلم؛ زیرا سس‌سز اوله‌رق آپ آنسزین بڭا صالدیرمقده ممکندر. اشیایی، مقدّمکی وَشمدیکی حالنده فرض ایتمك ایچون

« بارکیر قدر بیوك کورینور. بناءعلیه اولکی خطامزی
« درحال تصحیح ایدرز.

« هرهانکی دفعه کیجه‌لین مجهول اولان ومسافه‌لری
« تقدیر اولنه‌میان محللرده بولنسه‌ق قراکلق حسبیله
« اشیانك اشکالنی طانیه‌مدیغندن هرشی‌ای زرینه هردقیقه
« خطایه دوشمك تهلکه‌سی حاضردر. ایشته کیجه
« قراکلغنده بیاغی هرکسده واقع اولان دهشت وبرنوع
« خوف درون بوندن کلور. وبرطاقم کیمسه‌لرڭ قورقنج
« وقوجمان شکللر واوماجیلر، غول بیابانلر کوردڭ
« دیدکلریده بودر. علی‌العموم بو کیمسه‌لره سزڭ
« کوردکلرکز خیالاتدر جوابی ویریلور. لکن آنلرڭ
« کوردڭ دیدکاری شیلر صحیحاً آنلرڭ کوزلرنده اویله
« اوله‌بیلورلر وَآنلری صحیحاً کورمشلردر. زیرا
« هرنه وقتکه برشیٔ مرئی، کوزده تشکیل ایتدیکی
« زاویه‌دن بشقه صورتله تقدیر اولنماز؛ او شیٔ مجهوله
« یاقلاشدقجه بیویوب قالینلاشمق ونظر ایدن کیمسه‌که
« او شیئی بیلمز ونه مقدار مسافه‌ده اولدیغنی تقدیر
« ایده‌مز آکا ایلك نظرده او شی، مثلا کندیسی یکرمی
« اوتوز خطوه اوزاقده ایکن برقاچ قدم ارتفاعنده
« کورینورسه، برایکی قدم قربنده برقاچ قولاچ یوکسك
« کورنمك وتا اول شیئه طوقونجه‌یه، یاخود آنی
« طانیینجه‌یه قدر آکا تعجب وقورقو ویرمك مقتضیات
« اموردندر. چونکه او شیئی طانیدیغی آنده مقدما
« قوجمان ظن ایتمش ایکن درحال کوچیلیویرر. وحجم
« طبیعیسنده کورینور اولور. آندن فرار ایدیلور،
« یاخود آکا یاقلاشمغه جسارت اولنه‌مازسه آرتق
« ذهننده قاله‌جق او شیئك کوزده حاصل ایتدیکی شکل
« مجعولدر. بوجهتله صحیحاً قوجمان وشکلی وبیوکلکی
« قورقنج بر صورت کورلمش اولور. بناءً علیه غول
« بیابانی اعتقاد باطلی طبیعتده واردر. وبوکورینشلر
« حکمانك زعمی کبی مجرد وهم وخیالدن نشأت ایتمز »
[بوفون - تاریخ طبیعی - جلد - ٥]

بونك برازیده خیالدن حاصل اولدیغنی متن کتابده کوسترمکه سعی ایتدم. وبو فقره‌ده بیان اولنان سببه کانجه کوریلورکه قراکلقده بعد مسافه‌یه واشکالڭ مشابهتلرینه کوره اشیانك بزم کوزلرمزه عرض ایتدیکی کورینشلری فرق وتمییز کیجه‌لری یول یوریمك عادتی ایله تحصیل اولنه‌بیلور. زیرا اشیانك حوالیسنی کورمکه مساعد اوله‌جق قدر هنوز هوا آیدینلق اولورسه، چونکه دها زیاده اولان اوزاقلقده آره‌ده‌کی هوا دها چوق اولدیغندن، اشیا بزدن اوزاق اولدیغی مدتده حوالیسی دخی آز ظاهر اولور. ایشته موسیو بوفونك بوراده بیان ایتدیکی خطادن بزی وقایه ایچون عادت زوری کافیدر. بوکا نه معنی، نه سبب ویریلورسه ویرلسون، بنم کوستردیکم قاعده شاشمز بر دوادر. وتجربه تماماً تصدیق ایدر. (روصو)

گورمامکده اولدیغم شیلری گورملی یم . بو صورتله قوهٔ خیالیهم ایله اوینایه‌رق چوق کچمکسزین آرتق آکا تصرّف ایده‌مز اولورم ؛ وکندیمه امنیت ویرمك ایچون یاپدیغم دخی بنی قورقوتمغه وسیله اولور . اگر پتردی ایشیدیرسه‌م ، خرسزلری ایشیدیورم ؛ اگر هیچ برشی ایشتمزسه‌م صور واشکال خیالیه گوریرم . محافظهٔ نفس قیدندن حصوله گلان کمال تیقظ وسرعت ، بکا آنجق قورقه‌جق شیلر ویرر . بکا امنیت ویره‌بیله‌جك شیلرك جمله‌سی عقلمده‌در ؛ لکن حسّ حیوانی دها قوتلی اولدیغندن ، بکا عقلك خلافنده سویلر . بر زمانده‌که یاپیله‌جق برشی یوقدر ؛ قورقه‌جق برشی یوق دیو دوشنمك نه فائده ایدر ؟

علتك سببی بولنجه علاجنی گوستریر . هرشیده الفت خیالی اولدیرر . آنی اویاندیران یکی وتازه شیلردر . هرگون گوریلان شیلرده ایشلیان آرتق خیال دگل ، بلکه قوهٔ حافظه‌در . و [برشی عادت اولنجه هوای نفسانیدن گلمز] قاعدهٔ مسلم الثبوتنك حکمتیده بودر . زیرا هوای نفسانیلر آتش خیال ایله اشتعال ایدر . شمدی قرا کلقده قورقانلری بوندن واز کچورمك ایچون دلائل عقلیه ایرادینه چالشمیك ! بلکه آنی صیق صیق قرا کلغه گوتورك وامین اولك که بو اصول علم فلسفه دلیللرینك جمله‌سندن زیاده ایشه یرار . طاملرده کرهمید دوشه‌یانلرك باشلری دونمز . وکذا قرا کلغه‌ده آلشمش اولانلرك قرا کلقدن قورقدقلری گورلمز .

ایشته قرا کلقده اوینامق ایچون اوتکی سببه بوده بر سبب منضمدر . لکن بو اویونلردن اصل مقصدك حصولی ایچون آنلرك فرح وشطارتلی اولمسنی بن نه قدر توصیه ایتسه‌م آزدر . ذاتاً قرا کلقدن زیاده کدر ویرر برشی اولمز . واروبده چوجغی بر قرا کلق مخزنه قاپامیك ! چوجق قرا کلغه گیرنجه گولسون واورادن چیقمزدن اول آنی گولمه طوتسون . تا که قرا کلقده بولندقجه ترك ایتدیگی وچیقنجه گیدوب بوله‌جغی اگلنجه‌لرك تصوّری آکا قرا کلقده گلمسی ملحوظ اولان خیالات واوهامه مانع اوله .

انسانك مدّت عمرنده بر حد واردر که آنك اوته طرفنده نه قدر ایلرولنورسه

اوقدر گیرو گیدیلور . بن بو حدّی چکدیکمی حس ایدیورم . بن بیاغی بر بشقه عمره باشلایورم . سنك کمالنده اولان بوشلق که، کندینی بکا حس ایتدیریور؛ اوائل سنمده‌کی او لذتلی زمانلری گوزمك اوکنده تصویر ایدیور . اختیارلدقجه تکرار چوجق اولیورم . واوتوز یاشمده یاپدیغم شیلردن زیاده اون یاشمده ایکن یاپدقلرمی فرط لذتله درخاطر ایدیورم . شمدی ای بنی اوقویان ذوات؛ آرەده، صرەده کندم ایله مثال گوستردیگمی عفو ایدك . زیرا بو کتابی حسن تألیف ایچون گوکل خوشلغیله چالشمق اقتضا ایدر .

✲

کویده ساکن (لامبرسی‌یه) نامنده بر پاپاسك یاننه اجرتله تربیه‌یه ویرلمش ایدم . آرقداشم اولەرق بر یگنم دخی برابر ایدی که بندن زنگین ایدی . وآکا عائله‌سنه وارث نظریله باقیلوب او شرفه لایق صورتده معامله ایدیلور ایدی . بن ایسه پدرمدن جدا اولدیغمدن بکا فقیر بر اوکسز نظریله باقیلوردی . بیوك عمم (برنار) فوق العاده قورقاق ایدی؛ خصوصیله گیجەلین، بن آنك قورقاقلغیله اوقدر استهزا ایدردمکه (لامبرسی‌یه) بنم اعتماد نفسمدن اوصانەرق جسارتمی محك تجربه‌یه اورمق استدی . صوك بهار موسمنده بر گیجه‌که غایت قرانلق ایدی . کلیسانك انختارینی بکا ویردی . وکلیسایه گیدرك کرسئ وعظ اوزرنده براغلمش اولان کتاب مقدّسی گتورممی تکلیف ایلدی . وناموس وغیرتمی تحریك ایچون بعض سوزلرده علاوه ایلدی که، بندن استنکاف قدرتنی سلب ایلدی . فنارسز گتدم . واگر فنار اولسه دها فنا اولوردی . مزارلقدن گچمك لازم ایدی . اورادن فتورسز گچدم . زیرا آچیق یرده بولندقجه بکا اصلا قرانلق قورقوسی گلمامشدر .

کلیسانك قپوسنی آچنجه قبەده بر گورلمه ایشتدمکه، بکا انسان سسی گبی گلدی، وپای ثباتمه تزلزل گلمکه باشلادی . قپو آچلدی . بن گیرمك استدم؛ لکن برقاچ آدیم آتار آتمز توقف ایتدم . بو بنای جسیمك ایچنده زفیری قرانلغی گورەرك بنی اویله بر دهشت آلدی که، تویلرم دیکن دیکن اولدی . گیرو دونوب چیقدم .

وَدترەیەرك قوشمغه باشلادم. کلیسانك حولیسنده بر کوچك کوپگه راست گلدمکه، اسمنه (سلطان) دیرلردی. آنك بکا یالتاقلانمسی براز مدار قوّت قلب اولدی. قورقوشمدن کندی‌کندیمه اوتاندم. ایزمك اوستنه دوندم. لکن کوپك، برابر آلمغه نه قدر اوغراشدمسه بر درلو گلمدی. گورلتی ایله قپویی آچدم؛ کلیسایه گیردم. همان گیرر گیرمزده قورقو ینه یقامه بتدی. وَبر مرتبه‌ده‌که، کندمی شاشردم. کرسی صاغ طرفده بولندیغنی وَ اویله اولدیغنی بن پك اعلا بیلدیگم حالده نصلسه خبرم اولمقسزین دونمشم. آنی بر زمان صول طرفده آرادم. اوتوراق پیکه‌لرینه طولاشوردم. وَ آرتق نرەده اولدیغمی بیلمزدم. وَنهایت نه کرسی‌یی، نەده قپویی بوله‌رق، تعریفی ناقابل بر تشویشه دوچار اولدم. بالآخره قپویی گوردم. وَکلیسادن چیقمغه موفق اولدم. وَ اوّلکی گبی همان اورادن تباعد ایتدم. ذهنمنده، گوندزدن بشقه بر وقتده اورایه یالکز گیرمامکه عزم ایتدم.

اوه قدر گلدم. ایچرویه گیره‌جگم آنده قهقهه ایله کولشندن (لامبرسی‌یه) نك سسنی فرق ایتدم. بو قهقهه‌یی بن کندیمه آلندم. وَ آکا قارشی گورنمکدن حجاب ایدرك، قپویی آچمقده تردد ایتدم. بو اثناده (لامبرسی‌یه) نك قزی، بنم کیدیشمدن وسوسه ایدرك، خدمتجی قادینه فناری یاق دیدیگنی وَ (لامبرسی‌یه) نك دخی اوبنم جسور عمزاده‌ملك معاونت ورفاقتیله بنی آرامغه حاضرلندیغنی ایشتدم. بو عزیمت سفریه‌نك شرف وشانی ایسه صکره تماماً عمزاده‌مه اسناد اولنه‌جغی درکار ایدی. اودقیقه بندن قورقو بسبتون زائل اولدی. فقط آنك یرینه قاچارکن طوتلمق قورقوسی کلدی. کلیسایه قوشارم، بلکه اوچارم. هیچ شاشیرمقسزین وَالله دخی یوقلامقسزین کرسی‌یی بولورم. اوستنه چیقوب کتابی آله‌رق همان آشاغی‌یه اینرم. اوچ صچرایشده کلیسادن طشره چیقارم وَقپوسنی بیله قپامغی اونودرم. نفسم نفسمه یتشمه‌یەرك اوطه‌دن ایچرو گیررم. کتابی اسکمله‌نك اوستنه قورم. اگرچه چهره‌م متغیر ایدی. لکن بنم ایچون حاضرلدقلری هیئت معاونه‌نك اوگنی آلدیغمدن طولایی مسرتمدن یورکم اویناردی.

❋

بکا سؤال اولنه‌جق که ، بو لطیفه‌یی تطبیق حرکت اولنمق ایچون ، نمونه ، ویاخود بو گبی ادمانلرده آرزو ایتدیگم نشوه ونشاطه مثال اولمق قصدیله‌می ایراد ایلدم . خیر ! بن آنی گیجه قرانلغندن قورقان کیمسه‌یی ، جوارده بولنان بر اوطه‌ده برطاقم خلقك قیدسزجه گورلوشوب مصاحبت ایتملری قدر تسکین ایده‌جك هیچ برشی اولمدیغنه دلیل اولمق ایچون ایراد ایلدم . بویله شاگرد ایله یالگزجه اکلنه‌جکلرینه ، بن استردم که شن مشربلی چوجقلردن بر طاقمی گیجه‌لری بریره طوپلانسونلر وَ اوّل امرده آنلر آیرو آیرو گوندرلمیوب طاقمجه گوندرلسونلر . وَ زیاده خوف ایتمیه‌جکندن ایوجه امنیت کلدکجه آنلردن برینك منفرداً کتمسنه غیرت اولنمسون .

بن بویولده‌کی اویونلردن زیاده اکلنجه‌لی ، وَ اکلنجه‌لی اولدیغی قدر فائده‌لی برشی دها تصوّر ایده‌مم . اوشرط ایله که ، امر واراده ایتمکده براز اوسته‌لق ایدیله . بن اولسه‌م بر بیوك صفه‌ده اسکمله ، صندالیه ، وَ مقوادن معمول سوقاق قلقلر ایله چیقماز یوللر یاپاردم . بو چیقماز وَ اگری بوگری یوللرك اورته‌سنه‌ده سکز اون قدر حیله‌لی قوطیلر قور وَ آنلرك ایچنه‌ده ینه آنلره بکزر وَ درونی شکرله، شکرلمه‌لرله طولی بشقه برقوطی قارشدیرردم . وَ بو شکر طولی قوطینك نره‌ده اولدیغنی آچیق عباره ایله ضمناً سویلردم . وَ چوجقلردن ، دقتی زیاده وَ گوزی آچیق اولانلره‌ده بو قوطینك یرینی بولمق ایچون معلومات کافیه ویرردم . آندن صکره میدانه گیرن کوچك پهلوانلرك آره‌لرنده قرعه آته‌رق بری برینك آرقه‌سندن جمله‌سنی گوندریردم : تاکه قوطی بولنجه‌یه قدر وَ آنلرك استعدادلری نسبتنه گوره بونیده گوچ اوله‌جق صورتده ترتیب ایدردم .

تصوّر ایدك او کوچك پهلوانی که ، النده قوطی سفرندن مظفرانه عودت ایدر . قوطی بر اسکمله‌نك اوزرینه قونور وَ رسم تشریفات ایله آچیلور . قوطیدن شکر چیقه‌جق دیو بکلنورکن چیقه چیقه آغاج یوصونی ، یاخود پاموق اوزرینه قونلمش برگوزل مایس بوجکی ، یاخود بر صالیانغوز ، یابر یر الماسی ، ویا بو مقوله

بر كوك چيقيويرمكله قوپويريلان قهقهه‌لری و جماعتك نشاط انگيزانه (يوحا) ! لرينی شمدی بيله ايشيدير گبی تصوّر ايديورم .

بر بشقه دفعه‌ده يگی بادانه اوْرلمش بر محلده ديوارك يانته براويونجق ويا اوفاق تفك برشی آصيلور ؛ ديواره طوقنمقسزين آنی آلمق اقتضا ايدر . آنی آلوب گتورن اوطه‌دن ايچرو گيرر گيرمز ، اگر شرطه رعايت ايتمامش ، يعنی شاپقه‌سنك كناری ، قوندره‌سنك بورنی ، البسه‌سنك اتكلری ويا ديرسكلری بياضلنمش ايسه ، بجر كسزلگی ظاهره چيقار . ايشته بو مقوله اويونلرك طرزنی گوسترمك ايچون بوقدری كافی اوله‌بيلور . اگر سزه هپسنی گوسترمك لازم ايسه كتابمی هيچ اوقوميك

بويله گيجه قرا گلغيله پرورش بولمش بر آدمك سائرلری اوزرينه نصل رجحانی اولمز ! آنك آياقلری قرا گلقده ايوجه باصمغه و اللری اطرافنده‌كی شيلری طوتمغه آلشمش اولمقله بو خاصه آنی اك زياده قرا گلقده زحمتسزجه گوتوره‌بيلور . آنك قوّهٔ خياليه‌سی كنجلگنده اوينديغی قرا گلق اويونلريله مملو اولديغندن ، قورقه‌جق صورتلر تصوّر ايتمكه پك گوچ دونه‌بيلور . اگر قهقهه‌لر ايشيدير ايسه قره قونجلوس يرينه اسكی آرقداشلرينك گولمه‌لرينی فرض ايدر . و اگر خيالنده بر جماعت تصوّر ايدرسه آرتق آگا (سابا) (۱) يرينه لالاسنك اوطه‌سی گورينور . چونكه بو آدمه ظلمت ليل شوق ونشاطدن بشقه بر فكر القا ايتميه‌جكندن ، آنك ايچون اصلا قورقنج اولماز . آندن قورقه‌جغنه آنی سور . عسكرلكله سفرده بولنديمی ؟ گرك عسكريله ، گرك ياپ يالگز كنديسی هرساعتده حاضردر . دشمنك اردوسنه گيره‌رك يولنی شاشرمه‌دن طولاشور . و كيمسه‌يی اوياندير مقسزين تا قومندانك اوتاغنه گيدر و كيمسه گورمدن عودت ايدر . (رسوس)ك (۲) آتلرينی چالمق لازم كلديمی ؛ آگا مراجعت ايدك ووسوسه

(۱) سابا اقوام سالفه بيننده بر جمعيت سحره‌دركه گويا هر جمعه ايرتسی گيجه‌سی برطاقم ساحر وساحره بر يره طوپلانورلر وشيطان آنلره رياست ايدرمش .

(۲) رسوس . (طروآ) شهرينك يونانيلر طرفندن تحت محاصره‌يه آلنديغی اثناده استانبول وجوارينه حكم ايدردی . شهر مذكورك امدادينه كيتدی . وها تفك قولنجه اگر برابر گوتورديگی روزگاردن سريع و قاردن بياض عربه بارگيرلری ، اليوم

ایتمیڭ . بشقه درلو تربیه اولنمش آدملرڭ ایچنـده بر [اولیس] [١] پك كوچ بولورسكز .

بعض كیمسه‌لر كوردمكه ، كیجه‌لین چوجقلر بر شیدن قورقامغه آلشمق ایچون آنسزدن آنلری قورقیدرلردی . بواصول پك فنادر ، وَمطلوب اولان اثرڭ عكسنی انتاج ایدوب ، چوجقلری بالعكس دائمی اوتك وَقورقاق ایتمكدن بشـقه بر ایشـه یراماز . نه عقل ، نه عادت درجه‌سی ، وَجنسی معلوم اولمیان نه برتهلكهٔ حالیه‌دن ، نه‌ده چوق كرّه باشـه كلان اخافهٔ ناكهانیه‌دن حاصـل اوله‌جق مخاطره اوزرینه ذهنی تأمین ایده‌بیلور . لكن شاكردكزی بومثللو قضا وقوعندن محافظه ایچون نه یاپمق لازم كلور ؟ آنی بوندن محافظه ایچون بنجـه اڭ كوزل رأی بودر : بن شاـ كردمه دیرمكه . سزڭ او زمان نفسكزی وقایه‌یه حقّ صریحكز واردر ؛ زیرا سزه هجوم ایدن كیمسه ، حقیقةً سزه فنالقمی ایتمك استیور ، یوقسه قورقوتمقمی ؟ بونی دوشنمكه سزی براقماز . وَچونكه كندیسی كندینـه اویغون یولده طاورانیـور . قاچمق دخی سزه برمأمن اوله‌ماز . بناءً علیـه كیجه وقتی سزه كیم صـالدیررسه ، انسان اولسون ، حیوان اولسون نه‌كزه لازم ، همان یقالیك ، وَكوجكز یتدیكی قدر صیم صیقی قاورایڭ اگر چبالارسه اؤرڭ وَیومروغی دریغ ایتمیڭ ! وَنه دیرسـه دیسون وَنه ایدرسه ایتسون ، تا ، كیم اولدیغنی بیلمینجه یقاسنی براقمیك ، بوصورتله تبیّن كیفیت ، مأمولدركه آنده قورقه‌جق برشی اولمدیغنی سزه كوسـتره‌جك وَلكن بومعـامله‌ده ، برطاقم مسخره مشربلره بردها او یولده بر لطیفـه یاپمغی بالطبع ترك ایتدیره‌جكدر .

ژان ژاق روصو

[١] اولیس ، آنف‌الذكر (طروآ) شـهری محاصره‌سنده حاضر اولان یونان حكمدارلرندندر. عقل وبصیرت وتدبیر ومكیدت وثبات وشجاعتله مشهوردر. محاصره‌نك ختامندن صكره بر خیلی زمان وطننه عودت ایده‌میـه‌رك كرفتـار اولدیغی مخاطرات كونا كوندن قورتلمق یولنـده صرف ایتـدیكی عقل وتدبیر مصـال اولمسـه خیلی مشهمدر . نامنه حكایه یاپیلان (تلماق) بونك اوغلیدر. اولیسك تفصیل سركذشتی اومیروسك داستاننده مسطوردر .

(قرق كوزلر) اطلاق اولنـان نهردن صو ایچرلر ایسـه ، شهر مذكور خلاص اوله‌جق ایدی. لكن رسوس غفلتله اویومقله یونانیلردن (دیومد) آكا مظفر اولدی . وبو آرالق مـدبر وبصـیرتكار اولان (اولیس) دخی آنڭ عربه بارگیرلرینی آشوردی .

آداب تلبس

بو معلومدر که هر قومك كنديسنه مخصوص بر قيافتى وَ آنك دخى بر طرز تلبسى واردر . بوندن بر عصر مقدمنه قدر اقوام غربيه‌دن هربرينك منسوب اولدقلرى مليتى فارق اوله‌جق صورتده آيرو آيرو قيافتلرى واردى . نته‌كيم [وقعهٔ خيريه‌يه] قدر بزده كنديمزه مخصوص بر قيافتى حائز ايدك .

بوگون اوروپا اقوامنك تلبس ايتدكلرى قيافت ايسه اون طقوزنجى عصرك اوائلنده فرانسزلر طرفندن اتخاذ اولنمش وَ پك آز برزمان مرورنده هرطرفدن مظهر تقليد وقبول اولمشدر. آندن اوّل هرقوم، قديمدن برو كنديلرينه مخصوص اولان طرزده لباس گيرلر ايدى . حتى كسوهٔ سرلرى بيله مليتلرينك علامات فارقه‌سندن معدود ايدى . حالا دخى اسپانياده ، ايتاليـاده ، اسويچره‌ده ، آوستريا [ى بالا] ده فرانسه‌نك برەتانيا ، وَغاسقونيا طرفلرنده ، اسقوچيا ايله ايرلانده‌ده آلمانيانك اكثر ممالكنده ، نوروچيا وَدانيمارقه‌ده ، مجارستانده ، رومانياده ، لهستانده بيوك شهرلردن ماعدا قصبات وقرا اهاليسى قديماً لابس اولدقلرى قيافتى محافظه ايتمشلردر . نته‌كيم ترك ، عرب ، آرناود ، بوشناق وَكرد وَلازناملريله معروف اولان اقوام عثمانيه دخى ساكن اولدقلرى ممالكده قيافت قديمه‌لرينى لابسدر .

فقط بوگونكى گونده اوروپالى تعبير ايتديگمز وَ آمريقاليلر دخى داخل اولديغى حالده [فرنك] اطلاق ايلديگمز اقوام ، قيافت مدنيه‌جه يكنسـقدر . حتى طرز-تكلملريله منسوب اولدقلرى قوميت حقنده ــ ولوسطحى اولسون ــ صورت مخصو-صه‌ده تتبعاتده بولنلمامش ايسـه ، بر آلمانى برهولانداليدن ، بر اسپانيولى برايتاليادن ،

بر انگلیزی بر آوستریالیدن ، بر فرانسزی بر بلچیقالی وَیا اسویچره لیدن تفریق ایتمك قابل دگلدر . چونکه قیافتجه جمله‌سی متحد وَ آداب تلبس ایسه اقوام متمدنه‌نك کافه‌سنده واحددر .

آداب تلبس نه‌دن عبارتدر ؟

واقعا آداب تلبسدن خبردار اولمیانلر بویله بر سؤال ایرادنده معذوردر .

آداب تلبسی اوگرنمك ایچون عسکر صنفنی پیش نظره آلمق کفایت ایدر . چونکه گوز اوگنه آلنان بر نفرك [آداب تلبسه] رعایت ایدوب ایتمدیگی وهلهٔ نظرده ظاهر اولور . نظام اوزره گیینمش بر نفر نصل اولمق لازم گلدیگی هرکسجه معلوم ایسه‌ده، بز بونی مجهول فرض ایدرك تعریف وارائه ایده‌جگز : بر نفرك گیدیگی لباس، ولو کهنه دخی اولسه ، تمیز پاك اولمق ، یعنی اوزرنده توز طوپراق وَیاخود مایعاتدن برشی بولاشمه‌سیله لکه‌لنمش اولمامق . سکوگی، یرتیغی وَیا اکسك بر دوگمه‌سی بولنمامق ، آیاق قابلری بویانمش ، پالاسقه‌سی، سلاحی، دوگمه‌لری پارلادلمش بولنمق ، نهایت گیدیگی سترہ وَیا جاکت قاچ دوکمه وَیا قوپچه‌یی حاوی ایسه جمله‌سی ایلکلنمش ، فس وَیا قالپاغی آلننك اوچده ایکی قسمنی ستر ایتمك صورتیله گیلمش اولمق لازم گلور .

شو تعریف ایتدیگمز طرز تلبس نفردن سرعسکره قدر عموم افراد عسکریه ایچون برامر قانونیدر. آکا مخالف اك حقیر بر نقصان، وَیا ادنا براثر تسامح آداب تلبسی اخلال ایده‌جگندن « دیسیپلین میلیته‌ر » دینلان [ضوابط عسکریه] او نفری مسؤل ایدر .

شمدی گله‌لم صنف عسکری خارجنده‌کی صنوف عامّه‌یه : معلومدرکه دنیانك هرطرفنده اکثر عادات قومیه ومدنیه‌نك محل تطبیق وجریانی پای تختلردر . بر قومك سویلدیکی لساندن، گیدیکی قوندره‌یه قدر کافهٔ خواص طبیعیه ومکتسبه‌سی وکافهٔ حاجات ضروریه ومدنیه‌سی، طرز معاشرت ومخالطتی پای تختلرده جاری اولان اصوله تابعدر . وینه معلومدرکه هرقوم متمدن عسکری وملکی نامریله ایکی صنفه

منقسمدر . [ملكى] [۱] ديديگمز صنف ، عسكرى ديديگمز صنف گبى كافةً برقومك عامهٔ انامندن متشكل اولمقله برابر، صنف ملكى دينيجه عسكر اولميان وَفقط معاملات ومعاشرتده‌كى كماللرى حيثيتله عوام ناسدن آيرو اولان طاقم مرام ايدلمش اولور . شبهه يوقدركه بر شهرى، يعنى افراد ملكيه‌دن برى گينوب قوشانمق، يوريوب گزمك ، مافوق ومادوننه تصادفده معتاد اولان آداب ومراسمه رعايت ايتمك خصوصلرنده تربيهٔ مدنيه‌سى حسبيله عوام ناسدن ممتاز عد اولنور .

شمدى افراد مملكتدن بر افندى وَيا بك كه عسكر دگلدر ؛ وَعسكر اولميان هرشخص [سيويل] يعنى افراد ملكيه‌دندر ؛ تلبس خصوصنده نصل اولمق لازم گلور ؟ نصل اوله‌جق ، عسكر دگلدركه قيافتجه بر قانونه تابع اولسون . آنك قيافتنى ستره پانتالون وَقوندره ايله فس تشكيل ايدر . اگر طشره خلقندن وَيا اصناف طاقمندن ايسه شالوار وَيا پوطور، صالطه وَيا چبكن وَينه بولباسلرله متناسب بر آياق قابيله سادەجه وَيا اوزرينه برشى صارلمش فس گير وَبو وجهله صنفنه موافق اولان قيافتنى اتمام ايله جمعيت عثمانيه آره‌سنه قارشمغه احراز لياقت ايلر.

ايشته بزمده اصل آڭلاتمق استديگمز جهت بوراسيدر .

هركس بيلوركه بز وقتيله باشمزه صارقلى قاوق، صرتمزه جبه وَيا بنيش، باجاقلرمزه چاقشير وَيا شالوار ، آياغمزه مست پابوج گير ايدك . اوزمان ايسه جبه‌نك آلتنه [عنترى] كيمكله [نيمتن] كيمك بيننده بر فرق يوق ايدى . فقط [كيجه‌لك عنترى] تعبير ايدلشمزدن برده گوندوزلك عنترى اولديغى آڭلاشيليور. بو كيجه‌لك ايله گوندوزلكدن هانگيسنك دها اوزون وَيا قيصه اولديغى بيله‌ميز . فقط هرحالده يكديگرينى تفريق ايده‌جك بعض اوصاف مخصوصه‌سى بولنه‌جغى

[۱] بونك فرانسزجه مقابلى اولان [سيويل] تعبيرى منسوب اولديغى اسانده افرادينى جامع وَاغيارنى مانع ايسه‌ده، حيفا كه بومدلولى لسانمزده حقيله ادا ايده‌جك كلمه يوقدر . و[مدنى] وَيا [شهرى] گبى تعبيرلرله ترجمه‌سنه قالقيشلسه بولفظلرك بزده ملابس اولديغى معنالردن طولايى سيويل كلمه‌سنك مدلولنى افهامدن زياده اشكال ايده‌جگندن بالضروره [ملكى] تعبيرى اختيار اولنمش وَبو اختيار ايسه بالاده‌كى تفسير دورا دوره سبب اولمشدر .

تصدیق ضروریدر . بو عنتریلرك کیجه‌یه وَیا گوندوزه مخصـوص اولانندن برینی لابس اولان بر آدم ، اوزرینه جبه‌سنی گیجه سوقاغه چیقه‌بیلوردی . حتی موسمنه گوره کورك ایله‌ده سـوقاقده گزردی . چونکه کورك دخی جبه گبی ایچه گیلان اثوابی ساتر بر لباس عد اولنور ایدی .

فقط اوزمانك قیافتی دائره‌سنده دخی هرصنفه مخصوص بر آداب تلبس مرعی ایدی . مثلاجبه ایله کورك بیننده سترهٔ لباس اولمق اعتباریله بر فرق اولمامقله برابر دوائر رسمیه‌دن برینه منسوب اولان بر افندی مقام مأموریتنه اوینده گیدیگی کورکله گیده‌مز وَکورکك اوزرینه مطلقـا صنفنه گوره جبه، بنیش گبی بر شی کیمکه مجبور ایدی . حتی علما ایله مأمورین ملکیه ، وَ اصناف طاقمنك جبـه‌لری بیچمجه،شکلجه، حتی رنکجه فرقلی ایدی. بونی ایسه بزه قیافت عتیقهٔ عثمانیه نامنده‌کی اثر ارائه‌ایدیور.

اوزمانك مأمورین حکومتیله صنف علماسنی زیِّ مخصوصلریله استثنا ایدوبده سائر افراد ناسی پیش نظره آلورسه‌ق گوریرزکه، گوندوزلك وَکیجه‌لك عنتریسیله، جبه‌سـیله، کورکیله وَحتی جبه‌سـنی (قارتال قنادی) تعبیر ایتدکاری یولده صاللا صرت ایدرك هرفرد سـوقاغه چیقار، مسیره‌یه گیدر، چارشیده گزه‌بیلور ایدی . چونکه منسـوب اولدیغی صنف رسمی‌یه گوره بر زیِّ مخصوص اولمقله برابر ینه عموم قومك قیافتی بر نوع ایدی : یعنی، جبه، عنتری، شـالوار . قاوق ، چزمه یمنی، پابوج .

شمدیکی گبی نسوان او تاریخده جمعیتله سوقاغه چیقماز، مسیره‌لرده رجال ایله مختلط بر حالده بولنمـاز ایدی . بو جهتـله عموماً ذکور مملکت کندی عالملرنده بگندکاری طور وقیافتده گزه‌بیلورلر ایدی . بالخصوص اجانب دخی هنوز اختلاطه باشلامامش اولدیغندن، آداب معاشرتمزه واقف دگلدی . حاصلی دیانتجه آره‌مزده نه قدر فرق وار ایسـه اخلاقجه، عاداتجه ، اطوارجه ، قیافتجه ، معاشرتجه‌ده اوقدر فرق وار ایدی . آندن طولاییدرکه، بعض ضررسز طورلرنی تقلیـد ایدنلرمزه من‌القدیم (فرنك مقلدی) وتقلید ایدیلان طوره (فرنگانه) تعبـیر ایدرلردی . بز اوزمانلره براز یتشـدیگمزدن گرك پدرلرمزله هم سن وَ یا دها مسن ذواتدن،

بعض [آلافرانغه] یه اوزه‌نانلرمز حقنده بو تعبیرلرك بر شیوهٔ متهکمانه ایله سویلندیگنی ایشیدیر ایدك . شمدی ایسه [آلافرانقه] وَیا [آلامود] دیوب کچیورز .

بو گون ایسه قاوغه بدل فس، جبه وَبنیشه بدل سترہ وَپالتو ، رادنغوت وَیا پارده‌سو ، صالطه‌یه بدل جاکت، شالواره، چاقشیره بدل پانتالون ، نیمتنه بدل قوله‌لی گوملك ، مست پابوجه بدل قوندره ، بوتین گیمکده‌یز . گیدیگمز شو البسه ایسه بزم کسوهٔ خارجیه‌مز ، تعبیر دیگرله خانه‌مزك خارجنده‌كی قیافتمزدرکه، بونکله جمعیت مدنیه آره‌سنده بولنمغه کسب لیاقت ایدیورز . بناءً علیه آداب تلبسه دخی خانه‌مز خارجنده رعایت ایتمك مجبوریتنده‌یز . چونکه بر انسان خانه‌سندن سوقاغه چیقنجه کندوسنی مواجههٔ عمومده بوله‌جق وَبناءً علیه خصوصیتدن عمومیته انتقال ایتمش بولنه‌جقدر . بر آدم دائرهٔ محرمیتده بولندقجه استدیگی طور و حرکتی اجراده مختاردر . کیفی استرسه اوطه‌سنده بر گوملکله اوتورر . « محتسبرا درون خانه‌چه کار » فقط خانه‌سندن خارجده بولنجه آداب عمومیه رعایتله مکلف اولدیغی اونتماملیدر . آداب عمومیه رعایت ایسه هرشیدن اوّل آداب تلبسه رعایتله‌در . بو گون اقلام دولتدن برینه منسوب بر افندی تصوّر ایدیله‌بیلورمی‌که، آیاغنده بوتینسز یالکز چورابله وَیاخود چورابسز برترلك بولندیغی حالده کیجه‌لك عنتریسی وَیا پانتالون اوزرینه بر خرقه وَیاخود کورك گی‌یه‌رك مداوم اولدیغی قلمده اثبات وجود ایده‌بیلسون ؟ ایده‌جك اولورسه حضارك خندهٔ استهزاسنه هدف اولمق برطرف، درحال خفت عقلنه حکم ایدیله‌رك برینه ترفیقاً یا خانه‌سنه وَیاخود طوپ طاشی تیمارخانه‌سنه گوندریلور . چونکه آداب تلبسه مغایر بر زیّ غریب ایله قلمه گیتمك هیچ بر عاقلك خیال وخاطرندن کچمز . چونکه یا خفت عقلنه وَیاخود مسخره‌لغنه حکم ایدیله‌جگندن امیندر . یا بر قلم اوطه‌سی خلقنه غریب گورینه‌جگی ایچون خفت عقلنه دلیل طوتیلان بر قیافت عجیبه ایله صباحلین وَیا اقشام اوزری محله قهوه خانه‌سنه ، ایّام تعطیلیه‌ده قایغه، عربه‌یه، تیمور یول، عربه‌لرینه بینه‌رك سیره، اکلنجه‌یه گیدنلر نه‌دن عاقل وَیا تربیه‌لی

عد اولنيور ؟ بر قلم خلقنى تحقير ايتمامش اولمق ايچون آداب تلبسه رعايته نفسنى مجبور بيلان ذوات، بر مملكت خلقنه قارشو او مجبوريتى، نه‌دن فراموش ايديور ؟ نيچون عمومه رعايتى اونودوبده كنديني سخرهٔ انام ايليور ؟

تربيهٔ نجيبانه ايله مفطور اولان عائله‌لر ميانده اولاد، پدر و والده‌سنك حضورينه داخل اوله‌بيلمك ايچون قيافتجه قيود تربيه وَ آداب تلبسه رعايتله مكلفدر. تربيه‌لى بر عائله ايچنده يتشان بر چوجق اوچقورينى صاللايه‌رق ولى ووليه‌سنك گوره‌بيله‌جگى يرده طولاشمق شويله طورسون، خدمتجيسنه تصادف ايده‌بيلمك احتماليله اوطه‌سنك اشيگندن بر خطوه آته‌مز .

وقتيله بر اديمزك گوره‌نكدن شكايةً يازديغى بر مقاله‌ده ايراد ايلديگى مثاللر صره‌سنده‌كى شو « گوره‌نك انسانك گى يه‌جگنه قاريشور: مثلا علمادن برذات كندى فوقنده بولنان ديگرينك حضورينه — ولو تموز اثنالرنده يمن‌ده بولنسون — بينشسز وياخود كتابدن برذات آمرينك مجلسنه — ولو قيش اورته‌سى ارضرومده بولنسون — پالتولى گيره‌مز . گيررسه قيامتلر قوپار . بيچاره مافوقنده‌كيلرى تحقير ايله اتهام اولنور. » فقره ايله بالاده‌كى مسروداتمز آره‌سنده تناقض تصورينه محل يوقدر . او ذاتك شكايتى مراسم نامنه اختيار اولنان تكلفات مفرطه‌دندر . يوقسه برقومك ولو گوره‌نك يولنده اولسون تربيه‌سنه تعرّض دگلدر .

تمنا ديديگمز اوضاع پرستشكارانه وقتيله اكلوب يردن آلديغى طوپراغى باشنه صاچمق يولنده‌كى خضوع تذللكارانه‌دن متحوّل بر معاملهٔ احتراميه‌در . بوگون مراسم تشريفاتيه‌جه كوچك مرتبه‌ده بولنان بر آدم، مراتب رسميه‌جه بيوك عد اولنان بر ذاتك حضورينه گيرديگى وقت يرلره قپانمق دگل، جزؤى بر انحنا دخى گوسترمكسزين الني باشنه گوتورمكله ايفاى سلام و احترام ايدرسه اوذات طرفندن مظهر استقبال اولمز . هله يردن طاش آلورجه‌سنه قالديرمزه اكيله‌رك ايديلان تمنالردن بوگون متلذذ اوله‌جق جداً بر بيوك آدم تصوّر اولنه‌ماز . بو حالده گوره‌نگك دخى كندى دائره‌سنده تبدّل زمان ايله تبديل طور ايتمسى قانون طبيعت مقتضياتندن ايمش : البته علمادن بر ذاتك ينه علمادن فوقنده بولنان برذاتك حضورينه

بنیشسز گیرمسنه مساغ رسمی یوقدر . بوگورەنك نتیجەسی دگل، اصول تشریفا-
تیەدن بر قاعدەدر . بوندن اون بش یگرمی سنه اول اقلام ودوائر دولته دوام
ایدن کوچك بیوك مأمورینك کافەسی ستره گیر ایدی . رادەنغوتلی بر آدمه
سوقاقده بیله نادراً تصادف ایدیلوردی . شمدی ایسه ینه دوائر دولتده سترەلی
ذوات ایله رادەنغوت اکتسا ایدنلرك بر استاتیستیقی طوتیلەجق اولسه اکثریتی
سترەسزلر تشکیل ایدر .

بزم آداب تلبس نامیله خلقی رعایته مجبور بیلدیگمز شی گورەنك خلاصەسی
دگل، آداب عمومیه وحتی تربیهٔ قومیەدر . بز شمدی کندی عالممزده یشامیورز .
مملکتمزده یوز بیکلرجه اجنبی وار . آنلرله معاشرت ومخالطت مجبوریتندەیز .
یا پانتالونی، پالتویی چیقاروب شالواری، جبەیی گیمەلییز . یاخود ستره پانتالونی حصراً
خارج بیته تخصیص ایله کورکله، گیجەلك عنتریسیله سوقاقلرده اونده گزرگبی نسوان
مملکت آرەسنده گزمکدن ابا ایتملییز .

اوروپاده اکثرینك کسوەجه مراعات ایلدیکی آدابه تطبیق قیافت ایتمیانلری
ضابطهٔ بلده رعایته مجبور ایدر . وَلو ایکی ایپلی بر حمال اولسون، کوملگنك یقاسنه
بر بیون باغی طاقمقله مکلفدر . وَهیچ بر فرد یوقدرکه خوابگاهنده بولندیغی قیافتله
اوینك قپوسندن طیشارو دگل، حتی قپوسنك اوکنه چیقەبیلسون .

شو مقالەیی اوقویانلردن پك چوغی هیچ شبهه ایتمزکه ذات بحثده مطمح نظرمز
اوروپالیلر اولدیغی ایچون بزی آنلره تقلید هوسکارلغیله اتهام ایتمك استر . فقط
هردرلو ظنون سیئەدن تجرید نفس ایدوبده وَصایامزی آداب مدنیه نامنه سنجیدهٔ
میزان انصاف ایدن عقلای امتك بوخصوصده اصابت رأیمزی تصدیق ایدەجکلرنده
امنیتمز برکمالدر .

ابو الضیا توفیق

ناپولیونك خصوصیتی

ناپولیون بوناپارت نامنه یازیلان تاریخلرك، مقالەلرك حد و پایانی یوقدر . حالا مشار الیهە دائر یكی یكی اثرلر نشرنده دوام اولنمقدەدر . یالکز کچن سنه آیرو آیرو اوچ تاریخ ایله، زوجۀ مطلقەسی ژوزەفین ایله گرك تحت نكاحنده ایکن گرك بعدالتطلیق تعاطی ایلدیکی محرراتی جامع بشقه بر کتاب نشر ایدلمشدر . حاصلی هرگون هر صنفدن برچوق ارباب تدقیق، مشارالیهك مخصوصاتی کشف ایله اشتغال ایتمکدەدر . مثلا عسکرلر فنون حربیەدەکی اعتیادینه، دیپلوماتلر پولتیقەدەکی طرز استبدادینه، علمای سیاست قوانین مدنیه و اصول ادارەدەکی اجتهادینه متعلق الڭ حقیر بر وقعەدن استدلالات دورا دور ایله برچوق حقایق اظهارینه چالشدقلری گبی، بعض ذواتده صرف مخصوصاتنه ترجمان اولمقدەدر . بو قبیلدن اولەرق [ناپولیون انتیم] یعنی ناپولیونك خصوصیتی نامندەکی اثر، مشارالیهك تاریخ احوال خصوصیەسی اطلاقنه سزاوار اولەرق کوچوك بیوك هر درلو اعتیادینه متعلق فقراتی جامع اولدیغندن صرەسیله مطالعەسی حالنده عادتا ناپولیونله تا مکتبدن [سنت - الەن] آطەسنده ارتحالنه قدر برلکده بولنلمش گبی مشارالیهك هر حالنه واسطه اطلاع اولەجغی ایچون اصحاب مطالعەیه صرەسیله عرضنی مناسب گوردك .

✵

[ناپولیون بوناپارت] (۱۷٦۹) سنۀ میلادیەسی آغستوسنك اون بشنجی گونی قورسیقەدە آژاقسیو شهرنده تولد ایتمشدر . پدرینك اسمی [شارل بوناپارت] والدەسنکیده [لیتیتا راموّلینوّ] در .

والده‌سی کلیساده ایکن آغری حس ایتمکله درحال اوه عودت ایدوب ناپولیونی طوغرمشدر .

باباسی [شارل] طوسقانا اصلزاده‌لرندن ایمش . روایته گوره اجدادی [تره‌ویز] ده حکومت سورمش . حتی صکره‌لری آوستریا ایمپراطوری قزینی ناپولیونه تزویج ایلدیگی زمان « عائله‌سی بنمکی قدر اصیل اولدیغنه قانع اولمیه ایدم قزمی ویرمزدم » دیمش . ناپولیونك طفولیتی اثناسنده هپ ایشتدیگی شی اسکی قورسیقه وقایع حربیه‌سی، گوردیگی‌ده بونجه مصائبه قارشو والده‌سنك متانتی‌وادارهٔ عائله خصوصنده‌کی حسن تدبیر وغیرتی ایدی .

پدرینك ایراد سنویسی بیك بش یوز فرانقدن عبارت ایمش .

بوناپارت نامیله متعارف اولدیغی زمانده‌کی
یعنی ملازم ثانیلکندن قونسلوسلغنه
قدر اولان قیافتی

(ناپولیون) نامیله اشتهار ایتدیکی زمانده‌کی،
یعنی ایمپراطورلغندن وفاتنه
قدر اولان قیافتی

[شارل بوناپارط] غایت حلیم وَفقط او نسبتده‌ده اداره‌سز اولدیغی جهتله زوجه‌سنك الی آخرالعمر دوام ایتمش اولان خست فوق‌العاده‌سی سببیله قاری قوجه منازعه‌لری اکسك اولمز ایمش . حتی ناپولیون ایمپراطور اولدقدن صکره برگون والده‌سنه خستندن طولایی توبیخده بولندیغی وقت بیله « هنوز بر یره یرلشدیرلمیان چوجقلرم ایچون پاره برکدیریورم » جوابنی ویره‌رك [لوسی ین] ایله [ژه‌روم] دن طولایی ضمناً سرزنشده بولنمشدر .

(۱۷۷۶) ده قورسیقه‌ده حال سکونت عودت ایتدیگی زمان چوجقلره بر مسلك معیشت تعیینی بین‌الابوین موقع بحثه قونلدی. قورسیقه والیسنك برادرزاده‌سی اولان [اوتون] پسقپوسی مونسنیور [دوماریوف] بونلرك امدادینه یتشه‌رك بیوك اوغللری [ژوزف پوناپارط] ی پاپاس سلکنه داخل اولمق اوزره [اوتون] مکتبنه وَ [ناپولیون] ی ده بحریه‌یه آیره‌رق [بری‌ین] مکتبنه یازدیردی. لکن فرانسز لسانی گوزلجه اوگرنه‌بیلمك ایچون ابتدا ناپولیونك‌ده اوتون مکتبنه بر مدتجك دوامی تقرر ایتدی.

(۱۷۷۸) کانون اولك اون بشنجی گونی چوجقلر ایلك دفعه اوله‌رق والده‌لرندن آیرلدیلر. حین مفارقتده [لوسی‌ین عموجه] چوجقلرك تیزه دیو چاغردقلری خدمتجی قوجه قاری [مانوچیا] ناپولیونك ایمپراطورلغنده بیله ینه مشارالیه ایله سنلی بنلی قونوشان دادی [صاوه‌ریا] هپ حاضر ایدیلر. فلورانسه‌ده بر مدت توقف ایدیلوب ناپولیونك [بری‌ین] مکتبنه دخولی ایچون لازم گلان اصالت شهادتنامه‌سی آلندی. آیلق اوتوزنده [اوتون] ه مواصلت اولنه‌رق مکتبه دخول، کانون ثانینك ایلك گونی اقشامی وقوع بولدی.

ناپولیون [اوتون] ده اوچ بچق آی قالدی. فرانسز لسانی گرکی گبی اوگرنوب نیسانك یگرمی اوچنده [بری‌ین] مکتب بحریسنه مجاناً قید اولندی.

بوقدرجق بر زمان ظرفنده اوگرنیلان لسانك استعمالندن چکنمسی وَ هنوز اون سنه‌دن بری فرانسه‌یه التحاق ایدن بر مملکت اطفالندن اولمسی ناپولیونی دیگر ارقداشلری بیننده غریب گوستردیگی گبی، کندیسی ده موقعاً و ثروةً کندینه فائق گوردیگی صنف رفیقلرندن اوزاق طورمقده ایدی.

حتی (۱۸۱۱) ده یعنی ایمپراطورلغی اثناسنده برگون موسیو [قالنقور] ه « بن [بری‌ین] ده ایکن مکتب طلبه‌سی ایچنده الك فقیری ایدم. آنلرك جیبلری طولو اولدیغی حالده بنمکنده بر پاره یوق ایدی. بونکله برابر حالمی کیمسه‌یه آکلاتمامغه چبالار ایدم. اگلنمکدن، گولمکدن محروم ایدم. حسن‌حالمی هرکس تقدیر ایدردی اما، هیچ کیمسه بنی سومزدی » دیدیگی، ینه قالنقوردن مرویدر.

كنديسيله خوش كچينان وَ ابراز محبت ايدن يالكز (بورى ين) اسمنده‌كى چوجق ايدى‌كه، صكره‌لرى ناپوليونك مظهر توجهى اولمش وَ كتابت خصوصيه‌سنده بولنمشدر. ذاتاً كنديسنه هركيم مكتبده اظهار دوستى ايتمش ايسه التفاتندن محروم قالمامشدر. حتى آرقداشلرندن (لوريستون) جنراللغه قدر ارتقا ايلمش وَ كنديسنك پترسبورغده ايلچيسى اولمشدر .

(١٧٧٩) ده ناپوليونك عقل خواجه‌سى اولان معلم (دوپوئى) بالآخره (مالمه‌زون) ه حافظ كتب نصب اولنمشدر .

ايلك آيين روحانيسنى اجرا ايدن پاپاس (شارل) هيچ بر وقتده ناپوليونك نظر التفاتندن دوشمامش وَ (١٧٩٠) ده طوپجى ملازمى ايكن زيارتنه گيتديگى گبى ايتاليا اردوسى باش قومندانى ايكن‌ده مومى اليهى نزدينه دعوتله ابراز نوازش ايلمشدر . دها صكره برنجى قونسلوس اولديغى زمان دخى شارله بيك فرانق معاش تخصيص وَ اوصره‌ده يازديغى بر مكتوبه « سزك شايان امتثال اولان حسن حالكز وَ ويرمش اولديغكز نصايحكز سايه‌سنده بوگونكى موقعمى قزاندم . هروقت دعاكزه محتاجم » كلمات التفاتيه‌سنى درج ايتمشدر .

(برى ين) ده ايكن حسن خط معلمى اولان اختيار (دوپره) برگون (سن‌قلو) سراينه گله‌رك ايمپراطوره اون بش آى تعليم حسن خط ايلديگنى اخطار ايلمسى اوزرينه ناپوليون گوله‌رك « يازى اوگرتديگكز شو شاگردكزه باقيكز طوغريسى يا پك زياده شايان تبريكسكز » ديه‌رك بيك ايكى يوز فرانق ويرمشدر . (١)

رياضيات خواجه‌سى (پاترول) ١٧٩٥ ده ناپوليونله برلكده ايتاليا اردوسنده بولنمش وَ كتابتى خدمتيله مباهى اولمشدر .

برى ين ده‌كى مكتب قپوجيسى (هوته) بيله (مالمه‌زون) قپوجيلغيله بكام ايدلمشدر .

(١٨٨٣) كانون اوّلنك اون بشنده امتحانلرينى ويروب مكمل بر بحريه ضابطى اوله‌بيله‌جگنى هركسه تصديق ايتديرمش ايسه‌ده ، بحريه مكتبنه گيره‌بيلك ايچون

(١) چونكه ناپوليونك يازوسى پك فنا ايدى . للطابع

لازم اولان قوتلی التماسه مظهر اوله‌مامشدر . بناءً علیه (١٨٨٤) سنه‌سی ایلولنك برنده پارس عسکری مکتبنه قبول اولنغله، پارسه مواصلتله تشرین اولك اون طقوزنده مکتبه داخل اولمشدر . کیجه گوندز دوشنجه‌سی آژاقسیوده‌کی عائله‌سنك چکدیگی ضرورته منحصر اوله‌رق، ارقداشلرینك اکلنجه‌لرینه قطعاً اشتراك ایلمزدی . حالنك پك مکدّر وبو سببله مأیوس اولدیغنی گورن موسیو [پرمون] آره صره پاره اقراضنی تکلیف ایتدکجه « والده‌مك اوزرنده اوقدر آغیر یوك وارکه بن‌ده بر طرفدن ارقداشلرمك دیلنکلرینه اویه‌رق زائد مصارفه گیریشورایسه‌م زواللی قادین بر وقتده آلتندن قالقه‌ماز » جوابنی ویردی .

ناپولیونك باباسی شارل (١٧٨٤) شباطنك یگرمی دردنده واوتوز طقوز یاشنده وفات ایتدی .

ناپولیونك ملازم ثانیلکله مکتب حربیه‌دن نشأتی ١٧٨٥ سنه‌سی ایلولنك برنده وقوع بولمشدر . محل مأموریتی اولاز [والانس] ه مواصلتنده [مادمازل بو Bou] اسمنده بر اختیار قادینك اوینه مسافر اولمش ومأموریتی دوام ایلدیگی مدّت هپ اوراده ساکن اوله‌رق، آندن صکره‌ده هرنه وقت یولی والانسه اوغراسه قوجه قاری‌یی زیارت ایدرمش . ناپولیون والانسده‌کی اقامتی زماننده [قورسیقه تاریخی] عنوانیله برده کتاب یازمشدر . والده‌سیله قرداشلرینی گورمك ایچون اژاقسیویه گیتمگه اذن استیه‌رك، بر مدتجك آنلرله برابر وقت گچیردی .

١٧٨٨ ده [اوقسون] ه [Auxonne] مأمور اولدی . اوقسون‌ده ناپولیونك اوقاتی [لومبارد] اسمنده بر ذاتدن علوم ریاضیه تحصیلیله گچه‌رك، حتی ریاضیاته اولان انهماکندن طولایی بعضاً یمك زمانتی بیله خاطرندن چیقاردیغی مرویدر .

طعامی ایسه یالکز سوددن عبارت ایمش . بو حالیله برابر بورج ایتمدیگی گبی معاشی نه ایسه آنی حسن اداره ایلر ایمش . درسلرینه اولان دقتی فوق‌العاده اوله‌رق، درسدن چیقدقدن صکره‌ده اوگون معلمك اوگرتدیگنی آکلامیان ارقداشلرینه تعلیم ایتمگی‌ده پك سور ایمش .

بو حالی معلملرنجه نظر خشنودی ایله گورلمکده اولدیغی یینه کندینك عمجه‌سی

موسيو [فەش] ە ٢٢ آغستوس سنه ١٧٨٨ ده يازديغى بر مكتوبدن آڭلاشيليور. مكتوب شوصورتله تحرير ايدلمشدر : « عموجەجغم! بزم جنرالك حقمدەكى حسن توجه و تقديرينه دليل اولمق اوزره بنى بر پوليغون انشاسنه مأمور ايتديگنى وَ اون گوندر كيجەلى گوندزلى ايكى يوز عملەنك باشى اوجنده وَاوزون اوزون حسابلر ايچنده مشغول اولديغمى خبر ويره‌بيلورم . بو حال يوز باشيلرى هپ حدتلنديردى. گويا ايچلرنده بو ايشى گورەجك كيمسه يوقمش گبى جنرالك بنم گبى بر كنجى انتخابنه چوق قيزديلر . بونلرك بكا هيچ طوقنور يرى يوق . اصل بنجه انديشه ايديلەجك برشى وارسه اوده صحتمك تام اولامسيدر » شو صوڭ فقره دخى ناپوليونك صحت تامه اوزره اولمديغنى گوستر . ينه والدەسنه يازديغى ديگر برمكتوبك « بوراده چالشمقدن غيرى بر اكلنجەم يوقدر ؛ خستەلگمدن برى پك آز اويويورم . غدامده گونده بر كرّه ييديگم يمگه منحصردر » فقرەلرى كندوسنك [اوقسون] ده چكورديگى عمرى مكملاً آڭلادير .

اشته بو كيفسزلك وَعائلەسى اركانى گورمك اشتياقى ناپوليونى برايكنجى مأذونيت طلبنه مجبور ايتمكله وَاستدعا ايلديگى مساعده دخى ويرلمكله ناپوليون [والانس] وَ [مارسليا] طريقلريله ايلول ايچنده [آژاقسيو] يه گيتدى . وَمدّت مأذونيتنى درت ماه دها تمديده موفق اولمغله [اوقسون] ە آنجق ١٧٩١ كانون ثانيسنده عودت ايدەبيلدى . لكن بو سفر ناپوليون گيتديگى گبى يالڭز عودت ايتميوب اون اوچ ياشندەكى برادرى [لوئى] يى ده برلكده گتوردى . مقصدى ده سكز چوجقله طول قالان والدەسنك بار تعيشنى ممكن مرتبه خفيفلتمك ايدى .

ملازم ثانيلگه مخصوص اولوب، شمديكى حسابله آنجق طقسان ايكى فرانق ايدن بر معاش ايله اسكيدن يالڭز كنديسى چكينوركن شمدى او پاره ايله برده قرداشنى بسلمك مجبوريتى حاصل اولمغله، استيجارينه مجبور اولديغى ايكى كوچوك اوطەنك كراسى داخل اولديغى حالده فقيرانه تعيشه باشلادى .

بو اوطەجقلرك برندەكى اشيانك بر كهنه قاريوله ، بر ماصه ، بر قاچ كتاب ، بر صندوق ، ايكى صنداليەدن عبارت بولنديغى وَبو اوطه دخى بالآخره دنيايى تير تير

تترەتمش اولان فرانسه ایمپراطوری ناپولیون بوناپارطك اوطەسی اولدیغی ملاحظه ایدیلورسه حالك غرابت فوق العادەسی وهلةً میدانه چیقار ! هله او یمگی ایکی قرداش برلکده پشیرملری وَالبسەیی ینه کندیلری سپورملری‌ده بشقه . بو حالده ایکن ینه ناپولیون اکمال هنر و معلوماتدن وّ برادری لوئینك تربیەسنه صرف همتدن گیرو طورمامشدر . حتی آندن یگرمی سنه صکره ایمپراطور ناپولیون برادری لوئیدن شکایت ایتدیگی صره‌ده موسیو [قولنقور Caulaincour] ه « ملازملك معاشمله تعلیم و تربیەسنه بوقدر چالشدیغم شو لوئی یوقمی، آنك ایچون نه زحمتلر چکدیگمی، نەلردن محروم قالدیغمی تصوّر ایده‌مزسك . بوگاده بر یره گیتمامکله قهوه‌خانەلره آیاق آتمامقله، قوری اکمك یمکله وَالبسەلرمی چوق طیانسون دیو کندم سپورمکله موفق اولدم . » دیمسی وَبیاك فرانق معاشنك ادارەسنه عدم کفایتندن شکایت ایلیان برمأموره : « افندی بودیدیکلرگی هپ بیلورم . بن ملازم ثانیلك شرفیله مشرف اولدیغم وقت قوری اکمکله تغذی ایدوب فقر وضرورتمی کیمسەیه گوسترمدیگم گبی، بنم یوزمدن ارقداشلرمك محجوب اولمسنی‌ده ارزو ایتمزدم » زمیننده جواب ویرمسی بودرلو تعیشی حقنده‌کی روایاتی تأیید ایلکده بولنمشدر .

۱۷۹۱ مایسنده ناپولیون والانس‌ده‌کی دردنجی طوپجی آلاینه مأمور وَرتبەسی‌ده ملازم اوللگه ترفیع ایدلمکله اوقسونی ترکه مجبور اولدی . ناپولیون قونسلوسلغی وَایمپراطورلغی زمانده اوقسون‌ده دوستلرینه وَحمایەلرینی گوردیگی آدملره‌ده ایولك ایتمکدن گیرو طورمامشدر . نته‌کیم جنرال [تەیل Teil] والانس، طولون قوماندانلقلرنده بولندیغی گبی، اوغللری‌ده [سنت الن] آطەسی وصیتنامەسیله یوز بیاك فرانق صاحبی اولمشلر وَارقداشی اولان [مارسقو Marescot] یی‌ده جنراللغه ترفع ایلمشدر .

ناپولیون محل مأموریت جدیدەسی اولان والانسه برادری لویی ایله برابر گلدی . احباب قدیمەسنی برر برر زیارتله اوقسون‌ده اولدیغی گبی بورادەده فقیرانه یشامغه دوام ایتدی . برمدّت صکره اوچنجی دفعه اولمق اوزره قورسیقەیه عزیمته اذن ایستدیسه‌ده میرآلایی مساعده ایتمدی . فقط حقنده هرآن اثار توجه

وصحابت گوسترن جنرال [تەویل] ناپولیونك بو استدعاسنك‌ده حصولنه اظهار روی موافقت ایلمکله ، ایکی برادر ۱۷۹۱ تشرین اوّلنك ایلك گونلرنده آژاقسیویه مواصلت ایتدیلر . بو دفعه ناپولیونك قورسیقه‌ده‌کی مدّت اقامتی همان بر سنه قدر سوردی . لکن بو اثناده‌ده بوش قالمیوب مشهور [پاؤلی Paoli] نك تدویر ایتدیگی دولاب عصیانه قارشو حکومت طرفندن تسلیح ایدیلان عساکره ضابطلك ایتمش وَحتی دشمنلری طرفندن علیهنده واقع اولان اسناداتی دخی بالذات پارسه عزیمتله دفعه وَ امور حربیه ناظری نزدنده استحصال برائته موفق اوله‌رق ینه قورسیقه‌یه عودت ایلمشدر .

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

املا بحثی

براز زماندن برو غزته‌لرده ـ باخصوص لساننمزی گویاصورت غالبه‌ده ترکجه کلماتله یازمق طرفداری اولان اقدام غزته‌سنده ـ املامزه دائر بحثلره تصادف اولنمقده‌در.

ابتدا شوراسنی آڭلایه‌لم، یاخود آڭلاده‌لم: بر قومڭ لساننی تلاحق آرا وافکاردن زیاده اذهان وافکاره دخی حکم وتأثیری مسلم اولان تلاحق ادوار واعصارڭ گوستردیگی لزوم، تعدیل واصلاح ایدر. بوڭا ایسه بذاته لساننمزڭ کندیسی شاهددر. بوندن آلتی عصر اوّل یازلمش آثاره باقلسون، املاده‌ده، کلماتده‌ده، معناده‌ده بو فرق ظاهر اولور. زمانله املا کندی کندینه دگشمك لزومنی گوسترر. ابتدا تلفظی لسانه ثقیل گلمگه، شکلی گوزه اوقونماز صورتده گورنمگه باشلار. صکره کلمه‌لر بگنلمز وَبناءً علیه تلفظ وتحریردن مهجور اولور.

بو تبدّل یالکز (حروف املاسی مکمل اولمیان) ترکجه‌یه منحصردر ظن اولنمسون. دور کمالنه قدر هرلسان بو تبدیل واصلاح قانوننه تابع اوله گلمشدر. بوگون بزم ایچون بر حرفنه تعرّضه امکان اولمیان کلمات عربیه‌ده دخی ادوار ـ اوّلیه‌ده حال تماميله بویله ایدی. مثلا عربیده (حیوة) (زکوة) (صلوة) گبی کلمه‌لری شمدی بعض فرقهٔ عرب (حیاة، زکاة، صلاة) صورتلرنده رسم ایدرلر. نته‌کیم بزده بو کلمه‌لری هر ایکی صورتله‌ده تحریر ایدرز. حتی بو کلمه‌نڭ مشتقاتندن اولان (حیوان) کلمه‌سنڭ اصلی (حییان) صورتنده یازیلور وَاویله

اوقنور ایدی . مؤخراً یاء ثانیه واوه ابدال وَبناءً علیه حیوان صورتنده استعمال اولندی . بونلره مماثل دها یوزلرله الفاظ عربیه واردر .

فرانسز لساننه آشنا اولانلرمزك معلومیدرکه بوندن یوز سنه اوّل او لسانده دخی بعض کلماتك املاسی شمدی مرعی ومتداول اولان املایه مغایر ایدی . مثلا شمدی Maison صورتنده یازیلان کلمه یوز سنه اوّل Moison وَشمدی Anglais صورتنده یازیلان کلمه اوزمان Anglois شکلنده یازیلور ایدی . بوگون دخی [په] [آش] حرفلرینك اجتماعندن حاصل اولان [ف] صداسنی شامل کلمه‌لردن مثلا Bosphore وَ Télégraphe وَ Photographe گبی لفظلری Bosfore وَ Télégrafe وَ Fotografe شکلرنده یازانلر بولنیور . شبهه یوقدرکه بواستعمال گیدرك السنهٔ غربیه‌نك کافه‌سنده جاری اوله‌جقدر . نته‌کیم اسقاندیناو وَاسلاو لسانلرنده کندی الفبالرنده‌کی [ف] حرفیله یازلمقده‌در .

کذا فارسیده دخی بعض کلمات بوندن یوز سنه اوّل املای دیگرله یازیلور ایدی . مثلا [آبستن] [آشفتن] گبی کلمه‌لرده‌کی الف ممدوده‌لر ایکی الفله [اابستن] [ااشفتن] صورتنده رسم ایدیلور ایدی .

فقط بر لسانك مجموع الفاظنه نسبةً بو درلو تغیراته اوغرامش کلمه‌لر شذوذدن معدوددر .

بر لسانك املاسنده آز چوق تغیّرات اجراسی ایچون هرشیدن اوّل قاعدهٔ لسانه مراجعت اقتضا ایدر . یوقسه هر النه قلم آلان کاتب افندینك بر لفظی سکون وحرکاتنك ذهنجه اویان بر شکلی ایله یازمسی بر لسانك املاسنی اصلاح ایتمز . بلکه افساد ایدر . چونکه قاعده برطرف ایدیلوبده کیفه اتباع ایدیلور ایسه هرفرد املاده کندی کیفنی دستور فصاحت عد ایتمکده معذوردر . او حالده ایسه نه کیمسه کیمسه‌نك یازدیغنی اوقویه‌بیلور ، نه‌ده کیمسه‌نك کیمسه‌یه تعریضه حقی اولور .

شمدی برازده گرچکدن اوستادمز اولان ذواتك املا بحثنده وقتیله میدانه قویمش اولدقلری ملاحظات واقفانه‌یی نقل ایده‌لمده اقتضا ایدرسه بزده مطالعه‌مزی علاوه وذیل ایدرز :

✲

« اکثر لسانلرده یازی سامعه ایچون اوقنور ؛ فقط نظر ایچون یازیلور . بزده‌ده حال بویله‌در . مثلا [اولدوغندن] دیرز [اولدیغندن] یازارز .

« هیچ شبهه یوقدرکه بو اعتیاد مجرّد بر کلمه‌یی بشقه درلو سویلیوب، بشقه درلو یازمق مراقندن حاصل اولمش برشی دگلدر . بو یولده اولان تغییرلرك بر طاقمی افعالده قاعدهٔ تصریفی بوزمامق ایچون التزام اولنیور . مثلا ترکجه‌ده ماضیٔ مفردك لام‌الفعلنده [یا] بولنور دینلمش ، [اولدی] کلمه‌سی [اولدی] یازلمش . بر طاقیده کلمه‌لرك مأخذ اشتقاقنی غائب ایتمامك ایچون عربی وَ فارسی وَ یاخود اسکی ترکجه‌ده نه حالده ایسه او حالده ابقا اولنمش : سنامکی دینیلیور [سناء مکّی] یازیلیور . منکشه دینیلیور [بنفشه] یازیلیور . داغ دینیلیور . [طاغ] یازیلیور .

« واقعا املانك حفظی هرلسانده جاریدر ؛ فقط معارفجه ایلرولمش اولان اقوامده برکرّه املا تعیّن ایتمش وَ تحریری تلفظه مطابق اولمیان شیلر ایچون بین‌العلما مباحثه‌لر کچه‌رك ، اودرلو مخالفتلرك یا وجودنده بر لزوم وَ یاخود دفعنده بر محذور تعین ایتمشدرده آندن طولایی بولندقلری حال اوزره ابقالری التزام اولنمشدر .

« املایی تعین ایده‌جك بر قاعده وَ یا لغت کتابی موجود اولمدیغی حالده بر کاتب بزده ایسه چارچوبه یرینه [چرچوه] یازسه وَیاخود [چاماشیری] جامه‌شوی یازمسه بیاغی ناموسه طوقنه‌جق بر ردائت ارتکاب ایتمش قدر تعریضه اوغرار . برکرّه مسئله‌یی تدقیق ایده‌لم : افعالك قاعدهٔ تصریفی محافظه اولنمدقجه حفظ وتعلیمده بیك درلو صعوبتلر چکیله‌جگندن، تسهیل املا ایچون تصریفی قاعده‌سندن چیقارمق بر وقت جائز اوله‌ماز . فقط قاعده، صرف یازانلرك ارادهٔ کیفیه‌سندن حاصل اولمز . افعالك طبیعتندن استخراج اولنمق لازم گلور . مثلا ، افعال ترکیه‌نك ماضیٔ مفردنده دائما لام الفعلك [یا] اولمسی قاعده مقتضیاتندن دگلدر . ماضیٔ مفردك لام الفعلی یا اولور ؛ اگر ماقبلنده‌کی حرکه [فتحه] وَ [کسره] اولورسه . [واو] اولور اگر ماقبلنده‌کی حرکه [ضمه] اولورسه .

دیمك كه لسانمزده املانك تلفظه مغایرتی قاعده اقتضا ایتمیور ؛ بز التزام ایدیورز .

*

« اسمایه گلنجه : اصل ترکجه اولان وَ ـ عربی مستثنا اولمق اوزره ـ السنهٔ سائره‌دن آلنان کلمه‌لرده مأخذ اشتقاقی حفظ ایچون تکلف اختیارینه هیچ احتیاجمز یوقدر. بخاراده درده (تورت) وَعربکیرده دوده (طوت) وَقریمده گیتمگه (قایتمق) دینلمکله بو کلمه‌لر ایچون استانبولك تلفظنه مغایر بر املا اختیار ایتمك نه‌دن لازم گلسون ؟ چرچوه‌یه (چارچوبه) دینیلورده مسمانك درت تخته‌دن مرکب اولدیغی آکلاشیلورسه نه‌فائده‌حاصل اولور ؟ انکلیزجه‌دن (ستیم) کلمه‌سنی آلمشز (اسلیم) یاپمشز. شمدی ستیم (بخار) معناسنه‌در دیه‌رك کلمه‌یی اوشکلده یازمق ایچون مجبوریت تصور ایتمکه برسبب وارمیدر ؟ بالعکس بر ایکی عصردن برو لسانمز بوقدر نزاکت بولدی . بو یقینلرده ادبیاتمزده اولدقجه بر شیئه بکزه‌مگه باشلادی . لسان عثمانینك املای صحیحی شمدیکی تلفظ اوزرینه بنا ایدلملیدر .

« یوقسه لسانمزی بوقدر لطافتله سویلرکن قریمده تلفظ اولندیغی غلظتله سویلمك فسی کونده‌لکه حصر ایدرك ایام رسمیه‌ده تاتار قالپاغی کیمك قبیلندن اولور .

« مأخذ کلماتی بیلمك مباحث فنون وَدعاوئ حقوقده نزاع لفظی‌یه ممکن اولدیغی قدر آز میدان براقمق ، وَادبیاتده الفاظ مشترکه‌نك کوچك کوچك فرقلرندن قاچینه‌رق وضوح کلامه ممکن اولدیغی قدر زیاده مقتدر اولمق ایچوندر .

« بزده ایسه اصل ترکجه اولان کلمه‌لرده فن وَحقوقه متعلق بر اصطلاح اولمدیغی گبی ، حکم وقوتلرنده اولان فرقی عوامده بیلور . ترکجه الفاظده قوللاندیغمز املانك وضع اولندیغی زمان موجود اولان حکم وقوتی شمدی بلکه علی العموم دکشمشدر .

عربیدن بشقه لسانلردن آلدیغمز کلمه‌لریده استدیگمز معناده ، استدیگمز قوتده قوللانوب طوریورز . حتی فارسیدن ترتیب ایتدیگمز وصف ترکیبلرك ، اضافتلرك

مراد ایتدیگمز معنالری افاده ایتملری ترکجه ایچنده بولنملرینه متوقفدر . بناءً علیه بونلردن آلدیغمز سوزلری استدیگمز گبی یازارسه‌ق هیچ بر محذور ترتب ایتمز .

یالکز مسئله عربینك تغییر املاسنده قالیور . عربی ، لسانمزك مرجع اصطلاحاتی وَادبیاتمزك خزینهٔ ثروتی اولمق جهتیله آنده مأخذی غائب ایده‌جك بر تغییر اجراسنه قالقیشورسه‌ق ، علم وکتابتی خراب ایدرز . زیرا کلمات عربیه تلفظ اولندیغی گبی یازلمغه باشلانسه ترکجه‌ده [ثا] وَ [ذال] وَ [ظا] گبی بر طاقم حرفلری موجود اولمدیغندن ، اکینجیلك معناسنه اولان [حراثت] حراست وَمحذور ایله محظور [مخزور] شکلنده یازیله‌جق . بو حالده مثلا بر چفتلك مقاوله‌سنده [حراست] کلمه‌سی گورلدیکی حالده مقاوله چفتلکی اکوب بیچمکه‌می دائردر ؟ یوقسه حفظ ایتمگه‌می متعلقدر ؛ نه‌دن آکلاشیلور ؟ وَیاخود بر مقالهٔ ادبیه‌ده [مخزور] کلمه‌سنه تصادف ایدیلورسه خطر وَیا مانع معنالرندن هانکیسنی افاده ایتدیکی نصل بیلنور ؟

« عربیده بزم مخرجلرینی برلشدیردیگمز حروفی حاوی اولان کلمه‌لر تصریفاتیله دوشنیلورسه املانك بو صورتله تغیرندن حاصل اوله‌جق التباسلر حدسز ، حسابسز گورینور . بوکا بناءً حروفك حالی اوزره ابقاسندن بشقه چاره یوقدر . قواعد کلیه‌دندرکه ، بر نقصان ، دها شنیعنه دوشمك اضراری موجود اولنجه ابقا اولنور . مع مافیه اعتقادمزجه اونقصانك‌ده پك اهمیتی یوقدر . زیرا ظن ایتمیزکه بر آرناود وَیا روم ، بش آلتی سنه چالشمدقجه ترکجه اوقویوب یازمغه مقتدر اوله‌بیلسون . ذاتاً آندن آز مدتده هیچ بر لسان اوگرنیله‌مز . بش آلتی سنه لسان عثمانی ایله اوغراشان بر آدمده البته عثمانك املاسنی ، سین وَیا صاد ایله تصوّر ایتمز .

— —

شو مقاله‌دن منفهم اولیور که کلمات عربیه مستثنا اولمق اوزره لسانمزڭ املاسنجه صرف شیوه‌مزه موافق صورتده بعض تغییرات معقوله ایله تعدیل واصلاحه جواز واردر. فقط بو جوازی سوء استعمال ایله دیلمزه خوش گلان وَ یا کلمیان هر کلمه‌نڭ صورت املاسنی تغییره چالیشورسه‌ق، یکیدن بر فائده کوره‌مدکدن بشقه اسکی حیراتیده برباد ایتمش اولورز.

ازجمله شو [بشقه] کلمه‌سنی بر آز وقتدن برو بعض نوظهوران معارف [باشقا] وَیا [باشقه] صورتلرنده رسم وتحریر ایتمکده‌درلر. بیلمیزکه بشقه‌یی اوته‌دن برو مضبوطمز اولان شکلده یازمقدن شمدی‌یه قدر نه ضرر کورلمش؛ شمدیکی شکل عجیبتدن نه منفعت متصوردر؟ باخصوص بشقه لفظنڭ هانگی کلمه ایله التباسنه احتمال واردر. حال بوکه [باشقا] [شقاوت ایله] معناسنه اولان [باشقا] ایله [باشقه] دخی (بامکتوب) ایله التباسدن نصل قورتیلور؟ حال بوکه لسانی بیلان [بشقه] یی بشقه درلو اوقومغه مقتدرمیدر.

بوذواتڭ بر طاقمیده [نصل] کلمه‌سنی اصلی [نه اصل] اولدیغنه حرمةً [ناصل] وَصکره‌یی [صوڭ] کلمه‌سندن مشتق اولدیغی ایچون [صوگره] یازمقده‌در. حال بوکه ینه آنلر [نه‌قدر] کلمهٔ مرکبه‌سنی کلمهٔ واحده گبی [نقدر] شکلنده رسم ایتمکده‌درلر.

اسلافمز البته [صکره] نڭ صوڭدن مأخوذ اولدیغنی بیلمکده بزدن اعلم ایدی: حال بوکه هیچ بر کلمهٔ اخرا ایله التباسنه احتمال اولمدیغی ایچون اختصار مقصدیله واوی حذف ایدرك قوللانمشلر. [نه اصل] لفظی دخی بوقبیلدندر. فقط بوگون هیچ بر شهری یوقدرکه [نصل شی] دیه‌جك یرده [نه اصلدر اوشی] دیسون. زیرا بر شهرینڭ تلفظی ایله آزربایجان شیوه‌سی آره‌سنده مناسبت تصورینه امکان یوقدر. بز بوگون [نصلی] نه گبی مقامنده قوللانیورز. [اصلی نه اوله] معناسنه دگل.

سویلندیگی گبی یازلمق دخی هر کلمه حقنده جاری اوله‌ماز؛ مثلا ید معناسنه اولان [ال] ایله اجنبی معناسنه اولان [ایل] کلمه‌لرینی بربرینه قارشدیررسه‌ق

« ایلدن گلان او گون اولماز ــ ایل ایچون قیو قازان اڭ ابتـدا کندی دوشر » مثللرینڭ حکمنی زیر وزبر ایتمش اولورز .

شناسی مرحوم ضروب امثالی قید ایتمش اولدیغی مجموعه‌ده یبانجی معناسـنه اولان [ایلی] کاملاً دست معناسنه اولان [ال] رسمنده یازمش . حال بوکه سفیر معناسنه‌اولان [ایلچی] یی باب مخصوصنده الفدن صکره یا ایله [ایلچی] قید ایتمش . اوته‌ده عوام شیوه‌سنی محافظةً اصلی فدا ایتمش . بریده ایسه [یبانجینڭ گوندردیکی آدم] معناسنه اولدیغی ایچون مأخذ اشتقاقی محافظه ایلمش .

بعض مطبوعاتده گوردیکی اوزره [اوگرنمك] دن [اوگرت] امر حاضرنی [اویره‌ت] رسمنده یازیورلر . شمدی بر کلمه اصلندن بوقدر آیریلور ایسـه آرتق اصلاح املا نامنی ویرمکه انسـانڭ نصل دیلی وارير . باخصوص « قاش یاپارکن گوز چیقـارمق » قبیلندن اولان بودرلو تغیرات عجیبـه‌ده نه لطافت وَهله نه گبی سهولت ومنفعت متصوردر ؟

حال بوکه [اوگرت] امر حاضرینڭ که حقیقتده امر مرکبدر . مادهٔ اشتقاقی [اوکور] در . ترکجه‌ده ایسه [اوکور] تعلیم معناسنه‌در . وَآنڭ‌ده مادهٔ اصلیه‌سی [اوك] در . اوك ایسه صدر معناسنه‌در . بناءً علیه اوکور نقش صدردرکه معنای لازمیسی تعلیمدر. وَبناءً علیه اوگرت امرحاضری [اوکور ایت] مخففیدر. شمدی بوکافی یایه ابدال ایله برابر، برده ها عـلاوه ایدرك [اویره‌ت] یازارسـه‌ق کلمات ایچون هرلسانڭ اصل الاساسی اولان مشتقات نره‌یه کیدر . صکره برلسانڭ کلماتی اغتشاشاتدن نصل قورتیلور ؟

اوائلنده طاء ایله مضبوط اولان کلمات ترکیه‌یی دال ایله یازمق استیورلر . طاغی [داغه] طاولی [که طبل محرفیدر] داوله ، طقوزی [دوقوزه] طولایی‌یی [دولایی] یه تبدیل ایدیورلر . بو تغییرات سهولت قرائت ایچونمی ، یوقسه شیوهٔ تکلمده التزام ظرافت ایچونمی اختیار اولنیور اوگرنمك استرز ؟ سهولت قرائت ایچون دینلورسه طایی داله ابدالدن اونتیجه چیقمـاز . مادام که طاغده بر حرکه واردر، اسـتر طاء ایله یازلسون استر دال ایله یازلسون اوقونمسی بردر . صداسنڭ ثقیل

وَيا لين اولمسی ايچونسه عربيده‌كی ثالری ، ذالری ، ضادلری سين ، زاء ، دال وَيا ظاء گبی تلفظ ايديشمزدن نه ضرر گورديگمزی سؤال ايله برابر ، آنلر بو يولده تلفظ اولنوب كتدكجه بريكيلركْ دخی ابقاسنده بأس اولمديغنی وَچونكه بالاده‌كی (يازی گوز ايچون يازيلور ؛ قولاق ايچون اوقونور) دستوری مسلم اولدقجه ، بو گبی استثنالركْ هيچ تأثيری اوله‌میه‌جغنی بياندن گيرو طورميز .

(مابعدی نسخهٔ تاليه‌ده)

ابوالضيا توفيق

عالم مثال یاخود شیخ محی الدین عربی

عالم مثال چوقدنبرو عرفای ملل نظرنده تجلی ایتمش بر مسئله‌در . اسکی یکی همان هرملتده بو عالمه دائر سوزلر اولمش وَدرلوناملرله یاد وتوصیف اولنمشدر . بالخاصه بزم اکابر اسلام وَ عرفای صوفیه طرفلرندن بو بابده بعض مشاهده‌لر ظهور ایدرك علمای ظاهرك انظار مؤاخذه‌لرینی جلب ایتمشدر . واقعا مسئله اگر مادّی، یاخود نظری اولسیدی بلکه شمدی‌یه قدر انظار علماده حل اولنمش بولنوردی. فقط چاره‌سز ؛ چونکه معنوی ونهایت حدسیدر . بز بوراده شو عالم غیب ومثالك حقیقتنه، شئون واحوالنه دائر کندیلگمزدن برشی یازمیه‌جغز . چونکه مسئله فکر ونظرمزه صیغمیورکه، آکا عطف نظرله فکرمزی سوق ایده‌بیله‌لم . شوقدرکه بو بابده شرق وغرب عرفاسی طرفلرندن اوّل و آخر یازلمش ، سویلنمش بعض افکار ومطالعاتی ارباب فکرك انظار وجدان وعرفانلرینه عرض ایده‌جگز .

بوگون یکی اوروپا ایچنده بر جماعت قیام و ظهور ایدرك بزم اسکیدن بری [عالم مثال] [عالم اشباح] یاخود [برزخ ارواح] دیه گلدیگمز شو عالم غیبه آنلر [سطح نجمی] [فلك نجوم] تسمیه ایتمشلر وَ حقیقت و شئوننه دائر بعض معالم سویلمکله طبیعیون علمانك تعریض و استهزالرینه هدف اولمشلردر . طبیعی ! شو عالمی مطالعه ایدن ذوات دخی بزم گبی حسیات وجدانیه وَخاطرات فکریه‌لرینه مراجعت ایدرك کیم بیلور بلکه شو عالمه منسوب برعارف، یاخود بر خبر گوروب ایشتدکلرینی تخطر ایده‌جکلر وَ کندی کندیلرینه امر وجدانیلریله بر حکم

ویروب دوشنه‌جکلردر . بز بوراده شو نقل افکار بحثنده ترتیب طبیعی‌یه رعایت ایتمه‌رك اوّلا یکیلردن باشلایه‌جغز ، یعنی مصرك « المقتطف » جریدهٔ علمیه‌سنده گوریلان بر مقاله‌یی نقل و ترجمه‌دن صکره عرفای اسلامك دخی افکار ومشاهداتنی قید واملا ایده‌جگز . تاکه ارباب مطالعه دخی شو ایکی فکری گوزلجه تطبیق ومقایسه ایدرك آره‌لرنده‌کی فرق وتفاوتلری مشاهده بیورسون . علاوه ایده‌لم که شو عالم غیبه دائر المقتطفك بیاناتی برخلاصه اولمقله برابر ، قدمایه شرح اوله‌جق بعض تفصیلاتی دخی شاملدر . گویاکه ترقی قانونی شو عالمده دخی حکمنی اجرا ایدرك کندینی گوسترمشدر : المقتطف ، مقاله‌سنه شو عنوانلری قویمش وشویله باشلامشدر « عالم الغیب او برزخ الارواح »

عالم غیب « یاخود برزخ الارواح »

« لاحس للجسم بعدالموت نعلمه : فهل تحس اذا بانت عن الجسد »

جسمك روحدن صکره حسّی یوقدر بونی بیلورز ؛ فقط روح جسددن آیریلنجه عجب حس ایدرمی ؟ ایشته اصل مسئله بودر . بو بیتك ناظمی « ابوالعلاالمعری » دن اوّل وصکره دخی افکار عالم بو مسئله ایله مشغول اولمشدر .

جمله عالم شویله قائلدرکه روح ، بعدالموت حس ایدر ، متأثر اولور ، جزا گورر . هرکس شو حیات دنیاده نه یاپمش ایسه بالآخره جزاسنی بولور .

اکثر ناس دیرکه

ولو انّا اذامتنا ترکنا : لکان الموت راحة کل حیّ

ولکنّا اذا متنا بعثنا : ونسأل بعده عن کل شیّ

« اگر بز اولنجه همان ترك اولنیورسه‌ك اوحالده اولوم هرصاحب حیات ایچون محض راحت اوله‌جقدی . لکن بز اولنجه تکرار دیریلوب بعث اوله‌جغز . صکره‌ده هرشیدن مسئول اولوب قاله‌جغز » .

ایشـته ادیان منزله نك مداری بودر . بزم تربیـه اولندیغمز اخلاق و آدابده بویله‌در . فیما بعد اولادمزی دخی بویله‌جه تربیه ایدوب گیده‌جگز .

اگر شو اعتقاد اولمسـیدی حیات دنیانك دخی قیمت وفضیلتی اولمیه‌جقدی ! او حالده هرکس، هر درلو جرم وفنـالق ارتکابنی ـ طویولمقدن امین اولدقجه ـ مباح و آسان عد ایده‌جکدی .

دنیاده کیمسه خیر و حسناته ـ فائده گورمدکجه ـ میل واحسان ایتمیه‌جکدی . لکن شو « حس بعدالموت » مسئله‌سنی تسلیم ایتمك هرکسه آسان دگلدر .

بو سببله درکه اکثری شبهه‌دارانی علما وفلاسفه‌دن بولورسکز . حتی شیخ الفلاسفه « فلاطون » « محالدرکه انسان اولدکدنصکره‌کی احوالنی بیلسون، مگرکه آگا بر مرشد سماوی هدایت وارشاد ایلیه » دیمشدر . اشته ادیانك دخی مفادی بویله‌در؛ یعنی ماورای موتی بیلمك، اوجهتی کندیلگمزدن ادراك ایلمك اقتدارمزك فوقنده‌در. بلکه شو « علم » (بماورای موت) آنجق بروحی سماویدر .

بو جمله ایله برابر بوگون بر جماعت قالقوب دیورلرکه « بعض آدملرده قوای عادیه‌دن بشقه برقوّت واردرکه، بوقوّتله ماورای موتی دخی ادراك ایدرلر . بونلر شو قوهٔ فوق العاده‌لریله بزم عالمك (ماوراسنده) دیگر بر عالم دها ادراك ایدیورلرکه خلقك نفوسی (وارواح) اورایه انتقال وکافهٔ اعمال وافعالی اوراده تمثل وارتسام ایلر. انسان، بزم عالم دنیاده هرنصل برفعل ایشلرسه او دیگر عالمده دخی برنظیری کندی کندینه ایشلنور حاصل اولور .

بوراده نه یاپیلور، ایجاد اولنورسه اوراده دخی عینیله برمثلی وجودپذیر اولور. نصل که ترازونك برگوزنی ایندیروب قالدیره‌جق اولورسه‌ق دیگر کفه‌سی دخی کندیلگندن اویله‌جه ایnr قالقار .

بز شو مسئله‌یی ایضاح ایچون بوگون بو جماعتدن بریسـنك یازدیغی سوزلری بیان ایده‌لم : کاتب دیرکه « فرض ایدگزکه انسـانلر گورر گوزدن محروم اوله‌رق خلق اولنمشلر. اجسامی عیان، بیان گورمیورلر، اشیایی بربرندن تمیز ایده‌میورلر. الوانی دخی گوزلریله ادراك ایدوب بیلمیورلر . یالگز نور وظلمتی شـویله بللی

بلورسز فرق ایدیور؛ یعنی بزم بعض وقت گوزلرمزی یوموب طوردیغمز زمانلر حس ایدەبیلدیگمز درجەسیلە ادراك ایدیورلر.

« بو حالدە ینە برچوق خصوصـاتدە ینە شمدیکی گبی اولورلر. شمدی یاپمقدە اولدقلری برچوق ایشلری ینە یپارلر. قوای عقلیەلری دخی شمدی ادراك ایلدیگی شیلرك برچوغنی ینە بویلەجە ادراك ایدوب گیدرلر. چونکە « تمییز الوان » قوتنك (باصرەنك) فقدانی برچوق اموردە مضر دگلدر. لکن فرض اولنسـەکە شو « کورلر » میانندن بریسی ممتاز اولمش؛ یعنی بریسنە باصرە (تمییز الوان) قوتی بخش اولنمش. آرتق قرەیی، بیاضی سچیور. یشیلی، قرمزی یی گوروب فرق ایدەیور. ایشتە بو آدم دیگر کورلرە (ارقداشـلرینە) « شو قرمزی چیچك اوتەکی صـاری گلدن گوزلدر » دیەجك اولسـە طبیعی! هپ بر آغزدن آرقداشـلر گولەجکلر. بزم آغا هذیان ایدیور؛ دیەجکلردی. چونکە بو آدم اولمدق برشی ادّعا ایدیور!

« مثلا دیسە کە بن الیمی طوقندیرمقسزین شویلە بر نظرلە سود ایلە بالی شراب ایلە (سیاه) مرکبی فرق ایدر آگلارم. ینە طبیعی! زواللی قاچرمش، چیلدیرمش دیەجکلردی!. بردە شویلە فرض ایدك: اوت هرکس گوزلیدر؛ نظرلری تمامدر. آنجق سامعەدن محرومدرلر. کیمسەلر برسس ایشیدەمز. فقط بودها فنا! چونکە بو محرومیت ترقیات عقلیەیی عظیم رخنەلرە اوغرادر. او وقت لغات والفاظك هیچ اهمیتی قالمز. مع مافیە ینە خلق یرلر، ایچرلر. نە قدر صاغر اولسەلردە ینە ایش یاپوب چاتارلر، چالیشورلر، یشـارلر، شمدی فرض ایدیگز کە بونلرك ایچندن دە بعضلری ممتاز اولمش قولاغی ایشیدیور. طبیعی بونلردە اوتەکی صـاغرلر نظرندە هدف تعریض اولوب قالورلر. مثلا بونلردن ایکیسی « بز آرەمزدە بر دیوار دخی اولسە ینە بربریمزك مرامنی آگلایەبیلورز » دیەجك اولسە طبیعی رد ایدەجکلر. وَیالان سویلیورسگز. بزی آلداتیورسگز دیەجکلر!

« شاید شو ممتازلردن بری هنوز گورنمدیگی حالدە اوزاقدن اوزاغە برعربەنك گلمکدە اولدیغنی خبر ویرسەدە، عربە دیدیگی گبی گلوب چیقسە بونلردە ــ او بر کورلر گبی ــ خیر سزك عربەجیلە اتفاقگز واردر؛ یاخود نصلسە تصادف ایتمشدر.

دیه‌جکلر . شو آچیق آدملر شاید « بر عربه‌نك کلمکده اولدیغنی بشقه بر حس ایله وَگورمدن بیلیورز » دیسه‌لر، ینه درلو تهمتلره هدف اولوب قاله‌جقلری طبیعیدر .

« ایشته بزم « عالم غیب » اموریله اشتغال ایدنلرك شمدیکی حاللری بویله‌در . عالمه هدف تعریض اولیورلر؛ چونکه هر کسك ادراك ایده‌مدیکی شیلری سویلیورلر. بوسببله‌درکه بشقه‌لری طرفندن دخی ــ هانیا اوکورلر، صاغرلرك روا کوردکلری ــ تهمته دوچار اولیورلر . چونکه بتون عالم ــ کندیلرینه بخش اولنمیان ــ شو قوای فوق‌العاده‌یه نائل اولان ممتازلری شارلاتان، بدلا، مجنون عد ایدیورلر.

« چونکه شو ممتازلر سائر خلقه نسبتله پك آز بولنیورلر . مع مافیه نه‌قدر آزلق اولسه‌لر دخی ینه بعضیلرینك عالم غیبه دائر اخباراتی دیگرلری ــ ادراکده متفاوت اولسه‌لر بیله ــ تأیید ایده‌جك درجه‌لرده چوق وَکافی‌درلر . »

معترضه : (المقتطف محررلری شو آرالقده بیان ایدرلرکه : بزم بوراده عالم غیب، عالم ارواح، برزخ ارواح دیه قوللاندیغمز تعبیرلر شو جماعتك سطح نجمی، فلك نجوم تسمیه‌لرندن کنایه‌در. یوقسه کتب سماویه‌ده جنت، جهنمله یاد اولنان عالم آخرت دکلدر . کذا بو مقاله‌نك محرری بوراده شو عالم غیبك وجودینی اثباته، یاخود اویله فوق‌العاده بر قوتك وجودینه استدلال داعیه‌سنه دوشمامشدر . بلکه شو عالم ارواح مسئله‌سنی حل وقبول اولنمش بر قضیهٔ مسلمه صورتنده تحریر ایلمشدر . مشاهیردن بعض علمانك دخی بونلره شو عالمك وجودینه شهادتلرینی) سویلمشلر وَمنکرلرك انکارینی دخی برافریقالینك ماء جامدی یعنی قار وَبوزی انکارینه تشبیه ایلمشلردر .

صدده رجوع ایدیورز : بو عالم غیب عوالم کائناتدن بزم عالممزه متصل بر عالمدر. بر یوزنده اولدیغی گبی، اوراده دخی خلایق وصور چوقدر. بو عالم بزم عالم دنیانك عادتا دیگر برصورت ومثالیدر . بزم یریوزنده بر حیوان، بر نبات، برطاغ، بر دره تپه، یاخود بردکز، بر نهر، بر بلده، برقریه، حاصلی طبیعی، صنعی برشی بولنمزکه، شو عالم الغیب، یاخود برزخ الارواحده بر (مثالی) بولنمسون .

چوق وقت اولورکه شو مثال ونظیر اصل ارضیسندن زیاده دائم وپایدار اولور. مثلا بر جسم ارضی وقتی کلنجه محو وزائل اولوب گیدیور. آثاری دخی مضمحل

اولیورده، برزخ ارواحده کی صورت ومثالی ییللرجه، عصرلر وَدهرلرجه ثابت اولوب قالیور .

بو حالده عالم غیبی ادراك ایدنلره گوره مثلا، بر آدم بر شهر وَیاقصبه نك برجادّه‌سی اوزرنده طوروبده باقه‌جق اولسه، اوممملکت یوزلرجه، بیکلرجه سنه‌لر اوّل گلوب کچمش؛ محو ومندرس اولمش اسکی خانه‌لرینك، قدیم جادّه‌لرینك صور وامثالی نظرنده تجلی ایدرك ، اوشهری سوقاق وَخانه‌لرینی، حتی اهالی وسکنهٔ قدیمه‌سنی عیاناً تماشا ایدر طورر . وَینه بونلره گوره بر معمار یر یوزنده نصل بر خانه بنا وانشا ایدرسه ــ کندی خبری اولمقسزین ــ برزخ ارواحی تشکیل ایلیان هیولی اوزرنده دخی اونك مثلی بر بنا وجوده گتورمش اولور .

هرهانگی بر دولگر، مثلا آغاجدن بر صندوق یاپه‌جق اولسه بوراده قوّت یدیله یاپدیغی گبی، عالم غیبده دخی عقلنك قوّتیله آكا مماثل بر صندوق اعمال ایتمش اولور.

ایشته بو عالم لطیف وخفی که، بتون موجودات ارضیه‌نك صور ومثاللریله طولودر . بو بر عالم هیولانیدر که عقلمزدن خارج، فقط بالذات خارجده موجوددر. بو عالم آنجق کندیسنی ادراکه قابل حواس وعرفان ایله ادراك اولنور . بو عالمده اویله قوّتلر اجرای تأثیر ایدرکه، او قوّتلرك بزم مواد طبیعیه وارضیه‌مزه اصلا تأثیری یوقدر . (مثلا معنویدر) فکر بشر دخی بو عالمك هیولاسنه بر تأثیر قوّتی حائزدر؛ چونکه بزم بوراده‌کی صورفکریّه‌مز اوته‌ده اشیای وجودیّه هیئتنه گیرر. آنجق بو وجهله ــ صور فکریه‌دن ــ وجود پذیر اولان اشیای وجودیه‌یی (موجودات مادّیه‌نك) صور ومثاللرندن فرق ایتمك پك گوچدر . بو بابده بزم عالمده بزه موجوداتی گوسترن قوّتلردن پك عالی، پك دقیق قوای فوق العاده‌نك وجودینه وابسته‌در. مسئله « مانیه‌تیزمه » دن یعنی، نوم صناعی ایله اویودیلان نائملرك حالاتندن پك گوزل نمایان اولور : بویله‌سی اویقو حالنده‌کی (نائملر) کندیلرینی اویودان « منوّم » لرینك دائما صورفکریه‌لرینی اخذ وتلقی ایدرلر . بو افکار کندیلرندن خارج اولدیغی حالده گویا حواسّ خمس ایله ادراك اولنور اشیای وجودیه ایمش گبی،

بونلری ادراك وتوصیف ایدرلر . وَشو صورفكریه ایله حقیقةً موجودات ارضیه نظرلرنده یكسان اولور قالور . ایشته عالم غیبده دخی حال بویله‌در .

صورفكریه ایله موجودات سائره هپ بر برینه ملتبس وقاریشق بولنور ، شو موجودات غیبیه‌یی ادراكده ادّعای تقدم ایدنلره گوچ گلان بر شی وارکه، بوعالمه واصل وَبرزخ‌ارواحه كثرتله داخل اولان صورفكریه‌نك پك چوغی ـ صلاح ایله الفت ومناسبتی اولمیان ـ افكار اشراردر .

چونكه بغض ، كین ، قسوت ، حبّ شر ، حبّ انتقام گبی بودنیاده حكم سورمكده اولان افكار فاسده، برزخ ارواحده پك شنیع هیئتلره تمثل ایدرك هربری ماهیتنه مناسبت آله‌جق (ملعون) بر شكل ومثالده گورینورلر .

ایشته اذهان ناسی طرملیان شو افكار شریره اوراده برشرهیئتنه گیره‌رك، عالم‌ ارواحی طولدیران مخلوقات حیه‌دن بریسیله اتحاد ایدرلر .

شو بحثی برازدها ایضاح ایچون دیورلركه : بزم عالم دنیانك منظره‌لری، زینت وزخارفی هپ نظیر ومثال اوله‌رق ـ عالم غیبده موجود وَسائر نیجه بیك مظاهر ایله قاریشق ومخلوطدر ـ بزم عالم دنیاده نه‌قدر مخلوقات ذوی‌الحیات وارسه اعلاسی ادناسی، كذلك جمله‌سنك نظائر وامثالی ینه برزخ ارواحده موجوددر .

شوقدركه ، بونلر عالم غیبده دها چوق وَدها زیاده متنوعدر . چونكه اجناس وانواع اوراده ـ مثلا علمادن بری بر یوزنده یاپدیغی گبی، آنلری تعداد وتدقیق ایده‌جك درجه‌ده ـ اویله آیری غیری اوله‌رق موجود دگلدر . بلكه اوموجودات غیبیه‌نك ظواهری دائما تغیراته معروضدر . چونكه اورایه وارد اولان صورفكریه كندوسنه مناسبتلی اولان برحیوان ایله اتحاد ایدرك هیئت ظاهریه و (خارجیه) سی تغیر ایلر .

بو سببله‌در كه مدركات عقلیه‌جه ترقی ایدرك ، برزخ ارواحی سیران وَعجائب وغرائبنی تماشا ایدنلر بولورسكزكه ، جمله‌سی عالم غیبه داخل اولدقلری وقت ملاقی اولدقلری مخلوقات قبیحه‌یی مشاهده ایتمشلردر .

دیورلركه، شوفوق العاده آدملر ـ حسلری قوی وَكسكین اولورسه ـ هنوز

اویانق زمانلرنده دخی شو برزخ ارواحی اطرافلرنده سیر وتماشا ایدرلر . لکن براز دها ترقی ایدرك بونلر نفس ناطقه‌لرینی ـ برهةً من الزمان ـ حبس جسمانیلرندن آییروب (کندیلرندن کچوب) لحم ودمدن غیری برجسمه حلول ایدرلرسه، ایشته او وقت عالم ارواحه نسبت وتعلقلری، یالکز اویله اطرافلرنده‌کی ظواهری تماشادن پك عالی اولور . بوحالده انسان اوراده استدیکی گبی جولان ایدر وَ آرتق او عالمك قانونلریله حرکت ایلرکه، بوقانونلرله وجدان یالکز بر « آرزو » ایله بر یردن دیگر محله انتقال وسیران ایدر . ایشته اول وقت جسددن تجرّد وَعالم ارواحده توقف ایدرك اوراده‌کی شیلری کندیسی وَاو شیلر دخی کندیسنی ادراك ایدرلر .

بعض وقت اولورکه ـ عالم شهادتده اولدیغی گبی ـ عالم غیبده دخی اوزرینه یرتیجی حیوانلر، جنوارلر هجوم ایدرلر . لکن اوراده غایت قولای اصوللر واردرکه انسان حیاتنی تأمین ایده‌بیلور . بواصوللر پك بسیط در. اویله سلاحه، زرهلره، قالقانلره محتاج دکلدر . اصول شودر : اوراده « ارادهٔ بشریه » انساندن بشقه هر حیوانك قوتندن دها مؤثردر . مجرّد بر آرزو ایله انسان هر مخاطره‌یی دفعه قادر اولور ؛ مکرکه قورقو سببیله قوّهٔ اراده‌سنی اهمال ایتمش اوله .

یوقارودن برو سرد ایتدیگمز افادات ایله آکلاشیلیورکه شوعالم ارواح سکنه‌سی پك زیاده‌در. اك چوغی‌ده انساندر . چونکه هر انسان ـ روحی جسدینی مفارقتله ـ اولدکدن صکره وَحیات اخرایه نائل اولمزدن اوّل هرحالده شو برزخ ارواحه اوغرایه‌جقلردر . چونکه ترقی، طبیعی وعمومی برقانوندر .

« روح » شو حیات دنیادن صکره همان دفعةً حیات ابدیه‌یه انتقال ایده‌مز. بلکه عالم ارواحه دخی اوغرایه‌رق درجه درجه عالم آخرته، یعنی حیات ابدیه‌یه انتقال ایلر .

ایشته روح جسددن مفارقت ایدنجه ابتدا شو عالم ارواحدن کچه‌رك اوراده بشقه برجسدله گینورکه، بوجسدك قسم اعظمی دخی ـ جسد ارضیدن چیقمش ـ تصعّدات فلکیه‌در . روح بوراده وَبو حالده بر مدت ظرفنده ینه کافهٔ قوای عقلیه

وادیه‌سنه مالك بولنور . ادراك واخلاقندن برشی غائب ایتمز. بالخاصّه یر یوزنده‌کی احوالنه تعلق واتصالندن دخی خالی قالمز .

شوقدرکه ابتدای امرده وَ شو انتقالدن طولایی بر زمانلر مبهوت وحیران اولور قالور . بعض وقتلر اولورکه نفسك قوّهٔ روحانیه‌سی پك شدید اولمغله بوراده ترقیسی کسب سرعت ایلر . وَشو برزخ ارواحدن دها عالی وَ دها مبارك دیگر بر مقامه چابوق ارتقا ایدر .

ایشته بوراده ارواح، گرك سرعتله، گرك آغر آغر ترقی ایلسون ؛ هرحالده بو عالمده اکتسا ایلدیگی « جسم اثیری » سی ینه بو عالمده قالور . (جسم ترابی یرده قالدیغی گبی) وَصکره یواش یواش بو دخی جسم ترابی گبی منحل اولور؛ چورر گیدر .

لکن بو عالمده روحدن صکره وروحسز قالان جسم اثیری‌یی گورنلر چوق وقت آلدانورلر . وَشو جسمی عادتا متوفانك نفسی وَروحی قیاس ایدرلر . بیاندن مستغنیدرکه برزخ ارواحده بولنانلرك عددی قابل تعداد دگلدر . چونکه هر آن وزمان وفات (وانتقال) ایدنلر چوقدر .

روح دخی بوراده جسد اثیریسنی چوق وقت چابوق ترك ومفارقت ایتمیور؛ بلکه پك چوق سنه‌لر برابر قالوب یشایور . حتی بوراده انسانك حیاتی — یر یوزنده‌کی احوالنه شدّت تعلقی درجه‌سنده — چوق وقت حیات دنیادن زیاده امتداد ایدوب گیدیور .

آرتق بیان ایدرزکه بر انسان حلول اجلدن مقدّم شاید مقتولاً وفات ایلسه عالم ارواحده‌کی جسم اثیریسنی دهشت استیلا ایدیور .

چونکه جسد اثیری هنوز روحه مسکن اولمق استعدادینی کسب ایتمامش بولنیور . شو وقتسز انتقال، روح مقتوله پك گران گلدیگندن، مسببلری حقنده انتقامی پك شدید اولیور .

ایشته محل اعدامده بعضاً گورینان ارواحك سبب ظهوری بویله تعلیل اولنیور . ایشته شومذهب اربابنك خلاصهٔ افکار ومطالعاتی بودر . بز بونلری

صحتنی اعتقاد ایلدیگمز ایچون یازمدق . بلکه علمادن برجماعت دخی شو افکاره ذاهب اولمریله کائناتده اکثری ــ اسبابی بیلنمیان ــ بو غرائبی (وقوعی صحیح ایسه) بو وجهله توجیه ایتمکده اولدقلری ایچون تحریر ایلدك . حالبوکه اعتبار اویله توجیه وتعلیله دگل، معلل اولان حوادث ووقوعاتەدر .

چونکه شو اسباب غیبیه ایله تعلیل و توجیه ایدلمك استنیلان حادثاتدن هانگی برینه طبیعیون علما طرفلرندن عطف نظر وتدقیق اولنمش ایسه گوریلورکه، هپ اوحادثات و وقوعات، معروف قوانین طبیعیەیه مستند وَ (معنوی دگل) طبیعی اولەرق حدوث وظهور ایدیور .

شاید وقوعی مثبت بر حادثه ظهور ایدوبده احکام طبیعیه ایله حلی ممکن اولمدیغی وَشو عالم غیب فرضندن، وَآڭا متعلق خواص واحکامدن بشقه برسببی، چارەسی بولنوب بیلنمدیگی تقدیرده، وَآنجق بو حالده شو رجال غیبك کندی ادعالریله تمسّك ومجادله ایدەبیلملری طوغری اولور یوقسه شمدیکی حالیله بو مذهبه تمسك مقتضای علمدن خروج دیمك اولمغله جائز اولەماز . »

(المقتطف)

❋

بهاءالدین عاملی دخی (کشکول) نام مجموعەسنده بو بابده شویله یازار (شیخ محی الدین عربی) فتوحاتنڭ سکزنجی بابنده دیرکه : « جملهٔ عوالمدن بر عالم وارکه بزم صورتمز اوزرەدر . عارف اورایه نظر ایدوب باقدیغی زمان نفسنی او عالمده مشاهده ایدر . عبدالله بن عباس حضرتلری حدیث کعبەیه دائر روایتنده اشارت ایدرکه « کعبه اون درت (بیت) دن بریسیدر؛ وَیدی ارضدن هر برنده بزم گبی برابن عباس دخی موجوددر . »

شو روایت اهل مکاشفه نظرنده تصدیق اولنمشدر .

بو عالمده هرشی حسّی وناطقدر . باقی ودائمدر . اصلا تبدّل ایلمز . اورایه عارفلر داخل اولەجقلری زمان اجسامیله دگل آنجق ارواحیله گیررلر، اجسامیده بو دنیاده براقورلر؛ تجرد ایدرلر .

اوراده حدسز حسابسز شهرلر، مملکتلر واردر. بعضلری «مدائن نور» تسمیه اولنورلر. بو مدائنه عرفادن آنجق [مصطفی] وَ [مختار] اولانلر داخل اولورلر. بزجه، یعنی نزد اسلامیانده نه‌قدر آیت وحدیث وارد اولمشسه ــ که عقل آنلری ظاهریندن صرف ایتمشدر ــ بز آنلری ظاهری اوزرینه اوراده موافق گوردك.» (شیخك سوزی بوراده ختام بولدی)

اشراقیون حکما دخی بو عالمه «اقلیم ثامن» [عالم المثال] [عالم الاشباح] تسمیه ایدرلر. سعدالدین تفتازانی مقاصد شرحنده دیرکه: «حکما معاد جسمانی اموری شو اساسلره بنا ایدرلر. چونکه روحك تصرّف ایلدیگی بدن مثالینك احکامی عینیله بدن حسّینك حکمیدر. هر ایکیسیده حواسّ ظاهره وباطنه‌یی حائزدر. ایکیسیده لذات وآلام جسمانیه ایله متلذذ ومتألم اولور. ینه صاحب کشکول دیرکه: «بو بحثه ملائم بر روایت دها وار؛ ابو جعفر طوسی [کتاب تهذیب اخلاق] نده وبرنجی جلدك نهایتلرنده یازار:

«امام جعفر صادقدن روایت اولنورکه «برگون امام مشارالیه یونس بن ظبیانه صورمش که یا یونس! خلق ارواح مؤمنین حقنده نه دیرلر. یونس شویله جواب ویرر: «خلق دیورلر که آنلر یشیل قوشلرك قورصاقلرینه وضع اولنه‌رق تحت العرش قندیللر ایچنده طورورلر.»

«حضرت امام بیورر که: سبحان الله! یا یونس مؤمنلر اللهه بوندن ــ یعنی ارواحی یشیل قوشلر حواصلنه وضع اولنمقدن ــ دها قیمتلیدر. یا یونس! الله اگر بر مؤمنك روحنی قبض ایدرسه آنی دنیاده‌کی قالبی گبی بر قالبه وضع ایدر. آنلر یرلر، ایچرلر: حتی یانلرینه یکیدن بریسی گله‌جك اولسه آنیده دنیاده‌کی صورتیله طانورلر» شو حدیثدن صکره کتاب مذکورده شویله بر روایت دها وار:

«ابو بصیر دیرکه: بن ارواح مؤمنین ایچون امام مشارالیهدن سؤال ایتدم بیوردیلرکه: «صور بدنیه‌لریله جنتده‌درلر. سن هانگیسنی گوره‌جك اولسه‌ك بو فلان آدمدر دیرسك.»

کشکولك دیگر صحیفه‌سنده (٢٧٢) دخی شو روایت وار: «آرسطو» مشهور

«اولـگریا» نام کتابنده یازارکه «بو عالمك وراسنده بر سما بر ارض بر دڭز کذا نباتات وَبر طاقم سماوی ناس واردر . او عالمك هر بر شیئی سماویدر . اوراده [بشقه] برشی یوقدر اوراده بولنان روحانیلر ینه اوراده‌کی انسانلره ملائمدر . بربرندن نفرت ایتمزلر. هیچ کیمسه اوراده آرقداشنه منافی ومضر اولمز. بلکه آرقداشنه مستریح اولور »

کشکولك ینه بو صحیفه‌سنده شویله بر سؤال وجواب یازیلیدر : دینیلیور که «سید شریف [تجرید] حاشیه‌لرنده شو سؤالی وضع ایدر : سز نه دیرسڭز وجود واجبك عینی اولمقله برابر تجرید وانقسامه قابل دگلدر دییورلر . حالبوکه بتون هیاکل موجوداته منبسط اوله‌رق آنلرده ظاهر اولمشدر . هیچ برشی آندن خالی دگلدر . بلکه او هرشیئك عینی وَحقیقتیدر .

«شوقدرکه اشیا برطاقم تقیدات ، تعیّنات وتشخّصات اعتباریه ایله بربرندن تمیّز ایدوب آیرلمشدر . شو احوال دڭز ایله وَدڭزك برچوق دالغه‌لر صورتنده ظهوریله تمثیل اولنه‌بیلور حالبوکه اوراده آنجق دڭز واردر بشقه دگل . جواب ویریلورکه بو عقلك بر طور وحالیدر ! بوڭا مناظرات عقلیه ایله دگل مجاهدات کشفیه ایله آنجق توصل اولنور . »

«کل میسّر لما خلق له »

مترجم فاضل

علوم ایله صنایع

بوعنوان آلتنده بو کره نظر مطالعهٔ عاجزانه‌مه تصادف ایدن مبحث مخصوص، علوم نظریه ایله علوم عملیه هانگی علملر اولدیغنی، علوم ایله صنایع آره‌سنده نه فرق بولندیغنی، برده فرانسزجه (Les arts libéraux) دینیلن صنایع احرارانه هانگی صنعتلر اولوب، بونوع صنعتلرله صنایع عادیه آره‌سی نه جهتله فرق اولندیغنی پك گوزل ایضاح ایلمش اولدیغندن ترجمه اولندی :

« کافهٔ علوم فلسفه‌ده داخلدر . بوکلمه‌نك مأخذی اولان [فیلوزوفی] ترکیبی حبّ حکمت معناسنی افاده ایدرکه انسان ذهننی علوم ایله معمور و آبادان ایدرك اوجهه مظهر اولور .

علومدن بعضیلری صرف تأمل حقیقته تعلق ایدر . وبونك ایچون آنلره علوم نظریه تسمیه اولنور ؛ بعضیلری ایسه عمله مفضی اوله‌رق آنلره علوم عملیه دینیلور .

علوم نظریه بونلردر : علم ماوراءالطبیعه که وجودنده مادّه‌یه مفتقر بولنمیان موجوداتك احوالندن بحث ایدر ؛ حکمت طبیعیه که طبیعتی تدقیق ایدر ؛ هندسه‌که حساب، اعدادك ذات ومناسباتنی ارائه ایلدیکی گبی اوده مقادیرك ذات ومناسباتنی ارائه ایدر ؛ هیئت که حرکت کواکبی وبناءً علیه ترتیب عمومی عالمی، یعنی باشلیجه اقسامنك حالنی بیلدیرر و بو، حکمت طبیعیه‌یه‌ده ارجاع اولنه بیلور .

علوم عملیه منطق ایله اخلاقدرکه بریسی حسن تفکری، دیگری حسن اراده‌یی تعلیم ایدر .

علومدن صنایع تولد ایتمشدرکه حیات بشره بونجه زینت، بونجه منفعت ایراث ایتمشدرلر .

صنایع علومدن فرقلیدر ، اوّلا ، شو جهتله که صنایع بزه بعض آثار محسوسه حاصل ایدرلر ، حالبوکه علوم، یا یالکز عملیات ذهنیه‌یی فعله کتیریر، یاخود آنلری فعله کتیرمکله برابر ترتیب وتنظیم‌ده ایدرلر ؛ ثانیا ، صنایع غیر مطرد برصورتله چالیشیرلر : مثلا ، بلاغت مقتضای حاله ، صرف ونحو لسانلرك شیوه‌سنه وَ آنلرك تغیر پذیر اولان استعماله ، معمارلق ایسه گونا گون اوضاعه مطابق بولنورلر ؛ حالبوکه علوم ناقابل تغیر بولنان اشیای ثابته ایله توغل ایدرلر .

منطق ایله اخلاق عمله مفضی بولنملرندن طولایی بعضیلر بونلری صنایعدن عد ایتمشلرسه‌ده آنلرك عملی صرف ذهنیدر ؛ برده بو ایکی علم بزه استدلال واراده‌نك صورت صحتنی تعلیم ایدرك ، بوگبی ذات واستعمالك هردرلو تحوّلاتی فوقنده بولنان برشیٔ لایتغیرك ایسه صنعتدن بشقه برشی اوله‌جغی نمایاندر .

مع مافیه [صنعت] کلمه‌سی هنر واسلوب معناسنه آلنه‌جق اولورسه صحیحدرکه منطق ایله اخلاقی، بزی گوزل دوشوندیرمك وَگوزل یاشاتمق ایچون استخدام ایدر . میدانده برچوق صنعت، یعنی هنر و اسلوب واردر دینیله‌بیلیر ؛ بو اتصال ایدن عارضه‌لر ایسه شو ایکی فنك تطبیقاتنده ، اشخاصه گوره تغیر ایدر بعض قواعدك بولنه‌بیلمسنه بادی اولورلر .

باشلیجه صنایع بونلردر : صرف ونحوکه طوغریجه سویلتدیرر ؛ صنعت بلاغت‌که فصاحت وبلاغتله سویلتدیرر ؛ شعرکه گویا الهام اولنمش گبی بر فیض سماوی ایله سویلتدیرر ؛ موسیقی‌که نغماتك تناسب تامی ایله صدایه، نشئه‌لندیرمك و متأثر قیلق ایچون سری آگلاشلماز بر قوّت ویرر ؛ طب ایله طبك فروعی‌که جسم بشری حال صحتده طوتار؛ حساب عملی‌که وثوق وسهولتله حساب ایتمگی تعلیم ایدر ؛ معمارلق‌که اماکن عمومیه وخصوصیه‌ده اسباب حضور و راحتی آماده

ایتمکله برابر، آنلره گوزللك، بلاد وامصاره زینت ومتانت ویرر، حکمداران ایچون سرایلر وَجناب حقه عبودیت وعبادت ایچون مساجد ومعابد انشا ایدر؛ فن جرّ۔ اثقال که یاپیلری تحریك ایدر وَطاشلری بنالره قالدیرمق، صولری یا ذوق ومحظوظیت، یا حضور واستراحت ایچون یوقاریلره چیقارمق گبی اجسام ثقیله‌یی نقل ایدر؛ هیکلتراشلق ایله رساملق که بو ایکی صنعت مناقب طبیعتی تقلید ایتدکلری حالده ینه او مناقبدن پك دون قالدقلرینی اعتراف ایدرلر؛ وَدها بوگبی صنعتلر.

بو صنعتلره صنایع احرارانه تسمیه اولنور، زیرا کندیلرنده نوعاًما عادیلك بولنان دیگر صنایعك خلافنه اوله‌رق بو صنعتلر آزاده‌لره لایقدر.

صنایع احرارانه صنایع عادیه‌یه ترتیب ونظام ویررلر؛ معمارلق دیوارجیلره، دولگرلره، طوغرامه‌جیلره امر وحکم ایدر؛ تعلیم‌خیول صنعتی، گم، نعل، دیزگین وَدها بونلره مماثل شیلر یاپانلره نظارت ایدر.

صنایع احرارانه دیگر صنعتلردن فرقلیدر. شو جهتله که برنجی صنعتلر الدن زیاده عقلی چالشدیررلر؛ اوته‌کی صنعتلر ایسه موفقیتلری علمدن زیاده اصول وعادت قدیمه‌یه متوقف بولندیغندن عقلدن زیاده الی چالشدیررلر.

رساملق دیگر صنایع احرارانه‌دن دها زیاده الی چالشدیردیغی حالده آنلر میاننده استحصال موقع ایلمسی، رساملغك روحی اولان تصوّر، عقلك الڭ نفیس ومکمل اعمالندن بریسی بولندیغی، وَبرده هرشیئی تقلید ایدن رسّامك هر شیئه آشنا بولنمسی ضروری اولدیغی ایچوندر.

علوم ایله صنایع انسانك نه قدر ماهر وهنرمند، نه قدر قدرت ایجاده مالك اولدیغنی گوستررلر. علوم ایله آثار الهیه‌یی استکناه ایلدیکی، صنایع ایله دخی او آثار علیه‌یه زیب وزینت ویردیکی ایچون، انسان حقیقةً جناب گردکار معظمك مظهر صفاتی اوله‌رق خلق اولنمش ایدوکی وَحکم صمدانیه‌سنی، ولو که عاجزانه اولسون، طاقت بشر نسبتنده کشفه مستعد بولندیغی منجلی اولور.

ایمدی انسان ذهننی معمور وآبادان ایتمکله خالقنك مظهر صفاتی اوله‌جغندن،

كنديسنه آنى اعمار ايتمكدن دها لايق برشى يوقدر . آنى اعمار ايسه گوزل كلام‌كبارلرله ، طوغرى رأى وحكملرله ، نافع معلوماتله املا ايدرك ميسر اولور . »

مواقع استعمالك تتبع وتأملى ايله رهين ايقان اوله‌جغى اوزره لسانمزده علم ايله فن كلمه‌لرينى يكديگرى موقعنده استعمال ايتمكده اولديغمز گبى هرايكيسنى صنايع احرارانه‌ده دخى قوللانيورز .

صنايع احرارانه‌يه گلنجه : بو تركيبك تلفظنده عذوبت ياخود صعوبت مى واردر : بزه هرنوع تعبير واسلوبده سهولت بخش اوله‌بيليرمى ، برده بونوع صنعتلرك مجموعندن ذوق مليمزده انتزاع ايدلمش اولان مفهوم كلى‌يه بو تركيب موافق دوشيورمى ، يعنى بو تركيب استعمال ايچون انتخاب اولندقده بزم تصورمزه گوره دال ايله مدلول آره‌سنده مناسبت بولنيورمى ، والحاصل بو تركيبك استعمالنده لفظاً ومعناً بر محظور وارمى‌در يوقمى‌در ، بورالرى آنجق مناظره ايله تقرر ايده‌بيله‌جك احوالدندر .

✲

منطقك علم اولوب صنعت اولمديغى ذكر اولنمشيدى . دور سلطان احمد خان ثالث علما ومدرسيندن اولوب آرسطونك كتب منطقيه‌سنى طوغريدن طوغرى‌يه لسان يونانيدن عربجه‌يه شرح صورتيله نقل وترجمه ايتمش اولان يانيه‌لى اسعد افندى مرحومك اثرنده (١) منطقك ماهيت وتقسيمنه وعلم ، يا صنعت اولديغى حقنده‌كى اختلافاته دائر مندرج بولنان تفصيلاتك صدده مناسبتى بولنمقله برابر فوائد آور اولديغندن ترجمه ايديله‌رك مقاله‌يه ذيل ايدلدى :

« بحث اوّل منطقك تقسيمات وتعريفاتى حقنده‌در . منطق ذاتى اعتباريله اوّل‌امرده طبيعى وصناعى اولمق اوزره ايكى‌يه منقسمدر . منطق طبيعى بزده برقوّت وقدرت طبيعيه‌دركه قوانين اكتسابه آشنا اولمسه‌ق بيله ينه اوقوّت وقدرت ايله بعض اشيا حقنده استدلال وقياسه ، بعضيلرينى تعريفه مقتدر اولورز ؛ زيرا افراد انسانده بعض اشيايى تعريف ، تقسيم ، استدلال صورتيله بيلمك ايچون

(١) بو اثرك بر نسخهٔ نفيسه‌سى نور عثمانيه كتبخانه‌سنده موجوددر .

استعدادات ذاتیه ومبادیٔ طبیعیه واردر ؛ والحاصل فطرت انسان برقوهٔ فطریه‌درکه انسان بعض اشیایی بیلمکی آنکله اکتساب ایده‌بیلور . منطق طبیعی ایشته بوقوتدر . منطق صناعی ایسه اکتساب اولنمش بر ملکهٔ نفسانیه‌درکه یاکیله بیله‌جك هرخصوصده قوهٔ ناطقه‌یی سمت صوابه طوغرولدر . وعقل ایله استنباط اولنه‌بیله‌جك هرخصوصده خطادن احتراز ایتدیره‌جك کافهٔ وسائلی کوسترر .

منطق صناعی‌ده منطق معلم ایله منطق مستعمل نامیله ایکی‌یه منقسمدر . بوتقسیم، حکیم (ثوما آقوناتس) کدر، بوتقسیمی مابعدالطبیعه‌ده ذکر ایتمش ولاتین حکماسی آکا تبعیت ایدوب شمدی (او وقت دیمك) بینلرنده بو تقسیم شهرت بولمشدر . آندن اول یونان مصنفلری منطق صناعی‌یی ایکی‌یه تقسیم ایتمش ایدیسه‌لرده بو ایکی اسم ایله تسمیه ایتمیوب اولکنه (مأخوذ) ایکنجیسنه (متصل بالاشیا) دیرلر ایدی .

شو ایکی قسمك هر بری آکلاشلمق ایچون شوراسی بیلنمك لازمدرکه عقل بعض افعالنی طوغریجه ایشله‌مك ایچون آنی تقویم ایدن بر علم وصنعتی بیلمك ایله او علم وصنعتی استعمال ایتمك برشی دکلدر ، زیرا بوکبی بر علم و صنعتی بیلمك آنك قواعدینه تعلق ایدر وکیفیت اعمالنی کوسترر برحکم عقلیدرکه بالفعل برشی یاپمقسزین بولنه‌بیلور ؛ استعمال ایسه اوکبی بر علم وصنعتی بیلدکدن صکره آنك مقتضای قواعدینه کوره آکا متعلق برشی یاپمقدر : صنعت تصویر کبی‌که اول امرده بوصنعتك ضوابطنی، خطوط نصل یرلی یرینه قونه‌جغنی ، نصل فرش الوان اولنه‌جغنی، صنعت تصویره متعلق دها نیچه شیلری بیلملیدر ، صکره برشی تصویر ایتمك استینجه النه قلمی آلوب قواعد تصویره وقوفنك اقتضاسنه کوره خطلر چکر، شکل رسم ایدر ، بسط الوان ایدر، والحاصل قواعد تصویره آشنا اولدقدن صکره رسمی یاپوب اتمام ایدر .

منطق‌ده بویله‌در، زیرا منطق اول امرده عقله مثلا ، حد اوسطی صغراده محمول وکبراده موضوع قلمق و آنلردن هر بری موجبهٔ کلیه بولنمق لزومنی تعلیم ایتمك صورتیله، شکل اولك ضرب اولندن بر قیاس انشاسنی تعلیم ایتدکدن صکره تعلیم اول کلی‌یه مغایر دیکر بر عمل ایله ، یعنی حدود مخصوصه وقضایای معینه‌یه

تخصيص ايديلوب تعليم اوّل كلى‌يه مغاير و مطابق بولنان بر ترتيب ايله قياس ياپار ، ايشـته منطقك اوّلكى فعلنه [تعليم] تسميه ايديلوب بو اعتبـار ايله منطقه [معلم] تسميه اولنور ، ايكـنجى فعلنه ايسه [استعمال] تسميه ايديلوب بو اعتبار ايله‌ده منطقه [مستعمل] تسميه اولنور .

ايمدى منطق معلم بر ملكهٔ عقليه‌دركه حدود قضايانك مقدّمات دليل وقياسك تعريفاتك وَسائره‌نك مفهوماتنى ملاحظه وتفكره عقلى اماله ايدر .

منطق مستعمل‌ده بر ملكهٔ عقليه‌دركه حدود، قضايا، ادله، تعريفات ياپمغه عقلى اماله ايله خصوصات مزبوره‌ده آكا ياردم ايدر . بو ذكر ايتديگمز شيلر بتون منطقيون آره‌سنده متفق عليه اوله‌رق، آنجق منطق معلم ايله، منطق مستعمل خارجده متحد اولوب، بر ملكه‌ميدر ، يوقسـه مختلف اولوب، خارجده بربرينه مغاير ايكى ملكه‌ميدر . بو جهتده بينلرنده عظيم اختلاف وقوعيله پك چوقلرى ايكـنجى رأيه ذاهب اولمشلرسه‌ده حق اولان رأى اوّلدر ....

بحث ثانى، منطق علم اولوب اولمديغى حقنده‌در . بونده اوچ مذهب واردر : بريسى منطق معلم اصلا علم اولميوب بلكه علومك آلت وطريقيدر . منطق مستعمل علم ايسه‌ده سائر علومه مغاير آيروجه برعلم اولميوب اقتران ايلديگى علومك مادّه‌لرينه گوره مختلف بر طـاقم علملردر ؛ مثلا منطق مستعمل موادّ رياضيـاتى مبرهن قلمق صورتيله اوموادّه اقتران ايدرسـه [رياضى] اولور ، موادّ طبيعياتى مبرهن قلمق صورتيله اوموادّه اقتران ايدرسـه [طبيعى] اولور ، والحاصل هانگى علمه مقارن اولورسـه اوعلمدن عبارت اولوب، آنك نامنه نسبتله ياد اولنور . بو مذهب كتاب - آرسطويى شرح ايتمش اولان يونان شراحنك مذهبيـدركه، بعضيلرى وَبالخاصـه [زاباآرلوس] آنلره تبعيت ايتمشدرلر .

مذهب ثانى، مطلقا منطق صنعتدركه ايكـنجى [آنالتقا] [١] كتابنك فصل اوّلنك ايكـنجى بحثنده [اپولناروس] بوكا ذاهب اولديغى گبى [سـقالبر] ايله دها بشقه - لرى‌ده بورأيده بولنمشلردر .

(١) بونك روجه‌سى آنالى‌تيخا اولمق وَاسامىٔ شراح دخى عربى‌يه انتقالنـده آز چوق بعض تغيره اوغرامش بولنمق ملحوظدر . للطابع .

مذهب ثالث ، منطق معلم علمدر . بومذهب لاتین حکماسی متأخریننك مذهبی اولوب [مابعد الطبیعه] نك دردنجی کتابنك دردنجی تعلیمنده حکیم [ثوما آقوناس] وَ « مقولات عشره » نك بحث اوّلنده [سقوتوس] وَ ینه حکمای مزبوره‌دن [دومنقوس] وَ [سوتوس] وَ [تولتوس] بومذهبه سالك بولندقلری گبی ، یقینده ذکر اولنه‌جغی اوزره صاحب کتاب‌ده بورأیده بولنمشدر .

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

درسعادت بدایت محکمه‌سی برنجی
حقوق اعضاسندن

حقی

بیوك فره‌دریق

تاریخ ، نام ذاتیلرینه « بیوك » لقبی علاوه اولنان اکابر امده ، الڭ مشکل اموری ، قواعد معروفهٔ بشری حکمسز براقان وَوقوعندن اوّل سن وتجربه‌لرندن اصلا مأمور ایدلمیان بر مهارت خارقه ایله ، امور عادیه صره‌سنه تنزیله کافی آثار دها تصویر ایلمکده‌در .

ایتالیا اردوسی گنج بوناپارطدن بحث ایله « جنرالمز دست ضعیف شبابیله پیشنده‌کی قهرمانان آهنین بدنی مجبور رجعت وَ مسلك حربده امرار ایّام ایلمش معارضلری دوچار قهر ونکبت ایلدیگی زمان هنوز چوجق ایدی » دیه افتخار ایده‌بیلور . بیکباشی لوورانس ، آرقوت محاصره‌سنی متعاقب روبرت قلایو Robert Clivs حقنده « کوچك وولسه‌ی Wolsey فطرةً عسکر اوله‌رق تولد ایلمش وَاون بش یاشنده اکمال تحصیل علوم ایله دارالفنوندن شهادتنامه‌سنی اخذ ایلدیگی زمان نامنه « چوجق مدرّس » لقب مفخرت آوری علاوه ایدلمشدی » قولیله بیان حسیات ایلمشدر .

فقط شمدی ترجمهٔ حالنی موضوع بحث ایده‌جگمز بیوك آدم حقنده حال بویله دگلدر ، پروسیا قرالی فره‌دریق صنعت حربی کمال سعی وغیرت وَصبر وهمتله اوگرنمش اوله‌رق ، مظفریاتی ایسه مشکل وَدائمی اولان اقدام خارق‌العاده‌سنڭ نتایجیدر . بعض حکمدارانڭ خصائل ذاتیه‌لری آفتاب موفقیتلری شعشعه انداز اطراف اولدیغی وقت میدانه چیقار . فره‌دریقڭ خصائص فوق‌العاده‌سی ایسه

انهزام ومغلوبیت وتهلکه وفلاکت زمانلرنده رونما اولمشدر . جسارت وجرأتی احوال والجاآتله برابر ترفع ایدردی . شب مهالك ومصائب نه قدر ظلمت انگیز اولورسه اولسون، بو حکمدار پراقتدارڭ قلب آهنینی هیچ بر وقت، ولو بر لحظه اولسون، بولندیغی موقع اعلای عظمتدن تنزل ایتمدی . فردریقڭ هر نه قدر خطیأتیده وارسهده کندیسی او دور موهوماتده بر حقیقت عظمی ایدی . عموماً اوروپا حکمدارلرینڭ سفاهت وسوی اخلاق و بی قیدیه طالدقلری عصر مذکورده فردریقدن بشقه تبعهسی منافعنی نظر اهمیتده طوته‌رق محافظه‌سنه سعی ایدر بر حکمدار یوق ایدی .

ژان هوسڭ Jean Huss احداث ایلدیگی تفرقهٔ مذهبیه‌یی برطرف ایلمك اوزره ١٤١٤ سنه‌سنده قونستانس Constance شهرنده کلیسا مجلس کبیر روحانیسنی جمع ایدن آلمانیا ایمپراطوری سیگزموند Sigismund براندبورغ مارکیلگنی Nuremberg نورمبرغ بورغراوی اولوب Hohenzollern هوهن‌زوللرن خاندان اصالتی افرادندن بولنان Frederic von Buren فردریق فون بورنه توجیه ایلمشدی . بو توجیهدن ایکی بچوق عصر صکره، یعنی وستفالیه معاهده‌سیله (محاربهٔ سیساله) یه ختام ویرلدیگی زمان « منتخب کبیر » عنوانی حائز بولنان براندبورغ مارکیسی فردریق ویلهلم، Magdeburg ماغده‌بورغی دخی تحت حکومتنه ادخال ایله توسیع ممالك ایلدی . ومشار الیهڭ اوغلی وخلفی فردریق دخی ١٧٠٠ سنه‌سنده قراللق عنوانی احراز ایله پروسیا قراللرینڭ برنجیسی اولدی .

« بالآخره « بیوك » تسمیه اولنان فردریق ١٧١٢ سنه‌سی کانون ثانی‌سنڭ ٢٤ نجی گونی زیب آوز مهد وجود اولدیغی زمان، بیوك پدری قرال برنجی فردریق پروسیا تحت جدید حکومتنده جانشین ایدی .

صاحب عظمت ومحب شوکت اولان برنجی فردریق حفیدینڭ تولدندن بر سنه صکره وفات ایدرك، مخدومی برنجی فردریق ویلهلم مقام پدره جالس اولدی . بو، سرد وافراط ایله تفریط بیننی حائز وغایت ساعی ومقدم حکمدار، حقیقةً شایان حرمت برذات اوله‌رق، صرتندن چیقارمدیغی عسکری اونیفورماسی وقشله

عاداتی طرزنده‌کی اصول معیشتی ایله ، اوروپانك اکثر سرایلرینی استیلا ایدن البسه‌سی عطریاته مستغرق ، سوسلی وپارلاق نازنده پرنسلر میاننده جالب انظار دقت بر تضاد غریب حصوله گتورمکده ایدی .

فره‌دریق ویلهلمك ، مخدومنی سودیکی وحسن تربیه‌سنه نصب نظر اهمیت ایلدیکی شبهه‌دن وارسته‌در . فقط هیچ بدبخت برشاگرد یوقدرکه ، تربیهٔ بدنیه وذهنیه‌سنه بو پروسیا پرنسی قدر ناقابل تحمل بر صورتله تشبث و دوام ایدلمش اولسون . بوچوجغك مراقلی ، متجسس اولان فکرینه هرشی الك قوری ومتصلفانه برشکلده عرض ایدیلوردی . بعض خطیات حقیرهٔ طفلانه‌سنه جزا اولمق اوزره ازبرلتدیریلان عقائد کتابلری والهیلر فره‌دریقی علی‌العموم تدریسات مذهبیه‌دن متنفر ایتمشدر . فرانسز معلملر فره‌دریقی فرانسه مؤلفلری آثارندن لذتیاب ایلمشلردی . حالبوکه کندیسنك ، او وقت الك عادی بر حال انحطاطده بولندیغی دزکار اولان مملکتی ادبیاتنه ذرّه قدر وقوفی یوق ایدی . مشارالیهك برقسم معلوماتی مهارت عسکریه‌سنی تزیید وتوسیع وشهرت عسکریه‌یه نائلیت آرزوسنی قلبنه القا ایله صکره‌کی مسلکنه صورت مهمه‌ده اجرای نفوذ ایلمشدر . فره‌دریق - ویلهلمك افکاری میاننده الك زیاده قابل اجرا اولانی عساکر کافیهٔ منتظمه محافظه‌سیله پروسیایی بر دولت معظمه هیئتنه افراغ ایلمك ایدی . حکمدار مشارالیهك آلتمش بیك منتظم عسکری ویاخود کندیسنك بعض کرّه کمال افتخار ایله سویلدیکی وجهله « اشکالات اجنبیه‌یه قارشو آلتمش بیك حقلی برهانی » وار ایدی . واوغلی پرنس ده کوچك یاشندنبرو گنجلردن مرکب برفرقهٔ عساکر میاننه ادخال ایدیله‌رك صره‌سیله بالجمله مراتبدن کچمش وبو عسکر میاننده یوز باشی ، بیکباشی ، وقائممقام رتبه‌لرینی احراز ایله رتب مذکوره‌یه مترتب وظائفنی کمال دقتله ایفا واجرایه اهتمام ایلمشدی . فره‌دریقك ایلروده عسکرلك صفتیله اکتساب ایلدیکی موقع اعلای شهرتك الك باشلی اسباب احرازندن بری‌ده کندیسنك بو وجهله صغرسننده صنعت حربك بالجمله غوامض ووقایعنه کسب وقوف ومعلومات ایلمسی اولدیغی آشکاردر .

فقط قرال اوغلنی عسکرلك مسلکنه لزومندن زیاده حصر نفس ایتدیرمك

آرزوسنده بولندیغندن ، بو حال، بالآخره پرنسك اطاعت کامله‌سی بر مخالفت شدیده‌یه منقلب اولمسنی انتاج ایلدی . پرنسك قدر شناس ادب اولان فکر ترقی‌جویانه‌سی، کندینی عصرنده‌کی فرانسه آثار ادبیه‌سنه مفتون ایتمشیدی . راسین ایله قوّرنه‌یك اشعارینی سور وَموّلیه‌رك مهارت مزاح آمیزینی تقدیر ایلردی . صکره‌لری ایسه باجمله حیرت ومفتونیتی وولتر اوزرینه مجلوب اولمشدی . حال بوکه پدری تربیهٔ فکریه گورمامش اولدیغی جهتله اکانجه اوله‌رق عموماً عادی شیلر انتخاب ایلر ایدی . اکثر اوقاتنی یا توابعندن [Western وسترن] ایله برلکده اجرای صید وشکار ایدرك امرار ایلر وَیاخود گیجه‌لرینی، سراینده طوپلانان « انجمن دخان » ده گچیرر ایدی . بوجمعیته امرای عسکریه‌دن مسن بولنانلر ایله مشاور دولت صفتنی حائز اولانلر داخل اوله‌رق، بونلرده بول بول بیرا وَ توتون ایچرلر . وَمسافرینه غایت قبا صورتده شقالر وَ ملاطفه‌لر ایدرك اگلنورلر ایدی . قرال مخدومنك دخی بو جمعیت محترمه اعضاسی میانه دخولنی آرزو ایتدیگندن، گنج پرنس ده آره‌ده صرده مذکور انجمنك صورت وَ طرز حرکتی حقنده بعض مزیّفانه افادات وملاحظاتده بولندی . وجودی نادر اولمیان غمازلر ایسه پرنسك بو تزییفکارانه افاداتنی پدرینه یتشدیرمکده قصور ایتمدیلر . انجمن دخانده‌کی ملاطفات ومعاملات درشتانه پرنسك نه قدر ضدینه گیدیورسه ووستر هاوزن Weosterhausen صیفیهٔ حکمداریسی جوارنده اجرا ایدیلان بتمز توکنمز صیدلرده جان صقمقده آندن آشاغی قالمامقده ایدی . قرال مخدومنك دائما صیقی بر اونیفورمه گی یه‌رك بشقه البسه اکتسا ایلمامسنی امر ایلدیگی وَبرچوق تعلیم وَمانوره‌لرده بولنمسنی اجبار ایتدیگی زمان، پرنسك وظائف عسکریه‌سی دخی کندیسنه آغر گلمگه باشلادی . بو صورتله باشلایان اختلاف ومباینت گیتدکجه کسب جدّیت ایلدی . نهایت پدر اوغلنه اخلاقی بوزولمش تنبل بر فیلاوطه‌جی وَمتکبر برحیلاز نظریله باقدیغی گبی ، پرنسده مدّت عمرینی بر طاقم تهدیدات واوامر بیهوده ایله بالاشتغال گچیرن پدر غریب‌الاطوارك قبالغنه نظر انداز استخفاف اولمغی اعتیاد ایتدی .

پروسیا خاندان حکمدارینك اووقت ساقسونیا منتخبی وَلهستان قرالی بولنان آوغوستوسك Augustus سرای پر دبدبه ودارائتی زیارتلری زماننده ایسه پرنس فره‌دریق پدرینك پای تختی احوالنه کلیاً مخالف بر حال مشاهده ایلدی [درسد شهرنده گوردیگی شنلکلرك فره‌دریقی برلینده کچیردیگی راحت سادگی وَصورت تعیش مساعیکارانه‌دن کلیاً بیزار ایلدیگی ظاهر حالدن آکلاشلمقده‌در . پدر ایله اولاد بیننده موجود اولوب، پرنسك حبسنی وَاك عزیز رفقاسندن برینك قتل واعدامنی انتاج ایدن اختلافات شدیده او زماندن اعتباراً رونما اولمقده‌در . بو اختلافاتدن طولایی بالجمله قباحتی پدر اوزرینه یوکلتمك بین المؤلفین معتاد اولمشسه‌ده، قصورك نصفی دخی پرنس طرفنده اولدیغی وَ مشار الیهك گویا بونی امل مخصوص ایدنمش گبی هرخصوصده پدرینك تمایلات ذاتیه‌سنه مغایر حرکتده بولندیغی درکاردر . مثلا قرال اوغلنك وظائف عسکریه وسیاسیه‌سنی ایفایه حصر نفس ایلمسنه انتظار ایلدیگی حالده، پرنس موسیقی شناس Quantz قوآنز ایله برلکده فلاوطه تعلیمیله اشتغال ایلردی . دائما فرانسزجه آثار اوقومق استر وَ باخصوص پدرینك، آثاری نه‌یه دائر اولدیغنی آکلامقده‌کی اقتدارسزلغیله متناسب بر صورتده، نفرت ایلدیگی محررین وحکمانك مؤلفاتنی اوقومغه چالشوردی . پرنس بو وجهله پدرینك رضاسی تعلق ایتمیان ایشلرده بولندقدن بشقه، دوچار دیون دخی اوله‌رق قرالك خبری اولمقسزین برخیلی استقراضاتده بولندی .

جاذبه‌لی وَفقط اخلاقی براز سفاهته متمایل بولنان بر تهلکه‌لی رفیق، یعنی کنج ملازم فون درقاته Von der Katte دخی هرشیئك مقدّر اولمسی لزومی حالنده اجرا ایدیلان ذله‌یه قارشو بر معذرت مشروعه اولدیغی طرزنده وَقرالك اك زیاده نفرت ایلدیگی صورتده افادات ایله پرنسك تمایلات طبیعیه‌سنی تشویق ایلردی . قرال ایسه بو احوالك جمله‌سندن خبردار اولمغله، ولد کبیرینه نسوان پسند، اخلاقی بوزوق وَبولندیغی مقامه غیر لایق بر خیالکار نظریله باقمقده ایدی . بیچاره دلیقانلی کندیسنه ایدیلان معاملات درشتانه‌یه برخیلی مدت تحمل ایتدی . بو تحمل ایسه اختیار مستبد طرفندن بر قورقاقلق اثری اولمق اوزره تلقی ایدیله‌رك، حتی بر

دفعه‌سنده اوغلنه باستونیله اوردیغی صره‌ده « اگر پدرم ، بنم سکا اوردیغم گبی بنم حقمده بر معامله‌ده بولنمش اولسه ایدی ، شمدی یه قدر بیك کره آنی ترك و فرار ایدردم . سنده بونی یاپاجق قدر جسارت و ادغان دخی مفقوددر » دیمش ایدی .

نهایت پرنس ایچون بو تضییقدن فرار ایله قورتلق ایچون بر زمان مساعد حلول ایلدی . قرال آلمانیانك جنوبنه بر سیاحته تشبث ایدرك (پرنس رؤیال) اولدیغی حیثیتله اوغلی دخی برلکده بولنه‌جق ایدی . گنج فره‌دریق ایلك وقت فرصتده فلمنکه و اورادن انکلتره‌یه فراره قرار ویردی . فقط تصورنی تمام اجرا ایده‌جگی صره‌ده یقالی‌ده اله ویردی . فره‌دریقك محبی و رفیق فراری قاته‌یه یازدیغی بر مکتوب هر نصلسه محلنه تسلیم اولنه‌میوب ، قرالك النه کچمکله ، تشبث واقع و بونك صورت اجراسی حقنده ذره قدر شبهه براقامشدی . قرال فنا حالده حدتلندی . فره‌دریغی توقیف ایتدیره‌رك حبس و هر درلو اختلاطدن منع ایلدی . و حتی لاجل الاستجواب حضورینه چیقدیغی زمان باستونی ایله یوزینه بیله اوردی . پرنس بر پولتیقه جانیسی گبی تحت توقیفده طوتیلوب قرال کندیسنی Wezel وه‌زه‌لده استجواب و نه ایچون فرار تشبثنده بولندیغنی سؤال ایتدی .

فره‌دریق ایراد اولنان سؤاله ـ چونکه بکا اولاد گبی دگل ، اسیر گبی معامله ایدیورسکز ـ دیه جواب ویرمش قرال حدتله ـ سن وجدانسز و ناموس و حیانه اولدیغی بیلمز بر آلچق فراریسك ـ دیه باغرمسی اوزرینه فره‌دریقده بوکا ـ بنم یرمده اولسه‌کز یاپه‌جغکزی یوز کره سویلمش اولدیغکز شیدن بشقه برشی یاپمدم ـ دیه مقابله ایتمشدر . قرال حدتندن سل سیف ایدرك اوغلنی اولدیرمسنه رمق قالمش ایکن ، قلعه محافظی جنرال موزه‌ل Mozel نامنده بر صادقك اورته‌یه آتیله‌رق ـ حشمتپناهم ! بنی اولدیریکز ، فقط اوغلکزه مرحمت ایدیکز ـ دیه توسط ایتمسی اوزرینه فره‌دریق ینه موقوفاً حبسخانه‌سنه گوندرلمشدر . فره‌دریقك رفقاسندن قایت Keit پرنسك گوندردیگی بر تذکره اوزرینه فراره موفق اولمشدی . قاته ایسه اوقدر بختیار اولمیوب اوده پرنسدن بر تذکره آله‌رق قاچمق نیتنده بولنمشسه‌ده تمام بارگیره بنوبده فرار ایده‌جگی صره‌ده توقیف ایدلدی .

قرال بو وقعه‌دن فوق‌الغایه منفعل وغضب آلود اولدیغی حالده برلینه عودت ایدرك، پرنس ایله همشیره‌سی پرنسس ویلهلمینایی اولدیره‌جگنه یمین ایتدی. بتون سرای خلقی نه یاپه‌جقلرینی شاشرمشلردی. ساده قرالیچه‌نك معیتنده بولنان بر صاحبهٔ جرأت، حکمدارك بو عزم غضوبانه‌سنه قارشو اعتراضه جسارت ایله مشار الیهی عزم واقعندن دوندرمگه موفق اولدی.

پرنس فره‌دریقك محبسی اولمق اوزره کوسترین Cüstrin قلعه‌سی تعیین ایدیله‌رك کندیسی غایت دقتله محافظه ایدلدی. حتی کتاب قلم ومرکب وطعام اثناسنده بر بچاق ویرمیه‌جك درجه‌ده التزام شدت اولندی. زواللی قاته ایله پرنسك فراریلك ایله متهماً محاکمه‌لری تحت قراره آلنمشدی. دیوان حرب پرنسی محاکمه دائرهٔ صلاحیتی داخلنده اولمدیغی بالبیان، قاته‌یی رفع رتبه ایله قلعه‌بندلگه محکوم ایلدی ایسه‌ده قرال بو قراره فوق‌العاده حدّت ایدرك، قاته‌یی ناموس حکمداری‌یه عدم رعایت وتجاوزده بولندیغی ایچون اعدام ایتدیردیگی گبی، پرنسك حیاتی دخی بیوك تهلکه ایچنده بولنیوردی. فقط دول اجنبیه‌دن بعضیلری وخصوصیله آوستریا دولتی بو خصوصده تبلیغات توسطکارانه‌ده بولندقلری گبی، قرالده قاته‌نك اعدامیله بر درجه‌یه قدر تسکین غیظ وحدّت ایلمش بولندیغندن، پرنسه بر مکتوب گوندریله‌رك دها بر مدّت قلعه ایچنده اوطوره‌جغی وفقط داخل قلعه‌ده متشکل مجالس حکومتده اعضا صفتیله داخل بولنه‌جغی اشعار ایدلدی. پرنس بوندن مقصد کندیسنك عفوی اولدیغنی لایقیله ادراك ایلدیگندن، تدبیر و مهارتی و وظائفنه سعی واقدامی سایه‌سنده قرالك تمایلات شفقتکارانه‌سنه براز دها تقویت ویره‌رك، نهایت پدر واولاد بیننده وقوع بولان بر ملاقات اوزرینه جداً مصالحه وائتلاف حاصل اوله‌رق، پرنسس ویلهلمینانك Wilhelmina بایروت Beyreuth مارغراوی ایله نشانلانمسی رسمینك حین اجراسنده، پرنس‌ده تکرار سرای حکمداریده عرض وجود ایلدی. ورتبهٔ عسکریه‌سنك اعاده‌سی ائتلاف واقعی اکمال واتمام ایتدی.

فره‌دریقك چوردیگی دور مشاق ومهالك کندیسنك اخلاق وطبیعتنه تقویت ویرمکله براز تعلیم احتیاط ایلمسنی موجب اولدی. او زماندن اعتباراً پدرینك تمایلاتنه صورت

عاقلانه‌ده اتباع ایدرك، خصوصیله آرزوی پدره توفیقاً آلمانیا ایمپراطورینك اقرباسندن [Elisabeth Christine von Brunswick Bewern پرنسس الیزابت قریستین فون برو- نشوایق بەورن] ایله ازدواجندن صکره قرالك اوغلی برانگلیز پرنسسی ایله لاجل- الازدواج انتریقه‌لرده بولندیغنه دائر شایع اولان شبهات کلیاً زائل اولدی . مع مافیه بوازدواج فره‌دریقك بقای صلح عائله ایچون ایتدیگی برفداکارلق اوله‌رق، مشارالیه پدرینك آوستریا پولتیقه‌سی الجاآتیله تزوجه مجبور اولدیغی زوجه‌سنی اصلا سومامش وَ مزبوره‌یی هیچ بروقت محرم اسرار ایدنمامشدر . بوازدواجله فره‌دریقك تاریخنده پارلاق بر صحیفه کشاد اولنمشدر . فره‌دریق قومانده ایلدیگی آلایك بولندیغی روپین شهری جوارنده‌کائن راینسبرغ Rheinsberg شاطوسنده اختیار اقامت ایله، اوراده برقاچ سنه مدت ایلروده اوروپایی متحیر ایدن خصائص فوق العاده‌سنك وجودندن کمسه‌یی شبهه‌لندیرمیه‌جك بر صورتده امرار ایام ایلمشدر . اکثریسی فرانسه‌دن گلمه برچوق خوش صحبت وَشن رفقا جمعله ساده اون ایکی اعضادن مرکب اولمق اوزره [بایارد] نامنده بر شوالیه جمعیتی تشکیل ایدرك ، جمعیت مذکوره‌یه نامنی حائز اولدیغی مشهور فرانسز شوالیه‌سنك آرمالرنده محرر اولان « نه قورقارم، نه‌ده لوم وتقبیحدن محترزم » کلامنی شعار اتخاذ ایلمش وَ بو جمعیتده عموماً ادبیات وَ باخصوص فرانسه مؤلفات ادبیه‌سی ایله اشتغال ایدیله‌رك، بالذات فره‌دریق دخی مفتونی اولدیغی وولتر طرزنده بعض آثار شعریه انشاد ایلمشدر .

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

معارف عمومیه مکتوبجیسی

سرّی

حرب وَحسیّات ناموس، سلاح آرقداشلغی،
اطاعت عسکریه

آتینه‌لیلرك، اسپارطه‌لیلرك، روما‌لیلرك الك پارلاق دور اقباللرنده افراد ملتك کافه‌سی عسکر ایدی؛ اسرا ایسه یالکز احتیاج قطعی زماننده تسلیح ایدیلوردی. اردولری سوق واداره ایدن ذوات عالیه دفعةً هم سردار وَهمده ارباب سیاستدن ایدیلر. امور سیاسیه وعسکریه تفریق ایدلمیوردی [۱]. تربیه بو یوله‌کی تخم ترقیاتی صباوته زرع ایلیوردی. حکومته اعتماد، تکمیل اردونك شوق وغیرتنی تزیید ایتمکده وَ بونکله برابر استحصال مقاصد حربیه اغورنده آنلره حسیات محبت وفداکاری القا ایلمکده ایدی.

افراد ملتك اعصاب حمیت وغیرتنی تحریك ایدن شی یالکز مسکنه، مملکته، لسانه اولان محبت وَحتی زمانمزه مخصوص اسم جدیدی ایله یاد اولنان [حب وطن] دگل ایدی. بلکه بر حسّ زندگی، هیئت عمومیه‌نك ناموس وحیثیتی ایچون هر فردك قلبنی استیلا ایتمشیدی.

بوحسیات ناموس بالطبع امور حربیه‌یه دخی تشمیل ایدلدیگندن، بناءً علیه

[۱] قرن اولده‌کی سروران اسلام دخی عسکرلکله سیاستی نفسلرنده جمع ایتمش ایدی. حتی آنلرده دونکی گون نفر اولان بر مجاهد اقتضا ایدرسه بوگون سرعسکر اولور وَ بو گونکی نفرلکیله دونکی سرعسکرلگندن زیاده مباهی اوله‌رق، امیرالجیشك اوامرینه انقیادی واجبهٔ حمیت بیلوردی. (للطابع)

حسيات وظيفه پرورى وَ معاونات متقابله (آرقداشلق) ايله برابر ناموس عسكرى دخى وجودپذير اولمشدر .

جرمانياليلر نزدنده ناموس عسكرى كندى عشيرتى خلقى ايله برلكده وَيا بر دوقك معيتى اولەرق ميدانه آتيلان افراد ملتك كندى نفسلرينه اولان اعتمادلرينك نتيجەسى اولمقله برابر، استقلال ملى وتشخصينك محافظەسى حقندەكى تحسساتك حسيات عموميه ايله اتحاد ايتمسندن طولايى، انسانك الك برنجى فضيلتى جسارت، الك شرفلى اشتغالاتى حرب اولديغى اعتقادنده بولنيلوردى .

ناموس عسكرى غليان حميته قوّت بخش اولور وَانسانى افعال قهرمانانه وخارق العاده اجراسنه فعال قيلار .

ناموس عسكرى ــ كسيك وَصرپ قيالر ايچنده، نشو ونما بولان نجيب الفطره آلپ چيچكلرى گبى ــ فورطنه وَ احتياج آرەسنده ، قەر تهلكەده چيقان بر شكوفهٔ رنگين وبهتريندر .

ناموس عسكرى حسيات حكومت ايله عموم ايچون فداكارلغك ، سلاح آرقداشلرينه معاونته حاضر بولنمق فكرى ايله اتحادندن؛ هرشخصك جسارت وقوّتنى ابراز ايتمك آرزوسندن ؛ عظمت وحيثيت ذاتيەسندن ؛ استحقار تهلكه وَاستخفاف حيات ايتمكدن ، مشار بالبنان اولمق، شاهد نازندهٔ موفقيتى دراغوش ايلمك آرزوسندن تولد ايلر ايدى .

بو خواص مقبوله اقوام قديمه نزدنده غايهٔ كمالنه واصل اولمش ايدى .

وظيفەدن وَ يان يانه بولنمق لزومندن پذيراى وجود اولوب ، عمومى بر نقطهٔ نظردن باقلەجق اولورسه ، يقين قان اقربالغى وَتأهل مستثنا اولمق اوزره انسانيته مختص الك قوى رابطهٔ خصوصيه سلاح قرداشلغى، سلاح آرقداشلغى گبى عنوانلرله ياد اولنان اخوّت عسكريەدن عبارتدر .

احوال فوق العاده انسانلرى مجتمعاً سوق ايلديگى زمان ــ كه بو خصوص عادى سياحتلرده بيله مشهود اولور ــ مخاطره ومشكلات ظهورنده آنلر يكديگره دها زياده مقارن اولمقدەدرلر . بالطبع بونك الك پارلاق مثالى مخاطرەلى تشبثاتده

وحربده واقع اولورکه، خصوصیله تهلکه اشکال مختلفه‌ده اوله‌رق دائما موجود ویا شخصك وعمومك ناموسی، وطنك سلامتی، مقصدحرب زائل اولمق تهلکه‌سنه اوغرار وبوسببلردن طولایی انسانلر احوال مختلفه‌ده اوله‌رق معاونات متقابله ایفاسنه مأمور ایدلمش بولنورلرسه، دها بدیهی برصورتده نمایان اولور.

شکران، مفتونیت، عین میل، عین حس، غلبهٔ مضرت ومشکلاتدن صکره اعتلای روح رابطهٔ اخوت عسکریه‌یی الڭ صمیمی برمودّت ومعیشت حالنه افراغ خصوصنده یکدیگری ایله اتحاد ایدرلر.

شوراسی‌ده طبیعی درکه بورابطه اڨوز اڨوزه اوله‌رق محاربه ایدنلر نزدنده الڭ زیاده رصین واساسگیر بولنور؛ بناءً علیه هرقومك بدایت ظهورنده مملکت محافظلرنده، مؤخراً منتظم محارب جمعیتلرنده، فالانقلرده، لژیونلرده، قوهورتلرده، مانیپوللرده، فیلایینلرده آلایلرده تدریجاً فکر اتحاد دخی نشو ونما بولدیکه. بونك بالخاصّه رابطهٔ اخوّت عسکریه‌یی دها زیاده تقویه ایلدیگنی محاربلر بالفعل اثبات ایتمشلردر.

عسکرلك عالمنده بردفعه بولنمش اولان انسان، کندیسنی اخوّت عسکریه‌نڭ، فکر اتحادڭ جاذبهٔ ساحرانه‌سندن قورتاره‌مز. افکار جنکجویانه‌یه مالك اولمیان اشخاص بیله اسکی آلاینڭ موسیقه آهنگنی ایشیدیر ایشیتمز طمارلرنده قانڭ جولانی بیاغی حس ایدرلر. واوگلرندن سلاح بدست اوله‌رق کچن کنج عسکرلری عیون مسرتله تماشا ومطالعه‌یه طالارلر.

خدمت عسکریه عموم افراد ملت ایچون مجبوری اولان برمملکتده بواخوّت عسکریه فکری مختلف صنوف اهالی بیننده، اردو ایله ملت آره‌سنده، سوء استعمال وقوع بولمامق شرطیله ــ چونکه او زمان هیچ برحالده بسبتون امین اولمق قابل اوله‌ماز ــ الڭ قوّتلی بر رابطهٔ اتحاددر.

حسیات وظیفه‌پروری، ناموس عسکری اخوّت عسکریه ایله برابر نوع بشرڭ تربیه‌سی ایچون تدریجاً الڭ برنجی، الڭ مهم واسطه اولان شی (ضوابط عسکریه) ایدی. لزوم اطاعتی ادراکدن متولد اوله‌رق قوانین حکومتــه و احوال عسکریه‌ده

رؤسانك امر و آرزوسـنه طوعاً تابعیتدن وَاطاعتدن عبارتدر . فقط ضعف بشر وهوسات داخل اولمق حسبیله بو مکملیتی دائمی اولهرق استحصال ایتمك شمدی یه قدر انسانلره میسر اولمامشدر .

بناءً علیه اگر وقت آسایشده احکام قانونیـه‌یی عادلانه وَفقط شـدتله اجرا ایتمك فکری اصـول ادارهٔ حکومت وتطبیقاتنده تولید ایدیله‌بیلور وَقوانین حقوق ممکن اولدیغی قدر آز تغیرات و تحـوّلاته اوغرادیله‌رق بر اسـاس متین‌الاندراس اوزرینه تأسیس ایدیلور وَکنجلره صورت مناسبه‌ده‌تربیه ویریلور ایسه یالکز اوزمان حرب حالنـه کفـایت ایده‌جك درجه‌ده مکمـل بر (ضوابط عسکریه) وجوده گتورمك ممکن اولور . مع مافیه بو مکملیت دورلرنده بیـله قواعد متینه اوزرینه مؤسّس بر قانون عسـکری، اصحاب جرمك مجازاتی حاکی بر جزا قانونامه‌سی، ضعف بشره قارشو بر سدّ سدید اولملیدر .

ازمنهٔ قدیمه‌ده بو قاعده‌لر یا قوانین عمومیهٔ حکومتدن نمـایان اولور وَیا تعامل‌ـ قدیم وَیا نقل روایتدن استدلال ایدیلوردی ؟

یك چوق زمان صـکره حرب ایچـون آیروجه قانونلر وجوده گتورلدی . (عسکری جزا قانونامه‌سی، وظائف افراد) .

آتنه‌لیلر تهلکه و مخاطره زمانلرنده بر صاحب رأی صائبك وَمثلا (ماراثون) قارشوسنده (میلتیاد) لك وَ (سالامین) محاربه‌سنده (تمیستوقلی) نك زیر امر و اداره‌ـ سنده اجتماع ایتمکه موفق اوله‌رق شانلی مظفریتلر قازانمشلردر ، فقط بو ضوابط دوامسز ایدی .

آتنه تاریخنی آچه‌جق اولورسـه‌ق وقوعه گلان تحوّلات وتزلزلاتی اوقورز وَالك مختلف وضد حسیات ایله مشحون اولان (دموس) لك اصول ادارهٔ حکومتی تغییر ایتـدیگنی گوریرز . بوگبی احوال داخلنـده اردولر ایچون حقیقی وَدواملی بر (ضوابط) وجوده گتیرمك قابل اوله‌میوردی ؛ آتنـه‌لیلر بو لازمهٔ اتحـادك نقصـانندن متولد محذورات ومضراتی اوتوز سـنه محارباتنده پك آجی تجربه‌لرله ادراك ایلدیلر .

مع مافیه یونانلیلرك فكراً پك پارلاق بر مرتبه‌ده بولندقلری زمانده بوضوابط خصوصی (دوره‌ر) قبیله‌سنده درجات ترقیاتك اك بالاسنه قدر ارتقا ایتمش ایدی .

بوراده اسپارطه‌لیلرك قوانینی درخاطر ایتمك بر فائده‌یی منتج اولماز .

قانون حرب ، اعتماد نفس، بردرجۀ عالیه‌ده دائما حربه مهیا بولنمق فكری اصول ادارۀ حكومته اجرای تأثیر ایلیوردی . فی الحقیقه اسپارطه‌لیلرك قوانیننده تصادف اولنوب افكار وحشیانه‌یه دلالت ایلیان بعض نقطه‌لر اجرا ایدلدی . فقط او نقطه‌لرله برابر اسپارطه‌لیلرده عموم ایچون فداكارلق، حسیات حكومت، « روح سالم جسم سالمه خاصدر » قانونی، مشاقه ادمان ، ناموس عسكری، مسنه حرمت ورعایت، اساس ضوابط ، نفسه غلبه خصایصی اویله بر صورتده تأسس ایتمش ایدی‌كه، هیچ اولمزسه عناصر حیوانیه ایله استحصال موازنتی مؤدی اولیوردی . اسپارطه‌لیلر یالكز حكومتی بیولتمكه ، دشمنه غلبه چالمغه خادم اولمیوب واضع قانون اولانلرك وافراد ملتك یاپه‌جقلری ایشلرده هرزمان ایچون آنلره بر نمونۀ امتثال اولمغه‌ده ساعی بولنمشلردر .

بو وجهله حسیات وظیفه‌پروری، ناموس عسكری، وضوابط بر درجۀ عالیۀ خارق العاده‌یه ایصال ایدیله‌بیلور .

ترموفیلده‌كی موفقیاتك یالكز غلیان افكار نتیجه‌سی اولدیغنه اعتماد ایدیله‌بیلور می؟ ضوابط موجود اولمسه اصلا استحصالی قابل اولمزدی .

نفسه غلبه خصوصی ــ كه آنسز (ضوابط عسكریه) قابل اوله‌ماز ــ انسانده نه قدرقوتلی تأسس ایلرسه فضیلت اونسبتده بیویه‌جگندن، انسان اومرتبه قیمت معنویه، تقدیر نفس جهتیله تعالی ایلر .

ضوابطك اك عالی بردرجه‌سنه ــ اوزمانه قدر مرتبه‌سنه یتیشیله‌میان جنگاور ــ رومیلر واصل اولمشلردی . روما تاریخنده حكومت ایچون اولان حسیات ایله موادّ عمومیه حقنده‌كی افكارك یونانلیلرده اولدیغنه نسبةً دها بیوك وعمومی بر مقیاسده اسباب اصلیه وحاكمه اولدیغی مشهود اولمقده‌در . حتی ازمنۀ قدیمه‌ده بو حسّك حسّیات پدرانه وزوجیه گبی حسّیات سائره‌نك كافه‌سنه تقدیم وترجیح

ایدلدیگی نمایان اولمقده‌در . بعضلری بونی انسانیته مغایر عد ایتمشلردر، فقط تاریخ بزه برقوم گوستره‌مزکه، آنده بالخاصه حسیات انسانیه ایله ارباب جنك وسیاستك افکاری مطابقت وموازنتده بولنمش اولسون . بویله بر آهنك وموافقت بر انسانده پك نادر بولنیور، تکمیل بر ملتده ایسه شبهه‌سز بولنه‌ماز .

اسپارطه‌لیلرده ترتیبات ــ حددن زیاده اولان کسکینلکندن طولایی ــ آز بر مدت صکره طبیعتیله کورلندیگی ومقصده وفا ایده‌جك صورتده اصلاحات وتنسیقات وقت وزمانیله یاپیله‌رق اویله‌جه ترك ایدلدیگی حالده رومالیلرده هر صنف اهالی، تکمیل قوتی گرك خارجاً وگرك داخلاً حکومت اغورنده صرف ایلیه‌جك صورتده مظهر ترقیات اولمشلر ایدی .

هیچ بر حکومت مجادله‌سز تشکل ایتمامشدر، بوخصوص بالخاصه رومالیلر حقنده جاریدر . بو حال رومالیلرك اخلاقنه، افکارینه، قوانیننه پك بیوك تأثیر اجرا ایلمشدر .

جرمانیالیلرك، بدایت ظهورلرنده، ضوابط عسکریه‌یه آشنا اولمدقلری هیچ بر مورخ طرفندن قبول ایدیله‌مز . ضوابطسز جسیم انسان جمعیتلرینك تحریکی نصل قابل اولور ؟ فقط بو ضوابط مطلق دگل ایدی . بوندن بشقه بو خصلت، قوانین حکومتك صورت شدیده‌ده موقع اجرایه قونلمسندن دگل ، اردولرك سوق وادارەسنه تعیین اولنان سردارلری ، کندیلری انتخاب ایتدکلرندن طولایی ، قبیله وعشیرتلرك آرزولری ایله تابع ومطیع بولنملرندن نشأت ایتمکده ایدی . بو سببدن عشیرتلرده تفرقه واستقلال فکرلری پیدا اولمقده ایدی . بناءً علیه بر مقصدمعینك استحصالی امرنده اکثریتك آرزوسی توافق وتعادل ایتمزسه سردارلرك نفوذ شخصیلری هرهانگی بر سببدن طولایی ایسه اجرای تأثیر ایده‌مدیگندن ویا ضایع وزائل اولدیغندن درحال تفرقه، اطاعتسزلك باش گوستریوردی .

بو جهتله رومالیلرك ضوابطی آلمانلرکنه قات قات فائق ایدی .

مؤخراً ضوابط عسکریه خصوصی بر درجه‌یه قدر جرمانیا اقوامنده کندیلری طرفندن تشکیل ایدیلان حکومت ویکی وجوده گلان ملتده صورت اخرایله

وجودپذیر اولدی، فقط ینه صور حربیه ایله . حرب ایچون بر سردارك زیر ادارهسنده بر چوق احرارك اتحادندن تشکل ایلیان جمّ غفیر، صداقتدن انحراف ایتمیهجکلرینه عهد ایلمشلردی . ضوابطك برقوهٔ محرکهسی دیمك اولان صداقت، محبت شخصیهنك قواعد معینهسی حکمنده اولهرق ، ازمنهٔ قدیمهده تیمار وَزعامت اصولنده بر تابعك متبوعنه قارشو اولان مناسباتنده ابراز ایتدیکی گبی، پك قوتلی بولنیور ایدی .

بو احوال ومناسبات اطاعت قطعیهیی دخی استلزام ایتدیکندن، بو سایهده بر متبوعك زیر ادارهسنده اجتماع ایدن فرقهلر سوق واداره ایدلمکده ایدی ؛ فقط حکومتلرك بر شکل قوی وانتظامه وَقوهٔ حکومته مالك بولنمامرندن طولایی بیوك اردولرده شایان امن واعتماد بر ضوابط تولید ایدیلهمامکده اولدیغندن ، عنان ادارهیی لایقیله ضبط واستعمال ایدهبیلمك ایچون یا قدرتك خارقهٔ عاده اولهرق یاراتمش اولدیغی انسانلردن بر سردار وَیا الجاآت خصوصیه اولمق لازم گلیوردی . بو احوال و مناسبات نقطهٔ نظرندن دخی قرون وسطی، قرون قدیمهنك پك چوق گیروسنده قالیوردی .

اون آلتنجی عصرك (لانسکنته) دینلان پیاده عسکرلرنده دخی سردارلرینه اطاعتدن زیاده عمومی بر فکرضوابط وار ایدی . فقط اصول مشروطهیه مقابل پرنسك (سردارك) نفوذ واقتداری تزاید وترقی ایتدکجه ضوابط وجودپذیر اولمغه باشلادی .

[حرب سیساله]ده سردارلرك اجرتلی عسکرلره قارشو اولان امر نفوذ وصلاحیتی تأیید ایلدیکندن ، او سایهده یالکز قورقی ضوابطی وجوده گتورلدی ایسهده، بو بر آلای وطنسز گروهك اهالییه قارشو تعرّضی، فراریلری وَسائر جنایتلری تکثر ایتمکده ایدی . پرنسلرك قوهٔ مطلقهلری، شدتلی ضوابطی حائز دائمی اردو احداثنی انتاج ایلدی . بوضوابط ایسه شدتلی مجازاته اوغرامق، منسوب اولدیغی طائفهدن تفریق ایدلمك خوفی وَبعض حالاتده سردار وَیا متبوعلره اولان محبت ومربوطیتلری اوزرینه تأسس ایلمش ایدی . بر حسیات ملیه پك نادر اولهرق ــ مثلا پروسیالرك

[حرب هفتساله] سنده ـ ابراز واظهار ایدلمشدر . ازمنهٔ قدیمه‌ده اولدیغی گبی دفعةً هم شهری ، هم جنکجی اولمق فکری کیمسه‌نك خاطر وخیالندن کچمزدی .

یالکز عصر سابقك نهایتنده ملیّ اردو تدریجاً عمومی بر چیغر آچمغه موفق اوله‌رق ، بو سایه‌ده یونانلیلرك دور اجلال و اقباللرنده اولدیغی گبی امر ضوابط نظریاتده برطاقم متین اساسلر اوزرینه تأسیس ایدلدی ، فقط ازمنهٔ قدیمه حکوماتی ایله دول وجماهیر اخیره آره‌سنده نفوسجه ، وسعتجه ، سیاسی وسائر هردرلو ترتیباتجه ، اخلاقجه نه قدر بیوك بر فرق بولندیغنی بیانه حاجت یوقدر . فقط هرحالده اردولر اولاد وطندن ، افراد ملتدن تشکیل ایدلملیدر .

اولاد وطن دائمی بر اردونك مکتب تربیتندن کچرکه ، آنده ضوابط عسکریه یالکز خوفه دکل وطنه ، دولته ، خصوصیله اردولرك باشنده بولنان خاندان حکمداری‌یه محبت ومربوطیت اوزرینه تأسس ایلمشدر .

بو ضوابط عسکریه ، خصوصیله تمایلات تفرقه‌کارانه‌نك حال حاضرده جمعیت وحکومته قارشو اولان فعالیتنك متمادیاً توسع ایلکده بولندیغی بر زمانده پك مسعودانه اجرای تأثیر ایلر . بوضوابط مشهور « شه‌ر » ك فکرنجه : هم ملتنی ، هم انسانیتنی عین زمانده استیصال ایده‌بیله‌جك اولان داخلی باربار فیضانه قارشو یگانه تخلیص چیباسیدر . بونکله برابر شوراسیده خاطردن چیقارلمامليدرکه ، احوال حکومات ، اصول اداره‌لری ، قوانین موضوعه‌نك مؤسس بولندیغی اساسلر ، الحاصل آنلرك مکتب ترتیباتی ، اطفالك تعلیم وتربیهٔ ابتدائیه‌لرنده‌کی فکر ونظر ملیّ براردونك حائز اوله‌جغی ضوابطه پك بیوك تأثیر اجرا ایلر . هله داخلاً اخلاقك فسادی حالنده ویا پك یاکلش بر نقطهٔ نظردن تعلیم وتربیه ایدلدیگی صورتده ، مافوقلرك غیرت وشدت عسکریه‌لری ایله برابر ، ضوابطی مدّت مدیده واحوال بحران اشتمالده محافظه ایتمك قابل اولماز .

آلمانجه‌دن مترجمی : محمد رشدی

محرری : جنرال فون بوغوسلاوسکی

قرستوف قولومبك رفقاسندن

پیه‌تر ده‌ووسك خاطراتی

ایكنجی فصل

[مابعد عن جزؤ ٥٧]

بومباحثۀ شدیده‌دن آلتی آی صكره ینه سویل شهرنده بولندیغم صره‌ده قرستوف‌قولومبك تصوراتی قرالیچه ایزابلانك مظهر تقدیری اولدیغنی وَ كشفیات اجراسی حقنده‌كی پلانلری علیهنه هرنه‌قدر غرناطه [Grenade] باش پسقوپوسی ایله معیتنده بولنان وَارباب علم ومعرفتدن اولان ذوات اعتراض ایتمشلر ایسه‌ده ، قولومبك بوبابده‌كی پلانلری مظهر قبول وتصدیق اوله‌رق، قرال وَقرالیچه ایله قولومب بیننده عقد اولنان بر مقاوله نامۀ مخصوص احكامنجه قرستوف قولومب آمیرال عنوانی احراز ایله برابر ، كشف ایده‌جكی جزائر وممالكك قرال وكیلی ووالیٔ عمومیسی اوله‌جغنی وَ او اثناده قرستوف قولومب پالوس [Palos] ده بولنه‌رق كندوسنه ویریلان كوچك بر دونمانك تداركاتی وَافراد طائفه‌نك انتخاباتی ایله اشتغال ایتمكده بولنمش اولدیغنی استخبار ایلدم .

پالوس اسپانیانك اندلس [Andalousie] قطعه‌سنده كائن قادیقس [Cadix] شهرینه بر قاچ میل مسافه‌ده وَ بحر اطلاسینك بر كورفزنده واقع كوچك بر لیماندر .

درحال استرمه بینه‌رك اورایه کیتمکه مسارعت ایتدم . پالوسه مواصلتمده ایلك گوردیگم ذات، اسمی انفاً بیان اولنان یوان ده‌لاقوزا ایدی .

مرقوم یوان بنی گورمسیله برابر :

— سنی بکلیور ایدم . — دیمکله بن دخی :

— بن‌ده سنی بوراده بوله‌جغمی محقق بیلور ایدم . نه وقت گیده‌جگز ؟ دیدم .

یوان — نه‌وقت گیده‌جگمزی الله بیلور . کمیلره افراد طائفه آلنمسیله تدارکات سائرهٔ سفریه‌نك اکمالی حقنده صادر اولان امر حکمداری پالوسده بولنان گمیجیلرك محزونیتنی موجب اولدی . بونلرك اکثریسی بومدهش سفری اجرا ایچون کمیلره جبراً بندیریله‌جکلرندن خوف ایله جوار کویلره فرار واختفا ایتمشلردر .

گمیجیلکده ید طولیسی بولنان وسائر برچوق اوصاف جمیله ایله متصف اولمقله برابر، اغنیادن وسواحلده معروف ذوات طاقمندن اولان مارتین آلونجو پینچون [Martin Alonzo Pinzon] آمیراله رفاقت ایتمکه موافقت وشوسیاحته اشتراك ایتمسی اوزرینه کوگللی اکسك اولمز . بناءً علیه تدارك اولنان اوچ کمینك برمدت قلیله اکمال تدارکاتیله ایلك مساعد هوا ایله کیتملگمز مأمولدر . — دیدی .

بن — آفرین یوان ! هر حالده قرستوف قولومب شونی محقق بیلملیدرکه رفقاسی میانده دنیانك نهایتنه قدر کندوسیله برابر گیتمکه قطعیاً قرار ویرمش ایکی ارقداشی واردر . — دیدم .

یوان ایسه — اوت ! دیدیگك طوغریدر . هندستان ایله پرتر یوان [Preire-Jean] ك ممالکی نه قدر اوزاق اولسه قرستوف قولومب عون حقله هیچ اولمز ایسه کمیلرندن بریسیله اورایه واره‌جقدر . قولیله مقابله ایلدی .

اوگونك آقشامنده قرستوف قولومبه پره‌زانته اولنه‌رق دونماسی آدملری میانه یازلدم .

افراد طائفه‌نك انتخابیله گمیلره آلنمسی وتدارکات سائره‌نك استکمالیله اوچ گمیدن مرکب اولان شوکوچك دونمانك سیاحته چیقه‌جق حاله قونلمسی ماده‌لری دها ایکی هفته قدر سوردی .

قرستوف قولومبك سوار اولديغى گمينك اسمى « سانتا ماريا » [Santa-Maria] اولەرق يوان دەلاقوزا بملە برابر بو گمىيە بنەجك ايدى . مذكور گمى پك متين وگوزل اولوب برطرفندن تا او برطرفنە قدر گوورتەسى ودرت ديرگى وار ايدى . بردە گمينك آرقە طرفندە ايكى قاتلى برگوورتە وايلرو طرفندە دخى كوچك برقلە موجود اولەرق اورادە طوپلر يرلشديرلمش وبو طوپلرك برطاقمى « طومبارد » [Tombardes] تعبير اولنان نوعدن وقصورى جام پارچەلريلە املا اولنور جنسدن بولنمش وگمينك ايلرو طرفيلە هرايكى طرفندن سكز دانە دمير دخى ربط ايدلمش

آراغون قرالى فرديناند لوقاتوليق
۱۴۷۴—۱۵۱۶

Isabelle.

قشتالە قراليچەسى ايزابل لاقاتوليك
۱۴۵۱—۱۵۰۴

ايدى . مذكور گميلرك پينتا [Pinta] تسميە قلنمش اولان ايكنجيسى مارتين آلونجو پينچون [Martin Alonzo Pinzon] نك قومانداسنە ويريلەرك ، نينا [Nina] اسمى ويريلان وك كوچكى بولنان اوچنجيسنك قوماندانلغنە دخى وينچەن ئەآنز پنچون [Vincent Eanez Pinzon] تعيين قلنمشدر . اشبو ايكى گمى دخى سريع الحركە اولەرق بونلردە طوپلر ايلە تجهيز قلنمش ايدى .

شو سياحتە اشتراك ايدنلر يوز يگرمى كشيدن عبارت وهمان كافەسى پالوس وسويل شهرلرى اهاليسندن اولەرق برانگليز وبر ايرلاندالى وايكى جنوەلى وبر

پورتكيز ايله بندن[۱] ماعدا اجنبي يوغيدي. پينتا گميسنه اوتوز وَ پنتا گميسنه يگرمي درت وَسانتا ماريا گميسنه دخي آلتمش آلتي كشي بنمش وَسانتاماريا گميسنده بولنانلر ميانده قرال ايله قراليچه طرفندن قرستوف قولومبه ترفيق اولنان مأمورين، يعني دونغا مفتشي وَمحاسبه‌جيسي ايله قونطرول مأموري وَ بر مقاولات محرري ايله بو سياحته متعلق وقوعاتي ضبط وتحرير ايتمك اوزره بروقعه نويس بولنمش ايدي.

قولومبك قوماندا‌سنه ويريلان سالف‌الذكر كوچك دونغانك ۱۴۹۲ سنهٔ ميلاديه‌سي شهر آغستوسنك اوچنجي جمعه گوني على‌الصباح اوروپادن حركت ايتمسنه قرار ويرلمشدر.

سماده آنجق شديدالضيا بعض كواكب گورينه‌رك شفق باشلامقده وَخفيف بر روزگار اسه‌رك ساحلده‌كي چاملردن حاصل اولان رايحه‌يي گميلره گتورمكده ايكن، قرستوف قولومب سانتاماريا [Santamaria] گميسنه ركوب ايله‌رفع رايت‌سفر امريني ويردي.

او اثناده هپمزك قلبلرمزده بر درلو حسيات حاصل اولدي. برقاچ دقيقه ايچنده صندالليرك كافه‌سي گميلره آلديرلمش اولديغي گبي دميرلر دخي گميلرك ايلرو طرفلرينه ربط ايدلمش وَحركت بانديره‌سي ايندريلوب قرال بانديره‌سي گمينك بيوك ديركنه چكلمشدر.

بو صره‌ده دوستلرمزك وَپالوس اهاليسندن وداع ايچون گلمش اولان زوات سائره‌نك راكب اولدقلري متعدد فلوكه‌لرك گميلردن تباعد ايتمسي لزومي اخطار اولنمقله برابر، فرط حزنه دلالت ايدر برصورتده صوڭ سلام اشارتلري طرفيندن تعاطي اولندي.

نهايت آميرال قولومب موقع مخصوصني احراز ايله شاپقه‌سني چيقاردقدن وصليب اشارتي ايتدكدن صكره قوماندايه آغاز ايله:

— يلكنلري آچيڭز — امرني ويردي.

قولومبك بو يولده واقع اولان امرينه اتباعاً افراد طائفه ايفاي وظيفه‌يه

[۱] اشبو خاطراتي يازمش اولان بروكسل اهاليسندن بر بلچيقالي‌در.

مبادرتله درعقب يلكنلرى آچمشلردر . او صرهده آزاجق شدتله اسمكه باشلامش اولان روزگار سايه‌سنده سانتا ماريا گميسى كمال سهولتله ايلرويه كيتمكه دوام ايتمش وَشو سياحت مهمه‌يه ايشته بو وجهله ابتدا ايدلمشدر .

اوچنجى فصل

آغستوسك طقوزنجى گوننده قناريا [Canaries] آطه‌لرينه مواصلت ايلدك . پينتا [Pinta] گميسـنده بعض تعميرات اجرا ايله برابر اثنـاى راهده سقطلنمش دومنى يرينه مجدداً ديگر بر دومن وضع ايتمـك وَنينا [Nina] گميسـنك دخى يلكنلرينى تعمير ايلمك وَتازه صو ايله اوطون وَارزاق آلمق اوزره مذكور آطه‌لرده بر آى قدر توقف ايتمكه مجبور اولدق .

پورتكيزلولرك تحت اداره‌سـنده بولنان آسوَر [Açores] آطه‌لرينـه كيتمش ايديسـه‌مده، قناريا آطه‌لرينك بولندقلرى شـو جنوب طرفلرينه قدر هيچ بروقت واصل اوله‌مامش ايدم .

قناريا دينـلان آطه‌لر يدى جزيره ايله دها كوچك بر قاچ آطه‌دن عبـارت اوله‌رق ژان‌دو بتنقوُر [Jean de Bethencourt] نامنده برفرانسز بوندن برقاچ يوز سـنه اوّل قاستيل [Castille] قرالى اوچنجى هانرى [Henry III] نامنه ضـبط واسـتيلا ايتمش ايدى . اشبو آطه‌لر ازمنهٔ قديمه‌ده دخى معلوم ومعروف اوله‌رق اول وقت آنلره [Iles fortunées] يعنى (جزائر مسعوده) اسمى ويرلمكده ايدى كه، شان زه‌ليزه [Champs-Elysées] وَژارده‌ن ده‌ز آسپريد [Jardin des Aespérides] اوراده واقع ايمش . گوريلان لزوم اوزرينه اوراده توقف ايتـديگمز زمان شايان تماشا برحادثه‌يى، يعنى تنه‌ريف [Ténérife] نام آتش طاغندن موادّ ناريه‌نك فورانى مشاهده ايلدك .

تنه‌ريف دينـلان طاغ همان اوروپاده واقع موّن بلان [Mont Blanc] قدر

مرتفع بر طاغ اوله‌رق، مذکور یدی آطه‌لردن اڭ بیوکنڭ اورته‌سنده واقع وَدڭزدن گورلدیگی حالده مخروطی الشکلدر. تپه‌سی اکثر وقت بولود ایله مستوردر. بعضاً پك آز وقت ایچون بولودلر صیریله‌رق وولقانڭ آغزی گورینیور. اول طرفلره مواصلتمزدنبرو هرنه‌قدر هوا لطیف ایدیسه‌ده تحت‌الارض گورلدیلر ایشدلدیکی گبی، دڭز صولرنده دخی بر قاریشقلق مشهود ایدی.

بر اخشام گمینڭ آرقه طرفنده اوتوروب قونشدیغمز صره‌ده فوق‌العاده بر گورلتی ایشدیله‌رك، آنی متعاقب پك آچیق بر ضیا دخی گمی‌یی وَجوار دڭزی احاطه ایتمشدر.

بوحالی گورنجه کمال خوف ایله یرلرمزدن قالقه‌رق تنه‌ریف تپه‌سندن علولر چیقدیغنی وَبو علولرڭ ایکیده برده چیقمغه دوامی سببیله شو بیوك طاغڭ گاه ضیا ایله محاط بر حالده وَگاه ظلمت ایچنده قالدیغنی مشاهده ایلدك.

او اثناده اوزاقدن آتلمش بر طوپ صداسنه مماثل بر پاتردی دخی ایشدیلیور ایدی. وولقانڭ آغزندن علولر، کوللر، طاشلر فرلامقله برابر، قرمزی رنکده چیقان مواد دخی طاغڭ اطرافنه دوشه‌رك پارچه‌لنیور وَبو پارچه‌لردن ییلانلره مشابه برنوع سیللر حاصل اوله‌رق طاغڭ اتکلرینه طوغری اینیور ایدی.

بر آز اوتده واقع دیگر بر یردن دخی پك صیقی دومانلر چیقیور ایدی. نهایت طاغڭ تپه‌سی، اوراده بر حریق عظیم وقوعبولمش گبی بر حال کسب ایتمش وَگیجه قرا کلغی اوراسنڭ دها پارلاق گورنمسنه مدار اولمشدر.

آره صره وولقانڭ آغزی فرلایان موادّ ناریّه ایله قپانمش گبی بر حال کسب ایده‌رك، او اثناده پك سیاه دومانلر چیقیور ایدی. طاغڭ ایچندن چیقان هوانڭ یوقارویه طوغری سوق ایتمکده اولدیغی بو دومانلر کول وَطوپراق ایله مالامال بولنمش اولدیغندن، سیم سیاه گورنمکده ایدی ایسه‌ده، طاغڭ ایچنده‌کی موادّ ناریّه‌دن حاصل اولان ضیانڭ دومانلره عکس ایتمسی حسبیله حدّ ذاتنده سیم سیاه گورینان بودومانلر ایکیده برده صاری وَقرمزی رنگنی دخی آلیور ایدی.

براز صکره ییلدیرم گورلدیسنه مشابه یکی بر گورلتی، موادّ ناریّه فورانڭ

تجددينی ايما ايتدی . درعقب وولقانك ايچندن بتكرار علولر، طاشلر، دومانلر فرليه‌رق اورته‌لق آلت اوست اولدی . وه‌زوو [Vesuve] وَ اتنا [Etna] دن دومان چيقديغنی گورمش ايديسه‌مده اويله بر وولقان فورانتی گورمامش ايدم . حقيقةً شايان تماشا اولان بو حاله برخيلی زمان حصر نگاه ايتدم .

بو حادثه ايلك مشاهده اولنديغی زمان سانتا ماريا گميسنك افراد طائفه‌سی فوق‌الغايه دوچار خوف اوله‌رق فرياد و فغانه باشلامشلر وَبونلردن برچوغی ديز اوستنه گله‌رك كمال ابتهال ايله دعالر ايتمشلردر .

يانمده طوران ويليام [William] نام بر ايرلانده‌لی تتره‌مكده وَووقلاندن ظهور ايدن هرگورلديده صليب اشارتی ايتمكده اولديغی حالده بكا خطاباً :

— سنيور ! بونه گورلتی نه پاتردی ؟ شيطانلرك صدالرينی وَ شيطانلرله برابر بولنانلرك فرياد و فغانتی وَمتعدد چكيجلرك يكديگرينی متعاقب اورسلر اوزرينه ايته‌لرندن حاصل اولان گورلتی‌يی ايشيديورميسكز ؟ جهنم آلت اوست اولدی . سن پاتريك [Saint Patrick] بزه معين اولسون !

مرقوم ايرلانده‌لی يه وولقانلر حقنده بعض ايضاحات ويرمگه چالشمش ايسه‌مده قصرعقلی سببيله سوزلرمدن هيچ برشی آكلايه‌مامش وَتكرار بكا خطاباً :

— طاغلردن علولر وَدومانلر چيقديغی زمان انسانلر گناهلرينی خاطرلرينه گتورمليدرلر . بن ظن ايديورم كه طبيعت خارجنده اولان شو علولر بحر عماندە وَظلمت دگزنده اجراسنه تشبث ايتديگمز شو سياحته دوام ايتمامك لازم گلديگنه بر اخطاردر . — ديمشدر . بن — بالعكس دوستم . بو علولردن برشی استنباط ايتمك لازم گلورسه بونك فال خير اولديغنی تسليم ايتمليدر . بوعلولر كوگك يوللرينی تنوير ايتمك استديگنه بردليلدر . ديو جواب ويردم . مع مافيه ايرلانده‌لی فكرنده اصرار ايله تنه‌ريف تپه‌سندن چيقان علولری اسپانيايه عودت ايتمك لازم گلديگنه دائر بر اخطار مقامنده تلقی ايتمك افكارندن فراغت ايتمامكده اولديغنی گورديگم جهتله آرتق بو بابده‌كی مباحثه‌يی كسدم . وَكندوسنی پاتريكك حمايه‌سنه حواله ايله اكتفا ايلدم .

ایلولك طقوزنجی گوننده قناریا آطه‌لرندن بادبان کشای حرکت اولدق . دمیر آطه‌سی [Ile de fer] نام صولك آطه‌ده واقع اولان طاغلرك تپه‌لری پی درپی گوزدن غائب اولمسی اوزرینه افراد طائفه اندیشه‌ده بولنه‌رق، حتی بعضیسی علناً شکایات درمیانه مبادرت ایتمشلردر . بو حالك سبی ده گمیجیلکله مألوف وبو صنعتده اڭ ماهر اولان ذواتك بیلدکلری دڭزلرك حدودی بوراسی اوله‌رق بو نقطه‌نڭ ایلروسی ایسه کلیاً مجهول اولدیغنه قائل اولملری ودونمانڭ آرتق شو مجهول دڭزلره کیردیگی گورلمسی ایدی .

دردنجی فصل

شهر ایلولڭ اون آلتنجی بازار گونی دڭز اوزرنده کلیتلو اوتلره تصادف ایدیله‌رك، بو اوتلرڭ برجزیره‌دن ویا بیوك قره‌نڭ بر ساحلندن یڭی قوپارلمش اوتلر گبی گورینوب، بناءعلیه قره‌یه یقین کلندیکی جمله طرفندن ظن ایدلمش اولمسیله افراد طائفه ذکر اولنان اوتلری گورمکدن فوق‌العاده ممنون اولمشدر .

مذکور اوتلر برقاچ یرده اول قدر چوق ایدی که گمیلرڭ ایلرویه گیتمسنده بعض مرتبه مانع اولور ایدی . دیگر برقاچ یرده دخی بو اوتلر عادتا براقوا تشکیل ایدرك کاه یشیل وکاه صاری رنکده گورنمکده ایدی .

کذلك دڭز اوزرنده گورینان یاپراقلر وکوچك میوه‌لر ایله چالی چرپیلر ذکر اولنان اوتلره دها گوزل برمنظره ویرمکده ایدی . او اثناده گمینڭ آشچیلرندن غایت قوزقاق وپالوسه عودت ایتمك اوزره هردرلو فدا کارلغه حاضر بریسی بڭا خطاباً :

— ابتدای امرده بو اوتلری گورمکدن ممنون اولدم . چونکه قره‌یه یقین گلدیگمزه دلالت ایتدیگنی ظن ایتدم . آنجق شمدی گوریورم که ممنون اوله‌جغمه بالعکس مکدر اولمقلغم لازم گلور . دیدی .

بن — نیچون ؟ دیو سؤال ایتدیگمده آشچی :

— دكزك بوحالده بولنمسی طبیعی بر شی میدر ؟ بوراده اینك واغنام موجود بولنسه ایدی بودكزك عادتا بر اووا اولدیغی ظن اولنه جق ایدی . ظلمت دكزینك بحر عمانه حدود اولان بطاقلقلرینه واصل اولدیغمز محقق اولمق لازم كلور . ایلرویه كیدلدكجه بو اوتلر دها زیاده اولدیغندن كمیلر ایلرویه كیدر ایسه عودتلری غیر ممكن اوله جقدر . دیدی .

مرقوم آشجی ذاهب اولدیغی شوافكارده اصرار ایله شوراسنی دخی علاوةً دیمشدر كه :

كمیلر كمال مشقتله شو اوتلره قارشو طیانه رق ایلرویه كیده جكلری اثناده ارزاقمز دخی توكنه جكندن، هپمز آچلقدن اوله جكز . مع مافیه قورقیله جق دها بر شی واردر؟ اوده شو اوتلرك آلتنده یشایان دكز حیواناتنك بزی چكوب تلف ایده بیلملری ماده سیدر .

[مابعدی نسخهٔ تالیه ده]

اسپانیولجه دن مترجمی : شورای دولت اعضاسندن

آندریا قوپاس

بارومترەنڭ ایکی یوز اللنجی سنهٔ دوریەسی

الڭ مهم آلات فنیەدن بری اولوب ابخرهٔ هوائیەنڭ تضییقات متبدلەسنی ارائه وَسطح ارضده بولنان طاغلرڭ ارتفاعلرینی بسیط بر صورتده مساحه ایتمکه خادم بولنان مقیاس الهوانڭ تاریخ کشفندن زمانمزه قدر ایکی یوز اللی [١] سنه گذران ایلمشدر . هیچ بر آلت بارومتره قدر دفعةً تعمم ایلیەمامشدر . اشکال مختلفەده اعمال ایدلمکده بولنان بو آلت عالی سرایلره قبول ایدیلەجك مرتبەده حائز ظرافت اولدیغی گبی ، بر کویلی کلبەسنه دخول ایدەجك قدرده صاحب محویتدر . خصوصیله ترقیات صناعیه کندیسنه تضییقات هوائیه تبدّلاتنه قارشو پك متحسس وَخرج عام اولەجق صورتده بر شکل سادگی اعطاسنه موفق اولمشدر .

مقیاس الهوانڭ موجد شهیری [اوانژلیستا طوریچللی] اسمنده ایتالیالی بر عالم اولدیغی جهتله بدایت احداثنده آلت مزبورەیه « طوریچللی بوریسی » نامی ویرلمکده ایدی . طوریچللی نڭ نه گبی تجربه سایەسنده بارومترەنڭ ایجادینه دسترس اولەبیلدیگی طرز آتیده بیان ایدلمکدەدر : تخمیناً ایکی متره طولنده براوجی قپالی وَشیشەدن معمول بر بوری آلوب دروني جیوه ایله املا ایدر وَآچیق بولنان اوجنه پارمغنی باصدیرەرق بوریيی ، جیوه طولی بر فوچینڭ ایچنه عموداً وضع ایلر . طوریچللی آچیقلغی سد ایدن پارمغنی چکدکدن صکره جیوەنڭ تماماً آقیەرق بوری داخلنده ۲۸ پارمق ارتفاعنده بر ستون حصوله گلدیگنی مشاهده

[١] بومقاله ایکی سنه اول یازلدیغی جهتله شمدی بارومتره ایجاد اولنەلی تمام ۲۵۲ سنه گذران ایلمش دیمکدر .

ایلر . حقیقت حالده تجربه بر پارچه مغالطه‌لی ایدی ، فقط طوریچللی جیوه ستوننك نه سببله یالکز یگرمی سکز پارمق بر ارتفاعده بولندیغنی درحال آڭلادی ؛ چونکه فوقچی سطح اعلاسنه هوای نسیمینك اجرا ایلدیگی تضییق ، جیوه ستوننك تضییقی ایله موازنت حاصل ایتمکده ایدی .

طوریچللی ، تاریخ مذکوردن اول بو حال فلورانسه‌ده بر باغچوانك نظر دقتنی جلب ایتمسی اوزرینه حکیم مشهور غالیله‌یه بیان معلومات ایلدیگنی درخاطر ایده‌رك بو نتیجهٔ صحیحه‌یه دسترس اولمشدر . مرقوم باغچوانك قرق پالم (١) اوزونلغنده بر صو طلومبه‌سی یاپدیره‌رق مؤخراً صویك امه بوری داخلنده ٣٢ قدمدن زیاده یوکسگه چیقمدیغنی آڭلار . بو علامت غریبه‌نك اسباب موجبه‌سی غالیله‌دن استفسار ایدلمش ایسه‌ده ، مومی الیه ایضاحات مطلوبه اعطا ایده‌مامشدر . غالیله آرسطونك فکرینی تخطر ایده‌رك دیمشدرکه : طبیعت بوش بر محله صبر ایده‌میه‌جك قدر حریص اولدیغی جهتله اساساً صو ، امه بوری داخلندن یوقاری چیقار ، فقط ینه طبیعتك بوشلغه قارشو برحدّ نفرتی واردرکه ، اوسببدن طولانی صو اوتوزایکی قدمدن زیاده صعود ایده‌میور . بوخصوصده هوا تضییقنك بر بیوك تأثیر اجرا ایده‌بیلمسنك محتمل اوله‌جغی غالیله‌نك خاطر و خیالنه بیله گلمامش وَبوش بر محل استحصال ایتمك اوزره بو اصولی کشف ایدن طوریچللی طرفندن غلیله‌نك تشویقی اوزرینه بر تجربه اجرا ایدلمشدر . طوریچللی فکرینك ، کشف ایتدیگی اصولك صحتنی ادراك و اثبات ایله جیوه ستونی بوری داخلنده ٢٨ پارمق ارتفاعنده طوتمه‌نك سببی هوا تضییقی اولدیغنی وَبونکده ٢٨ پارمق ارتفاعنده بولنان بر جیوه ستوننك عین قطرده وَ ٣٢ پارمق طولنده بر صو ستوننك ثقلتنه تماماً مساوی بولندیغندن ایلرو گلدیگنی بیان ایلمشدر .

طوریچللی نك بو اثبات وادّعاسی طرفدارلق سیئه‌سندن آزاده اولان باجمله اصحاب انصاف ایچون پك مقنع وکافی اولدیغی حالده ایکی یوز اللی سنه مقدّمنه قدر آرسطونك افکاری عموم طرفندن عالی ومعتبر طوتلمقده اولمق حسبیله هوانك

(١) بر پالم = ٠,٢٥ متره‌در .

بر جسم ثقیل اولوب اجرای تضییق ایلیه‌بیلدیگنه قولای قولای کیمسه اعتماد ایده‌میوردی . فقط حکیم مشهور پاسقال دها قناعت بخش بر تجربه اجراسی ایله منازع فیه اولان مسئله‌یی حل وفصله موفق اولمشدر .

پاسقال انشته‌سنه یازدیغی بر مکتوبده « یالکز ذیروح وذی حسّك مخصوصاً تندن اولان نفرته طبیعتك مالك بولنمسی سوزینه پك گوج اعتقاد ایده‌بیلورم ؛ زیرا هوسات ، حسّاس بر روحه خاصدر . بن بو خصوصك هوانك ثقلت وتضییقندن نشأت ایلدیگنه دها زیاده میّال بولنمقده وموازنهٔ مایعاتك بر حال خصوصیسی اولدیغنه حکم ایلکده‌یم » دیمش واثبات مدّعا معرضنده اوزمانلر پك مشهوراولدیغی حالده شمدی پك عادی اولان تجربه‌نك اجراسنی توصیه ایلمشدر . چونکه پاسقال ، اگر هوا اجرا ایلدیکی تضییق حسبیله جیوه ستونی ۲۸ پارمق ارتفاعنده طوتیور ایسه بر طاغ تپه‌سنده ، هوانك بر قسمی مدققك تحتنده بولندیغی جهتله ، بو جیوه ستونی بالطبع دها آشاغی اولمق لازم گلور فکرنده ایدی . بوندن بشقه فکرینك سلامتنه بالتجربه وقوف پیدا ایتمك ایچون (اوودرنی Auvergne) داخلنده (قله‌رموّن) قصبه‌سنده اقامت ایدن انشته‌سی پەرییه ۱٦٤۸ سنه‌سی بر طوریچللی بوریسی آله‌رق جواراولان (پوئی دودوم) طاغنك ذروه‌سنده جیوه ستوننك ارتفاعنی مساحه‌ایتمسنی تکلیف ایلدی . بوئی دودوم طاغی ۱٤٦۳ متره ارتفاعنده اولدیغی گبی ، تجربه دخی سنهٔ مذکوره ایلولنك اون طقوزنجی گونی اجرا اولندی . پەرییه ، یوم مذکورك صباحنده قله‌رموّن اشرافنی خانه‌سنده جمع ایده‌رك آنلرك حضورنده ایکی طوریچللی بوریسی ایله جیوه ستوننك ارتفاعنی تعیین ایتدکدن صکره ، بورینك بریسنی حاملاً ایکی میل مسافه‌ده بولنان طاغك تپه‌سنه چیقدیلر . محل مزبورده ینه جیوه ستوننك ارتفاعی مساحه ایدیله‌رك قله‌رموں شهرنده کندن اوچ ثلث پارمق قدر قیصه بولندی . مؤخراً شهره عودت اولنورکن جبلك تخمیناً نصف ارتفاعنده توقف ایدیله‌رك جیوه ستوننك طولی بردفعه دها مساحه ایدلدی . بو دفعه بولنان ارتفاع طاغك تپه‌سنده کندن بیوك وشهر داخلنده کندن کوچك ایدی . بناءً علیه طوریچللی‌نك صحت مدّعاسی ناقابل انکار ایدی ؛ حتی پاسقال مؤخراً اجرا ایلدیکی

بر تجربه ایله عادی بر کلیسا قلّه‌سنك رأسنده مساحه ایدیلان جیوه ستونی ارتفاعنك، قلّه دیبنده تعیین اولناندن آشاغی بولندیغنی ارائه واثبات ایلدی . زواللی طوریجللی کندی فکرینـك بویله‌جه مظهر تصدیقـات اولدیغی زمانی ادراك ایتمه‌دن اوّل ١٦٤٧ سـنه‌سی عالم فانی‌یه وداع ابدیسنی اجرا ایلمش ایدی . فقط اصل تضـییق هوا اوزرینـه مؤسس اوله‌رق تدریجـاً بارومتره نامنی اخذ ایله تعمم ایدن آلتك ارتفاع جبالی مساحه مرتبه‌سنده ترقی‌یه مظهریتی پاسقالك همتی سایه‌سـنده وقوع بولمشـدر . بر مدت صکره پك چوق مواقع مختلفـه‌ده بارومتره تدقیق ایدیله‌رك یاغمورلی ، روزگارلی گبی غیر مساعد هوالرده جیوه‌نك تنزّل وَسـاکن ، آچیق هوالرده ترفّع ایلدیگی مشاهده اولندی . ایشته بومشاهدات سایه‌سنده‌درکه، بارومتره آز زمان ظرفنده پك زیاده تعمم ایده‌رك همان هرطرفده « مشعراحوال هوا » دیه تلقی اولنمغه باشـلادی . مع مافیه تبدلات هوائیه‌یی پك نادر اوله‌رق خطالی اعلام ایلدیگی جهتـله بر منجم کذّاب اولمدیغی تحقق ایلدی . بارومتره تسـویه‌سی منحط بولندیغی زمان بعضاً هوا ساکن وَ آچیق بولندیغی وَ فقط احوال سـائره‌ده ، یعنی هوا تضییقی زیاده اولدیغی صـورتده یاغمور وَفورطنه اجرای احکام ایلدیکی دخی نظر دقته خفی قالمـدی . بونکله برابر بارومتره تحوّلاتنك اسـباب موجبه‌سی اوزمانلر لایقیـله حل وکشف ایدیله‌مدیکی حالده عصرمزده بر عالم مشهور ١٨٢١ سنه‌سی کانون اوّلنك دهشتلی فورطنه‌سنده هوا تضییقنك تنزّلنی هوای نسیمینـك قسماً دگزلر طرفندن بلع ایلدیگنه حمل واسناد ایلمشدر. شمدی جمله‌نك معلومیدرکه، بارومتره‌نك تنزّلی فورطنه‌لی زمانلرده هوانك فورطنه مرکزی حوالیـده سرعتلی قصرغه تشـکیلی ایله تنزلندن وَبو یولده‌کی حرکت هوائیـه‌نك تأثیر میخانیکیسندن نشأت ایلمکده‌در . شوراسیده معلومدرکه هر هانکی بر موقعده اولورسه اولسون سـاده بارومتر ارتفاعی ایله احوال هوانك نه صورت کسب ایده‌جکی خصوصـنده کرامت فروشلق ایتمك ممکن اوله‌مز ؛ زیرا کرهٔ زمینـك بر بیوك قسمی اوزرنده تضییق هوانك نصل تقسیم اولنمش بولندیغنی بیلمك دخی لازم گلور .

بناءً علیه بارومتره مه‌ته‌ئورولوژی ایچون نه درجه حائز اهمیت ایسه معرفةالارض

[جغرافیا] حقنده‌ده، بسیط بر اصول ایله ارتفاع جبال مساحه ایدیله‌بیلدیگندن، او نسبتده فائده‌لیدر . بر طاغك اتگی ایله ذروه‌سی بیننده بولنان بارومتره تفاضل ارتفاعندن عادی حساب قاعده‌سیله او طاغك ارتفاعی تعیین اولنه‌بیلور . واقعا ارتفاع جبال اصول سائره وَمثلا مثلثات ایله‌ده تعیین اولنه‌بیلورسه‌ده بونکله دها زیاده کلفت ومشکلاتی موجب اولدیغی گبی، اکثریتله‌ده ممتنع الاجرادر. بوجهتله‌درکه، سطح ارضك فوقنده رأسلرینی بولودلره قدر ترفیع واعلا ایدن تلال رفیعه‌نك ارتفاعلرینی مساحه خصوصی بارومتره‌نك اختراعندن صکره پك زیاده سهولت کسب ایلمشدر . ارتفاع جبالی تعیین خصوصنده الك اول بارومتره استعمال ایدن ذاتك [شویخ چر] اسمنده بر اسویچره‌لی اولدیغی اغلب احتمالدر . مومی الیه هر سکسان قدم ارتفاع ایچون شیشه بوری داخلنده‌کی جیوه‌نك بر جزگی تنزل ایلدیگنی قبول ایده‌رك ١٧٠٥ سنه‌سندن ١٧٠٧ سنه‌سنه قدر اسویچره‌ده بر چوق طاغلرك وَکچیدلرك ارتفاعلرینی تعیین ایلمشدر . فقط بیانه حاجت اولمدیغی اوزره بارومتره معلوماتی ایله ارتفاع جبالی حساب خصوصی [شویخ چر] ك ظن ایتدیگی قدرده بسیط دگلدر؛ زیرا بو خصوصده حرارت هوانك دخی پك بیوك دخل وتأثیری واردر . شویخ چر مساحه‌سی ایچون ماریوط ایله قاسینی‌نك بارومتره ایله ارتفاع جبال تعیینی مقصدیله ترتیب ایلمش اولدقلری جدوللری استعمال ایتمکده ایدی‌که، بو جدوللر دخی نظری اوله‌رق آزادهٔ اعتراض دگل ایدی . مومی الیهك تعیین ایتدیگی ارتفاعلر ایله شمدیکی حالده معلوم اولانلرك مقایسه‌سی درجهٔ صحتنه دائر بر فکر ویره‌بیلور . شویخ چر، [سن غوتارد] اوزرنده [هوسپیجسی] ك ارتفاعنی ماریوط جدولی ایله ٥١١٣ پارس قدمی وَقاسینی جدولی ایله ٦٨٤٣ قدم بولمشدر. ارتفاع حقیقیسی ایسه ٦٤٤٣ قدمدن عبارتدر .

عصر سابقده حساب قاعده‌لری ایله استعمال اولنان آلاتك نه درجه صحیح اولدقلری شو مقایسه‌دن استدلال اولنه‌بیلور؛ مع مافیه جبال سائره‌نك ارتفاعلری ایچون بو واسطه ایله بر مقیاس تخمین الده ایدیله‌بیلدیگی ایچون ینه فائده‌دن خالی دگل ایدی . او زمانه قدر آلپ سلسله‌سنك سطح بحردن اولان ارتفاعی معلوم دگل

ایدی . سن غوتارە بعضلری بر ایکی بیك قدم ارتفاعی آنجق ویرەبیلدیکی حالدە، دیکرلری ارتفاغ مذکوری طقوز میلە قدر ابلاغ ایتمکدە ایدیلر . الك اول مشهور هاللی بارومترە معلوماتی ایلە ارتفاع جبـالك تعیینی خصوصندە دها طوغری نتیجە اعطا ایدەجك دسـتورلر تعیین ایتمش ایسـەدە، اودە حرارتك بارومترە معلوماتنە اولان دخل وتأثیرینی نظر مطالعە وحسابە آلامشدر . ١٧٧٦ سنەسندە [دولوق] اسمنـدە بر ذات حرارتك بارومترە بوریسی داخلنـدەکی جیوەنك محسـوس بر صورتدە موجب انبسـاطی اولەجق قدر حائز تأثیر اولدیغنی آکلایەرق ارتفـاع تعییننده قطعیاً نظر مطالعەیە آلنمق لازم کلەجکنی وبو سایەدە بارومترە معلوماتنك قابل مقایسـە بر حالە کلەبیلەجکنی میدانە قویدی . بوندن بشـقە بارومترە ایلە ارتفاع مساحەسندە دها برطاقم شیلرك نظر دقتە آلنمق لازم کلەجکنی ینە دولوق کشف ایلدیکندن، ترتیب ایلدیکی دسـتورلرە برچـوق زمانلر الك مکمل نظریلە باقیلمقدە ایدی . عاقبت عالم مشهور [لاپلاس] بومسئلەنك هردرلو مشکلات نظریەسنی حل وفصل ایلیەرك دائما ثابت بر ارتفاع تعیین ایدەبیلمکە موفق اولدی . لکن شو مقـالەدە عریض وعمیق تمهیدات وتفصیـلاتە کیریشمك ممکن اولمدیغندن ، شمدی بارومترە ایلە پك صحیح ارتفاع تعیین اولنەبیلدیکنی واکثریتلەدە استعمـال اولندیغنی بیان ایلە اکتفا ایتمك مناسب کورلمشدر .

ایشتە بوندن ٢٥٠ سنە اوّل آوانژەلیسـتا طوریچللی، سادە بر بوری تجربەسی عمومیتلە مهم اولان و خصوصیلە مەتەئورولوژی ایچون پك بیوك بر اهمیتی احراز ایلیان بارومترەنك اساسنی تشکیل ایتدیکی کبی ، برچوق ترقیات فنیەنك حصولیاب اولمسنەدە خادم اولمشدر .

آلمانجەدن مترجمی
محمد رشدی

فرانسه ادبیات حاضره‌سی صحائف مقبوله‌سندن

صوك بهار

ای اصحاب مطالعه ! صوك بهاری طانیرمیسکز؟ امّا نصل صوك بهار؟ صحراده، قیرده بوزه‌لری، مدید ایکیلتیلری، اوزاقلرده کردباده قاپیله‌رق دونن اوراق خزان‌رسیده‌سی، بوزقولمش گذرگاهلری، برخسته‌نك تبسمی گبی صارارمش، فقط نظر فریب غروبلری، یوللرده بریکوب قالمش صولری ایله .... ایشته بونلرك جمله‌سی ایله برابر گوردیکزمی ؟

اگر بونلرك جمله‌سنی گورمش ایسه‌کز مطلقا بو آثار طبیعته قارشو لاقید قالمامشسکزدر . بو تجلیات، بو تظاهرات طبیعیه‌دن حسیاته یا نفرت عارض اولور و یاخود چیلغنجه‌سنه بر اشتیاق، بر تحسر، دها ایسی بر سودای تماشا وجوده گلور.

بن بونلری سونلردم . الدن گلسه بر دم خزانه ایکی یاز فدا ایدرم . او آتشین مرسمات عظیمهٔ هوائیه‌یه پرستش ایلرم . نمناك چامورلقلرك آره‌سنده کوپکم اولدیغی حالده گزندکدن صکره اوجاغمك قارشوسنه چوب اوتورمغی سورم. سیوری دیشلی اسکی دمیر پارچه‌لرینی یالایان، اعماق مظلمی تنویر ایدن مشاعل علویه‌یه باقمقدن محظوظ اولورم . انبار ایچنده روزگارك دودوك گبی ایصلیقلری، بیوك قپونك چاتیردامه‌سی، کوپکك اولویه‌رق زنجیرینی چکدیکی ایشیدیلور . یقینده بولنان اورمانك خمیده قامت اوله‌رق ایکلمه‌سندن متولد آواز طبیعیسی آره‌سنده فورطنه‌یه قارشو بال‌کشای مقاومت اولان بر سوزی قارغه‌نك حزن انگیز آوازه‌لری سامعه‌رس تأثر اولور . یاغمور کوچك جاملره اورر . انسان باجاقلرینی آتشه

طوغری اوزادیرکن طیشـاروده قالانلری دوشـنور . گمیجیلر خاطره گلور . یا اختیار دوقتور اونودیلورمی ؟ کوچك عربه‌سنی سـور ییور . قاپوتی اوچوشوب طوریور . عربه‌سنك تکرلکلری چاموره باتیور . قوّتوت . روزگاره قارشو کیشنه‌یور . اوچ کوشـه‌لی شـاپقه‌لرندن صو طاملیـان ایکی ژاندارمه‌ده فراموش ایدیله‌مز . موراردمش ، ایصلانمش ، ایکی قات اولمشلر . بیوك مائی مانطو اورتولی حیوانلری اوزرینـه اوتورمش اولدقلری حالده باغـلرك کنارندن یوریوورلر . یا او آوجی خاطره گلمزمی که فڤونده‌لقلر ایچنه قوشه‌رق ، مجازاتك صاحب جرمی قوغالدیغنی تنظیر ایدرجه‌سنه آردندن گلان فورطنه‌نك اوگنه دوشه‌رك ، بر طرفدن کوپکنه ایصلیق چالمقده ، بر طرفدن‌ده بیچاره حیوان بطاقلقلر ایچنده یووارلانمقده‌در .

بدبخت دوقتور ، طالعسز ژاندارمه‌لر ، زواللی آوجی !

بردن بره قپو آچیلور ، چوجق :

« کوچك بابا ، یمك حاضر » دیه باغیره‌رق آتیلور .

یه‌جك نه وار ؟

سفره اورتوسی کانون اوّلده‌کی قار گبی بم بیاض ، طاقلر لامبه‌نك ضیاسـندن پارل پارل پارلیور ، چوربانك دومانی لامبه‌نك سیرضیاسی آلتنده قاریشه‌رق ؛ لاحنه‌یه مخصوص بر رایحهٔ اشتها فزا نشر ایده‌رك شعله‌یی پرده‌دار ایدر .

زواللی دوقتور ! زواللی ژاندارمه‌لر !

قپولر صیقی صیـقی قپالی ، پرده‌لر دقتلیجه چکیلمش ، ببك بیوك اسکمله‌سـنك اوزرینه چیقمش ، باغیره‌رق ، اللرینی هوایه قالدیره‌رق :

نه اعلا لاحنه چوربه‌سی ! نداسیله حاولیسنی باغلاسونلر دیه بوینی اوزادیر . بن‌ده کندی کندمه گوله‌رك : « چوجغم‌ده بکا چکمش . بن نه‌یی سـورسه‌م اوده سویور ! » دیرم .

مادر درحال چکر . یوزی متبسم ، فرحناك . طار الدیونلرینی چیقاریرکن :

« ظن ایدرم که پك زیاده سودیگکز بر شی وار » دیه بکا خطاب ایدر .

مکر سوگلون گونی ایمش ! اسکی شـامبرتن طولو [۱] غبار آلود شـیشه‌یی

[۱] شراب .

گورمك ایچون غیر اختیاری برصورتده باشمی دوندریرم . سوگلون ایله شامبرتن ؛ بربری ایچون یارادلمش . زوجه‌مده آنلری اصلا یکدیگرندن آییرماز .

بن کمال صفوت قلب ایله گوله‌رك :

— تخته قلیچ ! چوجقلرم اومزده یك راحتز . تخته قلیچ .... تخته قلیچ دیه باغیریرم . کوچك آغزینی چوربایه اوزاده‌رق :

— همان طبانجه ! سوزینی علاوه ایدر . هرکس قهقهه‌لر ایچنده قالور .

زواللی ژاندارمه‌لر ! زواللی دوقتور !

اوت . اوت . صوك بهاری یك سورم . طونبول طونبول یاورومده بنم گبی سور ایدی . فقط ساده آتش کنارنده برابر بولنمقدن محظوظ اولدیغندن دگل، فورطنه‌لر ، روزکار ، اوراق میته‌یی گوروب طویدیغندن طولایی سوردی . بونلرك جمله‌سنه نظر استخفاف ایله باقمقده‌ده بر لطافت وار .

قاچ دفعه اورته‌لقده صغوق ، سماده کثیف بولودلر اولدیغی حالده بونلره قارشو لاقید طوره‌رق ترلالرده گزینوردك !

ایوجه گیمش ، آیاقلرمزه قالین ، ایری چیزمه‌لری چکمش ایدك . الی الملك ایچنه آلور . گذرگاه تعیین ایتمکسزین یوریردك . اوزمان هنوز بش یاشنده ایدی ؛ امّا اركك گبی یوریردی . امان اللهم ! تام یگرمی بش سنه اولمش !

سیاه ، رطیب یاپراقلرله اورتولی کوچك یولدن چیقیوردق . صویغون ، اسمرمسی ایری قواقلر قسماً رؤیت آفاقه حائل اولیور . اوزاقدن صارمتراق ، طونق خطوط ایله لکه‌لی موز بر ساحهٔ سما آلتندن چوکوك کابه‌نك طاملری ، روزکارك شدّتله طاغیتدیغی مائیترك کوچك دومانلر چیقان قیرمزی اوجاقلر گورینیوردی . کوچك ، روزکاردن اوچه‌جق شابقه‌سنی الیله طوته‌رق سوینجندن ، صیچرایور . آره‌ده باش ایچنده قالان پارلاق مینی مینی گوزلرینی بکا عطف ایدیوردی . یناقلری صغوقدن قیزارمش ، تا بورننك اوجنده شفّاف کوچك ، دوشمکه میال بر اینجو آصیلمش ایدی . فقط مسرور ایدی . اوزرلری نهر طغیان نمونك صولریله ایصلاق اولان چایرلردن کچیور ایدك . آرتق سازلر ، قامشلر ، نیلوفرلر

ساحللرده، او ازهار وحشیه قالمامش ایدی ! یالکز برقاچ اینك، دیزلرینه قدر نمناك اوتلره کیرمش بطیئانه اوتلایورلردی .

ایری بر سکود کوتوکینك یاننده‌کی بر چیقورك ایچنده بر برینه صاریلمش، اوزرلرینی اورتن ایری بر مانطونك آلتنه صاقلانمش ایکی کوچك قز وار ایدی . اینکلرینه باقیورلر، پیرتیق قوندیره‌لری ایچنده آیاقلری نیم عریان . یالکز ایری باشلقلری آلتندن طوکمش یوزلری کورینیوردی .

زمان زمان سمای مغربك عکس انداز اولدیغی کنیش صو بیغینلری یولمزی قپایور، بو جهتله بر مدت روزکارك تماسنده تیترەین، اوزرنده یاپراقلر یوزن بو کوچك کوللرك کنارنده طوریور ایدك . بویاپراقلر اوراق خزاندر . اشجار عظیمه‌نك تپه‌لرندن قوپه‌رق هواده دوندکدن صکره اونوظهور بحیره‌لره دوشدکلری هر آن منظور اولیوردی .

بن او کوچك ارککمی قوجاغمه آله‌رق ایو فنا اوته طرفه کچیور ایدك . او قارارمش بوش تر لالرك کنارنده دوریلمش بر صپان، یاخود اوته‌یه برییه براقیلمش بر چاپا کوریلیوردی . باغ کوتوکلری صویولمش، یرده سورینیور، چامورلی، یاش اوزوملر ایری ایری ییغلمش ایدی .

ایوجه خاطر نشانمدرکه، برکون ینه بویله برموسم خریفده کزینورکن برصرتك تا تپه‌سنه واردم . کناری فونده‌لرله اورتولی، اسکی کوپری‌یه چیقان بوزوق بریولده ایدم . روزکار بردن بره کسب دهشت ایتدی . ثمرهٔ فؤادم بوغولور کبی اوله‌رق باجاغمه صاریلیور . پالطومك اتکلرینه کیزلنیوردی . کوپکم‌ده درت آیاغی اوزرینه طیانه‌رق، قویروغنی بجاقلری آره‌سنه آله‌رق بکا باقیوردی .

دوندم . افق، کلیسا درونی کبی قرا کلق ایدی . اوزرمزه ایری ایری بلوطلر قوشیور . هرطرفده آغاجلر، بورانك ایندیردیکی سیلابلر آلتنده ایکلیه‌رك اکیلیوردی . بن قورقوسندن آغلایان کوچك ارککمی قاپوب کوتورمکه آنجق وقت بوله‌بیلدم . اسکی سکودلرله محافظه ایدیلان بر چیتك یانه کیده‌رك طوردم . شمسیه‌می آچدم . آرقه‌یه چوملدم . بیوك پالطومك دوکمه‌لرینی چوزه‌رك یاورومی

صاردم . اوده بڭا صیقی صیقی یه یاپشدی قالدی . کوکسم باجاقلرمه اوتوردی . کوچك ارکاك ایکی محبك ید حمایتنده بولنه‌رق ، محبسنك ایچروسندن ارائهٔ روی - تبسم ایتمگه باشلادی . بر آرالقدن کندوسنی کوریور ، آڭا :

— کوچك ارکاك . نصلسك باقه‌لم ؟ ایومیسك ؟ دییوردم . اوده :

— اوت . ایویم باباجغم ! دیه جواب ویریوردی .

بللی صیقان قوللرینك تضییقنی حس ایدیوردم . اوزمان دها اینجه ایدم . کندیسنه سپر خدمتنی کوردیگم ایچون بڭا متشکر اولدیغنی آڭلایوردم .

او آرالقدن کوچك دوداقلرینی اوزاتدی . بن‌ده دوداقلرمی یاقلاشدیردم بڭا : « کوچك بابا طیشاروده حالا یاغمور یاغیورمی ؟ دیه صوردی .

— یاورروم شمدی دیکر . دیکدی بیله .

— آه ! قوینکده نه قدر راحت ایدم .

بونلرك جمله‌سی قلبده قالور ! بو کوچك ، فنایاب سعادتلری نقل ایتمك احتمالکه زوزکالکدر . فقط تخطری نه قدر طاتلیدر .

چامور ایچنده اولدیغمز حالده اوه کیردك . تمیزجه بر آزار ایشیتدك . آقشام حلول ایدوب‌ده کوچك ارکاك یاتدیغی ، عادتمز اوزره کندیسنی قوجاقلایوب تسریر ایده‌جکم زمان بوینمه صاریلدی . قولاغمه :

— یاغمور یاغدیغی زمان ینه کیده‌جکمی یز ؟ دیدی .

مترجمی : محرری :

احمد راسم [کوستاو دروز]

کوستاو دروز وفات ایده‌لی پك چوق اولمامشدر . کچن سنهٔ افرنجیه‌نك تشرین اوّلی ظرفنده تارك دغدغهٔ عالم اولمشدر . کتب جسیمه براقامش ایسه‌ده [موسیو ، مادام ، چوجق] عنوانلی اثری شهرت فائقه قازانمشدر . بو فقره دخی اوکتابدن مستخرجدر .

تعریفات سیّد

[مابعد عن جزؤ : ٥٧]

نحات عرب اجزای کلامیه‌یی طوغریدن طوغری‌یه وَیا مؤلاً عامل ومعمول اولمق گبی برطاقم احوال اعتباریه ایله توصیف وتقسیم ایدرك عامل : کلماتك صوکلرینی رفع ، نصب ، جر گبی آثار مخصوصه اکتسابنه بادی اولان واسطه‌یه ؛ معمول : بالذات وَطوغریدن طوغری‌یه وَیا بالواسطه بو آثار ایله ظاهراً وحکماً اتصاف ایلیان اجزای کلامه اطلاق ایدرلر .

بو اعتبار ایله معمولات کلامك برر عاملی بولنمق ضروری اولدیغندن ، خلال کلامده عوامل لفظیه بولنمدیغی تقدیرده بر عامل ملاحظه‌سنه احتیاج گورلمشدر . مثلا مؤلفك ایراد ایلدیگی (زید منطق) مثالنده مبتدأ ایله خبرك هر ایکیسی معمول اولدیغی ، یعنی آخرلری مرفوعیتله متصف بولندیغی حالده بو مرفوعیتی ایجاب ایده‌جك ظاهرده برواسطه اولمدیغی ایچون معنیً بر عامل تصور وتقدیر ایدیله‌رك ، بودخی مؤلفك بیانی وجهله لاجل الاسناد تجرید مبحوث عنهدن عبارت اولورکه ، تعبیر نحویله [عامل ــ معنوی] دینور . [تعریفات مخصوصه‌لرینه مراجعت]

ابتداء ــ بر ایشه اضافت ونسبتله‌ده استعمال اولنه‌رق مثلا ــ قرائت وکتابته ابتدا ایتدم ؛ دینورکه ، آنلری تدریجاً وجوده گتوردم دیمکدر . فقط مبتدا به اولان ایشك اجزاء وَیا جزؤیات وافرادی بولنمق لازمدر . آنك ایچون مثلا ــ [قعود معناسنه] اوتورمغه ابتدا ایلدم . دینه‌مز . ترکیب عربیسنده : [ابتدأت بالقرائة وابتدأت بالکتابة] تعبیری [احدثت القرائة اوالکتابة علی التدریج] حکمنده‌در .

ابتداء ـ تلفظه مباشرت معناسنه اولان ابتداءکه [ابتداء بالساکن وَابتداء بالمتحرّك] تعبیرلری بو اصطلاحه تفرّع ایدر، ساکن ایله وقوعنده، یعنی حرکه‌سز حرف ایله نطق وتلفظه مباشرت امکانجه آراء علما ایکی‌یه منقسم اوله‌رق اکثری امتناعنه، بعضلری دخی امکاننه قائلدر.

صرف وقرائته راجع اولان بو اصطلاحلك تدقیق ماهیتی امرنده حکمای اسلامیه‌نك صوت وَآندن بدل حرفك ماهیت واقسامنه متعلق اولان مذهب وقوللرینی خلاصةً اتیان ایلمکه لزوم واردر :

حکمای مشارالیهمجه حرف، صوت متکیفدن عبارت اوله‌رق بوسببله حرکات ثلث دخی [ضمه، فتحه، کسره] حروف عدادنده طوتیلور وَبونلره «مصوّتهٔ مقصوره» نامی ویریلور. علمای لغتجه [حرف مد] تسمیه اولنان [الف ، واو ، یاء] حرفلری ، حرکات متجانسه‌دن، یعنی الف فتحه‌دن، واو ضمه‌دن، یاء کسره‌دن صدور وتولد ایدرکه ، ساکن اولدقلری زمان [حروف مصوّتهٔ ممدوده] نامنی آلورلر. وَهر ایکی نوع مصوّته‌نك ماعداسی دخی [صامته] عنوانی تحتنه داخل اولور. بونلره [صامته‌یه] عارض اولان حرکه‌نك مولول صحیحی دخی مداتدن برینك مخرجنه طوغری امالهٔ مخرج دیمك اوله‌رق، واقعا الفه طوغری چکیلانه [فتحه] واوه میل ایتدیریلانه [ضمه] یا جانبنه طوغری تلفظ ایدیلانه دخی [کسره] اسمی ویریلور.

حرف واقسامندن بحث اولندیغی اثناده غایت مهم اولان بر مبحثك ، ولوکه استطراد قبیلندن اولسون ، اتیانجه مسامحه وقوعنی تجویز ایده‌میز. شویله‌که حرف دینلان صوت متکیف‌که، مصوّتهٔ مقصوره ، مصوّتهٔ ممدوده وصامته‌دن عبارتدر؛ بوکیفیات ایچون یعنی ، حروف مبحوث عنهایه دلالت ایتمك اوزره آیری آیری اشارتلر وضع اولنجه صحت املا مسئله‌سی دخی اکتساب قطعیت ایلر. مثلا حکمای مشارالیهمجه حروف مصوّتهٔ مقصوره‌دن معدود اولان فتحه‌یه دلالت ایچون که . مخرج اعتباریله الفه طوغری وقوع بولان برمیل دیمکدر ، معروض اولان صامته‌نك حال انقطاعنده ومتصله حالنده مثلا یارم [ه] ویارم الف ['] اشکلنده برر اشارتله افاده قلنسه؛ واو جانبنه طوغری کذلك بر اماله دیمك اولان ضمه ایچون

دخی واوه دال اولان اشـارت خطیه‌یه مشـابه بر علامت اتخاذ اولنسه ؛ کسره‌یه دخی ینه بویله بر اشارت مخصوصه وضع ایدلسه‌که عموم حروفك مسموعاً مابه‌التمایزلری اولان اوصاف مخصوصه‌دن مأخوذ ثقیله وخفیفه نامل‌ری دخی محفوظ اولمق وینه اشارات مخصوصه ایله تفریق وتعیین ایدلمك اوزره مکمل وهر درلو اشکالدن بری ترکجه بر حروف (الف با) وجوده گلیر . وعربی مستثنا اولمق اوزره ترکجه‌ده یازمق ، علی الخصـوص قرائتجه موجب صعوبت اولان حال بالطبع زائل اوله‌رق سرعت استکمالجه توفیقات مطلوبه رونما اولور . ایشـته اصلی اعتباریله بو ترتیب وتنسـیقدن عبارت اولمق لازم گلدیکی عندالحکماء حرفك ماهیت وتقسیماتنـدن ضرورةً مستفاد اولان حدود املایی تعیین ومحافظه ایچون وضعی مناسب گوریله‌جك اولان اشارات خطیه‌نك قبولی حالنده بکیدن برشی تکلیف وایجاد ایدلمش اولماز ؛ زیرا حرکات ثلث ، مادامکه حروف مصوتهٔ مقصوره‌دن عد اولنیور ، مادامکه سائر حروفی بالاسـتقلال اشـارات ایله تعیین وارائه ایلیورز ، بونلری مجرّد صـامته عوارضندن عد ایله ومصوتهٔ ممدوده وصامته‌یه مخصوص اشـارات عدادندن خارج طوتمغه ، تعبیر آخرله بونلر گبی آنلره مخصوص اشـارات خطیه وضع ایتمامکه وگاه اهماله اوغرادملرنجه اولان مجبوریت طبیعیه اوزرینـه ، گاه موضوع اولدقلری شیئه دلالتده‌کی فقدان قطعیتلری سببیله ترکجه‌ده قرائتجه موجب تشویش اولان مصوتهٔ مقصوره‌نك اشـارات موضوعهٔ حاضره‌لریله قناعت ایلمکه نه‌دن مجبور اولنسون . فیزیولوژیایه متعلق افعال وحرکاتجه بو اشـاراتده وقوع تصرّف امکاننـه دخی قائل دگلز . بالعکس تکلیف اولنان صور محرره‌ده بو تصرّف دها زیاده تحت امنیته گیرر .

ساکن ایله ابتدانك تعذّر ویا تعسّری مسئله‌سنه گلنجه ، مصوت ممدود ایله تلفظه مباشرتك ممتنع اولدیغنده اختلاف اولمدیغی اتیان وتصدیق ایدنلرجه بو مسـئله‌ده‌کی اختلافك منشائی مبحوث عنه اولان تعذّرك مصوت ممدوده‌کی حال سـکوندنمی که صامت سـاکن ایله ابتداجه اولان تعذر دخی بوکا مبنی طوتیلور ، یوقسه ماهیت وذات حرفدنمی صدور ایلر شقلرینه ، یعنی سبب تعذره عطف وبنا ایدیلور .

واقعـا مصوت ممدود ، حرکه‌نك ، تعبیر آخرله صـامته عوارضندن اولان

مصوت مقصورك اشباعندن صدور ایتمك حسبیله كندندن اوّل بر صامت متحركه‌نك موجود اولمسی مطلق الوجوب گوریلور. ایشته نطق وتلفظه ابتداجه اولان تعذر، حكمای مشار الیهمجه بوندن ایلرو گلور وینه بونك ایچوندركه سلیم الحس اولانلرك شهادتنه مراجعتله ابتداء بالساكنك امكان وقوعنه جواز ویرلمكده‌در. لكن سلامت حس ووجدان اربابنه مراجعت اولنجه بالعكس ساكن ایله ابتدانك جدّاً متعذر اولدیغنه حكم اولنوركه، علمای لغتك آتیاً نقل ایده‌جگمز خلاصهٔ تدقیقاتی بوكا دلیل وبرهان اولور: شویله‌كه «تلفظه مباشرت دیمك اولان ابتدانك تیسر ووقوعی ایچون [حرف] اوچ حالدن برینه مقارن اولمق اقتضا ایدر. مثلا گوز معناسنه اولان [عین] كلمه‌سنده‌كی [ع] حرفی گبی یا بالذات حركه‌لی اولملی ویا بو كلمه‌ده‌كی [ی] حرفی گبی عندالتلفظ ماقبلنده‌كی حركه‌یه استناد ایتملی ویاخود كندندن اوّل [دابّه] كلمه‌سنده اولدیغی گبی [مد] بولنملیدر. بو اوچ صورتدن بری مفقود اولورسه نطق وتكلم مستحیل اولوركه، دلیلی تجربهٔ نفسیه‌در. واقعا انسان طبیعتی حالنه ترك ایلدیگی زمان حرف ساكن ایله تكلم ایده‌بیلمك ایچون حتی مخاطب وسامعینجه حس وادراك اولنه‌میه‌جق حال وحیثیتده بو حرفه بر كسرهٔ خفیفه اعطاسنه مجبور اولدیغنی آڭلار.

بعض علمای لغتجه [ابن جنی وسائره] كلمه‌نك باشنده‌كی حرفی ساكن اولدیغی حالده دخی نطقه مباشرت ممكندر؛ زیرا بو علما حركه‌لی حرفك حین تلفظنده اوّلا حرف، صكره حركه تلفظ ایدلدیگنه قائلدرلركه، حرفی آنی، حركه‌یی زمانی اعتبار ایتملرندن ایلرو گلور صانورز؛ فقط بو قولك صحتی مسلم دگلدر. شو سببله‌كه اوّلا حرف، صكره حركه‌نك تلفظنه بدل تجربهٔ ذاتیه ونفسیه دلالتیله تیقن ایدلدیگنه گوره حركه وحرفك تلفظی بر زمانده وقوع بولور، یعنی تلفظ دیمك هر حالیله حركه ویامد دیمكدر. اما علمادن بعضیلری بوكا قائل اولمسه بیله حقیقت حال وصحت مؤدّای تلفظ بوندن عبارتدر. والحاصل علمای لسانك اكثری ساكن ایله ابتدانك تعذر وقوعنه، بعضلری دخی تعسر حدوثنه قائلدركه، مثال اوله‌رق فارسیده [شتر] كلمه‌سنی دلیل گتورورلر. بو كلمه‌نك تلفظی دخی همزه‌یه قریب و مكسور

بر حرفه طیانه‌رق جریان ایتدیگنی هر نصــلسه قبول ایتمامك اســتیورلر كه مصیب عد اولنمازلر.

ابتداء — كلام ابتدائی ـ ذهنلری تردد وشبهه‌دن خالی اولان مخاطب وسامعینه قارشو ایراد اولنان ســوزه دینوركه بلاغتجه تأكید نسبت وَ تقویهٔ حكم كبی افاده‌جه قیودزائده ایرادینه وَیا تصرّفات كلام اجراسنه احتیاج مس ایتمامك دیمكدر .

ابتداء — حسن ابتداء ـ نظم ونثرده افتتاح كلامڭ تنافر وتعقیددن، خساست وابتذالدن بری ، تناقض واضطراب معنادن عاری اولمسنه ، تعبیر دیگرله ســوزڭ كمال وضوح وطبیعیت، منقحیت واصالتـله اتصافنه، مؤداجه دخی موضوع اصـلیله حسن تطابق وایتلافنه دینور . اشجع سلمینڭ ستایش دیاره متعلق اولان قصیده‌سنڭ آتیاً ایراد اولنان مطلعی كبی :

قصر [علیه تحیة و سلام]

خلعت علیــه جمالها الایّام (مقدمه كلمه‌سنه مراجعت)

ابتداء عرفی :

مقصوددن اوّل واقع اولان شیئه دینور . یعنی مقصده شروعدن اوّل ایراد اولنان كلام دیمكدركه بسمله‌دن صكره كتوریلان [حمدله] یه‌ده شامل اولور .

بعض علماجه، زمان ابتدادن مقصوده شروع زمانه قدر ممتد اولان ابتداءدن عبارتدر؛ حتی بو زمان ایچنده واقع اولان هرشی مبتداء به عد اولنور .

مؤلفڭ تعریفیله بوتعریف آراسنده مآلاً فرق یوقدر [قبل الشروع] تعبیری هرایكی تعریفڭ مدلولنی جمع ایلر .

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

طالب فائقی زاده فهمی

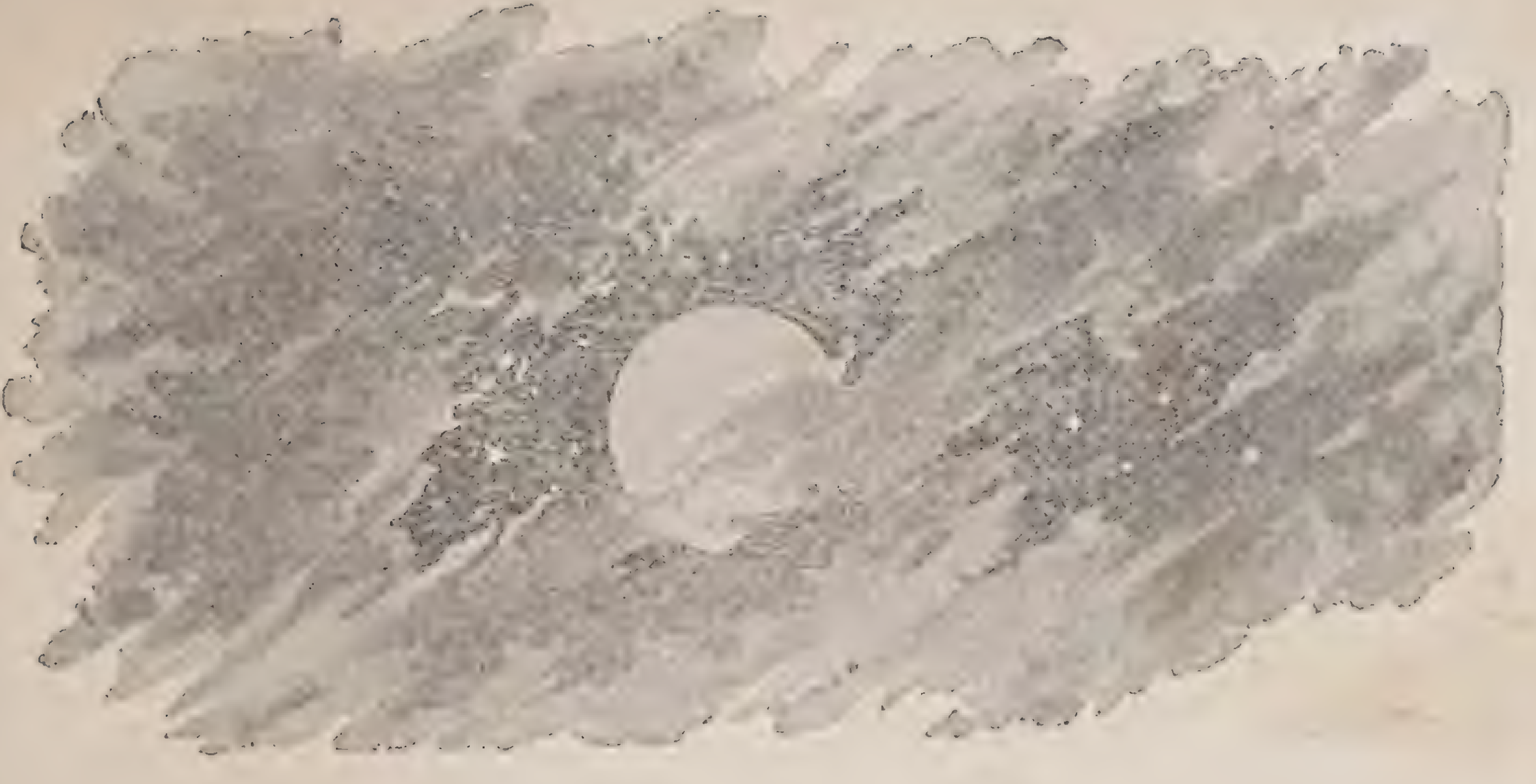

کائنات ایچنده بر سیاحت مخیله

[مابعد عن جزء ۵۷]

لکن شوراسنی اونوتمیه‌لم‌که، شمس اوزرنده بزده اولدیغی گبی قیش، یاز موسملری یوقدر. اوراده بلکه هیچ بر گونا تبدّلات هوائیه دگل، هله یاغمور یاغه‌جغنی بکده ظن ایده‌میه‌جگمز گبی. قار یاغمدیغنی وانجماد وقوعه گلمدیگنی صورت قطعیه‌ده بیلورز. بناءً علیه شمس اوزرنده ذی عقل مخلوقاتك وجودی فرض اولنسه وبونلر خانه‌لر انشاسنه تشبث ایتسه‌لر، مطلقا بزه بسبتون مجهول مقاصده خدمت ایتمك وبزم تخیل وتصوّر ایده‌میه‌جگمز بر حال طبیعیه قارشو تحفظ ایلمك ایچون انشا ایده‌جکلردر. بونك ایچون بره قارشو بیك ایله ادّعا اولنه‌بیلورکه، بز اوراده ساعتلرجه بر خانه‌یی گوردیگمز حالده آنك خانه اولدیغنك اصلا فرقنده اوله‌میز. ایمدی بر خانه‌نك خانه اولدیغنی آڭلایه‌میه‌جق اولور ایسه‌ك اوراده گوردیگمز شیلرك شهرلر اولدیغنی نصل بیله‌جگز؟

لکن نباتاتی مطلقا طانیه‌بیلور ایدك؟ بز بوڭاده اینانمایز. اگر شمس اوزرنده‌کی آغاجلرك شکل وصورتی بزم ارضمزده‌کی آغاجلرك شکل وصورتی گبی

اولسه بلکه .. لکن بونك بویله اولمیه‌جغی محققدر . چونکه اوراده‌کی احوال طبیعیه بزده‌کی احوال طبیعیه‌یه نظراً اوقدر فرقلیدرکه، اوراده اجناس نباتات موجود اولسه بیله مطلقا بزم نباتاتمزه مشابه اولەمز . شمس اوزرنده یاغمور یاغمدیغی وبناءً علیه صو بولنمدیغی حالده آغاجلرك کوکلره نه احتیاجی اوله‌بیلور ؟ معلومدرکه آغاجلر کوکلری وساطتیله طوپراقده‌کی صویی چکه‌رك تغذیه ایدر ونشو ونما بولور . شمسی، هوا یرینه بر پردهٔ آتشین محیط اولدیغی حالده یاپراقلره نه احتیاج قالور ؟

بونك ایچون بز شمسدن براز مسافه اوته‌ده طوروب کندیسندن تقریباً اوتوز ایکی بیك آلمان میلی اوزاقده وهمده مشهور بر محلده توقف ایلدك . تام بو محلده‌درکه ١٦٨٠ سنه‌سنده جسیم بر نجم گیسودار شمسه اڭ یقین بر نقطه‌ده بولندقدن صکره غریب بر خط اوزرنده سرعتله صاوشمش وهیئتشناسلردن انکه [Enke] نك حسابنه گوره سکز بیك سنه صکره مذکور نقطه‌یه وصولی مقرر بولنمش اولوب، بوزمان حلولنده کوکب مذکور اونقطه‌یه گله‌رك، براز شمسی تماشا ایتدکدن وبرازده ایصندقدن صکره ینه سکز بیك سنه صکره عودت ایتمك اوزره تکرار صاوشوب گیده‌جکدر .

باب خامس

شمسك جسامتی

شو توقف ایتدیگمز محل مشهوردن شمسك نه جسامتده اولدیغی پك اعلا گوره‌بیلیورز . بوراده بزه اوقدر بیوك گورینیورکه، عادتا سمانك نصفنی ستر ایدیور . لکن بو بر شی دگل . چونکه بر مجیدیه چاریگنی تمامیله گوزمزك اوگنده طوتمش اولسه‌ق، اوده همان تکمیل سمایی گوزمزدن ستر ایدر . بناءً علیه جسامت ظاهره، بزی جسامت حقیقیه‌یی آڭلامق خصوصنده پك زیاده آلداته‌بیلور . بزم بوراده بحث ایتمك استدیگمز جسامت حقیقیه، یعنی بتون کرهٔ شمسك، همده

هواسیله برابر اولان جسامتیدر. شمسدن طوغریسنی سویلیه‌لم که، شمسی احاطه ایدن هوا زارینڭ قالینلغی درجه‌سنی بیلدیگمزدن ایکیسنی بردن حساب ایتمگی ترجیح ایدیورز. هیئتشناسانڭ حساب واستخراجنه نظراً شمسڭ قطری یوز طقسان ایکی بیڭ آلتی یوز میلدن عبارتدر. ایو امّا بو ۱۹۲,۶۰۰ میل دیدیگمز مسافه‌نڭ طولی نه قدردر؟ طورگز بقالم. بو طول حقنده شمدی بر فکر پیدا ایتمگه غیرت ایده‌جگز. ۱۹۲,۶۰۰ میل طولنده برشریته مالك اولسه‌ق شویله‌جه براگلنجه‌ده بولنه‌بیلورز. شریتڭ بر اوجنی برلینده بولنان سان پترو کلیساسنڭ چان قله‌سنه باغلار و دیگر اوجیله قمره قدر گیدوب شریتی آلتی کره قمرڭ اطرافنه طولاشدیردقدن صکره، ینه برلینده‌کی پترو کلیساسنڭ یانه‌گلوب بر کرّه قله ایله کلیسایی و آندن صکره کرهٔ ارضی عرضاً وطولاً گزه‌رك آنی دخی عرضی وطولی استقامتنده آلتیشر دفعه صارارز. بوندن صکره وقت لاایپسیق شهرنده‌کی پنایر زماننه مصادف ایسه، متباقی شریت ایله خیلی تجارتده بولنه‌بیلورز. یعنی آرشونی بر آلمان غروشنه صاته‌جق اولسه‌ق متباقی شریتدن یدی هفته مدت یومی ۱۲۰۰ آرشون صاته‌رق، اوقالمش اولان کوچك اوچ ایله بیڭ ایکی یوز تالر قزانه‌بیلورز.

ایشته ۱۹۲,۶۰۰ میلڭ طولی بودر.

محیط شمس تقریباً آلتی یوز بش بیڭ میلدر. بو طولده بر شریت آلنوب اون ایکی قات ایدلسه حاصل اوله‌جق ایپ ایله ارضی قمره باغلامق ممکن اولور ایدی. شمسده بولنان شمندوفرلر یومی یوز میل مسافه قطع ایده‌جك اولسه کرهٔ شمس اطرافنده شمندوفر ایله بر سیاحت آنجق اون سکز سنه‌ده اجرا اولنه‌بیلور ایدی. حالبوکه کرهٔ ارض اطرافنده بویله شمندوفر ایله برسیاحت آنجق ایکی آیده وبلکه دها آز بر مدّت ظرفنده اجرا اولنه‌بیلور.

شمسڭ قطری ومحیطی حقنده شو سویلدیگمز شیلردن صکره آرتق بتون حجمی حقنده نه دیه‌جکمزی شاشیریورز. چونکه حجم مذکور اوچ بیڭ یدی یوز بیلیون میل مکعبی اولدیغی سویلرسه‌ك معناسز بر سوز سویلمکدن بشقه برشی

یاپمش اولمایز . برکرّه بر میل مکعبنك نه وَ بر بیلیونك نصـل برمقدار اولدیغنی بیلدکجه حجم شمسك جسامتنی قابل دگل تصوّر ایده‌میز .

اوّلا بر میل مکعبی نه اولدیغنی آکلایه‌لم :

بر میل طول وَبر میل ارتفـاعنده بر تخته پرده‌یی ارض اوزرنده دیکسـه‌ك گوریر ایدك که پرده‌نك ایکی طرفـده‌کی احوال هوائیه فوق‌العـاده بر صورتده دوچار تبدّل اولور . شمال طرفی غایت اوزون بر قیشه وَجنوب جهتی دخی غایت ارکن وَزیاده‌سیله اوزون بر یازه مالك اولور ایدی . بر میل مربعنده بولنان اشبو پرده روزگارلرك جریانی وَبولودلرك حرکاتی اوزرینـه او درجـه‌ده اجرای تأثیر ایدر ایدی که ، عین زمانده پرده‌نك برطرفـده الك گوزل ضـیای شمس وَدیگر طرفنده الك شدید یاغمورلر مشاهده اولنور ایدی . هرنه حال ایسه بو خصوصات شو بحثمزه عائد برشی دگل .

امدی بویله درت عدد تختـه پرده‌دن تشکیل ایدلمش بر صندوق تصوّر ایدر ایسـه‌ك ایشته بوصندوق برمیل مکعبی اولور . شمدی برمیل مکعبنـك نه‌قدر شی استیعاب ایده‌بیله‌جکنه بقالم . المزه نه کچرسه صندوقه آتوب آنی طولدیرمغه چالشه‌جغز . برلین شهری تمام المزك آلتنـده اولدیغندن همان آنی بر چوجق اویونجغی گبی المزه آله‌رق صندوقك ایچنه آتارز . بوندن صکره پوتسدام شهرینـه قوشار وَیولده راست کلدیگمز کویلرك هپسنی طوپلایه‌رق پوتسدام شهریله برابر آنلردن بر پاکت یپارق آنی دخی صندوقه آتارز . لکن بتون بوشیلر ایله صندوقك آنجق دیبی طولدیرلمش اوله‌جغنـدن، بو سفر پارس شهرینی یقالیه‌رق ستونلری، قلّه‌لری طاق ظفرلری وَکلیسـالریله برابر ایچرویه آتارز . لکن بونلرك هپسنی آتدقدن صکره صنـدوقك ایچنده پك جزئی برشی گوره‌بیلدیگمزدن بتـون لوندره‌یی دخی علاوه ایدرز . ویانه شهرینك دخی ایچرویه عائد اوله‌جغی طبیعی اولوب، پترسبورغ شهرینیده گتیروب صندوقه یرلشـدیررز . لکن صندوقی بر آز اولسون طولدیرمق ایچون بونلرك ذرّه قدر فائده‌سی اولمدیغندن، بوکرّه ایالات شهرلرینی وَحسّ حسد ورقابت تولدینه میدان ویرمامك ایچون دخی قلعه‌لر، کویلر حصارلر، چفتلك خانه‌لرینیده

علاوه ايدرز . انسان ايله اوروپاده وجوده گتورلمش نه وار ايسه هپسنی ايچرويه آتارز . لكن بونلرك جملهسی صندوقك آنجق بر ربعنی طولديره‌بيليور . دكزلرده بولنان بالجمله سفائنی دخی آلور ايچرويه آتارز . ينه نافله . يكی وَاسكی دنيايی طولاشور، مصرك اهراملرينی، آمريقای شماليهنك شمندوفرلرينی وَماكينه فابريقه‌لرينی، والحاصل آفريقا آمريقا اسيا وَاوستراليا‌ده اثر صنع بشر اوله‌رق نه بولدق ايسه هپسنی ايچرويه آتدق ــ ينه صندوق آنجق ياريسنه قدر طولدی .

شمدی صندوقی بر آز صارصالمده ايچنده‌كی شيلر گوزلجه يرلشسون . بركره صندوقی تماميله طولديرمغی زهمزه يرلشديرمش اولديغمزدن بقالم كرهٔ ارض اوزرنده موجود بولنان انسانلر ايله طولديره‌بيلورميز ؟ امدی ارض اوزرنده بوله‌بيلديگمز تكميل صمانی طوپلايوب صندوق ايچروسنده يايارز . لكن طوپلاديغمز صمان ايچروده‌كی شيلری ستر ايتمكه كفايت ايتمديكی جهتله اغاج ياپراقلرينه مراجعت ايتمكه مجبور اوله‌رق، بووجهله اوزرينه انسانلری يرلشديرمك ايچون يموشاق بر طبقه حصوله گتوريرز . هر انسان ايچون ايكی قدم عرضنده بر محله محتاج اولديغمزدن يگرمی درت بيك قدم طولنده اولان صندوقك بويونجه اون ايكی بيك كشيدن مرتب برصره تشكيل ايدر وَانسانلرك راحتی عندمزده ملتزم اولمغله، اشبو طبقه‌نك ارتفاعنی آلتی قدم اوله‌رق آلورز . لكن هركسجه معلومدركه درت بيك كره اون ايكی بيك تماميله قرق سكز مليون ايدر . آمريقانك نفوسندن قرق سكز مليون آله‌رق الك آلت طبقه‌يی تشكيل ايدرز . بوندن صكره بوطبقه‌يی برقدم ارتفاعنده يموشاق برشی ايله ستر ايتدكدن صكره اوزرينه اوستراليانك ايكی مليون نفوسنی يرلشديرمكله برابر، بو ايكنجی طبقه‌يی طولديرمق ايچون آسيادن قرق آلتی مليون نفوس دها آلورز .

(مابعدی نسخهٔ تاليه‌ده)

آلمانجه‌دن مترجمی :

طاهر يوسف

مجموعهٔ ابو الضيا

١٧ نجی سنه

جزؤ، عدد : ٥٩ ربيع الاول ١٣١٤

تربیه اوزرینه احوال عمومیهٔ طبیعت

هرشی خالق اشیانك ید قدرتندن ایو اوله‌رق وجوده گلور. هپسی انسانلرك النده بوزیلور. انسان سائر بر ارضده حصوله گلان میوه‌لری حاصل ایتمك ایچون دیگر بر ارضه وَسائر بر آغاجده حصوله گلان یمشلری یتشدیرمك ایچون بشقه بر آغاجه زور ایدر. انسان اقلیملری، عنصرلری، فصول ومواسمی خلط ومزج ایدر. آتنك، ایتینك، اسیرینك اعضاسنی قطع ایدر. انسان هر شیئی آلت اوست ایدوب هیئت اصلیه‌سندن چیقاریر. انسان خلاف طبیعت اولان شکل وصورتی سور. هیچ بر شیئك حال طبیعیسنده قالدیغنی استمز. حتی انسان بیله رخشی گبی، اوده مزاجنجه تربیه اولنملی، باغچه‌سنده‌کی آغاج گبی کیفی استدیگی بیچمه گیرملی.

آنجق بویله ده اولمسه هر شی دها او یغونسز اولوردی. وَ بزم نوعمز یارم دوزلمك استمز. مادام که حال بو مرکزده‌در؛ بعد ازین بر انسان طوغار طوغمز سائرلرك آره‌سنده کندینه براغلسه هپسندن زیاده شکل اصلیسنی غائب ایدر. اعتقادات باطله، احتیاج، امثال، گوره‌نك ایچنده مستغرق اولدیغمز قوانین مدنیه آنده‌کی حالت طبیعیه‌یی بوغوب، آنك یرینه بشقه بر شیده قویه‌مزلر. آنده‌کی حالت طبیعیه شوصورتجه بر فدانجغه بکزرکه، بر جادّه اوزرنده سرنمای ظهور

اولور وَ گلوب بجنلر هرطرفدن آکا سورتنەرك وَ آنی هرجهته اگەرك درحال اتلاف ایدرلر .

ای والدهٔ مشفقه و متبصره (١) بنم سوزلرم سکا درکه جادّەدن آیرلمسینك وَ هنوز طوغان فدانجغکی انسانلرك اوهام وافکارینه سورتمکدن حفظ ایتمك چارەسنی بولەبیلەسك ! ایشته او فدانجغك تربیەسنه وَقوریمامسی ایچون صولانمسنه اهتمام ایله ! برگون اولورکه او فدانك ویرەجکی میوەلر باعث سرورك اولور . هنوز وقتی ایکن چوجغك روحی اطرافنه بر محافظه دیواری چویر . واقعا بر بشقەسی او دیوارك نه دەرەده اولمسنی سکا گوستره‌بیلور . لکن دیوارك تملنی قویەجق سنسك .

(١) الڭ مهم اولان تربیه ، ابتداکی تربیەدرکه بلامعارضه قادینلره عائددر . اگر خالق طبیعت بو تربیەنك ده ارککلره عائد اولمسنی امر ایده ایدی؛ آنلری بسلمك ایچون ارککلره سود ویرردی . ایمدی تربیه اوزرینه یازدیغکز مقالەلرده دائما قادینلره خطاب ایدڭ ! زیرا آنلر ارککلردن زیاده یقیندن تربیەیه دقت ایدەجك موقعده اولدقلرندن وَ بوجهتله آنلرڭ نفوذلری دائما زیاده اولەجغندن . حصول مقصدده آنلر دها اهتمامه شایاندر . زیرا اکثریا طول قادینلر همان بسبتون اولادلرینك اللرنده قالورلر . وَویردکلری تربیەنك ایو کوتو اثرینی او زمان اولادلری آنلره حس ایتدیررلر . قانونلر دائما عمومك ایولگی ایچون اشتغال ایدرك اشخاص ایله مشغول اولمزلر . زیرا آنلرڭ مقصدی آسایشدر . تعلیم آداب وفضائل دکلدر . بوجهتله والدەلره اولادلری اوزرینه ارککلر گبی حکم ونفوذ ویرمزلر . لکن ینه آنلرڭ حالی بابالرندن امنیتلی در . آنلرڭ وظائفی دها زحمتلی در . آنلرڭ اولاد حقنده اهتماماتی خاندانك حسن نظامی ایچون الزمدر آنلر علی‌العموم چوجقلرینه اشفق اولورلر . بعض صرەده براوغل باباسنه حرمتده قصور ایدرسه من جهةٍ معذور اولور . لکن نه صرەده اولورسه اولسون آناسنه حرمتده قصور ایدەجك اولورسەکه او آنا، آنی قارننده طاشیمش وَسودیله بسلمش وَ ییللرجه کندینی اونودوب آنکله مشغول اولمشدی . آرتق او خبیث یشامغه غیرلایق برحیوان عجیب‌الخلقه گبی خنق واعدامه تعجیل ایدلسه گرکدر . آنالر چوجقلرینه یوز ویررلر دینور . واقعا بونده آنالر حقسزدرلر . لکن سزکه چوجقلری آزدیررسکز؛ بلکه ینه سزڭ قدر حقسزدکللر در . آنا استرکه اولادی بختیار اولسون . وَهمان شمدی اولیورسون . بونده‌ده آنانك حق واردر . اما اگر آنی استحصالك اسبابنده یا گیلورسه آنك گوزینی آچملیدر . بابالردەکی حرص خست، غدارلق، اساسسز احتیاط، قیدسزلق، رقتسزلك چوجقلر ایچون آنالرڭ شفقت غافلانەلرندن یوز درجه زیاده مضردر . قالدیکه بنم آنا اسمنه ویردیگم معنی ایضاح اولنملیدر . نته‌کیم یقینده اولنەجقدر .

(مؤلف)

نباتات، زراعتله یتیشوب نما بولدیغی گبی، انسانلرده تربیه ایله یتیشوب صورت بولورلر . اگر انسان بیوك وَقوی اوله‌رق طوغمش اوله‌یدی آنك قدّی وَقوّتی تا صورت استعمالنی اوگرنجه‌یه قدر کندینه هیچ فائده ویرمزلردی . بلکه کندینه مضر اولورلر ایدی . زیرا سائرلری آکا معاونت فکرندن منع ایتمکله [۱] او بیچاره کندی باشنه قاله‌رق ، هنوز احتیاجاتنی اوگرنمکسزین ضرورتدن تلف اولوردی .

صباوتدن شکایت اولنور. دوشنلمزکه اگر انسان صباوتله باشلامسه نوع بشرك نسلی کسیلوردی . بز ضعیف اوله‌رق طوغارز ؛ قوّته احتیاجمز واردر . هیچ بر شیئه مالك اولمیه‌رق وجوده گلورز؛ معاونته محتاج بولنورز . عقلمز بر شیئه ایزمز بر حالده تولد ایدرز ؛ عقل وتمییزه حاجتمز اولور .

هرشی‌که طوغدیغمزده بزده یوقدر وَ بیودکمزده آکا محتاج اولورز ؛ او شی بزه تربیه ایله ویریلور . بو تربیه بزه یا طبیعتدن ، یا انسانلردن ، یاخود اشیادن گلور . جوارح وآلاتمزك وَقوامزك نشو ونمای داخلیسی طبیعتك تربیه‌سیدر . وَبو نشو و نمانك صورت صرف واستعمالنی بزه تعلیم انسانلرك ویردیگی تربیه‌در . وَبزه تأثیر ایدن شیلردن بالذات حاصل ایتدیگمز تجربه دخی اشیادن گلان تربیه‌در. بزم هربرمز اوچ درلو اؤستادك محصول تربیه‌سیدر . شول شاگردکه آنده بو اؤستادلرك متنوع درسلری متخالف و متناقض واقع اولمشدر؛ او شاگرد حسن تربیه گورمامشدر . وَهیچ بر زمانده کندیسی کندیسیله موافق اوله‌مز . وَ شول شاگردکه، آنده بو درسلرك جمله‌سی بر نقطه‌ده جمع اولورلر وَهپسی بر قراره مائلدرلر . یالکز او شاگرد منزل مقصوده ایریشور ؛ او مقصود وجهله معمر اولور . ایشته بو شاگرد ایو تربیه اولنمشدر .

آنجق شو اوچ تربیه‌دن طبیعی اولانه بزم حکممز جاری دگلدر . اشیادن

[۱] خارجده آنلره بگزدیکی حالده فقط کلامدن وکلامك دلالت ایلدیکی مفهومی ادراکدن محروم اولمقله آنلرك معاونتلریله استحصال ایده‌جکی حوایجی تفهیمده عاجز قالوردی . وَبو احتیاجی آنلره بیان ایده‌جك کندنده برشی بولنمزدی . (مؤلف)

گلان تربيه دخی يالكز بعض خصوصاتده بزم تصرفمزده‌در . فقط يالكز انسانلردن گلان تربيه صحيحاً بزم المزده‌در . وبو دخی علی طريق الفرضدر . زيرا بر چوجغه مقارن اوله‌جق نه قدر كيمسه‌لر وارسه آنلرك كافهٔ اقوال و افعالنی حسن اداره ايتمگی كيم اميد ايده‌بيلور ؟ هر نه وقت كه تربيه‌يه بر صنعت نظريله باقيلور ؛ مطلوبی حاصل ايتمسی عادتا محال اولور . زيرا آنك حصول مطلبه مظفر اولمسی ايچون لازم اولان معاونت كيمسه‌نك الندن گلمز . سعی ايله الك نهايت ياپيله‌بيله‌جك شی آز چوق مقصده تقربدن عبارتدر ؛ لكن آكا وصول ايچون بختيار اولمق استر .

بو مقصد نه‌در ؟

طبيعتك مقصدی اولان مقصددر . نته‌كيم آنفا اثبات اولندی . مادامكه ذكر اولنان اوچ درلو تربيه‌نك مرتبهٔ كماله ايصالی ايچون اوچنك‌ده اتفاق و اتحاد ايله معاونتی لازمدر ؛ گركدركه ديگر ايكی نوع تربيه ، شو اداره‌سی بزم المزده اولميان تربيهٔ طبيعيه اوزرينه سوق اولنه‌لر . آنجق طبيعت لفظنك معناسی خيلی مشوش اولديغندن بوراده آنی تعيين ايتمك مقتضيدر :

بزه دينيوركه ، طبيعت عادتدن بشقه شی دگلدر . بونك معناسی نه‌در ؟ اويله عادتلر يوقميدركه جبر ايله اتخاذ اولنورلر . وآنلری طبيعت افنا ايده‌مز . مثلا وضع عمودیسی تضييق اولنان آغاجك عادتی گبی . آغاج حالنه براغيلنجه كنديسنه جبراً اتخاذ ايتديريلان وضع منحرف اوزره دوام ايدر . لكن بونكله آغاجك اصل ميل طبيعيسنی دگشدرمامشدر . وآگر آغاج آندن صكره نشو و نماده دوام ايتسه فيضی ينه عمودی اولور . انسانلرك تمايلاتی دخی عينيله بويله‌در . بر حال اوزره قالنديغی مدتجه او تمايلات كه عادتدن منبعث وبزده طبيعی دگلدرلر ؛ باقی طورورلر . لكن او حال تبدل ايدنجه درحال عادت بيتر ؛ طبيعت ميدانه چيقار . شبهه يوقكه تربيه عادتدن بشقه شی دگلدر . آنجق تربيه‌لرينی اونودان وغائب ايدن كيمسه‌لر وبرطاقم‌ده تربيه‌لرينی محافظه ايدنلر يوقميدر ؟ بو اختلاف نره‌دن گليور ؟ اگر طبيعت ، عادت موافق طبيعت معناسنده تحديد ايديلورسه بو قاريشقلق ازاله ايديله‌بيلور .

بز حسّاس اوله‌رق طوغارز . وَطوغار طوغمز بزی احاطـه ایدن اشـیادن جهات متنوعه ایله تأثر ایتمگه باشـلارز . هنوز حواسمز اولدیغندن خبردار اولور اولماز ، او حسلری بزده وجوده گتورن شـیلری دردست ایتمك، یاخود آنلردن قاچمق استعدادنده بولنورز . اوّلا شو اعتبار ایله‌که یا آنلر خوشمزه گیدرلر یاخود گتمزلر؛ ثانیاً شو نسـبت اوزره‌که بز آنلر ایله کندی آره‌مزده براویغونلق، یاخود بر اویغونسزلق بولورز . خلاصه بر محاکمه ایله‌که، آنلرك سـعادت، یاخود کمالی اوزره عقل بزه‌القا ایدر . بزم بوملکاتمز حس ومعلوماتمز آرتدقجه توسّع وتقرّر ایدرلر . لکن عاداتمزه مربوطیت حالنده بولنه‌جقلرندن، افکارمزه گوره آز چوق تغیر ایدرلر . ایشته بنم طبیعت تعبیر ایتدیگم شو ملکاتك تغیّر پذیر اولمزدن اوّلکی حاللریدر . ایمدی هر شی شو ملکات واستعدادات اصلیه‌یه راجع اولمق لازمدر . وَاگر ایش یالکز بزم اوچ تربیه‌مزك بشقه بشقه اولمسـنده قاله‌یدی؛ بو صورت ممکن ایدی . لکن او تربیه‌لر ضد ومباین اولورسه وَ بر انسان کندی نفسی ایچون یتشدیریله‌جك ایکن بشقه‌لری ایچون تربیه ایدلمك اسـتنورسه نه یاپیلور . او زمان آهنك وانتظام غیرممکندر. اوحالده یا طبیعته، یاخود اصول مدنیه‌یه قارشو محاربه‌یه مجبوریت گلوب، یتشـدیریله‌جك کیمسه‌یی یا انسان ایتمك، یاخود اهالیٔ مملکتدن قیلمق شقلرندن برینی اختیار اقتضا ایدر . زیرا هم آنی، همده بونی برلکده یاپمق قابل دگلدر .

هرجمعیت مفرزه‌که ضیق وَگرگی گبی متحددر؛ بیـوك جمعیتك نفرتنی جلب ایدر . هر بلده‌ده وطن غیرتکشی اولانلر اجنبیلره دیك گورینور . زیرا آنلرك نظرلرنده اجنبیلر یالکز انسـاندرلر، بشـقه شی دگلدرلر . بو محظورك ازاله‌سی غیر قابل اولدیغی حالده ضعیفدر . اصل آرانیلان شی، کیمکله برلکده یشانیورسه آنکله خوش اولمقدر .

اسپارته اهالیسی [۱] اجانبه قارشو حریص، طمعکار، ظالم گورینورلردی .

[۱] یونانسـتانده موره جوارنده قدیم بر شهردر . لیکورك نامنـده بر حکیمك وضع ایتـدیکی قوانین اوزرینـه حرکت ایلدکلرندن یونانیلر بیننده عقل وفطانت وقوت وشجاعت ایله مشهور وممتاز ایدیلر .

فقط مملکتلرنده فداکارلق، برلك، عدالت جریان ایدردی . شول هرجاییلره امنیت ایتمیکزکه، کندی جوارلرنده ایفا ایتمدکلری بر طاقم وظائفی ممالك بعیده‌ده آرایوب کتابلرینه درج ایدرلر. مثلا بعض فیلسوف، قومشولرینه محبت وظیفه‌سندن کندینی معذور طوتمق ایچون تاتارلره میل گوستررر . (*)

صرف طبیعی اولان آدم کندی ایچون هرشیدر . وَکندیسی وحدت صرف دگل، مطلق اولمغله آنك تعلق وارتباطی آنجق یا نفسنه، یاخود ابنای جنسنه‌در . مدنی اولان کیمسه وحدت منقسمه اوزره اولمغله حسابده کسر گوسترن عدد ناقصدن صاییلور . وَقیمتی دخی عدد مجموع اولان هیئت مجموعهٔ مدنیه‌یه درجهٔ تعلقی نسبتنده‌در . قوانین مدنیه‌نك ایولری آنلردرکه، انسانی حال طبیعیسندن زیاده چیقاریرلر . وَآنك وجود مطلقی کندی نفسی ایچون اولدیغی آندن ازاله ایدوب، یرینه بر وجود اضافی ویررلر وَآنده [بن] تعبیرینی، جمیع مشترکه نقل ایدرلر . شو صورتده‌که، هرشخص منفرد کندینی بر وَمجرّد عد ایتمیوب، هیئت عمومیه‌دن بر جزؤ بیلور ؛ وَ محسوس اولمسی دخی جمعده اولور . رومادە ابن وطن نه [فابیوس] نه‌ده [لوسیوس] ایدی [١] بونلرك هر بری بلکه رومایه نسبتله [رومن] یعنی ملتندن بری ایدی . وَوطنی مجرّد کندیسی ایچون سور ایدی . [رغلوس] [٢] قرطجه‌لیلرك تحت تملکنه گیردیگی حیثیتله کندیسنی [قرطجه]

(*) روصو بوسوزیله وولتره تعریض ایدر. زیرا وولتر ایکنجی قاترینه طرفندن مجلوب اولمقله روسلری اوروپا اقوام مدنیه‌سنه ترجیح یولنده نشیده‌لر تنظیم ایلمشدر . (للطابع)

[١] فابیوس ، لوسیوس قدیم روما‌لیلردن ایکی شخص مشهورك اسمیدر . لسانمزده علی‌ولی دینلدیکی گبی آنلرده‌ده بو مشهور اسملر موضع مثلده ایراد اولنور .

[٢] روغلوس . قدیم روما جنراللرندندر . قبل‌المیلاد ٢٦٧ وَ٢٥٦ ده ایکی دفعه ریاست جمهوره نصب اولندی . ایکنجی ریاستنده قرطجه‌لیلر ایله محارب وغالب اولدی. لکن مصالحه‌نك شروطی مذاکره اولنورکن آنسزین هجوم ایله عسکری بوزلدی وَکندیسی تونسده اسیر دوشدی . ویردیکی سوز اوزرینه قبل‌المیلاد ٢٥٠ ده سبیلنی تخلیه ایتدیلر . وَمبادلهٔ اسرا ایچون رومایه اعزام ایتدکلری سفرا ایله برلکده گوندردیلر . آنجق بو صورتی ترویجه بدل (سناده) همشهریلرینی مبادلهٔ اسرادن نکول ایتدیره‌جك سوزلر سویلدی . وَبونك اوزرینه خوف ایتمیوب واولاد وعیالنك وَحتی (سناتور) لرك رجالرینی دیکلمیوب تکرار زنجیر اسارته کیرمك ایچون قرطجه‌یه عودت ایلدی. اوراده اشکنجه ایله اعدام ایلدیلر . مرویدرکه قرطجه اهالیسی آنك کرپکلرینی کسه‌رك قزغین گونشده طوردیردیلر . وَایکنه‌لی برفوچی‌یه قویه‌رق یوقشدن آشاغی یووارلدیلر .

اهالیسندن وَبوجهتله اجانبدن عد ایدوب قرطجه‌لیلردن بریسی کندینه امر ایتمدکجه [سنا] ده بولنمغه راضی اولمدی . وَکندینک موتدن خلاص ایدلمسنه تنزل ورغبت ایتمیـوب رأینده مصر وغالب اولدی . وَ اشکنجه‌لرله هلاك اولمق ایچون مظفرانه قرطجه‌یه عودت ایلدی . ظن ایدرم‌که شـو بزم طانیدیغمز آدملر ایله بو مثـالك چوقلق مناسبتی یوقدر .

اسپارته‌لی [پدرات] اوچ یوز اعضادن ترکیب اولنه‌جق بر مجلسـه کندینك انتخاب اولنمسی ایچـون میدانه چیقدی وَقبول اولنمدی . عودتنده، « اسـپارته‌ده مجلس اعضاسـندن اولمغه بندن الیق اوچ یوز کیمسه دها وارمش » دیه‌رك اظهار مسرت ایلدی . بن بوفعلنی صدق واخلاصه حمل ایدرم ؛ زیرا اویله ظن ایدلمکه شایاندر . ایشته ابن وطن بودر .

اسپارته‌لی بر عورتك بش اوغلی بردن سفره گیتمش ایدی . کندیسی حربك نتیجه‌سنه دائر حوادث بکلردی . بواثناده اسـیرلردن بری شهره گلدی . عورت تتره‌یه‌رك آندن حوادث صوردی .

— سنك اوغللرینك جمله‌سی وفات ایتدی .

— بره خبیث بن سکا آنلریمی صوریورم . حربدن نه خبر ؟

— بز مظفر اولدق .

او والده بونی ایشیدنجه همان عبادتخانه‌یه قوشه‌رق معبودینه حمد وثنا ایتدی . ایشته بنت وطن‌ده بودر .

شول کیمسـه‌که آهنك مدنیت ایچنده ایکن حسـیات طبیعیه‌نك محافظهٔ قدمی داعیه‌سنده بولنور؛ نه استدیگنی بیلمز دیمکدر . زیرا کندیسی کندی نفسـیله دائما تضاد وخلافده وَمیلان طبیعیسی ایله وظائف مدنیه‌سی آره‌سـنده حیرتده قاله‌رق نه انسان طبیعی، نه‌ده بن وطن اولور . وَایکی طرفك‌ده ایشنه یرامز . بوکیمسـه زمانمز انسـانلرندن بر فرانسز، بر انگلیز، بر پارسـلی اولور . یعنی هیچ بر شی اوله‌مز . بر انسـان بر شی اولمق وَکندیسی کندی اوله‌رق دائما بر اولمق ایچون سـویلدیگی گبی، یاپمق وَیاپه‌جغی شی ایچون دائـما قرارلی بولنمق وَیاپمغه آچیقدن

آچیغه تشبث ایتمك و علی الدوام آنك اوزرنده ثابت اولمق لازم در . بكلرم كه بكا بویله بر شخص معجز گوسترلسون . تا بیله‌یم كه بو آدم انسانمیدر؛ یوقسه ابن‌-وطنمیدر . هم او، هم بو اولمق ایچون نصل ایدیور؟

بالاقتضا متخالف اولان بو نسنه‌لردن ایكی متخالف نظام شكلی میدانه گلور، بری عمومی ومشترك، دیگری خصوصی وشخصه عائددر .

تربیهٔ عمومیه‌یه دائر بر فكر حاصل ایتمك استرمیسكز ؟ فلاطونك رەپوبلیق عنوانیله یازدیغی كتابی اوقویك . بو كتاب، مؤلفاتی یالكز عنوانلرندن محاكمه ایدن بعضلرك زعمی گبی پولتیقه‌یه، یعنی فن سیاست ملكیه‌یه دائر دگلدر . بلكه تربیه اوزرینه شمدی‌یه قدر یازلمش مؤلفاتك اك گوزلیدر .

بر شیئك وهم وخیال اولدیغنه حكم اولنمق استنیلنجه فلاطونك [نظاماتی حاوی اولان] بو كتابی یاد اولنور . اگر [لیكورك] (۱) یاپدیغی نظاماتی موقع اجرایه گتورمیوبده یازوب براقمش اوله‌یدی ، بن آنلری فلاطونككندن زیاده اوهام

(۱) لیكورك اسپارته حكمدارلرندن برینك برادریدر . قبل المیلاد ۹۰۰ ده طوغمشدر . كرید ، مصر ، آسیا طرفلرنده برمدت سیاحت واقوام مختلفه آره‌سنده مرعی اولان قوانینه حصر نظر دقت ایدرك وطننه عودتنده اهالی ایچون برقانون تنظیمنه غیرت ایلدی . فقط خلقك بر قسمی قانونی قبول ایتمك ایستمدیگندن ظهور ایدن عربده‌ده لیكوركك بر گوزی چیقمشیدی . لیكورك فرط حلمندن برشی دیمیوب، فقط كندیسی عودت ایدنجه‌یه قدر قانونینك معتبر طوتلمسی حقنده اهالی‌یه یمین ویردیره‌رك سیاحت نامیله چیقدی؛ بر دها عودت ایتمدی . اهالی ایسه كندیسنك عودتنه انتظاراً بالمجبوریه ایتدكلری یمینه رعایت وقانونی اوزره حركت ایتمكله مرور زمان ایله قانون براشوب قالدی . اوقانونك سایه‌سنده‌دركه ، اسپارته‌لیلر اقوام یونانیه ایچنده سرفراز اولمشلردر . لیكورك قوانیننك خلاصهٔ احكامی بین الاهالی مساوات كامله ایله برابر فتوحات اولمقسزین برملت مسلحه تشكیلندن عبارتدر . مقصد اولك حصولیچون اراضی‌یی مقدار معین اوزرینه خانه باشنه تقسیم ایدر . بومقدارك تفریق ، تنقیص ، تزیید اولنمسی ممنوعدر . آلتون وگومشی غایت منفور عد ایدوب مسكوكاتی تیموردن ضرب ایدر . طعامی جماعت ناسله یدیرر . تربیه‌یی عموم اوزره ویرر . ایكنجی مقصده وصول ایچونده تربیهٔ عمومیه‌یی حرب وضربه یرایه‌جق صورتده ویرر . گنجلره علی الدوام ادمان ایتدیرر، قوت وسرعتلرینی تزیید ایدر . عن اصل اسپارته‌لولری صنایعله اشتغالدن منع ایله صنایعی اسرایه تخصیص ایدر . هیئت حكومت ایكی رئیس، بر سناء، برده جمعیت اهالیدن مركب اوله‌رق حكمدارلر سنانك رئیسلریدر . تشویقات مذهبیه ، حق تقدم ، قوانین ، ادارهٔ عسكریه آنلره عائددر .

وخیالاتدن عد ایدردم . فلاطون قلب بشرك تصفیه‌سنه چالشمش، لیکورك ایسه آنی حال طبیعیسندن چیقارمشدر .

تربیهٔ عمومیه شمدی موجود دکلدر . وبوندن صکره اولمسیده ممکن دکلدر .

— — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — —

بن شوکولنج صورتده اولان مکاتب عمومیه‌لره تربیهٔ عمومیه نظریله باقه‌مام. [۱] خلقك تربیه‌سنی‌ده حسابه قویمم . زیرا بو تربیه ایکی نتیجهٔ مختلفه‌یه تعلق ایتدیکی حالده ایکیسنه‌ده واصل اوله‌مز . بو تربیه انسانلری ایکی قات یاپمقدن بشقه ایشه یرامزکه . بونلر بسبتون سائر انسانلره مربوط کبی کورندکلری حالده علاقه‌لری، فقط نفسلرینه منحصردر . آنجق بو نمایشلر آرتق هرکس بیننده مشترك اولمغله کیمسه‌یی آلداته‌مزلر . بونلرك هپسی بیهوده امکدر .

ایشته بو تضاددن بر تضاد تولد ایدرکه، بز آنی متصل نفسمزده تجربه ایدرز . بزی بر طرفدن طبیعت، بر یاندنده انسانلر بشقه بشقه یوللره چکوب کوتوردکلرندن، بز بو متخالف سوق وتحریکدن مرکب بر صورتده متابعته مجبور اولورزکه، بزی نه اوته‌کی ، نه‌ده بریکی نتیجه‌دن هیچ برینه ایصال ایده‌بیلور . بو وجهله مدّت عمرمز تردد و تحیرله کچوب هنوز کندیمزی کندیمزله توفیق ایتمکسزین وکرك نفسمزه، کرك سائرلره بر خیرمز اولمقسزین مدّت حیاتیه‌مزی اکمال ایدرز .

شمدی برده تربیهٔ ذاتیه، یاخود طبیعیه قالدی . آنجق یالکز کندی ایچون

اوامر حربیه ایله عقد صلح ومعاهدهٔ اتفاقیه ۲۸ کشیدن مرکب اولان سنا تورلره راجعدر. جماعت اهالیٔ مملکتك اعقل واصلحلرندن منتخب بر مجلس اولوب، تعیین حکام ایله ویرکو توزیعی وقوانینك قبول وردی دخی بو جماعته مفوضدر . بووجهله حکومت اوچ الده اولمغله هانکی طرف آغر کلوب اعتدالی بوزه‌جق اولسه دیکر ایکیسی درحال تعدیل ایدرلر .

[۱] چوق مکتبلرده وخصوصیله پارسك عموم مکاتبنده سودیکم وحرمت ایتدیکم معلم واردرکه آنلر اصول موضوعه‌یه اتباعه مجبور اولمسه‌لر تربیهٔ شبابه بك قابلیتلیدرلر ظن ایدرم . بونلردن بریسی اصلاح معارفه دائر برلایحه تصور ایتدیکندن آنك نشرینی اوذاته توصیه ایدرم . فنالغك ازاله‌سی چاره‌سی اولمدیغی کوریلوب مأمولدرکه اصلاحنه باقیلور. (مؤلف)

تربیه اولنمش بر کیمسه‌ـه آخرلری ایچـون نه اولور ؟ اگر ممکن اولوبده تربیه‌دن مقصود اولان ایکی نتیجه برلشدیریله‌بیلسـه ، آنڭ نفسـنده‌کی تضاد ازاله ایدلمش و‌او تضادڭ ازاله‌سیله آنڭ سعادتنه حیلولت ایدن بر بیوك مانع قالدیرلمش اولور . بوکیمسه‌نڭ حالنی تفهم وتقدیر ایچون آنی تربیه ایدلدکدن صکره گورمك ، اومیل و آرزولرینی و‌ترقیاتنی نظر امعاندن کچورمك و‌خطوه بخطوه آرقه‌سـنده طولشمق گرکدر . خلاصه انسـان طبیعی نصل اولور آڭلاملیدر . بوکتاب اوقوندقدن صکره تحریات مشروحه‌ده برقاچ خطوه ایلرو گیدلمش اولور ظن ایدرم. بویله بر نادر انسان یتشدیرمامز ایچون نه یاپمامز لازمدر ؟ شبهه یوق پك چوق شی بوده هیچ برشی یاپلمسـنی منع ایتمکدن عبارتدر ؟ چونکه هرنه زمان روزگاره قارشـو گیدلمك اقتضا ایدرسـه اولطه اوریلور ؛ لکن دکز زورلی اولوبده یرنده طورمق استنیلورسه دمور آتمق لازم گلور .

ای گنج قپودان ! بصیرت اوزره اول‌که الکدن ریسمان سـلامت قاچمسون ، یاخود تیمور سوریمسون، و‌سنڭ خبرڭ اولمدن سفینه یولدن چیقمسون !

اصول مدنیته گوره هر شخصڭ بر موقع معینی بولنه‌جغندن آنده هر انسان کندی موقع مدنیسی ایچون تربیه اولنملیدر . اگر بر شخص تربیه اولندیغی موقع مدنیتدن خروج وانحراف ایدرسه هیچ بر ایشه یرامز . چوجغڭ خصم واقرباسی‌که چوجغی بیودیگی زمان بر موقع مدنی ایچون تخصیص ایتمشلردر . ایشته تربیه‌نڭ فائده‌سی بو تخصیصه بخت وطالعڭ موافق اولدیغی درجه‌ده‌در . اولمدیغی تقدیرجه تربیه مضردر . ازجمله تربیه‌نڭ القا ایده‌جگی افکار وعقائد واهیه مضرتی کفایت ایدر . اسکی مصر اصولنجه اوغل باباسنڭ یرینی طوتمغه مجبور ایدی . بوصورتجه تربیه‌نڭ هیچ اولمزسـه بر نتیجهٔ معینه‌سی واردر . امّا بزده مواقع و مراتب یرنده طوروب، یالکز انسـانلر دگشـدیگندن، اوغلی کندینه خلف اولمق ایچون تربیه ایدن کیمسـه‌لردن هیچ بری آنی بویله یتشـدیرمکله کندی علیهنده چالشمدیغندن امین دگلدر .

لکن اصول طبیعیه‌ده جمله انسانلر مساوی اولمقله، آنلرڭ جمله‌سـنده استقبال

ایچون اولان خواهش و آرزو انسانلقدر . وهرکیم که بو آرزو اوزره گوزل تربیه گوروب یتیشور ؛ انسانلغه تعلق ایدن وظائفی اجراده قصور ایده‌مز . بنم تربیه ایده‌جکم چوجق ، گرك سیف ، گرك قلم ، گرك مذهب امورندن هانگیسی ایچون تخصیص اولنمق استنلورسه اوراسی بنم وظیفه‌م دگلدر . اقرباسنك تخصیصندن اوّل طبیعت آنی انسانجه یشامغه دعوت ایدر . بن آکا یشامق صنعتنی اوگره‌ده‌جکم . بنده تسلیم ایدرم که چوجق بنم المدن چیقدیغی زمان نه عالم ، نه عسکر ، نه‌ده پاپاس اوله‌جقدر . هرشیدن اوّل انسان اوله‌جقدر . وبر انسان ایچون نه اولمق ممکن ایسه اقتضاسنه گوره دیگری قدر اوده اوله‌بیله‌جکدر . وارسون مقتضای بخت وطالع آنك موقعنی نه‌قدر دگشدیره‌بیلورسه دگیشدیرسون ؛ او دائما کندی موقعنده طوره‌جقدر .

بزم بحثمز حالت انسانیه اوزرینه‌در . بزدن هرکیم عمر انسانینك ایولکلرینه ، کوتولکلرینه گرگی گبی تحمل ایده‌بیلور ؛ بنجه او کیمسه اك گوزل تربیه گورمشدر . بوندن ظاهر اولورکه اصل تربیه قواعد واصولده دگل فعلاً اجراده‌در . بز یشامغه باشلاینجه اوگرنمگه‌ده باشلارز . بزم تربیه‌مز بزمله برابر باشلار . وبرنجی تربیه‌جیمز سود آنامزدر . تربیه لفظنك اسکیلر بیننده بزم ویردیگمزدن بشقه بر معناسی وار ایدی‌که ، مادهٔ غدا دیمك ایدی . [وارون] [١] دیرکه : « سود آنا بسلر ، لالا تربیه ایدر ، خواجه اوگره‌دیر . » بووجهله دایه ، لاله ، خواجه بشقه شخصلر اولدیغی گبی ، بسلمه ، تربیه ، تعلیم دخی بشقه بشقه شیلردر . لکن بو فرق یاگلش آکلاشیلور . وچوجق لایقیله اداره اولنمق ایچون یالگز بر رهبره تابع اولملیدر .

ایمدی نظرمزی تعمیم ایدهلم ؛ وتربیه‌سنی التزام ایتدیگمز شاگرده بر صورت مخصوصه‌ده یرادلمش وعمر انسانینك قابل اولدیغی هردرلو قضایه حاضرلنمش

[١] بواسمده رومادہ ایکی عالم ذات کلمشدر . بریسی قبل المیلاد ١١٦ ده تولد ایدرك بش یوز جلد تألیفاتی واردر . دیگری بر شاعر مشهوردرکه میلادن ٨٢ سنه اوّل دنیایه کلمشدر . آنك ده برخیلی آثاری واردر . مؤلفك بوراده ذکر ایتدیکی عباره‌هانگیسنك آثارندن اولدیغی محتاج تتبعدر .

نظریله باقه‌لم . چونکه اگر انسانلر بولندقلری بلده‌دن آیرلمیه‌جق حالده طوغسه‌لر وَ بتون سنه ، فقط بر موسمده گذران ایتسه وَ اگر هرکس قدرت مالیه‌سنه اصلا دگشمیه‌جك صورتده بل باغلایه‌بیلسه ، خلقك شمدی قوللاندیغی طریق تربیه بعض جهتله ایو اولوردی . زیرا چوجق معین اولان موقعنه گوره تربیه گوردیکی وَاو موقعدن چیقمدیغی جهتله دیگر بر موقعك اویغونسزلقلرینه اوغرامزدی . لکن انسانلره متعلق شیلرك تحوّلاتنه وَهر سلاله‌ده هر شیئی آلت اوست ایدن شو عصرك افکار مضطربه و محرّکه‌سنه نظر اولنجه، بر چوجغی گویا اوطه‌سندن هیچ چیقمیه‌جق وَاطرافنده‌کی خدمتکارلر هرزمان برابر بولنه‌جقلر گبی بر قاعده ایله تربیه ایتمکدن زیاده برعقلسزلق دها متصوّر دگلدر ! بویله بر تربیه آلمش برزواللی، یر یوزنده بر خطوه یوریسه، یاخود موقعندن بر درجه تنزل ایتسه غائب اولور . بودخی آکا زحمته آلشمغی اوگرتمکله اولماز ؛ بلکه زحمتی طویمغه ادمان ایتمکله اولور . چوجغی وقایه ایتمکدن بشقه بر شی دوشنمزلر ؛ بو ایسه کافی دگلدر ؛ بلکه بیودیگی زمان کندینی وقایه وَصدمات دهره مقاومت ایتمگی وَثروت وفقره قارشو طیانمغی وَ [اسلانده] بوزلرینك یاخود [مالطه] آطه‌سنده چایر چایر یانان قیالرك اوزرنده بولنسه دخی یشامنك یولنی اوگرتملیدر . امّا چوجق اولمسون دیو سز بیهوده احتیاط ایدرسکز . اولمك چوجغك شانندندر . وَاگر آنك موتی سزك اقدامکزدن حصوله گلمزسه او اقدامات یرینی بولمامش دیمك اولور . آنی اولمکدن منعه چبالامقدن زیاده لازم اولان یشاتمغه چبالامقدر . آنجق یشامق، فقط نفس آلمقدن عبارت دگلدر . یشامق ایشلمك وَ جوارح و اعضامزی وَقوای ظاهره و باطنه‌مزی وَوارلغمزی بزه حس ایتدیرن هر بیمزی یرلو یرنده استعمال ایتمکدر . چوق یشامش کیمسه او دگلدرکه زیاده سنه‌لر صایمش اوله . بلکه او کیمسه چوق یشامشدرکه حیاتی زیاده حس ایتمشدر . مثلا برینی یوز یاشنده طوپراغه گومرلرکه طوغدیغندن بری اولمشدر . بو شخص اگر گنجلگنده مزاره گیتسه دها فائده‌مند اولوردی . شو شرطله که موتی زماننه قدر لایقیله معمر اولمش ایسه .

بتون بزم عقل ودرایتمز اوهام ردیهٔ وعقاید فاسده‌دن عبارتدر. توره وعادتلرمز بتون محکومیت واضطراب ومجبوریتدن بشقه شیلر دگلدر. مدنی اولان بر انسان طوغار، یشار، اولور. هپ اسارت ایچنده‌در. طوغار طوغمز صم صیقی بر قونداغه باغلارلر، اولدیگی زمان دخی طاب طاره‌جق بر تابوته صقشدیررلر. انسان صورتنده یر یوزنده یشادیغی مدتجه دخی سلسلهٔ قوانین مدنیه ایچنده باغلیدر.

مسموعمه گوره بعض ابه قادینلر چوجق طوغدیغی آنده قفاسی گوزل شکلده اولمق ایچون باشنی صیقوب دوزلتمك ادّعاسنده بولنورلرمش. بوگاده تحمل ایدیلوب سکوت اولنور. بزم باشلرمز خلاق لم یزلك دست قدرتیله یاپدیغی گبی اولنجه ایو دگلمشده، خارجدن ابه قادینلر، داخلدنده فیلسوفلر اویدروب دوزلده‌جکلر. [قارایب] (١) قومی یاری یاریه بزدن بختیاردرلر.

ژان ژاق روصو

(١) قرایب آمریقا اقوام وحشیه‌سندن برقبیله‌در. غایت جسیم البنیه، جسور، چالشقان، جست وچالاك اولورلر. محاربانده آلدقلری اسیرلری اکل ایدرلر. بینلرنده تعدد زوجات جاریدر.

عهد مراهقه

اگرچه حد بلوغـه قدر مرور ایدن عمر، سرتاپـا عجز وضعفدن عبارت ایسه‌ده اوائل سنده برنقطه واردرکه، آنده قوّت احتیاجاتی تجاوز ایدرك بیومکده اولان حیوان، ضعیف وعاجز اولدیغی حالده بالنسـبه قوتلنور. آنك احتیاجاتی هنوز توسّع ایتمامکله قوت حاضره‌سی احتیاجات حالیه‌سـنه کفایه‌دن ازید اولور. اگر انسان نظریله باقیلورسه ضعیف وَچوجق دیو نظر اولنورسه پك قویدر.

انسانك عجز وضعفی نره‌دن گلور؟

اقتـداریله آرزولری بیننده‌کی نسـبتسزلکدندر. بزی عاجز قیـلان هوای نفسـانیلرمزدر. زیرا آنلری ارضا ایچون طبیعتك بزه ویردیگندن زیاده قوّت واقتدار لازمدر. ایمدی آرزولری تنقیص ایدك، قوتلرکزی تزیید ایتمش اولورسکز. هرکیم که آرزوسندن زیاده یاپمغه مقتدردر؛ فضله قوتی واردر. وَشبهه‌سز پك قوتلیدر. ایشته صباوتك اوچنجی حالی بودر [بوکا عهد مراهقه دینور] بو یاش بسـبتون بلوغ وتمیز حالی اولمدیغی حالده آکا قریبدر.

اون ایکی، اون اوچ یاشلرنده چوجغك قوّتلری احتیاجاتندن اول توسع ایدرلر. احتیاجاتك اك قوّتلی وَقورقنج اولانی هنوز کندینی آکا طویورمامشدر. آنك آلتی بیله هنوز حال کمالده دگلدر. وَاو حالدن چیقمق ایچون گویا کندینه اجبار ایتسـون دیو آنك اراده‌سـنه منتظردر. بو یاشـده چوجق هوانك وَمواسمك شـدائدندن پك متأثر اولمیـوب زحمتسزجه آنلره مقاومت گوسـترر. آنده‌کی

حرارت نوزاد، البسه مقامنه كچر . اشتهاسی اطعمه‌یه علاوه اولنان تربیه‌لره بدل اولور . هرشیکه غدادر ؛ آنك سننه گوره خوشدر . اڭیقوسی گنجه طوپراغك اوزرینه اوزانه‌رق اڭیقور . اطرافنی کندینك محتاج اولدیغی شیلرله محاط گورير . هیچ بر احتیاج موهوم آنی ازعاج ایتمز . هیچ بر وهم وگمان آنك اوزرینه اجرای نفوذ ایلمز . آرزولری قوللرندن ایلرو تجاوز ایلمزلر . آنك قوتی کندینه کفایت ایتدکدن ماعدا لزومندن بیله فضله‌در . وبو بر زماندرکه مدت عمرنده بو حالده آنجق بو زمانده بولنه‌بیلور .

ینه تعریضات حس ایدیورم ! دینله‌جك‌كه چوجغك احتیاجی بنم آڭا تخصیص ایتدیگم درجه‌دن زیاده‌در . وقوتی ایچون فرض ایتدیگم مقدار، آنده یوقدر . لکن دوشونلمیه‌جك‌كه، بنم بوراده بحث ایتدیگم، بنم یتشدیردیگم شاگرددر . یوقسه اوطه‌دن اوطه‌یه قوشوب گزن وبر قوطی ایچنده چفت سورن ومقوادن یوکلر طاشیان بزدن بیکلر، مستغرق ناز ونعیم بکلر دگلدر . ینه دینله‌جك‌كه : قوۀ رجولیه، رجولیتله برابر باشلار . وارواح حیوانیه اوعیۀ مخصوصه‌سندن نضج ایله بتون وجوده منتشر اولدقدن صکره عضلاته متانت وفاعلیت وتاب وقوت ویررکه قوت صحیحه بوندن اولور .

ایشته اوطه فلسفه‌سی بودر . لکن بن تجربه‌یه مراجعت ایدرم . بن ترلالرده گوریورم که اطفال مراهقه چفت سوریور، طوپراق بلله‌یور، صبان طوتیورلر . بر فوچی شرابی قالدیروب یوکلدیورلر . بابالری گبی هپسی عربه قوللانیورلر . واگر صدالری تکذیب ایتمسه عادتا آنلره بیوك آدم دینلور . شهرلرگزده دخی گنج ایشجیلر، دمیرجی، نعلبند قلفه‌لری بیاغی اوسته‌لری قدر قویدرلر . وزمانیله ادمان ایدلمش اولسه‌لر اوسته‌لرندن آز قابلیتلی اولمزلردی . اگر فرق وار ایسه، نته‌کیم بن دخی اولدیغنی تسلیم ایدرم ؛ بو فرق بر آدمك شدتلی آرزولریله بر چوجغك محدود اولان آرزولری بیننده‌کی فرقدن اقلدر . هم بوراده مسئله یالگز قوای جسمانیه‌ده دگل، بلکه خاصةً او قوایی اداره ایدن وآنلرك یرینه قائم اولان استعداد وقوت ذهنیه‌ده‌در .

بو مدّتکه آنده شخص هنوز قوّت کاملهسنه مالك دکل ایکن بیله استدیکندن زیاده یاپمغه مقتدردر ، بالنسبه آنك پك پك بیوك قوتلی بر زمانیدر . بو زمان عمرك اك قیمتلی بر دمیدر . بو دم دخی بر کلور وپك قیصهدرکه ، آنفا کوریلهجکی وجهله آنی کوزل اداره ایتمك پك مهمدر .

شمدی شو زیاده اولان قوا وحواسکه ، بشقه بر یاشده آنده بولنمیهجقلردر ؛ آنلرله نه یاپهجق ؟ آنلری اویله ایشلرده استعمال ایدهجکدرکه ، حین اقتضاده کندینه فائدهبخش اولهلر . یعنی چوجق خلقت حاضرهسندن فضله اولانی ایلروسنه آتهجقدر . قوتّلی چوجق ضعیف آدمك ذخیرهسنی دوزهجك وَشوقدرکه ، مدّخراتنی نه قابل سرقت اولان بر صندوقه ، نهده کندینه یبانجی اولان بر انباره آتوب ، بلکه مالنه صحیحاً مالك اولمق ایچون آنی قوللرنده ، باشنده ، والحاصل کندی نفسنده حفظ ایدهجکدر . ایشته چالیشهجق وَعلوم ومعارف تحصیل ایدهجك زمان شمدیدر . وَدقت ایدكه ، بونی بن کیفمك استدیکی جهتله انتخاب ایتمیورم ؛ بلکه آنی طبیعت تعیین ایدیور .

انسانك ذهنی محدوددر . بر آدم هرشیئی بیلمامك شویله طورسون ، سائرك بیلدکلری جزوئیاتی دخی بالتمام بیلهمز . چونکه هرقضیهٔ فاسدهنك ضدّی صادقدر . صوابك عددی دخی خطانك عددی کبی نامحدوددر . تعلیمك زماننده انتخاب اولدیغی کبی ، تعلیم اولنهجق شیلردهده بر انتخاب واردر . بزم حیطهٔ ادراکمزده اولان علومك بر طاقملری فاسد وباطل ، دیکرلری بی فائدهدر . وَبر صنفی دخی متکبر اولانلرك کبر وعظمتلرینه خدمت ایدرلر . ایمدی بر عاقل کیمسهیه وَعاقل اولمسی استنیلان بر چوجغه مناسب اودرکه ، بزم ایولکمزه صحیحاً مدار اولان عدد جزئی معارفی تفحص ایدهلر . او علمك نه اولدیغی آرانلمز ؛ یالکز آرانیلان مفید ونافع اولمسیدر .

بو عددك ایچندنده حقایقه دائر اولانلری اخراج ایتملیدر . زیرا آنلرك آکلاشلمسی تفهم کامله موقوفدر . وَانسانلرك روابط ومعاملاتنه متعلق اولانلرده چیقارلملیدر . چونکه بر چوجق آنلری تحصیل ایدهمز . وَبرده شو علملر طرح

اولنمليدرلركه ، هرنه قدر ذاتاً طوغرى ايسه‌لرده تجربه‌سى اولميان بر ذاتى سائر خصوصاتده ياگلمش مطالعاته مستعد قيلر .

ايشته وجود اشيايه متعلق اولان علومده بر دائرهٔ صغيره‌يه تنزّل ايتدك . لكن بو دائره دخى بر چوجغك ذهننه نسبتله پك واسعدر . اى ظلام عقل بشر! سزك پردهٔ حجابكزه هانگى ال طوقنمغه متجاسر اولدى ؟ گوريورم‌كه بزم او باطل عملرمز ايله بو زواللى چوجغك اطرافنده نه چيقورلر قازيله‌جقدر . اى كيمسه‌كه بو عقبات خطرناكده آنى سن گوتوره‌جك وَ آنك گوزندن پردهٔ مقدّس طبيعتى چكوب آچه‌جقسك ، اندامكه لرزه دوشسون ! آنك باشنى وَسنك باشكى اوّل امرده تأمين ايله‌كه ، برندن برى دونمسون . ياخود ايكيسى بردن دونمسون . يالانك صورت حقده گورينان جاذبه‌سندن وَ غرورك سرمست ايدن بخارندن خوف ايله ! خاطركده اولسون ، دائما خاطركده طورسون‌كه ، جهالت هيچ بر فنالق ايتمامشدر . مخاطره‌لى اولان شى سهو وخطادر . بيلنميان شى اوزرينه سهو وخطا ايديله‌مز ؛ بيلورم ظن اولنان شيده ايديلور .

آنك هندسه‌ده درجهٔ ترقيسندن ذهنك انكشافنى قياس وتجربه ايده‌بيلورسكز . لكن نافع وغير نافع بيننى تميز ايدر ايتمز آنى علوم نظريه‌يه سوق واماله‌ده زياده اداره وبصيرت لازمدر . مثلا استرميسكزكه خطّين بيننده بر وسط متناسب آراسون ؟ شويله يايمقدن باشلايك‌كه شكل مربع مساوى‌يى مستطيلده بولمغه محتاج اولسون . اگر ايكى وسط متناسب بولمق لازم گلورسه اوّل امرده ايكى مستطيلى ايكى قات ايتمك مسئله‌سنه آنى هوسكار ايدك وَكذا باقك‌كه درجه درجه تميز حسن وقبح ايدن علوم عقليه‌يه نصل ياناشيورز . بوآنه قدر قانون اوله‌رق ، فقط ضرورت واحتياجى طانيمشدق . شمدى نافعى اله آلورز . يقينده مناسب وَايو اولانلره واصل اولورز .

روصو

بیوك فرەدریق

[مابعد عن جزو ٥٨]

بو مدّت ظرفندە فرەدریقك رفقاسی كندی طبیعت واخلاقنی یا هیچ آڭلا- یامامشلر وَیاخود پك ناقص صورتده آڭلامشلردر . كندیسی ذوق وسفاهته، اهمیتسز برطاقم نشیدەلرله افتخاره، درجهٔ ثانیەده آثاری تقدیره وَدائما مخابره ومكاتبەده بولندیغی وولتری عادتا بر اله ادبیات مقامنده طوتەرق، اظهار مفتونیته میال گوردیگندن، رفقاسی فرەدریقك خوش طبیعتلی، محب ادب وصنعت برقرال اولەجغنه وَفقط هیچ بر وقت حركات خارق العادەده بولنەمیەجغنه حكم ایلمشلردر .

فرەدریقك بو مدّت ظرفنده یازدیغی ایكی مهم اثر مساعیٔ ادبیەجه اقتدارینی وَاوروپا امور سیاسیەسنك حال حاضریله بر حكمدارك درجهٔ مسئولیتنه لایقیله وقوفنی گوسترمكدەدر . بو اثرلردن برنجیسی « اوروپا اصول دولیەسنك حال حاضری حقنده ملاحظات » نامنده اولوب، دیگریده فلورانسەلی مشهور [ماقیاوەل]ك [پرنس] نام اثر سیاسیسنه بر ردیەدركه، فرەدریق بونده بر حكمدارك بنیان سلطنتنی تأیید و تحكیم ایدن شی، اقتدار استبدادكارانه دگل فضیلت ، عدالت وَخیرخواهلق اولدیغنی اثبات ایلمشدر . وولتر ردیهٔ مذكورەیی طبع ایتدیردەرك ستایشلریله قدرینی اعلا ایتمشدر . مع مافیه مؤلفك جالس تخت اولدقدن صكرەكی افعالی نه درجەیه قدر اقوال سابقەسنه مطابق بولندیغی صكره گورلمشدر .

فرەدریق پدریله تماماً بارشمشدی . فرەدریقك آلایی ارائهٔ انتظام وَسنوی

بیوك فره‌دریق
[۱۷۱۲-۱۷۸۶]

اجراسی معتاد اولان مانوره‌لرده اثبات مهارت ایلدکجه وفره‌دریقده امور دولته دها زیاده علاقه‌دار گوروندکجه قرالك ممنونیتی متزاید اولور ایدی .

فره‌دریقك بو صورتله افعال پدری مؤاخذه‌ده بولنمامسی ، تعبیر آخرله چکلدیگی دائرهٔ ادب وعرفاندن بیقدانه سیر ایتمسی قرالك اوغلی حقنده‌کی اوهام وظنونتی کلیاً بر طرف ایلدیکی گبی ، پرنس اوژه‌نك تحت اداره‌سنده اوله‌رق داخل اولدیغی بر محاربه‌ده گوستردیکی شجاعت وجسارت دخی بو نقطه‌ده‌کی عقیده‌سنی تصحیحه سبب اولمشدر .

بناءً علیه فره‌دریق ویلیام اواخر ایامنده اوغلنه کمال امنیت واعتمادی اولدیغنی هرحرکتیله ارائه ایدرك خسته‌لندیغی زمان اوامر واراداتی ناطق اولان محررات دولتده پرنسك امضاسی کندی امضاسنه معادل حکم وقدرتی حائز اوله‌جغنی اعلان ایتدی .

قرال زمان موتك تقربنی حس ایلدیکی وقت وارث تاجنه اولان امنیت واعتمادی خصوصنده کیمسه‌نك ذهننده شبهه براقمامغه چالشدی وبالجمله سرای خلقی مواجهه‌سنده « اوغلمك وخلفمك درجهٔ لیاقت واقتدارینی دوشوندکجه ممنوناً ترك حیات ایدیورم » دیه‌رك اعلان محظوظیت ایلدیکی گبی ، اعاظم مأمورین ملکیه وعسکریه‌سنی جلب ایله کندیسی حقنده گوستردکلری غیرت وصداقتی اوغلی اغورنده دخی صرف ایتلرینی وصیت واخطار ایلدکدن صکره ١٧٤٠ سنه‌سی مایسنك ٣١ نجی گونی ارتحال دار بقا ایتدی .

او وقت راینسبرغ شاتوسنك سکانی فره‌دریقك اواسکی نازك وبراز مستهزی پرنس اولمیوب کلیاً تحول ایلدیگنی گوردیلر . بونلر اسکی سفاهتلره ، طنطنه‌لره ضیافتلره برلین شهرنده دها زیاده برشعشعه ایله دوام اولنمسنه منتظر ایدیلر . حالبوکه فره‌دریق حیاتنك مشاغل جدیده‌سی شمدی سرنمای ظهور اولدیغنی گورمش واسکی صورت تعیشه ختام ویرمك لزومنی حس ایلمشدی . مع‌مافیه حکمدار جدید زمان کدورت وتهلکه‌ده کندیسنه ابراز صداقت ایدنلره قارشو بیوفالق ایتمدی . بیچاره (قاته) نك باباسی قونتلق و مارشاللق پایه‌لریله تلطیف ایلدی .

فره‌دریقك مربیسی اولوب پدری طرفندن طرد اولنان دوحان Dühan دعوت اولنه‌رق کندوسنه معاش مستوفی تخصیص اولندی . وقتیله فراره موفق اولوب قاته‌نك حالنه دوچار اولمقدن قورتیلان [قایت] ایله گوسترین قلعه‌سنده فره‌دریقه حسن معامله‌ده بولنان Münchow [مونخوو] ك رتبه‌لری ترفیع ایدلدی. بونلردن بشقه فره‌دریق امثالی گورولمامش بر موسم شتا ایله بونی تعقیب ایدن قوراقلغك تأثیریله فقر ومضایقه‌یه دوچار اولان قرا اهالیسنه کلی مقدار ذخائر توزیع ایتدیره‌رك مفطور اولدیغی شفقت تبعه پرورانه ایله متناسب مظهر محبت عامه اولدی .

فره‌دریق کمالات فکریه‌نك دخی صنایع و زراعت گبی بر دولتك ترقیسی ایچون لابد اولان خصوصاتدن بولندیغنی ادراك ایلمش وَبالجمله مصارفنی کیسه‌سندن ویره‌رك پای تختده ایکی غزته احداث ایتمشدر . ممالکنده جاری اولان سربستئ تألیف وتحریر او وقت انگلتره‌ده جاری اولاندن دها زیاده ایدی . جلوسندن اون بش گون صکره ــ او زمانلر اوروپانك هریرنده جاری اولان ــ اشکنجه اصولنی الغا ایله متصف اولدیغی عدل و حقانیته بر برهان فعلی ابراز ایلدی . امور مذهبیه‌ده خط حرکتی مساعدهٔ کامله اصولی ایدی . کندی قولی وجهله « مملکتی داخلنده هرفرد سلامت نفسنه استدیگی یولده چالشمقده مختار » ایدی . فره‌دریق بر طاقم اغراض مخصوصه وَیا افکار مفرطه اصحابنك هزل وهذیاندن عبارت اولان نشریاتنه دخی عطف نظر اهمیت ایلمز وَبویولده کندی علیهنده اشاعه ایدیلان حوادثی استماع وَ اوته‌یه برویه تعلیق اولنان [پلاقار] لری مشاهده ایلدجه طور استهزاکارانه ایله مقابله ایلردی . حتی بردفعه انگلتره سفیری سیرتوماس میچله « برلین اهالیسی ایله پك گوزل اویوشدق . آنلر استدکارینی سویلیورلر؛ بنده جانمك استدیگنی یاپیورم؛ ایکیمزده خشنود قالیورز » دیمشدی. برکره‌ده فره‌دریق قهوه اوزرینه مطروح رسومی تزیید ایدرك عموم اهالی وَباخصوص اوقادینلرینك شکایتلرینی جلب ایتمکله بو فرصتدن انتهاز ایدنلر سوقاقلره، فره‌دریقی بر اسکمله اوزرنده اوتوره‌رق طوتدیغی قهوه دگرمانیله بر الیله قهوه اوگوتمکده وَدیگر الیله دخی یره دوکیلان قهوه دانه‌لرینی طوپلامقده اولدیغی حالده مصوّر بر رسم هزل-

آميزى حاوى ، يافته‌لر ياپشديرمش وَمشار اليه ايسه بعض قرناسيله سوقاقده گزديگى صره‌ده بالتصادف خلقك طوپلانه‌رق بويله بر يافته‌يه نظر انداز اولديغى بر محله گلمشدى . فره‌دريق بونى گورنجه معيتنده اولانلردن برينه « شو يافته‌يى براز آشاغى‌يه ياپشديريكز اهالى ايو گوره‌ميور ! » امرينى ويرمش وَفقط آتك باشنى چويروبده اورادن گيده‌جگى صره‌ده خلق طرفندن رفع ايديلان « يشاسون قرالمز » صداسنى متعاقب يافته ديواردن آلنمش وَپاره پاره ايدلمشدر .

فره‌دريق پدرينك الك زياده باعث افتخارى اولان مشهور خاصّه آلاينى دخى طاغيده‌رق افرادينى ديگر اردولره يرلشديرمشدر . بو هيئتك ايجاب ايلديگى مصارف اوقدر زياده ايديكه فره‌دريق بو الغا سايه‌سنده عساكر منتظمه‌سنه اون بيك نفر دها ضم وعلاوه ايتمگه موفق اولدى .

بو عسكر كندوسنه قريباً بر مدار جدّىٔ اشتغال بوله‌جقدى . بو مشغوليت ايسه فره‌دريق كيليومك الك بيوك اگلنجه‌سى اولان آلايلر وَمانوره‌لردن آيرى بر جنس وطبيعتده ايدى. ١٧٤٠ سنه‌سى تشرين اولك ٢٠نجى گونى آلمانيا ايمپراطورى آلتنجى شارل وفات ايلمشدى. حالبوكه براندبورغ خاندانى مقدّما آلمانيا ايمپراطورلرندن پك چوق حقسزلقلر گورمش اولوب. بالخصوص سيلزيا ولايتى قاعدهٔ وراثت موجبنجه براندبورغ خاندانى اداره‌سنده بولنمق اقتضا ايلديگى حالده غصبه دائما حاضر وَضبط ومحافظه‌ده مصر اولان آوستريا طرفندن استيلا ايدلمشدى. سائر حكمداراندن بعضيلرى دخى آلمانيا تاجنه ادّعاى وراثتده بولنوب. شارلك ايسه اولاد ذكورى بولنمديغندن وفاتى متعاقب آوستريا حكومتنك انقسام ايده‌جگى ظن اولنيوردى . مع مافيه شارل قبل الوفات اصول وراثتى بالتبديل [پراغمتيق سانقسيون] نام قانون توارثه اوروپا دولتلرينك موافقتلرينى قزانمش وَ قانون مذكور موجبنجه آوستريا وَبالجمله متصرفاتى حكومتنى كريمه‌سى و فرانس دولوره‌ن Francis de Lorraine نك زوجه‌سى مارى تره‌ز Marie Thérèse عهده‌سنده تأمين ايلمشدر .

شارل بو مقاوله‌نك اجراسندن امين اولديغى حالده ترك حيات ايلدى . فقط بو اميده فره‌دريقى حسابه قاتمامش اولوب، فره‌دريق ايسه ظاهراً هيچ بر شيئه

اهمیت ویرمز بر ذات حکیم مشرب گبی گورندیگی حالده حقیقتده مفتون اعتلا وَحریص شان و شرف ایدی . مملکتی محاربه‌یه حاضر ، خزینه‌سی لبریزنقود ، عساکری منتظم ، معلم وَکثیرالمقدار ایدی . احوال عالمده‌کی تبدّل بر زمان فرصت احداث ایلدیگندن فره‌دریق کندیسی ایچون بر شهرت عظیمه وَپروسیا ایچون دخی سیلزیا گبی بر ولایت جسیمه اکتسابی ایچون اورته‌لغی هرج ومرجه قرار ویردی .

بناءً علیه تدارکاتنه صورت خفیه وسریعه‌ده مبادرت ایتدیکی حالده سیلزیا حدودی اوزرنده پروسیا عسکرینك تحشدی بیله ویانه قابینتوسنی حکمدار حکیم مشوارك نیاّت حقیقیه‌سندن خبردار ایده‌مدی .

۱۷٤۰ سنه‌سی موسم شتاسنده ولایته بردنبره هجوم اولنمسیله سیلزیا محاربه‌سنه مبادرت اولندی . آوستریانك اوراده پروسیالیلره مقاومته مقتدر وَعسکر اطلاقنه شایان قواسی بولنمامقله غلوغاو [Glogau] برەسلاو [Breslau] اوهلاو [Ohlau] گبی اك مهم قلعه‌لر فره‌دریقك النه کچوب ساده نایسه [Neisse] قلعه‌سی براز مقاومت ایلدیسه‌ده اردولر قشلاقلره گوندرلدیکی زمان تکمیل ولایت پروسیالیلرك النه کچمش بولندی .

ولایت ضبط اولنمشسه‌ده هیچ بر میدان محاربه‌سی اورالرده فره‌دریقك بنیان حکومتنی تأیید وتحکیم ایلمامشدی. فره‌دریق ایله آوستریالیلر آره‌سنده ایلك محاربه ۱۷٤۱ سنه‌سی نیسانك اونجی گونی مولویچ [Molwitz] نام محلده وقوع بوله‌رق هرنه قدر اوگون فره‌دریق هیچ براثر جسارت ومهارت گوستره‌مدیسه‌ده عسکرینك وَبا خصوص پیاده‌لرینك انتظام وشجاعتلری وَاختیار مارشال [شوه‌رین] اك تجربه ومعلوماتی سایه‌سنده ینه شاهد مظفریت پروسیالیلر جهتنده رونما اولدی .

آوستریا دولتی ناقابل غلبه بر حکومت اولمیوب، پروسیانك مظفریتی اوزرینه هرکس برر دزلو مطالب ایله سلاحه صارلدیغندن عموم اوروپا آتش حرب ایچنده قالدی .

فره‌دریق باواریا وَفرانسه ایله عقد اتفاق ایلدیکی گبی، انکلتره وَساقسونیا حکومتلریده کندیسنه طرفدار بولنمقده ایدیلر . بناءً علیه پروسیالیلر سیلزیاده پك

زیاده سرعتله ترقی ایلدیلر . وفرانسزلر ایله باواریا منتخبی قارل آلبر تقرب ایلدکده اولدیغندن ماری ترز ویانه‌دن پرسبورغه [Presburg] فرار ایله مجار اصلزادکانندن استمداده مجبور اولدی .

نهایت بالذات قرالك خوتوزیچ [Chotusitz] موقعنده مولویچ مظفریتندن نه‌قدر استفاده ایلدیکنی کوستردر بر صورتده نائل اولدیغی غلبه اوزرینه ماری ترز فره‌دریق ایله عقد صلحه وناچار سیلزیایی ترکه مجبور اوله‌رق، بوسایه‌ده سلاح مدافعه‌سنی فرانسه وباواریا علیهنه چویرمکه موفق اولدی .

فقط فره‌دریق آوستریایی عالم سیاستجه بر موقع عالی‌یه اصعاد ایلمك املنده اولمامقله ینه فرانسه ایله تجدید اتفاق ایلدیکندن ١٧٤٤ تاریخنده ایکنجی سیلزیا محاربه‌سی باشلادیسه‌ده فرانسزلرك آوستریا ایله آز مدت ظرفنده عقد صلح ایلملری اوزرینه محاربه‌ده متفقسز قالدی . وایلك سنهٔ محاربه‌ده کندیسیده بعض خطالرده بولندیغندن ، غلبه ومظفریت دها زیاده آوستریالیلر طرفنه میله باشلادی . فقط ایکنجی سنهٔ حرب دها مساعد اوله‌رق هوهنفریدبرغ [Hohenfriedberg] و[سوّر] [Soor] محاربات عظیمه‌سنی قزاندیغی کبی، قوماندانلرندن اختیار ده‌ساو [Dessau] دخی کسلدورف [Kesseldorf] موقعنده ساقسونیا عسکرینی تار ومار ایلدی . بو مظفریات اوزرینه پروسیا اوروپا محافل دولیه‌سنده ١٧٤٠ سنه‌سنده طلب ایده‌بیله‌جکی موقعدن چوق بالاتر بر موقع قزانمشدی .

١٧٤٨ سنه‌سنده [آهن] یعنی اکس لاشاپل مصالحهٔ عمومیه‌سیله داهیهٔ حربه ختام ویرلدیکی زمان معاهده‌نك بر فقرهٔ مخصوصه‌سی سیلزیا ایالتنك قطعیاً پروسیایه ترك وفراغنی معلن ایدی . ایشته فره‌دریق پولتیقه‌ده حقانیته یکده اهمیت ویرمدیکی ونقض معاهداتی اصول اتخاذ ایدندیکی حالده باعث ظهوری اولدیغی حرب عظیمك مهالکندن بو وجهله وقایهٔ نفس ایلمش وعاقبة الامر مقصدینه نائل اوله‌رق عسکرینك شجاعت ومکانتنه اوروپایی حیران براقمشدر .

اکس لاشاپل معاهده‌سنی سکز سنه‌لك بر زمان مسالمت تعقیب ایدرك بومدت ظرفنده قرال لاینقطع مملکتنك کسب سعادت وترقی ایلسنه صرف مقدرت ایلدی .

بعض خصوصاتده وَمثلا امور عدلیه‌یه اولان مداخله‌سی وَ یاخود اعمالات صناعیه وَاصول زراعیه گبی مواد‌جه پیشوالغه قالقشمسی طرزنده بعض غیرتلری لزومندن فضله اولدیغی درکار ایدی . مشارالیهك افکارینه نظراً دولت بر جسد اولوب بونك قلبی، یعنی قاننك کافهٔ اعضایی طولاشمق اوزره انقسامگاهی اولدیغی عضو مهم قرال ایدی. هرشیئی بالذات اداره املنده اولمغله معیتنده اهمیتلی بر هیئت وکلا بولندیرمیوب یالکز مفردات اموری رؤیت ایده‌جك مأمورلر بولندیرردی . حتی برکرّه مجلس تجارت طرفندن گلان بر هیئت مبعوثه‌یه « مقصدیکز نه ایسه بکا سویلیکز باش وکیلکز بنم » دیمشدی فره‌دریق اکثر حکمدارانك نظر اطلاعلرینه واصل اوله‌میان تفرّعات احواله دخی واقف اولوب، حتی برکرّه عدلیه ناظری طرفندن بر ذاتك ولایاتك برنده قضا حاکملگنه انتخابی تکلیف وعرض ایدلمکله، بو آدمك وقتیله والده‌سیله بر اراضی دعواسنده بولنه‌رق حال احتضارده بولنان والده‌سنی یمین ایتمك مجبوریتنده براقش اولدیغی وَ بوقدر مرحمتسز وحقوق مادره حرمتسز برآدمدن تبعه‌سی ایچون استفاده بکلنیله‌میه‌جگنی بیان ایله تکلیف واقعی رد ایلمشدی .

فره‌دریق صباحلری ایرکن قالقه‌رق برچوق مشاغل سیاسیه و عسکریه ایله اشتغال ایلدکدن بشقه، گونلرینك بر قسمنیده مطالعات ادبیه‌یه حصر ایدردی . فلاوطه‌یه اولان مراقی زائل اولمیه‌رق، بوش وقتلرنده ینه فلاوطه چاله‌رق اگلنور ایدی .

فره‌دریق پوتسدامده یکی برسرای انشا ایدرك بوکا سان صوسی Sans Souci [قیدسز] نامنی ویردی ؛ وَاوراده اختیار اقامت ایلدی . قراللك حقانیت وعدالتنه دلیل اولمق اوزره مرویدرکه بو سرایك قارشوسنده بولنان بر دگرمانك صاحبی دگرماننی بردرلو صاتمغه راضی اولمامغله قرال سرایی قارشوسنده بودگرمانك دوامنه مساعده ایلمش وَحتی بعدالوفات جسدی دخی او محله دفن اولنمسنی تنبیه ایتمشدر . سیلزیا فاتحنك گوستردیگی شو حقشناسلق حقنده معاصریندن بر شاعر « بونلر

پرنسلره مخصوص حالات غريبه‌در بر دگرمانه حرمت ايديلورده بر ولات سرقت اولنور » ديه بيان مطالعه ايلمشدر . [١]

قرالك سان صوسی سراينده پك چوق مسافری بولنوردی . بونلرك الك مهمی وَ الك زياده مظهر توجه اولانی ايسه وولتر ايدی . فقط صاحب خانه ايله مسافر بيننده، حسن آميزش چوق وقت سورميه‌رك وولترك بعض اطوار متعظمانه‌سی وَباخصوص برطاقم اشعار حكمداری‌يی مستهزيانه برصورتده مؤاخذه ايلمسی قرالك حدتنی موجب اوله‌رق، اوده بد معامله‌يه باشلامغله وولتر انفعال ايله پوتسدامی ترك ايلمش وَ فرانقفورتده كنديسنه بر حقارت اولمق اوزره توقيف ايدلدكدنصكره اورادن قورتيله‌رق زمان شيخوختنك محل گذرانی اولان فرنه‌ده اقامت ايتمشدر .

فره‌دريق زمان مسالمتدن بالاستفاده فلمنكك صنايع بديعه وطبيعيه‌سنی گورمك اوزره مملكت مذكوره‌يه دخی سياحت ايلمشدر . يانده ساده ملكيه لباسيله بر ياور وَبرده اوشاق اوله‌رق كندوسيده فلاوطه چالجی قيافتنده ايدی .

مرويدركه فره‌دريق آمستردامده بر اوتله كيدرك بعض مصرفلی اطعمه سپارش ايلمكله اوتلجی برعادی فلاوطه‌جينك بونك فيأتنی ويره‌ميه‌جكنی سويلمش وَفره‌دريق

[١] دگرمن افراد اهاليدن برينك مالی ايدی. پروسيا تاريخنده مشهوردركه: فره‌دريق آنی بدلنی ويره‌رك آلمق استر. حتی دگرينك ايكی قاتنی تكليف ايتديكی حالده دخی صاحبنی اطماع وارضا ايده‌مينجه اقتدار حكمداريسنی استعمال ايدرك وتكليف ايتديكی بدل مضاعفك موافق حقانيت اولديغنه حكم ايليه‌رك آنی جبراً آلمغه قيام ايلر. فقط دگرمنجی براين محكمه‌سنه مراجعتله قرالك معاملهٔ عدالتشكنانه‌سنه قارشو عليهنه اقامهٔ دعوی ايلديكندن محكمه دگرمنجينك حقوق مالكيتنی تصديق وقرالی اطالهٔ دست تعرضدن منع معرضنده اعطای حكم ايلمسنك مدار تذكاری اولمق اوزره بعدالوفات نعشنك او جواره دفننی وصيت ايتمشدر ، حتی دگرمن صاحبی بر مدت صكره وفات ايدرك وارثی طرفندن دگرمنك آلنمسی قرالدن استدعا اولنمسی اوزرينه فره‌دريق وارثی جلب ايله‌اوقدجه تقدير ايتديكی بدلی مومی اليهه اعطا ايله برابر « بودگرمن پروسيا محاكمنك ولوحكمدارلری عليهنده اولسون محافظهٔ عدالتدن آيرلمدقلرينك منجر بر برهانی اوله‌رق الی الابد قاله‌جقدر » ديمش و نعشنك اورايه دفنی‌ده او صره‌ده وصيت ايلمشدر .

سرقت ولايت بحثنه كلنجه: استيلا وتسخير بلاد امرنده بدايت بشردن برو دنيانك هانكی بردورنده محافظهٔ حقانيت و يا حقوق مالكيته رعايت اولنمشدركه بو خصوصده فره‌دريق سرقتله اتهام اولنيور ،

للطابع

ایسه عادی بر چالغیجی اولمدیغنی وکندیسنك زیاده پاره قزانه بیله‌جگنی لاجل الاثبات فلاوطه‌سنی آلارق اثبات مهارت ایلدیگندن اوتلجی‌یه بر آز امنیت گلوب اطعمهٔ مطلوبه‌یی گتورمشدر .

مع‌مافیه فره‌دریقك تاج وتختنی بیله تهلکه‌ده براقه‌جق برزمان تقرب ایلمشدی . ماری تره‌ز سیلزیانك غصبنی بردرلو اونوده‌مامش وشمدی ایسه آلمانیا ایمپراطوریچه‌سی ومجارستان قرالیچه‌سی مقاملرینی حائز اولمغله فره‌دریق علیهنه بر اتفاق عمومی تشکیل ایله سیلزیایی استراده وپروسیایی براندبورغ حدود قدیمه‌سنه ارجاعه قرار ویرمشدی . روسیه ایمپراطوریچه‌سی الیزابت ایله ساقسونیا قرالی متخبت دخی بوامله اشتراك ایلدیلر . اودورده فرانسه قرالی بولنان اون‌بشنجی لوئینك مستفرشه‌سی وحقیقت حالده گرك حکمدار وگرك حکومت ومملکتك حاکمه‌سی اولان مادام دو پومپادور (Madame de Pompadour) دخی دائما کندیسیله استهزا ایلدیگندن طولایی پروسیا قرالنه دشمن وبالعکس حقنده « همشیره‌م، پرنسس، محبه‌م » گبی نوازشکارانه تعبیرات قوللانان ایمپراطوریچه‌یه طرفدار اولمغله فرانسه‌یی بو اتفاقه دخوله سوق ایلدی . وبناءً علیه ١٧٥٦ سنه‌سنده آوستریا ، فرانسه ، روسیه ، آلمانیا هیئتی ، ساقسونیا واسوچ حکوماتی طرفندن پروسیا دولتنه اعلان حرب ایدلدی . پروسیانك ایسه انکلتره طرفندن اولنان بر معاونت وعددن بشقه استنادگاهی یوق ایدی .

متفقلر، علیهنده اتفاق ایلدکلری آدمی پك آز طانیورلردی . فره‌دریق اجرا ایدیلان انتریقه‌لردن وقتیله خبردار اوله‌رق خفیاً مدافعه‌سی پلانتی حاضرلمشدی . فره‌دریقك دشمنلری پروسیا اوزرینه بغتةً هجوم ایلمك تصوّرنده بولندقلری حالده، فره‌دریق آنلردن اوّل اکمال تدارکات ایدرك آوستریا دولتنك نیات ومطالبی حقنده ایضاحات طلب وجواب رد ویرلمسی اوزرینه بلا افاتهٔ وقت ساقصونیا حکومتنه تجاوز ایلدی . وپای تخت اولان (درسد) شهرینی ضبط ایله متفقین بیننده تعاطی اولنان اوراق رسمیه‌نك اصللرینی اله گچوردیگی گبی، ساقصونیا قرالی بولنان واون بشنجی لوئی گبی سفهای مشهوره‌دن اولان اوگوست لهستانه فراره مجبور اولدی .

اوراق مذكوره‌نك ضبط و اعلانی فره‌دریقك تجـاوز واقعنی صورت مشروعه‌ده ارائه ایله‌دیگی گبی، آز مدّت ظرفنده ساقصونیا اردوسنك تسلیم اولمسی دخی مملكت مستولیه‌یی بلا مانع پروسیا یدنده براقمقله احوالك بو صورته انقلابی عموم اوروپایی دوچار بهت وحیرت ایلدی !

١٧٥٧ سنه‌سنده فره‌دریقك نائل اولدیغی موفقیات پك زیاده اوله‌رق ، مشار ـ الیهك « بیوك » لقبنی قزانمسنه الڭ زیاده سنهٔ مذكوره مدار اولمشـدر . مع مافیه پروسیالیلرك نائل اولدقلری غلباتده‌ده ضایعاتلری كلّی اولوب، مثلا فره‌دریق پراغده Prague آوستریالیلر اوزرینه قزاندیغی غلبه‌ده اون سكز بیك نفر عسكر ایله اختیار مارشال شـوه‌رینی ضایع ایلمش وَ براز مدّت صكره قولین Collin موقعنده مغلوب اوله‌رق، اون درت بیك نفر تلفات ویرمشدی . بو صره‌ده پروسـیا پك بیوك بر تهلكه ایچنده اولوب، برطرفدن بیوك بر روس اردوسی غروس یكرندورف ـ Grosz Jägerndorf موقعنده پروسـیا اردوسنی بوزه‌رق ایلرولمكده ، دیگر جهتدن پرنس دو سوبیز Prince de Soubise قوماندهسـنده‌كی جسیم فرانسز اردوسـیده پیدرپی یاقلاشمقده وَ آوستریالیلر ایسه شماله طوغری ایلرولمكده ایدی . فره‌دریق حالك وخامتنی تقدیر ایلدیگندن ، دشمن النه صاغ اولدیغی حالده اسیر دوشمامك اوزره اسـتدیگی زمان تلف نفس ایده‌بیلمك ایچون دائما اوزرنده قوتّلی بر زهر گزدیرر وَاسكی شطارت وفراحگولغنی دخی ترك ایتمیه‌رك حتی آثار شعریه تحریرینه بیله زمان بولوردی . مع مافیه زمان تهلكه او سنه‌لك چوق مدّت امتداد ایتمیه‌رك فره‌دریق روسـباخ Rossbach موقعنده ٢٢٠٠٠ عسكرله ٦٦٠٠٠ نفردن مركب سوبیز اردوسـنی تار ومار ایلدیگی گبی، دهاء عسكریسـنك الڭ بیوك دلیلی اولان لوتن Leutten محاربه‌سنده‌ده هیچ مأمول ایدلمدیگی حالده آوستریالیلری مغلوب ومنهزم ایلدیگندن ، محاربه‌نك ایكـنجی سـنه‌سی ینه فره‌دریقك مظفریتیله ختـام بولدی . وَ مشـارالیه انگلتره ایله تجدید اتفاق ایدوب ، دولت مشارالیهادن آلدیغی معاونت ـ نقدیهٔ سنویه سایه‌سنده اردوسنك تزیید مقدارینه دخی كسب اقتدار ایلدی .

فره‌دریق سـنهٔ آتیه‌ده زوّرندورف Zorndorf موقعنده بر غلبـه‌یه دها نائل

اولدیسه‌ده بوندن صکره طالع حرب علیهنه چوریله‌رك، ایکی اوچ سنه مدّت هردرلو مظفریتدن محروم وَهوخکرهن Hochkirchen موقعنده آوستریالیلره غایت مکمل بر صورتده مغلوب اولدی. گونه‌سدورفده Kunnesdorf روسلره غلبه‌یه موفق اوله‌بیلدیسه‌ده جنرال لادوئن Laudohn قوماندەسنده‌کی آوستریالیلرله محاربه‌سنده کلیاً منهزم وپریشان اولمغله، محافظهٔ حکومتدن بیله مأیوس وَاردوسندن متباقی طوپی ٢٤٠٠٠ نفرله عموم اوروپایه مقاومته مجبور اولدی. فقط دشمنلرینك حرکاتنده‌کی انتظامسزلقدن بالاستفاده ایرتسی سنه‌لرده لیغنیچ Liegnitz وَتورغاو Torgau موقعلری وَمحال سائره‌ده بر قاچ مظفریت مهمه‌یه نائل اوله‌رق نهایت ١٧٦٢ سنه‌سنده روسیه ایمپراطوریچه‌سی الیزابتك وفاتیله یرینه فره‌دریقك مفتون عظمتی اولان اوچنجی پترونك کچمسی وَفرانسه‌نك انگلتره ایله بر معاهدهٔ خصوصیه عقدیله حربدن چکلمسی اوزرینه میدان مجادله‌ده ساده آوستریا قاله‌رق، ایمپراطوریچه وقرالیچه ماری‌ترز دخی حربه دوامده بر فائده اولمیه‌جغنی گورمکله سیلزیانك پروسیا یدنده قالمسی شرطیله هوبرتسبورغ Hübertsburg معاهده‌سنی امضایه رضا داره اولدی. وَبووجهله یدی سنه مدّت دوام ایدرك پروسیانك بالجمله اوروپا ایله اوغراشدیغی حرب عظیم فره‌دریقك بیوکلگنی میدانه چیقارمق وَممالکنی فوق‌العاده صورتده خراب ایلمکدن بشقه بر ثمره حاصل ایتمکسزین ختام بولدی.

هوبرتسبورغ مصالحه‌سندن صکره فره‌دریق بر ربع عصر مدّت دها سلطنت ایدرك شبابنده‌کی محاربات‌ك موجب اولدیغی تخریباتی ازاله‌یه چالشمشدر. بو مدّت ظرفنده لهستانك برنجی تقسیمندن بشقه مهم وقوعات سیاسیه بولنمیه‌رق حقسزلقجه عادتا بر جنایت دولیه عدینه سزا اولان بو تقسیمله فره‌دریق غربی پروسیا وَیاخود پروسیا لهستانی ایالتنی ضمیمهٔ ممالك ایدرك نفوس موجوده‌سنه آلتیوز بیك فرد دها علاوه وَبربرندن آیری بولنان اقسام ممالکنی بربرینه بوواسطه ایله ربط ایدرك اسباب قوّت ومکنتنی استکمال ایلمشدر.

فره‌دریق آخر ایّامنه قدر بر آن رؤیت مصالح دولت وَمطالعهٔ آثار معرفت ایله اشتغالدن خالی قالمدی. حتی وفاتندن برقاچ هفته مقدّم « عمروم آرتق ختامه تقرّب

ایتدی متباقی وقتمی حسن استعمال ایتملیم . زیرا بو وقت کندی مالم دگل دولتك مالیدر » دیه‌رك مشاغلنی برقات دها آرتدیرمشدی .

مشار الیه قرق بش سنه‌یی متجاوز حکومت ایلدکدن صکره ۱۷۸۶ سنه‌سنده وفات ایلدی . فقط سان صوسی سرایی یاننده مرقدی اولمق اوزره تعیین ایلدیگی محل بوقدر افعال خارق‌العاده اجراسنه موفق اولان بر ذات عالی‌یه مقبر اولمقلغه لایق گوریله‌مدیگندن، عظامنك علی‌العموم عدالت وحقانیت، اکثر احوالده انسانیت ومرحمت، وَدائما شدّت رأی وتدبیر ایله ومنفعت عامّه‌یی عن صمیم القلب دلخواه ایدینه‌رك تقریباً یارم عصر مدّت اداره ایلدیگی ملتك آره‌سنده بولنمسی ایچون جسدی برلین شهرینه نقل ایدیله‌رك اوراده دفن اولنمشدر .

معارف عمومیه مکتوبجیسی

سرّی

تم

عدد وسرعت

استقبال ، ترقی .

بو ایکی کلمه مترادف المعنادرلر .

ترقی ، عقل بشرك اشتغالات دائمه‌سنده افکارك حرکت ابدیه‌سندن بشقه برشیء دگلدر .

افکار ، ــ سرمایه گبی ــ حرکت ومبادله ایله تضاعف ایدر .

ایچنده یاشامقده اولدیغمز ــ زمان ــ ك علامت فارقه‌سی ــ بارقه مثال ــ سرعتدن عبارتدرکه ، هر ترقی آنکله توسع واستکمال ایده‌رك جهانك الك خفی کوشه‌سنه قدر انتشار وثمرات نافعه‌سنی ایصال ایلر .

بسیطهٔ شمسیه ایله قوم وصو ساعتلرینك اختراعی آره‌سنده احتمالکه بر ویا ایکی عصر کذران ایلمشدر . هارون الرشیدك شارلمانه گوندردیکی هدیهٔ قیمتدار ایله ــ که پك نازك بر آلتدن عبارتدر ــ صو ساعتنك اختراعی آره‌سنده اقلی بیك سنه حساب ایتمك لازم گلور . یرلی ساعت دینلان رقاصلی جسم ثقیلك جیب ساعتی حالنه تحوّلی ایچون یدی یوز سنه‌لك بر زمان ایجاب ایتمشدر . نورو جرك یمورطه‌سی عنوانیله معروف اولان اسکی جیب ساعتلرینك بساطت وتسطح ایله زمانمزده‌کی شکل ظریفی اخذ ایده‌بیلمسی ایچون تاریخ ولادتندن اعتباراً اوچ عصر گچمشدر .

نه ترقیٔ بطائتکارانه ! قریستوف قولومب بیوك اندلری تحری ضمننده استعمال ایتمك ایسته‌دیکی زمان ، پوصله ، کشف ایدیله‌لی ایکی بیك سنه‌یی تجاوز ایتمش ایدی ،

هانکی تاریخده اولدیغی معلوم دگلسه‌ده طوپ باروتی چینده کشف اولنمش وَدردنجی عصرده اوروپایه کلمش اولدیغی حالده آنجق سکز طقوز یوز سنه صکره طوپ اعمال ایدلمشدر !

طوپك آرکه‌بوزه ، آرکه‌بوزك چاقماقلی تفنکه ، چاقماقلی تفنکك اسلحهٔ حاضره‌یه تحوّلی ایچون صنایع اول قدر بطائتله طی مسافه ایتمشدرکه [به‌یارد] ی اولدیرن آرکه‌بوز ایله قولت رووولورینك اختراعی بیننده اوچ عصردن زیاده بر زمان کچمشدر .

اوچ بیك سنه‌یی متجاوز بر زماندن بری عدسه اعمالیله اشتغال اولندیغی حالده آلات بصریه ــ اسلحهٔ ناریه‌کبی ــ بر بطائت سرسری پسندانه ایله نقطهٔ استکمالاته طوغری قطع منازل ایلمشدر .

عصرمزك کشفیاتی ایسه ییلدیرم قطاری ایله حرکت ایدیور . اوائلده مخترع ــ الك یقین اقرباسندن بیله منفرد اوله‌رق ، ــ باشلی باشنه بر شخصدن عبارت ایدی . کندی ایله زمانی آره‌سنده جهالت ، خطایای رسمیه ومذهبیه‌نك ایقاع ایلدیکی بیك درلو موانع ممتنع العبور موجود ایدی .

بر « حقیقت » کشف ایتمك ایچون آشیله‌جق موانع طاقتکداز یالکز بونلردن عبارت دگل ایدی : حقیقت مکشوفه‌یی آکا دائر ذرّه قدر فکرلری اولمیان اشخاصه آکلاتمق ، خطیئات اوزرینه تأسیس مبنا ایتمکله اشتهار ایدن جماعات مقتدرهٔ عتیقه‌یه آنی قبول ایتدیرمك ، الحاصل الك کوچك برداغ ، الك اوفاق بر ایرمغك لایتغیر بر صورتده تفریق ایدوب بر طرفنده‌کی نوع بشرك دیگر طرفنده بولنانلرك وجودندن خبردار اوله‌مدیغی برزمانده جهانك هربرکوشه‌سنه نشرواشاعه ایلمك لازم گلیوردی .

زمان نه‌قدر تحوّلاته اوغرادی ! بوگونکی گونده اقوام مختلفه بربرلرینی طانیورلر ، بربرلری ایله منتظماً مخابره ایدیورلر : بر فکرك دور عالم ایده‌بیلمسی ایچون بر آیلق برمدت بیله لازم دگلدر .

مخترع چوللرده نطق پردازلق ایتمکه مجبور دگل ؛ آغزینی آچار آچماز فنون

حاضره‌یی ادراکه مقتدر ، هردرلو مسائله متعلق معلوماته آشنا ، صورت حللری یارم کلمه ایله مدرك اولان تخمینا ایکی یوز بیك متفنن استماع و احاطه ایده‌بیلیور . حتی غیرت ترقی اول درجه تعمم ایتمشدرکه بعضاً دکز ایله بربرندن تفریق ایدلمش بولنان ایکی مدقق بر موعد تلاقیلری اولمدیغی حالده یکدیگره مصادف اولیورلر . کندیسنك اکتساب شان وشهرتنه بادی اولان بر اصول سایه‌سنده برفرانسز بر نجم جدید کشف ایدیور ؛ ینه او آنده میدانه بر انگلیز آتیله‌رق آنکله موفقیتکارانه اشتغال ایتمکده اولدیغنی اثبات ایلیور ؛ ینه او اثناده بریکیلر سرد براهین ایله مشغول ایکن آمریقالی بر هیئتشناس چیقه‌رق « کاشف حقیقی » اولدیغنی اعلان ایله فضل تقدمی احراز ایلیور .

وجوده گتوریلان هر ترقی تحریات جدیده ایچون اس الحرکات اولیور : بالجمله صنایع ومعارف مراقلیلری ، مشتاقلری ، حریص و مفتونلری موقع وقعه‌یه شتاب ایده‌رك تحقیق ایلدکدن وتصادف اولنان مشکلاتی بر همت موانع بر اندازانه ایله آشدقدن صکره یکیدن اشتغالات وتعقیبات غیرتکارانه‌لرینه دوام ایدیورلر . اڭ نازك ، دقیق ، اڭ نافع بر ماکنه‌یی ایجاد ایدیکز ؛ اگر آنك احتوا ایده‌بیله‌جگی کافهٔ استکمالاتی دفعةً اعطا واستحصال ایده‌مزسه‌کز حتی او آنده طوفان استکمالاته مستغرق اوله‌جغکزدن امین بولنمالیسکز .

سعی ، کرهٔ ارض اوزرنده ، انسانك اڭ بیوك قانونیدر . قانونلر ایسه — مونتسکیونك تعبیر لطیفی وجهله — طبیعت اشیادن عبارتدر .

— انسال متعاقبه‌نك سعی میدانه لاینقطع آفاق جدیده چیقاریور .

ایشته بو سببله‌درکه سیاسیاتده وخصوصیله فن حربده — حدث استقبال — آمرك ، حقیقةً بو نامه مستحق اولان ذاتك خاصهٔ ابتدائیه‌سی گبی تلقی اولنملیدر .

حرب گیتدکجه اقوام فاضله‌نك وباخصوص اوروپانك مشغلهٔ دائمیه‌سی حکمنه ارتقا ایدیور . بناءً علیه ایچنده یاشامقده اولدیغمز عصرك ثلث اخیرنده صاعقه نثار دهشت اولان حربلرده اسباب مظفریات نه‌دن عبارتدر ؟ ایشته بو دائما غالبلر طرفندن اوڭجه ، فعله چیقارلمش ، قبول ایدلمش برفکر جدیددرکه ، مغلوبلر تنزل ایتمامکده ویا فنا طانمقده‌درلر .

زرهلك سفاين حربيه‌يه ايلك تطبيقاتنك ثمره‌سى « قين بورن » در ؛ ييولى طوپلرك مبدأ ظهورى « سولفه‌رينو » در؛ جماهير متفقه‌نك [مه‌ريماقك] حكومات شماليه بحريه‌سنه قارشو موفقياتى ، سن لوئى وَقوتنغره سفينه‌لرينك برقاچ ثانيه ظرفنده غرق اوليشى مهموزلرك قدرتنى اثبات ايدر ؛ « آلاباما » نك مظفرانه ياريشلرى ، مؤخراً « هوآسقار » و « ئونيون » ك فتوحاتى هر يرده حاضر بولنمه‌يى ، ممتنع الجرح اولمه‌يى انتاج ايدن « سرعت » قدرت و اهميتنى ارائه ايدر؛ آلمانيا دولتنك اتحادينى تأسيس ايدن « صادوۋا » ايگنه‌لى تفنكلرك غلبه‌سيدر؛ ايكنجى ايمپراطورلغى عدم آباد نسيانه آتان « سدان » قواى جسيمه‌نك ، سريع سفر برلكك فوائد لاتحصاسنى حقيله اظهار واعلان ايلدى .

اويله بيوك موفقيات ايچون بويله كوچك سببلر غريب دگلمى ؟

فى الحقيقه پاسقالك قوم دانه‌سندن دها بيوك وَ فقط نا قابل مؤاخذه ، مثبت بر مسئله‌دركه ـ بالجمله قوانين فنون ترصدات اوزرينه تأسس ايتديگى گبى ـ صنعت حرب وَيا دها طوغريسى فلسفهٔ حربيه‌ده آكا نظراً تأسس ايتمليدر .

زمانمزده بالجمله صنايع وحرفتك علامت كاشفه‌سى ايسه ذكاى بشرك اختراعات مكرره‌سى سايه‌سنده وجودپذير اولوب، ناقابل فراغت بر درجه‌ده اهميتلى ، لزوملى اولان آلات وادواتك متمادياً استكمالات وتجدداتى‌در .

صنعت حربدن بحث ايديله‌جك اولورسه اختراعات جديده اهميتلرينه نظراً برطاقم تبدلات وَيا انقلاباتى انتاج ايدركه، بو اختراعات الك اول قبول ايدن ملت ايچون عادتا « كفالت رجحان » مقامنه قائم اولور .

عجبا بوتبدلاتى فهم ايتديره‌جك وَحين حاجتده طريق تحرياتده رهبر اتخاذينه مساعد اوله‌جق صورتده بر قانون عمومى موجود دگلميدر ؟

ايشته بونى تفحص وتدقيق ايده‌جگز .

محمد رشدى

ناپولیونڭ خصوصیتی

[مابعد عن جزؤ ٥٨]

١٧٩٢ مایسنڭ یگرمی طقوزنده پارسه گله‌رك تمام انقلاب کبیرڭ هنگام ظهورنده اوراده بولندی . جیبی هر وقتکی گبی پاره‌جه پك صیغ اولدیغی ایچون اڭ اوجوز لوقنطه‌لرده قارنی طویورمغه مجبور بولندیغی حالده، ینه وقوعات روزمرهٔ انقلابی نظردن دور طوتمیوب، هر بر واقعه‌یی سنجیدهٔ میزان ملاحظه ایتمکدن خالی قالمز ایمش . اساساً احوال جاریه‌یی تقبیح ایلدیگنه، سنهٔ مذکوره تموزنده برادری ژوزفه یازدیغی مکتوبی شاهد اولدیغندن، بعض فقره‌لری درج اولندی . بومکتوبده ناپولیون دیور که : « رأس اداره‌ده بولنانلر بر آلای زواللیلردر . انسان وقوعاتی یقیندن گوردکجه خلقڭ جلب خشنودیسی ایچون صرف ایدیلان مساعی یه آنڭ دگری اولمدیغنی آڭلایور . سن آژاقسیو حادثه‌سنی بیلیورسڭ دگلمی ؟ اشته پارسدکی ده آنڭ عینی . یالڭز شو فرق ایله‌که، بورانڭ انسانلری دها کوچك دها یراماز، دها منوّر. حاصل کلام بوگونکی وقایع گورلمش، ایشیدلمش شیلردن دگلدر والسلام .... »

حالڭ وخامت عاقبتنی درك ایدن ناپولیون والده وسائر ارکان عائله‌سنی دوشنه‌رك آنلرڭ یانی باشنده بولنمق لزومنی حس ایتمش اولمغله، برچوق رجالردن صکره آغستوسڭ اوتوزنده ینه طوپجی یوز باشیلغیله گوڭللی طابورلرنده بولنمغه حربیه ناظری موسیو [سروان Servan] دن مأذونیت استحصال ایتدی و ١٧٩٢ ایلولنڭ

اون یدیسنده [سن سیر] مکتبنی ترکه مجبور اولان همشیرەسی [الیزا] ایله برلکده آژاقسیویه مواصلت ایلدی . فقط ضرورتدن متحصل اندیشهٔ دائمی تکمیل ارکان عائله نك اجتماعندن طولایی حصولی طبیعی اولان مسرته غالب بولنمش وَاعاشهٔ عائله خصوصی صرف ناپولیونك معاش مخصصنه محتاج قالمشـیدی . والدەسی [لیتیتا] دیگر چوجقلرله اویقویه یاتدقدن صکره حالدن شـکایت ایتدکجه ناپولیون : « هله بن برهندستانه گیدەیم گلەیم ده باق . قزلرکه لازم اولان جهازی فلانی نصل مکمل بولورسك . » قول تسلیت آمیزیله مقابله ایدرمش .

یوقاروده قورسـیقەدن بحث ایدرکن [پاولی] نامنده بر فرقه رئیسی بولندیغنی ذکر ایتمشیدك . پاولی آطەنك انگلترەیه وَناپولیون ایسه فرانسەیه التحاقی مقصدینه خادم اولدقلرندن، آرەلرندەکی مبـاینت افکار هر آن کسب شـدت ایتمکده ایدی . وقتا که آمیرال [تروگه Truguet] ایله برابر سـاردنیا آطەسی اوزرینه ناپولیونك واقع اولان هجومی برحسن نتیجەیه اقتران ایدەمیەرك عسـکری بوزلدی ؛ درحال پاولی بوموفقیتسزلکدن بالاسـتفاده ناپولیونله ملاقات ایله آطەنك انگلترەیه الحاقی لزومنی بیان ایلمش ایسـەده ناپولیون، فکرنده مصر بولنەرق تکلیف واقعی رد ایتمش وَفقط بوضدیتك بالآخره کندی حقنده مضر اولەجغنه وَ پاولی گبی برجبّارك ید تغلبندن اویله قولای قورتیلەمیەجغنه حکم ایله همان آژاقسیودن چیقوب [قورته Corte] یه طوغری قاچمشدر . لکن یولده ارکان عائلەسی علیهنده خصمنك ترتیباتنه واقف اولمقله هرتهلکەیی گوزه آلدیرەرق ینـه آژاقسیویه عودت ایلمش ایسەده گرك آناسنك وَگرك قرداشلرینك [قالوی Calvi] جهتنه سوق اولندقلرینی خبر آلەرق آنلره التحاق وَجملەسنی مستصحباً مارسلیایه فرار ایتمشدر . آژاقسیوده‌کی املاکنه گلنجه : هپسی پاولی طرفدارلرینك ایدی ٔ مخربانەلریله تارومار وپریشان وَایچنده طوغوب بیودیگی خانەسی بیله بی نشان ایدلمشدر .

ناپولیون طوغری [نیس] ه گلەرك، دردنجی طوپجی آلاینه داخل اولدی . وَبر ایکی آی صکره یعنی ، ۱۷۹۳ آغستوسنك یگرمی سکزنجی کیجەسی طولونك انگلیزلرك ایدی ٔ استیلاسنه کچیشنده طوپجی بیکباشیسی [دومارتن Dommartin] ك

مجروحیتی اوزرینه آنك یرینه قوماندان انتخاب قلندی . ناپولیونك طولونده قوماندانلق وظیفه‌سی ایفا ایلدیگنه دائر اولان روایات خلاف حقیقت اولوب ، کندندن ایلروده بر قوماندان دها واردی‌که اوده [اوقسون] ده [والانس] ده ناپولیونه حامیلك ایتمش اولان جنرال [ته‌یل Teil] ایدی . یالکز شو وارکه بو جنرال ته‌یل قوماندانلق مسئولیتندن قورقدیغی ایچون تا ملازملگندنبری طانیوب اقتدارینی تسلیم ایلدیگی گنج ناپولیونی هرحرکتنده مختار براقمشیدی .

واقعا بو محاربه ناپولیونك بدایت اشتهاری عد اولنه‌بیلورسه‌ده کندینك بو حربده‌کی حرکاتی اویله فوق‌العاده‌لکله تلقی اولنمامشدر . حتی او آرالق باش قوماندانلغه نصب اولنان جنرال [دوغومیه Dugommier] نك راپورلرنده بیله ناپولیونك اسمی آیروجه ذکر اولنمیوب، دیگر یارارلق گوسترن ضابطان ایله برلکده یاد ایدلمش وبو راپورلرك یالکز ۱ کانون اول تاریخلیسنده « محاربه‌ده ابراز لیاقت ایدنلر میاننده طوپجی بیکباشیسی بوناپارط ایله [ژوزف آره‌نا] وَ [چرووتی] واردر » کلمات تقدیریه‌سی محرر بولنمشدر .

طولونك ضبط و استردادی ۱۷ کانون اوّلده وقوع بولمشدر . بو موفقیت اوزرینه‌ده اسملری سبق ایدن اوچ ضابط لوالق رتبه‌سنه ترفیع ایدلمشلردر .

ناپولیونك اشتهاری اودرجه سونوك ایدی‌که، حتی کندی خانه‌سی خلقیله مخابرات متمادیه‌ده بولنان طوپجی ضابطی [مارموّن Marmont] نك مکاتیبنده آکا دائر حرف واحده تصادف اولنماز . نته‌کیم ۱۷۹٤ ده [ژونو Gunot] بوناپارطك یاورلگنه گیردیگنی مشعر باباسنه یازدیغی مکتوبنه « نیچون قوماندان [لابورد Laborde] ی ترك ایتدك . اردوگی براقمده نه معنی وار جنرال بوناپارط دیدیگك کیمدر ؟ سزده‌ده، نه خدمت گورمش ؟ هیچ کیمسه بیلمیور ! » یوللو جواب آلمشدر .

طولونده ایکن ناپولیون [موئی‌روّن Muiron] ایله احباب اولوب صکره‌ده کندینه یاور حرب نصب ایلمش. اوراده ایکن گورشدیگی آدملر ایچنده بالآخره [دوق دو راگوز] عنوانی آلان [مارمون] ایله [دوق دو آلبوفه‌را Albuféra] عنوانی احراز ایلیان [سوشه Suchet] وَبرده [دوق دابرانتس d'Abrantès] دیو

طانیلاز [ژونو] واردر . بو ژونودن دمنجك دخی بحث ایتمشیدك . مومی الیه اردوده برچاوش ایکن یازیسنك گوزللگی جهتیله بوناپارطه کاتب اولمش . ژونونك ناپولیون نزدنده‌کی مقبولیتنه اصل سبب اولمق اوزره نقل اولنورکه : برگون ناپولیون املا ایتمکده وژونوده یازمقده ایکن همان یانی باشلرنده پاطلایان برگلله‌نك صاووردیغی طوپراقلر ژونونك یازدیغی سطرلرك اوزرینه صاچلمش اولدیغی حالده مومی الیه فوق العاده بر اثر متانت اوله‌رق یرندن قملدانمامغله برابر « تمام وقتنده دوشدك ! کاغدی ریکلدك » دیمسی ناپولیونك مظهر تقدیر مخصوصی اولمش .

ژونو ایله مارمون [شانتیلون سور سن Chantillon-sur-Seine] کویندن ایمشلر . محاصره گونلرنده‌کی تعب ومشقتی تخفیف ضمننده واقع اولان اگلنجه مصارفنی مذکور کویده‌کی اقربالرندن بکلرلر واومناسبتله ناپولیونك یاننده دائما شانتیلیوندن بحث ایدرلرمش . غریب دگلمیدرکه، ناپولیونك بدایت اشتهارنده هرگون ایشیدوب لقردیسنی ایتدیگی بو کویجگز ۱۸۱٤ ده ینه کندوسنك ایام حکومتنه خاتمه چکن حکمداران متفقینك رأیلرینه قرارگاه اولمشدر !

ناپولیون یگرمی بش یاشنده ایدی‌که، سواحل محافظه‌سی مأموریتنه ولوالق رتبه‌سنه نائل اولمش وکندوسنه نیس شهری مرکز اداره تعیین ایدلمشیدی . لکن بو یاشده حائز اولدیغی شو نفوذ واعتبارله اصلا شیمارمیوب اعتیاد قدیمنی دگشدیرمامش ووالده‌سیله برادر وهمشیره‌لرینه معاونتدن هیچ بر وقت گیرو طورمامشدر . قرداشی [لوسی ین Lucien] خاطراتنده دیرکه : « عائله‌مز ناپولیونك ترقیسیله سعادتحال بولدی . برادرم ممکن مرتبه یقین بولنمق ایچون اردو مرکزینه بر قاچ میل مسافه‌ده [ساله Salle] شاتوسنه نقل ایتدك وهپمز اوراده یرلشدك . جنرالده بوش وقتلرینی بزمله برلکده کچوریر ایدی . »

ناپولیون والده‌سنك ادارهٔ عائله یوزندن چکدیگی زحمتی تعدیل مقصدیله موقع حاضرندن بالاستفاده اون بش یاشنده بولنان برادری لوئی یی ملازملك معاشیله یاننه یاور آلمش ودیگر برادری ژوزفی‌ده قومیسر معاونلگی ایله قایرمشدر . اشته بواوانده ایدی‌که پارسده‌کی مشهور [روبسپیر Robespierre] کوچك برادری نزدینه

گلوب پارس محافظلغی مأموریتنی برادری نامنه تکلیف ایتدی . [لوسی ین] ك
خاطراتنده مندرجدرکه : « بر گون ناپولیـون عادتندن زیاده متفکر گلدی . بزمله
« ژوزفك آره‌مزده طولاشیوردی سوزه باشلایوب « یاریندن تیزی یوق پارسـه
« کیتمکلگم وَ هر بر کزی گوزل گوزل خدمتلره یرلشـدیره‌بیله‌جك بر موقع مهم
« احراز ایده‌بیلمکلگم بنم کندی الـمده‌در . بکا [هـانریو Henriot] نك یرینی
« تکلیف ایدیورلر . بو اقشام جواب ویره‌جگم . بقالم سز نه دیورسکز ؟ » دینجه
« جمله‌مز شاشدق قالدق، برجواب ویره‌مدك آنك اوزرینه سوزینه دوامله (یا البته
« دوشنیله‌جك شی ! بر کرّه گیدنجه انسان اویله قولای قولای یقایی قورتاره‌مز .
« واقعا بو گنج روبسپیر ناموسـلی بر آدمدر . فقط قرداشی شاقه بیلمز . کندی
« منافعنه خدمت استر . حال بوکه بن او حریفك طرفنی التزام ایده‌مم خیر!.. واقعا
« آنك احمق قوماندانك یرینه کچسـه‌م نه قدر ایشلر گوره‌جگمی بن ده بیلورم .
« لکن دها آنك زمانی ... دگل . بوگونکی گونده بنم ایچون ناموسلی وشرفلی
« بر یر وارسه اوده اردودر . صبرلی اولکز بن پارسی قوماندا ایده‌جگم . فقط
« دها شمدی دگل !) دیدی » .

[مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده]

محمد غالب

تحرّی حقیقت

علوم ایله صنایع آره‌سنده فرق بیان اولنورکن بالخاصه فن منطق حقنده بعض مرتبه ایضاحاته مجبوریت گورنمش وَ بوده شو فنه دائر بر اثر تحریری ایچون فکرده بر میلان اویاندیرمش اولدیغندن بالاده‌کی عنوان ایله تحریره شروع ایدلدی :

منطق، بر آلت قانونیه‌درکه آڭا مراعات ایتمك ذهنی فكرده خطادن صاقلار.

منطق علم عملی آلی‌ّدر؛ نته‌کیم حکمت‌ده علم نظری غیر آلی‌ّدر.

تعریفده واقع (آلت) قیدی جنس منزله‌سنده‌در. (قانونیه) قیدی ارباب صنایعڭ آلات جزئیه‌سنی اخراج ایدر. (آڭا مراعات ایتمك ذهنی فكرده خطادن صاقلار) جمله‌سی دخی علوم ادبیه‌گبی مراعاتی ذهنی فكرده خطادن دگل، بلكه اشتقاقده ترکیب الفاظ وَجمله‌ده وَسائر احوالده خطادن صاقلایان علوم قانونیه‌یی اخراج ایدر.

انسان كه هرگون كلّی وجزئی بونجه اموردده احتجاج ایدر، ترتیب قیاس ایلر، استنتاج ایدر، اقامهٔ برهان ایلر، لابد احتجاجنده، قیاسنده، استنتاجنده، برهاننده معروض خطا اوله‌جغندن، کندیسنی خطادن صاقلایوب سمت صوابه ارشاد ایدن بر آلت قانونیه‌دن استمداد ایلمسی حالنه موافق دوشر؛ تا كه علت اولمیانی علت، نتیجه اولمیانی نتیجه ظن ایتمسون؛ نه برشیئی اساس فاسد اوزرینه، نه فاسدی اساس صحیح اوزرینه بنا ایتسون؛ نه‌ده برهان اولمیانی برهان عد ایلمسون.

امام غزالی دیمشدركه : « بركیمسه درت اوندن دها زیاده‌در؛ بن بونی شو

المده‌كى عصايى حيه‌يه تحويل ايله اثبات ايدرم : ديسه وَديديگى گبى ياپوب عصاده حيه‌يه تحوّل ايتسه فاعلڭ هنرينه حيران اولورم؛ مع‌مافيه دردڭ اوندن اقل اولديغى حقنده‌كى جزم ويقينمده ينه باقى قالورم . » يعنى برهان ايله امر مبرهن آره‌سنده علاقه ومناسبت بولنمديغندن برهان ديه گوستردیگى شى مدعاسنه برهان اوله‌ماز .

ايشته علم منطق، هيچ بر امرده صحيحدن انحراف ايله فاسده متوجه بولنماق اوزره عقلى ارشاد وتدريبه مناسب اوله‌رق بولنمش اولان قوانينى مجمل‌در .

بناءً عليه منطق شويله‌ده تعريف اولنمشدر : برفندركه گرك اوگرنمك، گرك بشقه‌لرينه اوگرتمك ايچون عقلى معرفت اشيايه ارشاد ايدر .

بوفن، روح بشرڭ افعال اربعهٔ اصليه‌سنه متعلق انسانلرڭ ايتدكلرى ملاحظاتدن عبارتدركه افعال مزبوره بونلردر : تصور، تصديق، قياس، ترتيب .

بر آغاجى، بر دائره‌يى، بر مربعى، بر طاغى، بر دڭزى، عقلى، وجودى، هيچ بر حكم ايتمكسزين ادراك ايلديگمز زمانلرده اولديغى گبى، ذهنمزله قائم اشيايه دائر بزده بولنان ادراك ساذجه، تصور وَبو اشيانڭ ادراك اولنان شكل وصورتلرينه مفهوم ومعلوم تسميه اولنور . (١)

مثلا بزده ارض تصوّرى ايله كره تصوّرى بولندقدن صكره بو ايكى تصوّرى بربرينه ربط ونسبت ايدرك ارضڭ كره اولديغى ايجاب وَياخود كره اولمسنى سلب ايلديگمز زمانده اولديغى گبى، عقولمزڭ تصوّرات مختلفه‌يى يكديگرينه ربط ونسبت ايدرك او تصوّراتدن برى آخر اولديغى ايجاب وَياخود آنلردن برى آخر اولديغى سلب ايدن فعلنه تصديق وَيا حكم تسميه اولنور .

بو تصديق وحكم تسميه اولنان اذعان، وقوعه، يعنى تصوّرات مختلفه آره‌سنده‌كى نسبت موافقه‌يه تعلق ايدرسه ايجاب وايقاع ، لاوقوعه ، يعنى تصوّرات مختلفه آره‌سنده‌كى نسبت غير موافقه‌يه تعلق ايدرسه سلب وانتزاع تسميه اولنور .

(١) كلنبوى مرحوم [برهان] نده ديركه سن برشيئى ادراك ايلديگڭ وقت ذهنكده او شيئڭ بر صورتى حاصل اولوركه او صورت خصوصيت ذهنكله قائم اولمسى جهتيله علم، وَبو جهتدن قطع النظر معلوم ومفهوم‌در .

مثلا دینسز آدم جناب حقه عبادت ایتمز ، عبادت ایتمیان ایسه فلاح بولماز دیه ایقاع اولنسان حکملردن دینسز آدمك فلاح بولمیه‌جغنی استنتاج ایلدیگمز زمانده اولدیغی گبی، عقولمزك برطاقم حکملردن دیگر بر حکم تأسیسی ایچون اولان فعلنه قیاس وَیا استدلال تسمیه اولنور .

بوراده ترتیب ایله مقصد ، عقلك اول فعلیدرکه آنك ایله ، مثلا روح بشر مبحثی گبی بر مبحث مخصوص حقنده تصوّرات مختلفه‌یه، استدلالات مختلفه‌یه مالك اوله‌رق آنلری او مبحثی افهامه الڭ مناسب و جسبان اولور صورتله تنظیم ایدر . ایشته طریق، اصول، مسلك تسمیه اولنان بودر .

بو افعالك کافه‌سی انسانده طبیعی اوله‌رق ظهور ایدر؛ حتی بعض کرّه اولورکه هیچ بر قاعدهٔ منطقیه‌یه واقف اولمیانلرده قواعد منطقه آشنا اولانلردن دها ایی ظهور ایلر .

بناءً علیه بوفن ، افعال مزبوره‌نك واسطهٔ ایجادی دیمك دگلدر، زیرا بزلره عقل احسان ایدرك او فعللری بزده اعداد ایدن آنجق جناب خالقدر . شوقدرکه منطق موهبهٔ فطرت حقنده بزی ملاحظاتده بولندیرر، بو ملاحظات ایسه بزه اوچ صورتله خدمت ایدر :

اوّلا عقولمزی حسن استعمال ایتدیگمزدن امین اولمقلغمزه خدمت ایدر ، زیرا قاعده‌یه مراعات، افعال مزبوره‌یه مصروف اولان دقتی تجدیده باعث اولور ؛

ثانیاً افعال عقولمزده تصادف اولنه‌بیله‌جك خطا وَیا نقیصه‌نك پك سهولتله کشف و بیانه خدمت ایدر ؛ چونکه اکثریا واقع اولورکه مجرد پرتو فطرتله بر استدلالك فاسد اولدیغی حس اولندیغی حالده فسادك نره‌دن گلدیگی کشف اولنه‌ماز، فن تصویره آشنا اولمیانلر گبی‌که، برلوحه‌ده‌کی نقیصه ایله متأذی اولورلرده مع مافیه کندیلرینی متأذی ایدن نقیصه‌نك نه اولدیغی تعریف و بیان ایده‌مزلر ؛

ثالثاً افعالی حقنده ایتدیگمز ملاحظاتله جوهر عقلمزی بزه گوزلجه افهامه خدمت ایدر؛ بو ایسه حد ذاتنده، ولوکه عقله بر نظر صرفك تعلقندن عبارت

اولسه بیله ، ینه مجرداتك نهایتسز درجه مادوننده بولنان کافهٔ مادیاتی بیلمکدن دها قیمتداردر .

شو افعال ذهنیه‌مز حقنده‌کی ملاحظاته کلنجه، اگر بو ملاحظات یالکز نفسمزه منحصر قاله‌یدی آنلری هیچ بر کلمه ایله وَنه‌ده دیگر هیچ بر اشارتله اکسا ایتمه‌رك بالذات کندیلرینی تفکر ایتمکلکمز کفایت ایدردی؛ لکن تفکراتمزه اشارات ظاهره علاوه اولنمدقجه آنلری یکدیگرمزه تبلیغ وافهامز ممکن اولمدیغنه وَ بو اعتیاد اولقدر شدّتلی اوله‌رق، حتی کندی‌کندمزه متفکر بولندیغمز زمانلرده بیله اشیا، دیگرلرینه خطاب ایلدیگمز زمانلرده آنلری اکسا ایتمگه معتاد اولدیغمز کلمات بولنمدقجه ذهنمزه تبادر ایتمامکده اولمسنه مبنی منطقده تفکراتی کلماته وَکلماتی تفکراته ربط وعلاوه ایدرك ملاحظه ایتمك ضروریدر .

بو افاداتدن ، عقلك شو افعال اربعه‌سنه متعلق ملاحظات و مباحث مختلفه اعتباریله، منطقك درت قسمه تقسیم اولنه‌بیله‌جگی مستبان اولور .

قسم اوّل

تصوراته یاخود عقلك برنجی فعال اولان ادراك ساذجه متعلق مباحث حقنده‌در.

بز کندمزدن خارج اولان اشیایه آنجق کندمزده بولنان تصوّرات وساطتیله واقف اوله‌بیله‌جگمزدن تصوّراتمزه متعلق مباحث ، منطقده اك مهم مباحث عد اولنسه سزادر، زیرا دیگر مباحثك کافه‌سنه بو مباحث اساسدر .

بو ابحاث ، تصوّراتك تدقیقنه دائر احوال خمسه اعتباریله بش قسمه ارجاع اولنه‌بیلور :

برنجی قسم، تصوّراتك ماهیت ومنشألری اعتباریله‌در :

ایکنجیسی، دلالت ایلدکلری مواد آره‌سنده باشلیجه بولنان فرق اعتباریله‌در ؛

اوچنجیسی ، بساطت وَیا ترکبلری اعتباریله‌در که، اوراده تجردات وتعیناتدن بحث ایدیله‌جکدر ؛

دردنجیسی، آنلرڭ شمول وتخصصلری، یعنی کلیتلری، جزئیتلری شخصیتلری اعتباریله در ؛

بشنجیسی، وضوح وابهاملری، یاخود تعین والتباسلری اعتباریله‌در .

باب اوّل

ماهیت ومنشألری اعتباریله تصوّرات بیاننده در .

تصوّر کلمه‌سی، دیگر شیلرله تعریفی قابل اولمیه‌جق درجه واضح بولنان کلمات عداده‌در ، زیرا آندن دها واضح، آندن دها بسیط هیچ برشی یوقدر .

مع مافیه کلمهٔ مزبوره‌نڭ معناسنده خطا ایدلمامك ایچون یاپیله‌جق برشی وار ایسه اوده عقولمزی دماغمزده ارتسام ایتمش صور وخیالاته تطبیق ایله حاصل اولوب «تخیل» تسمیه ایدیلن یالڭز برنوع ادراك اشیاء آنڭ مفهومنی حصر وقصر ایله یاگلش بر معنی ویرلمامسنی اخطار ایلمکدر .

چونکه حواس وساطتیله صورتلری دماغمزه داخل اولان اشیای جسمانیه‌دن بشقه هیچ برشیئڭ اهمیته آلنمامسی اولقدر اعتیاد ایدلمشدرکه، حتی اکثر ناس برشیئی تخیل ، یعنی بر صورت جسمانیه تحتنده اوله‌رق تشخیص ایتمدکجه، او شیئی ادراك ایده‌میه‌جکلرینی زعم ایدر اولدیلر ؛ گویا که انسانلرده بونوع تصوّر وادراکدن بشقه تصوّر وادراك یوق ایمش .

حالبوکه عقولمزده واقع حالاتی هرنه زمان نظر تدقیقدن گچوره‌جك اولسه‌ق ، صور جسمانیه‌دن هیچ بری بولنمقسزین برچوق اشیایی تعقل ایلدیگمزی تصدیق ایتمامك وَتخیل ایله تعقل محض آره‌سنده‌کی فرقی مشاهده ایله‌مامك قابل دگلدر ، چونکه مثلا، بز برمثلثی تخیل ایلدیگمز وقت، بز او مثلثی آنجق اوچ خط مستقیم ایله محاط بر شکل اولمق اوزره تصوّر ایتمیوب، بلکه بونکله برابر عقلمزڭ تطبیق

داخلیسی قوّتیله شو خطوط ثلثه گوزمزك اوگنده طوریورمش گبی ملاحظه ایدرزکه، ایشته تخیل تسمیه قلنان شی بالخاصه بودر. گله‌لم، بز بیك زاویه‌لی بر شکل تعقل ایتمك ایسته‌سه‌ك شبهه یوقکه بر مثلثك یالکز خطوط ثلثه‌دن مرکب بر شکل اولدیغنی نصل قولای ادراك ایدرسه‌ك، او تعقل اولنان شکلك‌ده بیك ضلعدن مرکب بر شکل اولدیغنی اولقدر گوزل ادراك ایدرز؛ حالبوکه بو شکلك نه بیك ضلعنی تخیل ایده‌بیلور، نه‌ده اواضلاعی گویا چشمان هوشمزك اوگنده منظور ایمش گبی ملاحظه ایلیه‌بیلورز.

فی‌الواقع طوغریدرکه بز اشیای جسمانیه‌یی تفکر ایلدیگمز وقت متخیله‌مزی استعماله معتاد اولدیغمزدن بواعتیاد، او بیك زاویه‌لی شکلی تصوّر ایدرکن غیر معیّن برشکلك دخی تخیلنه اکثریا سبب اولور؛ لکن او تصوّر اثناسنده متخیله‌نك عرض ایتدیگی بو شکل غیر معیّنك بیك زاویه‌لی بر شکل اولمدیغی بدیهیدر، زیرا بیك زاویه‌لی بر شکل یرینه بالفرض اون بیك زاویه‌لی بر شکل تصوّر ایلسه‌ك بوشکل غیر معین اورادە‌ده بولنور، وَبیك زاویه‌لی بر شکلی دیگر کثیرالاضلاعلردن تمیز ایدن خاصه‌لری دخی بو شکل غیر معین افاده‌یه خدمت ایتمز.

بز بیك زاویه‌لی برشکلی عینیله وَتمامیله تخیل ایده‌میز. زیرا متخیله‌مزده نقض ایده‌بیله‌جکمز خیال، بو بیك زاویه‌لی شکل ایله برابر دها نه قدر کثیرالاضلاع شکللر وار ایسه جمله‌سنی برلکده بزه عرض ایده‌جکدر؛ حال بوکه بز بیك زاویه‌لی برشکلی پك واضح وَپك معین اوله‌رق تصور ایده‌بیلورز، زیرا آنك مجموع زوایاسی اون طقوز بیك طقسان آلتی زاویهٔ قائمه‌یه مساوی اولمسی گبی کافهٔ خواصنی اثبات ایده‌بیلورز؛ بناءً علی ذلك، تخیل بشقه، تصوّر بشقه‌در.

تخیل اولنان اشیا عدادنده بولنمیلری هیچ بر وجهله ممکن اولمدیغی حالده پك واضح اوله‌رق تصوّر ایدیلان برچوق شیلرك ملاحظه‌سیله بوفرق دها زیاده رهین وضوح اولور. زیرا بز فکرمزی، تفکر ایلدیگمز زمان آندن دها واضح نه‌یی تصوّر ایدرز؟ حالبوکه نه هیچ بر فکرك تخیلی نه‌ده آنك هیچ بر صورتنك دماغمزده ارتسامی ممکندر. ایجاب وسلب دخی بویله‌درکه، نه تخیللری نه صورتلرینك دماغمزده

ارتسامی ممکندر ؛ ارضك كره اولدیغنه حكم ایدنله، آنك كره اولمدیغه حكم ایدنك هر ایكیسنك دماغنده عین اشیا، یعنی ارض ایله كره مرتسم اولور ؛ فقط آنلردن بریسی عقلنك برفعلی اولان ایجابی ، دیگری ایسه فعل مضاد اولان سلبی علاوه ایله، آنلردن هرایكیسی شو فعللرینی برصورت جسمانیه اولمقسزین تصوّر ایدرلر .

بناءً علیه تصوّراتدن بحث ایلدیگمز زمان بواسم ایله، واهمه‌ده مرتسم اوهام وخیالات معناسنی قصد ایتمیز، بلكه بر شیئی نه صورتله ادراك ایتمش ایسه‌ك، اول شیئی اوصورتله ادراك ایلدیگمزی حقیقی اوله‌رق سویله‌دیگمز زمان، عقلمزده حاصل اولان شیلری قصد ایدرز .

ایشته بوندن نشأت ایدركه، بز دیدیگمزی آكلادیغمز زمان ، سویله‌دیگمز سوزلرله هیچ برشی افاده ایده‌میزكه، او سوزلرمزله افاده ایلدیگمز شیئك تصوّری بزده حاصل اولدیغی تحقق ایتمسون، ایستر او تصوّر بعضاً واضح وَپك معین، بعضاً پك مبهم وَپك خفی اولسون ؛ زیرا بن بر كلمه‌یی تلفظ ایلدیگم زمان نه دیدیگمی بیلیرم دیمك ایله ، مع مافیه بن او كلمه‌یی تلفظ ایلدیگم زمان آنك لفظندن بشقه هیچ برشی تصوّر ایتمیورم دیمك آره‌سنده تناقض واردر .

تصوّرله مقصد نه اولدیغی آكلاشلدیسه شمدی آنك نره‌دن نشأت ایتدیگنه دائر برقاچ سوز سویلیه‌لم .

(مابعدی نسخهٔ تالیه‌ده)

درسعادت بدایت محكمه‌سی برنجی
حقوق اعضاسندن

حقی

قرستوف قولومبك رفقاسندن

پیه‌تر دەووسك خاطراتی

[مابعد عن جزؤ : ٥٨]

آشجی شو سوزلری سویلدکدن صکره مطبخه عودت ایتمش ایسه‌ده فوق‌العاده صقلمش بولندیغندن قرستوف قولومبك بوقدر جسارتنه وَقاطای ایله [Cathay] پره‌تر یانه [PretreJean] لعنت اوقویه‌رق بویله بر سیاحته اشتراك ایتمگه قرار ویردیگنه پشمان اولدی . برده گوگه باقه‌رق وَاللرینی یوقاری‌یه طوغری قالدیره‌رق

— ای سن یاق دو قومپوستل [Saint Jacques de Compostelle] ! ! بنی بو حال مدهشدن قوتارده پالوسه چقنجه اوّل باوّل یاپه‌جغم شی آیاقلرم چپلاق اوله‌رق یالکز بر گوملك گیمش اولدیغم حالده طوغری کلیسا که گیدوب شرفکه بش لیرا قیمتنده بر موم یاقمق اوله‌جقدر . دیو بر دعا ایتدی .

ایرتسی گونی وَهفته‌ٔ آتیده دخی ایلرویه گیدلدکجه هروقت اوتلره تصادف اولنمقده ایدی .

فی‌الواقع بویله کلیتلو اوتلرك اورالرده بولنمسی پك غریب برشی ایدی. بواوتلر بعض یرلرده اوقدر صیقی ایدی‌که دکز صولری اوتلر آراسنده انجماد ایتمش گبی بر حالده گورینیور ایدی . ایتدیگم سیاحتلرك هیچ بریسنده بویله برشی گورمامش ایدم .

بو حاله نظر خیرتله باقوب مذکور اوتلردن بر مقدارینی گمی‌یه چکمش اولان یو آن [Juan] نام ذاتدن :

— بو اوتلر حقنده‌کی رأی و مطالعه‌ڭ نه‌در؟ دیو سؤال ایدنجه، مرقوم یوان جوابنده:

— خیربخش اوله‌جق بر شی‌در. چالی وَ یاپراقلر گوریورم. برده میوه‌لر واردر. آنجق کوك یوقدر! برچالی اوزرنده قوریمش یاپراقلر وار ایکن بونلرڭ یاننده یڭی یتشان یاپراقلر، داللر وَمیوه‌لر موجود اوله‌رق بیومکده‌در. بو حاله نظراً دڭزڭ دیبندن قوپارلمش نباتات دگلدر. بن ظن ایدیورم‌که بونلر بورایه مخصوص اوله‌رق بطاقلقلرده صو اوزرنده بتان اوتلر گبی دڭز اوزرنده یتشان بر نوع نباتاتدندر. دیدی.

— بونلر ایچون امیرال قولومب نه سویلیور؟ دیو یوآندن سؤالده، یوان:

— بو بابده کندیسنه ایراد ایتدیگم سؤاله هنوز جواب ویرمدی. فقط بو اوتلرڭ قره‌نڭ یقین بولندیغنه دلالت ایتدیگنه دائر افراد طائفه‌نڭ ذاهب اولدقلری افکاره گلنجه «قره دها اوزاق بولندیغنی تخمین ایدرم» دیو جواب ویردی.

او گونڭ گیجه‌سنده افراد طائفه بالق طوتمغه چالشدیلر. اوزون اولته‌لره ات وَبالق پارچه‌لری ربط ایتدکدن صکره اولته‌لری گمینڭ آرقه‌سندن دڭزه آتدیلر. گمی ایلرویه گیتمکده دوام ایدر ایکن اسپانیوللرڭ طونیناس [Toninas] تعبیر ایتدکلری طون [Thon] بالقلرندن بر بیوکی اولته‌لرڭ برینه طوتلدی. اشبو بالغی او اخشام یدك. اتی قوری وَصاری اوله‌رق طنه اتنه بڭزر ایدی.

ایکی گون صکره اجناس مختلفه‌دن قوشلر وَ بالەن [Baleine] تعبیر اولنان بالقلردن بری گورلمش اولدیغندن، بونلرڭده قره‌یه یقین گلندیگنه دلالت ایتدیگی ظن اولنه‌رق افراد طائفه یڭیدن اظهار آثار مسرّت ایتمشلردر.

بو حال ایله سیاحته دوام اولنه‌رق اثنای راهده هر تصادف ایدیلان اهمیتسز شی مهم بر مباحثه‌یه سبب ویرمکده وَافراد طائفه‌دن بر طاقمی آكا فال خیر دیه‌رك بیان ممنونیت ایتدیگی حالده اکثریتی تشکل ایدن گروه ایسه طبیعتڭ اسرارینه گیریشمگه تشبث ایدلمسندن طولایی کوك حدتلنوب فوق‌العاده اوله‌رق هر شی شو حدتی معلن اولدیغنی ادعا ایلمکده ایدی.

مع مافیه جمله‌سی یارین قره‌یی گورمك املیله هر اخشام راحت اویومقده اوله‌رق، حتی ایلك قره‌یی کشف ایده‌جك اولانه مکافاةً اون بیك ماراوه‌دیس Maravedis [١] اعطاسی اسپانیا قرالیچه‌سی ایزابل [Isabelle] طرفندن وعد اولنمش اولدیغندن قره‌یی اوّل باوّل کشف ایله ذکر اولنـان مکافاته کسب استحقـاق ایده‌بیلمك اوزره افراد مرقومه‌دن بعضیسی هرگون هنوز گون طوغمدن یتاقدن قالقیورلر ایدی.

آنجق گیت گیده گونلر کچه‌رك قره‌نك کشـفنه حصر انظار ایلدیکی حالده دکز ایله کوکدن بشقه برشی گورلمیوب، قره اثرینه اصلا تصادف اولنه‌میورایدی.

بشنجی فصل

قناری آطه‌لرندن حرکت ایتدیگمز گوندن اعتبـاراً تام برآی کچمش اولدیغی حالده بو مدّت ظرفنده دکز دائما ساکن وَ هوا، سـیاحتمزه پك مسـاعد ایدی. صباحدن غروب شمسه قدر افراد طائفه بحر عمانه حصر انظار ایدرك هر طرفه دقت متمادیه ایله باقمقده ایدیلر.

گوریلان هرشی حقنده اوزون اوزادی مباحثه‌لر آچلمقده بولنمش اولدیغی گبی، گمیـلره یقین کچمکده بولنمش اولان بالق وَ قوشـلر دخی مداولهٔ افکاره مدار اوله‌رق قره‌یه یقین کلنمش اولدیغنه دلالت ایدر علائم مقامنده تلقی ایدلمکده ایدی. سیاحات تاریخلرنده مثلی گورلمامش بویله بر سیاحت مهلکه‌یه تشبث ایله مجهول بر یوله گیردیگمزدن، تصـادف اولنان هر بر علامته اهمیت ویریلوب آندن درلو درلو معنالر استخراجنه قالقشمق طبیعی ایدی. فقط بومثللو علائمك تعدد ایتمش اولدیغی حالده هیچ بر کشفیاته موفقیت حاصل اوله‌مدیغندن افراد طائفه‌نك عدم خشنودیسی گیتدکجه آرتمقده اولوب، بناءً علیـه طائفه‌لرك سکونتله دوام حرکتنه وارنجه‌یه قدر هر بر حاله شبهه ایله باقلمغه باشلانمش ایدی.

آمیرال قولومب هرگون هیجان اذهانی تسـکینه چالشمقده بولنمش ایدیسـه‌ده

[١] اول زمان تداول ایدن برنوع اسپانیا مسکوکاتنك اسمیدر.

عادتا جنته مشابه بر حالده بولنمش اولان افراد طائفه‌نك اذهاننی تسکین ایده‌بیله‌جك وسائط بولنمسی امکان خارجنده ایدی .

حال بو مرکزده ایکن بر بازار گونی طلوع شمسنده دیگر گمیلردن ایلرو گیدن « نینا » گمیسینك بیوك دیرگنه بر بایراق چکلمکله برابر، بر پاره‌ده طوپ آتلمش وبو ایسه قره‌نك گورلدیگنی اعلان ایچون اوّلجه قرارلشدیرلمش براشارت بولندیغندن، افراد طائفه درعقب اظهار آثار مسرّت ایدرك جمله‌سی غرب جهتنه عطف انظار دقت ایلمشدر . آنجق اخشام اولنجه مذکور گمی افراد طائفه‌سنك سیاه وافقی بر بولودی قره اولمق اوزره تلقی ایتملرندن نشأت ایتدیگی آڭلاشلمش ویوم مذکور گیجه‌سنده قره‌نك کشف اولنه‌جغی مأمول ایکن ینه قره اثری گورلمامسی اوزرینه اوّلکی مسرّت منقلب محزونیت اولمشدر . بوسببله افراد طائفه بو طریق ایله هندستانی بولمق حقنده‌کی تصوّرندن طولایی قرستوف قولومبك علیهنده اوله‌رق خفیاً عقد مشورت ایتمکه قرار ویردیلر .

او اثناده طائفه بیننده جریان ایدن مکالمه‌لره کمال اهمیتله دقت ایتمکده ایدم . طائفه‌دن اولوب بوحرکاتده اوك ایاق اولان « سانقو » نامنده برشخص لئیم بیوك بر تلاش ایله کلامه آغاز ایله :

— ارزاقمز توکنور ایسه نه یاپه‌جغز ؟ دیو سؤال ایتدی .

کذلك طائفه‌دن دیگر بریسی :

— بوده وارکه گمیلرمز بوقدر اوزون بر سیاحتدن صکره ایوجه سقطلنمش اولدقلرندن آرتق دڭزه طیانه‌میه‌جقلردر . دیدی .

ینه طائفه‌دن بریسی :

— او حالده گمیلرمز پالوسه عودت ایده‌میه‌جکلردر ؟

دیگر بر رفیقلری :

— محقق اولمگه گیدیورز . دیدی .

بو یولده واقع اولان شکایات گوندن گونه کسب اهمیت ایدرك حتی «سانتاماریا»

كميسنك قولاغوزى اولوب مدّت عمرينى كميجيلكده كچورمش اولان آلونجومينو [Alonzo Mino] ايشه قاريشەرق براخشام رفيقلرينه خطاباً :

— بويله برسياحت اجرا ايتمك غيرتنى حائز اولديغمزى اثبات ايتمكله برابر، بوقدر زماندن برو بو يولده اصرار وثبات ايتدك . بوقدر كافيدر ديدى .

او اثناده ديگر بريسى :

— نرەيه قدر گيدەجكز؟ وجودى فرضيات وتخميناته مستند اولان برمملكتك تحريسنەمى گيدەجكز ؟ ديمسى اوزرينه طائفەدن بر ديگرى :

— نابديد اولنجەيه قدرمى ايلرويه گيدەجكز ؟ ديو تهورينى اظهار ايتدى . او صرەده عدم خشنودى عمومه سرايتله بالذات قرستوف قولومبك عليهنده اعتراضات درميانه مبادرت اولنەرق طائفەدن برى :

— قرستوف قولومب بويله ديوانەجه حركاتله كسب فخر وشرف ايتمك هوسنه دوشمشدر ديدكده بر بشقەسى :

— بو آدم كسب شرف وَاحراز شهرت ايتمك اوزره حياتى بيله تهلكەيه قويمغه و آماده ايكن بزم چكديگمز زحمتلر وَبولنديغمز تهلكەلر آنك وظيفەسيمى اولور ؟ ديدى .

بر ديگرى — بزى الك بيوك تهلكەلره آتمقله افتخار ايديور .

ديگرى — بزى محو ايتمكله قرال وكيلى اولمق استيور .

ديگر برى — بوڭا موفق اولەميەجقدر . ديدى .

هر طرفدن — خير . خير . موفق اولەميەجق ـ صدالرى ايشدلدى . فوق العاده هيجان وتلاشده بولنمش اولان طائفەدن ديگر بريسى :

— نرەده قرال وكيلى اولەجق ؟ ممالكى دگز اوتلرى وَتبعەسى طون وَبالنه بالقلريله قوشلر اولمق اوزرەمى قرال وكيلى اولەجق؟ دگز اوتلريله بولود قرەلرندن دها صاغلام كشفياته موفق اولان قاستيلياولرى بويله قوللانماليدر . ديدى .

او صرەده يگرمى كشى قدر :

— اسپانیایه، پالوسه عودت ایده‌لم . گیرویه عودت ایدر ایسه‌ك بزی تقبیح ، ایده‌جك آدم بولنمیه‌جقدر. دیو باغر دیلر .

دیگرلری — های . های . برده بو جنوه‌لینك اوراده هیچ دوستلری اولمدیغی گبی هیچ بر نفوذی دخی یوقدر .

بعض اکابرك التفات وتوجهنی قزانمش ایسه‌ده آنلرده بو آدمك معلوماتنه اعتماد ایتمیورلر . دیدیلر .

هر طرفدن :

— اوت . بو صحیحدر . تصوّرلری حکمای زمان وَارباب فنون ایله کلیسا ارکانی طرفندن رد اولنمشدر . یوز قدر اهل عرض اسپانیولك اجنبی بر آدمك کیفی ایچون محو اولملری روای حقمیدر ؟ آرتق بو بابده دها اوزون مذاکره‌یه حاجت یوقدر . اوروپایه عودت ایتمگی کندوسنه امر ایتملیز . بوندن استنکاف ایدر ایسه ......

بو یولده جریان ایدن مذاکراتده داخل اولانلر آمیرال قولومبی قتل ایله کندوسنی لیلاً گمیدن دگزه آتمق وَ اسپانیایه حین عودتده سمایه باقمقده ایکن قضاءً دگزه دوشدیگنی اعلان ایتمك خصوصاتنی دخی تصوّر ایتمشلر وَقاستلیا ممالکنده بو جنوه‌لی‌یی کیمسه دوشونمدیگنی وَ بناءً علیه حقیقت حالك تحریسنه گیدلمیه‌جگنی تفکر ایله اشبو تصوّرلرینی موقع فعله ایصاله قرار ویرمشلردر .

یوم مذکورك کیجه‌سنده افراد طائفه‌نك کافه‌سی فرط هیجانده بولنه‌رق آرتق علناً عصیان ایتمشلر وَگمیلرك اوروپایه عودت ایتمسنی مصراً طلب ایتمگه قالقشمشلردر. او صره‌ده قرستوف قولومب اوطه‌سنه گیتمك اوزره ایکن جمله‌سی اوگنه چیقوب ایچلرندن اوتوز کشی قدر بردن فریاد وفغانه باشلیه‌رق :

— سینور آمیرال ! اسپانیایه، پالوسه عودت ایده‌لم . دیو باغر دیلر.

قرستوف قولومب توقف ایدرك کمال شدتله :

— نه استیورسکز ؟ سویلیکز . دیدی .

افراد طائفه‌دن سانقو اسمنده‌کی شخص :

— كميلرى اوروپايه سوق ايتمكزى طلب ايتمك اوزره سزه كلدك .

قولاغوز آلونجو مينو دخى :

— جملەمز بو فائدەسز وتهلكەلى سياحتدن اوصاندق ديدى .

ديگر بعضيسى — مجهول اولان بو بحر عمانك دها ايلروسنه كيتمك بزى نابديد ايتمك ديمكدر . آكلاشلمسى قابل اولميان اسرار طبيعته واقف اولمغه اصرار ايتمك عبثدر .

ديكرلرى — وطنمز ايله عائلەلرمزى آرتق تكرار كورمكدن قطع اميد ايتمك درجەسنه كلدك . اسپانيايه عودت ايدەلم . ديدكلرينى متعاقب افراد طائفەنك همان كافەسى :

— اسپانيايه، اسپانيايه عودت ايتملى. دها ايلرويه كيتمك جناب حقك رضاسنه مخالف حركتده بولنمقدر . ديو باغرديلر . بونك اوزرينه قرستوف قولومب شدت ومتانت ايله كلامه آغاز ايله :

— دكلەيكز ! بو سياحت بحر اطلاسىيى تماماً آشرمق و هندستانه وارنجەيه قدر ايلرويه كيتمك اوزره قاستيل و آراغون قراللرى طرفندن امر اولندى . قراللرك اميدينه موافق ثمرات اقتطاف اولنمليدر . قرەيى كشف ايدنجەيه قدر ايلرويه كيدەجكز . بنم حياتمده تهلكەدەدر. امرلرمه مخالفت ايتمكدن اجتناب ايتمكه دقت ايتمليسكز . چونكه هركيم دها بر سوز سويلر ايسه درعقب مجازات شديدەيه دوچار ايتديريلەجكدر. هندستانه كيتمك ايچون سياحته چيقدم. هندستانه طوغرى كيتمكه دوام ايدەجكم . اورايه وارمق ايچون بر آى دها سياحته دوام ايتمك لازم اولسه يوله دوام ايدەجكم . ديدكدن صكره تحويل لسان ايدرك ملايمتله :

(مابعدى نسخهٔ تاليەدە)

اسپانيولجەدن مترجمى : شوراى دولت اعضاسندن

آندريا قوپاس

فرانسز نسوانی [۱]

هر قومك ارباب قلمی افراد بشردن بر قسمنك باعث مفتونیت وحیرانی اوله‌رق قالمش اولان نسوان قومنی بر تمثال خیالی اوزره تشخص ایتدیرمشلردر . یالکز ارباب قلم دکل . هیکلتراشلر ، رساملر ، خلاصه عموم صنایع بدیعه اربابی اوته‌دن برو بویله یاپه کلمشدر . ایشته تواریخ ومناقبده کوریلان هلنی ، آسپازیا ، شارلوت ، بهآتریس ، لور وامثالی بوقبیلدندر .

فرانسه‌ده بویله لطافت ایله شعرك امتزاجندن متولد بر تمثال مشخصمز یوقدر . ازمنهٔ سالفه‌ده جنکاور ژان دارق ، واعزه صره‌سنه کچن ژنه‌ویه‌و فرانسز قومنك احترامات وتبجیلاتی کندیلرینه حصر ایتدیره‌بیلمشلر ایدی . بوقومك مظهر حرمتی اولمش قادینلر یوق دکل ایسه‌ده (وه‌للاده) شمالك میشه‌لکلری آلتنده اوکتان کوملکیله زانوبزمین تضرع اولدیغی حالده ، و(شارلوت قوردای) بلنده‌کی خنجر سرتیزیله ، مادام (رولاند) کیوتیننك سطوری آلتنده اوکیسوی چین برچیندن متشکل تاجیله نظر خیال اوکنده عرض اندام ایدر . بوشانلی ، شهرتلی دلربالرك هپسی فرانسز نسوانیدر : فقط هیچ بری جهت جامعه ایله فرانسز نسوانك تمثال مشخص منفردی دکلدر .

بوکا ده سبب ، فرانسز نسوانك ، مملکتلری کبی ، شخص واحده تمثل ایده‌میه‌جك درجه‌ده متخالف بولنمسیدر . حقیقةً فرانسه بر معتدل مملکت

[۱] (۵۷) نومرولو نسخه‌مزده موعود اولان مادام آلفونس دوده‌نك مقاله‌سیدر .

اولمقله برابر، جنوبك يبوست وحرارتدن متحصل جوهر شفافی، اوگوزل صاریشنلرك چشمان كبودنده تجلی ایتمش اولان شمالك قارلی صحرالرینه قدر امتداد ایدر. ساكن وبشوش طورلی بر قزله، عادتا قابنه صیغه‌میان بر مارسلیالی، وشوخ مشرب بر آرللی واو پنبه تنلی، حریصه واداره‌ٔ بیتیه‌ده صاحبهٔ ید طولی برلوره‌ن ایله ساحلده كرم وسرددن جلدی بلكه ناسورلشمش. انتفاعدن زیاده سعیه منهمك، سس سزجه چالیشوب چبالیوب تخیلاته طالمقدن حظ ایدر بر برهتانیا قاریسی آره‌سنده‌كی فرقدن زیاده دها نه گبی تفاوت مزاج وادا اوله‌بیلور.

برملتك افرادی آره‌سنده‌كی فرق، اثنای سیاحتده پك گوزل مشاهده اولنیور. فرانسه‌نك وسط طرفلرندن كچیلوركن قپو اشیكلرینه اوتورمش قادینلرك گولگه‌ده دیكش دیكمكله وبراز اوته‌ده اویناشان چوجقلرینه نظارت ایتمكله مشغول اولدقلری، دها آشاغی طرفلرده قره گوزلی قزلرك پریشان كیسولرله آصمه چارطاقلرینه طیانمش وپنبه دوداقلری آره‌سنده بر گل غنچه‌سی صقشدیرمش اولدقلری حالده طاتلی بر خولیایه طالمش اولملری نظر دقته چارپار. هرطرفده بشقه بر جلوه، بشقه بر لطافت منجلیدر. اوته‌ده اسپانیادن، ایتالیادن گلمش عشوه فروش اسمرلره، بریده اسكی غوللردن بقیه، یوقاروده قدیم جرمنلره منسوب سیمالره، وغریب غریب اسملره تصادف اولنور.

اوت! حقیقت حالده بونلرك هپسی فرانسزدر. فقط یكدیگرینك همشیره‌سی دینیله‌میه‌جك، حتی قرداش چوجقلری عد اولنه‌میه‌جق مرتبه‌لرده بربرلرندن فرقلی‌درلر. ایشته بو اقوام مختلفه‌نك اختلاطندن جدی، جاذبه‌لی ومعلوماتلیلغندن زیاده رقت حسه مالك وبر حقیقتی تعلیمسز، اثباتسز درحال ادراك ایده‌بیلمك مزیتنی حائز، اضماردن زیاده اظهاره منهمك بر مخلوق لطیف، یعنی شمدیكی فرانسز نسوانی میدانه گلمشدر. بو مخلوق لطیفی دها زیاده صاحب معلومات ایتمكه اوغراشدقلرینی بیلیورم.

ایچركن عكس روینی گوره‌جگی او آب صاف قدحنه ــ آنكله تقویهٔ نفسدن زیاده خفیفجه سرمست اولمق ایچون استعمال ایده‌جگی ــ شراب علمدن بر مقدار

اساله ایتسونلر . عقلی سربست ولاقید براقلقده اولان وخیال بدیع عقایدله ممتزج بولنان معلومات سطحیه شمدی دها واسع برطاقم معلومات ایله اکمال اولنیور. بونلر بلکه بعض متخصصینه لازم . فقط افراد عامه ایچون بی لزوم وَحتی مضردر . زیرا قادینڭ کندی وظیفهٔ مخصوصه‌سی وَمقصدی واردر . چوجغی، باخصوص نوزادی بیوتمك، غداسنه، اویقوسنه لازمنجه باقوب هنوز تشکل ایتمك اوزره بولنان بودماغی ایقاظ ایتمك وَغایت نازك بر فلیز مشابه‌سنده‌کی بو روحی ـ اگر لایقیله نموّی مطلوب ایسه ـ مأوای مادرانه‌نڭ حرارتیله محافظه ایتمکدر .

ایلروده بو یاوریجق تعلیم وتربیه ایچون بالمجبوریه ید اخرایه توديع اولنه‌جقدر. فقط والده‌لرڭ بوخصوصه پك زیاده خدمت ومعاونتلری اوله‌بیلور . حتی چالشقان وَغیورلر میانده ـ اولادڭ والده‌سنه طبیعی اولان مشابهتی گبی ـ حلاوت نظرده علامت مشفقهٔ مادرانه تظاهر ایدر .

شوراسی بنجه محققدرکه نسوان ایچون فنون بی لزومدر. مگر، مستثنا اوله‌رق ارککلره مخصوص مسالکه تخصیص ذات ایتمش اوله‌لر . بوده هرحالده شایان تأسف احوالدندر . [سه‌وینیه] لر، [آنژه‌ن] لر [ده‌فان] لر [ره‌قامیه] لر خلاصه عالمی مستغرق وجد ایده‌جك بتون بو ذوات لطیفه‌نڭ تحصیل فنوندن صرف نظر ایتملری کندولرینڭ، عصرلرینڭ ذکای مجسملرینی اطرافلرینه جمع ایله ترغیب وتفهیم ایدرك فرانسه ترقیاتنڭ باشلوجه مشوق ومسببلری اولملرینه مانع اولمامشدر . هرشینڭ کندولرینه سرفرو ایتمسی ایچون قادینلر هیچ برشی استعماله مجبور دگللردر . اذعان ودرایت وحلاوت تبسّم ایله هرشیئی سوق واداره ایده‌بیلورلر . استائل، ساند، آکرمان گبی مشاهیر نسوان نه رتبه بلند بر قدرت علمیه‌یی حائزاولورلرسه اولسونلر، مستغرق سرشك اشتیاق اولان [والمور] ی، [گرسی] ده‌کی بیت حقیرانه‌دن قرداشنه او رقت افزا مکتوبلری یازان، او خارقهٔ ذکایی وَامثالنی ظلال اشتهارلریله ستر ایده‌مزلر .

پارس نسوانی، فرانسزلر میانده بونجه اجناسڭ اختلاط وامتزاجندن تشکل وَالیوم دیگرلرینڭ مثال مشخصی یگانه برعائله گبی تکمل ایدرك بتون فرانسه نسوانڭ اوصاف واطوار عمومیه‌سنی حائز بولنمقده‌در .

پك محدود اولمسی محتمل اولان دوائر خصوصیه‌ده یتیشان حكایه‌نویسانمز، بو نازك وجدّی، طالغه كبی بی شكل ومتحوّل، جریان ونسیمك تأثیراتیله متحسس اولان بو ناصیهٔ حالی هیئت اصلیه‌سنی اخلال ایتمكسزین لایقیله تصویر وتعریف ایده‌بیلمشلرمیدر؟ پك آزی آنی اولدیغی كبی، جبهه‌سنی تنویر ایدن كیسوی زرینك شكنج نظر فریبی آلتنده، مائل التصاق اولان ابروانی آییران لطیف چزگی ایله تصویر ایده‌بیلمشلردر. وینه پك آزی اقشاملك كبار عالملرینه مداوم اولمقله برابر صباحلك او قادیننی، بتون كوننك مادر مشفقنی كورمكه موفق اولمشلردر.

بازوانه قدر الدیونلرله مستور او بلوّر كبی شفاف وكل كبی پنبه ونرمین اللر چوجقلری كیدیرمش، قونسولی، چیچكلری دوزلتمش، برقاچ كتاب قارشدیرمش، بلكیده بر نوزاد ایچون كوملك ویا نیمتن بیچمشدر. شیمدی قصورسز بر ببك كبی اوزنوب بزنمش اولان بو كنج والده براز اوّل فقراخانه‌لرینی طولاشمغه كتمش، پدر مقعدینه بعض شیلر اوقومش، بیوك اوغلنی كلیسایه وعظ دیكلمكه كوتورمش، احباسنه اخلاص ومودت مكتوبلری، امور خیریه ایچون دعوت تذكره‌لری یازمشدر.

اكثریسی صباح كزنتیسنه چیقان بونازندكان ایچون وقت حقیقةً پك قیمتلیدر. دقیقه‌لری بیله فوت ایتمزلر. اكثریا مجبوری وبوننكله برابر مدتی قلیل اولان زیارتلری حسابه قاتمیورم. مع مافیه بو كبی محافل صحبتده حوادث سیاسیه وشئون روزمرّه اوزرینه ویا تیاترو وادبیاتده‌كی موفقیات جدیده حقنده بعضاً پك زیاده اصابت فكر ایله محاكماته تصادف اولنور.

وقوعات روزمرّه‌نك خلاصه‌سنه همان دائما طوغری ومصیب صورتده محاكمه‌لی اوله‌رق اطلاع ایچون اكثریا بر مجلس نسوانه دخول كفایت ایدر. زیرا جدیتده لاابالیلك، بیهوده ایضاحاتده اختصار، اوضاع ورموزك تام موقعنده صرفی كبی اصل فرانسزلغه مخصوص اولان اطوار وحالات بوراده كوریلور. اوت! پارس قادینلری پك كوزل صورتده فرانسز نسوانك تمثال احوال واطواری اولور. ولایاتك فضائل مختلفه‌سنی التباس ایدرك، نه بر آلمان قاریسی كبی عمرنی اوینك كیلارنده كچورمكه، نه‌ده سوزینك بر ایهام لطیفنی ویا تلبسنك برطرز ظریفنی

فدایه مجبور اولمقسزین برصورت نازکانه وَبردست مهارت ایله بر او قوللانمغی، بر عائله اداره ایتمگی برچوجق بیوتمگی پك گوزل بیلور.

فکر انتظام وتناسب وَحتی اشیانك گلیشی گوزل قونیلیشنده‌ده بر اویغونلق، کافتسزلك، باخصوص ظرافت فرانسزلره مخصوص بر خصلت گبی‌در. اڭ عادی ایشجی قزلرینك بیله ایشلرنده ابراز ایتدکلری صنعت دقیقه و معرفت بدیعه ایله ثابت اولان ذوق آشنالق خصوصنده فرانسز نسوانی مادّی ومعنوی کندولرندن بعید اولان اقوام عندنده دخی صاحب رأی عد اولنمقده‌در.

پارسده [توالت] یعنی مشاطت، سوسلنانلر قدرده بونلر ایچون هرگون بشقه بر ظرافت ایجادینه چالیشان سوسلیانلرك جلب نفع ودقتی گبی برخارقه ابراز ایدر.

بتون بر عالم، موجب رقت بر غیرت وَمطلق سودای بدایعدن متولد بر هوس ایله ابراز فعالیت وظرافتله مشغولدر.

پارسلی برقزدن، کندی نسیم مخصوصی گبی صادر اولان بوذوق سلیم وَابتلای ظرافت احتمالکه سلامت فکر واذعانك یگانه خاصهٔ ممیزه‌سیدر. گرك بر چوق عائله‌نك اهتمامی وَگرك بر صانعك محصول مساعیسی اولمش اولسون، بونظر ربا بز پارچه‌لرینك متمادیاً تجدّدنده یگی اسکی موده آره‌سنده براز دوشنوب تأمل ایده‌جك همان هیچ وقت یوق گبی‌در. بویله مسالك هنرده فرانسز نسوانی جبلی اولان جلوه‌بازلغنی وَتکمیل واصلاح آرزوسنی وَهر یردن زیاده بزده دها جرأتله اظهار اولنان عالمه خوش گورنمك مراقنی طبیعی ابرازدن گیرو طورمیه‌جقدر.

فرانسه‌ده رسّام، موسیقی‌شناس، تیاترو اویونجیسی وَامثالی وَهر نوع صنایع بدیعه اربابی غایت جدّی وَرقت حس اصحابی نسوان پك چوقدر. یالکز بزم طوغریدن طوغری‌یه ذکر ایده‌جگمز صاحبات قلم ذکر اولنسه فرانسه‌نك موجب فخری اوله‌جق بر یکون تشکیل ایدر:

باشده مادام ژولیت آدام (١) که نسوانی، حدف ذکا، وَتن واندامرلنده‌کی

(١) مادام آدامك رسمی بونسخه‌یه درج ایلدیگمز گبی نسخ تالیه‌نك برنده‌ده مشارالیهانك ترجمهٔ حالاریله کندولریله اولان صورت ملاقات ومصاحبتمزی یازه‌جغمزی وعد ایدرز. للطابع

لطافت نظر ربا ایله شهرتشعار اولان بر مملکتدن یتشمش وَشهرت و نفوذی عموم اوروپایه انتشار ایتمش جهت جامعه ایله گوزل وَفعال بر فرانسزدر .

مادام ژودیت غوتی‌یه[۱] نام برشاعر قزی، ازمنه ورجال ماضیه‌نك ذاکری‌که، حتی کندی وقور وملایم اولان شـکل وخیالیده او هند پریلرینه مخصوص بایغین گوزلریله آنلردن تولد ایتمش ظن اولنور .

مادام هانری غره‌ویل، که پك سلیم برفکرك محصولی وَنشئه‌بخش احتساساتك مجمعی اولان رومانلری آرتق صایله‌جق مرتبه‌یی آشمشدر .

نووه‌ل ره‌وو مؤسسی مادام ژولیت آدام

یا اسم ادبیسیله اوحلاوتلی (ژیپ) [۲] کبار عصرینـك بتون بر تکملنـه باعث اولمشـدر که ، بونك ناقلندن زیاده مسببی اولدیغی گورنمکده‌در .

مادام آروه‌د بارین ، مادام درونسـار، وَ بلان‌بانتزون بزلری ادبیات اجنبیه‌یه وَ آنلرك میلان وتحریاتنه واقف ایتمشلردر . باخصوص بلان بانتزون لسـانمزه مالاً نقل ایتـدیگی رومانلره کندی حسیات نازکانه‌سندن متولد سانحاتنیده علاوه ایتمشدر .

مادام سه‌وه‌رین غایت شهرتور برغزته‌جی اوله‌رق ، نفوذنی آثار نفیسه وَقلمنی الك مهیج خصوصات حقنده استعمال ایتمکده‌در . دها بونلر گبی نیچه‌لری ، روسموند ژه‌رار، دولالون، ماری دو نه‌روپا گبی لطیف شاعره‌لر، دها برچوق محرره‌لرکه، عالم ادبینك بوکوچوك ستاره‌لرینك هیئت مجموعه‌سی شرف نسوانیمزك آسمان ضیا باشنی تشکیل ایدر.

تدریسات وَصنایع بدیعه وَهرنوع آثار خیریه جمعیتلری میاننده برچوق مشاهیر

[۱] مشهور تئوفیل غوتیه‌نك کریمه‌سیدر .

[۲] ژیپك تصویری ولساننده منقول ترجمهٔ حالی ٥٦ نجی نسخه‌ده مندرج ایدی . بونسخه‌یه ایسه (تصادف) عنوانلی بر فقره‌سنی نقل ایلدك .

نسـوان اسملری گوريلورکه، بونلر زوجلرينڭ شهرتنه دها ملايمت پروانه، دها نهانی وَکاملاً فعل خبره مصروف بر مثلنی دها علاوه ايدر .

بنم عقلمك عدم استيعابندن طولايی جمعيت نسوانيه‌نڭ بر طاقم حقوقه صاحب اولمق ايچون بعض مدعيانه اشتراك ايده‌ميه‌رك، خارجده قالديغمدن طولايی استعفای قصور ايدرم . بر ايشجی قزينڭ كارنی محـافظه ايتمك ، وَ بر والده چوجقلرينڭ مادّی ومعنوی استقباللرينی تأمين ايتمك انديشهٔ محقندن بشقه شی، فوق‌الحد استقلال افكار، اركك‌لرله تسـاویٔ حقوق، سربستیٔ مسـالك معيشت ادّعاسی وَمحاكمده دعوی وكالتی ايشنه قاريشمق . خسته‌خانه‌لرده سريريات درسی ويرمگه قالقشمق وَيا مجالسده صندلیٔ رياسته قعود وَكليسالرده كرسیٔ مواعظه صعود آرزولری بكا هب، اوی بارقی ، چولغی چوجغی اولميـان وَكندولرينڭ غايت سـاده وَفائده‌بخش بر ايشـلرنده الڭ علوی قابليتلرينڭ بيله محل صرفی بولنه‌جغنی دوشـنه‌ميان بر طاقم ايشسز گوجسز قادينلرڭ قوهٔ مخيـله‌لرندن متولد بر وهم ومراق ، وَهيچ بر فعله صرف قوّت ايده‌ميان قلبلرڭ عطالتندن منبعث حرص هوسات گبی گلمكده‌در .

جثه‌جه نه بيوك ، نه كوچوك ، حتی نه اسمر ، نه‌ده صـاری اولان نسـوانمز، اطرافنی محيط بولنان اقوام مدنيه نسـوانی ميدانده هيئت مجموعه‌سی اعتباريله الڭ متناسب و موازنه‌ليسی ، خلاصه كندی اقليمڭ قادينی‌در . غايت نازك ناصيهٔ حالی وَغايت ملايم بال وبالی، باخصوص انگليزلرگبی نسبتندن فضله نحيف وبلند وَآلمانلر گبی بطال وَتنومند اولميان قد وقامتی ايله فرانسز نسوانی مجسم وظيفه، وعلوجناب وَذكای خارقه وَحتی عشقده‌ده شفقت مادرانه صاحبی، اولومه قارشو بيله شطارتكار بر مخلوق اوله‌رق گورنمكده‌در .

شاطوبريان [خاطرات] ده [ميشله] « قادين » غونقورلر « اون طقوزنجی عصر قادينلری » عنوانلی اثرلرنده ژورژ ساند وَبالزاق رومانلرنده اقوام بشرڭ الڭ مدنی، الڭ عاقل تمثال مشخصنی بويله‌جه تصوير وتوصيف ايتمشلردر .

مترجمی : حسن فريد

مادام آلفونس دوده

املا بحثی

[مابعد عن جزؤ ٥٨]

آثار مطبوعه‌ده گوردیگمز یڭی املالردن برطاقمی شونلردر :

قارانلق ، دام ، دانا ، داغ ، دولو ، دولایی ، صاناق ، کری ، بوس بوتون ، سانا ، بانا ، یازسانا ، باقسانا ، ایچین ، یاقین ، ایکه‌ن ، امزیك ، ئه‌وه‌ت ، ئه‌و .

بونلرڭ طوغریسی ایسه قراڭلق، طام، طانه، طاغ، طولی، طولایی، صاغناق، گیرو، بسبتون، سڭا، بڭا، یازسڭا، باقسڭا، ایچون، یقین، ایکن، امزك، اوت، او، در.

شیمدی بو کلمه‌لری برنجی طرزده یازمقدن نه فائده ملحوظدر که ایکنجی، یعنی رسم قدیمی وجهله یازمغه ترجیح ایده‌لم .

باخصوص ترکجه‌نڭ املاسنی وقتیله تعیین ایدن اصحاب معارف بو کلماتی بزلر گبی دیله خوش گلدیگی وَیا گلمدیگی ایچون استدکلری رسم وشکله قویمامشلر . ترکجه‌مزڭ اصلی اولان لسان تورانینڭ کافهٔ شعباتنده‌کی صورت تداولنی تتبعله هر بر کلمه‌یی معنای اصلیسندن تباعد ایتمیه‌جك وَبرده لسانمزڭ ارکان اصلیه‌سندن اولان عربی ایله فارسیده‌کی بعض الفاظله التباسه محل براقمیه‌جق صورتده وضع ورسم ایتمشلردر . ازجمله ظلمت معناسنه [قراڭلق] لفظنڭ اصلی [قراڭغو] در . بونده‌کی کاف نونی‌یی [که صاغر کاف اطلاق ایتمکده‌یز] ابقادن مقصد ایسه بولفظڭ اصل قدیمندن تمامیله تباعد ایتمش اولمامق وَبونکله برابر لسانڭ کسب ایتمش اولدیغی نزاکته موافق براسلوبده سویلیوب یازمقدر . بوعینیله فرانسزلرڭ Temps تامپس

یازوبده [تان] اوقومه‌لری قبیلندندر . نیچون تان دیورلرده تامپس یازیورلر؟ چونکه کلمه‌نڭ اصلی لاتینجه Tempus ته‌مپوس‌درده آنڭ ایچون . نته‌کیم مشتقاتندن اولان وَفرانسزجه‌نڭ الڭ مستعمل کلماتندن اوله‌رق نابهنگام معناسنی‌افاده ایدن Intempestif انتانپستیف لفظنده کلمه‌نڭ مشتق عنهی اولان Tempus صداسی ظاهر اولور .

بنا اورتوسی، یعنی بام معناسنه اولان [طامی] وَترجه‌ده طاء اولماسنه نظراً [تا] وَ [دال] ایله رسم ایتمیوبده طاء ایله شکل ویرمش اولملرینڭ اوچ سببی واردر : [طام] ده‌کی [تا] تاء ثقیله‌در . ترجه‌ده تاء ثقیله وَیا مضمومه‌یی حاوی کلمه‌لر عموماً طا وَ داله تحویل اولنور . اگر طامی دال ایله [دام] یازمه‌لری لازم کلسه ایدی . [طوتساق] معناسنه اولان [دام] ایله التباسدن قورتیله‌مز ایدی . کذا تاء ایله [تام] یازلدیغی حالده دخی [ناقص] مقابلی اولان [تام] ایله التباس محذوری وار ایدی . بناءً علیه ذاتاً [دام] وَیا [تام] تلفظلرندن ایکیسنه‌ده قریبتی اولدیغی ایچون [طام] یازمق هرحالده دها ملایم‌در .

طاغ دخی [داغ] ایله التباسه اوغرایه‌جغی ایچون [طام] قبیلندندر .

طولی ، وَطولانی یه گانجه بوکلمه‌لرڭ بری طولمق ، دیگری طولانمق ماده‌لرندن گلیور . برکلمه‌نڭ مادهٔ اصلیه‌سی بشقه بر شکلده وَمشتقاقی بشقه بشقه حرفلرله یازلدیغنی بیلمیورز . [گورمك] ماده‌سندن گلان [گوریجی] یی مثلا کافه بدل [قاف] ایله [قوریجی] یازمق جائز ایسه طولانمق وَطولمقدن گلان برکلمه‌یی‌ده [دال] ایله یازمق طوغری اولور . باخصوص شو [طوغری] لفظنی‌ده املای جدیده طرفدارانی [دوغرو] شکلنده یازیورلر . حال بوکه بوکلمه‌نڭ [طوغمق] دن اولدیغنی تخطر ایتمیورلر .

[صاغناق] لفظنی [صاناق] یازمقده عجبا نه گبی منفعت منصوردر ؟ کلمه طوغریسی اوقونمیور . یوقسه تلفظی دیله ثقیلی گلیور . باخصوص بوکلمه‌نڭ نره‌دن گلدیگی دخی بیلنمیه‌رك وَبیلنگه تنزل ایدلمیه‌رك تبدیلنه همت بیورلمشدر .

کلمه‌نڭ ابتدا معناسنه باقه‌لم . صاغناق بردنبره کلیتلو دوکیلان کچیجی یاغموره اسم اولمشدر . کلمه ایسه صاغمقدن مشتقدر . چونکه [صاغناق] بولودلردن

صاغیلور گبی یاغمور بوشانمسنی افهام ایدر بر لفظدر . [صاناق] دینلدیگی حالده نه معنی افهام ایدر . باخصوص معناسنی بیلمیان بر آدم اوگرنمك ایچون هانگی لغته مراجعت ایدوبده بولور .

[گیروا] یی [گری] یازدیغمز حالده [گرمك] فعلندن تمطیط، یعنی شد معناسیله التباسی نه یپالم . یعنی بوذاتلرك یازمق استدكلری [گری] (گریم) ایله بر معنایه‌در. مثلا ترکجه‌ده [گری] ایی دیرلرکه چماشـیر سریله‌جك ایب دیمکدر . ثانیاً کاف فارسـیه‌یه مخصوص اولان شو [گ] اشارتکه مطبعهٔ عاجزانه‌م مخصوصاتندندر . تعمم ایتمامش اولدیغی وَاکثر مطبوعاتده کاف فارسیه‌لر کاف عربیه ایله یازیله‌گلدیگی نظر مطالعه‌یه آلنورسه بو لفظك [کره] یه منسوب یعنی غلط اوله‌رق [کروی] دیدیگمز معنـایه تلقی اولنه‌جغی دخی تسـلیم اولنور . ثانیاً [گیرو] لفظنـده ایکی حرکه وارکن بونك برینی اسقاط ایله برقاچ درلو اوقونمق محذورینی جامع برشکلی اختیاره هیچ بر سبب معقول گوستریله‌مز .

معلومدرکه [بس] ترکجه‌ده تأکید ومبالغه اداتیدر . ظن ایدلمسونکه حرف اوّلی مضموم اولان بر لفظی قدما املا خصوصنده‌کی مسامحه‌لرندن طولایی [بس] یازمشلردر. بالعکس. املایی بردرجه‌یه قدر التباساتدن قورتارمق ایچون برمجبوریت قطعیه ایله بو صورتی اختیار ایتدکلری کلماتك اصللرینه واقف اولانلرك مسلّمیدر .

ترکجه‌ده [بوّس] اندام معناسـنه اولدیغی ایچون بوکلمه ایله التباسه محل قالمامق مقصدیله علامت ضمه اولان واوی اسقاط ایتمشلردر. معلومدرکه بوگبی اداتلر باشلی باشنه هیچ بر معنی افاده ایتمامکده عادتا مهملات قبیلندندر . [بس] صورتنده یازیلور ایکی ادات واردرکه بری [بادهوا] محرفی اولان [بداوه] ایله آشـکار معناسـنه اولان [بللی] لفظنه تلاحق ایدرکه بانك فتحی وسینك سکونیله‌در . قدما [بسبتون] تعبیرینی کلمهٔ واحده گبی اداتیله ملتصق یازدقلری حالده [بس بللی] یی بو وجهله مفترق یازمغی تخصیص ایتمشلر. آنك‌ده سببی برینك باسی مضموم دیگرینك مفتوح اولدیغی آکلاتمش اولمقدن عبارتدر . لسانه دائر قاعده تدوین ایدنلر تألیفلرنده بو فرقلری، بو دقیقه‌لری تعریف ایتمشلردر . شونی اعتراف ایتملی‌یزکه اسلافمز بزه پك گوزل اصوللر حاضرلمشلر؛ بز آنلری بوزمقله اظهار معرفت ایتمك استیورز.

بو قبیلدن ایکی ادات دها واردرکه بری مقعد معناسنه اولان [کوتورم] لفظنه دیگری [گوتوری] کلمه‌سنه تلاحق ایدر . بو اداتلرڭ اوّلکیسی کاف عربیه وَایکنجیسی کاف فارسیه ایله یازلدیغی معلومدر . فقط وقتیله بو ایکی کافی یکدیگرندن تفریق ایچون [شمدی مطبوعات عاجزانه‌مده اتخاذ و استعمال ایلدیگم یولده] اشارت وضع ایدلمامش اولدیغندن قدما دخی چاره‌سز اوّلکیسنڭ علامت ضمه‌سنی اسقاط ایله برلکده [کسکوتورم] یازمغی اعتیاد وَایکنجیسنی [کوس کوتوری] اوله‌رق ابقا ایتمشلردر. خمسهٔ عطائی ایله سهام قضاده بوایکی کلمه‌یی حاوی برقاچ بیت موجوددر. وبو ایکی اثرڭ هنوز نسخ مطبوعه‌سی دخی اولمدیغی حالده نه قدر یازمه نسخه‌سی وارسه جمله‌سنده [کسکتورم] [کوس کوتوری] رسمنده محرردر .

بوندن آڭلاشیلیورکه بونی بر مطالعهٔ مخصوصهٔ لسانیه ایله بردستور اوله‌رق قبول ایتمشلردر .

یازسڭا باقسڭا گبی کلمه‌لرڭ [یازسانا] [باقسانا] شکلنه گیرمسنه گلنجه :

بو تغییراتی اجرا ایدنلر پك اعلا بیلورلرکه بوکلمه‌لرڭ اصللری [یازسه‌ڭ آ] [باقسه‌ڭ آ] اوله‌رق [آ] حرفی ترکجه‌ده ساکن‌الاواخر کلماته لاحق اولنجه، آ حرفی ادات تعجب اولمدیغی صورتده کندینی حذف وَفتحه‌سنی حرف اخیر ساکنه نقل جائز اولور . ایشته بوجوازه مبنی‌درکه اصلی [یازسه‌ڭ آ] قبیلندن اولان کلمه‌لره مؤخراً یازسڭا ، باقسڭا شکللری ویرلمشدر . بوده کلماتڭ تحریرنده ملتزم اولان اختصار فکرندن نشأت ایتمش‌در .

ترکجه‌ده برقاعدهٔ اختصار مرعیدر . برکلمه‌ده بر قاچ فتحهٔ ثقیله بولنورسه اکثریا اوّلکی ابقا وصکره‌کیلر لاجل التخفیف اسقاط اولنور . [طاملق] گبی که حرکات تلفظیه‌سیله یازیله‌جق اولسه [طام‌لاماق] صورتنده تحریری اقتضا ایدر .

بو قاعده یالکز جامع الفتحات اولانلرده دگل حرکات مختلفه‌یی حاوی کلمه‌لرده‌ده جاریدر. [اولمق] [بولمق] [دوشونمك] [گورشمك] [آوتمق] کلمه‌لری وَامثالی لفظلر سویلندیکی گبی یازلمق استنورسه [اولماق] [بولماق] [دوشونمه‌ك] [گوروشمه‌ك] [آووتماق] صورتنه تحول ایدر .

[ایچون] اداتی [ایچین] صورتنه تحویل نه ایچون اختیار اولنیور ؟ یازدیغمزی سویلدیگمزه توفیق ایچون، دینه جکسه او حالده هر اولادعهد مراهقه‌یه قدر والده‌لری نزدنده وبوسببله نسوان آره‌سنده پرورش بولدیغندن، بالطبع موافق قاعده اولان برچوق کلماتك صورت تلفظی وبرچوق جمل کلامیه‌نك شیوهٔ ترکیبی بومعاشرت ایله زیر وزبر اوله کلدیکی هرکسك معلومیدر . شمدی غلطات تلفظیهٔ نسائیه‌دن [نمه‌نازم] [یقردی] گبی محرفات لفظیه‌یی [بشارت] گبی محرفات معنویه‌یی دخی تقلید وقبوله جواز ویریلورمی ؟ ویرلمز ایسه ایشته ایچون یرینه [ایچین] یازمق‌ده لقردی یرینه [یقردی] یازمق گبی‌در .

بو ایسه برشیوهٔ تلفظ شهری اولمقله هیچ بر وقت دستور فصاحت یرینه قائم اوله‌مز. واقعا هرلسانده محرفات استعمالنه جواز واردر. مثلا بز [حقیبه] یرینه هکبه [غربال] یرینه قالبور [نردبان] یرینه مردیون [دستاره] یرینه دستره دیر ودیدیگمز گبی یازارز . بوکلمه‌لر ایسه ذاتاً کلمات ترکیه‌دن اولمدیغی حالده حین قبولنده شیوهٔ لسانمزه توفیقاً بالتحریف مال ایدلمش الفاظدندر . حتی بو [ایچون] لفظی دخی ذاتاً فارسینك سببیت وابتدا اداتی اولان [چون] لفظندن النه‌رق ادات تعلیل اتخاذ ایدلمشدر . ومعلومدرکه یرینه گوره تعلیلدن بشقه نسبت وتخصیص اداتی اوله‌رق‌ده استعمال اولنور. مثلا [صو ایچون قساوت چکمیك یاغمور موسمی یاقلشدی] جمله‌سنده [یاغموردن طولایی ویاخود یاغموردن اوتوری] معناسی قصد اولندیغندن ادات تعلیل‌در .شمدی بونی یکی املاجیلر گبی [صو ایچین قساوت چکمیك] شکلنده یازه‌جق اولورسه‌ق چونکه جمع مخاطب صیغه‌سنی‌ده بوصورتده ، یعنی کافه بدل نون ایله [ایچین] یازه کلدکلرندن بالاده‌کی عباره‌نك معناسی تحول ایتمك ضروری دکلمیدر . ومثلا « سود ایچون ، پکمز ایچون ، شراب ایچون پاره ویردم نه ایچون ایچمیورسکز » گبی بر عباره « سود ایچین ، پکمز ایچین ، شراب ایچین پاره ویردم نه ایچین ایچمیورسکز » رسمنده یازیلنجه معنای مقصود ایله معنای منفهم آره‌سنده حاصل اوله‌جق بون بعیدی مسامحه‌یه اندازهٔ عقول تحمل ایتمز .

وینه معلومدرکه اکثریت اوزره ضرورت وزن الجاسیله نظمده، بعضاده ذوق

سلیقه‌یه مغلوباً نثرده [ایچون] یرینه تخفیفاً [چون] استعمال اولنور . مثلا « هپ سنکچوندر بنم دنیا غمن چکدکلرم » مصراعنده وَ « بوکتاب دفعهٔ اولیده یاگلش باصلدیغیچون تکرار طبعنه مجبوریت حاصل اولدی » عباره‌سنده اولدیغی گبی . شمدی بونلری [سنکچیندر] وَیا [باصلدیغیچین] صورتلرینه وَ « نه ایچون اویله ایچین ایچین آغلیورسڭ » جمله‌سنی « نه ایچین ایچین ایچین اغلیورسڭ » شکلنده تحریر ایدرسه‌ڭ نه تحف معناسزلقلر حاصل اولور .

بالاده بیان ایتدیگمز اوزره [ایکن] وَ [امزك] کلمه‌لرینی ایکن وَامزیك رسمنده یازیورلر .

معلومدرکه بو حرف بر جملهٔ خبریه‌نڭ آخرینه لاحق اوله‌رق متضمن اولدیغی نسبتی تجرید ایله مضمونی فاعلڭ حالنی بیان ایتدیگندن طولایی ادات حال اولور : « شفق سوکر ایکن یوله چیقدی » « گونش باتار ایکن عودت ایتدی » « بری لقردی سویلر ایکن دیگله » « او صوصمش ایکن سن ینه آغزنی آچدیردڭ » جمله‌لرنده اولدیغی گبی . حتی بعضاً ساکن‌الاواخر کلماته لاحق اولدیغی زمان همزه‌سیله یاسی حذف اولنور : « اویورکن اوکسوردی . قالقارکن دوشدی . اویانقکن رؤیا گورلمز » گبی . وَبعضاًده متحرك‌الاواخر کلماته لاحق اولدیغی صورتده هم همزه‌سنی ابقا وَ هم یایه قلب وَ همده یایه قلبله برابر کسره‌سنی حذف جائزدر . « سن سخی ایکن امساك یاقشمز . بو بویله‌یکن ینه سوز دیگله‌مز . بو ایش بویله‌ییکن نافله یوریلیورسڭ » گبی .

شمدی یکی املا ایله [شفق سوکر ایکن وَیا شفق سوکرکن . او اویله‌یکن . بو بویله‌ییکن] شکللرینی آنجه بونده نه گبی محسنات ملاحظه اولنور . عیب دگل آ بردرلو آڭلایه‌میورز .

امزك لفظنی [امزیك] شکلنده یازمق دخی قاعده‌یی اخلال ایدن تغیراتدندر چونکه بوکلمه [ام] ایله ادات تعدیه اولان [زر] حرفندن مرکب [امزر] امرندن تشکل ایتمشدر . وَ آخرنده‌کی [ك] ایسه اسم آلت فعل اولدیغنه اشارت اوله‌رق کاف مذکورڭ لحوقیله ادات تعدیه اولان [زر] حرفنڭ شطر اخیری بولنان راء-

ساکنه دفع ثقلت ایچون حذف اولنمشدر. آنی یا ایله یازمق کلمه‌نك اساس ترکبندن غفلته دلالت ایتمکدن بشقه بر ثمره حاصل ایتمز .

ادات تصـدیق اولان [اوت] ی [ئه‌وه‌ت] شکل غریبنه وَمسکن معناسـنه اولان [او] ی [ئه‌و] صورت عجیبه‌سنه تحویل ایدیشلرینه ایسـه اظهار حیرتله اُکتفا ایدرز .

لاحقه

یکی املا مخترعلرندن بری مقدّما بر ذاته یازمش اولدیغم بر مکتوب مطبوعی رسائل موقوته‌دن معـارف اسمنده‌کی مجموعه‌یه نقل ایتمش ایدی . فقط عباراتی عینی اولدیغی حالده املالری کاملاً دگشدیرمش ایدی . ایشته شو بالاده‌کی [ئه‌وت] ایله [ئه‌وی] وَ آنلردن دها جارس سـائر برچوق تغییراتی آنده گورمش ایدم . خدا بیلور اوقورکن بنم قلممدن چیقمش اولدیغنی بیله بردنبره فرق ایده‌مدم .

بو عینیله یولده گیدرکن تصـادف ایتدیگی بر شخصـك فس گیشنی بکنمیوبده خبری اولمقسزین باشـندن فسنی چیقاره‌رق کندی کیفنه گوره گیـدیرمگه بگزر .

[گله‌جك نسخه‌ده تغییرات معقوله اوزینه عرض ملاحظات ایدررز]

ابوالضیا توفیق

بر تصادف

[بر مشهور دیکشجی دکاننده]

انتظار صالوننده مشتریلر ، پروا ایدن دیکیشجی قزلری گلوب کیتمکده و برطاقم کنج قزلر قماشلری آچوب طوپلایه‌رق، مزینات لباسی گزدیرمکده ...

بر مادام پروا صالوننه آچیلان قپویه یاقلاشه‌رق کندی کندینه دیدی‌که :

— بر ساعت اول ایچرو گیرن شیشمان مادامك چیقمغه نیتی یوق !.. اوته‌کی صالونده‌ده پروا ایده‌بیلورم اما فستانمی مادمازل (قامیل) ك گورمسی مطلقا لازم ... مادمازل قامیل‌ده او شیشمان مادامله مشغول !... (بو آره‌لق ایچرو گیرن غایت گوزل برقادینه باقه‌رق) : بن بو قادینی نره‌ده گورمشم ؟ ها ، اوت ! تا کندیسی ... ژه‌نه‌ویو !.. یرندن قالقوب گلان مادامی استقبال ایتدی . گلان مادام بر آن ترددن صکره :

— آنتوانه‌ت !..

برنجی مادام — نصل ؟.. بنی طانیدك ها ؟..

ایکنجی مادام — ایشته سن‌ده بنی طانیدك یا !..

برنجی مادام — او ! سن بشقه ، بن بشقه !.. سنك ملامحك صاف !.. سن اعلاسك، هیچ دکیشمامشسك !.. حال‌بوکه بن اون بش سنه‌دنبری بتون دکیشدم صانیرم .

ایکنجی مادام — صوص ؟.. امان سنه‌لرك عددندن بحث ایتمه !..

برنجی مادام — بحث ایتمیه‌یم اما سنه‌لرك عددی‌ده آرتق مطلقا بحث اولنمق

لازم گله‌جك بر راده‌یه واریور !.. هر نه حال ایسه !.. سنی گوردیگمه پك ممنونم !.. [ساقره ــ کور] دن آیرلدیغمز زماندنبری سندن هیچ برخبر آله‌میشمه نه دیرسك ؟.. حالا [نانت] ده‌می اوتوریورسك ؟

ایکنجی مادام — خیر،.. ازدواج ایده‌لیدنبری پارسده اقامت ایدیورم !.. یا سن ؟

برنجی مادام — بن‌ده اویله ... لکن یازلری [بره‌تانیا] ده گچیریورم... امید ایدرم‌که شمدن صکره صیق صیق بربرمزی گوریرز ...

ایکنجی مادام — البته !.. اوته‌ده ایکن نه قدر ایو گوروشیردك !.. [ساقره ــ کور] ه گیدن اومنیبوس ایچنده یاپدیغمز مضحك حیله‌لر، ساخته مجادله‌لر خاطرگده‌می؟

برنجی مادام — یاصمانه آتش ویردیگمز گیجه ؟..

ایکنجی مادام — (گوله‌رك) آتشی سن ویرمشدك !..

برنجی مادام — اوت .. حتی بوگون اولسه ینه ویریرم !..

ایکنجی مادام — (ایچنی چکه‌رك) آه ! اوزمانلر نه قدر خوش ایدی !..

برنجی مادام — طوغریسی بن او زمانی‌ده خوش بولمیورم !.. اوت .. مکتب وَیا مناستر عالمنی تأسفله یاد ایتمك موده اولدیغنی بیلورم ... « سنین لطیفهٔ شباب » دن هرکس بحث ایدر !... بکا کانجه بو سنین لطیفهٔ شباب، علی‌الخصوص جزالری، اذنسزلکلری اخطار ایدر !..

ایکنجی مادام — جانم، هرمکافاتی سن قزانمازمی ایدك ؟..

برنجی مادام — گوله‌رك اویله اما، حسن اخلاقه، نه دیه‌لم ؟.. حسن اخلاقی اونودیورسك !..

ایکنجی مادام — ایچنی چکه‌رك بیلمم، بن او زمانکی سعادتی بشقه وقت بوله‌مدم !...

برنجی مادام — شمدیکی حالده اوقدر بد بخت گورونمیورسك !.. (محبه‌سنك یوزینه باقه‌رق) : سن بد بختلغی وجودینه یرایان بر مخلوقه بکزیورسك .

ایکنجی مادام — (بردنبره) چوق سمیرمشمی‌یم ؟..

برنجی مادام — یوق، یوق .. مستریح اوله‌بیلورسڭ !.. تام معتدل بر حالده‌سڭ ...

ایکنجی مادام — سن‌ده اویله ...

برنجی مادام — یو !.. بن حیوان بسلیانلرڭ دیدکلری گبی شرائط معتدله‌یی بر آز آشیرمشمدر .

ایکنجی مادام — ای، نصل تخیل ایتدیگڭ معیشتی بوله‌بیلدڭمی ؟

برنجی مادام — بنم برشی تخیل ایتدیگم یوق ایدی !.. بولدیغمدن‌ده کافی درجه‌ده ممنونم ... بیلورسڭ که بن سنڭ گبی خیالجو وخفاپرور بر قز دگل ایدم !.. بن هرشیدن ممنون اولور برچوجقدم ...

ایکنجی مادام — بو صانکه بوگونده هرشیدن ممنون اولیورسڭ دیمکمی اوله‌جق ؟... قوجه‌ڭ نصل ؟...

برنجی مادام — (ایچندن اینانمیه‌رق) قوجه‌م پك اعلادر !..

ایکنجی مادام — صاریشینمی ؟ اسمرمی ؟.. اوزون بویلیمی، قصه بویلیمی ؟.. شیشمانمی، ضعیفمی ؟..

برنجی مادام — صاریشین .. اوزون بویلی .. ضعیف ...

ایکنجی مادام — او ! نه گوزل ! اوزون بویلی، صاریشین برآدم !..

برنجی مادام — سنڭ قوجه‌ڭ قیصه بویلی، اسمرمی ؟..

ایکنجی مادام — (کمال تعجبله) نصل ! سن کندیسنی طانیورمیسڭ ؟..

برنجی مادام — طانیمیورم امّا سنڭ ضدینی شایان تقدیر گوریشکه نظراً ...

ایکنجی مادام — ای طبیعتی نصل ؟..

برنجی مادام — کیمڭ طبیعتی ؟... قوجه‌مڭمی ؟.. نه قمارباز، نه سرخوش، نه سرد، نه‌ده غوغاجیدر ...

ایکنجی مادام — بن اخلاق علویه صاحبی بر آدمڭ زوجه‌سی اولمغی تخیل ایدردم ...

برنجی مادام — سن دها نه‌لر تخیل ایدردڭ !..

ایکنجی مادام — انسان آنجق کندندن عالی اولان بر مخلوقی سوه‌بیلور .. بر مخلوق‌که سفلیات بشریه‌نك مافوقنده جولان ایدر ...

برنجی مادام — اوت ... الحاصل [شاطوبریان] .. اگر حیاتده اولسه ایدی ... ایشته آنك قاریسی بختیار اولمشدر ...

ایکنجی مادام — سن بونی لطیفه طرزنده سویلیورسك ...

برنجی مادام — اویله‌می صانورسك ؟..

ایکنجی مادام — سن هیچ بر زمان جدّی اولمیه‌جقسك ...

برنجی مادام — البته اوله‌مم !.. هرنه حال ایسه، سن بدبختمیسك باقه‌لم ؟،.

ایکنجی مادام — بدبخت‌ده سوزمی ؟.. بن بر صورتده ازدواج ایتدم‌که ... بوگاده عائله‌م ..

برنجی مادام — (گوله‌رك) اوه !.. عائله هر افترایه متحملدر ... البته سنك‌ده بو ایشك ایچنده دخلك واردر ... سنده خیال ایله برلکده اندیشهٔ استفاده وار ایدی ... حالا خاطرمده‌درکه بتون خیالاتك مطنطن، ژاپونیا قماشلری ایله مفروش اوتللرده ویا دوگمه تیمور پرمقلقله محدود اوچ یوز هکتار وسعتنده بر پارقده ویا حمام موصلغی باشلی آتلرله چکیلان سکز یایلی عربه‌لرده گزردی !... بونلرك هپسنی قوّه‌دن فعله گتوره‌بیلدکمی ؟

ایکنجی مادام — همان .. همان ..

برنجی مادام — او حالده علی‌الاعلا !.. نصل ، خیرمی دیورسك ؟.. دیمك دها اکسیك وار ؟.. طوغریسی سن بنی متعجب ایدیورسك !..

ایکنجی مادام — امین اول‌که لطیفه‌لرك حقسزدر !.. بنم حیاتی نه قدر تهی بولدیغمی بیلسه‌ك !..

برنجی مادام — دیمك‌که چوجغك یوق ؟..

ایکنجی مادام — بر اوغلم وار .. امّا اون ایکی یاشنده بر چوجق .. آنك نه فائده‌سی اولور ؟..

برنجی مادام — باخصوص‌که لیلی مکاتبدن برینه ویرمشسك‌در ...

ایکنجی مادام — بشقه نه یاپه‌بیلوردم ؟.. قزلری انسان اونده محافظه ایده‌بیلور امّا اوغلان چوجقلر محافظه اولنه‌بیلورمی ؟..

برنجی مادام — دیمك سکا یالکز قوجه‌ك قالیور ؟..

ایکنجی مادام — قوجه‌مده پك مشغولدر .. بوندن بشقه قوجه‌م بنم دردمی آکلامیورکه ... (برنجی مادام کندیسنی تنها ، کوچك بر صالونه طوغری چکدی .) اورایه طوغری نیچون گیدیورسك ؟.

برنجی مادام — زیرا هرکس سنك نه دیدیککی ایشتمسنی بی‌لزوم عد ایدیورم... اگر آلدانمیورسه‌م بکا بعض اسرار تودیع ایده‌جککی تخمین ایدیورم ...

ایکنجی مادام — ایده‌جکم امّا سن اوقدر مستهزیسك که ...

برنجی مادام — بنم مستهزیلکمدن سکا نه؟ سن ینه سویله‌جککی سویله‌یی‌ویر...

ایکنجی مادام — نه اوله‌جق ، جان صیقینیدیسی بنی بر طاقم خیالاته سوق ایتدی !..

برنجی مادام — تبدیل معیشت خیالاتمی ؟..

ایکنجی مادام — طبیعی .. ابتدای امرده بن‌ده نه تخیل ایتدیکمی بیلیوردم !. برنوع بین قرنجه‌لنمسی گبی بر حال ایچنده افکار ، خاطرات ، تصوّرات عمومیه مغلق بر طرزده ذهنمه ییغلمغه باشلادی ... صکره بردنبره بر تصوّر ...

برنجی مادام — امان، امان، امان .. سن‌ده علم الروحه طالوب چیقیورسكها!..

ایکنجی مادام — (بوزیله‌رق) ای سکا نه اولدی ؟

برنجی مادام — الله، الله .. قارشیمده سودیکم وَصورت ظاهره‌ده زلال قوت وحیات ایله مالامال گوردیکم بر مخلوقك ساری وَ غیر قابل تداوی بر علته مبتلا اولدیغنی بردنبره آکلاینجه طبیعیدرکه ...

ایکنجی مادام — لکن ..

برنجی مادام — انسان کمال تأسفله متعجب اولور !.. نه ایسه، سن دوام ایت.

ایکنجی مادام — نهایت برگون آکلادم که بتون بو افکار، بتون بوخاطرات مختلطه، بتون بو تصوّرات مغلقه بر فکر معینه منتهی اولیوردی که او فکر ...

برنجی مادام — عشق دگلمی ؟..

ایکنجی مادام — اوت .. عشق که بن بیلمز وَهرچه باد آباد اوگرنمك استردم!.. ایشته بوگوندن اعتباراً کمال تهالکله جمعیتلره دوامه باشلادم .. ها ، جمعیت دیدمده خاطرمه گلدی : سن جمعیتلره کیتمیورمیسك ؟..

برنجی مادام — اصلا !..

ایکنجی مادام — ها .. آنك ایچون اوملی .. بنده سکا نیچون تصادف ایتمدیگمی بردرلو آکلایه‌میوردم .. زیرا بزم ملازمت ایتدیگمز جمعیتلر عین جمعیتلر اوله‌جقدر صانیرم .. بن بارون (دوران دو لثوواز) ایله ازدواج ایتدم .. یا سن کیمکله ازدواج ایتدك ؟.. نه‌دن گولدك ؟..

برنجی مادام — زیرا باقیورمکه افکارکده‌کی دوام و تعالی حالا بوندن اون بش سنه اوّلکی گبی ...

ایکنجی مادام — گوله‌رك صحیح اویله !. حکایه‌مه دوام ایده‌یم : ایشته کمال تهالکله جمعیتلره دوامه باشلادم .. جمعیتلره، بالولره، آت یاریشلرینه، سرگیلره، الحاصل انسانك گزوب گوریله‌بیله‌جگی یرلرك کافه‌سنه ..

برنجی مادام — تمام !. سن شیئکی، علم‌الروح دائره‌سندن چیقمامق ایچون «مبصرهٔ روحکی» آرایوردك .. ای صکره؟. آرادیغك مبصرهٔ روحی بوله‌بیلدکمی؟.

ایکنجی مادام — هـای، هـای .. ایچنی چکه‌رك آه ! او نیچون بنم زوجم اوله‌میور ؟..

برنجی مادام – فی‌الحقیقه بوراسی شایان تأسفدر ... زوجك اوله‌مدی ایسه بشقه شیئك‌ده اوله‌مدیمی ؟

ایکنجی مادام — دها اوله‌مدی ..

برنجی مادام — اوه ! ایشته بو اعلا !.

ایکنجی مادام — نیچون اعلا اولیور ؟..

برنجی مادام — زیرا اوّلا دها دوشنوب محاکمه ایده‌بیلورسك؛ بعده علم‌الروح علماسی تصدیق ایدیورلرکه عشقك الك لطیف دوری شمدی شو سنك ایچریسنده

بولندیغك زماندر .. بو زمانده انسان کافهٔ مساری امید ایده‌بیلدیگی گبی، وقوعی ملحوظ اولان اکداردن‌ده بی خبردر ..

ایکنجی مادام — اکدار .. آه ! نه سویمسز کلمه !..

برنجی مادام — سویمسزمی؟.. نه یاپه‌یم ؟. بنده اون پاره‌لق شاعریت یوقدر..

ایکنجی مادام — امینم که سن آنی گورمش اولسه‌ك بویله سویلمزدك ؟..

ذاتاً کندیسنك مبتلا ایتمدیگی برقادین یوق که ...

برنجی مادام — اویله ایسه گورمش گبی اولدم !.. یاقیشقلی، خودکام، وجدانسز وحتی برآزده بدلاجه دگلمی ؟. بدلالق مطلقا بو پروغرامك داخلنده اولمق لازم دگلسه‌ده هرقادینی کندینه مبتلا ایدن موسیونك خواص اضافیه‌سندندر !..

ایکنجی مادام — بو سویلدیگك شیلردن هیچ بری دگل .. هم‌ده نه حاجت، بو گون یارین کیم اولدیغی اوگره‌نه‌جك دگلمیسك ؟.. شمدی سکا آنك آدینی صاقلامقده معنی نه ؟ دیدیگم ذات اویقونت دو ترانبل‌ا در .. احتمال که طانیرسك؟..

برنجی مادام — اوت، طانیورم ..

ایکنجی مادام — (مظفرانه بر طور ایله) ای نصل بولیورسك ؟.

برنجی مادام — شوراسی محقق که دها فناسنه دوشه‌بیلوردك !.

ایکنجی مادام — پك لطیف ذات دگلمی ؟..

برنجی مادام — (باردانه) های، های ..

ایکنجی مادام — چوقدنبریمی کندیسنی طانیرسك ؟..

برنجی مادام — پك چوقدن .. الك آشاغی اون آلتی سنه‌دنبری ...

ایکنجی مادام — او حالده ازدواج ایتمه‌دن اوّل کندیسنی طانیرمشسك !..

برنجی مادام — طانیمازدم امّا علی الاکثر راست گلوردم ...

ایکنجی مادام — یا شمدیکی حالده ؟..

برنجی مادام — او ! شمدیکی حالده صمیمی اوله‌رق طانیرم ..

ایکنجی مادام — (مضطربانه) سکاده اعلان عشق ایدیورمی ؟.

برنجی مادام — اصلا !..

ایکنجی مادام — (ینه مضطربانه) هیچ شمدی یه قدر سکا اعلان عشق ایتدیکی واقع اولمدیمی ؟.

برنجی مادام — هیچ !..

ایکنجی مادام — (متردادنه بر صورتده) غریب شی !. چونکه سوزك طوغریسی سکاده چرکین دیمز .. حتی پك گوزل دینه‌بیلور !..

برنجی مادام — تشکر ایدرم ..

ایکنجی مادام — اوحالده نصل اولورکه ..

برنجی مادام — نه‌یاپه‌لم ؟. بنی قیمتسز برشیٔ اولمق اوزره تلقی ایدیورصانیورم..

ایکنجی مادام — پك غریب !

برنجی مادام — غریب اولسه‌ده اولمسه‌ده بویله ! .

ایکنجی مادام — اویله ایسه بکا طوغریجه سویله . . .

برنجی مادام — بکا طوغریجه سویله دیمزلر ایسه بن هروقت طوغریجه سویلرم . .

ایکنجی مادام — شو موسیو (دوترانبل) حقنده‌کی فکریکی بکا طوغریجه سویله .

برنجی مادام — بنم فکرمجه موسیو دوترانبل ایی بر آدمدر . . اوزاقدن بر غنجه‌یه بکزرسه‌ده یقیندن بکزه‌مز . . الی ، آیاغی یرنده . . دیشلری تام وخیالاتنك برقسمی الآن باقیدر . . برنقطه ، ایشته هپسی بوندن عبارت .

ایکنجی مادام — سندن کندیسنه بحث ایده‌جکمی دوشوندکجه قلبمده برانشراح عمیق حس ایدیورم . .

برنجی مادام — بندن کندیسنه نیچون بحث ایده‌جکسك ؟ بومصاحبه آنی اکلندیرمز . . .

ایکنجی مادام — اکلندیرر ، اکلندیرر . . شمدی سن کندیسنی مادام که چوقدنبری طانیورمشسك ، بکا اذواق ادبیه‌سندن بحث ایدر . . . زیرا کندیسی بوبابده هیچ ایضاحات ویرمیور . . .

برنجی مادام — (گولەرك) بونده شایان تعجب برجهت یوق . زیرا کندیسنك اذواق ادبیەسی پك مبهمدرده ..

ایکنجی مادام — اوزون مصاحباتمزك برنده کندیسنه [شوپنهاور] دن ، [استاندال] دن برقاچ پارچه اوقومق ایستدمده ... نیچون گولیورسك ؟..

برنجی مادام — (قهقهه ایله گولەرك) : آنك حالنی دوشوندم ده آکا گولیورم !.. اگر سن موسیو [دو ترانبل] ی علم الروح علماسنی، فیلسوفلری آگلایەجق وسنکله برلکده کبود خیال ایچنده تك وپو ایدەرك عاشقانه فسحتسرای تصوراتی تماشا ایدەجك صانیورسەك مبصرهٔ روحکی دگیشدیرسەك ایو اولور ظن ایدرم ... زیرا بو اعتبارله او، هیچ سنك ایشکه گلمز ..

ایکنجی مادام — خیالاتمی هرج ومرج ایتمك سنك خوشکه گیدیور ..

برنجی مادام — سن بکا طوغری سویله، دیدکده آنك ایچون سویلیورم...

ایکنجی مادام — سودیگم بر آدم حقنده سویلدکلرکدن امینمیسك ؟.. سودیگم، همده زوجم اولمدیغندن طولایی شدتله مأیوس اولەجق درجەده سودیگم بر آدم ..

برنجی مادام — تماماً امینم !.. چونکه او، بنم زوجمدر !!!

ژیپ

ثبات

شو صوڭ زمانلرده فرانسەده حکمای وادبادن وفات ایدنلرڭ عددی سرعت وکثرت کسب ایتمشدر .

آقادەمیدن [آلکساندر دومافیس] حقنده آیریجه تفصیلات ویردیگمز ایچون بوراده آندن بحث ایتمیەجگز . ینه آقادەمیدن [بارتلمی ـ سنت ـ ئیلەر] ڭ مختصراً ترجمۀ حالی ایله شهراه غیرت وتتبعدەکی ثباتنی یازەجغز .

مشارالیه ۱۸۰۵ سال میلادیسنده تولد ایدەرك [قوزەن] ، [لیتره] ، [تیەر] وَ [مینیه] گبی دهاة ایله خاصةً آرسطونڭ محبی اولمش وَ ۱۸۳۸ تاریخنده [قولەژ دوفرانس] ده فلسفۀ یونانیه تدریس ایدەرك ۱۸٤۸ سنەسنده مکتب مذکور مدیریتنه تعیین اولنمشدر . ۱۸٦۹ تاریخنده [آمپر] طرفندن عزل ایدیلەرك مبعوث اولمشدر . [تیەر] ڭ ریاستی زماننده کاتب عمومی اولەرق لاینعزل اولمق امتیازیله سلك اعیانه گچدیکی گبی ۱۸۸۱ تاریخندەکی ایلك [فرری] قابینەسنده خارجیه ناظرلغنه گچمشدر . فرانسزلرڭ تونس سفری آنڭ زماننده وقوعه گلمش وَ آرسطونڭ کلیاتندن صوڭنجی وَاوتوز بشنجی جلدڭ ترجمەسنی اکمال ایتمشدر .

ایشته بویلەجه طقسان بر یاشنده وفات ایتمش اولان [بارتلمی ـ سنت ـ ئیلەر] باشلیجه [تیەر] ایله [مینیه] نڭ دائرۀ محبتنده عمرگذار اولمش وَشانلی بر نسلك صوڭ وجود ذی حیاتی اولەرق یادکار قالمش ایدی . ادبیات یونانیەده اختصاصتام صاحبی اولوب آرسطویی سراپا ترجمه ایدیشیده بوڭا برهاندر .

وفاتی گچن ۱۸۹۵ سنەسی ۲۵ تشرین ثانی افرنجیسنده فجئةً وقوع بولمش

وَمشاهیرك وفاتی متعاقب غزته ستونلرینی املا ایدن فقرات جمله‌سندن اوله‌رق آنك وقایع حیاتیه‌سنه دائر بر خیلی فقره‌لر نشر ایدلمشدر .

بو فقره‌لردن بردانه‌سی گرچکدن موجب انتباه اولمق مزیتنی حائزدر . ایشته بو فقرهٔ حقیقیه ایله‌ده تبین ایدیورکه، عالم انسانیته آثار جسیمه وخارقه یادکار ایدن ارباب کمالات ومساعینك بوموفقیت حیرت فرمالری گاه وبیگاه وقوعه‌گلمش برغریبهٔ مفرطه ثمره‌سی اولمیوب بلکه متمادی، منتظم، ثباتپرورانه، اصول ونظامنه موافق بر چالشمه محصولیدر .

بونقطهٔ نظردن [بارتلمی ــ سنت ــ ئیله‌ر] دوستی [لیتره] گبی گرچکدن الك متین وقوی برنمونه‌در . بو ایکی صاحب شهرتك هردرلو آثار قلمیه‌سی اونودلمش اولسه بیله برمکتوب واردرکه آنلری الی الابد بقا پذیر شرف ایتمکه کافیدر .

[لیتره] گوندزی کاملاً طیشاروده گچوره‌رك چالشمه‌یه آنجق اقشام یمکندن صکره ساعت یدی بچقده باشلایور وَکتابخانه‌سنده کتابلری اوزرینه اکیلمش اولدیغی حالده موسمه گوره صباحلین ساعت درت و بشه قدر چالشیوردی .

[بارتلمی ــ سنت ــ ئیله‌ر] ده آنکله عین خانه‌ده اقامت ایتدیکی جهتله اکثریا یاتارکن چالشمغه گیدن دوستنه راست گلیوردی ؛ زیرا آرسطویی باشدن آشاغی ترجمه ایدن او ادیب حکیم فجر سوکمه‌دن اوّل ایشه باشلایوردی .

[لیتره] مأیوس ومکدر ایدی . اکثریا دیردی که :

— بن [سنت ــ ئیله‌ر] ی پك چوق سور وَکندیسی ایله صیق صیق گور- یشمکدن محظوظیت عظیمه حس ایدر ایسه‌مده، فقط آنك شایان تأسف برطرز معیشتی واردر ؛ بن اوطه‌مه گیدرکن اویتاغه گیریور ، بن یاتارکن اوقالقیور .

ایشته بو سببله‌درکه [بارتلمی ــ سنت ــ ئیله‌ر] ایله [لیتره] اللی سنه قدر برخانه‌ده همان یان یانه یشامش اولدقلری حالده قطعیاً بر ساعت قدر متمادی اوله‌رق گوریشمکه موفق اوله‌مامشلردر . هرایکیسنده‌ده دنیالر برآره‌یه گلمسه اعتیادلرینی بوزمق احتمالی یوقدی .

آنك فعالیت متمادیه ایله برابر مظهر اولدیغی طول حیاتك سر وحکمتی

سـؤال ایدن بر دلیقانلی‌یه ۲۵ مایس ۱۸۹۵ تاریخیله یازدیغی مکتوب آتی انسانه حسن اعتیادی تعلیم ایده‌جك بر حکمتنامه‌در :

« سوگیلی دلیقانلی !

« بنم حیاتمك طرز جریان دائمیسی ممکن مرتبه متانت وغیرت عظیمه ایله لاینقطع چالشمقدن عبارت بولندی . فکرم گبی وجودم دخی هیچ سکته‌دار آرام اولمقسزین چالشدی . صباحلین ساعت بش وَیا بش بچغه طوغری بدأ ایدن گوندزم، ساعت اون برده ختام بولوردی . گونك قسم متباقیسی مشاغل جاریه وحظوظات مختلفه‌یه ترك اولنوردی . فقط صباحلین اوقدر ایرکن قالقه‌بیلمك ایچون ینه ایرکندن یاتمق لازمدرکه ایشـته مشکلات عظیمه‌ده بونده‌در . بونك ایچون اك کیج اوله‌رق ساعت اونده یاتاردم . انسان هرگون چالیشـه‌رق میزان سعینی دخی بالطبع حائز اولدیغی قوته توفیق ایتملی ، یعنی سنه‌ده یا [۳۶۵] ، یاخودکه کبیسه ایسـه ۳۶۶ گون هیچ یورغنلق حس ایتمکسزین چالشمش بولنملیـدر . شهراه غیرتده بویله بر ثبـات متمادی گوسترمك ایچون پك چوق خواهش وجدانیٔ عزمکیرانه صاحبی اولملیدر . بوسوزلردن‌ده آڭلایورسکزکه انسان کندی کندینی تربیه ایتمك احتیاجی آلتنده‌در.

« بن بکار قالدیغمدن طولایی پك بیوك بر خطا ایتدم ؛ سز بنی تقلید ایتمیکز . ارکك اوتوز، قادین‌ده یگرمی بش یاشندن اوّل مطلقا تأهل ایتملیدر . اگر جناب حق بنم خصائص معنویه وَ قوای مادیه‌می محافظه ایدرسه موسیو [شه‌ورقوی] یی تقلید ایتمکدن بشقه برشی یاپمم ؛ باقیکز، بو اسـتاد کیمیا یوز اوچ یاشنده‌در ؛ بنم او یاشی بولمقلغم ایچون دها اون اوچ ییل لازمدر .

محبکز،

« ب . سنت ـ ئیله‌ر »

ایشته بو مکتوب چالیشه‌رق بنی نوعلرینه خدمت ایتمك استیانلر ایچون موجب عبرت اولدیغی، گبی قائلی‌ده گرچکدن شایان حرمت بر نمونهٔ ثبات وجدیتدر .

مترجمی : حیدر ظفر

پرنس بسمارقك روسجه اوكرنمه‌سی

پرنس بسمارق ۱۸۵۹ ده پروسیا دولتی طرفندن پته‌رسبورغ سفارتنه تعیین اولنوبده محل مأموریتنه واصل اولنجه روس لسانی تحصیله باشلامش ایدی . اوزمانلر کندیسنه روسجه درس ویرمش اولان موسیو آلکسی‌یف بودرس حقنده (ره‌وو ایستوریق) نامنده‌كی روس رساله‌سنده خصوصات آتیه‌یی نشر ایلمشدر .

آلکسی‌یف اوتاریخده علوم حقوقیه طلبه‌سندن ایدی . بسمارق بوذاتی هامبورغ قونسلوسنك توصیه‌سی اوزرینه انتخاب ایتمشدر .

آلکسی‌یف دیورکه :

بسمارق اوزمان پته‌رسبورغده قونت (استیمبوق فرموّر) ك خانه‌سنده اقامت ایدردی . برگون اوگلین یمك وقتی بسمارقك اوینه کیتدم . بنی یالدیزلره مستغرق مزین برصالونه گوتوردیلر . برقاچ دقیقه صکره بسمارق ، باشنده سیاه جانفسدن برتاقیه ، صرتنده لاجورد برگیجه‌لك ایله ایچرو گیردی . هرنه‌قدر اوتاریخده آنجق قرق سنلرنده ایدیسه‌ده باشی ینه بسبتون صاچدن عاری ایدی . مقصد زیارتمی آكلاتمقله برابر کندیمی حقوق طلبه‌سندن اولمق اوزره تقدیم ایتدم . بنی استجواب ایدرکن بن ده کندیسنی معاینه‌یه حصر نظر ایلدم :

بسمارق اوزون بویلی ، گکیش اوموزلی ، پوس بیقلی ، قالین قاشلی برآدم ایدی . اکثر آلمان مکاتب عالیه‌سی طلبه‌سنده گورلدیکی اوزره ، بسمارقك بیقلرینك اوزرنده دخی ، طلبه‌لك زماننك یادکاری اوله‌رق بر دوئللو نشانه‌سی قالمش ایدی .

بكا النی اوزادەرق وَ

— یا ! سزده حقوق طلبه‌سندنسکز ! دیمك مسلکداشز . بن‌ده حقوقدن مأذونم .

دیه‌رك ، فرط نوازشله اوتورمقلغمی امر ایتدی . شرائطی قرارلشدیردق . درس وقتلرینی تعیین ایتدك . بسمارق سوزنده دوام ایله :

— بر اجنبینك آنجق پك کوجلکله تحصیلنه موفق اوله‌جغنی بیلدیگم حالده ایشته ینه بن سزك او لطیف لسانکزی اوگرنمکه قرار ویردم . تلفظنده شیطانی بیله اوزکوده‌جك کوجلکلر اولدیغنی بیلیورم . فقط بهمه‌حال بو ترجمانلردن قورتلمیلیم . حریفلر دائما پیشمده ، هرحرکتمی بیلورلر . اڭ عادی فکرلرمه وارنجه‌یه قدر آڭلایورلر . آرتق یتر . دیدی .

ایشته موسیو آلکسی‌یف بوشاگرد شهرتورینه بوصورتله روسجه تعلیمنه باشلامشدر . روس حرفلرینك بعضیسی بسمارقك حدتنی موجب اولور ایدی . سوگر ، صاپار ، آیاغیله یره اورر ، نهایت صورت مناسبه‌ده تلفظ ایتمکه قدرتیاب اولوردی .

بعض کوچ هجالری قولایلقله تلفظ ایده‌بیلسی ایچون آلکسی‌یف شو : « توپوتا قوپجیه‌ت پپیل پوپولیو له‌ژیت » عباره‌سنی بلکه اون دفعه تکرار ایتدیردی . بسمارق اودرجه حدتلندی که نهایت باغره‌رق :

— جانم بوکلمه‌لری تلفظ ایده‌بیله‌جك بر اجنبی متصورمیدر ؟ فقط طوغری . دیلك کمیکی یوق یا . دیل قیرلمز امّا استدیگك گبی چوریلور . سبحان الله ! بو موژیقلر نه بیچمسز هجالر ایجاد ایتمشلر . بوکلمه‌لردن یالکز بری انساندن الی‌الابد روسجه اوگرنمك هوسنی ازاله‌یه کفایت ایدر . دیدی .

بونکله برابر بسمارق درسنه پك گوزل برجهد مقدمانه ایله دوام ایتدی . وَ برقاچ آی صکره تورگه‌نی‌یفك بر رومانتی آلمانجه‌یه ترجمه ایتدی . بوندن ماعدا بسمارق اوزمانلر روسیه‌یه دخولی ممنوع اولان پرنس دولغوروکینك [استقبال] اسمنده‌کی وَهرچه‌نك [چاك] نامنده‌کی غزته‌سنی دائما اوقوردی . بعضاً روسجه خواجه‌سیله مسائل سیاسیه اوزرینه بحث آچاردی . آلکسی‌یفك افاده‌سنه

گوره ایکیسنك فکری بر نقطه‌ده اتحاد ایدردی . آره‌لرنده یالکز بردفعه اختلاف حاصل اولمشدر؛ اوده بسمارقك انفصالیله عودتی صره‌سنده اجرت تعلیمدن طولایی ظهور ایتمشدر . درسه مباشرتدن اوّل هردرس ایچون بر بچق رؤبله اجرت قرار - لشدرلمش ایکن بسمارق هردفعه ایچون بر روبله قرارلشدیرلدیغی فکرنده اصرار ایتمشیدی . احتمال که بوقدر وحشی عد ایلدیکی برلسان ایچون بیجدیکی فیأتی کافی گوردیگندن ایدی .

بسمارق سرای حکمداریده قطعا روسجه تعلم ایتدیگنی بلدیرمیوردی . بر گون رسمی بر ضیافت ویرلمش ایدی . ایمپراطور ایکنجی آلکساندر پرنس غورچاقوف ایله روسجه سویلشور ایکن بسمارقك کندولرینه حصر صماخ ایتدیگنی گورنجه درحال :

— روسجه آکلایورمیسکز ؟ دیه صوردی .

بسمارق هیچ استمیه‌رك آغزندن دوکیلورجه‌سنه .

— اوت ! براز . دیه جواب ویردی .

ایمپراطور ـ لسانمزی چوقدن بریمی اوگرندکز ؟

بسمارقده (بودفعه گوزل بر تلفظله) ـ درت آیدن بری افندمز ـ کلماتیله مقابله ایلمشدر .

ایمپراطور آلکساندر ، بسمارقی ، تحصیل لسان خصوصنده‌کی قابلیتندن طولایی تبریك ایدرك غران دوق قونستانتنی ، کندوسنی روسجه اوفاجق بر امتحان ایتمکه مأمور ایتدی .

بسمارق ، او وقتدن برو ایمپراطورك بووجهله کندوسنی یقالمسنه میدان ویرمش اولدیغنه پك چوق ندامت ایتدیگنی بیان ایتمش ایسه‌ده بونکله برابر بو خصوص ایکنجی آلکساندرك وفاتنه قدر روسیه‌یی یارمغنك اوجنده چویرمسنه مانع اولمدیغی هرکسك معلومیدر .

فرید

اللرك قیمتی

انسان قوۀ عقلیه‌سی سایه‌سنده «اشرف مخلوقات» عنوان شرف وامتیازینی احراز ایلمشدر؛ فقط قوۀ عاقله‌نك تصوّر وترتیب ایلدیکی موادی تمامیله اجرایه واسطه اوله‌جق صورتده قدرت فاطره فعال، ماهر، مکمل بر آلت ویرمامش اولسه ایدی ابقای نوع، ادامۀ موجودیت ایچون انسانك ضروری‌الوقوع اولان مبارزاتده مخلوقات سائره‌نك مغلوبی اوله‌جغی محقق ایدی. صانع حقیقینك اك کوچك بر بخشایش قدرتی اولان بو آلت «ال» دیدیکمز عضو مخصوصدرکه، قبض وضبط وتماس خصوصنده مهارت فوق العادیه مالك اولمقله آلتلرك اك مکملیدر.

هرملت امر کتابت وسائره‌ده صاغ الی قوللانمغی اعتیاد ایتمش اولدیغندن اکثر خصوصاتده بونك مهارتی صول الدن فائقدر.

شاعر ومنشیلر تراکیب بدیعه‌یی حاوی برچوق منظومات ومنثورات لطیفه ایله «دست بشرك» حیرت‌ده عقول اولان مهارت و مصنوعاتی حقنده مدحیه پرداز لقلرده بولنمشلردر. لکن منشیلرك بو تمدیحات وتوصیفاتی نه قدر پارلاق، نه قدر روحلی تعبیرات ایله رنکین ورونقدار اولورسه اولسون وحتی مبالغه‌نك مقبول ومعقول اولان درجات مختلفه‌سنی مدخوله طوغری نه قدر آشارسه آشسون حال حاضرده الك کسب ایتدیکی اهمیت ونزاکت نقطۀ نظرندن اوکی جمل ستایشکارانه مقصده کفایت ایده‌میور.

شیمدی اللرك «قیمت حقیقیه‌سی» تقدیر و حساب ایدلمك لازم کلیور. بر

جرّاح شهیر فوق العاده نازك ودقیق بر عملیات اثناسنده « هر پارمق بوغومی كندی وزننده آلتونه معادلدر » دیمش ! فقط زمانمزده گرك الك وَ گرکسه اقسامنك صورت عمومیه‌ده اوله‌رق بو یولده مظهر تقدیرات اولمسیده كافی گوریله‌میور . شمدی عضو مذكور ایله اقسامنك هر برینه عارض اوله‌جق وَیا ایراث ایدیله‌جك ضرر وجریحه‌نك « جوهر بدلی » بیلنمك آرزو ایدیلیور ؛ یعنی بر الك آلمش اولدیغی یاره‌دن طولایی نه قدر پاره تضمینی دعوا وَنه قدر غروش ایله تداوی ایدیله‌بیله‌جگی تحرّی اولنیور . چونكه تأمین قضا شركتلری [١] جریحه‌دار وَیا قضازده اولان بر عمله‌یه نه قدر تضمینات نقدیه اعطاسیله مكلف اوله‌جقلرینی آڭلامق استیكده‌درلر . قضا نتیجه‌سی اوله‌رق عمله‌نك ایشه وَصنعته اولان قابلیت وَیا عدم قابلیتی وَدها طوغریسی سعی ذاتیسی ایله تأمین معیشت ایدوب ایده‌میه‌جگی نظر مطالعه‌یه آلنه‌رق، بو تضمین نقدی تعیین اولنور ؛ بوندن بشقه الك ایشه بسبتون عدم قابلیتنه نظراً منفرد پارمقلر یوزده‌لر ایله ارائه ایدیلور .

حال بوكه شركت تأمینیه‌لر بو خصوصده « قیمت تعرفه‌سی » یاپمق آرزو ایتمكده‌درلركه « تعرفهٔ مذكوره خانه‌لرینه قونیلان ساده‌جه عددلر شبهه‌سز دها زیاده وضوح بیانی حائزدرلر » .

هر ایكی الك بردن ضیاعی انسانك ایشه عدم قدرتنی انتاج ایتمكده اولدیغندن، همان هر تعرفه‌ده تضمینات بدلیه اوله‌رق یوزده یوز ٪ ١٠٠ قونلمشدر .

اگر ایكی الدن بریسی ضایع ایدیله‌جك اولورسه او حالده صاحبنك صنعتنه وَاللرك یكدیگری ایله دائما مجتمعاً استعمال ایدیلوب ایدلمیه‌جگنه گوره قیمتلری دخی پك مختلف اولور. صاغ ال صولدن دها مهم اولدیغی جهتله معدنجیلر وَانشاآتجیلر هیئتی آنك قیمتنی ٪ ٧٠ : ٨٠ تقدیر ایلدكلری حالده صول الك قیمتی ٪ ٦٠ : ٧٠ تقدیر ایدلمكده‌در . برچوق « تأمین قضا » شركتلری بو مقداردن آشاغی اوله‌رق

[١] حیات سیغورطه‌سی، قضا، حریق سیغورطه‌سی گبی تعبیرلر یرینه : تأمین حیات شركتی ، تأمین قضا ، تأمین حریق شركتلری وَیا شركت تأمینیه تعبیرلری استعمالی تنسیب ایدلمشدر . محرره

و فقط بو منوال ایله قید قیمت ایتمکده‌درلر . یالکز صاغ الك قیمتی ٪ ٥٠ : ٦٠ وصول الك قیمتی ٪ ٤٠ : ٥٠ تقدیر ایدلمکده‌در. مختلف پارمقلر ایچون قونیلان عددلر فوق‌العاده معنیداردرلر . [٢]

باش پارمغك دیگر پارمقلرك جمله‌سنه معادل اولمسی حسبیله مشهور بر جرّاح « باش پارمغی ضایع ایتمك تکمیل الی غائب ایلمك دیمکدر » دیه تعیین اهمیت ایتمشدر.

فی‌الحقیقه بش پارمق ایچنده باش پارمق هر جهتله جمله‌سنه فائق اولوب حاوی اولدیغی سکز سیکر وَ ایکی بوغوم (مفصل) ایله بالذات دیگر درت پارمغك قوتنه معادل وَ بوندن بشقه آنلرك کافه‌سندن متحرکدر . اعتیاد و تعلیم سایه‌سنده شهادت پارمغی ایله برابر ١١٠ درجه‌لك بر زاویه تشکیل ایدرلر. اگر باش پارمق جریحه‌دار اولور وَ یالکز کوچك بر قسمی باقی قالورسه بوقالان قسم صغیرك قیمت واهمیتی ینه پك زیاده‌در؛ زیرا اصابع سائره‌نك ایشنه سهولت ومعاونت بخش اولور؛ بو جهتله باش پارمغك قیمتی هپسندن زیاده تقدیر ایدلمشدر .

مختلف تعرفه‌لرده ضیاعی ٪ ٢٠ : ٣٠ تقدیر ایدلمشدرکه، الك اك مهم بر قسمی ایچون موضوع اولان ایلك قیمت، خصوصیله، صاغ الك پارمغی ایچون پك آزدر .

باش پارمغك اك یقین رفیقی اولان شهادت پارمغی اصابع خمسه میاننده ایکنجی درجهٔ اهمیتده بولنمقده‌در . باش پارمقدن دهـا اوزون وَپك متحرك اولوب اورته پارمق ایله برابر ٦٠ : ٧٠ درجه‌لك بر زاویه تشـکیل ایده‌بیلور . شهادت پارمغی الك « سر معـاینه‌جیسی » اولوب پك مکمل حس ایتدیگی جهتـله بو وظیفه‌یی صورت فوق‌العاده‌ده اجرا ایدر. وَبوخصوصده کندیسنه یالکز « دیل اوجی » تفوق ایلر . سائر پارمقلرك کافه‌سندن زیاده طوتمق خصوصنه الویریشلیدر .

[١] گوز طبیبلرینك صول اللری اهمیت وقیمتجه صـاغ اللرندن فرقلی اولمامق لازم گلور . چونکه فعالیتجـه صـاغك عینیدر . بر گوز طبیبی صـاغ گوزده اجرا ایده‌جکی عملیـاتی صول الیله اجرایه مجبـوردر . حتی اوروپاده گوز طبابتی تحصیل ایده‌جك طلبه‌یه هرشیدن اوّل صول اللرینی صاغ اللری گبی فعالیته ادمان ایتدیررلر. وَتا صاغ ال درجه‌سنی بولمینجه گوز طبـابتنی تدریس ایتمزلر . بوحالده بر گوز طبیبنك صاغ الی نه قیمتده ایسه صول الیده اوقیمتی حائزدر .

للطابع

ماکنه‌جی ، یازیجی ، دیکیشجی ، نقشجی ایشلری گبی اڭ دقیق ایشلرده الڭ مدیریتی ، رهنمالغی شهادت پارمغنڭ همت ومهارتنه توديع اولنمشدر . مختلف تعرفه‌لرده صاغ الڭ شهادت پارمغی ایچون ٪ ۱۴ : ۱۸ وَصول الڭکی ایچون ٪ ۸ : ۱۳٫۵ فیأت وضع اولنمشدر .

شمدی اوچنجی، یعنی اورطه پارمغه عطف کلام ایده‌لم : بوپارمغـڭ هرنه‌قدر شهادت پارمغی قدر حرکت قابلیتی یوقسه‌ده پارمقلرڭ اڭ اوزون بویلیسی اولدیغی جهتله الڭ اقسام مختلفه‌سـنه ایش تقسیمی هنکامنده اڭا مهم بر وظیفه اصابت ایدر . اورطه پارمق اشیایی وَخصوصـیله مدوّر اولانلرینی اڭ گوزل احاطه ایده‌بیلور ؛ مثلا یوارلاق برنسنه‌یی دیگر پارمقلرڭ هپسندن زیاده ضبط واحاطه‌یه خادم وقادر اولور . آووج ایچنـده قویاً یرلشمسی ملتزم اولان کسر ، بالطـه ، چکیچ صاپلرینی اڭ گوزل احاطه ایده‌بیلور . ضیاعنده ٪ ۱۰ : ۱۶ قیمت تقدیر اولنمش وَصاغ ال ایله صول ال اورطه پارمغی ایچون پك آز فرقلی بر مقدار قونلمشدر ؛ زیرا قبا ایشلرده بو ایکی ال بیننده بر فرق بولندیرمق ایجاب ایدیور . چیلینکرلر، طوغرامه‌جیلر ، ترزیلر ایچون قیمت واهمیت مخصوصه‌یی حائزدرلر .

دردنجی وَیا آدسز پارمق‌که یوزوك پارمغی دخی دینیلور ، پارمقلرڭ کافه‌سندن اڭ اهمیتسز اولانی‌در . اقوام قدیمه آره‌سنده بوڭا دوقتور پارمغی وَیا علاج پارمغی تسمیه اولنوردی ، زیرا ازمنهٔ ماضیـه‌ده دوقتورلر علاجی بلور بر چوبوق وَ یا بر قاشیق استعمـال ایتمیه‌رك مذکور پارمقلری ایله خلط ایدرلردی! بناءً علیه بوپارمق ایچون « الی اکمال ایتمك اوزره بر علاوه‌دن عبـارتدر » دینله‌بیـلور . قابلیت حرکتی پك آزدر . ارباب مطالعه آره‌سنده تجربه ایتمامشلر وارسه بونی پك قولای آڭلایه بیلورلر .

شـویله‌که : الی یومروق حالنه گتوردکدن صڭره سـائر پارمقلری تحریك ایتمکسزین آدسز پارمغی قالدیرمغی تجربه ایتملی : بونی هیچ بر کیمسه شهادت پارمغی قدر قالدیروب طوغرولته‌مز؛ بسبتون اوزادوب طوغریلده‌بیلمك ایسه اورته وَسرچه پارمغی برلکده رفع ایتمکه متوقفدر . اسباب تشریحیه‌سی ایسـه آدسز پارمق ایله

سرچه وَ اورته پارمقلرك اعصابى بر برلريله ارتباطى حائز اولملرندن وَ بو جهتله آيرى اولەرق رفع ايديلەمامسندندر .

ارباب ثروت ويسار وخصوصيله نسوان زينت پرستار ايشه الك آز يارامقده اولان آدسز پارمغى يوزوكلرله تزيين وَ گويا قيمتنى بو وجهله تزييد ايتمكدەدرلر . تأمين قضا شركتلرى مذكور پارمغه مقابل الك آشاغى بر بدل تضمين قويمشلردركه، ٪ ۷ : ۹ دن عبارتدر .

سرچه پارمغى وَيا كوچك پارمق اولدقجه مهمدر . حتى شو سطرلرى يازمقده اولديغم اثناده بيله تكميل الى كوچك پارمق اوزرينه استناد ايتمكده وَ آنك بخش ايلديگى نقطهٔ استناد سايەسنده پارمقلريمى ايستديگم گبى تحريك ايدەرك يازمغه موفق اولمقدەيم . بو سببلەدركه « تضمين تعرفەسنده » آدسز پارمقدن دها زياده قيمت وضع اولنمش وَضياعى ايچون ٪ ۹ : ۱۲ بدل تضمين تقدير ايدلمشدر .

شمدى‌يه قدر اله عارض اولان الك قبا ضررلرى ، اقسامنك ضياع كاملنى نظر مطالعەيه آلدق . سقوط ايستاتيستيقلرى تدقيق ايديلەجك اولورسه بر ثلثنك ال سقطلغنى انتاج ايلديگى آڭلاشيليور . انسانك واسطهٔ تعيشى اولان « ال » دها بشقه درلو قضالره معروض بولنور . حدندن زياده استعمال سببيله ال خسته وَضعيف اولوب پك آز ايشه يارار وَ ياخود ايشه بسبتون غير مقتدر بر حالده بولنور ؛ يازيجيلر ، پيانو چالانلر ، ديكيش ديكنلر ، سود صاغانلرك پارمقلرنده حصوله گلان اسپازموزلرى تخطر ايتمك كافيدر . تأثيرات خارجيه ومضرەنك اجتماعى حسبيله مفصللرى برباد وتخريب ايدەبيلوركه ، بوگبى ضررلرى هيچ بر شركت تأمينيه قبول ايتمامكدەدر .

بوندن بشقه ال دخى اختيارلر ، انگلتره فابريقەلرنده ايديلان معاينه نتيجەسنده عملەنك اللرى ۳۰ ياشنده ايكن الك بيوك فعاليت ومهارت ابراز ايله ٤۰ ياشنه قدر محافظه ايدرلر . ٤۰ ياشندن اعتباراً الك ملكه ومهارتى انسان ايله برابر تنزل ايتمكدەدركه قاعدهٔ عموميەدر .

فقط آشكاردركه تدابير وتداوىٔ مناسبه ايله « شيخوخت دستى » بر مدت دها

تأخیر ایتمك ممکندر . بو ایسه میلیونلرله انسانلرك قوهٔ فعالیتلرینی تمدید ایتمك وَ بو جهتله دها زیاده تأمین معیشت ومنفعت ایلمك دیمك اولور .

شوراسیده شایان ممنونیت حوادثدندرکه حفظالصحه شو یقین زمانلرده « دست‌بشره » شمدی یه قدر امثالی گورلمامش برصورتده اهمیت ویرمکده‌در . اکثریا وقوع بولمقده اولان ال قضالری ، جریحه‌لری صاغ اله تصادف ایتمکده اولدیغی جهتله شمدی یه قدر پداغوژی نقطهٔ نظرندن تربیه‌سنده پك زیاده اهمال وامهال گوسترلمش اولان صول الك دخی « صاغ گبی » لایقیله تربیه ایدلمسی لازم گلیور .

« انسانیت صاغ اللیدر وَدائما صاغ اللی قاله‌جقدر » ؛ زیرا قلبك وضع طبیعیسی وَ بیوك قان طمارلرینك جوف صدرده بولنمسی حسبیله طبیعت حال وَایجاب‌مصلحت آنی اقتضا ایتدیرمکده‌در .

صول ال هر حالده دها زیاده تربیه ایدیله‌رك وجودك هیئت مجموعه‌سنه دها گوزل ابراز خدمت ایلیه‌بیلور؛ فقط بونکله برابر بشر « ایکی اللیدر ! » عنوانی احراز ایتمدن اوّل قاعدةً « صاغ اللیدر ! » وَپك نادر حاللرده ایسه بربرینه مساوی مهارتده « ایکی اللی ! » بولنور .

حفظالصحهٔ دستك وظیفهٔ اصلیه‌سی بسبتون بشقه، یعنی هرشیدن اوّل چالشان اللرك صحتده قالمسنی محافظه ایتمك وَچابوق اختیار اولملرینی منعه چالشمقدن عبارتدر . پك چوق فابریقه‌جیلرك اعمال ایتمکده اولدقلری وسائط عدیده سایه‌سنده نازك اللرك طراوت ولطافتلری محافظه ایدیله‌بیلمکده‌در .

عمله‌لر بوگبی وسائطه قارشو برنظر لاقیدانه وَغیرمتنزلانه ایله باقمقده وَاللرینك سردلگنی، قبالغنی سعی وغیرتلرینك برهانی صایمقده‌درلر .

ساردونیا مرجان صیادلرینك اللری او درجه سردلشمش، قاتیلاشمشدرکه، مثلا یره آتیلان برچاریك مجیدیه‌یی پارمقلری اگیلوب بوکیله‌مدیگی ایچون قابل دگل آله‌مزلر ؛ آلمق ایچون مطلقا بر اللری ایله پاره‌نك اوستنه باصه‌رق دیگر النك اوزرینه صیچراتوب گتیرمکدن بشقه بر چاره بوله‌مازلر .

ایشته بو جسور مرجان صیادلری اگر سونگر طاشی صابونی استعمال ایتسه‌لر

ویاخود استراحت زمانلری اولان پازار گونلری پوتاس محلولی ایله اللرینی ییقامش اولسه‌لر ایدی بو درجه سردلك حصوله کلمز ایدی .

انسان اکثریا بویله عادی واسطه ومقصده موافق تداوی ایله اللرینی مضرتدن محافظه ایده‌بیلور . یالکز شوراسی اونودلاملیدرکه، بوخصوصده جاری اولان قواعد عمومیه بالجمله عمله وصنعتکارلره قابل تطبیق اوله‌میور . مختلف فابریقه‌لرده عمله‌نڭ اللری بشقه بشقه نقطهٔ نظرلردن تدقیق ایدیله‌رك آڭا گوره چارهٔ تداویسی دوشونیلیور .

زمانمزده ایسه اوروپاده نشر ایدیلان برچوق رساله‌لرده مختلف فابریقه‌لرده‌کی اصول تداوی عریض وعمیق موقع بحث ومناقشه‌یه وضع ایدلمکده اولدیغندن یقین زمانده « آلتلرڭ » اڭ مکملی اولان « دست بشر » ڭ حفظ صحتی حقنده بر اصول موافق بولنه‌بیلمسی امید اولنه‌بیلور .

محمد رشدی

قادینلره دائر بعض ملاحظات

ارککلرك عکسنه اولمق اوزره قادینلر بر چوق شیلر یازارلرکه هیچ بر وقت شفاهاً سویلمگه جسارت ایده‌مزلر .

پ . ژ . شتال

✲

قادینلرك عشقنده بزم حساسیت تهورآمیزمزك هیچ بر زمان خبردار اولمامش بولندیغی بیگلرجه الوان خفیفه واحوال نازکه موجوددر . آنلرك موجودیت جنسیه‌لری ایچنده بر محل عظیم احراز ایدرك همان دائما الك مهم مشغلهٔ حیاتیه‌لرینی تشکیل ایدن بو ابتلا او مخلوقات لطیفه عندنده بزه نظراً دها سریع، ظاهراً دها آز سببلی وَدها چوق صمیمی اوله‌رق ابتدا ایدر .

کرچکدن اسیر درد عشق اولان بر قادینك حساسیت عمیقه‌سنه ، احتمال که ، دنیاده هیچ بر شی معادل ومقارن اوله‌ماز . مشاهیر حکمادن [دیده‌رو] نك طانیوب خاطرهٔ معززه‌سنی بالجمله آثار فلسفیه‌سنده کمال احترام ایله محافظه ایتمش بولندیغی مادمازل [دولاشو] نامنده برقز [غارده‌ل] اسمنده بر ذاته چیلغینجه‌سنه مفتون ومبتلا اولمشدر . بو آدم قیصه بویلی ، سکوتی مشرب ، صاغر اولوب قوری چهره‌لی ، صولغون بگزلی ، هیئت عمومیه‌سی نارین ، ضعیف ، ناتوان .. الحاصل صباحت فکریه‌یه مالك اولانلرك چرکین کوریله بیلمسی قابل اولدیغی تقدیرده بوده چرکین ایدی . مادمازل [دولاشو] عشقی اغورنده شرفنی، ثروتی، عائله‌سنی غائب ایتدکدن صکره مجرد عاشقنك مساعئ ادبیه‌سنی دخی تخفیف ایتمش اولمق

اوزره عبرانیجه، رومجه، انگلیزجه، ایتالیانجه اوگرەنمش وَگیجەلرینی کاملاً اسکی مؤلفلرڭ آثار متروکهٔ قلمیەسنی ترجمەیه، استنساخ وشرح ایلمگەیه حصر ایتمشدر؛ حیاتی بودرجه زحمت آور مشغولیتلره وقف ایتمسی نتیجەسی اولەرق برقاچ سنه ظرفنده هم صحتنی، همده حسن وطراوتی الدن قاچرمشدر.

بودرجه شایان دقت تحسسات مفرطه وَموجودیت نفسیەیی تسلیم واهداده بومرتبهٔ علویەیه واران فداکارلق نمونەلری اکثریا حسن عشقڭ کمال مطلق ایله تهییج ایتمش بولندیغی قادینلر طرفندن اظهار واثبات اولنمشدر.

ارککلر ایسه بو درجه ثبات ودوام وَفداکاریٔ تام ایله سومزلر؛ بونلر دها تهور پرور، دها شدتکستردرلر؛ قادینلر دها نازك ومحب، دها عمیق مرتبەده حساسدرلر، مستفرشەسنی ابدیاً الدن قاچیران بر عاشق، یا او آنده اتلاف نفس ایدر، یاخود تسلیت بولور. بر قادین واقعا او آنده اتلاف نفس ایتمز امّا ساکت ومدید بر کدر ایله قهر وهبا اولور گیدر.

مورو دولاسارت

✲

بر آقشام، بتون پارسی آغلاتمش اولان بر [مەلودرام] ی بز دخی آغلامق گبی بر آرزیٔ فطریٔ سکونت بخشا ایله تماشایه گیتدك؛ وَفی الواقع آغلامقده قصور ایتمدك. لوجەمز بر طوفان آباد کسیلدی. یالکز مادام [دو ...] تك باشنه تأثر عمومی‌یه مقاومت ایتدی. گوزلری یابس قالدی. بن بوحاله تعجب ایدیوردم. او جواباً: « گوزل یاشلر گوزل گوزلر ایچنده بولنور. » دیدی. گوزلری اوفاق ومهابتسز اولان مادام [دو ..] نڭ مدّت عمرنده قطعیاً آغلامامغه بر کره عزم ایتمش بولندیغی بو جوابدن آڭلادم؛ ایشته قادینلرڭ نفسلری اوزرندەکی حکم وصاحبیتلری او مرتبەدەدرکه، حتی گوز یاشلرینڭ بیله حکم صاحبقرانیدرلر.

پ، ژ. شتال

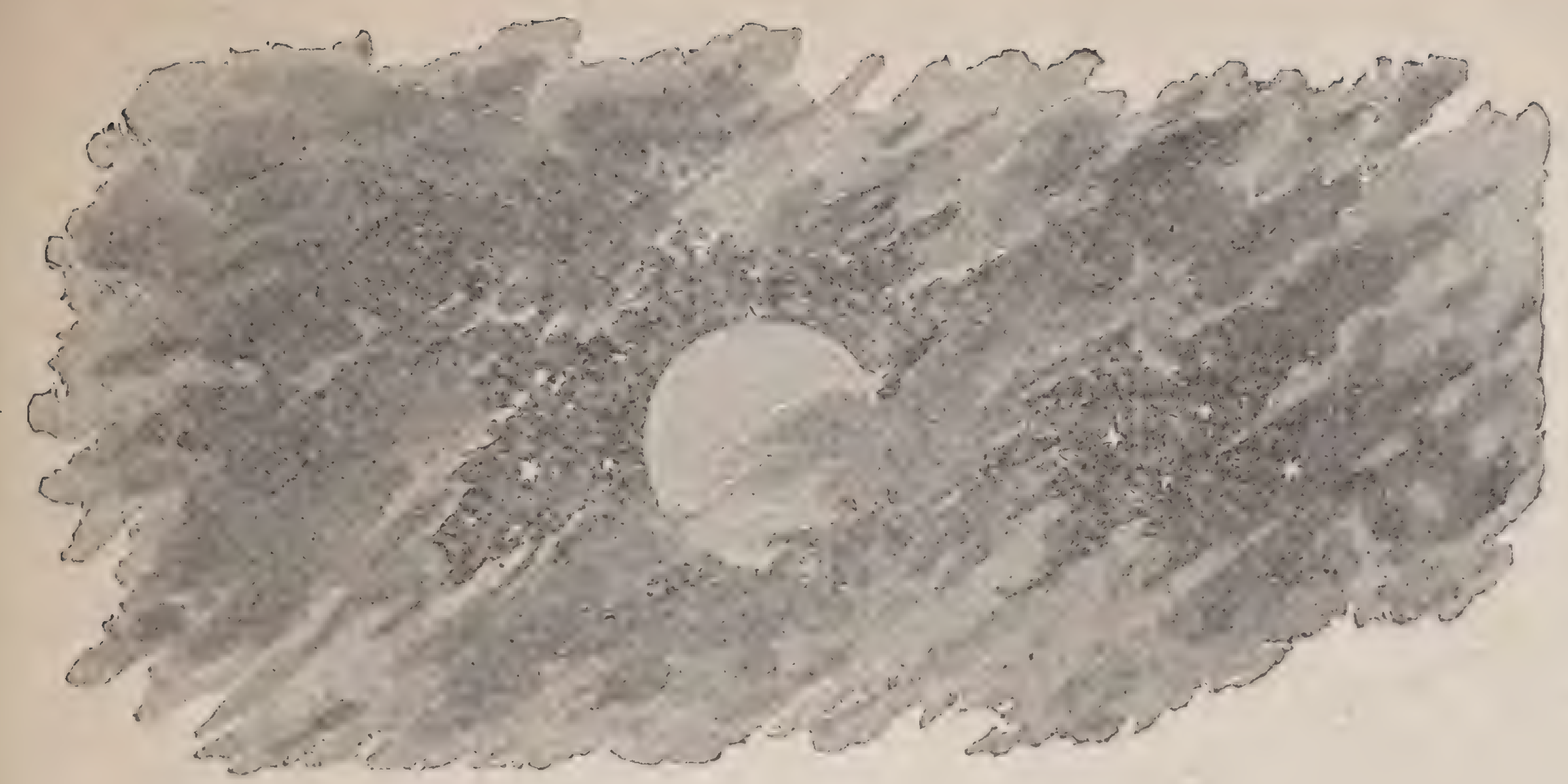

كائنات ايچنده بر سياحت مخيله

[مابعد عن جزء ٥٨]

شمدی بو طبقه‌یی وَ آنی متعاقب طبقه‌لری ستر ایدرك اسیانڭ درت یوز اللی درت ملیون نفوسنی یرلشدیرمك ایچون اون قدر طبقه‌دن احتیاج گوریرز . تقریباً یوز اوتوز ملیون نفوسی شامل اولان آفریقا ایچون آنجق اوچ طبقه‌یه احتیاجمز اولدیغی گبی، حالات سائره‌ده دنیایی کندیسنه طار گورن اوروپانڭ ایکی یوز اللی ایکی ملیون اهالیسی ایچون دخی آلتی طبقه‌دن زیاده‌یه حاجت گورلمز .

امدی بالاده‌کی افاداتدن آڭلاشیله‌جغنه گوره انسانلردن نهایت یگرمی قدر طبقه تشکیل ایده‌بیلیورز . صیمان ایله برابر بر انسان طبقه‌سنی اوچ قدم ارتفاعنده فرض ایده‌جك اولسه‌ق کرهٔ ارضك همان بتون نفوسیله صندق ایچنده آلتمش قدم ارتفاعنده بر محل طولدیرمش اولدیغمزدن دها آنجق نصفنه قدر طولمش اولان صندوقی تماميله املا ایچون دنیاده یشایان انسانلرك ایکی یوز مثلنی آلمق ایجاب ایدر ایدی . شمدی نه یپالم؟ بوڭا نه چاره بوله‌لم! حیواناته بالمراجعه اوکوز، مرکب، قیون، بارگیر، استر، دوه، فیل وَ سائره‌یی انسان طبقه‌لری اوزرینه آته‌لم . بونلرك

اوستنده‌ده قوشلری بالق ، وَ ییلانلری حاصلی هواده اوچان وَیرده سورینان تکمیل حیواناتی یرلشدیرسه‌ك ینه صندوق طولمش اولمیه‌جغندن ، بالاخره قیالره وَ طاغلره مراجعت ایتمکه مجبور اوله‌جغز . ایشته بر میل مکعبنك نه اولدیغی آکلاشیلدی ! طوغریسی یا انسان بر میل مکعبنی خاطرینه کتوردکجه آکا عرض حرمتدن کندیسنی کیرو آله‌میور .

لکن بر میل مکعبنك بویله بر جسامتی حائز اولدیغی حقیقةً صحیحمیدر ؟

هر دیواری بر میل طولنده وَ ارتفاعنده بولنان بر صندوقی طولدیرمق حقیقةً ممکن دکلمیدر ؟

دنیاده هر ایشی کورن ماکنه‌لرمز یوقمی ؟ بو وظیفه‌یی‌ده ایفا ایده‌جك بر ماکنه انشا ایده‌مزمیز ؟ هایدی هیچ اولمز ایسه بر کرّه تجربه ایده‌لم :

بز بر طوغله فابریقه‌سی انشا وَ درونده بهر ثانیه‌ده بر قدم مکعبنده بر طوغله اعمال ایده‌جك بر ماکنه وضع ایدرز . بوندن بشقه ماکنه‌یی بر وجهله ترتیب وتنظیم ایدرزکه کیجه کوندز ایشلمکله برابر هر اعمال ایلدیکی طوغله‌یی ینه کندیسی صندوقه یرلشدیرر . آرتق بو ترتیباتده یاپدقدن صکره صندوقی طولدیرمق خصوصنده زحمت چکر ایسه‌ك غریب اولمزمی !

هایدی بقالم . ماکنه حاضرلندی ایشه دخی باشلادی . هر ثانیه‌ده — بوده آز شی دکل — بزه بر قدم مکعبنده بر طاش اعمال ایدوب صندوقه یرلشدیریور . هم اعمالات اوقدر سریع وقوعه کلیورکه عادتا کوزمزله تعقیب ایده‌میورز . بونك ایچون براز صبر ایده‌لم . بقالم نه اوله‌جق . یاپدیغمز ماکنه صندوغی طولدیرمقده البته بیوك بر زحمت چکمیه‌جکدر . اوت زحمت چکمیه‌جك . برکره یاپاجغی مقدار طوغله‌یی بز یك اعلا حساب ایده‌بیلورز . هر ثانیه‌ده بر طوغله اعمال ایدیور دکلمی . اوحالده دقیقه‌ده ٦٠ وَ ساعتده آلتمش کره آلتمش یعنی ٣٦٠٠ وَ بر کون ظرفنده یکرمی درت کرّه اوقدر یعنی ٨٦,٤٠٠ وَ بر سنه ظرفنده بو مقدارك اوچ یوز آلتمش بش مثلی یعنی اوتوز بر ملیون بش یوز اوتوز التی بیك طوغله اعمال ایدر . شمدی صندوقی طولدیرمق ایچون نه‌مقدار طوغله‌یه احتیاجمز اولدیغنی تدقیق

ایده‌لم . اوّلا صندوقك دیبنه صره صره طوغله یرلشدیره‌لم . هرصره بر میل طولنده اولدیغندن، برصره تشکیل ایتمك ایچون یگرمی درت بیك طاشه احتیاج واردر . لکن صندوقك دیبی بویله یگرمی درت بیك صره استیعاب ایلدیکی جهتله یالکز دیبنی ستر ایتمك ایچون یگرمی درت بیك کره یگرمی درت بیك یعنی تمام بش یوز یتمش آلتی ملیون طوغله‌یه احتیاجمز واردر . بزم ماکنه‌مز ایسه سنوی یالکز اوتوز بر ملیون بش یوز اوتوز آلتی طوغله اعمال ایلدیکی جهتله صندوقك آنجق دیبنی همده تماميله اولمه‌رق ستر ایده‌بیلمك ایچون اون سکز سنه ایشلمکه محتاج اوله‌جغنی هر چوجق سهولتله حساب واستخراج ایده‌بیلور .

لکن بزم صندوقمزك برمیلدن عبارت برارتفاعی دخی واردر. بناءً علیه صندوقی طولدیرمق ایچون بالاده تعریف ایلدیکمز طبقه گبی یگرمی درت بیك طبقه‌یه احتیاج اولدیغندن آرتق ماکنه‌مزك اوّلجه ظن ایتدیکمز گبی ایشنی پك قولای ایفا ایده‌میه‌جگنه قانع اولمغه باشلارز .

ماکنه‌مز گیجه گوندز بلا آرام چالشدیغی حالده کندیسنه تودیع ایلدیکمز وظیفه‌یی ایفا ایده‌بیلمك ایچون تماماً درت یوز اوتوز سکز بیك اوچ یوز اللی التی سنه وَبرساعت وَیگرمی آلتی دقیقه وَیگرمی درت ثانیه چالشملیدر .

ایشته تعریف ایلدیکمز شی بر میل مکعبی، یعنی طولی، عرضی ارتفاعی بر میلدن عبارت اولان بر زاردر .

امدی کرهٔ ارضدن بومثللو ایکی بیك آلتی یوز اللی میلیون صندوق قطع ایتمك ممکن اولدیغنی دوشونه‌جك اولور ایسه‌ك آرتق کره‌مز حقنده‌کی حسیات احترامکارانه‌مزك تزاید ایده‌جگنه اصلا شبهه ایدیله‌مز . همده شبهه ایدلملیدر . چونکه حساب میدانده !

باق ! باق ! بز شمسك اوگنده محضا آنك جسامتنی تقدیر وتعیین ایتمك ایچون توقف ایتمش اولدیغمزی عادتا خاطر وخیالمزدن چیقاردق . بالاده دخی ذکر ایلدیکمز وجهله شمس اوچ بیك یدی یوز میلیون میل مکعبنده ایمش . طوغری ! تشریحات سابقه‌مزدن بر میل مکعبنك نه اولدیغی نه‌دن عبارت بولندیغی

آز چوق آڭلامش ایدك . فقط بیلیون ... بیلیون ... نه‌در ؟ بوڭا برجواب ویرمگه مجبورز .

بر میلیون کره میلیونڭ حاصل ضربیدر . بر بیلیون بر مقداردرکه ثانیه‌ده اوچ عدد صایمغه مقتدر اولان بر آدم بر بیلیونی صایوب بیتورمك ایچون ـ کیجه وَ گوندز صایمق شرطیله اون بیڭ سنه‌یه محتاجدر . امدی کرهٔ شمسدن ارتفاع عرض وطولده برر میل اولمق اوزره اوچ بیڭ یدی یوز بیلیون عدد مکعب قطع ایتمك ممکن اولمسنه نظراً، بر انسان هردقیقه‌ده بومثللو اوچ عدد میل مکعبی قطعیله داخل کائناته آتمغه مقتدر اولسه، کرهٔ شمسی تمامیله ازاله ایتمك ایچون تماماً اوتوز یدی ملیون سنه چالشمغه محتاج اولور ایدی .

مادامکه ایش بویله ایمش . آرتق بزلر گبی خیالی یولجیلر، شمس اوڭنده تحاشی ایله کافهٔ کائناتی ضیادار وآندن بشقه تسخین ایدن شمسدن همده آڭا کمال حرمت ابراز ایدرك مفارقت وَیولنده دوام ایتدیگمزدن طولایی برگونا سرزنشه معطوف اولمامليدر .

باب سادس

شمسدن مفارقت وَیولمزه دوام

حاضر بورالره گلمش ایکن برده مریخه اوغرایه‌لمده بقالم شایان ذکر واتیان برشی بوله‌بیلورمیز . هرشیدن اوّل شوراسنی ذکر ایده‌لم‌که مریخده انسان پك « خفیفجه » یشایه‌بیلور . مریخڭ جرمی کرهٔ ارضه نظراً سکز دفعه دها کوچك وَبتون کره‌سنڭ قطری ارضڭکنه گوره همان نصف نسبتنده‌در. لکن بز بیلورزکه بر سیاره‌نڭ جرمی نه قدر کوچك اولورسه قوهٔ جاذبه‌سی دخی او نسبتده ضعیف بولنور. بناءً علیه مریخڭ قوهٔ جاذبه‌سیده ارضڭکنه نسبةً سکز کره دها کوچکدر. مع مافیه شونیده بیلورزکه بر سیاره‌نڭ سطحنده‌کی قوهٔ جاذبه سطح مذکورڭ

كره‌نك مركزينه اولان بعدينك نصفی قدر اولمش اولسه، مذكور سياره‌نك سطحنده‌كی قوهٔ جاذبه درت كرّه دها بيوك اولور. بنابرين بوندن استنتاج اولنوركه حرم مرّيخك كوچكلگنه مبنی سطحنده‌كی قوهٔ جاذبه ارضك قوهٔ جاذبه‌سندن سكز كرّه دها كوچك وفقط كره‌نك كوچكلگندن طولايی درت كرّه دها مؤثردر. بو حسابه گوره سطح مريخده بولنان اشيانك ثقلتی سطح ارضده بولنملری فرضنه نظراً همان نصف نسبتنده‌در.

بوندن طولايی تأمين ايده‌بيلورزكه مريخ اوزرنده بر دانس «رقص» ارضده ايديلانه نسبةً يارم زحمتله اجرا اولنه‌بيلور. بر انسان ارض اوزرنده بر آرشون ارتفاعه آتلامق ايچون صرف ايتديگی قوّتله مرّيخ اوزرنده ايكی آرشون ارتفاعه آتلايه‌بيلور. لطيفه اولسون ديه شويله بر آتلايشده بولنه‌لم! باقارزكه يره غايت آغر بر صورتده اينيورز. مريخ اوزرنده دشمش دخی اولسه‌ق ارضده وقوعه گله‌جك بويله بر حالده دوچار اوله‌جغمز آغری ويا اضطرابك نصفنی طويمش اولورز.

مريخدن شمسه طوغری عطف نظر ايده‌جك اولور ايسه‌ك گوريرزكه قطراً برثلث قدر تناقص ايتديگی گبی، حرارت وضياسنك درجه‌سی دخی ارضده اولديغنه نسبةً نصف راده‌سنه تنزل ايلمشدر. بونكله برابر مريخ اوزرنده بلوطلر، ياغمورلر وقار دخی اكسيك دگلدر. يعنی لوازم شتانك جمله‌سی موجود حتی ارضه شو جهتنده مشابهدركه، قطبنك برينده شتا اولورسه ديگرنده موسم صيف حكمفرما اولور. وشتاسی اولان قطبده جسيم جسيم بوز يغينلری قسماً اريمك ايچون موسم صيفك خلولنه انتظار ايلمكده‌در.

(مابعدی نسخهٔ تاليه‌ده)

آلمانجه‌دن مترجمی:

طاهر يوسف

DATE DUE

To renew
call 292-3900

The Ohio State University
Form 10620

OHIO STATE
UNIVERSITY
LIBRARIES